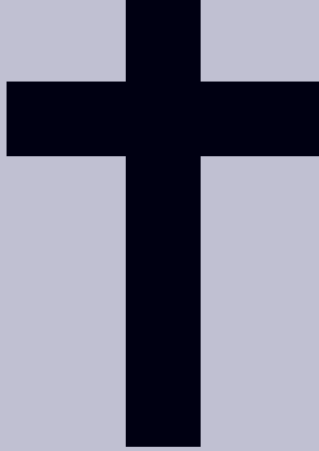

Tii Pwicîri: Âmu
Aamwari naa na cî

New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)

Tii Pwicîri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58

Contents

Mataio	1
Maréko	59
Luka	94
Ioane	154
Apostolo	195
Roma	248
1 Korénito	276
2 Korénito	303
Galatia	320
Éfeso	331
Filipi	341
Kolosé	348
1 Tésalonika	355
2 Tésalonika	360
1 Timotéo	364
2 Timotéo	373
Tito	379
Philémon	383
Héberu	385
Jacques	411
1 Pétéru	419
2 Pétéru	428
1 Ioane	433
2 Ioane	440
3 Ioane	442
Jude	444
Auinapàpari	447

Picémara Wâdé na é wii wâ Mataio Bétapoo popai

Wailàpà na wii tii bèeni?

Wâ Mataio, pwi *apostolo. Béaa kâra na é todée wâ Iésu, âna é pwi a *tò mwani wâripù ba kâ tèpa *Roma. (Còo 9.9.) Naa na tii kêe, âna é wii pwina é còo na ia é pâra wiâ Iésu, â é popa mwara é pwina é wii wâ Maréko ma pâra jèkutâ goo Iésu na wii.

É wii wiidâ?

Nabihiu kâra *naja 60 ma 65 (wâmwünyabweri 30 naja géé na càuru pai bà kâ Iésu).

É wii tâi?

Tâ tèpa cèikî naa goo wâ Iésu Kériso, na rà tèpa *Juif mwara. Munaa rà wâro gòroigé jii é napò *Judée, â pwiri rà pwa grec, càcaa *hébèru. Ba é ina wâ Mataio pâ nee tii géé na *Aamwari Béaa (*L'Ancien Testament*) naa pairâ.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari pâ wâ Iésu Kériso, âna é pwi *Mesia, pwi ukai me géé goo Pwiduée na rà tapacîé tèpa Juif géé na biu. Wâru pâ nee tii na é ina wâ Mataio, ba na é paari pâ, nye wâ Iésu kaa, na é pacoo pâ auinabéaa kâ tèpa *péroféta naa na Aamwari Béaa. É wii é nee tèpa jojooro Iésu, ba na é paari pâ é pwi gòobàra ukai *Davita, ma wâ Abéraama, pwi jojooro diri tèpa Juif.

É pagòo tèpa cèikî naa goo Iésu, ba na rà cimwü wiàna rà pièpàrirâ wâ pâra tàpé, â na rà picémara é *Picémara Wâdé kêe tà diri tèpa âboro (28.19–20).

É pagòojè me ina tâjè pâ, o coo dàra gòiri é Mwaciri kâ Iésu, na ée mwa wâjué me còwâ (24.30; 25.31).

Dà ère é tii bèeni?

Wâ Iésu, âna é pwi ukai, èco na câe caa pwi ukai pwacèwii tèpa ukai naani gòropuu. Mwaciri kêe, âna wâ *napwéretòotù ma naa na pwàranüma tèpa âboro. Jè tò naawé goo é cèikî kâjè naa gooé.

Wâ Iésu, âna é tòpi jii Pwiduée diri é pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. (Còo 28.18.) É tàrù kêe na é pacâmuri tèpa âboro goro é popai kâ Pwiduée, âna maina jii nyamanya kâ tèpa Juif. É pwa wâru ina pâ muru na pwacèwii ni: «Guwâ jèe tère pa...èco na wâgo, âna go ina tàwâ pâ...» (Còo naporomee 5.)

Wâdé tà Mataio na é wii é pâ ârapupûra kâ Iésu. Wâru naa na tii kêe jii pâra tii—popai kâ Iésu goro é pai wârori âmu wâro kâjè, wâjè tèpa naîri Mwaciri (còo naporomee 5-7; 18); ma ucina goo é Mwaciri (còo naporomee 13, 20). Jèe wii pâ popai na wâru na patère tèpa pitûâ kâra *Wâra pwapwicîri kâ tèpa Juif na càra caa tòpi Iésu (naporomee 23). Â jèe wii mwara pâ popai kâ Iésu, na é mara ina béaa pâ muru na o mwa tèepaa, na é wâjué me còwâ, ba na é bàra pacoo Mwaciri kêe (naporomee 24–25).

Pai pitàgoo tii kâ Mataio

Wâ Iésu Kériso, âna é pwi Mesia, Pwi Ukai na é tòpò Mwaciri napwéretòotù

Pitèpa Iésu, ma ipwabwàtié târa wakè kêe (1.1–4.11)

É tapoo wakè kêe (4.12–25)

É patùra tèpa âboro naa gòrojaa (5.1–7.29)

Pai wârori wâro kâ tèpa naîri Mwaciri

Paari pàtama pwi Mesia (8.1–9.34)

É patùra tèpa câmu kêe â é cùrurâ pâ (9.35–11.1)

Râ tapoo cicaraé tèpa pitûâ (11.2–12.50)

É pwa ucina tà tèpa âboro (13.1–52)

É pacâmurirâ goro Mwaciri

É tubanabwé wakè kêe naa Galilée (13.53–17.27)

Inapàpàri pâ é pwi Mesia na ée mwa picàri (16.13–17.27)

Popai kêe goro ipakîri ma ipwanauri èpâ (18.1–35)

É too naa Iérusaléma (19.1–23.39)

Pwa tàrù kâ pwi Mesia naawé (21.1–23.39)

Popai kêe goro é pwina o tèepaa na pwâadèrèè (24.1–25.46)

Pai bà ma wâro còwâ kêe (26.1-28.20)

Tèpa jojooro Iésu Kériso
Luka 3.23-28

¹ Wà Iésu *Kériso, âna é té gée goo wà Davita, pwi gòobàra *Abéraama. Â wàilà-ni diri tèpa jojooro Iésu:

² Abéraama*
Isaaka
Iakobo
*Juda (ma wà tèpa aéjii kêe)†
³ Pérès (ma wà aéjii kêe Zéra; nyaa kàru, âna wà Tamar)
Hesron
Ram
⁴ Aminadab
Nachon
Salma
⁵ Booz (nyaa kêe, âna wà Rahab)
Obed (nyaa kêe, âna wà Ruth)
Jessé
⁶ Davita.

Wà *Davita, âna é pwi ukai [naa *Isaraéla. Â gée na càùé, â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

*Solomona (nyaa kêe, âna tô wâdà Urie béaa)
⁷ Roboam
Abia
Asa
⁸ Josaphat
Joram
Ozias
⁹ Yotam
Akaz
Ézékias
¹⁰ Manassé
Amon
Josias
¹¹ Yekonia (ma wà tèpa aéjii kêe).

Â, na pàara-bà, âna pacòobé tèpa Isaraéla gée napô kàra, â rà pàra nau pwa karapuu naa napô *Babulona.

¹² Â gée na càùé, [â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

Chéaltiel
Zorobabel
¹³ Abihou
Éliakim
Azor
¹⁴ Sadok
Akim
Éliouid
¹⁵ Éléazar
Matthan
Iakobo
¹⁶ Ioséfa.

Wà tô wâdà Ioséfa, âna wà Maria, tô nyaa kà Iésu, na pitunee tée pâ Kériso.

^{1:1} Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11 * ^{1:2} Abéraama... Grec: Wà Abéraama, âna é caa kà Isaaka. Â wà Isaaka, âna é caa kà Iakobo, etc. † ^{1:2} Juda ma wà tèpa aéjii kêe—Tèpa caa kà tèpa 12 wâao Isaraéla. ^{1:3} Genèse 38.29-30; Ruth 4.18-22
^{1:5} Ruth 4.13-17 ^{1:6} 2 Samuel 12.24 ^{1:11} 2 Rois 24.14-15; 2 Chroniques 36.10; Jérémie 27.20 ^{1:12} Esdras 3.2

¹⁷ Wailà diri pwiri, ê jéù tèpa jojooro Iésu Kériso. Tapoo géé goo Abéraama, tèepaa naa goo Davita, âna po 14 naneêâboro. Â tapoo géé goo Davita, tèepaa naa goro pai còobé kâra ê Ba Isaraéla géé Juda pâ naa Babulona, âna po 14 naneêâboro. Â géewê, â po 14 naneêâboro tèepaa naa goo pai pitèpa wà pwi *Mesia.

*Pai pitèpa Iésu
Luka 2.1-7*

¹⁸ Wàéni ê jèkutâ goro pai pitèpa wà Iésu Kériso, pwi Mesia: Wà Maria, tô nyaa kêe, âna ru bwaa ipwa câbawâdé[‡] ma wà Ioséfa. Â béaari ê pai piéa kàru, âna é jèe nyarana wà Maria, na é naigé mee ê *Nyuââ Pwicîri.

¹⁹ Â é niimiri wà Ioséfa pâ, na ée panuâ Maria. Êco na é pwi âboro na é pitòimiriê, êkaa na câe caa inapâpari, ba na câe caa kamu wà Maria na ara âboro.

²⁰ Ê dau pinûnuma naa goo, â géewê, â é mwa còo naa na naurune pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: «Ioséfa, pwi göobâra Davita, gà cibwaa piwâ na gà popa wà Maria. Ba napwa naa goo ê èpo paa na wâgöôé, âna é me géé goro ê Nyuââ Pwicîri.

²¹ Â naa mwa pitèpaé, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu[§]. Ba o mwa wâe kaa na upa é Ba kèe géé na tojii*.»

²² Â diri ê pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi *péroféta kèe, pâ:

²³ Êe mwa nyarana wà i tô èpo dopwa. Â ée mwa pitâmari pwi nari âboro èpo paa. Â o pitunee tée pâ Êmanuéla, na pai ina wèe pâ, wà Pwiduée, âna é wâjaagè. Ésaïe 7.14

²⁴ Ūna é tàcî wà Ioséfa, â é pacoo é pwina é ina tée i pwi angela. Â é popa wà Maria ma é wâdèe.

²⁵ Êco na càru caa ipuu, tiagoro na wà Maria, âna é mwa pitâmari i pwi nari èpo. Â wà Ioséfa, âna é nama nee Iésu.

2

Rà ipwamainâ tèpa maagoi

¹ Pitèpa Iésu naa Bétéléma wâ *Judée, na pàara kà ukai *Héroda*. Â wà pàra tèpa maagoi—tèpa tâmanga na rà câmu goro îricò—âna rà me géé na é too wê i tòotù. Â rà tèepaa naa *Iérusaléma.

² Â rà pitawèeri tèpa âboro wê pâ: «É wâpâ pwi nari èpo na pitèpaé, wà pwina ée mwa pâra nau pwi ukai kà tèpa *Juif? Ba bà còo é îricò kèe, na é tèepaa, câmu kâra pai pitèpaé. Êkaa na bà me nau pipwamainâé, [ma naa tée âraimeai kâbâ].»

³ Â wà ukai Héroda, âna é tère ê jèkutâ goro pai tèepaa me kà tèpa maagoi ma é pwina rà ina. Â gûmagù é pwâranûmee. Â wà diri tàpé Iérusaléma, âna wâgotàra.

⁴ Â é papitiri diri tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò wà Héroda, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèa.

Â é tawèerirà pâ: «Pwiri wâpâ é ére na o pitèpa naawê i pwi *Mesia [na guwâ tapacîê]?»

⁵ Â rà tòpi tée pâ: «Naa Bétéléma, wà Judée. Ba wàéni ê popai kà Pwiduée, na ia é jèe wii wà pwi *péroféta, pâ:

⁶ Cidòri nyuâa
napò Bétéléma,
napò géé *Juda!
Pwamuru naa googà
jii pâra napô!
Ée còobé géé jaagà
pwi ukai na maina;
pwi a wéaari
ê Ba Isaraéla,
pwi Ba na Ba kôo.»

Michée 5.1

^{1:18} Luka 1.27,35 [‡] ^{1:18} Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. ^{1:21} Luka 1.31, 2.21 [§] ^{1:21} Iésu—Pai ina wèe naa na héberu pâ: Wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. * ^{1:21} Géé na tojii—Grec: Géé na pâ èpâ kèe (= kâra ê Ba). ^{1:23} Ésaïe 7.14 ^{1:25} Luka 2.21 * ^{2:1} Héroda—Nee 'Héroda Maina', wâé pwi apâbéaa kà tèpa Héroda. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ^{2:2} Nombres 24.17 ^{2:6} Michée 5.1; Ioane 7.42

⁷ Géewê, â é todâ têpa maagoi wâ Héroda. Ūna wailâ co, â é ina târa pâ: «Guwâ ina tôo bwâti i pwi pâara na guwâ tapoo cõo na i ïricõ.»

⁸ Ūna rà ina têe, â é panuârâ pâ naa Bétéléma, ma ina târa pâ: «Guwâ pâ nau mudâra bwâti i pwi nari èpo. Â wiâna guwâ pâmarîe, â guwâ wâjué me cõwâ, nau ina tôo. Ba nûmoo mwara dâra pâra, nau ipwamainâe ma naa têe âraimeai kôo.»

⁹ Nabwê, â rà cõpò wâ têpa maagoi. Â rà jêu cõo mwara i pwi ïricò, â é tòcia târa é naigé. Â rà pâra wiâé, â na é tEEPAA pâ, naa gòro i pwi wâ na tâa na i pwi nari èpo, â é coo.

¹⁰ Ūna rà cõo pâ é coo wê i ïricò, â rà nye dau ipwadée kaa.

¹¹ Â rà tò naa na i wâ, â rà pâmarî i pwi nari èpo ma Maria, tò nyaa kêe. Â rà tûu jûrurâ ma ipwamaina i pwi nari èpo. Â rà pwa ma èrù pâ ère atâ kâra, â rà naa têe é jêpa âraimeai kâra, na dau maina wâri wêe—mwani mii, ma *encens* [pâ dà na ùrea[†] na jè cîri] ma é jawé ùrea na nee *myrrhe*.

¹² Géee na càùè, â é ina târa wâ Pwîduée naa na naurune pâ, na rà cibwaa wâjué cõwâ naa jaa Héroda. Â rà pa cè naigé na ité, ba na rà wâjué cõwâ naa napô kâra.

Rà uru jii Héroda

¹³ Ūna rà jêe wâjué cõwâ wâ têpa maagoi, â é pwa naurune wâ Ioséfa. Â é cõo wâ pwi *angela, na é ina têe pâ: «Gâ wâc! Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà uparu, pâ naa *Aigupito! Ba wâ Héroda, âna é pwa na é mudâra i pwi nari èpo, ba na pôtâmwereê. Â guwâ tâa wê tiagoro tòtòtù na go mwa patûragâ.»

¹⁴ Â é cimadò wâ Ioséfa, â é popa i du duanaî, â rà pâra na ne, naa napô Aigupito.

¹⁵ Â rà tâa wê, tiagoro pai bà kâ Héroda.

Diri pâ muru bèepwiri, âna tEEPAA, ba na pacoo i pwi ia é ina wâ Pwi Ukai, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ: *Go jêe todâ me pwi naîò, â go pacòobée géee Aigupito.* *Osée 11.1*

É nama pôtâmwara têpa nari èpo

¹⁶ Wâ Héroda, âna é cõo pâ rà ipwa tûâ têe wâ têpa maagoi. Â é nye dau putâmu kaa. Â é nama pôtâmwara diri pâ nari èpo paaò, na wâboo cõwâ kâra ârailu naja, wâna diri Bétéléma, ma pâ napô goro jènereê. Ba é tâmogòori géee goo têpa maagoi i pâara na é tEEPAA na, i ïricò.

¹⁷ Â, na wârapwiri, â é pacoo i pwi ia é ina wâ Pwîduée, na é naigé mee wâ péroféta Iéremia, pâ:

¹⁸ *Pwâra i ma pijinûnú na Rama[‡]!*

É imuru pâ èpo kêe Rachel.

Pwacoé ma patâmarúe,

ba jêe tiâurâ diri.

Jérémie 31.15

Rà wâjué cõwâ géee Aigupito

¹⁹ Géee na càùru é pai bà kâ Héroda, â é pwa naurune wâ Ioséfa na Aigupito. Â é cõo pwi angela kâ Pwi Ukai,

²⁰ na é ina têe pâ: «Gâ cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà wâjué cõwâ paru pâ naa napô *Isaraéla. Ba rà jêe bà wâ tâpé na ia nûmarâ na rà pôtâmwara i nari èpo.»

²¹ Â é cimadò wâ Ioséfa, â é poparu wâjué naa napô Isaraéla.

²² Êco na é tÈRE pâ wâ Arkélaos, pwina naî Héroda, âna é popa pwâra ukai naa Judée, géee na càùru pai bà kâ caa kêe. Â wâgotêe na é wâjué cõwâ naawê. Â é ina têe mwara wâ Pwi Ukai naa na naurune pâ, na rà pâra naa napô Galilée.

²³ Â rà tâa na jè village na ina goo pâ Nazareth. Êkaa na pacoo é pai jêe ina kâ têpa péroféta pâ, [wâ pwi Mesia, âna] o pwi âboro géee Nazareth.

3

É patêre têpa âboro Ioane

Maréko 1.1-8; Luka 3.1-18; Ioane 1.19-28

¹ Géee na càùru pâ naja na wâru, â é cimadò wâ pwi âboro na nee *Ioane Pwi a piupwaa. Â é tâa namaré wâ *Judée, â é picémara târa pâ âboro na rà medarié. Â é ina târa pâ:

2:11 Psaume 72.10-15; Ésaïe 60.6 † **2:11** Ūrea—Bon odeur. **2:15** Osée 11.1 **2:18** Genèse 35.19; Jérémie 31.15

‡ **2:18** Rama; Rachel—Rama, âna pwi village kâra é wâao kâ Éfraïm na wâmwûnyabweri Iérusaléma; Rachel, âna tò nyaa kâ Ioséfa ma Benjamin, â wâ Éfraïm, âna pwi naî Ioséfa. É popai bèeni na tii kâ Iéremia, âna goro pai còobé kâ têpa Isaraéla géee napô kâra, ba na rà pwa karapuu naa napô Babulona. (Cõo Jérémie 31.15.) **2:23** Ésaïe 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45

² «Guwà pinünüma ma guwà pitòotéri è wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe è *Mwaciri napwéretòotù!»

³ Wà Ioane, âna wàè kaa, na ia é jèe picémaraê wà *péroféta Isaia, pâ:

*Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:
“Ée me Pwi Ukai.
Pwabwâti é naigé!
Pwa ma bâracaari
pwi ére na ée pâ wê!”*

Ésaie 40.3

⁴ Napwa naa goo Ioane, âna é coona é ârabwée na pwa goro wàra kaamela*. Â é piie goro karapuu parawére macii. Â é uti kòrée ma wâdo narapuutâ.

⁵ Â po dau wâru pâ âboro na rà nye tà medarié naa namaré—gée *Iéruusaléma, ma diri é napô Judée, ma é pâ ére goro nairiwâ Ioridano.

⁶ Â rà inapâpari é pâ èpà kàra, na ara é pâ âboro diri. Â é *upwaarà naa nairiwâ Ioridano.

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

⁷ Wâru mwarâ tèpa âboro gée na du ditàra pwapwiciri kà tèpa *Juif, wà tèpa *Farasaio ma tèpa *Sadukaio, na rà medari Ioane, ba na é upwaarâ.

Ûna é còora, â é ina tàra pâ: «Guwà pâ tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàpâ na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée?

⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, tàra ma o paari pâ, jèe pitòotéri è wâro kàwà!

⁹ É, gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowâ? Bwa! Piticémuru naa goo. Ba wiâna nümee, â o pâri wà Pwiduée ma é bii é pâ atù bèeni ma rà o tèpa gòbàra Abéraama!

¹⁰ «É jèe tà pwabwâti é gi kée [wà Pwiduée]. Â ée mwa tépàgà naa na wàè diri é pâ upwâra na càcaa wâdé é pâ pwêe, ma círi naa na ânye!»

O pitèi tèpa âboro!

¹¹ «Wâgo, âna go upwaawâ goro jawé, tàra ma o paari pâ guwà pitòotéri è wâro kàwà. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kòo, âna ée mwa upwaawâ goro Nyuâaê Pwiciri ma ânye†. Wâé, âna dau pwa pàtâmee jiio‡, â càcaa pâriò ma go tipi é otâpwe goro du wâraâê [ba é Pwi Ukai].

¹² É jèe nye tà pwabwâtié, ba na é pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai pinaaitiri é pudòro upwâra§ jii é parawée. Â é tòimiri é pudòé, â é círi parawée naa na ânye na ticé pwâadèrèe.»

Piupwaa Iésu

Maréko 1.9-11; Luka 3.21-22

¹³ Gée na càué, â é pâra wà Iésu gée napô Galilée, naa nairiwâ Ioridano. Â é pâdari wà Ioane, ba na é upwaaé.

¹⁴ Êco na càcaa nüma wà Ioane na é pwa, â é ina tà Iésu pâ: «Gona cina gà medario? Na càcaa pâri ma go upwaagâ. Wâdé na gà upwaaò.»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Nye wâdé é pwina gà ina. Êco na, ni, âna wâdé na ju pacoò é pwina *târù na ara Pwiduée.»

Êkaa na é upwaaé wà Ioane, wàra pai ina kée.

¹⁶ Ûna é cimadò gée najawé wà Iésu, â nye tàpirié kaa é napwéretòotù, â é còo é Nyuâaê Pwiciri kà Pwiduée, na é gère boome naa gòé, pwacèwii é déamu.

¹⁷ Â é tère é pwârâtùra me gée napwéretòotù na ina pâ: «Wà pwi bèepwiri, âna Pwina naiò [na caapwi co] na go dau mearié. Wàè kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoò tée*.»

3:2 Mataio 4.17, 1.15 3:3 Ésaie 40.3 3:4 2 Rois 1.8 * 3:4 Kaamela—Chameau. Còo note goo Mataio 19.24 ma Maréko 1.6. 3:7 Mataio 12.34, 23.33 3:9 Ioane 8.33,39; Roma 4.12 3:10 Mataio 7.19; Luka 13.6-9 3:11 Ioane 1.26-27,33; Apostolo 1.5 † 3:11 Upwaawâ goro...ânye—Pwiri pitèimuru kà Pwiduée. Ée mwa naa Nyuâaê Pwiciri kée tà pâra tàpé, â ée mwa naa wârimuru tà pâra tàpé. É, pwiri popai goro pai picètiri é èpà jijjè, tèpa naiè. ‡ 3:11 Dau pwa pàtâmee jiio—é. Dau pwamuru naa gooé jiio. § 3:12 Pudòro upwâra—Nara upwâra (graine); Parawée (é, pwünié, pwirié)—coquille, extérieur. 3:16 Ioane 1.32 3:17 Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35 * 3:17 Wânümoò tée—é, Wânümoò gooé.

4

É tacai Iésu wà Caatana

Maréko 1.12-13; Luka 4.1-13

¹ Géé na càùé, â é popa wà Iésu ê Nyuûaê Pwïcîri kà Pwiduée naa namaré, ba na é tacaié wà *Caatana, pwi a cicarajè.

² Â câé caa ija wà Iésu naa na 40 tòotù, ba é *ipwanya*. Â é tapoo copwa.

³ Â é pàdarié wà Caatana, pwi a tacaijè, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii é pâ atù bèeni ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwïcîri pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro, â é nye wâro goro diri pâ popai na é ina wà Pwiduée.*» *Deutéronome 8.3*

⁵ Â é popa Iésu pâ naa *Iérusaléma, ville na pwïcîri. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwïcîri.

⁶ Â é ina tée pâ: «Wiàna gà Pwina naî Pwiduée, â gà ègò géeni! Ba jèe wii naa na Tii Pwïcîri pâ:

Ée mwa tûari

*tà tèpa *angela kée,*

wà Pwi Ukai Pwiduée,

ba na rà wéaarigà.

Rà mwa tapigà.

O càcaa tanoori àgà

naa gòro atù.»

Psaume 91.11-12

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii mwara naa na Tii Pwïcîri pâ: *Gà cibwaa pigàdà Pwi Ukai Pwiduée'gà.*» *Deutéronome 6.16*

⁸ É popaé mwara wà Caatana naa gòro jè jaa na dau wàdòiti. Â é paari tée diri é pâ napô ma mwaciri gòropuu bau é pwényuâa kàra ma ê neemururà.

⁹ Â é ina tée pâ: «Wiàna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainàò, â go mwa naa tâgà diri é pâ pwi bèepwiri.»

¹⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà pâra jiio, co Caatana! Ba jèe nye wii naa na Tii Pwïcîri, pâ: *Gà ipwamainà Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wàé co, na gà ipwa âboro kîri kée.*» *Deutéronome 6.13*

¹¹ Nabwé, â é panuâ Iésu wà Caatana, â rà medari Iésu pâ angela, â rà ipwa âboro kîri kée.

É tapoo wakè kée Iésu

Maréko 1.14-15; Luka 4.14-15

¹² Géé na càùé, â é tère wà Iésu pâ, jèe tòpò wà *Ioane Pwi a piupwaa naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée.

¹³ Â câé caa tâa Nazareth, â é pâra nau pitâa Capernaüm, bàra nawià Galilée, wàna ére Zabolon ma Neftali.

¹⁴ Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia pâ:

¹⁵ *Tère, co du napô*

Zabulon ma Neftali—

gâu wàmwiñyabweri nawià;

na ére géé còwâ

kàra Ioridano;

wâgâu na Galilée;

napô na piwâru Ba na,

na càra caa pwi Ba kôo.

¹⁶ *Go ina târa pwi Ba kôo:*

Ba kôo na tâa na bàutê

—bàutê na dau cikautê.

Té mariê è tòotù;

èpâparié pwéelaa na pwâra.

É pawâroé còwâ wà Pwiduée!

Ésaïe 8.23-9.1

4:1 Héberu 2.18, 4.15 **4:2** Exode 34.28 * **4:2** *Ipwanya—Jeûner.* Còo Neeremuru (*Vocabulaire*). Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Bicopwa.* **4:4** Deutéronome 8.3 **4:6** Psaume 91.11-12 **4:7** Deutéronome 6.16 **4:10** Deutéronome 6.13 **4:12** Mataio 14.3; Maréko 6.17; Luka 3.19-20 **4:15** Ésaïe 8.23-9.1

17 Â nye tapoo kaa naawê, na wà Iésu, âna é picémara ê popai târa pâ âboro. Â é ina târa pâ: «Guwà pinûnûma ma pitòotéri ê wâro kàwà! Ba jêe wâmwûnyabwe ê *Mwaciri napwéretòotù!»

*É todà tèpa tapoo câmu kêe
Maréko 1.16-20; Luka 5.1-11*

18 Na jè tòotù, â é pâra wii bàrawià Galilée wà Iésu. Â é còo tupédu âboro na tupédu a taa ârawéa—wà Simona na ina gooe pâ Pétèru, ma wà André, pwi aéjii kêe. Â ru gére tòpò puà kàru naa nawià.

19 Â é ina târu pâ: «Gàu me wiâô, â go mwa nama gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

20 Â ru nye naaco kaa ê puà kàru, â ru pâra wiâ Iésu.

21 Rà tâpo dau pipâra pâ, â wà Iésu, âna é còo Jacques ma Ioane, tupédu nai Zébédée. Rà tãgére pwani puà goro wànga ma wà caa kàru. Â é todàru wà Iésu,

22 Â ru nye naaco kaa wà caa kàru, ma i wànga, â ru pâra wiâe.

*É nama tiâu maagé kâra âboro
Maréko 1.35-39; Luka 4.42-44, 6.17-19*

23 É pâra pitiri napô Galilée wà Iésu, â é pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòotù]. Â é nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro.

24 Â rà tère jèkutâ gooe pitiri na province Syrie. Â rà cia medarié wà tàpé na rà aré[†], ma é pâ na jèpapara maagé—wà tàpé na taa goora é pâ duée, ma wà tàpé na rà ceca[‡] ma wà tàpé na rà pitâbwamwa. Â é cau nama tiâu maagé kâra wà Iésu.

25 Wâru pâ âboro, na rà pé gére pâra wiâ Iésu—âboro me gée Galilée, ma gée na ére goro Dix Villes[§]. Â rà me mwara gée Iérusaléma, ma diri ê napô *Judée, ma gée na ére pâ cówâ kâra nairiwâ Ioridano.

pai pwa pupûra naa gòrojaa

5

*(Naporomee 5-7)
Luka 6.17-49, 12.22-34*

1 Ūna é còo pâ âboro na wâru wà Iésu, na rà gére me, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo, ba na é pacâmurirà. Â rà me naa jaaé tàpé na rà pâra wiâe.

Cidòri nyuûa

2 Â é ina târa pâ:

3 «Cidòri nyuûa tàpé na rà ipakìrìrà, ba o kàra ê *Mwaciri napwéretòotù!

4 Cidòri nyuûa tàpé na rà i, ba ée mwa patàmarùrà wà Pwiduee!

5 Cidòri nyuûa tàpé na moo pwàranûmarà, ba o mwa kàra é gòropu diri!

6 Cidòri nyuûa tàpé na rà copwa dâra câbawâdé kâ Pwiduee, ba ée mwa naa târa diri pwina nûmarà goo!

7 Cidòri nyuûa tàpé na rà imeai, ba ée mwa imeairà wà Pwiduee!

8 Cidòri nyuûa tàpé na tâbawêe pwàranûmarà naa goo Pwiduee, ba rà o mwa còe!

9 Cidòri nyuûa tàpé na rà pinaanapô bèepirà, ba ée mwa tuneé târa wà Pwiduee pâ, tèpa naié!

10 Cidòri nyuûa tàpé na pièpàrìrà gée goro pai pitère dâra kâra ê popai kâ Pwiduee. Ba o mwa kâra ê Mwaciri napwéretòotù.

11 Cidòri nyuûawâ, wiàna rà tobapwâwâ ma pièpàrìwâ, gée goro na guwà tèpa âboro kòo.

12 Ba rà jêe nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta na rà pâbéaa kàwà. Â guwà ipwàdéé ma piègòtùru, ba o maina pumara waké kàwà naanidò *napwéretòotù!»

Guwà tèpa pwéelaa kâra gòropuu

4:17 Mataio 3.2, 19.27 4:23 Mataio 9.35; Maréko 1.39; Apostolo 10.38 4:24 Maréko 6.55 † 4:24 Tápé na rà aré (é, tàpé na rà taa na aré)—Ceux qui souffrent. ‡ 4:24 Tápé na rà ceca—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tápé na rà pinya.
4:25 Maréko 3.7-8 § 4:25 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na caajurirà. 5:3 Ésaie 57.15 5:4 Ésaie 61.2-3; Auinapàpari 7.17 5:5 Psaume 37.11 5:6 Ésaie 55.1-2 5:10 1 Pétèru 3.14 5:11 1 Pétèru 4.14 5:12 2 Chroniques 36.16; Apostolo 7.52

13 «Guwà tèpa còo * târa gòropuu. Â wiàna é còo, âna tubatiâu é nùmee, â jè o wànuu târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ é nùmee? Bwa. O jèe piticèmuru naa goo. Â o tũ naa gòroigé, â rà o mwa pâra gò pâ âboro.

14 «Guwà tèpa pwéelaa kâra gòropuu, pwacèwii é jè ville na é tâa gòrojaa, ba o pwacóe ma jè cidaée.

15 Â ipaiwà mwara naa goo é jè wâra ânye. Ba câjè caa nuri, ma jè mwa caa naapwàniri é pwéelaa kèe! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. Â é pwéelaa goo diri é pâ âboro, na rà tâa na é wâ.

16 Â wâdé na wàrapwiri é pwéelaa kàwâ! Wâdé na é tèepaa na ara diri tèpa âboro. Â géewê, âna rà o còo é pâ muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, Caa kàwâ, na é wânidò napwéretòtù.»

Go tèepaa nau pacoo é Naèà

17 «Guwà cibwaa niimiri pâ, go tèepaa nau nama tiâu é *Naèà kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa péroféta. Bwa, go tèepaa, ba na go pacoo.

18 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Ûna bwaa tâa é napwéretòtù ma gòropuu, â o càcaa càtũra cè ji caapwi âmu géee goro é Naèà, tiagoro na pacoo diri é pâ namuru.

19 «Géee goo pwiri, â wâ pwi âboro na é tajii é ji caapwi naèà na dau kîri, â é picòo tà pâra tàpé ma rà ipwacèwiié, âna wâ pwiibâ, âna ée dau kîri naa na Mwaciri napwéretòtù. Â wâ pwi âboro na é pâra wiàra bwàti é Naèà, ma picòo tà pâra tàpé ma rà wàrapwiri, âna wâ pwiibâ, âna ée dau maina naa na Mwaciri napwéretòtù.

20 Ûu, wâdé na guwà pitère dàra é cábawâdé kà Pwiduée, jii pai pwa kà tèpa *dotée goro é Naèà ma wâ tèpa *Farasiao. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o câguwâ caa tò naa na Mwaciri napwéretòtù.»

Gà naaco putàmu

21 «Guwà tãmogòori bwàti pâ é jèe ina [wâ Pwiduée] tà tèpa jojoorjè, pâ: *Gà cibwaa tètãmwara âboro. Exode 20.13* Â wâ pwina é tètãmwara pwi jèpwi, âna o popaé pãdari pwi a pitèimuru, ma é pwa wàrimuru tée.

22 Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà putàmu[†] naa goo pwi a cèiki béegà, â gà o mwa coo ara Pwiduée, na ée mwa pitèigà. Â wiàna gà ina tà pwi a cèiki béegà, pâ, “Gà pé pigù!” âna o popagà pâ naa na wâra pitèimuru kà Pwiduée. Â wiàna gà piduri[‡] pwi a cèiki béegà, â gà tapacîri wàrimuru na dau maina, naa na ére na jèe maagé ma tòina naawé.

23 «Jè jèe còo cai ni: Gà pame é âraimeai'gà naa na wâra pwapwicîri. Â tèepaa me naa na pwàranũmagà é pwina wãnabibiũ kàu ma wâ pwi a cèiki béegà.

24 Â, na wàrapwiri, wâdé na gà tàpo naaco naawé é âraimeai'gà. Â gà wâjué còwâ, ma gàu mara pinaanapò ma wâ pwi aèji'gà. Â nabwé, â gà mwa wâjué còwâ, ma gà mwa bàra naa i âraimeai'gà.

25 «Wiàna é piciapwâ googà wâ pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapò ma wâé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuágà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuágà târa pwãllici ma tòpògà naa na karapuu.

26 Â go ina tàgà é âjupâra pâ: O câgà caa còobé géee na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wãri diri é wàrimuru'gà!»

Popai goro tapàgà piéa

27 «Guwà tãmogòori bwàti pâ é jèe ina [wâ Pwiduée] pâ: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciãa jii tò wãdãgà, é, wâ pwi éagà). Exode 20.14*

28 «Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà ucãri wãdà pwi jèpwi, â gà wãdéarié, â pwacèwii na gàu jèe pipuu.

29 Ba wiàna majoroé é âraporomeegà, na gà pitanami goo, ma gà pwa na èpà, â gà èrũ tãjii, â gà tũtãjii naaiti jiigà! Ba o wâdé ba kãgà wiàna tiâu jè ére naiigà, jii wiàna tãbawée é naiigà, â tũgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé\$!

5:13 Maréko 9.50; Luka 14.34-35 * 5:13 Còo—Na pâara biu, âna càcaa po wâdé bwàti é pâ còo. Ba po dau wãru pâ tòri na tâa na. Na pâra pâara, âna jèe nye ticè nùmee, ba jèe pâra gòro jawé, â jèe nye po tâa co é pâ tòri na. Pwacèwii é nu na jè pwãrũ târa kuru, ba, na jè copwaa diri, â jèe ticè nùmee, â jè tũ târa ja. Waké kà còo mwara, âna na é cèitiri ma wéaari é utimuru. Ucina mwara goro é auipwataâboro kà Pwiduée na cá mwa caa tòotéri. (Còo Lévitique 2.13; Nombres 18.19.) 5:14 Ioane 8.12, 9.5 5:15 Maréko 4.21; Luka 8.16, 11.33 5:16 Éfeso 5.8-9; 1 Péteru 2.12 5:17 Roma 3.31 5:18 Luka 16.17, 21.33 5:19 Jacques 2.10 5:21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17 5:22 1 Ioane 3.15 † 5:22 Putãmu—Pãra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: *Putãmu na ticè âji majoroé.* ‡ 5:22 Piduri—Insulter. 5:23 Maréko 11.25 5:27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 5:29 Mataio 18.9; Maréko 9.47 \$ 5:29 Ucina co goo é pwina nama jè pwa na èpà. Ba wâdé na jè tũtãjii naaiti jiijè.

³⁰ Â wiàna majoroé ê ìgà ètò na gà pwa na èpà, â gà tégapàgà, â gà tütàjii naaiti jiiigà! Ba bwaa wâdé ba kâgà wiàna tiâu é jè ère naiigà, jii wiàna tâbawêe é naiigà, â gà pàra naa na ère na jè maagé ma tòina naawê!»

³¹ «Jèe ina mwara pà: *Wà pwina é tû târa é wâdèe, âna wâdé na é pwa cè tii târa ma pitapàgà piéa.* Deutéronome 24.1

³² Êco na wâgo, âna go ina pà: Gà cibwaa tû tà tò wâdàgà na càcaa tò a toomura* (câe caa ciâa jiiigà). Ba gà péa panuâé, ba na é toomura, wiàna é jèu piéa ma cè pwi jèpwi. Â wà mwara pwi jè âboro na é popaé ma é wâdèe, âna é toomura†.»

Popai goro ipwataâboro

³³ «Guwà tâmogòori bwàti pà é jèe ina wà Pwiduée tà tèpa jojoorjè, pà: *Gà cibwaa pwâ goo é pai pwataâboro'gà. Wâdé na gà pacoo é *auipwataâboro'gà na ara Pwi Ukai.* Lévitique 19.12

³⁴ Â wâgo, âna go ina pà: Wiàna gà *ipwataâboro, â gà cibwaa ina neere ère pwiciri, ba na *paâjupàra é auipwataâboro'gà.

«Gà cibwaa ina “napwéretòtù” ba autâa pwiciri kà Pwiduée;

³⁵ é, “gòropuu” ba aucò kée; é, “*Iérusaléma” ba ville kée, wâé na é Ukai maina kâjè.

³⁶ Â gà cibwaa ina mwara pà: “Go ipwataâboro gòro pûruô” ba càcaa wâgà na gà tâmogòori nama pwaa, é, duu é caapwi wàrapûrugà.

³⁷ Wiàna nûmagà na gà ùuri, â gà ina co pà “ùu”. Â wiàna tàutàgà, â gà ina co pà “bwa”. Ba cè gòbèeé, âna me géé jaa *Caatana, wà Pwi âboro èpà.»

Popai goro pitòowàrimuru‡

³⁸ «Guwà tâmogòori pà jèe ina pà: *Âraporomee târa âraporomee, ma poropwâ târa poropwâ§.* Exode 21.24

³⁹ «Êco na wâgo, âna go ina pà: Wiàna é pwa na èpà tâgà wà pwi jè âboro, â gà cibwaa pitòowâri tée. Â wiàna é tamagéri é upwaégà ètò, â gà panuâ tée mwara jèpwi.

⁴⁰ Â wiàna é popagà pà naa na wâra pitèimuru pwi jè âboro, ma é popa cimici'gà, â gà naa tée mwara é palitò'gà.

⁴¹ Â wiàna é tacoo googà wà pwi jè [coda roma] ma gà popa é atà kée naa na caapwi kilomètre, â gà popa naa na ârailu kilomètres.

⁴² Wiàna é ilari jiiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é ilari târa mwa pitòowâri, â gà cibwaa iauri jiié.»

Gà meari tèpa èpàrigà!

⁴³ «Guwà tâmogòori bwàti é auina bèeni: *Gà meari tèpa jènerégà.* Lévitique 19.18 Â rà ina mwara [pàra tàpé] pà: “Â gà èpàri tàpé na rà èpàrigà.”

⁴⁴ Êco na wâgo, âna go ina pà: Gà meari tàpé na rà èpàrigà*, â gà pwapwiciri ba kà tàpé na rà pwa tâgà na èpà.

⁴⁵ Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwi âji nai pwi Caa'gà, na é wânidò napwéretòtù. Ba é nye nama té é tòtù kée, naa gò tàpé na rà wâdé, ma wà tàpé na rà èpà. Â é nye nama popaa, naa gò tàpé na rà papwicirié, ma wà tàpé na càra caa papwicirié.

⁴⁶ «Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapaciri cè câmagà† jii Pwiduée? Ba wà tèpa *tò mwani wàripù [na rà tèpa pwâ ma iau] âna rà nye pwa mwara é pwiibà.

⁴⁷ Â wiàna gà nye pwabwàcu ma pacidòri co tèpa béégà, â pé dà cèna gà pwa cèna piwéna? Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna rà nye pwa mwara é pwiibà!

⁴⁸ Â wâgà, âna wâdé na gà tâbawêe naa na pimeari kà Pwiduée. Â gà ipwacèwii pwi Caa'gà na é wânidò napwéretòtù, na é tâbawêe.»

5:30 Mataio 18.8; Maréko 9.43 **5:31** Deutéronome 24.1–4; Maréko 10.4 * **5:32** Na càcaa tò atoomura—é, Êco wiàna tò ilari na ia pwiciri ma gâu piéa. † **5:32** Na pàara kà Iésu, âna maina kamu kâra ilari na pitapàgà piéa. Ipaia wà mwara wiàna nye ticé èpà na é pwa. Wiàna é piéa còwà, â o càcaa dau wâdé é béârailu kâra pai pitâa kée ma pwi jè âboro, géé goro é pwâra kamu kée. Ê popai bèeni kà Iésu, âna pwiri pai ina wèe pà, wâdé tà Pwiduée na càgâu caa tapàgà piéa. Êco na, wiàna ticé pai pwa wèe ma gâu pitânaima, â gà tòmiri é nee tò wâdàgà, â gà cibwaa nama é kamu wiàna ticé èpà na é pwa. **5:33** 1 Korénito 7.10–11 **5:33** Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 **5:34** Ésaïe 66.1; Mataio 23.22; Jacques 5.12 **5:35** Psaume 48.3; Ésaïe 66.1 ‡ **5:37** Pitòowàrimuru—Vengeance. **5:38** Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 § **5:38** Âraporomee târa âraporomee... Ba na rà cibwaa piwéna jii é pwina é pwa târa wà pwi jèpwi.

5:43 Lévitique 19.18 **5:44** Exode 23.4–5; Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20 * **5:44** Gà meari tàpé na rà èpàrigà—Pàra Tii Pwiciri naa na grec, âna rà naagèe pà popai bèeni: Â gà pwényunyuaari tàpé na rà pinajajigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà. † **5:46** Càma—Récompense. Pumarara waké. **5:48** Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13

6

Popai goro pai imeai

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Wâdé na gà pwa é câbawâdé kà Pwiduée ma pacoo é *Naèa*^{*}. Éco na gà ipwacôoco! Gà cibwaa pwa na ara pâ âboro, ma rà o pi-inagà ba wâdé. Ba wiàna wàrapwiri, â o câgà caa tòpi é câmagà naa jaa Caa, na é wânidò *napwéretòotù.

² Ékaa na, na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà pwa naa na é pâ *wàra pitapitiri, ma é pâ autâa kàra âboro na pâ village. Ba rà imudàra, ba na rà ipwamainarà wà tèpa âboro. Á go ina ájupàra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà!

³⁻⁴ «Á wâgà, âna gà cibwaa ipaarigà na gà pwa na wâdé. Na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, goro igà ètò, â càcaa wâdé na é tâmogòori é igà aèmwù! Á wà Pwiduée Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù, na é còo diri pâ muru, âna ée mwa naa cè câmagà.»

Popai goro pai pwapwiciri

⁵ «Na guwà pwapwiciri, â guwà cibwaa pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà cima nau pwapwiciri, naa na pâ wàra pitapitiri ma autâa kà tèpa âboro na pâ ville. Ba wâdé târa na rà o còora pâ âboro. Á guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é ájupàra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà.

⁶ Á wâgà, âna wiàna gà pwapwiciri, â gà tò naa na wâ'gà, wàna cè naditàrawâ. Á gà târi goropwàrawâ, â gà pwapwiciri tà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa còoè. Á é còo é pwina gà pwa, naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.

⁷ «Á, na guwà pwapwiciri, â guwà cibwaa pwa nyakàra tura, pwacèwii pàra tèpa âboro, na càra caa tâmogòori pwi áji Pwiduée na é caapwi co. Ba rà tà niimiri pâ é térerà, gée goro pai wàru é pâ pwina rà ina.

⁸ Á guwà cibwaa ipwacèwii. Ba wà Pwiduée Caa kàwà, âna é tâmogòori é pwina nùmwà goo, béaari[†] é pai pi-ila kàwà.

⁹ «Á guwà o wàrani târa cè pai pwapwiciri kàwà:

“Pwi Caa kâbà na wânidò napwéretòotù;

Wâdé naa papwiciri é neegà.

¹⁰ Wâdé naa pacoo é Mwachiri'gà.

Wâdé naa pwa câbawâdé'gà naani gòropuu, ma pwacèwii naanidò napwéretòotù.

¹¹ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pàribà na diri pâ tòotù.

¹² Gà pwanuri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanuri târa é pâ èpà kàra.

¹³ Gà cibwaa panuâbà târa tacai.

Gà upabà jii é èpà[‡].

{Ba nye tâa tâgà é Mwachiri, ma pàtamee, ma pwényuâa, dàra gòiri awé. Amen[§].}”

¹⁴ «Ba go ina tàwà pâ: Na guwà pwanuri tà pàra tàpé é pâ èpà na rà pwa, â é pwanuri tàwà mwara wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù.

¹⁵ Á wiàna câguwà caa pwanuri é èpà kà pàra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, âna o câé caa pwanuri tàwà é èpà kàwà.»

Popai goro pai ipwanya

¹⁶ «Na gà *ipwanya (na gà panuâ ija'gà ba na gà pwapwiciri), â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà paari naa na naporomeerà pâ rà ipwanya, ba na o còora diri é âboro! Ékaa na go ina ájupàra pâ: Rà jèe nye tòpi câmarà.

¹⁷ Á wâgà, âna, na gà ipwanya, â gà nuwa naporomeegà, â gà tuti pùrugà*.

¹⁸ Á o càra caa còo pâ âboro pâ, gà ipwanya. Éco na wà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa còoè, âna é còo é pwina gà pwa naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.»

Áji wâdé naa jaa Pwiduée

¹⁹ «Gà cibwaa mudàra pâ wâdé gòropuu, ba péa mura jiigà, é, péa wai ma botère ma tiàu.

6:1 Mataio 23.5 ^{*} **6:1** *Pacoo é Naèa*—Pai imeai tàpé na ticè kàra, ma pai pwapwiciri, ma pai ipwanya (*jeûner*). Còo gòobàra naporomee 6. **6:5** Mataio 23.5; Luka 18.10-14 **6:7** 1 Rois 18.26-29 **6:8** Mataio 6.32 [†] **6:8** *Béaari—Béaa kàra (avant)*. **6:9** Luka 11.2-4 **6:10** Luka 22.42 **6:12** Mataio 6.14-15, 18.21-35 **6:13** Luka 22.40; Ioane 17.15; 2 Tésalonika 3.3; 2 Timotéo 4.18; Jacques 1.13 [‡] **6:13** *Gà upabà jii é èpà—é. Gà upabà jii wà Pwi àboro èpà.* **§ 6:13** *Amen—Wâdé na wàra.* **6:14** Maréko 11.25-26 **6:16** Ésaie 58.5-9 ^{*} **6:17** *Tuti pùrugà—Grec: Tâmi wàrapùrugà goro l'huile.* **6:19** Jacques 5.1-3

²⁰ Gà wéaari pâ wâdê'gà [naa jaa Pwiduée] naa napwéretòtù. Ba ticè madé na uti, ma ticè waaca[†] na iri. Â o càcaa wai ma botére, â ticè a mura wê.

²¹ Ba è pwàranùmagà, âna, é wâna é wêe è wâdê'gà.

²² «Guwà tère, è âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdê è âraporomeejè, â diri è naiijè, âna é tâa na pwéelaa.

²³ Â wiàna èpà è âraporomeejè, â diri è naiijè, âna é tâa na bàutè. Â wiàna è pwéelaa naa wâgoojè âna é pâra nau bàutè, â o mwa nye dau bàutè kaa!»

Gà picàwai[‡]—mwani, é, Pwiduée

²⁴ «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna[§] bwàti kâra ârailu ukai, géé na diri è pwàranùmee. Ba ée mwa tâ piênawéna bwàti kâ pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tâ pwi jèpwi. Ûu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kâ Pwiduée ma è mwani!»

Mudàra béaa Mwaciri kêe

²⁵ «Wàèpwiri è majoré ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro è wâro kàwà, ma è naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” Ba è wâro kàwà, âna è âjimuru jii è utimuru; â è naiiwà, âna è âjimuru jii ârabwée!

²⁶ «Guwà jèe còo cai è pâ marù. Ba càra caa picâmi, ma piûnya^{*}, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòtù, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii è pâ marù? Akaé!

²⁷ Càcaa géé goro pai géaa goro ija ma wâdo, na guwà o nama gòiri è wâro kàwà!

²⁸ «Â gorodà na guwà géaa mwara goro cè ârabwée kàwà? Guwà jèe còo cai è pai cipu kâra pâ murubuké na-araé. Ba càra caa pâti, ma càra caa ta ârabwée.

²⁹ Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri è muugère kêe, âna è pâ ârabwée kêe, âna càcaa dau wâdê jii è pwi caapwi murubuké.

³⁰ «Â guwà jèe còo cai è pâ aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kâra. Â gona o câé caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa è cèikî kàwà!

³¹ «Ûu, guwà cibwaa géaa ma guwà ina pâ: “Jè o ija dà?” ma “Jè o wâdo dà?” ma “Jè o coona cè dà?”

³² Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra è pâ pwiibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà na é wânidò napwéretòtù, âna é nye tâmogòori è pwina nùmawà goo.

³³ Guwà mudàra béaa è *Mwaciri napwéretòtù, â guwà pwa è pwina nûma Pwiduée goo, â ée mwa naa tàwà è pwina tiâu jiiwà.

³⁴ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro tòotù widàuru, ba è tòotù widàuru, âna ée mwa nye pwa wakè kêe. Ê géaa târa nabà, âna nye târa nabà!»

7

*Pàra pupûra kà Iésu naa gòrojaa
Luka 6.37-49, 11.9-13, 13.24-27*

Guwà cibwaa pitèi pàra tàpé!

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, ba na o câé caa pitèigà wà Pwiduée.

² Ba è pitèigà, pwacèwii è pai pitèi kâgà wà pàra tàpé, â ée mwa pwa tâgà è pwina gà pwa târa!

³⁻⁴ Gà dau còo bwàti è mapûpûru na wâna âraporomee pwi aèjii'gà. Â gà niâ jai è diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wânanu pai ina tâ pwi aèjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà?”

⁵ «Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa è diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewè, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra è mapûpûru wâna âraporomee pwi aèjii'gà!

6:20 Mataio 19.21; Luka 18.22 † 6:20 Madé...waaca—Grec: Mite. ‡ 6:23 Picàwai—Choisir. § 6:24 Piênawéna—Servir.

6:25 Filipi 4.6; 1 Timotéo 6.6-8; 1 Pétèru 5.7 6:26 Mataio 10.29-31; Luka 12.6-7 * 6:26 Piûnya—Récolte. 6:29 1 Rois 10.4-7; 2 Chroniques 9.3-6 6:32 Mataio 6.8 6:33 1 Rois 3.13-14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17 7:1 Roma 2.1; 1 Korénito 4.5; Jacques 4.11-12 7:2 Maréko 4.24

⁶ «[Gà wéaari bwàti é pwina wâdé na me géé goo Pwidiúé.] Ba câjè caa naa târa pâ akâna é pâ pwina wâdé, ba rà péa biirà dàjè còwâ, ma utijè. Â câjè caa tù târa puakâ é pâ perle na dau maina wâri wèe. Ba rà péa còogai*.»

Guwà tà ila ma mudàra ma cùu!

⁷ «Wâdé na guwà nye tà ilari taaci jii wà Pwidiúé, ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye cùu taaci é goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà.

⁸ Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu é goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

⁹ «O wailâapà nawà, na o naa cè atù târa èpo kèe, wiàna é ilari jiiè cè poloa?

¹⁰ O wailâapà na o naa tée cè dèè, wiàna é ilari cè ârawéà?

¹¹ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwidiúé Caa kàwà nidò *napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa pâ muru na dau wâdé awé tà tàpé na rà ilari jiiè.»

Ère òiri naèà

¹² «Guwà pwa tà pàra tàpé é pâ muru na nùmawà na rà pwa tàwà. Wàé kaa pwiri, é ère é *Naèà kà Moosé, ma èdiri pâ tù kà tèpa *péroféta.»

Goropwârawâ na picu

¹³ «Guwà tò na é goropwârawâ na é picu. Ba maina é goropwârawâ pâ naa na ére na tubatiàjè awé naawé. Â ticècoé é pai pâ naa pwi naigé-bà. Â wâru tàpé na rà pâ na.

¹⁴ Â nye dau picu kaa é goropwârawâ pâ naa na é *âji wâro. Â pwacoé é pai pâra wii. Â càcaa wâru tàpé na rà pâmari.»

Tèpa péroféta a pwâ

¹⁵ «Guwà ipwagorocòo tèpa péroféta a pwâ [na rà ina pâ, rà pame é popai kà Pwidiúé]! Ba rà o pâmariwà, âna rà pwacèwii mutò, èco na rà pâ tèpa macii a piuti.

¹⁶ Guwà o nye còoinarà géé goro é pwâra wakè kàra. Ba câjè caa pétâ pwâra dipâa géé goro é upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra î géé goro é upwâra na pwâra daaé!

¹⁷⁻¹⁸ Ba é upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwèe na wâdé [târa uti] â pwacoé ma é tòpò pwèe na èpà. Â é upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwèe na èpà, â pwacoé ma é tòpò pwèe na wâdé.

¹⁹ Â wà pwi upwâra na câé caa naa cè pwèe cèna wâdé, âna o tépàgàè, â tùè naa gòro ànye.

²⁰ «Â ipaiwà naa gòo tèpa péroféta a pwâ. Ba guwà o còoinarà géé goo é pwâra wakè kàra.»

Gà ina â gà pwa

²¹ «Wiàna nùmagà na gà tèepaa naa na *Mwaciri napwéretòotù, â câgà caa po ciburà ina co pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” Wâdé na gà pwa mwara câbawâdé kà Caa kòo na wânidò napwéretòotù!

²² Ba, na Tòotù na o mwa pitèi tèpa âboro, âna o wâru tàpé na rà o ina tòo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai, bà mu picémara, ma tù târa pâ duée naa na neegà. Â wâru pâ wakè na bà pwa goro pàtamagà!”

²³ «Â go o mwa po ina târa géé pâ: Câgo caa mu tâmogòoriwà. Guwà pâra jiiò, ba guwà tèpa pwa é pâ tùu na èpà! [Ba câguwà mu caa† pwa é câbawâdé kòo.]»

Ucina goo du wâ

²⁴ «Wà pwina é tère òiri pâ popai kòo bèni ma pitère dàra, âna é pwacèwii pwi âboro na é tèi bwàti muru. Ba é bari é wâ kèe naa gòro atù.

²⁵ Â coo boo é popaa, ma ca i jèpé, â uu é pòu, â coo ma ti goro é wâ. Èco na câé caa tùu, ba bari naa gòro atù.

²⁶ Â wà pwina é tère popai kòo, â câé caa pitère dàra, âna é pwacèwii pwi a pimwüru, na é pacima é wâ kèe naa namarawâ.

²⁷ Â coo boo i popaa, â ca i jèpé, â uu i pwéretòotù, â coo ma ti goro i wâ. Â é nye tùu kaa i wâ, â nye tònòori òiri kaa.»

Pwa tàrù kèe ma é pacâmurirà

* **7:6** Ba càcaa òiri tèpa âboro na rà tòpi bwàti. **7:7** Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23-24 **7:8** 1 Ioane 3.22, 5.14-15 **7:11** Jacques 1.17 **7:12** Mataio 22.39-40; Luka 6.31; Roma 13.8-10 **7:13** Luka 13.24 **7:15** Mataio 24.24; Apostolo 20.29; 2 Pétréu 2.1 **7:16** Galatia 5.19-22; Jacques 3.12 **7:19** Mataio 3.10; Luka 3.9; Ioane 15.6 **7:20** Mataio 12.33 **7:21** Luka 6.46; Jacques 1.25 **7:23** Psaume 6.9; 2 Timotéo 2.19 † **7:23** *Câguwà mu caa—Vous n'avez jamais... Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ: Câguwà caa mu.*

²⁸ Ûna é ina diri pâ popai bèepwiri wà Iésu, â rà dau pò goro é pai pacâmurirâ kêe wà tèpa âboro.

²⁹ Ba câe caa pwaduwa kâ‡ tèpa *dotée goro é Naèà [na rà ina é pwina rà ina wà pàra tàpé]. Ba é nye tura gée gooé.

8

*É nama tiâu maagé kâ pwi a pwa maga
Maréko 1.40-45; Luka 5.12-16*

¹ Géé na càué, â é tàbàtù* boome géé gòrojaa wà Iésu, â rà pàra wiâê é pâ âboro na dau wâru.

² Â é me burée pwi jè a pwa maga†. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wiàna nûmagâ, â gà o nama tiâu maagé kôo!»

³ Â é tu pâ wà Iésu, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Ûu kaa, nûmoo na tiâu jiiâ maga'gâ!»

Â é nye wâdé kaa.

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gâ cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pàra nau ipaarigâ tà pwi a pwa ârapwaaillô. Â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaaillô na ia é ina wà Moosé naa na *Naèà kée. Ba na wârapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

Pai cèikî kâ pwi jè caa kâra coda

Luka 7.1-10

⁵ Ê paé wà Iésu, â ûna é tò naa Capernaüm, â é me marié wà pwi jè caa kâra coda kâ tèpa *Roma. Â é taco gooé, ba na é pitu tée,

⁶ â é ina pâ: «Gâ còo pwi ênawéna‡ kôo, âna é tà puu wâ pwârawâ, ba é nye dau maagé kaa, â é pitâbwamwa.»

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâdé, paé ma ju pâra, ba go mwa nama tiâu maagé kée.»

⁸ Â é tòpi tée pwini pâ: «Bwa, càcaa pâri naa gooò ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. Â gà nye po tura co, â o tiâu maagé kâ pwi ênawéna kôo.

⁹ Ba wâgo, âna go pitère dâra pwi a pitûâ kôo, â go caa pitûâ kâ tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: «Gâ pàra!» â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: «Gâ me!» â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: «Guwâ pwa ni» â rà nye pwa.»

¹⁰ Â é dau pò wà Iésu, â é câdiri i pwi caa kâra coda. Â é ina tà tèpa gére pâra wiâê pâ: «Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikî kée, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kâ Pwiduée] *Isaraéla.

¹¹ Ûu, o wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me naa na *Mwaciri napwéretòotù, géé na diri gòropuu. Â rà o mwa tâa na é pi-ija na maina ma wà tèpa jojooròjè *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.

¹² Â napwa naa goo wà pàra tèpa âji nari Mwaciri, âna càcaa pârirâ ma rà tò. Â o mwa tûrà naa gòroigé, naa na bàutê, iti jii Pwiduée! Â rà o mwa i ma tòngürü§ poropwârâ [géé goro pai maagé kâra].»

¹³ Â nabwé, â é ina wà Iésu, tà i pwi caa kâra coda, pâ: «Gâ wâjué còwâ naa pwârawâ'gâ! Géé goo é cèikî'gâ, âna o tèepaa é pwina gà ilari!»

Â, na ji pàra bèepwiri, âna nye tiâu kaa i maagé kâ i pwi ênawéna.

Pai tiâu maagé kâ tèpa âboro

Maréko 1.29-34; Luka 4.38-41

¹⁴ Ê pâra naa pwârawâ kâ Pétèru wà Iésu. Â é pâmari tò nyaa kâ wâdâ Pétèru na é gére puu, ba é pitòoka.

¹⁵ Â é tu naa goro iê wà Iésu, â nye tiâu jiié kaa i pai pitòoka kée.

¹⁶ Na bàrane kée, â cia medari Iésu é pâ âboro na wâru, na pwa duée goorâ. Â é tûari târa pâ duée, na rà còobè géé goorâ. Â é nama tiâu diri mwara pâ maagé goo pàra tàpé.

¹⁷ Êkaa na paco i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

*É jèe popa jiiè
é aré kâjè.*

*É jèe tètâjii
é pâ maagé kâjè.*

^{7:29} Maréko 1.22; Luka 4.32 ‡ ^{7:29} Pwaduwâ kâ—Faire comme. * ^{8:1} Tâbâtù—Descendre. Boo. † ^{8:2} Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. ^{8:4} Lévitique 14.1-32; Mataio 9.30; Luka 17.14 ‡ ^{8:6} Ênawéna—Serveiteur.

^{8:11} Luka 13.29 ^{8:12} Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28 § ^{8:12} Tòngürü (é, tòngüngürü)—Grincer des dents. Piuti.

^{8:17} Ésaie 53.4

Tàpé na nūmarà na rà pâra wiâ Iésu

Luka 9.57-62

¹⁸ Na jè tòotù, âna wâru pâ âboro na rà tâbèepi Iésu. Ûna é côorà, â é ina tà tèpa *câmu* kêe pâ, na rà capai géé, naa na ére géé cōwâ kâra nawiâ.

¹⁹ Â géewê, â é medarié pwi jè *dotée goro é Naèà, â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra†, nūmoo na go pwi a câmu'gà, â go pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gâ o pâ wê.»

²⁰ Â é tōpi tée wâ Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugâ, âna pwa aucârû kâra, â pâ marû, âna pwa na wânairâ. Â napwa naa gooò, *Pwina nairi âboro, âna nye ticè aunao kōo.»

²¹ Â ipaiwâ naa goo pwi jè ârapâara tàpé na rà pâra wiâ Iésu, na é ina tée pâ: «Nye pâri ma go jée mara pâra nau ipwâniri caa kōo?»

²² Â é tōpi tée wâ Iésu pâ: «Bwa, gâ me wiâô. Â gâ naaco tèpa bà, ma rà nye ipwânirirâ cōwâ!»

É pacoo pòu Iésu

Maréko 4.35-41; Luka 8.22-25

²³ É nye tò kaa naa goro i wânga wâ Iésu, â rà pâra wiâê wâ tèpa câmu kêe.

²⁴ Â, na rà tèepaa naa nabibiu kâra nawiâ, â é nye nama tûê kaa i pwéretòotù. Â jèe tò naa na wânga é pâ wiâ. Â napwa Iésu, âna é tàgére puu na wânga.

²⁵ Â rà patâciê wâ tèpa câmu kêe. Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai! Gà nama jè udò! Ba jè o mwü!»

²⁶ Â é ina târa pâ: «Wânau? Cina wâgotàwâ? Nye dau kîri kaa é cèikî kâwâ!»

Â é cimadò, â é pwa i pwéretòotù ma i nawiâ. Â é coo i napò, â nye po éaau kaa.

²⁷ Â rà po pò, â rà pi-ina târa pâ: «Wailâpâ pwi âboro bèeni, na é pacoo é pwéretòotù bau i wiâ?!»

É tû târa pâ duée géé goro ârailu âboro

Maréko 5.1-20; Luka 8.26-39

²⁸ Râ tèepaa wâ Iésu ma wâ tèpa câmu kêe naa Gadara, wâna ére géé cōwâ kâra *nawiâ Galilée. Na napò bèepwiri, âna pwa tupédu ârailu âboro na pwa duée gooru. Â dau wâgo tà tèpa âboro gooru, ba ru tupédu âboro gòo ma tupédu a putâmu. Â càra caa mu piwèdò na ére bèepwiri.

Ûna ru cōo Iésu, â ru nye còobé kaa géé nacârû, â ru boome caraé.

²⁹ Â ru nye wiikau ma ina pâ: «*Pwina naî Pwiduée, dà cèna nūmagâ na gâ pwa tâbu? Nūmagâ na gâ pwa wârimuru tâbu, béaari kâra é pâara târa pwa wârimuru?»

³⁰⁻³¹ Â rà tacoo gooé mwara wâ tèpa duée, ma ina tée pâ: «Na gâ tû tâbâ, â gâ nama bà géé naa goro é pâ puàkâ nadòbâ!»

Ba pwa é pé pubu puàkâ na dau maina, na rà tàgère ija géé paé cōwâ ni.

³² Â é tōpi târa pâ: «Íguwâ!»

Â rà còobé géé goo i tupédu âboro, â rà tò naa na i pâ puàkâ. Â rà nye tàbâtù kaa i pâ puàkâ, géé goro i jaa, boo naaniboo nawiâ. Â rà cau mwü naawê.

³³ Wâ tàpé na rà piwéaari i pâ puàkâ, âna rà nye uru pâ kaa, naa na village. Â rà piwiâ diri é jèkutâ bèepwiri.

³⁴ Râ nye cau me diri kaa dari Iésu é pâ âboro géé na village. Ûna rà cōoê, â rà tacoo gooé pâ, na é pâra géé na napò kâra.

9

É nama wâdé cōwâ pwi a pitâbwamwa

Maréko 2.1-12; Luka 5.17-26

¹ É wâjué cōwâ wâ Iésu goro wânga naa na village [Capernaüm] wâna é pitâa wê.

² Â wâ pâra tèpa âboro na napò-bâ, âna rà pitûri medarié naa na aupuu pwi âboro na é pitâbwamwa.

Ûna é cōo é cèikî kâra, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Gâ gòo, co pwi béeò! Ba jèe pwanauri é pâ èpâ'gâ!»

³ Â wâ pâra tèpa *dotée goro é Naèà na rà tâa wê, âna rà piniimiri pâ, 'Wâ pwi âboro bèeni, âna é pi-ina ba èpâ Pwiduée [ba é nama ipaiwâilu ma wâé]'

* **8:18** Câmu-é, Cému. † **8:19** Pwi apwa pupûra—Celui qui porte une prédication ou exhortation. Hébreu: Rabbi, âna popai târa papwicîri pwi apwa pupûra. **8:20** 2 Korénito 8.9 **8:21** 1 Rois 19.20 **8:24** Psaume 4.9 **8:26** Psaume 89.10; Mataio 14.31 **8:29** Maréko 1.24; Luka 4.41 **9:1** Mataio 4.13

⁴ É tà tàmogòori pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Cina èpà é pwâranùmawà?

⁵ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jée pwanauri é pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pâra*!”

⁶ [À wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tàmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

⁷ Â é nye cimadò kaa i pwi âboro, â é pâra naa pwârawà kée.

⁸ Ūna rà còo pwiri wà tèpa âboro, â wâgotàra. Â rà pwamaina Pwiduée, ba é naa é pàtamee na maina tà tèpa âboro!

É todà Mataio

Maréko 2.13-17; Luka 5.27-32

⁹ É pâra wà Iésu, â é còo pwi âboro na nee Mataio, na é gére tâa na wâra *tò mwani wâripù†. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiàô!»

Â é nye cimadò kaa, â é pâra wiàé.

¹⁰ Géé na càùé, â rà ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée, jaa Mataio. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro na èpà wâro kâra.

¹¹ Ūna rà còo é pwiibà wà pâra tèpa *Farasaio, â rà ina tà tèpa câmu kà Iésu pâ: «Gorodà na wà pwi ukai kàwà, âna rà picaaïja ma pibéera ma tèpa tò mwani, ma wà tàpé na èpà wâro kâra?»

¹² Â é tà térerà wà Iésu, â é ina pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàcò tàpé na rà maagé.

¹³ Wâdé na guwà tàmogòori é auina kà Pwiduée, pâ: *Càcaa é *ârapwailò goro macii na wâdé tòo. Â nūmoo goo pimeaari.* Osée 6.6

«Wâgo, âna câgo caa me nau todà tàpé na rà niimiri wà wâdé é wâro kâra. Go me nau todà tàpé na rà tàmogòori pâ èpà é wâro kâra.»

Ucina goro ipwanya

Maréko 2.18-22; Luka 5.33-39

¹⁴ Rà tèepaa medari wà Iésu, wà pâra tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina tée pâ: «Wàibà ma tèpa Farasaio, âna bà nye ciburà *ipwanya. [Bà panuà é ija, ba na bà pwapwicîri tà Pwiduée.] Â gorodà na càra caa ipwanya wà tèpa câmu'gà?»

¹⁵ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona rà o pikîri wà tàpé na todàra naa goro piéa, wiàna é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Êco na o mwa me é pâara, na ée mwa pâra jirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra ipwanya.»

¹⁶ «Nye ticé jè âboro, cèna é popa é pâ noo kâra imwaano na càcaa pâji nuwa, ma é taiti naa goro é pwina jèe dôroé. Ba [wiàna jè nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dôroé. Â o mwa dau maina kaa é audàdàpa goo!

¹⁷ Â guwà còo é *wâra jawé na pwa goro parawéré macii: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmué, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dôroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tée]‡. Â ée joro wii napuu i dipâa, â jèe èpà i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmué, naa na é wâra jawé na bwaa bwùu, ba na o wéaari bwàti i dipâa bau i wâra jawé.»

É nama wâdé còwà du ilàri

Maréko 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ūna é bwaa gére ina tàra pwiri wà Iésu, â é medarié wà pwi jèe âboro imaina kâra napò. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «[Gà me wàii!] Ba wà tò èpò kòo, âna é mwa nye tàgére bà ni. Êco na, wiàna gà me nau tòpò ìgà naa gòé, â ée wâro.»

¹⁹ Â rà cimadò wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà pâra wià pwi âboro-bà.

Tò ilàri na 12 naja kée goro maagé

²⁰ Na rà gére pâra wii naigé, â é tèepaa me tò ilàri na jèe po 12 naja kée goro maagé, ba, mu tèepaa me é pâara na mu itàa domii gooé. Â é pwicò kâra, â é tu naa goro gòobàra ârabwée kà Iésu.

²¹ Ba é nye cèikì pâ é nye po wàrapwiri co, â o jèe tiàu i maagé kée.

9:4 Mataio 12.25; Luka 9.47; Ioane 2.25 * 9:5 Wiàna é ina tà pwi âboro pâ: «jée pwanauri é pâ èpà'gà», â wà tèpa âboro na rà tâa wé, âna o càra caa còo, ba muru na wâbinyiri tà pwi âboro. Êco na, wiàna é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra», â wà diri tàpé na rà tâa wé, âna rà o còo wiàna pwa pàtâma Iésu târa ma é nama tiàu maagé kée. 9:6 Ioane 17.2 † 9:9 Wâra tò mwani wâripù—Bureau des impôts. 9:11 Luka 15.2 9:13 Osée 6.6; Mataio 12.7 9:14 Luka 18.12 ‡ 9:17 Pwacoé ma é tée—Còo 2e note goo Maréko 2.22. 9:21 Mataio 14.36

²² Â é tabiié wà Iésu, â ûna é còoê, â é ina tée pâ: «Gà gòo, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo é cèikí'gà!»

Â nye tiâu kaa i maagé kée.

Tò èpo kà pwi âboro imaina

²³ Nabwé, â é tèepaa pâ wà Iésu, naa pwârawâ kà i pwi âboro imaina. Â é pâmari pâ âboro na rà gére cipaciri ipwàni, ma wà tèpa pwanyabi§. Â nye dau wâru kaa é pâ pwâratùra wê.

²⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwâ pâra! Ba wà tòoni, âna cáé caa bà. Â é nye po puu.»

Èco na rà pitaurée gooé.

²⁵ Â é cau pacòobèrà wà Iésu, â é tò naa na é naditàrawâ. Â é tu pâ naa goro iri i èpo, â é nye cimadó kaa wà tòoni.

²⁶ Â rà nye piwiâ pitiri kaa na ére-bà, è jèkutâ goo.

É nama ru niâ tupédu a bwi

²⁷ Géewê, â é pâra wà Iésu. Úna é tèepaa naa na jè ére, â ru gére pwicò kée tupédu a bwi.

Â ru nye tà uu ma ina pâ: «*Pwina nai Davita, gà meaaribu, ma pitu tâbu!»

²⁸ Úna é tèepaa naa jaaé wà Iésu, â ru medarié tupéeni. Â é ina tàru pâ: «Gona gàu nye cèikí kaa pâ, pâri ma go nama tiâu i maagé kàu?»

Â ru tópi tée pâ: «Ûu, co Pwi Ukai.»

²⁹ Â é tu naa goro i du âraporomeeru wà Iésu, â é ina tàru pâ: «Wâdé na wàra è pwina gàu nye cèikí naa goo!»

³⁰ Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà taa wê, â rà pi-ina pâ: «Gàu pwacòoco! Gàu cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina go pwa tàul!»

³¹ Èco na, ûna ru còobé, â ru pwa jèkutâ goo Iésu pitiri è napò-bà.

É nama é tùra pwi a kùukù

³² Úna ru gére pâra jii Iésu wà tupéeni, â rà popa me tée pwi âboro na é kùukù, ba pwa duée gooé.

³³ Â é tù târa i duée wà Iésu, â é nye tùra kaa i pwi a kùukù.

Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà taa wê, â rà pi-ina pâ: «Câjè caa mu còo cèna wàrani, na napò kâjè *Isaraéla!»

³⁴ Èco na rà ina tèpa Farasaio pâ: «É tù târa è pâ duée goro è pàtama *Caatana, pwi ukai kâra pâ duée!»

É cùru tèpa 12 apostolo kée

Maréko 6.7-13; Luka 9.1-6

Dau maina è ârapiûnya

³⁵ Wà Iésu, âna é pâra wii pâ ville ma village. Â é pacâmuri pâ âboro, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara è *Picémara Wâdé goro è Mwiciri [napwéretòtù]. Â é nama tiâu è pâ maagé ma aré, na wâru pai pwa goo.

³⁶ Â é còo è pâ âboro na dau wâru, â é dau meaarirà. Ba jèe oratàra, â rà pidumapié, pwacéwii pâ mutò, na ticé cèna wéaarirà.

³⁷ Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Dau maina è ârapiûnya na o pwa. Èco na càcaa wâru awakè.

³⁸ Wâdé na guwâ pwapwiciri ma ilari cai jii Pwi apooro aupwanapò, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà pitu.»

10

Nee tèpa 12 apostolo

¹ É todâ tèpa câmu kée wà Iésu na rà po 12, â é naa tàra è tàrù, ba na rà tù târa cè pâ duée, ma rà o nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro.

² Wàéni è nee tèpa 12 *apostolo:

Simona, na ina gooé pâ Pétèru;

André, pwi aéjii kée;

Jacques, pwina nai Zébédée;

§ 9:23 Tèpa pwanyabi—Na rà pwàniri âboro bà wà tèpa Juif, â pwa tèpa uu kuruò (flûte). 9:27 Mataio 20.29–34 9:30 Mataio 8.4 9:33 Maréko 2.12 9:34 Mataio 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15 9:35 Mataio 4.23; Maréko 1.39 9:36 Nombres 27.17; 1 Rois 22.17; Zakarie 10.2; Mataio 14.14; Maréko 6.34 9:37 Luka 10.2 10:1 Maréko 6.7; Luka 9.1

Ioane, pwi aéjii kà Jacques;
³ Filippo;
 Barthélemy;
 Toma;
 Mataio, pwi a mu *tò mwani wâripû;
 Jacques, pwi naî Alphée;
 Thaddée*;
⁴ Simona, pwi Zéloté*;
 Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

É cùrurà pâ

⁵ Tèpa 12 apostolo bèepwiri, âna é cùrurà wà Iésu, naa na pâ napô, â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra dari tèpa âboro na càra caa tèpa *Juif. Â guwà cibwaa tò mwara, naa na pâ village na napô *Samarita.

⁶ Â guwà nye pâra dari co tèpa âboro *Isaraéla, ba rà pwacèwii tèpa mutô na rà imwüru.

⁷ Â guwà picémara wii naigé, pâ: “Jèe wâmwünyabweriwà é *Mwaciri napwéretòotù.”

⁸ «Â guwà nama tiâu pâ maagé, â guwà pawâro tèpa bà, â guwà pwa ma rà wâdé tèpa pwa maga, â guwà tû târa pâ duée géé goro pâ âboro. Ba po muru naa tàwà, â wâdé mwara na guwà naa, naa goro piticémuru naa goo.

⁹ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa mwani—wâpà wiàna mwani mii, é mwani pwa, é cè jè mwani.

¹⁰ Â guwà cibwaa pa cè atà, ma cè wâraâwà, ma cè tâjò kàwà. Guwà nye coona co caapwi ârabwée. Ba wà pwi a waké, âna wâdé na é tòpi é ârawaké kèe.

¹¹ «Wiàna guwà tò naa na cè jè village, â guwà mudàra cawi cè pwi âboro cèna nùmee na é tòpiwà. Â guwà tâa jaa pwiibà, tiagoro cè tòotù cèna guwà mwa pâra géé na ére-bà.

¹² Â, na guwà tò naa na i pwârawâ-bà, â guwà ilari jii Pwiduée é *aupwényunyuâari ma pinaanapô kèe, naa gò tàpé na rà tâa wè.

¹³ Â wiàna rà tòpiwà bwàti, â o mwa tâa tàra é aupwényunyuâari. Â wiàna càra caa tòpiwà bwàti, â guwà pacôwâri é aupwényunyuâari kàwà.

¹⁴ «Â wiàna nye ticé caapwi âboro na é tòpiwà, ma tère é pwâratùra kàwà, naa na cè jè pwârawâ, ma naa na cè jè village, â guwà còobé géewè. Â guwà tauri é dàuru puu géé goro du âwà†.

¹⁵ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàra wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina é wârimuru kàra, jii tàpé géé *Sodoma na Gomora [na ia dau miiri é tûâ kàra].»

O tubaèpà tàwà

¹⁶ «Guwà tère! Go cùruwà pwacèwii pâ mutô naa nabibiu kàra macii a piuti. Wâdé na guwà tèpa âboro na guwà moo, éco na wâdé na guwà tèpa ipwacôowà mwara§.

¹⁷ Ba rà o tâjùruwà ma popawà pâ naa na wâra pitèimuru. Â rà o pâdiwà goro ubati naa na pâ *wâra pitapitiri.

¹⁸ Â rà o dàtiwà pâ na ara tèpa kupénoo ma wà tèpa ukai, ba na rà pitèiwà, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â guwà o tèpa *paâjupârao, na ararà, ma na ara mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁹ «Â, na diri pâ pâara na rà o mwa tâjùruwà, â guwà cibwaa pidumapiè goro cè pai tòpirà. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà cè pwina guwà ina na ji pâara bèepwiri.

²⁰ Ba o jèe càcaa wâguwà na o tûra, â o jèe é Nyuâaè Pwiciri kà Caa kàwà, na é tûra goowà.

²¹ «[Na pwi pâara bèepwiri] âna wà pwi jè âboro, âna ée panuâ pwi aéjii kèe, ba naa tètâmwerèè. Â wà pwi caa kàra èpo, âna é wârapwiri tà pwina naîè. Â wà tèpa èpo, âna rà o pipaa ma du nyaa ma caa kàra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pôtâmwararà.

²² Â rà o miiriwà diri é pâ âboro, ba guwà tèpa âboro kôo. Éco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòé wà Pwiduée [ma naa tée é *wâro dàra gòiri jaaé].

* **10:3** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Luka 6.14–16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) † **10:4** Zéloté—Grec: *Cananite*. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma géé napô kèe. **10:6** Jérémie 50.6 **10:7**

Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11 **10:9** Luka 10.4 **10:10** Luka 10.7; 1 Korénito 9.14 **10:12** Luka 10.5–6 **10:14** Luka 10.10–12; Apostolo 13.51 ‡ **10:14** Tauri é dàuru puu géé goro du âwà—Paari pâ, rà tètâjii tàpé na èpà pâ tûâ kàra.

10:15 Mataio 11.24; Jude 1.7 **10:16** Luka 10.3; Roma 16.19 § **10:16** Dernière phrase—Grec: *Èkaa na guwà ipwacôowà pwacèwii dòèa, â guwà moo pwacèwii déamu.* **10:17** Maréko 13.9–11; Luka 12.11–12, 21.12–15 **10:20** Ioane 14.26

10:21 Michée 7.6; Mataio 10.35; Maréko 13.12; Luka 21.16

²³ «Wiàna rà tubaèpà tàwà naa na cè jè village, â guwà uru naa na jèpwi. Â guwà pàpitiri é pà village naa napò Isaraéla, â guwà picémarà popai kôo. Â guwà tère, o bwaa câguwà caa pàji tubanabwé pwiri, béaari é pai o wâjué còwâ kôo. Ba go ina tàwà é âjupàra pà: Wâgo *Pwina nañri âboro, âna go o mwa wâjué còwâ [naa na pwényuâa kà Pwiduée].»

O wàrapwiri tàwà mwara

²⁴ «Go ina tàwà pà: Wà pwi a *câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna câé caa piwéna jii pwi ukai kée.

²⁵ Ba wà pwi a câmu, âna wâdé na é pwacèwii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna wâdé na é pwacèwii pwi ukai kée. Ba wiàna rà ina goo wà pwi apoero pwàrawà pà *Caatana*, â rà o nye dau ina ba èpà mwara tèpa tâa na pwàrawà bèepwiri.»

Guwà cibwaa nama wâgotàwà

²⁶ «Guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pà âboro. Diri pà muru na tàbinyiri, âna o mwa paari.

²⁷ Â é muru na go ina tàwà pwàniri, âna guwà inapàpàri naa na pwéelaa. Â é muru na pitànunuuri na pwàranýuruwà, âna guwà inapàpàri naa na gomu kàwà.

²⁸ Ûu, guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pà âboro. Ba wiàna pàri ma rà pòtàmwara naiiwà, â o càra caa tâmogòori ma rà tubatiâu awé é wâro naa wâgoowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée. Ba wâé co na pàri ma é tubatiâu é naiiwà, bau é wâro na wâgoowà, naa na ére na jè maagé ma tòina naawê.

²⁹ «Guwà jée còo cai pà marù na kîri: Jè icuri du ârailu marù, naa goro caapwi mwani. Êco na nye ticé géé goorà, cèna é tûuboo naa napuu, wiàna câé caa tâmogòori wà Pwiduée Caa kàwà.

³⁰ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapùruwà.

³¹ Êkaa na go ina tàwà pà: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pà marù na dau wàru!»

Cibwaa pitütòowâriô!

³² «Wiàna é inapàpàri cè pwi jèpwi, na ara pà âboro pà, é pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pà, é pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò *napwéretòotù.

³³ Â wiàna é ina cè pwi jèpwi, na ara pà âboro pà, câé caa pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pà, câé caa pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò napwéretòotù.»

Rà pitadàrùrà tèpa âboro good

³⁴ «Guwà cibwaa niimiri pà go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapò. Bwa! Go me, ba na rà mwa pitadàrùrà tèpa âboro good.

³⁵ Ba go me nau *pinaaitiri tupé duanaí, ma du duanaí, ma du duatâa.*

³⁶ *Â rà o pièpàrirà pa paènaí, ma pa paètâa, naa na pwàrawà kàra.»*

Michée 7.6

Guwà panuâ wâro kàwà ba kôo

³⁷ «Wà pwina é dau wâdéari du nyaa ma caa kée jiio, âna càcaa pàri ma é pwi a câmu kôo. Â wà pwina é dau wâdéari pwi naiê ma wà tò èpo kée jiio, âna càcaa pàri ma é pwi a câmu kôo.

³⁸ Wà pwina câé caa kâa é *kurucé kée, ma é me wiâò, âna wà pwiibà, âna càcaa pàri ma é pwi a câmu kôo.

³⁹ Â wà pwina nümee na é wéaari é wâro kée, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kée ba kôo, âna ée mwa pâmari é *âji wâro.»

Wà pwina é tòpiwà âna é tòpio

⁴⁰ «Wiàna é tòpiwà cè pwi jè âboro, âna é tòpio mwara. Â wà pwi âboro na é tòpio, âna é tòpio mwara wà Pwina é cùruo me.

⁴¹ Â wiàna é tòpi cè pwi *péroféta, géé goo na é pwi péroféta, â o mwa pwa cè câmaê, cèna wàra na naa tà tèpa péroféta. Â wiàna é tòpi cè pwi jè âboro cèna é *târù na ara Pwiduée, géé goo na é târù, â o mwa pwa cè câmaê, wàra na o naa tà pwina é târù.

⁴² Â go ina tàwà é âjupàra pà: Wiàna é naa cè wàrado jawé moo, târa ji pwi ênawéna kôo bèepwiri, géé goo na é pwi a câmu kôo, â o pwa cè câmaê.»

10:24 Luka 6.40; Ioane 13.16, 15.20 **10:25** Mataio 9.34, 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15 * **10:25** Caatana—Grec: *Bélezébul*. Còo Caatana naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwáadàra tii. **10:26** Maréko 4.22; Luka 8.17 **10:28** Jacques 4.12 **10:31** Mataio 6.26 **10:33** Maréko 8.38; Luka 9.26; 2 Timotéo 2.12 **10:34** Luka 12.51-53 **10:35** Michée 7.6 **10:38** Mataio 16.24-25; Maréko 8.34-35; Luka 9.23-24, 17.33; Ioane 12.25 **10:40** Maréko 9.37; Luka 10.16; Ioane 13.20

11

1 Ûna é ina diri é autûari kée bèepwiri wà Iésu tà tèpa 12 a *câmu kée, à rà cau pâra géewê, naa na pâ ville na pwi ére-bà. Â é pacâmuri tèpa âboro wà Iésu, ma picémara tàra é *Picémara Wâdé.

É pwi Mesia na rà tapacié

Luka 7.18-23

2 Ûna é tâa na karapuu wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é tère é jèkutâ goo Kériso, ma é pâ pwina é pwa. Â é panuâ pâ pâra tèpa câmu kée,

3 ba na rà tawèeri Iésu pâ: «Pwiri nye wâgâ kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapaciri cè pwi jèpwi?»

4 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina guwà tère, ma é pwina guwà còo.

5 Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwâti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticé kàra, âna rà jèe tòpi é Picémara Wâdé.

6 Cidòri nyuâa pwina é còoinaò, ma cèiki naa good*!»

É ina Ioane wà Iésu

Luka 7.24-35

7 Ûna rà wâjué còwâ wà tèpa câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu tàra pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri?—[Pwi âboro na pipwaée kée na é pwacèwii] é bàra watù na pòbagù pwéretòotù?

8 Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau còo?—Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai!

9 Nye dà cèna guwà pâra nau còo? Pwi jè *péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina!

10 Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwiciri, pâ:

Go mwa panuâ paé

pwi a pa popai kòo.

Ée mwa pâbéaa'gà

ma pwabwâti naigé'gà.

Malachie 3.1

11 «Guwà tère bwâti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Nye ticé pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri napwéretòotù, âna o [mwa tâa tée é pwina] piwéna jii Ioane.

12 Tapoo na pâara na é tapoo picémara wà Ioane, tèepaa naa na pâara nabà, âna wà tèpa âboro gòo, âna rà mudàra ma rà tòpò goro nii kàra' naani gòropuu é Mwaciri napwéretòotù.

13 Ba béaa kà wà Ioane, âna é *Naèà kà Moosé, ma wà diri tèpa péroféta, âna rà picémara tàra pâ âboro [pâ, ée jèe tòpò é Mwaciri kée wà Pwiduée].

14 Guwà cèikî naa good na go ina pâ: Ûna wii [naa na Tii Pwiciri] pâ, ée mwa wâjué còwâ wà péroféta *Élia, âna tàgére inapàpari é pai tèepaa kà Ioane.

15 «Wà pwi âboro na pwa pwâranyûrué, âna wâdé na é tère!»

Rà picocooribu ma Ioane

16-17 «Go ina pâ, rà wânau tèpa âboro nabà? Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére pipuburirâ naa na aupitapitiri [â tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béerâ, na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò‡ tàwà,

â tàutàwà dàra câbu.

Bà nyabiri tàwà

nyabi tàra ipwàni,

â tàutàwà dàra i!”

«Â ipaiwà naa goo wà tèpa âboro nabà.

18 Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â é tàpo panuâ ija na pâra pâara, â cáé caa wâdo dipâa, â rà ina tèpa âboro pâ: “Pwa duée good!”

11:5 Ésaie 35.5-6, 61.1 * 11:6 Grec: Cidòri nyuâa pwina càcaa tanoorié good, é, ...na câé caa tètâjii.

11:10 Malachie

3.1; Luka 1.76 11:12 Luka 16.16 † 11:12 Tòpò goro nii kàra—é, Tòpi, é, cicara. (Còo Luka 16.16.)

11:14 Malachie

3.23; Mataio 17.10-13; Maréko 9.11-13 ‡ 11:16-17 Tòjò—Grec: Upi kuruò.

¹⁹ «Ūna é tēepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo pwacèwii pàra tàpé. Â rà ina wà tèpa âboro pà: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é nye pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro èpà.”

«Èco na [âjupâra é pwina jè mu ina pà]: “È tàmanga[§], âna jè còo taaci naa na é pwâra wakè kèe.”»

Rà o pwa wârimuru tàpé na tàutàra na rà cèikì

Luka 10.13-15

²⁰ È tapoo tùra ba gòo târa é pà âboro na pàra village wà Iésu. Ba wâru pà wakè na é pwa naawè goro pàtamee, èco na càra caa pitòotéri é tùâ kàra.

²¹ Â é ina târa pà: «Guwà ipwacòoco, wâguwà tèpa âboro na Korazine ma Bethsaïda! Ba o naa wârimuru tàwà! Go jèe pwa pà muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikì! Â wiàna rà còo é pwina go pwa naa jaawà, wà tàpé géee Tyr ma Sidon, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri é wâro kàra, ma naaco é pà tùâ kàra na dau èpà. Â pwiri rà paari mwara naa na cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà*.

²² Â go ina tàwà é âjupâra pà: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pà âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

²³ «Ipaivà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pà guwà pwacèwii Pwiduée[†]. Èco na ée mwa naawà boo dari tèpa bà! Ba é pwa pà muru na dau maina naa jaawà. Â wiàna é géere pwa pà muru bèepwiri na *Sodoma, â pwiri é bwaa nye géere tâa nabà é ville-bà.

²⁴ Â go ina tàwà é âjupâra pà: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pà âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Sodoma!»

Pwiduée Caa ma tèpa naîe

Luka 10.21-22

²⁵ Pwa ji pàara géewè, â é ina wà Iésu pà: «Caa, gà Pwi Ukai kàra *napwéretòotù ma gòropuu! Â go ipwaoilé tâgà, ba gà naapwâniri pà muru bèepwiri jii tèpa tàmogòrimuru ma wà tèpa tàmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu[‡].

²⁶ Ba nye auniimiri'gà pà, naa wàrapwiri.»

²⁷ Â é ina wà Iésu tà pàra tàpé pà: «Èdiri é pwina tâa tà Caa kòo, âna é jèe naa tóo. È jèe nye ipaarié tóo, ba na go tàmogòorié bwâti. Nye wàe co na é tàmogòorio, wâgo Pwina naîe. Â nye ticè pwi jèpwi cèna é tàmogòorié, â nye wâgo co pwina Naîe. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tàmogòorié mwara.»

Go mwa nama guwà nao

²⁸ «Guwà medario, wâguwà na dau tòina é nakake kàwà, ma dau oratàwà. Ba go mwa nama guwà nao.

²⁹ Guwà pa nakake na go naa tàwà, â guwà pâra naa goo é autûari kòo. Ba pwi a moo pwârâtùra kòo, â go pwi a-ipakiriò. Â wiàna guwà me mariò, â guwà o pâmari âji nao.

³⁰ Ūu, ba é nakake na go naa tàwà, âna o puràra cè pai popa wèe, â é autûari kòo, âna ticècòe pai pàra wiàra.»

12

Pwi apooro tòotù pwicîri

Maréko 2.23-28; Luka 6.1-5

¹ Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò* wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe. Â rà copwa wà tèpa câmu, â rà tàpo pétâ é pà pwâra blé, â rà uti.

² Ūna rà còora wà tèpa *Farasaio, â rà ina tà Iésu pà: «Gà còo é pwina rà pwa tèpa câmu'gà! Âna muru na pwicîri, na é tòotù pwicîri!»

³ Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri, è pwina é pwa wà ukai

11:19 Mataio 9.14 [§] **11:19** È tàmanga—È tàmanga kà pwi âboro, è, è tàmanga kà Pwiduée. **11:21** Èsaie 23; Èzékiel 26-28;

Joël 3.4-8; Amos 1.9-10; Zakarie 9.2-4 * **11:21** Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. **11:23** Genèse 19.24-28; Èsaie 14.13-15 † **11:23** 2e phrase—Grec: *Gona guwà too naa napwéretòotù?*

11:24 Mataio 10.15; Luka 10.12 **11:25** 1 Korénito 1.26-29 ‡ **11:25** Tâpé na càra caa câmu—Grec: *Tèpa nari èpo.*

11:27 Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9 **11:28** Jérémie 31.25 **11:30** 1 Ioane 5.3 **12:1**

Deutéronome 23.26 * **12:1** *Aupwanapò*—Pé aupwanapò na dau maina na câmi goro blé, é, pwâra mai (mais), é, orge.

Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna pwicîri na jè piünÿari diri é na aupwanapò. Wâdé na jè naaco nyi dàra arapwûru, ba na uti kà tèpa pàrame, ma tàpé na ticè neemururà. (Còo Lévitique 19.9-10, Deutéronome 24.19-21.) **12:2** Exode 20.10 **12:3**

1 Samuel 21.2-7

*Davita? Ba, na jè tòotù, âna rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée.

⁴ Â é tò naa na wàra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa na naa kà Pwiduée, â rà ija ma wà tèpa bée. Â é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaaìlò, na nye pwa tàrù kàra ma rà ija.

⁵ «Â guwà pûra mwara naa na é *Naèà kà Moosé pâ: Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, âna rà waké naa na *Wàra pwapwicîri, na tòotù pwicîri. Ê tûâ-bà, âna rà còbèdari é pwi tòotù-bà. Êco na càcaa èpà na ara Pwiduée!

⁶ Ba go ina tàwà pâ: Ê tà wâni é Pwina dau piwéna jii é Wàra pwapwicîri!

⁷ Â é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri pâ: *Càcaa é ârapwaaìlò goro macii na wâdé tòo. Â nûmoo goo pimeari.* *Osée 6.6*

«Â wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori é ère popai-bà, ba guwà pitòti tèpa âboro bèeni, na càra caa pwa cèna èpà na ara Pwiduée.

⁸ Â wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri

Maréko 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Géé na càué, â é tò naa na *wàra pitapitiri wà Iésu.

¹⁰ É taa wè mwara wà pwi âboro na bà é îê.

Â wà tèpa âboro, âna nûmarà na rà còcè pwina é pwa Iésu, ba na o cè pai pitòtié. Â rà pwa ma tawèerié pâ: «Pwiri nye tàrù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jèpwi na tòotù pwicîri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèè còcè cai ni: Wiàna caapwi cò cè mutò'gà, na é tûu naa na pwèe, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? O câgà caa pâ nau dàgòtùé?

¹² Â napwa pwi âboro, âna é dau piâjimuru jii mutò! Géé goo pwiri, na o pwa cè tàrù kâjè, ma jè pwa pwina wâdé, na tòotù pwicîri.»

¹³ Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù é îgà!»

Â é patàrù îê, â nye wâdé kaa, wàra jè îê.

¹⁴ Wà tèpa Farasaio na rà taa wè, âna rà còobé géé na wàra pitapitiri. Â rà pâra còwâ nau ipitiri, ba na rà mudàra cè pai o pòtàmwara Iésu.

Iésu âna é pwi ênawéna na é pitòrigarié Pwiduée

¹⁵ Ûna é tère wà Iésu pâ, rà gére imudàra cè pai pwa tûâ tée, â é pâra géé na ère-bà. Â wàru tàpé na rà pâra wiâé. Â é nama tiâu maagé kàra.

¹⁶ Â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

¹⁷ Â é pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

¹⁸ *Wàéni pwi âboro,*

pwi âboro kîri,

pwi ênawéna kòo.

Wàé na go tòpòé,

pitòrigarié ba kòo.

Dau wânûmoo tée;

wâdé tòo wâé.

Go tòpò naa goosé

é Nyuâaé Pwicîri.

Ée mwa pame é popai

goo pai udò kàra Ba

*[naa na *âji wàro].*

¹⁹ *Ée pwi à tûra ba moo.*

O càra caa tèreé

naa na auipitiri.

²⁰ *O câé caa dàciò*

bàra watù na ora.

O câé caa utàmwara

doromara ânye

12:4 Lévitique 24.5-9 † **12:4** Wàra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: *Wà kà Pwiduée*. Còo Neeremuru (*Vocabulaire*).

12:5 Nombres 28.9-10 **12:6** Mataio 12.41-42 **12:7** Osée 6.6; Mataio 9.13 **12:10** Luka 14.3 **12:11** Luka 14.5

12:14 Ioane 5.16 **12:16** Mataio 8.4; Maréko 3.12 **12:18** Esaïe 42.1-4 **12:18** Mataio 3.17

na pâra naa piboo.
 O câé caa tanoori
 pâ âboro kîri
 na ticé nii kâra.
 O mwa piétò naa gooé
 târù kôo, wâgo Pwiduée.
 [O paari pâ wâé
 na é *pwi a pa-udò.]
 21 Rà mwa cèiki naa gooé
 êdiri pâ Ba.

Ésaïe 42.1-4

*Pwa târù kêe ma é tû târa pâ duée
 Maréko 3.20-30; Luka 11.14-23*

22 Rà cia medari Iésu pwi jè âboro na é bwi ma kûukû, ba pwa duée gooé. Â é nama é wâdé wà Iésu. Â é jèe tûra, â é jèe niâ.

23 Â êdiri pâ âboro, âna rà pò goo, â rà pi-ina târa pâ: «Napwa pwini, âna pwiri Pwi gòobàra Davita na jè gére tapacié?»

24 Éco na wà tèpa Farasaio, âna rà ina pâ: «Bwa! Wà pwi âboro bèeni, âna é wakè goo é pàtâma *Caatana[‡], pwi ukai kà tèpa duée! Êkaa na é tû târa pâ duée.»

25 Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina târa pâ: «Wiàna é pipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidirié. Â wiàna é picicaraé còwâ é caapwi ville, é, caapwi tâa, â o pwacoé ma é cimwü.

26 Wiàna wà Caatana, pwi ukai kà tèpa duée, âna é tû târa pâ duée, â é pipaa dèe còwâ! Â o wànau târa cè pai cimwü wàra é mwaciri kêe?!

27 Guwà ina pâ, wà Caatana na é naa tóo é pàtâmee ma go tû târa é pâ duée. Â gona wàilàpà, na naa tà tèpa béewâ é pàtâmee, ma rà tû târa pâ duée? Ba é pwina rà pwa, âna paari tâwà pâ guwà tàgére pitanami naa goòd.

28 «Â napwa wâgo, âna é Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, na é naa tóo é pàtâmee ma go tû târa é pâ duée. Â wiàna wàrapwiri, â jè cau còo bwàti pâ wà Pwiduée, âna é jèe mara tòpò é Mwaciri kêe naa jaawà!

29 «Â wiàna nùmajè na jè tò naa na é wâ kà pwi âboro na pwa nii kêe, ma jè popa neemurué, â wâdé na jè mara piié. Â géewé, â jè o mwa bàra pa é pâ muru na tâa na wâ kêe.

30 Wà pwina câé caa wâjaao, âna é cicarao. Â wà pwina câé caa pitu tóo ma bu pipanaimari, âna é tédidiri.»

Popai na èpà naa goro Nyuâaé Pwicîri

31 «Go ina tâwà pâ: O pâri ma pwanauri pâ âboro, na rà tûra ba èpà naa goo Pwiduée ma pwa na èpà tà tèpa béerà. Éco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo é Nyuâaé Pwicîri, âna o càcaa pwanauri é èpà kêe.

32 Â o pâri ma pwanauri wà pwina é tûra ba èpà naa goo Pwina naîri âboro. Éco na, wiàna é tûra ba èpà naa goro é Nyuâaé Pwicîri, â o càcaa pâri ma pwanaurié, naa na wâro bèeni, ma naa na *wâro dàra gòiri awé.»

Ê upwâra bau é pwêe

33 «Ê upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti]. Â é upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà. Ba jè o tâmogòori é upwâra géé goo é pwêe.

34 Â wàrapwiri naa goowà. Ba guwà o wànau târa cè pai ina wàra cè muru cèna wâdé, na guwà tèpa nari dòèa ma tèpa pwâ? Ba é pwina tabawâbé é pwâranùma pwi âboro goo, âna wàépwiri na o còobé pwêe, na é tûra.

35 Ê pâ muru na wâdé, âna me géé goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranùmee. Â é pâ muru na èpà, âna me géé goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranùmee.

36 «Ûu, nye âjupâra na go ina tâwà pâ: O mwa pwa é Tootù na ée mwa pitèi é pâ âboro ni gòropuu wà Pwiduée. Â ée mwa jèpa pitèrà goo é pâ popai èpà na rà ina imudi.

37 Nye géé goo kaa é pâ popai gâ, na ée mwa tûâri wà Pwiduée pâ pwiri gâ o pwa wârimuru, é, gâ o udò [ma tâa tâgâ é âji wâro].»

12:24 Mataio 9.34, 10.25 † 12:24 Caatana—Grec: *Béelzébul*. Còo Caatana naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii. 12:28 Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8 12:30 Maréko 9.40; Luka 9.50 12:31 Héberu 6.4-6 12:32 Luka 12.10 12:33 Mataio 7.16-20 12:34 Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45

Nümarà na rà còo cè càmü kàrà pàtàmee

Maréko 8.11-12; Luka 11.24-32

³⁸ Gée na càùé, â wà pàrà tèpa *dotée goro ê Naèà ma wà pàrà tèpa Farasaio, âna rà ina tà wà Iésu, pà: «Pwi a pwa pupûra, paari tàbà cè *càmü kàrà pàtàmee na wàgoogàš.»

³⁹ Â é tòpi tàrà pà: «Wàguwà tèpa âboro nabàni, âna guwà dau èpà, â [càguwà caa pitèrè dà wà Pwiduée. Gorodà na] guwà ciburà ilari jiié cè càmü kàrà pàtàmee? O nye ticé càmü na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà péroféta Iona biu.

⁴⁰ Ba wà Iona, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kée, nanaara i ârawéà. Â o ipaiwà mwara naa goo Pwina naîri âboro, ba o âracié tòotù ma âracié ne kée, nanaara napuu.

⁴¹ «Â napwa naa goo wà Iona, âna é picémara é popai tà tàpé Ninive. Â rà nye pinünüma ma pitòotéri é wàro kàrà. Â guwà còo, é wàni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadó arawà, wàguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwà goowà!

⁴² «Wà tò ilàri ukai naa napô Saba na pàara biu, âna ia é me gée napô kée na dau wàiti, ba na é tère popai kà ukai *Solomona na tàbawée goro autàmogòori kée. Â guwà còo, é wàni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â wàépwi, na Tòotù na ée mwa pitèi é pà âboro na, wà Pwiduée, âna wà tò ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadó na arawà, wàguwà tèpa âboro nabà. Â ée mwa piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]»

Pai pàrà ma wàjué kà tèpa duée

⁴³ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooé, â gona é pà naapà? É paé ma me, na pà ére na aupiticia. Ba é mudàrà cè ére cèna é taa wé. Êco na càé caa pàmari.

⁴⁴ Â é niimiri pà, 'Go wàjué pà còwà, naa na i pwàrawà kòo.' Â é wàjué, â é pàmari i wà, âna bwaa nye ticé cèna taa na, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti.

⁴⁵ Â é wàjué nau mudàrà tèpa 7 duée béé, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitaa na i wà. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa! Â o wàrapwiri, cèna o tèepaa medariwà, wàguwà tèpa âboro nabàni! Ba o dau èpà naa goowà nabàni jii béaa.»

Âji taa kà Iésu

Maréko 3.31-35; Luka 8.19-21

⁴⁶ Ūna é bwaa gére patùra tèpa âboro wà Iésu, â rà tèepaa me wà nyaa kée ma wà tèpa jiié. Â rà coo boo gòroigé, â rà mudée, ba na rà pitùra.

⁴⁷ Â é ina tée wà pwi jè âboro pà: «Gà còo! Rà wàboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà *.»

⁴⁸ Â é tòpi tée pà: «Wàilàpà cè nyaa kòo? Â wàilàpà cè tèpa aéjii kòo?»

⁴⁹ Â é tòcia tèpa càmü kée, â é ina pà: «Guwà còo, wàilà-ni pa nyaa kòo ma tèpa aéjii kòo.

⁵⁰ Ba wà pwina é pwa é càbawádé kà Pwiduée Caa kòo na é wànidò *napwèretòotù, âna wàé kaa pwiri, é pwi aéjii kòo, ma tò naigé kòo, ma nyaa kòo.»

13

Ucina goo pwi a picàmi

Maréko 4.1-20; Luka 8.4-15

¹ Na tòotù bèepwiri, âna é còobé gée na pwàrawà na é pitaa wé wà Iésu, â é boo naaniboo bàrawià. Â é tãaboo* ba na é pacàmuri pà âboro.

² Â jèe pàrà nau dau wàru é pà âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro é jè wànga [na taa niboo najawé] â é tãaboo, ba na é patùrarà. Â wà tèpa âboro, âna rà taa nidò bàrawià.

³ Â é pwa ucina wà Iésu na é pacàmurirà, goro é pà muru na wàru. Â é ina tàrà pà: «Guwà tère! É mwa taa wà pwi jè âboro, â é uri é arapwùru. [Â é uri, â é uri, â é uri...]

⁴ Â napwa é pàrà arapwùru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pà marü, â rà uti diri.

⁵ Â napwa é pàrà pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wàru puu wé.

⁶ Êco na, na é té é tòotù, â tòo é pà nari arapwùru, â rà marü, ba ticé wàawà kàrà.

12:38 Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 **S** **12:38** Nümarà na rà paari pà càé caa waké goro pàtãma Pwiduée. **12:39**

Mataio 16.4; Maréko 8.12 **12:40** Jonas 2.1 **12:41** Jonas 3.5 **12:42** 1 Rois 10.1-10 **12:45** 2 Pétrü 2.20 * **12:47**

É nee tii bèepwiri, âna nye tiàu na pàrà Tii Pwiciri naa na grec. **12:50** Roma 8.29 * **13:1** É tãaboo—Pai pwa kà tèpa

pwa pupûra naa jaa tèpa Juif. **13:2** Luka 5.1-3

⁷ Â napwa é pàra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwûru.

⁸ Â napwa é pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà tòpò pwârà—pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; â pàra tâpé, na 60; â pàra tâpé, na 30.»

⁹ Â é pwa ma ina târa wâ Iésu pâ: «Wâ pwina pwa pwâranyûruê, âna wâdé na é tère!»

Cina gà mu pwa ucina târa?

¹⁰ Wâ tèpa *câmu kâ Iésu, âna rà dau géé medarié, â rà tawèerié pâ: «Cina gà mu pwa ucina tà pàra tâpé, na gà patûrara?»

¹¹ Â é tòpi târa pâ: «Wâ Pwiduée, âna é paari tàwâ è âji pai pwa goo è Mwaciri kêe. Êco na câé caa paari târa diri è pâ âboro.

¹² Ba wâ pwina jèe pwa tée [é autâmogòorimuru] âna o nye piâjagò tée còwâ. Â pwa tée muru na pièdò ma piwéna. Â wâ pwina kîri pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ è ji dàramuru na tà tée.

¹³ Êkaa pwiri na go pwa ucina târa na go patûrara. Ba rà ucâri†, êco na càra caa còoinari, â rà tère, â càra caa tèreinari. Ba nye âji ticé cèna rà tâmogòori.

¹⁴ Â wâépwiri na rà pacoo i pwi ia é ina wâ Pwiduée naa goorà, na é naigé mee wâ pwi *péroféta kêe, Isaia, pâ:

*Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.*

*Ucâri taaci,
â càra caa còoina.*

¹⁵ *Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni:*

*Pwâranyûmarà na gòo,
pwâranyûrurà na kee,*

*âraporomeerà na bwi.
Ba péa rà còo*

*ma còoina bwâti.
Â péa rà tère*

*ma tèreina diri.
Â péa rà biirà*

*ma medario còwâ.
Péa nama tiâu*

pâ maagé kâra Ba.»

Ésaïe 6.9–10

¹⁶ [Â é ina tà tèpa câmu kêe wâ Iésu pâ]: «Dau wâdé ba kàwâ, ma cidòri nyuâawâ, ba guwâ còo goro du âraporomeewâ, â guwâ tère goro du pwâranyûruwâ.

¹⁷ Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ è âjupâra pâ: Wâru tèpa péroféta ma tèpa âboro *târù na dau nûmarà na rà còo è muru na pwényuâa na guwâ còo, êco na càra caa còo. Â nûmarà na rà tère è pâ popai na guwâ tère, êco na càra caa tère.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹⁸ «Guwâ tère cai è ère i ucina goro pwi a picâmi:

¹⁹ Ê pàra arapwûru na é tû, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo pwi âboro, na é tère popai goro Mwaciri [napwéretòotù] â câé caa tâmogòori. Â é tèepaa me Pwi âboro èpâ, wâ *Caatana, â é tàu còwâ è popai na câmi naa na pwâranyûmee.

²⁰ «Â é pàra arapwûru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna pwi âboro na é tère è popai, â é nye nama tòpi naa na ipwâdéé.

²¹ Êco na é pwi a tà còmàcò‡, â càcaa wàawâ naa gooé, è popai na é tère. Â ûna tèepaa me marié è tacai, ma ûna pwa na èpâ tée, majoroé [é pai pitère dàra kêe] è popai, â é nye nama panuâ cèikí.

²² «Â é pàra arapwûru, âna rà tûu naa na è pâ na nari upwâra na pwa daaé. Ê napuu bèepwiri, âna pwi âboro, na é tère è popai. Êco na é còmàcò ba é pidumapiè, goro è pâ namuru,

13:12 Mataio 25.29; Maréko 4.25; Luka 8.18, 19.26 † **13:13** *Ucâri—Regarder fixement.* Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: *Còo cai.* **13:14** Ésaïe 6.9–10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26–27 **13:16** Luka 10.23–24 ‡ **13:21** *Còmàcò—Inconstant.* Na jè ciburâ pitòotéri auniimiri kâjè. **13:22** Luka 12.16–21; 1 Timotéo 6.9–10,17

na tèepaa naa na pwi gòropuu bèeni. Á é itàa burà ê pá neemuru gòropuu, na càcaa áji êkêe. Á càamwara ê popai naa gooé, á o cáe caa tòpò cè pwêe.

²³ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna pwi âboro na é tère ê popai, â é tâmogòori. Á pwa pwâra ê popai naa gooé—Pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara na 30.»

*Pàra ucina goro ê Mwaciri napwéretòtù
Maréko 4.30-34; Luka 13.18-21*

Arapwüru èpà

²⁴ Ê pwa mwara jè ucina târa pâ âboro wà Iésu, â é ina târa pâ: «Ê *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«Ê mwa tâa pwi jè âboro na é pwi a pwa napò. Á é mwa uri ê arapwüru na wâdé, naa na i aupwanapò kêe.

²⁵ Êco na, na ne, ûna é puu, â wà pwi a èpàrié, âna é tèepaa me. Á é uri ê arapwüru na èpà, naa nabibiu kâra arapwüru na wâdé. Á nabwé, â é pàra.

²⁶ «Á rà cipu pâ arapwüru na wâdé, â rà tòpò é pwâra. Á rà nye cipu mwara i arapwüru na èpà.

²⁷ Ûna rà còo pwiri wà tèpa wakè goro aupwanapò, â rà ina tà pwi apooé pâ: “Gà còo, co pwi ukai, ia gà uri i arapwüru wâdé, naa na i aupwanapò'gà. Á gona me géepà, é pâ arapwüru na èpà na wâna?”

²⁸ «Á é tòpi târa pâ: “Bwa, wà pwi a pièpàrio na pwa pwiri.”

«Á rà ina tée pâ: “O nye nûmagà na bà pâ nau tàu tâjii é pâ arapwüru na èpà?”

²⁹ «Á é tòpi târa pâ: “Bwa! Ba wiàna guwà tàu é arapwüru na èpà, â guwà péa tà tàu mwara i arapwüru wâdé.

³⁰ Á guwà naarà ma rà picipu naima, tèepaa naa goro cè pai piûnya. Ba na pàara bèepwiri, âna go mwa ina tà tèpa wakè kòo pâ, na rà panaimari é arapwüru na èpà, ma círi. Á rà tòpò é arapwüru wâdé, naa na wâra arapwüru kòo.” Nabwé.»

Pudòro moutarde

³¹ Ê pwa târa mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«Ê mwa tâa pwi jè âboro. Ê mwa popa ji pudòro moutarde, â é câmi naa na aupwanapò kêe.

³² Nye ji pwi nara upwâra na dau kíri, jii diri é pâ naramuru na jè câmi. Êco na, na é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri pâ pwina jè câmi naa na aupwanapò. Á rà me pâ marü, na pwa wânaîrà^S naa gò pâ na ditèe, ba é jèe pâ nau pé upwâra maina.»

Nyaa kâra poloa

³³ Ê pwa târa mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii mwara ni: Wà tô jè ilàri, âna é popa é nyaa kâra poloa*, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Á é tû tiagoro na é tûu too i poloa!»

Gorodà na é pwa ucina Iésu?

³⁴ Diri é pâ pwiibà, âna é ina târa goro pâ ucina, wà Iésu. Á é nye ciburà pwa ucina târa naa nûmee na é patùrarà.

³⁵ Ê wàrapwiri, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ:

Go mwa pwa ucina

na go patùrarà.

Go mwa ina târa

pâ muru na cârù

gée na autapoo

goro gòropuu.

Psaume 78.2

Êre ucina goro arapwüru na èpà

³⁶ Rà pàra jii tèpa âboro wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa pwârawâ. Á naawê, â rà ina tée pâ: «Gà ina tâbà cai é ère i ucina na ia gà ina naa goro arapwüru na èpà.»

^S **13:32** Wânaîrà (é, ònaîrà)—Nid. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bawá. * **13:33** Nyaa kâra poloa—Levain. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otùu poloa, otèe poloa, otoo poloa, ère poloa. **13:35** Psaume 78.2

³⁷ Â é tòpi tàra pà: «Wà pwina é câmi i arapwüru na wâdé, âna wâgo *Pwina naîri âboro.

³⁸ Ê aupwanapô, âna pé gôropuu. Napwa é arapwüru na wâdé, âna wà tèpa naîri Mwachiri. Â wà pwi a pièpàri, âna wà Caatana, Pwi âboro èpà. Â é arapwüru na é câmi, âna wà tèpa naîé.

³⁹ Â napwa naa goo é piûnya, âna pwâadàra gôropuu. Â wà tèpa waké, âna wà tèpa *angela, tèpa ênawéna kà Pwiduée.

⁴⁰ Â rà mwa tòri arapwüru na èpà, â cîri naa gòro ânye. Â o wàrapwiri [pai pwa goo tèpa naî Caatana] naa pwâadàra gôropuu.

⁴¹ «Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna go mwa cùru me tèpa angela kôo. Â rà mwa patâjii géé na Mwachiri kôo, wà tàpé na rà pwa na èpà—ma diri tàpé na rà nama tubatiâu é cèiki kà pàra tàpé.

⁴² Â rà o mwa tûrà naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwàrà wà tàpéebà [géé goro pai maagé kàra].

⁴³ «Napwa naa goo wà tàpé na rà *târù na ara Pwiduée, âna rà o pwâra pwacèwii i tòotùt, naa na Mwachiri kà Caa kàra. Wà pwi âboro na pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère!»

Pà wâdé na naapwàniri

⁴⁴ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii naa goo pà wâdé na pwàniri naa na jè aupwanapô. Â é pâmari pà wâdé-bà wà pwi a waké na aupwanapô. Â é dau ipwadée kaa. Â é jèu naapwàniri còwà. Â é icuri diri é pà pwina tâa tée, ba na é wâri i aupwanapô-bà.»

Perle na dau wâdé

⁴⁵ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é perle na dau wâdé awé, ma dau too wâri wée. Â pwa pwi jè a pi-icu na é mudàra é pà perle.

⁴⁶ Â é pâmari i perle-bà na dau wâdé. Â é nye icuri diri kaa é pwina tà tée, â é wâri i perle.»

Puà

⁴⁷ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é puà, na tâa na, na jèpapara ârawéa.

⁴⁸ Â jè popa too naa namwari. Â jè tòri é ârawéa na wâdé, â jè tòpò naa na atà. Â jè tûtâjii é ârawéa na èpà.

⁴⁹ Â o wàrapwiri naa na é pwâadàra gôropuu. Ba ée mwa cùru tèpa angela kée wà Pwiduée. Â rà o pinaaitiri tàpé na rà tàrù na araé, ma wà tàpé na càra caa pitère dèe.

⁵⁰ Â rà o mwa tû tàpé na càra caa pitère dèe, naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwàrà [géé goro pai maagé kàra].»

Pà na jèpapara wâdé

⁵¹ Ê tawèeri tèpa câmu kée wà Iésu, pà: «Gona guwà nye tâmogòori é pà ucina-bà?»

Â rà tòpi tée pà: «Ûu.»

⁵² Â é ina tàra pà: «Jè jèe còo cai ni: Pwiri wà pwi *dotée goro é Naèà, âna é pà nau pwi âboro na Mwachiri napwéretòotù. Â wiàna wàrapwiri, â é pwacèwii pwi jè apooro pwàrawà, na é còo é pà na wâdé kée na bwaa âmué, ma é pà pwina jèe gòiri jaaé.»

Càra caa cèiki tàpé Nazareth

Maréko 6.1-6; Luka 4.16-30

⁵³ Ûna é ina diri pà ucina bèepwiri wà Iésu, â é pâra géé na pwi ére-bà.

⁵⁴ Â é pâra naa Nazareth, wàna na é maina naawê. Â é pacâmuri pà âboro [goro é popai kà Pwiduée] wàna *wâra pitapitiri.

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié ma] pi-ina tàra pà: «Gona wàilàpà na pacâmurié? Wàilàpà na naa tée ma é pwa é pà waké goro pàtamee?»

⁵⁵ Ba wàé pwina naî pwi a waké goro upwàrà[‡], pé pwina naî wà Maria; pwi cià wà Jacques, ma José, ma Simona, ma Jude!

⁵⁶ Â wà pa naigé kée, âna wàilà-ni gére wâro jaajé! Â wàilàpà na naa tée é autâmogòori ma pàtamee bèepwiri?»

⁵⁷ Â tàutàra na rà cèiki naa gooé. Â é ina tàra pà: «Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napò kée.»

⁵⁸ Càcaa wâru pà waké goro pàtamee na é pwa wà Iésu na Nazareth, ba càra caa cèiki naa gooé.

13:40 Ioane 15.6 **13:41** Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27 **13:42** Mataio 8.12 **13:43** Daniel 12.3 † **13:43** Rà o pwâra pwacèwii i tòotù—Pai ina wée pà, ée mwa dau pwényunyuaàrirà ma pwamainarà wà Pwiduée. Â rà o tâa ma wàé naa na pai muugère kée. **13:50** Mataio 13.42; Luka 13.28 **13:54** Ioane 7.15 **13:55** Ioane 6.42 ‡ **13:55** Pwi awaké goro upwàrà—é. Pwi aba wà. (É waké goro atù mwara, ba wâru pà pwàrawà naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù.) **13:57** Ioane 4.44

14

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Maréko 6.14-29; Luka 9.7-9

¹ Na pàara-bà, âna wà *Héroda Antipas, pwi ukai naa Galilée, âna é pitère ê jèkutâ goro [ê pâ pwina é gére pwa ma ina wà] Iésu.

² Â é ina tà tèpa ênawéna kée pâ: «Wà pwi Iésu bèepwiri, âna wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é wâro còwâ géé na aubà. Â wàè kaa pwiri ê majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra é pàtamee.»

³⁻⁴ Wàéni ê jèkutâ goro majoro pai bà kà Ioane. Ba wà Héroda, âna ru piéa ma Hérodiade, tò wàdà Filipino, pwi aéjji kée. Â é nye tà ciburà ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticè tàrù'gà ma gà popa tò ilàri bèepwiri.»

Â é nama tâjûru wà Ioane wà Héroda, ma piié ma tòpòé naa na karapuu.

⁵ Â nûma Héroda na é pòtâmwereé, êco na wâgotée goro tèpa âboro, ba wâru géé goorà na rà niimiri pâ é pwi *pérofêta [me géé goo Pwiduée].

⁶ [Êco na ticè pai pwa wèe.] Â, na pwi tòotù na rà pwamaina ê pai pitèpa Héroda, âna wà tò èpo ilàri kà Hérodiade, âna é câbu ara pâ âboro.

Â po dau wâdé tà Héroda.

⁷ Â é *ipwataâboro tée pâ: «Go naa tâgà diri cè pwina gà o ilari jiio.»

⁸ Â wà tò nyaa kée, âna é cètùué, ba na é ina tà ukai Héroda pâ: «Gà naa tò ni i pûru wà Ioane naa na cè jè ngapò.»

⁹⁻¹⁰ Â wà Héroda, âna é piwâ* ma pikîri. Êco na é jèe nye ipwataâboro na ara pâ âboro diri. Â é panuâ pwi jè coda naa na karapuu, ba na é tépàgà i nya wà Ioane,

¹¹ ma pame i pûrué, ma naa târa i èpo ilàri.

Â é popa wà tóoni, â é naa tà nyaa kée.

¹² Géé na càué, âna rà mwa caa me nau popa i naii wà Ioane wà tèpa *câmu kée, ma rà pwànirié. Â rà pâ nau piwiâ tà Iésu é pwina tèepaa mari Ioane.

É pa-ija pâ âboro na wâru Iésu

Maréko 6.30-44; Luka 9.10-17; Ioane 6.1-15

¹³ Wà Iésu, âna é tère ê pwina tèepaa mari Ioane. Â é pâra acari gòro wànga naa na jè ére na wàiti, na ticia wè. Êco na, na rà nye pitère pâ âboro, â rà còobé géé na pâ village, â rà po pâra wiâé wii bàrawiâ.

¹⁴ Ūna é boo géé na wànga, â é côo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé na rà maagé.

¹⁵ Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kée, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. Gà panuâ pâ é pâ âboro bëeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

¹⁶ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Bwa, càcaa pâri ma rà pâra. Â guwà naa cè uti kàra.»

¹⁷ Â rà ina tée pâ: «Càcaa pâri, ba nye 5 poloa co ma ârailu ârawéa na wâjaabà!»

¹⁸ Â é ina târa pâ, na rà pame tée.

¹⁹ Â nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ, na rà tâaboo naawé. Â é pa i 5 poloa ma i du ârawéa. Â é tagòtùé too naa napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kée, â rà ipâdi târa pâ âboro. [Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa.]

²⁰ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ é dâra uti kàra, â rà pwaai 12 nakébo goo.

²¹ Êdiri jéú tèpa paao na rà ija, âna po 5 000 kaamwara, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri.

É pâra gòro parawére jawé

Maréko 6.45-52; Ioane 6.16-21

²² Géé na càué, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara géé naanigée na ére géé còwâ.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ é pâ âboro.

²³ Ūna é picijiirâ diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri. Â tòpò ne gooé naawé.

²⁴ Napwa tèpa câmu kée, na rà tâa gò i wànga, âna rà jèe wàiti jji napò. Â é pò me cararâ é pwéretòotù, â jèe pwii wiâ, naa na i wànga.

²⁵ Na jèe gòropwaa, â é pâra darirà gòro parawére jawé wà Iésu.

- ²⁶ Â rà cau còoê, â rà kâa too, ba rà niimiri pâ pé duée, â po dau wâgotàra!
- ²⁷ Êco na é nama patûrarà wà Iésu, ma ina târa pâ: «Tâpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba wâgo! Guwà gòo!»
- ²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, wiàna wâgà, â gà tûâri tôo pâ go boopae darigà naa gòro parawére jawé.»
- ²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, boome!»
- Â é boo géé gòro wànga wà Pétèru, â é tapoo pâra cara Iésu gòro parawére jawé.
- ³⁰ Êco na wâgotée goro i pwéretòotù ma i wià na maina, â é tapoo tàbatù ma é cònumu boo i najawé. Â é uu ma ina pâ: «Pwi Ukai, gà dâgòtùo!»
- ³¹ Â é nye tu pâ kaa naa goro îê wà Iésu, â é ina tée pâ: «Nye dau kîri kaa é cèik'gà! Gorodà na gà pidumapiê?»
- ³² Ūna ru too naa gòro wànga, â é tûboo i pwéretòotù.
- ³³ Â wà diri tàpé na rà wâgòro i wànga, âna rà tùu jûrurà â rà pwamaina Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wâgà *Pwina naî Pwiduée!»
- É nama wâdê còwâ tèpa maagé wà Génésareth
Maréko 6.53-56*
- ³⁴ Rà jée tapàgà diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â rà tèepaa géé naa na ére na tàmwünyabweri Génésareth.
- ³⁵ Â rà còoina Iésu wà tèpa âboro wê. Â rà pi-ina pai tèepaa kée pitiri é ére-bà.
Â rà cau popa medarié diri tèpa maagé.
- ³⁶ Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo co é gòobàra ârabwée'gà?»
Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdê kaa.

15

*Pai pitûra goo nyamanya kà tèpa Juif
Maréko 7.1-13*

- ¹ Géé na càuru pâra tòotù, â wà pâra tèpa *Farasaio ma pâra tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà me géé *Iérusaléma nau pâmarî Iésu. Â rà ina tée pâ:
- ² «Wà tèpa *câmu'gà, âna càra caa pitère dàra é nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè, ba càra caa nuwa é îrà béaari é pai ija, wàra naa na nyamanya kâjè. Âna gorodà, co pwini?»
- ³ Â é tòpi târa pâ: «Wâguwà, âna câguwà caa pitère dàra câbawâdê kà Pwiduée géé goro é nyamanya kâwà. Âna gorodà?»
- ⁴ Ba é ina wà Pwiduée pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà. Exode 20.12* Â é ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kée, âna guwà nama é bà. Exode 21.17*
- ⁵ «Êco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdê na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nùmoo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu; êco na càcaa pâri. Ba é pwina nùmoo na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”
- ⁶ «Êkaa na, guwà pacâmurîrà, ma càra caa papwicîri du nyaa ma caa kàra! Â, na wàrapwiri, na guwà còogai naa napuu é popai kà Pwiduée, goo é pâ nyamanya kâwà!
- ⁷ Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na ia é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà, pâ:

⁸ *Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainao co
goro pwârà ma pwârâtîra.
Â wâiti jüo pwârânûmarà.
Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwaaîlò tôo,
â piticêmuru naa goo.
Rà pacâmuri pâra tàpé
ba na rà wârori é naèà.
Â càcaa naèà kôo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaie 29.13

*Ê pwina é miiri goo, pwi âboro
Maréko 7.14-23*

¹⁰ Géé na càùé, â é todàra pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà:

¹¹ Càcaa pwina tò, naa pwâ pwi âboro, na o nama é miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé géé na pwêe, na é *miiri goo.»

¹² Â rà géé paé dà Iésu tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Gà côo, ê pâ popai'gà, âna dau tanoori tèpa Farasaio, gà nye tâmogòori?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Tèpa Farasaio bèepwiri, âna rà pwacèwii ê pâ upwâra na caé caa câmi wà Caa kôo nidò *napwéretòotù. Â ée mwa dàtàu.

¹⁴ Guwà naarà! Ba rà tèpa bwi, na rà popa tèpa bwi. Âna rà o cau tûu naa na pwêe!»

¹⁵ Â é ina tà Iésu wà Pétèru pâ: «Gà ina tàbà ère ucina goo é pwina é miiri goo, wà pwi âboro.»

¹⁶ Â é tòpi wà Iésu pâ: «Gona wâguwà mwara, tèpa câmu kôo, âna bwaa càcaa pâji pâri ma guwà tâmogòori pwiri?»

¹⁷ Guwà côo, diri é pwina tò pwâ pwi âboro, âna pâ naa nanaaê, â géé na càùé, â é còobé géé naiié.

¹⁸ Êco na ê pâ popai na còobé géé pwâ tèpa âboro, âna rà me géé na pwâranümarà, â êkaa pwiri na rà miiri goo—

¹⁹ ê pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Âna géé goo pwiri kaa, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà tètâmwara âboro;
Rà toomura (rà ciâa jii wâdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà mura;
Rà ina pwina pwâ naa goo pàra tàpé;
Rà tûra ba èpà naa goorà.

²⁰ «Wâépwiri é pwina é nama jè miiri goo, na ara Pwiduée. Â câjè caa miiri goro é pai càcaa nuwa é ijè.»

*É cèikî tò ilàri na caé caa tò Juive
Maréko 7.24-30*

²¹ Géé na càùé, â rà pâra géé na ère bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na ère goro jènere é du ville Tyr ma Sidon.

²² Â é medari Iésu wà tò jè ilàri géé na ère-bà, ba na é patûra Iésu. Wà tòoni, âna caé caa tò Juive, ba é tò gòobàra tèpa *Kanana, é pwi Ba na rà tèpa pièpàri tèpa *Juif. Â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, *Pwina naî Davita, gà meاريو ma pitu tóo! Ba i èpo kôo, âna pwa duée gooé, â é po dau maagé goo.»

²³ Êco na caé caa tòpi tée wà Iésu, goro cè caapwi pwâratûra.

Â rà géé paé dèe wà tèpa câmu kêe, â rà tacoo gooé ma ina tée pâ: «Gà nama é pâra pé tò ilàri bèepwiri! Ba é nye tà ciburà to ma nama pikòï na nyürujè!»

²⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é nye panuâô me co tà tèpa âboro *Isaraéla, na rà pwacèwii é nari mutò na rà imwûru.»

²⁵ Êco na wà i tò ilàri, âna é po me nau tûu jùrué ara Iésu, â é tacoo gooé ma ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pitu tóo!»

²⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wâdé na jè popa é uti kâra nyi nari èpo ma jè tû tàra é pâ 'nari akàna*.»

²⁷ Â é ina wà tòoni pâ: «Bwa, Pwi Ukai, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà nye ija é muupàra é utimuru, na tûu géé goro taapà kâ pwi caa kâra.»

²⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Tòoni, dau maina é cèikî'gà! Wâdé na wàra é pwina nûmagà goo!»

Â nye tiâu kaa i maagé kâra i èpo kêe!

É nama tiâu é maagé kâ tàpé na wâru

²⁹ Gée na càùé, â é pâra wà Iésu gée na ére bèepwiri. Â é pâra wii bàrawià Galilée. Â géewê, â é too naa gorojaa, â é tâaboo naawê.

³⁰ Â rà medarié ê pâ âboro na rà dau wâru. Â rà pame tée tàpé na rà bee, wà tàpé na rà bwi, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tàpé na rà kùukù, â wâru mwara pâra maagé. Â rà cau naarà me na ara Iésu, â é cau nama tiâu ê pâ na jèpapara maagé kàra.

³¹ Â wà tèpa kùukù, âna rà jèe tûra. Â wà tèpa pitàbwamwa, âna rà jèe pâra. Â wà tèpa bee, âna jèe wadé àrà. Â wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ. Â rà po pò goo diri ê pâ âboro, â rà ipwamaina Pwiduee kà tèpa Isaraéla!

*É jèu pa-ija pâra âboro Iésu
Maréko 8.1-10*

³² É todà tèpa câmu kée wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go meaari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wailà, â jèe ticé utimuru. Â càcaa pâri ma go pawâjuérirà, na càra caa ija. Ba péa tà ticé nii kàra wii naigé.»

³³ Â rà ina tée wà tèpa câmu kée pâ: «jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia? Ba gà còo, rà po dau wâru awé!»

³⁴ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa, â pâra nari ârawéa.»

³⁵ Nabwé, â é ina tà tèpa âboro pâ, na rà tâaboo.

³⁶ Â é popa i pâ 7 poloa bau i pâ ârawéa, â é pwaolè tà Pwiduee. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kée. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro.

³⁷ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â gée na càùé, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dàra bwà, â po 7 nakébò maina na wâbé!

³⁸ Po 4 000 paaò na rà ija, â càcaa pûra llàri ma èpo kîri!

³⁹ Â nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwà naa jaarà. Â wà Iésu [ma wà tèpa câmu kée] âna rà tò naa gò i wànga, â rà pâra naa na ére Magadane.

16

*Rà ilari cè câmu wà tèpa pitûa
Maréko 8.11-13; Luka 12.54-56*

¹ Na jè tòotù, âna rà medari Iésu wà pâra tèpa *Farasaio ma *Sadukaio. Ba nûmarà na rà pitû tûa tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é câmu kàra é pàtâmee na wâgoogà.»
[Ba nûmarà na rà paari pâ cáé caa waké goro pàtâma Pwiduee.]

² Â é tòpi tàra pâ: «Na é mii napwèretòtù na auduu kàra i tòotù, â guwà ina pâ, o wadé napô*».

³ «Â wiàna piduu i napô naa dàuru, â guwà ina pâ, o popaa. Ba guwà po dau tâmogòori naa wadé napô, é, naa èpà napô. Êco na, na guwà còo é pâ muru na gére tèepaa nabà, â tàutàwà na guwà còoina [è âjupâra].

⁴ Ba tàutàwà na guwà pitère dà Pwiduee, ba guwà tèpa pwa na èpà! Wâguwà tèpa âboro nabà, âna guwà ciburà ilari jiié cè câmu kàra é pàtâmee. Êco na nye ticé câmu kée na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona.»

Â é pâra jiià wà Iésu.

*'Nyaa kàra poloa' kà tèpa Farasaio ma Sadukaio
Maréko 8.14-21*

⁵ Rà tapàgà *nawià Galilée wà tèpa *câmu. Ûna rà tèepaa pâ, â rà còo pâ rà ipwanauri na rà popa cè poloa.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòowà goro nyaa kàra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio!»

⁷ Â rà pi-ina tàra pâ: «Pwiri gée goro na càjè caa pa poloa?»

⁸ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Nye dau kîri kaa é cèikì kàwà! Cina guwà pi-ina tàwà pâ, câguwà caa pa poloa?»

⁹ Bwaa nye gére câguwà caa tâmogòori kaa? Gona câguwà caa niimiri i 5 poloa târa i 5 000 âboro? É tòotù-bà, âna ia guwà tòri còwà âradipi nakébò?

10 **Â** napwa naa goo i 7 poloa kâra i 4 000 âboro, â ê tòotù-bà, âna âradipi nakébò na ia guwà tóri còwâ?

11 «Go jèe nye ina tàwà pà: Guwà ipwacòowà goro nyaa kâra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio. Êco na cãgo caa ina tàwà poloa na jè ija! **Â** gona cãguwà caa tãmogòori pwiibà?»

12 **Â** rà mwa bàra tãmogòori tèpa câmu kêe pà, é ina tàra pà, na rà còoco é ârapupûra kà tèpa Farasaio ma Sadukaio.

É pwi Mesia wà Iésu

Maréko 8.27-9.1; Luka 9.18-27

13 Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tèepaa naa na ére géee goo é ville Césarée-Filipo. **Â** é tapwèerirà pà: «Wà tèpa âboro, âna rà ina pà wãgo waa, wãgo *Pwina naîri âboro?»

14 **Â** rà tòpi tée pà: «Wà pàra tàpé, âna rà ina pà wãgà *Ioane Pwi a piupwaa. **Â** wà pàra tàpé, âna rà ina pà wãgà péroféta *Élia. **Â** wà pàra tàpé, âna rà ina pà wãgà Iéremia, é, pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

15 **Â** é ina tàra wà Iésu pà: «**Â** gona wãguwà na? Guwà ina pà wãgo waa?»

16 **Â** é tòpi tée wà Simona Pétéru pà: «Wãgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduee na é wãro[†].»

17 **Â** é ina tée wà Iésu pà: «Cidòri nyuâagà co Simona, pwina naî Iona[‡]. Ba càcaa pwi âboro na é nama gà tãmogòori é pwiibà, â nye wà Caa nidò *napwéretòotù.

18 Êkaa na go ina tàgà ni, pà: Neegà Pétéru, pai ina wèe pà 'Atù'. **Â** wãgòro é atù bèepwiri na go bari é wàra pwapwicîri[§] kôo. **Â** é pàtàmara bàutè*, âna ticè nii kêe naa goo.

19 **Ê** pwina gà papwicîri jii tèpa âboro naaniboo gòropuu, âna wà Pwiduee naa napwéretòotù, âna é papwicîri. **Â** é pwina gà panuâ[†], naani gòropuu, âna wà Pwiduee naa napwéretòotù, âna é panuâ.»

20 **Â** é papwicîri ba gòo jii tèpa câmu kêe wà Iésu na rà ina tàra cè jè âboro pà, wàé pwi Mesia.

Ée mwa bà ma wãro còwâ

21 Tapoo na pàara bèepwiri, na é géee inapàpàri tà tèpa câmu kêe wà Iésu, pà: «Wàdé na go pàra naa *Iéusaléma. **Â** rà o dau pwa-imudiri tòo ma nama go pwamaagé còo wà tèpa pitùâ ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèâ. **Â** rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na bèaracé kâra tòotù géee na càué, âna go o mwa wãro còwâ.»

22 **Â** é todà Iésu naa na jè ére wà Pétéru, â é pwaé ma ina tée pà: «Bwa, co Pwi Ukai! O nye ticè cèna tèepaa marigà cèna wàrapwiri!»

23 **Â** é tabiié Iésu naa goo Pétéru, â é ina pà: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Gà tàgèe pwa na gà tabiio jii é cãbawàdé kà Pwiduee, ba cãgà caa niimiri pwacéwii Pwiduee, â gà niimiri pwacéwii tèpa âboro!»

Pai pàra wiâé

24 **Â** é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pà: «Wiàna nùma cè pwi jè âboro na é me wiâò [ba na é pwi a câmu kòo] â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. **Â** wàdé na é kâa é *kurucé kêe, â é me wiâò.

25 Ba wà pwina nùmee na é ipwamuru é wãro kêe, âna ée mwa tubatiâu. **Â** wà pwina é tubatiâu é wãro kêe ba kôo, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tãa tée é *âji wãro].

26 **Â** tàra dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pà wàdé ni gòropuu wiàna é tubatiâu é nyuââé? Gona dà cèna o pâri ma é icuri tàra ma é pâmari còwâ é nyuââé?

27-28 «Guwà tère bwàti: Go ina tàwà diri é pwiibà, ba go o mwa wãjué me còwâ naani gòropuu, nau tòpò é pwàra ukai kôo, wãgo Pwina naîri âboro. **Â** bà mwa me ma wà tèpa *angela kôo, naa na pàtãma Pwiduee ma pai maina ma muugère kêe. **Â** go o mwa naa pumara wakè tà tèpa âboro wiàra jèpa wakè kàra. **Â** wà pàra tàpé géee goowà, âna rà o bwaa còo é pai tèepaa me kôo naa na pwàra ukai kôo, béaari cè pai bà kàra.»

16:10 Mataio 15.34-38 **16:14** Mataio 14.1-2; Maréko 6.14-15; Luka 9.7-8 **16:16** Ioane 6.69 † **16:16** Pwiduee na é wãro—é, Pwiduee, wà Pwi anaa wãro. **16:17** Galatia 1.15-16 ‡ **16:17** Iona—é, Ioane. **16:18** Ioane 1.42; Éféso 2.20 § **16:18** Wàra pwapwicîri—É picaatãa kà diri tèpa cèiki naa goo Iésu. * **16:18** Pàtàmara bàutè—é, Pàtàmara é pwàra bà. **16:19** Mataio 18.18; Ioane 20.23 † **16:19** Papwicîri; Panuâ—Grec: Pii; Tipi. **16:24** Mataio 10.38; Luka 14.27 **16:25** Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25 **16:26** Mataio 4.8-9 **16:27-28** Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 25.31; Roma 2.6; Auinapàpàri 22.12

17

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Maréko 9.2-13; Luka 9.28-36

¹ Géé na càuru 6 tòotù, à wà Iésu, àna é popa wà Pétéru, ma wà tupédu aéjii Jacques ma Ioane. À rà too naa gòrojaa.

² Géewé, à pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. Ba é naporomee, àna pwàra pwacèwii tòotù, à é àrabwée kée, àna pwaa pwacèwii é dapàra tòotù.

³ À rà nye còo kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu *péroféta béaa] na rà gére pitùra.

⁴ À é ina tà Iésu wà Pétéru pà: «Pwi Ukai, nye po dau wádé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. À wiàna nùmagà, à go pacima àracié wà imwaano naani, ba na kàgà jèpwi, à kà Moosé jèpwi, à kà Élia jèpwi.»

⁵ Na é bwaa gére tùra, à é tèepaa me é jè nee na é pwàra, à é cajipirà. À rà tère é pwàratùra géé na i nee na ina pà: «Wà pwini, àna wàé co kaa pwiri wà Pwina naiò [na caapwi co] na go dau mearié. Wàé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wànùmoo tée. À guwà pitère dèe!»

⁶ À wà tèpa *càmu, àna rà tùu jùrurà ma cigòboo goo pai wàgotàra.

⁷ À é medarirà wà Iésu, à é tu naa goorà ma ina tàra pà: «Guwà cimadò! À guwà cibwaa nama wàgotàwà!»

⁸ Ûna rà tagòtùrà wà tèpa càmu, à rà còo pà jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

⁹ Ûna rà tàbàtù boo còwà géé gòrojaa, à é tûàri tàra wà Iésu pà: «Guwà cibwaa ina tàra cè jè àboro é pwi na ia guwà còo, tiagoo é tòotù, na go mwa wàro còwà géé na aubà wàgo *Pwina nañri àboro.»

¹⁰ À rà tawèeri Iésu wà tèpa càmu pà: «Rà ina tèpa *dotée goro é Naèà pà, wà Élia, àna é pwi a mara pàbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò]. Àna gorodà?»

¹¹ À é tòpi tàra Iésu pà: «Ûu, é mara pàbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pà muru, naa na pai tâa wé.

¹² Êco na go ina tàwà pà: É jèe nye me wà Élia. À càra caa còoinaé é pà àboro, à rà nye pwa tée é pwina èpà na nùmarà goo. À wàrapwiri mwara naa good, na go o mwa tà pwamaagè còo goorà, wàgo Pwina nañri àboro.»

¹³ À rà pâra nau tàmogòori wà tèpa càmu pà [na é ina tàra wà Élia] àna é ina wà *Ioane Pwi a piupwaa.

É nama wádé còwà pwi jè èpo na pwa duée gooe

Maréko 9.14-32; Luka 9.37-45

¹⁴ [Na rà boome còwà géé gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa càmu kée, à rà tèepaa mari tèpa àboro. À é medari Iésu pwi jè àboro, à é tùu jùrùe araé.

¹⁵ À é ina tée pà: «Pwi Ukai, gà meari pwi naiò. Ba wàgooe duée na é nama é céca, à é po dau maagè goo. Na pàra pàara, àna é tûé naa na ànye ma najawé.

¹⁶ À go jèe popaé me tà tèpa càmu'gà, à càcaa pâri ma rà nama é wádé.»

¹⁷ À é ina tàra wà Iésu pà: «[Go nyi meariwà] wàguwà tèpa àboro nabà! Ba bwaa càguwà caa cèikí, à guwà tèpa imwùru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicàriò naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari àboro èpo!»

¹⁸ É pwa i duée wà Iésu, à é ina tée pà: «Gà còobé!» À é còobé, à é nye wádé kaa i pwi nari àboro èpo.

¹⁹ Géé na càùé, na rà mwa nye tà tâa acari wà Iésu ma tèpa càmu kée, à rà me burèe, à rà tawèerié pà: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁰ À é tòpi tàra pà: «Wàrapwiri, ba dau kîri kaa cèikí kàwà. À guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é àjupàra pà: Wiàna é cèikí kàwà, àna é dau kîri pwacèwii jii nari murunyabu*, à o pâri ma guwà ina tàra jaa bèeni pà: “Gà pâra” à ée pâra! À o nye ticé cèna mwa caa pwacoé tàwà. {

²¹ Nye géé goro co é pwapwicîri tà Pwiduée, ma ipwanyat, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwàra duée bèepwiri. }»

É ina mwara pai bà kée

²² Gée na càùé, â rà ipitiri naa napô Galilée wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà mwa tâjûruo,

²³ â rà o mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracié kâra tóotù gée na càùé, â go o mwa wâro còwâ gée na aubâ.»

Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau pikîri kaa wà tèpa câmu kée.

Wâripû goro Wâra pwapwicîri

²⁴ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â wà tèpa *tò mwani wâripû goro *Wâra pwapwicîri, âna rà pâmari Pétêru, â rà tawèerié pâ: «Gona wà pwi caa kâwâ, âna é nye tòpò mwara é wâripû, târa Wâra pwapwicîri?»

²⁵ Â é tòpi tàra wà Pétêru pâ: «Wè! Û! É nye wâri mwara!»

Gée na càùé, â é tò naa wâ [na é tâa wê wà Iésu]. Â é nye pò ma tùra wà Iésu, ma ina tée pâ: «Simona, dà cè pai cò'o'gâ? Wàilàapà cè pwina na é wâri é napuu? Wà pwi apooro napô, é, wà pwi pârame?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Pétêru pâ: «Wà pwi pârame.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa, â wà pwi apooro napô, âna cáé caa wâri[§].

²⁷ Êco na ju cibwaa tanoorirâ. Gà pâra nau pwa pwé. Â jè ârawéa na gà téri, âna gà cébòaa pwé, â gà o pâmari mwani* naa na. Â gà popa ma wâripû kâju târa Wâra pwapwicîri.»

18

*Popai goro ipakîri ma ipwanauri èpà
Maréko 9.33-50; Luka 9.46-48*

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

¹ Na pwi pâara-bâ, âna rà medari Iésu wà tèpa *câmu kée, â rà tawèerié pâ: «Gona wàilàapà cè pwi âboro na pwamuru naa gooé naa na *Mwaciri napwéretòotù?»

² Â é todà jî nari èpo, â é tòpòé boo naa nabibiù kâra,

³ â é ina tàra pâ: «Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wiâna câgâ caa ipakîrigâ, ma gà wâra nyi nari èpo, â o câgâ caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù.

⁴ Â wiâna gà ipakîrigâ pwacèwii jî nari èpo bèeni, â gà pwi âboro imaina naa na Mwaciri napwéretòotù.

⁵ Â wà pwina é tòpigâ naa na neeò, âna é tòpio.»

Gà cibwaa tanoori cèikî kée!

⁶ «Gà cibwaa pwa ma gûmagù é cèikî* kà pwi âboro kôo, na é pwacèwii nari èpo. Ba é wârimuru'gâ, âna o pwacèwii na jè tòo naa goro nyagâ cè pé atù cèna maina, â jè tûgâ naa nanumwiri—â o dau maina jii pwiri!

⁷ O nye ciburâ wâru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè naa na gòropuu bèeni. Êco na é tojii wà pwi âboro na é popa pwi jè bée naa na naigé bèepwiri!

⁸ «Êkaa na, wiâna majoroé é îgâ, é, âgâ, na gà pwa na èpà, â gà tapàgâ, â gà tâjii naaiti jiiigâ. Ba o wâdé ba kâgâ, wiâna gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgâ, ma caapwi âgâ. Dau pwaée'gâ wiâna gà wéaari é du îgâ ma du âgâ, â tûgâ naa na ânye na ticé pwâadèrèé, â gà o pwamaagé còo naawé.

⁹ Â wiâna majoroé é âraporomeegâ na gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgâ, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âraporomeegâ. Dau pwaée'gâ na gà wéaari é du âraporomeegâ, â tûgâ naa na ânye, naa na ère na gà pwamaagé còo naawé.»

¹⁰ «Guwâ ipwacòowâ pâ, guwâ péa ipwatéteri imudi tà jî pwi a cèikî naa gooò! Ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wà tèpa *angela na rà jèpa wéaarirâ, âna rà nye ciburâ tâa jaa Caa kôo naanidò napwéretòotù. {

¹¹ Ba wâgo *Pwina naîri âboro, âna go me nau pa-udò tàpé na jèe tiàurâ, ma naa tàra é âji wâro. }

Ucina goro mutò na tiàué

17:22 Mataio 16.21 **17:24** Exode 30.13, 38.26 † **17:25** *Wâri é napuu*—Grec: *Wâri é pâ jèpapara wâripû* (impôts). Naa jaa tèpa Roma, âna wà tàpé na rà tâa na tii kâra (citoyens), âna càra caa wâri é mwani wâripû. Wâco tàpé na rà tubatiâu naa goro paa. § **17:26** É ina wà Iésu pâ, wâé, âna wâé pwi âji apooro é wâra pwapwicîri. * **17:27** *Mwani*—Wâri pwi caapwi âboro naa na ârapâpé tóotù. Pâri târa wâripû kà du ârailu âboro. **18:1** Luka 22.24 **18:3** Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17 **18:5** Mataio 10.40; Luka 10.16; Ioane 13.20 **18:6** Luka 17.1-2 * **18:6** *Pwa ma gûmagù é cèikî—é, Gà cibwaa nama é pwa na èpà*. Grec: *Nama é tûu*. **18:8** Mataio 5.29-30 **18:10** Héberu 1.14 **18:11** Luka 19.10

12 «Guwà jèe tère cai ni:

«Wà pwi jèe âboro, âna pwa 100 mutò kée. Â wiàna tiâu pwi caapwi géee goora, â é pwa dà? É naaco i 99 mutò, â é pâ nau mudàra i mutò kée na ia tiâué.

13 Â wiàna é pâmarie, â na pwi tòotù-bà, âna é dau ipwàdée goo i caapwi mutò, jii é 99 na rà nye tà tãa. Êkaa na guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ:

14 O ipaiwà naa goo wà Caa kàwà[†] na wânidò napwéretòotù. Ba tàutée na tiâu cè ji pwi caapwi a cèikí naa good.»

Pwi a cèikí béegà na é pwa na èpà

15 «Wiàna é pwa {tâgà} cèna èpà wà pwi a cèikí béegà, â gà pâra marié, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée è èpà kée. Â wiàna é pitère dàgà, â jèe wádé, ba gà jèe popaé còobé jii é èpà.

16 Â wiàna cáé caa tère, â [gà pwa é pwina wii naa na *Tii Pwicíri]: Gà popa cè caapwi, é, ârailu a cèikí, ma guwà pitùra ma wáé, ba ru mwa *paâjupàra é pwàra pitùra kàwà.

17 Â wiàna tàutée na é tèrewà, â gà ina târa diri é picaatãa. Â nabwé, wiàna [é pitèi é picaatãa pâ gà âjupàra, â] bwaa tàutée na é tère, â guwà cibwaa ipacé naa gooé, ba é pâ nau pwacèwii tàpé na càra caa cèikí, ma tèpa *tò mwani wâripù [na rà pwà ma iau][‡].

18 «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ: Diri é pâ muru na guwà papwicíri jii tèpa âboro naani gòropuu, âna wà Pwiduée, wà napwéretòotù, âna é papwicíri mwara. Â êdiri pâ muru na guwà panuâ naani gòropuu, âna wà Pwiduée wà napwéretòotù, âna é panuâ mwara.»

Guwà pwapwicíri naima!

19 «Jèpwi mwara: Wiàna tupédu ârailu géee goowà, âna ru caapwi naa goro cè pwina ru pwapwicíri naa goo, â wà Caa kòo na é wânidò napwéretòotù, âna ée mwa naa târu.

20 Ba wiàna ârailu ma âracié na rà papitirirà ma pitèrerà naa na neò, â na go wânabibiu kàra.»

Pwi ênawéna na cáé caa pwanauri pwi bée

21 É medari Iésu wà Pétèru, â é tawèeré pâ: «Pwi Ukai, wiàna é tà ciburà pwa na èpà tòo wà pwi a cèikí béeeò, â go pwanaurié tiagoro wiidà? Tiagoro 7?»

22 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càgo caa ina tâgà pâ tiagoro 7, é, tiagoro 7 000\$. Gà nye tà pwanaurié taaci.

23 Ba é Mwacíri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jèe ukai. Â, na jè tòotù, â nùmee na é tâmogòori é jèpa kéredi kà tèpa ênawéna kée jècaa.

24 Â é tapoo naa goo pwi jèpwi. Â rà cia me tée pwina jèe too naa goro miliò é kéredi kée, âna pâ miliò*.

25 Â jèe càcaa pâri ma é pitòowâri.

«Â é tûâri wà pwi ukai pâ: “Icuri pwacèwii pwi âboro na ticé tàrù kée. Icuri mwara wádèe, ma wà pa èpo kée, ma é pâ neemurué! Icuri diri, ba na pai pitòowâri kée é kéredi kée!”

26 «Éco na wà pwini, âna é tùu jùrué ara pwi ukai, â é i, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo dàpwicàarigà, ba go mwa nye pitòowâri tâgà diri!”

27 «Â wà pwi ukai, âna é dau meaarié, â é càtùra tâjii i kéredi kée, â é panuâ ma é pâra.

28 «Â nabwé, â é pâra i pwi ênawéna, â ipitiru ma i pwi bée goro waké na ia é pa jiié ji caapwi mwani atù[†]. Â é tâjùru pwiibà, â é cèrunyee ma ina tée pâ: “Gà piawài, ma gà pitòowâri i mwani kòo!”

29 «Â é tùu jùrué wà pwiibà na araé, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo pidàpwicàarigà, ba go mwa nye pitòowâri tâgà!”

30 «Éco na tàu tà wà pwini, â é pwa ma tiié naa na karapuu, tapacíri cè pai o mwa pitòowâri kée diri i kéredi.

31 «Â wà tèpa waké béeru, âna rà pò goo, â dau èpà tàra[‡]. Â rà pâra nau piciapwà tà pwi

18:12 Luka 15.4-7 † 18:14 Caa kàwà—é, Caa kòo. 18:15 Luka 17.3; Galatia 6.1 18:16 Deutéronome 19.15; Ioane 8.17 ‡ 18:17 Pinaanapò nabibiu kà tèpa cèikí, âna muru na âjimuru. Wiàna wà pwi béjé na é pwa na èpà, âna tàutée na é bié, â âjupàra pâ, o càcaa tâbawée é pinaanapò nabibiu kâjè ma wáé. Éco na, napàrajè na jè ciburà pwanaurié (còo nee tii 21). Â càcaa pâri ma jèe pitèi (còo Mataio 7.1). 18:18 Mataio 16.19; Ioane 20.23 18:19 Maréko 11.24; Ioane 15.7

18:22 Luka 17.4 § 18:22 7 000—Grec: 70 fois 7. Ucina co goro nimaro na dau maina. * 18:24 Pà miliò—Grec: Dix mille talents. Caapwi talent, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 20 najà. † 18:28 Ji caapwi mwani atù—Grec: 100 mwani pwa (deniers). Pai ina wèe pâ, dau kiri awé jii é kéredi kée (10 000 talents = 60 000 000 deniers). ‡ 18:31 Dau èpà tàra—é, Rà po dau pikíri.

ukai kàra.

³² «Á é todà i pwi ênawéna bèeni i pwi ukai, á é ina tée pá: “Gà pé pwi ênawéna na piticèmuru naa googà! Ba ia go càtùra tâjii diri i kéredi'gà na po dau maina, ba ia gà me nau po i good!

³³ Á wàgà mwara na pwiri gà nye gére meaari pwi béégà, wàra pai meaarigà kòol!”

³⁴ «Á é po dau putàmù wà pwi ukai, á é nama tâjùru i pwi ênawéna, ma tòpòé naa na karapuu. Á é pwa wàrimuru tée, tapacìri cè pai o mwa pitòowàri kée, diri è pà kéredi kée.»

³⁵ [Á é tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, á é ina pà]: «O ipaiwà pwina é pwa tâgà wà Caa kòo nidò napwéretòtù, wiàna càgà caa pwanauri pwi a cèikí béégà, géé na àji pwàranùmàgà. Nabwé.»

19

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Maréko 10.1-12

¹ Úna é ina diri è pwiibà wà Iésu, á é pâra géé napò Galilée, naa na ére *Judée géé còwà kàra nairiwà Ioridano.

² Á wàru pà àboro na rà pâra wiâé. Á é pwa ma rà wâdé còwà wà tàpé géé goorà na rà maagé.

³ Á rà me burée wà pâra tèpa *Farasaio, á pwa na rà pwa tûâ tée. Á rà tawèerié pá: «Gona pwa tàrù, kà pwi jè àboro, naa na é *Naèà, na é tû tà tò wâdèe? O dà cè majoroé ma é tû tée?»

⁴ Á é tòpi tàra wà Iésu pá: «Gona càguwà caa pûra è pwina wii naa na *Tii Pwicìri? Ba jèe wii pà, naa na autapoo goo, àna é tòpò wà pwi paaò ma wà tò ilàri wà Pwiduée. *Genèse 1.27*

⁵ Á é ina wà Pwiduée pá: *Á géé goo kaa pwiri, àna é panuà du nyaa ma caa kée wà pwi paaò, ba na ru pitàa ma wà tò wâdèe. Á, na wàrapwiri, à wàilu àna ru pâra nau caapwi. Genèse 2.24*

⁶ «Á èkaa, na go ina tàwà pá: Càcaa mwa caa àrailu àboro, à ru jèe pwacèwii caapwi àboro. Á guwà cibwaa tipì còwà é pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

⁷ Á rà tòpi tée wà tèpa Farasaio pá: «Wiàna wàrapwiri, à gorodà na é ina wà *Moosé pá, pwa tàrù kà pwi àboro ma é panuà còwà tò wâdèe, wiàna é wii é tii bètapàgà piéa?»

⁸ Á é tòpi tàra wà Iésu pá: «É naa tàrù tàwà wà Moosé, ba po dau gò è pùruwà! Éco na, naa na autapoo goo, àna càcaa wàrapwiri.

⁹ Èkaa na go ina tàwà pá: Gà cibwaa tû tà tò wâdàgà na càcaa tò a toomura* (càé caa cîaa jiiigà). Ba wiàna gà tû tée, à wiàna gà jèu éa còwà, à gà pà nau toomura (ba gà cîaa jii tò wâdàgà béaa).»

Pwa pâra tàpé na càra caa éa

¹⁰ Rà ina tà Iésu wà tèpa *càmù kée pá: «Wiàna wàrapwiri, à wâdé na ticé piéa!»

¹¹ Á é tòpi tàra pá: «É pwi popai-bà, àna o càcaa wàrapwiri ba kàra diri pà àboro^f. Éco na wà Pwiduée, àna é nama wàrapwiri co naa goo pâra tàpé.

¹² Ba nye pwa pâra tàpé na càra caa éa, ba càcaa pâri, géé na aupitèparà. Á pwa pâra tàpé na càcaa pâri ma rà ipwénaí, géé goro è pwina rà pwa naa na naiirà wà pâra tèpa àboro^g. Á pwa pâra tàpé na càra caa éa goro *Mwaciri napwéretòtù. [Ba nùmarà na rà piènwéna bwàti kà Pwiduée.] Á wà pwina pâri tàra ma é tòpi pwàratùra-bà, à wâdé na é tòpi!»

É pwényunyuaari nyi nari èpo

Maréko 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³ Géé na càùé, àna rà medari Iésu wà pâra tèpa àboro. Á rà cia me tée è nyi nari èpo kàra, ba na é tòpò îé naa gòrà ma pwapwicìri ba kàra. Éco na wà tèpa càmù kée, àna rà pwa i tèpa àboro, ma pacoora.

¹⁴ Éco na é ina tàra wà Iésu pá: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba napwa è Mwaciri napwéretòtù, àna o kàra è pà àboro na rà wàra è nyi nari èpo.»

¹⁵ Á é tòpò îé Iésu naa gò nyi nari èpo, [à é *pwényunyuaarirà]. Á géé na càùé, à é pâra géé na ére bèepwiri.

18:34 Mataio 5.25-26

18:35 Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éfésò 4.32; Kolosé 3.13

19:4 Genèse 1.27, 5.2

19:5

Genèse 2.24; Éfésò 5.31

19:7 Deutéronome 24.1-4; Mataio 5.31

19:9 Mataio 5.32; 1 Korénito 7.10-11

* **19:9** Gà

cibwaa tû tà tò wâdàgà... é. Gà cibwaa tû tà tò wâdàgà, éco wiàna tò ilàri na ia pwicìri ma gàu piéa. † **19:11** Grec: Càcaa èdiri pà àboro na pâri ma rà tòpi è pwiibà.

‡ **19:12** e^c phrase—Na nyamanya kà pâra tèpa àboro napwiri, àna wà tèpa àboro

bèepwiri (na ina goorà pà eunuque), àna pitòrigarirà ba na rà piènwéna kà tò ilàri ukai.

19:14 Mataio 18.2-3

Pwi âboro na po dau pwa neemuruê

Marêko 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶ Ūna bwaa gére wàrapwiri, â é nye tēepaa kaa wà pwi jè âboro èpo dopwa, â é tawèri Iésu pà: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa cèna o wádé, ba na o tãa tóo é *wáro dâra gòiri jaa Pwidueé?»

¹⁷ Â é tòpi tēe wà Iésu pà: «Gorodà na gà tawèrio goro è pwina wádé? Nye caapwi co wà Pwina é wádé. Â wiàna nūmagà na tãa tàgà é *âji wáro, â gà pitère dâra é pâ Naèà kēe.»

¹⁸ Â é ina tēe wà pwiibà, pà: «Gona dà é pâ naèà kēe?»

Â é tòpi tēe wà Iésu pà:

«Gà cibwaa tètâmwarâ âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tō wádàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro[§].

¹⁹ Gà papwiciri du nyaa ma caa'gà;

Exode 20.12-16

Gà meaari tēpa âboro *pwacèwii é pai pimearigà cōwâ.»

Lévitique 19.18

²⁰ Â é tòpi tēe wà pwiibà, pà: «Èdiri pâ naèà-bà, âna go jèe pitère dâra kaa. Â o dà cèna go pwa mwara?»

²¹ Â é tòpi tēe wà Iésu pà: «Wiàna nūmagà na nye po wádé bwàti é pâ tũà'gà na ara Pwidueé, â gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é neemurugà, â gà naa é mwani wâri wèe tà tàpé na ticé kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wádé'gà† naa jaa Pwidueé. Â gà me wiâô.»

²² Â wà i pwi âboro, âna é po dau pikiri, ba po dau pwa neemuruê. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwaciri

²³ Â é ina wà Iésu tà tēpa câmu kēe pà: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pà: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna dau pwacoé târa ma é tò naa na Mwaciri napwéretòtù.

²⁴ Gona é kaamela[‡], âna pâri ma é tò na è pwêe goro kaju[§]? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pà: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tēe awé, ma é tò naa na *Mwaciri kà Pwidueé.»

²⁵ Â rà nye po dau pò wà tēpa câmu kēe, â rà ina pà: «Â gona wàilàpà cè pwina o pârié ma é udò [ma tãa tēe è âji wáro]?»

²⁶ Â é niârira wà Iésu, â é ina târa pà: «Naa goo wà tēpa âboro, âna càcaa pâri. Èco na, diri kaa é pâ muru, âna pâri wà Pwidueé.»

²⁷ Â é tòpi tēe wà Pétèru pà: «Gà còo! Wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà ma bà tēpa câmu'gà. Â gée goo pwiri, â o dà cèna bà tòpi?»

²⁸ Â é tòpi târa wà Iésu pà: «Wàèpwiri. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pà: Èe mwa tòotèri ma âmué diri é pâ namuru wà Pwidueé. Â, na pwi tòotù-bà, âna wâgo, *Pwina naîri âboro, âna go o mwa tãa gò è autâa kôo, naa na pai maina ma muugère kôo. Â wâguwà na pâra wiâô, âna guwà o tãa gò è pâ 12 autâa, ba na guwà pitũa kâra è 12 wâao *Isaraéla.

²⁹ «[O mwa wâru pàra] tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapò kâra, [ba na rà pâra wiâô. Â rà o cau panuâ] tēpa aèjii kâra, ma wà pa naigé kâra, ma du nyaa ma caa kâra, ma èpo kâra, goodò. [Â wà diri tàpé na rà wàrapwiri] âna rà o mwa cau tòpi cè muru na piwéna awé, na dau maina ma dau wâru! Â jèpwi mwara, âna wà Pwidueé, âna ée mwa naa târa è wâro dâra gòiri jaaé.

³⁰ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò widâuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widâuru.»

20

Ucina goo tēpa wakè na ipaiwâ pai wârirà

¹ [È ina mwara wà Iésu pà]: «È *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii mwara é pwini:

«È mwa tãa wà pwi apooro nadipâa, âna é mwa còobé na bwaa dàuru naa na aupwa jèna, ba na é mudâra cè tēpa wakè kēe.

19:17 Lévitique 18.5; Luka 10.28 **19:18** Exode 20.12-16; Deutéronome 5.16-20 **§ 19:18** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pà, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. **19:19** Exode 20.12-16; Lévitique 19.18 * **19:19** Tēpa âboro—Grec: *Pwi âboro na è tãmwilnyabwerigà, é, pwi jèneregà.* † **19:21** Cè wádé'gà—Rà ina mwara wà tēpa ijiao pà: *Neaapiâgà.* ‡ **19:24** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, è macii na po dau maina. **§ 19:24** Kaju—Aiguille. Rà ina mwara wà tēpa ijiao pà: *Do.* **19:26** Job 42.2 **19:28** Mataio 25.31; Luka 22.30; Auinapàpari 3.21 **19:30** Mataio 20.16; Luka 13.30

² Â é pâmari pàra tàpé, â rà jèe pitèrerà pâ, na è wârirà, âna wâri wàra caapwi tòotù goro wakè*. Â é panuàrà pà naa na aupwanapô.

³ Wâpâ gòro 9 ineretòotù dàuru, â è còobé mwara naa na aupwa jèna. Â è còo† pàra tàpé na nye ticè na rà pwa.

⁴ Â è ina tàra pâ: “Tàpéebà! Guwà pàra mwara, nau wakè na i aupwanapô kôo, â go mwa nye naa cè wâriwà cèna pâri.”

⁵ «Â rà pâra. Â wà pwiibà, âna è còobé còwâ na po gopaé, â è popa me mwara pàra tèpa wakè. Â ipaiwà mwara na âracié ineretòotù na càuru ija.

⁶ «Â nabwé, â è còobé mwara, wâpâ gòro 5 ineretòotù, â è pâmari pàra tàpé mwara na rà nye tàgère pitabéaa cùu‡. Â è tawèerirà pâ: “Tàpéebà, gona guwà nye tàgère pwa dà? Nye ticè cèna guwà pwa?”

⁷ «Â rà tòpi tée pâ: “Wàrapwiri, ba nye ticè cè pwina é popabà ma bà wakè.”

«Â è ina tàra pâ: “Wâguwà mwara, guwà pàra nau wakè na aupwanapô kôo.”

⁸ «Â pâ nau bàrane, â è ina tà pwi caa kâra wakè kèe pâ: “Gà todà me tèpa wakè, â gà piwârirà jècaa. Â gà mara wâri tàpé na ia rà pwicò goro wakè, â gà mwa tubanabwé naa goo tèpa mara wakè.”

⁹ «Â wà tàpé na ia rà mwa wakè pwicò, âna rà mara me. Â rà tòpi wârirà—wâri wàra caapwi tòotù goro wakè.

¹⁰ Ūna rà còo pwiri wà tàpé na ia rà mara tapoo wakè, â rà tà niimiri pâ, ‘Wâdé, ba jè o tòpi cèna piwéna!’

«Èco na rà nye tòpi mwara wârirà, na wâri wàra caapwi tòotù goro wakè, pwacèwii tèpa wakè pwicò.

¹¹ Â rà putàmù naa goro i pwi apooro aupwanapô,

¹² â rà ina tée pâ: “Wà tàpéeni, âna rà mwa tèepaa pwicò, â caapwi ineretòotù co na rà wakè na, â gà nama ipaiwà è wâribà! Na wàibà, na bà wakè bamwara tòotù na cìribà tòotù!”

¹³ «Â è tòpi tà pwi jè ârapàararà wà i pwi apooro aupwanapô. Â è ina tée pâ: “Pwi béèò, gà cibwaa niimiri pâ go piwâmigà§. Ba ia ju jèe nye pitèreju naa goro i wârigà.

¹⁴ Gà popa mwani'gà, â gà pâra. Ba nùmoo na go naa tà tàpé na rà pwicò'gà, cèna ipaiwà ma wâgà.

¹⁵ Nye pwa tàrù kôo ma go pitûa naa goro mwani kôo. Cina gà piboo na go pwa na wâdé tà pàra tàpé?”»

¹⁶ [Â è tubanabwé è ucina bèepwiri Iésu, â è ina pâ]: «Wà tàpé na rà pwicò, âna rà o mwa pàbéaa. Â wà tàpé na rà pàbéaa, âna rà o mwa pwicò. Nabwé.»

É jèu ina mwara pai bà ma wâro còwâ kèe

Maréko 10.32-34; Luka 18.31-34

¹⁷ Rà bwaa nye gère too naa *Iéruusaléma wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kèe. Â, na rà gère pâra, â è poparà iti, â è ina tàra pâ:

¹⁸ «Guwà tère. Nabàni, âna jè too naa Iéruusaléma. Â naawé, âna o panuâò, wâgo *Pwina naíri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèà. Â rà o mwa tèio tiagoro na o tètâmwarâò.

¹⁹ Â rà o panuâò tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â wàilà, âna rà o piècaario. Â rà o pàdio goro ubati, â rà o tanamiriò naa goro *kurucé, tiagoro pai bà kôo. Èco na, naa na bèaracé kâra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Maréko 10.35-45

²⁰ Gée na càuru pwiri, â rà medari Iésu wà tô wâdà Zébédée, ma wà tupédu naîé. Â è tùu jùrué araé wà tòoni, ma é ilari jiîé jè muru.

²¹ Â è ina tée wà Iésu pâ: «Dà cèna nùmaga goo?»

Â è tòpi tée pâ: «[Bà tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, ma pitûa naa goo diri. Â wâdé na gà nama ru tâa goro dù jèneregà wà tupédu naîò bèeni—pwi jèpwi naa gòro âji Igà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwù'gà?»

* **20:2** Wâri wàra caapwi tòotù goro wakè—Grec: Caapwi mwani pwaà (denier). Ipaiwà è mwani na é naa tàra naa na pâ nee tii 9,10,13. † **20:3** Còo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Nià gò. ‡ **20:6** Pitabéaa cùu—Trâiner, flâner, errer. **20:8** Lévitique 19.13; Deutéronome 24.15 § **20:13** Piwâmi (é, ipawâmi, ipaîmi, ipaômi)—Tromper. **20:16** Mataio 19.30; Maréko 10.31; Luka 13.30 **20:18** Mataio 16.21, 17.22-23 **20:21** Mataio 19.28; Luka 22.30

²² Â é ina tà i tupédu aéjii wà Iésu pâ: «Câgàu caa tâmogòori ê pwina gàu ilari. Gona nùmau na gàu wâdo ê na wârado na go o wâdo? [Pâri ma gàu tópi mwara ê pâ aré ma tóina kôo?]

Â ru tópi tée pâ: «Akaé, o pâribu.»

²³ Â é ina târu pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo na wârado bèepwiri go wâdo. Êco na o càcaa wâgo na go pitûâ pâ, wailàapà na o tâa gòro âji îô, ma gòro aèmwü kôo. Â nye wâco Caa kôo, na é jée nye pwabwâti ê autâa bèepwiri, ba kâ pâra tàpé na é nye pitòrigarirâ.»

²⁴ Ûna rà tère ê pwârâtura bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putâmu naa goo tupédu aéjii bèepwiri.

²⁵ Â é todàra wà Iésu, â é ina târa pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée*, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ†, ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu târa. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorâ.]

²⁶ Â naa goowâ, âna o càcaa wârâpwiri. Ba wà pwina nùmee na é pwi âboro imaina, â wâdé na é pâ nau piâboro kîri kàwà.

²⁷ Â wà pwina nùmee na é pitûâ kàwà, âna wâdé na é piâboro kîri kàwà.

²⁸ Wâdé na guwâ pwacèwiio, wâgo Pwina naîri âboro. Ba câgo caa me, ba na guwâ piâboro kîri kôo. Go me, nau piâboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ ê wâro kôo, ba na go wâri ma tipi pâ âboro na wâru.»

É nama ru niâ tupédu a bwi

Maréko 10.46-52; Luka 18.35-43

²⁹ Rà còobé gée na càuru pai pâra kàra naa Iérîko wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â dau wâru tèpa âboro na rà pâra wiârâ.

³⁰ Pwa tupédu a bwi na ru tâa bàra naigé, â ùna ru tère pâ é tèepaa wà Iésu, â ru nye tà tomara too pâ: «{Pwi Ukai,} *Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

³¹ Â rà kânarîru ê pâ âboro, ba na rà pacooru. Êco na ru mwa nye dau to too kaa burâ ina pâ: «Pwi Ukai, Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

³² Â é téreru wà Iésu, â é coo, â é tomara too pâ: «Dà cèna pwina nùmau goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâu?»

³³ Â ru tópi tée pâ: «Pwi Ukai, na gà tàpiri du âraporomeebu ma bu niâ.»

³⁴ Â é dau meaarîru Iésu, â é tu naa goro i du âraporomeeru. Â ru jée nye niâ kaa, wàra béaa. Â tapoo na tòotù bèepwiri, â ru nye pâra wiâ Iésu kaa.

21

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Maréko 11.1-24; Luka 19.28-48; Ioane 12.12-19

¹ Rà bwaa gére pâra dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Â rà pâmwünyabweri Bethfagé, ê village na wâmwünyabweri ê gòrojaa Élaio*. Â é mara panuâ pâ du ârailu a câmu kée wà Iésu.

² Â é ina târu pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri na tâa béaa kâjê. Â gàu o pâmari naawé ê jè burîko, na tòoo goro utâpwe, ma é naiê. Â gàu tipîru, â gàu poparu me tóo.

³ Â wiàna rà tawèerîu goro cèna gàu pwa, â gàu tópi târa pâ, na gàu poparu pâdari wà Pwi Ukai, â rà o panuâru.»

⁴ Ê pai pwa wèe bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ:

⁵ *Gà ina târa ville Iérusaléma, pâ:*

*“Gà còo, co tò ilàri *Siona,*

é me dàgà wà Pwi Ukai! gâ!

Dau moo pwârâniümee,

ba é me na tàbwâti.

É tâa gò burîko,

ma nari burîko,

macii na é pa nakake.”

Ésaïe 62.11; Zakarie 9.9

^{20:22} Mataio 26.39; Ioane 18.11 ^{20:25} Luka 22.25-26 * ^{20:25} Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. † ^{20:25}

Pitûâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Ipâdîpapai.* ^{20:26} Mataio 23.11; Maréko 9.35 ^{20:28} Luka 22.27; Filipi 2.7

* ^{21:1} Gòrojaa Élaio—*Mont des Oliviers.* ^{21:5} Zakarie 9.9

⁶ Â ru pâra i tupédu a câmu, â ru pwa diri ê pwina é ina târu wâ Iésu.

⁷ Â ru dàti me i nyaa kâra buriko bau i naîê, â ru tòpò pâ ârabwée kâru naa gòru. Â é mwa tâa gò [i nari buriko] wâ Iésu, â é papâraé.

Râ pwamainaê tèpa âboro

⁸ Wâru ê pâ âboro na rà pòpwarâ béaa kêe naa gòro naigé ê pâ ârabwée kâra, [ba na rà pwamainaê]. Â wâ pâra tàpé, âna rà tépàgâ Ìri upwâra na bwùu, â rà tòpò wii naigé.

⁹ Â wâru pâ âboro na rà pâbéaa ma rà pwicò kâ Iésu. Â rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma ipwamaina
tâ *Pwina naî Davita!
Cidòri nyuûa pwi âboro,
na é me naa na nee Pwi Ukai!

Psaume 118.26

Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwi Ukai
na é wâdòiti awé!»

¹⁰ Ûna é tèepaa pâ naa Iérusaléma wâ Iésu, â po dàpàgâ târa diri ê pâ âboro na ville, â rà pitawèerirà pâ: «Wâilàapâ pwi âboro bèeni?»

¹¹ Â rà tòpi târa pâ âboro na rà pâra wiâê, pâ: «Wâ Iésu, géé Nazareth wâ Galilée. Wâé kaa i pwi *péroféta [na ia jè tapacîê].»

É pacòobé tèpa pi-icu

¹² É tèepaa pâ naa na *Wâra pwapwicîri wâ Iésu, â é pacòobé tèpa gére pwa jèna, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori ê pâ taapâ naa goo tèpa pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kâ tàpé na rà pi-icu marù†.

¹³ Â é ina târa pâ: «É ina wâ Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo, pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaie 56.7* Êco na wâguwâ, âna guwâ gére pwa ma aucârù kâ tèpa mura!»

¹⁴ Géé na càuru pwiri, â wâru tàpé géé goo tèpa bwi ma tèpa bee, na rà medari Iésu naa na Wâra pwapwicîri, â é nama tiâu maagé kâra.

¹⁵ Â wâ tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaailò, ma wâ tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà côo é pâ muru bèepwiri na é pwa wâ Iésu—muru na wâdé, na jè pò goo. Â rà côo mwara pâ èpo, na rà gére uu naa na Wâra pwapwicîri ma ina pâ: «Hosana! Pwamaina Pwina naî Davita!»

Â rà putâmu naa gooe wâ tèpa pitûâ-bâ,

¹⁶ â rà ina tée pâ: «Pwiibâ, wânau, câgâ caa tère é pwina rà gére ina pâ èpo bèeni?»

Â é tòpi târa pâ: «Akaé. Â câguwâ caa mu pûra é auwii goo, na wâna Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*Gâ nama rà pwamainagâ
pâ èpo ma nari èpo.»*

Psaume 8.3

¹⁷ Â é pâra jiiirà wâ Iésu, â é còobé géé na ville ma é pâra naa na village Bétani. Â é mwa puu wê.

É pinajajai upwâra wâi

¹⁸ Na dàuru kêe, na bwaa dàuru, â é wâjué me naa na ville wâ Iésu. Ûna é pâmwünyabweri i ville, â é copwa.

¹⁹ Â é côo jè *upwâra wâi naa bàra naigé. Â é pâra nau coo goo, êco na nye po dooe co‡. Â é pinajajaié, ma ina pâ: «O câgâ mwa caa pwâ dàra gòiri!»

Â é nye mwari kaa.

²⁰ Ûna rà côo i upwâra wâ tèpa câmu kêe, â rà po dau pò, â rà ina tée pâ: «Gorodâ na é nye awâi goro mwari kaa?»

21:9 Psaume 118.25-26 **21:12** Ioane 2.13-22 † **21:12** *Tâpé na rà pi-icu marù*—Wâ tèpa Juif na rà wâro na é pâ napò na tâiti, âna rà mu me naa na Wâra pwapwicîri wâ Iérusaléma. Â rà wâri ê pâ macii târa pwa ârapwaailò. Â rà tòotéri mwara é mwani târa bépitu, ba papwicîri naawé, é mwani kâ tèpa Roma. Â wâ tèpa pi-icu macii ma wâ tèpa pitòotéri mwani, âna rà pa mwani goo pwiri. **21:13** Ésaie 56.7; Jérémie 7.11 **21:16** Psaume 8.3 ‡ **21:19** *Po dooe co*—Ité na ticé pwâra pwi wâi bèepwiri, ba du ârailu pâara na naja na rà tòpò pwêe pâ upwâra wâi. Pwiri ucina goo é Ba Isaraéla. Côo *Upwâra wâi* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadâra tii.

²¹ Â é tòpi tàrà wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wiàna guwà cèikì, â wiàna câguwà caa pidumapiè, â o pâri ma guwà pwa è pwina go pwa târa i upwâra bèeni. Â pâri mwara ma guwà ina târà è jaa bèepwiri pâ: “Gà boo naa nawia!” Â o nye wâra.

²² «Â wiàna guwà pwapwicîri târa ilari è jè muru, â na guwà cèikì naa goo, â ée mwa pacoò wà Pwiduée.»

É patère tèpa pitûâ kà tèpa Juif

Maréko 11.27-12.12; Luka 20.1-19

²³ É tò naa na Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacâmuri pâ âboro.

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ, âna rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Wàilàapà na naa tàrù tàgà, ma gà pwa è pâ muru na gà pwa? Wàilàapà na cùrugà?»

²⁴ Â é tòpi tàrà pâ: «Wâgo mwara, âna go bwaa nama tawèeriwà goro ji caapwi muru. Â wiàna guwà tòpi tõe bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tõe tàrù ma go pwa. Wâéni:

²⁵ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàrà pâ: «Wiàna jè tòpi pâ: “Tàrù géee jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikì naa goo è pwina é ina tàwà wà Ioane?”

²⁶ Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géee jaa tèpa âboro co” â géewé, âna jè ipwacòjè goo tèpa âboro na rà cèikì naa goo Ioane!»

Ba rà cau cèikì ba gòo wà tèpa âboro pâ é pwi péroféta [na é pame é popai géee jaa wà Pwiduée].

²⁷ Â wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tà Iésu pâ: «Íi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàrà wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà pâ, wàilàapà na naa tàrù tõe ma go pwa è pwina go pwa.»

Ucina goro tupédu aéjii

²⁸ [É pwa ucina tàrà wà Iésu pâ]: «Guwà tère cai ni:

«Rà mwa tâa wà pwi jè âboro ma tupédu naif. Â é ina tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naif, gà pâ nau wakè na aupwanapò nabà.”

²⁹ «Â é tòpi tée pwini pâ: “Tàutòo.”

«Éco na, géee na càué, âna é pinünüma naa goo i pai tòpi kée tée. Â é nye pâra nau wakè na aupwanapò.

³⁰ «Â é ina wà caa kàru tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naif, gà pâ nau wakè na aupwanapò nabà.”

«Â é tòpi tée pâ: “Üu, wâdé co caa. Go o jèe pâra.” Éco na câe caa pâra.

³¹ «Â wàilàapà na tupéebà, na pwa è câbawâdé kà caa kàru?»

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tée, pâ: «Wà pwi a pâbéaa.»

Â é ina tàrà wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: [Wà tàpé na guwà tétérirâ—] wà tèpa *tò mwani wâripù, ma wà pa ilâri gòronaigé, âna rà o tâa na autâa kâwà na *Mwaciri kà Pwiduée.

³² Ba é medariwà wà *Ioane Pwi a piupwaa, ba na é paari târa é Ba *Isaraéla é naigé na *tàrù na ara Pwiduée. Â câguwà caa cèikì naa gooé. Éco na wà tèpa tò mwani wâripù, ma wà pa ilâri gòronaigé, âna rà nye cèikì naa gooé. Â, na guwà còo pâ, rà cèikì, â câguwà caa pinünüma naa goo, ma guwà cèikì mwara naa gooé.»

Ucina goo tèpa wéaari nadipâa

³³ «Guwà tère jè ucina:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa^S. Â é mwa câmi aupwanapò kée. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwée, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wà na dau gòri too, ba na aucibèri* wâra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ, na é pâra nau ipokâa naa jè napò, â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapò kée. Â é pâra.

³⁴ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] téeppa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ tèpa énawéna kée, ba na rà tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kée géee goro é piünnya.

³⁵ Éco na rà pâdi pwi jè énawéna, â rà pòtâmwara pwi jèpwi, â rà èi pwi béaracii goro atü.

³⁶ Â dau wâru cè pâra tèpa énawéna na é panuârà pâ mwara. Éco na nye ipaiwà pai pwa kâra târa.

³⁷ Â géewé, â é panuâ pâ pwi naif, ba é niimiri pâ rà o papwicîrié.

³⁸ «Ūna rà cõo i pwi naifê na é tèepaa pâ, â rà pi-ina târa pâ: “Wâé kaa pwiri pwina ée mwa pwi apooro i na aupwanapô na cè jè tóotù! Wâdé na jè tètâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô kêe!”

³⁹ Â rà tâjùrué, â rà dâtié còobé jii aupwanapô, â rà tètâmwereê.»

⁴⁰ Â wâ Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tère ucina bèepwiri pâ: «Â wiàna é tèepaa me i pwi apooro na aupwanapô, â o dà cèna ée pwa tà tèpa wakè bèepwiri?»

⁴¹ Â rà tòpi tà Iésu wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaailò, ma wâ tèpa pitûâ, pâ: «Ée mwa pwa na èpà tà tàpé na rà èpà, â ée pòtâmwara. Â é naa tà pâra tàpé i aupwanapô, ma rà wéaari. Â, na cè pâara na pètâ pwâra nadipâa na, âna rà o mwa naa tée è pwina kêe.»

⁴² Â é pwa ma ina târa mwara wâ Iésu pâ: «Gona câguwâ caa pûra è pwina wii naa na Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*I pwi atù na rà tètâjii
wâ tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tâutâra goo
pwi ò kâra wâao!]
Ba nye autûâri kâ Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.*

Psaume 118.22-23

⁴³⁻⁴⁴ «{ Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atù-bâ, â o tadidiri è nâiié. Â wiàna é tûu i pwi atù-bâ naa gòro pwi jè âboro, â é câgagâié. } Wâépwiri majoroé ma go ina tàwâ pâ: Wâ Pwiduée, âna ée pa jiiwâ [è aupwényunyûâari kâra] Mwaciri kêe. Â ée naa târa cè jè Ba, cèna ée mwa naa cè pwâra wakè kâ tèpa âji naîri Mwaciri.»

⁴⁵ Wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaailò, ma wâ tèpa *Farasaio, âna rà tâmogòori pâ é tàgère pwa ucina wâ Iésu naa goorâ.

⁴⁶ Â dau nûmarâ na rà tâjùrué. Êco na wâgotâra goro pâ âboro, ba dau wâru tàpé na rà niimiri pâ é pwi pérofêta, [pwi a-ipa popai kâ Pwiduée].

22

Ucina goro pi-ija maina goro piéa

Luka 14.15-24

¹ Wâ Iésu, âna é jèu ina cõwâ [tà tèpa pitûâ kâ tèpa *Juif] â é ina târa pâ:

² «Go bwaa piucinari tàwâ è *Mwaciri napwéretóotù:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â é mwa pwabwâti è jè pi-ija na dau maina goo pwina naifê, na é piéa.

³ Â é mwa cùru pâ tèpa ênawéna kêe, ma rà todâ me tàpé na rà o ija, êco na wâ tàpéebâ, âna tàutâra dâra me nau ija.

⁴ «Â é mwa cùru mwara pâra tèpa ênawéna nau ina mwara tà tàpéebâ pâ: “Go jèe pwabwâti diri. Ba go jèe nama taa è pâ paaci ma macii kôo na patèera. Â guwâ me ma jè pi-ija nyabutùru i piéa!”

⁵ «Êco na càra caa ipacè naa goorâ wâ tàpé na todâra. Â rà pâra nau pwa jèpa wakè kâra—é pâra naa na aupwanapô wâ pwi jèpwi, â é cõo mwagacâ kêe pwi jèpwi.

⁶ Â wâ pâra tàpé, âna rà tâjùru tèpa ênawéna, â rà tubaèpâ târa, â rà pòtâmwara.

⁷ Â é nye dau putâmu kaa i pwi ukai. Â é panuâ pâ tèpa ipaa kêe ma rà pòtâmwara tèpa pòroca-bâ, â rà cîri è napô kâra.

⁸ «Â é todâ me pâra tèpa ênawéna kêe, â é ina târa pâ: “Jèe nabwé i utimuru târa piéa, êco na wâ i tàpé na ia mara todâra, âna càcaa pâri naa goorâ, ba pâ tèpa âboro èpâ.

⁹ Guwâ pâra diri naa è pâ napô, â guwâ todâ me diri pâ âboro na guwâ pâmarirâ.”

¹⁰ «Â rà pâra wii pâ naigé wâ tèpa ênawéna, â rà todâ diri tèpa âboro na rà pâmarirâ—tàpé na rà èpâ, ma tàpé na rà wâdé. Â pâra nau po wâbé i wâra pi-ija.

¹¹ «Â é too wâ pwi ukai ma é cõo tàpé na rà gére ija. Â é cõo pwi âboro na câe caa coona i ârabwé târa pi-ija.

¹² Â é ina tée pâ: “Ico pwi béèò, gà wànanu târa pai toome'gà naani, na nye ticé ârabwée'gà târa pi-ija?”

«Â câé caa tâmogòori wà pwini cè pai tòpi kèe.

¹³ «Â é ina tà tèpa ênawéna kèe wà pwi ukai pâ: “Guwà pii du îê ma du âê, â guwà tüè còobé naa na bàuté. Â rà o i ma tòngüru poropwàrà wà tèpa âboro [gée goro pai maagè kàra].”»

¹⁴ [Â é tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina târa pâ]: «Âjupâra pâ é todàra pâ âboro na wâru wà Pwiduée èco na o pwâco cè tèpa âboro na é pitòrigarirà. Nabwé.»

Wâripû kà tèpa Roma

Maréko 12.13-17; Luka 20.19-26

¹⁵ Na jè tòotù, âna rà ipitiri wà pâra tèpa *Farasaio, ba na rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tü tüâ tà Iésu. Â nùmarà na é pitanami goro é pai tòpi târa kèe.

¹⁶ Â rà panuâ pàdarié pâra tèpa *câmu kàra, ma wà pâra tàpé na tâa na ére kà *Héroda. Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà tâmogòori pâ gà ina é âjupâra. Ba gà nye picémara ba *târù diri é pâ muru, na nùma Pwiduée na jè pwa. Â nye ticé âboro cèna wâgòtâgà gooe, â câgà caa pwaké goro âboro*».

¹⁷ Â êkaa, na nùmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wádé† na jè wâripû tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wádé?»

¹⁸ Â wà Iésu, âna é jèe tâmogòori ji ipwa tûâ kàra, â é ina târa pâ: «Tàpèni, guwà tèpa pwâ! Gorodà na guwà ipawâmiô?»

¹⁹ Paari tóo cai é mwani wâripû!»

Â rà naa tée jè mwani atü.

²⁰ Â é ina târa pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

²¹ Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa *Roma.»

Â é ina târa wà Iésu pâ: «Â jèe wádé, guwà pitòowâri tà pwi ukai kà tèpa Roma é pwina kèe, â guwà pitòowâri tà Pwiduée è kà Pwiduée.»

²² Â rà po dau pò wà tèpa tawèerié, â rà panuâé, â rà pâra.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà?

Maréko 12.18-27; Luka 20.27-38

²³ Bwaa nye tòotù caapwi, â rà me mwara dari Iésu wà pâra tèpa *Sadukaio. Wàilà, âna jè ditàra pwawpiciri kà tèpa Juif na càra caa cèikí pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà.

[Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié Iésu pâ:

²⁴ «Pwi a pwa pupûra, é jèe ina wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticé èpo kèe, â wádé na é popa tò dàpwâ kèe wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5. Â na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁵ «Â wádé. Èco na gà jèe niimiri cai ni: Wâjaabà, âna pwa tèpa 7 aejii. Â é piéa wà pwina ciàra, èco na é bà, â nye ticé èpo kèe. Â pwi a pâ wè, âna ru piéa ma tò dàpwâ.

²⁶ Â ipaiwà ma i pwi ciàra, â gée paé, naa goo pwi béaracé, â tèepaa naa goro diri tèpa aejii na rà po 7.

²⁷ Â gée na càurà diri, â é mwa bàra bà, wà i tò ilàri.

²⁸ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàpà narà, na o pwi éa tò ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Gà tòpi cai!»

²⁹⁻³¹ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikí pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é *Tii Pwiciri, â câguwà caa tâmogòori é pàtama Pwiduée! Ba wiàna rà wâro còwâ wà tèpa bà, â o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà o wâro pwacèwii tèpa *angela naa jaa Pwiduée. Gona câguwà caa pûra é pwina é ina tàwà goo, wà Pwiduée? Ba é ina pâ:

³² *Wâgo Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo.* Exode 3.6 [Pai ina wèe pâ rà nye cau tàgère wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro!»

³³ Â rà tère pwiri é pâ âboro na wâru, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kà Iésu.

22:13 Mataio 8.12, 25.30; Luka 13.28 **22:15** Maréko 3.6 * **22:16** Wà Héroda, âna é waké ba kà tèpa Roma, â wádé târa ma tèpa âboro kèe é pai wâri mwani wâripû tà tèpa Roma. Napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna càcaa wádé târa. Â rà todà tèpa âboro kà Héroda, ba na rà pwa pwârajé tà Iésu. † **22:17** Pwiri wádé... é, Pwiri pwa târù kâjé. Pwiri ina é Naèà kàra Wâra pwawpiciri kà tèpa Juif. **22:21** Roma 13.7 **22:23** Apostolo 23.8 **22:24** Deutéronome 25.5 **22:32** Exode 3.6; Mataio 8.11

Naèa na piwéna

Maréko 12.28-34; Luka 10.25-28

³⁴ Ûna rà tère wà tèpa Farasaio pà é târi pwâ tèpa Sadukaio wà Iésu, â rà pitanaimarirà, ba na rà còo Iésu.

³⁵ Â wà pwi jè ârapàarà, pwi jè *dotée goro é Naèa, âna nùmee na é tú tûâ tà Iésu, â é tawèerié pà:

³⁶ «Pwi a pwa pupûra, gona dà é pwi naèa na é piwéna, naa na diri é pâ naèa?»

³⁷ Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Wàèni: *Wâdé na gà meari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri é pwâranûmagà ma wâro'gà, ma aunûnûma'gà.* *Deutéronome 6.5*

³⁸ Wâépwi é pwi naèa na é dau piwéna naa na diri é pâ naèa.

³⁹ Â wàèni béârailu kâra naèa pwacèwii pwi pâbéaa: *Gà meari tèpa âboro³pwacèwii é pai pimeariigà còwâ.* *Lévitique 19.18*

⁴⁰ «Diri é Naèa kà Moosé ma é auina^S kà tèpa *péroféta, âna cau me géé goro du ârailu naèa bèepwiri.»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Maréko 12.35-37; Luka 20.41-44

⁴¹ Wà Iésu, âna é ucâri wà tèpa Farasaio na ia rà tâa wê, â é tawèerirà pà:

⁴² «Dà cè pai niimiri kàwà naa goo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwâ tapacîé]? É pwi gòobàrà i?»

Â rà tòpi tée pà: «Ée pwi gòobàrà *Davita, [pai ina wèe pâ, é pwi âboro kîri jiié].»

⁴³ Â é ina tàra pà: «Guwâ niimiri cai ni: Wà Davita, ûna dipitirié é Nyuâaé Pwicîri, âna é ina [goo pwi Mesia] pâ “Pwi Ukai kôo”. Âna gorodâ?

⁴⁴ Ba é ina pà:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro iô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dâgâ.”*

Psaume 110.1

⁴⁵ «Ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiâna wàrapwiri, â gorodâ na guwâ niimiri pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro kîri jiié*? [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pâra tàpé!]

⁴⁶ Â nye ticé na tòpi tée. Â géé na càué, â jèe ipwacoé tà tèpa âboro na rà tawèeri wà Iésu goo cè pâra muru.

23

Cibwaa ipwacèwii tèpa Farasaio!

Maréko 12.38-40; Luka 11.43-46, 20.45-47

¹ Géé na càué, â wà Iésu, âna é patûra tèpa *câmu kêe ma wà tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pà:

² «Guwâ còo, tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa *Farasaio, âna wakè kâra, na rà pacâmuri tèpa âboro goro é *Naèa kà Moosé.

³ «Â wâdé na guwâ pitère dàra diri é pwina rà ina tàwâ. Êco na guwâ cibwaa ipwacèwiirâ, ba càra caa pwa é pwina rà ina tàwâ!

⁴ Ba pâ pitûâ kâra, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na rà nama rà kakeri tèpa âboro. Â tàutàra na rà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaîrà.

22:37 Deutéronome 6.5 **22:39** Lévitique 19.18; Mataio 7.12 † **22:39** Tèpa âboro—Grec: *Pwi âboro na é tâmwûnyabwerigâ, é, pwi jèneregâ.* **22:40** Roma 13.10; Galatia 5.14 § **22:40** Auina—Râ ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Ipamogòori.* **22:42** Ioane 7.42 **22:44** Psaume 110.1; Mataio 26.64 * **22:45** Grec: *Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ 'Ukai', â gorodâ na é pwina naié?* **23:3** Malachie 2.7-8

⁵ «Édiri pâ tûâ kàra, âna rà pwa, ba na rà paari tà tèpa âboro [pâ rà pâra wiâra é pâ tûâ kà Pwiduée]. Ba rà nama pimaina pâ nyi nari atâ pwicîri* na tâa gaadaara, ma wâgoro îrà. Â rà nama gòri é pâ cûuru ârabwée kàra'.

⁶ Rà nye mudâra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri ma naa na pâ na aupi-ija maina.

⁷ Â wâdé târa, na rà pwamainarâ wâ tèpa âboro, ma ina târa pâ 'Pwi ukai', na diri é pâ ére aupitapitiri na napô.

⁸ «Â wâguwâ, âna guwâ cibwaa nama rà pi-ina goowâ pâ 'Pwi ukai', géé goro na nye caapwi co Pwi Ukai. Â wâguwâ, âna guwâ cau tèpa aéjii.

⁹ Â guwâ cibwaa ina goo cè pwi jè âboro ni gòropuu pâ 'Caa'*, géé goo na nye caapwi co pwi Caa kâwâ, na é wânidò *napwéretòotù.

¹⁰ Â guwâ cibwaa nama rà pitunee tâwâ pâ 'Pwi a pitûâ', géé goo na nye caapwi co Pwi a pitûâ, âna wâ Kériso, pwi *Mesia.

¹¹ Ba wâ pwi âboro imaina jaawâ, âna wâdé na é piâboro kîri kâwâ.

¹² Ba wâ pwina é ipwamainae, âna o naaé boo. Â wâ pwina é ipakîrié, âna o naaé too.»

É patère tèpa Farasaio wâ Iésu

¹³ É patûra tèpa Farasaio ma wâ tèpa dotée goro é Naèâ wâ Iésu, â é ina târa pâ: «Guwâ ipwacôoco, wâguwâ tèpa dotée goro é Naèâ ma wâguwâ tèpa Farasaio! O dau maina wârimuru kâwâ! Ba guwâ tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwâ târi goropwârawâ târa *Mwacîri napwéretòotù jii é pâ âboro. Câguwâ caa tò naa na, â guwâ pacoo pâra tâpé na nûmarâ na rà tò naa na.

¹⁴ «O dau maina wârimuru kâwâ! Ba guwâ pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ guwâ tèpa âboro wâdé]. Éco na, ûna guwâ gére wârapwiri, â guwâ popa diri jii é pa dâpwâ é pâ muru na tâa târa. Â géé goro kaa pwiri, âna mwa pwa tâwâ é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kâ pâra tâpé.» }

¹⁵ «Guwâ tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwâ itâa pitiri ni gòropuu, ma nawiâ, ba na guwâ pâmari cè pwi caapwi âboro, na é tôpi é pwapwicîri kâwâ. Ûna guwâ jée popaé, â guwâ pwa ma é pwi âboro na dau èpâ jiiwâ, na pâri ma é pwa wârimuru, dâra gòiri awé, pwacéwiiwâ!

¹⁶ «Guwâ ipwacôoco! Guwâ tèpa bwi, na guwâ tòcia naigé tà tèpa bwi. [Ba guwâ pitanami na guwâ pacâmuri tèpa âboro goro é pâ *auipwataâboro.] Ba guwâ ina târa pâ: “Wiâna gà *ipwataâboro co naa goro neere *Wâra pwapwicîri', â o piticémuru naa goo, â o pâri ma gà pitanami. Éco na, wiâna gà ipwataâboro naa goro 'mwani mii na tâa na Wâra pwapwicîri', â wâdé na gà pwa é pwina gà ipwataâboro naa goo.”

¹⁷ «Guwâ tèpa piwârau, ma tèpa wâu! Dâ cè pwina dau piâjimuru? Ê mwani mii, é, è Wâra pwapwicîri? Go ina tâwâ pâ: Nye é Wâra pwapwicîri kaa, na é piâjimuru, ba ére na é tâa wê wâ Pwiduée!

¹⁸ «Â ipaiwâ mwara, wiâna guwâ ina pâ: “Wiâna gà ipwataâboro co, naa goro é aupwa ârapwaaailò, â o piticémuru naa goo, â pâri ma gà pitanami. Éco na, wiâna gà ipwataâboro naa goro é *ârapwaaailò na tâa gò, â wâdé na gà pacoo é auipwataâboro bèepwiri.”

¹⁹ «Wânanu? Gona ticé cèna guwâ tâmogòori? Dâ é pwina dau piâjimuru? Ê ârapwaaailò, é, è aupwa ârapwaaailò, na é nama é pwicîri i ârapwaaailò?

²⁰ Guwâ còo, wâ pwina é ipwataâboro naa goro aupwa ârapwaaailò, âna é ipwataâboro naa goro diri é pwina tòpò naa gò.

²¹ Â wâ pwina é ipwataâboro naa goro neere Wâra pwapwicîri, âna é ipwataâboro naa goro nee Pwiduée, ba autâa kêe.

²² Â wâ pwina é ipwataâboro naa goro neere napwéretòotù, âna é ipwataâboro naa goro autâa pwicîri kâ Pwiduée, na é tâdòiti.»

Guwâ tèpa pwàniri èpâ!

23:5 Exode 13.9; Nombres 15.38-39; Deutéronome 6.8; Mataio 6.1 * **23:5** Nyi nari atâ pwicîri—Phylactères. Nari atâ na pwa goro parawére macii. Â rà tòpò ji noo kâra imwano na wii naa gò, é popai géé na Tii Pwicîri. Â rà pii naa gaadaara, ma wâgoro îrà. Râ wârapwiri, ba rà niimiri pâ rà pacoo é autûari kâ Pwiduée na Deutéronome 6.4-9. † **23:5** Cûuru ârabwée kâra—Wâ Pwiduée, âna é tûâri tà tèpa Isaraèla pâ, na rà coona ârabwée, na pwa pé cûuè, naa goobèrèè, ba na rà pitaniimiri édiri pâ autûari kêe. (Còo Nombres 15.37-41.) ‡ **23:9** Cibwaa ina... 'Caa'—Câé caa papwicîri jiiè ma jè ina pwiri tà tèpa caa kâjè, é, ukai kâjè. Câcaa wâdé wiâna wâ tèpa pitûâ naa na wâra pwapwicîri, âna rà tacoo goojè ma jè dau pwamainarâ.

23:11 Mataio 20.26; Maréko 9.35; Luka 22.26 **23:12** Job 22.29; Proverbes 29.23; Luka 14.11, 18.14 **23:16** Mataio 15.14 **23:22** Ésaie 66.1; Mataio 5.34

²³ «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwüru[§]. [Á nye wâdé.] Guwà ipwacóoco! Ba câguwà caa pâra wiâra é pwina piâjimuru naa na é Naèà—é âji cèiki naa goo wà Pwiduée, bau é pai tòimiri tèpa âboro, ma pai mearirà^{*}. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri.

²⁴ Guwà tèpa bwi na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi! Guwà dàgòtù é ji nari puutâ géé na i wârado, éco na guwà cidaée é kaamela[†] na guwà namiri.

²⁵ «Guwà nuwa bwàti goroigé kâra wârado ma ngapò, â é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà. Ba guwà tèpa iau, â guwà ciburà mudàra é pwina wâdé ba kàwà.

²⁶ Guwà tèpa bwi! Guwà mara nuwa béaa nanaara ngapò, ma é pwéelaa. Á géewê, â ée pwéelaa diri ngapò.

²⁷ «Guwà pâ tèpa pwànniri èpà! Guwà pwacèwii é pâ bwàmù na tâmi ba pwaa goroigé, â po wâdé pai còo kâjé. Éco na wânigée na, âna pwa duuru âboro ma é pâ muru na wai.

²⁸ Ba guwà tèpa gòmawpa ma guwà *târù na ara tèpa âboro. Éco na wânigée na wâbinyiri, âna guwà tèpa pwâ, ma âboro èpà.

Guwà tèpa taa tèpa péroféta!

²⁹ «O dau maina wârimuru kàwà, co tèpa dotée goro é Naèà ma tèpa Farasaio! Nabàni, âna guwà tòimiri é bwàmù kà tèpa péroféta ma wà tàpé na târù na ara Pwiduée.

³⁰ Á guwà pi-ina tàwà pâ: “Wiâna ina pâ, jè gére tâa na pâara kà tèpa jojoorjé, â pwiri câjé caa pòtâmwara pâ péroféta!”

³¹ «Éco na, na guwà ina pwiri, â guwà còoina pâ, guwà nye tèpa âji naî tàpé na rà pòtâmwarà!

³² Á wâdé, â guwà nye tubanabwé é wakè na rà tapoo wà tèpa jojoorowà!

³³ Guwà tèpa nari dòèa! Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà dâra gòiri! Á o câguwà caa udò jii!

³⁴ «Guwà tère bwàti, ba go o panuâ tàwà cè tèpa péroféta, ma tèpa tâmanga, ma tèpa pacâmuriwà. Á guwà o tubaèpà târa. Ba guwà o pâdi pâra tàpé goro ubati, naa na pâ wâra pitapitiri. Á guwà o ipwâri pâra tàpé wii é pâ napò. Á guwà tanamiri pâra tàpé naa goro upwâra, â guwà pòtâmwara pâra tàpé goro cè jè pai pwa wèe.

³⁵ «Géé goo kaa pwiri, na ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro é pai pòtâmwara wâra diri tèpa âboro kèe naani gòropuu—tapoo naa goo Abéla, pwi âboro na é *târù; tiagoo Zakaria[‡], pwina naî Barakie. Ba guwà[§] pòtâmwara Zakaria, naa nabibiu kâra i aupwa ârapwaaillò, ma i ére na dau pwiciri!

³⁶ Á go nye ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà, wâguwà tèpa âboro nabàni, goro diri é pâ pwiibà, na rà pwa wà tèpa jojoorowà.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iéusaléma

Luka 13.34-35

³⁷ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Nyi wâriwà co tàpé *Iéusaléma! Guwà catâmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée—guwà èi pâra tàpé goro atù, â guwà pòtâmwara pâra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja na é panaimari nyi naîé na aranara itooé. Éco na tàutàwà.

³⁸ Á guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wâra pwapwiciri kàwà!

³⁹ Á go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còoo tiagoro é tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuâa Psaume 118.26*

24

O mwa tédidiri Wâra pwapwiciri

Maréko 13.1-2; Luka 21.5-6

¹ Géé na càùé, â é còobé géé na *Wâra pwapwiciri wà Iésu. Á napwa naa goo wà tèpa *câmu kèe, âna [rà gére picâdiri diri é auba, goo i pâ wà, â] rà medarié, ba na rà paari tée.

23:23 Lévitique 27.30; Michée 6.8 **§ 23:23** Géé goro pâ jèpa arapwüru—Napéaati naa na grec pâ: *Menthe ma aneth ma cumin*. Pai ina wèe pâ, rà pûra tiagoro nyi nari doromuru, ba na rà paari pâ, rà pitère dâra é Naèà. ^{*} **23:23** Pai tòimiri...*ma pai mearirà—La justice et la miséricorde*. [†] **23:24** *Kaamela—Chameau*. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **23:25** Maréko 7.4 **23:27** Apostolo 23.3 **23:28** Luka 16.15 **23:31** Apostolo 7.52

23:33 Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7 **23:35** Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20-21 [‡] **23:35** *Abéla*—Còo 2e note goo Hébéru 12.24. *Zakaria*—Pwi Bénabwé âboro géé goo tàpé na pòtâmwarà naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). **§ 23:35** *Guwà*—Pai ina wèe pâ, *tèpa jojoorowà*. **23:38** 1 Rois 9.7-8; Jérémie 22.5 **23:39** Psaume 118.26

² Â é tòpi tàra pâ: «Guwà còo diri pâ auba bèeni? Âna go ina tàwà è âjupâra pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticé atù na o mwa pitâagòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Maréko 13.3-37; Luka 21.7-30, 17.26-37

³ [Gée na càué] â é tâaboo wà Iésu, naa gòrojaa Élaio. Â rà pâra darié tèpa câmu kée, âna nye wailà co ma wàé, â rà tawèerié pâ: «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa è pwina gà gère ina. Â o dà cè câmu kée, ma bà o tâmogòori pâ, è pâara na gà o mwa wâjué còwà na, ma è cè pwâadàra gòropuu?»

⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwùruwà.

⁵ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa è neeò. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòwà]. Â rà o ipa-imwùru è pâ âboro na wâru.

⁶ «Â guwà o tère cè airi paa, na wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa è pâ pwiibà, èco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.

⁷ [Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu.] Ba è pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma pwi jè ukai. Â o pâ nau tèepaa è pâ copwa na maina, â o gù napuu*, na pâ pâra ère gòropuu.

⁸ Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii è pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèiki

⁹ «[Na pwi pâara bèepwiri, âna] rà o pièpàriwà good wà diri è pâ âboro naa gòropuu. Â rà o tâjùruwà, ma tubaèpà tàwà, tiagoro cè pai pòtâmwara, gée goo na guwà tèpa âboro kòo.

¹⁰ «Â o wâru tàpé na rà o panuâ è cèiki kâra. Â rà o pièpàrirà còwà wà tèpa ibéerà, ma pi-icurirà còwà.

¹¹ O wâru cè tèpa *pérofèta a pwâ, na rà o tèepaa me, â rà o ipa-imwùru pâ âboro na wâru.

¹² Â è èpà, âna o dau pimaina too naa na gòropuu. Â gée goo pwiri, na o wâru cè tàpé na o moo è pimeeari kâra.

¹³ Êco na wà pwina è cimwù tia pwâadèrè, âna èe mwa pa-udòé wà Pwiduée [ma naa tée è *wâro dàra gòiri jaaé].

¹⁴ Â o mwa picémara pitiri è *Picémara Wâdé goro è Mwaciri [napwéretòtù]. Â rà o tèreé èdiri pâ Ba naa gòropuu. Â gée na càuru pwiri, â o jèe pwâadàra gòropuu.»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

¹⁵ «Guwà o pâ nau còo è capwi† na é tèepaa me—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo—na ia è inapàparié béaa wà pérofèta Daniéla. Â èe mwa tâa na Wâra pwapwiciri kà Pwiduée.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti è pwini!)

¹⁶ «Â, na pâara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gòro è pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée!

¹⁷ Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ‡, âna é cibwaa tò còwà, nau mudàra cè jè muru, wâna è wà kée.

¹⁸ Â wà pwina é tâa na è na aupwanapò, âna é cibwaa wâjué còwà naa jaaé, ma é popa cè ârabwée kée.

¹⁹ Au, wârico! Ba, na è pâ tòtùtù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri mwara na rà pa-di è èpo kâra.

²⁰ «Guwà pwapwiciri tà Pwiduée pâ, na è pai uru kàwà, âna càcaa tèepaa na pâara na èpà napò, ma na *tòtùtù pwiciri§.

²¹ Ba, na pâara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticé cè pwi jè âboro, cèna è jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo gée na autapoo goo è gòropuu, tiagoro nabà. Â o jèe nye ticé cè pwi jè âboro, cèna èe mwa wàrapwiri còwà cè pai maagé kée.

²² «Wiàna cáe caa niimiri wà Pwiduée pâ é nama piboo è jéuru tòtùtù-bà, â pwiri o nye ticé cè pwi jè âboro cèna è upa wâro kée! Êco na é nye niimiri na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa 'mesia' na rà tèpa pwâ

24:2 Luka 19.44 **24:5** Mataio 24.23-24; 1 Ioane 2.18 **24:7** Ésaie 19.2 * **24:7** Gù napuu—Tremblement de terre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Kakirubwaanu*. **24:9** Mataio 10.22 **24:11** Mataio 24.5,24; 1 Ioane 4.1 **24:13** Mataio 10.22 **24:14** Mataio 28.19 **24:15** Daniel 9.27, 11.31, 12.11 † **24:15** *Capwi—Destructeur; désolation, mort*. Ê pwina tubaèpà tàra diri kaa è muru. **24:17** Luka 17.31 ‡ **24:17** *Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowà, ba pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Â rà mu nao wè.* § **24:20** *Na tòtùtù pwiciri—Naa jaa tèpa Juif, âna pwiciri na rà po pâra na tòtùtù pwiciri.* **24:21** Daniel 12.1

²³ «Wiàna é ina tàwà cè pwi jè âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi Mesia!” é géepà: “É wâna é ére bèepwiri!” â guwà cibwaa cèikí naa goo.

²⁴ Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwá. Â rà o pwa é pâ wakè goro pátàmarà na rà o pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwürurà. Â rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée.

²⁵ Â êkaa, na go jèe tàmara ina tàwà è pâ muru, na o mwa tèepaa!

²⁶ «Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, wà pwi Mesia, âna é wà namaré!” â guwà cibwaa pâra. Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, é tà càrù ni!” â guwà cibwaa cèikí naa goo.

²⁷ Ba wiàna go tèepaa boome còwà, wâgo *Pwina naíri âboro, â [èdiri pâ âboro, âna rà o còoò! Ba] o pwacèwii è âra, na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu.

²⁸ Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tà tabéaa wè bwaooré, âna é wèe è macii bà.”»

Pai wâjué me còwà kà Iésu

²⁹ «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo è pâ âboro. Â gée na càuru pwiri, â o tèepaa i pwi ia é ina wà péroféta Isaia. Ba é tàmara ina pâ:

O câé té i tòotù.

O bàuté i parui.

Rà tùu pâ ìricò.

Gùmagù pâ pàaé.*

Ésaie 13.10; 34.4

³⁰ «Â géewè, â tèepaa naanidò *napwéretòotù, è câmu kêra pai tèepaa kòo, wâgo Pwina naíri âboro. Â rà o kâa goro pai wâgotàra diri è Ba gòropuu. Ba rà o còoò, na go tèepaa boome gòro nee, naa na è pátàmoò, ma è pai maina ma muugère kòo.

³¹ Ūna é upi i tutu na maina wà pwi jè *angela, â go o mwa panuá me tèpa angela kòo, ba na rà panaimari tàpé na go jèe pitòrigarirà pitiri è gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

³² «Wâdé na guwà picòo bwàti, è câmu kêra è *iri wâi. Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me è pâara na ucuu i napò.

³³ «Wàrapwiri na guwà còo pâ, gére tèepaa diri pâ câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoo diri*.

³⁴ Â go ina tàwà è âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pâra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaari è pai o bà kêra.

³⁵ Ba o tiâu è napwéretòotù ma è gòropuu; â napwa è popai kòo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcìl

³⁶ «Ba nye ticé pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa è pâ muru bèepwiri. Ba càbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naí Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori.

³⁷⁻³⁹ «Â rà o pò goro pai wâjué còwà kòo, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùturu gòropuu, na pâara kà Noa. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari è pa èpo kêra. Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wânga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau poparà diri [wàco Noa ma é tâa kêe].

«Â go ina tàwà pâ: O nye ipaiwà mwara, ma è pai tèepaa me còwà kòo.

⁴⁰ Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wà tupédu âboro, cèna ru wakè na aupwanapò. Âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi.

⁴¹ Â o du ârailu ilàri cèna ru tòbiti blé, âna o popa tò jèpwi, â é tà tâa tò jèpwi.

⁴² Guwà tà tàcì, ba o cáguwà caa tâmogòori cè pâara, cèna ée tèepaa me còwà wâna, wà Pwi Ukai kàwà!

24:23 Mataio 24.5 **24:24** Deutéronome 13.2-4; 2 Tésalonika 2.8-9; Auinapàpári 13.13-14 **24:26** Luka 17.23-24

24:27 Mataio 24.37-39 **24:28** Job 39.30; Luka 17.37 **24:29** Ésaie 13.10, 34.4; Ézékiel 32.7; Joël 2.10, 3.4; 2 Pétéru

3.10; Auinapàpári 6.12-13 * **24:29** *Gùmagù pâ pàaé*—Pai ina wèe pâ, o *piaraégò pâ ìricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kàra; é, o gùmagù tèpa duée.* **24:30** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Auinapàpári 1.7 **24:31** 1 Korénito 15.52; 1 Tésalonika 4.16 † **24:33** *O jèe pacoo diri*—Pwiri pai wâjué còwà kà Iésu, é, pwiri pai tédidiri è ville Jérusaléma, na pwa na naja 70. (Còo Maréko 13.29.)

24:34 Mataio 16.28 **24:35** Mataio 5.18 **24:36** Apostolo 1.7; 1 Tésalonika 5.1-2 **24:37-39**

Genèse 6.5-8; Hébéru 11.7 **24:37-39** Genèse 7.21-23 **24:42** Mataio 25.13

⁴³ Guwà tàmogòori cai é pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câé caa tàmogòori cè ineretòotù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wâ pwi a mura, na é me naa ne. Ba wiàna é tàmogòori, â pwiri é pacoóé.

⁴⁴ Wàè kaa pwiri na go ina tàwà pà: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwâ caa tàmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dâra

⁴⁵ «Wàilàapà cè pwi ênawéna pwi a pitère dâra ma pitòimirié? Wàeni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kèe pà: “Go panuà tàgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pàri.”

⁴⁶ «À o dau wâdè ba kà pwi ênawéna bèepwiri wiàna é tèepaa me wâ pwi ukai, âna é nye tàgère wakè bwàti!

⁴⁷ Guwà còo, wâ pwi ukai, âna ée naa tée é pitùâ naa goo é pà wâdè kèe.

⁴⁸ Êco na, wiàna wâ pwi ênawéna, âna é pwi âboro èpà, â é piniimiri pà, ‘O câé caa nama tèepaa me wâ wâ pwi ukai.’

⁴⁹ À é tapoo èi tèpa bée goro wakè. À é dau ija ma wâdo ma tèpa ipwirié.

⁵⁰ À, na jè tòotù na câé caa tapacié, â é nye wâjué me còwâ kaa wâ pwi ukai.

⁵¹ À ée mwa naa é wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa *târù. À rà o i ma tòngüru poropwàrà [gée goro pai maagè kàra].»

25

Ucina goo pa 10 èpo ilàri

¹⁻² [É ina mwara wâ Iésu pà]: «Ê *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«Rà mwa tâa 10 èpo ilàri. À 5 gée goorà, âna rà tèi bwàti, â 5 gée goorà, âna rà tàpo imwüru. [À mwa cau todàra diri naa na jè piéa.] À rà mwa popa é wâra ânye kàra, ba na rà tapaci pwi a piéa. [Ba é mwa tèepaa me naa bàrane*.]

³⁻⁴ Wâ i pa èpo na ia rà tèi bwàti âna rà me pa i wâra ânye kàra, bau é bwâ kàra jawé. À wâ i pa èpo na ia rà tàpo imwüru, âna rà popa i wâra ânye kàra, èco na ticè jawé târa.

⁵ À jèe bàrane, â rà cau tèepaa me, naa na pwârawâ kâ i tò a piéa, ba na rà tapaci pwi a piéa. Êco na câé caa tèepaa me wâi, â rà cau puu diri. [Rà puu, rà puu, rà puu...]

⁶ «À nabwé, â po nabibiü kàra ne, â rà nye tère kaa é pwâra uu, ma pwârâtura, na ina pà: “Pa èpo! Wàeni i pwi a piéa! Guwà còobé ma jè pàra caraé!”

⁷ «À rà tàcî wâi i pa èpo, â rà pwabwàti i ânye kàra.

⁸ À wâ i pa èpo na ia rà tàpo imwüru âna rà ina tà pa béera pà: “Au, jèe ticè jawé târa ânye kâbà! Guwà naa cè jawé, gée goro dâra jawé kàwâ.”

⁹ «À rà tòpi târa pà: “Bwa! Pa èpo, jèe càcaa pàri. Guwà itàa wâi naa na pwi pwârawâ bèepwiri gée, ma guwâ ilari cè jawé.”

¹⁰ «Êco na, na pàara na rà tàgère pàra na, â é tèepaa me i pwi a piéa. À rà cau pàra diri tèpa âboro ma wâ pwi a piéa, naa na wâra piéa. À wâ i pa èpo ilàri na rà tèi bwàti, âna rà pàra wiàé. À nabwé, â é târi i goropwârawâ.

¹¹ «Napwa naa goo pa èpo na rà tàpo imwüru, âna rà ipwâ. À rà mwa itàa me. À rà [cùu i goropwârawâ, ma] ina pà: “Pwi ukai, tàpiri i goropwârawâ!”

¹² «Êco na é tòpi târa i pwi a piéa pà: “Guwâ pàra, ba càgo caa tàmogòoriwâ.”»

¹³ [À é tubanabwé é ucina bèepwiri wâ Iésu, â é ina pà]: «Guwâ tà tàcî, ba câguwâ caa tàmogòori cè tòotù, ma cè ineretòotù, na go o mwa tèepaa me còwâ. Nabwé.»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Luka 19.11-27

¹⁴ [É ina mwara wâ Iésu pà]: «Ê pai pwa goo é Mwaciri napwéretòotù, âna o pwacèwii ni: «É mwa tâa pwi jè âboro. À mwa nùmee na é pàra nau ipokâa naa jè napô. À é mwa todà tèpa ênawéna kèe. À é mwa panuà târa é târù, naa goro diri é pà neemurué.

¹⁵ «À é jèpa naa târa jèpa mwani kèe, ba na rà wakèri, wiàra pai tàmogòorirâ kèe. À é naa tà pwi jèpwi 5 miliò mwani mii*, â wâ pwi jèpwi ârailu miliò, â wâ pwi béaracié, caapwi miliò.

24:43 Luka 12.39-40; Auinapàpàri 16.15 **24:47** Mataio 25.21,23 **25:1-2** Luka 12.35; Auinapàpàri 19.7 * **25:1-2** Naa jaa tèpa Juif biu, âna é tèepaa me na ne wâ pwi apiéa, ba na é cia me tò wâdèe ma wâ diri tèpa âboro na todàra, naa jaa pwi caa kèe, ba na ru piéa wé. À rà cau popa pà wâra ânye tèpa todàra. **25:11** Luka 13.25-27 **25:12** Mataio 7.23
25:13 Mataio 24.42 **25:15** Roma 12.6 † **25:15** 5 miliò mwani mii...2 miliò...1 miliò—Grec: 5 talents, 2 talents, 1 talent. Caapwi talent, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja.

Â nabwé, â é pâra jiiirà.

¹⁶ Â wà i pwi ia tòpi 5 miliô, âna é nye wakèri kaa i pwi ia naa tée, â é pâmari 5 miliô mwani bèrèè.

¹⁷ Â wà i pwi ia naa tée ârailu miliô, âna é ipwacèwii mwara, â é pâmari mwara ârailu miliô bèrèè.

¹⁸ Â napwa naa goo i pwi ia naa tée caapwi miliô, âna é nye tà pwàniri, â câé caa pawakèri. Â é câjipi naa napuu i mwani na ia naa tée.»

Wâdé ba gà pwi a waké bwàti!

¹⁹ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Jèe gòiri pai pâra kà i pwi apooro i mwani. Â nabwé, â é pâ nau wajué me còwâ naa pwàrawâ kèe. Â é todâ tèpa ênawéna kèe, ma tawèerirà goro i jèpa mwani, na ia é jèpa pâdi târa.

²⁰ «Â é tòpi tée i pwi jè ênawéna pâ: “Pwi ukai, wàéni i 5 miliô mwani na ia gà naa tóo. Â wàéni 5 miliô mwani ârawakè[‡] kôo bèrèè.”

²¹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a waké bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tòme ma ju pi-ija, ma ipwâdéé naima.”

²² «Â é me wà i pwi béârailu kà tèpa ênawéna, â é ina tà pwi ukai kèe pâ: “Pwi ukai, wàéni i ârailu miliô mwani na ia gà naa tóo. Â wàéni ârailu miliô mwani na go naa dôme.”

²³ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a waké bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tòme ma ju pi-ija, ma ipwâdéé naima.”

Gà pwi ênawéna na èpà!

²⁴ «Â é me wà pwi béâracié, [â wâgotèe] â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, go nye tâmogòori pâ, gà pwi a putàmù naa goo tàpè na càra caa waké bwàti. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na câgà caa câmi, â gà panaimari é pwina câgà caa wakèri.

²⁵ Â wâgotòo, ba go péa tubatiàu i mwani'gà. Â go nye tà naapwàniri. Â wàéni, â gà nye popa còwâ.”

²⁶ «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kèe pâ: “Gà pwi ênawéna na èpà, â gà pwi a pwa ciritàù! Wàna? Gà nye tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina câgo caa câmi, â go panaimari é pwina câgo caa wakèri.

²⁷ Ûu kaa, â pwiri gà gére tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo. Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa, bau cè naîé, géé na wâra mwani!”

²⁸ «Â é ina tà tèpa pwàlici kèe pâ: “Papa jiié caapwi miliô mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwina wâru mwani kèe!

²⁹ Ba wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â o tà tée muru na pièdò ma piwéna[§]. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.

³⁰ Â wà pwi ênawéna bëeni [na câé caa waké] âna piticémuru naa gooé. Â wâdé na tué naa na bàuté! Â ée mwa i ma é tòngüru poropwêe [géé goro pai maagé còo kèe].” [Nabwé naawé!]

O naaitiri mutò ma nani

³¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, wâna pàtàmoo ma pai maina ma muugère kôo, ma wà diri tèpa *angela kôo. Â go o mwa tâa gòro autâa kôo [ba na go pitûâ].

³² «Â o panaimari na arao diri é pâ Ba. Â go o mwa naaitiri é pâ âboro, pwacèwii pwi a wéaari macii na é naaitiri mutò ma nani*.

³³ Â go o mwa tòpò tàpè na rà pwa é câbawâdé kà Pwiduée naa gòro iô étò. Â wà pàra tàpè na càra caa pwa é câbawâdé kèe, âna go o mwa tòpòrà naa gòro aèmwù kôo.

Cidòri nyuâawà ba guwà tòpio!

³⁴ «Â wâgo pwi ukai, âna go o mwa ina tà tàpè na rà tâa gòro iô étò pâ: “Cidòri nyuâawà, ba é *pwényunyûariwà wà Pwiduée Caa! Tòme, naa na Mwaçiri kà Caa. Â guwà tòpi [édiri pâ

[‡] **25:20** *Ârawakè (é, ère waké)—Profit, résultat de son travail.* **25:21** Mataio 24.45–47; Luka 16.10 **25:29** Mataio 13.12; Maréko 4.25; Luka 8.18 **§** **25:29** *Pièdò ma piwéna—En abondance.* **25:30** Mataio 8.12; Luka 13.28 **25:31** Mataio 16.27, 19.28 **25:32** *Ézékiel 34.17; Auinapàpàri 20.11–13* * **25:32** *Mutò ma nani—*Na pwa, âna rà tâa naima pâ mutò ma nani. Â, na bàrane, âna naaitirirà, ba pâ nani, âna càra caa pidàpwiçàarirà naa goro é moo.

aupwényunyuaari kêe, wâna] ê Mwaciri, na é jèe pwabwàti ba kàwà, gée na autapoo wàra é gòropuu.

³⁵ Gée goo na, na ia go copwa, â guwà naa uti kôo. Â na ia nûmoo dàra wâdo, â guwà naa wâdoò. Â na ia go pwi pârame, â guwà tòpio.

³⁶ Â na ia piticé ârabwée kôo, â guwà naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â guwà meario. Â na ia go tâa na karapuu, â guwà me nau caio.”

³⁷ «Â rà o mwa tà tòpi tóo, wà tàpé na rà *târù pâ: “Pwi Ukai, wiidà na bà còogà na gà copwa, â bà naa uti'gà? Ma wiidà na nûmagà dàra wâdo, â bà naa wâdoogà?

³⁸ Â wiidà na gà pwi pârame, â bà tòpigà? Â wiidà na ticé ârabwée'gà, â bà naa ârabwée'gà?

³⁹ Â wiidà na gà maagé, â bà mearigà? Â na gà tâa na karapuu, â bà caigà? [Wiidà na bà pwa tâgà diri pâ pwiibà?]

⁴⁰ «Â go o mwa tòpi târa pâ: “Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ pàara na guwà pwa é pâ pwiibà tà tèpa aéjii kôo na rà kîri, âna wâgo na guwà pwa tóo.”

Pâra jiio ba câguwà caa tòpio!

⁴¹ «Â napwa naa goo tàpé na rà o tâa gòro aèmwù kôo, âna go o mwa ina târa pâ: “Guwà pâra jiio, ba é tojiwà wà Pwiduée! Guwà pâra naa na ânye na é nye tà tóo awé, na é jèe ipwabwàti wà Pwiduée, ba kà *Caatana, wà pwi a cicarajè, ma wà tèpa duée kêe.

⁴² Gée goo na, na ia go copwa, â câguwà caa naa cè uti kôo. Â na ia nûmoo dàra wâdo, â câguwà caa naa cè wâdoò.

⁴³ Â na ia go pwi pârame, â câguwà caa tòpio. Â na ia ticé ârabwée kôo, â câguwà caa naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â câguwà caa meario. Â na ia go tâa na karapuu, â câguwà caa caio.”

⁴⁴ «Â rà o tòpi tóo pâ: “Pwi Ukai, wiidà na câba caa pitu tâgà? Wiidà na gà copwa na nûmagà dàra wâdo, ma gà pwi pârame, ma na ticé ârabwée'gà? Â wiidà na gà maagé, ma gà tâa na karapuu?”

⁴⁵ «Â go o mwa ina târa pâ: “Go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri é pâ pàara na tàutàwà na guwà pitu tà tèpa aéjii kôo na rà dau kîri, âna tàutàwà na guwà pitu tóo.”

⁴⁶ «Â wà tàpéebà, âna rà mwa bàra pâra jiio, nau pwa wârimuru dàra gòiri. Â wà tèpa âboro na rà târù, âna rà mwa bàra wârori é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.»

26

Rà mudàra ba na rà tètâmwereé

Maréko 14.1-2; Luka 22.1-2; Ioane 11.45-53

¹ Ûna é ina diri é pâ pwiibà wà Iésu, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ:

² «Tâpéebà, guwà tâmogòori pâ, naa na ârailu tòotù, na o pwa tòotù *Paséka. Â go ina tàwà pâ: O icurio ma tanamiriò naa goro kurucé, wâgo *Pwina nañri âboro.»

³ Na pwi pàara na é ina pwiri wà Iésu, â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa pitùà kà tèpa *Juif, âna rà gére pitapitirirà naa jaa wà Caiphe, pwi ukai kàra.

⁴ Ba nûmarà na rà pòtâmwara Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wée, ma rà pwa tûâ tée, ma tâjùrué pwàniri.

⁵ Ba rà pi-ina târa pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué na ara pâ âboro, na pàara na pwa i pi-ija maina na. Ba péa rà tà putàmù naa gooje.»

Tò jè ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

Maréko 14.3-9; Ioane 12.1-8

⁶ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawà kà Simona, pwi a pwa maga.

⁷ Â, na rà gére ija, â é tèepaa me wà tò jè ilàri, bau é wâra jawé atù, na wâbé goro é jawé ûrea—pwi jawé na dau maina é wâri wée. Â é wicèpwiri* naa gòro pûru Iésu.

⁸ Ûna rà còoé wà tèpa câmu kêe, â po dau càcaa wâdé târa. Â rà pi-ina târa pâ: «Cina é po dau pwatari i jawé ûrea?

⁹ Po dau maina é wâri wée! Gorodà na câe caa icuri, ma é naa é wâri wée tà tàpé na ticé kàra?»

¹⁰ Â é tâmogòori é auniimiri kàra wà Iésu, â é ina târa pâ: «Cina guwà nama é tòina tò ilàri bèeni? Ê pwina é pwa tóo, âna po dau wâdé.

¹¹ Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticé kàra. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tãa jaawà.

¹² Â wà tãoni, âna é wicépwiri naa gò-o i jawé. Â wiàna wàrapwiri, â tãra ma pwabwàti cawi é pai o boo kôo naa napwêe.

¹³ Â go ina tàwà è âjupàra pà: Na diri pà ére, na o mwa inapàpari é *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiã mwara é jèkutã goo é pwina é pwa wà tò ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimirié.»

É icuri Iésu wà Judas

Maréko 14.10-11; Luka 22.3-6

¹⁴ Wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo na nee Judas Iscariote, âna é pà nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò.

¹⁵ Â é ina tàra pà: «Dà cèna guwà o naa tão, wiàna go naa tàwà Iésu?»

Â rà naa tãe 30 mwani pwaat.

¹⁶ Â tapoo na pàara bèepwiri, â é tapoo imudàra cè ji pàara cèna é icuri wà Iésu tàra na.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Maréko 14.12-42; Luka 22.7-46; Ioane 13.21-38; 1 Korénito 11.23-25

¹⁷ É jèe tèepaa é bétapoo tòotù, kàra 'pi-ija poloa na ticé nyaa kèe'. Â rà medari Iésu wà tèpa câmu kèe, â rà ina tãe pà: «Bà o pà nau pwabwàti é utimuru tãra Paséka. Â wàpà na nùmaga na jè pi-ija wè?»

¹⁸ Â é tòpi tàra pà: «Guwà pàra naa na ville, wàjaa pwi âboro bèeni, â guwà ina tãe pà: «É ina wà pwi a pwa pupûra kãbà pà, o jèe tèepaa é pàara kèe. Â bà mwa ija é utimuru tãra Paséka ma wàé, naa jaagà.»»

¹⁹ Â rà pàra, â rà pwabwàti i utimuru tãra Paséka.

O ipwa tûã tão

²⁰ Jèe bàrane, â rà tãa goro taapà wà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kèe.

²¹ Â é ina tàra pà: «Go ina tàwà è âjupàra pà: Pwa pwi jè ârapàarawà na ée mwa ipwa tûã tão.»

²² Â rà pikîri tèpa câmu kèe, â rà jèpa pitawèerié jècaa pà: «Gona pwiri càcaa wâgo, co Pwi Ukai?»

²³ Â é tòpi tàra pà: «Akaé, wà pwi jè ârapàarawà, âna wàé kaa na ée mwa pwa tûã tão—wà pwina bu capai tuboo, naa na i na ngapò ma wàé.»

²⁴ «Wâgo Pwina naîri âboro, âna go o pà nau bà, wàra na é jèe inapàpari é *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kèe. Au, wàrico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kèe, wiàna càcaa gére pitèpaé!»

²⁵ Wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é tawèerié pà: «Gona pwiri càcaa wâgo, co pwi a pwa pupûra?»

Â é tòpi tãe wà Iésu pà: «Gà jèe nye tàgére ina.»

I poloa ma dipàa

²⁶ Ūna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwidiúe. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kèe, â é ina tàra pà: «Guwà popa, â guwà ija, ba èni naiio.»

²⁷ Â gée na càuè, â é popa i wàrado dipàa. Â é pwaolé tà Pwidiúe, â é naa tàra. Â é ina pà: «Guwà cau wâdo.

²⁸ Ba domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro, bèpwanauri é pà èpà kàra; domii na é pacoo é *auipwataâboro na é pwa wà Pwidiúe [na é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé].

²⁹ «Â go ina tàwà pà: O cãgo mwa caa wâdo cè dipàa [naani gòropuu]. Jè o mwa wâdo naima cè dipàa cèna bwaa àmuè, naa na Mwaciri kà Caa kôo.»

Gà mwa pitùtòowàriò, co Pétéru

³⁰ Â rà nyabiri é pà *salamo tàra é pwi *tòotù maina-bà, â géewé, â rà too naa gòrojaa Élaio.

³¹ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kèe pà: «Naa na ne nabà, âna guwà o mwa po capai panuãò diri, [gèe goo é pwina o mwa tèepaa medario]. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pà:

26:11 Deutéronome 15.11 **26:15** Zakarie 11.12; Ioane 11.57 † **26:15-30** mwani pwa—Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna wàépwiri mwani na naa tà pwi jè âboro, wiàna pwi ènawéna kîri (esclave) kèe, âna tótãmwereé paaci. (Còo Exode 21.32.) Pai ina wèe pà, càra caa nama pwamuru naa goo é wãro kà Iésu. **26:17** Exode 12.14-20 **26:23** Psaume 41.10 ‡ **26:23** Wiàra é pai pwa kà tèpa Juif, na rà ija naima, â wà tèpa àji bée, âna rà nye po tuboo goro trà naa na i na ngapò na caapwi.

26:26 1 Korénito 11.23-25 **26:28** Exode 24.8; Jérémie 31.31-34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16 **26:30** Luka 22.39; Ioane 18.1 **26:31** Zakarie 13.7; Ioane 16.32

*O mwa pòtámwara
pwi a wéari mutò.
O tadidiri pâ mutò.*

Zakarie 13.7

³² «Êco na, wiàna go mwa wâro còwâ géé na aubà, â guwà o mwa pâmarîo naa Galilée.»

³³ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

³⁴ Â é tòpi tée wà Iésu, pâ: «Go ina tâgà è âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaari é pai wailu to kâra è ja, â wâgà, âna gà o wacié pitùtòowâri pâ, càgà caa tâmogòorio.»

³⁵ Â é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Wiàna ina pâ, o tètâmwara, â câgo caa pitùtòowârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi è pwina rà ina tée.

É po dau tòina Iésu

³⁶ Géewè, â rà pâra naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tà tèpa câmu kée wà Iésu pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâ nau pwapwiciri wâgéebà.»

³⁷ Â é popa wiâé wà Pétéru ma wà tupédu naí Zébédée. Â é tapoo pikîri ma pidumapié wà Iésu.

³⁸ Â é ina târa pâ: «Po dau tòina ma pikîri è pwâranûmoo. Â guwà tàpo tâa ni, â jè cau tà tàcî naima. Guwà cibwaa puu!»

³⁹ Â é tàpo paé jîirâ, â é tùu jûrué ma cigòboo. Â é pwapwiciri tà Pwiduée, ma ina pâ: «Caa, wiàna pâri, â gà patâjii jiio è pâ aré ma tòina bëeni! Êco na gà cibwaa pwa è pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴⁰ Â é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kée, â é còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Pétéru pâ: «Gona càcaa pâri ma guwà tàpo tàcî naima ma wâgo, wâna ji caapwi ineretòtù?»

⁴¹ «Guwà tà tàcî, â guwà pwapwiciri ba na o pwa cè nii ma gòo kâwà, wiàna tacaiwà. Ba nûmawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticé nii kâwà.»

⁴² Ê jèu pâra còwâ wà Iésu jîirâ, â é jèu pwapwiciri ma ina pâ: «Caa wée, wiàna càcaa pâri ma o popa jiio è aré ma tòina bëeni, â go llari jiigà pâ, gà pitu tóo, ma go pitère dâra câbawâdé'gà.»

⁴³ Ūna é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kée, â é pâmarirâ mwara na rà gére puu. Ba nye po dau oratâra, â rà nye tà puucinga.

⁴⁴ Â é jèu pâra còwâ jîirâ, â é jèu pwapwiciri, â é ina còwâ è pwina é jèe ina.

⁴⁵ Ūna é wâjué me còwâ darirâ, â é pâmarirâ còwâ na rà tâgère puu. Â é ina târa pâ: «Wânau? Guwà bwaa nye gére nao ma puu mwara? Wâdé ba kâwà! Êco na wâgo, Pwina naîri âboro, âna o jèe panuâò ni tà tèpa pwa na èpà. [Ba rà tâgère mee ni, ba na rà tâjûruo.]

⁴⁶ Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai goò, âna jèe tà wâépwiri!»

Rà tâjûru Iésu

Maréko 14.43-50; Luka 22.47-53; Ioane 18.3-12

⁴⁷ Ūna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapâra tèpa 12 apostolo kée. Â rà tèepaa me wiâé pâ âboro na wâru, na rà pa è pâ tâuwa ma gò upwâra. Ba rà panuârâ me wà tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa pitûâ kâra è Ba kâ tèpa Juif.

⁴⁸ Â wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é jèe inapâpari târa è câmu na ée mwa pwa tée: «Wà pwi âboro na go bwénûuè, âna nye wâé kaa. Â guwà tâjûrué.»

⁴⁹ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co pwi a pwa pupûra!» Â é bwénûuè.

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, gà pwa è wakè'gà.»

Â rà nye pò ma tâjûru kaa wà Iésu wà tèpa âboro.

⁵¹ Êco na wà pwi jè a câmu na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù è tâuwa kée, â é nye tûboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kâ pwi *ukai kâ tèpa pwa ârapwailò. [Êco na] é tēpàgà co è jè doronyûruè.

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tâuwa'gà naa na è wêe! Ba wà tàpé na rà paa goro tâuwa, âna rà o nye bà goro tâuwa.

⁵³ «Guwà tère, wiàna nûmoo, â go todà caa kôo, ba na é panuâ me tóo, jè wâra coda goro tèpa *angela ma rà pwamuruò, na rà dau wâru awé!

⁵⁴ Êco na, wiàna wârapwiri, â o càcaa pâri ma coo i pwi ia jèe wii naa na Tii Pwiciri. Bwa. Wâdé na wâra, ba na o nye pacoo i Tii Pwiciri.»

⁵⁵ Â é ina tà tàpé na rà tâjùrué, pâ: «Wânau, guwà me nau popao, goro ê pâ tâuwa, ma é gò upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtâmwara âboro! Êdiri na pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco na câguwà caa tâjùruo!

⁵⁶ «Êco na, diri é pwi bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo é popai kà tèpa *péroféta wâna Tii Pwicîri.»

Â napwa naa goo diri tèpa câmu kêe, âna rà cau panuâe, â rà uru.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Maréko 14.53-65; Luka 22.54-71; Ioane 18.13-24

⁵⁷ Wà tàpé na rà tâjùru Iésu, âna rà popae pâdari Caïphe, wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif.

⁵⁸ Â napwa wà Pétèru, âna é picâwiâe géé iti. Â é tèepaa pâ naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa. Ba nùmee na é còo cè pwina o tèepaa tà Iésu.

⁵⁹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè tèpa âboro, na rà tèpa pwâ, ma rà pitòti wà Iésu. Ba nùmarà na rà pwa wârimuru tée ma é bà.

⁶⁰ Â wâru tèpa pwâ, na rà me nau pitòti Iésu, êco na càra caa pâmari é âji majoroé ma rà pòtâmwereê.

Â pâ nau pwâadàra pitèimuru kàra, â ru tèepaa me tupédu ârailu âboro.

⁶¹ Â ru ina pâ: «Ê ji pwi âboro bèepwiri, âna é pi-ina kêe pâ, ée mwa tédidiri é Wâra pwapwicîri kà Pwiduée, â ée mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù.»

⁶² Â é nye cimadò kaa i pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona ticè bétòpigà? Càngà caa tère é pwina rà gére pitòtigà goo?»

⁶³ Êco na câe caa tòpi wà Iésu. Â é nye tawèerié còwâ i pwi ukai, pâ: «Naa goro nee Pwiduée na é wâro, â go ilagà pâ gà tòpi. Gona nye wàgà kaa pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée?»

⁶⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgère ina. Â go ina tàwà pâ: Tapoo nabàni, âna guwà mwa còo wà Pwina naîri âboro, na é tâa gòro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtâmee, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â guwà mwa còoê, wiàna é me naa gòro é pâ nee, géé napwéretòotù.»

Wâdé na é bà!

⁶⁵ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, â é nye dau putâmu kaa.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kêe, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Ê tûra ba epà naa goo Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wâé! Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é nye pitòtié còwâ! Ba guwà jèe tère é pwina é ina.

⁶⁶ Â dà càna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà.»

⁶⁷ Â rà èduri é naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â wà pàra tàpé, âna rà tamagérié,

⁶⁸ â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, co pwi dòro 'Mesia', [wiàna gà pwi péroféta na gà tâmogòori diri!]]»

É pitùtòowâri Iésu wà Pétèru

Maréko 14.66-72; Luka 22.56-62; Ioane 18.16-27

⁶⁹ Napwa wà Pétèru, âna é nye tà tâaboo gòroigé. Â é medarié tò jè ênawéna, â é ina tée pâ: «Êe, wàgà kaa, âna gà pwi bée Iésu, géé Galiléé!»

⁷⁰ Â é tòpi tée na ara diri tèpa âboro, ma ina pâ: «Bwa! Càngo caa tâmogòori é pwina gà ina!»

⁷¹ Â é nye pàra dàra kaa é goropwàrawâ na aucòobé. Â é còoê tò jè ilàri awakè wê, â é ina tà tèpa tàgère tâa wê, pâ: «Wà pwini, âna pwi bée wà Iésu géé Nazareth!»

⁷² Â é ina mwara wà Pétèru pâ: «Bwa! Go ipwataâboro ba câgo caa tâmogòorié!»

⁷³ Géé na càuè, â wà tèpa tâa wê, âna rà medari wà Pétèru, â rà ina tée pâ: «Akaé! Gà pwi jè a câmu kêe! Ba bà tère naa na wéegère pwàratùra'gà.»

⁷⁴ Â é nye pigòo kaa wà Pétèru ma ina pâ: «Guwà tère! Càngo caa tâmogòori wà pwiibà. Wâdé na é pwa wârimuru tòo wà Pwiduée, wiàna go pwâ! Guwà còo, go *ipwataâboro tàwà pâ: Càngo caa tâmogòori wà pwiibà!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é nye to kaa i ja.

⁷⁵ Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari é pai to kâra i ja, âna gà o wacîé pitûtôowâri pâ, câgâ caa tâmogôorio.»

Â é còobé naa gôroigé wà Pétéru, â é dau i pijinünü.

27

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Maréko 15.1; Luka 22.66-71

¹ Úna po dàuru moo, â rà pitapitirirâ naima wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra é Ba kà tèpa *Juif. Â rà pitèrerâ goro é pai o pôtâmwarâ Iésu.

² Â rà pwa ma piié, â rà popaé pâdari wà *Pilato, pwi kupénoo kà tèpa Roma.

Pai bà kà Judas

Apostolo 1.18-19

³ Napwa wà Judas, wà i pwi ia icuri wà Iésu, âna é còo pâ rà o jèe pôtâmwereé. Â é mwa tà pinünüma naa goo é pwina é pwa tà Iésu, â é dau pikîri goo. Â é wâjué còwâ naa jaa tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ. Â é naa târa còwâ i 30 mwani atù na ia rà naa tée.

⁴ Â é ina târa pâ: «Au, go pwa é pwina èpâ. Ba go icuri pwi jè âboro na ticé èpâ kée, ma é bà.»

Â rà tòpi tée pâ: «Ticé cèna bà còo naa goo!»

⁵ Â é tûboo i mwani naa na Wâra pwapwicîri. Â é pâ nau pidâpuna.

⁶ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà tòri i mwani, â rà ina pâ: «Dà cèna jè pwa goro i mwani bèeni? Jè cibwaa tòpò naa jaa i âraimeai târa Wâra pwapwicîri, ba mwani wâri domii.»

⁷ Â rà pitèrerâ pâ, na rà wâri napuu na ina goo pâ 'Napuu kà pwi a pwa ilò puu' ba na nacârû ba kà tèpa pârame.

⁸ Êkaa pwiri, wà tèpa âboro, âna rà ina goo é pwi ére-bâ pâ 'Napuu wâri domii'. Â rà bwaa nye ina pwiri tiagoro ni.

⁹ Diri é pâ pwiibâ, âna tèepaa, ba na pacoo é pâ ucina na ia é pwa wà *péroféta Iéremia*, naa na pâ auwii kée. Rà popa i 30 mwani atù. Êkaa jéuê na rà niimiri é Ba *Isaraéla na rà wâri ba kée.

¹⁰ Â rà wâri i napuu kà pwi a pwa ilò puu. Ba wâépwiri é câbawâdé kà Pwi Ukai†.

É pitèi Iésu wà Pilato

Maréko 15.2-20; Luka 23.1-25; Ioane 18.28-19.16

¹¹ Rà popa pâ Iésu na ara Pilato, wà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgâ kaa, na gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

¹² Â nabwé, â rà pitòti Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra é Ba. Â câé caa tòpirâ.

¹³ Â é pwa ma ina tée wà Pilato pâ: «Câgâ caa tère diri pâ pwina èpâ na rà ina naa googâ?»

¹⁴ Êco na câé caa tòpi goo cè jè ji caapwi neeremuru wà Iésu. Â é po dau pò gooé wà i pwi kupénoo.

Nümarâ goo Barabbas

¹⁵ Napwa i pwi kupénoo, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu, cè pwi jè âboro, na nûma é Ba gooé.

¹⁶ Â, na naja bèépwiri, â pwa pwi jè a pwa karapuu na ina gooé pâ Barabbas‡, na rà dau tâmogôorié wà tèpa âboro.

¹⁷ Â wâru tèpa âboro na rà tèepaa me naa jaa Pilato, â é ina târa pâ: «Gona nûmawâ na go panuâ còwâ wà pwini Barabbas, é, wà Iésu, na ina gooé pâ 'pwi *Mesia', [pwi ukai kâwâ]?»

¹⁸ Ba é nye tâmogôori pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà panuâ tée wà Iésu, goro pai piboo kâra.

26:75 Mataio 26.34 27:5 Mataio 26.14-15; Apostolo 1.18-19 27:9 Jérémie 32.6-15, 18.2, 19.1; Zakarie 11.12-13

* 27:9 Wà péroféta Iéremia—Ê pâ popai naa na nee tii 9 ma 10, âna me géé goo tii kà du péroféta Iéremia ma Zakaria (còo Zakarie 11.12-13), èco na wà Mataio, âna é ina nee Iéremia, ba wâé pwi péroféta na dau maina nee. † 27:10 2e phrase—é, Ba wâépwiri é pwina é jèe nye ina tóo wà Pwi Ukai pâ, na go mwa ina. 27:12 Ésaie 53.7 ‡ 27:16 Barabbas—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: *Iésu Barabbas*. Naa jaa tèpa Juif, âna *Iésu*, âna neere tèpa âboro na wâru, pwcawéwii *Dui*, *Bwâé* naa jaajé nabâ. 27:18 Ioane 11.47-48, 12.19

¹⁹ Â nabwé, â é tâa gò i aupitèimuru wà Pilato, ba na é pitèi Iésu. Â, na ji pàara-bà, âna é nye tēepaa me kaa, wà pwi jè âboro, na é pame tà Pilato é popai kà tô wādè. Â é ina pâ: «Èruune, âna go pwa naurune naa goo pwi Iésu bèeni. Â go po dau càcaa wādè goo. Gà panuâê, â gà cibwaa tu naa gooé, ba é pwi âboro pwicîri!»

²⁰⁻²¹ Â é jèu ina tà tèpa âboro wà i pwi kupénoo pâ: «Go o mwa panuâ cōwâ tàwà pwi jè a pwa karapuu. Wàilàapà gée goo tupéeni na nūmawâ gooé?»

Â rà tòpi tēe pâ: «Barabbas!» Ba rà cètùurà wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma wà tèpa pitùâ ba na rà ina pwiri, ba na é bà wà Iésu.

Tanamiriê naa goro kurucé!

²² Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Â dà cèna go o pwa tà Iésu, na ia ina gooé pâ ‘Mesia’?»

Â rà tòpi tēe pâ: «Nama tanamiriê naa goro *kurucé!»

²³ Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Èco na rà tomara too pâ: «Nama tanamiriê naa goro kurucé!»

²⁴ Â é cōo wà Pilato pâ, càra caa tēreê, â jèe pâ nau dau maina é pai gù kàra. Â é popa é wàra jawé, â é nuwa îê, na ararâ diri, â é ina tàra pâ: «Câgo caa pwi majoro pai bà kà pwi âboro bèeni. Â nye wâguwâ col!»

²⁵ Â rà cau tòpi tēe diri, pâ: «Ûu, nye wàibà kaa tèpa majoroé, wàibà ma wà tèpa èpo kâbà! Â wādè kaa na é bà. Wiàna bà pwa na èpà, â o wādè na bà o tòpi urà pai bà kēe.»

²⁶ Â wà Pilato, âna é panuâ cōwâ tàra wà Barabbas. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâê tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

²⁷ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé wà Iésu, naa na gòroigé, kâra é wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é wàra coda.

²⁸ Â rà tòpwùtù ârabwée kēe, â rà naagée naa gooé jè ârabwée mii [pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina] ba na rà piècaarié.

²⁹ Â rà pàti é pé bwe korona^S kēe, goro îri upwâra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûrué. Â rà naa naa na îê ètò é jè bàra watù [pwacèwii é tâjò kà pwi ukai]. Â rà tùu jùrurà araé, â rà ina tēe pâ: «Cidòri nyuâagà, co ‘Pwi Ukai kà tèpa Juif!’»

³⁰ Â rà nye tà èdurié, â rà popa i bàra watù, â rà nye tà pâdi é pûrué goo.

³¹ Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwùtù gée gooé i ârabwée mii, â rà nye naagée cōwâ naa gooé é ârabwée kēe. Géewé, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Maréko 15.21-32; Luka 23.26-43; Ioane 19.17-27

³² Ûna rà gère còobé gée na ville, â ipitirà ma pwi âboro gée na ville Cyrène, na nee Simona. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa i kurucé kà Iésu.

³³ Â rà tēepaa naa na jè ti kâra jaa na ina goo wè pâ Golgota, âna pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru’* âboro’.

³⁴ Â [wà pàra tàpè, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga[†]. Â rà naa tà Iésu, â é tàpo nari, èco na nye tàutèe goo.

³⁵ Nabwé, â rà tanamiriê naa goro i kurucé wà tèpa coda. Â rà pwa ma ipâdi naa goorà é pâ ârabwée kēe. Â rà picàù noo kâra tii, ma rà o tâmogòori pâ o wàilàapà na o popa { i ârabwée gòri kēe }[‡].

³⁶ Â rà tâaboo, ba na rà wéaarié.

³⁷ Â rà wii naa goro jè ére upwâra, é auwii na wàéni: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

Wàé kaa pwiri é majoro é pai bà kēe. Â rà ténamiri dòiti kâra pûrué.

³⁸ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà na goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro ètò kēe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwù kēe.

³⁹ Wà tàpè na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà cōo Iésu, â rà ura é pûrurà.

27:24 Deutéronome 21.6-9 **27:25** Apostolo 5.28 **27:28** Luka 23.11 **S 27:29** Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Bwe càma*. **27:30** Ésaïe 50.6 * **27:33** Pwiripûru (é, pwirupûru)—Crâne. **27:34** Psaume 69.22 † **27:34** Jawé na maga—Pwiri pé wâi târa ma câjè caa tère é maagé. **27:35** Psaume 22.19 ‡ **27:35** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: *Rà wàrapwiri ba na o pacoo é popai kà pwi pérofèta, na ia é ina pâ: “Rà ipâdi naa goorà é pâ ârabwée kôo. Â rà picàù noo kâra tii, naa goro i ârabwée gòri kôo.”* (Psaume 22.19) **27:38** Ésaïe 53.12
27:39 Psaume 22.8, 109.25

40 Â rà tànyiriê, â rà ina pâ: «Gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i Wâra pwapwicîri, ma pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? Â wâdé, ba wiàna gà *Pwina naî Pwidueé, â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome géé goro i kurucé bèepwiri!»

41 Â wà mwara, tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà ina pâ:

42 «É [pi-ina gooe pâ é pwi Mesia] Pwi Ukai kâjè tèpa Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, éco na câé caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiàna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooe!»

43 «É cèikî naa goo Pwidueé, â é ina pâ é Pwina naîê. Â wiàna nûma wà Pwidueé, â wâdé na é pa-udòé ni!»

44 Â nye ipaiwà mwara naa goo tupédu a pwa na èpà na tanamiriru naa goro jènere Iésu. Ba ru nye pitaurée gooe mwara.

Maagé bà kà Iésu

Maréko 15.33-41; Luka 23.44-49; Ioane 19.28-30

45 Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri ê napô§, tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija.

46 Ûna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éli, Éli, lama sabakthani?* Pai ina wèè pâ: Pwidueé kôo, Pwidueé kôo, cina gà panuô?

47 [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé, â rà ina pâ: «Gà còo, é todà péroféta *Élia!»

48 Â é nye itàtè kaa pwi jè ârapàrarà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipàa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo.

49 Â rà ina tée wà pàra tàpé pâ: «Tàpo tâa, co pwini, ba pwiri jè o còo wà *Élia, na é me, nau pa-udòé!»

50 Êco na é uu mwara wà Iésu, â nye ègò kaa ômaa kêe.

Wâru pâ câmu kêra pai bà kêe

51 Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ère na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwàadèrè. Â é gù é napuu, â mabiti pâ atù.

52 Â nye cikòmaa kaa pâ auipwàni, â rà wâro còwâ géé na aubà, jè auwâru goo tèpa âboro kà Pwidueé.

53 (Â, na pàara na é wâro còwâ Iésu géé na aubà, âna rà còobé géé na auipwàni. Â rà tò naa *Iérusaléma, pwi ville pwicîri, â rà ipaarirà târa pâ âboro. Â wâru tàpé na rà còora.)

54 Wà tèpa coda roma na rà wéaari Iésu, bau pwi caa kàra, âna rà pò goro è pai gù wàra i napuu, ma èdiri pâ pwina tèepaa. Â nye dau maina kaa è pai wâgotàra, â rà ina pâ: «Âjupàra, wà pwi âboro bèeni, âna é Pwina naî Pwidueé!»

55-56 Pwa pàra ilàri, na rà tà coo iti, â rà còo diri pwiri—wà Maria géé Magdala ma wà Maria, nyaa kà Jacques wà José†, ma wà nyaa kà tupédu naî Zébédée. Â wâru mwara pa ilàri, na rà jèe pâra wiâé, géé napò Galilée, ba na rà o piâboro kiri kêe, âna rà tâa wè mwara.

Tòpòé naa na auipwàni

Maréko 15.42-47; Luka 23.50-56; Ioane 19.38-42

57 Na bàrane, âna é tèepaa me pwi jè âboro na nee Ioséfa, wà pwi âboro géé na village Arimathée, na dau pwa neemuruê. Wàé mwara, âna é pwi âboro na é mu pâra wiâ Iésu.

58 Â é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari i naii Iésu. Â wà Pilato, âna é ina tà tèpa coda pâ, na rà naa tée.

59 Â wà Ioséfa, âna é popa i naii Iésu. Â é cajipié goro jè ciità, na bwaa bwùu.

60 Â é popaé pâ, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwèe na îri naa na pé atù, ba nye kêe, wàé Ioséfa. Â é pwùru è jè pé atù maina, nau târiwâri i auipwàni. Â nabwé, â é pâra.

61 Napwa naa goo wà Maria géé Magdala ma wà tò jè Maria, âna ru tàgére tâaboo naawé, na ara i auipwàni.

Rà wéaari i auipwàni

62 [Diri è pâ pwi bèepwiri, âna pwa na papwicî, tòotù béaari è *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, â rà mu pwabwàti è pi-ija kàra tòotù pwicîri.]‡

27:40 Mataio 26.61; Ioane 2.19 27:43 Psaume 22.9 § 27:45 Pitiri è napò—é, Pitiri è gòropuu. 27:46 Psaume 22.2 27:48 Psaume 69.22 * 27:48 Dipàa na maga—Vinaigre naa na Tii Pwicîri na Popwaalé: Dipàa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanamari bau é jawé. 27:51 Exode 26.31-33; Hébéru 10.19-20 27:55-56 Luka 8.2-3 † 27:55-56 José—Grec: Joseph. 27:58 Deutéronome 21.22-23 27:60 Ésaïe 53.9 ‡ 27:62 Pwicîri na rà pwaailò na tòotù pwicîri.

Â, na dàuru kêe, na capàto, tòotù pwiçiri, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò ma wà tèpa *Farasaio, âna rà ipitiri naa jaa Pilato.

⁶³ Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà i pwi a pa-imwüru tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, âna é ina béaari é pai bà kêe, pâ: “Naa na béaracié kâra tòotù gée na càuru pai bà kòo, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubâ.”

⁶⁴ «Â wâdé na gà ina tà tèpa coda pâ, na rà wéaari bwàti i auipwàni naa na âracié tòotù. Ba rà péa mura i naiié wà tèpa *câmu kêe, na inapàpâri pâ, é jée wâro còwâ gée na aubâ! Â wiàna wârapwiri, â é pwi jèkutâ pwâ bèepwiri, âna o dau maina, jii é pwina pâbéaa!»

⁶⁵ Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Wâdé. Wàilà-ni pàra tèpa coda. Wiàna nümawâ, â guwâ nama rà wéaari i auipwàni!»

⁶⁶ Â rà pâra, â rà pwabwàti é pai wéaari é auipwàni. Â rà pugabia^S bwàti i atù opumoori i auipwàni. Â rà tòpò tèpa coda, ba na rà tà wéaari.

28

É wâro còwâ gée na aubâ

Maréko 16.1-10; Luka 24.1-12; Ioane 20.1-10

¹ Jée nabwé é *tòotù pwiçiri kà tèpa *Juif. Â, na pwapwiciiri, na bwaa po dàuru*, béaari é pai égòdò kâra i tòotù, â wà Maria gée Magdala, ma wà tò jè Maria, âna ru pâra naa na auipwàni.

² Ūna gère wârapwiri, â é nye gu kaa i napuu. Ba é tàbàtù gée napwéretòtù jè *angela kà Pwi Ukai, â é pwüru i atù opumoori wâra i pwêe, â é tâaboo naa gò.

³ Âna é pwâra pwacèwii âra, â napwa ârabwée kêe, âna po jajau.

⁴ Â uru nyuâa wà tèpa coda na rà wéaari auipwàni, â rà nye tûuboo kaa naa napuu, pwacèwii tèpa bà. Â rà céca goro pai wâgotàra.

⁵ Â wà i pwi angela, âna é ina tàra i du ilâri pâ: «Du èpo, gàu cibwaa nama wâgotàu. Ba go tâmogòori pâ gàu mudâ Iésu, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé.

⁶ Gàu tère, jée tiâué ni! Ba é jée wâro còwâ gée na aubâ, wâra na ia é jée nye ina. Gàu me nau còo é ére, na ia tòpòe naawé.

⁷ Â gàu nama wàci nau ina tà tèpa *câmu kêe pâ: “É jée wâro còwâ gée na aubâ wà Iésu, â é tà tapaciwâ wà Galilée. Â guwâ mwa còoé naawé.” Â wàépwiri na go ina tàu.»

⁸ Â ru nye nama wâjué wàti gée na auipwàni. Tàpo wâgotàru, èco na ru dau ipwàdéé mwara. Â ru itàa nau ina jèkutâ na bwaa âmué tà tèpa câmu kà Iésu.

⁹ Â wii naigé, â ru pò goo Iésu na ipitirà ma wàé.

Â é ina tàru pâ: «Bwàcu kâul!»

Â ru gée paé, â ru tâaboo naa goro âê, ma ipwamainâé.

¹⁰ Â é ina tàru pâ: «Gàu cibwaa nama wâgotàu. Â gàu pâ nau ina tà tèpa béèò pâ rà pâra naa Galilée, ba rà o mwa còoé naawé.»

Jèkutâ na rà piwiâ tèpa coda

¹¹ Na pâara na ru gère pâra wii naigé i du ilâri, â rà itàa naa na ville wà pàra tèpa coda na ia rà piwéaari i auipwàni. Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, â rà piwiâ tàra diri pâ pwina tèepaa.

¹² Â wà tàpéebâ, âna rà todâ diri tèpa béerà, ma wà tèpa pitûâ. Â rà ipitiri, ba na rà pitûra goro é jèkutâ bèepwiri. Â rà niimiri naima pâ, na rà naa jè mwani na dau maina, tà tèpa coda, [ma ina tàra pâ rà pwâ, goro é pwina tèepaa].

¹³ Â rà ina tàra pâ: «Guwâ o ina pâ, wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà mura i naiié[†], na pâara na guwâ tà puu.

¹⁴ Â wiàna é tère pwiri wà kupénoo, pwi ukai kàwâ, â wàibâ na bà mwa patûraé bwàti, ba na o câé caa putâmu naa goowâ.»

¹⁵ Â rà popa i mwani wà tèpa coda, â rà pwa pwina rà ina tàra. Â wàépwiri na é pâpitiri é jèkutâ-bâ. Â rà bwaa piwiâ wà tèpa Juif, tiagoo nabàni.

É ipaarié Iésu tà tèpa câmu kêe

Maréko 16.14-18; Luka 24.36-49; Ioane 20.19-23; Apostolo 1.6-8

^{27:63} Mataio 12.40, 16.21; Maréko 9.31, 10.33-34; Luka 9.22, 18.31-33; Ioane 2.19-21 ^S ^{27:66} Pugabia—Coincer par un objet dans le sol. * ^{28:1} Na pwapwiciiri, na bwaa po dàuru—é, Na ne. Munaa capàto na ne. ^{28:6} Mataio 12.40, 16.21 ^{28:10} Mataio 26.32 † ^{28:13} Naiié (é, tàpupèe, tēpupèe)—Cadavre.

¹⁶ Rà pâra naa napô Galilée wà tèpa 11 a câmu kà Iésu. Â rà pâra naa gòro ê jaa na ia é ina tàra Iésu pâ, na rà mwa pâra naawê.

¹⁷ Â é tèepaa marirà Iésu, â rà ipwamainâé. Êco na, napwa pâra tàpé[‡], âna rà piwâ na rà cèikí pâ wâé.

¹⁸ Â é géé paé dâra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wà Pwидуée, âna é naa tóo diri ê pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu.

¹⁹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà pâra pitiri ê gòropuu. Â guwà pwa ma rà cèikí naa goodò ma pâra wiâô. Â guwà *upwaarà naa goro nee Caa, ma Pwina naiê, ma ê Nyuââê Pwicîri.

²⁰ Â guwà pacâmurirà ma rà pitêre dâra diri pâ pitûâ na go jèe naa tàwà. Â go tà wâjaawà, diri na pâ tòotù, tiagoro pwâadâra gòropuu.»

Picémara Wâdé na é wii wâ Maréko Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wâ Maréko, na jè nee mwara pâ Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo *Apostolo* 13.5; 15.37-41.) Ru piwakè naima ma Pétéru, pwi jè *apostolo, na é piwiâ tée diri pâ namuru na é ina ma pwa wâ Iésu. Â géé na càùé, â é mwa wii wâ Maréko.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 55 ma 65 (wâmwünyabweri 25-30 naja géé na càuru é pai bà kâ Iésu). *Tii kâ Maréko*, âna pwi tii na tapoo wii naa na tèpa ârapápé tii (*Mataio*, ma *Maréko*, ma *Luka*, ma *Ioane*), na rà piwiâ é wâro kâ Iésu Kériso. Wâru popai na *Tii kâ Maréko*, âna tâa mwara na *Tii kâ Mataio*, ma *Tii kâ Luka*.

É wii tâi?

Tâ tèpa cèikí naa goo Iésu na càra caa tèpa *Juif, na rà wâro wâgòroigé jii Palestine (napò kâ tèpa Juif). Wâ Maréko, âna é napéaati pâ neere ére, ma pâ popai ma nyamanya kâ tèpa Juif.

Cina é wii?

É inapàpari popai kâ Iésu na é todàjè, ba na jè tèpa âboro kêe. Jè wàrapwiri wiàna jè tâa gooé na diri pâ tòotù, â cacaa géé goo wâro wiàra pâ naèà, é, nyamanya. Wiàna jè tèpa âji âboro kâ Iésu, â jè o mwa picâri pwacèwiié.

Dà ère é tii bèeni?

É paari wâ Maréko pâ wâ Iésu Kériso, âna é *Pwina naî Pwiduée na dau pwa pàtâmee, â jèpwi mwara, âna é pwi âboro pwacèwiijè. É medarijè naa na ipakiri, ba na é piâboro kiri kâjè. É tu pâ naa goro î tèpa âboro (1.31); é tâma nyi nari èpo â é *pwényunyuaarirà (9.36). É tère pai picâri kâra pâ âboro, â é meaarirà (1.41). Â wàé, âna é picâri ba kâjè, â é bà naa goro *kurucé ba kâjè diri âboro gòropuu.

É pwina é pwa wâ Iésu, âna é pwina âjimuru tà Maréko. Wâru pâ wakè kâ Iésu na é pwa goro pàtâmee (*miracles*) na wii naa na tii bèeni. É nama tiâu maagé kâ tèpa âboro. É tû târa pâ duée. É nama rà wâro còwâ tàpè na rà bà. Maina pàtâmara pwâratùra kêe pwacèwii Caa kêe. Diri é pwina é pwa wâ Iésu, âna *paâjupâra é auina kêe pâ: «É *Mwaciri kâ Pwiduée, âna ée jèe wâmwünyabweriwâ.»

Rà pò gooé wâ tèpa âboro, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni?»

Pai tòpi kâ Pétéru tà Iésu naa na Maréko 8.29 «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, pwi ukai na gà me géé goo Pwiduée», âna ère *Tii kâ Maréko*. Ba wâ Iésu, âna é pwi ukai na é me géé goo Pwiduée, ba na é naa tâjè é *âji wâro jaa Pwiduée tapoo nabà, â dàra gòiri.

Pai pitàgoo tii kâ Maréko

Ipwabwâti Iésu târa wakè kêe (1.1-13)

Wakè kâ Iésu naa Galilée (1.14-8.26)

É todà tèpa câmu kêe

É nama tiâu maagé kâra pâ âboro

É tû târa pâ duée; é pacoo pòu

É pwa ucina tà tèpa âboro

É pacâmuri tèpa câmu kêe (8.27-10.52)

Rà còo pâ é pwi Mesia

Paari pai maina ma muugère kêe

É ina pai bà ma wâro còwâ kêe

É tò naa Iéruusaléma (11.1-13.7)

É pacâmuri tàpè na rà pâra wiâé

É ina pwina o tèepaa na pwâadèrèè

Pai bà ma wâro còwâ kêe (14.1-16.20)

Popai kâ Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1-12; Luka 3.1-18; Ioane 1.19-28

¹ Tapoo naani é *Picémara Wâdé goo Iésu *Kériso, *Pwina naî Pwiduée.

² Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia [ê popai bèeni kà Pwiduée]:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.*

Malachie 3.1

³ Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:
"Ée me Pwi Ukai!
Pwabwàti é naigé!
Pwa ma bàracaari
pwi ére na ée pâ wé!"

Ésaie 40.3

⁴ Ékaa na wàrapwiri, na é tèepaa me wà *Ioane Pwi a piupwaa, naa namaré. Â é tomara too pà: «Guwà pinúnüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaa, ba na paari pâ pitòotéri é wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri tàwà é pâ èpà kàwà wà Pwiduée.»

⁵ Â rà nye tà medari Ioane diri pâ âboro géee napô *Judée ma *Iérusaléma. Â rà inapàpári é pâ èpà kàra, naa naporomara é pâ âboro diri. Â é upwaa, naa nairiwà Ioridano.

⁶ É coona é ârabwée, na pwa goro wàra kaamela*. Â é pié goo karapuu parawére macii. Â é uti é pâ kòrée, â é wâdo é narapuutâ.

⁷ Â é inapàpári pâ: «Wà pwi âboro na ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtamee jiiio. Càcaa pâriô ma go cüuo boo, ma go tipi é otápwe goro é du wàraâé† [ba é Pwi Ukai].

⁸ Â wâgo, âna go upwaa wà goro jawé, êco na wàè, âna ée mwa upwaa wà goro é *Nyuââé Pwicîri.»

*Upwaa Iésu ma tacaié
Mataio 3.13-4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13*

É upwaa Iésu wà Ioane

⁹ Na pâara bèepwiri, â é tèepaa me wà Iésu, géee Nazareth wà Galilée. Â é upwaa wà Ioane, naa nairiwà Ioridano.

¹⁰ Â, na é còobé géee najawé wà Iésu, â wà Ioane, âna é còo é napwéretòtù na tidàpa. Â é nye còo kaa é Nyuââé Pwicîri, na é géee boome naa gò Iésu pwacéwii é déamu.

¹¹ Â é tère é pwàratùra na me géee napwéretòtù, na ina tà Iésu pâ: «Gà Pwina naiô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoogoogà.»

É tacai Iésu wà Caatana

¹² Géee na càué, â é pâra wà Iésu naa namaré, ba é popaé pâ naawé é Nyuââé Pwicîri.

¹³ Â é tâa wé naa na é 40 tòotù. Â é tacaié wà *Caatana. Â é tâa jaa é pâ macii a piugà wà Iésu. Â, na pwi pâara-bà, âna rà ipwa âboro kîri kée wà tèpa *angela.

É todà tèpa tapoo câmu kée Iésu

Mataio 4.12-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Na jèe tòotù, â rà tâjuru wà Ioane, â rà tòpòé naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. Â é inapàpári é Picémara Wâdé goo Pwiduée.

¹⁵ Â é ina târa pâ: «Jèe tèepaa é pâara, na é jèe pitòrigari wà Pwiduée. Ba é Mwaciri kée, âna ée jèe wâmwünnyabweriwà! Guwà tòotéri é wâro kàwà, â guwà cèiki naa goo é Picémara Wâdé kée!»

¹⁶ Â é pâra wii bàrawià Galilée wà Iésu. Â é còo wà Simona Pétèru ma André, tupédu aéjii, na ru tàgèrè tòpò é puà naa najawé. Ba tupédu a taa ârawéâ.

¹⁷ Â é ina târu wà Iésu pâ: «Gàu me wiâô! Â go o mwa pwa ma gàu tupédu a pwapuâri âboro.»

¹⁸ Â nye géewé kaa, â ru naaco é puà kàru, â ru pâra wiâé.

1:2 Malachie 3.1 1:3 Ésaie 40.3 1:4 Apostolo 13.24, 19.4 1:6 2 Rois 1.8; Mataio 11.8 * 1:6 Kaamela—Chameau. Na é coona é ârabwée bèepwiri wà Ioane, â é pwaduwa kà Élia, pwi péroféta biu, ma pwi âboro imaina kà tèpa Juif. 1:7 Apostolo 13.25 † 1:7 Tipi é otápwe goro é du wàraâé—É waké kà tèpa éna wéna na dau kîri. 1:11 Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 12.18; Maréko 9.7 1:13 Psaume 91.11-13 1:14 Maréko 6.17 1:15 Mataio 3.2

19 Â rà tàpo dau paé, â wà Iésu, âna é còo Jacques ma wà pwi aejii kêe, Ioane, tupédu naí Zébédée, na ru tàgére pwàni è puà gòro wànga kàru.

20 Â é nye nama todàru kaa wà Iésu. Â ru panuà caa kàru, naa gòro i wànga ma wà tèpa wakè kàra. Â ru pâra wiâ Iésu.

*É nama wâdé còwâ pâ âboro na wâru
Mataio 8.1-4, 14-17; Luka 4.31-5.16*

21 Rà tèepaa pâ wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa na village Capernaüm. Â é tò naa na *wâra pitapitiri, na tapoo *tòotù pwiçiri. Â é pacâmuri tèpa âboro [goro è popai kà Pwiduée].

22 Â rà pò goo è pai tùra kêe. Ba câe caa pwaduwa kà tèpa *dotée goro è Naèà, [na rà ina è pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tùra géee gooe.

Pwi âboro na pwa duée gooe

23 Nye po napwiri kaa, na é tò naa na wâra pitapitiri è pwi âboro na pwa duée gooe. Â é wiikau burà ina pâ:

24 «É! Iésu géee Nazareth, nye ticé cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére còoinagà, ba wàgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuàgà me!»

25 Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwàgà, â gà còobé géee goo pwi âboro bèepwiri!»

26 Â é nye ngarù pwini kaa i duée, â é còobé burà uu géee gooe.

27 Â nye po dpàgà târa diri è pâ âboro, â rà pitawèirà jècaa, ma ina pâ: «Dà cèna é géee pwa? Wà pwi âboro bèeni, âna é pacâmurijèe goo jè pai pwa na bwaa âmuè. Ba napwa è pwina é ina, âna pwa patàmee. Â é pitùà kàra mwara pâ duée, â rà pitère dèe!»

28 Â nye pâra kaa è jèkutà goo Iésu, pitiri è napò Galilée.

Tò nyaa kà wâdà Simona Pétèru

29 Wà Iésu, âna é còobé géee na wâra pitapitiri. Â é nye nama pâra kaa naa jaa Simona ma wà André. Â ru pâra wiâè wà Jacques ma Ioane.

30 Ûna rà tèepaa naawè, â rà nama ina tà Iésu wà tàpé na rà géere tâa wè, pâ, wà tò nyaa kà wâdà Simona, âna é géere puu, ba é pitòoka.

31 Â é medarié wà Iésu, â é tu pâ naa goro iè, â é dàgòtùé ma é tâa. Â nye tiâu kaa è pitòoka kêe! Â é [cimadò â é] naa èrà.

Wâru mwara tèpa maagé

32 Na bàrane[‡], â rà popa medari Iésu diri tèpa maagé, â wà mwara tàpé na pwa duée goorà.

33 Â rà pitanaimarirà naa goropwàrawà wà diri tèpa âboro na pwi village-bà.

34 Â é nye pwa ma tiâu diri kaa è pâ na jèpapara maagé wà Iésu. Â é tù târa mwara è pâ duée na wâru. Èco na câe caa panuàrà ma rà tùra, ba rà jèe tâmogòorié[§].

Wakè kà Iésu naa Galilée

35 Na dàuru kêe, na bwaa ne, â é còobé wà Iésu. Â é pâra naa na jè ère na ticia wè. Â é pwapwiciri.

36 Â rà pâra nau mudèe wà Simona ma wà tèpa bée.

37 Â rà ina tée pâ: «Rà po mudàgà diri è pâ âboro.»

38 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà me, ma jè pâra géeni, naa na pâra village na tàpo wâmwünyabwerijè. Ba wâdé na go inapàpari mwara naawè è Picémara Wâdé. Ba wâèpwiri majoroé ma go boome*.»

39 Â é pâra pitiri wà Galilée, â é picémara è Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri. Â é tù târa è pâ duée.

Pwi jè a pwa maga

40 É me burà Iésu wà pwi jè a pwa maga[†]. Â é tùu jùrué araé, â é ilari jiié pâ: «Au! Wiàna nye nùmagà, â gà o nama tiâu maagé koo.»

1:22 Mataio 7.28-29 1:24 Maréko 5.7 1:26 Maréko 9.26 1:28 Mataio 4.24 ‡ 1:32 Na bàrane—Grec: Na bàrane, géee na càuru è pai duu kàra è tòotù. Jèe nabwé tòotù pwiçiri kàra na capàto na bàrane. § 1:34 Maréko 3.10-12 1:34 Cêe caa panuàrà ma rà tùra... Ba càcaa pâji pâara kêe, ma é pipaarié tà diri tèpa âboro. 1:35 Mataio 14.23; Maréko 6.46

* 1:38 Ma go boome—é. Ma go pâra géee Capernaüm—Grec: Ma go tèepaa me. † 1:39 Mataio 4.23, 9.35 † 1:40 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga.

41 Â é dau meaarié wà Iésu[‡]. Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nümo! Wâdé na tiâu é maagé'gà!»

42 Â nye tiâu jiié kaa é maagé kée, â é jèe wâdé.

43 Â é ina ba gòo tée wà Iésu pâ: «Gà pâra,

44 â gà pwacóoco, â gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaìlò, â gà naa tà Pwiduee i pwi *ârapwaaìlò na ia é ina wà *Moosé naa na *Naèà kée. Ba na wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

45 Â é pâra i pwi âboro, êco na [câé caa pwa i pwi ia é ina tée wà Iésu. Ba] é piwiâ târa diri é pâ âboro é pwina tèepaa marié. Â wàépwiri é pwi majorobé ma câé caa pipaarié wà Iésu, naa na pâ village. Â é tâa na pâ ére na aupiticia. Â rà nye tà me marié naawê é pâ âboro géé na diri é pâ ére.

2

É nama wâdé còwâ pwi a pitâbwamwa

Mataio 9.1-8; Luka 5.17-26

1 Géé na càuru é para tòotù, â é wâjué me còwâ naa na village Capernaüm wà Iésu. Â rà tère pâ é wà pwârawâ.

2 Â wâru pâ âboro na ipitirà naawê, â jèe ticé autâa kâra, tia goropwârawâ. Â é inapâpari târa é popai kâ Pwiduee.

3 Â rà tèepaa me é para âboro, na rà popa me é pwi âboro na é pitâbwamwa. Ârapâpé tàpé géé goorâ, na rà pitûrié me.

4 Êco na ticé pai pwa wèe ma rà tòpòé na ara Iésu, majorobé é pai wâru wâra é âboro. Â rà [tâmee too naa gòrowâ*, â] rà dàgòtù é jè ére gòrowâ, wâcicima wâna na é tâa wê wà Iésu. Â rà panuâ boo wà i pwi a pitâbwamwa, na é puu gòro é aupuu kée.

5 Â é pò goo é cèikà kâ tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Pwina naíò, jèe pwanauri é pâ èpà'gà.»

6 Rà tâa wê mwara é para tèpa *dotée goro é Naèà, â rà niimiri pâ,

7 'Kaa! É tûra ba èpà naa goo Pwiduee wà pwi âboro bèeni [ba é nama ipaiwâilu ma wâé!]. Wàilàpà na tâmogòori ma é pwanauri é pâ èpà? Na nye wâco Pwiduee!

8 Êco na é nye tâmogòori kaa é pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Gorodà na wàrapwiri é pâ pwâranûmawâ?

9 Piticècoé na go ina tée pâ: "Jèe pwanauri é pâ èpà'gà" jii na go ina tée pâ: "Cimadò, â gà pa é aupuu'gà, â gà pâra'." "

10 [Â wiâna pâri ma go nama é pâra na arawâ diri] â guwâ mwa tâmogòori pâ, pwa tarù kâ *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpà kâ tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ:

11 «Go ina tâgâ ni pâ: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagâ.»

12 Â é nye cimadò kaa naa nabibiu kâra i pâ âboro, â é nye popa kaa é aupuu kée, â é còobé.

Â rà pò wà tèpa âboro, â rà ina pâ: «Ee! Câjè caa mu caa còo cè muru cèna wàrani!» Â rà pwamaina Pwiduee.

É todâ Lévi

Mataio 9.9-13; Luka 5.27-32

13 É wâjué còwâ naa bàrawiâ Galilée wà Iésu. Â wâru é pâ âboro na rà picàù wiâra medarié. Â é pacâmurirà goro é Popai.

14 Ûna é pâra wii naigé, â é còo wà Lévi, pwina naí Alphée, na é gére tâa na é wâra *tò mwani wâripû[‡]. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâò!»

Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é pâra wiâé.

15 Géé na càùé, â rà pi-ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée naa jaa Lévi. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà para tàpé na èpà wâro kâra. Ba jèe pâ nau wâru âboro, na rà pâra wiâé.

16 Rà tâa wê mwara wà para tèpa dotée goro é Naèà, géé goo tèpa *Farasaio. Â rà còo pâ rà pi-ija naima wà Iésu, ma wà diri tèpa âboro bèepwiri. Â rà ina tà tèpa câmu kée pâ: «Gorodà

‡ 1:41 Â é dau meaarié wà Iésu—é. É dau putâmu goo pwiri wà Iésu. Pwiri càcaa wâdé tée, na nama inapâpari pâ, é pwi Mesia.

1:44 Lévitique 14.1-32 * 2:4 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàraaari bwâti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. † 2:9 Còo note goo Mataio 9.5. ‡ 2:14 Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. 2:16 Mataio 11.19

na wà pwi caa kàwà, âna rà picaija ma pibéerà ma tàpé na èpà é wâro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

¹⁷ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. Câgo caa me, nau todà tàpé na rà tà niimiri pâ wâdé é wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tà tàmogòori pâ èpà é wâro kàra.»

Ucina goro pipwanya

Mataio 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Na jè tòotù, â wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa ma wà tèpa Farasaio, âna rà gére pipwanya. [Rà panuâ é ija na jè ji pàara, ba na rà pwapwicîri tà Pwiduée.]

Â rà medari Iésu wà tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Rà tàgère pipwanya wà tèpa câmu kà Ioane, ma wà tèpa câmu kà tèpa Farasaio. Â gorodà na càra caa pipwanya wà tèpa câmu'gà?»

¹⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o pipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Rà pi-ija ma wâdo.

²⁰ Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pâra jirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra pipwanya.

²¹ «Â nye ticé jè âboro, cèna é popa é jè noo kâra imwaano na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é pwina jèe dòroé. Ba [wiàna é nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa é aumadàpa goo.

²² «Guwà còo é *wâra jawé na pwa goro parawére macii[§]: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé [ba pwacoé ma é tée]*. Â o tubatiâu i dipâa bau i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmuê, naa na é wâra jawé na bwaa bwùu!»

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe. Â wii naigé, â rà tàpo pétà pâ pwâra blé wà tèpa câmu.

²⁴ Â rà ina tà Iésu wà pâra tèpa Farasaio pâ: «Pwiini, gona cina rà pwa na wàrapwiri wà tèpa câmu'gà? Âna muru na papwicîri, na é tòotù pwicîri!»

²⁵⁻²⁶ Â é tòpi tàra pâ: «Gona bwaa câguwà caa pûra naa na tii é pwina é pwa wà pwi ukai *Davita, na pàara kà Abiatar, pwi caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticé cèna rà uti. Â é tò naa na i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano[†]. Â é pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na é poloa-bà, âna wàco wà tèpa pwa ârapwaaillò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

²⁷ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «É tòpò é tòotù pwicîri wà Pwiduée, ba wàrapwiri goo wà pwi âboro. Â câe caa tòpò wà pwi âboro, ba na kâra é tòotù pwicîri!

²⁸ «Â wàépwiri é majoroé ma wà Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri mwara.»

3

É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri

Mataio 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Géé na càuê, â é wâjué còwâ naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é iê.

² Â wà tàpé na rà tâa wê, âna rà còo bwàti wà Iésu pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na *tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitotíé.

³ Â é ina wà Iésu tà pwina bà i iê pâ: «Gà me naani.»

⁴ Â é ina tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wà nau? Pwa tàrù kâjè na tòotù pwicîri, ma jè pwa na wâdé, é, ma jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà*?»

Êco na càra caa tòpi tée.

⁵ Â é po niârìrà burà putàmù wà Iésu. É pikîri, ba bwaa dau gòo pûrurà. Â é ina tà pwi âboro bèeni pâ: «Gà patàrù é ìgà.»

§ 2:22 *Wâra jawé...* Còo é ànuuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9. * 2:22 *Pwacoé ma é tée*—É bié i dipâa na bwaa âmuê, â é pitoo é pwéretòotù. Â wiàna jèe dòroé i wâra jawé, â o taaò, ba pwacoé ma é tée i parawére macii, ba é jèe ìgé.
2:24 Deutéronome 23.26 2:25-26 1 Samuel 21.1-6 2:25-26 Lévitique 24.5-9 † 2:25-26 *Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano*—Grec: *Wà kà Pwiduée*. Còo Neeremuru (*Vocabulaire*). 2:27 Deutéronome 5.14 3:4 Luka 14.3 * 3:4 *Panuâé ma é bà*—Grec: *Tanoorié*.

Â é patàrù i iê, â é nye wâdé kaa.

⁶ Â rà còobé géé na wâra pitapitiri wà tèpa *Farasaio. Â rà nye pitùra kaa ma tèpa âboro géé na ére kà *Héroda Antipas. [Càra caa mu pitèrerà béaa, éco na] rà pimudàra naima cè pai pwa wèe ba na rà pòtàmwara Iésu.

Wâru âboro na rà medari Iésu

⁷ Rà pâra jiiàrà wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, dàra bàrawià Galilée. Â wâru è pâ âboro na rà pâra wiàrà—âboro me géé pâ napò Galilée, ma *Judée,

⁸ ma Idumée. Â rà me mwara géé *Iérusaléma, ma géé na ére géé còwâ kâra nairiwâ Ioridano, ma géé na ére wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. Ba rà pitère è jèkutâ goro è pâ muru na é pwa wà Iésu, â nùmarà na rà còoè.

⁹ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà pwabwàti è jè nari wànga, ba na o càra caa igabiao[†] è pâ âboro bèeni.»

¹⁰ Ba rà gére itàa me dèe wà diri tèpa maagé, ba na rà tu naa goóé, ma rà o wâdé. Ba [rà tère pâ] è jèe pawâro è pâ âboro na wâru.

¹¹ Â, na rà còoè è pâ duée [na tâa goo tèpa âboro] â rà tûuboo, â rà tùu jùrurà béaa kêe, â rà tomara too pâ: «Gà *Pwina naí Pwidueé!»

¹² Â é tûari târa wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Géé na càuè, â wà Iésu, âna é too naa gòrojaa. Â é todà tèpa âboro na nùmee goorà, â rà medarié.

¹⁴ Â é mwa pitòrigari géé jaarà tèpa 12 âboro, ba na o tèpa bée {â é nama neerà pâ *apostolo}. Â é panuàrà, ba na rà picémara è *Mwaciri kà Pwidueé.

¹⁵ Â é naa târa è tàrù ma pàtamee, ba na rà tû târa è pâ duée.

¹⁶ Wailà-ni tèpa 12 apostolo:

Simona (é pitunee tée wà Iésu pâ Pétéru);

¹⁷ Jacques, pwina naí Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques (é pitunee tà tupédu aéjii-bà pâ Boanergès, na pai ina wèe pâ 'Tupédu a tòoka')[‡];

¹⁸ André;

Filipo;

Barthélemy;

Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naí Alphée;

Thaddée[§];

Simona, pwi Zéloté*;

¹⁹ Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûa tà Iésu.

²⁰ Ê wâjué còwâ naa pwârawà wà Iésu. Â wâru è pâ âboro na rà pitànaima mwara naawê. Â ticé pai pwa wèe ma rà ija wà Iésu ma wà tèpa apostolo kêe.

²¹ Â wà tèpa âboro géé na tâa kà Iésu, âna rà me nau popaé jiiàrà, ba rà niimiri pâ è jèe piwârau.

É tòpi tà tèpa âboro Iésu

Mataio 12.22-50; Luka 11.14-23, 8.19-21

²² Pwa tèpa *dotée goro è Naèà, na rà boo géé Iérusaléma. Â rà ina pâ: «É wâgoo wà Iésu wà Caatana[†], pwi caa kà tèpa duée. Ba wàé kaa, na é naa tée è pàtamee, ba na é tû târa è pâ duée.»

²³ Â é todàrà wà Iésu, â é tawèerirà pâ: «Gona é wànau târa cè pai pitù tée còwâ wà Caatana?»

Â é ina târa è pâ ucina bèeni:

²⁴ «Wiàna é pipaa dèe còwâ è jè mwaciri, â o pwacoé ma é cimwù.

²⁵ Â wiàna é picicaraé còwâ è caapwi tâa, â o càcaa cimwù.

3:6 Mataio 22.15-16 † **3:9** *Igabia—Être serré, pressé.* Piti géé goo. **3:10** Mataio 14.36 **3:11** Luka 4.41 **3:12** Mataio 12.16; Maréko 1.34 **3:16** Ioane 1.42 **3:17** Luka 9.54 ‡ **3:17** 'Tupédu atòoka'—Grec: *Tupédu naíri tikakara.*

Nee bèepwiri, âna pai ina wèe pâ, ru tupédu aputâmu wài. Càcaa teeru è tikakara. § **3:18** *Thaddée*—Nee mwara Jude. Pwina naí Jacques. (Còo Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) * **3:18** *Zéloté*—Grec: *Cananite.* Pwi áji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma géé napò kêe. **3:22** Mataio 9.34, 10.25 † **3:22** *Caatana*—Grec: *Béelzébul.* Còo mwara *Caatana* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâdàra tii.

²⁶ Â wiàna é pipaa dèe còwâ wâ Caatana, é, wiàna câé caa pitêre dèe còwâ, â o jèe nye càcaa gòiri pâ é pàtamee. Â jèe nye êkaa é pai pitubatiâué.

²⁷ Â wiàna nùmajè na jè too gòro gòori naa na é wâ kâ pwi jè âboro na é gòo, ma jè popa é pâ neemurué, â wâdè na jè mara piié. Â géewé, â jè mwa bàra pa é pâ neemurué na tâa na wâ kèe.

Popai na èpà na o càcaa pwanauri

²⁸ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupàra pâ: O pâri ma pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà, â wâpà, wiàna é piècaari Pwiduée.

²⁹ Êco na wâ pwina é tùra ba èpà naa goo è Nyuââ Pwiciri, âna o càcaa pwanauri. Ba o jèe nye tà tâa dàra gòiri awé.»

³⁰ É ina pwiri wâ Iésu, ba kâ tèpa dotée goro è Naèà. Ba rà ina pâ pwa duée gooé.

Âji tâa kâ Iésu

³¹ Géee na càùé, â rà tèepaa me wâ nyaa kâ Iésu, ma wâ tèpa jiié. Â rà tâa boo naa pé gòroigé. Â rà panuâ dò pwi jè âboro naa na i wâ, ba na é todèe.

³² Wâru é pâ âboro na rà tâbèepi Iésu, [naa na i wâ] â rà ina pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wâ nyaa'gà ma wâ tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

³³ Â é tòpi tàra pâ: «Wàilàapà nyaa kòo? Ma wàilàapà cè tèpa aéjii kòo?»

³⁴ Â é po niâri tèpa âboro na rà gére tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wàilà-ni wâ nyaa kòo, ma wâ tèpa aéjii kòo.

³⁵ Ba wâ pwina é pwa é càbawádè kâ Pwiduée, âna wàé kaa pwiri, é pwi aéjii kòo, ma tò naigé kòo, ma nyaa kòo.»

4

Ucina goo pwi a picâmi

Mataio 13.1-23; Luka 8.4-15

¹ É jèu pacâmurirà mwara [goro è Popai] wâ Iésu, na bàrawià Galilée. Â dau wâru é pâ âboro na rà medarié. Â géee goo pwiri, â é tò naa gòro è jè wànga na tâa niboo najawé, â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â rà tâa nidò gòromwari é pâ âboro.

² Â é pwa ucina ma é pacâmurirà goro è pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ:

³ «Guwà tère! É mwa tâa wâ pwi jè âboro. É mwa pâra naa na aupwanapò kèe, â é uri é arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...]

⁴ Â napwa é pâra arapwüru, âna rà tùu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapò]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁵ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tùu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wè.

⁶ Êco na, na é té é tòotù, â tòo è pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticé wàawà kàra.

⁷ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tùu naa nabibiu kàra pâ nari upwàra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwàra bèepwiri, â rà càtàmwara i arapwüru, â nye ticé pwèe.

⁸ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tùu naa na napuu na wâdè. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwàrà—pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwèe; pàra tàpé, na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

⁹ Â é ina mwara wâ Iésu pâ: «Wâ pwina pwa pwâranyürué, âna wâdè na é tère!»

Gorodà na é ina ucina?

¹⁰ Ûna rà jèe tà tâa acari wâ Iésu, ma wâ tèpa ¹² *apostolo kèe, ma wâ tèpa béera, â rà tawèerié pâ: «Gorodà na gà ina é pâ ucina bèepwiri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wâ Pwiduée, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo è Mwiciri kèe. Â napwa diri é pâra âboro, âna rà nye po tère co é pâ ucina.

¹² Ba:

Rà còo taaci,

â càra caa còoina.

Rà tère taaci,

â càra caa tèreina.

Ba péa rà biirà;

péa tà pwanauri

pâ èpà na rà pwa.»

Ésaïe 6.9-10

Ère i ucina goo pwi a picâmi

¹³ Gée na càùé, â é ina tà tàpé na rà tâa wê, wà Iésu, pâ: «Gona câguwà caa tâmogòori é ucina goo pwi a picâmi? Â guwà o mwa wânau târa cè pai tâmogòori wàra èdiri pàra ucina goro é Mwaciri?»

¹⁴ Wà pwi a picâmi, âna é câmi é Popai kà Pwidueé.

¹⁵ Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna wà tèpa âboro, na rà tère é popai, èco na é nye nama tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â é pò ma dàgòtù còwâ é popai, na jèe câmi naa na é pwâranümarà.

¹⁶ «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tère é popai, â rà nye nama tòpi naa na ipwàdéé.

¹⁷ Èco na rà tèpa còmàcò, â càcaa wàawà naa goorà é popai na rà tère. Ûna tèepaa me marirà é tacai, é ùna pwa na èpà târa, majoroé [è pai pitère dàra kàra] é popai kà Pwidueé, â rà nama panuâ cèikí.

¹⁸ «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é pâ na nari upwâra na pwa daara. Ê napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro, na rà tère é popai,

¹⁹ èco na rà pidumapié goro é pâ muru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà é pâ neemuru gòropuu—muru na càcaa âji êkêe. Â wâru mwara é pâ muru na rà wàdéari. Â càamwara é popai naa goorà, â o cãé caa tòpò cè pwêe.

²⁰ «Èco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é napuu na wàdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro na rà tère é popai, â rà tòpi naa na pwâranümarà, â pwa pwâra é popai naa goorà—pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

Pàra ucina kà Iésu

Mataio 13.31-32; Luka 8.16-18, 13.18-19

Wàra ânye

²¹ É ina târa mwara wà Iésu pâ: «Câjè caa nuri é wàra ânye, ma jè cajipi goro é jè cio, é wàpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti.

²² Èdiri pâ muru na jèe naapwâniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè còo bwàti.]

²³ Wà pwina pwa é pwâranyürué, âna wàdé na é tère!»

²⁴ Â é ina târa mwara pâ: «Guwà pwacòoco bwàti é pwina guwà tère, [ba na pwa tàwà é autâmogòori goo!] Ba ée mwa pwa tàwà wà Pwidueé, é pwina guwà pwa tà pàra tàpé. Â ée mwa pwa cèna piwéna jii é pwina guwà pwa.

²⁵ Ba wà pwina jèe pwa tée [é autâmogòorimuru] âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, â o dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.»

Arapwüru na picipu acari

²⁶ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwaciri kà Pwidueé, âna é pwacèwii ni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Na jè tòotù, âna é câmi é pâ arapwüru naa na aupwanapò kèe.

²⁷ Â géewé, â é tàpo nao. Â rà cipu i pâ arapwüru, â rà pimaina too. Èco na wà pwini, âna cãé caa tâmogòori cè pai cipu kàra. Ba ticé na waké goo*,

²⁸ ba nye waké kàra é napuu na é pacipu é pâ arapwüru. Â é nama rà pimaina too, tiagoro na rà pàra tòpò pwêe, ma pudòé†.

²⁹ Ûna jèe gòo i aupwanapò, â wà pwi âboro bèepwiri, âna é mwa bàra pipwabwàtié târa piünya.»

Pudòro upwâra

³⁰ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é Mwaciri kà Pwidueé, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

4:19 Mataio 19.23-24 4:21 Mataio 5.15; Luka 11.33 4:22 Mataio 10.26; Luka 12.2 4:24 Mataio 7.2 4:25 Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 * 4:27 Ba ticé na waké goo—Grec: Wiàna é puu, é, wiàna é tàci, â rà nye cipu naa ne ma pwa. † 4:28 Pudòé (é, pudòé)—Graine. 4:29 Joël 4.13; Auinapàpari 14.15

31-32 «É pwacèwii è jè pudòro upwâra na dau kîri awé na jè câmi. Â, na é cipu, â é jèe pâ nau upwâra na dau maina awé‡. Â maina pâ ditèe, â pâri ma rà pwa wânaîrà naa gò è pâ marù.»

33 Wâru pâ ucina na wârapwiri na é ina wâ Iésu, ba na é inapâpari târa è pâ âboro è popai kâ Pwiduée. É pwa è pai wiâ wèe, ma rà pa cè jèpa kâra gée goo.

34 É ciburà pwa ucina târa. Êco na, naa mwa nye tà wàilà acari ma tèpa *câmu kèe, â é mwa napéaati târa diri.

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23-27; Luka 8.22-25

35 Na pwi bârane kâra tòotù-bâ, â é ina wâ Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «jè gée naanigée, na ére gée còwâ.»

36 Â rà popaé wâ tèpa câmu kèe, naa gòro i wànga na rà tâa gò. Â rà còpò jii tèpa âboro. Êco na rà tâpo pâra wiârà wâ pâra tâpé, na pâ pâra wànga.

37 Gée na càùé, â è tapoo uu i pwéretòotù, â jèe pimaina too è pai uu kèe. Â jèe pimaina too wiâ, â jèe pwii naa na i wànga.

38 Êco na wâ Iésu, âna é tâa boobâ pwâragòro i wànga, âna é jèe puu, â é pwa pâarapù§.

Â rà patâciê wâ tèpa câmu kèe, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwù! Wànau, càcaa âjimuru tâgà?»

39 Â è tàcî, â è kânari i pwéretòotù. Â è ina târa i nawia pâ: «Gâ cool!»

Â è nye po tânana kaa i napô. Â è coo i pòu.

40 Â è ina târa pâ: «Gorodâ na wâgotâwâ? Gona bwaa câguwâ caa pâji cèikî kaa?»

41 Êco na po dau wâgotâra. Â rà pi-ina târa pâ: «Êe! Gona wàilàapâ pwi âboro bèeni, na pitère dèe è pwéretòotù ma è nawia?»

5

É tù târa pâ duée gée goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28-34; Luka 8.26-39

1 Rà tèepaa wâ Iésu ma wâ tèpa *câmu kèe, naa Gadara*, wâna ére gée còwâ kâra i *nawia Galilée.

2 Â è boo gée gò i wànga wâ Iésu. Â è nye còobé me kaa gée nacârù wâ pwi jè âboro na pwa duée gooé, â é me cara Iésu.

3-4 Wâ pwiibâ âna é pwi a pitâa nacârù. Â nye ticé pai pwa wèe ma rà tâjùrué, ma rà pwa ma pii è du iê ma du âê; ipaiwâ mwara na tóoé goro itùpaò. Ba rà nye ciburà piié goo, â è nye taaci pòpàgâ kèe. Â nye ticé pwi âboro na pwa nii kèe târa cipaé ma è tâpo tâa.

5 Na diri è pâara, ûna ne ma pwaa, â è mu tâmadò è pâ pwâra wiikau, wâna i nacârù, ma gòro pâ pûru jaa. Â è mu pièie còwâ goro è pâ atù.

6-8 Úna é còo wâ Iésu gée iti, â è itatâ caraé. Â wâ Iésu, âna pwa na é tù târa è duée gée gooé. Â wâ pwi âboro, âna é tù jùrué na araé, â è tomara too pâ: «Iésu, *Pwina nai Pwiduée nidò *napwéretòotù, dà na nûmagâ dàra pwa tóo? Go ilagâ naa na nee Pwiduée pâ, gà cibwaa pwa tóo cèna èpâ.»

9 Â è tawèerie wâ Iésu pâ: «Gona dà neegâ?»

Â è tòpi tée pâ: «Wâraduée†.»

[Â rà ina pâ duée wâgooé pâ: «Ûu kaa] ba dau wâru wàibâ!]

10 Â è‡ tacoo goo wâ Iésu, â è ina tée pâ: «[Na gà pacòobé pâ duée bèeni gée gooò, â] gà cibwaa tù târa géeni napò!»

11-12 Â wâ tèpa duée mwara, âna rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Naabâ pâ ma bà too naa na è pâ puàkâ bèepwiri!»

Ba pwa è pé pubu puàkâ na dau maina, na rà tâgère ija géeni gopaére jaa.

13 Â è naa târa è pwina rà ilari wâ Iésu. Â rà còobé, gée goo i pwi âboro, â rà gée naa goo i pâ puàkâ. Â rà nye itatâ kaa i pâ puàkâ, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo nawia, â rà mwù naawé. Â rà po wâmwünyabweri 2 000.

‡ 4:31-32 Grec: *É pwacèwii è pudòro moutarde. Na jè câmi, âna ji pwi naramuru na dau kîri, jii diri è pâ naramuru ni gòropuu.* 32 Â gée na càùé, â è cipu, â è jèe pâ nau dau maina jii diri è pâ muru na jè câmi. *Moutarde(sénevé)*, âna càcaa upwâra na dau maina, êco na é maina jii pâra muru na câmi naa na aupwanapò. Ucina na wâdé ba kâjè naani na Kalédoni, âna upwâra bwe, ba é dau maina, â è pudòé, âna dau kîri. § 4:38 *É pwa pâarapù—Grec: É pwa pâarapù naa gò jè pâarapù.* * 5:1 *Gadara—Nee mwara Gérasène.* 5:6-8 Maréko 1.24 † 5:9 *É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—É, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée».* ‡ 5:10 *É—É, Rà (tèpa duée).*

Pipâra i jèkutâ

¹⁴ Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ é jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napô. Â rà me é pâ âboro, nau còo é pwina gére tèepaa.

¹⁵ Ūna rà tèepaa mwūnyabweri Iésu, â rà còo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo. Â é jèe coona é pâ ârabwée, âna é jèe po wádé é pai tâa kèe. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina é pai wâgotàra.

¹⁶ Â wà tàpé na rà po còo diri é pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé é jèkutâ goro i pwi âboro bèepwiri, ma i pâ puàkà.

¹⁷ Â wà tèpa âboro [gée na napô-bà] âna rà tacoo goo wà Iésu, â rà ina tée pâ: «Bà ilagà pâ, na gà pàra gée na napô kâbà.»

¹⁸ Â é tò naa gò i wànga wà Iésu. Â wà i pwi a tâa gooé i pâ duée, âna é ilaé pâ: «Nūmoo na go pàra wiàgà.»

¹⁹ Êco na é tòpi tée pâ: «Gà wâjué naa pwârawâ'gà naa jaa tèpa jèneregà. Â gà wiâ é pai meaarigà kà Pwi Ukai, ma êdiri é pâ muru na é pwa ba kâgà.»

²⁰ Â é wâjué còwâ wà pwini. Â é wiâ naa na pwi ére, na ina goo wê pâ Dix Villes[§], é pâ muru na é pwa ba kèe wà Iésu. Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro.

Pai wádé còwâ kà du ilàri

Mataio 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ Ê tò naa gò i wànga wà Iésu, â é gée naa na ére gée còwâ. Â wàru é pâ âboro, na rà tâbèepié na bàrawià.

²² Â é tèepaa me wà pwi jèe âboro na nee Jaiirus, pwi jèe caa kâra *wâra pitapitiri. Â é còo Iésu, â é pàra nau tùu jùrué béaa kèe.

²³ Â é tacoo gooé, â é ina tée pâ: «[Gà me wâi!] Ba wà tò nari èpo kòo, âna ée jèe pwa na é bà. Gà me nau tòpò é du igà naa gòe, ba na tiàu é maagé kèe, ba na é wádé còwâ.»

²⁴ Â é pàra wiâe wà Iésu. Â gée goo na wàru é pâ âboro na rà pàra mwara, â rà nye po cibèepié ma igabiarà naa gooé.

Tò ilàri na 12 naja kèe goro maagé

²⁵ Ê tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tò jè ilàri, na jèe po 12 naja kèe goro maagé, ba, mu tèepaa me é pàara na mu itàa domii gooé.

²⁶ Jèe po dau wàru é pâ dotée na é pâ nau còorà, â rà mwa nye dau tubamaagé kaa. Â é jèe po tubatiàu é mwani kèe, êco na caé caa wádé; â é mwa nye dau èpà kaa.

²⁷ Ê tère é jèkutâ goo Iésu wà tòoni. Â é mee ni, càù Iésu. Â é tu naa goo é ârabwée kèe,

²⁸ ba é piniimiri pâ, 'Wiàna go tu naa goo co i ârabwée kèe, â o jèe tiàu acari i maagé kòo.'

²⁹ Ūna é pwa, â nye nama coo kaa é pai joro wàra é domii gooé. Â é tère naa gooé pâ jèe tiàu é maagé kèe.

³⁰ Â wà Iésu, âna é tère pâ, pàra gée gooé é jè jènere nii kèe. Â é tawèeri é pâ âboro pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârabwée kòo?»

³¹ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kèe pâ: «Gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wàru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

³² Êco na é tà niâ bèepié wà Iésu, ba na é nye mudàra pâ wàilàapà na pwa pwiri.

³³ Â napwa i tò ilàri, âna é céca, ba wâgotèe. Ba é tâmogòori é pwina tàgére tèepaa tée. Â é me, â é tùu jùrué na ara Iésu, â é ina tée diri é âjupàra.

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuàagà, co tòoni! Gà jèe wádé còwâ goo é cèikì'gà! Â gà pàra, â ée mwa tâa jaagà é pinaanapò. Gà jèe piétò!»

Tò èpo kà Jaiirus

³⁵ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â wà pàra tèpa âboro, âna rà tèepaa me, gée jaa Jaiirus—i pwi apooro i wàra pitapitiri. Â rà ina tà pwini pâ: «Aul Ê jèe bà i èpò'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

³⁶ Êco na caé caa ipacé naa goo é pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jaiirus pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotàgà! Â gà cèikì!»

³⁷ Nabwé, â é popa co wà Péteru, ma wà tupédu aéjii—wà Jacques, ma wà Ioane. Ba càcaa nūmee na rà pàra wiâe cè pàra âboro.

³⁸ Rà tèepaa pâ naa pwârawà kà Jaiirus. Â nye dau wàru kaa é pâ pwâratùra wê. Â é còo wà Iésu, na rà gére i ma pijinünü.

§ 5:20 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na rà caajurirà. 5:30 Luka 6.19 5:34 Maréko 10.52; Luka 7.50, 17.19

³⁹ Â é tò naa na i wâ, â é ina tàra pâ: «Cina guwà po dau wàrapwiri, ê pai pikòì kàwà? Â ina guwà i? Napwa tò nari èpo bèepwiri, âna câé caa bà, â é nye po puu.»

⁴⁰ Â rà pitaurée gooe.

Â é cau pacòobèrà diri wà Iésu, â é popa i du nyaa ma caa kâra i èpo, ma wà tèpa âraci a câmu kée. Â rà tò naa na é naditârawâ, na jèe tòpò i ji nari èpo naawé.

⁴¹ Â é tu pâ naa goro iê, â é ina tée pâ: «*Talitha, koumi*» (na pai ina wèe pâ: Èpo, cimadò, ba go ina tâgà).

⁴² Â é nye cimadò kaa i ji nari èpo, â é pâra! Â rà nye dau pò kaa wà tàpé na rà tâa wé. (Napwa naa goo wà tóoni, âna jèe 12 najja kée.)

⁴³ Â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà naa cè uti kée. Â é pitûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa ina tàra cè âboro é pwina guwà còo.»

6

Càra caa cèikì tàpé Nazareth

Mataio 13.53-58; Luka 4.16-30

¹ É còpòo géé na ére-bà wà Iésu, â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawé. Â rà pâra wiâé wà tèpa *câmu kée.

² Â, na *tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri. Â é pacâmuri tèpa âboro na wâru [goro é popai kà Pwiduée].

Â rà dau pò gooe, â rà [picocoorié, ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmurié goo é pâ pwina é ina? Muru me géepà é autâmogòori kée? Wàilàapà na naa tée ma é pwa é pâ waké goro pàtâmee?

³ Ba wàé co pwi a waké goro upwâra*, pé pwina naî Maria, pwi cià wà Jacques, ma José, ma Jude, ma Simona! Â wà pa naigé kée âna wàilà-ni gére wâro jaajè!»

Ba [rà piboo gooe] wà tàpé Nazareth, â tàutàra na rà cèikì naa gooe.

⁴ Â é ina tàra pâ: «Wà pwi *péroféta, âna càcaa pitòpié bwâti naa na napò kée†.»

⁵ Â nye ticè pai pwa wèe ma é pwa cè waké goro pàtâmee na Nazareth. (Èco na é tòpò é iê naa gò pâra tèpa maagé, â rà wâdé còwâ.)

⁶ Â é dau pò, ba nye dau càra caa cèikì é pâ âboro.

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kée

Mataio 10.5-15; Luka 9.1-6

Gée na càué, â é pâra wà Iésu nau picémara é Popai, naa na diri é pâ village, na tâbèepi wà Nazareth.

⁷ Â é todà tèpa 12 *apostolo kée, â é pipanuârà ba ârailu jècaa. Â é naa tàra é tàru ba na rà tù târa é pâ duée.

⁸⁻⁹ Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—guwà cibwaa pa cè poloa ma cèna atà, ma cè mwani naa na wâra mwani kàwà. Guwà pa co cè tâjò kàwà, ma wâraâwà, ma caapwi ârabwée kàwà.»

¹⁰ Â é ina tàra mwara pâ: «Wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wé, tiagoro cè tòotù na guwà mwa pâra géé na napò-bà.

¹¹ Èco na, wiàna càcaa nùma wà tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â wiàna tàutàra na rà tètewâ, â guwà pâra géewé. Â guwà tauri é dàuru puu goro du âwâ, ba na guwà paari pâ càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

¹² Â rà pâra wà tèpa câmu, â rà inapàpari târa pâ âboro pâ: «Guwà pitòotéri é wâro kàwà!»

¹³ Â rà tù târa é pâ duée. Â rà tòpò l'huile naa gò é pâ âboro na maagé, [â rà pwapwicîri kàra] â rà wâdé.

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 14.1-12; Luka 9.7-9

¹⁴ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère é jèkutà goo Iésu, ba jèe dau pipàra é jèkutà gooe. Ba rà ina gooe wà pâra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ géé na aubâ. Â êkaa é majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra pàtâmee.»

5:41 Luka 7.14 6:2 Ioane 7.15 * 6:3 Pwi awaké goro upwâra—é, Pwi aba wâ. É waké goro atù mwara, ba wâru pâ upwâra naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù. 6:4 Ioane 4.44 † 6:4 Naa na napò kée—Grec: Naa napò kée, ma naa jaa tèpa jènèrèé, ma naa pwârawâ kée. 6:8-9 Luka 10.4-11 6:11 Apostolo 13.51 6:13 Jacques 5.14 6:14 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19-20

¹⁵ Á wà pàrà tàpé, âna rà ina pâ wà péroféta Élia[‡]. Á wà pàrà tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Pé pwi jè péroféta pwacéwii pàrà tèpa péroféta na jè pàara napò.»

¹⁶ Ûna é tère pwiri wà Héroda, á é ina pâ: «Ée! É wàro còwâ géé na aubà wà Ioane Pwi a piupwaa, na ia go pwa ma tépàgà nyee!»

¹⁷⁻¹⁸ Ba wàéni é jèkutâ goo é pai bà kèe: Wà Héroda Antipas, âna ru piéa ma Hérodiade, tò wàdà Filipino, pwi aéjii kèe.

Á é ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tàrù'gà ma gà popa tò wàdà pwina aéjii'gà!»

Á é nama tâjùru wà Ioane, ma piieé, ma tòpòé naa na karapuu.

¹⁹⁻²⁰ Êco na é nye tà tâmogòori pâ é pwi âboro na é *tàrù ma pwicîri, á é papwicîri[§]. Á wàdé tée na é tâmaarié, êco na, ùna é tère popai kèe, á jèe càe caa tâmogòori cè pwina ée pwa.

Napwa naa goo wà tòoni Hérodiade, âna é èpàri wà Ioane. Á nùmee na é pwa ma é bà, êco na ticé naigé mee, ma é pwa, ba wà Héroda, âna é pwamurué.

Pacoo pai nùma Hérodiade

²¹ Na pwi tòotù na rà pwamaina é pai pitèpa wà ukai Héroda, âna nye pacoo pai nùma Hérodiade. Ba é pwa é jè pé pi-ija na maina wà Héroda. Á é todà diri tèpa kupénoo, ma wà tèpa caa kâra coda, ma wà tèpa âboro imaina wà napò Galilé.

²² Á wà tò èpo kà Hérodiade, âna é tò naa na é wà bèepwiri, á é càbu.

Á rà nye dau ipwàdéé kaa wà pwini Héroda, ma wà tàpè na rà ija ma wàé. Á é ina tà i tò èpo wà ukai Héroda pâ: «Gà ilari jiio cè pwina nùmagà goo, á go o naa tâgà.»

²³ Á é *ipwataâboro tée, á é ina tée pâ: «Go o nye naa tâgà cè pwina gà ilari jiio, wiàna jè pàara géé goro mwaciri kòo.»

Naa tóo pùru Ioane

²⁴ É còobé i tò èpo bèeni, á é ina tà nyaa kèe pâ: «Dà cèna go ilari jii pwi ukai?»

Á é tòpi tée pâ: «Gà ilari jiié é pùru wà Ioane Pwi a piupwaa.»

²⁵ Á é nye piùri kaa goro itàtà wà tò èpo bèeni, á é pâmari ukai Héroda, á é ina tée pâ: «Nùmoo na gà naa tóo ni i pùru wà Ioane, naa na cè jè ngapò.»

²⁶ Á é dau pikîri wà Héroda. Êco na pwacoé tée ma é tajii é pwina é ina, ba é jèe ipwataâboro, na ara pâ âboro diri.

²⁷ Á é nye nama ina tà pwi jè coda pâ: «Gà pâra, á gà pame tóo é pùru wà Ioane.»

Á é pâra wà pwi coda naa na karapuu, á é tépàgà i nya Ioane.

²⁸ Á é pame i pùrué naa na é jè ngapò, á é naa tà i tò èpo ilàri. Á wà tòoni, âna é naa tà nyaa kèe.

²⁹ Ûna rà tère pwiri wà tèpa câmu kà Ioane, â rà pâra nau popa i naiié. Á rà tòpòé naa na auipwàni.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13-21; Luka 9.10-17; Ioane 6.1-15

³⁰ Rà wàjué còwâ wà tèpa apostolo [na ia é cùrurà pâ wà Iésu] á rà pitapitirirà naa gooé. Á rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa, bau é pwina rà picémara târa diri é pâ âboro.

³¹ Nabwé, á é ina tàra pâ: «Jè pâ naa na jè ére na ticia wé, ma guwà tàpo nao.» Ba jèe nye ticé pàara na rà ija na, ba wàru âboro na rà medarirà.

³² Á rà pâra acari gò jè wànga, naa na jè ére na ticia wé.

³³ Êco na wàru é pâ âboro, na rà còorà na rà pâra, á rà còoinarà. Á rà itàa me géé na diri é pâ village, á rà tèepaa béaa kà Iésu ma tèpa câmu kèe naanigé.

³⁴ Ûna é boo géé gòro i wànga wà Iésu, á é còo i pâ âboro-bà, na dau wàru wàilà, á é po dau meaarirà. Ba rà pwacéwii é pâ mutò na ticé pwi a wéaarirà. Á wàrapwiri, á é tapoo pacâmurirà goo é pâ muru na wàru.

³⁵ Nabwé, jèe pwa na é duu i tòotù, á rà medarié wà tèpa câmu kèe, á rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, á na, aupiticia ni.

³⁶ Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

³⁷ Êco na é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

[‡] 6:15 Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wàro 800 naja béaa kà Iésu Kériso. 6:17-18 Lévitique 18.16 § 6:19-20 Papwicîri—Respecter. Tòimiri. 6:30 Luka 10.17 6:34 Nombres 27.17; Mataio 9.36 6:35 Maréko 8.1-9

Â rà tawèerié pâ: «Gona [gà pwa na gà cùrubà, ba na] bà wâri cè utimuru kàra? Auwa! Pwacoé! [Ba rà po dau wâru awé, â] o po dau maina awé é wâri wêe*!»

³⁸ Â é ina târa pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà? Pâra ma guwà cõo cai.»

Â rà pitawèerirâ, â rà ina tée pâ: «5 poloa, ma ârailu ârawéà.»

³⁹ Â é ina târa pâ: «Guwà ina târa é pâ âboro bèeni, pâ rà pwa nari pubu, â rà tâaboo naawé.»

⁴⁰ Â rà tâaboo, â rà pwa pubu† goro 100 ma 50.

⁴¹ Â é popa i 5 poloa ma i du ârawéà wà Iésu. Â é tagotùé too napwéretòtù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti é poloa, â é naa tà tèpa câmu kée, â rà pipâdi târa é pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéà.

⁴² Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri.

⁴³ Â rà panaimari cõwâ é dàra noo kâra poloa ma ârawéà. Â rà pwaai 12 nakébò goo.

⁴⁴ Ê jéú tèpa paaõ maina na rà ija, âna po 5 000 kaamwara!

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22-33; Ioane 6.16-21

⁴⁵ Géé na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmarã géé naa Bethsaïda.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri cõwâ é pâ âboro.

⁴⁶ Ûna é picijjirâ diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwiciri.

⁴⁷ Ûna jèe ne, â rà jèe wânabibiu kâra i nawia wà tèpa câmu, naa gò i wànga. Â é tà tâa acari wânidò gòromwari wà Iésu.

⁴⁸ Â, na jèe gòropwaa, â é cõo pâ pwacoé é pai tapwauru kâra. Ba é po me cararâ i pwéretòtù. Â é pâra darirâ wà Iésu gòro parawére jawé. Â pwa na é paé jjiirâ.

⁴⁹⁻⁵⁰ Ûna rà cõoé, â rà kâa too goro pai dau wâgotàra, â rà ina pâ: «Êe! Uu! Pé duée!»

Êco na é nye nama patùrarâ wà Iésu, â é ina pâ: «Tâpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba wâgo! Guwà gòol!»

⁵¹ Â é tò darirâ naa gòro i wànga. Â é coo i pwéretòtù. Â nye po dàpàgà tà tâpéeni.

⁵² Ba càra caa tâmogòori mwara i pwi ia tèepaa, naa goo i pâ poloa [ma du ârawéà]. Ba nye târiwâri é pwâranümarâ.

É nama wâdé cõwâ tèpa maagé wà Génésareth

Mataio 14.34-36

⁵³ Rà jèe tapàgà diri i nawia wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â rà tèepaa géé naa na ére na tâmwünyabweri é village Génésareth.

⁵⁴ Ûna rà ègò boo, â [rà tòo i wànga. Â] wà tèpa âboro wé, âna rà nama cõoina Iésu.

⁵⁵ Â rà itaa pitiri i napò kâra, â rà pame tèpa maagé, naa gò é pâ aupuu kâra.

⁵⁶ Â wâna diri é pâ ére na é pâra naawé wà Iésu—wâna é pâ ville, ma village, ma napò, ma aupwanapò—âna rà popa me tèpa maagé naa na pâ aupitâa kâra âboro diri. Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo ârabwée'gâ—wiâna êco é gòobèrèe?» Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

7

Pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Mataio 15.1-9

¹ Rà me géé *Iéruusaléma wà pâra tèpa *Farasaio, ma pâra tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà pitanaimarirâ naa goo Iésu.

² Â rà cõo pâ wà pâra tèpa *câmu kée, âna rà pâra nau ija, âna càra caa nuwa* é îrà pwacèwii é pai pwa na é nyamanya kâra.

³ Ba wà tèpa *Juif, âna rà nye pâra naa goo é tûâ kà tèpa nyimurâ ma upàra. Â wà tèpa Farasaio, âna rà bwaa dau déi goo. Rà mara nuwa bwàti é du îrà, béaa kâra é pai ija kâra.

⁴ Â, na rà wâjué me cõwâ géé na pâ aupitâa kâra âboro diri, â rà nye ciburâ nuwa bwàti é du îrà, wiâra é nyamanya kâra béaa kâra cè pai ija kâra. Â wâru é pâ pâra nyamanya na rà

* 6:37 O po dau maina awé é wâri wêe—Grec: Gona wâdé na bà wâri cè poloa goo 200 mwani pwaã? 200 mwani pwaã, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † 6:40 Pubu—Groupe. 6:46 Luka 5.16 6:49-50 Luka 24.37

6:51 Maréko 4.39 7:2 Luka 11.38 * 7:2 Nuwa—Rà wàrapwiri, ba na rà wâdé na ara Pwiduée, wiâra é pwapwiciri kâra. Cõo mwara Pînuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 7:4 Mataio 23.25

pâra wiâra bwâti mwara—nyamanya na rà pame géé goo tèpa nyimurà ma upàra—wàra é pai nuwa wàra é wàrado, ma é wàra jawé, ma ilò.

⁵ Êkaa na wà tèpa Farasaio, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà ina tà Iésu pâ: «Wà tèpa câmu'gà, âna càra caa wâro wiâra é nyamanya kâ tèpa nyimujé ma upàjè. Ba rà ija pa é írâ na tòri. Âna gorodà, co pwini?»

⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na é naigé mara é popai kâ Pwiduée naa goowà. Ba é wii pâ:

*Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainâo co
goro pwârâ ma pwâratlra.
Â wâiti jiio pwâranümarâ.
⁷ Râ pwapwicîri tîo
ma pwa *ârapwaailò tîo,
â piticêmuru naa goo.
Râ pacâmuri pàra tàpé
ba na rà wârori é naèà.
Â càcaa naèà kôo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaïe 29.13

⁸ Â é ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà jèe panuâ é aupitûâri kâ Pwiduée. Â guwà jèe pâra naa goo é aupitûâri kâwâ, tèpa âboro.

⁹ Ūu, guwà nye dau wâdé târa tûtâjii é autûâri kêe, â guwà mwa caa wéaari é pwina nye tûâ ma càrawâ.

¹⁰ Ba é jèe ina wà *Moosé pâ: *Gâ papwicîri du nyaa ma caa'gâ. Exode 20.12* É jèe ina mwara pâ: *Wâ pwi âboro na é ina ba èpâ du nyaa ma caa kèe, âna guwâ nama é bà. Exode 21.17*

¹¹ «Êco na wâguwâ, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nûmoo na go naa tâu cè jè muru târa pitu tâu, êco na càcaa pâri. Ba é pwina nûmoo na go naa tâu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

¹² «Êkaa na, guwà pacâmurirâ, ma rà iau tà du nyaa ma caa kàra!

¹³ Guwà cògai naa napuu[†] é popai kâ Pwiduée, goo é pâ nyamanya kâwâ! Â wâru mwara é pâ muru na wârapwiri, na guwà pwa mwara.»

*Ê pwina é nama miiri goo, pwi âboro
Mataio 15.10-20*

¹⁴ Géé na càùè, â é todâra mwara é pâ âboro wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwâ:

¹⁵ Càcaa pwina tò pwâ pwi âboro, na o nama é *miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé géé na pwâranümee, na é miiri goo. {

¹⁶ Wâ pwina pwa é pwâranyürué, âna wâdé na é tère! }

¹⁷ Géewê, â é pâra jii tèpa âboro wà Iésu, â é pâra naa jaaé. Â rà tawèerriè wà tèpa câmu kèe, goro é ucina na é gére wiâ diri.

¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwâ mwara, âna càcaa pâri ma guwà tâmogòori pwiri? Guwà còo, nye ticè jè muru na tòmè géé gòroigé, na o nama é miiri na ara Pwiduée cè pwi jè âboro.

¹⁹ Ba pâ muru bèepwiri, na me géé gòroigé, âna càra caa tò naa na pwâranümee. Ba rà tò naa nanaaé co, â géé na càùè, â rà còobé géé na naiié.»

É paari naawé wà Iésu pâ, é jèe nama pâri ma jè uti géé goo diri é pâ utimuru.

²⁰⁻²² Â é ina tàra mwara pâ: «Ê pwina còobé géé na pwâranümara pâ âboro, âna wâé kaa pwiri, é pwina rà miiri goo—é pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpâ. Â géé goo pwiri, na rà pwa pâ muru na èpâ:

Rà wâro imudi;
Rà toomura (rà ciâa jii wâdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà ciburâ iari pâ muru na nûmarâ goo;
Rà iboo;
Rà mura;

Rà ipwamainarà;
 Rà tura ba èpà naa goo pàra tàpé;
 Rà pwàgàri pàra tàpé;
 Rà pwa na èpà tàra;
 Rà tètàmwarà âboro.

«Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna ticé cèna rà tâmogòori naa goo è pwina wâdé.

²³ Dirì è pà èpà bèepwiri, âna còobé géé na pwàranüma pwi âboro. À wâé kaa pwiri è pwina nama é miiri goo.»

É cèikì tò ilàri na câé caa tò Juive

Mataio 15.21-28

²⁴ Géé na càùé, â é pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Â é pâra naa na ére na tàmwünyabweri è ville Tyr. Â é tâa na é jè pwàrawâ, â càcaa nùmee na rà tâmogòori è pà âboro pà é wèe. Êco na pipâra è jèkutâ.

²⁵⁻²⁶ Â êkaa, na é pitèrè è popai gooé wà tò jè ilàri. Wà tòoni âna câé caa tò Juive, ba tò goòbàra tèpa Phénicie wà province Syrie. Â napwa wà tò èpo kèe âna pwa duée gooé. Â é medari Iésu i tò ilàri, â é tùu jùrué araé. Â é ina tée pà: «Go ilagâ pà gà pacòobé è duée géé goo tò èpo kòo.»

²⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Jè nama rà ija béaa, tèpa nari èpo. Ba càcaa wâdé na jè pa é uti kàra, ma jè tütâjii tàra è pà 'nari akàna'».

²⁸ Â é tòpi tée wà tòoni pà: «Bwa, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà ija è muupàra è utimuru, na rà tubatûu è pà nari èpo, géé goro taapà.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pà: «Géé goo è pai tòpi'gâ, â pâri ma gà wâjué còwâ naa jaagâ. Ba é jèe còobé i duée, géé goo i èpo'gâ.»

³⁰ Â é wâjué còwâ naa pwàrawâ kèe wà tòoni. Â é còo i èpo kèe, na é tàgére puu gò i aupuu. Ba é jèe wâdé!

É nama tiâu maagé kà pwi a kùukù ma kee

³¹ Géewê, â é pâra géé na ére Tyr wà Iésu, ba na é wâjué còwâ naa bàrawiâ Galilée. Êco na é bwaa tabiié naa pà ére wà Sidon ma Dix Villes^S.

³² Â rà popa medarié è pwi âboro na é kùukù ma kee. Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ilari jiié pà: «Gà tòpò du igâ naa gòé, ba na é wâdé!»

³³ Â é popaé wà Iésu, â ru pâra iti jii è pà âboro. Â é tùu géé è mangadaîé, naa na è pwàranýüru wà pwini. Â é nama tii è mangadaîé, goro è oropwèe. Â é tu naa goo è ùmemee.

³⁴ Â é tagòtùé too naa napwéretòotù wà Iésu, â é òomaa ba maina. Â é ina tà i pwi âboro pà: «*Effata!*» (Pai ina wèe pà: Gà tàpirigà!)

³⁵ Â é nye tàpirié kaa è du nanyürué; â é nye wâdé kaa i ùmemee, â jèe pâri ma é tura bwati.

³⁶ Â é ina wà Iésu tà tàpé [na rà còo pwiri] pà: «Guwâ cibwaa pwa jèkutâ goo!»

Êco na, ûna é gére ina pwiri tàra, â rà mwa nye dau pwa jèkutâ kaa goo, tàra è pà âboro diri è pwina é pwa.

³⁷ Ba rà po dau pò, â rà cau ina pà: «Guwâ còo! Nye po dau wâdé kaa è pà muru na é pwa! Ba é nama rà tèrejè wà tàpé na rà kee; â é nama rà tura wà tàpé na rà kùukù!»

8

É pa-ija 4 000 âboro Iésu

Mataio 15.32-39

¹ Na pwi pàara bèepwiri, âna rà pitapitirirà naa jaa wà Iésu è pà âboro na wâru. Â jèe ticé uti kàra. Â é todâ tèpa *câmu kèe wà Iésu, â é ina tàra pà:

² «Au, meaari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèe ticé utimuru.

³ Â wiàna go pawâjuépirirà, â o ticé nii kàra wii naigé. Ba wâru tàpé na rà me géé iti.»

⁴ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kèe pà: «A?! Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia?»

⁵ Êco na é ina co pà: «Gona âradipi poloa na wâjaawâ?»

Â rà ina tée pà: «7 poloa.»

† 7:27 *Nari akàna*—È pwina rà ina wà tèpa Juif goo pàra tàpé. (Còo note goo Mataio 15.26.) § 7:31 *Dix Villes—é, Décapole.*
 7:36 Maréko 1.43-45 7:37 Ésaie 35.5 8:2 Maréko 6.34-44

⁶ Nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ na rà tâaboo. Â é popa i pâ 7 poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro.

⁷ Nye pwa mwara ê nyi pâra ârawêa kâra. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ na rà ipâdi mwara.

⁸ Â rà ija tiagoro na rà jêe po cau pwâro diri. Â gée na câuè, â wà tèpa câmu, âna rà tòri ê dèrêe, â po 7 nakébò maina na wâbé.

⁹ Po 4 000 âboro na rà ija!

Nabwé, â é ina târa wà Iésu pâ, na rà wâjué cówâ naa jaarà.

¹⁰ Â wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò naa gò i wànga. Â rà pâra naa na ére Dalmanoutha.

*É ina tèpa Farasaio wà Iésu
Mataio 16.1-12*

¹¹ Rà tèepaa medari Iésu wà pâra tèpa *Farasaio, â rà tapoo pitòocia ma wàé. Ba nùmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà cè *câmu kâra pàtâmee na wâgoogà. Â géewê, âna bà o tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é panuâgà medaribà.»

¹² Â é wataù wà Iésu, â é ina pâ: «Gona gorodà na rà ciburà ilari cè câmu kêe wà tèpa âboro nabà? Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: O càra caa còo cè câmu kâra pàtâmee wà tèpa âboro nabà!»

¹³ Â [é picijajai, â] é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, â é gée naanigée na ére gée cówâ.

'Nyaa kâra poloa' na èpà

¹⁴ [Rà tèepaa pâ naa na ére gée cówâ. Â] wà tèpa câmu kêe, âna rà [còo pâ rà] tà ipwanauri na rà pa cè poloa. Â tà dàra caapwi co jji poloa kâra.

¹⁵ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòoco ê nyaa kâra poloa kà tèpa Farasaio, ma ê nyaa kâra poloa kà *Héroda.»

¹⁶ Â rà pi-ina târa wà tèpa câmu pâ: «A! [Pwiri gée goro na] câjê caa pa poloa?»

¹⁷ Â é tère, â é ina târa pâ: «Cina guwà pi-ina tàwà pâ, guwà imwüru cè poloa? Gona bwaa câguwà caa còo ma tâmogòori? Wànau, bwaa gére picânauri tàwà?»

¹⁸ Pwa ê âraporomeewà, â câguwà caa còo? Â pwa ê pwâranyüruwà, â câguwà caa tère?

¹⁹ Gona câguwà caa niimiri i pwi tóotù na go ipâdi i pâ 5 poloa tà i pâ 5 000 âboro? Â âradipi nakébò na guwà pawâjué cówâ?»

Â rà ina tée pâ: «12 nakébò.»

²⁰ «Ûna go ipâdi i pâ 7 poloa tà tèpa 4 000 âboro, â âradipi jéüru nakébò na ia guwà popa wâjuéri?»

Â rà tòpi tée pâ: «7 nakébò.»

²¹ Â é ina târa pâ: «Â bwaa câguwà caa pâ tâmogòori kaa?»

É nama é niâ cówâ pwi a bwi

²² Rà tèepaa pâ naa na village Bethsaida. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pame pwi jè a bwi. Â rà ila Iésu pâ na é tu naa gooé.

²³ Â é tu naa goro îê wà Iésu, â é popaé còobé jji i village. Â é tòpò ê oropwêe naa gò du âraporomara pwi âboro bèepwiri. Â é tòpò ê du îê naa gòé, â é tawèerié pâ: «Dà cè pwina gà còo?»

²⁴ Â é tàpiri du âraporomee wà pwi a bwi, â é ina pâ: «Go còo pâ âboro, êco na rà pwacèwii ê pâ upwâra na rà pâra.»

²⁵ Â é jèu tòpò mwara ê du îê wà Iésu naa gòro âraporomee. Â é mwa bàra niâ bwàti wà pwini. Â é jèe wâdé, â é nye dau niâ tia-iti.

²⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué naa jaagà, â gà cibwaa tò naa na village.»

*É pwi Mesia wà Iésu
Mataio 16.13-28; Luka 9.18-27*

²⁷ Rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na pâ village na tâmwünyabwiri wà ville Césarée-Filipo. Ûna rà gére pâra wii naigé, â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna rà ina gooó wà tèpa âboro? Rà ina pâ wâgo wâa?»

²⁸ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pâra pwi pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pâra tàpé pâ wâgà *péroféta Élia. Â rà ina wà pâra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapâara tèpa péroféta biu.»

29 ^À é tawèerirà wà Iésu pà: «^À, na wâguwà na?»

^À é tòpi tée wà Pétèru pà: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [pwi ukai na gà me géé goo Pwiduée!]

30 ^À é nye âji papwicíri jiiirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

31 Géé na càùé, â é tapoo pacâmuri tèpa câmu kée wà Iésu. ^À é ina pà: «O tèepaa é pàara, na go mwa dau pwa é maagé còo na, wâgo *Pwina naíri âboro. Ba wà tèpa pitùâ, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaílò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna o nye tàutàra gooò. ^À rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béarácié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ.»

32 ^É ina ba pwéelaa tàrà é popai bèepwiri. Êco na é todèe naa na jè ére wà Pétèru, â é pwaé.

33 ^À é niâri wà tèpa câmu kée wà Iésu. ^À é pwa Pétèru, â é ina tée pà: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée; â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâé

34 Géewê, â é todàra é pà âboro ma wà tèpa câmu kée wà Iésu, â é ina tàrà pà: «Wiàna nùma cè pwi jè âboro na é me wiâò, â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. ^À wâdé na é kâa é *kurucé kée, â é me wiâò.

35 Ba wà pwina nùmee na é ipwamuru é wâro kée, âna ée mwa tubatiâu. ^À wà pwina é panuâ é wâro kée ba kòo, ma é *Picémara Wâdé, âna wà pwiibâ, âna ée udò [ma tâa tée é *âji wâro].

36 ^À târà dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pà wâdé gòropuu, â wiàna é tubatiâu é nyuâaé*?

37 Gona o dà cèna pâri ma é icuri ma é pâmari còwâ é nyuâaé?

38 «Napwa wà tèpa âboro nabà, âna rà jèe tèpa pwa na èpà, â càra caa pitère dà Pwiduée. Wà pâra tàpé, âna rà kamu gooò ma é popai kòo na ara pà âboro. ^À, na wàrapwiri, â wâgo Pwina naíri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna bà mwa me, ma tèpa *angela kée[†], [naa na pwi tòotù kòo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicíri kà Pwi Caa kòo.»

9

1 «Go ina tàwà é âjupâra pà: Wà Pwiduée, âna é gére tòpò naani é Mwaciri kée, naa na diri é pàtamee. ^À wà pâra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kâra i Mwaciri, béaa kâra cè pai bà kâra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1-13; Luka 9.28-36

2 Géé na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétèru, ma Jacques ma Ioane. ^À rà too, naa gò é pé jaa na maina. ^À pitòotéri pai còo Iésu, na ararà.

3 ^À pâra ma po dau pwa é pà ârabwée kée, â é pwâra. ^À nye ticé cè jè âboro wâni gòropuu na pâri ma é pwa cè ârabwée, cèna pwa pwaacèwii pwiri.

4 ^À rà nye còo kaa wà Élia ma wà *Moosé, [tupédu *péroféta béaa] na rà tàgère pitùra ma wâé.

5-6 ^À po dau wâgo tà wà Pétèru ma wà tupédu bée. ^À é ina wà Pétèru tà Iésu pà: «Pwi a pwa pupùra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. ^À wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Élia jèpwi, â kà Moosé jèpwi.»

^É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, goo pai wâgotée.

7 ^À é tèepaa me é jè nee, â é cajipirà. ^À rà tère é pwâratùra géé na nee, na ina pà: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri, é Pwina naíò [na caapwi co] na dau wânùmoo gooé. ^À guwà pitère dèe.»

8 ^À rà piniâ bèepirà wà tèpa *câmu, êco na jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

9 Úna rà tàbàtù géé gòrojaa, â é ina ba gòo tàrà wà Iésu pà: «Guwà cibwaa ina târa âboro é pwina guwà còo, tiagoro é tòotù, na go mwa wâro còwâ géé na aubà, wâgo *Pwina naíri âboro.»

10 ^À rà pitère dàra é pwâratùra bèepwiri. Êco na rà pitawèerirà pà: «Gona dà é pai ina wèe bèepwiri pà, ée mwa wâro còwâ géé na aubà?»

Rà tawèerié goo Élia

¹¹ Gée na càùé, â rà tawèeri Iésu pâ: «Wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà ina pâ: “Wà péroféta Élia, âna wàé pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò].” Âna gorodà?»

¹²⁻¹³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Ûu kaa. É mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. Â go ina tàwà pâ, é jèe nye me wà Élia*. Éco na rà jèe pwa tée é pwina èpà na rà niimiri wà pàra tèpa âboro, pwacèwii na jèe wii naa na *Tii Pwicîri. Â jèe wii mwara gooo, wâgo Pwina naîri âboro pâ, na go o mwa maagé còo, â rà o mwa èpàrio wà tèpa âboro.»

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé
Mataio 17.14-21; Luka 9.37-43

¹⁴ [Na rà boome còwâ gée gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kée, â rà pâdari wà pàra tèpa câmu béera. Â rà còo é pâ âboro na rà dau wâru na rà tâbèpirà. Ba rà tàgère pitùra ma tèpa dotée goro é Naèà.

¹⁵ Ûna rà còo Iésu wà tèpa âboro, â po dàpàgà tàra. Â rà itàa pâdarié, ba na rà pwabwâcu tée.

¹⁶ Â é tawèeri tèpa câmu kée pâ: «Gona dà cèna guwâ pi-ina ma wàilà?»

¹⁷ Â é tòpi tée wà pwi jèpwi gée goo tèpa âboro bèepwiri, â é ina pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa na go popa me pwina naîò darigà. Ba pwa pé duée na wâgoóé, na é pwa ma câé caa tûra.

¹⁸ Â é mu popaé, ma tûé boo naa napuu. Â wà pwina naîò, âna mu còobé é pâ oropwêe, â é mu tongûru é poropwêe. Â mu po gòo é naiié. Â go ila tèpa câmu'gà pâ, na rà tù tée, éco na càcaa pâri naa goorà.»

Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwâ tèpa âboro nabà, ba bwaa câguwâ caa cèikî! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidâpwicâariò naa goowà? Popa me i pwi nari âboro èpo!»

²⁰ Â rà popaé me. Ûna é còo Iésu i duée, â é nye nama é po cèca diri kaa. Â é tûu, â é biîé naa napuu. Â còobé gée pwêe é pâ oropwêe.

²¹ Â wà Iésu, âna é tawèeri pwi caa kée pâ: «Gona âradipi pàara, na pwa tée é pwini?»

Â é tòpi tée pâ: «Nye tapoo gée na aukîri kée.

²² Ê pwi duée bèepwiri, âna é mu tûé naa na ânye, ma naa najawé, ba na é bà. Â gà meaaribà, ma pitu tâbà, wiàna pâri ma gà pwa.»

²³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà ina tóo pâ: “Wiàna pâri ma gà pwa?” Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!»

²⁴ Â é nye tomara kaa wà pwiibà pâ: «Go cèikî! Éco na gà pitu tóo, ba càcaa po maina é pai cèikî kòo!»

²⁵ Â é còo wà Iésu pâ, wâru é pâ âboro, na rà jèe tapoo me naa gooru. Â é nye pwa kaa i duée, â é ina tée pâ: «Wâgà pwini, na gà pwa ma câé caa tûra ma tèrejè, âna go ina tâgà pâ: Gà còobé gée goo pwi âboro èpo bëeni! Â gà cibwaa mwa caa tò còwâ naa gooé!»

²⁶ Â é pé wiikau i pé duée bèepwiri, â é nye nama é po cèca diri i pwi âboro èpo, â é nye còobé kaa. Éco na, napwa i pwi âboro èpo, âna é pwacèwii na é jèe bà. Â wâru é pâ âboro na rà ina pâ, é jèe maagé.

²⁷ Éco na é tuboo dèe wà Iésu, â é dàgòtùé [ba é jèe wâdé].

²⁸ Gée na càùé, â é wâjué naa pwârawâ wà Iésu. Ûna rà pitâa acari ma tèpa câmu kée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye gée goro co é pwapwicîri tà Pwiduée, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwâra duée bèepwiri.»

É pacâmuri tèpa câmu kée

Mataio 17.22-18.9; Luka 9.44-50

³⁰ Rà còobé gée na ère bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà pitapàgà wà napô Galilée. Â càcaa nûma wà Iésu na rà tâmogòori wà tèpa âboro, pâ é tâa wê.

³¹ Ba é gére pacâmuri tèpa câmu kée [goro pai o bà kée].

Go o mwa bà ma wâro còwâ

É ina tàra pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracîé kâra tóotù géé na càué, âna go mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

³² Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina tàra. Â wâgotàra na rà tawèerié.

Wàilàapà wà pwina é imaina?

³³ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm. Ûna rà tò naa na wâ, â é tawèeri tèpa câmu kée wà Iésu pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina na ia jè gére me?»

³⁴ Êco na càra caa tòpi tée. Ba ùna rà gére me wii naigé, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wàilàapà cè pwina pwamuru naa gooé naa nabibiu kâjé?»

³⁵ Â é tâaboo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà cibèepié, â é ina tàra pâ: «Wiàna nùmee na é imaina wà pwi jè âboro, â wâdé na é pwi a pwicò ma pwi a piâboro kîri kâra diri pâ âboro.»

³⁶ Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo, naa nabibiu kâra. Â é bwénüué, â é ina tàra pâ:

³⁷ «Wà pwina é tòpi naa na neeò pwi jè nari èpo pwacèwii ni, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.»

Naaco pwina cêé caa cicarajé

³⁸ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tù tàra é pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba cêé caa pwi bééjè.»

³⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina é wakè goro pàtâmoò, âna o pwacooé ma é ina cè pwina èpà naa gooò.

⁴⁰ Ba wà pwina cêé caa cicarajé, âna é pwi bééjè.

⁴¹ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwina é naa tàwà cè jè wârado jawé moo, ba guwà tèpa bée Kériso, âna wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi pumee.»

Guwà pwacòoco!

⁴² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikí† kà [pwi âboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba wiàna wârapwiri, â o é wârimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tûgà naaniboo najawé.

⁴³ «Wiàna majoroé é ìgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé‡. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi ìgà. Dau pwaéé'gà na gà wéaari é du ìgà, â gà pàiti jii Pwiduée§! Ba naa na ére bèepwiri, âna o nye tà ciburà tòogà é maagé còo, pwacèwii é na ânye na càcaa bà. {

⁴⁴ Â pwa pâ ùne na uti naiiri âboro, âna càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

⁴⁵ «Â wiàna majoroé é âgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âgà. Dau pwaéé'gà na gà wéaari é du âgà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé! {

⁴⁶ Ba é ânye na ére-bà, âna càcaa bà. Â pwa pâ ùne na rà uti é naiiri âboro, â càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

⁴⁷ «Â wiàna majoroé é âraporomeegà, na gà pwa na èpà; â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *Mwiciri kà Pwiduée, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaéé'gà na gà wéaari é du âraporomeegà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé!

⁴⁸ Â wé, âna càra caa bà é pâ ùne, na rà iri é naparawére âboro. Â jè maagé, pwacèwii na tòjé é ânye.

⁴⁹ «Diri é pâ âboro, âna o naa tàra é ânye ma còo *, [tàra ma cèitiri èpà kâra].

⁵⁰ Napwa é còo, âna jè muru na wâdé [tàra ma pwa nùmara é utimuru]. Êco na, wiàna tubatiâu é nùmee, â jè o wânau tàra ma jè o pwa ma tèepaa còwâ é nùmee? Bwa, pwacooé! Wâdé na é tâa goowâ é còo, â guwà wâro na tàbwàti ma pàra tèpa béewa.»

10

*Popai goro piéa ma tapàgà piéa
Mataio 19.1-12; Luka 16.18*

9:32 Luka 9.45 **9:35** Mataio 20.25-27; Maréko 10.43-44; Luka 22.24 **9:37** Mataio 10.40 **9:40** Mataio 12.30; Luka 11.23 **9:41** Mataio 10.42 † **9:42** Pwa ma gùmagù é cèikí-é, Nama é pwa na èpà-Grec: Nama é tùu. **9:43** Mataio 5.30 ‡ **9:43** Còo note goo Mataio 5.29-30. § **9:43** Gà pàiti jii Pwiduée... Grec: Gà na naa géhenne (l'enfer). Ipaiwâ naa na pâ nee tii 45 ma 47. **9:47** Mataio 5.29 **9:48** Ésaie 66.24 * **9:49** Ànye ma còo—Naa na pwapwiciri kà tèpa Juif, âna rà tòpò còo naa gò pâ ârapwaaìlò na tòo naa goro ânye. (Còo Lévitique 2.13.) É ânye, âna ucina goro pai cèitiri èpà kâjé, pwacèwii na jè cîri é mwani mii, ba na é dau pwéelaa. É còo, âna ucina goro napàrajé na jè wârori é wâro na pwiciri, â na jè tèpa pinaanapò. (Còo nee tii 50.) Pwacèwii pai wéaari é noo kâra macii goro còo, ba na o càcaa wâbu. (Còo note goo Mataio 5.13.) **9:50** Mataio 5.13; Luka 14.34

¹ Géewê, â é pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Â é tapàgà è napô *Judée. Â é pâra naa na ére géé còwâ kàra nairiwâ Ioridano. Â, na diri pâ ére na é tâa wê, âna rà me mwara tèpa âboro, â rà tâbèpié. Â é pacâmurirâ goro è Popai, wàra na nye câmaajé tée na é pwa.

² Â rà me burèe wà pâra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tùâ tée. Ba rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù kà pwi jè âboro, [Ina na é *Naèà kà Moosé] ma é tù tà tò wádèe?»

³ Â é tawèerirâ wà Iésu pâ: «Gona dà è popai, na é tûâri tàwà wà *Moosé?»

⁴ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa, câé caa papwiciri wà Moosé tà pwi âboro na é pitapàgà piéa, wiàna é wii è tii, ba na é panuâ còwâ tò wádèe.»

⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, é wii ba kàwà è naèà bèepwiri wà Moosé, ba po dau gòo è pûruwà!»

⁶ Êco na, naa na autapoo goo, ûna é tòpò è gòropuu wà Pwiduée, âna: *É tòpò wà pwi paaoo ma wà tò ilâri.* Genèse 1.27

⁷ *Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kée wà pwi paaoo, ba na ru pitâa ma wà tò wádèe.*

⁸ *Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi.* Genèse 2.24

«Â êkaa, [na go ina tàwà pâ] na jèe càcaa ârailu âboro, â ru jèe pwcacèwii caapwi âboro.

⁹ Â guwà cibwaa tipi còwâ è pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

¹⁰ Â [rà pâra jiiirâ] wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Ûna rà wâjué còwâ naa pwârawâ, â rà bwaa nye jèu tawèerié mwara, goro tapàgà piéa.

¹¹ Â é ina tàra pâ: «Wiàna é tù tà wádèe wà pwi jè âboro, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâ nau toomura (é ciâa jii tò wádèe béaa).

¹² Â wiàna é pâra jii pwi éaé wà tò ilâri, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâra nau toomura.»

É pwenyuniyuâari nyi nari èpo

Mataio 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà tèpa âboro. Â rà pame tée è nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorâ, [ma é *pwenyuniyuâarirâ]. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorâ.

¹⁴ Ûna é còo pwiri wà Iésu, â càcaa wádé tée, â é ina ba gòo tàra pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorâ! Ba è *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kàra é pâ âboro, na rà wàra è nyi nari èpo.

¹⁵ Ûu, âjupâra è pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi è Mwaciri kà Pwiduée wàra jii nari èpo, âna o pwacòé tée ma é tò naa na.»

¹⁶ Â é nye popa kaa nyi nari èpo, â é tamarâ. Â é tòpò îê naa gòrâ, ba na é pwenyuniyuâarirâ.

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Mataio 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Ûna é bwaa pwa na é pâra wà Iésu, â é itâa tèepaa me wà pwi jè âboro. Â é pâ nau tùu jùrué araé. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wádé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tóo è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina gooo pâ, go pwi âboro wádé? [Âjupâra pai ina'gâ.] Ba nye ticé pwi âboro na wádé; â nye caapwi co—wà Pwiduée.

¹⁹ [Â napwa naa goo è pai tawèeri'gâ, âna] gà tâmogòori bwàti è pâ Naèà:

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tò wádàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pâra âboro;*

Gà cibwaa pwa cè tùâ cèna èpâ tà pâra tàpé;

Gà papwiciri du nyaa ma caa'gâ.»

Exode 20.12-16

²⁰ Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Pwi a pwa pupûra, go jèe pitère dàra kaa pâ pwiibâ, géé na aukiri kôo.»

²¹ Â é niârié wà Iésu, â é po dau meaarié, â é ina tée pâ: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiâu jiigâ. Wâéni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri è pâ neemurugâ, â gà naa è mwani

10:4 Deutéronome 24.1-4; Mataio 5.31 **10:6** Genèse 1.27, 5.2 **10:7** Genèse 2.24; Éfeso 5.31-33 **10:11** Mataio 5.32

10:15 Mataio 18.3 **10:19** Exode 20.12-17; Deutéronome 5.16-20 * **10:19** *Gà cibwaa ina cè popai na pwâ*—Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru.

wàri wèè tà tàpé na ticé kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwidiúé. Â gà me wiâô!»

²² Êco na é po dau pikiri wà pwini, ba po dau pwa neemurué. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwachiri

²³ Wà Iésu, âna é niâri tèpa câmu kêe na rà tâbèpéié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, ma rà tò naa na Mwachiri kà Pwidiúé!»

²⁴ Â rà po dau pò goro é pwâra-tùra bèepwiri. Êco na é bwaa ina tàra còwâ pâ: «Tèpa béèò, akaé! Po dau pwacoé tà pwi jè âboro na é tò naa na Mwachiri kà Pwidiúé.

²⁵ Gona é kaamela†, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwâ pâ: Wà pwi âboro na pwa neemurué, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwachiri kà Pwidiúé.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tèpa câmu kêe, â rà nye pi-ina tàra còwâ pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pârié ma é udò [ma taa tée é *âji wâro]?»

²⁷ Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa é pâ muru, âna nye pâri wà Pwidiúé.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri é pâ muru, ba na bà pâra wiâgà!»

²⁹ Â é tópi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwâ é âjupâra pâ: Â o mwa wâru pâra tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapò kàra, ba na rà pâra wiâô ma é *Picémara Wâdé. Â rà o cau panuâ tèpa aéjii kàra, ma pa èpo naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma pâ èpo kàra.

«[Â go ina tàwâ pâ]:

³⁰ Tapoo nabà, âna rà mwa tòpi cè muru cèna piwéna, na dau maina ma dau wâru. Ba o taa tàra cè pwârawâ, ma cè aupwanapò kàra. Â o taa tàra cè aéjii kàra, ma cè èpo naigé kàra, ma cè nyaa ma caa kàra, ma cè èpo kàra! Âjupâra pâ rà o maagé còo, [gée goo na rà tèpa âboro kòo]. Êco na, gée na càué, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwidiúé.

³¹ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe

Mataio 20.17-19; Luka 18.31-34

³² É gère too naa *Iéruusaléma wà Iésu. Â rà pwicò kêe wà tèpa 12 a câmu kêe, ma pâra âboro. Â rà pâ nau dumapié, â wâgotàra.

Â é popa itiri tèpa câmu kêe ba na rà pitùra. Â é inapàpâri tàra mwara é muru na o jèe tèepaa tée:

³³ «Guwà còo, nabàni, âna jè too naa Iéruusaléma. Â naawé, âna o jèe panuâò, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà o tédio tiagoro na o tètàmwaràò. Â rà o panuâò tà tàpé na càra caa tèpa *Juif.

³⁴ Â wà tàpéebà, âna rà o pitaurée goodò, ma èdurio, ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Êco na, naa na béaracé kàra tòotù gée na càué, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Mataio 20.20-28

³⁵ Gée na càué, âna ru medari Iésu wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naî Zébédée, â ru ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa jè muru na bu ilari jiiigà.»

³⁶ Â é ina tàru pâ: «Îgàu!»

³⁷ Â ru ina tée pâ: «[Bu tâmogòori pâ] gà mwa taa gòro autâa'gà, na Mwachiri'gà, naa na muugère'gà, â o taa tâgâ é pitùgâ maina awé. Â bu ilari jiiigâ pâ, na bu taa goro du jèneregâ—pwi jèpwi naa gòro âji îgâ, â pwi jèpwi naa gòro aèmwù'gâ.»

³⁸ Â é tópi tàru pâ: «Câgàu caa tâmogòori é pwina gàu ilari! Gona nùmau na gàu wâdo é na wârado na go o wâdo? Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kòo?»

³⁹ Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu!»

Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo é na wârado na go o wâdo, â gàu maagé ma tòina, pwacéwiiio.

† **10:25** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **10:31** Mataio 20.16; Luka 13.30 **10:32** Maréko 8.31, 9.31 **10:38** Maréko 14.36; Luka 12.50 ‡ **10:38** Dernière phrase—Grec: *Pâri ma upwaaupwacéwiiio?* Ucina goro é pai maagé ma tòina kà Iésu. Ipaiwâ naa na nee tii 39. **10:39** Apostolo 12.2; Auinapàpâri 1.9

⁴⁰ Êco na càcaa wâgo, na go pitûâ pâ, wailàapà na o tâa gòro âji îô ma tâa gòro aèmwù kôo. Ba nye wàco Pwiduée [Caa] na é jèe nye pwabwàti é autâa bèepwiri ba kâ tàpé na é nye pitòrigarirâ.»

⁴¹ Ûna rà tère é pwàratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putàmù naa goo Ioane ma Jacques.

⁴² Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà côo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kâ Pwiduée^S, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorâ.]

⁴³ Êco na, napwa naa goowà, âna càcaa wàrapwiri. Ba wà pwi jè ârapàarawà, na nùmee na é pwi âboro imaina, âna wâdé na é ipakîriê jii tèpa ênawéna.

⁴⁴ Â wà pwina nùmee na é pâbéaa, âna wâdé na é pwi ênawéna kâra âboro diri.

⁴⁵ Ba wâgo, Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na guwà pipwa âboro kîri tîo. Go me, nau pipwa âboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi wà tèpa âboro na wâru [géé na èpà kâra].»

*Pai wâdé còwâ kâ pwi a bwî
Mataio 20.29-34; Luka 18.35-43*

⁴⁶ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa pâ naa na village Iériko. Ûna rà còobé géewê, â po dau wâru pâ âboro na rà pâra wiàrà.

Â é nye tà tâa bàra naigé wà pwi a bwî, na nee Bartimée, pwi naî Timée. Wà pwiibà, âna pwi a-ila, ba pwi a ticé kêe.

⁴⁷ Ûna é tère pâ, é tèepaa wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth, â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meario, â gà pitu tîo!»

⁴⁸ Wâru é pâ âboro, na rà kânariê, ba na rà pacoóé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meario, â gà pitu tîo!»

⁴⁹ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà todèè!»

Â rà todèe, â rà ina tée pâ: «Bwa, gà gòo! Â gà cimadò, ba é todàgà!»

⁵⁰ Â é pò ma tètâjii é palito kêe, â é nye pwairi cimadò kaa, â é pâra dari Iésu.

⁵¹ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Dà cè pwina nùmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â é tòpi tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà pwa ma go niâ ma wàra béaa.»

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ba gà jèe wâdé còwâ, goo é cèikî'gà!»

Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu.

11

*É tò naa Iérusaléma wà Iésu
Mataio 21.1-19; Luka 19.28-48; Ioane 12.12-19*

¹ Rà bwaa gére too dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wà Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Èlαιο*.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wà Iésu,

² â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjê. Â gàu o pâmari naawê, é jii nari buriko, na tîoé goro otâpwe, na bwaa nye ticé âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani.

³ Â wiàna rà tawèeriu pâ: «Gorodà na gàu pwa pwiri?» â gàu tòpi tàra pâ, «Bu popaé pâdari Pwi Ukai, â é mwa panuâé me còwâ wài.»

⁴ Â ru pâra, â ru côo pwi nari buriko, naani bàra naigé, na tîoé mwünyabweri goropwârawâ goo jèe wâ. Â ru tipié.

⁵ Â wà pâra tèpa tà tâa wê, âna rà tawèeriru pâ: «Dà na gàu pwa? Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

⁶ Â ru tòpi tàra, goro i pwi ia é ina tàru wà Iésu, â rà panuâru.

⁷ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càuè, â é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainâé tèpa âboro

⁸ Wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kée naa gòro naigé, é pâ ârabwée kâra, [ba na rà pwamainâê]. Â wà pàra tàpé, âna rà tòpò é pâ ìri upwâra na bwùu, na rà tépàgà pà ni, na é pâ na aupwanapò.

⁹ Â wà tàpé na rà pàbéaa kà Iésu, ma wà tàpé na rà pwicò kée, âna rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma cidòri!
Ipwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuûa pwi âboro
na é me na nee!

Psaume 118.26

¹⁰ *Pwényunyûari é mwaciri,
na é bwaa âmu téeppaa—
pwâra ukai kà *Davita,
pwi jojoorjè!
Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée
na é wâdòiti awé!»

¹¹ Ûna é téeppaa wà Iésu naa Iérusaléma, â é tò naa na é *Wâra pwapwicîri, â é côo bwàti [é pwina rà gére pwa wà tàpé na rà tâa wê]. Â nabwé, â rà pàra naa Bétani ma wà tēpa 12 *apostolo kée, ba jèe bàrane.

É pinajajai upwâra wâi

¹² Na dàuru kée, â ùna rà còobé géé Bétani, â é copwa wà Iésu.

¹³ Â é côo géé iti é jè *upwâra wâi, na po pwédo. Na pwi pàara-bà, âna càcaa [wâru] pwâra wâi. Êco na é pàra nau mudàra cè pwêe. Â ùna é téeppaa pâ, â nye po dooé co.

¹⁴ Â é pinajajai i upwâra, ma ina pâ: «O nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa caa uti cè pwâra wâi'gà, [ba gà o jèe bà!]

Â rà tère pwiri wà tēpa câmu kée.

É pacòobé tēpa pi-icu

¹⁵ Rà téeppaa pâ naa Iérusaléma, â é tò wà Iésu naa na Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tēpa gére pwa jèna†, géé na [gòroigé‡ kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòoori é pâ taapà kà tàpé na rà gére pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü.

¹⁶ Â é ina pâ: «Guwà cibwaa pa dòme naani é pâ muru imudi!

¹⁷ Guwà jèe nye tàmogòori bwàti é pwina é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wà koo pâ, wà târa pwapwicîri, kâra diri é pâ Ba. Ésaïe 56.7* Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârü kà tēpa mura!»

¹⁸ Â wà tēpa caa kà tēpa pwa *ârapwaailò, ma wà tēpa *dotée goro é Naèâ, âna rà tère é jèkutâ goro i pwi ia é pwa wà Iésu. Â rà mudàra cè pai pwa wée, ba na rà tétâmwereê. Ba wâgotàra gooé, ba jèe dau wâru pâ âboro na rà pàra naa gooé. Ba rà càdiri é pâ popai na é pacâmurirâ goo.

¹⁹ Ûna bàrane, â rà còobé, géé na pwi ville-bà wà Iésu ma wà tēpa câmu kée.

Guwà cèiki naa goo Pwiduée

Mataio 21.21-22

²⁰ Na dàuru kée, na rà pàra wii naigé, â rà côo i ìri wâi, na ia é pinajajaié§ wà Iésu, âna é jèe mwari awé, tia niboo goro wàè.

²¹ Â wà Pétèru, âna é niimiri, i pwi ia é ina wà Iésu. Â é ina tēe pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà côo, i upwâra na ia gà pinajajaié géecaa, âna é jèe mwari.»

²² Â é ina wà Iésu tà tēpa câmu kée pâ: «Wâdé na guwà cèiki naa goo Pwiduée!

²³ Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O pâri ma gà ina târa é jaa bèeni pâ: “Gà ègò naaniboo nawiâ!” Â wà Pwiduée âna é pwa! Êco na wâdé na gà cèiki pâ o tēppaa é pwina gà ina. Â gà cibwaa pidumapiè, naa na pwâranûmagâ!

²⁴ Êkaa pwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Wiâna guwà pwapwicîri târa ilari é jè muru, â wâdé na guwà cèiki pâ guwà jèe tòpi. Â ée mwa pacoo wà Pwiduée.

11:9 Psaume 118.25-26 **11:13** Luka 13.6 † **11:15** Còo note goo Mataio 21.12. ‡ **11:15** Géé na gòroigé—*De la cour extèrieure*. Wà tēpa pi-icu, âna rà tâa na gòroigé kâra Wâra pwapwicîri. Còo mwara *Wâra pwapwicîri* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **11:17** Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 **11:18** Maréko 14.1 § **11:20** *Pinajajai (é, pinaryajai)—Maudir*. **11:23** Mataio 17.20 **11:24** Mataio 7.7

²⁵ «Á wiàna guwà cimadò, ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà pwanauri, tà tàpé na rà pwa tàwà na èpà. Â, na wàrapwiri, â wà Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù, âna é pwanauri tàwà è pà tojii kàwà. {

²⁶ Êco na, wiàna câguwà caa pwanauri tà pàra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, na é wânidò napwéretòotù, âna o câé caa pwanauri tàwà mwara è pà tojii kàwà.}»

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò còwâ naa Iérusaléma.

Ûna é gére pâra naa i Wâra pwapwicîri, â rà me buréè wà pàra tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma wà tèpa dotée goro è Naèà, ma wà tèpa pittûà.

²⁸ Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa è pà muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà? Â?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru co. Â wiàna guwà tòpi tòo bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tòo tàrù ma go pwa. Wàéni:

³⁰ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

³¹ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?”

³² Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro co” â dà [géewè cèna o tèepaa]?»

Ba wâgotàra goo tèpa âboro, na rà cau cèikî ba gòo pà wà Ioane, âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée].

³³ Â ékaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Ïi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tòo ma go pwa è pwina go pwa.»

12

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33-46; Luka 20.9-18

¹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro è pà ucina. Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa. Â é mwa câmi aupwanapò kêe. Â é mwa bariwâri goro è auba, â é mwa ïri pwêe, ba na aucòogai è pwâra dipâa. Â é mwa bari è wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wàra è nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ na é pâra nau ipokâa naa jè napò. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapò kêe. Â é pâra, â é tâa na jè napò.

² «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro è piûnya.

³ Êco na rà pâdié, â rà panuâè pâ còwâ, â nye ticé cèna rà naa tée.

⁴ Â géewé, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà pièié, â rà tanoori è pûrué, â rà pé pidurié.

⁵ «Â nabwé, â é panuâ pâ mwara è pwi béaracié kâra âboro kîri kêe, â rà catâmwereè... Wâru è pàra tèpa âboro kîri kêe na é panuârà mwara. Â rà pâdi pàra pwi, ma tètâmwara pàra tàpé.

⁶ «Nabwé, â jèe nye ticé âboro târa ma é panuârà—jè dàra wâco pwi âji naié, na dau wânümee gooé. Â é panuâè pâ tà tèpa piwéaari wàra i nadipâa. Ba é nye tà niimiri pâ rà o tòmirié, ba wà pwina naié.

⁷ «Êco na wà tèpa âboro èpà bèepwiri, âna rà pitèrerà, â rà ina pâ: “Guwà còo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapò, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapò!”

⁸ «Â rà tâjùrué, â rà tètâmwereé. Â rà popa i naiié, â rà tètâjii naaiti jii i na aupwanapò.»

⁹ Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreé, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapò. Â ée mwa caa naa è nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari.

¹⁰ Guwà jèe nye gére pûra è popai bèepwiri, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*I pwi atù na rà tètâjii
wà tèpa ba wà,
âna nye wàé kaa pwiri,*

i âji êkêe!

[Tàutàra goo

pwi ò kàra wâao!]

11 Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.

Jè pò goo pwényuâa kêe.»

Psaume 118.22-23

¹² Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa *Juif, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina naa goorà. Â dau nùmarà na rà tâjùrù. Êco na wâgotàra, géé goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé, â rà pâra.

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15-22; Luka 20.19-26

¹³ Wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà panuâ pâdari Iésu wà pâra tèpa *Farasaio, ma wà pâra tèpa tâa na ére kà *Héroda, ba na rà tú tûâ tée. Ba rà bu naigé ma rà pitòtié, géé goro cè pai mwa tòpi kée târa.

¹⁴ Â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra. Â nye ticé âboro cèna wâgotâgâ gooé, â câgâ caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba *târù diri é pâ muru na nùma Pwiduée na bà pwa. Â êkaa, na nùmabà na bà tawèrigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû‡ tà pwi ukai kà tèpa *Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁵ Êco na é tâmogòori wà Iésu pâ, tèpa pwâ. Â é ina târa pâ: «Gorodà na guwà ipawâmiô? Paari tóo é jè mwani atù.»

¹⁶ Â rà pame tée. Â é ina târa pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

¹⁷ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitòowâri tà pwi ukai é pwina kée; â guwà pitòowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

Â rà po dau pò goo é pai tòpi kée.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23-33; Luka 20.27-38

¹⁸ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, âna [jè ditàra pwapwiciri kà tèpa Juif, na] càra caa cèiki pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Â wà pâra tàpé géé goorà, âna rà medari Iésu [ba nùmarà na rà paari pâ rà âjupâra]. Â rà tawèerié pâ:

¹⁹ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjé wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticé èpo kée, â wâdé na é popa tô dàpwâ kée wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.»

²⁰ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Po 7 tèpa aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticé èpo kée.

²¹ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dàpwâ, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticé èpo kàru. Â wà pwi béâracié, âna ipaiwà.

²² Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticé èpo kàra. Â géé na càùrà diri, â é mwa bàra bà wà i tò ilàri.

²³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tò ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! [Gà tòpi cai!]

²⁴ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwâ caa cèiki pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwâ caa tâmogòori é Tii Pwiciri, â câguwâ caa tâmogòori é pàtama Pwiduée!

²⁵⁻²⁶ Ba na pàara na rà wâro còwâ wà tèpa bà, âna o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà wâro pwacèwii tèpa *angela, naa jaa Pwiduée.

«Â gona câguwâ caa tâmogòori é pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutà naa na é tii kée, goro i ji na nari upwâra, na ia tóo gò i ânye. Naawé, âna é ina tée wà Pwiduée pâ: *Wâgo Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo.* Exode 3.6

²⁷ [Pai ina wèe pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro. Â jè còo naawé pâ, guwà po dau pitanami awé!]

12:13 Maréko 3.6 † **12:14** Pwiri wâdé... é. Pwiri pwa târù kâjé. Pwiri rà ina é Naèà kàra Wâra pwapwiciri kà tèpa Juif.

‡ **12:14** Wâripû—Impôt. **12:17** Roma 13.7 **12:18** Apostolo 23.8 **12:19** Deutéronome 25.5 **12:25-26** Exode 3.2,6

Naèà na piwéna

Mataio 22.34-40; Luka 10.25-28

²⁸ Ûna rà gére pittúra, â é tâmaarirà wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Â é côo pâ é po dau tòpi bwàti tà tèpa Sadukaio wà Iésu. Â é me burèe, â é tawèerìe pà: «Gona dà é pwi naèà na é piwéna, naa na diri é pâ naèà?»

²⁹ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Wàéni: *Guwà tère, co tèpa *Isaraéla!Wà Pwi Ukai Pwiduée, âna wàé kaa pwiri é pwi âji Ukai kâjè, na é caapwi co!*

³⁰ Â wâdé na gà mearié géé na diri é pwâranümagà, ma é wâro'gà, ma é aunünüma'gà, ma é nii'gà. *Deutéronome 6.4-5*

³¹ «Â wàéni é béarailu kâra naèà: *Gà meari tèpa âboro Spwacèwii é pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18* Â nye ticè cè jè naèà, cèna piwéna jii é du naèà-bà.»

³² Â wà pwi dotée goro é Naèà âna é ina tée pà: «Ûu kaa! Po dau âjupâra co pwi a pwa pupûra, é pwina gà ina! Wà Pwi Ukai, âna nye wàé kaa é pwi âji Pwiduée kâjè! Â nye ticè pwi jèpwii!

³³ Â wâdé na jè mearié mwara, géé na diri é pwâranümajè, ma é tàmanga, ma é nii kâjè. Â wâdé mwara, na jè meari tèpa âboro, pwacèwii é pai mearijè còwâ. Nye dau piâjimuru pwiri jii é pâ *ârapwaaillò tà Pwiduée, ma é pâ pâra âraimeai.»

³⁴ Â é côo wà Iésu pà, dau wâdé pai tòpi kée. Â é ina tée pà: «Câgà caa wâiti jii é *Mwaciri kâ Pwiduée.»

Â géé na càùé, â nye ticè âboro na tawèeri Iésu goo cè pâra muru.

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Mataio 22.41-46; Luka 20.41-44

³⁵ Ûna é gére pacâmurirà goo é Popai naa na *Wâra pwapwicîri, wà Iésu, â é ina tà tàpé na rà tâmaarié, pà: «Wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pacâmuriwà pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacié] âna é pwi âboro kîri jii wà *Davita, ba é pwi gòobèrèe co. Éco na rà pitanami*.

³⁶ Ba nye wà Davita kaa, ùna ia dipitirié é Nyuââé Pwicîri, na é ina pâ:

*Popai kâ Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni goro iò étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

³⁷ «Ûna é ina wà Davita pâ *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na rà ina pâ, é pwi âboro kîri jii wà Davita'?! [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pâra tàpé!]

Tèpa dotée goro Naèà ma pa dàpwà

Mataio 23.1-12; Luka 20.45-21.4

Rà tâmaari Iésu é pâ âboro na wâru, â rà dau ipwàdéé.

³⁸ Â é pacâmurirà mwara, â é ina târa pà: «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kâ pâra tèpa dotée goro é Naèà! Ba dau wâdé târa, na rà pâra na é pâ ârabwée gòri[‡]. Â wâdé târa, na rà nye pwabwàcù târa [ma pwamainarà] pâ âboro, naa na diri é pâ ére aupitapitiri.

³⁹ Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina.

⁴⁰ Â rà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Éco na, ùna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tà târa. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa târa é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kâ pâra tàpé.»

Tò dàpwà na ticè neemurué

12:28 Luka 10.25-28 **12:29** Deutéronome 6.4-5 **12:31** Lévitique 19.18 § **12:31** Tèpa âboro—Grec: *Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é pwi jènerègà.* **12:32** Lévitique 19.18; Deutéronome 4.35, 6.4-5; 1 Samuel 15.22; Osée 6.6 * **12:35** Grec: «*Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina nai Davita?*» **12:36** Psaume 110.1 † **12:37** Grec: *Nye wà Davita kaa, na é ina gooé'p' Ukai, â gorodà na é pwina naié?* ‡ **12:38** *Arabwée gòri*—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kâ tèpa tàmanga ma tèpa pipapwicîrìrà.

41 [Géewê, â é tò naa na wâra pwapwicîri wâ Iésu.] Â é tâa béaa naa na pwi ére na jè tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri naawê. Â é còo é pwina rà gère tòpò wâ tèpa âboro. Â napwa wâ tàpé na dau wâru neemururâ, âna rà tòpò é mwani na dau wâru.

42 Â é tèepaa me tò jè dàpwâ, na piticé neemuruê. Â é naa ji du ârailu nari mwani atù.

43 Â é todâ tèpa *câmu kêe wâ Iésu, â é ina târa pâ: «Go ina tàwâ è âjupâra pâ: Wâ tò dàpwâ bèeni na piticé neemuruê, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pâra tàpé.

44 Ba rà tòpò upûuê[§] (ba ji ére mwani géee goro aumaina goo wârirâ). Âna wâé, âna jèe nye piticé neemuruê kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

13

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Mataio 24.1-2; Luka 21.5-6

1 Géee na câuê, â é còobé géee na *Wâra pwapwicîri wâ Iésu. Â é ina tée wâ pwi jè a *câmu kêe pâ: «Pwi a pwa pupûra, còo é pâ atù goro è auba, goo é pé wâ bèeni! Nye dau wâdé kaa! Â po dau pwa kaamwa* kêe!»

2 Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Gâ còo é pâ auba bèeni? Âna go ina tàgâ pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticé atù na o mwa pitâagorâ too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrèè

Mataio 24.3-44; Luka 21.7-33

3 Râ tâa gôrojaa Êlaio wâ Iésu, ma wâ Pétêru, ma Jacques, ma Ioane, ma wâ André, wâcicima i Wâra pwapwicîri. Â rà tawêerié pâ:

4 «Gâ ina tâbâ pâ o wiidâ cèna o tèepaa é pwina gà gère ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâmogòori pâ, o jèe tèepaa me é pwi pâara-bâ?»

5 Â é ina târa pâ: «Guwâ ipwacòowâ, â guwâ cibwaa pwa ma ipa-imwûruwâ.

6 Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é need. Â rà o ina tàwâ pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me géee jaa Pwiduée, na guwâ tapacié]!” Â rà o ipa-imwûru é pâ âboro na wâru.

7 Guwâ o tère cè airi paa, cèna wâmwûnyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwâ cibwaa nama wâgotàwâ! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibâ, êco na o càcaa pâji pwâadâra gòropuu.

8 «[Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu]: Ba é pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wâ pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. Â o gu napuu, na pâ pâra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina. Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii é pâbéaari maagé kêra pitèpa èpo.»

O tubaèpâ tà tèpa cèikî

9 «Guwâ tère bwâti é pwina o mwa tèepaa dariwâ: Rà o mwa popawâ pâ, naa na pâ wâra pitèimuru. Â rà o pâ nau èiwâ, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â o dàtiwâ pâ, na ara tèpa kupénoo, ma wâ tèpa ukai, géee goro na guwâ tèpa âboro kòo. Â, na wârapwiri, â guwâ o tèpa *paâjupâraò, na ararâ.

10 Ba wâdé na jèe mara inapâpâri é Picémara Wâdé târa diri pâ Ba.

11 «Â, na diri é pâ pâara na rà o mwa tâjûruwâ ma pitèiwâ, â guwâ cibwaa pidumapié goro cè pai tòpi kâwâ târa. Ba guwâ mwa ina co é popai na é naa tàwâ wâ Pwiduée, na pwi pâara-bâ. Ba o è Nyuâaê Pwicîri na ée tûra, â o càcaa wâguwâ.

12 «[Na pwi pâara bèepwiri, âna] wâ pwi jè âboro, âna é panuâ pwi aèjii kêe, ba na tètâmwereé. Â é wârapwiri mwara wâ pwi caa kêra èpo, tà pwina naîê. Â wâ tèpa èpo, âna rà o mwa pipaa ma tèpa nyaa ma caa kêra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai potâmwara.

13 «Êdiri pâ âboro, âna rà o pièpâriwâ† gooò. Êco na wâ pwina é cimwû tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòé wâ Pwiduée [ma naa tée è *wâro dàra gòiri jaaé].»

O maina pai maagé kâ tèpa âboro

14 «Guwâ o pâ nau còo é capwi na é tèepaa me naa na ére na càcaa autâa kêe—muru na jè miiri, ma jè pwükûru goo.»

(Â wâ pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwâti é pwini!) «Â, na pâara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gò pâ jaa, wâ tàpé na rà tâa *Judéel

15 Â wâ pwina é nao gòroigé jii wâ[‡], âna é cibwaa wâjué còwâ, nau mudâra cè jè muru,

12:43 2 Korénito 8.12 § 12:44 Upûuê—Surplus. * 13:1 Kaamwa—Magnificence. 13:2 Luka 19.44 13:8 Ésaie 19.2 13:9 Mataio 10.17-20 13:11 Luka 12.11-12 13:12 Mataio 10.21 13:13 Mataio 10.22; Ioane 15.21

† 13:13 Pièpâri—Râ ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Miiri. 13:14 Daniel 9.27, 11.31, 12.11 13:15 Luka 17.31 ‡ 13:15

Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17.

wâna é wâ kêe.

¹⁶ Â wâ pwina é tâa na é na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué cówâ naa jaaé, ma é popa é ârabwée kêe.

¹⁷ Au! Wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilâri na rà nyarana, ma pa ilâri na rà pa-di é èpo kâra.

¹⁸ «Â guwâ pwapwicîri tà Pwiduée pâ, na càcaa tèepaa mariwâ, é pâ muru bèepwiri, na pàara na pièpâ napô na!

¹⁹ Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wâ tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée jèe maagé còo wârapwiri—tapoo gée na autapoo goo é gòropuu, ûna é nye tòpò diri é pâ muru wâ Pwiduée—tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wârapwiri cówâ é pai maagé kêe.

²⁰ «Wiàna wâ Pwiduée Pwi Ukai, âna càcaa nümee na é nama piboo é pâ jéuru tòotù bèepwiri, â pwiri nye ticè cè pwi jè âboro cèna é piupa é wâro kêe. Êco na é niimiri pâ, na é nama piboo, wârapwiri goo wâ tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

²¹ «Â wiàna é ina tàwâ é pwi jè âboro pâ: “Guwâ còo! É wâni wâ pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòjè!]” é wâpâ wiàna é ina pâ: “É wâna é ére bëeni!” â guwâ cibwaa cèikí naa gooé.

²² Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ waké goro pàtamarà na rà mwa pò goo wâ tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwürurâ. Â rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirà wâ Pwiduée.

²³ Â, na wârapwiri, â wâguwâ, âna guwâ o ipwacòoco! Ba go jèe tàmara ina tàwâ é pâ muru na o mwa tèepaa!»

Pai wâjué me cówâ kà Iésu

²⁴ «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo é pâ âboro. Â gée na càuru pwiri:

O câé té i tòotù.

O bàutê i parui.

²⁵ *Rà o tûu pâ ìricò.*

Gùmagu pâ pàaé[§].

Ésaie 13.10; 34.4

²⁶ «Â, na pàara bèepwiri, âna o còoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na é pàtâmoò, ma é pai maina ma muugère kôo.

²⁷ Â go o panuâ me tèpa *angela, ba na rà popa tàpé na go jèe pitòrigarirà. Â rà panaimarirà, pitîri é gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

²⁸ «Wâdé na guwâ picòo bwàti é câmu kâra é *iri wâi. Ba, na é bwaa tapoo ti, â guwâ tàmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napô.

²⁹ Wârapwiri na guwâ còo pâ, gére tèepaa é pàra câmu na go gére ina, â guwâ o tàmogòori pâ, o jèe paccoo diri*.

³⁰ Â go ina tàwâ é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wâ pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra.

³¹ Ba o tiâu é napwéretòotù ma é gòropuu; â napwa é popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwâ tà tàci

³² «Nye ticè pwi âboro, cèna tàmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa é pâ muru bèepwiri. Ba càbâ caa tàmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wâ tèpa angela kêe. Â nye wâco Caa, na é tàmogòori.

³³ Guwâ pwacòoco, â guwâ cibwaa tà puu! Ba câguwâ caa tàmogòori cè pàara cèna o tèepaa na.

13:17 Luka 23.29 **13:19** Daniel 12.1; Auinapàpari 7.14 **13:22** Auinapàpari 13.13 **13:24** Ésaie 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Auinapàpari 6.12–13 **§ 13:25** *Gùmagu pâ pàaé*—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ ìricò; é, o gùmagu pâ mwaciri ma tèpa ukai kâra; é, o gùmagu tèpa duée. **13:26** Daniel 7.13 **13:27** Mataio 13.41; Maréko 13.32 * **13:29** *O jèe paccoo diri—é, Go o jèe tèepaa.* (Pai wâjué cówâ kà Iésu.) Naa naporomee bëeni, âna wâ Iésu, âna é mara ina du àrailu pàara na o mwa tèepaa: Jèpwi, âna, pai tubatiâu é ville Iérusaléma, gée na càuru pai bà kêe, na naja 70. Jèpwi, âna, pâ muru na o mwa tèepaa naa pwàadàra gòropuu, béaa kâra pai o wâjué me cówâ kêe.

³⁴ «Ba ipwacèwii naa goo pwi âboro na é pâ nau ipokâa jii napô kêe. Â é naa tà tèpa wakè kèe è tàrù, naa goro diri é pâ neemuruè, tiagoro é pwârawâ kèe. Â é ipâdi naa goorâ è jèpa wakè kâra. Â é pitûâri tà pwi a wéaari goropwârawâ pâ, na é tà tâa ma tàci.

³⁵ «Â [ipaiwâ naa goowâ]—wâdé na guwâ tà tàci! Ba o câguwâ caa tâmogòori, cè pàara cèna ée tèepaa me còwâ na, wâ pwi apooro pwârawâ. Ba pwiri o bàrane, é pwiri o nabibiu kâra ne, pwiri naa gòropwaa[†], pwiri goro dàuru.

³⁶ Â wiàna é pwairi tèepaa me, â càcaa wâdé na é pâmariwâ na guwâ gére puu!

³⁷ Ê pwina go ina tàwâ, âna popai tà diri tèpa âboro: Wâdé na guwâ tà tàci!»

14

Rà mudàra ba na rà tètàmwereê

Mataio 26.1-5; Luka 22.1-2; Ioane 11.45-53

¹ Dàra ârailu tòotù, â o coo [é du *tòotù maina kà tèpa Juif]—tòotù *Paséka jèpwi, bau tòotù maina kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kèe'.

Â nûma wâ tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wâ tèpa *dotée goro é Naèa, na rà tètàmwara wâ Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tú tûâ tée ma tâjûruè pwàniri.

² Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjûruè pàpari, na pàara na pwa i pi-ija maina wâna. Ba péa rà tà putàmù naa goojè è pâ âboro, ma gùmagù napô.»

Wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

Mataio 26.6-13; Ioane 12.1-8

³ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wâ Iésu, wâna pwârawâ kà Simona, pwi a pwa maga. Â, na rà gére ija, â é tèepaa me é tò jè ilâri, bau é wâra jawé atù, na wâbé goro é jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina é wâri wèe. Â é tébiti i wâra jawé, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa goro pûru Iésu.

⁴ Ûna rà còoè wâ pàra tàpé na rà gére tâa wè, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Cina é po dau pwatari i jawé ûrea bèepwiri?

⁵ Ba é wâri wèe, âna pâ miliô[†]! Gorodà na càcaa icuri, ma o naa é wâri wèe, tà tàpé na ticè kâra?» Â rà gére dau putàmù naa gooe.

⁶ Â é ina tàra wâ Iésu pâ: «Guwâ naaé! Gona cina guwâ nama é tòina? Ê pwina é pwa wâ tòoni, âna muru na po dau wâdé.

⁷ Ba rà o nye tà ciburâ wâjaawâ wâ tàpé na ticè kâra, â o nye pâri ma guwâ pwa tàra cè pwina wâdé wiàna âji nûmawâ. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburâ tâa jaawâ.

⁸ Â wâ tòoni, âna é jèe pwa kaa é muru na pâri ma é pwa. Ba ûna é wicèpwiri naa gò-o i jawé ûrea, âna é jèe pwabwâti cawi béaa é pai o boo koo naa napwèe.

⁹ Pwa na go ina tàwâ é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari é *Picémara Wâdé naawè—naa na gòropuu diri—â o piwîâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wâ tò ilâri bëeni. Â o nye tà ciburâ niimirié.»

É icuri Iésu wâ Judas

Mataio 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Wâ Judas Iscariote—wâ pwi ârapàara tèpa 12 *apostolo—âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra.

¹¹ Â rà nye dau ipwâdée kaa, â rà ina pâ na rà o mwa naa cè mwani tée. Â tapoo na pàara bèepwiri, â é imudàra cè naigé, ma é icuri wâ Iésu tàra.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17-35; Luka 22.7-34; Ioane 13.21-38

¹² Ê jèe tèepaa é bétapoo tòotù kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kèe'—tòotù na rà mu taa é nari mutò târa Paséka. Â rà ina tà Iésu wâ tèpa *câmu kèe pâ: «Bâ o pâ nau pwabwâti é utimuru târa Paséka. Â wâpâ na nûmagâ na jè pi-ija wè?»

¹³ Â é panuâ tupédu ârailu géee goorâ, â é ina tàru pâ: «Gâu pâra naa na ville, â o ipitiwâ ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gâu pâra wiâé.

¹⁴ Â, na é tò naa na jè pwârawâ, â gâu ina tà pwi apooro wè pâ: “É tawèeri me wâ pwi a pwa pupûra kâbâ, pâ, o wâpâ é naditârawâ, na bà[‡] o ija naima é utimuru târa Paséka?”

^{13:35} Luka 12.38 [†] ^{13:35} Naa gòropwaa—Grec: *Na é to i ja.* ^{14:3} Luka 7.37-38 * ^{14:3} Jawé ûrea—Nee nard.

[†] ^{14:5} Pâ miliô—Grec: *300 mwani pwwa (deniers).* Wâri pwi caapwî âboro naa na caapwi naja. ^{14:7} Deutéronome 15.11

^{14:8} Ioane 19.40 ^{14:12} Exode 12.6 [‡] ^{14:14} Bà—Grec: *Wâgo (Iésu) ma wâ tèpa câmu koo.*

¹⁵ «Á ée paari tau é jè nadi tara-wà na wâdòiti—pwi nadi tara-wà maina na jèe ipwabwàti. Á gàu pwabwàti i uti kájè naawê.»

¹⁶ Á ru pâra naa na ville, á ru pâmari, wàra na é ina tàru wà Iésu. Á ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tô

¹⁷ Na bàrane, âna rà tèepaa naawê wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe.

¹⁸ Á rà tâaboo, á rà ija.

Á é ina tàra wà Iésu pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi jè ârapàarawà, âna ée mwa ipwa tûâ tô—pwina jè gére ija naima ma wàé.»

¹⁹ Á rà pikiri wà tèpa câmu kêe, á rà jèpa pitawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo?»

²⁰ Á é ina tàra pâ: «Akaé, o wà pwi jè ârapàarawà, wâguwà tèpa 12 apostolo—wà pwina bu capai tuboo naa na i na ngapò ma wàé§.

²¹ Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o pâra nau bà, wàra na é jèe inapàpári é *Tii Pwicîri. Á napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaéé kêe. Au! Wârico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe wiàna càcaa gére pitépaé!»

I poloa ma i dipâa

²² Ūna rà pi-ija naima, á é popa é poloa wà Iésu. Á é pwaolé tà Pwiduée. Á é tubiti, á é naa jécaari tà tèpa câmu kêe, á é ina tàra pâ: «Guwà ija, ba êni, âna naiio.»

²³ Á géé na càué, á é popa é wârado dipâa. Á é pwaolé tà Pwiduée, á é naa tàra. Á rà cau wâdo diri.

²⁴ Á é ina tàra pâ: «Êni, âna domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro; domii na é pacoo é *auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée, [bétòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé].

²⁵ Á go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [Naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmué, naa na é *Mwaciri kà Pwiduée.»

Gà mwa pitûtôowâriô, co Pétéru

²⁶ Rà nyabiri é pâ *salamo târa é pwi tòtòtù maina-bà, á géewê, á rà too naa gòrojaa Élaio.

²⁷ Á é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà o mwa po capai panuâo diri. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

O mwa pòtâmwarà

pwi a wéaari mutò.

O tadidiri pâ mutò.

Zakarie 13.7

²⁸ «Éco na, wiàna go o mwa wâro còwâ géé na aubà, á go o mwa pâbéaa kàwà naa Galilée.»

²⁹ Á é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, á o càcaa wâgo!»

³⁰ Á é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tàgà é âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaa kâra é pai wailu to kâra é ja, âna wâgà, âna gâ o wacié pitûtôowâri pâ, càgà caa tâmogòorio.»

³¹ Á é nye ciburà gòò wà Pétéru nau ina pâ: «Èkâ! Wiàna ina pâ tètâmwaraju naima ma wâgà, á càgo caa pitûtôowârigà!»

Á wàilà diri, âna nye caapwi é pwina rà ina tée.

É pwapwicîri na Gethsémané

Mataio 26.36–40; Luka 22.39–46

³² Géewê, á rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Á é ina tàra pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâra nau pwapwicîri.»

³³ Á é popa wiâê wà Pétéru, ma Jacques, ma Ioane. Á é tapoo po dau pidumapié ma wâgotéé.

³⁴ Á é ina tàra pâ: «Po dau tòina ma pikiri é pwâranumoo. Á guwà tàpo tâa ni, á guwà tà tàcì! Guwà cibwaa puu!»

³⁵ Á é tàpo paé jìrà, á é tùu jùrué. Á é ilari jii Pwiduée pâ na é patâjii jiié é tòina kâra pwi pâara bèepwiri, wiàna pâri.

§ 14:18 Psaume 41.10 14:20 Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro írâ naa na i na ngapò na caapwi. 14:22 1 Korénito 11.23–25 14:24 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16; Hébéru 9.20

14:28 Mataio 28.16; Maréko 16.7 14:31 Ioane 11.16 14:32 Ioane 18.1 14:34 Ioane 12.27

³⁶ Â é ina pâ: «*Abba**, Caa, pârigà diri é muru. Gà patâjii jiiio é pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa é pwina nūmoo goo, â gà nye pwa cābawādéd'gà.»

Rà puu tèpa câmu kêe

³⁷ Ê wājué me cōwà dari tèpa âracié a câmu kêe, â é cōo pâ rà tà puu. Â é ina tà Simona Pétèru pâ: «Simona, wānau, gà tà puu? Càcaa pâri ma gà tàpo tàci, naa na ji caapwi ineretòotù?

³⁸ Guwà tà tàci, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nūmawà na guwà pwa na wādéd, êco na ticé nii kàwà.»

³⁹ Ê jèu pâra cōwà wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é jèu ina mwara é pwina é jèe ina.

⁴⁰ Ūna é wājué me cōwà darirà, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau pwacóc tàra, ma rà tà tàci. Â càra caa tâmogòori, cè otòpi kàra tée.

⁴¹ Â jèe béwacié mwara é pai pâra kêe jiiirà, â é wājué cōwà. Â é ina tàra pâ: «Gona guwà bwaa gére nao ma puu? Pâri! Ba o jèe panuâò ni tà tèpa pwa na èpà, wāgo Pwina nairi âboro. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.]

⁴² Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai good†, âna jèe tà wàèni!»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47-56; Luka 22.47-53; Ioane 18.3-12

⁴³ Ūna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâé pâ âboro na wāru, na rà pa é pâ tàuwa, ma gò upwāra. Ba rà panuārà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pituâ.

⁴⁴ Â wà Judas, wà pwina é pi-icuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra é pwina ée pwa: «Wà pwi âboro na go bwénuùé, âna nye wàé kaa. Guwà tâjùrué, â guwà popaé pâ, â guwà wéaarié bwàti.»

⁴⁵ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co Pwi a pwa pupûra!» Â é bwénuùé.

⁴⁶ Â rà pò ma tâjùru Iésu.

⁴⁷ Â wà pwi âboro na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù é tàuwa kêe, â é nye tüboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüru.

Gona go pwi a tètâmwara âboro?

⁴⁸ Ê ina wà Iésu tà tàpéeni pâ: «Wānau? Guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é bàra upwāra, pwacèwii na go pwi a pòtâmwara âboro!

⁴⁹ Diri pâ tòotù, âna go tâa nabibihi kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wāra pwapwicîri. Êco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wādéd na wārapwiri. Ba nabàni, âna gére pacoò é pâ muru na jèe inapàpari, naa na Tii Pwicîri.»

⁵⁰ Â wà diri tèpa câmu kêe, âna rà panuâé, â rà uru.

É uru na é cicàpé pwi âboro èpo

⁵¹ Êco na pwa pwi jè âboro èpo‡, âna é pâra wiâé. Â é pòpiité goo é jè ciità. Ūna rà pwa na rà tâjùrué wà pâra tàpé,

⁵² â rà tà cipa awé i ciità kêe, â é uru na é cicàpé.

Wāra pitèimuru kà tèpa Juif

Mataio 26.57-68; Luka 22.54-71; Ioane 18.19-24

⁵³ Rà popa pâ Iésu naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma wà tèpa pituâ, ma wà tèpa dotée goro é Naèà.

⁵⁴ Napwa wà Pétèru, âna é picâwiâé géé iti, â é tò naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa, â é pwacàrau.

⁵⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma diri é pé wāra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè âboro, tàra na rà pitòti Iésu. Ba nūmarà na rà o pwa wārimuru tée ma é bà. Êco na càra caa pâmari.

⁵⁶ Ba wāru tèpa pitòtié na rà pwâ, êco na càra caa pitèrerà.

⁵⁷ Â nabwé, â rà cimadò pâra tàpé géé goorà, â rà ina pâ:

⁵⁸ «Bà jèe nye téréé na é ina pâ: “Go o tédidiri é Wāra pwapwicîri bèeni na ia rà bari wà tèpa âboro. Â naa na âracié tòotù, âna go bari cōwà é jè Wāra pwapwicîri na càcaa bari goro na-ararairi âboro.”»

14:36 Maréko 10.38; Ioane 6.38 * **14:36** *Abba*—Pai ina wée pâ, *caa kôo* naa na araméen, pwàratùra kà Iésu. † **14:42** *Ipa popai good—Me trahin*: Icurio. **14:49** Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20 ‡ **14:51** *Pwi jè âboro èpo—Munaa wà Maréko* na é wii tii bèeni. **14:58** Ioane 2.19-21

⁵⁹ Êco na wà tèpa pitòtié bèèpwiri, âna càra caa pitèrerà mwara.

Pai tòpi kà Iésu

⁶⁰ Ê cimadò na ara diri tèpa pitùâ wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona nye ticè bétòpi'gà? Wàna? Cànga caa tère è pà pwina rà gère pitòtigà goo?»

⁶¹ Êco na é nye tàpo tâa wà Iésu, â câé caa tòpi. Â é jèu tawèerié mwara wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, pâ: «Gona nye âjupâra pâ wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naí Pwiduée—wà Pwiduée na jè papwicirîé?»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu, âjupâra è pwina gà ina. Â guwà mwa còo wà Pwina naíri âboro, wiàna é tâa gòro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitùâ]. Â guwà mwa còoé, wiàna é me na pâ nee, géé napwéretòtù.»

⁶³ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, â é po dau putàmù.] Â é nye tidàpa kaa è ârabwée kèe^S, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

⁶⁴ Ba guwà jèe tèreé, na é ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]. Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wádé na é bà!»

⁶⁵ Â wà pàra tàpé, âna rà èdurié, â rà târamiri è naporomee, â rà tòbitié goro írâ. Â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri è muru]!»

Â rà popaé wà tèpa wéaa, â rà pitagégéri pûrué.

É pitùtòowâri Iésu wà Pétèru

Mataio 26.69-75; Luka 22.56-65; Ioane 18.16-27

⁶⁶ Napwa wà Pétèru, âna é nye tà tâa niboo gòroigé.

Â é téeppaa me tò jè âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò.

⁶⁷ Â é còo Pétèru na é gère pwacârau. Â é ucârié, â é ina tée pâ: «Èe, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu géé Nazareth!»

⁶⁸ Â é tòpi tée pâ: «Bwa! Càngo caa tâmogòorié, â càngo caa tâmogòori è pwina nùmaga na gà ina.»

Â géewé, â é pàra dàra è goropwârawâ goro i gòroigé. {Â, na wàrapwiri, â é to i ja.}

⁶⁹ Â wà tòoni, âna é ucârié mwara wà Pétèru, â é jèu ina mwara târa pâ âboro na rà tâa wê, pâ: «Akaé! Wà pwini, âna pwi jè ârapàra tèpa câmu kà Iésu!»

⁷⁰ Â é ina mwara wà Pétèru pâ: «Bwa, bwa! Càngo caa tâmogòorié!»

Â géé na càùé, â wà tèpa tâa wê, âna rà ina mwara tée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ gà pwi jè a câmu kèe! Ba wâgà mwara, âna gà pwi a me géé Galilée*!»

⁷¹ Â é nye pigòo kaa wà Pétèru ma ina pâ: «Kaal Guwà tère, go *ipwataâboro tàwà pâ càngo caa tâmogòori wà pwiibà! Wádé na é pwa wârimuru tóo wà Pwiduée, wiàna go pwâ!»

⁷² Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é wailu to i ja. Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra è pai wailu to kâra i ja, âna gà o wacié pitùtòowâri pâ, cângà caa tâmogòorio.»

Â é i wà Pétèru.

15

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Mataio 27.1-31; Luka 22.66-23.25; Ioane 18.28-19.16

¹ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirâ naima diri è wâra pitùâ kà tèpa *Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa pitùâ, ma tèpa *dotée goro è Naèà. Ba nùmarâ na rà tâmogòori è pwina rà pwa tà Iésu. Â rà piíé, â rà popaé pàdari *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma].

² Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgère ina.»

³ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, âna wâru è pâ muru na rà pinatòti Iésu goo.

⁴ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona nye ticè cèna gà tòpi goo? Gà nye gére tère è pâ muru na èpà na rà ina naa googâ?»

⁵ Êco na câé mwa caa tòpi wà Iésu, â é po dau pò gooé wà Pilato.

14:62 Psaume 110.1; Daniel 7.13 ^S **14:63** Tidàpa...ârabwée kèe—Câmu kâra pai po dau dàpàgà tée, é, pwâra putàmù kèe.

14:64 Lévitique 24.16; Ioane 19.7 ^{*} **14:70** Pàra Tii Pwiciri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bëeni: *Ba bà tère naa na wéegère pwâratùrà'gà.* **15:1** Luka 22.66 **15:5** Ésaie 53.7; Maréko 14.61

Nümarà goo Barabbas

⁶ Napwa Pilato, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu cè pwi jè âboro, na nüma é Ba gooé.

⁷ Â, [na naja bëepwiri, â] pwa pwi jè âboro, na nee Barabbas, na rà pitànaima na karapuu, ma tèpa béé. Ba rà tètámwara âboro, na pàara na rà cicara tèpa Roma.

⁸ Â rà tèepaa me naa jaa Pilato pâ âboro na wâru, â rà ilari jiié pâ: «Gà pwa ba kâbà, é muru na jèe nye câmaajé tâgà na gà pwa.»

⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona nümwà na go panuâ còwâ Iésu, 'pwi ukai kà tèpa Juif?»

¹⁰ Ba é nye tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìò, âna rà panuâ tée Iésu, goro pai píboo kàra.

¹¹ Éco na wà tàpéebà, âna rà cètùu é pâ âboro, ba na rà ina pâ: «Panuâ tâbà wà Barabbas!»

Tanamiri Iésu naa goro kurucé!

¹² É tawèerirà mwara wà Pilato pâ: «Â gona dà cèna go o pwa tà pwina guwà ina gooé pâ 'pwi ukai kà tèpa Juif?»

¹³ Â rà uu ma tomara too pâ: «Tanamirié naa goro *kurucé!»

¹⁴ Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Éco na rà ina wiikauri pâ: «Tanamirié naa goro kurucé!»

¹⁵ Â é panuâ tàra wà Barabbas wà Pilato, ba nümee na rà wâdéarié é pâ âboro. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâé tà tèpa coda, ba na rà tanamirié naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

¹⁶ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé Iésu, naa na gòroigé, kàra é wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é pé wàra coda.

¹⁷ Â rà piècaarié, â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii—[pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina]. Â rà pâti é pé bwe korona* kée, goro îri upwàra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûrué.

¹⁸ Â rà [cibèepié, â rà tànyirié, ma] ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâagà, co 'Pwi ukai kà tèpa Juif!»

¹⁹ Â rà nye tà pâdi é pûrué goro é bàra watü. Â rà nye tà èdurié, â rà nye tà tùu jùrurà araé.

²⁰ Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwütü géé gooé i ârabwée mii, â rà naagée còwâ naa gooé é ârabwée kée. Â géewé, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamirié naa goro i kurucé.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Mataio 27.32-44; Luka 23.26-43; Ioane 19.17-27

²¹ Pwa pwi jè âboro géé na ville Cyrène na nee Simona, pwi caa kà Alexandre ma wà Rufus†, âna é me wé, ba é wâjué còwâ géé na aupwanapò. Â rà tacoo gooé wà tèpa coda, ba na é kâa é kurucé kà Iésu.

²² Â rà popa Iésu, pâ naa gòro jè ti kàra jaa na ina goo wé pâ Golgota, na pai ina wèe pâ 'Goro pwiripûru âboro'.

²³ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga‡. Â rà naa tà Iésu, éco na nye tàutée na é wâdo.

²⁴⁻²⁵ Na po 9 ineretòotù na dàuru, âna rà tanamirié naa goro i *kurucé wà tèpa coda. Â rà càù noo kàra tii, ba na rà tâmogòori pâ, wàilàapà na o popa é pâ ârabwée kée, ba na rà o pipâdi naa goorà.

²⁶ Â rà popa é ére upwàra, â rà wii naa goo, é majoro é pai bà kée, pâ: IÉSÜ, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

²⁷ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kée; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kée. {

²⁸ Êkaa na pacoò i pwi ia mara wii naa na *Tii Pwicíri gooé, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.* *Ésaie 53.12*

²⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ére bëepwiri, âna rà ura é pûrurà, â rà tànyiri Iésu, â rà ina pâ: «Pwiini, gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i *Wàra pwapwicíri, â gà o pagòtù còwâ naa na âracié tòotù?

15:11 Apostolo 3.13-14 * **15:17** Bwe korona—*Couronne*. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Bwe câma*.

15:21 Roma 16.13 † **15:21** *Alexandre ma wà Rufus*—Pwiri tupédu âboro imaina naa na wàra pwapwicíri na ville Roma.

‡ **15:23** *Jawé na maga*—Nee myrrhe. Pé wâi târa ma câjé caa tère é maagé. **15:24-25** Psaume 22.19 **15:28** *Ésaie* 53.12 **15:29** Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58

³⁰ Â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome gée goro i kurucé bèepwiri!»

³¹⁻³² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pitaurèe goo Iésu mwara. Â rà pi-ina târa jècaa pâ: «É pi-ina gooé pâ é Pwi Ukai kâjè tèpa *Isaraèla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tâpé, èco na câé caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiàna é boo gée goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèiki naa gooé!»

Â nye ipaiwâ mwara naa goo tupé na tanamiriru naa goro kurucé, naa goro jènereè. Ba ru nye pitaurèe gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45-56; Luka 23.44-49; Ioane 19.28-30

³³ Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutè pitiri é napò^S tiagoro na âracié ineretòtù na càuru ija.

³⁴ Ûna po âracié ineretòtù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éloi, Éloi, lama sabakthani?* Pai ina wée pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuâò?

³⁵ [Â càra caa tèreè bwàti] wà pàra tâpé na rà tâa wê, â rà ina pâ: «Guwà còo, é todà *péroféta Élia!»

³⁶ Â pwa pwi jè ârapàararâ, âna é itàtà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo. Â é ina [tà tèpa bée] pâ: «Tâpo tâa, ba pwiri jè o còo wà Élia, na é me, nau naaé boo géenidò goro kurucé!»

³⁷ Èco na é dau uu too wà Iésu, â nye ègò kaa òmaa kée.

³⁸ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ère na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidâpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèè.

³⁹ Â wà pwi caa kâra coda roma na é coo ara Iésu, âna é còo é pai bà kée, â é ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bëeni, âna é *Pwina nai Pwiduée!»

Rà còoé wà pa ilâri

⁴⁰ Pwa pàra ilâri, na rà tâa wê mwara, âna rà tà coo iti, â rà còo pwiri—wàilà ma wà Maria gée Magdala, ma wà Salomé, ma wà Maria, nyaa kà tupédu aéjii José ma Jacques (wà pwina ina gooé pâ 'Pwi dopwa').

⁴¹ Wàilà kaa, na rà pàra wiâ Iésu, â na rà pitu tée, ûna é bwaa tâa napò Galilée. Â wâru é pa pàra ilâri, na rà tâa wê mwara, na rà too wiâé mwara, naa *Iérusaléma.

Tòpòé naa na auipwâni

Mataio 27.57-61; Luka 23.50-56; Ioane 19.38-42

⁴²⁻⁴³ Diri é pâ namuru bèepwiri, âna pacco na [papwicî] tòtù béaa kâra é *tòtù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, âna rà pwabwàti é pi-ija târa tòtù pwicîri.

Na bàrane, âna é tèepaa me wà Ioséfa, pwi âboro gée Arimathée. Wà pwiibâ, âna pwi jè âboro imaina, naa na wâra pitèimuru kà tèpa Juif. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri é pai tèepaa me kâra é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é ipagòorié, ba na é pâra naa jaa ukai Pilato, ma ilari jiié i naii Iésu. Ba nùmee na é popa é naiié béaa kâra é pai tapoo kâra tòtù pwicîri.

⁴⁴ Ûna é tère wà Pilato pâ, é jèè bà wà Iésu, â é pò. Â é todà pwi caa kâra coda, â é tawèerié pâ: «Gona jèè gòiri cè pai bà kée?»

⁴⁵ Â é piwiâ tée. Â wà Pilato, âna é naa tàrù tà Ioséfa, ba na é popa i naii Iésu.

⁴⁶ Â wà pwiibâ, âna é tapwùtù i naii Iésu gée gòro i kurucé. Â é cajipié goro é ciità na é wâri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwâni—pé pwêe na îri naa na pé atü. Â nabwé, â é pwùru é jè pé atü maina, â é târiwâri i auipwâni.

⁴⁷ Â wà Maria gée Magdala, ma wà Maria nyaa kà José [ma Jacques] âna ru còo é ère na tòpò Iésu naawé.

16

É wâro còwâ gée na aubà

Mataio 28.1-8; Luka 24.1-12; Ioane 20.1-10

¹ [Na capàto na bàrane] ûna jèè nabwé é *tòtù pwicîri [kà tèpa *Juif] â wà Maria gée Magdala, ma Salomé, ma wà Maria nyaa kà [José ma] Jacques, âna rà pâ nau wâri é jawé ùrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu.

² Na pwapwicîri, na bwaa dàuru, na é gére ègòdò tòtù, â rà pâra naa na auipwâni.

³⁻⁴ Â wii naigé, âna rà gére pi-ina târa pâ: «Gona wàilàapà na o mwa pwùru i atù goro i pwêe? Ba po dau maina!»

Éco na, ûna rà tèepaa pâ, â rà côo pâ jèe pwùru.

⁵ Â rà tò naa na i pwêe auipwàni. Â rà côo pwi âboro èpo na é tâa gòro âji ìjè, na é coona é ârabwée gòri na pwaa*. Â rà po dau pò, ma wâgotàra.

⁶ Éco na é ina târa pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba [go tâmogòri pâ] guwà me nau mudà Iésu géee Nazareth, wà pwi ia tanamiriè naa goro *kurucé. Guwà tère, jèe tiàué ni, ba é jèe tàci géee na aubà, â é jèe wâro còwâ! Ba wàéni é ére, na ia tòpòé naawê.

⁷ Â guwà wâjué còwâ wài, â guwà ina tà Pétèru ma tèpa *câmu kà Iésu pâ, é tapaciwà wà Galiléee wà Iésu. Â guwà o mwa côoé naawê, wàra na ia é jèe ina tàwà.»

⁸ Â rà còobé géee na i auipwàni i pa ilàri, â rà itàa pâ. Â po dau dàpàgà târa, â rà céca. Â càra caa ina târa âboro imudi, ba po dau wâgotàra.

Nee tii 9–20, âna nye tiàù na pâ Tii Pwiciiri naa na grec na muru béaa.

É pipaarié tà tèpa âboro kèe

Mataio 28.9-20; Luka 24.13-53; Ioane 20.11-23; Apostolo 1.6-11

—Tà Maria géee Magdala

⁹ Na pwapwiciiri na bwaa dàuru, âna é wâro còwâ géee na aubà wà Iésu. Â é pipaarié béaa tà Maria géee Magdala, wà i tò ilàri, na ia é nama é wádé na é tú târa è pâ 7 duée géee gooé.

¹⁰ Â wà tòoni, âna é me, nau piwiâ tà tèpa bée Iésu, è pwina é côo.

Napwa wàilà, âna rà tàgéere pijinünü imuru Iésu.

¹¹ Â é ina târa wà Maria pâ: «É jèe wâro còwâ wà Iésu! Ba go còoè!»

Éco na càra caa cèikì naa gooé.

—Tà tupédu a câmu kèe

¹² Pwa tupédu a câmu kà Iésu, âna ru pâra wii naigé, â ru còobé géee na ville. Â é cipàpariru wà Iésu, na jèe ité pai còoè.

¹³ Â ru wâjué còwâ, ba na ru piwiâ tà pâra tèpa câmu, éco na wàilà mwara, âna càra caa cèikì naa gooru!

—Tà tèpa 11 apostolo kèe

¹⁴ Â bénabwé wèe, âna é pipaarié tà tèpa 11 *apostolo kèe, wà Iésu, na rà bwaa géere ija. Â é pwarà, â é ina târa pâ: «Po dau gòo é pùruwà! Tàutàwà na guwà cèikì, na rà ina tàwà pâ, go jèe wâro còwâ!»

¹⁵ Â é ina târa mwara pâ: «Guwà pâra pitiri è gòropuu, â guwà inapàpàri è *Picémara Wádé, târa diri è pâ âboro.

¹⁶ Â wà pwina é cèikì naa goo, ma *upwaaé, âna ée mwa udò, [â o tâa tée è *âji wâro]. Â wà pwina caé caa cèikì, âna ée mwa piteié wà Pwiduée, ma naa wârimuru tée.

¹⁷ Wàéni pâ câmu kèe naa goo tàpé na rà cèikì:

Rà o tú târa è pâ duée, naa na neeò;

Rà o pwa è pâ pwàratùra na pâ ité;

¹⁸ Rà o cipa è pâ dòèa naa na ìrà;

Rà o wâdo cè jawéere bà†, â o càra caa bà goo;

Rà o tòpò é du ìrà naa gò tèpa maagé, â rà o wádé còwâ.»

¹⁹ Géee na càuru è pai ina kèe târa pwiri, â dàgòtù too naa napwéretòotù, wà Pwi Ukai Iésu, â é tâa gòro étò kà Pwiduée [ba na é pitùâ wê].

²⁰ Â wà tèpa câmu kèe, âna rà pâpitiri pâ napò, ba na rà inapàpàri è Picémara Wádé. Â é pitu târa wà Pwi Ukai. Â é *paâjupàra è Popai na rà inapàpàri, ba é naa târa è patàmee, ba na rà pwa è pâ câmu, na rà pò goo wà tèpa âboro.

* **16:5** Pwi âboro èpo na é... Pai ina wèe pâ, pwi angela. Côo mwara *Angela* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii. **16:7** Mataio 26.32; Maréko 14.28 **16:14** 1 Koréniro 15.5 **16:15** Apostolo 1.8 **16:16** Apostolo 2.38 **16:17** Apostolo 2.4, 8.7 **16:18** Luka 10.19; Apostolo 28.3-6 † **16:18** Rà o cipa è pâ dòèa...Rà o wâdo cè jawéere bà—Pai ina wèe pâ, wiàna rà wâdo... ba càcaa popai goro è pwina wádé na jèe pwa. Popai goro è pwina pâri ma tèepaa tà pâra tèpa câmu kà Iésu. *Jawéere bà—Poison*. **16:19** Apostolo 1.9-11, 2.33-34 **16:20** Apostolo 14.3; Hébéru 2.3-4

Picémara Wâdé na é wii wâ Luka Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Luka, pwi dotée (côo *Kolosé* 4.14), na é pâra wiâ Paulo (côo *Apostolo* 16.10 ma 2 *Timotéo* 4.11). É pwi *Grec. Munaa wâé co pwi âboro na wii naa na *Tii Pwicîri, na câé caa pwi *Juif. É mudàra diri é pwina rà ina ma wii goo Iésu wâ tèpa *paâjupâraê, â é wii târa tòmîri. (Côo Luka 1.1-3.) Pai wii tii kêe, âna paari pâ, é pwi âboro na é pwi a *câmu.

É wii wiidâ?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65, béaa kêra pai tanoori wâra é ville Iérusaléma na é naja 70.

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi âboro imaina naa jaa tèpa *Roma, na rà pitûâ naa napô naawê. É jèe pwi a cèikî naa goo wâ Iésu *Kériso, â é jèe picòo é pâ muru goro é cèikî (1.4). Ê nee *Théophile* âna pai ina wêe pâ 'Wâ pwina é meaari Pwiduée'. Pwiri ucina mwara goo diri tèpa cèikî na rà wâru, na càra caa tèpa Juif, â na rà wâro wâgôroigé jii napô *Judée.

Cina é wii?

É paari wâ Luka pâ, é pâara cèikî kâjè naa goo Iésu, âna muru na cimwü ma âjupâra.

Dà ère é tii bèeni?

Tii kâ Luka, âna tii na tâbawêe goro wâro kâ Iésu, jii pâra tii. Wâru pâ nee tii naa naporomee 10-18, na nye tiâu na *Tii kâ Mataio*, ma *Maréko*.

Wâ Luka, âna é paari pâ, wâ Iésu Kériso, âna é pwi âboro na é tâbawêe. É piwiâ é pai tâa kâ Iésu ma wâ tèpa âboro, ma pimeaari kêe târa (4.18-19; 19.41).

Wâ Iésu, âna é dau meaari tàpé na ticé nii kêra ma tàpé na pipwaée kêra:

- tèpa pwa maga (17.12-19);
- tàpé na ticé kêra (16.19-31);
- pa ilâri (7.43-48);
- pa ilâri dâpwâ (7.11-17);
- tèpa tò mwani—tèpa âboro na rà èpàrirâ tèpa jènererâ (18.9-14);
- tàpé na èpâ wâro kêra (7.36-50).

Na pâara kâ Iésu, âna piticémuru naa goo pa ilâri jii tèpa paa. Êco na jè côo naa na *Tii kâ Luka* pâ, câé caa niimiri wârapwiri wâ Iésu. Â wâ Luka, âna é wii nee pa ilâri na rà pâra wiâ Iésu (8.2-3; 24.10).

É piwiâ mwara wâ Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- é pwapwicîri, âna muru na dau maina naa na wâro kâ Iésu (5.16);
- waké kêra Nyuâaê Pwicîri naa na wâro kâ Iésu (côo 1.80) ma tèpa âboro kâ Pwiduée;
- waké kâ tèpa angela (naporomee 1, 2).

Pai pitâgoo tii kâ Luka

Pitèpa Iésu ma pai maina too kêe (1.1-2.52)

Ipwabwâtié târa waké (3.1-4.13)

Waké kâ Iésu naa Galilée (4.14-9.50)

Autapoo goo (4.16-5.16)

Râ tapoo cicaraé wâ tèpa pitûâ (5.17-6.11)

É pacâmuri tèpa câmu kêe (6.12-49)

Wàilàpà pwi Iésu bèepwiri? (7.1-50)

É pwa ucina na é pacâmuri tèpa âboro (8.1-21)

Dau pwa pâtâma Iésu (8.22-56)

Pai tâa kêra ma tèpa 12 a câmu kêe (9.1-50)

É tapoo pâra dâra Iérusaléma (9.51-19.27)

É pacâmuri tèpa âboro kêe

É patère tèpa pitûâ na rà cicaraé

É wacié inapâpari pai o bà kêe

Waké kêe naa Iérusaléma (19.28-21.38)

Pai bà ma wâro còwâ kêe (22.1-24.53)

É inapàpari tii kée wà Luka

¹⁻³ Bwàcu'gà, co pwi ukai Théophile. Go wii é tii bèeni, ba na go piwiâ tâgà diri pâ muru na é jèe pwa wà Pwiduée naa jaabà, géé na càuru pai pitèpa wà Iésu*. Wàru tèpa *paâjupâra na rà còo pâ muru bèepwiri, â rà inapàpari, â rà picémara é *Picémara Wâdé. Â wà pàra tàpé, âna pwa na rà piwiâ naa na tii. Â wâgo mwara, âna go mudàra bwàti, ba na go wii tòimiri é jèkutâ ba kâgà, goro diri pâ muru bèepwiri.

⁴ Ba na wàrapwiri, âna gà o mwa bàra còoina pâ âjupâra é popai na ia gà tòpi.

Zakaria ma Élisabeth

⁵ Na pàara na é ukai naa *Judée wà Héroda†, âna pwa pwi jè âboro wé, na ina gooé pâ Zakaria. É pwi a pwa ârapwaaillò, géé na pubu kà Abia. Â napwa tô wâdèe, Élisabeth, âna tô goobàra *Arona.

⁶ Â cau wàilu, âna ru *târù na ara Pwi Ukai Pwiduée. Ba ru pitère dàra diri pâ naèà, ma é pâ pitûâ kée, â nye ticè cèna pâri ma pitèiru goo.

⁷ Êco na nye ticè èpo kàru, ba càcaa pâri ma é pièrù‡ wà Élisabeth. Â jèe cau pwanûmaru.

É cai Zakaria pwi jè angela

⁸ Na jè tòotù, â wà Zakaria, âna é pwa wakè kée na *Wàra pwapwicîri kà Pwiduée. Ba nye tòotù na rà wakè na i pubu kée.

⁹ Wiàra é pai pwa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, â rà picàù noo kâra tii, ba na rà pitòrigari pwi âboro géé goorà, na ée tò naa na ére na dau pwicîri, naa na Wàra pwapwicîri. Â naawé, âna é cîri *encens* [pâ dà na úrea na jè cîri] ba na âraimeai tà Pwiduée.

Â, na tòotù bèepwiri, âna wàru noo kâra tii kà wà Zakaria. Â é too nau pwa é wakè kée.

¹⁰ Â, na é gére cîri i *encens* [naa gò béreca] â dau wàru tèpa âboro§ na rà gére pwapwicîri boo gòroigé.

¹¹ [Úna é gére wàrapwiri wà Zakaria] â é nye cipàparié kaa, wà pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é coo gòro ètò kâra i béreca.

¹² Â é pò wà Zakaria, â dau wâgotée, [â é pwùkùru].

O pwa pwi èpo'gà

¹³ Êco na é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co Zakaria! Ba é jèe tère é pwàra pwapwicîri kàu wà Pwiduée. Â wà tô wâdâgà, âna [ée mwa nyarana, â] ée mwa pitâmari pwi èpo'gà, â gà mwa pitunee tée pâ Ioane.

¹⁴ Â gàu mwa puràra, ma ipwâdée. Â o mwa wàru mwara tàpé na rà o ipwâdée goo.

¹⁵ Ba wà pwina naigà, âna ée mwa pâ nau pwi âboro na dau imaina na ara Pwi Ukai. Â o pwicîri na é wâdo dipâa ma cè jawé gòo. Ba ée jèe nye dipitirié kaa é *Nyuâaè Pwicîri na é bwaa tâa nanaa nyaa kée.

¹⁶ «Dau wàru tàpé gée na é Ba *Isaraéla, na ée mwa tòimirià, ba na rà wâjué còwâ dari Pwi Ukai, Pwiduée kàra.

¹⁷ O tâa gooé é pàtàmara é Nyuâaè Pwicîri, pwacèwii *péroféta Élia biu. Â ée mwa tòimiri ma pwabwàti é Ba kée, béaa kâra pai tèepaa kà Pwi Ukai. [Ba o càcaa gòiri, â ée jèe tèepaa.] Â géé goo pwina naigà, âna wà tèpa caa, âna rà o naa nûmarà naa goo tèpa nairà*. Â wà tàpé na càra caa pitère dà Pwiduée, âna rà o mwa pinûnûma, pwacèwii tèpa âboro na rà *târù na ara Pwiduée.»

Go wànuu târa pai cèikí kòo?

¹⁸ É ina wà Zakaria tà pwi angela pâ: «Go wànuu târa pai cèikí kòo, naa goo é pwina gà ina? Ba go jèe po dau ijiao, â wà mwara wâdòo, âna é jèe jiiitàmù.»

¹⁹ Â é tòpi tée pâ: «Ico pwini! Wâgo, âna wâgo angela Gabriel, â go pwi a coo ara Pwiduée, ba na go piâboro kîri kée. Â wàè na é cùruo me, ba na go inapàpari tâgà é popai wâdé bèeni.

²⁰ Wâdé na gà tâmogòori pâ, diri é pâ muru na go ina tâgà, âna o mwa tèepaa, na pàara na é jèe tòpò wà Pwiduée. Êco na wâgà, âna câgà caa cèikí naa goo! Â gà còo, gà o ciò, tiagoro é tòotù na o mwa coo diri é pwina go ina tâgà!»

1:1-3 Apostolo 1.1 * **1:1-3** Géé na càuru pai pitèpa wà Iésu—Grec: Géé na autapoo goo. † **1:5** Héroda—Héroda na nee 'Héroda Maina'. Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. ‡ **1:7** Càcaa pâri ma é pièrù—Stérile. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Ilàri mwarì*. **1:9** Exode 30.7 § **1:10** Wàru tèpa âboro—Grec: *Diri é Ba {kà Pwiduée}*. **1:15** Nombres 6.3 **1:17** Malachie 3.1,24, 4.5-6; Mataio 17.11-13 * **1:17** 4e phrase—é, *O pwa pinaanapò naa nabibù kà pa nyaa ma caa, ma tèpa nairà*. **1:19** Daniel 8.16, 9.21

²¹ Na pàara na ru gére pitùra na, wà Zakaria ma wà pwi angela, âna rà gére tapacié wà tèpa âboro. Â rà pò [ma pitawéerirà] pâ, cina gòrié dò wâ.

²² Ûna é mwa bàra còobé [géé na ére na dau pwicîri] âna é jèe ciô. Â é po pwa ineremuru târa, goro îê. Â rà pâra na tâmogòri pâ pwa cè pwina é còo, cèna me géé goo Pwiduée.

²³ Nabwé, â é tubanabwé é waké kèe wà Zakaria, naa na i Wâra pwapwicîri, â é pâra naa pwârawâ kèe.

É nyarana Élisabeth

²⁴ Géé na càùé, â wà tô wâdèe Élisabeth, âna é nyarana. Â é nye tà tâa pwârawâ naa na 5 parui. Â é nye tà niimiri pâ,

²⁵ 'É dau wâdé ba kôo wà Pwi Ukai. Ba ia go po dau kamu, ba nye tô a ticé èpo kôo. Â é meاريو, â é jèe dàgòtù é pwâra kamu kôo.'

Inapàpári pai pitèpa Iésu

²⁶ É jèe nyarana wà Élisabeth naa na 6 parui. Â, na pàara bèepwiri, â wà Pwiduée, âna é panuâ wà pwi angela kèe, wà Gabriel, naa Nazareth wà Galilée,

²⁷ naa jaa tô jè èpo ilàri, na nee Maria. Wà tòobâ, âna ru ipwa câbawâdé† ma wà pwi âboro, na ina gooé pâ Ioséfa, pwi gòobàra pwi ukai *Davita.

²⁸ Â é piâpàrié‡ pwi angela, â é ina tée pâ: «Cidòri nyuâagà, co Maria! Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é jèe *pwényunyuaarigà goro é pimeaari kèe, â é wâjaagâ.»

²⁹ Â é pò wà Maria, ba câé caa tâmogòri é pwina é ina tée. Â é pinünüma ma pitèi pâ: 'Cina é pacidòri nyuâaô wà Pwiduée?'

³⁰ Â é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgâ, co tòoni! Ba é ipwâdée googâ wà Pwiduée, â é pitòrigarigâ.

³¹ Â gà o nyarana, â gà o pitâmari pwi nari èpo paaò, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu§.

³² Wâé, âna wâé pwi âboro na dau imaina na ara Pwiduée. Â o pitunee tée pâ **Pwina naí Pwiduée na é dau wâdòiti'. Â wà Pwiduée, Pwi Ukai kèe, âna ée mwa naa tée é pwâra ukai kà Davita, pwi jojooroé.

³³ Â ée pwi ukai kâra Ba Isaraéla dàra gòiri awé. Â é pitûâ kèe, âna o nye ticé pwâadèrè.»

³⁴ Â é ina tée wà Maria wà pwi angela pâ: «Gona èpwiri, âna o wânau târa cè pai tèepaa wèè?! Ba câbu caa pé ipuu ma pwi éao, ma cè pwi jèe paaò!»

O mwa wàrapwiri géé goro Nyuâaé Pwicîri

³⁵ É tòpi tée wà pwi angela pâ: «É Nyuâaé Pwicîri, âna ée mwa boome naa gògâ, â é pàtâma Pwiduée na é dau wâdòiti, âna ée mwa wâjaagâ*. Â é pwi nari èpo na gà o mwa pitâmarié, âna wâé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, â o mwa ina gooé pâ Pwina naí Pwiduée.

³⁶ «Gà còo, wà tô jènèrègâ, Élisabeth, na ia jèe mu ina naa gooé pâ: "O jèe càcaa pitâmari"! Êco na ée mwa pitâmari pwi jèe nari èpo. Ba é gére nyarana ni—jèe 6 parui kèe.

³⁷ Ba nye ticé cèna pwacoé tà Pwiduée!»

³⁸ Â é tòpi tée wà Maria pâ: «Go tô ênawéna kà Pwi Ukai. Â go nye pwa co é câbawâdé kèe!» Â, na wàrapwiri, â é còpòo jiié i pwi angela.

É cai Élisabeth wà Maria

³⁹⁻⁴⁰ Pàra tòotù géé na càùé, â é piwâci pâ wà Maria, nau cai wà Élisabeth. (Ê village kèe, âna é tâa gòrojaa na jè ére géé goo Judée.)

⁴¹ Ûna é tère pwâra pwabwâcu kà Maria wà Élisabeth, â é nye gù kaa i pwi èpo naa nanaaé. Â wà Élisabeth, âna nye dipitirié kaa é Nyuâaé Pwicîri,

⁴² â é tomara too pâ: «Wà Pwiduée, âna é dau pwényunyuaarigâ jii diri pa èpo ilàri, â é pwényunyuaari mwara é èpo bèepwiri gére wâgoogâ!

⁴³ Po dau muru na maina ba kôo! Ba gà me naa jaaò, wâgâ tô nyaa kà Pwi Ukai kôo!

⁴⁴ «Gà còo co tô bééò, ùna go tère pwâratùra'gâ, â é ipwâdée i pwi èpo kôo, â é gù ni nanaaô!

⁴⁵ Cidòri nyuâagâ! Ba gà jèe cèikí pâ, ée mwa pacoo é pwina é ina tâgâ, wà Pwi Ukai.»

Nyabi kà Maria

⁴⁶ É ina wà Maria pâ:

«Ipwâdée pwâranümoò!

1:27 Mataio 1.16,18 † 1:27 Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. ‡ 1:28

Piâpàrié—é, Pièpàrié. 1:31 Ésaie 7.14; Mataio 1.21–23 § 1:31 Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ, wà Pwi Ukai,

âna é pa-udjè. 1:32 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaie 9.6 * 1:35 Ée mwa boome naa gògâ... Grec: Ée mwa cajipigâ pwacéwii

é ânuué. 1:37 Genèse 18.14 1:46 1 Samuel 2.1–10

Go pwamaina Pwi Ukai!

⁴⁷ Puràra pwàranùmoo!

Ba é upao géé na èpà
wà Pwiduée Caa.

⁴⁸ É câbapwamuru naa goodò,
tò ênawéna kée,
na go po dau kîri.

Rà o cau ina pâ:

“Pwényunyuâari wà tîoni!”

⁴⁹ É paari nii kée
wà Pwina é dau maina.

É pitu tîo goro îê étò,
wà Pwina é pwicîri.

⁵⁰ Maina paî wâdé kée,
dàra gòiri awé,
ba kâ tèpa âboro;

tâ tàpé na rà papwicîriê.

⁵¹ É wakè goro pàtâmee.

Tadidiri tèpa cuâcâda.

⁵² Téura pwâra ukai,
kâ tàpé na rà maina.

Caa pagòtù too
tàpé na rà kîri.

⁵³ É naa neemuru
tàpé na ticè kàra.

É pawâjuépiri
tàpé na pwa kàra,
ma ticè ère îrà.

⁵⁴ É pitu târa Ba kée,
pwi Ba Isaraéla,
pwi ênawéna kée.

É ciburà mearié.

⁵⁵ É ipwataâboro
tà tèpa jooorojè,
tà *Abéraama,
ma tèpa gòobèrèè diri.

É pacoo auina kée,
dàra gòiri awé. Nabwé!»

⁵⁶ Wà Maria, âna é tàpo tâa jaa Élisabeth, naa na âracié parui. Â géewê, â é wâjué naa jaaé.

Pai pitèpa Ioane Pwi a piupwaa

⁵⁷ Tèepaa naa na pàara na ée pitâmari* èpo na, wà Élisabeth, â é pitâmari pwi âboro èpo paaò.

⁵⁸ Â wà tèpa tàmwünyabwerié ma wà tèpa jènereé, âna rà tère pâ é pwényunyuâarié wà Pwi Ukai. Â rà capai ipwâdéè diri, naima ma wâé.

⁵⁹ Â géé na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â rà me, ba na rà pwa *kamaî tà i pwi nari èpo [wiâra é *Naèà kâ Moosé]. Â nùmarà na rà naa tée i nee caa kée, wà Zakaria,

⁶⁰ èco na é ina târa wà tô nyaa kée, pâ: «Bwa, o pitunee tée pâ Ioane.»

⁶¹ Â rà ina tée pâ: «Gorodà? Nye ticè jèneregâ, cèna é popa é neere âboro bèepwiri.»

⁶² Â rà po pwa ineremuru tà pwi caa kée, Zakaria, ba na rà tawèerié pâ, o nùmee na é picipa nee.

Nee âna o Ioane

⁶³⁻⁶⁵ É pwa ineremuru târa wà Zakaria, ba na rà naa tée é noo kâra tii, ba na é pwa tii naa na. Â é wii pâ 'Ioane'. Â géewê, âna é nye tûra còwâ kaa, â é pwamaina Pwiduée.

Â rà pò diri [tàpé na rà tèreê] â wâgotàra. Â rà piwiâ é jèkutâ goo, na diri pâ ère wà gòrojaa, wà napò Judée.

1:50 Psaume 103.13,17 **1:51** 2 Samuel 22.28 **1:52** Job 12.19, 5.11; Psaume 147.6 **1:53** Psaume 34.11 **1:54** Psaume 98.3 **1:55** Genèse 17.7; Michée 7.20 † **1:57** Pitâmari—Accoucher, donner naissance à (enfant). **1:59** Genèse 17.12; Lévitique 12.3; Luka 2.21

⁶⁶ Â wà diri tàpé na rà tère ê popai bèepwiri, âna rà dau pinünüma, â rà ina pâ: «Ée! O po dau maina awé ê pwina ée mwa pwa, wà pwi nari èpo bèepwiri!» Ba wà Pwi Ukai, âna é wâjaaé.

É pwamaina Pwidueé wà Zakaria

⁶⁷ Wà Zakaria, pwi caa kà i pwi nari èpo, âna dipitirié ê Nyuâaê Pwicîri, â é inapàpari ê popai na é naa tée wà Pwidueé. Â é ina pâ:

⁶⁸ «Pwamaina Pwi Ukai,
Pwidueé kâra ê Ba,
ê Ba Isaraéla.

Ba é pa-udòjè,
tipijè jii èpà kâjè.

⁶⁹ Dau pwa pàtâma
wà pwi a-upajè,
pwi gòobàra Davita,
pwi ênawéna kêe.

⁷⁰ Jèe nye gòiri
ê pai ina kêe pwiri.

Ba rà inapàpari
tèpa péroféta
na é pitòrigarirà.

⁷¹ Ba é jèe ina pâ:
“Go o mwa pa-udòwà
jii tèpa pièpàriwà.”

⁷² Maina pimeaari kêe
tà tèpa jooorojè.

É nye pacoo diri kaa
auipwataâboro kêe,
⁷³ na é naa tà Abéraama,
wà pwi jooorojè,
naa na pimeaari kêe.

É gére ina naa gooje, pâ:

⁷⁴ “Go upa tèpa naigà,
jii tèpa pièpàrirà.
Rà o piènawéna kôo;
o càcaa wâgotàra.

⁷⁵ Rà o wâdé na arao,
â o tàrù pwâranümarà,
na diri pai wâro kâra
wâni gòropuu.” Nabwé.»

⁷⁶ Â wà Zakaria, âna é pame ê popai bèeni [goo wà pwina naîé, Ioane]: «Wâgà pwi nari âboro èpo bèeni, âna:

Gà o pwi Péroféta:

Gà o ipa popai
kà Pwidueé Caa,
na é tâdòiti.

Gà o pâbéaa
kà wà Pwi Ukai;
pwabwàti naigé kêe.

⁷⁷ Gà o ina târa Ba kêe:
Ée mwa pa-udòwà,
[ba na guwà wâro].

Ée mwa pwanauri
ê pâ èpà kàwà.

⁷⁸ Maina pai wâdé kêe!
É tèepaa marijè;

é pame é pwéelaa,
 pwacèwii pai tèepaa
 kâra dapâra tòotù.
 79 É èù mari tàpé
 na rà tâa na bàutê,
 bàutê kâra pwâra bà.
 É tòcia târa naigé
 naa na pinaanapô.
 Nabwé.»

É pimaina too Ioane

80 Wà i pwi âboro èpo, Ioane, âna é pimaina too, â pimaina pâ é pàtàmara Nyuûaê Pwicîri naa gooé. Â é wâro namaré[‡], tèepaa naa goro i pwi tòotù, na ée mwa ipaarié târa pwi Ba Isaraéla.

2

Pai pitèpa Iésu

Mataio 1.18-25

1-2 Na pàara napô bèepwiri, âna é pwi kupénoo na Syrie wà Quirinius, â wà Auguste, âna é pwi ukai kà tèpa *Roma. Â é tûâri wà Auguste pâ, na pûra diri é jéûru âboro wâna diri pâ napô [na tâa na é pwâra ukai kèe]. (Â mwa nye piécè kaa na rà pwa pwi bèepwiri.)

3 Â diri é pâ âboro, âna rà jèpa ipiina naa na jèpa village ma ville kà tèpa jooororà, ba na rà wii é neerà.

4-5 Napwa naa goo wà Ioséfa, âna é còpòo géee Nazareth wà Galilée, ba na é pâra naa Bétéléma wà napô *Judée, nau wii é nee. Ba ia é pitèpa naawê wà ukai *Davita, wà pwi jooororé. Â é popa wiâé wà Maria, tô wâdèe, na é gére nyarana, ba é tapacî [pwi ciiri] èpo* kèe.

6 Na ru tâa Bétéléma, â tèepaa me pàara, na ée jèe pitàmari èpo wà Maria.

7 Â é pitàmari pwi ciiri èpo kèe. Â é cajipié naa na pé kupétuu, â é papuué naa na aunaa uti kâra macii, ba ticè autâa kâru[†] [ba po dau wâru âboro].

Tèpa wéaari mutô

8 Na pwi bàrane-bà, na pwi jè ére gorojaa géewê, âna pwa tèpa âboro na rà wéaari pâ mutô kâra naawê.

9 Â é nye tèepaa me kaa, pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â é coo ararà. Â nye pwéelaa bèepirà kaa é muugère kà Pwi Ukai. Â nye dau wâgotàra kaa.

10 Â é ina târa wà pwi angela pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà. Ba go pame tàwà é popai na wâdé; popai na rà o dau ipwâdée goo, wà diri tèpa âboro!

11 Ba na pwi ne bëeni, âna pitèpa *pwi a pa-udòwà, naa na village kà Davita. Âna wà pwi *Mesia[‡], Pwi Ukai [na ia guwà tapacîé géee na biu].

12 Wâéni câmu, ba na guwà o còoinaé: Guwà o pâmari é ji nari èpo na cajipié goro pé kupétuu, â papuué naa na aunaa uti kâra macii.»

13 Na nye wârapwiri kaa, â rà nye tèepaa boome kaa géee *napwéretòotù, pâra tèpa angela na rà dau wâru. Â rà cibèepi i pwi angela. Â rà nyabi ma ipwamaina Pwiduée:

14 «Ipwamaina Pwiduée,
 nidò naa napwéretòotù!
 Bèe ma dàrèbòo
 naani gòropuul
 Moo ma awé
 ba kà diri tàpé
 na wâdé tée wàilà!»

Rà pâra nau cai i èpo

15 Géee na càuè, â wà i tèpa angela, âna rà còpòo jii tèpa wéaari mutô, â rà wâjué too còwà naa napwéretòotù. Â wà tèpa wéaari mutô, âna rà pi-ina târa pâ: «Jè pâra naa Bétéléma, ma jè jèe còo cai é pwina tèepaa, na é gére ina tâjè wà Pwi Ukai.»

[‡] 1:80 Namaré—Désert. Ére na aupiticia. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa gòromweedâ. * 2:4-5 Ciiri èpo (é, càra èpo)—Premier-né. † 2:7 Ticè autâa kâru—Grec: Ticè autâa kâru wâna é wà, na rà mu tâa wé wà tèpa pârame. ‡ 2:11 Mesia—Kériso naa na pâ Tii Pwicîri naa na popwaaélé. (Còo Ioane 1.41.) 2:14 Luka 19.38

¹⁶ Â rà nye piwàcî kaa, â rà pâinari wà Maria, ma wà Ioséfa, ma i ji pwi nari èpo na é gére puu na é auna uti kâra maciî.

¹⁷ Ūna rà côoê, â rà pâra nau piwiâ târa diri é pâ âboro, i pwi ia é ina târa wà i pwi angela.

¹⁸ Â wà diri tàpé na rà tère, âna rà dau pò goo.

¹⁹ Â wà Maria, âna é nye po tâinari diri é pâ namuru bèepwiri, â é dau pinünüma naa goo.

²⁰ Nabwé, â wà i tèpa wéaari mutò, âna rà wâjué còwâ [dari é pubu maciî kâra]. Â rà dau nyabi ma pwamaina Pwiduée, goro diri é pâ muru na rà còo ma tère. Ba nye po cau coo diri, i pwi ia é ina târa wà i pwi angela.

Paari Iésu naa na Wâra pwapwicîri

²¹ Géee na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â wà Ioséfa ma Maria, âna ru popa pâ i pwi èpo kâru, ba na pwa *kamaî tée, [wiâra é *Naèà kà Moosé]. Â ru nama nee pâ Iésu, i pwi neere âboro na ia é jée mara ina i pwi angela, béaa kâra é pai nyarana kà Maria.

Ru panuêê tà Pwiduée

²²⁻²⁴ Tèepaa me é pâara, na wà Maria, âna é pwa i *ârapwaaîlò târa pai pinuwa^S [géee na càuru pai pitâmari èpo kée]. Ba jée wii naa na Naèà kà Moosé pâ: *Wâdé na é naa du ârailu déamu, é, du ârailu déajée.*

Lévitique 12.8 Êkaa na ru pâ naa na *Wâra pwapwicîri na *Iéruusaléma wà Maria ma wà Ioséfa, ba na ru wârapwiri. Â ru popa pâ wiâru mwara i èpo kâru, ba na ru naaê tà Pwi Ukai. Ba jée wii mwara naa na é Naèà kà Pwi Ukai, pâ: *Wâ pwi ciâra èpo paa, âna kà Pwi Ukai.* *Exode 13.2*

É pwamaina Pwiduée wà Siméon

²⁵ [Na pwi pâara bèepwiri] na Iéruusaléma, âna pwa pwi jè âboro na nee Siméon, pwi âboro na é târù, ma pitòimiri na ara Pwiduée, â tâa gòè é Nyuââé Pwicîri. Â é nye tà tapaçiri é pai tèepaa kà [pwi Mesia] pwi a pa-udò è Ba *Isaraéla.

²⁶ Â é ina tée é Nyuââé Pwicîri pâ: «Gà tère co Siméon, gà o bwaa nye còo pai tèepaa kà pwi Mesia kà Pwi Ukai Pwiduée, béaa kâra pai bà'gà!»

²⁷ Â é cùrué pâ naa na i Wâra pwapwicîri. Â nye na ji pwi pâara bèepwiri kaa, na wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru gére popa me i èpo kâru, [ba na ru paariê tà Pwi Ukai] wiâra é Naèà.

²⁸ Â wà Siméon, âna é tâma i pwi nari èpo, â é pwamaina Pwiduée, ma ina pâ:

²⁹ «Nabàni, co Pwi Ukai,

âna [go ipwàdée]

wâgo pwi ênawéna'gà!

Gà popao naa jaagà

naa na pinaanapò'gà.

Ba gà jée pacoo

auinabéaa'gà.

³⁰⁻³¹ Gà cùrué me naa jaabà

pwi a pa-udò diri é pâ Ba;

Â go jée côoê, wàé.

³² Pwi pwéelaa kâra é gòropuu diri.

Pwényuâa kâra é Ba,

é Ba'gà, Isaraéla.»

³³ Wà du nyaa ma caa kâra i èpo, âna ru pò goo é pwina é ina naa gooé wà Siméon.

³⁴ Â nabwé, â é *pwényu-nyuâaruru, â é ina tà Maria, pâ: «Ê pwi èpo'gà, âna ée mwa pwi câmu kâra é Ba Isaraéla. Â o wâru tàpé na rà o cicaraé, â rà o pâiti jii Pwiduée. Â o wâru mwara tàpé na rà o cimadò géee gooé ma rà o pâinari Pwiduée*.

³⁵ Â o mwa pwéelaa goo é pâ aunünüma na wâbinyiri kà tèpa âboro. Â napwa naa googà, co tòoni, âna gà o nye dau maagé còo gooé, pwacèwii na tótée pwâranümagà goro tâuwa.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Anne

2:19 Luka 2.51 **2:21** Luka 1.31 **2:22-24** Lévitique 12.1-8; Exode 13.2,12

S **2:22-24** Ârapwaaîlò târa pai pinuwa—Wiâra é pwapwicîri kà tèpa Juif, âna wâdé na é pwa ârapwaaîlò bèepwiri wà tò ilâri, 40 tòotù géee na càuru é pai pitâmari èpo kée. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadâra tii.

2:30-31 Ésaie 52.10; Luka 3.6; Tito 2.11

2:32 Ésaie 42.6, 49.6, 52.10

2:34 Ésaie 8.14; Mataio 21.42; 1 Pétèru 2.8

***** **2:34** Â o wâru tàpé na rà o

cicaraé... Grec: É wâni târa é pai tâu, ma pai dàgòtù tàpé na wâru na Isaraéla.

³⁶⁻³⁷ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa na Wâra pwapwicîri wà tò jè ilàri *péroféta, na nee Anne, tò èpo kà Phanuel, géé na wâao kà Asser. (Wà tòoni, âna ru pitâa ma wà pwi éaé naa na 7 naja, â é bà jiié. Â é jèe jùtàmù naa na é pai dàpwà kèe. Â jèe po 84 naja kèe nabà.) Â é mu nye tà tâa na Wâra pwapwicîri, naa ne ma pwaa. Â é piênawéna tà Pwiduée naa na *ipwanya—é panuá ija, ba na é pwapwicîri bwàti.

³⁸ Â é tèepaa me, na pwi pàara na rà tâa wê wà Siméon, [ma wà ji pwi nari èpo, ma wà du nyaa ma caa kèe]. Â é pwapwicîri wà Anne, ma pwaolé tà Pwiduée. Â é pwa jèkutá goo Iésu tà diri tàpé na rà tapaçîri é pai tèepaa me kà pwi [Mesia, ba] na é upa Iérusaléma.

Rà wâjué còwâ naa Nazareth

³⁹ Wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru pacoo é pwina ina naa na Naèà kà Pwiduée—[muru na mu pwa naa tèepaa é nari èpo]. Ûna ru gére pacoo diri, â ru wâjué còwâ naa jaaru, naa Nazareth wà napò Galilée.

É pimaina too Iésu

⁴⁰ É pimaina too Iésu, i pwi nari èpo, naa na pai tâmogòrimuru, ma tâmanga. Â é *aupwényunyuaári kà Pwiduée, âna nye tà wâjaaé.

Iésu na 12 naja kèe

⁴¹⁻⁴² Nye câmaajé tà du nyaa ma caa kà Iésu, na ru pâra naa Iérusaléma, na diri é pâ naja, naa goro pwapwicîri, na tòotù *Paséka. Ûna 12 naja kà Iésu, â é pâra wiâru.

⁴³ Géé na càuru é pwapwicîri, â ru jèe wâjué còwâ, èco na, napwa naa goo Iésu, âna é tà tâa Iérusaléma. Â tà càru caa còo pâ tiàué,

⁴⁴ ba ru tà niimiri pâ, é wâjaa pâra tèpa béerà goro pâra wii naigé.

Èco na, géé na càuru caapwi tòotù, â [ru còo pâ tiàué. Â] ru tapoo mudèe, nabibiu kà tèpa jènereru ma tèpa béeru.

⁴⁵ Ûna càru caa pâmarîé â ru wâjué còwâ naa Iérusaléma nau mudèe.

⁴⁶ Na béaracié kâra tòotù, â ru mwa pâmarîé naa na Wâra pwapwicîri, na é gére tâaboo naa nabibiu kà tèpa pacâmu tèpa *Juif. Ba é gére térerà ma pitawiârà [goro é *Tii Pwicîri].

⁴⁷ Â wà diri tàpé na rà tèreé, âna rà po dau pò goo pai tâmanga kèe ma pai tòpi kèe.

Go wakèri neemuru Caa kôo

⁴⁸ Ûna ru còoé wà du nyaa ma caa kèe, â ru nye dau pò kaa gooé, â é ina tée nyaa kèe pâ: «Pwiini, gorodà na gà pwa tâbu na wàrapwiri? Gà còo, wàibu ma caa'gà, âna dau wâgotâbu. Â [bu wâjué còwâ, ba na] bu mudàgà!»

⁴⁹ Â é tòpi târu pâ: «Gorodà na gàu mudòo? Gona gàu ipwanauri pâ, wâdé na go wakèri é pâ neemuru Caa kôo? Êkaa na go wâni na wâ kèe.»

⁵⁰ Èco na càru caa tâmogòri é pwina é pwa na é ina târu.

⁵¹ Géé na càué, â rà wâjué còwâ ma wàé naa Nazareth. Â é nye dau pitère dà du nyaa ma caa kèe. Â wà nyaa kèe, âna é nye tà naa nùmee naa goo diri é pâ muru bèepwiri.

⁵² Â é pimaina too wà Iésu, â imaina mwara é autâmogòrimuru kèe. Â rà dau wâdéarié wà Pwiduée, ma wà mwara tèpa âboro.

3

Wakè kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1-17; Maréko 1.1-11; Ioane 1.19-28

¹ Jèe 15 naja, na é pwi ukai kà tèpa *Roma wà Tibère. Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà Ioane, âna é tapoo inapàpari é popai kà Pwiduée. Wàilâ-ni tèpa kupénoo kà ukai Tibère napwiri:

Wà Ponce Pilato, kupénoo naa napò Judée;

Wà *Héroda Antipas, naa Galilée;

Wà Filipo (pwi aèjii kà Héroda Antipas) naa Iturée ma tia Traconite;

Wà Lysanias, naa Abilène.

² Â wà Hanne ma wà Caïphe, âna ru du *ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò. Â naa na pàara bèepwiri, âna wà Ioane, pwina naí Zakaria, âna é tâa namaré. Â é patúraé wà Pwiduée, [ba na é inapàpari é popai kèe].

É picémara pai pinünüma

³ Wà Ioane, âna é pâ naa na diri ê pâ ére gée goo nairiwâ Ioridano. Â é inapàpari tà tèpa âboro pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwâ. Â guwà pwa ma *upwaawâ, ba na paari pâ pitòotèri ê wâro kàwâ. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri ê pâ èpà kàwâ wà Pwiduée.»

⁴ Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia pâ:

*Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:*

*“Ée me Pwi Ukai!
Pwabwàti é naigé!*

*Pwa ma bàracaari
pwi ére na ée pâ wê!*

⁵ *O pwaai pâ autâgòro;
tébapuu nyi autoo;
tébatàrù aucüu naigé;
tébabàracaari aupâra kée.*

⁶ *Rà o còo pâ âboro
pàtâma Pwi Ukai.*

*É me nau pa-udòjè,
wà Pwiduée Caa.”*

Ésaie 40.3-5

O pitèi tèpa âboro!

⁷ Wâru pâ âboro na rà medari Ioane, ba na é upwaaà [naa nairiwâ]. Â é ina [tà pàra tàpé gée goorâ] pâ: «Guwà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàpà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é pitèimuru ma wârimuru, na ée mwa naa tàwâ wà Pwiduée?»

⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ guwà jèe pitòotèri ê wâro kàwâ! Â gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowâ? Bwa! [Piticémuru naa goo.] Ba [wiàna nùmee, â] o pâri wà Pwiduée ma é bii ê pâ atù bèeni, ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

⁹ «É jèe tà pwabwàti é gi kée [wà Pwiduée]. Â ée mwa tépàgà naa na wàè diri ê pâ upwâra na càcaa wâdé ê pâ pwèe, â ée mwa cîri naa na ânye!»

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

¹⁰ Ê auwâru gée goo tàpé na rà tère Ioane, âna rà tawèerié, pâ: «Dà cèna o pâri ma bà pwa, ma bà o pitòotèri ê wâro kàbâ?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ârailu ârabwée'gâ, â gà naa jèpwi tà pwina ticè tée. Â wiàna pwa utimuru'gâ, â gà naa tà pwina ticè tée.»

¹² Â pwa pàra tèpa *tò mwani wâripù, na rà me mwara, ba na é upwaaà wà Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna o pâri ma bà pwa?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Na guwà tò mwani wâripù [ba kà tèpa Roma] â guwà cibwaa popa [ba kàwâ] cè mwani cèna piwéna jii é âji wâripù.»

¹⁴ Â wà mwara pàra tèpa coda, âna rà tawèerié Ioane pâ: «Â wàibâ, âna o dà cèna bà o pwa?»
Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà naaco pai pwa kàwâ na èpà tà tèpa âboro.] Guwà cibwaa pwa kúu tàra, â guwà cibwaa tacoo goorâ, ba na rà naa mwani tàwâ. Wâdé na guwà ipwàdée co goro é wâriwâ.»

É inapàpari pai tèepaa kà Iésu

¹⁵ Êdiri tèpa âboro, âna rà tapacîri naa na ipwàdée cè pwina o tèepaa, â rà pitawèerirâ jècaa pâ: «Gona wà Ioane, âna pwiri nye wâé kaa pwi *Mesia [—wà *pwi a pa-udò na jè tapacîé gée na biu!]?»

¹⁶ Â wà Ioane, âna é inapàpari tàra diri pâ: «Wâgo, âna go upwaaà goro jawé. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kòo, âna dau pwa pàtâmee jiio. Â càcaa pâriò, ma go tipi é otàpwe goro é du wâraâê [ba é Pwi Ukai]. Â wâé, âna ée mwa upwaaà goro é Nyuââê Pwicîri ma ânye* .

17 Â é jèe nye tà pwabwàtié, ba na é [pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai] pinaaitiri è pudòro upwàra jii è parawée. Â é tòimiri è pudòé, â é cîri parawée naa na ànye na ticè pwâadèrèè.»

18 Wàru pai pwa kà Ioane na wàrapwiri, târa ma é patùra é Ba [kà tèpa *Juif] ma inapàpàri tàra é *Picémara Wâdé.

Càcaa wâdé tà Héroda

19 Wà Ioane, âna é jèe ciburà ina tà kupénoo Héroda pâ, càcaa wâdé é tûâ kèe. Ba ru ipàra ma Hérodiade, tò wâdà pwi aèjii kèe, â wâru mwara pàra muru na èpà na é pwa.

20 Â [géé goo è pwina é ina wà Ioane, â] é tòpòé naa na karapuu wà Héroda. Â, na wàrapwiri, â wà Héroda, âna é àjagò mwara goro è pâ tûâ kèe na dau èpà.

É upwaa Iésu wà Ioane

21 Na pàara na é upwaa wà tèpa âboro na wà Ioane, â wà mwara Iésu, âna upwaaé. Ûna é gére pwapwicîri, â nye tàpiri kaa é napwéretòtù,

22 â é nye boome kaa naa gòé è Nyuâaè Pwicîri, pwacèwii è déamu. Â é tère è pwàratùra me géé napwéretòtù, na ina tée pâ: «Gà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoo googà.»

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Mataio 1.1-17

23 Na é gére wâna 30 naja wà Iésu, â é tapoo inapàpàri è Picémara Wâdé. Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna nye pwina naî Ioséfa. [Wàilà-ni tèpa jojooroé]:

Wà Ioséfa,

âna é pwina naî Héli,

24 na é pwina naî Matat,

na é pwina naî Lévi,

na é pwina naî Melki,

na é pwina naî Jannaî,

na é pwina naî Ioséfa,

25 na é pwina naî Matatias,

na é pwina naî Amos,

na é pwina naî Nahoum,

na é pwina naî Esli,

na é pwina naî Nagai,

26 na é pwina naî Mahath,

na é pwina naî Matatias,

na é pwina naî Sémeîn,

na é pwina naî Yosec,

na é pwina naî Yoda,

27 na é pwina naî Yoanan,

na é pwina naî Résa,

na é pwina naî Zorobabel,

na é pwina naî Chéaltiel,

na é pwina naî Néri,

28 na é pwina naî Melki,

na é pwina naî Adi,

na é pwina naî Kosam,

na é pwina naî Elmadam,

na é pwina naî Er,

29 na é pwina naî Yéchoua,

na é pwina naî Éliézer,

na é pwina naî Yorim,

na é pwina naî Matat,

na é pwina naî Lévi,

30 na é pwina naî Siméon,

na é pwina naî *Juda,

na é pwina naî Ioséfa,

na é pwina naî Yonam,

na é pwina naî Éliakim,

³¹ na é pwina naî Méléa,
 na é pwina naî Menna,
 na é pwina naî Matata,
 na é pwina naî Natan,
 na é pwina naî *Davita,
³² na é pwina naî Jessé,
 na é pwina naî Obed,
 na é pwina naî Booz,
 na é pwina naî Sala,
 na é pwina naî Nachon,
³³ na é pwina naî Aminadab,
 na é pwina naî Admine,
 na é pwina naî Arni,
 na é pwina naî Hesron,
 na é pwina naî Pérès,
 na é pwina naî Juda,
³⁴ na é pwina naî Iakobo,
 na é pwina naî Isaaka,
 na é pwina naî Abéraama,
 na é pwina naî Téra,
 na é pwina naî Nahor,
³⁵ na é pwina naî Seroug,
 na é pwina naî Réou,
 na é pwina naî Péleg,
 na é pwina naî Éber,
 na é pwina naî Chéla,
³⁶ na é pwina naî Quénan,
 na é pwina naî Arpaxad,
 na é pwina naî Sem,
 na é pwina naî Noa,
 na é pwina naî Lémek,
³⁷ na é pwina naî Matusalem,
 na é pwina naî Hénok,
 na é pwina naî Yéred,
 na é pwina naî Malaléel,
 na é pwina naî Quénan,
³⁸ na é pwina naî Énos,
 na é pwina naî Seth,
 na é pwina naî *Adamu,
 na é pwi jooroò àboro, na é tòpò wà Pwiduee naani gòropuu†.

4

É tacai Iésu wà Caatana

Mataio 4.1-11; Maréko 1.12-13

¹ É wajúé còwà wà Iésu géé nairiwà Ioridano. Â è Nyuââé Pwicîri, âna é tâa gòè, â é popaé pà naa namaré.

² Â é tâa wê wà Iésu naa na è 40 tòotù. Â é pwa ma tacaié naawê wà *Caatana, pwi a cicarajè. Â, na pwi pàara-bà, âna cãé caa ija wà Iésu, â é dau copwa.

³ Â é pãdarié wà Caatana, â é ina tée pà: «Wiàna gà *Pwina naî Pwidueé, â gà bii è pwi atù bèeni, ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pà: *Cãé caa wâro co goro poloa* Deutéronome 8.3 wà pwi àboro.»

⁵ Â é popaé too kaamwara naanidò [gòrojaa] wà Caatana. Â é nye paari tée kaa, na ji pàara bèepwiri, diri è pà napò ma mwaciri gòropuu.

⁶ Â é ina tée pà: «Go o mwa naa tâgà è muugère kâra diri pà mwaciri bèeni, bau aupitûâri* naa goorà, ba jèe naa tôo. Â pâri ma go naa, wiâra cãawâdê kôo.

⁷ Â go mwa cau naa tâgà diri, wiàna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainao.»

⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pà: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wàé co, na gà ipwà âboro kîri kée.*»
Deutéronome 6.13

⁹ Â é nye popa Iésu, pà naa *Iérusaléma. Â é popaé too naa goro pûru *Wàra pwapwicîri. Â é ina tée pà: «Wîàna gà Pwina naî Pwiduée, â gà ègò géeni!

¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pà:

*Ée mwa tûari
tà tèpa *angela kée,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.
11 Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori àgà
naa goro atü.»*

Psaume 91.11-12

¹² Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Bwa. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pà: *Gà cibwaa pigàdà†Pwi Ukai Pwiduée'gà.*»
Deutéronome 6.16

¹³ Ûna é jèe tacaié diri wà Caatana, â é pâra jiié. Â é tapacîri mwara cè jè tòotü.

*É tapoo wakè kée Iésu
Mataio 4.12-17; Maréko 1.14-15*

¹⁴ Wà Iésu, âna dipitirié é Nyuââ Pwicîri, â é wâjué cõwâ naa napò Galilée. Â rà jèe tapoo pwa jèkutà gooé naa na diri é pâ ére.

¹⁵ É pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wàra pitapitiri, â rà dau inaé ba wâdé‡.

É wâjué me cõwâ naa na village kée

¹⁶ É wâjué me cõwâ wà Iésu naa Nazareth, wâna ia é maina naawé. Â naa [na tapoo] *tòotü pwicîri, âna é tò naa na wàra pitapitiri, wàra na mu nye câmaajé tée. Â é cimadò, ba na é pûra é Tii Pwicîri.

¹⁷ Â é ilari jii pwi jè ênawéna[§] é tii kà *péroféta Isaia. Â é pwara, â é pitòrigari é pâ popai, [na é pûra târa]:

¹⁸ *É wâgò-o Nyuâa Pwi Ukai.*

É pitòrigario;
é panuâò pâ†,
ma go pame Popai Wâdé
tà tàpé na ticè kâra.
Go inapàpari é târù‡
tà tèpa pwa karapuu;
pai niâ kà tèpa bwi;
pai tipi tàpé na piirâ.*

¹⁹ *Wâéni é pâara kée
na o inapàpari é pimeaari;
pai wâdé kà Pwi Ukai.*

Ésaie 61.1-2

²⁰ É pipîri i tii wà Iésu, â é naa cõwâ tà i pwi ênawéna, â é tâaboo. Â rà gére po niârié diri é pâ âboro naa na i wàra pitapitiri.

²¹ Â é ina târa pà: «Guwà jèe nye tère é auinapàpari kâra é Tii Pwicîri. Â nabàni, âna jèe pacoo [na arawà diri].»

Tàutàra gooé

²² Rà picagòtü Iésu ma pi-inaé ba wâdé, ba rà po dau pò goro é pâ pwâratùra kée na pwényuâa. [Éco na, géé na càùé] â rà tapoo pi-ina târa pà: «[Gorodà na wàrapwiri é pai tùra kée? Na nye pwi âboro pwacèwiijé.] Ba nye pwina naî Ioséfa!»

4:8 Deutéronome 6.13-14 **4:10** Psaume 91.11-12 **4:12** Deutéronome 6.16; 1 Korénito 10.9 † **4:12** *Pigàdà—Provoquer.* **4:13** Hébéru 2.18, 4.15 ‡ **4:15** *Pi-inaé ba wâdé*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: *Pinabawâdé.*

4:17 Ésaie 61.1-2 § **4:17** *Â é ilari jii pwi jè ênawéna*—Grec: *Â naa tée.* * **4:18** *Pitòrigari*—Grec: *Oint.* (*Oindre*, âna wicèpwiri.) Rà wicèpwiri é l'huile naa gò é pûru pwi ukai, târa tòpò pwâra ukai kée, ba na é tòpi é aupwényunyuaari ma nii kà Pwiduée târa wakè kée. † **4:18** *É panuâò pâ*—Pàra Tii Pwicîri naa na goro, âna rà naagée pâ popai bèni: *Ma go nama wâdé cõwâ tàpé na tòina pwâranimàrà.* ‡ **4:18** *Târù*—Pai ina wèe naani pà: *Liberté* (pai tipi). **4:22** Mataio 13.54-57; Maréko 6.2-6 **4:22** Luka 3.23; Ioane 6.42

²³ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe nye tère ê pâ namuru na go pwa na Capernaüm. Â nùmawà na go pwa mwara cèna ipaiwà, naani napò kòo.

«Pwiri guwà o ina tõe é ucina bèeni: “Ico pwi dotée, gà pinama tiàu ê maagé'gà còwà.”

²⁴ «Èco na go ina tàwà pâ: “Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napò kée.”

²⁵ «Ajupàra, [ba ipaiwà] na pàara kà péroféta *Élia. Ba ia càcaa coo boo cè popaa, â pwa copwa na maina, naa na diri é napò, naa na âracié naja â gòobèrè. Â po dau wàru é pa dàpwà na napò *Isaraéla, [na rà copwa].

²⁶ Èco na wà Pwiduée, âna cáe caa panuâ Élia, ba na é pitu târa cè caapwi dàpwà, wà Isaraéla, [napò kée]. Â é nye panuâê pâ naa jaa tô jè dàpwà na village Sarepta, naa na jè ére goro Sidon.

²⁷ «Â guwà jèe niimiri cai mwara wà péroféta Élisée. Ba é pwa ma tiàu maga kà Naaman co, pwi âboro géé Syrie. Èco na dau wàru wà tèpa pwa maga na Isaraéla.»

²⁸ Úna rà tère pwiri, wà tèpa âboro naa na i wàra pitapitiri, â rà po dau putàmú naa goo Iésu.

²⁹ Â rà nye cimadò kaa, â rà dátíe too, naanidò gòro i jaa, na tâa wê i village kàra[§]. Â rà pwa na rà tüé tàbàtù niboo.

³⁰ Èco na é nye pâ nabibiu kàra, â [cáe caa ipacè naa goorà. Â] é pâra jiià.

É pacâmuri tèpa âboro â é nama rà wâdé còwà

Mataio 8.14-17; Maréko 1.21-39

³¹ É tèppaa wà Iésu naa Capernaüm, village wà Galilée. Â é tò naa na wàra pitapitiri, na jè tòotù pwiciri. Â é pacâmuri tèpa âboro.

³² Â rà pò goo é pai tùra kée wà tàpé na rà gére tèreê. Ba pwa pàtàmara é popai kée na é pacâmurirà goo.

É tü târa duée

³³ [Na é gére tùra wà Iésu] â é tò naa na wàra pitapitiri é pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

³⁴ «Éel Iésu géé Nazareth, nye ticé cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tàbà? Go tàgèré còoinagà, ba wàgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuâgà me!»

³⁵ Â é nye kànarí kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwàgà, â gà còobé géé goo pwi âboro bèeni!»

Â i pwi duée, âna é tüboo i pwi âboro, na ara diri tàpé na rà tâa wê. Â é còobé géé gooé, â cáe caa tubaèpà tée.

³⁶ Â nye po dàpàgà târa diri é pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Gà còo, wà pwi âboro bèeni, âna pwa pàtàmara é pwina é ina. Â é pitûâ târa mwara pâ duée, â rà pitère dèe, â rà còobé!»

³⁷ Â nye pâra kaa é jèkutà goo Iésu, pitiri é napò bèepwiri.

É nama tiàu maagé kà tèpa âboro

³⁸ É còobé géé na wàra pitapitiri wà Iésu, â é pâra naa jaa Simona Pétèru. Â rà ina tée wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wàdà Simona, âna é dau maagé, ba é pitòoka, â rà ilari jiié pâ, na é pitu tée.

³⁹ Â é medarié wà Iésu, â é cùué boo. Â é pacoo é maagé kée. Â nye tiàu jiié kaa é pitòoka! Â é cimadò â é naa èrà.

⁴⁰ Na capàto na bàrane *, âna rà popa medari Iésu diri tèpa maagé. Â é tòpò îê naa gòrà diri, â nye tiàu kaa é pâ na jèpapara maagé kàra.

⁴¹ Â rà còobé mwara pâ duée géé goo tàpé na wàru. Â rà tomara too i pâ duée, ma ina pâ: «Wàgà Pwina nai Pwiduée.» Èco na é papwiciri jiià ba gòo na rà tùra. Ba rà jèe tàmogòori pâ wàé, âna é pwi *Mesia, [wà *pwi a pa-udò na é cùru me wà Pwiduée].

É inapàpari Picémara Wâdé

⁴² Na dàuru kée, â é còobé géé na village wà Iésu, â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Èco na rà pâra nau mudèe wà tèpa âboro, ba na rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

⁴³ Èco na é tòpi tàra pâ: «Bwa. Ba wâdé na go inapàpari é *Picémara Wâdé goro é Mwaciri kà Pwiduée, naa na pâra village. Ba wàépwiri majoroé ma go boome.»

4:24 Ioane 4.44 4:25 1 Rois 17.1,7 4:26 1 Rois 17.8-16 4:27 2 Rois 5.1-14 § 4:29 Naanidò gòro i jaa... Village na bari naa gòrojaa, goro jènere pé atù na dau catòpàgà. 4:32 Mataio 7.28-29 * 4:40 Na bàrane—Grec: Géé na càuru é pai duu kàra é tòotù. Jèe nabwé tòotù pwiciri kàra na capàto na bàrane. 4:41 Mataio 8.29; Maréko 3.11-12

44 Â é pâpitiri wâ *Judée†, â é picémara ê Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri.

5

É todà tèpa tapoo câmu kêe

Mataio 4.18-22; Maréko 1.16-20

¹ Na jè tòotù, âna é tâa niboo bàrawià Galilée* wà Iésu. Â é picémara ê popai kà Pwiduée. Â wâru pâ âboro na rà cibèepié, ba na rà tèreê.

² Â é còo è du wànga, na ru gére tâa niboo najawé mwünyabweri bàrawià. Ba rà gére boo géé gò i tèpa pwa puà, â rà gére nuwa i puà kàra.

³ Â é too naa gò i jè wànga, wànga kà Simona Pétéru. Â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà tàpo cètùu boopaé i wànga.»

Â é tâaboo, â é tapoo pacâmuri mwara tèpa âboro.

⁴ Ūna é gére tùra diri, â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà toome, ba na jè tàpo dau boo naa na numwiri. Â guwà mwa bàra panuâ i pâ puà kàwà.»

⁵ Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà còo: Bà jèe nye wakè kaa, diri na pé ne bèeni, â nye ticè cèna bà taa. Êco na, géé goro pai ina'gà tâbà, â go o pwa.»

⁶ Â [rà too naa gòro i wànga, â rà tàpo boopaé] â rà panuâ i pâ puà. Â nye dau wâru kâa è pâ ârawéa na rà coo na. Â pwa na tidàpa i pâ puà.

⁷ Â rà piara dà tèpa béera na rà tâa gòro i jè wànga, ba na rà pitu tàra. Â pwa na wâbé i du wànga goro ârawéa, â ru pwa na ru mwü.

⁸⁻¹⁰ Â po dau wâgo tà wà Simona ma wà diri tèpa bée—wà Jacques ma wà Ioane, tupédu nai wà Zébedée, ma wà para tàpé. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu wà Simona, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa coo jaa! [Ba gà pwi âboro pwiçiri] â wâgo, âna go pwi âboro na go èpâ!»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà. Ba tapoo nabàni, âna gà o pwi a pwapuâri âboro.»

¹¹ Â rà [wâjué còwâ naa bàrawià, â] rà dàti too naa gòromwari i du wànga. Â géé na càùé, â rà naaco diri, â rà pâra wiâ Iésu.

É nama tiâu maagé kà du 2 âboro

Mataio 8.1-4, 9.1-8; Maréko 1.40-2.12

Pwi a pwa maga

¹² Ūna é tâa na jè village wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè a pwa maga†. Ūna é còo Iésu, â é tùu jùrué ma cigòboo na arae, â é ilari jiié pâ: «Wiàna nye nûmagà, â gà o nama tiâu maagé kòo.»

¹³ Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooe, â é ina tée pâ: «Nûmoo! Wâdé na tiâu è maagé'gà!»

Â nye po tiâu jiié kaa è maagé kêe, â é jèe wâdé.

¹⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri. Â gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaailò, â gà naa [tà Pwiduée] i pwi*ârapwaaailò na ia é ina wà *Moosé naa na i *Naèà kêe. Ba naa wârapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

¹⁵ Êco na dau ipâra pâ è jèkutâ goo Iésu. Â mu dau wâru tàpé na rà mu me mariê, nau tèreê, ma ilari jiié pâ, na é nama tiâu è pâ maagé kàra.

¹⁶ Â é mu pâra acari, naa na pâ ére aupiticia, ba na é pwapwiciri.

Pwi a pitàbwamwa

¹⁷ Na jè tòotù, âna é pacâmuri pâ âboro wà Iésu. Â wà para tèpa *Farasaio ma *dotée goro è Naèà, âna rà gére tèreê. Ba rà medarié, géé na pâ village géé Galilée ma *Judée, ma géé *Iérusaléma. Â è pàtàma Pwi Ukai Pwiduée, âna é tâa gò Iésu, ba na é nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

¹⁸ Â rà tèepaa me è para âboro, na rà pitûri me goro aupuu è pwi âboro na é pitàbwamwa. Ba nûmarà na rà popaé too naa na i wâ, ma tòpòè na ara Iésu.

4:44 Mataio 4.23 † 4:44 Judée—Pàra Tii Pwiçiri naa na grec, âna rà ina pâ: *Galilée*. 5:1 Mataio 13.1-2; Maréko 3.9-10

* 5:1 *Galilée*—Grec: *Génésareth*. Còo mwara *Nawià Galilée* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*). 5:5 Ioane 21.3-8 5:11 Mataio 19.27 † 5:12 *Maga—Lèpre*. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. 5:14 Lévitique 14.1-32

¹⁹ Êco na ticé pai pwa wèe, majoroé ê pai wâru wâra ê âboro. Â rà tàmee too naa gòrowâ‡, â rà dàgòtù è jè ère gòrowâ. Â rà panuâé boo gòro è aupuu kèe, na ara Iésu, ma wà tèpa âboro na rà cibèepié.

²⁰ Â è pò goo è cèikà kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Pwini, jèe pwanauri è pâ èpà'gà.»

²¹ Wà tèpa Farasaio ma tèpa dotée goro è Naèà, âna rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wàilàapà pwi âboro bèeni, na é [nama ipaiwàilu ma wà Pwiduée ma] pinabaèpà[§] è nee! Wàilàapà na tâmogòori ma é pwanauri è pâ èpà? Na nye wàco Pwiduée!»

²² Êco na é nye tâmogòori wà Iésu è pwina rà niimiri, â é ina tàra pâ: «Gorodà na wàrapwiri è pâ pwàranùmawà?

²³ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri è pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Gà cimadò, â gà pâra *!”

²⁴ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri è pâ èpà naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa è aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

²⁵ Â é nye cimadò kaa, naa nabibiu kêra i pâ âboro. Â é popa è aupuu kèe, â é pâra naa pwàrawâ kèe, â é pwamaina Pwiduée.

²⁶ Â rà dau pò goo wà diri tàpé na rà còo pwiri. Â nye po dàpàgà tàra, â rà nye pi-ina cùuru pâ: «É! Nye dau ité kaa è pâ pwina jè còo nabà!»

Â rà pwamaina Pwiduée.

É todà Lévi (Mataio) wà Iésu

Mataio 9.9-13; Maréko 2.13-17

²⁷ Géee na càùé, ûna é pâra wii naigé wà Iésu, â é còo wà Lévi, pwi a *tò mwani wàripù, na é tâa na wâra waké kèe. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiàò!»

²⁸ Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é panuâ diri, â é pâra wiàé.

²⁹ Géee na càùé, â é pwa è pi-ija na maina wà Lévi, naa jaaé, ba na é pwamaina wà Iésu. [Â é todà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe.] Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé mwara.

³⁰ Â rà tâa wè mwara wà pâra tèpa Farasaio. Â wà pâra tàpé géee goorà, âna rà tèpa dotée goro è Naèà. Â rà cau pikùuri tèpa câmu kèe, â rà ina tàra pâ: «Kaa! Gorodà na guwà picaaija ma pibéwà ma tàpé na èpà è wâro kêra, ma wà tèpa tò mwani?»

³¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé.

³² Cãgo caa me, nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé è wâro kêra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà è wâro kêra, ba na rà biirà, ma pitòtéri è wâro kêra.»

Popai goro ipwanya

Mataio 9.14-17; Maréko 2.18-22

³³ Rà tapoo patùra Iésu wà tèpa Farasaio, [goro è *ipwanya—pai panuâ ija na jè ji pâara, ba na jè pwapwicîri]. Â rà ina tée pâ: «Wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa, âna rà tàgèere ipwanya, ma pwapwicîri. Â ipaiwà naa goo tèpa câmu kâbà. Â wà tèpa câmu'gà, âna rà nye ija ma wâdo. [Gorodà na càra caa ipwanya?]

³⁴ Â è tòpi tàra pâ: «Gona rà o ipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro è piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Na pâara na é bwaa tâa jaarà, â rà pi-ija ma wâdo.

³⁵ Êco na o mwa me è tòotù na ée mwa pâra jiiirà wà pwi a piéa. Â géewé, na rà o mwa bàra ipwanya.»

³⁶ Â é ina tàra mwara è ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Nye ticé jè âboro, cèna é dàdàpa è gòobàra è ârabwée na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro è ârabwée na jèe dòroé. Ba o jèe dànoori i ârabwée na bwùu, â o càcaa ipaiwà i du noo kêra imwaano, naa goro i ârabwée na jèe dòroé.

³⁷ «Guwà còo è *wâra jawé na pwa goro parawéere maci[†]: Cãjè caa popa è dipâa na bwaa âmué, ma jè upwâwii è wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taad i wâra jawé, [ba pwacóé ma è tée]‡. Â o tubatiâu i dipâa bau i wâra jawé.

‡ 5:19 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàraacaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. 5:20 Ésaie 43.25; Luka 7.48

§ 5:21 Pinabaèpà (é, pi-ina ba èpà)—Dire du mal de. * 5:23 Còo note goo Mataio 9.5. 5:24 Ioane 5.8 5:30 Luka 15.1-2 5:34 Ioane 3.29 † 5:37 Wâra jawé... Còo è ânuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9. ‡ 5:37 Pwacóé ma è tée—Còo note goo Maréko 2.22.

³⁸ Bwa! Wâdé na jè tòpò è dipâa na bwaa âmuê, naa na è wâra jawé na bwaa bwûu.

³⁹ Êco na wà tàpé na rà mu wâdo è dipâa na jée gòiri, âna tàutàra goro è dipâa na bwaa âmuê. Ba rà ina pâ: “Dau wâdé nùmara è dipâa na jée gòiri[§].”

6

Pwi apooro tòotù pwiçiri

Mataio 12.1-14; Maréko 2.23-3.6

¹ Na jè *tòotù pwiçiri, âna rà pâra wii è naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwâra blé wà tèpa câmu. Â rà iitiri naa na îrà, â rà uti è pudòé.

² Wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà [côorà, â rà] ina tàra pâ: «Tàpéebà, gona cina guwà pwa na wàrapwiri? Âna muru na papwiçiri, na è tòotù pwiçiri*!»

³ Â è tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwiçiri è pwina é pwa wà pwi ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticé cèna rà uti.

⁴ Â è tò naa na wâra pwapwiçiri pwa goro imwaano[†]. Â è pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â è ija. Â è pa, â è nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na è poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

⁵ Â è ina mwara wà Iésu pâ: «Wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro è tòotù pwiçiri.»

É nama tiâu maagé na pwi tòotù-bà

⁶ Na jè tòotù pwiçiri, â è tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â è pacâmuri tèpa âboro. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà è îê.

⁷ Â wà tèpa *dotée goro è Naèà ma wà tèpa Farasaio, âna rà côo bwàti wà Iésu, pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwà wà pwi âboro bèepwiri, na tòotù pwiçiri? Ba rà mudàra cè pai pwa wée, ba na rà o mwa pitòtié.

⁸ É tâmogòori è auniimiri kàra, wà Iésu â è ina tà pwina bà i îê pâ: «Gà cimadò, â gà me naani, na ara diri pâ âboro.»

Â è cimadò wà pwiibà, [â è me naa jaa Iésu, na ara pâ âboro].

⁹ Â è ina wà Iésu tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wà nau? É *tàrù na tòotù pwiçiri, na jè pwa pwina wâdé, é na jè pwa pwina èpâ? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà[‡]?»

¹⁰ Â è po niàrirà diri wà Iésu. Â è ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù è îgà.»

Â è patàrù i îê, â è nye wâdé kaa.

¹¹ Â rà nye dau putàmù kaa wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro è Naèà. Â rà pitùra goro cè pwina rà o pwa tà Iésu.

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kée

Mataio 10.1-4; Maréko 3.13-19

¹² Na jè tòotù, âna é too wà Iésu, naa gòrojaa. Â è pwapwiçiri tà Pwiduée, tiagoro pwaa.

¹³ Ūna pwaa, â è todà diri tàpé na rà mu pâra wiâê. Â è mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, na é nama neerà pâ *apostolo.

¹⁴ Wàilà-ni:

Simona—é pitunee tée wà Iésu pâ Pétèru;

André, wà pwi jiié;

Jacques;

Ioane;

Filipo;

Barthélemy;

¹⁵ Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Simona, pwi Zélote[§];

¹⁶ Jude, pwina naî pwi jè âboro na nee Jacques*;

§ 6:39 Munaac ucina goo wà tèpa pitùâ kà tèpa Juif na tàutàra goo è ârapupûra kà Iésu. 6:1 Deutéronome 23.26 6:2

Ioane 5.10 * 6:2 Muru na papwiçiri... Dau pwiçiri tà tèpa Juif na rà waké na tòotù pwiçiri, â rà niimiri pâ iitiri pwiri blé naa na îrà, âna 'waké'. 6:3 1 Samuel 21.1-6 6:4 Lévitique 24.5-9 † 6:4 Wâra pwapwiçiri pwa goro imwaano—Grec:

Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire). ‡ 6:9 Panuâé ma é bà—Grec: Tanooriê. § 6:15 Zélote—Pwi âji âboro

Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napò kée. * 6:16 Jude... Nee mwara Thaddée. (Còo Mataio 10.3; Maréko

3.16-19.)

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa icuri† Iésu.

Wáru áboro na rà medari Iésu

Mataio 4.23-25

¹⁷ Rà wájúé boo cówâ géé gòrojaa, wà Iésu ma tèpa 12 apostolo kée. Á rà coo na ére na tàbwàti. Á dau wáru pà áboro na rà medarirà—wà tàpé na rà mu pâra wiâ Iésu, ma pâra tèpa áboro géé Iérusaléma ma géé na diri napó *Judée; ma géé na ére bàrawiâ wágoro jènere du ville Tyr ma Sidon.

¹⁸ Ba rà cau me, ba na rà tère Iésu, á ba na é pwa ma tiâu maagé kàra. Á é tũ târa mwara pà duée na wáru.

¹⁹ Á wáru tàpé na pwa na rà tu naa gooé. Ba pwa é pátàmee na tãa gooé, á nye cau tiâu maagé kàra.

Ipupûra kà Iésu

Mataio 5.1-12, 43-48, 7.1-29

Cidòri nyuâa

²⁰ É tabiié wà Iésu dà tèpa câmu kée. Á é ina tàra pâ:

«Cidòri nyuâawà, wâguwà na ticè kàwà, ba o mwa kàwà é *Mwaciri kà Pwidueé!

²¹ Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà copwa ni, ba guwà o mwa pwàro!

Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà i ni, ba guwà o mwa ipwàdée.

²² Cidòri nyuâawà wiàna rà pièpàriwà, ma tàutàra goowà, ma piècaariwà, ma tobpawàwà, géé goo [na guwà tèpa áboro kôo, wágo] Pwina naîri áboro.

²³ Ba wà tèpa jooororà, ána rà nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta. Á go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdée ma piégòturu, ba o maina pumara wakè‡ kàwà naanidò *napwéretòotù!»

O pwa aré ma tòina kà pâra tàpé

²⁴ «[Wàéni popai kôo naa goowà] wâguwà na pwa kàwà:

O pwa aré ma tòina kàwà. Ba jèe nye ékaa é ipwàdée kàwà é neemuruwà ni, á o jèe nye ékaa é jara ipwàdée kàwà.

²⁵ O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà pwàro. Ba guwà o mwa copwa.

O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà ipwàdée ni. Ba guwà o mwa i ma pijinüü.

²⁶ O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na rà pi-inawà ba wâdé wà tèpa áboro. Ba [o dau maina é wárimuru kàwà jii] wà tèpa péroféta a pwà, na ia rà nye dau pi-inarà ba maina wà tèpa áboro.»

Gà meaari tèpa èpàrigà!

²⁷ «Guwà tàpo tãmaariò, [wiàna nùmawà] na guwà tère: Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, á gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà.

²⁸ Á gà *pwényunyuâari tàpé na rà pinajajaigà. Á gà pwapwiciri ba kà tàpé na rà pi-inabaèpàgà.

²⁹ Á wiàna é tamagéri jè upwàégà wà pwi jè áboro, á gà panuâ tée mwara jèpwi. Á wiàna é popa cimiici'gà, á gà naa tée mwara é palito'gà.

³⁰ Wiàna é ilari jiiigà cè jè muru, wà pwi jè áboro, á gà naa tée. Á wiàna é popa é jè neemurugà, á gà cibwaa ilari pâ, na é pitòowâri.

³¹ Üu, go ina tàwà pâ: Gà pwa tà pâra tàpé é pâ muru na nùmagà na rà pwa tâgà.»

³² Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéariigà, á cina gà tapaciri cè câmagà [jii Pwidueé]? Ba wà tèpa áboro èpà, ána rà nye pwa mwara é pwiibà.

³³ Á wiàna gà pwa na wâdé tà tèpa béégà, á cina guwà tapaciri cè câmagà? Ba wà tèpa áboro èpà, ána rà nye pwa mwara é pwiibà!

³⁴ Á wiàna gà naa mwani co tà tàpé, na rà o mwa pitòowâri, á cina gà tapaciri cè câmagà? Ba wà tèpa áboro èpà, ána rà nye pwa mwara é pwiibà!

³⁵ «Guwà tère! Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, á gà pwa na wâdé tàra, á gà naa tà tèpa áboro, naa goro piticèmuru naa goo§. Ba wiàna gà wàrapwiri, á o dau maina é câmagà na ée mwa naa tâgà wà Pwidueé, na é wà napwéretòotù. Ba [gà paari goro é càragà bèepwiri pâ] gà pwi áji naîé. Ba wàé, ána é meaari tàpé na càra caa pwaolé tée, ma tàpé na rà pwa na èpà.

³⁶ Ékaa na wâdé na gà pimeari, pwacèwii pwi Caa'gà na é pwi a pimeari.»

† 6:16 *Icùri—Trahir*: Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Ipwa tũâ tée*. 6:21 Psaume 126.5-6; Ésaie 61.3; Auinapàpári 7.16-17

6:22 Ioane 15.19, 16.2; 1 Péteru 4.14 ‡ 6:23 *Pumara wakè—Récompense*. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Cãmaé*. 6:31

Mataio 7.12 § 6:35 *Naa...naa goro piticèmuru naa goo*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Naa imudi*.

Gà cibwaa pitèi pàra tàpé!

³⁷ «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, â o cáé caa pitèigà wà Pwidueé. Â gà pwanaurirà, â wàé, âna ée mwa pwanaurigà.

³⁸ Â gà naa, [naa goro piticémuru naa goo] ba gà o tòpi. Ba o nye piàjagò tâgà còwâ. Â guwà o mwa tòpi pâ muru na piédò ma piwéna. Ba o naa tâgà, pwacéwii é pai naa kâgà tà pàra tàpé*.»

³⁹ É ina tàra é ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Gona wà pwi a bwi, âna pâri ma é popa pwi jè a bwi? Bwa! Ba ru o cau tûu naa na pwêe!

⁴⁰ Â go ina tàwà pâ: Wà pwi a câmu, âna cáé caa piwéna jii pwi a pacâmuriê. Êco na, wiàna é dau câmu bwàti, â ée pâ nau pwacéwii pwi a pacâmuriê.

⁴¹⁻⁴² «Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wâna âraporomee pwi aéjii'gà. Â gà niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wânau pai ina tà pwi aéjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà?”

«Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewé, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra é mapûpûru na âraporomee pwi aéjii'gà!»

Ê upwâra bau é pwêe

⁴³ «Ê upwâra na wâdé, âna [é nye tòpò pwêe na wâdé târa uti, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na èpâ. Â é upwâra na èpâ, âna [é nye tòpò pwêe na èpâ, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé.

⁴⁴ Ba jè còoina i upwâra géé goro é pwêe. Ba câjè caa pétâ pwâra í géé goro cè upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra dipâa géé goro é upwâra na pwa daaé!

⁴⁵ Ê pâ muru na wâdé, âna me géé goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â é pâ muru na èpâ, âna me géé goo wà pwi âboro na é èpâ, ba èpâ pwâranümee. Ba jè tûra, géé goo é pwina é tâa na pwâranümajè.»

Ucina goo du wâ

⁴⁶ «Gorodâ na guwà po ciburâ ina tòo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” â câguwâ caa pitère dòo?

⁴⁷ [Guwâ tère cai é ucina bèeni]:

«Wà pwi âboro na é tère diri pâ popai kôo, â é pitère dâra,

⁴⁸ âna é pwacéwii pwi âboro na é bari é wâ kèe. Â é îri boo tiagòro atû, ba na é tòpò naawê é pàara wâ. Ûna ca é jèpé, â é ti goro i wâ, â cáé caa taura, ba bari naa gòro atû.

⁴⁹ Â wà pwina é tère popai kôo, â cáé caa pitère dâra, âna é pwacéwii pwi âboro, na é pacima é wâ kèe, âna ticé pàaa. Â ca i jèpé, â é ti goro i wâ, â é nye tûu kaa i wâ, â nye tanoori diri kaa.»

7

Pai cèikî kâ pwi coda roma

Mataio 8.5-13

¹ Ûna é gére ina diri pwiri tà tèpa âboro wà Iésu, â é wâjué me còwâ naa Capernaüm.

²⁻³ Â wà pwi jè caa kâra coda roma, na é tâa wê, âna é tère jèkutâ goo Iésu. Â é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa âboro imaina kâ tèpa *Juif, ba na rà ilari jiié pâ, na é pwa ma tiâu maagé kâ pwi ênawéna kèe. Ba é po dau maagé wà pwiibâ, â é pwa na é bà. Â dau wânüma wà pwi caa kâra coda gooé.

⁴ Â rà pàdari Iésu wà tàpèebâ, â rà tacoo gooé pâ, na é pitu tà i pwi caa kâra coda. Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà pwiibâ, âna é pwi âboro na é dau wâdé. Â wâdé ma gà pitu tée.

⁵ Ba é meari é Ba kâjè [wâjè tèpa Juif] tiagoro na é bari é *wâra pitapitiri kâjè.»

⁶ Â é pàra wiârâ wà Iésu. Â ùna rà tèepaa mwünyabwéri é pwârawâ kâ i pwi caa kâra coda, â wà pwiibâ, âna é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa bée, ba na rà pame tée é popai bèeni: «Ico pwi ukai, càcaa pâri naa gooé ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo.

⁷ Â càcaa pâri naa gooé mwara na go pàdarigà. Wâdé na gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kâ pwi ênawéna kôo.

6:37 Mataio 6.14 6:38 Maréko 4.24 * 6:38 Naa na grec, âna ucina goo é mai (maïs) na jè wâri géé na aupwa jèna. Pwacéwii é mai na wicépwiri piticémuru naa goo, naa na pé cio, â géé na càùé, âna jèe ngarû é cio, ba naa pwaaié bwàti, tiagoro na jèe ni pwêe i cio. 6:39 Mataio 15.14 6:40 Mataio 10.24-25 6:41-42 Mataio 7.3 6:41-42 Mataio 7.4-5 6:43 Mataio 12.33-35 6:46 Mataio 7.21

⁸ Ba wâgo, âna go pitêre dâra pwi a pitûâ kôo, â go pitûâ kâ têpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gâ pâral” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gâ me!” â é me. Â, na go ina tà têpa ênawéna kôo pâ: “Guwâ pwa ni!” â rà nye pwa.»

⁹ Â wâ Iésu, âna é [dau pò ma] picâdiri i pwi caa kâra coda. Â é tabêrèè, â é patûra têpa âboro na wâru, na rà gère pâra wiâê. Â é ina târa pâ: «Guwâ tère bwâti: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikî kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara è âji Ba kâ Pwiduée] *Isaraéla.»

¹⁰ Ûna rà wâjué còwâ naa jaa i pwi coda wâ têpa bée, â rà pâmari i pwi ênawéna kêe, âna é jèe nye wâdé còwâ.

É nama é wâro còwâ pwi âboro

¹¹ Géee na càùé, â é pâra wâ Iésu naa na village na ina goo wê pâ Nain. Â rà pâra wiâê wâ têpa *câmu kêe, ma pâra têpa âboro na wâru.

¹² Ûna rà gère tèepaa pâ naa na goropwârawâ naa na i village, â rà pâmari têpa âboro, na rà po cia pâ pwi jè a bà naa na auipwâni. Nye wâé co tà nyaa kêe, â wâru âboro na pâra wiâ wâ tîobâ.

¹³ Ûna é còoé wâ Pwi Ukai, â po dau maina é pai meaarié kêe, â é ina tée pâ: «Tôoni, gà cibwaa i.»

¹⁴ Â é géee paé, â é tu naa goo i bôkoci*. Â wâ i têpa kâa wèe, âna rà coo. Â é ina tà i pwi a bà pâ: «Pwiibâ, gà tàcî. Ba go ina tâgâ.»

¹⁵ Â é nye cimadó nau tâa kaa†, â é tûra! Â é naaé boo wâ Iésu, ma naaé tà nyaa kêe.

¹⁶ Â dau wâgo tà diri tàpé na rà tâa wê, â rà picâdiri Pwiduée. Â rà pi-ina târa pâ: «É boome na waké jaajè wâ Pwiduée! Ba é cûru me marijè wâ pwi jè *péroféta kêe na dau imaina.»

¹⁷ Â rà pijèkutâri é pwina é pwa wâ Iésu, naa na diri é pâ ére wâ *Judée ma wâbèepi.

É pwi Mesia na rà tapacîé

Mataio 11.1-6

¹⁸ Wâ têpa câmu kâ *Ioane [Pwi a piupwaa] âna rà piwiâ tée diri é pâ pwina é pwa wâ Iésu. Â é todâ tupédu ârailu wâ Ioane,

¹⁹ â é panuâru pâdari Pwi Ukai, ba na ru tawèerié pâ: «Pwiri nye wâgâ kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

²⁰⁻²¹ Â ru pâra, â na pwi pâara na ru pâdari Iésu na, â ru còo pâ é pwa ma tiâu maagé kâ têpa âboro na wâru. Â é tû târa pâ duée, â é pwa ma rà niâ còwâ, wâ pâra tàpé na rà bwi. Â ru ina tée pâ: «É panuâbu medarigâ wâ Ioane, ba na bu tawèerigâ pâ: Pwiri nye wâgâ kaa pwi Mesia? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

²² Â é tòpi târu pâ: «Gâu wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina gâu còo, ma é pwina gâu tère. Ba wâ têpa bwi, âna rà jèe niâ; wâ tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwâti; wâ tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wâ têpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wâ têpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wâ tàpé na ticé kâra, âna rà jèe tòpi é *Picémara Wâdé.

²³ Cidòri nyuâa pwina é còoinaò, ma cèikî naa good‡!»

É ina Ioane wâ Iésu

Mataio 11.7-19

²⁴ Ûna ru jèe wâjué còwâ wâ tupédu a câmu kâ Ioane, â é ina wâ Iésu târa pâ âboro na rà gère tâa wê, pâ: «Na ia guwâ pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwâ pâra nau ucâri? [Pwi âboro na ipwaéé kêe na é pwacèwii] é bàra watû na pòbagù pwéretòdotù?»

²⁵ Bwa! Â gona dà na guwâ pâra nau còo? Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wâ têpa âboro na wârapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai, â dau wâru neemururà!

²⁶ Nye dà cèna guwâ pâra nau còo? Pwi jè péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwâ pâ: Wâ pwiibâ, âna é pwi péroféta maina!

²⁷ Ba nye wâ kaa Ioane, na é inaé wâ Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

Go mwa panuâ paé

pwi a pa popai kôo.

Ée mwa pâbéaa'gâ

ma pwabwâti naigé'gâ.

Malachie 3.1

* 7:14 Bôkoci (é, bôoci)—Cercueil. 7:15 1 Rois 17.23; 2 Rois 4.36 † 7:15 Ticé târa bôkoci. 7:16 Luka 1.68 7:19 Psaume 40.8; Malachie 3.1; Auinapâpâri 1.8 7:22 Ésaie 35.5-6, 61.1; Luka 4.18 ‡ 7:23 Grec: Cidòri nyuâa pwina càcaa tanoorié good, é, ...na càe caa tétâjio. 7:26 Luka 1.76 7:27 Malachie 3.1

28 «Guwà tère bwàti: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na go ina tàwà pà: Wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri kà Pwiduée, âna o [tâa tée é pwina] mwa piwéna jii wà Ioane.»

29 Wà tèpa âboro na rà tère pwiri, ma tèpa *tò mwani wàripù[§], âna rà jèe cau còo pà, é wâdé ma *târù wà Pwiduée. Â rà pâra dari Ioane, ba na é *upwaa^{*}.

30 Êco na, napwa naa goo wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna càra caa pitère dàra é cãbawâdé kà Pwiduée, ba tàutàra na rà pâra dari wà Ioane ma é upwaa^{*}.

Rà picocooribu ma Ioane

31 É ina mwara wà Iésu pà: «Go ipwacèwii naa goro dà é pà âboro nabà?

32 Rà pwacèwii pà nari èpo na rà gère ipuburirà naa na aupitapitiri, â [tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béera na rà pitakàna] ma ina tàra pà:

“Bà tøjò[†] tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

33 «Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â câé caa ija poloa, â câé caa wâdo dipâa, â guwà ina pà: “Pwa duée gooé!”

34 «Ûna é jèe tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo [pwacèwii pâra tàpé]. Â guwà ina pà: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é pabée tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro èpà.”

35 «Eco na [âjupâra é pwina jè mu ina pà]: “Ê tàmanga[‡], âna jè còo taaci naa na pwâra wakè kée.”»

Tò ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

36 Na jè tòotù, âna é todà Iésu wà pwi jè Farasaio, ba na rà picaaiaja. Â rà tâaboo naa goro i taapà[§], â rà tapoo ija.

37 Â é tèepaa me wà tò jè ilàri gòronaigé^{*}, ba é jèe tère pà é wée wà Iésu. Â é pame é wâra jawé atù na dau wâdé, na wâbé goro é jawé ûrea.

38 Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, â é i. Â é pà nùru i kée, âna rà tûuboo naa gò du â Iésu. Â é cãtura goro wàrapûrué, ma bwénùu é du âê, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gò du âê.

39 Wà i pwi apooro pwàrawâ, wà i pwi Farasaio, âna é còo pwiri, â dau èpà tée, â é niimiri pà, ‘Wiàna wà pwini, âna é pwi jè péroféta [na é cùrué me wà Pwiduée] â pwiri é tãmogòori pà wà tò ilàri bèeni, âna é tò ilàri gòronaigé. Êco na é nama é tu naa gooé wà tòoni.’

40 [Êco na é nye tãmogòori kaa é auniimiri kée] wà Iésu, â é ina tée pà: «Pwini Simona, gà tère, ba pwa pwina nùmoo na go ina tàgà.»

Â é tòpi tée wà pwini pà: «Îgà.»

41 Â é ina tée wà Iésu [é ucina bèeni]:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â ârailu tupédu âboro na ru pwa kéredi tée—pwi jèpwi, âna 500 000, â wà pwi jèpwi 50 000[†].

42 «Êco na càcaa pâri ma ru wâri wà tupéeni. Â é ina tàru pà: “Jèe wâdé! Guwà naaco i kéredi kàu.” Â é cau pwanauriru goo diri i mwani bèepwiri.»

[É tubanabwé i ucina kée wà Iésu, â é tawèeri wà Simona, wà i pwi Farasaio, pà]: «Wàilàapà gée goo tupéebà, na dau còoina é pai wâdé kà i pwi apooro i mwani[‡]? Gà niimiri pà wàilàapà?»

43 Â é tòpi tée wà Simona pà: «Munaa wà i pwi a maina kéredi kée.»

Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà âjupâra.»

44-46 Â é tabiié wà Iésu dà i tò ilàri, â é ina tà Simona pà: «Pwiini, na go tème naani pwàrawâ[†]gà, â câgà caa pwabwàti tòo, [wiàra é nyamanya kâjè]. Ba câgà caa naa tòo cè jawé,

7:29 Luka 3.12 § 7:29 Tò mwani wàripù—Pai ina wée pà, tàpè na èpà é wâro kàra. Còo Neeremuru (*Vocabulaire*).

* 7:29 Nee tii 29 ma 30, âna munaa popai kà Luka, wà pwi awii tii bèeni. Êco na, pwiri gòbàra popai kà Iésu. 7:30

Mataio 21.32 † 7:32 Tøjò—Grec: *Uplikuruò*. 7:34 Luka 15.2 ‡ 7:35 Ê tàmanga kà pwi âboro—é, Ê tàmanga kà Pwiduée.

§ 7:36 Tãaboo naa goro i taapà—Còo note goo Luka 14.15. 7:37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3 * 7:37 Tò jè

ilàri gòronaigé—Grec: *Tò jè ilàri na èpà é wâro kée*. † 7:41 500 000...50 000—Grec: *500 deniers...50 deniers*. Caapwi denier,

âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. ‡ 7:42 Còoina é pai wâdé kà i pwi apooro... Grec: *Meaari i pwi apooro i mwani*.

ba na go nuwa du âô. Â câgâ caa naa tôo ê l'huile târa ê pûruô. Â gà côo i tô ilàri bèeni, âna câê caa nao goro [pwa ê pwina wâdé. Ba é] nuwa ê du âô goro ê nûru i kêe, â é câtûra goro wàrapûruê. Â é wicêpwiri ê jawé ûrea na dau maina wâri wêe, naa goro ê du âô.

⁴⁷ Ba dau maina ê pimeaaari kêe, ba dau wâru ê pâ èpâ kêe na jêe pwanauri. Â gà têre, wà pwi âboro na càcaa pwanauri têe pâ èpâ kêe na wâru, âna o càcaa maina ê pimeaaari kêe.»

⁴⁸ Â é ina tà i tô ilàri pâ: «Tôoni, jêe pwanauri ê pâ èpâ'gâ.»

⁴⁹ Â wà tàpé na rà gère picaatâa ma wâé goro taapâ, âna rà pi-ina târa pâ: «Wàilàpâ pwi âboro bèeni, na pâri ma é pwanauri ê pâ èpâ?»

⁵⁰ Â é ina tà i tô ilàri wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagâ co tôoni! Gà udò [ma tâa tâgâ ê *âji wâro] géee goo ê cèikî'gâ! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagâ ê pinaanapò.»

8

É pacâmuri pa âboro na rà pâra wiâé

Mataio 12.46-13.23; Maréko 3.31-4.25

¹⁻² Géee na càué, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kêe, naa na pâ village. Â é picémara naawé ê *Picémara Wâdé goo ê *Mwaciri kâ Pwiduée.

Pa ilàri na rà pâra wiâé

Pwa mwara pa ilàri na rà pâra wiârâ—wà pa ilàri na ia é nama tiâu maagé kâra, ma tù târa pâ duée géee goorâ:

Wà Maria géee Magdala na ia é tù târa pâ 7 duée géee gooé;

³ Wà Jeanne, tô wâdâ Chuza, pwi caa kâ tèpa ênawéna kâ ukai *Héroda;

Wà Suzanne;

Wâru mwara pâra ilàri na rà mu naa mwani ma neemururâ, ba na rà pitu tà Iésu ma tèpa câmu kêe.

Ucina goo pwi a picâmi

⁴ Dau wâru ê pâ âboro na rà medari Iésu, géee na pâ village. Â é ina târa ê ucina bèeni:

⁵ «É mwa tâa wà pwi jêe âboro. Â é mwa còobé, na jêe tòotù, ba na é uri ê arapwûru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] Â napwa ê pâra arapwûru, âna rà tùu naa goro nyi nari naigé [na aupwanapò] â rà còogai tèpa âboro. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁶ Â napwa ê pâra pwi, âna rà tùu naa gòrotârarâ. Â rà pò ma cipu, êco na rà marü, ba ticé jawé wê.

⁷ Â napwa ê pâra pwi, âna rà tùu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daara. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwûru.

⁸ Â napwa ê pâra pwi, âna rà tùu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârâ na po dau wâru awé—tiagoro 100.»

[Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu] â é tomara too pâ: «Wà pwina pwa pwâranyûruê, âna wâdé na é têre!»

Tâpé na rà têre â càra caa pitêre dâra

⁹ Wà tèpa câmu kêe, âna rà tawèeri Iésu goo ê pai ina wâra ê ucina bèepwiri.

¹⁰ Â é tòpi târa pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwâ ê âji pai pwa goo ê Mwaciri kêe. Êco na, napwa naa goo diri ê pâra âboro, âna rà o nye po tere co ê pâ ucina {ba na: *Rà côo taaci, â càra caa côoina; rà tere taaci, â càra caa tereina* *Ésaie 6.9.*»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹¹ Ê ina târa mwara wà Iésu, pâ: «Wàèni é pai ina wâra ê ucina bèepwiri: Ê arapwûru, âna é Popai kâ Pwiduée.

¹² «[Â é pâra arapwûru, âna rà tùu naa goro naigé.] Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo wà tèpa âboro, na rà tere é popai, êco na é tēepaa me cōwâ wà *Caatana. Â é dâgòtù cōwâ é popai, géee na é pwâranûmarâ. Ba péa rà tà cèikî naa goo, â rà udò [ma tâa târa ê *âji wâro].

¹³ «[Â é pâra arapwûru, âna rà tùu naa gòrotârarâ.] Ê gòrotârarâ, âna wà tèpa âboro na rà tòpi é popai naa na ipwâdé, â rà tàpo cèikî na jêe pâara. Êco na càcaa wâawâ naa goorâ é popai na rà tere. Â ûna tēepaa me marirâ é tacai, â rà nama panuâ cèikî.

¹⁴ «Â é pâra arapwûru, âna rà tùu naa na é pâ na nari upwâra na pwa daara. [Ê napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà tere é popai, êco na, ûna rà pâra, â rà tapoo pidumapié goro

ê pâ namuru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà ê pâ neemuru gòropuu, bau ê pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara ê popai naa goorà, â o càra caa tòpò cè pwêe na târa.

¹⁵ «Èco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. [Â ê pwi napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà *târù ma âjupâra, ma wâdé ê pwâranûmarà. Â ûna rà tère ê popai, â rà tòpi, â rà pitère dàra. Â rà pidâpwicâarirà, â pwa pwâra ê popai naa goorà.»

Ucina goro wâra ânye

¹⁶ [Ê ina târa mwara wà Iésu pâ]: «Câjè caa nuri ê wâra ânye*, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naawê.

¹⁷ Êdiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè còo bwàti.]

¹⁸ Guwà pwacòoco bwàti ê popai na guwà tère, [târa ma pimaina too ê pwina guwà tâmogòori]! Ba wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kêri ê pwina tà tée, âna o dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà tée.»

Âji tâa kà Iésu

¹⁹ Géé na càùé, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié, ba na rà còoê. Èco na càcaa pâri ma rà medarié, géé goro ê pai wâru wâra pâ âboro na rà tâbèpié.

²⁰ Â é ina tà Iésu wà pwi jè âboro, pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

²¹ Â é tòpi târa pâ: «Guwà tère, wà tàpé na rà tère ê popai kà Pwiduée, â rà wârori, âna wàilà kaa pwiri tò nyaa kòo, ma wà tèpa aéjii kòo.»

Ê pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23-27; Maréko 4.35-41

²² Na jè tòotù, â rà tò naa gòro ê jè wànga wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina târa pâ: «Jè géé naanigée, na ére géé còwâ kâra nawia.» Â rà còpòo.

²³ Â, na rà pâra, â é puu wà Iésu. Â é tapoo uu ba maina i pwéretòotù naa nawia. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

²⁴ Â rà patâci Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwül!»

Â é pwa i pwéretòotù bau i nawia. Â é nye coo kaa i pòu, â é nye po tânana kaa i napò.

²⁵ Â é ina târa pâ: «Gona câguwà caa cèiki?»

Èco na dau wâgotàra. Â rà pò gooé, â rà pi-ina târa pâ: «É! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na é pitùà kâra ê pwéretòotù ma é nawia, â ru pitère dèe?»

Ê tù târa pâ duée géé goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28-34; Maréko 5.1-20

²⁶ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa Gadara†, wâna ére géé còwâ kâra napò Galilée.

²⁷⁻²⁹ Na napò bèepwiri, âna pwa pwi jè âboro na pwa pâ duée gooé. Jèe gòiri na é pitâa nacârù, â é cicâpé. Â wâru pâ pàara, na rà ipa-imwüruê ê pâ duée, ma é pwa-imudirimuru. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pwa ma pii é du îê ma du âê ma tooé goro itùpaò. Èco na é nye taaci pòpàgà kêe. Â rà cètùué pâ naa namaré i pâ duée.

Ûna é boo géé gò i wànga wà Iésu [naa napò kà pwi âboro-bà] â wà pwiibà, âna é nye tèepaa me caraé kaa. Â wà Iésu, âna pwa na é tù târa pâ duée géé gooé.

Èco na é tùu jürüé ma cigòboo na arae wà pwiibà, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Pwiduée nidò *napwéretòotù! Dà na nûmagà dàra pwa tóo? Go ilari jiigà pâ, gà cibwaa pwa tóo cè pwina èpà.»

³⁰ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée‡.»

Ba rà dau wâru tèpa duée na wâgoóé.

³¹ Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà cibwaa tûbà naa na i Oolaa§!

³² Èco na gà naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri.» Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgère ija géeni gopaére jaa.

8:16 Mataio 5.15; Luka 11.33 * **8:16** Wâra ânye—Lampe, lumière. **8:17** Mataio 10.26; Luka 12.2 **8:18** Mataio

25.29; Luka 19.26 † **8:26** Gadara—Nee mwara Gérasène. ‡ **8:30** Ê tòpi tée pâ: «Wâraduée»—É, Rà tòpi tée tèpa duée pâ:

«Aupò goro duée.» § **8:31** Oolaa—Pwêe na dau wâgòro ('Abîme'). Karapuu kâra pâ duée. (Còo Auinapàpari naporomee

9.)

³³ Á é naa tàrà è pwina rà ilari wà Iésu. Á rà còobé géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Á rà nye itàa kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo najawé, â rà mwü naawé.

Pipâra i jèkutâ

³⁴ Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ è jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri è napò.

³⁵ Á rà me è pâ âboro, nau còo è pwina gére tèepaa. Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà còo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo na ara Iésu. Á é jèe coona è pâ ârabwée, âna jèe po wâdé è pai tâa kèe. Á nye po dâpàgà tàrà, â dau maina è pai wâgotàrà.

³⁶ Á wà tàpé na rà po còo diri è pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàrà tàpé, è jèkutâ goro i pai wâdé còwâ kèe.

³⁷ Á wâgo tà tèpa âboro naa napò bèepwiri wà Gadara. Á rà ina tà Iésu pâ, na é pàrà jiiirà. Á é tò naa gò i wànga, ba na é wâjué còwâ naa na ére géé còwâ kàra nawiâ.

³⁸ [Pwa na é pàrà] â i pwi âboro, âna é me nau ilari jiié pâ, na é pàrà wiâé. Êco na é tòpi tée pâ:

³⁹ «Bwa. Gà wâjué naa pwàrawâ'gà, â gà wiâ tàrà diri è pâ muru, na é pwa ba kâgà wà Pwiduée.»

Á é wiâ còwâ wà pwini. Á é wiâ pitiri naa na i village, è muru [na dau pwényuâa] na é pwa ba kèe wà Iésu.

Pai wâdé còwâ kà du ilàri

Mataio 9.18-26; Maréko 5.21-43

⁴⁰ É tèepaa me wà Iésu naa na ére géé còwâ kàra nawiâ. Á rà tòpié [naa na ipwâdéé] wà tèpa âboro wè, ba rà tàgére tapacié.

⁴¹ Á é tèepaa medarié pwi jè âboro na nee Jâirus, pwi jè caa kàra *wàra pitapitiri. Á é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu. Á é tacoo gooé pâ, na é nama pâra wiâé, naa na pwàrawâ kèe.

⁴² Ba wà tò nari èpo kèe, âna ée jèe pwa na é bà. Jèe 12 naja kèe, â nye wâé co tà du nyaa ma caa kèe. Á é pàrà wiâé wà Iésu.

Tò ilàri na 12 naja kèe goro maagé

[Na é gére pàrà wà Iésu, â] wàru è pâ âboro na rà po cibèepié, â rà dau pi-igabiarà.

⁴³ Á é tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tò jè ilàri, na jèe po 12 naja kèe goro maagé, ba mu tèepaa me è pàara na mu itàa domii gooé. Á é jèe po tubatiâu è mwani kèe* naa goro pâ dotée, êco na càcaa pâri ma rà nama tiâu maagé kèe.

⁴⁴ Á é mee ni càù Iésu, â é tu naa goro è gòobàrà ârabwée kèe. Á nye nama coo kaa è pai joro wàrà è domii gooé.

⁴⁵ É ina wà Iésu pâ: «Wàilàpà na tu naa goo i ârabwée kòo?»

Á rà cau tòpi tée pâ: «Càcaa wàibà!» Á é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwi a pwa pupûra, gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wàru pâ âboro ni, â rà cibèepijé, â rà cau igabiarà naa googà!»

⁴⁶ Êco na é ina mwara wà Iésu pâ: «Bwa. Pwa pwi jè âboro na é tu naa goo i ârabwée kòo. Ba go tère pâ è pàrà géé gooé è jè jènere nii kòo.»

⁴⁷ Napwa naa goo wà tò ilàri, âna é céca, goro pai wâgotée. Ba é còo pâ è támogdòri è pwina tàgére tèepaa wà Iésu. Á é tùu jùrué ma cigòboo na araé. Á é ina tée, na ara diri tèpa âboro, è majoroé ma é tu naa gooé, ma è pai nama tiâu è maagé kèe.

⁴⁸ Á é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuàgà, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo è cèikî'gà! Á gà pàrà, â ée mwa tâa jaagà è pinaanapò.»

Tò èpo kà Jâirus

⁴⁹ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â è tèepaa me wà pwi jè âboro, géé jaa Jâirus, i pwi apooro i wàra pitapitiri. Á é ina tà Jâirus, pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Á gà cibwaa cèpo tà pi-lluuri wà pwi a pwa pupûra.»

⁵⁰ Á é tère è pâ pwàratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jâirus, pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Á gà cèikî, ba ée mwa wâro!»

⁵¹ Ûna rà tèepaa pâ naa pwàrawâ kà Jâirus, â [pwa na é tò wà Iésu, nau còo i tò nari èpo. Á] è papwiciri jii tèpa âboro na rà tò naa na i wà; wàco Pétèru, ma wà Ioane, ma Jacques, bau du nyaa ma caa kàra i èpo.

⁵² Ba rà cau gére i ma pijinünü goo wà tò èpo.

* 8:43 Á é jèe po tubatiâu è mwani kèe—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàrà Tii Pwiciri naa na grec. 8:48 Luka 7.50

Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa i, ba caé caa bà; â é nye po puu.»

⁵³ Â rà pitaurèe gooé, ba rà támogòori bwàti pâ é jèe bà.

⁵⁴ [Â é tò naa na i wà.] Â é tu pâ naa goro i tò èpo, â é ina too pâ: «Tòoni, gà cimadò!»

⁵⁵ Â é nye wâro còwà kaa, â é cimadò! Â é ina wà Iésu tà tèpa âboro pâ: «Guwà naa cè uti kèe.»

⁵⁶ Â ru nye dau pò kaa wà du nyaa ma caa kèe. Êco na é ina tàru wà Iésu pâ, na ru cibwaa pwa jèkutá goo é pwina tèepaa marirà.

9

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kèe

Mataio 10.5-15; Maréko 6.7-13

¹⁻² Wà Iésu, âna é todà tèpa 12 *apostolo kèe me naa jaaé. Â é panuàrà pâ, ba na rà picémara tàra pâ âboro é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é naa tàra é tàru ma pàtamee, ba na rà tù tàra é pâ duée, ma nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

³ Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—wiàna cè tâjò, ma cè atà, ma cè poloa, ma cè mwani. Â guwà nye coona co caapwi ârabwée.

⁴ «Â wiàna tòpiwà naa na cè jè pwàrawà, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tootù cèna guwà mwa pâra [gèe na napò-bà].

⁵ Â wiàna càcaa nùma tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri é dàuru puu goro âwà, ba na guwà paari pâ, càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

⁶ Â rà pâra wà tèpa *câmu naa na pâ village, â rà picémara é *Picémara Wâdé, â rà nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

É tère jèkutá gooé wà Héroda

Mataio 14.1-12; Maréko 6.14-29

⁷⁻⁹ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère é jèkutá [goro pâ *câmu kâra pàtamee na é pwa wà Iésu].

Â é ina pâ: «Go pwa ma tégàgà nya* Ioane Pwi a piupwaa. Â wàilàapà pwi âboro bèeni, na go tère pâ jèkutá gooé?»

Â é tapoo dumapiè, ba rà ina gooé wà pâra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwà gée na aubà.» Â wà pâra tàpé, âna rà ina pâ wà *péroféta Élia†, é, pwi jè péroféta na jè pàara napò, na é wâro còwà.

Â wà Héroda, âna pwa na é còo mwara wà Iésu.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13-21; Maréko 6.30-44; Ioane 6.1-15

¹⁰ Rà wàjué còwà wà tèpa apostolo [gèe na pâ village, â rà pitapitirirà] naa jaa Iésu. Â rà piwiá tée diri é pâ namuru na rà pwa. Â é poparà pâ naa na jè ére na wàmwünyabweri é village Bethsaida, ba na rà tâa acari wê.

¹¹ Êco na wâru é pâ âboro, na rà tère pâ rà pâra naawê, â rà pâra wiàrà. Â é tòpirà wà Iésu, â é pacâmurirà goro é Mwaciri kà Pwiduée, â é nama tiâu maagé kàra.

¹² Jèe pwa na é duu i tootù, â rà medarié wà tèpa câmu kèe, â rà ina tée pâ: «Gà panuá pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village ma pâ pwàrawà na támwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra, ma puu wê. Ba aupiticia ni.»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà ina tée pâ: «Auwa! Nye 5 poloa co, ma ârailu ârawéà na wàjaabà! Gona nùmagà na bà pâra nau wâri cè utimuru ba kàra diri? Ba o nye êco kaa pwiri cè pai naa cè uti kàra!»

¹⁴ (Ba é jéú tèpa pao maina na rà tâa wê, âna po 5 000 kaamwara.)

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa. Guwà ina tàra é pâ âboro bèeni pâ, rà pwa nari pubu goro 50 jècaa, â rà tâaboo.»

¹⁵ Â rà cau tâaboo tèpa âboro.

¹⁶ Â é popa i pâ 5 poloa ma i du ârawéà wà Iésu. Â é tagòtùe too *napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kèe, â rà ipàdi tàra é pâ âboro. Â é wàrapwiri tàra mwara i du ârawéà.

¹⁷ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwà é dàra noo kàra poloa. Â é dèrèè, âna rà pwaai 12 nakébò goo.

9:3 Luka 10.4-11

9:7-9 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 9.19

9:7-9 Luka 23.8

*

9:7-9 Nya (é, nyiá)—Cou.

† 9:7-9 Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso.

*É pwi Mesia wà Iésu**Mataio 16.13-28; Maréko 8.27-9.1*

¹⁸ Na jè tòotù, á é pwapwicíri acari wà Iésu. [Úna é nabwé] á é medari tèpa câmu kêe, á é tawèerirà pà: «Gona dà na rà ina goodò wà tèpa âboro? Rà ina pà gona wâgo wàa?»

¹⁹ Á rà tòpi tée pà: «Rà ina wà pàra pwi pà wâgà Ioane Pwi a piupwaa. Á rà ina wà pàra tàpé pà wâgà péroféta *Élia. Á rà ina wà pàra tàpé mwara pà gâ pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu, na é wâro còwâ géé na aubâ.»

²⁰ Á é tawèerirà wà Iésu pà: «Á, na wâguwà na?»

Á é tòpi tée wà Pétéru pà: «Wâgà, âna gâ pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na gâ me géé jaa Pwiduée!»

²¹ Êco na é nye âji papwicíri jiiirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

²² É ina tàra pà: «O tèepaa é pàara, na go mwa dau pwa é maagé còo na wâgo *Pwina naíri âboro. Ba wà tèpa pittûa; ma wà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaailo; ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna o nye tàutàra goodò. Á rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracíé kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa wâro còwâ.»

Pai pàra wiâé

²³ É ina tà diri tèpa âboro wà Iésu pà: «Wiàna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô, á é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. Á, diri na pà tòotù, âna wâdé na é kâa é *kurucé kêe, á é me wiâô.

²⁴ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Á wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, âna wà pwiibâ, âna ée udò [á o tãa tée é *âji wâro].

²⁵ Á târa dà kâ pwi âboro na é tòpi diri é pà neemuru gòropuu, wiàna é tubatiâu é nyuâaê?

²⁶ «Wà pàra tàpé, âna rà kamu goodò ma é popai kôo na ara pà âboro. Á, na wàrapwiri, á wâgo, Pwina naíri âboro, á go o mwa kamu goorâ, wiàna go o mwa me, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bâ] á o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicíri kâbâ, ma Caa kôo ma wà tèpa *angela kêe.†

²⁷ Á go ina tàwâ é âjupâra pà: Wà pàra tèpa gére wâni nabâ, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kâra i Mwaciri kâ Pwiduée, béaa kâra cè pai bà kâra.»

*Paari pai maina ma muugère kâ Iésu naa gòrojaa**Mataio 17.1-8; Maréko 9.2-8*

²⁸ Wâpâ na 8 tòotù géé na càùru é pai ina kâ Iésu pwiri, á é popa wà Pétéru, ma Ioane, ma Jacques. Á rà too, naa gòrojaa, ba na rà pwapwicíri wê.

²⁹ Úna é gére pwapwicíri wà Iésu, á pitòotéri pai còo é naporomee. Á pàra ma po dau pwaa é pà ârabwée kêe, á é pwâra.

³⁰⁻³¹ Á ru nye tèepaa kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu péroféta béaa]. Á po dau maina awé é muugère kâ Pwiduée naa goorâ. Á rà pitùra ma wà Iésu goro é pai o bà kêe na *Iérusaléma. Ba o wàrapwiri é pai o pacoo [é auniimiri kâ Pwiduée géé na biu].

³² Úna rà gére wàrapwiri, âna rà tàgére puu wà Pétéru ma wà tupédu a câmu bée, goro pai oratàra. Úna rà tàci, á rà còo é pai muugère kâ Iésu, á rà còo wà tupédu péroféta,

³³ na pwa na ru pàra jiiirâ.

Á é nye ina kaa wà Pétéru pà: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbâ, na bà gére tâa ni jaagâ. Á wâdé na bà pacima cè tèpa âracíé nacapè—ba kâgâ jèpwi, á kâ Moosé jèpwi, á kâ Élia jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, [goo pai dàpàgâ tée].

³⁴ Na é bwaa gére tûra, á é nye tèepaa me kaa é jè nee, á é cajipirà. Á po dau wâgotàra ma wà tupédu a câmu bée.

³⁵ Á rà tère é pwâratùra géé na nee, na ina pà: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri, wà Pwina naîo [na caapwi co] na go pitòrigarié. Á guwâ pitère dèe.»

³⁶ Úna é nabwé i pwâratùra, á jè nye tà wailâ acari ma wà Iésu. Á càra caa pwa jèkutâ goo, naa na pà parui na wâru[§].

*É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooe**Mataio 17.14-18; Maréko 9.14-27*

^{9:19} Luka 9.7-8 ^{9:20} Ioane 6.68-69 ^{9:22} Luka 9.44, 18.32-33 ^{9:23} Mataio 10.38; Luka 14.27 ^{9:24} Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25 ^{9:26} Mataio 10.33; Luka 12.9 † ^{9:26} *Angela kêe*—Grec: *Tèpa angela pwicíri*. ^{9:30-31} Luka 9.22 ^{9:32} 2 Pétéru 1.16-18 ^{9:35} Luka 3.22 § ^{9:36} *Naa na pà parui na wâru*—Grec: *Na pà tòotù-bâ*.

³⁷ Na dàuru kêe, â rà boome còwâ gée gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà medarirà pâ âboro na dau wâru.

³⁸ Â pwi jè ârapàararà, âna é tomara too, ma ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, go ilari jii gâ pâ, gâ pitu tà pwina naîô, na é caapwi co.

³⁹ Ba é mu popaé é duée, â é mu nama é uu, ma tûu ma pòtata pâ napuu, â é nama còobé é pâ oropwêe. Â é mu po dau pwatarié, ma tubaèpà têe, béaa kâra pai còobé kêe gée gooé.

⁴⁰ Â go ilari jii tèpa câmu'gâ pâ, na rà tû târa i duée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

⁴¹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwûru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidâpwicâariô naa goowà? Pôpa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»

⁴² Ûna rà gère popaé me, â i duée, âna é tûé boo naa napuu, â é nama é céca. Â é nye pwa kaa i duée wà Iésu. Â é nye nama tiâu maagé kà pwini, â é naaè tà caa kêe.

⁴³ Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro, na rà còo é câmu bèepwiri kâra é pàtâma Pwiduée na dau maina.

*Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe
Mataio 17.22-18.6; Maréko 9.30-41*

Rà o pwa ma go bà

Wà tèpa âboro, âna rà picâdiri diri é pwina é pwa wà Iésu. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ:

⁴⁴ «Guwà tère bwàti, ma tà niimiri é pwina go ina tàwà: O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà.»

⁴⁵ Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina. Ba cârû târa é pai ina wèe. Â wâgòtara na rà tawèerié goo.

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

⁴⁶ Gée na càué, â rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Rà pitawèerirà pâ, o wàilàapà gée goorà cè pwina pwamuru naa gooé.

⁴⁷ Êco na é tâmogòori é pwâra-nûmarà wà Iésu. Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo naa goro jènereé.

⁴⁸ Â é ina târa pâ: «Wà pwina é tòpi naa na neeô pwi jè nari èpo pwacèwii pwini, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cûruo me. Ba wà pwina é dau ipakîrié, naa nabibiu kàwà, âna wàé kaa pwiri, wà pwi âboro na é imaina.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

⁴⁹ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tû târa é pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba cáé caa pwi bééjè.»

⁵⁰ Â é tòpi târa pâ: «Guwà cibwaa pacoóé! Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi bééjè.»

Tàutàra gooé naa Samaria

⁵¹ O jèe tèepaa è pàara na o mwa dàgòtù còwâ wà Iésu naa napwéretòotù. Â é nye ipagòorié, ba na é pàra naa Iérusaléma.

⁵² Â é cûru béaa tèpa ipa popai kêe pâ, na rà pàra naa na jè village na napô *Samaria, ba na rà o pwabwàti é pai o tèepaa pâ kêe.

⁵³ Êco na wà tèpa âboro wé, âna tàutàra gooé*. Ba [rà tère pâ] ée mwa caa pàra géewé naa Iérusaléma, [ville wà napô *Judée].

⁵⁴ Ûna ru tère é pwiibà wà tupédu a câmu kêe, wà Jacques, ma wà Ioane, â ru ina tée pâ: «Kaal Pwi Ukai, jè mwa ilari é ânye napwéretòotù, ba na cîri tàpéeni!»

⁵⁵ Â é tabiié Iésu, â é nye pwaru kaa: {«Câgàu caa tâmogòori pâ po dau èpà pwâranûmau!

⁵⁶ Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na rà bà wà tèpa âboro. Â go me, ba na rà udò.}»

Â rà pàra naa na jè village.

*Tâpé na nûmarà na rà pàra wiâ Iésu
Mataio 8.19-22*

⁵⁷ Na rà pàra wii naigé, â é medari Iésu wà pwi jè âboro, â é ina tée pâ: «[Nûmoo na go pwi a câmu'gâ] â go o pàra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gâ o pâ wé.»

⁵⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârû kàra, â pâ marû, âna pwa na wânairà. Â napwa naa goodò, Pwina naîri âboro, âna nye ticé auno kôo.»

⁵⁹ Â ipaiwà naa goo pwi jè âboro. Ba é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô.» Êco na é ina tée wà pwini pâ: «Tàpo coo. Ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo.»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà cówâ! Â wâgà, âna gà pâra, â gà inapàpari é Mwachiri kà Pwiduée.»

⁶¹ Napwa naa goo pwi jè âboro, âna é ina tà Iésu pâ: «Ûu, co Pwi Ukai, go o mwa pâra wiâgà. Êco na gà naaô ma go mara picijii é tâa kôo.»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwina é tòpò îê naa goro é béû, â é ciburà niâ wâjué cówâ, âna wà pwiibà, âna o càcaa pâri ma é tò naa na Mwachiri kà Pwiduée.»

10

É cùru pâ tèpa 70 âboro Iésu

Mataio 11.20-24, 13.16-17

¹ Wà Pwi Ukai, âna é pitòrigari ^{70*} âboro, â é ipanuàrà ba ârailu, béaa kèe, naa na pâ village ma pâ ére na é niimiri pâ é pâra naawê.

² Â é ina tàra pâ: «Dau maina é ârapiûnya na o pwa†. Êco na càcaa wâru a wakè. Guwà pwapwiciri ma ilari cai jii pwi apooro aupwanapò, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà o pitu.

³ Guwà pâra, [â guwà ipwacôoco!] Ba go cùruwà pwacèwii é pâ nari mutò naa nabibiu kàra macii a piuti.

⁴ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa cè mwani, ma cè atà. Â guwà popa co du wâraâwà. Â guwà cibwaa tà pwa jèkutâ‡ ma cè jè âboro wii naigé.»

⁵ «Â, na guwà tò naa na jè pwârawâ, â guwà ilari jii Pwiduée é [aupwényunyuâari ma] pinaanapò kèe, naa gò tàpè na rà tâa wê.

⁶ Â wiàna rà tèpa âboro na rà jèe tâa na é pinaanapò, â o mwa tâa tàra é aupwényunyuâari. Â wiàna càcaa wârapwiri, â o nye wâjué cówâ naa gòwà é aupwényunyuâari kàwà.

⁷ Na guwà tâa na cè jè village, â wâdè na guwà tâa na caapwi pwârawâ. Â guwà cibwaa piwà na guwà tòpi jii è utimuru, ba wà pwi a wakè, âna wâdè na é tòpi è uti kèe.

⁸ «Wiàna rà tòpiwà wà tèpa âboro naa na village, â guwà tòpi é utimuru na rà naa tàwà.

⁹ Â guwà nama tià è maagè kà tèpa âboro wê. Â guwà ina tàra jècaa pâ: “É tàgèrè tòpò é Mwachiri kèe wà Pwiduée, â gà jèe tàmwünyabwerié!”»

Tàpè na tàutàra goro popai

¹⁰ «Wiàna càra caa tòpiwà naa na jè village, â guwà pâra naa na aupitapitiri kà tèpa âboro, â guwà inapàpari tàra pâ:

¹¹ “Bà càtùra é dàuru puu kàra é napò kàwà, géee goo âbà, [ba naa câmu kàra é pitèimuru kà Pwiduée!] Â guwà ipwacôoco, ba jèe tàmwünyabweri é Mwachiri kèe!”

¹² «Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàra wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina é wârimuru kàra, jii tàpè géee *Sodoma.

¹³ «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro wà Korazine ma Bethsaïda§! Ba o naa wârimuru tàwà! Ba go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â càguwà caa cèik! Niimiri cai du ville Tyr ma Sidon biu, [âna dau èpà è tûâ kà tèpa âboro wê]. Êco na, wiàna rà còo é pwina go pwa naa jaawà, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòtèri é wâro kàra. Â pwiri rà paari naa goro cè pai coona dodà kàra, ma pitàmira goro dà*!

¹⁴ Â o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpè Tyr ma Sidon.

¹⁵ «Â ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ pwamuru naa goowà, â guwà pwacèwii Pwiduée†. Bwa! [Nye piticèmururu naa goowà, â ée] mwa naawà boo dari tèpa bà!»

9:61 1 Rois 19.20 10:1 Maréko 6.7 * 10:1 70—é, 72 na pâra Tii Pwiciri naa na grec. 10:2 Mataio 9.37–38; Ioane 4.35 † 10:2 *Dau maina é ârapiûnya na o pwa*—Pai ina wèe pâ, dau wâru tàpè na càra caa tère é Picémara Wâdè. 10:3 Mataio 10.16 10:4 Mataio 10.7–14; Maréko 6.8–11; Luka 9.3–5 ‡ 10:4 *Tà pwa jèkutâ*—Grec: *Ipwabwacu*. Ba péa o gòrîrà, â càra caa pwa é wakè na é cùruwà goo. 10:7 Lévitique 19.13; 1 Korénito 9.6–14; 1 Timotéo 5.18 10:8 1 Korénito 10.27 10:11 Apostolo 13.51, 18.6 10:12 Genèse 19.24–25; Mataio 10.15, 11.24 § 10:13 *Korazine ma Bethsaïda*—Du ville na wâmwünyabweri é nawiâ Galilée. * 10:13 *Coona dodà...pitàmira*—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. † 10:15 2e phrase—Grec: *Gona guwà too naa napwèretòtù?*

16 Â é ina mwara wà Iésu tà tèpa âboro kêe pâ: «Wiàna é pitêre dàwà cè pwi jè âboro, âna wâgo na é pitêre ddo. Â wiàna câé caa tòpiwà cè pwi jè âboro, âna wâgo na câé caa tòpio. Â wiàna câé caa tòpio, âna câé caa tòpi Pwina é cùruo me.»

[Â rà pâra pâ wà tèpa 70[‡].]

Rà wâjué me còwâ

17 Ûna rà wâjué me còwâ, âna po dau maina pai ipwâdée kâra, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, gà còo, wà mwara tèpa duée, âna rà pitêre dàbà, na bà tù tàrà[§] naa na neegà!»

18 Â é tòpi tàrà wà Iésu pâ: «Guwà tère! Go còo wà *Caatana, na é tíuboo gée napwéretòtù pwacèwii é âra!

19 Â go jèe naa tàwà é tàrù ma pàtamee, naa gò Caatana. Â guwà o pâra gòro cè dòèa, ma cè keecii^{*}, â o nye ticè cèna còwàriwà.

20 Êco na guwà cibwaa ipwâdée co, gée goro na rà pitêre dàwà é pâ duée! Â wâdè na guwà dau ipwâdée, gée goro na é jèe wii é neewà wà Pwiduée, naa na Tii kêe, naa *napwéretòtù.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Iésu

21 Ûna é ina pwiri wà Iésu, â é nye dau ipwâdée kaa goro é Nyuââ Pwicîri. Â é ina tà Pwiduée pâ: «Go ipwaolé tâgà, co Caa, wâgà na gà Pwi Ukai kâra napwéretòtù ma gòropuu! Ba gà naapwâniri pâ muru bèepwiri, jii tèpa tâmogòrimuru ma wà tèpa tâmanga, â gà paari tà tàpè na càra caa câmu[†]. Ba nye wiâra é câbawâdé'gà.»

22 [Â é ina tà tàpè na rà tèreê pâ]: «Êdiri é pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tdo. Nye wâé co na é tâmogòro, wâgo Pwina naîê. Â nye wâgo co na go tâmogòrié. Â go paarié tà pâra tàpè, ba na rà tâmogòrié mwara.»

23 Ûna rà tâa acari ma wà tèpa *câmu kêe, â é ina tàrà wà Iésu pâ: «Dau wâdè ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba wâguwà na guwà còo pâ muru [na dau pwènyuâa]!

24 Ba go ina tàwà pâ: Wâru tèpa *péroféta ma tèpa ukai na dau nùmarà na rà còo é pwina guwà còo, êco na càra caa còo. Â nùmarà na rà tère é pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Ê pimeari âna é Naèà na piwéna

25 [Na jè tòtù, âna] é tèepaa medari Iésu wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Ba nùmee na é tacaîé. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa, ma o tâa tdo é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

26 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Dà cèna wii naa na é *Naèà? Dà cè pai tâmogòri'gà?»

27 Â é ina tée i pwi âboro pâ: «Wâdè na gà meari Pwi Ukai Pwiduée'gà, gée na diri é pwârânümagà, ma é wâro'gà, ma é nii'gà, ma é pai tâmogòri'gà. Deutéronome 6.5 Â gà meari tèpa âboro[‡] pwacèwii é pai pimearigà còwâ.» Lévitique 19.18

28 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa. Gà po tòpi bwàti. Â gà wàrapwiri cè pai pwa'gà, ba na o tâa tâgà é *âji wâro.»

29 Êco na wà i pwi âboro, âna nùmee na é paari pâ é *tàrù. Â é tawèerié mwara pâ: «Â gona wàilàapà pwi âboro, na wâdè na go mearié?»

30 [Â é pwa ucina wà Iésu, ba na bétòpi tée.]

Ucina goo pwi Samaria

É ina pâ: «Ê mwa tâa wà pwi jè âboro, [pwi jè jènerejè, tèpa *Juif. Â, na jè tòtù] â é mwa boo gée *Iérusaléma naa Iériko. Â, na é pâra wii naigé, â rà eîé ma pwatarié wà tèpa mura. Â rà popa diri pâ mwani kêe ma pâ ârabwée kêe. Â rà panuâé na pwa na é jèe bà.

31 «Â nabwé, â é me wii naigé [wà pwi jè jènerejè] wà pwi jè a pwa *ârapwailò. Ûna é pâmari i pwi âboro, â é nye pàgà kaa gooé, â é nye pâra wii naigé kêe.

32 Â é tèepaa me wà pwi jè ênawéna kâra *Wâra pwapwicîri[§]. Â é nye pwacèwii pwi a pâbéaa, â é nye wiâ naigé kêe.

33 «Â nabwé, â é tèepaa me pwi jè ârapàara tàpé *Samaria—[wàilà na guwà pièpà ma wàilà]. Â é còo i pwi âboro, â nye dau maina kaa pai mearié kêe.

10:16 Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23 [‡] **10:16** 70—é, 72 na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **§** **10:17** Tù tàrà—Grec: *Pattûrà*. **10:18** Ioane 12.31; Auinapàpàri 12.8–9 **10:19** Psaume 91.13; Maréko 16.18 ***** **10:19** Keecii—*Scorpion*. Góowaa. **10:20** Filipi 4.3; Auinapàpàri 3.5 [†] **10:21** Tâpè na càra caa câmu—Grec: *Tèpa nari èpo*. **10:22** Ioane 3.35, 10.15 **10:25** Mataio 22.35–40; Luka 18.18 **10:27** Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5 [‡] **10:27** Tèpa âboro—Grec: *Pwi âboro na é tâmwinyabwerigà, é, pwi jèneregà*. **10:28** Lévitique 18.5 **§** **10:32** Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Grec: *Lévite*. Waké kâra é wâao kà Lévi.

³⁴ Â é tuboo naa gooe, â é wicèpwiri ê wâi*, naa gòro pâ aurumuru kêe, â é târamiri. Â é tâmee too naa gòro i buriko kêe. Â é popaé pâ naa na wâ kâ tèpa pârame, â é wéaari naawê.

³⁵ «Na dàuru kêe, âna [é ipwa-bwàtié, ba na é wiâ còwâ ê naigé kêe. Â] é naa mwani† târa i pwi apooro i pwârawâ ma ina tée pâ: “Gà wéaari bwàti wâ pwini. Â wiâna càcaa pâri é mwani bèeni, â go mwa wâri cè dèrèè, wiâna go wâjué me còwâ.”

«Â nabwé, â é pâra wii naigé kêe.»

³⁶ [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wâ Iésu, â é tawèeri pwi dotée goro ê Naèà pâ]: «Wàilàapà, géé goo tèpa âracié âboro bèepwiri, [na é âji meaari wâ i pwi âboro na pwatarié? Wàilàapà] na é pwi âji jènereé? Dà cè auniimiri'gâ?»

³⁷ Â é tòpi i pwi dotée goro ê Naèà pâ: «Wâ pwi na ia é pwa na wâdé tée ma pitu tée.»

Â é ina tée Iésu pâ: «Gâ pâra, â gà ipwacèwiié!»

Ru tòpi Iésu wâ Marthe ma Maria

³⁸ Râ pâra wii naigé [dàra Iérusaléma] wâ Iésu ma tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa naa na jè village, na é tâa wê tô ilàri na nee Marthe. Â é tòpirâ na pwârawâ kêe.

³⁹ Â pwa tô jiié, na nee Maria, na é tâaboo naa jaa Iésu, ba na é tâmaari diri ê popai kêe.

⁴⁰ Â wâ Marthe, âna é nye gére pâracûu goro pwaailò, â é putâmu naa goo tô jiié, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, wâ tô jiié, âna é nye tà panuâò ma go waké acari! Â pwiri nye wâdé ba kâgâ? Gà ina tée pâ é me, ma é pitu tó!»

⁴¹ Â é ina tée wâ Pwi Ukai pâ: «Au, tòoni, gà po dau géaa nabà, goro pâ muru [na piticèmuru naa gool].

⁴² Â gà còo, nye caapwi co ji muru na pwamuru naa goo. Â wâ Maria, âna é jèe pâmari. Â o cà mwa caa pa jiié.»

11

Popai goro pai pwapwicîri

Mataio 6.9-13, 7.7-11

¹ Na jè tòotù, â é pwapwicîri na jè ére wâ Iésu. Â géé na càué, â wâ pwi jè ârapàara tèpa *câmu kêe, âna é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pacâmuribà goro pwapwicîri, ba é wàrapwiri wâ *Ioane Pwi a piupwaa tà tèpa câmu kêe.»

Pwi Caa kâbâ...

² É tòpi tée pâ: «Wàéni cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbâ,

Wâdé naa papwicîri é neegà.

Wâdé naa coo é Mwaciri'gâ.

³ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà diri na pâ tòotù.

⁴ Gà pwanauri pâ èpâ kâbâ, pwacèwii na bà pwanauri tàra é pâ èpâ na rà pwa tâbâ.

Gà cibwaa panuâbâ naa na tacai.”»

Ucina goro pai pwapwicîri

⁵⁻⁶ Wâ Iésu, âna [é pacâmuri mwara tèpa câmu kêe goro ê pai pwapwicîri] â é ina tàra ê ucina bèeni: «Guwà jèe niimiri cai ni: É tèepaa me wâ pwi jè âboro naa jaagà, na po nabibiu kâra ne. Â ticé utimuru wâ pwârawâ'gâ. Â gà itâa naa jaa pwi jè béegà, â gà ilari jiié ê âracié poloa.

⁷ «Éco na é jèe puu wâ pwini, â câé caa còobé naa googà, â é po ina boo co pâ: “Naaò! Bà jèe cau puu ma tèpa nari èpo kòo. Â jèe kiiri i goropwârawâ, â tàutòo dàra còobé!”»

⁸ [Â é ina wâ Iésu pâ]: «Pwiri o câé caa pitu tâgà géé goo na é pwi béegà. Éco na ée mwa pitu tâgà, [wiâna gà tà cùu taaci. Â] géé goo pai pidâpwicâarigâ ma wârakee'gâ*, â ée mwa naa tâgà é pwina nûmagà goo.

Guwâ ilari jii Caa â o naa tàwâ

⁹ «Èkaa na go ina tàwâ pâ: Wâdé na guwâ nye tà ilari taaci [jii wâ Pwiduée] ba ée mwa naa tàwâ. Â guwâ nye tà mudâra taaci, ba guwâ o mwa pâmari. Â guwâ nye tà cùu taaci é goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwâ.

¹⁰ Ûu, ba wâ pwina é ilari, âna o naa tée. Â wâ pwina é mudâra, âna é pâmari. Â wâ pwina é cùu é goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

* 10:34 Wâi—L'huile ma dipâa. † 10:35 Mwani—Grec: *Árailu mwani pwaà (deniers)*, pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na árailu tòotù. 10:39 Ioane 11.1, 12.2-3 10:42 Mataio 6.33 * 11:8 Wârakee (é, wârakee)—Insistance, obstination.

11 «{À o wàilàapà nawà, na o naa cè atù târa cè èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa?} O wàilàapà na o naa cè dòèa, târa cè èpo kêe, wiàna é ilari cè árawéa?

12 À o wàilàapà na o naa tée cè wàramiida[†] wiàna é ilari cè narija?

13 Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. À wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa, [naa goro piticèmuru naa goo] é Nyuâaê Pwiciri, tà tàpé na rà ilari jiié.»

É cicara Caatana ma tèpa duée

Mataio 12.22-30, 43-45; Maréko 3.22-27

14 Na jè tòotù, â wà Iésu, âna é tũ târa é duée géee goo pwi âboro na é kũukũ. Ûna é còobé i duée, â é nye tũra kaa i pwi na kũukũ. À rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê.

15 Êco na wà pàra tàpé géee goora, âna rà ina pâ: «É tũ târa é pâ duée goro é pàtama *Caatana[‡], pwi ukai kà tèpa duée!»

16 Wà pàra tàpé, âna nũmarà na rà pitũ tũa tée. À rà ina tée pâ: «Paari tâbà é *câmu kâra pàtama Pwiduée na wâgooga.» [Ba nũmarà na rà paari pâ câe caa wakè goro pàtama Pwiduée.]

Go wakè goro pàtama Pwiduée

17 À é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. À é ina târa pâ: «Wiàna é ipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidirié[§].

18 Wiàna é ipaa dèe còwâ wà Caatana, â o wà nau târa cè pai cimwũ wàra é mwaciri kèe?! Guwà ina pâ, go tũ târa pâ duée goro é pàtama Caatana.

19 Êco na, wiàna wàrapwiri, â wàilàapà, na naa tà tèpa béewà é pàtamee, ma rà tũ târa pâ duée? Bwa! Ê pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgèree pitanami naa good.

20 Ba wâgo, âna go tũ târa pâ duée, goro é pàtama Pwiduée. À wiàna wàrapwiri, â [jè cau còo bwàti pâ] é jèe mara tòpò é Mwaciri kèe naa jaawà!

21 «À guwà jèe niimiri cai ni: Wà pwi âboro na pwa nii kèe, âna pwa gò ma da kèe, â o pâri ma é wéaari é wà kèe ma neemurué.

22 À càcaa wâgotèe, ba é pũra naa goo pâ neemuru paa kèe. Êco na, wiàna é me nau ipaa dèe pwi jè âboro na dau pwa nii kèe, â é piétò jiié. À ée mwa popa jiié diri pâ neemuru paa kèe, bau diri pâ muru na tâa na wà kèe.

23 «Guwà tèree, wà pwina câe caa wâjao, âna é cicarao. À wà pwina câe caa pitu tò ma bu panaimari, âna é tédidiri.»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

24 «[Guwà tèree cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé géee gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ éree na aupiticia. Ba é mudàra cè éree cèna é tâa wê. Êco na câe caa pâmari. À é niimiri pâ, 'Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwàrawà kòo.'

25 «À é wâjué, â é pâmari i wà, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti.

26 À é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée béee, na rà dau èpà jiié. À rà tò nau pitâa na i wà. À wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa!»

Pàra pai tòpi kà Iésu târa pâ âboro

Mataio 12.38-42

27 Ûna é géree tũra wà Iésu, â é nye tomara too kaa tò jè ilàri—tò jè árapàara tèpa âboro na rà tâmaari Iésu. À é ina pâ: «Cidòri nyuâa tò ilàri na é pitàmarigà, ma pa-digà!»

28 À é tòpi wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà tèree é popai kà Pwiduée, ma pitèree dàra!»

Cibwaa mudàra cè jè câmu kèe

29 Wàru tèpa âboro na rà pâmari wà Iésu, [ba na rà tâmaarié] â rà tapoo igabiarà naa good.

À é ina târa mwara pâ: «Wà tèpa âboro nabà, âna rà dau èpà, ba [càra caa pitèree dà wà Pwiduée. À] rà ciburà ilari jiié cè câmu kâra pàtamee. O nye ticé câmu na rà mwa caa còo mwara, jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona*.

[†] 11:12 Wàramiida—Grec: *Keecii* (scorpion). 11:15 Mataio 9.34, 10.25 [‡] 11:15 Caatana—Grec: *Béelzébul*. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii. 11:16 Mataio 12.38 [§] 11:17 Tédidiri—*Casser en morceaux*. Grec: *À o mwa tũu naa gòrà é pâ wà kèe*. 11:22 Kolosé 2.15 11:23 Luka 9.50 11:27 Luka 1.28, 42, 48

11:29 Mataio 16.4 * 11:29 Iona—Péroféta na pàara biu, âna ia áracié tòotù ma áracié ne kèe, nanaara i árawéa (Mataio 12.40). Ucina goo pai tâa na aubà kà Iésu, béaa kâra pai wàro còwâ kèe.

³⁰ Ba wàépwiri é câmu kée tà tèpa âboro wà Ninive [pâ, nye wà Pwiduée na ia é cùrué pàdarirà]. Â wàrapwiri [é pwina o tèepaa tóo] *Pwina naîri âboro, na o câmu tà tèpa âboro nabà.»

³¹⁻³² «Wà tèpa âboro wà Ninive, âna rà tère é pupûra kà péroféta Iona, â rà nye pinünüma ma pitòotéri é càrarà. Â guwà còo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]

«Â guwà jèe niimiri cai wà tò ilàri ukai naa napô Saba† na pàara biu, âna ia é me géé napô kée na dau wàiti, ba na é tère pwâratùra kà ukai *Solomona na tâbawée goro autâmogòori kée. Â guwà còo, é tà wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduée, â wà tò ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà, â ée mwa piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà pinünüma ma guwà biwà!]

Guwà wâro na pwéelaa

Mataio 5.15, 6.22-23

³³ «Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè naapwàniri naa na jè ére! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naa wà.

³⁴ Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. Â wiàna èpà é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutè.

³⁵ Guwà ipwacòoco, ba péa é pwéelaa naa wâgoowà, âna é péa pàra nau bàutè.

³⁶ Wiàna é tâa googà é pwéelaa, â o ticè jè ére géé googà cèna o tâa na bàutè. Ba é pwacèwii é ânye na é èurugà goro é pwéelaa kée.»

É patère tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 23.1-36; Maréko 12.38-40

³⁷ É tubanabwé é pupûra bèepwiri wà Iésu. Â é me wà pwi jè *Farasaio, â é todà Iésu, ba na rà pi-ija na pwârawà kée [ma wà tèpa Farasaio béé]. Â rà tèepaa naa pwârawà, â rà tâaboo naa goro taapà.

³⁸ Â wà Iésu, âna cáé caa nuwa é du îé béaa kâra é pai ija [wàra naa na nyamanya kà tèpa *Juif]. Â é pò wà wà pwi Farasaio [â càcaa wâdé tée].

³⁹ Â é ina tée wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Wâguwà tèpa Farasaio, âna guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò. Éco na é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà, â guwà tèpa iau ma pwa kû!

⁴⁰ Guwà tèpa imwûru! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é pwa é gòrocàuru ngapò, âna nye wâé kaa mwara, na é pwa é nanaara ngapò?

⁴¹ Wâdé na guwà naa tà tàpé na ticè kâra é pwina tâa na pâ ngapò ma wârado kàwà. Ba na wàrapwiri, â o po pwéelaa bwàti é du îwà bau é pwâranümawà!»

⁴² «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwûru‡. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacòoco, làpé! Ba câguwà caa pàra wiàra [é pwina piâjimuru naa na é *Naèà]—é pai tòimiri tèpa âboro, ma pai mearirà wiàra é câbawâdé kà Pwiduée§. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri.

⁴³ «O dau maina wârimuru kàwà, wâguwà tèpa Farasaio! Ba guwà nye mudàra é pâ autâa na tâa béaa, na pâ *wâra pitapitiri. Â dau wâdé tàwà, na rà nye pwabwàcu tàwà, ma pwamainawà, na ara diri tèpa âboro.

⁴⁴ «Guwà pwacèwii é pâ bwàmù na càcaa tòimiri*. Ba, na jè pàra naa gò, â câjè caa tâmogòori pâ jè gére pàra gò cé bwàmù.»

⁴⁵ Wà pwi jè *dotée goro é Naèà, âna [é tère é popai kà Iésu bèepwiri, goo wà tèpa Farasaio. Â] é ina tée pâ: «Pwi Ukai, na gà ina pwiri, â gà pi-inabà ba èpà mwara, wàibà tèpa dotée goro é Naèà!»

⁴⁶ Â é tòpi tée pâ: «Ipaìwà naa goowà mwara! Guwà ipwacòowà, co tèpa dotée goro é Naèà! Ba o dau maina mwara é wârimuru kàwà. Ba pâ pitùà kàwà, âna pwacèwii pâ nakake na dau

11:31-32 1 Rois 10.1-10 **11:31-32** Jonas 3.5-10 † **11:31-32** Naa napô Saba—Grec: *Du sud*. **11:33** Maréko 4.21; Luka 8.16 ‡ **11:42** Géé goro pâ jèpa arapwûru—Napéaati naa na grec pâ: *Menthe ma rue ma diri pàra doromuru*. § **11:42** É pai tòimiri...wiàra é câbawâdé kà Pwiduée—Grec: *É tàrù ma pimeari kà Pwiduée*. É tàrù (justice), âna, na jè pitòimiri jè ma pacoo é napàrajè tà pàra tàpé, ma naa tàra é pwina wâdé. * **11:44** Bwàmù na càcaa tòimiri—É, Bwàmù na câjè caa còoè.

tòina, na guwà nama rà kakeri wà tèpa âboro. Â tàutàwà na guwà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaïwà!

⁴⁷⁻⁴⁸ «Üu! O dau maina wârimuru kàwà. Ba wà tèpa jojoorowà, âna rà pòtàmwara tèpa péroféta [kà Pwidueé]. Â nabàni, âna guwà bari é bwàmù kà tàpé na rà pòtàmwararà! Â, na wàrapwiri, â guwà paari pâ, guwà wâgoo é pwina rà pwa wà tèpa nyimuwà ma upàwà!

⁴⁹ Ba wàéni é pwina é ina goowà wà Pwidueé, wà Pwina é tàmogòori diri: “Go o mwa panuà pâ tàwà tèpa péroféta kôo, ma tèpa *apostolo kôo. Â guwà o tubaèpà tàra, tiagoo na guwà o tètàmwara pàra tàpé!”

⁵⁰ «Â ée mwa pitèiwà wà Pwidueé, goro é pai pòtàmwara diri tèpa péroféta kée, géé na autapoo goro gòropuu—

⁵¹ tapoo naa goo Abéla, tiagoo Zakaria†, pwina naï Barakie. Ba wàé na ia rà pòtàmwereé, naa nabibiu kâra i aupwa *ârapwaaïlò, ma i ére na dau pwiciri! Â go ina tàwà pâ: O wâguwà, tèpa âboro nabà, na o pitèiwà goo!‡

⁵² «Wâguwà tèpa dotée goro é Naèà, âna napàrawà ma guwà tàpìri tà tèpa âboro é autàmogòorimuru naa na *Tii Pwiciri. Êco na guwà naapwàniri jirà!§! Tàutàwà na guwà tò naa na *Mwaciri kà Pwidueé. Â guwà pacoo pàra tàpé, na nùmarà na rà tò naa na. Êkaa na go ina tàwà pâ: O dau maina wârimuru kàwà!»

⁵³ [É tubanabwé é pwina é ina wà Iésu, â] é còobé géé na wà [kà i pwi Farasaio]. Â rà nye dau putàmù kaa, wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. Â tapoo géé goo é pwi pàara-bà, âna rà ciburà tacaié, ba na rà tère cè pwina é ina.

⁵⁴ Ba rà bu naigé ma rà pitòtié géé goro cè pai mwa tòpi kée.

12

Ê pagòo tèpa câmu kée wà Iésu

Mataio 10.19-33

¹ Na pàara na é gére patùra tèpa *Farasaio wà Iésu, âna jèe pâra na dau piwâru too é pâ âboro, na rà me [nau tèreé]. Â rà tapoo pi-igabiarà.

Â béaa kâra é pai patùrarà kée, âna é pacàmuri tèpa *câmu kée.

Ê pwina cârù âna o inapàpari

É ina tàra pâ: «Guwà ipwacòoco é 'nyaa kâra poloa' kà tèpa Farasaio—ba rà paari é pwina wâdé, â rà pwàniri é èpà kâra.

² Ba diri é pwina jèe naapwàniri nabà, âna o mwa paari naa na pwéelaa widâuru. Â o pâri ma jè còo bwàti!

³ Â é muru na guwà ina pwàniri naa na bàutê, âna o inapàpari naa na pwéelaa. Â é muru na guwà pitànunuuri, naa na naditârawà, âna o mwa tomara too, naa na gomù kâra âboro.»

Dau pwamuru naa goowà

⁴ «Â guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro, co tèpa bééò. Ba wiàna rà pòtàmwara naiiwà, â o nye ticé jè muru, cèna o piwéna mwara jii pwiri.

⁵ Êco na guwà ipwacòowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwidueé! Ba wàé na pâri ma é pòtàmwara é naiiwà, ma tûwà naa na ére, na o maagé ma tòina naawé é nyuàawà.

⁶ «Guwà jèe còo cai pâ marù na kîri: Jè icuri 5 marù naa goro ârailu mwani. Êco na nye ticé géé goorà cèna é imwûru jiié wà Pwidueé.

⁷ Â wâguwà, âna é nye cau tàmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwà. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwidueé, jii é pâ marù na dau wârù!»

Guwà gòo â guwà inapàpari

⁸ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na é ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara tèpa angela kà Pwidueé.

⁹ Â wà pwi âboro na é pitütòowâriò, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o pitütòowârié, na ara tèpa angela kà Pwidueé.

¹⁰ Â o pwanauri diri tàpé na rà tûra ba èpà naa goo *Pwina naïri âboro. Êco na wà pwi âboro na é tûra ba èpà naa goro é Nyuàâé Pwiciri, âna o càcaa pâri ma pwanaurié.

† **11:51** Zakaria—Pwi Bénabwé âboro géé goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). ‡ **11:51**

É ina wà Iésu pâ, ipaiwà naa goorà, ba rà o jèe pòtàmwereé, âna é pwi péroféta mwara. § **11:52** Napàrawà ma guwà tàpìri...
Grec: Guwà patâjii é kii tûra autàmogòorimuru. **12:2** Luka 8.17 **12:7** Luka 12.24; Apostolo 27.34 **12:10** Mataio 12.32; Maréko 3.28-29

Ée pitu tàwà Nyuâaê Pwicîri

¹¹ «Guwà tère, rà o mwa tâjùruwà, ba na rà pitèiwà naa na *wàra pitapitiri, ma na ara tèpa ukai, ma tèpa kupénoo. Â, na diri pâ pàara bèepwiri, â guwà cibwaa pidumapiê goro cè pai tòpi kàwà tàra.

¹² Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà, cè pwina guwà mwa ina na guwà coo ararà.»

*Popai goro mwani ma neemuruje**Mataio 6.19-34*

¹³ É ina tà Iésu wà pwi jè ârapàara tàpé na rà tà bèepié, pâ: «Pwi a pwa pupûra, é jèe bà wà pwi caa kôo jii é neemuruê. Â câe caa ipâdi naa goobu wà pwi ciôo. Gà ina tée pâ é naa tóo pwina kôo!»

¹⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Pwiini, wàilàpà na nama go pwi a pitèi ma ipâdi é neemuru-u?»

¹⁵ Â é ina tàra pâ âboro pâ: «Guwà ipwacôowà, ma guwà cibwaa ciburà mudàra ma wàru tàwà é pâ muru! Ba é *âji wàro kà pwi âboro, âna càcaa géee goro é pâ muru na tâa tée.»

Ucina goo neemuruje

¹⁶ É piwiâ tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro na dau pwa neemuruê. Dau wàru tée é arapwûru na é piûnyari géee na napuu kée.

¹⁷ Â é mwa pitawèeri pâ: “O dà cèna go o pwa? Ba o càcaa pâri i napié kôo, ma go tòpò i ârawakè kôo.”

¹⁸ «Â é pi-ina tée pâ: “Wâdé na go tédàpa i na autòpò arapwûru na wâdòiti, â go o tapoo còwà cè jèpwi cèna maina. Â go o tòpò naawè diri é pâ ârawakè kôo, ma êdiri pâ neemuruô.

¹⁹ Â géee na càùè, â o mwa tâa tóo pâ utimuru ma neemuruô na wàru, târa pâ naja na wàru. Â go o mwa tàpo nao, ma ija, ma wâdo, ma ipwàdée.”

²⁰ «Éco na é ina tée wà Pwiduée pâ: “Gà piwàrau*! Naa ne nabà, âna go o pacôwâri jii gâ è wàro gâ. Â diri é pâ neemurugà na gà iauri, âna o mwa kâi?”»

²¹ Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «Guwà ipwacôoco! Ba wàépwiri é pwina o tèepaa mari diri tàpé na rà iauri pâ wâdé kàra naani gòropuu. Ba nye ticé âji wâdé kàra naa jaa Pwiduée!»

É pwina âjimuru jii neemuruje

²² É tabiié wà Iésu naa goo tèpa câmu kée, â é ina tàra pâ: «Wàépwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wàro kàwà, ma é naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?”

²³ Ba é wàro kàwà, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée!

²⁴ Guwà jèe còo cai é pâ marù. Ba càra caa picâmi ma piûnya, ma càra caa tòpò cè bwà tàra pâ tòotù. Éco na wà Pwiduée, âna é nye pa-ijarà. Â gona càguwà caa dau piwéna jii é pâ marù? Akaé!

²⁵ Càcaa géee goro pai géaa goro ija ma wâdo, ma picooa ârabwée, na guwà tàpo nama gòri é wàro kàwà!

²⁶ É pidumapiê kàwà, âna o pwacoé ma é tòotéri é ji caapwi muru. Êkaa na guwà cibwaa pidumapié!

²⁷ «Guwà jèe còo cai pâ murubuké na-araé. Ba rà cipu, â càra caa pâti, ma càra caa ta ârabwée. Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugère kée, âna é pâ ârabwée kée, âna càcaa dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké.

²⁸ Â guwà jèe còo cai é aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kàra. Â gona o câe caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà!

²⁹ «Ûu kaa, go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa dumapié ma géaa, goro cè pwina guwà o ija ma wâdo!

³⁰ Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra é pâ pwiibà. Éco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà, âna é nye tâmogòori é pwina nùmawà goo.

³¹ Guwà mudàra béaa é Mwaciri kée Â ée mwa âjagò tàwà mwara goro diri pâ pàra muru bèepwiri.»

Âji wâdé naa napwéretòotù

³² «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, co tèpa âji béeò, wâguwà na guwà pubu âboro kôo. Ba é jèe pacoo wà Caa kàwà pâ, na ée naa tàwà é Mwaciri kée!

³³ Guwà icuri pâ wâdé kàwà, â guwà naa tà tàpé na ticé kàra. Â, na wàrapwiri, â guwà o wéaari è pâ âji wâdé na rà wâ *napwéretòtù, na o tà tãa awé. Ba ticé a mura wê, na ée popa. Â ticé madé na uti, ma ticé waaca[†] na iri. Â o càcaa wai ma botére.

³⁴ Ba è pwàranümagà, âna é wâna é wée è wâdé'gà.»

Popai goro pai tà tàci ma pitère dâra

Mataio 24.45-51; Marêko 13.33-37

³⁵⁻³⁶ [É ina mwara tà tèpa câmu kée wà Iésu pâ]: «Guwà tà tàci, pwacèwii tèpa ênawéna, na rà tapaciri è pai wâjué còwâ kà pwi ukai kàra. Ba rà o ipwabwàtirà, â rà coona bwàti pâ ârabwée na wâdé, â rà popa è wâra ânye kàra. Â wiàna ée wâjué còwâ gée goro pwa-ija goro piéa, â ée mwa cùu goropwàrawâ. Â rà o pò ma tàpiri tée.

³⁷ Â o dau wâdé ba kà tàpé na é pâmarirà, wiàna rà tà tàci ma tapacîé.

«Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà i pwi ukai, âna ée mwa coona è ârabwée kàra ênawéna. Â ée mwa patâaboorirà naa goro taapâ, â ée mwa naa èrà.

³⁸ Ûu, [na pâara na rà tapacîé, âna càra caa tâmogòori wiidà na ée mwa tèepaa me]—wiàna naa nabibiu kàra ne, é, wiàna too i tòotù. [Êco na] o cidòri nyuâarà, wiàna é tèepaa me, âna é pâmarirà na rà tà tàci ma ipwabwàtirà!

³⁹ «Guwà jèe niimiri cai è pwini: Wà pwi apooro pwàrawâ, âna câé caa tâmogòori cè ineretòtù na ée mwa tò naa na wâ kée, wà pwi a mura na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri è pacooé.

⁴⁰ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàci. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina nairi âboro. Êco na o câguwà caa tâmogòori cè pâara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dâra

⁴¹ É tawèeri Iésu wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gona è ucina bèepwiri na gà ina, âna ba kâbâ co [wàibà tèpa câmu'gà] è, kàra diri pâ âboro?»

⁴² Â è tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «[Kàra diri] tèpa ênawéna na rà pitère dâra ma pitòimirà. Â wàilàapà pwi ênawéna bèepwiri? Wàéni: I pwi ia è ina tée wà pwi ukai kée pâ: “Go panuâ tàgà è waké bèeni: Gà pa-ija pâra tèpa ênawéna, naa na pâara na o pâri.”

⁴³ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri, wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgère waké bwàti!

⁴⁴ Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée è pitùâ naa goo è pâ wâdé kée.

⁴⁵ Êco na, wiàna wà i pwi ênawéna, âna [é pwi âboro èpâ, â] è piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ Â è tapoo èi tèpa bée goro waké. Â è dau ija ma wâdo ma ipwirié.

⁴⁶ Â, na jè tòotù na è tàpilée[‡], â è nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. Â ée mwa naa è wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pâra tèpa ênawéna, na càra caa pitère dâra.

⁴⁷ «Ûu, o dau maina è wârimuru kée, gée goo na é tâmogòori è câbawâdé kà pwi ukai kée, â câé caa pacoo, â ticé na é pwabwàti ba kée.

⁴⁸ Êco na o càcaa dau maina è wârimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori pâ èpâ è pwina rà pwa. Ba wà pwina naa tée ba wâru, âna o ilari jiié na wâru. Â wà pwina jèu âjagò tée còwâ, âna o jèu ilari jiié mwara.»

Rà pitadàrùrà pâ âboro goòo

⁴⁹ «Guwà tère, go tèepaa me, ba na go pame è ânye naa gòropuu. Â po dau nùmoo na jèe tubanabwé è waké bèepwiri[§]!

⁵⁰ Ba o upwaaoo goro pwi *piupwaa [goro maagé còo na dau maina]. Â go bwaa nye tàgère tapaciri naa na picâri.

⁵¹ Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapò. Èkâ! Ba rà mwa pitadàrùrà è pâ âboro goòo.

⁵² Tapoo nabâ, âna rà o pitadàrùrà pâ pwàrawâ. Ba pwiri o ârailu âboro gée goorà na ru wâgoòo, â âracié na rà o cicarao^{*}, é, pwiri o âracié na rà wâgoòo, â o ârailu na ru cicarao.

⁵³ Â o pitadàrùrà wà tupédu aénaí, ma du duanaí, ma du duatâa.»

Còoinari pwina tàrù, â guwà pwa!

12:33 Luka 18.22 † 12:33 Madé...waaca—Grec: Mite. 12:35-36 Mataio 25.1-13 12:39 Mataio 24.43-44; 1 Tésalonika 5.2 12:44 Mataio 25.21,23 ‡ 12:46 Na jè tòotù na è tàpilée—Grec: Na tòotù na câé caa tapacîé na, ma na ineretòtù na câé caa tâmogòori. 12:47 Jacques 4.17 § 12:49 Jèe tubanabwé è waké bèepwiri—Grec: Jèe udârù i ânye. 12:50 Marêko 10.38-39 12:51 Mataio 10.34-36 * 12:52 Na ru wâgoòo, â âracié na rà o cicarao—Grec: Na ru cicara âracié gée goorâ. 12:53 Michée 7.6

⁵⁴ É ina mwara wà Iésu târa pâ âboro na wâru, pâ: «Wiàna guwà cõo pâ nee na dau duu, na rà me géé nawià†, â guwà nye nama ina pâ, “O popaa” â nye popaa kaa.

⁵⁵ Â wiàna é cima é dàré‡, â guwà ina pâ, “O wâdé napô” â nye wâra.

⁵⁶⁻⁵⁷ Üu, guwà po dau tâmogòori ina naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Â gorodà na câguwà caa cõoinari é âjupâra, naa na pâ muru na gére tèepaa nabà? Guwà tèpa gòmaw! [Ba wiàna guwà gére cõoinari, â pwiri guwà tâmogòori é pwina târù ma guwà pwa. Êco na tàutawà.

⁵⁸ «Wâéni é pwina târù]: Wiàna é piciapwà googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wâé, wiàna gàu bwaa gére wà naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàlici ma tòpògà naa na karapuu.

⁵⁹ Â go ina tâgà é âjupâra pâ: O câgà caa còobé géé na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri é wârimuru'gà!»

13

Guwà tòotéri wâro kàwà!

¹ Na pàara bèepwiri, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Wà ukai *Pilato, âna é nama tètâmwara pàra tèpa âboro géé Galilée, na pàara na rà pwa *ârapwaaillò tà Pwiduée, naa na *Wâra pwapwicîri wà *Iérusaléma.»

² Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Gona guwà niimiri pâ, rà bà, ba rà dau tèpa pwa na èpà, jii pàra tàpé?

³ Bwa! Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwacòowà, â guwà biiwà ma pitòotéri é wâro kàwà. Ba câguwà caa tâmogòori cè pwi pàara na guwà o bà na*!

⁴ Â guwà jèe niimiri cai wà tèpa 18 âboro, na ia tûu naa gòrà i auba na Siloé, â caagairà. Gona rà dau tèpa âboro èpà jii pàra tèpa âboro Iérusaléma?

⁵ Bwa! Â go ina tàwà mwara pâ: Wâdé na guwà pinünüma ma guwà biiwà. Ba guwà péa tà cau bà wai, pwacèwiirà!»

Upwâra wâi na ticè pwêe

⁶ É ina târa é ucina bèeni wà Iésu:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa [pwa wâru] pàra naa na aupwanapô kée, ba na é cõo é *upwâra wâi kée, ma pwa ma mudàra cè pwêe. Êco na mu nye ticè.

⁷ «Â é pwa ma ina tà pwi a wakè kée pâ: “Gà cõo! Po âracié naja na go me nau mudàra cè pwêe, â nye ticè. Tépàgàé tâjii! Ba càcaa wâdé na é cèpo tà pi cipu naa goro piticèmururu naa goo, naa ticè pwêe!”

⁸ «Â é tòpi tée i pwi a wakè kée pâ: “Pwi ukai, tàpo naaé, ba na go bwaa pwabwàti goo. Go o mwa ìri tabéaa gooe, ma naa wai kâra upwâra ma pwa puu naa goo. Â ju mwa cõo na naja noowê†.

⁹ Â wiàna pwa pwêe, â nye wâdé. Â wiàna ticè, â gà o mwa bàra tépàgàé.”»

É nama tiâu maagé kà tô ilàri na tòotù pwicîri

¹⁰ Na jè *tòotù pwicîri, âna é tâa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é gére pacâmuri tèpa âboro.

¹¹ Â é tâa wè mwara tò jè ilàri, na é maagé naa na 18 naja. Ba tâa gooe é duée, â too é càùé, â càcaa pâri ma é citàrù.

¹² Â é todèe wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tõoni, é jèe tiâu ni i maagé'gà!»

¹³ Â é tòpò îê naa góé. Â é nye citàrù kaa, â é dau ipwamaina Pwiduée!

¹⁴ Êco na é po dau putàmu wà pwi a pitûâ kâra na wâra pitapitiri, géé goo na tòotù pwicîri. Â é pwa tèpa âboro, ma ina târa pâ: «Kaa! Tàpèeni, 6 tòotù na jè wakè na. Wiàna nûmawà na tiâu maagé kàwà, â guwà me naa nadàpàra pwapwicîri! Â guwà naaco é tòotù pwicîri!»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wâéco! Gà ina, â gà tère cõwà! Gona câguwà caa tipi é macii kàwà ma pawâdoorà, na tòotù pwicîri? Â?

¹⁶ Â wà tô ilàri bèeni, âna é tò gòobàra *Abéraama, pwi jooorojè. Â é piié wà *Caatana naa na 18 naja. Â wânau, o nye ticè târù koo ma go tipi é maagé kée na tòotù pwicîri?»

¹⁷ Â rà kamu diri tàpè na rà cicara Iésu. Êco na é auwâru géé goo tèpa âboro, âna rà dau ipwâdéé goro pâ muru na muugère na é pwa.

12:54 Mataio 16.2-3 † 12:54 Géé nawià—Grec: Géé na auduu kâra tòotù. ‡ 12:55 Dàré—Grec: Vent du sud. 12:58 Mataio 5.25-26 13:2 Ioane 9.2 * 13:3 Dernière phrase—Grec: Ba guwà péa tà cau bà pwacèwiirà. 13:7 Luka 3.9 13:8 2 Pétèru 3.9,15 † 13:8 Noowê—Na wâwê. 13:14 Exode 20.9-10; Deutéronome 5.13-14 13:15 Luka 14.5

*Du nari ucina goro Mwaciri
Mataio 13.31-33; Maréko 4.30-32*

¹⁸ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

Pudòro moutarde

¹⁹ «É Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii è jè pudòro moutarde [na dau kîri]. Wà pwi jè âboro, âna é câmi, â è cipu. Á è jèe pâ nau dau maina. Á pâri ma rà pwa wânaîrà, naa gò pâ ditée, è pâ marü.»

Nyaa kêra poloa

²⁰ «É Mwaciri, âna o pwacèwii mwara ni:

²¹ Wà tò jè ilàri, âna é popa é nyaa kêra poloa, â è biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Á è tü tiagoro na è tüu too[‡] i poloa!»

Goropwârawâ na picu

Mataio 7.13-14, 21-23

²² É gére pâra dâra Iérusaléma wà Iésu. Á è pwa ma pacâmuri tèpa âboro naa na pâ village ma napò, wii naigé.

²³ Á è tawèeré wà pwi jè âboro pâ: «Pwi Ukai, gona o dau pwâco wà tàpé na rà o udò [ba na tâa târa è *âji wâro]?»

Á è ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ:

²⁴ «Guwà còo, nye dau picu kaa é goropwârawâ, [pâ naa na è âji wâro]. Á guwà ipwadârapwa cai ma guwà tò naa na. Ba wâru tàpé na nûmarà na rà tò, èco na o pwacoé târa.

²⁵ Ba, na ée târi ma kiiri é goropwârawâ, wà pwi apooro pwârawâ, â o càcaa pâri ma guwà tò. Guwà o tà coo boo gòroigé, ma cùu taaci i goropwârawâ, ma ina tée pâ: “Pwi ukai, gà tàpiri tâbâ!”

«Á ée mwa tòpi tàwà pâ: “Bwa. Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ.”

²⁶ «Á guwà o mwa ina tée pâ: “Bwa. Nye wàibà kaa, na ia jè mu pi-ija ma wâdo ma wâgà. Á wàibà na ia gà mu pacâmuri pâ ni jaabâ!”

²⁷ «Á ée mwa po ina tàwà géé pâ: “Bwa! Câgo caa tâmogòoriwâ! [Guwà tèpa còobé géepà?] Guwà pâra jiiio, ba guwà tèpa pwa è pâ tûa na èpâ! [Ba câguwà mu caa pwa è câbawâdé kòo.]”

²⁸ «Á o mwa tûwà naa gòroigé. Á guwà o mwa i ma tòngüru poropwâwà, [goro pai tòina kàwâ]. Ba guwà mwa còo [tèpa jooorowâ]—wà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo—ma wà diri tèpa *péroféta, na rà cau tâa diri na è Mwaciri kà Pwiduée.

²⁹ Á o mwa wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me, géé na diri è gòropuu[§]. Á o pwa autâa kàra, na è pi-ija maina, naanidò na Mwaciri kà Pwiduée.

³⁰ Á guwà còo, wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa na pwi pâara-bà. Á wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Mataio 23.37-39

³¹ Ūna é gére ina pwiri wà Iésu, â rà nye téeppa me kaa wà pâra tèpa *Farasaio, â rà ina tée pâ: «Pwiini, bà tère pâ, ée pwa na è tètâmwaragà wà ukai *Héroda Antipas! Á wâdé na gà uru géenil!»

³² Á è tòpi târa pâ: «Guwà ina tà pwi macii a piugà bèepwiri pâ, nabà ma widâuru, âna [go o bwaa mara pwa è waké kòo ni—ba] go o bwaa tü târa pâ duée, â go o bwaa nama tiâu maagé kà tèpa âboro. Á naa na béâracié kêra tòotü géé na càué, âna go mwa tubanabwé diri.

³³ Êco na go o mwa coo gòobàra è naigé kòo [pâ naa Iérusaléma]. Ba o càcaa wâdé wiàna o tètâmwara pwi jè péroféta [kà Pwiduée] wâgòroigé jii Iérusaléma [é ville pwicîri kèe]!

³⁴ «Au! Nyi wâriwâ co tàpé Iérusaléma! Guwà catâmwara tèpa péroféta na è cùrurà medariwâ wà Pwiduée, ba guwà èi pâra tàpé goro atü, â guwà potâmwara pâra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nûmoo na go panaimariwâ, pwacèwii jè nyaa kêra ja, na è panaimari nyi naîê, na aranara itooé. Êco na tàutâwâ.

³⁵ Á guwà còo, [go o mwa pâra jiiwâ, â] o jèe ticia na è Wâra pwapwicîri kàwâ! Á go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còoò, tiagoro è tòotü na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuûa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»

Psaume 118.26

[‡] 13:21 Tüu too—Gonfler. Pâ nau maina.

13:25 Mataio 25.10-12

13:27 Psaume 6.9

13:28 Mataio 8.11-12

13:29 Psaume 107.3

§ 13:29 Géé na diri è gòropuu—Grec: *De l'est, de l'ouest, du nord et du sud.*

13:30 Mataio 19.30

14

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 22.1-14

¹⁻² Na jè *tòotù pwiciri, âna rà pi-ija wà Iésu, na pwârawâ kà pwi jè *Farasaio. Â é tâa wê mwara wà pwi jè âboro, na é maagé, ba tèe naparawée. Â wà diri tèpa âboro, âna rà tà wéaa goo Iésu, [ba na rà còo pà pwi ri é nama tiâu maagé kêe].

³ Â é tawèeri tèpa *dotée goro é Naèa ma wà tèpa Farasaio pà: «Gona muru pwiciri, é, nye pwa tarù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwiciri?»

⁴ Â càra caa tòpi tée. Â é tabiié pà dàra i pwi a maagé, â é nama tiâu i maagé kêe, â é ina tée pà, na é wâjué còwâ naa jaaé.

⁵ Â é tawèeri diri pàra âboro pà: «Wiàna é tûu naa na pwârajawé wà pwi naigà, é wiàna maci'gà, na tòotù pwiciri, â gà o pwa dà? Gona o càgà caa pò ma datié dò wài géé na pwêe?»

⁶ Â càcaa pàri ma rà tòpi tée.

Gà cibwaa ipwamainagà

⁷ Wà pàra tàpé na todàra naa na pi-ija, âna rà pwa na rà pitòri é autâa na tâa béaa. Ûna é còo pwi ri wà Iésu, â é ina târa pà:

⁸ «Guwâ ipwacòoco! Ba wiàna todàgà naa goro cè jè pi-ija goro piéa, â gà cibwaa pâra nau tâa goro autâa kà tèpa âboro imaina. Ba é péa tà todà cè pwi âboro cèna é piwéna jiigà

⁹ wà i pwi apooro pi-ija! Â é péa tà ina tâgà pà: “[Gà cimadò, â] gà pâra géé na autâa bèepwiri.” Â o maina kamu'gà na gà pâra na mudàra cè autâa'gà.

¹⁰ «Bwa! Wâdé na gà tâa boobà càuru tâa. Â ée mwa ina tâgà wà pwina é todàgà, pà: “Pwi béed, gà me, â gà tâa gò autâa kà tèpa âboro imaina.” Â rà o còo naawé é pai ipwamainagà kà pwi apooro pi-ija, na ara diri tèpa âboro!

¹¹ Ba wà pwina é ipwamainae, âna o naae boo. Â wà pwina é ipakirié, âna o naae too.»

Gà todà tàpé na ticè kàra

¹² Géewé, â é ina wà Iésu tà pwina é todée pà: «Wiàna gà ipwabwàti cè jè pi-ija [na wàrani] â gà cibwaa todà cò tàpé na rà o pitòowâri tâgà—wiàna wà tèpa béegà, ma tèpa jèneregà, ma wà tàpé na dau pwa neemururà.

¹³ «Bwa! Wâdé na gà todà tàpé na ticè neemururà, ma wà tèpa maagé, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa bwi.

¹⁴ Â o cidòri nyuâagà, ba wàilà diri, âna càcaa pàri ma rà pitòowâri tâgà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tâgà é pumara wakè'gà, naa na é tòotù na ée mwa pawâro còwâ géé na aubà, wà tàpé na rà pwa na wâdé. Â o dau maina é aupwényunyuaári na ée mwa naa tâgà.»

Tàutàra goro pi-ija kà Pwi Ukai

¹⁵ Pwa pwi jè âboro na ru tâa goro taapà* ma wà Iésu, â ùna é tère é pai pwa pupúra kée, â é ina tée pà: «Pwi Ukai, o po dau cidòri nyuâa tàpé na rà tâa na pwi pi-ija maina naa na *Mwaciri kà Pwiduée!»

¹⁶ Â é pwa ucina wà Iésu, târa ma é tòpi tée. Â é ina pà:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina. Â é mwa todà tàpé na dau wâru, ma rà ija.

¹⁷ Â nabwé, â po coo i tòotù kàra pi-ija. Â é cùru pà pwi ênawéna kée, ma é todà me tàpé na rà o pi-ija ma wâé.

¹⁸ «Â é tèepaa naa goo pwi jè ârapàararà. Êco na é tòpi tée wà pwini pà: “Au, gà ina tà pwi ukai pà, na é pwanaurio, ba càcaa pàri ma go me nau pi-ija. Ba go me géé auwâri é aupwanapò, â wâdé na go bwaa pâra nau cai.”

¹⁹ «Â nabwé, â é pâmari pwi béârailu kà tàpé na todàra. Â é tòpi tée wà pwini pà: “Au! Gà ina tà pwi ukai pà, na é pwanaurio, ba càcaa pàri o ma go me. Ba go me géé auwâri é 10 paaci târa ù, â wâdé na go nama tacairà jècaa.”

²⁰ «Â nabwé, â é pâmari é pwi béâracié kà tèpa âboro. Â é tòpi tée pà: “Go pwi a bwaa tàgéré piéa, â càcaa pàri ma go me. [Au! Gà ina tà pwi ukai pà é pwanaurio.]”

«Cau tàutàra diri na rà me, ba rà cau ina pà, pwa wakè kàra†.»

É todà pàra tàpé

14:3 Luka 6.9 14:5 Mataio 12.11; Luka 13.15 14:8 Proverbs 25.6-7 14:11 Mataio 23.12; Luka 18.14 14:14 Ioane 5.29 14:15 Luka 13.29 * 14:15 Tâa goro taapà—Càra caa tâaboo naa goro taapà pwacèwijié. Rà tàpo puu goro jènererà. 14:20 1 Korénito 7.33 † 14:20 Dernière phrase—Popai géé na nee tii 18.

21 «Á é wājué cōwâ wà pwi ênawéna, â é wiâ tà pwi ukai kêe é pai tòpi kâ tèpa âboro bèepwiri. «Á é nye dau putàmua kaa wà pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pâra wài, pitiri pâ napô, â gà todà me tàpé na ticè kâra, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa pitâbwamwa, ma wà tèpa bwî.”

22 «[Á é pâra i pwi ênawéna.] Ūna é wājué me cōwâ, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Go jêe todàra diri, pwacèwii pai ina'gà tōo, êco na bwaa nye pwa dàra autâa.”

23 «Á é tòpi tée pâ: “Gà pâra naa na pâ ére na tàpo wâiti jii ni, â gà todà tèpa âboro na gà pâmarirà, ba na o wâbé i wâra pi-ija!

24 Á napwa naa goo wà tàpé na ia go mara todàra, âna o càra mwa caa ija cè ji noo kâra utimuru, géee gòro taapà kôo.” [Nabwé naawê!]

Pai pâra wiâ Iésu

Mataio 10.37-38

25 Na pwi pâara bèepwiri, â wâru pâ âboro na rà gére pâra wiâ Iésu.

Á é tabiié naa goorà, â ina tàra pâ:

26 «Wà pwina nūmee na é me wiâô, âna wâdé na é meaario, jii du nyaa ma caa kêe, ma wà wâdêe, ma pâ èpo kêe, ma tèpa aéjii kêe, ma wà pa naigé kêe, tiagoro é wâro kêe, wàé cōwâ. Ba, na càcaa wârapwiri, â càcaa pâri ma é pwi a *câmu kôo.

27 Wà pwina caé caa kâa é *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibâ, âna càcaa pârié ma é pwi a câmu kôo.»

Guwà mara nūnūmari bwâti

28 «[Á wâdé na é mara nūnūmari bwâti naa goo é pwina ée mwa pwa.] Ba wà pwi jè âboro na é niimiri na é pacima é wâ na maina, â é mara pwa kilo naa goo cè wâri wèe, wiâra é mwani na wâjaaé, pâ, pwiri o pâri.

29 «Ba é péa tòpò è pâara wâ, â càcaa pâri [è mwani kêe] ma é tubanabwé.

«Á rà picocoorié,

30 ma ina pâ: “Gà cōo wà pwiibâ—nye wàé kaa, na é tapoo bari i wâ, â caé caa tubamwara!”

31 «Á jèpwi mwara, âna guwà jèe niimiri cai pwi jè ukai, na po 10 000 coda kêe, na ée pwa paa ma pwi jè ukai, na po 20 000 coda kêe. Ba wâdé na é mara nūnūmari bwâti béaa kâra cè pai paa kêe!

32 «Ba wiâna càcaa pârié, â wâdé na é cùru pâ cè pwi a-ipa popai kêe, dari pwi jè ukai, na é bwaa wâiti, ba na é ilari jiié è pinaanapô.»

33 Á é ina mwara wà Iésu pâ: «Êkaa na go ina pâ: Wiâna nūmagà na gà pwi a câmu kôo, â wâdé na gà mara panuâ diri pâ muru ba kôo.

Còo na ticè nūmee

34 «Guwà jèe niimiri cai é còo[‡], âna muru na wâdé, [tàra ma pwa nūmara é utimuru]. Êco na, wiâna tubatiâu é nūmee, â jè o wânau tàra ma jè o pwa ma tèepaa cōwâ é nūmee? Bwa, pwacóe!

35 Á càcaa mwa caa wâdé tàra utimuru, â càcaa wâdé tàra tòpò naa na aupwanapô mwara. Á jè o tâjii naa gòroigé. Wà pwina pwa pwâranyürúe, âna wâdé na é tère!»

15

É meaari tèpa âboro na èpà

Mataio 18.12-14

1 Wâru tèpa âboro na èpà é wâro kâra—wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pâra tàpé—na rà medari Iésu, ba na rà tère é pai pwa pupûra kêe.

2 Á dau càcaa wâdé tà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro é Naèa. Á rà picocoorié, ma pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wà pwini, âna rà picaatâa ma tàpé na èpà é wâro kâra, tiagoro na rà picaaija ma wàé!»

Ucina goro mutô na tiâué

3 É ina tàra wà Iésu é ucina bèeni:

4 «Guwà jèe tère cai é pwini: Wà pwi jè ârapàarawâ, âna pwa 100 mutô kêe. Á wiâna tiâu naa namwatô è pwi caapwi géee goorà, â ée pwa dà? Ée naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiâué.

5 Á wiâna é pâmarié, â ée dau ipwâdée, â ée mwa kâaé [ma popaé me cōwâ, mari i pubu mutô].

6 «Â wiàna é tèepaa me naa pwârawâ, â ée todâ tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Tâpéebâ, guwâ me, ba na jè ipwâdéee naima! Ba go jèe pâmarî i mutò na ia tiâué!”»

7 Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wâ Iésu, â é ina pâ: «Â guwâ còo, o ipaiwâ naanidò *napwéretòtù. Ba [wâ Pwiduée ma wâ tèpa âboro kée, âna rà] o dau ipwâdéee, goo jî pwi caapwi âboro èpâ, na é pitòotéri é wâro kée, jii é pâ 99 na [rà niimiri pâ] wâdé é wâro kâra.»

Ucina goro mwani na pâmarî còwâ

8 [É pwa jè ucina wâ Iésu, â é ina tàra pâ]:

«É mwa tâa wâ tô ilàri, na pwa 10 mwani atù* kée. Â, na jè tòotù, â é tubatiâu caapwi géee goo. Â é mwa nuri wâra ânye, â é dau baléri é wâ, â é mudâra bwâti i mwani kée. [Â é mudâra, mudâra, mudâra...] tiagoro na é pâmarî!

9 «Â é todâ tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Guwâ me, ma jè ipwâdéee ma wâgo! Ba go jèe pâmarî còwâ i mwani atù kòo!”

10 «Â go ina tàwâ pâ: O po dau maina é ipwâdéee kâ tèpa *angela kâ Pwiduée, goo é pwi caapwi âboro na é èpâ, na é pitòotéri é wâro kée.»

Ucina goo pwi âboro èpo dopwa na é wâjué còwâ naa jaa caa kée

11 É wiâ tàra mwara é jè ucina wâ Iésu:

«Râ mwa tâa wâ paénaî.

12 Â wâ pwi pwèedi, âna é ina tà caa kâru pâ: “Gâ naa tóo é wâdé kòo, géee goro é neemurugâ†.”

«Â wâ pwi caa kâru, âna é nye naa tée.

13 «Nabwé, â wâ pwinî, âna é popa diri é wâdé kée, â é icuri. Â é popa i mwani goo, â é pâra naa na jè napò na wâiti. Â é mudâra é wâro na wâdé tée, â é ipwa-imudiri i mwani kée.

14 [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Â é pâra na po tubatiâu diri i mwani kée. Â tèepaa é copwa na dau maina naa na i napò bèepwiri. Â é dau copwa.

15 Â é mudâra cè wakè kée, ba na é ija. Â é pâ nau wéaari pâ puàkâ‡ kâ pwi jè âboro naa napò bèepwiri.

16 Êco na é jèe dau copwa tiagoro na dau nùmee na é ija géee goro i uti kâra i pâ puàkâ. Ba nye ticè âboro wè, cèna é naa cè uti kée.

É niimiri pâ ée mwa wâjué còwâ

17 «Â tèepaa naa na jè pâara, â é pinünüma, ma niimiri pâ, ‘Wâjaa caa, âna dau pwa utimuru, ba kâ diri tèpa âboro, tiagoo tèpa énewéna kée na rà dau kîri. Â pwa ma nye wâru mwara jiiirà! Â wâgo, naani, âna go bàtiri copwa!

18 Jèe pâri! Go wâjué còwâ dari caa, â go ina tée pâ: Caa, gâ pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduée ma na aragâ.

19 Jèe càcaa pâri ma go pwi naigâ. Â gà pwa ma go pwacèwii pwi jè énewéna'gâ.’

20 Â é cimadó, â é pâra.»

É dau meaarié caa kée

«Üna é gére me wii naigé, â é còoinaé wâ caa kée, â é dau meaarié. Â é itâa caraé, â é ta-imwüé ma bwénüé.

21 Â é ina tà caa kée pâ: “Caa, gâ pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduée ma na aragâ. Jèe càcaa pâri ma gà ina gooò pâ go pwina naigâ...”

22 «Êco na [câé caa pâji tûra diri] â é jèe ina caa kée tà tèpa énewéna kée pâ: “Guwâ wâcî! Guwâ pame jè ârabwée na dau wâdé, ma é coona wâ pwina naifò. Â guwâ naagée naa goro îè jè pwiâ, â é du wâraâ naa goro âé.

23 Â guwâ taa i nari paaci na ia jè gére pa-ijaé bwâti târa jè tòotù. Ba nabâ, âna jè o pi-ija naima ma ipwâdéee!

24 Ba guwâ còo, wâ pwi naifò bëeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiâué, â jèe pâmarî còwâ!”

«Â rà tapoo è pi-ija kâra.»

É putâmu pwi cièe

* 15:8 10 mwani atù—Caapwi mwani atù (denier), âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. † 15:12 Ilari é neemuru caa kée, béaa kâra pai bà kée, âna càcaa muru apwa, naa na nyamanya kâ tèpa Juif. Paari pâ, é pwi acuâcâda ma iau wâ pwi pwèedi. ‡ 15:15 Wéaari pâ puàkâ—Wiâra é auniimiri kâ tèpa Juif, âna é pa-ija puàkâ, âna pwi wakè na dau miiri, ba rà niimiri pâ é puàkâ, âna macii na dau miiri, â càra caa uti. 15:18 Psaume 51.6 15:24 Êfeso 2.1,5

²⁵ «Na rà gére wàrapwiri, â wà pwi cièe, âna é tà wakè na aupwanapò. Ûna é wâjué me còwâ naa pwârawâ, â é tère è pwâra nyabi ma airi câbu.

²⁶ Â é todâ pwi jè ênawéna, â é ina tée pâ: “Wânau? [Cina guwà po dau ipwadéé?!”

²⁷ «Â é tòpi tée pâ: “Gà còo, é jèe wâjué còwâ i pwi jiià. Â é nye dau ipwadéé kaa wà caa kàu na é piègòtùru. Â é nama bà taa i paaci, [ba na jè pi-ija ma ipwadéé!”

²⁸ «Èco na é putâmu wà pwi cièe, â tàutée na é tò naa pwârawâ. Â é còobè wà caa kèe, â é tacoo gooè pâ, na é tò darirà.

²⁹ «Èco na é tòpi tée pâ: “Gà tère, co caa, jèe wâru è pâ naja na go po dau wakè'gà. Â câgo caa pâji pwa ciritâu, ma tàutoo na go pitère dàgà. Â câgà caa pâji naa tóo cè ji nari nani ma bà ipwa-ija ma tèpa béeò!

³⁰ Â wà pwi bèepwiri, âna é jèe tubatiâu è mwani'gà naa goro pa ilàri gòronaigé. Ûna é wâjué me còwâ, â gà nye nama taa è paaci na dau tée, ba kèe!”»

Jè ipwadéé ba jè pâmarie còwâ

³¹ «Â é tòpi tée wà caa kèe pâ: “Gà tère, co pwina naifò, [nye dau wânùmoo mwara googà! Go ipwadéé na] gà nye tà ciburà tãa jao, ba diri è pwina kòo, âna kâgà.

³² Èco na wâdè na jè pwa pi-ija nabà, ma ipwadéé. Ba wà pwi naifò bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiâué, â jè pâmarie còwâ.” [Nabwé naawé!]]»

16

Ucina goo pwi ênawéna na é pwi a-ipwacòoé

¹ É pacâmuri tèpa *câmu kèe wà Iésu, â é ina tàra è ucina bèeni:

«É mwa tãa wà pwi ênawéna kà pwi jè âboro na pwa neemurué. Ba é pwi a piwéaari è mwani kèe ma neemurué.

«Â na jè tòotù, âna wà pâra tèpa âboro, âna rà me na piciapwâ tà pwi ukai kèe, â rà ina tée pâ: “Wà pwi ênawéna'gà, âna é po pwa-imudiri è mwani'gà.”

² «Â é todèe wà pwi ukai, â é ina tée pâ: “Pwiini! Rà piciapwâ tóo googà! Nabàni, âna o câgà mwa caa pwi a wakè kòo. Èco na gà inapàpari tóo cai cè pwina gà pwa goro i mwani ma neemurué. Ba o câgà mwa caa tà wéaari!”

³ «Â é pi-ina tée còwâ wà i pwi ênawéna pâ: “[Go po nabwé diri!] Â go o pwa dà? Jèe ticè nii kòo ma go wakè napuu. Â go kamu na go ila.”

⁴ «Â é nye niimiri kaa è pwina ée pwa, ba na o wâru cè tèpa bée na rà o pitu tée*, wiàna ticè wakè kèe.

⁵ «Â é pitodà jècaà tàpé na pwa kéredi kàra, jaa pwi ukai kèe. Â é tawèeri pwi a pâbéaa pâ: “Âradipi kéredi'gà?”

⁶ «Â é tòpi tée pâ: “100 pwirijawé goro l'huile.”

«Â é ina tée i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Gà pitòowâri co 50, co pwi béeò. Wàèni noo kàra tii bèpaâjupâra wèe. Â jèe nabwé awé è kéredi'gà.”

⁷ «Â nabwé, â é todâ pwi jèpwi, â é tawèeri pâ: “Â wâgà, co pwini, âna âradipi kéredi'gà?”

«Â é tòpi tée pâ: “Auwa! Po 100 baikè blé!”

«Â é ina tée i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Wâdè. Wàèni noo kàra tii'gà, â gà tàpo wii co 80, [â jèe nabwé awé è kéredi'gà].”

⁸ «Â nabwé, â [ûna é tère pwiri] wà pwi ukai, â é pò, â é picàdiri i pwi âboro bèeni goo è pai ipwacòoé, wiàna nye âjupâra pâ, é pwi a pwa tûâ.»

[Â é tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà còo, wà tèpa âboro ni gòropuu, âna rà dau tâmogòori ipwacòorà, jii tèpa âboro kà Pwidiuée na *târù ma âjupâra è pâ tûâ kàra†.

⁹ Â go ina tàwà pâ: È mwani, âna pwi a-ipa-imwürujè! Â wâdè na gà popa mwani'gà‡, ba na gà pitu tà pâra tàpé goo, naani gòropuu, ba na o pwa béegà. Ba géè na càué, na gà jèe pâra jii è mwani, â wà Pwidiuée, âna é nye tòpigà bwàti naa na pwârawâ kèe, [naa *napwéretòotù] dàra gòiri awé!»

Pàra popai kà Iésu naa goro mwani

¹⁰ [É patùrarà mwara wà Iésu goro mwani, â é ina pâ]: «Wiàna gà tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â gà o nye tâmogòori tòimiri è pâ muru na maina mwara. Â wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â o câgà caa tâmogòori tòimiri è pâ muru na maina.

* 16:4 Pitu tée—Grec: Tòpi tée naa na pwârawâ kàra. † 16:8 Tèpa âboro kà Pwidiuée... Grec: Tèpa nari pwéelaa. ‡ 16:9 Mwani'gà—é, Mwani na gà tòpi goro ipwa tûâ. 16:10 Luka 19.17-26

11-12 Ûu, wiàna câgà caa tãmogòori tòimiri ê pâ muru imudi naani gòropuu, â gorodà na gà niimiri pâ [wà Pwiduée, âna ée] mwa naa tâgà, ba na gà wakèri ê pâ wádé na dau âjimuru [wà napwéretòotù]? Â gorodà na gà niimiri pâ, ée mwa naa tâgà ê pwina é wéaari ba kâgà?

13 «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piénawéna bwàti kâra ârailu ukai. Ba ée mwa tà piénawéna bwàti kâ pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Ûu, o càcaa pâri ma guwà cau piénawéna kâ Pwiduée ma é mwani!»

14 Wà pàra tèpa Farasaio, âna rà tère ê popai bèepwiri. Â rà ipwaèrea gooé, ba rà wádéari mwani.

15 Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòoco, làpé! Guwà tèpa ipaariwà na ara tèpa âboro, éco na é tãmogòori pwâranumawà wà Pwiduée. Ê pwina rà pwamaina wà tèpa âboro, âna muru na miiri na ara Pwiduée.»

Pàra popai goro Naèa ma Mwaciri

16 [Ê pacâmuri tèpa âboro wà Iésu goro pàra popai. Â é ina tàra pâ: «Ê *Naèa kâ Moosé, ma é pâ popai kâ tèpa *péroféta, âna [rà pituâ kâjè] tiagoo [na é tapoo pwa pupûra] wà *Ioane Pwi a piupwaa. Éco na nabàni, âna [go tàgèrè] picémara é *Picémara Wádé goro é *Mwaciri kâ Pwiduée. Â dau wàru tèpa âboro na rà dau ipwadàra[§], ma rà tò naa na, [ba na rà tèpa âboro kâ Pwiduée].

17 Éco na, ùna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o nye ticè cè ji caapwi âmu na o càtùra géè goro é Naèa.

18 «Êkaa na go ina pâ: Wiàna gà tù tà tò wádàgà, ma gà jèu éa còwà, â gà jèu pâ nau toomura*, ba gà cîaa jii tò wádàgà béaa. Â ipaiwà wiàna gàu piéa ma wà tò jè ilàri na ia é jèe tapàgà piéa béaa.»

Pwi a pwa neemurué ma Lacaro

19 Ê ina wà Iésu é ucina bèeni:

«[Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro.] Wà pwi jèpwi, âna pwi âboro na dau pwa neemurué. Â é mwa coona pâ ârabwée na dau wádé ma dau too wâri wèe. Diri tòotù, âna é pwa é pwina wádé tée, â é pwa pâ pi-ija na dau maina.»

20-21 «Â wà Lacaro, âna ticè neemurué, â é pwi diibéré[†], ma pwi a-ila. Â dau wàru aurumuru kée, ba é pwa tonga, â rà dipi aurumuru kée é pâ akàna. Ê nye tà puu goropwàrawà goro i babé goro wà kâ pwi a pwa neemurué. Â dau nùmee na é ija é dàra utimuru, na é tâjii géè gòro taapà kée wà pwi a pwa neemurué.

22 «Â nabwé, â ru jèe bà wà i tupédu âboro bèepwiri. Â rà me wà tèpa *angela, â rà popa wà Lacaro pàdari *Abéraama, [naa napwéretòotù]. Â napwa naa goo i pwi a pwa neemurué,

23 âna popaé boo naa jaa tèpa bà. Â é dau maagé ma picàri naawé.

«Â é tagòtúé too, â é còo wà Lacaro ma wà Abéraama na ru dau wàiti jiié.

24 Â é tomara too tà Abéraama, pâ: “Au, caa wée, gà meaario! Gà panuâ boome Lacaro, ba na é pitu tóo. Wádé na é tiu boo naa na jawé ji gòobàra mangadaïé co, ma é tòpò naa gòro ùmemeè. Ba go po dau tòoka goro ânye.”

25 «Â é tòpi tée wà Abéraama pâ: “Pwina naïò, gà nye niimiri na pàara na gà bwaa wàro [wà gòropuu]. Âna nye ticè cèna tiàu tâgà, â gà wàro na ipwàdée. Â wà Lacaro, âna ia é tâa na aré ma tòina. Â gà còo, nabà, âna é ipwàdée, â wàgà, âna gà tâa na aré ma tòina.

26 Jèpwi mwara, âna pwa pé pwèe na dau maina awé, na é wânabibiu kâjè. Â pwacoé ma bu boopaé géeni dariwà, â pwacoé ma gà toome géè pwiri, daribà.”

27 «Â wà i pwi a pwa neemurué, âna é tòpi tée pâ: “Na wàrapwiri, co caa. Â go ilagà pâ, gà cùru pâ wà Lacaro naa pwàrawà kâ caa kòo.

28 Ba rà wée tèpa 5 aéjii kòo, â wádé na é patùrarà goro é pwi ére bèeni, na go tâa na. Ba rà péa boome naani, naa na aré ma tòina.”

29 «Â é tòpi tée wà Abéraama pâ: “Bwa! Ba jèe nye wàjaara é popai kâ Moosé ma tèpa péroféta. Â wádé co na rà nye pitère dàra!”

30 «Â é ina tée wà pwiibà pâ: “Caa, bwa. Ba o dau wádé na é wájué còwà géè na aubà wà pwi jè âboro, ma é patùrarà, ba na rà o pinünüma ma rà biirà.”

31 «Éco na é tòpi tée wà Abéraama pâ: “Na càra caa pitère dà Moosé ma wà tèpa péroféta, â o càra caa pitère dà pwi âboro na é wájué còwà géè na aubà!” [Nabwé naawé!]

16:13 Mataio 6.24 16:15 Mataio 23.28; Luka 18.9-14 16:16 Mataio 11.12-13 § 16:16 Rà dau ipwadàra—é,

Rà mudàra ma rà tòpò é Mwaciri goro nii kàra. Grec: Rà tò goro nii. 16:17 Mataio 5.18 * 16:18 Toomura—Adultère.

† 16:20-21 Diibéré—Indigent, mendiant. Pwi âboro na pwi a-ila, ba ticè neemurué, â ticè tâa kée.

17

*Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe
Mataio 18.6-7, 21-22; Marêko 9.42*

¹ [Na jè tòotù, â] é ina tà tèpa *câmu kêe wà Iésu pà: «O nye ciburà wàru pà naigé mara èpà na o paari tâjè [naa na gòropuu bëeni]. Êco na é tojii, âna é tatée pwi âboro na é popa pwi jè bée, naa na naigé bèepwiri!»

Gà cibwaa ténoori cèiki kêe!

² «Gà ipwacôoco. Gà cibwaa pwa ma gùmagù è cèiki* kà [pwi jè âboro kôo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba é wàrimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tügà naa najawé!

³ Á gà tère, wiàna é pwa cèna èpà [tâgà] wà pwi a cèiki béegà, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée è èpà kêe. Á wiàna é pinùnùma ma é biie, â gà pwanaurié.

⁴ Á wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà, na diri pà tòotù†, â wiàna é biie ma picigòboo tâgà taaci, â gà pwanaurié taaci.»

Pâri naa goo ji cèiki na dau kîri

⁵ [Na jè tòotù, â] rà ina tà Iésu wà tèpa câmu kêe, pà: «Gà naa tâbà cèiki na dau maina.»

⁶ Á é tòpi tàra pà: «Wiàna é cèiki kàwà, âna dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu‡, â o pâri ma guwà ina târa é upwàra bëeni pà: “Càugà ma càmigà naa nawia!” â o nye wàra!»

Guwà wakè naa na ipakîri

⁷ [É pacâmurirà mwara wà Iésu, â é ina tàra pà]: «Guwà jèe còo cai pwi ênawéna na é ùmwari aupwanapò, é é wéaari macii. Wiàna é wàjué còwà gée na aupwanapò, âna cæe caa tãaboo wai naa goro taapà, ba na é mara ija, béaa kà pwi ukai kêe!

⁸ Bwa! É pitòotéri wai ârabwée kêe, ba na é mara piênawéna kà pwi ukai. Á é pwabwàti é utimuru kêe, â é tòpò tée naa goro taapà.

⁹ Á càcaa pâri ma é pwaolé tée wà pwi ukai, ba é pwina é pwa, âna nye wakè kêe.

¹⁰ «Ipaivà naa goowà. Ba wiàna guwà pwa diri wakè na é naa tàwà wà Pwiduée, â wádé na guwà ina tée pà: “Bà tèpa ênawéna'gà na piticémuru naa goobà. Á bà nye pwa co é wakè na gà naa tâbà.”»

É nama tiàu maagé kà tèpa 10 a pwa maga

¹¹ É gére pâra gée napò Galilée dàra *Iéruusaléma wà Iésu, â é tèepaa naa na ére na wámwünnyabweri é napò *Samaria.

¹² Á é pàgà naa na jè village.

Úna é tèepaa pà, â pwa na rà pime marié tèpa 10 âboro na rà pwa maga.

¹³ Úna rà bwaa wáiti jiié§, â rà uu too ma ina pà: «Pwi Ukai Iésu, gà meaaribà [ma pwa ma tiàu maagé kábà!]

¹⁴ Á é ucàrirà wà Iésu, â é ina tàra pà: «Guwà pâra nau ipaariwà tà tèpa pwa *ârapwailò.»

Úna rà bwaa gére pâra, â nye tiàu kaa i pai maga kàra.

¹⁵ Á é còo wà pwi jè ârapàrarà pà, jèe tiàu i maga kêe. Á é nye itàa wàjué me còwà kaa, â é tomara naa na pai ipwádée kêe, pà: «Pwamaina Pwiduée!»

¹⁶ Á é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, ba na é pwaolé tée. Napwa naa goo wà pwi âboro bèepwiri, âna pwi âboro gée Samaria*.

¹⁷ Á é ina tée wà Iésu pà: «Ico pwini, wàpà tèpa 9 béegà?

¹⁸ Gorodà na càguwà caa capai wàjué còwà ma guwà pwamaina Pwiduée? Á wàco wàgà, na gà pwi a pârame!

¹⁹ Gà cimadò, â gà pâra, ba gà jèe wádé còwà goo é cèiki'gà.»

Pai tèepaa kà Pwina naîri âboro ma Mwachiri kêe

Mataio 24.23-28, 37-41

²⁰ [Na jè tòotù] â wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà tawèri Iésu pà: «Wiidà cèna ée mwa tòpò é Mwachiri kêe wà Pwiduée?»

* **17:2** Gùmagù è cèiki—é, Nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu. **17:3** Mataio 18.15 † **17:4** Wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà... Grec: Wiàna é pwa 7 pwa na èpà tâgà naa na caapwi tòotù. **17:6** Mataio 17.20, 21.21 ‡ **17:6** Murunyabu—Grec: Pudôro moutarde (é, sénevè). Muru na dau kiri awé, êco na, na é cipu, â é pà nau maina. (Còo Luka 13.19.) **17:13** Lévitique 13.45-46 § **17:13** Úna rà bwaa wáiti jiié—Wà tèpa pwa maga, âna pwiciri ma rà dau me burà pâra tèpa âboro. **17:14** Lévitique 14.2-3; Ioane 3.3, 18.36 *

17:16 Samaria—Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa Samaria, ba càra caa niimiri pà, rà tèpa àji âboro kà Pwiduée pwacèwiirà. Còo mwara Samaria naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii.

Mwaciri âna é jèe wâni

Â é tòpi tàra pâ: «Câcaa muru na guwà o còo goro âraporomeewà! Â o câcaa pâri ma [guwà tà tapaciri é câmu kèe,

²¹ ba na] guwà o pi-ina tàwà pâ: “É wâni” é, “É wâpwiri”. Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna é jèe wânabibiù kàwà†!»

Rà mwa cau còo pai wâjué kòo

²² Gée na càué, â [ûna rà tâa acari] wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, â é ina tàra mwara pâ: «O mwa tèepaa é pàara na o dau nùmawà na guwà còo é pai wâjué còwâ kòo, ma jè o piwâro naima, wiàna na ji caapwi tòotù‡. Éco na o câcaa pâri.

²³ Â [guwà ipwacòowà, ba pwiri] rà o ina tàwà pâ, go tâa ni, é, go tâa na jè ére. Â guwà cibwaa cèiki naa goorà, â guwà cibwaa pàra nau mudòo wè.

²⁴ Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [o ticé âboro cèna é cîdaée! Ba] o pwacèwii é âra na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu.

²⁵ Éco na, béaa kêa é pwiibà, âna wâdé na go dau pwamaagé còo, â wâdé na rà tûtâjiiio wà tèpa âboro nabà.

O tabapò tèpa âboro

²⁶⁻²⁷ «Â go ina tàwà pâ: Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo wà tèpa âboro, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwüturu gòropuu, na pàara kà Noa[§]. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari é pa èpo kàra. Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kèe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau tubatiàurà diri [wàco Noa ma é tâa kèe na rà wâro].

²⁸ «Â ipaiwà mwara bau i pwi ia tèepaa [naa *Sodoma] na pàara kà Lota*. Ba rà tà pi-ija ma wâdo, â rà pi-icu ma wâri, â rà pwa napò, ma ba wâ.

²⁹ [Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro] i tòotù, na é uru jii é ville kàra wà Lota. Â é nye tèepaa me kaa é ânye ma dà na tò†, na é tûu naa gòrà gée napwèretòotù, [pwacèwii é popaa]. Â cau tubatiàurà diri‡.

³⁰ Â o nye ipaiwà mwara, naa goo é pai tèepaa me còwâ kòo, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba o tabapò wà tèpa âboro.]»

O popa pwi jèpwi

³¹ «Na pwi tòotù-bà, â wà pwina é nao gòroigé jii wâ[§], âna o câcaa pâri ma é tò naa na wâ, nau popa cè jè muru. Â wà pwina é wakè na é na aupwanapò, âna o câcaa pâri ma é bwaa wâjué còwâ naa jaaé.

³² Â guwà nùmiri é pwina é tèepaa naa goo wâdà Lota, [na ia é niâ wâjué còwâ. Ba ia tiàué ma wà tàpé Sodoma].

³³ «Ba wà pwina nùmee na é wéaari é wâro kèe, âna ée mwa tubatiàu. Â wà pwina é panuâ é wâro kèe, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tâa tée é *âji wâro].

³⁴ Na go o mwa wâjué còwâ, [â go mwa popa tèpa âboro kòo]. Ba gée goo wà tupédu âboro cèna ru puu na caapwi naditârawâ, âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi.

³⁵ Â gée goo du ilâri cèna ru tòbiti blé naima, âna o popa tò jèpwi, â é tà tâa tò jèpwi.

{
³⁶ «Â gée goo wà tupédu âboro cèna ru wakè na aupwanapò, âna o popa pwi jèpwi, â é tà tâa pwi jèpwi.}»

³⁷ [Ûna rà tère é popai bèepwiri] wà tèpa câmu kèe, â rà tawèerié pâ: «Gona wiidà na o mwa tèepaa pwiri, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà tàci, â guwà còo pâ câmu kèe. Ba pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tà tabéaa wè bwaooré*, âna é wèe é macii bà.”»

† **17:21** É jèe wânabibiù kàwà—é, É jèe wâgoowâ jècaa. Ba é tâa jaarà wà Iésu, â wàe na é pame é Mwaciri kà Pwiduée. ‡ **17:22** Guwà còo é pai wâjué còwâ kòo... Grec: Guwà còo Pwina naîri âboro. **17:23** Maréko 13.21; Luka 21.8 **17:26-27** Hébéru

11.7 § **17:26-27** Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo... Grec: É pwina ia tèepaa na pàara kà Noa, âna o tèepaa na tòotù kà Pwina naîri âboro. **17:28** Genèse 18.20, 19.25 * **17:28** Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama na ia é pàra wiâé naa napò na ia é naa tà Abéraama wà Pwiduée. (Còo Genèse naporomee 18 ma 19.) † **17:29** Dà na tòo—Soufre. ‡ **17:29** Cau tubatiàurà diri—Wàco Lota ma du èpo ilâri kèe, na rà wâro. **17:31** Mataio 24.17–18 § **17:31** Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. **17:33** Luka 9.24 * **17:37** Bwaooré (é, bwaawàré)—Aigle pêcheur (ici pour aigle).

18

Tô dâpwà na é tà ıla taaci

¹ É ina é ucina bèeni wà Iésu tà tèpa *câmu kêe, ba na é paari tàra pâ, wâdé na jè ciburà pwapwicîri, â jè cibwaa nama oratâjê.

²⁻³ Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà tò jè dâpwà* [na ticé kêe]. Â, na jè tòotù, â é pâra dari pwi jè a pitèimuru, [pwi âboro na dau imaina] nau ilarì jiié pâ, na é tèi pwi jè âboro na ia é pwa na èpà tée. Â é ina tée wà ttoni pâ: “Pwi ukai, gà pitu tóo!”

«Éco na wà pwi a pitèimuru, âna câé caa pwi a papwicîri wà Pwiduée, â câé caa papwicîri tèpa âboro mwara.

⁴⁻⁵ Â tàuté, â é pawâjuépiri wà tò dâpwà†. Éco na é ciburà medarié diri pâ tòotù wà ttoni, tiagoro na ée mwa téréê.

«Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi a pitèimuru pâ: “Auwa! Po dau oratôo goo wà ttoni! Ticé cèna go còo naa goo Pwiduée. Â ticé cèna go còo naa goo tèpa nari âboro na pwacèwii ttoni. Éco na go o jèe naa tée tàrù, ba na o câé mwa caa me nau ciburà iluurio.”»

⁶ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà jèe còo cai é pwina tèepaa!

⁷ É pitu tée wà pwi a pitèimuru bèepwiri na é èpà. Â gona wà Pwiduée, âna o câé caa tère tèpa âboro kèe, ma pitu tàra, wiàna rà todèe ûna ne ma pwaa?

⁸ Akaé! É nye nama tère dàra wai. Éco na, ûna go o mwa wâjué còwâ [naani gòropuu] wâgo *Pwina nairi âboro, â gona go bwaa pâmari tèpa âboro na rà cèikî?»

Pwi Farasaio ma pwi a tò mwani wâripû

⁹ Pwa pâra tèpa âboro na rà niimiri pâ rà *tàrù na ara Pwiduée, â rà pitauree goo wà pâra tàpé. É ina jè ucina wà Iésu, ba kàra:

¹⁰ «Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro. É pwi *Farasaio pwi jèpwi —[pwi a ciburà pwapwicîri tà Pwiduée]. Â é pwi a *tò mwani wâripû pwi jèpwi —[pwi a pwa tùâ goro é mwani wâripû]. Â, na jè tòotù, â ru pâra nau pwapwicîri na *Wâra pwapwicîri.

¹¹ «Â é cimadò wà pwi Farasaio, â é ina naa na pwâranümee pâ: “Pwiduée kòo, go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pâra tàpé, na èpà è wâro kàra. Ba càra caa *tàrù, â rà tèpa mura, â rà tèpa piwâmi pa wâdàra. Â câgo caa wârapwiri! Â go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wâra pwi a tò mwani wâripû bèeni.

¹² Â [go pâra wiàra bwàti é naèâ kàra pwapwicîri. Ba] go mu naaco é utimuru na jè ji pâara, ba na go pwapwicîri tâgà‡, naa na ârailu tòotù, naa na nadàpàra pwapwicîri. Â go tòpò tâgà caapwi ére géee goro 10, géee goro é ârawakè kòo.”

¹³ «Â napwa naa goo wà i pwi a tò mwani wâripû, âna càcaa pâri ma é tagòtùé dò naa napwéretòotù, na é pwapwicîri. Â é cùu é nawâaè ba é ipakîriè, â é ina tà Pwiduée pâ: “Pwiduée wée, gà meاريو! Ba go pwi âboro èpà.”»

¹⁴ Â é ina wà Iésu pâ: «Gona wàilàapà géee goo tupédu âboro bèepwiri, na é nama wâdé pwâranümee wà Pwiduée? Wàilàapà na é tàrù na araé? Nye wàco pwi a tò mwani wâripû, â càcaa wà pwi Farasaio. Ba wà pwina é ipwamainae, âna o naaè boo. Â wà pwina é ipakîriè, âna o naaè too.»

*É pwényunyûari nyi nari èpo**Mataio 19.13-15; Maréko 10.13-16*

¹⁵ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà pâra tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyûarirâ]. Éco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoora.

¹⁶ Éco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kàra é pâ âboro na rà wàra é nyi nari èpo.

¹⁷ Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée pwacèwii é nari èpo, âna wà pwiilbà, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

*Pwi âboro na po dau pwa neemurué**Mataio 19.16-30; Maréko 10.17-31*

18:1 Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 * **18:2-3** É mwa tâa wà tò jè dâpwà... Grec: Pwa pwi jè apitèimuru...Pwa mwara tò jè dâpwà. † **18:4-5** 1^r e phrase—Grec: Jèe gòiri na tàuté. **18:12** Ésaie 58.2-3; Mataio 23.23 ‡ **18:12** Go mu naaco é utimuru... Go ipwanya (jeûner). **18:13** Psaume 51.3 **18:14** Mataio 23.12 **18:17** Mataio 18.3

¹⁸ Wà pwi jè a pitûâ [kâra ê pwapwicîri] kâ tèpa *Juif, âna é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tîo é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina gooò pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticè pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée.

²⁰ [Â napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti é pâ *Naèa:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdâgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa têtâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pâra âboro^S;

Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.»

Exode 20.12-16

²¹ Â é tòpi tée wà pwi âboro—bà pâ: «Ûu kaa, go jèe pitère dâra kaa pâ pwiibâ géé na aukîri kôo.»

²² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiâu jii'gà. Wàéni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pâ neemurugà, â gà naa é mwani wâri wèe tà tàpé na ticè kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâò!»

²³ Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê.

²⁴ Â é niâ wiâê wà Iésu, [Ina é gére pâra]. Â é ina tà tèpa câmu kèe pâ: «Guwâ côo, wà tàpé na dau pwa neemururâ, âna dau pwacoé târa, na rà tò naa na Mwaciri kâ Pwiduée!

²⁵ «Gona é kaamela*, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kâ Pwiduée.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tàpé na rà tèreé, â rà nye ina pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro?»

²⁷ Â é tòpi târa pâ: «Ê pwina pwacoé tà pwi âboro na é pwa, âna pâri wà Pwiduée.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà côo, wàibâ, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgâ!»

²⁹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâru tàpé na rà o mwa panuâ é pwârawâ kâra†, ba na rà piênawéna kâra é Mwaciri kâ Pwiduée. Â rà o panuâ pâ wâdâra ma pâ èpo kâra, ma du nyaa ma caa kâra ma wà tèpa aéjii kâra, [ba na rà pâra wiâò. Êco na go ina pâ: Wà tàpé na rà wàrapwiri]

³⁰ âna rà mwa tòpi tapoo nabà, cè muru na piwéna, na dau maina ma dau wâru. Â géé na càùé, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kèe

Mataio 20.17-19; Maréko 10.32-34

³¹ Càcaa gòiri é pai tèepaa dò naa *Iérusaléma kâ Iésu ma wà tèpa câmu kèe. Â é poparâ iti, ba na é patûrarâ goro pâ muru na o jèe tèepaa tée. Â é ina târa pâ: «Wà tèpa *péroféta biu, âna wâru pâ popai na rà wii naa gooò, wâgo Pwina nâiri âboro. Â guwâ côo, naa Iérusaléma, âna o jèe cau coo diri.

³² «Ba o jèe panuâò tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pitaurèe gooò, ma tubaèpâ tîo, ma èdurio,

³³ ma pâdiò goro ubati. Â rà o nama go bà. Â, naa na beâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

³⁴ Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina wà tèpa câmu kèe—wiàna ji caapwi popai. Ba naapwâniri jii'râ é pai ina wèe ma autâmogòori goo.

É nama wâdé còwâ pwi a bwi

Mataio 20.29-34; Maréko 10.46-52

³⁵ [Râ bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe.] Â rà tèepaa pâ naa Iériko. Â [wâru mwara tèpa âboro na rà gére pâra wiâê. Â naa na autò goro é pwi village-bâ, âna] pwa pwi jè a bwi, na é tà tâa bàra naigé, âna é gére ila, ba pwi a ticè kèe.

18:18 Luka 10.25 **18:20** Exode 20.12-16; Deutéronome 5.17-20 **S 18:20** *Gà cibwaa ina cè popai na pwâ...* Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. * **18:25** *Kaamela—Chameau.* Pai ina wèe ni pâ, é maci na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) † **18:29** *Wâru tàpé na rà o mwa panuâ é pwârawâ kâra...* Grec: *Wiàna pwi jè âboro...* **18:31** Luka 24.44 **18:32** Luka 9.22,44 **18:34** Maréko 9.32

³⁶ Ûna é tère é pwâratùra kâra diri pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu, â é ina tàra pâ: «Wânau, co tàpéebà?»

³⁷ Â rà tòpi tée pâ é gére paé wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth.

³⁸ Â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meario, â gà pitu tôle!»

³⁹ Wà tàpé na rà pâbéaa kâ Iésu, âna rà kânarié, ba na rà pacoové.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burâ ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meario, â gà pitu tôle!»

⁴⁰ Â é tâpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà popaé medarié. Â é ina tée pâ:

⁴¹ «Dà cè pwina nûmagâ goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgâ?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà pwa ma go niâ ma wàra béaa, co Pwi Ukai.»

⁴² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà niâ còwâ! Gà jèe wâdé còwâ, goo é cèikî'gâ!»

⁴³ Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu, âna é gére pwamaina Pwiduée. Â wà mwara diri tàpé na rà còo pwiri, âna rà cau pwamaina Pwiduée goo!

19

Iésu ma Zakaio

¹ É tèepaa pâ naa Iérikò wà Iésu, â é gére tapàgà i village-bà.

² É taa wê wà pwi âboro na nee Zakaio, na é pwi caa kâ tèpa *tò mwani wâripû. É pwi âboro imaina, â dau pwa mwani kée.

³ Â é imudàra cè pai còo kée wà Iésu, êco na càcaa pâri, ba ji pwi âboro úgé. Â po dau wâru pâ âboro na rà cibéaa kée, [ba na rà me nau còo wà Iésu].

⁴ Â é itaa béaa kâra é pâ âboro, â é too wii jèe upwâra, ba na é còo Iésu wiàna é me niboo aranaé.

Nabà âna ju pi-ija naima jaagâ

⁵ Ûna é tèepaa pâ naa jaaé wà Iésu, â é tagòtùé too, â é ina tée pâ: «Pwi ukai Zakaio, gà boo wài géé gò é upwâra bèepwiri. Â gà wâcî! Ba nabà, âna pâri ma ju pi-ija naima jaagâ.»

⁶ Â é dau ipwâdéé wà pwini Zakaio, â é nye tàbàtù boo kaa, â é popa Iésu pâ naa jaaé.

⁷ Â wà tèpa âboro, âna rà putàmù, â rà ina pâ: «Kaa! Po èpà na é pâra naa jaa pwi âboro èpâ* bèepwiri!»

⁸ Êco na é coo ara Iésu wà Zakaio, â é ina tée pâ: «Tère co Pwi Ukai, go o mwa naa tà tèpa ticé kâra jè ére mwani kòo. Â wiàna go popa ba kòo cè mwani cèna piwéna [jii é âji wâripû] â go pitòwâri tà pwi âboro cè pwina go mura jiié. Â go o mwa naa tée cèna dau piwéna†.»

⁹ Â é tòpi tée, na ara tèpa âboro, wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é pa-udògâ‡, bau é pwârawâ'gâ! Ba [gà paari pâ] gà pwi âji gòobàra *Abérama!

¹⁰ Ba é cùruo me wà Pwiduée, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na go mudâ tàpé na rà imwûru pwacèwiigâ. Â go mwa pa-udòrà, [ma naa tàra é *âji wâro].»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Mataio 25.14-30

¹¹ Wâru pâ âboro na rà gére tâmaari é pwâratùra kâ Iésu. Â é ina tàra é ucina, [ba na rà tâmogòori é âji pai pwa goo é pai tèepaa kâra *Mwaciri kâ Pwiduée]. Ba é tâmwûnyabweri *Iérusaléma, â rà nîmiri pâ pwiri ée jèe tòpò é Mwaciri, ùna é tò naa na ville.

¹² Â é ina tàra pâ:

«É mwa taa wà pwi jèe âboro géé na jèe wâao na imaina. [Â rà mwa todée, ba na ée pwi ukai naa napò kée.] Â é mwa pwabwâti pai pâra kée, naa na jèe napò na wâiti, ba na é [còo pwi ukai maina naawê, ma] tòpi pwâra ukai kée.

¹³ Â é todâ tèpa 10 ênawéna kée. Â é jèpa ipâdi tàra jèpa mwani na wâru§, â é ina tàra pâ: «Guwâ wakèri i mwani kâwâ ba na o piwâru too—guwâ wakèri tiagoro cè tootù na go mwa wâjué me còwâ!»

¹⁴ [Â nabwé, â é pâra, ba na é tòpi pwâra ukai kée.]

19:7 Luka 15.2 * **19:7** Pwi âboro èpâ—Wà tèpa tò mwani, âna wâru pâ mwani na rà mura jii tèpa jènererà. Còo mwara Tò mwani naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **19:8** Exode 21.37; Nombres 5.6-7 † **19:8** Cèna dau piwéna—Grec: 4 fois. **19:9** Luka 13.16; Apostolo 16.31 ‡ **19:9** Pa-udògâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pa-udòwâ géé goo na rà wâru (wâé ma pwârawâ kée). **19:10** Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timotéo 1.15 § **19:13** Mwani na wâru—Grec: 10 mines. Pai ina wèe pâ, caapwi mine jèca. Caapwi mine, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 3-4 parui.

«Éco na wâru tàpé naa napô kêe na rà èpàrié, â rà cùru tèpa âboro wiâê, naa na napô na é pâra naawê, ba na rà ina [tà pwi ukai maina] pâ: “Tàutâbà goo pwi âboro bèeni! Tàutâbà na é pwi ukai kâbà.”

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

¹⁵ «É jèe nye nama é pwi ukai. Â nabwé, â é jèe nye wâjué còwâ. Â é todà me tèpa ênawéna kêe, na ia é pâdi tàra i mwani kêe, ba na é còo cè pwina piwéna géé goo.

¹⁶ Â wà pwi jèpwi géé goorà, âna é tòpi tée pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô mwani* na gà naa tóo. Â wàéni mwara 10 miliô na go naa dòme!”

¹⁷ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra, naa na nyi muru na kîri, â [go mwa naa tâgâ é pumara wakè'gâ. Wàéni]: Gà mwa pwi kupénoo kôo, naa na pâ 10 ville!”

¹⁸ «Â é me wà pwi jè ênawéna, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô na gà naa tóo. Â wàéni mwara 5 miliô na go naa dòme!”

¹⁹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Wâdé! [Wàéni é pumara wakè'gâ]: Gà mwa pwi kupénoo kôo naa na pâ 5 ville!”»

Gà pwi ênawéna na èpà!

²⁰ «Â nabwé, â é me wà pwi jèpwi, â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, gà popa còwâ i mwani'gâ. Â [nye ticè mwani na go naa dòme, ba] go nye tà naapwàniiri,

²¹ ba wâgotôo [na go tubatiâu]. Ba [go nye tâmogòori pâ] gà pwi a putâmu [naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti]. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na câgâ caa câmi, â gà panaimari é pwina câgâ caa wakèri.”

²² «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kêe pâ: “Ô! Pwiini! Gà pwi ênawéna èpà! Gà pitòtigâ còwâ goro é pwina gà ina! Wànau, [gà ina pâ] gà tâmogòori pâ, go pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti? Â gà tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina câgo caa câmi, â go panaimari é pwina câgo caa wakèri?”

²³ Â gorodà na câgâ caa tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo?! Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa còwâ géé na wâra mwani, bau cè naiê†!”

²⁴ «Â é ina tà tèpa pwàllici kêe‡, wà i pwi ukai pâ: “Papa jiié i mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwi ênawéna na ia wâru mwani kêe!”

O jèu âjagò còwâ tà pwi a wakè bwàti

²⁵ «Éco na rà tòpi tée pâ: “Jèe po dau pâra na wâru mwani kà pwiibâ!”

²⁶ «Â é ina tàra wà pwi ukai pâ: “Guwà còo, [é wakèri bwàti i pwi ia naa tée, ba na pwa cè naiê.] Â wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée.

²⁷ Â ni, na wâpà tèpa âboro na rà cicarao, â tàutàra na go pwi ukai kàra? Guwà tâjùrurà, â guwà poparà me naani. Â guwà tètâmwarà na arao!” [Nabwé naawê!]»

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1-17; Maréko 11.1-19; Ioane 12.12-19

²⁸ Ūna é ina diri é ucina bèepwiri wà Iésu, â é tabiié, â é coo goobàra é naigé kêe pâ naa Iérusaléma. Â rà pwicò kêe wà tèpa *câmu kêe.

²⁹ Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wâ Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio[§].

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wà Iésu,

³⁰ â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjê. Â gàu o pâmari naawê, é ji nari buriko, na tòoé goro otâpwe, na bwaa nye ticè âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani.

³¹ Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu tipié?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pâdari Pwi Ukai.”»

³² Â ru pâra, â ru pâmari i nari buriko, pwacèwii na ia é ina tàru.

³³ Ūna ru gére tipié, â wà tèpa apooé, âna rà ina tàru pâ: «Gorodà na gàu tipí é pwi nari buriko bèepwiri?»

³⁴ Â ru tòpi tàra pâ: «É ina tâbu pwi ukai pâ, na bu popaé pâdarié, ba pwa wakè kêe.»

* 19:16 Caapwi miliô mwani—Grec: Caapwi mine. Ipaiwà naa na nee tiî 18. (Còo note goo nee tiî 13.) 19:17 Luka 16.10

† 19:23 Mwani; Naiê—L'argent; Son intérêt. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Mwani bèrè. ‡ 19:24 Tèpa pwàllici kêe—Grec:

Tâpè na rà tâa wê. 19:26 Mataio 13.12; Luka 8.18 § 19:29 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

³⁵ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càùè, â rà nama é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainàè tèpa âboro

³⁶ É tâa gò pâ i buriko, [naa Iérusaléma] wà Iésu. Â wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kée naa gòro naigé é pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainàè].

³⁷ Â rà tèepaa naa na pwi ére, na i naigé, âna é tapoo boo géé gò i gòrojaa Élaio, â é boo dàra Iérusaléma. Â wà diri tèpa âboro na rà gére pâra wià Iésu, âna rà tapoo uu too ma pwamaina Pwiduée. Â rà picàdirìé géé goro diri é pâ câmu kàra pàtàmee, na dau muugère, na ia rà jèè còo na é pwa.

³⁸ Â rà cau tomara too pâ:

«Cidòri nyuâa Pwi Ukai bëeni!

É me na nee Pwiduée,

nee Pwi Ukai maina!

Pinaanapò ma ipwamaina

wânidò napwéretòotù;

Cidòri ma tòbuari

naa na autâa kée!»

³⁹ Êco na wà pâra tèpa *Farasaio na rà tâa wê, âna rà pwa Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwiini, [dau càcaa wâdé è pwina rà ina wà tèpa béégé bëeni. Â] gà ina tàra pâ rà târi pwârâ!»

⁴⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna pâri ma târi pwârâ, â rà o pwamaina Pwiduée é pâ atù bëeni!»

É imuru Iérusaléma

⁴¹ É pâmwünyabweri Iérusaléma wà Iésu, â ûna é còo i ville na coo béaa kée, â é imuruè.

⁴² Â é ina pâ: «Au! Wârico! Ico Iérusaléma, dau nùmoo na wâgà mwara, âna gà pâmari é pinaanapò nabà. Êco na tàutâgà, â o càcaa mwa caa pâri ma tèepaa nabàni!

⁴³ Ba o càcaa gòiri, â rà o mwa tèepaa medarigà tèpa jèpàrigà. Â rà o cibèepigà ma cuwârigà, naa na diri é pâ ére. Rà o pwa bèepigà pâ auba wârâgu*, â rà o ipaa dàgà.

⁴⁴ Â [rà o tédidiri é auba babé wâri'gà, â] o mwa ticè atù na o mwa pitâagòrà too wê. Â rà o còogaiwà, ma édiri tèpa âboro'gà. Wârapwiri ba câgà caa còoinari é pwi pâara na é medarigà na, wà Pwiduée, ba na é pa-udògà.»

É pacòobé tèpa pi-icu

⁴⁵ [Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â] é tò wà Iésu naa na *Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, géé na [gòroigé kàra] Wâra pwapwicîri.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wà kòo pâ, wà târa pwapwicîri. Ésaïe 56.7* Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârù kà tèpa mura!»

⁴⁷ Géé na càùè, â wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, na diri pâ tòotù. Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûà [kà tèpa Juif] âna rà tapoo mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereè.

⁴⁸ Êco na càra caa pâmari, ba po dau wâru tèpa âboro, na rà càdiri é pâ popai na é pacâmurirà goo.

20

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23-27; Maréko 11.27-33

¹ Wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro naa na *Wâra pwapwicîri, â é picémara tàra é *Picémara Wâdé.

Na jè tòotù, ûna é gére wârapwiri, â rà me burèe wà pâra tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûà.

² Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tàgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà?»

³ Â é ina tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru. Wàéni:

⁴ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

⁵ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tàjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikì naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?”

⁶ Â wiàna jè tòpi tée pà: “Tàrù gée jaa tèpa âboro” â rà o péa èjè goro atù wà tèpa âboro. Ba rà cau cèikì ba gòo pà wà Ioane âna é pwi *péroféta, [na é pame è popai gée jaa wà Pwiduée].»

⁷ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pà: «Ìi, câbà caa tàmogòori.»

⁸ Â é ina tàra pà: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàpà na naa tàrù tóo ma go pwa è pwina go pwa.»

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33-46; Maréko 12.1-12

⁹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro è ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa câmi jè nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kée. Â é pâra, â tàpo gòiri pai tâa kée naa napô bèepwiri.

¹⁰ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] téeppaa naa na pàara na jè pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kée, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kée gée goro é piûnya. Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticé cèna rà naa tée.

¹¹ «Â géewé, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kée. Â rà èiè mwara, â rà pé pidurié. Â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticé cèna rà naa tée.

¹² Â nabwé, â é panuâ pâ mwara è pwi béaracié kà tèpa âboro kîri kée, â rà tanoorié, â rà tû tée.

¹³ «Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi apooro nadipâa pà: “Dà cèna go o mwa pwa? Go o mwa panuâ pâ pwi âji naiô, na dau wânümoò gooé. Ba pwiri rà o mwa tóimirié.”

¹⁴ «Êco na, ûna rà còoè wà tèpa âboro èpà bèepwiri, â rà pitèrerâ, â rà ina pà: “Guwâ còo, wâé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tétâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

¹⁵ «Â rà dàtié còobé jii i na aupwanapô. Â rà tétâmwereé.»

Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreé, pà: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa?

¹⁶ Ée mwa po me wâé, â ée mwa nama tétâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa è nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari. Nabwé!»

Êco na wà tàpé na rà gére tère è ucina bèepwiri, âna rà pò, â rà ina pà: «Bwa! Pwacoé! O càcaa wàrapwiri!»

¹⁷ Â é niârirà wà Iésu, â é tòpi tàra pà: «Guwâ jèe niimiri cai i pwi ia wii naa na Tii Pwicîri pà:

*I pwi atù na rà tétâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tâutâra goo
pwi ò kâra wâaol!]*

Psaume 118.22

¹⁸ «Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atù-bà, â o tadidiri è naiié. Â wiàna é tûu i pwi atù-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.»

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15-22; Maréko 12.13-17

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa dotée goro è Naèa, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, âna rà tàmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goora. Â dau nûmarà na rà tâjûrué wâi, ba na rà icurié tà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Êco na wâgotàra, gée goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé. Â rà gére piwéaa gooé.

Na jè tòotù, â rà panuâ pâdarié tèpa âboro, ba na rà tawèerié goo pàra muru. Â wàilà, âna rà ina tée pà, nûmarà na rà tàmogòori è âjupâra. Êco na rà mudâra cè pai pitòtié, naa na pai tòpi kée tàra.

²¹ Wâèni pwâra pitûra kâra ma wâé: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tàmogòori pâ, gà ina é âjupâra, â câgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba tàrù diri é pâ muru na nûma Pwiduée na bà pwa.

²² Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pà: Pwiri wâdé* na jè wâripû† tà pwi ukai kà tèpa

Roma? É, o càcaa wâdé?»

²³ Êco na é tàmogòori ji ipwa tùâ kàra wà Iésu. Á é ina tàra pâ:

²⁴ «Paari tóo è jè mwani atù. Naporomee î ma nee î, na wâgòro è mwani bèeni?»

Á rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

²⁵ Á é ina tàra wà Iésu pâ: «Á jée wâdé, guwà pitòowâri tà pwi ukai é pwina kêe; â guwà pitòowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

²⁶ Á rà po dau pò goo é pai tòpi kêe, ba càcaa pâri ma rà pwa tùâ tée na ara tèpa âboro. Á nye ticé cèna rà tòpi tée goo.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23-33; Maréko 12.18-27

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, [jè ditàra pwapwiciri kà tèpa *Juif] âna càra caa cèiki pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Á wà pàra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu. [Á târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié pâ:

²⁸ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na è *Naèâ pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticé èpo kêe, â wâdé na é popa tò dàpwâ kêe wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Á, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁹ «Á wâdé. Êco na gâ jèe niimiri cai ni: Pwa tèpa 7 aéjii. Á é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticé èpo kêe.

³⁰ Á pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tò dàpwâ, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticé èpo kàru.

³¹ Á wà pwi béaracié, âna ipaiwâ. Á wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticé èpo kàra.

³² Á gée na càurà diri, â é mwa bàra bà wà i tò ilàri.

³³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tóotù. Á wiàna wàrapwiri, â wàilàpà narà, na o pwi éa tò ilàri-bà, na tóotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Á?! Gà tòpi cai!»

Pai tòpi kà Iésu

³⁴ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «[Guwà pitanami.] Ba jè piéa co naa na pàara bèeni na jè bwaa wâro naa gòropuu.

³⁵⁻³⁶ Á o càcaa wàrapwiri naa na pàara noowê. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa pitòrigari tèpa naié—tàpé na é niimiri pâ pâri ma rà picaatâa ma wàé. Á nye wàilà kaa na ée mwa pawârorà còwâ gée na aubâ, â rà o pwacéwii tèpa *angela kêe. Ba o càra mwa caa bà còwâ. Á o càra mwa caa piéa còwâ.

³⁷ «[Guwà tawèerio] naa goo è pai wâro còwâ gée na aubâ. Á gona cáguwâ caa tàmogòori é pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ [naa na é tii kêe] goro i ji na nari upwâra, na ia tóo gò i ânye. Ba é ina goo Pwi Ukai Pwiduée pâ, é *Pwiduée kà *Abéaama, ma Isaaka, ma Iakobo.* Exode 3.6

³⁸ [Pai ina wèe pâ] rà nye cau tàgére *wâro jaa Pwiduée! Ba wà Pwiduée, âna cáe caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro.»

Pai tòpi kêe tà tèpa dotée goro Naèâ

Mataio 22.41-23.12; Maréko 12.35-40

³⁹ Wà pàra tèpa dotée goro é Naèâ, âna rà tère é pwina é ina wà Iésu tà tèpa Sadukaio, â rà ina tée pâ: «Aipaa! Nye dau wâdé kaa é pai tòpi'gâ, co pwi a pwa pupûra!»

⁴⁰ Ba ipwacoé tàra, na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

⁴¹ Á é ina tàra pâ: «Gorodâ na rà ina wà tèpa âboro pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacié] âna é pwi âboro kîri jii *Davita, gée goo na é pwi gòobèrèe co?»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

⁴²⁻⁴³ «Bwa, càcaa wàrapwiri, ba nye wà Davita kaa, na é ina naa na tii Salamo, pâ:

Popai kà Pwi Ukai,

Pwi Ukai Pwiduée

na é patùra Pwi Ukai kôo:

“Gà me ma gà tâa ni.

Tâa ni gòro iò étò.

[Go naa tâgâ è pitûâ.

O pwamainagâ awé.]

Go nama gà còogai

‡ 20:41 Grec: «Gorodâ na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina nai Davita?»

20:42-43 Psaume 110.1

tèpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

⁴⁴ «Ba ùna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgère ina wà pwi Mesia. Â é paari pâ, wà pwi Mesia, âna pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé[§]!»

Cibwaa ipwacèwii tèpa dotée-bà!

⁴⁵ Wàru pâ âboro na rà gère tâmaari é pwina é ina wà Iésu. Â, na ararà diri, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ:

⁴⁶ «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàra tèpa dotée goro é Naèà! Ba dau wâdé tàra, na rà pâra na é pâ ârabwée gòri*. Â wâdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra, ma pwamainarà pâ âboro, naa na diri é pâ ére aupitapitiri. Â rà nye mudàra taaci é pâ autàa na tâa béaa, na *wàra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina.

⁴⁷ Â rà pwa é pâ nyakàra pwapwiciri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ùna rà gère wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tà tàra. Â gée goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é wàrimuru na dau maina jii é wàrimuru kà pàra tàpé.»

21

Iésu naa na Wàra pwapwiciri

Mataio 24.1-2; Maréko 12.41-13.2

Tò dàpwà na ticè neemurué

¹ É tâa na *Wàra pwapwiciri wà Iésu. Â é gère còo tèpa âboro na dau pwa neemururà na rà tòpò mwani târa Wàra pwapwiciri.

² Â é tèepaa me tò jè dàpwà, na piticè neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atù.

³ Â é ina wà Iésu tà tèpa *câmu kée pâ: «Go ina tàwà é âjupàra pâ: Wà tò dàpwà bèeni na piticè neemurué, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàra tàpé.

⁴ Ba rà tòpò upùé (ba ji ére mwani gée goro aumaina goo wàrirà). Â, na wàé, âna jèe nye piticè neemurué kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wàro goo.»

O mwa tédidiri Wàra pwapwiciri

⁵ Gée na càué, â rà picàdiri i Wàra pwapwiciri wà pàra tèpa âboro, pâ: «Nye dau wâdé kaa é pâ atù goro é auba, goo é pé wà bèeni! Po dau pwa kaamwa kée. Â dau muugère pâ cùué* na rà naa tèpa âboro, ba na uràpàra tà Pwiduée!»

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo diri pâ pwiibà? Âna go ina tàwà pâ: O mwa tèepaa é tòotù na o téura diri. Â o mwa ticè atù na o mwa pitàagòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Mataio 24.3-35; Maréko 13.3-31

⁷ Rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu kée pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà ina tàbà pâ o wiidà cèna o tèepaa é pwina gà gère ina. Â o dà cè câmu kée ma bà o tâmogòri pâ, o jèe tèepaa me é pwi pàara-bà?»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwùruwà. Ba o wàru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é need. Â rà o ina tàwà pâ: “Wàgo pwi Mesia [na go me gée jaa Pwiduée, na guwà tapaciê]!” â “Jèe wâni é pàara kôo.” Êco na guwà cibwaa pàra wiàrà!

⁹ Wiàna guwà tère jèkutà goro pâ paa, ma pâ pai èpà wée é gòropuu, â guwà cibwaa nama wàgotàwà! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.»

¹⁰ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «[Na pwi pàara-bà, â o wàru pâ ipaa pitiri gòropuu: Ba] é pwi jè Ba, âna ru ipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai.

¹¹ Â o gù napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina, ma pâ pwécapa†. Â o wàru pâ muru na jè pwùkuru goo, â o wàru pâ câmu kée, naanidò napwéretòotù.»

O tubaèpà tà tèpa cèikì

¹² «Béaa kàra diri pâ pwiibà, âna o dau tubaèpà tàwà, wàguwà tèpa câmu kôo. Ba rà o tājùruwà, â rà o mwa popawà pâ, naa na pâ *wàra pitapitiri, ma naa na pâ wàra karapuu. Â rà o dàtiwà na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, gée goro na guwà tèpa âboro kôo.

§ 20:44 Grec: *Wà Davita kaa, na é ina gooe pâ Ukai*, â gorodà na é pwina naîé?

* 20:46 *Ârabwée gòri*—Naa jaa tèpa Juif

biu, âna câmu kà tèpa tâmanga ma tèpa pipapwicirrà. 21:3 2 Korénito 8.12

* 21:5 *Cùué—Décoration.*

21:6 Luka

19.44 † 21:11 *Pwécapa—Épidémie.* Pâ maagé na pâpitiri napò.

13 Â, na pwi pàara-bà, âna o naa tàwà, ba na guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà.

14 Â guwà cibwaa dau nünüma ma pidumapié goro pai tòpi kàwà tàra.

15 Ba go o mwa naa tàwà é pâ popai na guwà o ina, bau é autâmogòorimuru. Â o càcaa pâri ma rà tòpi tàwà wà tèpa pièpâriwà!

16 «Rà o icuriwà wà du nyaa ma caa kàwà, ma wà tèpa aéjii kàwà, ma wà tèpa jènerewà, ma wà tèpa béewà, tiagoro na o tètâmwara pàra tàpé géé goowà.

17 Â rà o pièpâriwà gooó diri é pâ âboro.

18-19 Êco na wà pwina é cimwü, âna ée mwa udò, â o tà tée é *âji wâro. Â o nye ticé na rà pwa, na o tigée goro é wâro bèepwiri na wâgoowà*»

O dau pwaée kà tàpé Iérusaléma

20 «Na guwà còo pâ pwâra paa^S na rà cibèepi *Iérusaléma, â wàé kaa pwiri na guwà o tàmogòori pâ o jèe tédidiri i auba.

21 Wà tàpé na rà wâgòroigé jii i ville, âna rà cibwaa tò naa na! Â wà tàpé na rà tâa na i ville, âna rà uru wài! Ûu, wàdé na rà cau uru wài naa gò pâ jaa, wà diri tàpé na rà tâa napô *Judée!

22-23 Au! Wâricò! Ba, naa na pâ tòotü bèepwiri, âna po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di é èpo kâra. Ba wàépwiri é pàara na wà Pwiduée, âna ée mwa naa wârimuru târa é Ba kée, [wà tèpa *Juif]. Êkaa na wârapwiri cè pai pacoó diri pâ popai kà tèpa *péroféta wâna *Tii Pwicíri.

«Â o po dau maina é pwâra putâmu kée, â rà o dau pwamaagé còo tèpa âboro wé, na pwi pàara-bà.

24 Â o dau wâru tàpé na o tètâmwara goro é tàuwa. Â o wâru mwara tàpé na o piirà ma poparà pâ, naa na pâ napô na wâru, ba na rà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro wé. Ba é pwi pàara bèepwiri, âna o pàara kà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pwatari diri Iérusaléma. Â rà o mwa còogai é napuu kée bau é Ba kée, tiagoro é tòotü na ée mwa pacoó pwiri [wà Pwiduée].»

Pai wâjué me còwà kà Iésu

25-26 «[Gée na càuru pwiri] â o pwa pâ câmu na ité naa na i tòotü, ma é parui, ma é pâ íricò. Ba o gùmagü é pàara napwéretòotü. Â [o nye ité mwara i nawià, â] o pwa pâ diopwaa kâra pàri wià*, â o dau maina airà. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà o pò goo diri pwiri, â o dau wâgotàra, â rà o pwüküru. Ba rà o còo pâ, o jèe tèepaa é pàara na po dau èpà awé naa gòropuu.

27 Â nabwé, â rà o mwa bàra còoó, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na é pátâmoó, ma é pai maina ma muugère kòo.

28 Êkaa na go ina tàwà pâ: Wiàna guwà còo pâ, jèe tapoo coo é pâ muru bèepwiri, â guwà gòo ma ipwàdé! Ba o jèe càcaa gòiri é tòotü, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée!»

Câmu goro iri wâi

29 Wà Iésu, âna [é patùrará mwara goro é pwina o tèepaa. Â] é ina tàra é ucina bèeni pâ: «Guwà còo é *iri wâi, é, pwi jè upwâra.

30 Ba, na é tapoo ti, â guwà tàmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napô.

31 Wârapwiri na guwà còo pâ, gére tèepaa é pâ pwi bèepwiri, na ia go ina, â guwà o tàmogòori pâ, ée jèe tapoo tòpò é Mwaciri kée wà Pwiduée.

32 Â go ina tàwà é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Ba wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra.

33 Ba o tiâu é napwéretòotü ma é gòropuu; â napwa é popai kòo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

34 «Guwà ipwacòoco! Guwà cibwaa wârori é wâro imudi; guwà cibwaa dau wâdo ma ija! Â guwà cibwaa géaa goo é pâ muru [na o tubatiâuwà naa goo] naani gòropuu. Ba wiàna guwà tà èrà goo pâ muru bèepwiri, â péa guwà mwa tà pò, ma piticé càrawà, na go tèepaa me còwà,

35 pwacéwii diri pàra âboro gòropuu. Ba go o mwa cau papòrà diri, pwacéwii [pwi a pwa puà, na é tû] puà kée naa gòro é pu àrawéà.

36 Êkaa na guwà tà tàcî! Â wàdé na guwà pwapwicíri tà Pwiduée, ma ilari jiié pâ, na é wéaarwà jii diri pâ muru na èpà na o mwa tèepaa. Â [go o mwa ipwàdéé goowà] wâgo Pwina naîri âboro, na guwà cima arao. Nabwé!»

21:14 Luka 12.11-12 21:15 Apostolo 6.10 21:16 Mataio 10.21-22 † 21:18-19 Â o nye ticé... Grec: Â o nye ticé ji caapwi wârapûrué na o tiâu. § 21:20 Pwâra paa—Armée. 21:22-23 Jérémie 5.29, 46.10; Osée 9.7 21:24 Psaume 79.1; Auinapàpári 11.2 21:25-26 Ésaie 13.10; Ézékíel 32.7; Joël 3.4; Auinapàpári 6.12-13 * 21:25-26 Pàri wià—Les grands brisants. 21:27 Daniel 7.13; Mataio 26.64; Auinapàpári 1.7

³⁷⁻³⁸ [Na pàara na é tâa Iérusaléma na wà Iésu] â é tò naa na Wàra pwapwiciri na diri pâ tòtù, ba na é pacàmuri tèpa âboro. Ba mu ipitirira naawê, naa diri pâ dàuru, ba na rà tèreê. Â, na bàrane, â é mu wâjué còwâ naa gòrojaa Élaio, â é tâa wê naa ne.

22

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.1-16; Maréko 14.1-2; Ioane 11.45-53

¹ Jèe pâmwünyabwéri é *tòtù maina kà tèpa *Juif, na ina goo pâ tòtù Paséka—pwi tòtù na rà ija poloa na ticè nyaa kèe.

² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà imudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwara wà Iésu. Éco na wâgotàra goo wà tèpa âboro. [Ba dau wâru tàpé na rà wâgoo Iésu.]

³ Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà *Caatana, âna é nye too kaa naa goo wà Judas Iscariote, wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo kà Iésu.

⁴ Â é pâra wà Judas, nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari é *Wàra pwapwiciri. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra.

⁵ Â rà nye dau ipwàdée kaa, â rà ina tée pâ, na rà o mwa naa cè mwani tée.

⁶ Â géé na càué, âna é imudàra cè naigé, ba na é icuri pwàniri tàra wà Iésu.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17-30; Maréko 14.12-26; 1 Korénito 11.23-25

⁷ É jèe tèepaa é bétapoo tòtù kàra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kèe'—tòtù na rà mu taa é nari mutò tàra Paséka.

⁸ Â wà Iésu, âna é panuâ pâ naa *Iérusaléma wà Pétèru ma Ioane, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra béaa naa na ville, â gàu pwabwàti é utimuru kâjè, tàra é tòtù Paséka.»

⁹ Â ru tawèerié pâ: «Wâpà na nümagà na jè pi-ija wê?»

¹⁰ Â é tòpi tàru pâ: «Na gàu tò naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wàra jawé. Â gàu pâra wiâé. Â, na é tò naa na jè pwârawâ,

¹¹ â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o wâpà é naditârawâ, na bà o ija naima é utimuru tàra Paséka?”

¹² «Â ée paari tàu é jè naditârawâ na wâdòiti—pwi naditârawâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹³ Â nabwé, â ru pâra wà Ioane ma Pétèru, â ru pâmari wàra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru tàra Paséka.

I poloa ma i dipâa

¹⁴ Na bàrane, ûna jèe tèepaa é pàara na rà pi-ija na, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kèe.

¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe gòiri na go tapaciri é ji pwi pàara bèeni, na jè pi-ija naima é utimuru tàra Paséka, béaa kàra pai picâri kòo.

¹⁶ Ba go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa ija é utimuru bèeni ma wâguwà, [naani gòropuu]. Go o mwa ija còwâ na go o mwa bàra tubanabwé é wakè [kàra âji Paséka] na pàara na é tòpò Mwachiri kèe wà Pwiduée*.»

¹⁷ Â é popa é wàrado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà cau wâdo jècaa.

¹⁸ Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmué, naa na pàara na é tòpò Mwachiri kèe wà Pwiduée.»

¹⁹ Â é popa é poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tàra, â é ina tàra pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Â, na wàrapwiri, â guwà o mwa nye tà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

²⁰ Géé na càuru é pi-ija, â é pa i wàrado dipâa[†], â é ina tàra mwara pâ: «Êni, âna *câmu kàra *aupwataâboro na bwaa âmué, na é pwa wà Pwiduée goro é domii kòo na o jèe joro. [Ba o wàrapwiri pai tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wâé.]»

É patûrarà mwara na rà pi-ija

Mataio 26.20-35; Maréko 14.17-31; Ioane 13.21-38

22:3 Ioane 13.2,27 **22:7** Exode 12.1-27 * **22:16** Dernière phrase—Grec: *Tiagoro na o pacoo, naa na Mwachiri kà Pwiduée.* † **22:20** É pa i wàrado dipâa—Munaa é wàrapwiri na é naa tàra é wàrado na caapwi (nee tii 17), é, munaa é wàrapwiri géé na càué, ba wiàra é nyamanya kà tèpa Juif, âna rà wacié wâdo i wàrado dipâa, na tòtù Paséka.

21-22 [É ina tàra mwara pâ]: «Wâdé na go bà, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na pacoo é auniimiri kà Pwiduée géé na biu. Êco na, napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Â guwà còo, co tèpa béeò, é tâa jaajè ni, wà i pwi âboro bèepwiri, ba jè gére ija ma wâé.»

23 Â wà tèpa câmu kêe, âna [rà pò goo pâ popai bèepwiri, â] rà pitànunuu, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà na o pwa pwiri?»

Guwà ipakîriwà pwacèwii

24 Rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Ba rà imudàra cè pwi âboro na é imaina naa jaarà.

25 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée‡, âna wà tèpa ukai ma wà tèpa pitûâ, âna rà còogai tèpa âboro. Â nùmarà na jè tà pwamainarà ma pwaolé tàra taaci§.

26 Â wâguwà, âna guwà cibwaa pwacèwiirà! Ba wà pwi âboro imaina nabibiu kàwà, âna wâdé na é pwacèwii pwi nari èpo. Â wà pwi a pitûâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi ênawéna.

27 «Ba [naa jaa tèpa âboro gòropuu, âna] wà pwi ukai, âna é tâa goro taapà; â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà naa èe. Â guwà còo, nye càcaa wàrapwiri naa nabibiu kâjè. Ba go jèe pâ nau pwi ênawéna kàwà.

28 «Â wâguwà, na guwà tâa jaaò na go tâa na aré ma tòina,

29 âna go mwa naa tàwà [é autâa na] é Mwcaciri, na é jèe naa tóo wà Caa kôo.

30 Â jè o mwa pi-ija naima ma wâgo. Â guwà o mwa tâaboo naa goro autâa kà tèpa ukai, ba guwà o pitûâ kà tèpa 12 wâao *Isaraéla.»

Gà mwa pitûtòowâriò, co Pétèru

31 Wà Iésu, âna é tabiié naa goo Simona Pétèru, â é ina pâ: «Tère! Wà Caatana, âna é ilari pâ, na é jèpa tacaiwà. Â ée mwa nama gumagù è pwàranùmawà, naa na jè ji pâara*.

32 [Â ée mwa dau tacaigà co Simona, pwi âji béeò! Au, meaarigà! Ba gà o mwa tûu.] Êco na go jèe pwapwicîri ba kâgà, ba na gà mwa cimadò còwà. Â wiàna gà o mwa wâjué me còwà dario, à [pàragà, na] gà pagòò tèpa aèjii'gà bëeni.»

33 Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Bwa! Bwa, co Pwi Ukai! Nye pâriò mwara ma go picàri pwacèwiigà, wiàna naa na karapuu, é ju capai bà!»

34 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Bwa, go ina tâgà è âjupàra, co pwini, pâ: Naa na ne nabà, âna béaa kàra cè pai to kàra i ja, âna gà o waciié pitûtòowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Guwà ipwabwàtiwà tàra ipaa!

35 É ina mwara wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Na ia, âna go cùruwà [ba na guwà Picémara é *Picémara Wâdé] âna ticè mwani, ma atà, ma wàraâwà na guwà popa wiâwà. Â wà nau, gona nye tiâu jiiwà cè muru?»

Â rà tòpi tée pâ: «Bwa.»

36 Â é ina tàra pâ: «Êco na nabàni, âna go ina tàwà pâ, wâdé na guwà popa cè mwani ma atà kàwà! Â wiàna ticè tàuwa kàwà, â wâdé na guwà icuri ârabwée kàwà, ba na o wâri wèe.

37 [Ba rà o jèe tubaèpà tóo pwacèwii na go pwi âboro èpà.] Ba pwa jè popai good, na wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: Rà naa wàrimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà. Ésaie 53.12 Â o jèe nye coo é popai bèepwiri.»

38 Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Wàéni é du ârailu tàuwa, co Pwi Ukai!»

Â é tòpi tàra pâ: «Jèe pâri'!»

É pwapwicîri wà gòrojaa Élaio

Mataio 26.36-46; Maréko 14.32-42

39 Rà còobé géé na wà wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra naa gòrojaa Élaio. Ba mu nye câmaajé tàra [na rà puu wè].

40 Ūna rà tèepaa naawé, â é ina tàra pâ: «Guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòò kàwà, wiàna tacaiwà.»

41 Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri tà Pwiduée.

22:21-22 Psaume 41.10; Ioane 13.21-22 22:24 Luka 9.46 22:25 Mataio 20.25-27; Maréko 10.42-45 ‡ 22:25 Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. § 22:25 Dernière phrase—Grec: Â rà nama jè ina goorà pâ 'Tèpa pwa na wâdé'.

22:26 Mataio 23.11; Maréko 9.35 22:27 Ioane 13.12-15 22:30 Mataio 19.28 * 22:31 Pwa ucina naa na grec goo é pai ura pwàra blé târa ma pinaaitiri é pudòro blé ma é parawée. 22:32 Ioane 17.15 22:35 Luka 9.3, 10.4 22:37 Ésaie 53.12 † 22:38 Jèe pâri—Munaa pai ina wèe pâ: Jèe nabwé na jè tûra.

⁴² Â é ina pâ: «Caa, wiàna nūmagà, â gà patâjii jiio é pâ aré ma tòina bèeni. Êco na gà cibwaa pwa é pwina nūmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gâ.»

⁴³ Â é nye tèepaa kaa pwi jè *angela, me géé *napwéretòotù, â é pagòoé.

⁴⁴ Â é nye pwapwicîri mwara wà Iésu, â jèe po dau maina é aré ma tòina kêe. Â é wétàu kêe, âna jèe pâra nau domii, â joro naa napuu pwacèwii é pwâra jawé.

⁴⁵ Â nabwé, â é cimadò, â é wājué me cōwâ dari tèpa câmu kêe. Êco na é cōo pâ rà puu. Ba dau oratàra géé goo pai pikîri kàra.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «Cina guwà puu? Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47-56; Maréko 14.43-52; Ioane 18.3-12

⁴⁷ Ūna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâé pâ âboro na wâru, [ba na rà tâjùru Iésu]. Â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é pwabwâcu tèe, ma hwéntüüé.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wàna, co Judas? Gà wàrapwiri târa pai pi-icurio, wâgo Pwina naîri âboro, goro é pai bwéntüüô'gâ?»

⁴⁹ Wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà cōo pâ rà o jèe tâjùrué wà tèpa âboro. Â rà pò ma ina tée pâ: «Wâdé co Pwi Ukai, na jè piokée! Wàeni tauwa!»

⁵⁰ Â wà pwi jè ârapàarà, âna é nye tūboo kaa é tauwa kêe naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaîlò. [Êco na] é tépàgà co i doronyürué.

⁵¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa! Jèe pâri! Guwà cibwaa cicararà!»

Â é tu naa goo i doronyürué, â nye wâdé cōwâ kaa.

⁵² Â é patùra tèpa pitüâ kà tapé na rà me nau tâjùrué—tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaîlò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari é Wàra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ: «Wàna? Guwà me nau popao, goro é pâ tauwa, ma é bâra upwâra, pwacèwii na go pwi a potâmwara âboro!

⁵³ Diri é pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà, naa na Wàra pwapwicîri, êco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba ni, âna jèe pâara kàwà—pàara na é pitüâ é pätâmara é bàutê.»

⁵⁴ Â rà tâjùru Iésu.

É pitütôowâri Iésu wà Pétèru

Mataio 26.69-75; Maréko 14.66-72; Ioane 18.16-27

Rà popa pâ Iésu naa pwàrawâ kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaîlò. Napwa wà Pétèru, âna é picâwiâé géé iti.

⁵⁵ Â é pâmari pâra tèpa wéaa, naa na gòroigé kâra pwàrawâ. Ba rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau. Â é coo burâ pwacârau jaarà wà Pétèru.

⁵⁶ Â wà tò jè ênawéna, âna é cōoé naa na pwéelaa kâra ânye. Â é ciburà ucârié, â é cōoinâé, â é ina [tà tèpa âboro na rà tâa wê] pâ: «É! Wà pwini, âna é pwi jè bée Iésu géé Nazareth!»

⁵⁷ Êco na é pitütôowâri wà Pétèru, â é ina tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, co tōoni.»

⁵⁸ Â géé na càuru é ji pâara bèepwiri, â wà pwi jè âboro, âna é cōoinâé mwara, â é ina tée pâ: «Pwiini, gona câgà caa pwi jè bée Iésu?»

Â é tòpi tée wà Pétèru, pâ: «Bwa!»

⁵⁹ Â wâna caapwi ineretòotù, â wà pwi jè âboro, âna é nye gòo goro ina tà tèpa bée pâ: «Akaé! Âjupàra pâ é pwi jè bée! Ba wâé mwara, âna é pwi a me géé Galiléé!»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Kaa! Gà tère, co pwini! Câgo caa tâmogòori é pwina nūmagà na gà ina!»

Ūna é bwaa gére ina pwiri, â é to i ja.

⁶¹ Â wà Pwi Ukai Iésu [na rà tàgére pitèié naa na jè ére gòroigé] âna é nye tabiié kaa, â é ucâri wà Pétèru. Â é nye niimiri kaa wà Pétèru i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra é pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

⁶² Â é cōobé naa gòroigé wà Pétèru, â é dau i pijinünü.

Rà tubaèpà tà Iésu ma pitèié

Mataio 26.63-27.2; Maréko 14.53-15.1; Ioane 18.13-14,19-24

⁶³ Wà tèpa âboro na rà wéaari Iésu, âna rà pitaurée gooé, â rà éié.

⁶⁴ Â rà târamiri é naporomee, â ūna rà tòbitié, â rà ina tée pâ: «Wàilàpà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri é muru!]

65 À rà dau tànyiriê, ma ina tée pâ muru na po dau èpà.

Wàra pitèimuru kà tèpa Juif

66 Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wàra pitûâ kà tèpa Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa dotée goro é Naèà. À rà ina [tà tèpa wéaa] pâ, na rà popa me Iésu na ararà.

67 À rà ina tée pâ: «Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, â gà ina tâbâ!»

À é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ina tàwà è âjupàra, â o câguwà caa cèikì naa gooò.

68 «À wiàna go tawèeriwà goro cè jè muru, â o câguwà caa tòpi tóo.

69 Êco na o jèe tèepaa é pàara, na wà Pwina naîri âboro, âna ée mwa tâa gòro ètò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ].»

70 [Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau putàmù kaa] â rà ina pâ: «Ico pwini! Gona gà ina pâ wâgà, âna gà *Pwina naî Pwiduée?»

À é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà jèe nye tàgère ina!»

71 À rà pi-ina pâ: «Jèe pâri! Guwà nye tère é pwina é ina. Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

23

Iésu na ara Pilato ma Héroda

Mataio 27.11-26; Maréko 15.2-15; Ioane 18.28-19.16

1 Rà cau cimadò diri tèpa *wàratûâ kà tèpa Juif, â rà cia Iésu dari wà *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma].

2 À rà pitòti Iésu, ma ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é pitoo naa na pûru é Ba kâbâ [tèpa Juif] ba na rà cicara César, pwi ukai. Ba é ticia jiirà, na rà wâri mwani wâripù tée, â é ina pâ wâé pwi *Mesia, pwi jè ukai maina.»

3 À é tawèeri Iésu wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

É tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgère ina.»

Ticè pwina é pwa na èpà!

4 É tabiié wà Pilato naa goo tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà pàra tèpa âboro na rà tâa wê. À é ina tàra pâ: «Câgo caa pâmari cè majoro wârimuru kée.»

5 Êco na rà ina ba gòo tée pâ: «Bwa! Gà còo, é nama gùmagù napò pitiri, goro é pai pwa pupûra kée—tapoo na Galilée, tia ni *Iérusaléma!»

6 À é ina tàra wà Pilato pâ: «Wânau? Guwà ina pâ, é pwi âboro géé Galilée?»

7 Ûna rà tòpi tée pâ «Ûu», â é panuâ pâ Iésu naa jaa *Héroda Antipas. Ba wâé na é pwi kupénoo na Galilée. À, na pwi pàara-bà, âna é tàgère tâa Iérusaléma.

É coo ara Héroda Antipas

8 É nye dau ipwadée kaa wà Héroda na é còo Iésu, ba jèe nye dau gòiri pai tère kée é jèkutâ gooé. À nye dau nùmee na é còo cè jè *câmu kâra pàtamee cèna é pwa.

9 À é tawèerié mwara goro pâ muru na wâru. Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu.

10 À [naa na diri é pàara na ru gére wârapwiri, â] wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà tàgère tâa wê, â rà dau tûra too ma pitòtié.

11 [Jèe pâ nau ora tà Héroda gooé] â rà tànyirié ma piècaarié, wâé ma wà tèpa coda kée. À rà pwa ma é coona é pé ârabwée kâra ukai. À rà panuâé còwâ pàdari Pilato.

12 Tapoo na pwi tóotù-bà, âna ru pitèreru wà Héroda ma Pilato. Ba béaa, âna nye tupédu a pièpà.

É coo còwâ ara Pilato

13 Wà Pilato, âna é panaimari é napò, bau tèpa pitûâ kàra, ma tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò.

14 À é ina tàra pâ: «Guwà pame pwi âboro bèeni, na guwà gére ina pâ: “É pitoo naa na pûru tèpa âboro, ba naa gùmagù é napò.” À go tawèerié goo, na arawà. Êco na câgo caa pâmari cèna èpà na pâri ma pwa wârimuru tée goo.

15 «À wà ukai Héroda Antipas mwara, âna câé caa pâmari cè èpà cèna é pwa, â é panuâé còwâ me naani. À nye ticè majoroé ma naa wârimuru tée, ma é bà.

16 Na wârapwiri, â go o nye pwa ma pâdié co, â go o nye panuâé còwâ. {

17 Ba pâra Pilato na é pacòobé ê pwi jè âboro géé na karapuu, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka. }

Nūmarà goo Barabbas

18 [Ūna é ina pwiri wà Pilato] â rà nye cau wiikau too kaa é pâ âboro, ma ina pâ: «Nama é bà wà pwi âboro bèepwiri! Gà panuâ wà Barabbas!»

19 (Wà pwini Barabbas, âna é tâa na karapuu, ba é pwi a tètâmwara âboro. Â é pwi jè ârapàara mwara tàpé na pwa na rà cicara tèpa *Roma, naa Iérusaléma.)

Tanamirié naa goro kurucé!

20 Wà Pilato, âna nūmee na é panuâ Iésu, â pwa na é patūra tèpa âboro, [ba na é pacoora].

21 Êco na rà mwa nye dau uu ma tomara too kaa pâ: «Tanamirié! Tanamirié naa goro *kurucé!»

22 É bwaa wacié tawèerirà wà Pilato pâ: «Dà cè èpà cèna é pwa pwi âboro bèeni? Na nye ticé majoroé ma é bà. Go o nye nama pâdié co, ma panuâê còwâ.»

23 Êco na rà mwa nye dau pwatàngürurà* ma uu too ma ina pâ: «Tanamirié!»

24 Â é nye nūmiri bamwara wà Pilato pâ, na é pwa é pwina nūmarà goo.

25 Â é panuâ wà Barabbas, wà i pwi pôroca†, â é panuâ wà Iésu tà tèpa coda kèe, ba na rà tètâmwereé‡.

Rà popa pâ Iésu ma rà nama é bà

Mataio 27.32-34; Maréko 15.21-24; Ioane 19.17

26 Wà tèpa coda roma, âna rà popa pâ Iésu, [âna é kâa i kurucé kèe]. Â ipitirà ma pwi jè âboro géé na ville Cyrène, na nee Simona, na é wâjué me géé na aupwanapô. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa pwicò i kurucé kà Iésu.

27 Â dau wâru pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu. Â wà pa ilàri, âna rà imurué ma pijinünü.

28 Â é tabiié Iésu naa goorâ, â é ina târa pâ: «Pa èpo géé Iérusaléma, guwâ cibwaa imuruô! Guwâ imuruwâ còwâ, ma pâ èpo kâwâ.»

29 Ba o jèe tèepaa é pâara na [o dau gòo. Ba] o mwa ina pâ: «Rà ipwâdée pa ilàri na càcaa pâri ma rà ipièrù, ma wàilà na càra caa pâji pitâmari èpo, ma wàilà na càra caa pâji pa-di èpol!»

30 «Â [o dau maina é pai picâri kà tèpa âboro, tiagoro na] o nūmarà na tûu naa gòrà é pâ jaa§, ba na naapwânirirâ [jii é pé tòina bèepwiri]!»

31 «Ba “Wiàna rà cîri i upwâra na bwaa bwùu* , â rà o mwa wânau târa é upwâra na jèe mwari?” [Ba rà tubaèpâ tóo nabâ, â rà o mwa tubaèpâ tàwâ géé na càué.]»

32 Â wà tèpa coda, âna rà capai popa Iésu ma wà tupédu a pwa na èpâ, ma capai tanamirirâ.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Mataio 27.35-44; Maréko 15.25-32; Ioane 19.18-27

33 Rà popa Iésu pâ, tèepaa naa na ére na ina goo pâ ‘Napwiripûru âboro’. Â rà tanamirié naa goro *kurucé. Â rà tanamiri mwara i tupédu a pwa na èpâ; pwi jèpwi naa gòro étò kèe, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü.

34 Â wà Iésu, âna é ina tà Pwiduée pâ: «Caa, gà pwanaurirâ, ba càra caa tâmogòori é pwina rà pwa.»

Â wà tèpa coda, âna rà picàù noo kâra tii, naa goro é ârabwée kèe.

35 Wâru pâ âboro na rà coo wè, â rà gére ucâri diri é pwina tèepaa. Â wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà pitaurée goo Iésu, â rà ina pâ: «É pi-ina gooé pâ é pwi Mesia, [*pwi a pa-udò na é cûrué me wà Pwiduée]! Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, èco na càé caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ!»

36-37 Wà tèpa coda, âna rà pitaurée mwara gooé. Ba rà nye tà pame darié dipâa na maga, â rà nye tà ina tée pâ: «É! Pwiini, wiàna gà pwi ukai kà tèpa Juif, â gà nye ipa-udògâ còwâ!»

38 Â rà ténamiri dòiti kâra pûrué jè ére upwâra na wii naa goo é aupwa tii na ina pâ: Ifsu, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

* 23:23 Pwatàngürurâ—Se révolter, se débattre. † 23:25 Pwi pôroca—Meurtrier. ‡ 23:25 Ba na rà tètâmwereé—Grec: Ba na rà pwa tée é pwina nūma tèpa âboro goo. 23:29 Luka 21.23 23:30 Osée 10.8; Auinapâpari 6.16 § 23:30 O nūmarà na tûu naa gòrà é pâ jaa—Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwâ câjipibâ! Rà mwa ina târa nari jaa: Guwâ tûu naa gòbâ. (Còo Osée 10.8.)

* 23:31 Wiàna rà cîri i upwâra... Pai ina wée pâ, wiàna é picâri wà Iésu, wâé, na càé mu caa pwa na èpâ, â rà o mwa dau picâri kaa wà tèpa jènereé, tèpa Juif, na rà pwa na èpâ. 23:34 Psaume 22.19; Ésaie 53.12 23:35 Psaume 22.8-9 23:36-37 Psaume 69.22

³⁹ Â wà i pwi jè bâadi na ia tanamiriê naa goro jè jènere Iésu, âna é dau tànyiriê, â é ina tée pâ: «A! Wànuo co pwini? Gà ina pâ, wàgà pé pwi Mesia. Â gà upagà ni, â gà cau upajé naima!»

⁴⁰ Êco na é tòpi tée wà pwi bée, na ia é tâa goro jè jènere Iésu, ma ina tée pâ: «Pwiibà, gorodà na càcaa wàgotàgà goo Pwiduée, wàgà na gà o jée tàpo bà†, [â gà o mwa coo araé]?

⁴¹ Gà còo, nye *tàrù é pai pwa wàrimuru kâju, ba ju dau tupédu a pwa na èpà. Â napwa wàé, âna nye ticé èpà na é pwa!»

⁴² Â é ina tà Iésu pâ: «Au, Iésu, gà nyi niimirîô, wiàna gà mwa tâa na è Mwaciri'gâ.»

⁴³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà è âjupâra pâ: Nabàni, âna gà o tâa jaa, naa napô kòo na tâa wê pinaanapô‡.»

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45-56; Maréko 15.33-41; Ioane 19.28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Ūna po gopaé bwàti, â càé mwa caa té i tòotù, â nye po bàutê pitiri é napô§ tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. Â é pé ciità maina, [na é târiwâri è ére na dau pwicîri] naa na i *Wâra pwapwicîri, âna nye tidâpa kaa.

⁴⁶ Â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Caa, go panuâ tâgà còwâ è nyuâaô!* *Psaume 31.6* Â nye ègò kaa ôomaa kée.

⁴⁷ Ūna é còo pai bà kée, wà pwi caa kâra coda roma, â é pwamaina Pwiduée, â é ina pâ: «Nye âjupâra pâ, wà pwi âboro bèeni, âna nye ticé èpà na é pwa!»

⁴⁸ Â wà diri tèpa âboro na ia rà tâa wê, âna rà wâjué còwâ naa jaarà, â dau tòina pwâranûmarà.

⁴⁹ Napwa naa goo wà tèpa bée Iésu, ma wà mwara pa ilâri na ia rà pâra wiâé gée Galilée, âna rà tà coo iti ma còo pwiri.

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57-61; Maréko 15.42-47; Ioane 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro gée Arimathée wà napô *Judée. É pwi âboro na é pitòimiriê, ma é pwi âboro na é *tàrù na ara Pwiduée. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri é pai tèepaa me kâra è *Mwaciri kà Pwiduée. Â é pwi jè a tâa na wâratûâ kà tèpa Juif, èco na dau càcaa wâdé tée é pwina rà pwa tà Iésu wà tèpa wâratûâ bée.

⁵² Â wà pwiibà, âna é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilâri jiié i naii Iésu, [â é naa tàrù tée wà Pilato].

⁵³ Â é tapwùtù i naii Iésu gée gòro i *kurucé. Â é târamiri goro imwaano na gòri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmué, pé pwêe na iri naa na pé atù, na bwaa nye ticé âboro bà na tòpòé naa na.

⁵⁴ Diri é pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na papwicî, tòotù béaa kâra è *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. (Na papwicî, âna rà pwabwàti é pi-ija târa tòotù pwicîri.)

⁵⁵ [Ūna é gére popa i naii Iésu gée goro kurucé wà Ioséfa, â] wà i pa ilâri gée Galilée, âna rà còoé, â rà pâra wiâé. Â rà còo i auipwàni, na tòpò Iésu naawé.

⁵⁶ Â nabwé, â rà wâjué còwâ naa pwârawâ, â rà pwabwàti é pâ wâi ma jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro è naii Iésu. Êco na, [ûna bàrane, â] rà tàpo coo, ba jée tapoo i tòotù pwicîri. Â pwicîri na rà wakè na pwi tòotù-bà.

24

É wâro còwâ gée na aubà

Mataio 28.1-10; Maréko 16.1-8; Ioane 20.1-10

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòotù pwicîri kâra] na bwaa gòropwaa, â rà pâra naa na auipwàni wà i pa ilâri. Â rà popa pâ i jawé ûrea na ia rà pwabwàti.

² Â rà còo i atù, bècamoori i pwêe, âna jée pwùru tâjii.

³⁻⁴ Â rà tò, â rà dau pò, ba càra caa pâmari i naii Iésu. Na rà gére pitawèerirà goro é pwina gére tèepaa, â ru nye piâpâparirà kaa tupédu âboro, na ru coona é ârabwée na dau pwaa, ma pwâra*.

⁵ Â rà cigòboo i pa ilâri, ba po dau wàgotàra.

† 23:40 Wàgà na gà o jée tàpo bà—Grec: *Wàgà na ipaiwà è wàrimuru kàu.* ‡ 23:43 Napô kòo na tâa wê pinaanapô—Grec: *Paradis.* Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: *Paradaiso.* § 23:44-45 Luka 8.2-3 § 23:44-45 Pitiri é napô—é, Pitiri é gòropuu.

23:56 Exode 20.10; Deutéronome 5.14 * 24:3-4 Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara *Angela* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii.

Éco na ru ina tàra pâ: «Gorodà na guwà mudàra nacârü, pwi âboro na é jèe wâro [côwâ]?

⁶ Jèe tiâu Iésu ni! Ba é jèe wâro côwâ géé na aubà†! Gona cáguwà caa niimiri i pwi ia é ina tàwà, na guwà bwaa tâa ma wàè na Galilée?

⁷ Ba ia é ina pâ, o mwa panuâê tà tèpa âboro èpà, wàè *Pwina naîri âboro. Â rà o mwa tanamirié naa goro *kurucé. Â, naa na béaracié kâra tóotù géé na càuè, âna ée mwa wâro côwâ géé na aubà.»

⁸ Â wà i pa ilàri, âna rà nye niimiri kaa pâ, ia é jèe nye ina pwiri tàra wà Iésu.

⁹ Â rà nye itâa kaa géé na auipwàni, ba na rà piwiâ tà tèpa *câmu kèe, ma êdiri pàra tèpa âboro é pwina tèepaa marirà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pa ilàri bèepwiri, âna wà Maria géé Magdala, ma Jeanne, ma Maria tó nyaa kà Jacques, ma wà pàra ilàri mwara.

Â rà pwa jèkutâ tà tèpa *apostolo.

¹¹ Éco na càra caa cèiki naa goorà, ba rà niimiri pâ rà piwâmira.

¹² Éco na wà Pétèru, âna é cimadò, â é itâa naa na auipwàni, [ba na é còo. Â câé caa tò] â é nye po cuùé boo co, â é niâ dò naadò wâ, â é pò na é còo è pâ imwaano co na gére tãaboo naani napuu. Â é wájùé côwâ naa pwàrawâ, â é dau pinünüma naa goro è pwina gére tèepaa.

É ipaarié naa goro naigé Emmaüs

Maréko 16.12-13

¹³ Na tóotù bèepwiri, âna ru pâra wà tupédu ârailu bée Iésu, naa Emmaüs, pwi village, wâpâ na 11 kilomètres géé *Iéusaléma.

¹⁴⁻¹⁵ Â wii naigé, âna ru gére pwa jèkutâ goro è pâ pwina gére tèepaa. Â é pâmwünyabweriru wà pwi jè âboro, â rà picaapâra. Nye wà Iésu kaa,

¹⁶ éco na càru caa còoinaé.

¹⁷ Â é tawèeriru pâ: «Dà è pwina gàu gére pwa jèkutâ goo, co tupéeni?»

Â ru coo, na ru nye dau pikîri.

¹⁸ Â wà pwi jèpwi (na nee Cléopas), âna é tòpi tée pâ: «Wà nau, co pwini? Gona câgà caa tâmogòori è pwina gére tèepaa na pâ tóotù bèeni? Diri è pâ âboro wà Iéusaléma, âna rà nye tâmogòori, â nye wâgà co?»

¹⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gona dà?»

Â ru ina tée pâ: «È pwina tèepaa dari Iésu géé Nazareth, pwi *péroféta na é piwéna! Ba dau pwa pàtàmara è pwàratùra kèe, ma è pwina é pwa. Â é dau wâdé na ara Pwiduée, â wâru tèpa âboro mwara na rà picàdirié.

²⁰ Â wà tèpa pituâ kâjè, ma tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, âna rà tàjùrué, ma panuâê [tà tèpa *Roma] ba na rà pwa wârimuru tée, ma é bà. Â rà nama tanamirié naa goro *kurucé.

²¹ Â [wàibà-ni, âna bà nye po dau pikîri kaa] ba bà nye tà wâari pâ, wàè kaa [pwi *Mesia, na é] *pwi a pa-udò è Ba kâjè *Isaraéla. Â ni, âna jèe âracié tóotù géé na càuru pai bà kèe.

²² «Â èri, âna wà pàra ilàri géé jaabà, âna rà dau papòbà kaa [goro jèkutâ kâra]. Ba, na bwaa po dàuru, âna rà pàra naa na auipwàni.

²³ Â càra caa pâmari i naiié, â rà ina pâ rà còo du *angela, na ru ina tàra pâ, é jèe wâro côwâ wà Iésu!

²⁴ Â wà pàra tèpa paaoo géé goobà, âna rà itâa pâ naa na auipwàni, ba na rà còo, â nye âjupâra pâ, tiâu naii Iésu! [Nye dau ité kaa!]

É tòpi tàru

²⁵ É ina tàru wà pwini pâ: «Au, meaariwà! Ba nye ticé cèna guwà tâmogòori! Po dau ipwâ ma guwà cèiki naa goro è pâ pwi ia rà wii wà tèpa péroféta biu!

²⁶ Ba rà ina pâ: Wâdé na é pwamaagé còo wà pwi Mesia naa na pai pwa wèe bèepwiri, béaa kâra pai o paari é pai maina ma muugère kèe.»

²⁷ Â, [na rà gére pâra wii naigé, â] è napéaati tàru wà pwini, êdiri pâ jèkutâ gooé na wii naa na *Tii Pwicîri—tapoo naa goro pâ tii kâ *Moosé, tèepaa naa goro pâ tii kâ tèpa péroféta.

²⁸ Â nabwé, â rà tèepaa pâ naa na village na ru pâra naawé wà tupédu âboro. Â wà pwiibâ, âna pwa na é pâra jiiru.

²⁹ Éco na ru tacoo gooé, â ru ina tée pâ: «Bwa, gà tàpo tâa jaabu‡, ba jèe bàrane.»

Â rà pàgà naa pwàrawâ, â rà tâa wé.

24:6 Luka 9.22 † 24:6 Jèe tiâu Iésu... Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. 24:21 Luka 19.11; Apostolo 1.6 24:24 Ioane 20.3-10 24:26 Luka 9.22 24:27 Psaume 22.2-22; Ésaie 53 ‡ 24:29 Gà tàpo tâa jaabu—Rà ina mwara wà tèpa ijiaoo pâ: Jè jèe tâa ma wâbu.

Ru cōoinaê na é tubiti poloa

³⁰ Nabwé, ûna rà tâa goro taapà, â é popa è poloa wà pwini, â é pwaolè tà Pwiduée, â é tubiti i poloa, â é ipâdi târu.

³¹ Ûna wàrapwiri, â ru nye cōoina kaa pâ wà Iésu, éco na, na ji pâara bèepwiri, âna é nye pò ma tiàué jiru kaa.

³² Â ru pi-ina naa gooru pâ: «Nye dau ité kaa é pé ipwàdée, na tâa na pwâranümaju, na ia é tàgère patùraju me wii naigé, goro è Tii Pwicîri!»

³³ Ru cimadò, â ru wàjué cōwâ wài naa Iérusaléma, ba na ru ina tà tèpa 11 a câmu na rà gère caatâa wé, ma pâra tèpa bée Iésu.

³⁴ Êco na rà mara ina târu pâ: «Nye âjupâra kaa pâ, é jèe wâro gée na aubâ wà Pwi Ukai! Ba é cōoê wà Simona Pétéru!»

³⁵ Â wà i tupédu âboro, âna ru piwiâ é pwina tèepaa mariru wii naigé. Â ru ina mwara pâ: «Bu nye cōoinaê kaa, na é tubiti è poloa.»

É ipaarié tà tèpa câmu kêe

Mataio 28.16-20; Maréko 16.14-18; Apostolo 1.6-8

³⁶ Wà tèpa câmu kâ Iésu ma wà tèpa béerâ, âna rà pwa jèkutâ [goro pai wâro cōwâ kêe gée na aubâ]. Na rà bwaa gère pi-ina pwiri, â é nye coo kaa nabibiù kâra wà Iésu, â é ina târa pâ: «Bwâcu kâwâ! Cidòri nyuâawâ!»

³⁷ Â rà cau pò ma po dau wâgotâra, ba rà niimiri pâ pé duée.

³⁸ Êco na é ina târa wà Iésu pâ: «Cina wâgotâwâ ma gûmagû pwâranümawâ? Gorodâ na câguwâ caa cèikî pâ wâgo?»

³⁹⁻⁴⁰ Â é paari târa è du îê ma i du âê, â é ina târa pâ: «Guwâ cōo è du îô, ma è du âô. Nye wâgo kaa! Guwâ cōo naiio, â guwâ tu naa goo! Ba é duée, âna nye ticè naiiê!»

⁴¹ Â rà po dau pò wà tèpa câmu kêe. Â rà ipwàdée, [ba nûmarâ na rà cèikî] éco na rà piwâ, ba câra caa pâji cèikî bwâti. Â é pwa ma tawèerirâ Iésu pâ: «Nye pwa cè uti kâjê?»

⁴² Â rà naa tée jè noo kâra ârawéâ na cîri,

⁴³ â é uti na ararâ.

É tâpiri pai cōoina kâra è Tii Pwicîri

⁴⁴ Ê pwa ma ina târa pâ: «Guwâ niimiri, na jè bwaa tâa ma wâgo, â ia go ina tàwâ pâ: O mwa coo diri é pâ pwina rà wii naa good, wà Moosé, ma wà tèpa péroféta, ma naa na tii *Salamo.»

⁴⁵ Â é tâpiri pai cōoina kâra ma pai tâmogòori kâra è Tii Pwicîri.

⁴⁶ Ba é ina pâ: «Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, wà pwi Mesia, âna wâdé na é pwamaagé cōo, ma bà. Â naa na béâracié kâra tòotùs, â ée mwa wâro cōwâ gée na aubâ.

⁴⁷ «Â [go panuâwâ, ba na guwâ] picémara târa diri è Ba, tapoo na Iérusaléma, è popai goro pai pinûnûma. [Â guwâ ina târa] naa na neeò pâ: “Guwâ biiwâ na pitòotéri è wâro kâwâ, â ée mwa pwanauri tàwâ è pâ èpâ kâwâ wà Pwiduée!”

⁴⁸ «Ba nye wâguwâ, na guwâ tèpa *paâjupâra è pwiibâ!»

⁴⁹ Êco na guwâ bwaa tâpo tâa ni, na ville, tapacîri cè pai tòpi kâwâ è pàtâma Pwiduée. Ba go o mwa panuâ me tàwâ è [Nyuâaê Pwicîri] âraimeai na ia é ina béaa wà Caa.»

É too jirâ naa napwéretòotù

Maréko 16.19-20; Apostolo 1.9-11

⁵⁰ Wà Iésu, âna é popa tèpa câmu kêe, naa na jè ére na wâmwünyabweri Bétani. Â é tòpò naa gòrà è du îê, â é *pwényunyuaarirâ.

⁵¹ Ûna é gère wàrapwiri, â dàgòtùé too jirâ naa napwéretòotù.

⁵² Â rà dau pwamainâe. Â nabwé, â rà wàjué cōwâ naa Iérusaléma, â nye dau maina kaa è ipwàdée kâra.

⁵³ Â rà gòo goro picâdiri Pwiduée taaci naa na *Wâra pwapwicîri.

24:34 1 Korénito 15.4-5

24:37 Mataio 14.26

24:44 Luka 9.22

24:46 Psaume 16.10; Ésaie 49.6, 53.10-11

§ 24:46 Naa na béâracié kâra tòotù—È bà wà Iésu na papwicî, â é wâro cōwâ na pwapwicîri. Nabâ, âna jè ina pâ, ârailu tòotù gée na càùé. Êco na wiâra é pai pûra tòotù kâ tèpa Juif, âna papwicî, âna pwi pâbéaa kâra tòotù; â capàto, âna pwi béârailu kêe; â pwapwicîri, âna pwi béâracié kêe. 24:48 Ioane 15.27; Apostolo 1.8 24:49 Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4

Picémara Wâdé na é wii wâ Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane, pwi *apostolo. Êco na cáé caa ina é nee naa na é tii bèeni. Â nye po ina co pâ 'pwi jè a *câmu', ma 'wâ pwi na ia dau wânüma Iésu gooé'. (Côo 13.23; 19.26; 21.24.)

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 70 ma 100 (munaa 80–85), na pàara na wâ Ioane, âna é tâa na province Asia (naa napô Turquie nabà). É wii géé na càù wâ Mataio, ma Maréko ma Luka.

É wii tâi?

Tà diri tàpé na rà mudàra é naigé, ma é âjupâra, ma é wâro (14.6).

Cina é wii?

Nüma wâ Ioane na é popa me tèpa âboro na rà tère é popai, ba na rà tâmogòori pâ wâ Iésu, âna é pwi *Mesia, wâ *Pwina naí Pwiduée, na ia rà jèe inapàpari biu wâ tèpa *péroféta.

Dâ ère é tii bèeni?

Câé caa ipaiwâ pai wiâ kâ Ioane bau é pai wiâ kâ Mataio, ma Maréko, ma Luka. Ba cáé caa wiâ diri é pâ popai ma waké kâ Iésu. Â é inapàpari co é pâ muru, na tâa na wâbinyiri, wâna é pâ popai ma waké kâ Iésu. Wâéni ère é tii: Wâ Iésu Kériso, âna é pwi Popai na é wâjaa Pwiduée, béaa kâra pai tapoo diri pâ muru. Â é biié ma é âboro, â é wâro nabibiu kâjè naani gòropuu. Wâé, âna wâé é âji pwéelaa; wâé na é pwi naigé, ma é goropwârawâ târa é *âji wâro jaa Pwiduée. Â wâé mwara 'pwi a wéaari mutô', na é popajè tèpa âboro pàdari wâ Caa.

7 câmu ma 7 pai ina wèe naa na Tii kâ Ioane

Wâ Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kée goo é pwina tâbawée) ba na é paari pâ wâ Iésu, âna é Pwina naí Pwiduée:

7 câmu kâra pátâma Iésu

É bii jawé ba na dipâa (2.1–12)

É nama tiâu maagé kâ pwi âboro (4.43–54)

É pwa ma é wâdé pwi a pitâbwamwa na tóotù pwicîri (5.1–18)

É pa-ija pâ âboro na wâro (6.1–15)

É pâra gòro parawére jawé (6.16–21)

É nama é niâ pwi a bwi (9.1–7)

É nama é wâro còwâ Lacaro (11.1–44)

7 ucina còwâ naa gooé na é ina wâ Iésu

É ina wâ Iésu pâ: *WÂGO, âna go:

Poloa târa wâro (6.35,51)

Pwéelaa kâra gòropuu (8.12)

Goropwârawâ kâra é pâ mutô (10.7,9)

A piwéaari é pâ mutô (10.11,14)

Pwina é naa é wâro, ma pawâro còwâ tèpa âboro géé na aubâ (11.25)

Naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma Wâro (14.6)

Âji majoro vigne (15.1,5)

Jè wàrani târa pai wii wèe «WÂGO» ba târa paari pâ, wâ Iésu, âna é popa é nee Pwiduée, «WÂGO pwi a tâa napwiri, nabà, â dàra gòiri awé.» (Côo *Ioane* naporomee 8 ma 13, ma *Exode* 3.14.) É wàrapwiri ba na é paari tâjè pâ, cáé caa pwi âboro co, ba é me géé goo Pwiduée Caa.

Pai pitâgoo tii kâ Ioane

Iésu, âna é pwi Popai na me géé goo Pwiduée (1.1–18)

Opaâjupâra ma ipwabwàti (1.19–51)

Waké kée naa jaa tèpa âboro (2.1–12.50)

Waké kée naa Judée ma Samaria (2.13–4.54)

Rà tapoo cicaraé wâ tèpa pitûâ (5.1–6.71)

Waké kée naa Iérusaléma (7.1–12.50)

Ipicijii ma ipagòo kée tèpa câmu (13.1–17.26)

Bénabwé pi-ija (13.1-30)
 Bénabwé ipagò (13.31-16.33)
 Bénabwé pwàra pwapwicîri (17.1-26)
 Pai bà ma wâro còwâ kêe (18.1-21.25)
 Rà tâjùrué ma nama é bà (18.1-19.42)
 É wâro còwâ géé na aubà (20.1-21.25)

Pwi Popai na é tâa jaa Pwiduée

¹É jèe nye tâa é Popai
 naa na autapoo goo
 [è gòropuu].

É tâa jaa Pwiduée.
 Ba nye tàgére wàé
 Pwiduée.

²É nye wâjja Pwiduée
 naa na autapoo goo.

³É nama é pwa diri
 pâ namuru wà Pwiduée.
 Diri é pâ muru,
 âna wàé na pwa.

⁴É wâjaaé *âji wâro,
 na nama rà wâro
 na pwéelaa pâ âboro.

⁵É pwéelaa, âna é èu
 naa nanaara é bàutê.

Â é bàutê, âna câé caa
 câtàmwereê*.

Pai paâjupâra pwéelaa

⁶Wà Pwiduée, âna é cùru me pwi jè âboro na nee Ioane.

⁷É pwi a *paâjupâra é pwéelaa, ba na é pwi naigé mara é cèikî kà tèpa âboro diri.

⁸Câcaa wàé é pwéelaa, â é tèepaa, ba na é *paâjupâra é pwéelaa.

⁹Wàépwiiri é âji pwéelaa, na é tèepaa naa gòropuu, ba na é nama pwéelaa goo tèpa âboro diri.

¹⁰É jèe nye tâa gòropuu é Popai, â é tòpò é gòropuu wà Pwiduée goo é Popai. Êco na càra caa câmogòorié wà tèpa âboro gòropuu†.

¹¹É jèe tèepaa [naa napò kêe] naa jaa tèpa bée; â càra caa tòpié wà tèpa jènereê.

¹²Êco na wà tàpé na rà tòpié ma cèikî naa gooé, âna é nama rà tèpa naî Pwiduée.

¹³Wà tèpa naîé, âna càra caa tèepaa géé goro é câbawâdé kâra âboro. Ba rà nye tèepaa géé goro é câbawâdé kà Pwiduée.

É pa naiiri âboro é Popai

¹⁴É pa naiiri âboro é Popai, â é wâro nabibiu kâjè. Po tâbawêe naa gooé é *pimeaari imudi, ma é *AJUPÂRA. Â bà jèe còo é pai maina ma muugère kà Pwina naîé, na é caapwi co, na é tòpi jii Caa.

¹⁵É tomara too wà Ioane, ba na é pamogòorié tà tèpa âboro, â é ina pâ: «Wàé kaa pwiri i pwi âboro na ia go jèe picémaraê tàwâ, na ia go ina pâ, é bwaa pwicò kòo wà pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario‡.»

¹⁶Jè pitòpi naa gò é pâ wâdé ma *aupwényunyuaari, géé goo pimeaari imudi kêe.

¹⁷Béaa, âna é pinaigé mara é *Naèà wà *Moosé. Â nabàni, âna é pinaigé mara é pimeaari imudi ma *AJUPÂRA, wà Iésu *Kériso.

¹⁸Nye ticé pwi jè âboro cèna é mu jèe còo Pwiduée. Êco na wà Pwina naîé na caapwi co, âna wàé kaa na pamogòorié tâjè. Ba é nye tà tâa jaa Pwiduée, â nye tàgére wàé còwâ mwara Pwiduée.

1:1 Ioane 17.5; **1** Ioane 1.1-2; Auinapàpari 19.13

1:3 1 Korénito 8.6; Kolosé 1.16-17; Hébéru 1.2

1:4 Ioane 5.26

1:5 Ioane 8.12

* **1:5** Câé caa câtàmwereê-é, Câé caa tâmogòorié, é, câé caa tòpié.

1:6 Mataio 3.1; Luka 1.13-17,76

1:9 Ioane 8.12 † **1:10** Tèpa âboro gòropuu—Grec: Gòropuu. Wà Ioane (pwi awii tii bëeni), âna é ina diri tèpa âboro na tàutàra goo wà Pwiduée, â na rà cicara Iésu ma wà tàpé na rà pâra wiâé.

1:13 Ioane 2.11, 3.3-6; Filipi 2.7; 1 Péteru 1.23 ‡ **1:15**

Béaario—Béaa kòo.

1:17 Exode 34.28; Roma 6.14

1:18 Exode 33.20; Ioane 6.46; 1 Timotéo 6.16

*Opaájupâra kà Ioane Pwi a piupwaa
Mataio 3.1-12; Maréko 1.1-8; Luka 3.1-18*

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa caa kà tèpa *Juif^S géé *Iérusaléma, âna rà panuâ pâ pàra tèpa ênawéna kàra Wàra pwapwicîri*, ma pàra tèpa pwa *ârapwaaïlò dari Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Wâgà wàa?»

Â nye ticé na é naapwàniri goorà, ba é ina ba pwéelaa tàra pâ: «Càcaa wâgo pwi *Mesia, [na ée mwa pa-udò è Ba].»

²¹ Â rà tawèerié pâ: «Â gona wâgà wàa? Gona càcaa wâgà Élia, pwi *péroféta [na ée mwa pàbéaa kèe]?»

«Bwa†.»

«Â gona câgà caa i pwi Péroféta [na é inaé wà Moosé]‡?»

«Bwa.»

²² «Â gona wâgà wàa? Gà ina tâbà, ba na bà ina tà tàpé na rà panuâbà me.»

²³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo wà pwi âboro na ia é inaò wà Isaia, pwi péroféta, na ia é wii pâ:

Pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Patàrù naigé kèe!”

Ésaie 40.3

²⁴ Rà tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri cùrurà, pàra tèpa *Farasaio.

²⁵ Â rà tawèerié mwara pâ: «Wiàna càcaa wâgà pwi Mesia, é, Élia, é, pwi Péroféta, â gorodà na gà *piupwaa?»

²⁶ Â é tòpi tàra wà Ioane pâ: «Wâgo, âna go piupwaa goro jawé. Êco na é wânabibiu kàwà, é pwi âboro na câguwà caa câmogòrié.

²⁷ Wàé, âna ée mwa pwicò kôo. Êco na po dau càcaa pâriò, ma go tipi é otâpwe goro du wàraâé^S, [ba é Pwi Ukai].»

²⁸ Ê pwàra pitùra kàra bèepwiri, âna rà pwa na Bétani, pwi village na wâdò còwà kàra nairiwà Ioridano, wâna na é piupwaa naawé wà Ioane.

É Pwina naí Pwiduée wà Iésu

²⁹ Na dàuru kèe, â é còo Iésu wà Ioane, na é me burèe, â é ina pâ: «Wàèni i *Pwi nari mutò kà Pwiduée! Wàé na é patâjii è èpà kàra pâ âboro gòropuu!

³⁰ Wà i pwi âboro, na ia go inaé tàwà napwiri pâ: É bwaa pwicò kôo wà pwi âboro, na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wàro béaario.

³¹ «Béaa, âna câgo caa câmogòri* pâ wàilàapà pwi âboro na ia go picémaraé tàwà. Â go me nau piupwaa goro jawé, ba na rà o câmogòrié wà tàpé *Isaraéla.»

³² Â é paájupâra mwara wà Ioane pâ: «Go còo è *Nyuâé Pwicîri, na é boo géé napwéretòtù, wàra déamu, â é boo naa gòé.

³³ Béaa, âna bwaa câgo caa pâji câmogòri pâ pwiri wàilàapà. Êco na wà Pwiduée, na é cùruo me, nau piupwaa goro jawé, âna é jèe ina tòo béaa pâ: “Gà mwa còo è Nyuâé Pwicîri, na boo naa gò pwi jè âboro, â é mwa tâa gooé. Âna wàé kaa, pwi âboro na ée mwa piupwaa goro Nyuâé Pwicîri.”

³⁴ «Â wàé kaa pwiri è pwina go còo, â go nye paájupâra pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna Pwina naí Pwiduée.»

É tapoo todâ tèpa câmu

³⁵ Na dàuru kèe, âna rà tâa wè còwà wà Ioane ma tupédu âboro ârailu a *câmu kèe.

S **1:19-20** *Tèpa caa kà tèpa Juif*—Wà Ioane, âna é pwa wàru wii pâ, *tèpa Juif*, naa na tii bèeni, âna pai ina wèe pâ, *tèpa pitùâ kà tèpa Juif*. É, na pàra pwi, âna pai ina wèe pâ, diri tèpa âboro na rà gére tâmaari Iésu (par ex. naa na pâ nee tii 6.41, ma 8.22, ma 12.9). Â bà wii pâ, *tèpa âboro naawé*. * **1:19-20** *Énawéna kàra Wàra pwapwicîri—Lévitè*. Pwi âboro géé na wâao kà Lévi na é pitu tà tèpa pwa ârapwaaïlò. **1:21** Deutéronome 18.15,18; Malachie 3.23; Mataio 11.14 † **1:21** Caaè caa pâji tâmogòri wà Ioane é pai maina kàra é wakè kèe. Ba é ina wà Iésu naa na Mataio 11.14 pâ, nye wà Ioane kaa, na é pwa é wakè kà Élia. Còo mwara *Mesia* ma *Élia* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii. ‡ **1:21** *Pwi Péroféta na é inaé wà Moosé*—Pwi Péroféta na dau imaina, na ée mwa pwi apa popai nabibiu kà Pwiduée ma tèpa âboro. Càra caa tâmogòri wà tèpa Juif pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna wàé kaa pwi Mesia na rà tapacé. Â càra caa tâmogòri pâ, tàgère wà Iésu Kériso.

Còo *Péroféta* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii. **1:23** Ésaie 40.3 **1:27** Ioane 1.15 **S** **1:27** *Tipi é otâpwe goro du wàraâé*—É wakè kà tèpa ênawéna na dau kîri. **1:29** Ésaie 53.6-7; 1 Péteru 1.18-19 **1:30** Ioane 1.15 * **1:31** *Câmogòri—Reconnaitre* (cf tâmogòri, còoina). **1:32** Mataio 3.16 **1:34** Mataio 3.17

³⁶ Â é cõo Iésu na é paé, â é ina pâ: «Wàèni i Pwi nari mutô kà Pwiduée!»

³⁷ Â ru tèreè, â ru pâra wiâ Iésu.

³⁸ Â é tabèrèè wà Iésu, â é cõoru, na ru gére pâra wiâê, â é ina târu pâ: «Gàu mudà I?»

Â ru tòpi tée pâ: «Gà pitâa pâ, co pwi Rabbi?» (Ê popai *Rabbi*, âna pai ina wèè pâ 'Pwi a pwa pupûra'.)

³⁹ Â é ina târu pâ: «Gàu me, ba na gàu o cõo.»

Jèè ârapápé ineretòotù na càuru ija. Â rà pâra naima, nau cõo na é pitâa wê, â rà jèè tà burà tâa wê.

⁴⁰ Wà pwi jèpwi géè gooru, âna wà André, pwi aejii kà Simona Pétèru.

⁴¹ Â é pò ma pâmari pwi aejii kèè, â é ina tée pâ: «Bu jèè pâmari pwi Mesia!» (Ê popai 'Mesia', âna pai ina wèè pâ 'Kériso'.)

⁴² Â é popaé pâdari Iésu. Â é cõo wà Simona wà Iésu, â é ina tée pâ: «Wâgà Simona, pwina naî Iona[†]. O mwa pituneegà pâ Céphas[‡], é, Pétèru.» (Ê pwi neere âboro bèeni, âna pai ina wèè pâ 'Atù'.)

É todà Filipino ma Natanaël

⁴³⁻⁴⁴ Na dàuru kèè, â nûma Iésu na é wâjué cõwâ naa napô Galilée. Ûna é pâra, â ipitiru ma Filipino, pwi âboro géè Bethsaïda, village kà André ma Pétèru. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Me wiâô!»

⁴⁵ Â wà Filipino, âna ipitiru ma Natanaël[§], â é ina tée pâ: «Gà cõo, bà jèè cõo pwi âboro, na ia é inaê wà Moosé naa na i Naèà kèè—wà pwi âboro na ia rà picémaràè mwara wà pâra tèpa pérofèta. Wà pwiibà, âna wà Iésu, pwi âboro géè Nazareth, pwina naî Ioséfa.»

⁴⁶ Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Gona nye pâri ma me géè Nazareth, cè jè muru cèna wâdé? Auwa!»

Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Me, ma gà cõo!»

⁴⁷ Ûna é gére medari Iésu wà Natanaël, â é cõoè wà Iésu, â é ina pâ: «Wàèni è pwi âji Isaraéla, ba é pwi âboro na é *târù ma âjupâra!»

⁴⁸ Â [é pò wà pwiibà, â] é ina tée pâ: «Gà tâmogòorio géepà?»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari è pai todàgà kà Filipino, âna go jèè tà cõogà na aranara i *upwâra wâi.»

⁴⁹ Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Pwi a pwa pupûra, wâgà Pwina naî Pwiduée, â gà Pwi Ukai naa Isaraéla!»

⁵⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà cèikî, géè goo na go ina tâgà pâ, go cõogà na aranara i upwâra wâi? Tâpo coo, ba gà o mwa cõo è pâ namuru na dau maina jii pwiri!»

⁵¹ Â é ina [târa diri] pâ: «Guwà tèreè bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Guwà o mwa cõo è napwéretòotù, wiâna tâpirié. Â guwà o mwa cõo wà tèpa *angela kà Pwiduée, na rà too ma tàbàtù, wâgò-o *Pwina naîri âboro.»

2

É tâa goro piéa na Kana wà Iésu

¹ Géè na càuru ârailu tòotù, âna pwa jè piéa na Kana, jè village géè Galilée. Â é tâa goo wà nyaa kà Iésu.

² Â rà todà mwara Iésu ma tèpa *câmu kèè, naa goro piéa.

³ [Bwaa càcaa pâji pwâadàra i tòotù, â] jèè pâ nau ticè dipâa*. Â é todà Iésu wà nyaa kèè, â é ina tée pâ: «Au, meaarirà, ba jèè ticè dipâa kâra.»

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Naa càcaa wâgà, na pitûâri tôo, cè pwina go o pwa[†]. Ba bwaa càcaa pâji téeppaa me è pâara kôo[‡].»

⁵ Â é ina wà nyaa kèè tà tèpa ênawéna pâ: «Guwà pwa diri è pwina ée mwa ina tàwà.»

⁶ Â tâa wê è tèpa wâra jawé atù na po 6, na piwâpâ na 100 litres. Wà tèpa *Juif, âna rà mu pa è jawé géè na, târa è 'pwapwiciri târa pai *pinuwa', wiâra è nyamanya kâra.

⁷ Â é ina tà tèpa ênawéna wà Iésu pâ: «Pwaaï ma wâbé tèpa wâra jawé bèepwiri, goro jawé.»

1:36 Ioane 1.29 **1:40** Mataio 4.18–20 **1:42** Mataio 16.18 † **1:42** Iona—é, Ioane. ‡ **1:42** Céphas—Nee naa na

araméen, Pétèru naa na grec. **1:45** Deutéronome 18.18; Ésaïe 7.14, 9.5; Jérémie 23.5; Ézékiel 34.23 § **1:45** Natanaël—Nee Barthélemy naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka. **1:49** Mataio 14.33, 16.16; Maréko 3.11 **1:51** Genèse 28.12

* **2:3** Ticè dipâa—Dau maina kamu kà tèpa apooro è tòotù. **2:4** Ioane 7.30, 8.20 † **2:4** Naa càcaa wâgà, na pitûâri tôo... é, Dà cèna pwina nûmagà goo? Grec: Târa dàgà è pwina kôo? ‡ **2:4** Pâara kôo—È pâara na o mwa paari è pai muugère ma maina kà Iésu.

Â rà pwaai ma wâbé diri.

⁸ Â é pwa ma ina târa cōwâ pâ: «Guwâ cia cōwâ, â guwâ popa pâdari wâ pwi apooro pi-ija.»
Â rà cia pâdarié.

⁹ Nabwé, â é nacai i jawé wâ pwini [â é pò, ba] jèe pâra nau dipâa. Â câé caa tâmogòori wâna na me géewê, i dipâa bèepwiri. (Êco na wâ tèpa ênawéna, âna rà nye tâmogòori.) Â é todâ pwi a piéa,

¹⁰ â é ina tée pâ: «Naa na é pai pwa kâjê, âna jè ipâdi béaa é dipâa na dau wâdé. Ûna rà jèe dau wâdo, â jè mwa pâdi é dipâa na câé caa po dau wâdé. Êco na wâgâ, âna gà nye tàgère wéaari dipâa na wâdé, tiagoo ni!»

¹¹ Wâé kaa pwiri tapoo pâtâmara wakè, na é tapoo wâ Iésu na Kana wâ Galilée. Ba é câmu bèepwiri, âna é paari é pai maina ma muugère kée. Â rà cèikí naa gooé wâ tèpa câmu kée.

¹² Gée na câlé, â é boo naa Capernaüm wâ Iésu, wailâ ma wâ nyaa kée, ma tèpa aéjii kée, ma wâ tèpa câmu kée. Â càcaa wâru pâ tòotù na rà tâa wê na.

É tũ tà tèpa pi-icu gée na Wâra pwapwiciri

Mataio 21.12; Maréko 11.15; Luka 19.45

¹³ Jèe tâpo wâmwünyabwe é tòotù *Paséka, tòotù maina kâ tèpa Juif. Â é too naa *Iérusaléma wâ Iésu[§].

¹⁴ Â ùna é tò naa na [gòroigé kâra] é *Wâra pwapwiciri, â é pâdari é pâ âboro, na rà gère pi-icu paaci ma mutò ma déa, â é còo mwara tèpa pitòotéri mwani*, na rà tâaboo naa goro taapâ kâra.

¹⁵ Â é bàpi é otàpwe, ba na ubati, â é cau tütürâ† gée na Wâra pwapwiciri—cau wailâ mara pâ mutò ma paaci kâra. Â é tawicèpwiri tâjii é pâ mwani atù kâ tèpa pitòotéri mwani, ma pugòboori é pâ taapâ kâra.

¹⁶ Â é tũâri tà tèpa pi-icu marũ, pâ: «Guwâ patâjii géeni é pâ muru bèeni! Â guwâ nabwé na guwâ pwa ma wâra pi-icu é wâ kâ Caa kôo!»

¹⁷ Â wâ tèpa câmu kée, âna rà mwa niimiri é jè auwii naa na *Tii Pwiciri, pâ: *Dau maina é pwâranümoogo é Wâra pwapwiciri*†gâ. *Psaume 69.10*

Ucina goo pai wâro cōwâ kée

¹⁸ Rà ina tée wâ tèpa pitũâ kâ tèpa Juif pâ: «Dâ cè câmu kée, na gà pwa, târa paari tâbâ pâ é pwina gà pwa, âna muru me gée jaa Pwiduée?»

¹⁹ Â é ina târa pâ: «Téura tâjii é wâra pwapwiciri bèeni, â go mwa pacima cōwâ naa na âracié tòotù!»

²⁰ Â rà ina tée pâ: «A?! Po 46 naja goro pai bari wâra é Wâra pwapwiciri bèeni! Â wânau? Wâgâ, âna gà ina pâ gà o pacima cōwâ naa na âracié tòotù?»

²¹ Êco na é 'wâra pwapwiciri' na é ina wâ Iésu, âna é ina é naiié.

²² Ûna ée mwa wâro cōwâ gée na aubâ, â rà mwa niimiri wâ tèpa câmu kée, pâ, é mu jèe nye [pwa wâru] ina târa é pwi bèepwiri. Â rà cèikí naa goo é Tii Pwiciri, ma pâ pwina é jèe nabwé ina wâ Iésu.

É tâmogòori pwâranümara âboro

²³ Ûna é bwaa tâa Iérusaléma wâ Iésu, na tòotù Paséka, â dau wâru âboro na rà cèikí naa gooé. Ba rà jèe còo pâ câmu kâra pâtâma Pwiduée na é pwa.

²⁴ Êco na câé caa po cèikí naa goorâ, ba é jèe nye cau câmogòorirâ diri.

²⁵ Ba càcaa âjimuru tée, wiâna ina tée é pai pwa kâra âboro, ba é nye tâmogòori pwâranümarâ.

3

Pitũra kâ Iésu ma Nicodème

¹ Pwa pwi jè âboro na nee Nicodème, pwi jè ârapâara [tèpa pwapwiciri gée jaa] tèpa *Farasaio. Â é pwi âboro imaina kâ tèpa *Juif.

² Â é pâra dari Iésu na jè ne, â é ina tée pâ: «Pwi ukai, bà jèe tâmogòori pâ, gà pwi a pwa pupũra na gà me gée goo Pwiduée. Ba nye ticé pwi âboro, na pâri ma é pwa é pâ *câmu kâra pâtâma Pwiduée na gà pwa, wiâna câé caa wâjaaé wâ Pwiduée.»

2:12 Mataio 4.13 **2:13** Exode 12.1–27 **§ 2:13** Munaa wâ Iésu, âna é wailu pacòobé tèpa pi-icu gée na Wâra pwapwiciri—naa na pai tapoo tâa kée na Iérusaléma, na wii ni na Ioane 2.13–22; ma naa na béaracé kâra pai tâa kée wê, na wii na Mataio 21, ma Maréko 11, ma Luka 19. * **2:14** Pitòotéri mwani—Còo note goo Mataio 21.12. † **2:15** Tütürâ—Tũ târa. **2:17** Psaume 69.10 **2:19** Mataio 26.61, 27.40 **2:21** 1 Kórénito 6.19 **2:22** Luka 24.6–8; Ioane 12.16

2:23 Ioane 7.31 **3:1** Ioane 7.50, 19.39

Wádé na jèu pitèpawà còwà

³ É tòpi tée pà: «Gà tère bwàti, ba go ina tâgà è âjupâra pà: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwà* wà pwi âboro, â o càcaa pâri ma é còo è *Mwaciri kà Pwiduée.»

⁴ Â é ina tée wà Nicodème pà: «A? É wànau târa cè pai pitèpaé còwà, wà pwi jè âboro na é jèe maina? Gona nye pâri ma é tò còwà naa nanaa nya kée, ma o mwa jèu pitèpaé còwà?»

⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Go ina tâgà è âjupâra pà: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwà wà pwi âboro, goro jawé ma é Nyuâaé Pwiciri, â o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.

⁶ Wà pwina pitèpaé géé goro âboro, âna nye pwi âboro. Â wà pwina pitèpaé géé goo è Nyuâaé Pwiciri, âna nye pwi âboro kà Pwiduée.

⁷ Gà cibwaa pò, na go gére ina tâgà pà, wádé na jèu pitèpawà còwà.

⁸ Gà còo, è pwéretòtù, âna é nye pà naa, na nye nùmee na é pà wè. Â gà tère aié, â càgà caa tâmogòori na é me géewé, ma wàna é pà naawé. É wàrapwiri mwara naa goo pwi âboro na pitèpaé naa na é Nyuâaé Pwiciri.»

O cipa too wà Pwina naîri âboro

⁹ É ina tée wà Nicodème pà: «[É 'pitèpa bèeni naa na é Nyuâaé Pwiciri' na gà ina, âna] o wànau târa cè pai pwa wèe?»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Gà pwi *dotée goro è Naèà, â gà pwi âboro imaina na *Isaraéla. Â gona càgà caa tâmogòori è pà pwi bèepwiri?

¹¹ Go ina tâgà è âjupâra pà: Bà† ina pà pwina bà tâmogòori, â bà *paâjupâra è pwina bà còo. Â câguwà caa tòpi è pwina bà paâjupâra.

¹² Na go ina tàwà pwina tèepaa naa na gòropuu, â câguwà caa cèikí naa goo. Â guwà mwa wànau târa cè pai cèikí kàwà, wiàna go ina tàwà è pà muru na wànidò *napwéretòtù?

¹³ Nye ticé pwi jè âboro cèna é too naa napwéretòtù; â wádé co wâgo *Pwina naîri âboro‡, na go boome géé napwéretòtù.

¹⁴ «[Gà pitaniimiri è pai pwa kà] *Moosé, naa namaré. Ba é cipa too naa goro è bàra upwàra, è dòèa na pwa goro paò. Â o wàrapwiri è pai cipa too wà *Pwina naîri âboro§, †

¹⁵ ba na wà pwina é cèikí naa gooé, âna o tà tée è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

Dau wânüma Pwiduée gooje

¹⁶ «Ba po dau wânüma Pwiduée goo è pà âboro gòropuu, êkaa na é panuà me wà Pwina naîé na é caapwi co, ba na wà pwina é cèikí naa gooé, âna cáé caa bà, éco na o tà tée è wâro dàra gòiri.

¹⁷ Ba cáé caa cùru me Pwina naîé, wà Pwiduée, ba na é pitèi tèpa âboro gòropuu. Â é cùrué me, ba na rà udò è pà âboro géé gooé, [ma tâa târa è *âji wâro jaaé].

¹⁸ Wà pwina é cèikí naa goo wà Pwina naîé, âna càcaa pitèie; â wà pwina cáé caa cèikí naa gooé, âna jèe pitèie. Wàrapwiri, ba cáé caa cèikí naa goro *Pwina naî Pwiduée, na é caapwi co.

¹⁹ «Â è aupitèi bèepwiri, âna èni: É jèe tèepaa me è pwéelaa naa gòropuu, éco na wà tèpa âboro, âna wádé târa è bàutè jii è pwéelaa. Ba è pà càrarà ma tûâ kàra, âna nye taaci èpà.

²⁰ Ba wà pwina é pwa taaci na èpà, âna é èpàri è pwéelaa. Â cáé caa me naa na pwéelaa. Ba péa o còo è pà tûâ kée na èpà.

²¹ Â wà pwi âboro na é waké na *ÂJUPÂRA, âna é me naa na è pwéelaa, ba na inapàpari diri pà waké kée, na me géé goo Pwiduée.»

É inapàpari Iésu wà Ioane

²² Géé na càué, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée, naa napò *Judée. Â rà tàpo tâa wè, â é *upwaa tèpa âboro.

²³ Â wà Ioane mwara, âna é *piupwaa naa na ére wà Énon, wâmwünyabweri Salim, géé goro na wâru najawé wè. Â rà pâra wiâé è pà âboro, ba na é upwaarà naawé.

²⁴ (Ba bwaa cáé caa pà pwa karapuu, na pàara bèepwiri.)

²⁵ Na jè tòotù, âna wà pwi jè Juif, âna é tapoo pitùra ma wà tèpa câmu kà Ioane. Â rà pà nau pitòocia goro è 'pwapwiciri târa *pinuwa' wiàra è nyamanya kàra.

3:3 Mataio 18.3; 1 Pétrú 1.23 * **3:3** Pitèpa còwà—é, Pitèpa géé goo Pwiduée na é wànidò. **3:5** Ézékiel 36.25–27 **3:6** Ioane 1.13 † **3:11** Bà—Munaa wà Ioane, âna é popa è popai kà Iésu, ba na popai kàra diri è wâra pwapwiciri. ‡ **3:13** Pwina naîri âboro—Pwina naîri âboro na é wànidò napwéretòtù na pàra Tii Pwiciri naa na grec. **3:14** Nombres 21.9; Ioane 8.28, 12.32 § **3:14** Pwiri popai kà Iésu, é, pwiri popai kà Ioane. **3:15** Ioane 20.31 **3:16** Ioane 3.36, 10.28; Roma 5.8, 8.32; 1 Ioane 4.9–10 **3:17** Luka 19.10 **3:18** Ioane 5.24 **3:19** Ioane 1.5,9, 8.12 **3:22** Ioane 4.1–2

²⁶ Â rà pàdari Ioane, â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà niimiri i pwi âboro na ia gà paâjupâraê, na ia gà caatâa na ére géé còwâ kâra Ioridano? Â gà còo, nabâni, âna é jée gére piupwaa! Â jée po dau wâru é pâ âboro na rà gére pâra darié!»

²⁷ Â é tòpi târa wà Ioane pâ: «Nye ticè jè muru cèna é tòpi wà pwi âboro, wiàna câé caa naa tée wà Pwiduée.

²⁸ Ba wâguwâ kaa, âna guwâ jée nye tèreò, na go ina pâ, càcaa wâgo *Mesia [na ée mwa pa-udò è Ba]. Ba wâgo, âna cùruo me, ba na go pàbéaa kée.

²⁹ «Guwâ còo, wà pwina é tâa jaa wà tò a piéa, âna wà pwi a piéa. Â napwa naa goo wà pwi bée pwi a piéa; âna é tà coo goro jènereê, â é tâmaarié. Â é dau ipwàdéé goro é pwârâtura kée. Â ipaiwâ naa good, ba nye tâbawêe nabâ é ipwàdéé kôo.

³⁰ Â wâdé na é pimaina too; â go pikiri boo.»

Wà Pwina é me géenidò napwéretòtù

³¹ Wà pwi âboro géé gòropuu, âna é nye géé gòropuu. Â é nye tura pwacèwii pwi âboro géé gòropuu. Êco na wà pwina é me géenidò napwéretòtù, âna é nye wâjajè diri. Ûu, é wâjajè diri kaa*.

³² Â é nye paâjupâra è pâ muru na é jée còo ma tère. Â nye ticè âboro cèna é tòpi è pâ muru na é ina.

³³ Â wà pwi âboro na é tòpi è pipaâjupâra kée, âna é inapàpâri pâ, wà Pwiduée, âna é ina é âjupâra.

³⁴ Ba wà pwi âboro na é cùrué wà Pwiduée, âna é ina é popai kà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é naa bamwara tée è Nyuâaé Pwiciri.

³⁵ Wà Pwiduée Caa, âna wânümee goo Pwina naîê, â é naa tée pitûâ naa goro diri pâ muru.

³⁶ Wà pwi âboro na é cèikí naa goo Pwina naîê, âna tà tée è wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â wà pwi âboro na tàutèe na é cèikí, âna o câé caa wâro. Â é pwâra putâmu kà Pwiduée, âna o nye tà tâa gooé.

4

Pwâra pwa jèkutâ kà Iésu ma tò jè ilâri géé Samaria

¹⁻³ Rà tère wà tèpa *Farasaio pâ, wâru é pâ âboro na é todâra wà Iésu, ma *upwaraà, jii wà Ioane. (Êco na câé caa *piupwaa wà Iésu; â wà tèpa *câmu kée co na piupwaa.) Ûna é tère pwiri wà Iésu, â é pâra géé napò *Judée, naa Galilée.

⁴ Â é pitapàgà pâ napò *Samaria.

⁵ Â é tèepaa naawê, â é pâra naa na pwi jè village, na nee Sikar, na é wâmwünyabwèri è napuu, na ia é jée naa wà Iakobo* tà pwina naîê Ioséfa, [na pàara biu].

⁶ É tâa wê è pwârajawé kà Iakobo†. Â é tàpo tâaboo naawê wà Iésu, ba dau oratée, goro é pai pâra kée, â jée gopaé.

Pwârajawé târa wâro

⁷⁻⁸ Wà tèpa câmu kée, âna rà pâra naa na village nau wâri cè èrà. É tèepaa naa goro pwârajawé wà tò jè ilâri géé Samaria, nau cia jawé. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tòoni, go ilagà na gà naa cè wâdoò.»

⁹ Â é tòpi tée i tò ilâri pâ: «Ée! Cina gà ila jawé jiiio, wâgà pwi *Juif? Ba wâgo, âna go tò Samaria.» (Ba càra caa piwâdé wà tèpa Juif ma tèpa Samaria‡.)

¹⁰ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa câmogòori, wâgo pwi a gére ila jawé jiiigà. Â câgà caa câmogòori mwara è urâpâra kà Pwiduée. Ba wiàna gà còoinari, â pwiri gére wâgà na ila jawé jiiio; â pwiri go gére naa tâgà cè jawé târa wâro!»

¹¹ Â é ina tée wà tòobâ pâ: «Gà o wànan târa cè pai pa wâra i jawé târa wâro, na gà gére ina? Ba nye ticè wâra cia, â é po dau tâgòro i pwârajawé.

3:28 Mataio 11.10; Ioane 1.20 **3:31** Ioane 8.23 * **3:31** Pwiri popai kà Ioane Pwi apiupwaa, é pwiri Iésu, é pwiri Ioane pwi awii é tii bèeni. **3:32** Ioane 3.11 **3:35** Mataio 11.27; Ioane 5.20 **3:36** Ioane 3.16-18; 1 Ioane 5.12

4:1-3 Ioane 3.22 **4:5** Genèse 33.19; Josué 24.32 * **4:5** Iakobo—Pwi jojooro diri tèpa Juif. Còo mwara *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadâra tii. † **4:6** *Pwârajawé kà Iakobo*—É dau tâgòro, â jè panuâ boo é cio na tòo goro otâpwe, târa cia jawé. ‡ **4:9** Esdras 4.1-5 † **4:9** Ba càra caa piwâdé... é, *Wà tèpa Juif, âna càra caa ija ma wâdo na é ngapò ma wârado na rà jèe ija na, tèpa Samaria.* **4:10** Ioane 7.37-38; Auinapàpâri 21.6

¹² Wānau? Gà piwéna jii Iakobo, pwi caa kâbâ[§]? Ba wàè na naa tâbà i pwârajawé bèeni. Â rà wâdo ni, ma tèpa naiê, ma è pâ macii kêe diri.»

¹³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ âboro na rà wâdo na pwârajawé bèeni, âna o bwaa nye tà nūmarà dâra wâdo cōwâ.

¹⁴ Êco na wà pwi âboro na é wâdo è jawé na go naa tée, âna o càcaa mwa caa nūmee dâra wâdo. Ba é jawé na go o mwa naa tée, âna ée mwa pâra nau pwârapò gooé—pwi pwârapò na ée mwa tà ciburà pò, tia naa na è wâro dâra gòiri jaa Pwiduée!»

¹⁵ Â é ina tée wà tōoni pâ: «Naa tōo è jawé bèepwiri! Naa tōo, ba na o câ mwa caa nūmoo dâra wâdo cōwâ! Â o câgo mwa caa me cōwâ nau cia jawé wâni!»

Wâgo pwi Mesia na patûragà

¹⁶ Ê tòpi tée pâ: «Pâra nau todà pwi éagâ; â gàu me naani.»

¹⁷ «Nye ticè éao.»

«Nye âjupâra è pai ina'gâ pâ nye ticè éagâ.

¹⁸ Ba jèe po 5 éagâ. Â wà pwina gàu gére pitâa ma wàèni, âna càcaa pwi éagâ mwara. Üu, nye âjupâra kaa è pai tòpi'gâ!»

¹⁹ Â é ina tée wà tō ilàri pâ: «Go cōo pâ gà pwi *péroféta, [na gà pame è popai me géé jaa wà Pwiduée]!

²⁰ Wà tèpa ijiao kâbâ, âna rà pwamaina Pwiduée gòro è jaa bèeni. Â napwa naa goowà tèpa Juif, âna guwâ ina pâ è ére na jè pwamainae naawé, âna wà *Iérusaléma.»

²¹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tōoni, gà cèikí naa good, na go ina pâ: O mwa tèepaa me è pwi pâara, na o jèe nabwé na pwamaina Caa, naa gò pwi jaa bèeni, ma wà Iérusaléma mwara.

²² Ba wâguwâ tèpa Samaria, âna câguwâ caa tâmogòori wà Pwina guwâ pwamainae. Wâdé wàibà tèpa Juif, ba bà nye tâmogòorié. Ba è pai udò kâ tèpa âboro, âna me géé goo tèpa Juif.

²³ Êco na o mwa tèepaa è pwi pâara, â jèe wàè kaa ni, na rà o mwa pwamaina wà Caa wà tèpa âboro, naa na nyuâa* ma na *ÂJUPÂRA. Ba wàè kaa pwiri è pai pwamaina, na é ilari wà Caa.

²⁴ Ba wà Pwiduée, âna é nyuâa. Â wâdé na wà tèpa âboro na rà pwamainae, âna rà pwamainae naa na nyuâa ma na *ÂJUPÂRA.»

²⁵ Â é ina tée wà tō ilàri pâ: «Go tâmogòori pâ ée mwa tèepaa wà pwi *Mesia, jè nee mwara Kériso. Â wiâna ée mwa tèepaa, â ée mwa inapàpari tâjè diri è pâ muru.»

²⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «*WÂGO pwini na tàgére patûragâ!»

É inaè tà pâra tàpé wà tō ilàri

²⁷ Ūna ru bwaa gére pitûra, â rà tèepaa me cōwâ wà tèpa câmu kêe. Â rà dau pò, na rà cōoè na ru ipwa jèkutâ ma tō jè ilàri. Êco na nye ticè géé goorà cèna tawèeri tō ilàri pâ: «Dà cè pwina na gà ina tà pwini?» Â ticè na tawèeri Iésu pâ: «Cina gà pwa jèkutâ ma wà tōoni?»

²⁸ Â é panuâ naawé i wâra cia jawé kêe wà tō ilàri. Â è pâra cōwâ naa na village, â è ina târa è pâ âboro pâ:

²⁹ «Êe! Guwâ me nau cōo pwi âboro na é cau inapàpari tōo diri è pâ muru na go pwa! [Pwiri wàilâapâ?] Pwiri wà Mesia?»

³⁰ Â rà cau pâra diri nau cōo Iésu.

Âji utimuru âna pai pitère dà Caa

³¹ Na pwi pâara-bâ, â rà tàgére tacoo goo wà Iésu wà tèpa câmu kêe pâ, na é pa cè uti kêe: «Pwi Ukai, gà jèe tàpo ija!»

³² Êco na é ina târa pâ: «Wâgo, na pwa è uti kôo, na câguwâ caa tâmogòori.»

³³ Â rà pitawèerirâ pâ: «Pwiri jèe pwa cè âboro cèna pame cè uti kêe?»

³⁴ Â é tòpi târa pâ: «Ê uti kôo, âna, na go pwa è câbawâdé kâ Pwina é cùruo me, â go tubanabwé diri è pâ wakè* na é naa tōo.

³⁵ «Guwâ [tâmogòori è auina na] ina pâ: “Bwaa dâra ârapapé parui târa piûnya.” Êco na go ina tàwâ pâ: Cōo bwâti è pâ aupwanapò, ba jèe pâara târa piûnya[‡]!

4:12 Ioane 8.53 **§** **4:12** Kâbâ—é, Kâjè. Ba wà Iakobo, âna è pwi jojooro Iésu ma diri tèpa Juif. Êco na wà i tō ilàri, âna nūmee na é pinadârù è nyamanya kâ tèpa Samaria, jii è nyamanya kâ tèpa Juif. **4:14** Ioane 6.35 **4:20** Deutéronome 12.5–14; Psaume 122.1–5 **4:22** Rois 17.29–41; Ésaïe 2.3; Roma 9.4–5 * **4:23** Nyuâa—Pai ina wèe pâ, è Nyuâaè Pwiciri. **4:24** Roma 12.1; 2 Korénito 3.17; Filipi 3.3 **4:26** Maréko 14.61–62 **4:34** Ioane 6.38 † **4:34** Wakè—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Pwâranyere*. **4:35** Luka 10.2 ‡ **4:35** Aupwanapò; Piûnya—Pai ina wèe pâ, édiri pâ âboro na jè naarâ too naa na Mwaciri kâ Pwiduée.

³⁶ «É tàgére tòpi é wáriê wà pwina é piûnya, ba é piûnya dàra é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduee. Êkaa na ru cau ipwadée, wà pwina é câmi, ma wà pwina é piûnya.

³⁷ Á éna âjupâra é pai ina wée pâ: “Jè âboro, âna é câmi, â jèpwi, âna é piûnya.”

³⁸ «Wâgo na go cùruwà nau piûnya é pwina câguwà caa câmi. Ba wà pâra tàpé, âna rà wakèri, â wâguwà, âna guwà mwa caa piûnya.»

Wâru tàpé na rà cèikí naa gooé

³⁹ Wâru tèpa Samaria géee na village Sikar, na rà cèikí naa goo Iésu, géee goo jèkutà kà tô ilàri, na ia é ina tàra pâ: «É po cau ina tóo diri é pâ muru na go pwa.»

⁴⁰ Á rà pâmari Iésu, â rà tacoo gooé pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà. Á é tâa jaarà naa na ârailu tòotù.

⁴¹ Mwa dau wâru âboro còwâ, na rà cèikí naa goo Iésu, géee goro é pai tûra kée.

⁴² Á rà ina tà tô ilàri pâ: «Câbà caa cèikí géee goro é jèkutà'gà co. Ba nabàni, âna bà jèe tèreê. Á bà tàmogòori pâ wàe kaa, âna é *pwi a pa-udò pâ âboro gòropuu!»

É nama tiâu maagé kà pwi naí pwi jè âboro imaina

⁴³ Géee na càuru du tòotù bèepwiri [na napò Samaria] â é wâjué còwâ wà Iésu naa Galilée.

⁴⁴ É nye tàmara ina béaa pâ: «Wà pwi péroféta, âna càra caa papwicírîe, naa na é âji napò kée.»

⁴⁵ Êco na, ûna é tèepaa naa Galilée, â rà tòpié bwàti. Ba rà jèe còo é pâ muru na é pwa na Iérusaléma, na rà tâa wê ma wàe naa goro i *Paséa.

⁴⁶ Á é wâjué còwâ naa Kana, i pwi village géee Galilée, wà na ia é bii i jawé ma dipâa. É tâa wê é pwi jè âboro imaina kà ukai *Héroda, na é maagé é pwi naíe, naa na village Capernaùm.

⁴⁷ Á é tère pâ é jèe tèepaa wà Iésu naa Galilée, me géee Judée. Á é pâdarié, â é tacoo gooé, ma é boo naa Capernaùm, nau pwa ma é wâdé pwina naíe. Ba jèe tòina maagé kée.

⁴⁸ Á é ina wà Iésu [tà tàpé na rà tâa wê] pâ: «Wiàna câguwà caa còo é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduee naa gooò na guwà pò goo, â o câguwà caa cèikí!»

⁴⁹ Á é ina tée wà pwi âboro pâ: «Gà wàcî, co Pwi Ukai, â gà me naa jao, ba ée jèe pwa na é bà wà pwi naíô!»

⁵⁰ Á é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué còwâ, ba é jèe wâdé i pwi naígà.»

Á é cèikí wà pwiibà naa goro i popai kà Iésu, â é pâra.

É jèe wâdé còwâ pwina naíe

⁵¹ Úna é bwaa gére pâra, â ipitirà ma tèpa ênawéna kée, â rà ina tée pâ, é jèe wâdé i pwi naíe.

⁵² Á é tawèerirà goro é ineretòotù na tiâu i maagé kée na. Á rà ina tée pâ: «Tiâu é pai pitòoka kée, géeeaa na caapwi ineretòotù na càuru ija.»

⁵³ Á é còo pâ, wàe kaa pwiri i pwi ineretòotù na ia é ina tée wà Iésu pâ: «É jèe wâdé ni i pwi naígà.» Á rà cèikí naa goo Iésu, wàilà ma édiri pwârawâ kée.

⁵⁴ Wàépwiri é béârailu kâra câmu kâra pàtâma Pwiduee, na é pwa wà Iésu naa napò Galilée, na é me géee Judée.

5

É nama é wâdé pwi a pitàbwamwa na tòotù pwicírî

¹ Géee na càué, â rà pwa é pi-ija na *Iérusaléma wà tèpa *Juif. Á é too naawé wà Iésu.

² Á, naa Iérusaléma, âna pwa é jèe na auipitoo, na nee Bèthesda* naa na *hébèru. Á é wâmwünyabweri é pwi jèe goropwârawâ goro é ville, na rà ina goo pâ Goropwârawâ kâra mutò. Á naa goo é pwi auipitoo-bà, âna pwa 5 goropwârawâ. Á naa na jèpa goropwârawâ, âna jèe pâra nabibiu kâra du nee âra wâ.

³ Á po dau wâru tèpa maagé na rà tà puu wê na curuu—wà tèpa bwî, ma wà tèpa bee, ma tèpa pitàbwamwa. { Ba rà tà tapacírî é pai gù kâra i jawé.

⁴ Ba é boome na pâra pâra é jèe *angela kà Pwi Ukai, nau gù na i jawé. Á wà pwi âboro maagé na é ègò boo béaa naa na auipitoo, géee na càuru pai gù kâra jawé, âna jèe tiâu é maagé kée. }

⁵ É tâa wê wà pwi jèe âboro, na jèe po 38 naja kée goro maagé.

⁶ Á é còoé wà Iésu, na é gére puu. Á é jèe tàmogòori pâ jèe po dau gòiri é pai maagé kée. Á é ina tée pâ: «Nümagà na tiâu é maagé'gà?»

7 Â é tòpi tée pâ: «Ûu kaa! Êco na ticè âboro cèna tûô boo naa najawé, na é bwaa gére gù! Ba ùna go pwa ma go ègò boo, â é jèe ègò béaario wà pwi jèpwi.»

8 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cimadò, â gà pa aupuu'gà, â gà pâra!»

9 É nye wâdé kaa. Â é pa é aupuu kée, â é pâra.

Càcaa wâdé tà tèpa pitûâ

Napwa tòotù bèepwiri, âna *tòotù pwicîri [kà tèpa Juif].

10 Â rà ina tée wà tèpa caa kà tèpa Juif pâ: «Ée! Tòotù pwicîri nabà, â [wiâra é *Naèà] âna pwicîri na gà pa aupuu'gà!»

11 Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, wà pwina é pwa ma go wâdé, âna é ina tóo pâ, na go popa aupuu kôo, ma go pâra.»

12 Â rà ina pâ: «Kaa! Wàilàapà cè pwi a gére ina tâgà pwiri?»

13 Êco na câé caa tàmogòori pâ pwiri wàilàapà. Â càcaa pâri ma é paari tàra Iésu, naa nabibiu kâra pâ âboro, ba rà po dau wârù†.

14 Mwa géé na càùé, â wà Iésu, âna é còo wà pwi âboro-bà naa na *Wâra pwapwicîri, â é ina tée pâ: «Gà còo, jèe tiâu é maagé'gà. Gà cibwaa pwa còwâ é pwina èpà. Ba o péa tèepaa darigà cè pwina o po dau èpà na dau maina.»

15 Â é wâjué còwâ wà pwiibà dari tèpa caa kà tèpa Juif, â é ina tàra pâ wà Iésu na é pwa ma é wâdé.

16 Â géewê, â rà mudàra ma rà tubaèpà tà Iésu, géé goro é pai pwa ma tiâu é maagé, na tòotù pwicîri.

17 Êco na é ina tàra pâ: «Wà Caa kôo, âna é nye tà ciburà wakè. Tèepaa naa goro tòotù nabà, â o câé caa coo. Â go nye wàrapwiri mwara wâgo.»

18 Â géé goo é pai ina kée pwiri, âna rà nye dau pibu naigé kaa ma rà pòtàmwereê. Càcaa géé goro co pai ègòjai é tòotù pwicîri, â géé goo mwara é pai ina kée pâ, wà Pwiduée, âna é pwi âji Caa kée. Ba ùna é wàrapwiri pai ina kée, â é nama ipaiwàilu ma Pwiduée.

É tòpi tà tèpa pitòtié wà Iésu

Pwiduée na é naa tée tàrù

19 É ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Go còo é pwina é pwa wà Caa kôo, â go pwa, ba càcaa pâri ma go pwa jè muru géé good. Ûu, é pâ muru na é pwa wà Caa, âna go pwa mwara wâgo, Pwina naiê.

20 Ba wânûma Caa good, â é paari tóo diri pâ muru na é pwa‡. Â ée mwa paari tóo mwara é pâ pâra muru na dau maina, na go o mwa pwa. Â o dau dàpàgà tàwâ wiàna guwà mwa còo.

21 Ba wà Caa, âna é pacimadò còwâ wà tàpé na rà jèe bà, ma pawàrorà còwâ. Â go wàrapwiri mwara, wâgo Pwina naiê, ba go naa é *âji wâro tà tàpé na nûmoo na go pawàrorà.

22 «Napwa wà Caa, âna câé caa pitèi tèpa âboro. Â é nye naa tóo, Pwina naiê, diri é tàrù ma go pitèirà.

23 Â, na wàrapwiri, â rà o cau pwamainao diri é pâ âboro wàra é pai pwamainà kâra wà Caa. Ba wà pwina câé caa ipwamainao, Pwina naiê, âna câé caa ipwamainà mwara wà Caa na é cùruo me.

24 «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra é popai kôo, â é cèikí naa goo wà Pwina é cùruo me, âna é jèe tòpi é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o jèe càcaa pwa wàrimuru tée, ba é jèe pâra géé na bà, naa na wâro.

Rà o pitère dòo wà tèpa bà

25 «Go ina tàwâ é âjupâra pâ: O mwa tèepaa é jè tòotù, â jèe wàéni kaa, na rà tère é pwàratùra kôo, wâgo *Pwina naiê Pwiduée, wà tàpé na rà bwaa bà. Â wà tàpé na rà pitère dòo, âna o tãa tàra é âji wâro.

26 Ba wà Caa, âna tà tée é pàtama tàra ma é naa wâro, â é naa tóo mwara, wâgo Pwina naiê.

27 Â é naa tóo mwara é tàrù, ba na go pwi a pitèimuru, géé goo na go Pwina naièri âboro.

28 Guwà cibwaa pò na go ina tàwâ pâ: O mwa me é tòotù, na rà o tère é pwàratùra kôo wà diri tàpé na rà jèe bà.

5:8 Mataio 9.6 5:10 Néhémie 13.19; Jérémie 17.21 † 5:13 *Rà po dau wârù*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Rà dau wârù wàilà.* 5:18 Mataio 26.4; Ioane 7.1, 10.30 5:19 Ioane 5.30 ‡ 5:20 *Muru na é pwa*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Pwàraneyere.* 5:22 Ioane 5.27; Apostolo 10.42 5:23 Filipi 2.10-11; 1 Ioane 2.23 5:24 Ioane 3.15-18

²⁹ Â rà o cau wâro cowa gée na aubà. Â wà tapé na rà pwa na wadé, âna rà o cimadò cowa naa na àji wâro. Â wà tapé na rà pwa na epà, âna rà o cimadò cowa nau pwa wârimuru.»

Tèpa paâjupâra Pwina nâiri âboro

³⁰ [É ina târa mwara wà Iésu pâ]: «Câca pâri ma go pwa cè jè muru gée good. Â go pitèi wiâra na é ina tõe wà Caa. Â napwa pitèimuru kôo, âna *târù. Ba câgo caa mudàra ma go pwa é câbawadé kôo. Â go pwa é câbawadé kà Pwina é cùruo me.

³¹ «Wiâna wâgo na go pipa-âjupâraò cowa, â o ticèmuru naa goo é pwina go ina.

³² Êco na nye pwa mwara Pwi jèpwi na é *paâjupâraò^S. Â go tâmogòori pâ nye âjupâra é pwina é ina naa good.

Ioane

³³ «Guwà cùru pâ tèpa âboro dari *Ioane Pwi a piupwaa, â é jèkutà good na é wiâ tàwà, âna âjupâra.

³⁴ «Wâgo, âna câca âjimuru tõe é pai paâjupâra kà pwi âboro. Êco na go ina tàwà é pâ muru bèepwiri, ba na guwà udò, [ma tâa tàwà é àji wâro].

³⁵ Ba wà Ioane, âna é wàra é ânye na udârù, â pwa pwéelaa kée. Â guwà ipwadée naa na pwéelaa kâra é pâ popai kée, naa na jè ji pâara na câca gòiri.»

Wakè kà Iésu

³⁶ «Êco na pwa é bépaâjupâraò, na piwéna jii Ioane. Ba é pâ namuru na é nama go pwa wà Caa, âna rà paâjupâraò, â rà paari pâ é cùruo me.»

Pwiduée Caa

³⁷ «Wà Caa, na é cùruo me, âna é jèe paâjupâraò diri. Â câguwà caa pâji tère é pwâratùra kée, ma cõe mwara é naporomee.

³⁸ Â câguwà caa tòi é popai kée naa na pwâranùmawà. Ba câguwà caa cèiki naa good, wâgo na é cùruo me.

Tii Pwicîri

³⁹ «Guwà mudàra na é *Tii Pwicîri, ba guwà niimiri pâ, guwà o pâmari é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â êkaa pâ popai bèepwiri, na rà paâjupâraò!

⁴⁰ Êco na tàutàwà na guwà me mariò, ma guwà tòi é àji wâro!

⁴¹ «Câgo caa mudàra ma rà pwamainao wà tèpa âboro.

⁴² Â go nye tâmogòori pâ, nye câca wânùmawà goo Pwiduée.

⁴³ Go jèe me na nee Caa kôo, â câguwà caa tòi. Êco na, wiâna é tèepaa cè pwi jè âboro na é nye me na nee, wàe pwi âboro, â guwà nye tòi!

⁴⁴ Guwà ipwamainawà gée good cowa, wâguwà tèpa âboro. Â câguwà caa mudàra é àji ipwamaina, na me gée goo Pwiduée na é caapwi co. Guwà mwa wânau târa cè pai cèiki kàwà?

⁴⁵ Êco na guwà cibwaa niimiri pâ go o mwa pitòtiwà*, na ara wà Caa. Bwa, câca wâgo, â nye wà *Moosé, wà pwina guwà wâari pâ ée mwa pitu tàwà!

⁴⁶ «Wiâna âjupâra pâ, guwà cèiki naa good, â pwiri guwà gère cèiki naa good mwara! Ba é wii é popai good naa na é pâ tii kée.

⁴⁷ Â wàra na jèe câguwà caa cèiki naa goo é auwii kée, â guwà o mwa wânau târa pai cèiki kàwà, naa goo é pâ popai kôo?»

6

É pa-ija pâ âboro na wâru

Mataio 14.13-21; Maréko 6.30-44; Luka 9.10-17

¹ Tâpo pwa ji pâara, â gée na càué, â rà tapàgà é *nawià Galilée, wà Iésu [ma wà tèpa *câmu kée]. (É nawià bèepwiri, âna jè nee mwara Tibériade.)

² Â rà nye tà pâra wiâé é pâ âboro na wâru, ba rà cõe *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa good na é nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

³ Â rà too naa gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà tâaboo.

⁴⁻⁵ Â ûna é tagotùé wà Iésu, â é cõe diri tèpa âboro bèepwiri na rà gère me burée. [É tâmogòori pâ] jèe tâpo wâmwünyabwe é *Paséka, tòotù kâra pi-ija kà tèpa *Juif. Â é ina tà Filipino pâ: «Jè o mwa wâri géepà cè poloa, târa ma jè pa-ijarà diri?»

5:29 Daniel 12.2; Mataio 16.27; Apostolo 24.15
mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii.

5:30 Ioane 5.19, 6.38

5:36 Ioane 3.2, 14.11

5:46 Apostolo 3.22

§ 5:32 Paâjupâra—Témoigner, attester. Cõe
5:37 Mataio 3.17; Ioane 5.32, 8.18 5:39

Luka 24.27 * 5:45 Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser.

⁶ (É ina pwiri, ba na é tère cè pwina é ina wà Filipino. Ba wà Iésu, âna é jèe nye tà tàmogòori è pwina ée pwa.)

⁷ Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Wiàna pwa tâjè pâ miliò*, ma jè wâri poloa goo, â o càcaa pâri ma jè naa tàra diri cè nyi nari noo kâra poloa!»

⁸ Êco na é medari Iésu wà pwi jè a câmu kée, wà André, pwi aejji kà Simona Pétéru. Â é ina tée pâ:

⁹ «É wâni pwi nari âboro èpo, na wâjaaé 5 poloa†, ma ârailu ârawéà. Êco na o târa dà, naa goro pé jéûru âboro bèeni?»

É patâaboorirâ â é pa-ijarâ

¹⁰ É ina wà Iésu pâ: «Guwâ patâaboorirâ.»

Â rà tâaboo wà tèpa âboro naa goro nuruga. Â é jéu tèpa paa maina na rà ija, âna wâmwünyabweri 5 000.

¹¹ Â é popa i pâ poloa wà Iésu, â é pwaolè tà Pwiduée goo. Â é pwa ma rà ipâdi, târa diri è pâ âboro na rà tâaboo. Â é wârapwiri naa goo i du ârawéà mwara. [Â é pâdi naa goorâ diri, â rà nye ija] tiagoro na rà jèe po cau pwâro diri.

¹² Â nabwé, â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Guwâ panaimari è dâra utimuru, ba na o nye ticè cèna tà pwatéteri târa.»

¹³ Â rà panaimari è pâ dâra uti kâra. Â rà pwaai è 12 nakébò goro è dâra noo kâra i tèpa 5 poloa!

¹⁴ Ûna rà còo è pàtâma Pwiduée naa goo Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wàé kaa i pwi Péroféta, na ia [ina pâ] ée mwa tèepaa me naani gòropuul!»

¹⁵ Â é jèe tà tàmogòori wà Iésu pâ, rà o me nau popaé, ba na rà pacimaé ma é pwi ukai kâra. Êkaa na é pâra còwâ acari naa gòrojaa.

É pâra goro parawére jawé

Mataio 14.22-33; Maréko 6.45-52

¹⁶ Na bàrane, â rà boo naa bàrawià wà tèpa câmu kà Iésu.

¹⁷ Â rà pa wânga, â rà tapàgà i nawià, â rà pâra cima Capernaüm, na ére géé còwâ. Ûna ne, â bwaa câé caa tèepaa darirâ wà Iésu.

¹⁸ Â é uu ba maina è pwéretòtù, â maina wià.

¹⁹ Ûna rà tapwauru naa na 5 è 6 kilomètres, â rà còo Iésu, na é câwiârâ na é po pâra goro parawére jawé. Â é pâmwünyabweri i wânga. Â po dau wâgotàra.

²⁰ Êco na é ina tàra pâ: «Guwâ cibwaa pwa ma wâgotàwâ, ba *WÁGO!»

²¹ Â pwa na rà nama é too darirâ naa goro wânga. Êco na rà jèe pò ma tèepaa géé, wâna na rà géé naawê.

Iésu âna poloa târa wâro

²²⁻²⁴ Napwa naa goo wà tèpa âboro na ia é pa-ijarâ wà Iésu, âna rà nye tà tâa bàrawià, na ére géé còwâ kâra nawià. Na dàuru kée, âna rà pò na tiâu Iésu jaarâ‡. Ba rà tàmogòori pâ, câé caa pâra wià tèpa câmu kée goro i pwi wânga. Â, [na rà gére mudèe, â] rà tèepaa me pâra wânga na rà me géé na ville Tibériade, â rà tâdòò§ naawê. Â wà tèpa âboro, âna rà tò naa gò, ba na rà pâ naa Capernaüm, nau mudâ Iésu naawê.

Mudâra poloa na tâa cawi

²⁵ Râ pâmari Iésu wà tèpa âboro, na ére nawià géé còwâ. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà tèepaa naani wiidâ?»

²⁶ Â é tòpi târa pâ: «Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ è âjupâra pâ: Câguwâ caa mudòo, géé goo i pwina go pwa [goro è pàtâma Pwiduée]. Bwa. Guwâ medario ba ia go naa èwâ na ia guwâ copwa!»

²⁷ Êco na go ina tàwâ pâ, guwâ cibwaa wakè târa utimuru na o wai tiâu. Wâdé na guwâ wakè dâra è utimuru na tâa cawi—utimuru na é naa è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â nye wâgo, *Pwina nalri âboro, na go naa tàwâ è utimuru bèepwiri. Ba é naa tóo è tàrù kée na pàtâmee wà Pwiduée Caa.»

²⁸ Â rà ina tée pâ: «Dà cè pâ wakè na bà pwa, ba na bà pacoo è câbawâdé kà Pwiduée?»

* 6:7 Pâ miliò—Grec: 200 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † 6:9 Poloa—Poloa na pwa goro orge. (Orge, âna pwacèwii è pwâra mai.) ‡ 6:15 Ioane 18.36 § 6:22-24 Na dàuru kée. † Ina mwara naa na grec pâ: Rà còo pâ, nye caapwi cò wânga. § 6:22-24 Tâdòo—Accoster (bateau). ¶ 6:27 Ioane 6.48-58

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Wàéni co é waké na nùmee na guwà pwa: Na guwà cèikî naa goo pwina é cùrué me.»

Poloa târa wâro géé goo Caa

³⁰ Rà tawèerié mwara pâ: «Dà cè câmu kêe, cèna gà o pwa, ma bà côo é pàtama Pwidueé naa googà, â na bà o cèikî naa googà?»

³¹ Napwa wà tèpa jooorojè, âna rà ija *manne** naa namaré. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *É naa târa poloa me géé napwéretòotù, ba na rà ija.* *Psaume 78.24*

³² Â é tòpi tàra pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Càcaa wà *Moosé na é naa tàwà é poloa na me géé napwéretòotù. Â wà Caa kôo.

³³ Ba é âji poloa kà Pwidueé, âna wà Pwina é boome géé *napwéretòotù. Â é naa é *âji wâro tà diri tèpa âboro gòropuu.»

³⁴ Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà ciburà naa tàbà é poloa bèepwiri!»

Wâgo âna go pwi poloa

³⁵ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «*Wâgo âna go pwi poloa târa wâro! Wà pwi âboro na é medario na cèikî naa good, âna o câ mwa caa nùmee dàra ija ma wâdo.

³⁶ Éco na, ia go jèe nabwé ina tàwà pâ: Guwà jèe côoô, éco na câguwà caa cèikî naa good.

³⁷ Â rà o medario diri é pâ âboro na é naa tóo wà Caa, â câgo caa naa còobé wà pwina é medario.

³⁸ «Ba go boome géé napwéretòotù, nau pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â càcaa é câbawâdé kôo.

³⁹ Â wàéni é câbawâdé kêe: Na go cibwaa caa tubatiâu cè pwi jèpwi, géé goo tàpé na é jèe naara tóo; â na go mwa pawâroé còwâ géé na aubà na Tòotù pwicò†.

⁴⁰ Â wàéni é câbawâdé kà Caa kôo: Wà pwi âboro na é côoô, wâgo *Pwina naí Pwidueé, ma cèikî naa good, âna ée mwa tòpi é wâro dàra gòiri jaa Pwidueé. Â go mwa pawâroé géé na aubà na Tòotù pwicò.»

Càcaa wâdé tà tèpa pitûâ

⁴¹ Wà tèpa âboro, âna rà jèe tapoo picocoori Iésu, géé goro é pai ina kêe pâ: «Wâgo é pwi poloa na é boome géé napwéretòotù.»

⁴² Â rà bwaa nye tà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Gona câé caa wà Iésu, pwina naí Ioséfa? Ba jèe tàgére tâmogòori du nyaa ma caa kêe! Â gorodà na é ina pâ é boome géé napwéretòotù?»

⁴³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Tâpéeni, guwà cibwaa ipicocoo.

⁴⁴ Nye ticé pwi jèe âboro cèna é medario, wiàna câé caa todèe me wà Caa, wà pwi a cùruo me. Â go mwa pawâroé còwâ géé na aubà na Tòotù pwicò.

⁴⁵ Â jèe wii naa na tii kà pwi jèe *péroféta pâ: *Rà o cau picòo jii Pwidueé. Ésaie 54.13* Â édiri pâ âboro na rà tòpi é pwina é ina tàra wà Caa, âna rà cau medario.

⁴⁶ Nye ticé pwi âboro cèna é mu côo wà Caa; wàco wà Pwina é me géé jaa Pwidueé.»

Wà pwina é cèikî âna tà tée wâro

⁴⁷ «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikî naa good, âna o mwa tà tée é wâro dàra gòiri jaa Pwidueé.

⁴⁸ Wâgo é poloa târa wâro.

⁴⁹ Rà ija *manne* wà tèpa jooorowà, naa namaré. Éco na rà jèe bà.

⁵⁰ Â napwa é poloa na é boome géé napwéretòotù, âna wiàna é ija pwi jèe âboro, â o câé caa bà.

⁵¹ Wâgo é pwi poloa târa wâro, na go boome géé napwéretòotù. Wiàna é ija poloa bèepwiri wà pwi jèe âboro, â é wâro dàra gòiri awé. Â é poloa na go mwa naa, âna é naiio, na go naa tà tèpa âboro gòropuu, ba na rà wâro.»

Naiio âna âji utimuru

⁵² Géewê, âna rà pitòocia wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwini, âna é wânau târa cè pai naa tâjé é naiié, ma jèe ija?»

⁵³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwâti: Wiàna câguwà caa ija é naii Pwina naíri âboro, ma wâdo é domii kêe, â o nye ticé âji wâro wâgoowà.

6:29 1 Ioane 3.23 **6:30** Mataio 16.1; Ioane 2.18 **6:31** Exode 16.14–15; Nombres 11.7–9; Psaume 78.24 * **6:31** *Manne*—Utimuru na pwacèwii nyi nara mwünyaté, na é naa wà Pwidueé tà tèpa Juif naa namaré. **6:35** Ioane 4.14

6:39 Ioane 10.28–29, 17.12 † **6:39** *Tòotù pwicò*—Tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso. (Còo note goo 1 Pétèru 1.5.) **6:42** Mataio 13.55 **6:44** Ioane 6.65 **6:45** Ésaie 54.13 **6:46** Ioane 1.18 **6:47** Ioane 3.15–16 **6:48**

Ioane 6.32,58

⁵⁴ Â wà pwina é ija é naiio, ma wâdo ê domii kôo, âna o mwa tà tée ê wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â go mwa pawâroé còwâ géé na aubâ na Tòotù pwicò.

⁵⁵ Ba é naiio, âna é âji utimuru; â é domii kôo, âna é âji jawé.

⁵⁶ Â wà pwi âboro na é ija é naiio, ma wâdo ê domii kôo, âna é wâro gooò, â go wâro gooé.

⁵⁷ «Wà Caa na é cùruo me, âna é wâro, [â wâé, âna é Pwina é naa é wâro]. Â wâgo, âna go wâro géé gooé. Â wâra mwara pwina é ija naiio, âna é wâro géé gooò.

⁵⁸ Wâéni é pwi poloa na é boome géé napwéretòotù. Càcaa wâra é poloa na ia rà ija wà tèpa jooorowâ—ba rà cau bà. Â wà pwi âboro na é ija é pwi poloa bëeni, âna é wâro dâra gòiri awé.»

⁵⁹ É ina é pâ popai bëepwiri wà Iésu, na é pwa pupûra naa na *wâra pitapitiri wà Capernaüm.

Pàra tàpé âna rà pâra jii Iésu

⁶⁰ Ūna rà tère é pwina é ina wà Iésu, â é auwâru géé goo tàpé na rà mu ciburâ pâra wiâé, âna rà pi-ina pâ: «Auwa! Po dau gòo é popai bëepwiri! O wailàapà cèna pârié ma é tòpi?»

⁶¹ Â é tère naa gooé pâ, rà tàgère picocoorié goo, â é ina tàra pâ: «Wânuu? Po dau tanooriwâ é popai bëepwiri?

⁶² Â wiâna guwâ còoò, wâgo Pwina naîri âboro, na go too còwâ naa na autâa kôo béaa, â o dà cè pwina guwâ niimiri?

⁶³ Ba nye êkaa géé goo pâ popai kôo, na é me é Nyuââé Pwicîri, wâé na é naa wâro. Ba napwa [pâ waké kâ] tèpa âboro, âna càcaa pâri [ma rà naa wâro].

⁶⁴ Êco na rà wânanibiu kâwâ pâra tèpa âboro na càra caa cèikî naa goo é pâ popai kôo.»

Ba é nye tâmogòori wà Iésu, géé na autapoo tàpé na càra caa cèikî, ma wà pwina é ipwa tûâ tée.

⁶⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Wâépwiri é majoroé ma go jèe ina tàwâ pâ: Nye ticé pwi jè âboro cèna é me wiâô, wiâna câé caa todèe medario wà Caa.»

⁶⁶ Â tapoo napwiri, âna wâru pâra tèpa âboro kêe âna rà coo jiié, â jèe càra caa pâra còwâ wiâé.

Rà tà cimwù wà tèpa apostolo

⁶⁷ É ina wà Iésu tà tèpa 12 a câmu kêe, pâ: «Â wâguwâ, âna nûmawâ mwara na guwâ wâjué còwâ?»

⁶⁸ Â é tòpi tée wà Simona Pétèru pâ: «Pwi Ukai, na bà pâra wiâ î? Ba nye wâjaagâ é pâ popai tàra wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

⁶⁹ Ba bà nye còoina pâ, wâgâ Kériso, wà Pwina é jèe pitòrigarigâ ma cùrugâ me wà Pwiduée. Â bà jèe cèikî naa googâ.»

⁷⁰ Â é ina tàra pâ: «Wâgo na ia pitòrigariwâ, wâguwâ tèpa 12 a câmu kôo. Êco na pwi jè ârapâarawâ, âna pé pwi naî *Caatana*!»

⁷¹ É ina pwiri naa goo wà Judas, pwina naî Simona Iscariote. Ba wâé, géé goo tèpa 12 *apostolo, âna ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

7

É too naa goro tòotù maina naa Iérusaléma

¹ Géé na càué, â é pâpitiri napô Galilée wà Iésu. Ba nye càcaa nûmee dâra pâpitiri wà *Judée. Ba rà pibu naigé wà tèpa caa kâ tèpa *Juif, ba na rà pòtâmwereé.

² Jèe pâmwünyabwe é *tòotù maina kâ tèpa Juif. Â, na pâ tòotù bëepwiri, âna rà tâa nacapè*.

³ Â wà tèpa aéjii kâ Iésu, âna rà ina tée pâ: «Gâ pâra géeni naa Judée, [ba na gà too naa goro i tòotù maina]. Ba wâdé na rà còo mwara é pâ muru na gà pwa wà tèpa âboro'gâ [na tâa Judée].

⁴ Ba nye ticé pwi âboro cèna é naapwâniri é pwina é pwa, wiâna nûmee na picagòtùé. Â wiâna gà pwa é pâ muru bëepwiri [goro é pàtâma Pwiduée] â gà ipaarigâ, ba na rà còogâ wà tèpa âboro.»

⁵ Ba wà tèpa aéjii kêe, wailâ mwara, âna bwaa càra caa pâji cèikî naa gooé.

Càcaa pâji pâra kôo

⁶ É tòpi tàra pâ: «Wâdé naa goowâ, ba nye pâri ma guwâ nye tà pâra imudi. Â napwa naa gooò, âna càcaa pâji pâra kôo.

6:57 1 Ioane 3.24 6:64 Ioane 13.11 6:65 Ioane 6.44 6:68 Mataio 16.16 † 6:70 Pwi naî Caatana—Grec: Pé duée. 7:1 Ioane 5.18 7:2 Lévitique 23.34 * 7:2 Rà tâa nacapè—Fête des huttes. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire). 7:5 Apostolo 1.14

⁷ Ba tèpa âboro gòropuu, âna ticé pai pwa wèe ma rà èpàriwà. Â napwa naa goodò, âna rà nye èpàrio, ba go inapàpàri è pà tûâ kàra na èpà.

⁸ Bwa, guwà too naa goro pi-ija, wâguwà. Â wâgo, âna câgo caa too, ba càcaa pâji tèepaa é pàara kôo.»

⁹ Ûna é jèe ina pwiri tàra, â é bwaa tàpo tâa Galilée.

¹⁰ Êco na, ùna rà jèe too naa goro tòotù maina, â ée mwa tà pwicò kàra, â câé caa pipaarié.

Rà mudèe tèpa caa kà tèpa Juif

¹¹ Napwa wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna rà imudà Iésu na aupwa-ija. Â rà pitawèeri pâ: «Wâpèe?»

¹² Â rà dau pwa jèkutâ gooe wà tèpa âboro. Ba rà ina pàra pwi pâ: «É pwi âboro wâdé.»

Â rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa, é pwi a pwa ma rà imwùru tèpa âboro.»

¹³ Êco na nye ticé âboro cèna inapàpàrié, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kàra.

É ipaarié â é pwa pupûra

¹⁴ Na po nabibiu kàra pwa-ija, â é too naa na *Wàra pwapwicîri wà Iésu, â é tapoo ipupûra tà tèpa âboro wè.

¹⁵ Â rà dau pò gooe wà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «É tâmogòori géepà é pâ *Naèà wà pwini, na nye ticé caa kàra câmu kèe?»

É cùruo wà Pwiduée

¹⁶ Ê ina tàra pâ: «É pwina go ina tàwà, âna càcaa muru me géé goodò, â géé goo Pwiduée na é cùruo me.

¹⁷ Ba wiàna nùmawà na guwà pwa é câbawâdé kà Pwiduée, â guwà mwa tâmogòori pâ, wiàna é pwina go ina, âna me géé jaa Pwiduée, é, me géé goodò.

¹⁸ Wà pwina é ina é pwina é nye niimiri wâé, âna é mudàra pai pwa wèe ma picàdirié. Â wà pwina é imudàra ma é ipwamaina pwina é cùrué me, âna é *tàrù, ba é nye ina co pwina àjupàra.

Wâdé na guwà tèi wiàra tàrù!

¹⁹ «Gona câé caa naa tàwà è Naèà wà *Moosé? Â nye ticé pwi jè âboro cèna é pàra wiàra! Cina nùmawà na guwà pòtàmwaràô?»

²⁰ Â rà ina tée pâ: «Kaal Pwa duée wâgoogà! Wàilàpà na mudàra ma pòtàmwaragà?»

²¹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye caapwi co ji muru na go pwa [goro pàtâma Pwiduée na *tòotù pwicîri] â guwà dau pò goo.

²² Êco na wâguwà mwara, âna [guwà wakè] na tòotù pwicîri, na guwà pwa *kamaî tà pwi nari èpo. Ba [guwà ina pâ] é pwa kamaî, âna me géé goo wà Moosé. (Êco na càcaa me géé gooe, â wà tèpa jojooorjè béaa kèe, na rà pwa.)

²³ Ûu, guwà pwa kamaî na tòotù pwicîri, ba na câguwà caa ègòjai è Naèà kà Moosé. Â wâgo, âna go pwa ma tiâu awé maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri. Â cina guwà putâmu naa goodò?

²⁴ Guwà cibwaa tèi wiàra é pai côo kàwà. Wâdé na guwà tèi wiàra tàrù!»

Pwiri é pwi Mesia wà Iésu?

²⁵ Rà ina pàra âboro géé *Iéruusaléma pâ: «Gona càcaa wà i pwi ia rà mudàra ma rà pòtàmwereé?»

²⁶ Guwà côo! Câé caa picârù, â rà nye tàgére pitûra ma pàra tàpé, â nye gére ticé na rà ina tée wà tèpa pitûâ! Gona pwiri rà còoinaé pâ wâé pwi *Mesia, [pwi ukai na jè tapacié]?

²⁷ Êco na, wà pwi Iésu bèeni, âna jè tâmogòori wâna na é me géewé. Â napwa wà pwi Mesia, âna nye ticé jè âboro cèna o tâmogòori wâna na ée me géewé†.»

²⁸ Ûna é bwaa gére pwa pupûra wà Iésu, naa na Wàra pwapwicîri, â é tomara too pâ: «Gona guwà nye niimiri kaa pâ guwà jèe tâmogòorio? Â guwà tâmogòori wâna na go me géewé? Bwa! Ba câgo caa me géé goodò. Â wà Pwi a cùruo me, âna pwina pârié ma guwà tòpò naa gooe é ceikî kàwà. Êco na guwà nye àji càcaa tâmogòorié.

²⁹ Â wâgo, âna go nye tâmogòorié, ba go me jiié, â wàé na é cùruo me.»

7:15 Mataio 13.54; Luka 2.47 **7:16** Ioane 12.49, 14.10 **7:18** Ioane 8.50 **7:19** Apostolo 7.53; Roma 2.21–24
7:20 Ioane 8.48, 10.20 **7:22** Genèse 17.9–13; Lévitique 12.3 **7:23** Ioane 5.8–10,16 **7:27** Ioane 7.41, 9.29 † **7:27**
 Rà pitanami wà tèpa âboro-bà, ba ia é inapàpàri wà Michée, pwi péroféta, pâ, wà pwi Mesia, âna ée mwa me géé na village Bétéléma. (Còo nee tii 42 ma Michée 5.1 ma Mataio 2.6.) **7:28** Mataio 11.27; Ioane 8.55

³⁰ Â wà tèpa âboro, âna rà imudàra cè naigé ma rà tâjùrué, êco na nye ticé pai pwa wèe. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa è pàara.

³¹ Êco na rà jèe dau wàru gée goo tàpé na rà téréê, na rà cèikí naa gooé. Â rà ina pâ: «[Munaa wáé pwi Mesia. Ba] nye dau wàru kaa pâ câmu kêra pàtâma Pwiduée na é pwa. Â wiâna càcaa wáé pwi Mesia, â pwiri càcaa wàrapwiri*.»

Rà bu naigé ba na rà tâjùrué

³² Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà téré è pai picocoo naa goo Iésu. Â rà pitèrèrà ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ba na rà cùru wà tèpa wéaari Wàra pwapwicîri nau tâjùrué.

³³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O càcaa gòrio jaawà, â go o mwa pâra còwà naa jaa Pwina é cùruo me.

³⁴ Â guwà o mwa pimudò, â o câguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pàra naa na, na go pâ naawé.»

³⁵ Â rà pi-ina tàra pâ: «Gona wâpà na, na é pâra naawé, ma o càcaa pâri ma jè o pâmarié? Wànuu? Gona é còobé jii è napò kâjé, tàra ma é pacâmuri tèpa jènerejé, na rà wàro naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif?

³⁶ Dà è pwina é pwa na é ina tâjé, na é gére ina pâ: “Guwà o mwa pimudò, â o câguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pàra naa, na go pâ naawé?”»

Go naa tàwà jawé tàra wàro

³⁷ Jèe pwi bènabwé tòotù kêra pi-ija kà tèpa Juif, pwi tòotù na dau pwamuru naa goo. Â é cimadò wà Iésu, na ara diri è pâ âboro. Â é tomara too pâ: «Wiâna pwa cè pwi âboro na nùmee dàra wàdo, â wàdé na é medario ma é wàdo!

³⁸ Ba wà pwina é cèikí naa good, âna o mwa pò gée gooé è pwàrajawé tàra wàro, wàra é pai ina naa na *Tii Pwicîri.»

³⁹ È ina pwiri goo è Nyuââ Pwicîri, na rà o mwa tòpi è pâ âboro na rà o mwa cèikí naa gooé. Êco na, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji naa è Nyuââ Pwicîri, ba bwaa caé caa pâ too naa na muugère kêe wà Iésu.

Càra caa pitèrèrà gooé

⁴⁰ Úna rà téré è pâ popai bèepwiri, â wàru è pâ âboro na rà ina pâ: «Âjupàra pâ wà pwini, âna nye wáé kaa i Pwi Péroféta na jè tapacié!»

⁴¹ Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wáé kaa wà pwi Mesia!»

Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Gona ée mwa me gée Galilée wà pwi Mesia? Bwa!

⁴² Ba jèe wii naa na è Tii Pwicîri pâ, ée mwa tèepaa wà pwi Mesia gée na wáao kà pwi ukai *Davita. Â ée mwa me gée Bétéléma, village kà Davita[§].»

⁴³ Êkaa na rà pitadàrùrà goo Iésu.

⁴⁴ Â nùma pàra tàpé na rà tâjùrué, êco na nye ticé pai pwa wèe.

Càra caa cèikí tèpa pitùâ

⁴⁵ Napwa wà tèpa wéaari Wàra pwapwicîri [na ia cùrurà pâ, ba na rà tâjùrué] âna rà wàjué còwâ. Â rà tèepaa dari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma tèpa Farasaio. Â wà tàpéebà, âna rà tawèerirà pâ: «Gorodà na câguwà caa popa me Iésu?»

⁴⁶ Â rà tòpi tàra pâ: «Nye ticé âboro cèna mu tura bwàti pwacèwiié!»

⁴⁷ Â rà ina tàra wà tèpa Farasaio pâ: «Wànuu, è ipa-imwùruwà mwara?

⁴⁸ Nye ticé pwi jè ârapàarajé, wàjé tèpa pitùâ ma tèpa Farasaio, na cèikí naa gooé.

⁴⁹ Â napwa diri è nyi tèpa âboro bèeni na rà cèikí naa gooé, âna càra caa tâmogòori è Naèà kà Moosé. Â jèe tojiirà!»

⁵⁰ Êco na wà Nicodème, pwi jè béerà—wà i pwi a pâmari Iésu [na ne]—âna é ina tàra pâ:

⁵¹ «Pwicîri naa na è Naèà kâjé, na jè pwa wàrimuru tà wà pwi âboro, béaari è pai [pitèié. Wàdé na jè mara] tâmaari è pwina é ina tàra ipwamurué.»

⁵² Â [rà tapàgà tée, â] rà ina pâ: «Kaa! Gà wà âboro me gée Galilée, wàgà mwara? Mudàra cai na è Tii Pwicîri, â gà o pâ nau còo pâ, nye ticé *péroféta cèna me gée Galilée!»

{

⁵³ Â nabwé, â rà jèpa ipiina naa na jèpa pwàrawâ kêra. }

7:30 Ioane 7.44 † 7:31 Dernière phrase—Grec: «Wiâna ée mwa tèepaa cè pwi Mesia, â pwiri ée mwa pwa cè pâ câmu kêra pàtâmee na wàru, jii è pâ pwina é pwa wà pwini?» 7:34 Ioane 8.21, 13.36 7:37 Lévitique 23.36; Ésaïe 55.1; Ioane 4.14

7:38 Ésaïe 58.11 7:39 Ioane 16.7, 20.22; Apostolo 2.4 7:40 Ioane 6.14 7:41 Ioane 1.46 7:42 2 Samuel 7.12;

Psaume 89.4-5; Michée 5.1-2 § 7:42 Càra caa tâmogòori pâ, wà Iésu, âna pitèpaa naa Bétéléma. 7:46 Maréko 1.22

7:48 Ioane 12.42 7:50 Ioane 3.1-2 7:52 Ioane 7.41-42

Naporomee 8.1-11, âna nye tiâu na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

8

Tô a mura paao

- ¹ Â é pâra wà Iésu, naa gòrojaa Élaio*.
² Â, na dàuru kée, na bwaa dau dàuru, â é wâjué còwâ naa na *Wâra pwapwicîri. Â rà medarié, ê pâ âboro na wâru. Â é tâaboo†, â é tapoo pacâmurirà.
³ Â wà pâra tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà dàti medarié ê tô jè ilàri. Ba rà pâmarié, na ru gére ipuu ma pwina càcaa pwi éaé. Â rà popaé me, na ara diri é pâ âboro.
⁴ Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, wà tòoni, âna tâjûrué na é bwaa gére mura paao.
⁵ Jèe wii naa na ê *Naèà kà Moosé, pâ, o caamwara goro atù é tô ilàri na é wàrapwiri. Â wâgâ, âna dà cèna gà ina naa goo?»
⁶ Rà ina pwiri tée, ba na rà tacaié. Ba nùmarà na rà pa é pai tòpi kée, ma bépiciapwâ gooé. Êco na é cùué boo wà Iésu, â é pwa tii goro ê mangadaié, naa napuu.

Wàilàpâ pwina ticé èpâ kée?

- ⁷ Ûna rà nye tà ciburà tawèerié, â é cimadò, â é ina tàra pâ: «Wâdé na wà pwi âboro, na mu nye ticé èpâ na é pwa, âna é tapoo èié goro atù.»
⁸ Â é jèu cùué boo còwâ, ma pwa tii na napuu.
⁹ Â rà jèpa ipiina, tapoo géé goo tèpa ijiaa, tèepaa naa goo tèpa âboro kîri. Â ru mwa tà tâa acari, wà Iésu ma wà i tò ilàri.
¹⁰ Â é tagòtùé wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tòoni, rà wâpâ, tàpé na ia rà pitòtigâ? Gona nye ticé âboro cèna é tâa, ma é naa cè wârimuru tâgâ?»
¹¹ Â é tòpi tée pâ: «Nye ticé.» Â é ina tée wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna câgo caa naa cè wârimuru tâgâ. Gà pâra, â gà cibwaa pwa còwâ cè tûâ cèna èpâ!»

Iésu âna é pwi pwéelaa kâra gòropuu

- ¹² É ina mwara tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «*Wâgo kaa é pwéelaa kâra gòropuu. Â wà pwi âboro na é me wiâò, âna o mwa pwa é pwéelaa na wâgooé na naa tée é âji wâro. Â o câé mwa caa pâ naa é bàutê.»
¹³ Â rà ina tée wà tèpa Farasaio pâ: «Nye piticèmuru naa goo é pwina gà ina, ba gà nye pipaâjupâragâ còwâ‡!»
¹⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa. Wiâna go nye pipaâjupâraò còwâ, â nye âjupâra é pai pipaâjupâraò kôo. Ba go tâmogòori wâna na go me géewé, ma wâna na go pâra naawê. Â napwa wâguwâ, âna câguwâ caa tâmogòori wâna na go me géewé, ma wâna na go pâra naawê.
¹⁵ Ba guwâ pitèi wiâra é tûâ kà tèpa âboro. Â wâgo, âna nye ticé pwina go teié.
¹⁶ Êco na, wiâna go nye tòi, â o nye âjupâra é pai tòi kôo. Ba càcaa wâgo co, â nye wàibu naima na Pwiduée Caa, na é cùruo me.
¹⁷ Ba ia wii naa na é Naèà kâwâ pâ, è aupaâjupâra kâra ârailu âboro, âna nye âjupâra kaa.
¹⁸ Â *Wâgo, âna go nye *paâjupâraò, â é nye paâjupâraò mwara wà Caa, Pwina é cùruo me.»
¹⁹ Â rà tawèerié pâ: «Gona wâpâ Caa'gâ?»
 Â é tòpi tàra pâ: «Câguwâ caa tâmogòoribu ma Caa kôo. Ba wiâna guwâ gére tâmogòorio, â pwiri guwâ gére tâmogòori mwara wà Caa kôo.»
²⁰ É ina é pâ popai bèepwiri wà Iésu, ûna é bwaa gére pwa pupûra wâna Wâra pwapwicîri, wâna autòpò âraimeai tà Pwiduée. Â nye ticé jè âboro cèna é tâjûrué, ba bwaa càcaa tèepaa é pâra kée.

É inapâpari pai còpòo kée dari Caa

- ²¹ É ina mwara wà Iésu pâ: «Go o jèe pâra, â guwâ o mwa mudòo. Â guwâ o bà naa na èpâ kâwâ. Ba wâna na go pâra naawê, âna o càcaa pâri ma guwâ pâra naawê.»
²² Â rà pi-ina tàra wà tèpa âboro pâ: «[Dâ pai ina wée ni?] Pwiri ée mwa pipòtâmwereé còwâ? Ba é ina pâ càcaa pâri ma jè pâra naa na é pâra naawê.»

* **8:1** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. † **8:2** Â é tâaboo—Naa jaa wà tèpa Juif, âna rà tâaboo wà tèpa pwa pupûra na rà pacâmuri âboro. **8:5** Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22-24 **8:7** Deutéronome 17.7 **8:11** Ioane 5.14 **8:12** Ésaïe 49.6; Ioane 1.4-9, 9.5, 12.46 ‡ **8:13** Pipaâjupâragâ còwâ—Rendre témoignage de toi-même. Còo mwara Paâjupâra naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. **8:14** Ioane 5.31-32, 7.28 **8:15** Ioane 12.47 **8:16** Ioane 5.30, 8.29 **8:17** Deutéronome 19.15 **8:18** 1 Ioane 5.9 **8:20** Ioane 7.30 **8:21** Ioane 7.34, 13.33

23 Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà âna guwà tèpa âboro géeniboo, â wâgo, âna go me géenidò. Ba guwà tèpa âboro gòropuu, â câgo caa pwi âboro géeni gòropuu.

24 Gée goro pwiri, na ia go ina tàwà pâ, guwà o bà naa na èpà kàwà, wiàna câguwà caa cèikí pâ, *WÂGO [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé].»

25 Â rà ina tée pâ: «Gona wâgà wàa?»

Â é tòpi pâ: «I pwi ia go jée ina tàwà, gée na autapoo goo\$.

26 Â wâru pâ muru na pâri ma go ina naa goowà, ma pitèiwà goo. Êco na go inapàpàri [tàwà co] é pwina go tère jii wà Pwina é cùruo me naa jaawà. Ba wàè na é ina é âjupâra.»

27 Êco na càra caa tèreina pâ é pwa jèkutà goo [wà Pwiduée] Caa.

28 Â é ina tàra pâ: «Wiàna guwà mwa naaô too naanidò*, wâgo *Pwina naîri âboro, â guwà o mwa còoinari pâ, 'WÂGO [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé]'. Â guwà o mwa còoina mwara pâ, câgo caa po pwa cè jè muru gée good. Ba go ina co é pwina é ina tóo wà Caa.

29 Â wà Pwina é panuâo me, âna é nye tà wâjaao, â càcaa mu nama tà wâgo acari. Ba go pwa taaci é pâ muru na wádé tée.»

30 Ûna é wàrapwiri pai tùra kée tàra, â wâru tàpè na rà cèikí naa gooe.

ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà!

31 É ina wà Iésu tà tèpa Juif na rà cèikí naa gooe, pâ: «Guwà tèpa âji a *câmu kôo, wiàna guwà tà cimwù goo é popai kôo.

32 Â géewé, na guwà mwa tâmogòori é *ÂJUPÂRA, â é ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà.»

33 Â rà ina tée [wà pàra tàpè] pâ: «Cina gà ina pâ, o mwa tipibà? Ba wàibà, âna bà tèpa gòobàra *Abéraama, â nye ticè pwi âboro cèna é mu caa nama bà tèpa *énawéna kîri kée!»

34 Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pipanuâè tàra èpà, âna é pwi énawéna kîri kâra èpà.

35 Â wà pwi énawéna kîri, âna càcaa pwàraé naa na tâa kà pwi a pituâ kée. Â wádé co naa goo é pwi èpo naa pwàrawà.

36 Â wiàna go tipiwà, wâgo Pwina naîri âboro, â o nye ticè kaa cèna câguwà mwa caa èrà goo.

37 Go tâmogòori pâ guwà tèpa gòobàra Abéraama. Êco na guwà pimudàra ma guwà pòtàmwarao, ba câguwà caa tòpi é popai kôo.

38 Go ina é pâ muru na go còo naa jaa wà Caa kôo. Â wâguwà, âna guwà nye pwa é pwina guwà tère jii pwi caa kàwà.»

39 Â rà tòpi tée pâ: «Nye pwi âji caa kâbà, âna wà Abéraama!»

Â é ina pâ: «Wiàna guwà tèpa âji naîé, â pwiri guwà gére pwa pâ wakè na ia é pwa.

40 Â nabà, âna guwà pimudàra ba na guwà pòtàmwarao, wâgo na go ina tàwà é âjupâra na go tère jii Pwiduée! Wà Abéraama âna câé caa mu pwa na wàrapwiri!

41 Bwa, guwà nye pwa é pâ wakè kà pwi caa kàwà.»

Â rà ina tée pâ: «Câbà caa tèpa èbwi! Ba nye caapwi co pwi caa kâbà, âna wà Pwiduée!»

Câguwà caa tèpa naî Pwiduée

42 É tòpi tàra pâ: «Wiàna é pwi caa kàwà wà Pwiduée, â pwiri gére wânümawà good. Ba go me gée jaa Pwiduée, â go wâni gée gooe. Ba câgo caa me imudi, â é cùruo me.

43 Gorodà na câguwà caa tâmogòori é pwina go ina tàwà? Ba nye tàutàwà na guwà tòpi é popai kôo.

44 «Bwa, wà pwi caa kàwà, âna wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà! Êkaa na nye nümawà na guwà pwa é câbawâdé kée. Wà pwiibà, âna é pwi a pòtàmwara âboro, gée na autapoo goo. Â câé caa tâa na ÂJUPÂRA, ba nye ticè ÂJUPÂRA gooe. Ba é nye tà pwà, ba é nye pwi a wàrapwiri, ba é pwi caa kà tèpa pwà.

45 «Â wâgo, âna go ina é âjupâra, êkaa na câguwà caa cèikí naa goo.

46 Wàilàpà gée goowà cèna é paari pâ pwa cè èpà na go pwa? Â wiàna go ina tàwà é âjupâra, â cina câguwà caa cèikí naa good?

47 Wà tèpa âboro na rà me gée goo Pwiduée, âna rà tère é popai kà Pwiduée. Êco na câguwà caa tère é popai kée, ba câguwà caa me gée goo Pwiduée.»

Iésu ma Abéraama

8:23 Ioane 3.31 \$ 8:25 I pwi ia go jée ina tàwà, gée na autapoo goo—é, Gorodà na go tòpi tàwà? 8:28 Ioane 3.14

* 8:28 Naaô too naanidò—É ina wà Iésu goro é pai ténamirié naa goro satauro, â goro é pai wâjué còwà kée naa jaa wà Pwiduée naa napwéretootù. 8:33 Mataio 3.9 8:34 Roma 6.16,20 8:39 Mataio 3.9 8:41 Ésaie 63.16 8:44

1 Ioane 3.8 8:46 2 Korénito 5.21; 1 Pétèru 2.22 8:47 1 Ioane 4.6

⁴⁸ Rà ina tà Iésu wà pàra tèpa Juif pà: «Bà nye âjupâra pà gà pé pwi *Samaria, â pé pwi a pwa duée googà!»

⁴⁹ Â é tòpi tàra pà: «Bwa, càcaa pwa duée gooò! Êco na go pitòimiri Caa kôo, â wâguwà, âna câguwà caa pitòimiriò.

⁵⁰ Cãgo caa pimudàra cè pai pwamainao. Êco na pwa Pwi a pitèimuru, na é pwi a-imudàra ba kôo.

⁵¹ Go ina tàwà è âjupâra pà: Wà pwi âboro na é pitère dâra è popai kôo, âna o càcaa pâri ma é bà [dâra gòiri].»

⁵² Â rà ina tée pà: «Bà jèe tâmogòori ni, pà, gà pé wâra duée! Ba é jèe bà wà Abéraama, â rà jèe bà mwara wà tèpa *péroféta. Â wâgà âna gà ina pà: “Wà pwi âboro na é pitère dâra bwàti è popai kôo, âna o câe caa bà.”

⁵³ «Pwiini, wâgà ilaapà?! Gona gà maina jii Abéraama, pwi caa kâbà? Wàè na é jèe bà, â rà jèe bà mwara wà tèpa péroféta!»

Go mara tâa béaa kà Abéraama

⁵⁴ Ê tòpi tàra wà Iésu pà: «Wiàna go ipwamainao, â napwa è pâ popai kôo, âna piticèmuru naa goo. Êco na wà Caa kôo, âna é nye ipwamainao ma paari è pai muugère kôo. Wàè na guwà ina gooé pà é Pwiduée kàwà!

⁵⁵ Êco na câguwà caa tâmogòorié, â wâgo, âna go tâmogòorié. Ba wiàna go ina tàwà pà cãgo caa tâmogòorié, â go pwi a pwâ, pwacèwiiwà. Êco na go nye tâmogòorié, êkaa na go pâra wiàra è popai kée.

⁵⁶ Wà Abéraama, pwi caa kàwà, âna é jèe tâmara còo è pwi pàara kôo, â é dau ipwàdée, goo pai mwa téeppa me kôo.»

⁵⁷ Â rà ina pà: «A? Bwaa càcaa pà 50 naja'gà, â gà jèe còo Abéraama?!»

⁵⁸ Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pà: Na bwaa nye tiàu Abéraama, âna go jèe tâa, ba 'WÂGO [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé].»

⁵⁹ Â ûna rà tère [pà, é nama ipaiwàilu ma wà Pwiduée] â rà nye tòri kaa pà atù, ba na rà éié goo. Êco na é picârù goorà, â é còobé géé na Wâra pwapwiciri.

9

É nama é niâ pwi a bwi

¹ Úna é pâra wii naigé wà Iésu, â é còo pwi jè âboro, na é pwi a bwi géé na aukiri kée*.

² Â rà tawèerié wà tèpa *câmu kée pà: «Pwi ukai, cina é bwi wà pwini? Pwiri géé goro cè èpà kée, é, géé goro cè èpà kà du nyaa ma caa kée?»

³ Â é tòpi tàra pà: «Bwa, càcaa géé goro èpà kée, â càcaa géé goro cè èpà kà du nyaa ma caa kée. Ê pai bwi kée, âna pwa, ba na paari è pàtâma Pwiduée naa gooé.

⁴ Ba, na pàara naa bwaa pwaa, âna wâdé na jè pacco è pâ waké kà Pwina é cùruo me. Ba é wâmwûnyabwe è bàutè, â o jèe nye ticé âboro na pâri ma é waké na bàutè.

⁵ Ba, na go bwaa wâni gòropuu, âna go pwéelaa kâra è gòropuu.»

⁶ Â é èdu boo naa napuu, â é biinaimari è nûru èdu kée ma puu. Â é tâmi è du parawére âraporomee i pwi a bwi.

⁷ Â é ina tée pà: «Gà pâra nau nuwagà naa najawé Siloé.» (Siloé, âna pai ina wèè pà 'Cùrué'.)

Â é pwa wà pwini, â ûna é wâjué me còwâ [naa pwârawâ] â é jèe nye niâ!

Rà pò gooé tèpa âboro

⁸ Wà tèpa âboro na rà wâro goro jènereé, ma wà tàpé na rà mu còoé na é mu ila, âna rà pò ma pi-ina tàra pà: «Gona càcaa wà i pwi âboro na ia é mu nye tà tâaboo burà ila?»

⁹ Â rà ina wà pàra tàpé pà: «Akaé.» Êco na rà ina wà pàra tàpé mwara pà: «Bwa! Pwacèwii naa wàé.»

Â wà pwiibà, âna é tòpi tàra pà: «Bwa, nye wâgo kaa.»

¹⁰ Â rà tawèerié pà: «Ico pwini, gà wânau tàra è pai pwa wèè ma gà còojè?!»

¹¹ Â é tòpi tàra pà: «Wà pwi jè âboro na nee Iésu, âna é pwa ma go còojè. Ba é bii è puu, â é tâmi è du parawére âraporomeé goo. Â é ina tòo pà, na go nuwao naa najawé Siloé. Úna go wàrapwiri, â go nye niâ kaa!»

¹² Â rà ina tée pà: «Â é wâpà wà pwi âboro-bà?»

Â é tòpi pà: «Îi, cãgo caa tâmogòori.»

Rà tawèerié tèpa Farasaio

13 Rà popa wà i pwi a bwi, pàdari tèpa *Farasaio.

14 Ba napwa ê tòotù bèèpwiri ia é bii i puu na† wà Iésu, ma é pwa ma é niâ, âna tòotù pwiçiri.

15 Â rà tawèerié mwara wà tèpa Farasaio, goro é pai niâ kée.

Â é tòpi tàra pâ: «É tâmi i du parawére âraporomeô goro dùuru, â go nuwa, êkaa na go niâ.»

16 Â jèe pâra nau pitadàrù é pai tâa kàra. Ba rà ina wà pâra tàpé pâ: «Wà pwi âboro na é pwa pwiri, âna cáe caa me gée goo Pwiduée! Ba cáe caa papwicié é *tòotù pwiçiri!»

Â rà ina wà pâra tàpé pâ: «Bwa, wiâna é pwi âboro èpà, â pwiri càcaa pâri ma é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée.»

17 Â rà tawèeri mwara i pwi âboro a bwi pâ: «Dà cè pai niimiri'gà naa gooé, na é nama gà niâ?»

Â é tòpi tàra pâ: «É pwi *péroféta [na é me gée goo wà Pwiduée].»

Rà todà du nyaa ma caa kée

18 Wà tèpa pitùâ kà tèpa *Juif, âna càcaa nùmarà na rà cèikí pâ, wà pwiibà, âna pwi a bwi béaa. Â rà bwaa nye pwa mwara ma ru me, wà du nyaa ma caa kée.

19 Â rà tawèeriru pâ: «Pwi naü wà pwini? Â âjupâra pâ é bwi gée na aupitèpaé? Â gorodà na é niâ nabà?»

20 Â ru tòpi tàra pâ: «Üu kaa, é pwi naübu. Â é pwi a bwi gée na aupitèpaé.

21 Â é jèe niâ nabà, êco na câbu caa tâmogòori cè majoroé. Â câbu caa tâmogòori mwara cè pwi âboro, cèna é nama wâdé è du âraporomee. Wâdé na guwà nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina, â jèe nye pâri ma é ina tàwà!»

22 Ru ina pwiri, ba wâgòtâru goo tèpa pitùâ kà tèpa Juif. Ba rà jèe pitèrerà pâ na rà o pacoo gée na *wâra pitapitiri kàra, êdiri pâ âboro na rà ina pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia [na é me nau pa-udò è Ba].

23 Wâèpwiri é majoroé ma ru ina wà du nyaa ma caa kée pâ: «Guwà jèe nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina.»

Rà jèu tawèeri pwi a bwi

24 Rà jèu todà còwâ wà i pwi a bwi wà tèpa Farasaio. Â rà ina tée pâ: «Gà ina é âjupâra na ara Pwiduée! Ba bà tâmogòori pâ wà pwi âboro na é nama gà wâdé, âna é pwi âboro èpà.»

25 Â é tòpi tàra pâ: «Câgo caa tâmogòori pâ, pwiri pwi âboro èpà. Â caapwi co é pwina go tâmogòori, âna, béaa, âna go pwi a bwi, â nabàni, âna go jèe niâ.»

26 Â rà ina tée mwara pâ: «Gona dà na é pwa tàgà? É wànan târa é pai pwa wèe, ma gà niâ?»

27 Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe ina tàwà, â tàutàwà na guwà tère! Â gorodà na guwà bwaa jèu tawèeri mwara? Pwiri nùmarà na guwà tèpa âboro kée mwara?»

28 Â rà pwaé, ma ina tée pâ: «É! Pwiini! Nye wâgà na gà pwi âboro kée! Ba wàibà, âna bà tèpa pâra naa goo wà *Moosé!

29 Bà nye tâmogòori pâ é patùra Moosé wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ji pwi a me géepà?!»

É paâjupâra tàra pàtâma Iésu

30 É ina tàra wà pwiibà pâ: «Nye ité, ba é nama go niâ, êco na wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori na é me géewé!

31 Â jèe jèe cau tâmogòori pâ, cáe caa tère tèpa âboro èpà wà Pwiduée. Â é tère tàpé na rà papwicié, â na rà pwa é câbawâdé kée.

32 Mu nye ticé âboro na é nama é niâ cè pwi jè âboro, na é bwi gée na aupitèpaé!

33 Â wiâna cáe caa me jii Pwiduée wà pwi âboro bèèpwiri, â pwiri càcaa pârié ma é pwa cèna wârapwiri.»

34 Â rà putàmurié wà tèpa Farasaio ma ina tée pâ: «Pwiini! Gà pwa na gà pacâmuribà, wâgà na gà pé pwi a pwa na èpà, gée na aupitèpagà?»

Â rà tũ tée‡ gée na wâra pitapitiri.

É cèikí naa goo Iésu

35 É tère wà Iésu pâ rà tũ tà i pwi ia é bwi, â é pâmarié. Â é ina tée pâ: «Gà nye cèikí naa goo wà *Pwina naüri âboro?»

36 «Pwi ukai, wàilàapà pwiri, ba na go cèikí naa gooé?»

37 «Gà jèe tàgère còoé, ba wâé na é tàgère patùragà!»

38 «Üu, co Pwi Ukai, go cèikí naa googà!»

† 9:14 Ê tòotù...ia é bii i puu na—Rà ina pâ, pai bii è puu, âna 'waké', â pwiçiri na tòotù pwiçiri. Psaume 34.16 9:34 Psaume 51.7 ‡ 9:34 Tũ tée—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tütüé.

Â é cigòboo ma tùu jùrué na ara Iésu.

Tàpé na tàutàra na rà còo

³⁹É ina wà Iésu pà: «Go tèepaa me naani gòropuu, na pinaaitiri tèpa âboro—ba na rà niâ tèpa âboro na rà bwi; â na rà bwi tèpa âboro na rà niâ.»

⁴⁰Na rà tèpe pwiri wà pàra tèpa Farasaio, na rà gére tâa wê, â rà ina tée pà: «Wà nau? Wàiba mwara âna bà tèpa bwi?»

⁴¹Â é tòpi tàra pà: «Wiàna guwà gére tèpa bwi, â pwiri nye gére ticé èpà kàwà. Êco na guwà ina pà guwà niâ. Êkaa na guwà tà tâa na è èpà kàwà.»

10

Iésu âna é pwi âji a wéaari mutô

¹É ina tàra mwara wà Iésu pà: «Guwà tèpe bwàti, ba go ina tàwà è âjupàra: Wà pwi âboro na é too wii iti jii è goropwiinawà goo nababé kàra mutô, âna é pé pwi a mura, ma pé pwi bàadi. Ba càé caa tò naa è goropwàrawâ.»

²Â napwa wà pwina è tò naa è goropwàrawâ, âna wàè na é pwi âji a piwéaari mutô.

³[Â, naa dàuru, âna] wà pwi âboro na é wéaari goropwàrawâ [naa ne] âna è tàpiri tée. Â wà diri tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina è pwàratùra kà pwi âji a piwéaari mutô*. Â é ina jèpa neerà, â è pacòobèrà naa gòroigé.

⁴Ûna é cau pacòobèrà diri, â è pàbéaa kàra. Â rà nye cau pwicò kée, ba rà tèreina è pwàratùra kée.

⁵Pwacoé ma rà pàra wiàra cè pwi jèpwi. Ba càra caa tèreina pwàratùra kée. Â rà o upié.»

⁶Êco na wà tàpé na rà tèpe è ucina bèepwiri kà Iésu, âna càra caa tàmogòori è pai ina wèe.

Go pwi goropwàrawâ

⁷É ina tàra mwara pà: «Go ina tàwà è âjupàra pà: *WÀgo pwi goropwàrawâ kàra è pà mutô.

⁸Wàru tàpé na rà tèepaa me béaario, na rà tèpa mura, ma tèpa bàadi. Â wà tèpa mutô âna càra caa pitère dàra.

⁹*WÀgo pwi goropwàrawâ. Wà pwi âboro na é tòme good, âna ée udò, [â o tâa tée è *âji wâro]. Â o pàri ma é pàra naa na nùmee goo wê†, â ée mwa tà pàdari uti kée.

¹⁰«Napwa wà pwi a mura, âna è nye tèepaa co, ba na é mura, ma pòtâmwara, ma ténoori. Â wâgo, âna go me, ba na rà wâro wà tèpa âboro, wàilà tèpa mutô kôo. Â o tà tàra è âji wâro na tâbawèe.»

Go pwi âji a wéaari mutô

¹¹«WÀgo, âna go pwi âji a piwéaari è pà mutô. Â wà pwi âji a piwéaari è mutô, âna é panuâ è wâro kée ba kàra.

¹²Â wà pwi âboro na é nye po waké co târa mwani, âna càé caa pwi âji a piwéaari mutô. Ba wiàna è còo è loup na é tèepaa me, â è panuâ i pà mutô, â è uru, ba càcaa mutô kée. Â o utirà ma tadidirirà.

¹³Â é uru wà pwi âboro bèepwiri, ba é pwi a waké târa mwani co, â càcaa wânùmee goo è pà mutô.»

Go panuâ wâro kôo ba kàra

¹⁴«Ûu, wÀgo, âna go pwi âji a piwéaari mutô. Â go nye tàmogòori è pà mutô kôo, â rà nye tàmogòorio mwara.

¹⁵Ipaìwà naa goobu ma Caa. Ba wà Caa, âna è tàmogòorio, â wâgo, âna go tàmogòori wà Caa. Â go panuâ è wâro kôo, ba kàra è pà mutô kôo.

¹⁶Â bwaa pwa mwara è pàra mutô kôo‡, na càra caa pà toome naa na è nababé bèeni. Â wàdé na go mudàra mwara. Â rà o mwa tèpe è pwàratùra kôo. Â o mwa caapwi pubu goorà diri, ma caapwi cè pwi a piwéaarirà.

¹⁷«Dau wânüma Caa good, ba go panuâ è wâro kôo. Go panuâ, ba go o mwa nye tòpi còwâ.

¹⁸Nye ticé pwi jè âboro cèna è popa jiio, â go nye naa, géee good. Ba pwa tàrù kôo ma go naa è wâro kôo, â nye pwa tàrù kôo ma go nye popa còwâ. Ba wàèpwiri è aupitùari kà Caa kôo.»

Rà pitadàrùrà mwara gooe

9:40 Mataio 15.14 * **10:3** Tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina... Naa jaa tèpa Juif, âna pà mutô kà tèpa âboro na wâru, âna rà pitànaima naa na caapwi nababé naa ne. **10:8** Jérémie 23.1-2; Ézékiel 34.2-3 † **10:9** É pàra naa na nùmee goo wê—Grec: È tà tò ma còobé. **10:11** Psaume 23.1; Auinapàpari 7.17 **10:12** Apostolo 20.29 **10:15** Mataio 11.27; 1 Ioane 3.16

10:16 Èsàie 56.8; Ézékiel 34.23 ‡ **10:16** Â bwaa pwa mwara è pàra mutô kôo—Tèpa cèiki na càra caa tèpa Juif. **10:17** Filipi 2.8-9

19 Rà pitadàrùrà mwara wà tèpa *Juif, gée goro é pâ popai bèepwiri.

20 Ba wàru gée goorà na rà ina pâ: «Pwa duée gooé, â é pigù! Cina guwà gére pitère dèe?!»

21 Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Bwa, ba càcaa wàrapwiri é pai tùra kà pwi àboro na pwa duée gooé! Ê duée, àna càcaa pâri ma é pwa ma rà niâ^S é pâ àboro na rà bwil!»

Tàutàra na rà cèikí naa goo Iésu

22 Pwa é pwi *tòtù maina na *Iéruusaléma—pwi tòtù na pitaniimiri é pai tàpiri còwâ é *Wàra pwapwicíri, na pàara aumoo.

23 Â é tâa goo wà Iésu, â é nye tàgére ipokâa na i Wàra pwapwicíri, naa na 'Wâ kà *Solomona*, wà cikòmaa.

24 Â rà tapitirà naa gooé wà pàra tèpa Juif, â rà ina tée pâ: «Gà tà ciburà nama bà pibu àboro naa googà, tiagoro wiidà? Wiàna wàgà wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-uddò na bà tapaciê] â wádé na gà inapàpari tàbà!»

25 Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jée nye ina tàwà, â cáguwà caa tòpi. Rà *paájupàraô é pâ muru, na ia go pwa naa na nee Caa kôo.

26 Êco na tàutàwà na guwà cèikí naa gooò, ba cáguwà caa tèpa mutò kôo.

Rà còoinaô tèpa mutò kôo

27 «Ba rà nye tère é pwàratùra kôo wà tèpa mutò kôo, â go nye còoinarà, â rà nye pàra wiàô.

28 Â go naa tàra é *wàro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o càra caa tàmogòori ma rà o bà. Â o nye ticé pwi jè àboro cèna o pârié ma é poparà gée na-araraô†.

29 Ba wà Caa kôo na é panuàrà tóo, àna é dau maina awé jii diri é pâ muru. Â nye ticé pwi jè àboro cèna o pârié ma é popa cè jè muru, gée na-araraí Caa.

30 Â napwa wàibu ma Caa, àna bu nye caapwi.»

Pwa na rà èié

31 [Úna rà tère pwiri] wà tèpa àboro, â rà jèu tòri còwâ é pâ atü, ba na rà catàmweréé goo.

32 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wàru é pâ muru na wádé, na go pwa na arawà—muru na me gée goo wà Caa. Â gona dà cè pwina gére nùmawà dàra catàmwaràô goo?»

33 Â rà tòpi tée pâ: «Pwiini, càcaa goo cè wakè na wádé na gà pwa. Nye gée goo co na gà inabaèpà wà Pwiduée. Ba gà nye pwi àboro, â nùmaga naa wàgà Pwiduée!»

Go wàgòo Caa â é wàgòò

34 É ina tàra pâ: «Jée wii naa na *Naèà kà Pwiduée pâ: *Guwà tèpa 'pwiduée'**. Psaume 82.6

35 Â é ina pwiri [tà tèpa jojoorowà] na rà tòpi é Naèà! Â jè tàmogòori diri pâ càcaa pâri ma càtùra é pwina jée wii naa na é Naèà.

36 Napwa wàgò, àna é pitòrigario wà Pwiduée Caa, â é cùruo me naa gòropuu, â go ina pâ, go Pwina naiê. [Â wiàna é ina wà Pwiduée Caa tà tèpa àboro pâ, rà tèpa 'pwiduée'] â cina guwà putàmu naa gooò^S, wiàna go ina pâ wàgò Pwina naiê?

37 «Wiàna cágò caa pwa é pâ wakè kà Caa kôo, â guwà cibwaa cèikí naa gooò!

38 Êco na go nye tàgére pwa; â wádé na guwà cèikí. Ba wiàna pwacoé tàwà ma guwà cèikí naa gooò; â guwà cèikí naa gooò gée goo é pâ muru na go pwa. Â, na wàrapwiri, â guwà tàmogòori bwàti pâ go wàgòo Caa, â é wàgòò.»

39 Gée goo pwiri, â rà pimudàra mwara cè naigé ba na rà tājùrué. Êco na é nye uru taaci.

40 Géewê, â é jèu pàra còwâ wà Iésu, naa na ére gée còwâ kàra nairiwà Ioridano, wàna na ia é *piupwaa béaa naawé wà Ioane. Â é tàpo tâa wê.

41 Â rà medarié pâ àboro na wàru, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà Ioane, àna câé caa pwa cè jè *càmu kàra pàtama Pwiduée, êco na po coo diri é pâ popai, na ia é ina naa goo pwi àboro bèenij!»

42 Â dau wàru é pâ àboro wê, na rà cèikí naa goo Iésu.

11

Pai bà kà Lacaro

§ 10:21 Pwa ma rà niâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: *Paniá*. * 10:23 'Wâ kà Solomona'—Pé wà cikòmaa na dau maina é pâ àê. (Còo note goo Apostolo 3.11.) 10:28 Ioane 3.16, 6.39 † 10:28 *Na-ararai (é, na-araí)—Paume*. 10:33 Lévitique 24.16 10:34 Psaume 82.6 ‡ 10:34 *Tèpa 'pwiduée'—Élohim* naa na hébéru. Du àrailu pai ina wàra pwi popai bèepwiri: *Pwiduée, é, pwi apitèimuru*. Naa na tii Salamo, àna popai goo wà tèpa pitèimuru kà tèpa Juif. § 10:36 *Cina guwà putàmu naa gooò—Grec: Cina guwà ina pâ, go inaè ba èpà?* 10:38 Ioane 14.10-11 10:40 Ioane 1.28

1-2 Pwa pwi jè âboro, na nee Lacaro. Â rà tâa Bétani ma du naigé kée, wà Maria ma Marthe. (Wà Maria, âna wà i tô ilàri na ia é wicèpwiri é jawé ûrea naa gòro â wà Pwi Ukai Iésu, â cåtùra* goro wàrapûrué.)

É dau maagé wà Lacaro,

3 â wà du duajii ilàri, âna ru panuâ pâ pwi jè âboro dà Iésu, nau ina tée pâ: «Pwi Ukai, [gà me wà, ba] wà i pwi âji béégà, âna é maagé!»

Câé caa pò ma pâra

4-5 Wà Iésu, âna é dau wânümee goo wà Marthe ma Maria, ma Lacaro. Êco na, ûna é tère é popai, [â câé caa pò ma pâra]. Â é ina pâ: «Ê maagé kà Lacaro, âna o câé caa bà goo. Gée goo pwiri, â o pwamaina Pwiduée, ma paari é pai muugère kée. Â o paari é pai muugère kôo mwara, Pwina naié.»

6 Â é bwaa nye tâa wê, naa na ârailu tòotù mwara.

7 Gée na càùé, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: «Wâdé na jè pâra còwâ naa *Judée.»

8 Â rà tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, bwaa càcaa pé gòiri, na rà pibu naigé wà pâra tèpa *Juif naa Judée, ba na rà catàmwara. Â nûmagà dàra wājué còwâ naawé?»

9 Â é ina tàra pâ: «Wànau, càcaa 12 ineretòotù na é té na tòotù? Wà pwi âboro na é pâra na bwaa pwaa, âna o câé caa cigòtù âé, ba bwaa pwéelaa.

10 Êco na, wiàna é pâra na ne, â o cigòtù âé, ba bàuté.»

É maagé bà Lacaro

11 Gée na càùé, â é ina tàra pâ: «É jèe puu wà Lacaro, pwi bééjè, â go o pâra nau patàcié.»

12 Â rà ina tée pâ: «Wâdé, co Pwi Ukai, ba wiàna é gére puu co, â ée nye wâdé!»

13 Ba càra caa tâmogòori pâ, é ina tàra pâ é bà wà Lacaro. Rà niimiri pâ é nye âji puu.

14 Â é inapàri tàra pâ: «Bwa, é jèe maagé.

15 Êco na go ipwâdéé goowâ, na câgo caa tâa jaaé napwiri. Ba na wàrapwiri â guwà o mwa [còo é pwina go pwa, â guwà mwa] cèiki naa good. Guwà me! Ma jè pâra darié!»

16 Â é ina wà Toma (jè nee 'Bérepidu') tà tèpa câmu bée pâ: «Jè pâra mwara, ba na jè cau bà naima ma wà Pwi Ukai*.»

Ru dau tòina du naigé kée

17 Ûna é pâmwûnyabweri Bétani wà Iésu, â é tère pâ jèe ârapapé tòotù kà Lacaro na auipwani.

18-19 Â ru imuru pwi bàraru wà Marthe ma Maria, â dau wâru tèpa âboro gée *Iérusaléma, na rà medariru ba na rà patàmarù-ru. (Ba Bétani, village kàru, âna wâmwûnyabweri Iérusaléma, wâpâ na âracié kilomètrés.)

20 É tère wà Marthe pâ é jèe tèepaa wà Iésu, â é cimadò, â é pâra caraé [naa gòro naigé]. Â wà Maria, âna é nye tà tâa wà.

21 Â é ina tà Iésu wà Marthe pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câé caa gére bà wà pwi bàrao!

22 Êco na go tâmogòori pâ é nye naa tâgà wà Pwiduée êdiri pâ muru na gà o mwa ilari jiié ni.»

Wâgo pwina é naa wâro

23 É tòpi tée pâ: «Ée jèe wâro còwâ gée na aubà wà pwi bàragà.»

24 Â é ina tée wà Marthe pâ: «Ûu, go cèiki pâ ée mwa wâro còwâ gée na aubà, na rà wâro còwâ wà tèpa bà, na pwi Tòotù pwicò.»

25 Â é ina tée wà Iésu pâ: «*WÂGO [pwina é naa] é wâro, ma pawâro còwâ tèpa âboro. Wà pwi âboro na é cèiki naa good, âna wiàna é bà, â ée mwa nye wâro còwâ.

26 Â wà pwi âboro na é wâro ma cèiki naa good, âna o câé mwa caa bà [dàra gòiri]. Gona gà nye cèiki naa goro é popai bèepwiri?»

27 Â é tòpi tée pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, go nye cèiki pâ, wâgà pwi *Mesia, wà *Pwina naí Pwiduée, na ée mwa tèepaa naani gòropuu.»

Ru pitùra ma Maria

28 Nabwé, â wà Marthe, âna é pâra nau pitodà pwàniri Maria, tò jiié. Â é ina tée pâ: «É jèe tèepaa wà pwi a pwa pupùra, â é todagà.»

29 Â é nye cimadò kaa wà Maria, â é pàdari Iésu.

³⁰ Ba bwaa câé caa pâ tèepaa me naa na village, â é bwaa tâa, wâna na ipitiru naawê ma Marthe.

³¹ Wâ tèpa Juif na rà tâa wâ, na rà patàmarù Maria, âna rà còoê na é piwàcì còobé. Â rà pâra wiâê. Ba rà niimiri pâ é pâra nau i, nacârù.

³² Ûna é tèepaa medari Iésu wâ Maria, â é cigòboo ma tùu jùrué na araé, â é ina tée pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câé caa gére bà wâ pwi bàrao!»

É imuru pwi bée

³³ É còoê wâ Iésu, na rà gére i ma tèpa Juif na rà pâra wiâê. Â dau gùmagù pwâranümee, â é watâu[‡].

³⁴ Â é tawèerirâ pâ: «Guwâ pwânirié naapà?»

Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, me ma gà còo.»

³⁵ Â é i wâ Iésu.

³⁶ Â rà ina wâ tèpa Juif pâ: «Au! Guwâ còo, é po dau niimiri wâ Lacaro!»

³⁷ Êco na rà picocoorié wâ pâra tàpé ma pi-ina tàra pâ: «Wâ pwiibâ, âna é pwi a nama é niâ wâ pwi a bwi. Â gona càcaa pâriê ma é pwa ma câé caa bà wâ Lacaro, pwi bée?»

É pawâroé còwâ géé na aubâ

³⁸⁻³⁹ Dau gùmagù pwâra-nüma Iésu. Â é pâra naa goo pé pwâramara-atù, wâna na ia ipwâniri wâ Lacaro naawê. Â é ina tàra pâ: «Pwùru tâjii é atù.» Ba i pwâramara-atù, âna târi goro atù.

Êco na é ina wâ Marthe, wâ tô naigé kâ pwi a bà, pâ: «Ai! É jèe gére wâbu, co pwi ukai, ba jèe ârapâpé tòotù kêe wê!»

⁴⁰ Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Gona câgo caa ina tâgâ pâ, wiàna gà cèikì, â gà o còo é pai maina ma muugère kâ Pwiduée?»

⁴¹ Â rà pwùru tâjii i atù. Â é niâ too naa napwèretòotù wâ Iésu, â é ina pâ: «Caa wée, go ipwaolé tâgâ, ba gà tèreô!»

⁴² Wâgo, âna go nye tâmogòori pâ gà nye tèreô taaci. Â go ina pwiri, goo tàpé na rà cibèepio, ba na rà o cèikì pâ, wâgâ pwi a cùruo me.»

⁴³ Â é tomara too pâ: «Lacaro, còobé boome!»

⁴⁴ Â é còobé wâ i pwi a bà! Â napwa é du iê ma du âê, âna pii târamiri goro noo kêra imwaano na gòri. Â é naporomee, âna târamiri goro pwi jèe imwaano. Â wâ Iésu, âna é ina tà tèpa âboro wê pâ: «Guwâ tipié ma panuâê, ma é pâra.»

Râ pitèrerâ ma rà pòtâmwereé

⁴⁵ Wâ tèpa Juif na rà tèepaa dari Maria, âna rà còo é pwina é pwa wâ Iésu. Â wâru géé goorâ na rà cèikì naa gooé.

⁴⁶ Êco na wâ pâra tàpé, âna rà pâdari tèpa *Farasaio, â rà piwiâ tàra é pwina é pwa.

⁴⁷ Â wâ tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaailò ma wâ tèpa Farasaio, âna rà panaimari é *wâratûâ maina, â rà pi-ina tàra pâ: «Jè o pwa dà? Gà còo, jèe po dau wâru é pâ *câmu kêra pàtâmee na é pwa wâ pwini.

⁴⁸ «Â wiàna jèe nye tà panuâê, â rà jèe nye po cèikì diri naa gooé é pâ âboro. Â rà o tèepaa wâ tèpa coda *roma, â rà o ténoori é *Wâra pwapwicîri kâjê, ma é Ba kâjê[§]!»

Wâdé na é bà pwi caapwi âboro

⁴⁹ Â é tapoo tùra wâ pwi jèe âboro géé goorâ, na nee Caïphe. Wâé na é pwi *ukai kâ tèpa pwa ârapwaailò na naja bèepwiri. Â é ina tàra pâ: «Tâpéeni! Po dau ticé na guwâ tâmogòori!

⁵⁰ Wânaou? Câguwâ caa còoïna é pwina é âjimuru ba kâjê? Wâdé na é bà pwi caapwi âboro, ba kêra é Ba, ba na o cibwaa ténoori diri é Ba kâjê!»

⁵¹ (Ûna é ina pwiri, âna [câé caa tâmogòori pâ] é nye tâmara ina béaa pâ, ée mwa bà wâ Iésu ba kêra é Ba. Ba [nye wâ Pwiduée kaa na é tùra gooé] géé goo na é pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaailò na naja bèepwiri.

⁵² Â jèpwi mwara, âna é pai bà kâ Iésu, âna càcaa ba kêra é Ba kâ tèpa Juif co. É bà, ba na é dânaimari ma rà caapwi, êdiri wâ tèpa nai Pwiduée, na rà jèpa tâa pâ.)

⁵³ Géé na càuru é ipitiri kêra bèepwiri, âna rà tapoo pibu naigé wâ tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, ba na rà pòtâmwara Iésu.

[‡] **11:33** Dau gùmagù pwâranümee, â é watâu—Grec: *É putâmu*. Pwiri é putâmu goo wâ tèpa Juif na tàutàra na rà cèikì (nee tii 37), é, pwiri é putâmu goo é pwâra bà na tatée tèpa âboro. **11:37** Ioane 9.6 **11:45** Ioane 7.31 **11:46** Luka 16.31

[§] **11:48** Wâ tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, âna wâgotàra pâ wâ tèpa cèikì naa goo wâ Iésu, âna rà cicara tèpa Roma, wâilâ na rà pitûâ naa napó kêra. **11:52** Ioane 10.16 **11:53** Ioane 5.18

⁵⁴ Â géewê, â é tàpo coo, goro pâra naa nabibiu kà tèpa âboro. Â é pâra naa Éfraïm, wâmwünyabweri namaré. Â rà caatâa wê ma tèpa câmu kêe.

Rà tapaciê naa Iérusaléma

⁵⁵ Ûna jêe wâmwünyabwe ê *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif, â dau wâru ê pâ âboro na rà me gée na pâ jèpa ére, naa Iérusaléma. Ba nûmarà na rà pwa é pâ 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', béaari i tòotù maina.

⁵⁶ Ûna rà tâa na Wâra pwapwicîri, â rà mudâ Iésu, [éco na càra caa pâmarîé] â rà pi-ina târa pâ: «Dâ cêna guwâ niimiri? Gona ée mwa me naa goro i *tòotù maina, é...?»

⁵⁷ Ba wâ tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wâ tèpa Farasaio, âna rà ina ba gòò tà diri tèpa âboro pâ: «Wiâna guwâ còo na é wêe wâ Iésu, â guwâ nama inapâpari tâbâ, ba na bà tâjûrué.»

12

É nuwa du â Iésu wâ Maria

Mataio 26.6-13; Maréko 14.3-9

¹ Bwaa 6 tòotù béaari ê *Paséka, tòotù maina kà tèpa *Juif. Â é pâra wâ Iésu naa Bétani. Bétani, âna village kà Lacaro, wâ pwi ia é pawâroé còwâ gée na aubâ wâ Iésu.

² Â rà ija wê ma wâ Lacaro, na é pwi bée tèpa tâa goro taapâ. Â wâ Marthe, âna é tò a picia èrà ma wâdoorâ.

³ Â napwa naa goo wâ Maria, âna é popa jè wâra jawé, na pwaai goro jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina é wâri wêe. Â é wicêpwiri naa goro è du â Iésu, â é câtûra goro wârapûrué. Â po dipitiri i wâ i ûraaê.

⁴ Â càcaa wâdé tà Judas Iscariote, pwi jè ârapâara tèpa *câmu kà Iésu—wâ pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu. Â é ina pâ:

⁵ «Gorodâ na càcaa icuri i jawé ûrea bèeni, ma o naa é wâri wêe tà tàpé na ticè kâra? Ba wâri wêe, âna pâ miliô*!»

⁶ Câe caa ina pwiri gée goro cè pai meaari kêe tàpé na ticè kâra. Â é ina ba pé pwi a mura. Ba é pwi a tà pa wâra i wâra mwani kâra, â é mu nye tàpo pa gée goro è mwani na tòpò naa na.

⁷ Â é ina wâ Iésu pâ: «Naaê! Ba é jêe tâmara pwa é pwi bèepwiri, târa é pwi tòotù na o ipwâniriô na.

⁸ Guwâ o nye tà ciburâ tâa ma tàpé na ticè kâra, éco na wâgo, âna o câgo caa tà ciburâ tâa jaawâ.»

Nûmarà na rà pòtâmwara Lacaro

⁹ Dau wâru tèpa âboro na rà tère pâ é tâa Bétani wâ Iésu, â rà pâra naawê, ba nûmarà na rà còoê. Â rà pâra mwara ba na rà còo Lacaro, wâ pwi ia é pawâroé còwâ gée na aubâ.

¹⁰ Â rà pitûra wâ tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na rà pwa ma pòtâmwara mwara wâ Lacaro.

¹¹ Ba wârapwiri gooé, â jêe dau wâru wâ tèpa Juif, na rà pâra jiiirâ, â rà cèikî naa goo Iésu.

Rà pwamaina Iésu na é tò naa Iérusaléma

Mataio 21.4-9; Maréko 11.7-10; Luka 19.38-38

¹² Na dàuru kêe, âna wâ tèpa âboro na rà me naa *Iérusaléma naa goro è pwapwicîri kâra Paséka, âna rà tère pâ wâ Iésu âna é gére toome mwara.

¹³ Â rà còobé jii é ville, â rà dàciò è pâ îri upwâra[‡] [ba na rà pwamainaê] â rà pâra caraé. Â rà uu ma ina pâ:

«Hosana[§] ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro,
na é me na nee

Psaume 118.26

—wâ Pwi Ukai naa *Isaraéla!»

¹⁴ Â é popa é nari buriko wâ Iésu, â é tâa gòé. Wâra na jêe wii naa na é *Tiî Pwicîri pâ:

12:1 Ioane 11.1,43 **12:2** Luka 10.40 **12:3** Luka 7.37-38 * **12:3** Jawé ûrea—Nee nard. † **12:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. **12:8** Deutéronome 15.11 **12:11** Ioane 11.45

12:13 Psaume 118.25-26; Ioane 1.49 ‡ **12:13** Îri upwâra—Îri upwâra na pwacêwii nu. Rà tòpò naa gòro naigé na ara Iésu wiâra pai pwa kâra na rà pwamaina é jè ukai kâra. (Còo Mataio 21.9.) § **12:13** Hosana—Popai naa na hébéru, na rà ina wâ tèpa Juif na rà pwapwicîri. Wâni, âna pai ina wêe pâ: *Jê pwamaina Pwiduée!* **12:14** Zakarie 9.9

15 *Cibwaa nama wâgotâgâ,
co tô êpo *Siona,
[ville Jérusaléma]!
É tèepaa me wâ Pwi Ukai'gâ.
É tâa gò ji nari buriko.*

Zakarie 9.9

16 Ba diri é pâ muru-bà, na rà pacoo [wâ tèpa âboro] ba kâ Iésu, âna jêe tàmara ina béaa naa na Tii Pwicîri. Êco na, na pwi tòotù-bà, âna càra caa tâmogòori wâ tèpa câmu kêe. Â rà mwa nye tà tâmogòori gée na càué—na pàara na é wâro còwâ wâ Iésu gée na aubâ, ma paari é pai maina ma muugère kêe.

17-18 Dau wâru tèpa âboro na rà pâra mariê [na pwi tòotù-bâ]. Ba wâ tàpé na rà còoé na ia é pawâro còwâ wâ Lacaro, âna rà nye dau pwa jèkutâ goo.

19 Napwa naa goo wâ tèpa *Farasaio, âna rà pi-ina tàra pâ: «Gâ còo, o jêe nye ticé cè pwina pâri ma jè pwa. Ba rà jèe nye pâra wiâê diri é pâ âboro!»

Pwi âji ênawéna kâ Iésu

20 Na Jérusaléma, âna pwa pâra tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jêe tòpi é pwapwicîri kâ tèpa Juif. Â rà me nau pwamaina wâ Pwiduée na pwi tòotù Paséka.

21 Â rà me burâ wâ Filipino, pwi âboro gée Bethsaïda, wâ Galilée. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, nûmabâ na bà còo Iésu.»

22 Â é pâra wâ Filipino, â é ina tà André, â ru pâra nau ina tà Iésu.

23 Â é ina tàra diri wâ Iésu pâ: «O jêe tèepaa é tòotù na ipwamaina *Pwina naîri âboro.

24 Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Ê pwi pwâra blé na é tûuboo naa napuu, âna wâdé na é wai, ba na é naa cè pwâra blé na wâru. Ba wiâna càcaa wai, â o nye tà wâé co.

25 «Wâ pwi âboro na wânümee târa é wâro kêe, âna é tubatiâu. Â wâ pwi âboro na dau wânümee goo Pwiduée, jii é wâro kêe naani gòropuu, âna wâ pwiibâ, âna câé caa tubatiâu é wâro kêe. Â o mwa tâa tée é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

26 «Wâ pwi âboro na nûmee na é piênawéna kôo, âna wâdé na é me wiâô. Â wâna na go tâa wê, âna bu caatâa wê ma wâé. Â ée mwa nye tòpi é pumara wakè kêe jii Caa.»

É ina pai bà kêe wâ Iésu

27 [É ina mwara wâ Iésu pâ]: «É pikîri nabâ é pwâranûmoo. Gona go mwa ina pâ: “Caa, upao jii é picâri kâra é tòotù bèeni”? Bwa, ba go jêe tèepaa naani gòropuu, ba na go pacoo é pwi tòotù bèeni.

28-29 Caa, paari pâ wâgâ Pwiduée na gà maina!»

Wâ tàpé na rà tâa wê, âna rà tère é pwâratùra gée napwéretòotù na ina pâ: «Go jêe paari pâ, wâgo Pwiduée naa na pai maina ma muugère kôo. Â go bwaa nye tà wârapwiri mwara.» Â rà niimiri wâ pâra pwi pâ, é kûu i tikakara. Êco na rà ina pâra tàpé pâ: «Bwa! É patùraé é jè *angela!»

30 Â é ina tàra wâ Iésu pâ: «I pwâratùra bèepwiri, âna càcaa me ba kôo, â wârapwiri goowâ.

31 O jêe nabâni, na é pitèi pâ âboro gòropuu bèeni wâ Pwiduée. Â é tû còobé naaboo gòroigé wâ *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni.

32 Â wiâna naaô too géeni gòropuu, â go mwa dàti medario é pâ âboro diri.»

33 Ûna é ina pwiri, â é jêe gére inapâpari tàra é pai pwa kâra tée, ma rà o nama é bà.

Tòpi pwéelaa

34 Râ ina tée é pâ âboro pâ: «Ina naa na pâ tii goro *Naèâ pâ wâ pwi *Mesia, âna é nye tà wâro dàra gòiri awé. Â cina gà ina pâ, o wâdé naa naatoo géeni gòropuu wâ Pwina naîri âboro? Â gére wâilàapâ é Pwina naîri âboro bèepwiri?»

35 Â é tòpi tàra pâ: «O jêe càcaa tà gòiri, na bwaa tà tâa jaawâ i pwéelaa. Â wâdé na guwâ pâra, ûna é bwaa tâa jaawâ, ba na o câé caa papòwâ* é bàutê. Ba wâ pwi âboro na é pâra na é bàutê, âna câé caa tâmogòori wâna na é pâ naawê.

36 Tòpi é pwéelaa, ûna é bwaa tâa jaawâ, ba na guwâ tèpa âboro kâra pwéelaa.»

Ûna é ina pwiri wâ Iésu, â é pâra jiiirà, â é picârü goorâ.

Càra caa cèiki naa gooé tèpa Juif

³⁷ Wâru pâ *câmu kêra pàtâma Pwidiúée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa Juif. Êco na càcaa wâru tàpé na rà cèikí naa gooé.

³⁸ Â jèe coo é popai na é ina biu wà Isaia, pwi *péroféta, pâ:

*Pwi Ukai, Pwidiúée,
wàilàpà na cèikí
naa goo popai kâbà?
Gà paari tâi
pàtâma'gà ma nii'gà?*

Ésaie 53.1

³⁹ Â o pwacoe mwara ma rà cèikí, ba é jèe nabwé ina wà Isaia, pâ:

*⁴⁰ Ârapomeerà na bwi;
pwâranümarà na gòo.
Ba waké kà Pwi Ukai
—Pwi Ukai Pwidiúée
na nama rà wârapwiri.
Ba péa rà biirà,
ma medarié còwâ.
Péa nama tiàu
pâ maagé kêra Ba.*

Ésaie 6.10

⁴¹ É ina pwiri wà Isaia goo Iésu, ba é jèe tàmara còo é pai maina ma muugère kée.

⁴² Êco na pwa pàra tàpé na rà cèikí naa gooé, tiagoo pàra tèpa pitúâ kà tèpa Juif mwara. Caapwi co na càra caa inapàparirà, ba wâgotàra goo tèpa Farasaio. Ba rà péa pacòobèrà géee na *wàra pitapitiri.

⁴³ Ba wâdé tàra, é pai pwamainarà kà tèpa âboro, jii é pai pwamainarà kà Pwidiúée.

O pitèi tèpa âboro goro pâ popai kà Iésu

⁴⁴ É tomara too wà Iésu pâ: «Wà pwina é cèikí naa gooo, âna câé caa cèikí naa gooo co, â é cèikí mwara naa goo Pwina é cùruo me.

⁴⁵ Â wà pwi âboro na é còoò, âna é còo mwara Pwina é cùruo me.

⁴⁶ Wâgo, âna go pwi pwéelaa, na go me naa na gòropuu, ba na câé caa tâa na bàutè cè pwi jèpwi cèna é cèikí naa gooo.

⁴⁷ «O càcaa wâgo na go pwa wârimuru tà tàpé na rà tère é popai kòo, â càra caa pâra wiâra. Ba câgo caa me nau pwa wârimuru târa pâ âboro gòropuu. Â go me nau pa-udòrà [ma naa târa é *âji wâro].

⁴⁸ «Wà pwi âboro na tàutèe gooo, ma câé caa tòpi é pâ popai kòo, âna o pitèiè na Bénabwé tòotù†, géee goro é pâ popai na go ina.

⁴⁹ Ba câgo caa po ina géee gooo é pâ popai-bà. Â wà Caa na é cùruo me, âna é nye dàbacoo‡ tòo pâ namuru, na go me nau ina ma picémara.

⁵⁰ Â go nye tâmogòori pâ é aupitùâri kée, âna naa é wâro dàra gòiri jaaé. Üu, é pâ popai na go ina, âna é pwina é ina tòo wà Caa.»

13

É nuwa â tèpa câmu kée

¹⁻² Jèe pwi bénabwé tòotù béaari é tòotù *Paséka. Â rà ija na bàrane wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée.

É jèe tâmogòori wà Iésu pâ, é jèe tèepaa é pàara na na é pâra na, géeni gòropuu naa jaa [wà Pwidiúée] Caa. Â mu nye dau wânümee goo pâ âboro kée na rà tâa ni gòropuu. Ba nye tà wânümee goorà tia pwâadèrèè.

Napwa naa goo wà Judas Iscariote, pwina naî Simona, âna wà *Caatana, âna é jèe nabwé tòpò naa na pwâranümee jèe auniimiri târa ma é pwa tûâ tà Iésu.

³ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori pâ é nye me géee jaa Caa, â ée mwa wâjué còwâ naa jaaé. Â é tâmogòori mwara pâ é jèe tòpi jii Pwidiúée é pitúâ naa goro diri é pâ muru.

12:38 Ésaie 53.1 12:41 Ésaie 6.1 12:42 Ioane 9.22 12:43 Ioane 5.44 12:45 Ioane 14.9 12:47 Ioane 3.17 † 12:48 Bénabwé tòotù—Còo note goo 1 Pétru 1.5. ‡ 12:49 Dàbacoo—Décider, définir. 13:1-2 Luka 22.3; Ioane 13.27 13:3 Ioane 3.35, 16.28

⁴ Na rà bwaa gére ija, â é cimadò, â é tòpwùtù è ârabwée kêe [na tâa géeme còwâ] â é pa è jè imwaano, â é piie goo.

⁵ Â é wicèpwiri è jawé naa na wâra jawé, â é pwa ma nuwa è â* tèpa câmu kêe. Â é câbaigé goro i imwaano na ia é piie goo.

Go nuwa â pwina pwa kêe jaaò

⁶ Ûna é tèepaa pâ naa jaa Simona Pétèru, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Bwa, Pwi Ukai, càcaa pâri naa goòd na gà nuwa è du âò.»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa tâmogòori nabà è pwina go pwa tâgà, èco na gà o mwa nye tà tâmogòori.»

⁸ «Bwa! O câgà mwa caa nuwa è du âò!»

«Wiàna câgo caa nuwa è du âgà, â o nye ticè kâgà jaaò.»

⁹ «Wiàna wàrapwiri, co Pwi Ukai, â càcaa èco è du âò na gà nuwa, â wâdé mwara na è du îò, ma pûruò mwara!»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwi âboro na é jèe ipitoo, âna é jèe pwéelaa diri, â càcaa pâri ma jè nuwaé diri. Jè po nuwa co è du âê†. Â wâguwà âna guwà jèe pwéelaa diri. Êco na càcaa wâguwà diri.»

¹¹ Ba é jèe tâmogòori wà pwina ée mwa ipwa tûâ tée. Êkaa na é ina pâ: «Câguwà caa cau pwéelaa diri.»

Guwà piènwéna kâwà

¹² Ûna é jèe cau nuwa diri è pâ àrà, â é coona còwâ è ârabwée kêe, â é tâaboo còwâ naa goro taapà, â é ina tàra pâ: «Gona guwà nye câmogòori è pwina go pwa tàwà?»

¹³ Ba guwà ina tóo pâ 'pwi a pwa pupûra' ma 'Pwi Ukai', â guwà nye âjupâra, ba nye wâgo kaa.

¹⁴ Â wiàna go nuwa è âwà, wâgo Pwi Ukai ma pwi a pwa pupûra, â wâdé mwara na guwà mwa tà pinuwa è âwà jècaa.

¹⁵ Ba go naa tàwà nabà è câmu, ba na guwà ipwacèwii è pwina go paari tàwà.

¹⁶ Guwà tère bwàti: Wà pwi ênawéna âna câé caa piwéna jii pwi ukai kêe. Â càcaa pwamuru naa goo wà pwi âboro na cùrué, jii wà pwi a cùrué.

¹⁷ «Â nabà, âna guwà jèe tâmogòori è pâ pwi bèepwiri. Â wâdé na guwà wârori, â guwà o ipwàdé.»

Càcaa cau wâguwà diri

¹⁸ «Câgo caa ina pwiri naa goowà diri, ba go nye câmogòori tàpé na go nye càwairà‡. Êco na wâdé na é coo è auwii naa na è Tii Pwicîri, pâ: *Wà pwina bu pi-ija naima ma wàè i poloa, âna wàé na é jèe cicarao*§. *Psaume 41.10*

¹⁹ «Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa. Ba wiàna coo, âna guwà o ceiki pâ, *WÀGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]†.

²⁰ Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwina é tòpi pwi âboro na go cùrué, âna é tòpio mwara. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me.»

É inapàpari pai icurié kà Judas

Mataio 26.20-25; Maréko 14.17-21; Luka 22.14-23

²¹ Ûna é ina diri pwiri wà Iésu, â dau gùmagù è pwàranùmee. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwàti: Wà pwi jè ârapàarawà âna ée mwa pwa tûâ tóo.»

²² Â rà piucàrirà wà tèpa câmu kêe, â rà pitawèerirà pâ wàilàapà na é inaè.

²³⁻²⁴ Â wà Simona Pétèru, âna é pwa ineremuru tà pwi a câmu na wânùma Iésu gooé*, ba na é tawèeri Iésu pâ, wàilàapà na é inaè. Ba wà pwiilà âna é tâa goro jènere Iésu, naa goro taapà.

²⁵ Â é tabiié pâ dà Iésu, wà pwi a câmu bèepwiri, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà?»

²⁶ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na go o naa tée è noo kâra poloa na go nuwa.»

Â é pa i noo kâra poloa, â é nuwa, â é naa tà Judas, pwi naî Simona Iscariote.

²⁷ Ûna é pa i noo kâra poloa wà Judas, â é nye tò kaa naa gooé wà Caatana.

* **13:5** Nuwa è â—Wakè kâra ênawéna na dau kîri naa jaa wà tèpa Juif. **13:10** Ioane 6.64,70-71, 15.3 † **13:10** Jè po nuwa co è du âê—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **13:14** Mataio 20.28; Luka 22.27

13:15 Filippi 2.5; Kolosé 3.13; 1 Pétèru 2.21 **13:16** Mataio 10.24 **13:18** Psaume 41.10 ‡ **13:18** Cûwai—Choirir: Pitòrigari. § **13:18** Cicarao—Naa na hébéru ma grec, âna ina pâ: *É pagotù è waraaé târa cicarao*. **13:19** Ioane 14.29,

16.4 **13:20** Mataio 10.40 * **13:23-24** Tà pwi acâmu na wânùma Iésu gooé—Munaa wà Ioane, pwi awii tii bëeni. (Còo mwara Ioane 19.26; 20.2; 21.7,20.) **13:27** Ioane 13.2

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ê pwina gà pwa, âna gà pwa wài!»

²⁸ Â nye ticé ârapàarà, cèna é tâmogòori pâ cina é ina wàrapwiri tà Judas.

²⁹ Ba rà niimiri wà pàra tàpé pâ é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wàri cè muru cèna pârijè târa i *tòotù maina» é, «Gà pa é mwani, â gà naa tà tàpé na ticé kàra.» Ba wà Judas, âna pwi a tà pa wàra é wàra mwani kàra.

³⁰ Ûna é ija diri i noo kàra poloa na ia é naa tée wà Iésu, â é nye còobé kaa wà Judas, na jèe bàutè.

bénabwé ipagò tòpa câmu kêe

(Napomee 14–16)

³¹⁻³² Ûna é còobé wà Judas, â é ina târa wà Iésu pâ: «Nabàni, âna o jèe paari é pai maina ma muugère kôo, wâgo, *Pwina naïri âboro, â o còo naa good é pwényuâa† kà Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â nye wà Pwiduée kaa, na ée mwa paari é pwényuâa kôo. Â ée jèe nye tapoo paari.»

Guwà pimeariwà

³³ «Tèpa âji naîô, jèe càcaa gòiri ji pàara na go bwaa tâa jaawà. Â guwà o mudòo, êco na càcaa pâri ma guwà tèepaa pâ naa na go pâra naawè. Êkaa pwiri i pwi ia go jèe ina mwara tà tèpa *Juif.

³⁴ Go naa tàwà é naèa na bwaa âmué, pâ, guwà pimeariwà, pwacèwii é pai mu meariwà kôo.

³⁵ Ba wiàna guwà pimeariwà, â rà mwa tâmogòori diri é pâ âboro pâ, guwà tèpa câmu kôo.»

Gà mwa pitùtòowâriô, co Pétèru

³⁶ É ina tée wà Simona Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gona gà pâ naapà?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wàna go pâra naawè, âna càcaa pâ pâri nabà, ma ju capai pâra naawè. Êco na gà mwa nye tà me wiâo na cè jè jè pàara.»

³⁷ Â é ina mwara wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gorodà na càcaa pâri ma go pâra wiâgà nabàni? Ba o câgo caa piwà na go panuâ wâro kôo ba kâgà.»

³⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà o panuâ wâro'gà ba kôo? Go ina tâgà é âjupâra pâ: Wiàna bwaa càé caa to é ja, âna gà o jèe wacié pigòo pâ, câgà caa tâmogòorio.»

14

Go pwabwàti cè autâa kàwà

¹ É ina mwara wà Iésu tà tèpa *câmu kêe pâ: «Guwà cibwaa nama gùmagù é pwâranümawà. Wâdé na guwà cèikí naa goo Pwiduée, â guwà cèikí naa good mwara.

² Ba dau wâru pâ wà wânidò na pwârawà kà Caa kôo. Â go pâ nau pwabwàti cè autâa kàwà. Ba wiàna càcaa gére âjupâra, â pwiri câgo caa gére ina tàwà.

³ «Wiàna go jèe pwabwàti cè autâa kàwà, â go mwa me còwâ. Â go mwa popawà, ba na guwà caatâa ma wâgo, wâna na go tâa wè.

⁴ Â guwà jèe tâmogòori é naigé pâ naawè.»

Wâgo naigé, ÂJUPÂRA ma wâro

⁵ É ina wà Toma pâ: «Bwa, Pwi Ukai, câbà caa tâmogòori wâna, na gà pâra naawè. Â bà o wànau târa cè pai tâmogòori é naigé pâ naawè?»

⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «*WÂGO é naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma wâro. Â nye ticé pai pwa kà pwi âboro ma é pàdari wà Caa, wiàna càé caa me jaao.

⁷ Â wiàna guwà jèe câmogòorio, â guwà jèe câmogòori mwara wà Caa kôo. Â tapoo nabàni, âna guwà jèe tâmogòorié, â guwà jèe còoè.»

Wà pwina é còoô âna é còo Caa

⁸ É ina tée wà Filipino pâ: «Pwi Ukai, gà paari tàbà wà Caa, â bà o ipwadée*!»

⁹ Â é tòpi tée pâ: «Jèe nye gòrio kaa jaawà, â câgà caa pâji câmogòorio kaa, co Filipino? Â cina gà bwaa ina pâ: “Nama bà còo wà Pwiduée Caa?” Ba wà pwi âboro na é còoô, âna é còo mwara wà Caa.

¹⁰ Gona bwaa câgà caa cèikí pâ, go wâro goo Caa, â é wâro good? Napwa é pâ popai kôo, âna câgo caa ina géé good. Ba wà Caa na é wâgoô, â wàé na é gére wakè.

13:31-32 Ioane 12.23 13:31-32 Ioane 17.5 † 13:31-32 Pwényuâa—Gloire. Pai maina ma muugère. 13:33 Ioane 7.33-34 13:34 Ioane 15.12,17; 1 Ioane 3.23; 2 Ioane 1.5 14:3 Ioane 12.26 14:6 Ioane 11.25; Roma 5.1-2 14:7 Ioane 8.19 * 14:8 Bà o ipwadée—é, O pâri. 14:9 Ioane 12.45; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 14:10 Ioane 12.49

¹¹ Cèikí naa goo é pwina go ina tàwà pà go wâro wâni goo wà Caa, â é wâro wâni good wà Caa. Wiàna câguwà caa cèikí goo è pà popai bèepwiri, â wâdé na guwà cèikí goo è pà muru na go pwa.»

O dau maina pà wakè kàwà

¹² «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pà: Wà pwi âboro na é cèikí naa good, âna ée mwa pwa è pà wakè [goro è pàtama Pwiduée] na go pwa. Â jèpwi mwara, âna o mwa wâru† è pwina ée pwa, jii è pwina go pwa. Ba wâgo, âna go pâra dari wà Caa.

¹³ Â diri è pà muru cèna guwà ilari naa na need, âna go mwa pwa, ba na go paari è pai maina ma muugère kà Caa, wâgo Pwina naif.

¹⁴ Üu, wiàna guwà ilari cè muru naa na need, â go o pwa.»

O naa tàwà Nyuâaé Pwicîri

¹⁵ «Wiàna wânümawà good, â guwà o pâra wiâra è pà aupitûari na go ina tàwà.

¹⁶ Â go o mwa ilari jii Caa cè pwi Bépitu tàwà, ba na é tà tã jaawà, diri na pà tòtùt, dàra gòiri kaamwara.

¹⁷ Ê pwi bèpitu-bà, âna é Nyuâaé Pwicîri; wà pwi Nyuâaé na é paari è ÂJUPÂRA. Càra caa tâmogòori tòpié pà âboro gòropuu, ba càra caa còoinaé ma tâmogòorié. Êco na wâguwà, âna guwà câmogòorié, ba é tã jaawà, â é nye tà wâro awé wâgoowà.

É pitère dòo pwi âboro kôo

¹⁸ «Â o câgo caa nama tà wâguwà acari. Ba go o mwa me mariwà còwà.

¹⁹ Càcaa gòiri, â o jèe càra mwa caa còoò wà tèpa âboro gòropuu. Êco na wâguwà, âna guwà mwa còoò na go mwa wâro [còwà]. Â guwà o wâro mwara.

²⁰ Wiàna mwa tèepaa è pwi tòtùt-bà, â guwà o mwa tâmogòori pà go wâro goo wà Caa kôo. Â wâguwà âna guwà wâro good, â go wâro goowà mwara.

²¹ Wà pwi âboro na é tòpi è pà aupitûari kôo, ma pâra wiâra, âna wàé kaa pwiri pwina wânümeé good. Â wà pwina é wânümeé good, âna o mwa wânüma Caa kôo good. Â o mwa wânümoò good, â go o mwa ipaario tée.»

²² Â é tawèerié wà Jude‡ (càcaa wà Judas Iscariote, â nye pwi jèpwi), â é ina pà: «Pwi Ukai, wiàna gà o ipaarigà tãbà, â gorodà na càra caa còogà mwara, wà pâra tèpa âboro§?»

²³ Â é tòpi tée pà: «Wà pwi âboro na wânümeé good, âna é pâra wiâra è pà popai kôo. Â wânüma wà Caa good. Â bu mwa me marié wàibu ma Caa. Â bu mwa pitãa jaaé.

²⁴ Â wà pwi âboro na càcaa wânümeé good, âna câé caa pâra wiâra pà popai kôo. Napwa è pwina na go ina tàwà, âna càcaa popai kôo; â popai me géé jaa Caa na é cùruo me.

Go naa tàwà pinaanapô

²⁵ «Go jèe nye tàmara ina tàwà pwiri, na go bwaa tãa jaawà.

²⁶ Â ée mwa cùru me è Nyuâaé Pwicîri wà Caa, ba na é pwa è wakè kôo*. Â ée mwa pitu tàwà è Nyuâaé Pwicîri, â ée mwa pacâmuriwà goo diri pà namuru. Â ée mwa taniimiri tàwà diri è pà popai na ia go jèe ina tàwà.

²⁷ «Go tòpò naa jaawà è pinaa-napô; üu, go naa tàwà è pinaanapô kôo. Câgo caa naa pwacèwii è pai naa kà tèpa âboro gòropuu. Êkaa na guwà cibwaa pidumapié ma wâgotàwà [goo cè pwina o tèepaa].

²⁸ Ba guwà jèe tère è pai ina kôo tàwà pà: Go o jèe pâra, â go o mwa me mariwà còwà.

«Wiàna âji wânümawà good, â guwà o dau ipwadée na go pãdari Caa. Ba [wàé, na ia é cùruo medariwà, ba] é dau maina jiio.

²⁹ Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pãji tèepaa, ba, wiàna coo, âna guwà o cèikí naa goo.

³⁰ O jèe càcaa wâru è pwina go ina tàwà. Ba ée jèe tèepaa me wà *Caatana, pwi ukai kãra gòropuu bèeni. Napwa wâgo, âna nye ticé pwina pãri ma é pwa tóo.

³¹ Êco na [è pwina tèepaa marió, âna, naa] kãra pà âboro gòropuu, ba na rà tâmogòori pà, wânümoò goo Caa. Â è pwina go pwa, âna go pwa è pwina é tûâri tóo. Nabwé.

«Â ni, cimadò, ma jèe pâra géeni!»

14:11 Ioane 10.38 **14:12** Maréko 16.19-20 † **14:12** O mwa wâru—é, O mwa maina. **14:13** Mataio 7.7; Ioane 15.16 **14:15** Ioane 15.10; 1 Ioane 5.3 **14:16** Ioane 14.26, 15.26, 16.7 **14:17** Ioane 16.13 **14:20** Ioane 17.21-23

‡ **14:22** Jude—Du nee Judas ma Jude, âna ipaiwà naa na grec. Pwi Jude bèeni, âna munaa nee mwara Thaddée. (Còo Luka 6.16.) § **14:22** O càra caa còogà mwara, wà pâra tèpa âboro—Grec: Càcaa {ipaarigà} tãna è gòropuu. **14:24** Ioane 7.16

* **14:26** Ba na é pwa wakè kôo—é, Géé goo na guwà tèpa âboro kôo, é, Géé goo na go ilari jii Caa. Grec: Naa na need. **14:28**

Ioane 20.17 **14:29** Ioane 13.19

15

Wâgo âji majoro vigne

¹ [Gée na càùè, âna é ina tàra wà Iésu pâ]: «*WÂGO é pwi âji majoro vigne, â wà pwina é pwabwàti é vigne, âna wà Caa kôo.

² Êdiri pâ ditàra upwâra âna rà wâgoò. Â wiàna cáè caa pwâ é ditèè, â é tapàgà tâjii wà Caa kôo. Â wiàna é pwâ, â é tédità pàra ditèè wà Caa kôo, â é tòmiri pàra pwi, ba na o dau wâru é pwêe.

³ «Wâguwà, âna guwà pwacèwii pâ ditàra vigne na tòmiri, [ba jèe patâjii èpà gée na pwâranûmawà] goro é pâ popai na go jèe ina tàwà.

⁴ Wâdé na guwà tà tâa goò, pwacèwii na go tà tâa goowà. Ba pwacoé ma é pwâ é ditàra upwâra, wiàna cáè caa tâa goo é majoroé. Â wàrapwiri mwara naa goowà, âna o nye ticè pwâra wakè kàwà*, wiàna câguwà caa tà tâa gooò.

⁵ «*WÂGO, âji majoro vigne, â guwà pâ ditèè. Â wà pwi âboro na é tà tâa gooò, â go tà tâa gooé, âna o dau wâru pwêe. Ba càcaa pâri ma guwà pwa cè jèe muru, wiàna tiàuo jiiwà.

⁶ Wà pwina cáè caa tâa gooò, âna o tiè còobé, pwacèwii pwi ditàra upwâra na tapàgà. Â é mwari, â jè tóri, â jè tiè naa na ânye, â tòo.»

Wâdé na guwà tâa gooò

⁷ «Wiàna guwà tâa gooò, â wiàna é pâ popai kôo âna tâa goowà, â guwà ilari diri cè pwina nûmawà goo, â o naa tàwà.

⁸ Wâdé na dau pwa pwâra wakè kàwà. Â wiàna wàrapwiri, â guwà paari pâ guwà tèpa *câmu kôo. Â guwà paari mwara é pai maina ma muugère kà Caa.

⁹ «Wânûmoo goowà pwacèwii pai wânûma Caa gooò. Wâdé na guwà tà mwü naa na pimeeari kôo.

¹⁰ Â wiàna guwà pitère dàra é pâ aupitûari kôo, âna guwà tà mwü na pimeeari kôo. Guwà pwacèwii, ba go pitère dàra é pâ popai kà Caa kôo. Â go tà mwü naa na pimeeari kèe.

¹¹ «Go ina tàwà é pâ namuru bèepwiri, ba naa tâa goowà é ipwàdée kôo, â na o tâbawêe é ipwàdée kàwà.»

Guwà mwa tà pimeeariwà

¹² «Wàèni é aupitûari kôo: Guwà mwa tà pimeeariwà, pwacèwii é pai jèe meeariwà kôo.

¹³ Â wàèni é pimeeari na dau imaina: Na é panuà é wâro kèe wà pwi jè âboro ba kà tèpa bée.

¹⁴ Guwà tèpa béeò, wiàna guwà pitère dàra pâ muru na go ina tàwà.

¹⁵ Â o câgo mwa caa ina goowà còwà pâ guwà tèpa ênawéna kôo. Ba pwi ênawéna, âna cáè caa tâmogòori é pwina é pwa wà pwi ukai kèe. Â go ina goowà nabà pâ, guwà tèpa béeò.

«Ba go jèe pwa ma guwà tâmogòori diri pâ muru na é ina tóo wà Caa kôo.

¹⁶ Ba càcaa wâguwà na pitòrigario. Â wâgo na pitòrigariwà. Â go cùruwà, ba na o pwa pwâra wakè kàwà—é pwâra wakè na o tà tâa. Êkaa na ée mwa naa tàwà wà Caa êdiri pâ namuru na guwà ilari jiié, naa na neò.

¹⁷ Wàèni é aupitûari kôo tàwà: Na guwà pimeeariwà.»

Rà o mwa èpàriwà gée gooò

¹⁸ «Wiàna rà èpàriwà tèpa âboro gòropuu, â wâdé na guwà mwa tà niimiri pâ, rà jèe mara èpàrio.

¹⁹ Ba wiàna guwà bwaa tâa jaarà, â rà nye wâdéariwà. Êco na câguwà caa tâa jaarà, ba go jèe pitòrigariwà jii é gòropuu. Êkaa na rà èpàriwà.

²⁰ Guwà pitaniimiri é popai na ia go jèe ina tàwà pâ: Wà pwi ênawéna âna càcaa piwéna jii pwi ukai kèe.

«Â wiàna rà tubaèpà tóo, â rà o nye tubaèpà tàwà mwara. Ba càra caa tòpi é popai kôo, â o càra caa tòpi mwara é popai kàwà.

²¹ «Rà o pwa tàwà é pâ muru [na èpà] ba wàrapwiri gooò, â wàrapwiri mwara ba càra caa tâmogòori wà Pwina é cùruo me.

²² Wiàna câgo caa gére ina tàra é pâ namuru bèepwiri, â pwiri nye gére ticè èpà kàra. Êco na go jèe me kaa, â go jèe ina tàra. Â gée goo kaa pwiri, â o ticè pai tòpi kàra, [na tòtù na o pitèrà] goro é muru na èpà na rà pwa.

15:2 Mataio 3.10 * 15:4 Pwâra wakè kàwà—Résultat de votre travail, fruit de votre travail. 15:6 Mataio 7.19, 13.42
15:8 Mataio 5.16 15:10 Ioane 14.15; 1 Ioane 2.5 15:12 Ioane 13.34 15:13 Ioane 10.11; 1 Ioane 3.16 15:14
Mataio 12.50 15:17 Ioane 13.34 15:19 Ioane 17.14 15:20 Ioane 13.16

²³ «Wà tèpa âboro na rà èpàrio, âna rà nye èpàri mwara wà Caa kôo.

²⁴ Go pwa naa naporomeerâ è pâ muru, na câé caa pâji pwa cè pwi jèpwi. Ba wiàna câgo caa pwa è pâ muru bèepwiri, â pwiri nye gère ticè èpâ kâra. Êco na rà jèe còo, â rà èpàribu ma wà Caa kôo.

²⁵ Â rà wàrapwiri, ba na o còo è auwii naa na tii goro *Naèà kâra, pâ: *Rà èpàrio, âna nye ticè majoroé.* *Psaume 35.19*

Go panuâ me pwi a pitu tàwâ

²⁶ «Napwa naa goowâ, âna go o mwa panuâ me pwi a pitu tàwâ na é me gée jaa wà Caa—âna è Nyuââé Pwicîri, na é [paari è] Âjupâra. Ba, ûna é tèepaa medariwâ, â ée mwa paâjupâraô.

²⁷ Â wâguwâ mwara âna guwâ o mwa paâjupâraô, ba guwâ mu tèpa tâa jaaò gée na autapoo.»

16

Go ina tàwâ ba na guwâ cimwü

¹ «Go jèe ina tàwâ è pâ muru bèepwiri, târa ma guwâ cibwaa pwa ma tiâu cèikî kâwâ.

² Ba o pacoowâ gée na pâ *wâra pitapitiri. Â o me cè pâara na rà o potâmwara wà tèpa âboro. Ba rà niimiri pâ rà piênawéna tà Pwiduée.

³ Rà o wàrapwiri tàwâ, ba càra caa câmogòoribu ma Caa.

⁴ Â go ina tàwâ è pâ muru bèepwiri, ba wiàna o mwa tèepaa è pwiibâ, â guwâ mwa tà niimiri, ba go jèe tàmara ina tàwâ.»

Wâdé na go pâra jiiwâ

«Câgo caa inapâpâri tàwâ è popai bèepwiri, na ia go tapoo todâwâ, ba go bwaa tâa jaawâ.

⁵ Â nabâ, âna go o jèe pâra dari Pwina é cùruo me, â nye ticè pwi jè ârapâarawâ cèna é [niimiriò na é] tawèerio pâ: “Gona gà pâ naapâ?”

⁶ «Â po dau pikîri è pwâranümawâ, gée goro è pwina go gère ina tàwâ.

⁷ Êco na go ina tàwâ è âjupâra pâ: Wâdé ba kâwâ na go pâra. Ba wiàna câgo caa pâra, â o câé caa tèepaa medariwâ wà pwi a pitu tàwâ. Ba go pâra, â go o mwa cùrué medariwâ.

Wakè kâra Nyuââé Pwicîri

⁸ «Wiàna ée mwa tèepaa me, â ée mwa paari târa pâ âboro gòropuu pâ, rà pitanami [naa na pai tâmogòori kâra. Ba càra caa tâmogòori è pai pwa] goo è èpâ ma è *tàrù*, bau è pitèimuru kâ Pwiduée [na o mwa tèepaa].

⁹ Rà pitanami naa goo è èpâ; ba è èpâ kâra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kâra naa gooô†.

¹⁰ Â rà pitanami naa goo è tàrù; ba go o jèe pâra mari wà Caa, [wâgo è Tàrù]. Â o jèe câguwâ mwa caa còoô còwâ.

¹¹ Â rà pitanami mwara, naa goo è pitèimuru kâ Pwiduée. Ba wà Pwiduée, âna ée jèe pitèi diri [wâ *Caatana] pwi ukai kâra gòropuu bèeni.

¹² «Bwaa nye dau wâru è pâ muru na nùmoo na go ina tàwâ mwara. Êco na o bwaa dau tòina tàwâ‡ wiàna guwâ tère ni.

¹³ Wiàna ée mwa tèepaa wà Nyuââé Pwicîri§ na é [paari è] *ÂJUPÂRA, â ée mwa pwa ma guwâ tâmogòori diri è ÂJUPÂRA. Ba o câé caa po ina cè pâ muru cèna me gée gooé, êco na ée mwa ina tàwâ diri è pâ pwina é tère [jilbu ma wà Caa]. Â ée mwa inapâpâri tàwâ è pâ muru na o mwa tèepaa.

¹⁴ Â ée mwa paari è pai maina bau è muugère kôo. Ba ée mwa inapâpâri tàwâ è pâ pwina go ina tée.

¹⁵ Ba diri è pâ pwina kâ Caa âna kôo. Â wâé kaa pwiri na go ina pâ: Ê Nyuââé Pwicîri âna ée mwa inapâpâri tàwâ diri è pâ pwina go ina tée*.»

Ê pikîri âna o pâra nau ipwâdée

15:23 Luka 10.16 15:25 Psaume 35.19, 69.5 15:26 Ioane 14.26 16:2 Mataio 24.9; Luka 6.22; Ioane 9.22 16:3

Ioane 15.21 16:7 Ioane 14.16 * 16:8 Tàrù—Justice. Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwââdàra tii. † 16:9 Ê èpâ kâra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kâra naa gooô—Grec: Càra caa cèikî naa gooô. 16:11 Ioane 12.31 16:12 1 Korénito 3.1-2 ‡ 16:12 O bwaa dau tòina tàwâ—é, Ticè nii kâwâ. § 16:13 Wà Nyuââé Pwicîri—Wiâra è naèà goro è pai ina wée naa na grec (la grammair), âna wâdé na jèe wii pâ è Nyuââé Pwicîri. Êco na wà Ioane, âna é wii ni pâ, wà Nyuââé Pwicîri, ba na é paari tâjè pâ è Nyuââé Pwicîri, âna é pwacèwii Pwiduée, ma Iésu, â pwa pwâranümee. * 16:15 Ê pâ pwina go ina tée—Ê pâ pwina tâa tóo.

¹⁶ «Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa côoô. Â càcaa gòiri mwara géee na càuè, â guwà o mwa côoô còwâ†.»

¹⁷⁻¹⁸ Â rà pi-ina tàra wà pàra tèpa *câmu kêe pâ: «Gona cina é ina pwiri? Â cina é ina mwara pâ càcaa tà gòiri â o càjè caa côoè, â o càcaa gòiri còwâ géee na càuè, â é pâra dari wà Caa kêe? Gona dà é pwina nùmee na é ina tâjè, na é géere ina tâjè pâ: “Càcaa gòiri”?»

¹⁹⁻²⁰ É jèe tamogòori wà Iésu pâ nùmarà na rà tawèerié, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà, guwà géere pitawèeriwà goro é pwina go ina tàwà. [Guwà tère bwàti, ba] nye âjupàra pâ: Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa côoô. Â càcaa gòiri mwara géee na càuè, â guwà o mwa côoô còwâ. Â guwà o i ma pijinünü, êco na pâ âboro gòropuu, âna rà mwa ipwadée. Â guwà o pikîri, êco na é pikîri kàwà âna o mwa pâra nau ipwadée.

²¹ «Wàra é jè ilàri na ée jèe picôo èpo. Ba ûna é tapacîri é tòotù kêe, â é dau maagé. Â wiàna é jèe picôo èpo, â jèe câe caa niimiri còwâ é pai maagé kêe. Ba é jèe ipwadée goro é pai tèepaa kàra pwi nari èpo, naa gòropuu.

²² Â wàrapwiri, na guwà o bwaa pikîri nabà. Êco na go o mwa tèepaa me mariwà còwâ, â o mwa ipwadée é pwàranùmawà. Â o nye ticè jèe âboro cèna é popa jiiwà é ipwadée kàwà.

Guwà ilari, ba guwà o tòpi

²³ «Na pwi tòotù bèepwiri, âna o jèe câguwà caa me nau tawèerio goo cè jèe muru. [Ba é Nyuââ Pwicîri, âna ée mwa pacâmuriwà]. Â go ina tàwà é âjupàra pâ: Diri é pâ muru na guwà o ilari naa na neeô, âna é naa tàwà wà Caa.

²⁴ Tiagoo ni, âna bwaa nye ticè jèe muru cèna guwà ilari naa na neeô. Wàdé na guwà ilari, ba guwà o tòpi, â o tâbawée é ipwadée kàwà.»

Go o jèe pâra còwâ dari Caa

²⁵ «Go mu pwa ucina tàwà na ia go paturawà. Êco na o mwa tèepaa me é tòotù, na o câgo caa pwa ucina còwâ tàwà. Ba go o nye inapàpari tàwà é popai goo Caa.

²⁶ Na tòotù bèepwiri, âna guwà o pwapwicîri tà Caa naa na neeô.

«Câgo caa ina tàwà pâ go o pwapwicîri tà Caa ba kàwà.

²⁷ Ba wà Caa âna dau wânùmee goowà, géee goro é pai wânùmawà gooô ma pai cèikî kàwà pâ go me jiié.

²⁸ Go nye me jii Caa, â go tèepaa me naani gòropuu. Â nabàni, âna go o jèe pâra còwâ géeni gòropuu, dari wà Caa.»

Go jèe piétò jii gòropuu!

²⁹ Rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Gà còo, gà jèe po inapàpari nabà, â jèe câgà caa pwa ucina.

³⁰ Nabà, âna bà jèe còinari pâ, gà tamogòori diri pâ muru. Â câgà caa tapacîri ma bà tawèerigà goo cè jèe muru, [ba gà mara tamogòori é auniimiri kábà]. Êkaa na bà nye cèikî kaa pâ gà me jii wà Pwiduée.»

³¹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona guwà cèikî ni?

³² Guwà còo, o mwa tèepaa é pàara, â é jèe tàgèrè tèepaa, na o mwa nama guwà jèpa ipiina jiiò, â o mwa tà wâgo acari. Êco na càcaa wâgo acari, ba wàibu ma Caa.

³³ Go ina tàwà pwiri, ba na tâa goowà é pinaanapô, wiàna guwà tà tâa gooô. Ba guwà mwa dau picàri naani gòropuu. Êco na guwà gòo, ba go jèe piétò jii é gòropuu.»

17

Pwàra pwapwicîri kà Iésu

¹ Ûna é nabwé ina pwiri wà Iésu, â é nià too naa napwéretòotù, â é ina pâ: «Caa wée, jèe wàéni i pwi pàara kòo. Paari é pai maina ma muugère kòo, Pwina naigà, ba na go paari mwara é pai maina ma muugère'gà.

² Ba gà jèe naa tóo é pitùà naa gò diri tèpa âboro. Êkaa na go naa é *wàro dàra gòiri, tà diri tàpé na gà panuàrà tóo.

³ Â wàéni é wàro: Na rà câmogòorigà, wàgà Pwiduée, na gà nye caapwi co; â na rà câmogòorio, wâgo Iésu Kériso, na gà cùruo me.

⁴ «Go jèe paari é pai maina ma muugère'gà naani gòropuu. Ba go jèe tubamwara diri pâ waké, na gà panuà tóo ba na go pwa.

16:16 Ioane 14.19 † **16:16** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: *Ba go wâjué còwâ naa jaa Caa.*
16:23 Mataio 7.7 **16:27** Ioane 14.21,23 **16:32** Mataio 26.31,56 **16:33** Ioane 14.27; Roma 5.1; 1 Ioane 5.4 **17:3**
 1 Ioane 5.20 **17:4** Ioane 4.34

⁵ Êni, co Caa, âna gà naa tîo cîwâ ê pai maina ma muugère kîo, pwacèwii na nye tà tîo béaa na go bwaa wâjaagâ béaari ê pai tîpò ê gòropuu *.

É pwapwicîri ba kâ tèpa câmu kêe

⁶ «Go jêe inapàparigâ tà tèpa âboro—tà tàpé na ia gà pitòrigarirâ géee na ê gòropuu, â gà naarâ tîo. Ba rà nye tèpa âboro'gâ, â gà jêe panuârâ tîo. Â rà jêe pâra wiâra ê pâ popai'gâ.

⁷ Â rà jêe tâmogòori nabâ pâ, êdiri pâ muru na tâa tîo, âna nye muru me géee jaagâ.

⁸ Ba go naa târa ê pâ popai na gà naa tîo, â rà jêe cau tîpi. Â rà jêe nye câmogòorio bwâti pâ go nye me jiigâ, ba rà cèikî pâ wâgâ na gà cùruo me.

⁹ «Go pwapwicîri ni ba kâra, â càcaa ba kâ tèpa âboro gòropuu. Ûu, go nye pwapwicîri ba kâ tàpé na gà naarâ tîo, ba rà nye tèpa âboro'gâ.

¹⁰ Ba diri ê pwina kâgâ, âna kîo mwara. Â ipaiwâ mwara naa goo ê pwina kîo, âna kâgâ. Â naa goorâ, âna géere paari ê pai maina ma muugère kîo.

¹¹ «Nabâ, âna jêe câgo caa tâa na ê gòropuu bèeni, ba go o jêe tîpaé darigâ. Êco na wàilà, âna rà o tà tâa ni. Caa, wâgâ na gà dau maina awé[†], go ilari pâ gà wéaarirâ, naa na ê pàtamara neegâ, i pwi neegâ na gà naa tîo. Ûu, gà wéaarirâ, ba na rà o caapwi pwacèwiiu na ju caapwi.

¹² Na go bwaa tâa jaarâ, â go wéaarirâ, naa na i neegâ na gà naa tîo. Â go jêe nye wéaarirâ, â càcaa pwa cè pwi jèpwi cèna tiâué jiirâ, êco, wâ pwi âboro caapwi. Ba wâé, âna pitòrigarié[‡], ba na o tiâué [dâra gòiri awé] ba na o coo ê auwii naa na *Tii Pwicîri.»

Gâ wéaarirâ na rà tâa gòropuu

¹³ «Caa wéee, go o jêe paé darigâ. Â go ina ê pâ popai bèeni, na go bwaa tâa ni gòropuu. Go ina pwiri, ba na tâa goorâ ê ipwâdée kîo, pwi ipwâdée na tâbawée.

¹⁴ Go jêe naa târa ê popai'gâ.

«Wâ tèpa âboro gòropuu, âna rà èpàrirâ [ba càra caa pwacèwiirâ]. Ba ê gòropuu bèeni, âna càcaa âji napò kâra. Ba rà pwacèwii, ba câgo caa pwi âboro ni gòropuu.

¹⁵ Êco na câgo caa ilari jiigâ pâ, na gà poparâ géeni gòropuu. Go ilari jiigâ pâ, na gà piwéaarirâ jii wâ Pwi âboro èpâ, wâ *Caatana.

¹⁶ Ûu, ba càcaa tèpa âboro ni gòropuu, ba rà pwacèwii, na câgo caa pwi âboro ni.

¹⁷ «Pacâmurirâ goro ê popai'gâ, ba na rà wâgoogâ bwâti. Ba ê popai'gâ, âna é ÂJUPÂRA[§].

¹⁸ «Go cùrurâ pâ naa na gòropuu, pwacèwii na gà jêe cùruo me naa na gòropuu.

¹⁹ Â go nye ipanuâo tâgâ bwâti, ba na rà tèpa âji âboro'gâ mwara goro ê popai'gâ na âjupâra.»

É ila ba kâ diri tàpé na rà o cèikî

²⁰ «Câgo caa pwapwicîri ba kâra co, â ba kâra mwara ê pâ âboro na rà o mwa tà cèikî naa gooò, géee goro ê popai kâra.

²¹ Wâdé na rà caapwi. Ba ju caapwi, co Caa, ba gà wâro gooò, â go wâro googâ. Â go pi-ila ba kâra diri, pâ, wâdé na rà caapwi naa goju. Êkaa na rà mwa cèikî pâ âboro gòropuu pâ, gà cùruo me naa jaarâ.

²² «Go jêe naa tà tèpa âboro'gâ ê pai maina ma muugère na gà naa tîo. Êkaa na rà o caapwi, wâra pai caapwi kâju—

²³ wâgo naa goorâ, ma wâgâ naa gooò—ba na rà o caapwi bwâti. Â wâ tèpa âboro gòropuu, âna rà mwa tâmogòori pâ gà cùruo me, â wânümagâ goo tèpa âboro kîo, pwacèwii ê pai wânümagâ gooò.

²⁴ «Caa, gà jêe naarâ tîo. Â nümüo na rà tâa na ê pwi ére na go o tâa wê, ba na rà o cîo ê pai maina ma muugère na gà naa tîo. Ba wânümagâ gooò na bwaa càcaa tîpò ê gòropuu.

²⁵ Caa, wâgâ na gà *târù, âna càra caa câmogòorigâ ê pâ âboro gòropuu. Êco na wâgo âna go câmogòorigâ. Â wâ tèpa *câmu kîo, âna rà tâmogòori pâ gà cùruo me.

²⁶ Â go jêe inapàparigâ târa, â go bwaa inapàparigâ târa mwara. Wâépwiri, ba na o wâgoorâ ê pwi pimeaari na gà meaarîo goo, â go wâgoorâ mwara.»

18

É popa tèpa coda wâ Judas ba na rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47-56; Maréko 14.43-52; Luka 22.47-53

^{17:5} Ioane 1.1 * ^{17:5} Pai tîpò ê gòropuu—Rà ina mwara wâ tèpa iijaa pâ: Pai tîpò wâra ê gòropuu. † ^{17:11} Caa, wâgâ na gà dau maina awé—é, Caa na gà pwicîri. ^{17:12} Ioane 6.39, 13.18 ‡ ^{17:12} Pitòrigarié—é, É pitòrigari naigé kêe.

^{17:15} Mataio 6.13; 2 Tésalonika 3.3 § ^{17:17} Grec: Pwapwicîrirâ goro ê ÂJUPÂRA; ê popai'gâ, âna é ÂJUPÂRA. ^{17:18} Ioane 20.21 ^{17:22} Apostolo 4.32

¹ Ûna é pwapwicîri diri wà Iésu, â rà tapàgà napwé Cédron, wàilà ma tèpa *câmu kêe. Â rà pâ naa na jud ére na câmi goro upwâra, â rà tò naawê.

² Â wà Judas, wà pwina ée mwa pwa tûâ tà Iésu, âna é nye tâmogòori bwàti é pwi ére-bà. Ba rà mu nye ciburà pâra naawê ma wà Iésu.

³ Â é popa me naawê é pâ coda na wâru, wàilà bau pâra tèpa wéaari *Wâra pwapwicîri. Ba rà cùrurà wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma tèpa *Farasaio. Â rà popa pâ é pâ wâra ânye, bau pâ uèù, bau pâ neemuru paa.

Wâgo Iésu gée Nazareth

⁴ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori diri é pâ muru, na o tèepaa mariê. Â é pâra cararà, â é ina târa pâ: «Wàilàpà na guwà mudêe?»

⁵⁻⁶ «Wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth.»

«*Wâgo kaa.»

Â rà ti còwâ*, ma tûuboo naa napuu. Napwa naa goo wà Judas, âna é bwaa tâa jaarà.

⁷ Â é tawèerirà mwara wà Iésu pâ:

«Wàilàpà na guwà mudêe?»

«Wà Iésu gée Nazareth.»

⁸ Â é tòpi târa pâ: «Go jèe ina tàwà èri pâ wâgo kaa. Â wiàna nye wâgo kaa na guwà mudò, â wâdé na guwà panuâ tàpèeni, ma rà pâra.»

⁹ É ina pwiri, ba na pâ nau coo é popai, na ia é jèe tàmara ina pâ: «O càcaa tiàu cè pwi jèe âboro gée goo tàpé na gà naarà tò.»

¹⁰ Â wà Simona Pétèru, âna pwa é tauwa kêe, â é càù dò gée na wêe. Â é pwa na é tûboo kaa naa gòro pûru Malkus, pwi ênawéna kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. [Èco na] é tépàgà co i doronyüré ètò.

¹¹ Â é ina tà Pétèru wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tauwa'gà naa na i wêe! Gona gà niimiri pâ, o tàùto na go wâdo é na wârado kâra maagé còo, na é pwabwâti ba kòo wà Caa?»

Naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò

Mataio 26.57-75; Maréko 14.55-72; Luka 22.54-71

¹² Rà tâjûru Iésu wà tèpa coda—wà tèpa coda kà tèpa *Roma, ma wà pwi caa kâra; wàilà ma wà tèpa coda kà tèpa *Juif. Â rà piie goro é pâ utâpwe*.

¹³ Â rà popaé béaa pâdari Hanne, pwi caa kà wâdâ Caïphe. (Wà Caïphe âna é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, na pwi naja-bà.)

¹⁴ Â wâé kaa, na ia é ina tà tèpa Juif pâ: «Wâdé na é bà wà pwi caapwi âboro ba kâra é Ba.»

Ru picâwiâé tupédu a câmu kêe

¹⁵ Ru picâwiâ Iésu wà Simona Pétèru, ma pwi jèe a câmu mwara. Wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, âna é tâmogòori bwàti wà pwi a câmu bèepwiri. Êkaa na, ùna é tò wà Iésu, â é jèe nye tò mwara wà pwini naanidò gòroigé kà pwi ukai.

É pitütòowârié Pétèru

¹⁶ Wà Pétèru âna é jèe tà coo boo gòroigé, goro goropwârawâ. Â é còobé còwâ i pwi jèepwi. Â é patùra i tò ilàri na é piwéaari goropwârawâ, ba na é nama é tò mwara wà Pétèru.

¹⁷ Â é ina tà Pétèru wà tóoni pâ: «É! Pwiini, gà pwi jèe bée Iésu?»

Â é ina pâ: «Bwa, bwa.»

¹⁸ Rà tà tâa wê wà pâra tèpa ênawéna, ma wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri. Â rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau, ba dau maina kaa é moo. Â é tà coo burà pwacârau jaarà wà Pétèru.

É pitawiâ Iésu wà Hanne

¹⁹ Wà [Iésu, âna é coo ara Hanne] pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò [béaa. Â wà Hanne] âna é pitawiâé naa goo tèpa câmu kêe ma pai pwa pupûra kêe.

²⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Go mu nye tûra na ara diri é pâ âboro. Â go mu ipupûra na é Wâra pwapwicîri, ma wâna é pâ *wâra pitapitiri. Â nye ticé jèe popai cèna go pinaapwàniri.

²¹ Â gorodâ na gà bwaa pitawiâô? Wâdé na gà tawèeri é pâ âboro na rà tère é popai kòo. Ba rà tâmogòori é pâ muru na go ina.»

²² Â é tamagérié wà pwi jèe a wéaari Wâra pwapwicîri, na é cimwünyabwerié, â é ina tée pâ: «Kaa! Gà wârapwiri târa pai tòpi'gà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò?!»

* **18:5-6** *Ti còwâ—Reculer.* **18:9** Ioane 17.12 **18:11** Mataio 26.39 † **18:12** *Utâpwe*—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Otâpwe.* **18:14** Ioane 11.49-51

²³ Â é ina tà Hanne wà Iésu pâ: «Wiàna èpà cè pai tòpi kôo, â gà paari tóo cai cè popai èpà na go ina. Â wiàna *tàrù, â cina gà nama tamagério?»

²⁴ Â é panuâé pâ wà Hanne, dari wà Caïphe, gée goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò, na pwi pâara-bà. Â bwaa nye tàgére pii wà Iésu.

É jèu pitütôowâriè Pétéru

²⁵ Na bwaa gére wàrapwiri, â rà tàgére pwacârau wà Simona Pétéru ma wà pâra tàpé. Â rà jèu ina tée pâ: «Pwiini, gà pwi jè a câmu kà Iésu mwara?»

Â é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina pâ: «Bwa, [Câgo caa tâmogôori pwiibâ.]»

²⁶ Â é tâa jaarà mwara wà pwi jè ârapâara tèpa ênawéna kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Wà pwi ênawéna-bà, âna pijènereru ma wà i pwi ia é tégàgà i doronyuruè wà Pétéru. Â é ina tée pâ: «Pwiini, akaé! Wâgà kaa na go cògà naa jaa wà Iésu, na i ére na câmi goro upwâra.»

²⁷ Â é pitütôowâri mwara wà Pétéru. Â é nye to kaa i ja.

Iésu naa jaa Pilato

Mataio 27.11-31; Maréko 15.2-20; Luka 23.1-25

²⁸ Bwaa nye dau dàuru kaa, â rà popa Iésu wà tèpa coda, jii wà Caïphe. Â rà dàtié pâ naa na pwârawâ kà *Pilato, pwi kupénoo roma. Â wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna càra caa too naa na i pwârawâ; [wàrapwiri ba câé caa pwi Juif wà Pilato]. Ba péa rà tà piwâtâmurirà[‡], [wiâra é naèà kâra pwapwicîri kâra] â o càcaa pâri ma rà ija é utimuru pwicîri na tòtòtù *Paséka.

²⁹ Êkaa na é còobé cararâ wà pwi kupénoo Pilato. Â é ina tàra pâ: «Gona dà cè pwina èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni, na guwà me nau piciapwâ gooé?»

³⁰ Â rà ina tée pâ: «Wiàna ticé cè pwina é pwa na èpà, â gona gà niimiri kaa pâ bà o popaé medarigâ?»

³¹ Â é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Guwà popaé còwâ, â guwà pitèié wiâra é naèà kàwâ.»

Â rà ina tée pâ: «Nye ticé tàrù kâbâ [wiâra é naèà kàwâ] ma bà pòtâmwara cè pwi jè âboro.»

³² Tèepaa me é pâ bèepwiri, târa ma coo é popai na é jèe ina wà Iésu, na é inapâpari é pai o bà kêé[§].

Câcaa wâni Mwaciri kôo

³³ É tò còwâ wà Pilato naa na i wâ. Â é todâ Iésu, â é tawèerié pâ: «Gona gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

³⁴ Â é tòpi tée pâ: «Gà ina gée googâ é popai bèepwiri, é, pwa cè jè âboro cèna é inaô tâgâ?»

³⁵ Â é ina tée wà Pilato pâ: «Gona go pwi Juif mwara, wâgo? Rà panuâgâ tóo wà tèpa jèneregâ, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaïlò. Ba dà cèna gà pwa?»

³⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Câcaa wâni gòropuu é Mwaciri kôo. Ba wiàna wâni gòropuu, â pwiri rà gére ipwamuruò wà tèpa ênawéna kôo, ma càcaa panuâò tà tèpa pitùâ kà tèpa Juif. Bwa, càcaa wâni gòropuu é Mwaciri kôo.»

³⁷ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona gà pwi jè ukai?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Âjupâra é pai ina'gâ! Ba go Pwi Ukai. Â go tèepaa naani gòropuu, ba na go picémara é *ÂJUPÂRA. Â wà diri tàpé na rà tâa na é ÂJUPÂRA, âna rà tàmaari é pâ popai kôo.»

³⁸ Â é ina wà Pilato pâ: «Â gona dà 'âjupâra'?»

Nûmarâ goo Barabbas

É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa Juif pâ: «Câgo caa pâmari cè pwina pâri ma é pwa wârimuru goo, é pwi âboro bèeni.

³⁹ Nye câmaajé tâjè, na go panuâ còwâ tàwâ é pwi jè a pwa wârimuru, na tòtòtù Paséka. Â wânau, nûmawâ na go panuâ còwâ Iésu, 'pwi ukai kà tèpa Juif'»

⁴⁰ Â rà nye cau ina too kaa pâ: «Bwa! Càcaa wâé! Gà panuâ Barabbas!» (Napwa wà pwini Barabbas, âna pwi a mura^{*}.)

19

Rà tubaèpâ tée

¹ Wâ *Pilato âna é panuâ Iésu ma pâdié goro ubati.

18:27 Ioane 13.38 † **18:28** Piwâtâmuri—Devenir impur. **18:31** Ioane 19.6-7 **18:32** Ioane 3.14, 12.33 § **18:32**

Pai o bà kêé—Ténamirié naa goro satauro (kuruçé), wiâra pai pòtâmwara âboro kà tèpa Roma. **18:35** Ioane 1.11 * **18:40** *Pwi amura*—Pwiri wà Barabbas, âna é pwi apaa dà tèpa Roma (tèpa pârame na rà pwa kûu tà tèpa apooro napò). Êkaa na wâdé tà tèpa âboro-bà wâé.

² Â wà tèpa coda, âna [rà piècaarié]. Rà pàti é bwe goro é îri upwâra na dau pwa daaé. Â rà tòpò naa gòro pûru Iésu, wâra pé bwe korona [kà pwi jè ukai]. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii*.

³ Â rà pime burèè, â rà pitaurèè gooé ma ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâagà, co pwi ukai kà tàpé Juif!» Â rà dau tamagérié.

Ténamirié naa goro satauro!

⁴ É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa âboro pâ: «Guwâ còo, go jèe panuâê tàwâ, ba na guwâ tâmogòori pâ, nye ticé pwina é pwa na pâri ma é pwa wârimuru goo.»

⁵ Â é pacòobé wà Iésu, âna é bweri i bwe kée na pwa daaé, â jèe wâgooé i ârabwée mii. Â wà Pilato, âna é ina tàra pâ: «Wâépwiri i ji pwi âboro.»

⁶ Ûna rà còoè wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, â rà uu ma tomara too pâ: «Ténamirié naa goro *satauro! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Tâpéebâ, [wiàna nûmawâ na] guwâ ténamirié, â guwâ nye popaé còwâ. Ba wâgo, âna nye ticé èpâ kée cèna go còo.»

⁷ Êco na rà tòpi tée pâ: «É ina pâ é *Pwina naí Pwiduée, muru na dau pwicîri wiâra é naèà kâbâ. Â wâdé na é bà!»

É tawèerié mwara Pilato

⁸ Na é tère bèepwiri wà Pilato, â dau wâgotêe.

⁹ Â é too còwâ naa na i wâ, â é tawèeri Iésu pâ: «Gà pwi a me géepâ, co pwini?»

Êco na câé mwa caa tòpi tée wà Iésu.

¹⁰ Â é ina tée mwara wà Pilato pâ: «Pwini, câgâ caa tòpi tóo? Gona câgâ caa tâmogòori pâ, tà tóo pitûâ ma go panuâgâ, é, ma go pwa ma ténamirigâ naa goro satauro?»

¹¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «O nye ticé tàrù'gâ naa gooò, wiàna câé caa panuâ tâgâ wà Pwiduée géenidò. Napwa naa goo wà pwi âboro na ia é icurio tâgâ, âna é dau pwa na èpâ jiiigâ.»

Númee na é panuâê còwâ

¹² Wà Pilato, âna é tàgère bu naigé ba na é panuâ Iésu còwâ. Êco na wà [tèpa pitûâ kà] tèpa Juif, âna rà ina tée pâ: «Wiàna gà panuâ pwi âboro bèeni, â câgâ caa pwi bée wà César, ukai'gâ. Ba wà pwi âboro na é ina pâ é pwi ukai, âna é pwi a cicara César.»

¹³ Â wà Pilato, âna é pacòobé wà Iésu naa gòroigé. Â é tâaboo naa gòro é autâa kà pwi a pitèimuru, naa na ji ére na ina goo pâ Gabbatha naa na *hébèru (pai ina wèe pâ 'Naigé na pwa goro atù').

¹⁴ Napwa é tòotù bèepwiri, âna tòotù na pibwéka târa tòotù *Paséka, â po gopaé. Â é ina wà Pilato tà tèpa âboro pâ: «Wâéni i pwi ukai kâwâ!»

¹⁵ Â rà tomara too pâ: «Caamwèè! Caamwèè! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Gona nûmawâ na go pwa ma ténamiri wà pwi ukai kâwâ?»

Â rà tòpi tée wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò pâ: «Nye caapwi co, wà César, pwi ukai kâbâ! Nye ticé pwi jèpwi mwara!»

¹⁶ Â é panuâê tàra ma ténamirié naa goro satauro. Â rà popa Iésu wà tèpa coda.

Rà ténamirié naa goro satauro

Mataio 27.33-50; Maréko 15.22-37; Luka 23.33-46

¹⁷ Wà Iésu, âna é nye kâa i satauro kée, â é còobé jii i ville. Â é pâra dàra é pwi ti kâra jaa, na ina goo wè pâ Golgota naa na hébèru, âna pai ina wèe pâ 'Goro pwiripûru âboro'.

¹⁸ Â rà ténamirié† naa goro satauro naawê. Â rà ténamiri mwara é tupédu ârailu âboro, naa goro du jènereè.

¹⁹ É nama rà wii é jè aupwa tii wà Pilato, â rà tòpò naa goro i satauro kà Iésu. Â wâéni é pwina wii naa gò: IÉSU, PWI ÂBORO GÉE NAZARETH, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

²⁰ Âna wii goro pwa hébèru, ma roma, ma grec. Wâru tèpa âboro na rà pûra, ba é ére na rà ténamiri Iésu naawê, âna é tâmwünyabwèri é ville.

²¹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà pwa ma ina tà Pilato pâ: «Gà cibwaa wii pâ: "Pwi ukai kà tèpa Juif". Â gà wii pâ: "É INA PÂ é pwi ukai kà tèpa Juif."»

²² Êco na é tòpi tàra wà Pilato pâ: «É pwina go wii, âna o jèe càcaa tòotéri.»

19:2 Luka 23.11 * 19:2 Ârabwée na dau mii—Na pâara bèepwiri, âna rà coona ârabwée mii wà tèpa ukai. 19:9 Mataio 27.12 19:11 Ioane 10.18; Apostolo 2.23; Roma 13.1 19:12 Luka 23.2; Apostolo 17.7 † 19:18 Ténamiri (é, pònamiri, tanamiri)—Clouer.

Rà ipâdi ârabwée kée

²³ Wà tèpa ârapapé coda, na ia rà ténamiri Iésu, âna rà popa é pâ ârabwée kée. Â rà ipâdi naa goorà ma ipârirà. Â rà popa mwara i ârabwée kée na gòri, na nye ticé autaa[‡] na.

²⁴ Â rà pi-ina tàra pâ: «Jè cibwaa pidàdàrù. Wâdé na jè picàù noo kâra tii naa goo, ba na jè tàmogòori cè pwina kée.»

Ékaa na jèe pâra nau coo é auina naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

Rà ipâdi ârabwée kôo.

Rà picàù noo kâra tii

naa goro ârabwée gòri.

Psaume 22.19

Ba wàépwiri é tûâ kà tèpa coda.

Rà côoé pa âboro kée

²⁵ Pwa ârapapé ilàri na rà cimwünyabweri i satauro—wà nyaa kà Iésu, ma tô ilàri aéjii kà nyaa kée, ma wà Maria, tô wàdà Cléopas, ma wà Maria géé Magdala.

²⁶ Â é tâa wê mwara wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu goosé[§]. Âna é coo goro jènere nyaa kà Iésu.

Ûna é còoru wà Iésu, â é ina tà nyaa kée pâ: «Nyaa, wàépwiri é pwina naigà.»

²⁷ Â é ina mwara tà pwi a câmu kée pâ: «Wàéni wà nyaa'gà.»

Â tapoo napwiri, â é popaé pâ naa na pwârawâ kée wà pwi a câmu kée bèeni.

É maagé bà Iésu

²⁸ Ê tàmogòori wà Iésu pâ é jèe tubamwara diri é waké kée, â é ina pâ: «Nümoò dàra wâdo.» Ékaa na pacoo é auina naa na Tii Pwicîri.

²⁹ Â tâa wê jè wâra jawé, na pwa dipâa na maga na. Â wà tèpa coda, âna rà popa jè imwaano, â rà tòo naa goro pé bàra upwâra *hysope*. Â rà tùu boo naa na i dipâa, â rà cipa too na pwâ Iésu.

³⁰ Â é nacai.

Â nabwé, â é ina pâ: «Go jèe po cau pacoo diri.»

Â é cigòboo, â ègò òmaa kée.

É tòtéé jènereé pwi jè coda

³¹ Bwaa papwicî, tòotù béaa kâra é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Â rà ilari jii wà Pilato wà tèpa pitûâ kâra pâ na rà teciò é pâ duuru â tàpé na rà tâa goro i satauro [ba na o wâci pai bà kâra]. Ba nûmarà na tapwùtùrà, ba na o càra caa tà utòtòro goro satauro*, na tòotù pwicîri. Ba wà pwi tòotù pwicîri-bà, âna pwi tòotù na dau ipwamuru naa goo.

³² Â [é cùru pâ pâra tèpa] coda, â rà teciò du duuru â wà tupédu ârailu âboro na ru tâa goro jènere Iésu.

³³ Êco na, ûna rà tèepaa pâ naa goo wà Iésu, â rà côo pâ é jèe bà, â càra caa burà teciò àè.

³⁴ Êco na wà pwi jè coda, âna é tòtéé i jènereé[†], goro da, â nye joro kaa domii ma jawé.

³⁵ (Wâgo, [pwi a wii é tii bèeni] âna go wiâ é pwina go côo, â jèkutà na âjupâra. Â go wiâ, ba na guwà cèikí naa goo, wâguwà mwara.)

³⁶⁻³⁷ Jèe pâra nau tèepaa é pâ muru bèepwiri, ba na coo é du auina naa na Tii Pwicîri, pâ: *O nye ticé duué na o teciò. Exode 12.46 Â: Rà mwa côo wà pwina rà tòtéé goro da. Zakarie 12.10*

Tòpòé naa na auipwâni

Mataio 27.57-61; Maréko 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro géé Arimathée. Wà pwiibâ âna é wâgoo wà Iésu, êco na câé caa pâra wiâé pâpari, ba wâgotée goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Â é ilari jii wà Pilato i naii wà Iésu, â é naa tàrù tée wà Pilato. Â é pâra wà Ioséfa, ba na é popaé.

³⁹ Â é pâra wiâé wà Nicodème, wà i pwi âboro na ia é pâra dari Iésu na ne. Â é pwa ma pame é jawé ùrea, na pwa goro aloès ma myrrhe, na wâna 30 kilo.

‡ **19:23** *Ticé autaa na—Sans couture.* **19:24** Psaume 22.19 **19:25** Mataio 27.55-56 **19:26** Ioane 13.23 **§ 19:26** *Pwi jè acâmu na dau wânüma Iésu goosé—Munaa wà Ioane. (Còo note goo Ioane 13.23.)* **19:28** Psaume 22.16 **19:29** Psaume 69.22 **19:31** Deutéronome 21.22-23 * **19:31** *Utòtòro goro satauro—Muru na miiri wiâra é naèà kà tèpa Juif. (Còo Deutéronome 21.22-23.) Utòtòro—Accrocher.* † **19:34** *Jènereé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòrowâaè.* **19:35** Ioane 21.24 **19:36-37** Exode 12.46; Nombres 9.12; Psaume 34.21 **19:36-37** Zakarie 12.10; Auinapâpari 1.7 **19:39** Ioane 3.1-2

⁴⁰ Ru popa é niai Iésu, á ru târamiri goro imwaano na gòri. Á ru *upwaaé goro i jawé úra, wiára é nyamanya kà tèpa Juif, na rà ipwàni.

⁴¹⁻⁴² Á ru popaé pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, na wâmwünyabweri i ére na ténamiri Iésu naawê. Á ru tòpôé naa na pé pwi diopwaa kâra pwâramara-atù, na bwaa nye ticé âboro bà na tòpôé naa na. Ru pwànirié naawê, géé goo na, o jèe tapoo tòotù pwicîri [naa bàrane, á pwicîri na rà pwàniri âboro bà, na pwi tòotù-bà].

20

Jèe tiâu Iésu na auipwàni

Mataio 28.1-7; Maréko 16.1-8; Luka 24.1-12

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòotù pwicîri* kâra] na bwaa gòropwaa, âna é pâra naa na auipwàni wà Maria géé Magdala. Á é còo i diopwaa kâra atù, bécamoori i pwêe, âna jèe pwüru tâjii.

² Á é itàa[†] wâjué còwâ, nau pâmari Simona Pétèru, ma wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé. Á é ina tàru pâ: «Rà jèe popa wà Pwi Ukai géé na auipwàni, á câbà caa tâmogòori cèna rà tòpôé naawê.»

³⁻⁴ Á ru pò ma pâra wà Pétèru ma pwi bée, á ru itàa naa na auipwàni. Á é dau awài wà pwini jii wà Pétèru, á é mara tèepaa pâ.

⁵ Á cêe caa tò, á é nye po cùué boo, á é niâ dò naadò wâ, á é còo é pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu.

⁶ Úna é tèepaa pâ wà Simona Pétèru, á é nye tò kaa naadò wâ na auipwàni. Á é còo pâ imwaano na tâgére tâaboo naani napuu.

⁷ Napwa naa goo é imwaano bépii pûrué, âna càcaa pitànaima bau é pâ imwaano-bà. É nye pwa-ité tâa naa na jè ére, na nye cùu bwàti.

⁸ Á ée mwa caa pwicò kà Pétèru wà pwi bée. Á é còo, á é cèiki [pâ wà Iésu, âna é jèe wâro còwâ géé na aubâ].

⁹ (Éco na càru caa pâji po tâmogòori bwàti é pâ auina naa na *Tii Pwicîri, naa goro pai wâro còwâ kà Iésu.)

¹⁰ Nabwé, á ru pâra còwâ wà tupéeni naa pwârawâ na ru pitâa na.

É ipaarié wà Iésu tà tèpa âboro kèe

Mataio 28.9-10; Maréko 16.9-11; Luka 24.35-49

—Tà Maria géé Magdala

¹¹ Napwa naa goo wà Maria, âna é tà coo boo goo i pwâramara-atù, âna é nye tà i wê. Á é cùué boo, ba na é niâ dò naadò wâ.

¹² Á é nye còo kaa du *angela, na ru coona ârabwée pwaa. Wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i pûru wà Iésu; á wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i du âê.

¹³ Á ru tawèerié pâ: «Tòoni, cina gà i?»

Á é ina tàru pâ: «Go imuru Pwi Ukai kòo, ba rà jèe popaé, á câgo caa tâmogòori cèna rà tòpôé naawê.»

¹⁴ É ina pwiri, á é tabiié, á é còo wà Iésu na é tâgére coo wê, éco na cêe caa còoinaé.

¹⁵ Á é ina tée pâ: «Tòobà, cina gà i? Gà mudà i?»

Éco na é tà niimiri wà Maria pâ, wà pwilibâ âna wà pwi âboro na é tòimiri i na upwâra. Á é ina tée pâ: «Wiána wâgâ pwi a popa [naini Pwi Ukai Iésu] á gà paari tóo na gà tòpôé naawê, ba na go pâ nau popaé.»

¹⁶ Á é ina tée wà Iésu pâ: «Maria!»

Á é tabèrèé wà Maria, á é nye còoinaé kaa, á é ina tée naa na pwâratùra *hébèru, pâ: «Au, Rabbouni!» (Pai ina wèe pâ 'Pwi a pwa pupûra'.)

¹⁷ Á é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa tu naa good, ba bwaa câgo caa too dari Caa. Á gà pâra naa jaa tèpa béeò. Á gà ina tàra pâ, go o jèe too dari Caa kòo, wà pwi Caa kàwà mwara; wà Pwiduée kòo, ma wà pwi Pwiduée kàwà mwara.»

¹⁸ Á é pâra wà Maria, á é pâdari tèpa câmu. Á é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Go jèe còo wà Pwi Ukai!» Á é piwiâ tàra é pwâra pitùra kàru.

—Tà tèpa câmu kèe

* 20:1 Tòotù pwicîri—Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. † 20:2 Itàa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Itàa. 20:9 Apostolo 2.24-32; 1 Korénito 15.4 20:14 Luka 24.16; Ioane 21.4 20:17 Roma 8.29; Hébéru 2.11-12

¹⁹ Na bàrane kàra pwi pwapwicíri-bà, àna rà pitànaima na jè pwârawâ wà tèpa câmu. Á rà kiiri é pâ goropwârawâ, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kâ tèpa *Juif. Á é nye tèepaa kaa na nabibiu kàra wà Iésu. Á é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawâ!»

²⁰ Á é paari tàra du na-araraîé ma é jènereé. Á rà nye dau ipwàdéé kaa na rà côo wà Pwi Ukai.

²¹ Á é jèu ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawâ! É cùruo me wà Caa naa na gòropuu; â nabàni, àna go cùruwâ pwacèwii pai pwa kèe tóo.»

²² Á é upirà, ma ina tàra pâ: «Guwâ tòpi é Nyuâaé Pwicíri!

²³ Wiàna guwâ pwanauri é pâ èpâ kàra é pâ âboro, â é pwanaurirà wà Pwiduée. Á wiàna câguwâ caa pwanaurirà, â é pâ èpâ kàra àna o nye tà tâa.»

—*Tà Toma*

²⁴ Napwa naa goo wà Toma (pwi ârapàra tèpa 12 a câmu, jè nee mwara 'Bérepidu'), àna tà tiàué jaarà na é pwi tòotù na é tèepaa marirà wà Iésu.

²⁵ Á rà mwa tà ina tée wà para tèpa câmu pâ: «É cipàparibà wà Pwi Ukai.»

Éco na é tòpi tàra pâ: «Auwa! Pwacoé na go cèikí [pâ é wâro còwâ! Wâdé co wiàna go côo é auru paò goro du na-araraîé. Á wiàna go tùu géé goo é mangadaîô naa na é auru paò, ma tòpò mwara é na-araraîô naa goo i jènereé!»

²⁶ Géé na càuru caapwi nadàpara pwapwicíri, â rà pitànaima mwara wà tèpa câmu naa na i wâ, â jèe wàilà ma Toma. Á rà kiiri é pâ goropwârawâ, éco na é tèepaa marirà wà Iésu. Á é coo nabibiu kàra, â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawâ!»

²⁷ Á é ina tà Toma pâ: «Gà côo i du na-araraîô. Á gà tòpò i mangadaîgâ naa na. Á gà pame i na-araraîgâ, â gà tòpò naa goo i jènereé. Á gà cibwaa pidumapié, â gà cèikí!»

²⁸ Á é tòpi tée wà Toma pâ: «Pwi Ukai kôo ma Pwiduée kôo!»

²⁹ Á é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa cèikí ba gà còoô. Cidòri nyuâa tèpa âboro na rà cèikí, na càra caa còoô.»

Gorodà na wii pwi tii bèeni?

³⁰ Dau wâru é pâ *câmu kàra pàtàma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa câmu kèe. Càcaa wii diri naa na é tii bèeni.

³¹ Éco na é pâ popai bèeni gére wii, àna wii, ba na guwâ cèikí pâ, wà Iésu àna é pwi *Mesia, *Pwina naí Pwiduée. Á wiàna guwâ cèikí naa gooé, â o tà tàwâ é *âji wâro na wâgoóé.

21

Na bàrawià Galilée

¹ Géé na càuru para tòotù, â é ipaarié mwara wà Iésu, tà tèpa *câmu kèe, na bàrawià Galilée*.

Á wàéni é pai ipaarié tàra:

² Rà picaatâa [wâ para tèpa câmu kèe]—wà Simona Pétèru, ma Toma (jè nee mwara 'Bérepidu'), ma Natanaël† (pwi âboro géé Kana wà Galilée), ma wà tupédu naí Zébédée, ma tupédu àrailu mwara.

³ Á é ina tàra wà Simona Pétèru pâ: «Go bwaa pâra nau pwa puà.»

Á rà ina tée pâ: «O wàjè.»

Á rà pâra, â rà too naa na i wànga, â rà pâra nau pwa puà. Éco na, na pwi ne-bà, àna nye ticé àrapokâa kàra.

⁴ Na pâra nau pwaa dôme, àna wà Iésu, àna é nye tà tâa nidò bàrawià. Éco na bwaa càra caa còoinaé.

⁵ Á é ina tàra pâ: «Ico tàpéeni, nye pwa cè ârawéà kàwâ?»

Á rà tòpi tée pâ: «Auwa, nye âji ticé.»

Rù Còoina Iésu

⁶ É ina tàra pâ: «Guwâ tòpò i puà naa gòro étò kàwâ, ma o pwa cè ârawéà kàwâ!»

Á rà tòpò, â jèe càcaa pâri ma rà dàgòtù, ba dau tòina goro é pai wâru wàra pâ ârawéà.

⁷ Á wà i pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu gooé, àna é ina tà Pétèru, pâ: «Ée! Wà Pwi Ukai pwiri!»

Á wà Pétèru, àna é nye nama pòpii i àrabwée kèe goro opiié, â é nye ègò kaa naa nawià, [â é éoo too dari Iésu].

20:20 Ioane 16.22; 1 Ioane 1.1 **20:23** Mataio 16.19 **20:29** 1 Pétèru 1.8 **20:31** Ioane 3.15; Roma 1.17; 1 Ioane

5.13 * **21:1** Galilée—Grec: *Tibériade*. Còo mwara *Nawià Galilée* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*). † **21:2** Natanaël—Nee *Barthélémy* naa na pâ tii kâ Mataio, Maréko ma Luka. **21:3** Luka 5.4-7 **21:7** Mataio 14.29; Ioane 13.23

⁸ Â rà gére me mariru wà pàra tèpa câmu bée gòro i wànga. Â rà jèe po tadàti i puà, goro é pai wàru wàra é àrawéa na. Ba rà jèe tà wámwünyabweri é bàrawià[‡].

⁹ Â rà ràdòo, â rà boo gée na i wànga, [â rà tòpaé]. Â rà pàmari é poloa bau é pà àrawéa na tâa na dàuru ànye.

¹⁰ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Pame cè pàra àrawéa gée goro é pwina guwà bwaa taa.»

¹¹ Â wà Simona Pétèru, âna é wâjué còwâ naa na i wànga ba na é dàti dò naa gòromwari i puà. Â po 153 àrawéa maina na tâa na i puà, êco na càcaa madàpa i puà.

¹²⁻¹³ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Jè ija.» Â é popa i poloa ma i àrawéa, â é jèpa naa târa jècaa.

¹⁴ Â nye ticé pwi jèpwi gée goorà, cèna é tawèerié pâ «Gona wâgà wàa?» Ba rà jèe nye tâmogòori pâ wà Pwi Ukai.

¹⁴ Wàépwi beàracié kâra pai iparié kèe tà tèpa câmu kèe, gée na càuru é pai wàro còwâ kèe gée na aubà.

Ru pitùra Iésu ma Pétèru

¹⁵ Gée na càuru é pai pi-ija kàra, â wà Iésu, âna é tawèeri Simona Pétèru pâ: «Simona, pwina naí Iona[§], gona dau pimaina é pwàranümagà goodò, jii é pwàranüma wà tàpèeni goodò?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, gà jèe nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ nari mutò kòo.»

¹⁶ Â é wailu tawèerié pâ: «Simona, pwina naí Iona, gona dau wânümagà goodò?»

Â é tòpi tée mwara pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, ba gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà wéaari i pâ mutò kòo.»

¹⁷ Â é wacié tawèerié pâ: «Gona gà nye pwi gòrobéè?»

Â é nye dau pikiri kaa wà Pétèru, gée goro na é jèe po wacié tawèerié.

Â é tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, gà nye tâmogòori diri é pâ muru, â gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ mutò kòo.

¹⁸ Gà tère bwàti, ba go ina tâgà é àjupàra pâ: Na pàara na gà bwaa dopwa na, âna gà nye ipii acari é karapuu'gà. Â gà nye pàra naa na ère na gà càbawâdè. Êco na, wiàna gà mwa ijiao, â gà o mwa patàru é du ìgà, â ée mwa pii é karapuu'gà cè pwi jèpwi. Â ée mwa popagà pâ naa na ère na càcaa nümagà na gà pâ naawè.»

¹⁹ (É ina pwiri, ba na é inapàpari é pai o bà kà Pétèru*, târa ma o pwamaina wà Pwidiúée.)

Ûna é jèe ina pwiri, â é ina tée wà Iésu mwara pâ: «Gà me wiâô!»

Wà pwina wânüma Iésu goodè

²⁰ [Na gére wàrapwiri, â] wà pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu goodè, âna é gére me wiàru. (Wà pwiibà, âna i pwi ia é tâa goro jènere wà Iésu, na i pwi bènabwé pi-ija kàra, na ia é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà na o ipwa tûâ tâgà?»)

Â é tabiié wà Pétèru

²¹ â é còoé, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, âna wà pwini na?»

²² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nümoo na cáé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kòo còwâ; â é pwiibà âna târa dà'gà? Wàéni é pwina go ina tâgà: Gà me wiâô!»

²³ Gée goo pwiri, na ipàra é jèkutà wànabibiu kà tèpa pàra wiâ Iésu, pâ, pwiri o cáé caa bà wà pwi a câmu-bà. Caapwi co, na cáé caa ina wà Iésu pâ, o cáé caa bà. Â é nye po ina co pâ: «Wiàna nümoo na cáé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kòo còwâ, â târa dà'gà?»

²⁴ Napwa naa goo wà pwi a câmu-bà, âna wàe na é *paájupàra é pâ muru bèepwiri, ma wii naa na tii. Â bà jèe nye tâmogòori pâ àjupàra é pai ina kèe.

²⁵ Nye dau wàru awé é pàra muru na é pwa wà Iésu. Êco na, wiàna jè cau wii diri, â go niimiri pâ, é gòropuu âna é po dau kîri târa ma tâa na! Nabwé!

[‡] 21:8 Wámwünyabweri... Napéaati naa na grec pâ: *Wâpà na 100 mètres.* 21:11 Luka 5.6 21:14 Ioane 20.19,26 § 21:15

Iona—é, Ioane. 21:16 Apostolo 20.28 21:19 Mataio 16.24–25; 2 Pétèru 1.14 * 21:19 *Pai o bà kà Pétèru—Pai ina wèe pâ, rà o tètámwara Pétèru wà tèpa cicaracé.* 21:20 Ioane 13.23–25 21:24 Ioane 19.35 21:25 Ioane 20.30

Wakè kà tèpa Apostolo Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Nye wà Luka, wà pwina é wii è *Tii kà Luka*. É tapoo pàra wiâ *apostolo Paulo naa nabibiu kàra béarailu kàra pai pàra kà Paulo. Tapoo géé goro nee tii 16.10, âna é wii pâ «*Bà pàra...*»

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 61 ma 65, géé na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma. (Còo naporomee 27-28.)

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi jè âboro imaina naa jaa tèpa Roma. Còo naa na autapoo goo è *Tii kà Luka*.

Cina é wii?

É tòobàra bétapoo tii kèe. Naa na *Tii kà Luka*, âna é piwiâ wâro kà Iésu, ma pai bà ma wâro còwâ kèe. Á naa na tii bèeni, tii *Apostolo*, âna é piwiâ pâ, é píbiwiri pâ, è *Picémara Wâdé géé *Iérusaléma, tia diri napô Judée, ma Samaria, ma tia Roma, pwi ville na dau maina naa gòropuu na pwi pàara bèepwiri. Ba é tâa gò tèpa apostolo è pàtàmara Nyuââé Pwicîri, ba na rà pwa i pwi ia é pwa wà Iésu.

Munaa nùma Luka na é paari mwara tà tèpa Roma (na rà tèpa pitùâ na pâ napô na wâru) pâ, wà tèpa cèikí naa goo Iésu, âna rà tèpa âboro na pitòimiri wâro kàra, â càcaa nùmarà na rà pagù è napô.

Dà ère è tii bèeni?

É tapoo goro pai boome kàra Nyuââé Pwicîri, naa gò tèpa apostolo (naporomee 2). Naa naporomee 3-12, âna é piwiâ wakè kà Pétèru ma pàra tèpa bée naa na ville Iérusaléma, ma napô *Judée, tiagoro napô na tàmwünyabwerié, wà *Samaria.

Naa na autapoo goo, âna wà tèpa cèikí naa goo Iésu, âna rà cau tèpa *Juif. Á càcaa nùmarà na rà piwiâ popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é paari tà Pétèru pâ, è Popai Wâdé, âna kàra diri pâ Ba wà gòropuu (naporomee 10-11, ma 15).

Jè pùra naa naporomee 9 è pai todâ Paulo, pwi âboro na ia dau tubaèpà tà tèpa cèikí béaa. Á é biie, â é pàra wiâ Iésu. Naa naporomee 13-28, âna wà Luka, âna é piwiâ wakè kà Paulo, naa na âracié pai pàra kèe na pâ napô na wâru. É picémara è Picémara Wâdé, ma tapoo pâ wàra pwapwicîri, ma pagòo tèpa cèikí wè, tèepaa naa na ville Roma, naa naporomee 28, na è naja 62.

É pâ tii kà Paulo (*Roma—Philémon*), âna é wii tà tèpa cèikí na pâ ère-bà na ia é mara tâa wè. Êkaa na, è tii bèeni, *Apostolo*, âna târa pitòobàra diri pâ tii bèepwiri. Na è naja 51, é, 52, âna é tâa Korénito naa napô Grèce (*Apostolo 18.1-18*). Á géé na càué, na naja 53-55, âna é wii tii *1 Korénito* tà tèpa cèikí wè, na pàara na é tâa na ville Éféso. (Còo *Apostolo 19.8-10*.) Á géé na càué mwara, na é tâa Roma (piwiâ na *Apostolo* naporomee 28), â é wii tà tàpé Éféso.

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni è pâ pwi bèepwiri:

- É wâro na wâdé, ma è picaatâa ma pai pwapwicîri kà tèpa tapoo a cèikí;
- É pai tubaèpà tà tèpa cèikí naa Iérusaléma. Géé goo pwiri na rà ipiina ma picémara pitiri è popai;
- É pâ ipwa pupùra kà Pétèru, ma Paulo, ma Étienne.

Pai pitàgoo tii Apostolo

É cùru tèpa cèikí wà Iésu ba na rà paâjupâraê pitiri (*1.1-2.13*)

Ipwabwàtirà (*1.1-26*)

Rà tòpi Nyuââé Pwicîri (*2.1-13*)

Paâjupâra Iésu naa Iérusaléma (*2.14-7.59*)

Pétèru (*2.14-5.42*)

Étienne (*6.1-7.59*)

Paâjupâra Iésu naa Judée ma Samaria (*8.1-9.43*)

Todâ Paulo (*8.1-9.31*)

Paâjupâra Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif (*10.1-12.25*)

Pétèru (*10.1-11.18*)

Tubaèpà tàrà (12.1-25)

Pai pâra kà Paulo (13.1-21.26)

Paâjupâra Iésu tiagoo tèpa Roma (21.27-28.31)

Tâjûru Paulo (21.27-23.35)

Paulo naa Césarée ma Roma (24.1-28.31)

Gée na càuru pai wâro còwâ kà Iésu

¹ Théophile*, naa na é tapoo tii kôo, âna go piwiâ tâgâ diri é pwina é pwa wà Iésu, ma é pacâmuri gée na autapoo goo,

² tiagoro é tòotù na dàgòtùe too naa *napwéretòotù. Béaa kâra é pai too kêe, âna é naa tà tèpa âboro é pâ naèà kêe, goro é pàtàmara é Nyuââé Pwicîri. Wà tèpa âboro bèepwiri, âna é jèe pitòrigarirà, ba naa tèpa *apostolo kêe.

É ina pai me kâra Nyuââé Pwicîri

³ Gée na càuru é pai bà kêe, â é piâpârié tàrà. Â wâru é pâ muru na é pwa, ba na é paari tàrà pâ é jèe wâro còwâ. Â é pipaarié tàrà na pâra pâara naa na 40 tòotù, â é picémara é *Mwaciri kà Pwidueé.

⁴ Ūna é bwaa tâa jaarà, â é ina tàrà pâ: «Guwà cibwaa pâra gée *Iéruusaléma, ba na guwà tapaçiri i pwi, na ia é jèe ina béaa wà Caa, â ia go jèe ina tàwà mwara.

⁵ Ba wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé. Â napwa naa goowà, âna càcaa dàra wâru cè pâ tòotù, â o *upwaaawà goro é Nyuââé Pwicîri.»

É too naa napwéretòotù

⁶ Ūna rà caatâa wà tèpa apostolo ma wà Iésu, â rà tawèerié pâ: «Pwi Ukai, o napwiri na gà o tòpò còwâ é mwaciri wâ *Isaraéla?»

⁷ Â é tòpi tàrà pâ: «Càcaa wâguwà na, na guwà tâmogòori é pâ pâara ma tòotù na é tòpò wà Caa wiâra é câbawâdé kêe.

⁸ Êco na guwà o tòpi é pàtàmara é *Nyuââé Pwicîri, na ée mwa me naa gòwà, ba na guwà o mwa tèpa *paâjupâra na Iéruusaléma, ma naa na diri é pâ ére wâ napò *Judée ma Samaria, ma tia pwâadàra é gòropuu.»

⁹ Gée na càuru na é ina tàrà pwiri, â càué too jiià naa napwéretòotù. Â tiàué naa na pé nee.

¹⁰ Ūna rà bwaa nye tàgére niâ too wiâé, â rà pò goo tupédu âboro na ru coona ârabwée pwaa[†],

¹¹ â ru ina tàrà pâ: «I tàpé Galilée, cina guwà tàgére coo awé? Cina guwà tàgére còo é napwéretòotù? Guwà nye còo é pai too kà Iésu bèeni naa napwéretòotù, â na o mwa wàrapwiri cè pai wâjué còwâ kêe[‡].»

Pai tòotéri Judas

¹² Wà tèpa apostolo, âna rà wâjué còwâ gée gòrojaa Élaio[§], pâ naa Iéruusaléma, tàpo wâna caapwi kilomètre.

¹³ Ūna rà tèepaa pâ, â rà too naa na é pwi naditârâwà na tàdòiti wâna é pwârâwà na rà mu ciburà tâa wé. Wà tàpéebà, âna wà Pétéru, Ioane, Jacques ma André, Filipo ma Toma, Barthélemy ma Mataio, Jacques pwina naí Alphée, Simona pwi Zéloté*, ma wà Jude pwina naí wà Jacques.

¹⁴ Â rà caajurirà, â rà nye tà pwapwicîri taaci, wàilà ma pa ilàri, ma wà Maria nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jii Iésu.

É patûra tèpa cèikí wà Pétéru

¹⁵ Na pwi jè tòotù, âna po 120 wàilà tèpa cèikí na rà picaatâa, â é cimadò gée nabibiù kàra wà Pétéru, â é ina tàrà pâ:

¹⁶⁻¹⁷ «Tèpa aéjii kôo, wâdé na coo é auinapopai naa na Tii Pwicîri, na é pinaigé mee é Nyuââé Pwicîri na ia é tûra goo wâ *Davita. Ba é jèe ina béaa pâ wà Judas—pwi jèe apostolo béebà—âna ée mwa pwi naigé mee, ma rà tâjûru wà Iésu.»

1:1 Luka 1.3 * **1:1** Théophile—É wii é tii bèeni wà Luka tà pwi jè âboro imaina na nee Théophile. **1:2** Maréko 16.19; Luka 24.49-51 **1:3** Luka 24.36-49; Apostolo 10.41 **1:4** Luka 24.49; Ioane 14.16-17; Apostolo 2.33 **1:5** Mataio 3.11 **1:6** Luka 24.21 **1:7** Maréko 13.32 **1:8** Mataio 28.19; Luka 24.48 † **1:10** Tupédu âboro... Pai ina wée pâ, tupédu angela. Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*). **1:11** Mataio 26.64; Luka 21.27 ‡ **1:11** Pai wâjué còwâ kêe—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: *Pai wâjué kêe còwâ*. **1:12** Luka 24.50-53 § **1:12** Gòrojaa Élaio—*Mont des Oliviers*. **1:13** Mataio 10.2-4 * **1:13** Zéloté—Pwi àji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napò kêe. Còo mwara *Judée, Roma* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **1:16-17** Psaume 41.10

¹⁸ (Napwa naa goo wà Judas, âna é pa é napuu goo wâri wâra pai icuri kêe wà Iésu, â é tûu, â tabôaa é naaé, â tabaégò é pâ wâgoóé.

¹⁹ É pwi jèkutâ bèepwiri, âna rà capai tâmogòori diri wà tèpa âboro na ville Iérusaléma, â rà pwa ma neere é pwi ére-bà pâ Hakeldama, na pai ina wée naa na pairâ pâ 'napuu na pwa domii na'.)

²⁰ [Â é tòobàra pâ wà Pétéru, â é ina pâ]: «Ba jèe wii naa na tii Salamo pâ:

O ticia pwârâwâ kêe.

O ticé cèna ée mwa tâa wê.

Psaume 69.26

«Â jèe wii mwara pâ:

É tòotérié pwi jèpwi.

É popa wakè kêe.

Â wâdé na wâra.

Psaume 109.8

21-22 «Èkaa na wâdé na pwa cè pwi jè béebà, ba na pwi jè a *paâjupâra é pai wâro còwâ kâ Iésu. Wâdé na wà pwi âboro-bà, âna pwi jè ârapâara tâpé na rà mu nye ciburâ pâra wiâjè, naa na pâara na é bwaa tâa jaajè wà Pwi Ukai kâjè—tapoo na é piupwaa wà Ioane; tiagoro é pai too kâ Iésu naa napwéretòotû.»

Rà pitòrigari Matthias

²³ Rà pitòrigari tupédu ârailu—wà Ioséfa na nee Barsabbas, jè nee mwara Justus, ma wà Matthias.

²⁴ Â rà capai pwapwicîri, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgâ na gà tâmogòori é pwâranûmara diri é pâ âboro; gà paari tâbâ cè pwi âboro na gà jèe pitòrigarié naa na tupédu âboro bèeni,

²⁵ ma é pa wakè kâ Judas ma pwi apostolo. Ba é jèe panuâ é wakè kêe wà Judas, â é jèe pâra naa na é pwi ére kêe. [Ba é jèe tîpi é pumara wakè kêe na èpâ.]»

²⁶ Â rà càù noo kâra tii† naa gooru, â wâru noo kâra tii kâ wà Matthias, â rà naaé géé, ma pwi bée wà tèpa 11 apostolo.

2

É me Nyuâaé Pwicîri naa gò tèpa cèikî

¹ Na tòotû kâra Pentecôte, [*tòotû maina kâra piûnya] âna rà pitànaima na jè ére wà tèpa cèikî.

² Â rà nye tère kaa é pwina é boome géé napwéretòotû na pwa aié na pwacèwii é airi pwéretòotû na dau maina. Â é nye pwaai kaa é wâ na rà tâa na.

³ Â rà còo na tèepaa me é pâ pwina pwacèwii é doromara ânye, â jèpa ti gòrà jècaa.

⁴ Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà diri, â rà tûra na é na jèpapara pwârâtûra, wiâra na é naa târa é Nyuâaé Pwicîri.

Wâru tâpé na tère na jèpa pairâ

⁵ Na pwi pâara bèepwiri, âna rà wâro wâ *Iérusaléma wà tèpa *Juif na dau wânûmarâ târa é pwapwicîri, âna rà me géé na diri é gòropuu pitiri.

⁶ Â wà tâpéebâ, âna rà cau itâa, ma caatâa naa, na rà tère pâ naawé i pwi airimuru. Â po tabaticè nûmarâ, ba rà tère tèpa cèikî na rà tûra naa na jèpapara pwârâtûra.

⁷ Po dàpàgâ târa, â rà pitawèerirâ pâ: «Gona wà tèpa âboro bèeni na rà gére tûra, âna càcaa tèpa âboro diri géé Galilée?

⁸ Â gorodâ na jè térerâ, na rà gére tûra na jèpa paijè jècaa*?»

⁹ Ba géé nabibiu kâra, âna pwa tèpa âboro na rà me géé napô *Judée. Â pwa pâra tâpé na rà me géé na pâ napô—géé Parthes, ma Médie, ma Élam ma Mésopotamie. Â pwa pâra tâpé na rà me géé na jè province kâ tèpa *Roma—Cappadoce, ma Pont, ma Asia,

1:18 Mataio 27.3-8 1:20 Psaume 69.26, 109.8 1:21-22 Mataio 16.19; Maréko 1.9; Ioane 15.27 † 1:26 Noo kâra tii—Tirage au sort. Wâni Kalédoni, âna jè pwa goro noo kâra tii, éco na wà tèpa ijiao kâ tèpa Juif, âna rà pwa goro atû. 2:1 Lévitique 23.15-21; Deutéronome 16.9-11 2:3 Mataio 3.11 2:4 Maréko 16.17; Apostolo 4.31, 10.44-46, 19.6 * 2:8 Nee tii 9-11 naa na grec, âna gòobâra popai na rà ina wà tèpa âboro naa na nee tii 7 ma 8.

¹⁰ â gée na ére mwara wâ Phrygie ma Pamphylie†. Â wâ pàra tàpé, âna rà me gée napô *Aigupito, â gée na nyi nari napô gée goo na ville Cyrène wâ Libye. Â wâ pàra tàpé mwara, âna rà me gée Roma,

¹¹ â gée gòropô wâ Crète; â gée napô Arabie. Â pwa pàra tàpé gée jaarà, âna rà nye tèpa âji Juif; ma wâ tàpé na rà cèikí naa goro é pwapwicíri kà tèpa Juif.

Â rà pitawèerirà pà: «Gona dà majoroé ma jè tère wâ tèpa âboro Galilée bèepwiri na rà gére ina naa na é jèpa paijè é pà muru na maina na é pwa wâ Pwiduée?»

¹² Â rà dau pò diri, â càra caa tàmogòori cèna rà niimiri, â rà pi-ina tàra pà: «Dà pai ina wèe ni?»

¹³ Êco na pwa pàra tàpé na rà piècaari tèpa cèikí, â rà ina pà: «Bwa! Rà nye dau ipwirié kaa goro dipâa!»

É patùra é Ba wâ Pétèru

¹⁴ Ê cimadò wâ Pétèru ma wâ tèpa 11 *apostolo bée, â é mwa patùrarà, ba na rà tàmogòori bwàti. «Bwa; guwà tère, co tèpa jènereô‡, ma wâguwà diri na guwà wâni Jérusaléma. Guwà tòpa tàmaa ma go ina bwàti tàwà é pwina gére tèepaa.

¹⁵ Wâ tèpa âboro bèeni, âna càra caa ipwirié pwacèwii é pai niimiri kàwà, ba mwa nye gére 9h§ dàuru kaa.

¹⁶ Bwa! Wàéni kaa i popai kà [Pwiduée, na é naigé mee wà] *péroféta Joël:

¹⁷ *Go o mwa naa boopaé*

é Nyuâaé kôo
naa gò tèpa Ba,
na tòotù pwicò.

Go o mwa naa popai kôo

tà pa èpo paaò
ma èpo kàwà.

Rà mwa tomara too

tàra inapàpari.

Go o mwa paari

pà muru na nyuâa
tà pa èpo dopwa kàwà.

Go o mwa patùra

tèpa ijiao kàwà
naa na naurune.

¹⁸ *Go o naaboo Nyuâaò,*

na pwi pàara-bà,
naa goo pà énawéna kôo,
pa ilàri ma paaò.

Rà mwa picémara popai kôo.

¹⁹⁻²⁰ *Go o nama tèepaa*

pà muru na ité
na càcaa mu còo

naa gopaérenao
ma naa gòropuu.

Too ànye ma mu.

O caé caa té tòotù.

Ba é biie ma bàuté

O mii parui

pwacèwii domii.

O cau coo diri

béaa kàra pwi tòotù

—tòotù kà Pwi Ukai.

Nyamu ma pwényuâa

pwi tòotù kôo-bà.

²¹ *Ée mwa udò awé*

wà pwina ée mwa todòo

† 2:10 Cappadoce, Pont, Asia...Phrygie ma Pamphylie—Rà taa napò na ina goo pà Turquie nabà. ‡ 2:14 Tèpa jènereô—Tèpa Juif. § 2:15 9h—Wâ tèpa Juif, âna rà mwa ija ma wâdo na 10h dàuru gée na càuru pwapwicíri. ¶ 2:17 Joël 3.1-5

na pwi tòotù-bà!»

Joël 3.1-5

É jèe wâro còwâ Iésu

²² [É ina mwara wà Pétéru pâ]: «Tèpa âboro *Isaraéla, tàpo tâmaari é popai na go ina tàwà: Wà Iésu pwi âboro Nazareth, âna wà pwi âboro na é jèe tàmara pitòrigarié wà Pwiduée. Á wà Pwiduée, âna é jèe paarié tàwà, ba é nama é pwa é pâ *câmu kâra pàtamee naa nabibiu kàwà, na guwà pò goo.

²³ Wà pwiibà, âna pinaaé tàwà, â guwà pwa ma é bà, ma guwà nama rà tanamirié naa goro *kurucé wà tèpa âboro èpà. Êco na é mara tâmogòori diri pwiibà wà Pwiduée, â nye càbawádé kée na wàrapwiri.

²⁴ [Á géé na càùru é maagé còo kà Iésu] â é upaé jii é pwâra bà, â é pawâroé còwâ. Ba nye ticé pàtâmara é pwâra bà naa gooé.

²⁵ Ba é jèe tàmara picémaraé wà *Davita na é ina pâ:

*Go nye tà còo taaci
wà Pwi Ukai béaa kòo.*

*É tâa gòro âji îò,
â cãgo caa gûmagù.*

²⁶ *Go ipwádée ma picagòtùé!*

*Ba wiâna go bà,
â o nye tà wádé naa gooò.*

²⁷ *[Go ina tée pâ]:*

*Gà jèe pitòrigario
ma go pwi ênawéna'gà.
O cãgà caa panuâ nyuâaô
ma é tâa na aubâ*.*

*O cãgà caa panuâ naiio
ma o wai ma botére.*

²⁸ *Gà jèe paari tóo
é naigé mara wâro.*

*Go o mwa ipwádée,
ba gà tà wãjaa!»*

Psaume 16.8-11

²⁹ [É tòobàra pâ wà Pétéru, â é ina tàra pâ]: «Tèpa jènereò, cãgo caa piwâ† na go ina ba pwéelaa tàwà pâ: Wà pwi jojoorjé Davita, âna é bà, â pwànirié, ba jè bwaa tà còo nabàni é bwàmù kée, naa jaajè.

³⁰ Êco na é nye pwi péroféta, [ba é pame é popai géé jaa Pwiduée] â é nye tâmogòori é *auipwataâboro kà Pwiduée na é ina tée pâ:

*Go o mwa pitòrigari
cè pwi âboro caapwi
gée goo wà tèpa gòobàragà.
Ée mwa tâa na autâa'gà.
Ba wãgo na go o mwa pwa.*

Psaume 132.11

³¹ «Ûna é ina pwiri wà Davita, â é mara ina wà pwi *Mesia na ée mwa me. Ûna é ina pâ, o cãé caa panuâé naa na aubà, â o càcaa wai ma botére é naiié, â é inapàpari é pai wâro còwâ kà pwi Mesia.

³² Á wà pwi Iésu na go gére ina tàwà, âna wàé kaa pwiri, ba wà Pwiduée, âna é jèe pawâroé còwâ géé na aubà. Á nye wàibà kaa tèpa *paâjupàraé diri.

³³ «Á é naaé too wà Pwiduée Caa naa gòro âji îé [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru] â é naa tée é Nyuâaé Pwicîri, na é jèe nabwé ina béaa. Êkaa na naa boome naa gòbà é Nyuâaé Pwicîri, wâra na guwà gére còo ma tère nabà.

³⁴⁻³⁵ Ba wà Davita, âna cãé caa too naa napwéretòtù, êco na é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwidiúé
na é patùra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gôro iô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

³⁶ «Wádé na wâguwà é Ba Isaraéla, âna guwà cãbaâjupâra[‡] pâ, wà i pwi Iésu na ia guwà tanamirié naa goro kurucé, âna é nama é pwi Mesia ma Pwi Ukai wà Pwidiúé.»

Dau wâru tàpé na rà cèikí

³⁷ Na rà tère é popai bèepwiri, â cau tatée ma tabagéaa diri é pwâranûmarà, â rà ina tà Pétèru ma tèpa apostolo bée pâ: «Tèpa jènerebà, na bà pwa dà?»

³⁸ Á é ina târa wà Pétèru pâ: «Guwà pinûnûma ma guwà biiwà. Á guwà nama *upwawà jècaa, naa na nee wà Iésu *Kériso, ba na o pwanauri é pâ épà kàwà, â na guwà o tópi é âraimeai, i Nyuûaê Pwicíri.

³⁹ Ba é auinabéaa bèepwiri, âna kàwà ma tèpa naíwà ma diri é pâ âboro na rà wáiti awé^S na ée mwa todàrà wà Pwidiúé, Pwi Ukai kâjê.»

⁴⁰ Dau wâru mwara é pâ popai na é paâjupâra târa ma pagòorà goo wà Pétèru. Á é ina târa mwara pâ: «Guwà upiri é pâ naneeâboro na épà tûâ kàra, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro].»

⁴¹ Nye wâpâ na 3 000 âboro kaa, na rà tòpi é popai kà Pétèru na pwi tòotù bèepwiri. Á rà cèikí naa goo wà Iésu, â *upwaaarà. Á mwa tèpa bée tàpé na rà cèikí béaa.

Pai wâro kà tèpa cèikí

⁴² Wà tèpa cèikí, âna rà nye tà ciburà pitànaima ma tèpa apostolo, ba na rà tère bwàti é pupûra kàra. Á rà pitubiti naima é poloa^{*}, ma pwapwicíri naima.

⁴³ Wâru pâ câmu kàra pátâma Pwidiúé na rà pwa wà tèpa apostolo. Á wà tèpa âboro, âna rà pò goo, â rà pitòimirirà ma piaabòrira.

⁴⁴ Wà diri tèpa cèikí âna caapwi pwâranûmarà, â rà pwa ma é jèpa neemururà, âna capai kàra.

⁴⁵ Rà icuri é pâ napuu kàra ma é pâ wádé kàra, â rà ipádi naa goorà é wâri wèe, wiâra é pwina tiâu jiiirà.

⁴⁶ Na diri é pâ tòotù, âna rà capai pwapwicíri naima wâna *Wâra pwapwicíri. Á rà pi-ija naima naa na é pâ pwârawâ kàra, naa na ipwádée ma ipakíri.

⁴⁷ Á rà pwamaina wà Pwidiúé, â rà ipwádée goorà wà tèpa âboro. Á wà Pwi Ukai, na diri é pâ tòotù, âna é nama piwâru too tàpé na rà udò.

3

Pai wádé kà pwi a pitâbwamwa

¹ Na pàara kàra pwapwicíri na, na âracié ineretòotù na càuru ija, â ru too naa na *Wâra pwapwicíri wà Pétèru ma wà Ioane.

² Wâgoro é Wâra pwapwicíri bèepwiri, âna pwa pwina é pitâbwamwa géee na é pai pitèpaé. Á popaé me, na diri é pâ tòotù, â tòpòe naa goro é goropwârawâ, na ina goo pâ Goropwârawâ Wádé. Á é ilaru mwani jii tèpa âboro na rà tò naadò wâ.

³ Úna é còo wà Pétèru ma Ioane na pwa na ru tò naa na Wâra pwapwicíri, â é ilaru.

⁴ Á ru nye po ucárié kaa, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Niâribul!»

⁵ Á é nye po niâriru kaa, tapacíri cèe pwina ru naa tée.

Gà cimadò naa na nee Iésu!

^{2:36} Apostolo 5.30-31 ‡ ^{2:36} Cãbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikí, tòpi, tâmogòori). ^{2:39} Ésaie 57.19

^S ^{2:39} Épà âboro na rà wáiti awé—Wájjè diri tèpa âboro na càjè caa tèpa Juif. ^{2:41} Apostolo 2.47, 4.4 ^{2:42} Apostolo 20.7

* ^{2:42} Pitubiti naima é poloa—Pi-ija kà Pwi Ukai. Jè ina mwara nabà pâ Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie). Pi-ija bépitanimiri i Bénabwé pi-ija kà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kèe, béaa kàra é pai bà kèe. (Còo Mataio 26.26-29.) ^{2:44} Apostolo 4.32-35 ^{2:47} Apostolo 6.7, 11.21 ^{3:4} Apostolo 14.9

⁶ Êco na é ina tée cōwâ wâ Pétéru pâ: «Ticè mwani mii ma mwani pwa* kôo, êco na é pwina tâ tōo, âna go o naa tâgâ. Naa na nee wâ Iésu Kériso géé Nazareth, gà cimadó, â gà pâra!»

⁷ Â é tuboo naa goro îê étò wâ Pétéru, â é dàgòtùé. Â nye wâdé kaa é du âê.

⁸ Â é too na coo, â é jêe pâra. Â rà tò ma wâé naa na Wâra pwapwicîri. Â é ipwâdéé, â é ègò ma pwamaina Pwidiuéé.

⁹ Diri é pâ âboro na rà cōoê na é pâra, âna rà ipwamaina Pwidiuéé.

¹⁰ Ba rà cōoina pâ, wâ i pwi ia é mu nye tà tâaboo goro Goropwârawâ Wâdé, ba na é ila mwani. Â cau dâpâgâ târa goo é pwina tēepaa marié.

Popai kâ Pétéru tà tèpa Isaraéla

¹¹ Wâ pwi âboro bèeni, âna é tàgère tâa goo wâ Pétéru ma wâ Ioane, â wâ tèpa âboro na rà pò gooé, âna rà itâa medarirâ naa na pwi wâ cikòmâa na ina goo pâ 'Wâ kâ *Solomona'†.

¹² Ūna é cōo pwiri wâ Pétéru, â é ūna târa pâ:

«I tâpé *Isaraéla, gorodâ na guwâ pò goo é pai wâdé kâ pwini? Cina guwâ gére cōobu, pwacéwii na wâibu na pwa? Caa caa pâra wâ pwi âboro bèeni, géé goo cè pâtâmabu, ma cè aupitòimiri kâbu!

¹³ «Wâ Pwidiuéé kâ *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo, wâ Pwidiuéé kâ tèpa jojoorojé, âna é paari pâ é dau maina, â é dau muugère wâ pwi ênawéna‡ kêe, wâ Iésu. Â wâguwâ na guwâ icurié tâ tèpa ukai kâwâ, â guwâ pitûtôowârié na ara wâ pwi kupénoo *Pilato. Wâ Pilato, âna é jêe nye nimirî pâ, na é panuâé cōwâ,

¹⁴ Êco na tàutâwâ na panuâ pwi âboro *târù na ia é pitòrigarié wâ Pwidiuéé, â guwâ mwa nye nama panuâ pwi a catâmwara âboro!

¹⁵ «Êkaa na guwâ pwa ma é bà wâ Pwi Ukai kâra wâro. Êco na wâ Pwidiuéé, âna é pawâroé cōwâ jii tâpé na rà jêe bà. Â wâibâ kaa na *paâjupâra.

¹⁶ «Â nabâni, âna guwâ cau cōo é pwina tēepaa tà pwi a pitâbwamwa bèeni, pwi âboro na guwâ tâmogòorié. Ba é jêe wâdé na arawâ diri, goro é nee wâ Iésu, ba bu cèiki naa gooé. [Ūu, go ina tàwâ pâ]: Ê cèiki naa goo wâ Iésu na é nama é wâdé.

Guwâ biiwâ medari Pwidiuéé!

¹⁷ «Êco, co tèpa jènereô, na go tâmogòori pâ i pwi ia guwâ pwa tà Iésu, wâguwâ ma tèpa ukai kâwâ, âna guwâ pwa na câguwâ caa tâmogòori.

¹⁸ Êco na wâ Pwidiuéé, âna é pacoo wârapwiri é auinabéaa kâ tèpa *péroféta kêe pâ, wâ Pwi *Mesia, âna ée mwa wâro na é picâri.

¹⁹ «Guwâ pinünûma ma guwâ biiwâ medari Pwidiuéé, ba na o câtûra é pâ èpâ kâwâ.

²⁰ Ba ée mwa naa tàwâ é pinaanapô kêe, â ée mwa panuâ medariwâ wâ Iésu, pwi Mesia kêe, na é jêe pitòrigarié béaa, ba kâwâ.

²¹ «Êco na, ni, âna é bwaa wâ *napwéretòtù tiagoro é pâara na o tòpò cōwâ diri é pâ namuru. Wâ Pwidiuéé, âna é jêe cûru biu wâ tèpa péroféta, ba na rà picémara pwiri.

²² Ba é ina wâ *Moosé pâ: *Wâ Pwidiuéé ma Pwi Ukai kâwâ, âna ée mwa pacima géé nabibiu kâwâ cè pwi péroféta, na é pwacéwii. Wâdé na guwâ mwa tà pitère dêe naa na diri é pâ pwina é ina tàwâ*§.

Deutéronome 18.15

²³ *Wâ pwina cae caa pitère dâra pwi péroféta bèepwiri, âna o naaé còobé jii é Ba, â o catâmwereé. Deutéronome 18.19*

²⁴ «Wâ diri tèpa péroféta na tapoo géé goo wâ Samuélia, âna rà pitòté goro inapâpari é pwina tēepaa nabâni.

²⁵ «Guwâ tèpa nai tèpa péroféta, â é pwi auina bèeni, âna kâwâ mwara. Ba wâ Pwidiuéé, âna é jêe pwa é *aupiwataâboro kêe tâ tèpa caa kâjê, na é ina tâ Abéraama pâ: *Gée goo tèpa gòobâragâ, âna go mwa *pwényunyûari diri é pâ wâao ma tâa, na wâna é gòropu. Genèse 22.18*

²⁶ «Ba nye mara kâwâ béaa, na é panuâ me pwi ênawéna kêe wâ Pwidiuéé. Ba nūmee na é naa tàwâ é *aupwényunyûari, ma dàbiiwâ jécaa géé na é pâ èpâ kâwâ.»

4

Pétéru ma Ioane na ara wâratûâ kâ tèpa Juif

3:6 Apostolo 4.10, 16.18 * **3:6** Mwani mii ma mwani pwa—Or ma argent. † **3:11** 'Wâ kâ Solomona'—Pé wâ cikòmâa na dau maina é pâ âê, â pwa naigé na, târa ipokâa. Pwiri wâ ukai Solomona na é nama bari é wâ bèepwiri. **3:13** Exode 3.6,15; Luka 23.13-25; Apostolo 2.23 ‡ **3:13** Ênawéna (kâ Pwidiuéé)—Wâ pwi Mesia. Cōo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadâra tii. **3:17** Luka 23.34; 1 Timotéo 1.13 **3:19** Apostolo 2.38 **3:22** Deutéronome 18.15,18-19 § **3:22** Naa na diri é pâ pwina é ina tàwâ—é, Wiâra é pwina é ina târa wâ Pwidiuéé. **3:25** Genèse 22.18 **3:26** Apostolo 13.46

¹ Na ru gére patúra ê pâ âboro bèepwiri wà Pétéru ma Ioane, â rà nye tèepaa me kaa wà pàra tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà pwi caa kà tèpa wéaari *Wàra pwawwicîri, ma pàra tèpa *Sadukaio.

² Â rà po dau putâmu, ba ru gére pacâmuri ê pâ âboro pâ, é wâro còwâ wà Iésu. [Ba càra caa cèikî naa] goo ê pai wâro còwâ.

³ Â rà nye tâjûruru kaa, â rà tòpòru naa na karapuu, tiagoro dàuru, ba jèe bàrane.

⁴ Êco na dau wâru géee goo tèpa tère ê popai na rà cèikî, â ê jéu tèpa cèikî, âna é pitoo wâmwünyabweri 5 000 âboro.

⁵ Na dàuru kèe, âna wà tèpa *wâratûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa ukai, ma tèpa ijiao, ma tèpa *dotée goro ê *Naèà—âna rà pitapitirirà na *Iérusaléma,

⁶ wàilà na Hanne*, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, ma diri tèpa âboro naa é tâa kèe—wà Caiphe, Jean, ma Alexandre, ma pàra tâpé mwara.

⁷ Â rà tòpò Pétéru ma Ioane naa nabibiu kàra, â rà tawèeriru pâ: «Gée goro pàtâma î, ma naa na nee î, na gâu pwa ma é wâdé còwâ wà pwi ia maagé?»

⁸ Â wà Pétéru, âna nye dipitirîe kaa ê Nyuâaé Pwicîri, â é ina tàra pâ: «Tèpa ukai ma tèpa ijiao kàra Ba *Isaraéla,

⁹ bu pwa na wâdé tà pwi âboro na é pitâbwamwa, â nabàni, âna guwà gére tawèeribu goro é majoro é pai tiâu wàra é maagé kèe.

¹⁰ «Wâdé na guwà cau tâmogòori, wâguwà é Ba Isaraéla, pâ: Wà pwi âboro bèeni na é jèe wâdé, âna é gére coo arawà géee goro é nee Iésu Kériso géee Nazareth, i pwi na ia guwà tanamirié naa goro *kurucé, êco na é mwa pawâroé còwâ wà Pwiduée.

¹¹ É ina naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atù na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri
i âji êkêel!
[Tâutàra goo
pwi ò kàra wâao!]*

Psaume 118.22

«Wà pwi atù bèepwiri, âna wà Iésu. Â wâguwà tèpa ba wâ na tètâjiié.

¹² Êco na nye ticé cè pwi neere âboro wâni gòropuu, ma wânidò *napwéretòtù, cèna naa tâjè tèpa âboro, ba na jè udò goo. Nye géee goo Iésu co, [na naa tâjè é *âji wâro].»

Ticé pai tòpi kàra

¹³ Úna rà còo wà tèpa wâratûâ é pai cimwù kà Pétéru ma Ioane, â rà dau pò, ba rà tâmogòori pâ wàilu, âna tupédu âboro géee na é Ba, â càru caa dau câmu. Â rà còoinari pâ mu tupédu bée wà Iésu.

¹⁴ Êco na, ûna rà còo naa jaaru i pwi âboro na ia é jèe wâdé, â jèe ticé pai tûra kàra.

¹⁵ Â rà nye ina tàru kaa pâ, na ru còobé jii é wàra pitùra, ba na rà bwaa pitùra.

¹⁶ Â rà pi-ina tàra pâ: «Dà cèna jèe pwa tà tupédu âboro bèeni? Ba jèe po dau tàpàpaa na ara tèpa âboro wà Iérusaléma é pàtâmara i pwi ia ru pwa. Â nye ticé pai pwa wèe ma jèe ina pâ pwâ.

¹⁷ Êco na càcaa wâdé na é dau ipàra pâ i jèkutâ gooru. Wâdé na jè papwicîri jiuru na ru pwa jèkutâ còwâ goo wà Iésu Kériso.»

¹⁸ Â rà todàru còwâ, â rà ina ba gòo tàru pâ, na ru cibwaa mwa caa tûra goo é nee Iésu, ma pacâmuri tèpa âboro gooé.

¹⁹ Êco na ru tòpi tàra pâ: «Guwà jèe pwadàra pitèi cai na ara Pwiduée pâ, pwiri *tàru na bu pitère dâwà, é, na bu pitère dèe?»

²⁰ Ba wàibu, âna càcaa pâri ma câbu caa ina é muru na bu còo, ma é muru na bu tère.»

²¹ Â rà jèu pwaru còwâ, êco na rà panuàru, ba càra caa tâmogòori cè pai pwa ma ru pwa wârimuru, wârapwiri goo é Ba, ba rà capai pwamaina Pwiduée goo é pwina tèepaa.

²² Ba wà pwi âboro bèepwiri ia é wâdé, âna é jèe wâdò còwâ kàra 40 naja.

Pwapwicîri kà tèpa cèikî

²³ Panuâ Pétéru ma Ioane, â ru nama pâra dari tēpa béeru, â ru piwiâ târa diri é pâ pwina rà ina târu wà tēpa caa kà tēpa pwa ârapwaaìlò ma wà tēpa ijiao.

²⁴ Â wà tēpa cèikí, âna rà capai pwamaina Pwiduée naa na é caapwi pwâranüma. Â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na tòpò è napwéretootù ma gòropuu, ma nawia, ma diri é pâ pwina wâna.

²⁵ Wâgà na cùru me é Nyuâaé Pwiciri, ma é tûra goo pwi caa kâbâ, pwi ênawéna'gâ *Davita pâ:

*Cina rà putàmu pâ Ba?
Gorodà na rà bu tûâ
na piticémuru naa goo?
²⁶ Rà paa dà Pwiduée
tēpa ukai maina;
rà caajurirà
tēpa ukai kîri—
cicara Pwi Ukai
ma pwi *Mesia* kêe.*

Psaume 2.1-2

²⁷ «Âjupâra, ba wà ukai *Héroda Antipas ma wà kupénoo Ponce *Pilato, âna rà picinaima ma tēpa âboro, ma é pâ wâao Isaraéla, na napò bèeni. Â rà cicara pwi ênawéna, wà Iésu, na gà pitòrigarié, ba na é pwi Mesia.

²⁸ Êco na, na wârapwiri, â rà pacoo diri é pwina gà jèe tòpò béaa, wiâra é câbawâdé'gâ ma pàtâmagâ.

²⁹ «Â êni co Pwi Ukai, âna gà còo é pai pwa kûu kâra, â bà ilari jiiigà pâ, na gà nama bà goo, wàibâ tēpa ênawéna'gâ, ba na o câbâ caa piwâ na bà ina é popai'gâ.

³⁰ Wâdé na gà naame é pàtâmagâ, ba na rà wâdé tēpa maagé. Â gà pwa cè pâ *câmu kêe na rà o pò goo wà tēpa âboro; naa na nee Iésu, pwi ênawéna na gà pitòrigarié.»

³¹ Na rà pwapwiciri diri, â nye céca kaa é ére na rà tâa wê. Â é Nyuâaé Pwiciri, âna é nye tûu kaa naa gòrà, â jèe càra caa piwâ na rà picémara é popai kâ Pwiduée.

Pimeaari kà tēpa cèikí

³² Nye édiri kaa tēpa cèikí na caapwi pwâranümarâ ma caapwi auniimiri kâra. Nye ticé pwi jè ârapaararâ na é ina pâ, napwa é pâ wâdé kêe, âna nye kêe acari; â capai kâra diri.

³³ Rà picémara ba gòo wà tēpa *apostolo ma *paâjupâra é pai wâro còwâ kâ Ukai Iésu. Â é panuâ boo naa gòrà diri é *aupwényunyuaâri kêe wà Pwiduée.

³⁴ Nye ticé pwi jèpwi géee nabibiu kâra, na pwa cè pwina tiâu jiié. Ba wà diri tàpé na pwa na aupwanapò kâra, â pwa wâ kâra, âna rà icuri. Â rà pame mwani goo,

³⁵ â rà naa tà tēpa apostolo, â rà mwa jèpa pâdi târa, wiâra pwina tiâu jiiâra.

³⁶ Pwacèwii naa goo wà Ioséfa pwi Lévitè‡ na pitèpaé naa gòropò Chypre. Wà pwi âboro-bâ, âna rà pitunee tēe wà tēpa apostolo pâ, Barnabas, na pai ina wèe pâ 'Pwi a pagòojè'.

³⁷ Wà pwiibâ, âna é icuri na aupwanapò kêe, â é pame é mwani goo, â é naa tà tēpa apostolo.

5

Ru pwâ Ananias ma Saphira

¹ Pwa du duadâ na ru icuri é napuu kâru—wà pwi paaò âna nee Ananias, â wà wâdèe âna nee Saphira.

² Â ru niimiri pâ, na ru naa é mwani tà tēpa *apostolo. Êco na ru pitèreru pâ, na ru cègòtù é jè jènere mwani géee goo, [â càru caa tà inapàpari târa].

³ Â é ina tēe wà Pétéru pâ: «Ananias, cina gà pitère dà wà *Caatana ma gà pwâgàri é Nyuâaé Pwiciri? Cina gà cipa é jè ére géee goo é wâri wâra i napuu?

⁴ Béaa kâra é pai icuri'gâ i napuu, âna, nye kâgâ! Â géee na càuru é pai icuri'gâ, âna bwaa nye kâgâ mwara é mwani goo! Cina gà wârapwiri é pai niimiri'gâ? Ba càcaa wà tēpa âboro na gà pwâgàrirâ, â gà pwâgàri wà Pwiduée.»

⁵ Úna é tère pâ na popai bèepwiri wà Ananias, â ègò é ôomaa kêe, â é tûuboo. Â nye dau maina kaa é pai wâgo tà tēpa tère wâra é pwi jèkutâ-bâ.

4:24 Exode 20.11; Néhémie 9.6; Psaume 146.6 **4:25** Psaume 2.1-2 † **4:26** Mesia—Grec: Oint. Pwina é pitòrigarié wà Pwiduée. (Còo note goo Luka 4.18.) **4:27** Mataio 27.1-2; Luka 23.7-11; Apostolo 3.13 **4:28** Apostolo 2.23 **4:29** Érésò 6.19 **4:32** Apostolo 2.44 **4:34** Apostolo 2.45 ‡ **4:36** Lévitè—Pwi âboro géee na wâao kâ Lévi, na é pitu tà tēpa pwa ârapwaaìlò. § **2**:Apostolo 4.34-35 § **3**:Ioane 13.2

⁶ Â rà me wà tèpa âboro èpo â rà târamirié, â rà pwa ma popaé còobé nau pwànirié.

Ipaiwà naa goo tô wâdê

⁷ Wâpâ na âracié ineretòotù géé na càùé, â é tèepaa me wà wâdâ Ananias, â na nye ticé na é tâmogòori géé goo i pwi ia tàgére tèepaa.

⁸ Â é tawèerié wà Pétèru pâ: «Nye êkaa ni wâri wèè i napuu na gàu icuri?»

Â é tòpi tée pâ: «Ûu, nye êkaa.»

⁹ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gàu wànau târa é pai pitèru, ma gàu bumuru goo é Nyuââé Pwicîri kâ Pwi Ukai? Gà còo, wà tàpé na rà me géé aupwàniri pwi éagâ, âna wâilà-ni goropwârawâ, â rà o popagâ mwara.»

¹⁰ Â nye ègò kaa é ôomaa kêe, â é nye tûuboo kaa naa goro â Pétèru. Rà toome i tèpa âboro èpo, â rà pâmarié na é jèe bà. Â rà popaé pâ nau pwànirié naa jaa wà pwi éaé.

¹¹ Nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa cèikî, ma wà diri pâra tàpé na rà tère é jèkutâ bèepwiri.

Maina pàtâma Pwiduée naa goo tèpa apostolo

¹² Wâru é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée na rà pwa wà tèpa apostolo naa nabibiu kâ tèpa âboro. Â rà pò goo é pwina rà còo. Napwa naa goo wà tèpa cèikî, âna rà pitànaima na wâ cikòmaa 'Wâ kâ Solomona'.

¹³ Nye ticé géé jaa tàpé na càra caa cèikî, na nùmee na é pâdarirâ. Êco na rà dau pwamainarâ wà pâra tèpa âboro.

¹⁴ Â é nye tà pitoo pâ é jéu tèpa paa ma ilâri na rà cèikî naa goo Pwi Ukai, â rà pâdari wà tàpé na rà jèe cèikî.

¹⁵ Wà tèpa âboro [na Iérusaléma] âna rà popa me tèpa maagé naa gòro naigé, â tòpòrà naa gòro aupuu tàdòiti ma aupuu pipîri, ba wiâna é me wà Pétèru, â, na o tii goo cè pâararâ é ânuué.

¹⁶ Dau wâru mwara é pâ âboro na rà me géé pâra village, naa *Iérusaléma. Â rà popa me tàpé na rà maagé, ma pwa duée goorâ. Â rà po capai wâdé diri.

Wà tèpa apostolo âna tâjûrurâ

¹⁷ Na gére wârapwiri, â wà pwi *ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò ma wà tèpa bée (é gére pâra kâ tèpa *Sadukaio), âna rà nye dau piboo goo tèpa apostolo, â rà cau cimadò.

¹⁸ Â rà nye tâjûrurâ kaa, â rà tûrà dò naa na karapuu na ara diri é pâ âboro*.

¹⁹ Êco na, na ne, âna wà pwi *angela kâ Pwi Ukai, âna é tàpiri diri é pâ goropwârawâ kâra i na karapuu, â é pacòobérâ. Â é ina târa pâ:

²⁰ «Guwâ pâra nau tâa na *Wâra pwapwicîri, â guwâ picémara êdiri pâ na popai goo é pwi *âji wâro bèeni.»

²¹⁻²² Â rà pò ma too naa na Wâra pwapwicîri na bwaa po dàuru, â rà pacâmuri tèpa âboro.

Tiàurâ naa na karapuu!

Na gére wârapwiri, â wà pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò ma tèpa bée, âna rà todâ diri tèpa *wâratûâ, wà tèpa ijiao kâra Ba *Isaraéla, ba na rà ipitiri. Â rà panuâ pâ tèpa wéaa, ba na rà popa me tèpa apostolo, géé na karapuu.

Êco na, na rà tèepaa pâ naa na karapuu, â càra caa pâmarirâ. Â rà wâjûé còwâ, â rà ina târa wâratûâ pâ:

²³ «Bâ pâmari i na karapuu, âna nye po târi bwâti é pâ goropwârawâ goo, â wà tèpa wéaari wèè, âna rà nye jèpa coo na é auwéaa kâra. Êco na, na bà tàpiri pâ goropwârawâ, âna jèe ticé âboro na!»

²⁴ Ûna rà tère pwiri wà pwi caa kâ tèpa wéaari Wâra pwapwicîri ma wà tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri naa goo é pai tiâu tèpa apostolo, ma cè pwi cèna o tèepaa.

²⁵ Na bwaa gére wârapwiri, â é tèepaa me pwi jè âboro na ina târa pâ: «Tâpèeni! Wà i tèpa âboro na ia guwâ tòpòrà naa na karapuu, âna rà wâna Wâra pwapwicîri ni, â rà gére pacâmuri é pâ âboro!»

²⁶ Â rà nye pâra kaa naa na Wâra pwapwicîri wà tèpa wéaa ma wà pwi caa kâra, ba na rà tâjûru tèpa apostolo. Êco na rà nye poparâ me bwâti, ba wâgotàra goo i Ba, ba é péa tà èira goro atù.

Na ara wâratûâ kâ tèpa Juif

27 Rà popa me tèpa apostolo, â rà poparâ pàdari ê wàratûa maina. Â é tawèerirà wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò pâ:

28 «Tàpèeni! Gona ia câbâ caa dau papwicîri jiiwà na guwà pacâmuri naa na pwi neere âboro bèepwiri? Â còo, nabàni, âna guwà nama pâra pitiri Iérusaléma ê câmu kàwà! Â guwà inapàpâri pâ nye wàibâ kaa na bà tèpa majoro ê pai bà kêe†.»

Bà pitère dà Pwiduée co!

29 Ê tòpi tàra wà Pétèru, na wàilà ma wà tèpa apostolo bée, pâ: «Bà pitère dà wà Pwiduée, â càcaa tèpa âboro!

30 Wâguwà kaa na tètâmwara wà Iésu, ba guwà nama é utòtòro goro *kurucé. Êco na é pawâroé‡ còwâ wà Pwiduée kà tèpa caa kâjè.

31 Â é naatoo Iésu naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â é tòpòé ma é Pwi Ukai, ma é *pwi a pa-udò. É wàrapwiri, ba na é tàmogòori é Ba Isaraéla pâ, pâri ma é pinûnûma ma o pwanauri é èpâ kêe.

32 Â wàibâ kaa tèpa *paâjupâra wàra diri ê pâ namuru bèepwiri, wàibâ ma é Nyuâaé Pwicîri, na é naa wà Pwiduée tà tàpé na rà pitère dèe.»

33 Ûna rà tère pwiri wà tèpa wàratûa, â rà dau putâmu, â rà pwa na rà tètâmwara wà tèpa apostolo.

É patère tèpa bée wà Gamaliel

34 Êco na é cimadò géé nabibiù kàra é pwi *Farasaio na nee Gamaliel (na é pwi jè *dotée goro é Naèà mwara), na rà dau picâdiríe diri é Ba. Â é ilari pâ, na rà tàpo pacòobé tèpa apostolo.

35 Â é ina tà tèpa wàratûa bée pâ: «Ico tèpa béeò Isaraéla, guwà ipwacòowâ bwàti goo cè pwina guwà niimiri pâ na guwà pwa tà tèpa âboro bèepwiri.

36 Càcaa pâ gòiri é pâara na é tEEPAA na wà Theudas, pwi âboro na é nye niimiri pâ dau pwamuru naa gooé. Â wâpâ goro 400 âboro na rà pâra wiâê. Êco na, ûna caamweree, â rà jèe ipiina diri, â jèe ticé airà.

37 Géé na càùé, na pâara na pûra jéuru âboro na, â é cimadò wà Judas§, wà pwi âboro me géé Galilée. Â wâru tèpa âboro na rà pâra wiâê. Êco na, na é bà, wàé mwara, â wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà jèpa ipiina mwara.

38 Â nabàni, âna go ina tàwâ pâ, na guwà cibwaa kairi tàpé bèepwiri. Bwa, guwà nama rà pâra, ba wiàna é pwina rà pwa, âna me co géé jaa tèpa âboro, â o tiâu.

39 Êco na, naa muru me géé jaa wà Pwiduée, â o càcaa pâri ma guwà pacoò. Guwà cibwaa ipwaji ma guwà cicara Pwiduée!»

Â wà tèpa pitûâ, âna rà pâra naa goo é pai ina kà wà Gamaliel.

40 Â rà todâ còwâ tèpa apostolo, â rà nama pâdirâ. Â rà panuârâ, â rà tûâri tàra pâ, na rà cibwaa mwa caa tûra na nee Iésu.

41 Wà tèpa apostolo, âna rà còobé jii é wàratûa, â rà dau ipwâdée, ba wà Pwiduée, âna é tèi pâ, pâri ma pâdirâ goo é nee Iésu.

42 Â êdiri na tòotù, naa na Wâra pwapwicîri, ma é pâ pwârawâ, âna rà nye taaci pacâmuri tèpa âboro. Â rà picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu, pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè].

6

Tèpa pitu tà tèpa apostolo

1 Na pwi pâara-bâ, âna jèe pitoo é jéú tèpa cèikî. Â wà tàpé na rà pwa grec*, âna rà pikûuri wà tèpa âboro *Juif na rà pwa *hébéru. Ba wà pa dàpwâ kâra, âna po dau càcaa wâdé pai pwa tàra, naa na ipâdimuru na rà pwa na diri é pâ tòotù.

2 Wà tèpa 12 *apostolo, âna rà todâ diri tèpa cèikî, â rà ina tàra pâ: «Càcaa wâdé na bà coo jii é picémara popai kà Pwiduée, ma bà pâdi é utimuru.

3 Êni co tèpa cèikî béeò, âna guwà pitòrigari cè tèpa 7 âboro géé jaawâ, tèpa âboro na guwà còo pâ, nye wâdé kaa é càrarâ ma tûâ kâra, na dipitirirà é Nyuâaé Pwicîri ma autàmogòorimuru kà Pwiduée. Â bà o nama wakè kâra pwiri.

5:28 Mataio 27.25 † 5:28 Dernière phrase—Grec: «Nûmawâ na guwâ nama tûu naa gòbâ é domii kà pwi âboro-bâ?» 5:29 Apostolo 4.19 ‡ 5:30 Pawâro—Faire vivre. 5:31 Apostolo 2.33–34; Êfèso 1.20; Hébéru 2.10, 12.2 5:36 Apostolo 21.38 § 5:37 Judas—Càcaa wà Judas, pwi acâmu kà Iésu, na ia é icurié (1.16–18). 5:40 Apostolo 4.18 5:41 Mataio 5.10–12; 1 Pétèru 4.13 6:1 Apostolo 4.35 * 6:1 Tâpé na rà pwa grec—Tèpa cèikî na rà tèpa Juif, â na rà pitâa gòroigé jii napò Judée.

⁴ Ba wàibà, âna bà o jèe nye po tâa co kaa naa goo ê pwapwicîri, ma picémara ê popai.»

⁵ Â wâdé târa diri tèpa cèikî, â rà pitòrigari tèpa âboro bèeni:

Étienne (na dau maina ê cèikî kée, â dau tâa gòè ê Nyuââê Pwicîri);

Filipo;

Procore;

Nicanor;

Timon;

Parménas;

Nicolas géé na ville Antioche. (Ia é biyé naa goro pwapwicîri kà tèpa Juif.)

⁶ Â rà poparà medari tèpa apostolo, â rà pwapwicîri kàra wà tèpa apostolo ma tòpò îrà naa gòrà.

⁷ Â napwa ê popai kà Pwiduée, âna nye pâra ba maina kaa, â é jèe dau pitoo ê jéú tèpa cèikî na *Iéruusaléma. Â wâru tèpa pwa *ârapwaaïlò na rà cèikî.

Rà tâjùru Étienne

⁸ Wà Étienne, âna pwi âboro na dau maina naa gòè é *apwényunyuaári kà Pwiduée. Â é pwa é pâ *câmu kâra pátâma Pwiduée naa nabibiu kâra pâ âboro—muru na maina, na rà pò goo.

⁹ Êco na pwa pàra tèpa âboro na rà cicaraé—pàra tèpa Juif géé na du ville Cyrène ma Alexandrie na rà me géé na *wâra pitapitiri kà tèpa *ênawéna kîri na jèe tipirà còwâ. Â pwa mwara tèpa Juif géé na du province Cilicie ma Asia na rà cicara Étienne. Â rà pitùra ma wâé [ma pwaé].

¹⁰ Êco na ticè na rà wà tée†, ba é tûra na autâmogòorimuru na é naa tée ê Nyuââê Pwicîri.

¹¹ Wà tâpéebà, âna rà wâri tèpa âboro, ba na rà piciapwâ gooé ma ina pâ: «Bà tère na é ina pâ popai na èpà naa goo wà *Moosé ma wà Pwiduée.»

¹² Â rà tubagûra nûma tèpa âboro ma wà tèpa pitûa kâra. Â rà êgò géé paé, â rà tâjùru wà Étienne, â rà popaé pâ naa na *wâratûa maina.

¹³ Rà tòpò mwara tèpa âboro na rà pwâ, na rà ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna câé caa nao goro dàbaèpà é *Wâra pwapwicîri ma é *Naèà.

¹⁴ Â bà tère na é gére ina pâ, wà Iésu, é pé pwi Nazareth bèepwiri, âna ée mwa ténoori é Wâra pwapwicîri bèeni, â ée mwa tòotéri é pâ nyamanya na é naa tâjè wà Moosé!»

¹⁵ Wà diri tèpa wâratûa, âna rà niâri pâ wà Étienne. Ba pé pwâra é naporomee, pwacèwii naporomara *angela.

7

Pai pupûra kà Étienne

¹ É tawèeri wà Étienne wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò pâ: «Nye âjupâra kaa é pwina rà gére ina naa googà?»

É piwiâ jèkutâ goo tèpa Isaraéla —Abéraama

² Â é tòpi tée pâ: «Tèpa jènereò ma tèpa caa, guwà tère, wà Pwiduée na é maina ma muugère, âna é pièpàrié tà pwi caa kâjè *Abéraama, na é bwaa tâa napò Mésopotamia, béaa kâra é pai pâra kée nau tâa na ville Haran.

³ «Â é ina tée wà Pwiduée pâ: *Gà pâra jii é tâa'gà ma é napò'gà, â gà pâra naa na é pwi napò na go mwa tòcia tâgà.* Genèse 12.1

⁴ «Â é còobé wà Abéraama géé napò kà tèpa Kaldé, â é tâa Haran. Géé na càùé, â é bà wà caa kée. Â wà Pwiduée, âna é popaé me, naa na é pwi napò bèeni, na jè gére tâa na nabà.

⁵ «É tâmara ina tée wà Pwiduée pâ: *Go o mwa naa tâgà, ma wà tèpa gòobàragà, é pwi napò bèeni.* Genèse 17.8 Na pwi pâara bèepwiri, âna é bwaa càcaa pâ pipièrù wà Abéraama! Â ticè caapwé ére na pwacèwii auduu goro pwùrujè, na é naa tà Abéraama wà Pwiduée.

⁶ «Â é ina tée mwara wà Pwiduée pâ: *Wà tèpa gòobàragà, âna rà o mwa pwa pârame naa na pwi jè napò, â rà o mwa piâboro kîri, â o mwa tubaèpà târa naa na 400 naja.*

⁷ Êco na go o mwa pwa wârimuru târa ê pwi Ba, na é pwa ma rà tèpa piâboro kîri kêe. Â géé na càùé, â rà mwa còobé wà tèpa gòobàragà, â rà o mwa pwamainàò, naa na pwi ére bëeni.» *Genèse 15.13-14*

Isaaka ma Iakobo

⁸ «Gée na càùé, â wà Pwiduée, âna é pacoo ê *ipwataâboro kàru ma Abéraama. Â é nama câmu kêe—ê pwa *kamaî. Â wà Abéraama, âna é pwa kamaî tà pwi naîé Isaaka, na caapwi nadâpara pwapwicîri kêe. Â wà Isaaka, âna é pwa kamaî tà pwi naîé Iakobo, â wà Iakobo, âna é pwa tà tèpa 12 naîé, wà tàpé na rà mwa pâra nau tèpa jojooro 12 wâao *Isaraéla.»

Ioséfa

⁹ «Wà tèpa aéjii-bà, âna rà piboo goo wà Ioséfa, pwi jè aéjii kàra. Â rà icurié, â é pâra nau piâboro kîri wà napô *Aigupito. Êco na é nye tà wâjaae wà Pwiduée,

¹⁰ â é nye popaé jii ê pâ aré ma tòina. Â é naa tée é autâmogòrimuru, â é nama é wâdéari wà Ioséfa wà Faraò, pwi ukai naa Aigupito. Wà Faraò, âna é pwa ma é pwi a pitûâ naa napô Aigupito, tèepaa naa goro é pwârawà kêe.

¹¹ «Tèepaa me é copwa na maina, naa na diri é napô Aigupito ma *Kanana*. Â dau pwaée kà tèpa âboro. Â wà tèpa caa kâjè, âna jèe ticé uti kàra.

¹² Ūna é tâmogòori pâ, pwa utimuru wà Aigupito wà Iakobo, â é tapoo panuâ boo [tèpa naîé] wà tèpa caa kâjè.

¹³ «Naa na bêwailu boo kàra, â wà Ioséfa, âna é nama rà còoinaé wà tèpa cièe. Géewê, â wà Faraò, âna é mwa bàra tâmogòori é tâa kà Ioséfa.

¹⁴ Â wà Ioséfa, âna é nama popa me wà caa kêe Iakobo, ma diri é tâa kêe, na rà po 75 diri.

¹⁵ Â é boo naa Aigupito wà Iakobo, â é mwa bà naawê, wàilà ma tèpa caa kâjè.

¹⁶ Â nye popa dò còwâ é napwùrudòrà naa na ville Sikem. Â tòpòrà naa na nacârû na é wâri goro mwani wà Abéraama târa é wâao kà Hamor.

¹⁷ «Â jèe pâmwünyabweri pwi pâara na o jèe coo i auinabéaa na é ina wà Pwiduée tà Abéraama. Ba wà tèpa Isaraéla, âna rà pimaina ma ipwénaî na Aigupito.

¹⁸ Êco na é pâra nau cimadò é pwi jèe ukai naa Aigupito, na é câbapiticémuru naa goo é wakè kà Ioséfa.

¹⁹ Wà pwi ukai-bà, âna é ipwa tûâ târa i Ba kâjè, â é pwa ma tubaèpà târa. Â é tacoo goorà ma rà pâra jii é tèpa nari èpo kàra, ma panuârà, ba na rà bà.»

Moosé

²⁰ «Na pwi pâara-bà, âna pitèpa wà *Moosé, pwi nari èpo na dau wâdé pai còoé, â wâdé tà Pwiduée wâé. Â ipièrù gooé naa na âracié parui naa jaa du nyaa ma caa kêe.

²¹ Â ūna ru panuâé [wiâra é autûâri] â é pâmarié wà tô na naî wà ukai Faraò. Â é popaé ma pwi naîé.

²² Â rà pacâmurié naa na diri é tâmanga kà tèpa Aigupito, â pwi a tûra bwàti, ma pwi a wakè bwàti.

²³ «Ūna 40 naja kêe, â me naa na pwâranümee pâ, na é cai wà tèpa aéjii kêe, é Ba Isaraéla.

²⁴ Â é pâmari pwi jè Aigupito na é gére èi pwi jè âboro Isaraéla. Â é pwamurué jii pwi a éié, â é tètâmwara wà pwi Aigupito.

²⁵ É tà niimiri pâ wà tèpa aéjii kêe, âna rà o tâmogòori pâ, wà kaa Pwiduée na é cùrué pâ, ba na pwi a pa-udòrà, èco na càra caa tâmogòori.

²⁶ «Â, na pwi tòotù géé paé còwâ, âna é còo wà tupédu âboro Isaraéla na ru gére piokée. Â é picoo nadâparu, â é ina târu pâ: “Du âboro èpo, gàu tàgére tupédu aéjii, cina gàu pipwa tàu na èpà?”

²⁷ Êco na wà pwi âboro na é pwa na èpà tà pwi bée âna é cètùu wà Moosé. Â é ina tée pâ: *Wàilàpà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?*

²⁸ *Wânau? Pwa na gà tètâmwaraò pwacèwii pai tètâmwarağà, géecaa, wà pwi Aigupito? Exode 2.14*

²⁹ Ūna é tère pwiri wà Moosé, â é nye uru kaa. Â é pâra na pwa pârame naa na napô Madian. Â pitèpa naawê wà tupédu naîé.

7:7 Exode 3.12 **7:8** Genèse 17.9-14, 21.4 **7:9** Genèse 37.11,28, 39.2,21-23 **7:10** Genèse 41.37-44 **7:11** Genèse 41.54, 42.1-2 * **7:11** *Kanana*—Napô na ia é naa tà Abéraama ma tèpa gòobèrèe wà Pwiduée. (Còo nee ti 4.) Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **7:13** Genèse 45.1-4,16 **7:14** Genèse 45.9-11, 46.27 **7:15** Genèse 46.1-7, 49.33 **7:16** Genèse 23.2-20, 33.19; Josué 24.32 **7:17** Exode 1.7 **7:18** Exode 1.8-22 **7:20** Exode 2.2
7:21 Exode 2.3-10 **7:24** Exode 2.11-15 **7:29** Exode 2.21-22, 18.3-4

³⁰ «Gée na càuru 40 naja, â é tâa wà Moosé naa namaré, wâmwünyabweri gòrojaa Sinaï. Â é còo é nari upwâra na tòo. Â wà pwi jè *angela, âna é nye cipàparié kaa na doromara ânye.

³¹ É nye dau pò kaa wà Moosé, â é me mwünyabweri, ba na é còo bwâti. Â é tère é pwâratùra kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ:

³² *Wâgo Pwiduée kà tèpa caa'gà, wà Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6*
Â é nye pwükùru[†] kaa wà Moosé goo é pai wâgotée, â pwacoé tée ma é niâri.

³³ «Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: *Gà tòpwùtù du wâraâgà, ba napwa é pwi ére bèepwiri na gà gére coo wê, âna ére na pwicîri.*

³⁴ *Go jèe còo i aré ma tòina kêra i Ba kôo Isaraéla, na Aigupito, â go tère é pwâra cawé kêe. Â go boome, ba na go pacòobée. Éni, âna gà pâra, ba go o mwa nama gà pâ naa Aigupito. Exode 3.5-10*

³⁵ «[É naa tà Moosé é tàrù bèepwiri wà Pwiduée] éco na càra caa còoinaê wà tèpa jènereê, â rà ina pâ: *Wâilâpà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru? Exode 2.14* Wâé kaa na é panuâé wà Pwiduée ma pwi a pitûâ, ma pwi a pipoparâ*. Ba wàè na ia é pitòrigarié wà pwi angela kà Pwiduée na é cipàparié naa na i na nari upwâra.

³⁶ «Â wà Moosé na é nama còobé é Ba kêe gée Aigupito. Naa na 40 naja, âna é pwa é pâ *câmu kêra patâma Pwiduée naa napô Aigupito, naa nawia Mii, ma naa namaré. Â rà pò goo wà tèpa âboro.

³⁷ Wà kaa pwi Moosé bèepwiri na é ina târa é Ba Isaraéla pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa pacimadò gée nabibiu kâwà cè pwi *péroféta na é pwacèwii. Deutéronome 18.15*

³⁸ Nye wà mwara wà Moosé na é tâa jaa tèpa caa kêjè, na rà caatâa namaré. Â nye wâé mwara na ia é patùraé i pwi angela, naa gòrojaa Sinaï, â na ia é naa tée é pâ popai târa wâro, ba na ée mwa naa tâjè.»

Tàutàra goo Moosé

³⁹ «Éco napwa wà tèpa caa kêjè, âna tàutàra na rà pitère dèe, â tàutàra gooé, â nùmarà dàra wâjué còwâ naa Aigupito.

⁴⁰ Â rà ina tà wà *Arona [pwi cièe] pâ: *Gà pwa cè pâ ânuuru duée kêjè cèna rà pâbéaa kêjè. Ba pé pwi Moosé bèepwiri, wà pwi a pacòobéjè gée napô Aigupito, âna câjè caa tâmogòori cèna gére téepaa marié. Exode 32.1*

⁴¹ Na tòotù-bà, âna rà pwa é pé nari paaci, ba na pé ânuuru duée kàra, â rà pwa ma pwa *ârapwaaailò tée. Â rà dau ipwâdée kaa goo pwina rà pwa.

⁴² Napwa naa goo Pwiduée, âna é panuârà ma rà pwapwicîri târa [é tòotù ma parui ma] é pâ îricò. Ba jèe wii naa na é tii kà tèpa péroféta, pâ:

Tòpi tóo co, Isaraéla!

Guwà pwapwicîri tâi

na guwà tâa namaré?

Guwà pwa ârapwaaailò tâi

naa na 40 naja?

⁴³ *Nye càcaa wâgo!*

Guwà popa wâ imwaano

kâra duée Molok[§]!

Guwà popa é îricò

kâra duée Réphan!*

Guwà ipwamainaru

*goro *ânuurumuru*

na ia guwà pwa goro îwâ.

Ékaa na guwà tère:

Go nama guwà còobé awé

jii napô kâwâ.

Guwà o pwa karapuu

*naa napô *Babulona.»*

Amos 5.25-27

Wâra pwapwicîri goro imwaano

^{7:30} Exode 3.1-10 † ^{7:32} Pwükùru—Avoir la chair de poule, trembler de peur. ‡ ^{7:35} Apipoparâ—Leur dirigeant (a-pi-popa-râ). ^{7:36} Exode 7.3, 14.21; Nombres 14.33 ^{7:38} Exode 19.3 ^{7:40} Exode 32.1 ^{7:41} Exode 32.2-6

^{7:42} Amos 5.25-27 § ^{7:43} Molok—Pwi jèe duée kà tèpa Kanana. * ^{7:43} Réphan—Pwi jèe duée kà tèpa Babulona.

44 «Wà tèpa caa kâjê, âna rà pwa ê wâra pwapwicîri goro imwaano, ba na é wâjaarà wà Pwiduee. Rà pagòtù i wâ-bà wiâra ê pai câmuri kâ Pwiduee, na ia é paari tà Moosé.

45 Gée na càurà, â wà tèpa naîrà, âna rà tòpi ê pwi wâra pwapwicîri-bà. Â rà popa wiârà na rà pâra wiâ wà Iosua. Â rà pa goro paa ê napô [Kanana] â rà tâaboo naawê. Ba wà Pwiduee, âna é pwâri tèpa Ba na rà tâa wê béaa kâra. Â i wâra pwapwicîri-bà, âna é tâa wê tiagoro é pâara kâ ukai *Davita.

46 Â napwa wà Davita, âna wâdé tà Pwiduee wâé. Â é ilari jiié pâ, na é pacima cè Wâra pwapwicîri kâra ê Ba Isaraéla†.

47 Â wà *Solomona na é mwa bari é wâ kâ Pwiduee.

48 «Éco na wà Pwiduee na é tâjajjê, âna câé caa tâa na é wâ na pwa goro na-araraîri âboro. Ba wâéni é pwina é ina, na é naigé mee wà pwi péroféta kée:

49 *Ê napwéretòdotù,
âna autâa kôo;
Ê gòropuu diri,
aucò kîri kôo.
Wâpà cè wâ
na guwâ bari,
na pâri ma go tâa na?
Wâpà cè wâao
cèna go tâa wê?
50 Ba nye wâgo kaa,
na go tòpò òdîri,
goo du na-araîô.»*

Ésaie 66.1-2

Guwâ tèpa cicara Pwiduee!

51 É ina mwara wà Étienne tà tèpa pitûâ pâ: «Po dau gò è pâ pûruwâ! Ba tàutawâ na guwâ tère é popai kâ Pwiduee! Guwâ nye ciburâ cicara é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii wà tèpa caa kâwâ.

52 Ba rà tubaèpâ ma pòtâmwara tèpa péroféta diri, wâilâ na rà tâmara‡ inapâpari é pai tèepaa kâ Pwina é *târù.

«[Wâ pwiilbâ, âna é pitòrigarié wà Pwiduee] éco na guwâ icurié, â guwâ tèpa pòtâmwereé.

53 Wâguwâ tàpé na guwâ tòpi é Naèà kâ Pwiduee na rà pinaigé mee tàwâ é pâ angela§, â câguwâ caa pâra wiâra.»

Rà tètâmwara Étienne

54 Na rà tère é popai-bà wà tèpa pitûâ, â rà nye dau putâmu kaa, â rà pitòngüru poropwâra, naa goo wà Étienne.

55 Éco na é booo naa gòé è Nyuâaê Pwicîri, â é niâ too naanidò *napwéretòdotù wà Étienne, â é côo é muugère kâ Pwiduee, â é côo wà Iésu na é coo gòro ètò kâ Pwiduee*.

56 Â é ina pâ: «Guwâ tère! Go côo é napwéretòdotù na é tàpirié, â wà *Pwina naîri âboro na é coo gòro ètò kâ Pwiduee!»

57 Â rà nye uu too kaa wà tèpa pitûâ, burâ cémoori é pwâranÿürurâ, â rà nye itâa me kaa naa gòé.

58 Â rà bèerié booo naa gòroigé jii é ville, â rà tòpwùtù ârabwée kâra, ma tòpò naa goro majoro â é pwi âboro èpo, na nee Saulo. Â rà èi Étienne goro atù, ba na rà catâmwereé.

59 Â é pwapwicîri burâ ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà tòpi é nyuâaô.»

60 Â é tùu jürué, â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa pitòowâri tàra é pwi èpâ bëeni rà pwa tóol!» Â é bà.

8

1 Wà Saulo, âna é wâgoo é pai tètâmwara wà Étienne.

É tubaèpâ tà tèpa cèikî wà Saulo

7:45 Josué 3.14-17 7:46 Exode 25.40; 2 Samuel 7.1-16 † 7:46 Ba Isaraéla—Grec: Pwârawâ kâ Iakobo. 7:47 1 Rois 6.1-38 7:51 Ésaie 63.10 7:52 Mataio 23.31 ‡ 7:52 Tâmara—En avance. Tâ-mara. § 7:53 Êpâ angela—Rà ina wà pâra tèpa Juif pâ, è Naèà, âna rà pinaigé mee wà tèpa angela. 7:55 Psaume 110.1 * 7:55 Gòro ètò kâ Pwiduee—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Gòro âji i wà Pwiduee. 7:56 Kolosé 3.1 7:60 Luka 23.34

Nye na kaa pwi tòotù-bà, na nye maina pâ kaa é pai tubaèpà tà tèpa cèikí wà *Iéruusaléma. Á rà jèpa ipiina pâ naa pâ ére géee goo *Judée ma Samaria. Á wàco tèpa *apostolo na rà nye tà tâa Iéruusaléma.

² Wà tèpa âboro na rà dau pitòimirà naa goro é pwapwicírì, âna rà pwàniri wà Étienne, â rà dau imurué ba maina.

³ Éco napwa naa goo wà Saulo, âna é nye dau tubaèpà kaa tà tèpa cèikí, â é tédidirirà. Á é ipàra wii pâ pwàrawà kàra, â é pwa ma dàti còobé é paa ma ilàri, â naarà dò naa na karapuu.

Waké kà Filipino na Samaria

⁴ Wà tèpa cèikí na ia rà ipiina, âna rà jèpa pâra naa é pâ napò, â rà picémara é *Picémara Wádé.

⁵ É pâra wà Filipino* naa na pwi ville géee goo Samaria, â é picémara tà tèpa âboro naawé [pâ, wà Iésu, âna é] pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè].

⁶ Á rà nye po cau tàmaari bwàti é pwina é ina tàra, [na pâ tòotù] ba rà tère ma còo é pâ câmu na é pwa, goro é pàtama Pwiduée.

⁷ Ba é pâ duée, âna rà uu too, na rà còobé géee goo tàpé na rà wâru. Á wâru mwara tèpa pitàbwamwa ma tàpé na rà bee na rà capai wádé diri.

⁸ Á dau maina é ipwàdée na é pwi ville-bà.

Simona pwi a pwa tuté

⁹ É nye mara tâa na é pwi ville-bà é pwi âboro na ina gooé pâ Simona. É pwi a pwa tuté, â é nama dau pwamuru naa gooé. Á wà tèpa âboro na napò Samaria, âna rà dau pò goo é pwina é pwa.

¹⁰ Wàilà diri, tapoo géee goo tèpa nari èpo tiagoo tèpa ijiao, âna rà mu nye po tàmaarié bwàti, â rà nye cau ina diri kaa pâ: «Wà pwini, âna nye tâa gooé kaa é pàtama wà Pwiduée, na dau maina awé!»

¹¹ Rà nye dau tàmaarié bwàti kaa, ba jèe dau gòiri é pàara, na é pwa ma rà pò goro é pai pwa tuté kée.

¹² Éco na, [ûna é tèepaa me] wà Filipino, â rà cau tèreé, na é picémara tàra é Picémara Wádé goo wà Iésu Kériso, ma é *Mwaciri kà Pwiduée. Á rà cèikí naa goo, â rà nama *upwaarà—wà tèpa paa ma pa ilàri mwara.

¹³ Napwa naa goo wà Simona, âna é cèikí mwara, â *upwaaé. Géee na càué, â jèe caé caa pâra jii wà Filipino. Á é còo é pâ *câmu na maina kàra pàtama Pwiduée na géere coo, â po dàpàgà tée, wàé mwara.

¹⁴ Wà tèpa apostolo, na rà tâa Iéruusaléma, âna rà tère pâ rà jèe tòpi é popai kà Pwiduée wà tèpa âboro Samaria. Á rà panuâ pâ wà Pétèru ma Ioane.

¹⁵ Ûna ru tèepaa pâ naa jaarà, â ru pwapwicírì kàra, ma rà tòpi é Nyuâaé Pwicírì.

¹⁶ Ba caé caa pâji boo naa gò cè pwi jè àrapàrarà, ba bwaa nye po upwaarà co naa na nee Pwi Ukai Iésu.

¹⁷⁻¹⁸ Á ru tòpò îru naa gòrà, â rà tòpi é Nyuâaé Pwicírì.

Ûna é còo pwiri wà Simona, [â é pò]

¹⁹ â é ina tà tupédu apostolo pâ: «Gàu naa tóo mwara é pwi pàtama bèepwiri, ba na go tòpò é îo naa gò pâ âboro, ba na rà tòpi é Nyuâaé Pwicírì.»

Á pwa na é naa mwani tàru.

²⁰ Éco na é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwiini! Wádé na tiàugà bau é mwani'gà! Wànau? Gà tà niimiri pâ, é àraimeai kà Pwiduée, âna muru wâri goro mwani?»

²¹ O nye ticé kàgà géee goo é waké kâbu! Ba po dau èpà é pwàranümagà!

²² Biigà jii é pâ auniimiri'gà na èpà, â gà pwapwicírì tà Pwi Ukai, ba na é pwanauri tàgà é auniimiri'gà.

²³ Ba go còo pâ jèe dipitirigà é èpà, â gà dau pwi a piboo. Ba é èpà, âna é pii é pwàranümagà ma auniimiri'gà.»

²⁴ Á é tòpi tàru wà Simona pâ: «Tupéeni, gàu pwapwicírì ba kòo, ba na o càcaa tèepaa mariô é pâ namuru na gàu géere ina!»

²⁵ Ru picémara é popai kà Pwi Ukai wà Pétèru ma Ioane. Á géee na càué, â ru wajúé còwâ naa Iéruusaléma. Á wii naigé, âna ru picémara é Picémara Wádé naa na é pâ village na wâru, géee goo Samaria.

É cèikí pwi âboro géee Éthiopia

8:3 Apostolo 9.1,13, 22.4, 26.9-11

*

8:5 Filipino—Pwi jè àrapàara tèpa 7 apitu tà tèpa apostolo. (Còo Apostolo 6.5.)

8:17-18 Apostolo 19.6

²⁶ Napwa naa goo wà Filippo, âna é patùraé è pwi *angela kà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra wii naigé na é boo géé Iéruusaléma naa Gaza, pwi naigé na càra caa ciburà wèdò na.»

²⁷ Â é nye cimadò kaa wà Filippo, â é pâra. Ûna é pâra wii é naigé, â ipitiru ma pwi jè âboro géé napò Éthiopie†. Wà pwiibà, âna pwi âboro imaina‡ naa na pitùâ goo è pâ mwani kà tò ilàri ukai naa Éthiopie. Ba é wājué còwâ géé goro aupwamaina Pwiduée na Iéruusaléma.

²⁸ Â é gére pûra é tii na é wii wà *péroféta Isaia, na é na wàtio kée.

²⁹ É ina tà Filippo è Nyuâaè Pwiciri pâ: «Gà paé, ba na gà cimwünyabweri è pwi na wàtio bèepwiri gére me.»

É patùraé goo Iésu

³⁰ É itaa pâ wà Filippo, â é tère wà pwi Éthiopie na é gére pûra é tii kà péroféta Isaia. Â é tawèerié wà Filippo pâ: «Gà nye tàmogòori è pwina gà gére pûra?»

³¹ Â é tòpi tée pâ: «Na o wànau târa cè pai tàmogòori kòo, wiàna nye ticé na paari tóo?» Â é ila wà Filippo pâ, na é too ma é tâa jaaé.

³²⁻³³ Napwa pwi ére na tii na é gére pûra, âna wàèni:

*Rà popaé pâ,
pwacèwii pwi mutò
na tapàgà na wàé.
É tà tâa, é tà ciò
na rà pwa tée na èpà.
Nye dau ticé *târù
kâra é pwina rà pwa.
Rà dàtié pâ
dàra pwâra bà kée,
pwacèwii pwi mutò
naa na wâra taa macii.
Rà wâpâ pâ naiè?
Â dà cè jèkutâ
na piwiâ goorâ?
Au, bwa, ba nye ticé!
Ba jèe patâjii
è wâro kée ni
na é tâa gòropuu.*

Ésaie 53.7-8

³⁴ Â é tawèeri Filippo wà pwi a pitùâ, pâ: «Pâri ma gà ina tóo, pâ, wàilàapa na é inaè naani wà pwi péroféta? É nye pi-inaè còwâ, é, é ina cè pwi jèpwi?»

³⁵ Â, tapoo géé goo pwi auinapopai-bà, â é inapàpâri tée wà Filippo è Picémara Wâdé goo wà Iésu.

É cèikí ma upwaaé

³⁶ Na ru pâra wii naigé, â ru pâmari è najawé, â é ina tà Filippo pâ: «Dà cè pwina o pacoo wiàna upwaaoo na jèe wàèni i najawé.»

{

³⁷ Â é tòpi tée wà Filippo pâ: «Wiàna gà cèikí géé na âji pwâranümagà, â pâri ma upwaaagà.»

Â é tòpi tée pâ: «Go cèikí pâ, wà Iésu Kériso âna *Pwina nai Pwiduée.» }

³⁸ Â é nama pacoo i na wàtio, â ru boo ma wà Filippo naa najawé, â é upwaaé.

³⁹ Na ru tò còwâ géé najawé, â é nye dàgòtù wà Filippo kaa è Nyuâaè kà Pwi Ukai, â cáé mwa caa còoè còwâ wà pwi a pitùâ. Éco na é dau ipwadée kaa, â é nye pâra wii naigé kée.

⁴⁰ É mwa tòpò wà Filippo naa na ville Azot è Nyuâaè kà Pwi Ukai. Â géewê, â é pâra naa Césarée wà Filippo. Â wii naigé, â é picémara è Picémara Wâdé naa na diri è pâ ére.

9

É todà Saulo Pwi Ukai Iésu

† 8:27 Éthiopie—Napò wà Afrique, wâboo iti kâra Aigupito (Égypte). ‡ 8:27 Pwi âboro imaina—Grec: Pwi eunuque, pwi âboro imaina. (Còo Mataio 19.12.) 8:32-33 Ésaie 53.7-8 8:36 Apostolo 10.47 8:40 Apostolo 21.8

¹ Na pwi pàara-bà, âna é dau putàmù wà Saulo naa goo wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Dau nùmee na é pòtàmwararà, â é mudàra cè pai pwa wèe. Â é pàra nau còo wà pwi *ukai kà tèpa pwa àrapwaaìlò.

² Â é ilari jiié pâ, na é wii cè tii, tà tèpa pitùâ kàra pâ *wàra pitapitiri na ville Damas. Ê tii-bà, âna é naa é tàrù kèe ma é tjàjuru diri tèpa cèikî na é pàdarirà—wà tèpa paaò ma ilàri na rà wàgoo é pai *pàra wiâ Pwi Ukai—ba na é poparà me naa *Iérusaléma.

³ Â, na é gére pàra wii naigé pâ naa Damas, â ùna é pàmwünabweri wè, â nye me kaa géenidò *napwéretòotù é pwi pwéelaa, â é pwéelaa bèepié.

⁴ Ê nye tûuboo kaa naa napuu, â é tère pwi pwàratùra na ina tée pâ: «Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tóo?»

⁵ [Nye dau wàgo tà Saulo kaa] â é tawèeri pâ: «É?! Wàgà wàa, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wàgo Iésu, na gà gére tubaèpà tóo*».

⁶ Gà cimadò, â gà tò naa Damas, ba o mwa ina tágà naawè, cè pwina gà pwa.»

⁷ Wà tèpa àboro na rà pàra wiâé, âna nye po dàpàgà tàra, â càra caa tàmogòori cèna rà ina. Ba rà nye tère è pwàratùra, èco na nye ticè àboro cèna rà còo.

⁸ Ùna é cimadò géee napuu wà Saulo, â é niâ, èco na jèe càé caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro iê, â rà popaé pâ naa Damas.

⁹ Â àraciè tòotù na é tâa, â càé caa còojè, â càé caa ija ma wàdo.

É cùru Ananias pàdari Saulo

¹⁰ Ê tâa Damas pwi jè a cèikî na nee Ananias. Â é pièpàpariè tée wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Ananias!»

Â é tòpi tée pâ: «Wàna?»

¹¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà cimadò, â gà pàra naa na pwi naigé na nee 'Tàrù' â gà mudàra na pwàrawà kà Judas, wà pwi àboro géee na ville Tarse, na nee Saulo. Ba é gére pwapwicìri, â go nama é còo naa na nyuâa

¹² è pwi àboro na nee Ananias na é gére tòme. Â é tòpò du iê naa gòé, ba na é còojè còwâ.»

¹³ Â é tòpi tée wà Ananias pâ: «Au, Pwi Ukai, wà pwi àboro-bà, âna wàru tèpa àboro na rà ina è ba èpà tóo. Ba rà ina pâ: “Po dau wàru pâ muru na èpà, na é pwa tà tèpa àboro kà Pwiduée —tèpa cèikî naa goo wà Iésu—na Iérusaléma.”

¹⁴ Â é gére wàni pa è tàrù, na rà naa tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *àrapwaaìlò, ba na é tjàjuru diri wà tèpa àboro na rà ipwamainagà.»

¹⁵ Èco na é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà pàra, ba go jèe pitòrigari wà pwi àboro bèepwiri, ba na é pwi neemuru wakè kòo. Ba èe mwa pamogòori è neeò na ara è pâ Ba ma tèpa ukai kàra, ma na ara mwara è Ba *Isaraéla.

¹⁶ Â go o mwa paari tée diri è pwina, na ée pwa naa na aré ma tòina, ba kòo.»

¹⁷ Â é nye còobé kaa wà Ananias, â é pàra.

É pwapwicìri kèe Ananias

Ê tò wà Ananias naa na pwàrawà na é tâa wè wà Saulo. Â é tòpò du iê naa gòé, â é ina tée pâ: «Saulo, pwi a cèikî bèeò, é cùruo wà Pwi Ukai Iésu—wà Pwi Ukai na ia é pièpàpariè tágà na naigé Damas. Â é panuò me, ba na gà còojè còwâ, â, ba na dipitirigà è Nyuâaè Pwicìri.»

¹⁸ Â nye tûu kaa géeni na àraporomee Saulo è pâ pwina pwacèwii è upàra àrawéa, â é còojè còwâ. Â é cimadò, â pwa ma *upwaaé.

¹⁹ Â é ija, â me còwâ é nii kèe.

É tapoo inapàpari Iésu wà Saulo

Bwaa tapo pwa tòotù kà Saulo na Damas jaa tèpa cèikî.

²⁰ Â géewé, âna é nye picémara kaa è popai, pâ naa è pâ wàra pitapitiri. Â é inapàpari tàra pâ wà Iésu, âna nye wàé kaa *Pwina nai wà Pwiduée.

²¹ Wà diri tàpè na rà gére tàmarié, âna rà dau pò. Â rà ina pâ: «É! Gona càcaa wàé kaa, na ia é dau gòo goro tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu, na Iérusaléma? Â é me mwara naani nau tjàjurrà wà me poparà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa àrapwaaìlò!»

9:1 Apostolo 8.3 * 9:5 Pàra Tii Pwicìri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: «O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée.» Po dau dàpàgà tà Saulo, â é dau cèca. Â é ina pâ: «Pwi ukai, dà na nùmagà na go pwa?» Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ...

9:15 Apostolo 25.13, 27.24; Roma 1.5 9:16 2 Korénito 11.23-28 9:21 Apostolo 8.3

²² Êco na pimaina too ê pàtama Pwiduee naa goo ê pai tura kà Saulo. Â é pamogòori tà wà tèpa *Juif géé Damas pâ, wà Iésu, âna é Pwi *Mesia, [pwi a pa-udò na rà tapacié géé na biu]. Â càra caa tàmogòori cè pwina rà tòpi tée.

É uru jii tèpa pièpàrié

²³ Jèe tàpo pwa pàara kà Saulo wàjaara, â rà ipitiri wà tèpa Juif, â rà pitèrerà, ba na rà tètàmwereê.

²⁴ Â, na diri ê pâ ne ma pwaa, âna rà wéaa dèe goo ê pâ goropwârawâ goro napò, ba na rà catàmwereê. Êco na é pâra nau tàmogòori pwiri Saulo.

²⁵ Â, na jè ne, âna rà nama é uru wà tèpa bée. Ba rà tòpòe naa na pé na ai, â rà panuâe boo wii é pé goropwiinawâ babé wâri napò.

É pitu tée Barnabas

²⁶ Ê pâra naa Iérusaléma wà Saulo, â é mudàra cè pai pwa wèe, ba na é pâra mari tèpa cèiki. Êco na wâgotàra diri gooe, ba càra caa wâiri pâ é jèe pwi jè a cèiki.

²⁷ Êco na é pitu tée wà Barnabas†. Ba é popaé pàdari wà tèpa *apostolo, â é piwiâ tàra pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é piâpàparié tà pwiibà naa goro naigé, â é patúrae. Â ni, âna cáe caa piwâ na é picémara naa na nee Iésu na Damas.»

²⁸ Tapoo géewê, âna é jèe tâa jaarà wà Saulo, â é pâra ma me naa Iérusaléma, â é picémara ba gòo naawê, naa na nee Pwi Ukai.

²⁹ Â é patúra mwara wà tèpa Juif na rà pwa grec. Êco na rà pwaé goro pwina é ina tàra, â wailà mwara, âna rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà catàmwereê.

³⁰ Úna rà tàmogòori pwiri wà tèpa cèiki, â rà popaé pâ naa na ville Césarée. Â géewê, âna rà pwa ma é pâra naa Tarse.

³¹ Na pwi pàara-bà, âna rà wâro na é tàbwàti wà tèpa cèiki wâna diri ê pâ napò *Judée, Galilée ma *Samaria. Rà pipagòora, â rà papwiciri wà Pwiduee. Â dau pitoo è jéurà ba é pitu tàra è Nyuâaé Pwiciri.

Wakè kà Pétèru na Lydda ma Joppé

É pâra còwâ wà Énée

³² Wà Pétèru, âna é cai pâ mwara tèpa âboro kà Pwiduee na diri ê pâ napò, â é pwa ma boo tia jaa wà tàpé na rà tâa na village Lydda.

³³ Â é pâmari naawê pwi jè âboro na nee Énée, na jèe 8 naja kée goro puu goro aupuu kée, ba é pitàbwamwa.

³⁴ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Énée, é pwa ma gà wâdé ni wà Iésu Kériso! Cimadò, â gà pipiri è aupuugà!» Â é nye cimadò kaa.

³⁵ Úna rà còoé [na é pâra] â rà cèiki naa goo wà Pwi Ukai wà diri tèpa âboro Lydda, ma Saron‡.

É pawâro còwâ Tabitha

³⁶ Wàjaa tèpa cèiki na ville Joppé, âna pwa è tò ilàri, na nee Tabitha [naa na *héberu] ma Dorcas naa na grec. É tò a nye po wakè kée pwa pwina wâdé. Ba é pitu tà tàpé na piticé neemururà.

³⁷ Êco na, na pàara-bà, âna é maagé, â é bà. Géé na càuru na rà papitooé, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tãdòiti.

³⁸ Úna rà tàmogòori wà tèpa cèiki wê pâ, wà Pétèru âna é tâa Lydda, â rà cùru pâ tupédu ârailu béerà nau ina tée pâ, na é waci medarirà. (Ba càcaa wãiti Lydda pâ naa Joppé.)

³⁹ Â é nye pâra kaa wiâru wà Pétèru. Úna é tèepaa pâ, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tãdòiti. Â wà diri ê pa ilàri dâpwà, âna rà cibèepié burà i, â rà paari tée na jèpapara ârabwée na é pwa wà Tabitha, na é bwaa wâro.

⁴⁰ Â é pacòobérà diri wà Pétèru, â é tùu jùrué, â é pwapwiciri; â é tabiié dàra i naiiri âboro bà, â é ina tée pâ: «Tabitha, cimadò!»

Â é nye niâ kaa wà tòobà, â ûna é còo wà Pétèru, â é nye too kaa nau tâa!

⁴¹ Â é tu pâ dèe wà Pétèru, â é pacimadòé. Â nabwé, â é todà pa ilàri dâpwà ma diri pâra âboro kà Pwiduee, â é paari tàra wà Tabitha, na é jèe wâro còwâ!

⁴² Diri tèpa âboro wà Joppé, âna rà tère é pwi jèkutâ-bà, â dau wâru tàpé na rà cèiki naa goo wà Pwi Ukai.

⁴³ Tãpo gòiri wà Pétéru wê, â é pitâa jaa pwi âboro na nee Simona, pwi a wakè goro parawére macii.

10

Pétéru ma Corneille

¹ Pwa pwi âboro na é tâa Césarée na nee Corneille, pwi *Roma. Wà pwiibà âna é pwi jè caa kâra 100 coda, géé nabibiu kâra wâra coda kà tèpa Italie.

² Wà pwi âboro-bà, âna wâdé tée é pwapwicîri kà tèpa *Juif, wâé mara é pwârawâ kée. É dau pwi a pimeai tèpa Juif na ticé kâra, â é pwi a nye tà pwapwicîri tà Pwiduée.

É patùra Corneille pwi angela

³ Na jè tòotù, na âracié inere-tòotù na càuru ija, â é pwapwicîri, â é nye po còo bwàti kaa pwi *angela kà Pwiduée na é tò mariè naa wâ, â é ina tée pâ: «Corneille!»

⁴ Â é nye po còoè kaa wà Corneille, â dau wâgotée, â é ina pâ: «Dà, co Pwi Ukai?»

Â é ina pwi angela pâ: «Napwa é pâ pwâra pwapwicîri'gà, âna é tère wà Pwiduée, â é còo é pai imeaigà, â caé caa imwûru jii.

⁵ Gà naa pâ ni naa Joppé cè tèpa âboro, ba na rà pâ nau todà me wà Simona, na ina gooe mwara pâ Pétéru.

⁶ É pitâa jaa wà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. Ê pwârawâ kà pwiibà, âna tâa bàrawià.»

⁷ Na é pâra còwâ i pwi angela, â wà Corneille, âna é todà tupédu ârailu âboro géé jaa tèpa ênawéna kée. Â é todà mwara pwi jè coda kée, géé nabibiu kà tèpa coda na é pitûa kâra—pwi coda na jée dau gòriè jaaé, â pwi a pitòimiriè naa goro pwapwicîri.

⁸ Géé na càuru na é wiâ tàra diri é pâ pwina tèepaa mariè, â é cùrurà pâ naa Joppé.

É patùra Pétéru è Nyuûaé Pwicîri

⁹ Na tòotù géé paé còwâ, na po gopaé bwàti, âna rà pâmwûnyabweri Joppé. Na pwi pâara-bà, âna é too wà Pétéru naanidò gòrowâ*, nau pwapwicîri,

¹⁰ na rà pwabwàti é uti kée [wà tèpa âboro wà pwârawâ]. Na é gére pwapwicîri, â me mariè pwâra copwa, â nùmee dàra ija. Â wà Pwiduée, âna é paari tée naa na nyuûa é pâ muru.

¹¹ É nye còo kaa é napwéretòotù na é tàpirié, â é boome géewé è pwina pwacèwii è pwérela na dau maina na cipa pâ ârapapé naûrué. Â é tàbàtù boome naa gòropuu.

¹² Â tâa na, diri é pâ na pwâra macii na ârapapé àrà, ma êdiri pâ àgòri ma àûtòo ma dòèa, ma êdiri pâ marü mwara.

¹³ Â é ina tée pwi pwâratùra pâ: «Gà cimadò co Pétéru, â gà taa, â gà uti.»

¹⁴ Éco na é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba cãgo caa mu uti é pwina papwicîri [è *Naèà kâbà].»

¹⁵ É jèu tère mwara i pwâratùra, na é ina tée pâ: «Gà cibwaa cãbaèpà è pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.»

¹⁶ É wacié tèepaa è pâ namuru bèepwiri, â géé na càùé, â càù too còwâ naa napwéretòotù.

¹⁷ Â, na gére wârapwiri, â wà i tèpa âboro na ia é cùrurà wà Corneille, âna rà jée pitawèeri cèna é wèe i pwârawâ kà Simona, â tòcia tàra i pwârawâ. Â rà tèepaa pâ naa goropwârawâ, na pâara na wà Pétéru na é bwaa gére pimudàra cè pai ina wàra i pwi na ia é paari tée wà Pwiduée.

¹⁸ Â rà to, â rà tawèeri pâ: «Gona nye wâni kaa na é pitâa wê wà Simona, pwina nee Pétéru?»

Rà pâmarié wà tèpa âboro kà Corneille

¹⁹ Na é bwaa gére pinûnûma wà Pétéru naa goo i pwi na ia é còo, â é ina tée è Nyuûaé Pwicîri pâ: «Pwiini, rà wâni wà tèpa âracié âboro na rà mudàgà.

²⁰ Cimadò ma gà boo, â gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârâ, ba wâgo na naarà me.»

²¹ Â é boo wà Pétéru, â é ina tà tèpa âboro bèeni pâ: «Wà pwi âboro na guwà gére mudèe, âna wâgo kaa. Dà cè majoroé ma guwà me?»

²² Â rà tòi tée pâ: «É cùrubà me wà Corneille, pwi caa kâra coda, pwi âboro na é *târù, â wâdé tée è pwapwicîri kà tèpa Juif. Wà diri mwara tèpa Juif, âna rà pi-inaé ba wâdé. É piâpâparié wà pwi angela kà Pwiduée, â é ina tée pâ, na é pwa ma gà me naa pwârawâ kée, ba na é tère cè pwina gà ina tée.»

²³ Nabwé, â é ticiarà wà Pétéru ma rà bwaa puu.

* **10:9** Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàraacari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. **10:14** Lévitique 11.1–47; Ézékiel 4.14 **10:15** Maréko 7.15,19

É pâra wiârâ naa jaa Corneille

Na dàuru kêe, âna é jêe pâra wiâ têpa âracié âboro bèeni wâ Pétêru. Â rà pâra wiâê mwara wâ pâra têpa cèiki na tâa Joppé.

²⁴ Na pwi tòotù gée paé còwâ, â rà tèepaa pâ naa Césarée. Â é tà tapacîrà wê wâ Corneille, ma wâ têpa âboro gée na tâa kêe ma têpa âji bée, na é nye todàra me.

²⁵ Na é tò wâ Pétêru, â é pâra caraé wâ Corneille, â é tùu jùrué burâ cùué boo naa goro â wâ Pétêru.

²⁶ Êco na é dàgòtùé wâ Pétêru, â é ina têe pâ: «Gà cimadò, ba go nye pwi âboro pwacèwiigà!»

²⁷ É nye gére tùra burâ too naa na wâ wâ Pétêru, â é pâmari pâ âboro na wâru, na rà jêe tàgére tâa wê.

²⁸ Â é ina târa pâ: «Guwâ jêe nye tâmogòori pâ muru pwicîri tà têpa Juif, na rà pabée tàpé na càra caa têpa Juif. Â papwicîri jîira mwara na rà tò naa jaarâ. Êco na é jêe paari tòo wâ Pwiduée pâ, na go cibwaa càbaèpâ pwi âboro ma go cibwaa miirié.

²⁹ Êkaa na, na guwâ todòo me, â nye ticé pwina na go bwaa èrà goo.»

«Â go tawèeriwâ pâ: Dà cè majoroé ma guwâ nama go me?»

³⁰ Â é ina têe wâ Corneille pâ: «Jêe âracié tòotù nabâ, gée na càuru pwi tòotù na go pwapwicîri ni, na âracié ineretòotù. Â pwi tòotù-bâ, âna é piâpâpario pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe†, â é ina tòo pâ:

³¹ «Corneille, wâ Pwiduée, âna é jêe tòpi é pwâra pwapwicîri'gâ. Â câé caa imwûru é pai imeaigâ.

³² Â ni, âna gà cùru pâ naa Joppé cè têpa âboro nau todâ me wâ Simona, pwina nee mwara Pétêru, na é pitâa na pwârâwâ kâ Simona, pwi a waké goro parawére maci. Napwa pwârâwâ kêe, âna tâa bàrâwiâ.»

³³ Êkaa na go panuâ wâi paé têpa âboro, ba na rà todàgâ, â nye dau wâdé kaa na gà me. Êni, âna bà jêe wâdiri ara Pwiduée, ba na bà tère diri é pâ namuru na é jêe naa tâgâ wâ Pwi Ukai, ba na gà ina tâbâ.»

É patùra tàpé na càra caa têpa Juif

³⁴ É inapâpari târa wâ Pétêru pâ: «Go mwa nye tàgére tâmogòori kaa pâ napwa wâ Pwiduée, âna câé caa pwaké goro âboro.

³⁵ Ba, naa na diri é pâ napò, âna wâ pwi âboro na é papwicîri wâ Pwiduée ma pwa é pwina wâdé, ma imeai, âna é wâdéarié wâ Pwiduée.

³⁶ É jêe panuâ é popai târa é Ba *Isaraéla—é Picémara Wâdé târa é pinaanapò na é naigé mee wâ Iésu Kériso, Pwi Ukai kâra diri é pâ âboro.

³⁷ «Guwâ jêe tâmogòori é pwina tèepaa béaa na Galilée, géewê, tia na diri é napò *Judée, gée na càuru é pai picémara é *piupwaa kâ Ioane.

³⁸ Ba wâ Pwiduée, âna é naaboo‡ é pàtàmara é Nyuûaé Pwicîri naa gò wâ Iésu, pwi âboro gée Nazareth. É pâra diri naa pâ ére, â é pwa na wâdé tà têpa âboro, ba é wâjaaé wâ Pwiduée. Â é nama rà wâdé còwâ wâ [tàpé na rà maagé, ma] édiri wâ tàpé na wâgoorâ é pàtâma wâ *Caatana.

³⁹ «Wàibâ kaa têpa *paâjupâra wâra diri é pâ pwina é pwa, na *Iéruusaléma, tia na pâra ére napò gée goro Judée§. Êco na rà tanamirié naa goro *kurucé, â é bà.

⁴⁰ «Êco na wâ Pwiduée, âna é nama é wâro còwâ, na pwi bêaracîé kâra tòotù gée na càué. Â é pwa ma é piâpâparié tâbâ co.

⁴¹ Wàibâ tàpé na pitòrigaribâ béaa, ba na bà mwa têpa paâjupâraé. Wàibâ tàpé na bà picaaija ma wâdo ma wâé, gée na càuru na é wâro còwâ jii têpa bà. Ba câé caa pwa ma piâpâparié târa diri é pâ âboro.

⁴² Â nye wâ Iésu kaa na é jêe cùrubâ pâ, ba na bà pâra nau picémara é *Picémara Wâdé târa é Ba, ma inapâpari pâ, jêe wâé kaa pwina é jêe tòpòé wâ Pwiduée, ba na ée mwa pwi a pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà.

⁴³ «Â wâ diri têpa *péroféta, âna rà jêe tàmara ina pâ, cè pwina é cèiki naa goo Iésu, âna o pwanauri é èpâ kêe, naa na nee.»

É boo Nyuûaé Pwicîri naa gòrà

10:26 Apostolo 14.13–15; Auinapâpari 19.10 † **10:30** Pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe—Pai ina wêe pâ, pwi jêe angela. (Còo Apostolo 1.10.) **10:34** Deutéronome 10.17; Roma 2.11 **10:37** Mataio 4.12–17 **10:38** Mataio 3.16; Luka 4.17–20 ‡ **10:38** Naaboo... Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. § **10:39** Pàra ére napò gée goro Judée—Grec: Napò kâ têpa Juif. **10:41** Luka 24.42–43; Apostolo 1.8 **10:42** Apostolo 17.31; 1 Pétêru 4.5 **10:43** Ésaie 53.5–6; Jérémie 31.34

44 Ûna é bwaa gére tûra wà Pétéru, â é nye boome kaa é Nyuâaê Pwicîri naa gò diri tàpé na rà tâmaari ê popai kà Pwiduée.

45 Wà tèpa Juif na rà cèikî, na ia rà me wiâ wà Pétéru*, âna rà pò, na naa boome mwara é Nyuâaê Pwicîri naa gò tàpé na càra caa tèpa Juif.

46 Ba rà tètèrà na rà tûra naa é pâ pwâratûra na ité, ma pwamaina Pwiduée. Â é ina wà Pétéru pâ:

47 «Wânanu, o nye pâri ma câjé caa *upwaa tàpé na rà jèe tòpi é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwijié?»

48 Â é naa tàrù wà Pétéru, ba na upwaaà naa na nee Pwi Ukai Iésu.

Gée na càùé, â rà ilaé pâ, na é bwaa tàpo pwa cè para tòotù wâjaara.

11

É piwiâ tà tèpa apostolo wà Pétéru

1 Wà tèpa *apostolo ma tèpa cèikî, na rà tâa napô *Judée, âna rà tère pâ wà para tàpé na càra caa tèpa *Juif, âna rà jèe cèikî mwara naa goro é popai kà Pwiduée.

2 Ûna é too naa *Iérusaléma wà Pétéru, â wà tèpa cèikî na rà tèpa Juif*, âna rà cagòtù tée é pwina é pwa, â rà ina tée pâ:

3 «Cina gà too naa jaa tàpé na càra caa tèpa Juif, ma guwà pi-ija naima ma wàilà?»

É patûrao Pwiduée

4 Â wà Pétéru, âna é piwiâ tàra bwàti é pâ namuru na tèepaa mariè, gée na autapoo goo é pwi jèkutâ-bà. Â é ina pâ:

5 «Go tâa Joppé, â na pâara na go bwaa gére pwapwicîri na, âna go còo jèe muru, na é paari tòo naa na nyuâa wà Pwiduée—pé pwina pwacèwii é pwérela na dau maina, na cipa é pâ ârapápé naûruè. Â é boome gée napwéretòotù tia jaa.

6 Ûna go ucâri é pé pwérela bèepwiri, â go còo naa na, pâ macii âraèrù, ma macii a piugà, ma pâ âgori, ma pâ âûtòo, ma pâ dòea, ma pâ marù mwara.

7 Â go tère é pwâratûra, na ina tòo pâ: “Gà cimadò co Pétéru, â gà taa, â gà uti.”

8 «Èco na go ina pâ: “Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba muru pwicîri [naa na é *Naèâ kâbà]. Â câgo caa mu uti gée goo!”

9 «Â go jèu tère mwara i pwâra-tûra na me gée napwéretòotù, na ina pâ: “Gà cibwaa câbaèpâ é pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.”

10 É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â gée na càùé, â càùrà too còwâ naa napwéretòotù.

Go pâra wiàrà naa Césarée

11 «Â rà nye tèepaa medario kaa wà tèpa âracié âboro me gée Césarée naa na pwârawà na bà tâa na.

12 Â é ina tòo é Nyuâaê Pwicîri pâ: “Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiàrà†.” Â wà tèpa 6 béjè na wàilà-ni‡, âna rà me wiâò naa Césarée, â bà capai too naa na é pwârawà kà Corneille.

13 «Â é piwiâ tâbâ wà Corneille é pai còo kèe pwi *angela naa pwârawà na é ipaarié tée, ma ina tée pâ: “Panuâ pâ cè âboro naa Joppé nau mudà Simona, pwina ina gooé mwara pâ Pétéru,

14 ba ée mwa ina tâgà pâ, na popai na gà o udò goo, wâgà ma diri é pwârawà'gà, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro.]”

É boome Nyuâaê Pwicîri

15 «Ûna go tapoo tûra, â é boome naa gòrà é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii naa gòjè naa na autapoo goo.

16 Â go nye tà niimiri é pwi popai kà Pwi Ukai, na é ina pâ: “Wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé, èco na wâguwà, âna o mwa *upwaaà goro é Nyuâaê Pwicîri.”

17 «Wà Pwiduée, âna é nye naa târa mwara é âraimeai, i Nyuâaê Pwicîri, ma pwacèwijié, na jè cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso. Â go pwi wà, ma go cicara wà Pwiduée?»

18 Gée na càùru é pai tère kàra pwiri, â rà jèe nabwé na rà putâmu, â rà pwamaina Pwiduée, â rà ina pâ: «Ûu kaa! Âjupâra pâ wà Pwiduée, âna é naa mwara é âji wâro tà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà pinûnûma ma biirà dèe.»

10:44 Apostolo 11.15, 15.8 * 10:45 Wà tèpa...cèikî na ia rà me wiâ wà Pétéru—Còo nee tii 23. 10:46 Apostolo 2.4, 19.6

10:48 Apostolo 2.38 * 11:2 Tèpa Juif—Grec: Tàpé na pwa kamaî târa. Ipaìwà naa na nee tii 3. 11:3 Apostolo 10.28;

Galatia 2.12 11:5 Apostolo 10.9–48 † 11:12 Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiàrà—é, Pâra wiàrà, â gà cibwaa pwaké goro

âboro. ‡ 11:12 Tèpa 6 béjè na wàilà-ni—Tàpé na rà me wiâ Pétéru gée Joppé. (Còo Apostolo 10.23,45.) 11:14 Apostolo

16.31 11:15 Apostolo 2.4 11:16 Apostolo 1.5 11:18 Apostolo 13.48, 14.27

Tèpa cèikî wâ Antioche na Syrie

¹⁹ Gée na càuru é pai bà kâ Étienne, â tapoo pwa-imudiri tà tèpa cèikî, â rà jèpa ipiina pâ naa é pâ napô, naa Phénicie, ma naa na ville Antioche ma gòropô Chypre. À rà picémara é popai naawê; êco na rà nye picémara co tà tèpa Juif.

²⁰ Êco na wâ pàra tàpé gée jaarà, tèpa âboro gée Chypre ma na ville Cyrène, âna rà me naa Antioche. À rà picémara é *Picémara Wâdé kâ Pwi Ukai Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif.

²¹ Nye tâa gòrà é nii kâ Pwiduée, â wâru tèpa âboro, na rà biirà naa goo wâ Pwi Ukai, â rà cèikî.

²² Ûna rà tère pwiri wâ tèpa cèikî na wâra pwapwicîri[§] Iérusaléma, â rà panuâ pâ wâ Barnabas naa Antioche.

²³ Ûna é tèepaa pâ, â é còo é *aupwényunyuâari kâ Pwiduée naa gò tèpa âboro, â é dau ipwâdé. À é pagdòrà diri ma rà cimwù bwàti naa goo Pwi Ukai.

²⁴ Ba wâ Barnabas, âna pwi âboro na é dau wâdé, â maina é cèikî kée. À dau tâa gòé é Nyuâaé Pwicîri. À wâru mwara tàpé na rà cèikî naa goo Pwi Ukai.

²⁵ Géewê, â é pâra naa na ville Tarse, ba na é mudâ wâ Saulo.

²⁶ Ûna é pâmarié, â é popaé me naa Antioche. Ru tâa wê naa na caapwi naja. Ru pâra taaci naa na pâ ipitiri kâra wâra pwapwicîri, â rà pacâmuri pâ âboro na wâru. Nye tapoo kaa na Antioche, na tapoo ina goo tèpa cèikî pâ *chrétiens*, [pai ina wée pâ 'tèpa cèikî naa goo wâ Kériso'].

Rà pitu tà tèpa cèikî naa Judée

²⁷ Na pàara bèepwiri, âna rà boome gée Iérusaléma naa Antioche pâ tèpa *péroféta [na rà pame é popai gée jaa wâ Pwiduée].

²⁸ Pwi jè ârapàrarà, âna nee Agabus. À wâgòo é pàtàmara Nyuâaé Pwicîri. À é cimadò, â é ina tàra pâ: «O mwa pwa cè copwa na dau maina pitiri gòropuu.» (À nye coo pwi auina-bà na pàara kâ Claude, pwi ukai kâ tèpa *Roma.)

²⁹ Napwa naa goo wâ tèpa cèikî, âna rà pitèrerà, ba na rà panuâ pâ cè bépitu kâra tà tèpa cèikî na rà tâa Judée. Rà nye jèpa naa é pwina pâri ma rà naa [wiâra é pumara wakè kâra].

³⁰ À wâ Barnabas ma Saulo, âna ru pa pâ i âraimeai dari tèpa pituâ kâra wâra pwapwicîri.

12

Rà tòtàmwara Jacques ma tâjùru Pétèru

¹ Na pàara-bà, âna é tubaèpà tà pàra tèpa cèikî wâ ukai *Héroda Agrippa I.

² À é naa târù, ba na tòtàmwara goro tâuwa wâ Jacques, pwi aèjii kâ Ioane.

³ Ûna é còo pâ wâdé tà tèpa *Juif, â é nama tâjùru mwara wâ Pétèru, na pwi jè *tòotù maina kâra, pwi tòotù na pi-ija poloa na ticé nyaa kée.

⁴ À é pwa ma tùé naa na karapuu, â é nama wéaarié é ârapapè gomu na piârapapè coda naa na. Ba nùmee na pitèi Pétèru na ara diri é pâ âboro, gée na càuru tòotù *Paséka.

⁵ À rà wéaari wâ Pétèru naa na karapuu. À napwa wâ tèpa cèikî, âna rà gòo goro pwapwicîri taaci ba kée.

É pacòobé Pétèru pwi angela

⁶ Na pwi bàrane béaa kâra é pai pitèié, âna wâ Pétèru, âna é puu nabibiù kâra ârailu coda. À tòoé goro itùpaò, naa goo tupédu coda. À pwa mwara tèpa coda, na rà wéaari é goropwàrawà goro karapuu.

⁷ Êco na é nye pwairi tèepaa kaa pwi jè *angela kâ Pwi Ukai, â nye po pwéelaa kaa na karapuu. À wâ pwi angela, âna é pitaci* gòro jènere wâ Pétèru. À é ina tée pâ: «Gà cimadò wâi!» À nye tûu kaa gée goro é du î wâ Pétèru i pâ itùpaò.

⁸ À é jèu ina tée còwâ wâ pwi angela pâ: «Gà piigà goro i karapuu'gà, â gà coona i du wâraâgà.» À é nye pitère dèe wâ Pétèru.

À é ina tée mwara wâ pwi angela pâ: «Wâdé. À gà coona i palitò'gà, â gà me wiâò.»

⁹ À é pâra wiâé gée na karapuu wâ Pétèru. Êco na câé caa tâmogòori pâ é pâ pwina é pwa tée wâ pwi angela, âna nye tàgère âjupâra. Ba é niimiri pâ é pwa âcòwâ.

¹⁰ À ru wénari é tèpa coda na rà wéaa béaa, â ru wénari mwara wâ tàpé na rà coo wê. À ru

11:19 Apostolo 8.1-4 **11:22** Apostolo 4.36 **§ 11:22** Tapoo gée na nee tii bèeni, â tiagoro tii Auinapàpári, âna é popai wâra pwapwicîri, âna pai ina wèe pâ, é picatâa kâ tàpé na rà cèikî naa goo Iésu, â càcaa é auba maina na Iérusaléma na é pwi Wâra pwapwicîri kâ tèpa Juif. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (*Vocabulaire*). **11:25** Apostolo 9.30

11:28 Apostolo 21.10 **11:30** Apostolo 12.25 * **12:7** Pitaci—Toucher sur le côté. **12:10** Apostolo 5.19

tèepaa pâ naa goo é goropwârawâ paò na babé wâri é ville. Â é nye pitâpirié acari béaa kâru, â ru còobé, â ru pâ naa jè naigé. Géé pwiri, â nye tàpo tiâu kaa i pwi angela.

¹¹ Â pitâmogòo nûma wâ Pétéru, â é ina pâ: «Nye âjupâra kaa! Wâ Pwi Ukai, âna é nye panuâ me pwi angela kêe, ba na é upao géé na-araraî wâ Héroda! Â é upao jii é pâ pwina èpâ na rà pwa na rà pwa tóo tèpa Juif [na rà cicarabâ].»

É pâra naa jaa tèpa cèikî béé

¹² É pâra wâ Pétéru naa na pwârawâ kâ Maria, nyaa kâ Ioane (na jè nee mwara Maréko). Rà tàgére tâa wê é jè auwâru goro tèpa cèikî, â rà nye tàgére pwapwicîri.

¹³ Â é cùu é goropwârawâ na autò wâ Pétéru, â é me wâ Rhode nau tàpiri. (Wâ tóoni, âna tó ênawéna na pwi pwârawâ-bâ.)

¹⁴ Â é tèreina é pwâratùra kâ Pétéru, â naa na pai wâdé tée, â é itâa pâ, na ina pâ: «É! Wâ Pétéru na é wâboo gòroigé!» Â é imwûru na é tàpiri i goropwârawâ!

¹⁵ Â rà ina tée pâ: «Gâ ipwirié co tóoni!» Éco na é nye gòo goro ina pâ: «Akaé! Go nye âjupâra.» Â rà ina mwara tée pâ: «Bwa! O gére nyuââé!»

¹⁶ Na rà gére wârapwiri pai tûra kâra, âna wâ Pétéru, âna é nye tàgére gòo goro cùu taaci i goropwârawâ! Â rà mwa tàpiri, â rà nye dau pò kaa.

¹⁷ Â é pwa ineremuru tàra pâ, na rà cibwaa tûra. Â é piwiâ tàra é pai pacòobée géé na karapuu. Â é ina tàra pâ: «Guwâ mwa ina tà Jacques[†] ma pâra tèpa cèikî bééjè.» Â é còobé jûrà, â é pâra naa na jè ére.

¹⁸ Úna pwaa dòme, â rà paé ma me wâ tèpa coda. Â rà dau géaa, ba càra caa tâmogòori cèna é wée wâ Pétéru, â dau wâgotàra.

¹⁹ Â é nama rà mudèe bwâtî wâ Héroda, éco na càra caa pâmarié. Â é pitawiâ wâ tèpa wéaa, â é nama catâmwarà.

Géé na càùe, â é boo wâ Héroda géé napò *Judée naa Césarée, ba na é pitâa wê.

É bà ukai Héroda Agrippa I

²⁰ É dau putâmu wâ ukai Héroda naa goo wâ tèpa âboro géé Tyr ma Sidon. Éco na rà me nau còoe, ba na rà ilari jiié é pinaanapò. (Ba é du ville kâra, âna ru wâro goo é napò kâ Héroda.) Â rà nama é pwi naigé mee wâ Blastus, pwi ênawéna kâ pwi ukai, pwi a wéaari é pwârawâ maina kêe.

²¹ Na pwi tóotù na é jèe dàbacoo na wâ Héroda, â é coona é ârabwée kâra ukai kêe. Â é too naa gòro é autâa kêe, â é patùra tèpa âboro.

²² Â rà nye dau picâdirí, ma ina pâ: «É! Càcaa pwi âboro na gére tûra! Â pwi jè pwiduée!»

²³ Â wâdé tée na rà pwamainâé jii wâ Pwiduée. Ékaa na é nye èié kaa é pwi angela kâ Pwi Ukai, â rà iri é naparawée é pâ âgù, â é bà.

²⁴ Napwa naa goo é popai kâ Pwi Ukai, âna jèe dau picémara ba maina pâ, â é pitoo é jéú tèpa cèikî.

²⁵ Géé na càùru é pai wakè kâ Barnabas ma Saulo, â rà wâjué còwâ géé[‡] *Iéruusaléma, wàilà ma Ioane-Maréko.

bétapoo pai pâra kâ paulo

13

(Naporomee 13.1-14.28)

Rà pitòrigari Barnabas ma Saulo

¹ Naa na wâra pwapwicîri naa Antioche wâna province Syrie, âna pwa pâra tèpa *péroféta, ma tèpa ipacâmu—wâ Barnabas, wâ Siméon pwina ina gooé pâ 'Pwi âboro duu'; Lucius géé na ville Cyrène; Manaën na ia ru pimaina naima ma pwi kupénoo *Héroda Antipas; ma wâ Saulo.

² Pwa pwi pâara na rà gére ipwanya—ba rà panuâ é ija, ba na rà gére pwapwicîri tà Pwi Ukai.

Â é ina tàra é Nyuââé Pwicîri pâ: «Guwâ pitòpò naaiti wâ Barnabas ma wâ Saulo, tàra é wakè na go todâru naa goo.»

³ Géé na càùru é ipwanya ma pwapwicîri kâra, â rà tòpò îrà naa gòru [ba na pwényunyûariru] â rà panuâru pâ.

[†] **12:15** Nyuââé—é, Pwi angela kêe. Rà cèikî wâ tèpa Juif pâ, rà wéaarijé jècaa é pâ angela. [‡] **12:17** Jacques—Pwi jii wâ Iésu. (Còo note goo Apostolo 15.13.) **12:18** Apostolo 5.22-24 **12:23** Daniel 5.20 **12:24** Ésaïe 55.11 **12:25**

Apostolo 11.29-30, 15.37 **12:25** Géé Iéruusaléma—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Naa Iéruusaléma. **13:2**

Apostolo 9.15 **13:3** Apostolo 6.6

Ru pâra naa gòropô Chypre

4-5 É cùru pâ Barnabas ma Saulo é Nyuââ Pwiciři. Â é pâra wiâru wà Ioane-Maréko, ba na é pitu târu. Rà boo naa na ville Séleucie, â géewê, â rà pà goro wànga naa gòropô Chypre. Ûna rà tèepaa pâ naa na ville Salamine, â ru picémara é popai kà Pwiduée wà Barnabas ma Saulo, naa na pâ *wàra pitapitiri kà tèpa *Juif.

É cicararu Élymas

6 Ûna ru jèe pâra pitiri é pò, tia na ville Paphos, â ru pâmari pwi jè Juif na nee Bar-Jésus (Élymas naa na grec)*. Wà pwi âboro-bà, âna pwi a pwa tutê, â é ina pà wàè pwi péroféta kà Pwiduée [na é pame popai kêe].

7 Wà pwiibà, âna pwi bée Sergius Paulus, pwi kupénoo kâra pò-bà, na pwi a tàmanga. Wà pwi kupénoo-bà, âna é todà wà Barnabas ma Saulo, ba dau nùmee na é tère é popai kà Pwiduée.

8 Éco na wà Élymas, âna é mudàra, ba na é dàbii é aucèikî kà pwi kupénoo.

9 Wà Saulo (na ina gooe mwara pà Paulo)†, âna dipitirié é Nyuââ Pwiciři, â é ucâri Élymas burà ina tèe pâ:

10 «Pwina nai *Caatana! Gà pwi a cicara é pwina *târù! Dau pwi a maina kaa é pwa tûâ naa googà! Wànau? Bwaa caa pâ nabwé kaa é pai cicaragà é pâ naigé na târù kà Pwi Ukai?

11 Ée tatéegà wà Pwi Ukai, â gà o bwi ni, â o tâpo pwa pàara na o câgà caa còojè.»

Â nye me kaa é bàutè naa gò wà Élymas, â jèe câé caa còojè. Â é mudàra ma cèi dâra pâ âboro, ba na rà pipopaé.

12 Napwa naa goo wà pwi kupénoo, âna é pò goro é pwina gére tèepaa, ma é pàtàmara é popai kà Pwiduée, â é nye cèiki kaa.

Na Antioche goro jènere Pisidie

13 Gée na càué, â wà Paulo ma tèpa bée, âna rà pa wànga gée Paphos, pâ naa na ville Perge gée goo province Pamphylië. Â é pâra jiiiru naawê wà Ioane-Maréko, â é wàjué còwâ naa *Iérusaléma.

14 Â gée Perge, âna ru pâra wà Paulo ma Barnabas, â ru pâra wii é naigé pâ naa Antioche goro jènere pwi ére napò Pisidie.

Ûna ru tèepaa pâ naawê, â ru tò naa na wàra pitapitiri kà tèpa Juif, na *tòotù pwiciři.

15 Wà tèpa âboro na rà pwapwiciri wê, âna rà gére pûra i tii goro *Naèà kà Moosé, ma i tii kà tèpa péroféta. Â rà ina târu wà tèpa pitûâ pâ: «Tupédu jènerebà, wiàna pwa cè popai kàu, târa pagòojè, â gàu cimadò ma gàu tûra.»

É patùra tèpa jènereê Paulo

16 É cimadò wà Paulo, â é pwa ineremuru, ba na rà cibwaa tûra, â é ina pâ: «Bwa; guwà tère diri, i tàpé *Isaraéla, ma wâguwà mwara na guwà gére pwapwiciri naima.

17 Wà Pwiduée kâra é pwi Ba kâjè Isaraéla, âna é pitòrigari wà tèpa caa kâjè. Â é pwa ma é pimaina too é Ba, na pwi pàara na rà bwaa pwa pàrame naa napò *Aigupito. Â é pwa ma rà còobé, goro é nii ma pàtamee.

18 Â é pa-ijarà‡ na wâpâ na 40 naja, naa namaré.

19 «É pwa ma rà pwâri ma catâmwara é 7 mwaciri naa napò *Kanana, â é panuâ târa é napò, ba na tèpa âji apooé.

20 É pwi pàara-bà, âna wâmwünyabweri 450 naja [gée na càuru pai pitòrigarirà kèe na Aigupito]. Â é naa târa wà tèpa ukai jages, târa pipoparà tiagoro é pàara kà péroféta Samuêla.

21 «Nye, na pwi pàara-bà, na wà tèpa ijiao kâjè, âna rà ilari jii Pwiduée cè pwi ukai kâra. Â é naa târa wà Saül, pwina nai Kis gée na wâao kà *Benjamin. Â wà Saül âna é pwi ukai kâra naa na 40 naja.

É pwi a pa-udòjè Iésu

22 «Gée na càué, â é tapwütù Saül wà Pwiduée, â é naa târa é Ba wà pwi ukai *Davita. É ina wà Pwiduée gooe pâ: *Go jèe pâmari wà Davita pwina nai Jessé, pwi âboro na wânümo gooe, na ée mwa pacoo diri câbawâdê kô.*

1 Samuel 13.14

13:4-5 Apostolo 12.12, 15.39 * 13:6 Élymas naa na grec—Popai gée na nee tii 8. † 13:9 Saulo; Paulo—Nee naa na hébéru pâ: Saulo, nee naa na grec pâ: Paulo. 13:11 Apostolo 9.8 13:13 Apostolo 15.38 13:17 Exode 1.7, 6.6, 12.51 13:18 Nombres 14.34; Deutéronome 1.31 ‡ 13:18 É pa-ijarà—é, É pidâpwicârié naa goorâ. 13:19 Deutéronome 7.1; Josué 14.1 13:20 Juges 2.16; 1 Samuel 3.20 13:21 1 Samuel 8.5,19, 10.20-24 13:22 1 Samuel 13.14, 16.12; Psaume 89.21

²³ «Â é autûâri kâ Pwiduée, âna na ée mwa còobé géee na é tâa kâ Davita, wâ Iésu pwi a-upa Isaraéla.

²⁴ «Béaa kâra é pai tèepaa kâ wâ Iésu, âna é me wâ *Ioane Pwi a piupwaa, â é picémara tà tèpa Isaraéla. Â é ina tàra pâ: “Guwâ pinünüma ma guwâ biiwâ ma *upwawâ.”

²⁵ Ûna é pwa na é tubanabwé é wakè kée, â é mu nye tà ciburâ ina tàra wâ Ioane pâ: “Gona guwâ gére niimiri pâ wâgo wâa? Ba càcaa wâgo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwâ tapacîé géee na biu]. Guwâ còo, ée mwa pwicò kòo wâ pwiibâ, na po dau càcaa pâri ma go tipi é otâpwe goro du wâraâe.”»

Càra caa còoinaé tèpa pitûâ

²⁶ [É ina mwara wâ Paulo pâ]: «Tâpo tâmaariô, co tèpa jènereô, tèpa gòobàra *Abéaama, ma wâguwâ mwara na papwicîri wâ Pwiduée. Jèe panuâ medarijé diri é pwi popai bèeni, ba na jè udò, [ma tâa tâjè é *âji wâro].

²⁷ Êco na wâ tèpa âboro Iérusaléma ma tèpa ukai kâra, âna càra caa câmogòori pâ, wâ Iésu, âna é me, ba na jè udò. Càra caa tâmogòori é popai na rà ina béaa wâ tèpa péroféta; é popai na rà mu pûra diri na é pâ tòotù pwicîri! Êco na rà pacoo é popai-bâ, na rà pwa ma é bà wâ Iésu.

²⁸ «Â rà nye tâmogòori pâ, nye ticé na é pwa wâ Iésu na pâri ma tètâmwereé goo. Êco na rà nye ilari jii wâ *Pilato pâ, wâdé na é bà [naa goro *kurucé].

²⁹ Ba rà pacoo diri é pâ namuru na ina naa gooé. Â géee na càùé, â rà naaé boo géee goro kurucé, â rà tòpóé naa na auipwâni.»

É pawâroé còwâ Pwiduée

³⁰ «Êco na wâ Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, géee nabibiu kâ tèpa bà.

³¹ Â naa na pâ tòotù na dau wâru, â é ipaarié taaci wâ Iésu tà tèpa âboro na ia rà too ma wâé géee Galilée naa Iérusaléma. Â nabâni, âna rà jèe tèpa *paâjupâraé naa nabibiu kâra é Ba Isaraéla.

³² «Â wâibâ, âna bà picémara tàwâ é pwi *Picémara Wâdé bèepwiri. Ba é jèe mara ina béaa wâ Pwiduée tà tèpa jooorojè pâ ée mwa pwa jè muru.

³³ Â nabâni, âna é pwa ba kâjè tèpa nairâ^S [ma pâra tàpé mwara]. Ba é pwa ma é wâro còwâ wâ Iésu.

«Jèe wii gooé, naa na béârailu kâra salamo kâ Davita pâ:

*[Wâéni popai kòo,
na go ina] nabâ:
Gâ pwina naiô,
â go pwi caa'gâ*.*

Psaume 2.7

³⁴ «Â wâ Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, géee nabibiu kâ tèpa bà, ba na é cibwaa wâjué còwâ naa na auipwâni, â é cibwaa wai ma botére. Ba ée jèe mara ina wâ Pwiduée pâ: *Go mwa naa tàwâ é *aupwényunyuaâri na go jèe mara ina tà Davita.* *Ésaie 55.3*

³⁵ «Â âjupâra, ba é wii mwara wâ Davita, naa na jè ére pâ:

*Gâ jèe pitòrigario
ma go pwi é nawéna'gâ.
O câgâ caa panuâ nyuuaô
ma é tâa na aubâ.
O câgâ caa panuâ naiio
ma o wai ma botére.*

Psaume 16.10

³⁶ «Wâ ukai Davita, âna é nye tà piênawéna kâ Pwiduée, tiagoro é pai bà kée, â é pacoo é câbawâdé kâ Pwiduée. Êco na é bà, â pwânirîé pwacèwii diri tèpa caa kée, â é jèe wai ma botére naa na auipwâni.

13:23 2 Samuel 7.12-16 **13:24** Mataio 3.1-2 **13:25** Ioane 1.20,27 **13:28** Mataio 27.22-23 **13:29** Mataio 27.59-60 **13:31** Apostolo 1.3,8 **13:33** Psaume 2.7 ^S **13:33** *Kâjè tèpa nairâ—é, Kâ tèpa nairâ.* * **13:33** *Wâéni popai kòo na go ina nabâ... Grec: Nabâ, âna gâ jèe pwi naiô, â go jèe pwi caa'gâ.* Naa na tii Salamo (Psaumes), âna é ina wâ Pwiduée é popai bèepwiri tà pwi Mesia kée, ûna é pwa ma é Pwi Ukai kâra diri é pâ muru. (Wâ Paulo, âna é paari pâ wâ Iésu Kériso, âna pwi Mesia.) **13:34** Ésaie 55.3 **13:35** Psaume 16.10

37 Êco na wà pwina é jèe pawâroé wà Pwiduée, âna câe caa wai ma botére.»

É pame pai pwanauri èpà kâjè

38-39 «Wâdé na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa jènereô, pâ, bà picémara tàwà nabà é pai pwanauri èpà naa na nee Iésu. Â nye géee gooé kaa, na tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée†, ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Ba càcaa pâri, è Naèà kà Moosé ma pwanauri è èpà, ma nama jè tàrù.

40 Â guwà pwacòoco, ba péa tà tèepaa mariwà è pwina rà jèe ina tèpa péroféta:

41 *Guwà pwacòowà,
wâguwà tèpa ipwamainawà!
Go mwa papòwà,
â guwà jèpa ipiina!
Go o mwa pwa wakè kôo
na guwà bwaa wâro;
wakè na muugère
ma dau maina awé.
Â wiàna wià tàwà,
â câguwà caa wâari.»*

Habakuk 1.5

42-43 [Â ûna é ina diri pwiri wà Paulo, â] jèe nabwé é ipitiri, â ru còobé ma Barnabas géee na i wâra pitapitiri. Â rà ilari jiiuru wà tèpa âboro pâ, na ru mwa tòpò cè gòobàra é popai kâru, na è tootù pwicîri noowè. Â wâru tàpé na rà pâra wiâru—wà tèpa Juif, ma tàpé na rà biirà naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà ipwa jèkutâ naima, â ru pagòora ba na rà cimwù naa na *pimeari imudi kà Pwiduée.

Ru pàdari tàpé na càra caa tèpa Juif

44 Na pwi tootù pwicîri pâ còwà, âna ipiti èdiri tèpa âboro na ville Antioche wà Pisidie, ba na rà tère é popai kà Pwi Ukai.

45 Ûna rà còo pwiri wà [tèpa pitûâ kà] tèpa Juif, â rà iboo goo wà Paulo, â rà tobpawâé ma inaè ba èpà.

46 Êco na ru ina ba gòo tàra wà Paulo ma Barnabas pâ: «Bu mara me mariwà ba wâguwà tàpé na, na guwà mara tère é popai kà Pwiduée. Ûna guwà tûma, êkaa na, bu o biibu dà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba munaa càcaa kàwà è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?!

47 Ba wâéni è pwina é jèe ina tàbà wà Pwi Ukai pâ:

*Go tòpògà ma cùrugà.
Gà mwa pwéelaa kâra pâ Ba.
Ina târa gòropuu:
“É jèe me wà Pwi Ukai;
me nau pa-udòwà!”»*

Ésaïe 49.6

Dau wâru tàpé na rà cèikí

48 Ûna rà tère pwiri wà tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà dau ipwàdéee. Â rà ina pâ: «Nye dau wâdé kaa é popai kà Pwi Ukai!» Â rà cèikí wà tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée, ba na tà tàra è wâro dàra gòiri jaaé.

49 Â napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna é pâpitiri napô.

50 Êco na wà tèpa cicara Paulo ma Barnabas, âna rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tubaèpà tàru ma pacòobèru. Wàilà âna tèpa ijiao kâra napô, ma pâra ilàri na wâdé tàra é pwapwicîri kà tèpa Juif, â na pi-inarà ba wâdé na pwi napô-bà. Â rà pacòobèru géee napô kâra.

51 Â ru tauri é dàuru puu goro âru‡, â ru pâra naa na ville Iconium.

52 Â wà tèpa cèikí na rà tâa Antioche, âna dipitirirà è Nyuââé Pwicîri, â é nama rà dau ipwàdéee.

13:38-39 Roma 10.4 † 13:38-39 Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée—Còo note goo Roma 1.17. 13:41 Habakuk 1.5 13:46 Apostolo 3.26, 18.6 13:47 Ésaïe 49.6 13:51 Mataio 10.14; Apostolo 18.6 ‡ 13:51 Tauri é dàuru puu goro âru—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooru cè pwina o tèepaa marirà.

14

Paulo ma Barnabas na Iconium

¹ Ipaiwà è pwina tèepaa na Iconium ma wà Antioche. Ba ru too wà Paulo ma Barnabas naa na *wàra pitapitiri kà tèpa *Juif; â ru picémara è popai kà Pwiduée; â wàru tèpa âboro na rà cèikî—wà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

² Napwa naa goo wà pàra tèpa Juif, âna tàutàra dàra cèikî naa goo è popai na ru ina; â rà pitoo naa na pùru wà pàra tèpa taa wè, ba na rà putàmu naa goo wà Paulo ma Barnabas.

³ Êco na càru caa pò ma pàra, â ru bwaa nye tàpo taa wè. Â càru caa piwà na ru picémara è *pimeaari imudi kà Pwi Ukai, ba tupédu a cèikî naa gooé. Â è *paâjupàra è pà popai na ru ina wà Pwiduée, na é nama ru pwa è pà *càmú kàra pàtamee na rà pò goo wà tèpa âboro.

⁴ Â rà pitadàrùrà wà tèpa âboro na napô bèepwiri. Ba è jè ére géé goorà, âna è pàra wiá [tèpa caa kà] tèpa Juif; â jè ére, âna è pàra wiá wà tupédu *apostolo.

⁵ Pwa mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif [na rà cicara Paulo ma Barnabas]. Â rà pitèrèrà ma wà tèpa Juif, ma wà tèpa caa kàra*, ba na rà catàmwararu goro atù.

⁶ Êco na, ûna ru tàmogòori pwiri, â ru uru pà naa napô Lycaonie—naa na du ville Lystre, ma Derbe, ma è pà na ére goro jènereru.

⁷ Â ru picémara naawé è *Picémara Wádé.

Na Lystre ma Derbe

⁸ Na pàara bèepwiri, âna è taa Lystre è pwi a pitàbwamwa. Géé na aukíri kèe, âna càcaa pàri ma é cimadò ma é pàra.

⁹ Â, na jè tòotù, âna é tàmaari wà Paulo na é gére picémara è popai. Â è nye po ucárié kaa wà Paulo, ba é còo pà è cèikî wà pwiibà pà o mwa wádé du âé.

¹⁰ Â è dau tura too wà Paulo, â è ina tée pà: «Gà cimadò, â gà citàrù!»

Â è nye ègò kaa, â è too na citàrù, â è pàra!

¹¹ Wàru è pà âboro géé Lycaonie na rà còo pwiri, â rà uu burà ina naa na pwàratùra kàra pà: «É! Wà tèpa duée kàjè, âna rà jèe pipwàrùrà¹ naa goo tèpa âboro, â rà boome darijè!»

¹² Â rà naa tàru è nee tèpa duée kàra. Ba rà ina goo Barnabas pà Zeus, nee pwi ukai kà tèpa duée; â wà Paulo pà Hermès² ba nye wàé na é pwi a pame è popai.

¹³ Pwa è wàra pwapwiciri kà Zeus, âna é wàni na jè tapoo tò naa na ville³. Â wà pwi a pwa àrapwailò kèe, âna é pame è pà paaci bau pà buké, â è tòpò boo naa goro è pà goropwàrawà. Ba nùmarà ma wà tèpa âboro na rà pwa *àrapwailò tà tupédu apostolo.

Caapwi co pwi àji Pwiduée!

¹⁴ Êco na, ûna ru tere pwiri, â dau càcaa wádé tàru, â ru tidàpa è àrabwée kàru*. Â ru itàa pà naa nabibiu kàra pà âboro, â ru tomara too pà:

¹⁵ «Bwa! Tèpa béebu, dà na guwà pwa? Wàibu, âna bu nye tupédu âboro pwacèwiiwà! Â bu me nau picémara tàwà è Picémara Wádé. Wádé na guwà panuà è pà duée kàwà na ticémuru naa goorà. Guwà biiwà naa goo wà Pwiduée na é wàro. Ba wàé na é pwa è napwéretòtù ma gòropuu ma nawia, ma diri è pà namuru na wàna.

¹⁶ «Â wà pwi Pwiduée-bà, naa na pà pàara biu, âna é panuà è pà Ba, ma rà pwa è pà cábawádé kàra.

¹⁷ Êco na é mu nye tà paari tãjè è pimeaari kèe, na é pwa è pà muru na wádé ba kàjè. Ba é naa tãjè è popaa me géé napwéretòtù, ma è pàara na piunya na. Â wàé na é naa tãjè è pà utimuru na dau wàru, â è naa mwara ma jè dau ipwádée.»

¹⁸ Â ru jèe nye ina tãra è pà popai bèepwiri wà Paulo ma Barnabas, êco na ru bwaa nye tàpo paa goro ticia jiiirà pà, na rà cibwaa pwa àrapwailò tàru.

Rà èi Paulo goro atù

¹⁹ Êco na rà tèepaa me naawé wà tèpa Juif na ia rà cicara Paulo ma Barnabas naa Antioche ma Iconium. Â rà too naa na pùru wà pàra tèpa âboro, ba na rà catàmwara Paulo. Â rà dau èié goro atù, â rà bèerié còobé géé na napô, ba rà tà niimiri pà è jèe bà.

²⁰ Êco na rà cibèepié wà tèpa cèikî, â è cimadò â è tò naa na ville.

14:3 Maréko 16.20; Hébéru 2.4 **14:5** Apostolo 14.19 * **14:5** Tèpa caa kàra—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Tèpa naporomeerà. **14:11** Apostolo 28.6 † **14:11** Pipwàrùrà—Se transformer. ‡ **14:12** Zeus; Hermès—Biu, âna wà tèpa Grec bèeni, âna dau wàru tèpa duée kàra. § **14:13** Wàni na jè tapoo tò naa na ville—À l'entréè. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Wàna autò na ville. * **14:14** Tidàpa è àrabwée kàru—Rà tidàpa è àrabwée kàra wà tèpa Juif na rà po dau pikiri. É, na po dau dápàgà tãra goo cè jè muru, pwacèwii na rà pwa cèna èpà tà Pwiduée. **14:15** Psaume 146.6; Apostolo 10.26

Na pwi tòotù géé paé còwâ, â ru pâra ma Barnabas naa na ville Derbe.

Ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie

²¹ Géewê, âna ru picémara é Picémara Wádé na Derbe, wâ Paulo ma Barnabas. Â wâru tèpa âboro na rà cèikí. Â ru wâjué me còwâ naa Lystre, ma Iconium, ma Antioche wâ Písidie.

²² Ru pagòo tèpa cèikí, ba na rà cimwù naa na cèikí kàra naa goo wâ Pwi Ukai. Â ru ina tàra pâ: «Jè wâro na é pâ picâri, na jè pâra wii é naigé pâ naa na é *Mwaciri kâ Pwíduée.»

²³ Ru pitòrigari wâ pâra tèpa âboro, ba na rà tèpa pitùâ naa na jèpa wâra pwapwicíri. Â ru ipwanya—ru panuâ é ija na jè pâara, ba na ru pwapwicíri kàra bwâti.

²⁴ Â nabwé, [â ru picíjiirâ] â ru tapàgâ boo Písidie, â ru tèepaa naa na province Pamphylie.

²⁵ Â ru picémara é popai kâ Pwíduée naa na du ville wê—naa Perge, ma Attalie.

²⁶ Géewê, â ru pa wânga ba na ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie. Ba nye wâ tèpa cèikí na pwi ére-bâ, na ia rà panuâru na aranara é pimeaari imudi kâ Pwíduée, tàra pwi waké na ru gére tubamwara.

²⁷ Úna ru tèepaa pâ, â ru panaimari tèpa cèikí. Â ru piwiâ tàra diri é pâ namuru na é nama ru pwa wâ Pwíduée. Â ru piwiâ mwara é pai tàpiri é goropwârawâ tà tàpé na càra caa tèpa Juif, ma rà cèikí.

²⁸ Â bwaa tàpo gòiriru goro tâa wê.

15

Pwâra pitùra goro Naèà kâ Moosé

¹ Pwa pâra tèpa âboro, na rà me géé napô *Judée, na rà pacâmuri tèpa cèikí pâ: «Wiàna cáguwâ caa pipwa *kamaí tàwâ wiàra é *Naèà kâ Moosé, â o cáguwâ caa udò.»

² Êco na wâ Paulo ma Barnabas, âna ru dau pitakàna ma wàilâ goro é pwi auniimiri-bâ. Â rà pâ nau pitèrerâ pâ, wádé na rà too naa *Iérusaléma, wàilu ma wâ pâra tàpé géé goorâ, ba na rà o pitùra wâ tèpa *apostolo ma wâ tèpa pitùâ kàra wâra pwapwicíri, goo é pwi auinapopai bèepwiri.

³ Â êkaa, na é panuârâ pâ é wâra pwapwicíri. Â rà pâra wâ tàpéeni, â rà tapàgâ du ére napô Phénicie ma *Samaria. Â rà piwiâ tà tèpa cèikí wê é pai cèikí kâ tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â rà dau ipwadée goo, wâ tàpé na rà tère é pwi jèkutâ-bâ.

Ipitiri na Iérusaléma

⁴ Úna rà tèepaa pâ naa Iérusaléma wâ Paulo ma Barnabas ma wâ tèpa béeru, â é tòpirâ é wâra pwapwicíri—èdiri wâ tèpa cèikí ma tèpa apostolo ma tèpa pitùâ kàra wâra pwapwicíri. Â rà piwiâ tàra diri é pâ muru na é nama rà pwa wâ Pwíduée.

⁵ Êco na rà wâjaarâ wâ pâra tèpa *Farasaio na rà jèe cèikí naa goo wâ Iésu. Â rà cimadò, â rà ina tàra pâ: «Wádé na rà pwa kamaí tà tèpa cèikí na càra caa tèpa Juif, â wádé na rà pâra wiâ bwâti é Naèà kâ Moosé.»

⁶ Râ ipitiri wâ tèpa apostolo ma tèpa pitùâ, ba na rà pitùra goo é popai bèepwiri.

É patùrarâ Pétéru

⁷ Râ dau pièi popai goo, â jè pâara, â é cimadò wâ Pétéru â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa cèikí béèò, guwâ tâmogòori pâ, jèe gòiri na é pitòrigario wâ Pwíduée géé nabibiu kàwâ, ba na go picémara é popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nùmee na rà tère é popai goro wâro, â na rà o cèikí naa goo.»

⁸ Wâ Pwíduée, âna é tâmogòori é pwâranùma tèpa âboro. Â é naa tàra mwara é Nyuââ Pwicíri pwacèwii naa goojè. É nye tàgére paari tâjè pâ, é nye tòpirâ mwara.

⁹ Caa caa ipwaké goojè ma wàilâ. É cèitiri* é epâ kàra, â é nama wádé é pwâranùmarâ na araé, ba rà cèikí naa gooe.

¹⁰ «Â nabàni, âna guwâ bwaa gére bumuru goo Pwíduée? Gorodâ na guwâ tòpò naa gò tèpa cèikí é jè nakake, na càcaa pâri ma rà kakeri wâ tèpa jojoorojè, ma wàijè mwara?»

¹¹ Bwa! Jè cèikí pâ, jè udò géé goo é *pimeaari imudi kâ Pwi Ukai Iésu, ipaiwàijè ma wàilâ.»

¹² Â po tèepaa me é tânana naa na i ipitiri. Â rà tâmaari wâ Barnabas ma wâ Paulo, na ru piwiâ tàra é pâ *câmu kàra pátâma Pwíduée, na é nama ru pwa, naa nabibiu kâ tàpé na càra caa tèpa Juif.

Aupitèi kâ Jacques

14:22 Apostolo 15.32; 1 Tésalonika 3.3 14:26 Apostolo 13.1-2 14:27 Apostolo 15.4,12 15:1 Galatia 5.2 15:2 Galatia 2.1 15:4 Apostolo 14.27 15:7 Apostolo 10.1-43 15:8 Apostolo 10.44, 11.15 * 15:9 Cèitiri—Patâjii, purifier de, éliminer. 15:10 Mataio 11.30; Galatia 3.10 15:11 Galatia 2.16; Éfésò 2.5-8

¹³ Ûna ru jèe tûra diri, â é tûra wà Jacques†, â é ina pâ: «Bwa; tèpa cèikí béèò, guwà tàmaariò.

¹⁴ É piwiâ wà Simona Pétèru é pai tapoo pitòrigari kà Pwiduée cè Ba kèe, gée nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif, ba na é pwi Ba kèe.

¹⁵ Ba jèe pwacèwii é pwina é ina wà Pwiduée, na rà naigé mee wà tèpa *péroféta kèe. Ba jèe wii pâ:

¹⁶ *Gée na càuru pwiri,
â go o mwa me cówâ.
Go o mwa bari cówâ
pwârawâ kà *Davita‡,
pwâra ukai na jèe tûu.
Go mwa pacimaddò cówâ.*

¹⁷ *Rà o mwa mudòò
tèpa âboro diri;
pâmariò pâ Ba,
tàpé na go todâra,
ba na o pwi Ba kôo.*

¹⁸ *Wâépwiri popai kôo,
wâgo Pwi Ukai.
Go jèe tàmara ina;
pacoo gée na biu.»*

Amos 9.11–12

¹⁹ É ina mwara wà Jacques pâ: «Go niimiri pâ, na cibwaa naa mwara cè jè nakake kà tàpé na càra caa tèpa Juif na rà jèe cèikí naa goo wà Pwiduée.

²⁰ Wâdé na jè pwa tii pâdarirà ma jè ina târa pâ, na rà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaailò goo târa pâ ânuuru duée. Â rà cibwaa ipuu imudi§. Â rà cibwaa uti é domii, ma uti é pâ macii na dàuru nyarâ* (ba jèe càcaa còobé é domii kàra).

²¹ [Diri é pâ pwiibâ, âna rà tàmogòori] ba jèe gòiri na picémara é Naèà kà Moosé, naa na pâ napò. Â wà tèpa Juif, âna rà pûra i Naèà naa na é pâ *wâra pitapitiri, diri é pâ *tòtù pwicîri.»

Rà wii tii tà tèpa cèikí na Antioche

²² Wà tèpa apostolo, ma wà tèpa pitûâ, ma diri é wâra pwapwicîri, âna rà pitèrerà ma rà wii tà tèpa cèikí naa Antioche. Â rà pitòrigari wà Silas, ma wà Jude, na ina goóé pâ Barsabbas—tupédu âboro na rà cèikí naa gooru—ba na ru pâra wiâ Paulo ma Barnabas ma popa pâ i tii.

²³ Wâéni é pwina rà wii:

Bwâcu kâwà co tèpa cèikí wà Antioche, ma Syrie, ma Cilicie! Wâibâ—wà tèpa apostolo ma tèpa pitûâ—na wii é tii bèeni. Câguwà caa tèpa Juif, éco na [guwà cèikí naa goo wà Kériso, êkaa na] guwà tèpa aéjii kâbà naa na nee.

²⁴ Bà tère pâ, pwa pâra tàpé na rà pâra gée jaabâ, â rà paé nau tuba-imwüruwà goro é pâ popai kàra, â rà jèe nama gu é pwâranümawà. Éco na càcaa wâibâ na naa tàrù târa.

²⁵ Êkaa na bà pitapitiri, â bà niimiri pâ, wâdé na bà pitòrigari cè tupédu âboro gée jaabâ, ma bà panuâru paé dariwâ. Â ru paé wiâ tupédu a cèikí béebâ, tupé na dau wânümabâ gooru, wà Paulo ma Barnabas.

²⁶ Ba ru panuâ wâro kàru, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso.

²⁷ Bà naa paé wà Jude ma Silas, ba na ru mwa po ina tàwà goro pwâru ma napéaati é pwina wii naa na tii bèeni.

²⁸ Ba bà pitèrebâ, wâibâ ma é Nyuââé Pwicîri, pâ, càcaa wâdé na bà tòpò cówâ naa gòwà cè nakake. Éco na wâéni é pwina âjimuru:

²⁹ Guwà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaailò goo târa é pâ ânuuru duée; Guwà cibwaa uti é domii, ma é pâ macii na dàuru nyarâ (ba jèe càcaa còobé é domii kàra); Guwà cibwaa ipuu imudi.

Ê pâ namuru bèepwiri, âna wâdé na guwà nabwé jii.

Topai tàwà.

15:13 Galatia 2.9 † **15:13** Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo Maréko 6.3.) Câé caa pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo, éco na é pâ nau pwi apostolo ma pwi âboro imaina naa jèpa tèpa cèikí wà Iérusaléma. (Còo Galatia 1.19; 2.9.) **15:16** Amos 9.11–12 ‡ **15:16** *Pwârawâ kà Davita*—Ê Ba Isaraéla, wà tèpa Juif. **15:20** Exode 34.15–17; Lévitique 17.10–16 § **15:20** *Rà cibwaa ipuu imudi—é, Rà cibwaa pwa é wârogòronaigé (prostitution).* * **15:20** *Dàuru nya (é, dàuru nye)—Étrangler.* **15:28** Mataiao 23.4

Dau pagòo tèpa cèikì

³⁰ Êkaa na rà pâra naa Antioche wà Paulo, Barnabas, Jude ma Silas. Â rà papitiri diri tèpa cèikì, ba na rà naa târa i tii.

³¹ Ûna rà pûra i tii wà tèpa cèikì, â nye dau piwâdé nûmarâ kaa.

³² Napwa naa goo wà Jude ma Silas, âna ru tupédu péroféta, â tapo gòriru jaarà. Â ru pame ê popai kà Pwiduée tà tèpa cèikì, â ru dau pagòora.

³³ Géé na càuru è jè pàara, â rà picijiuru wà tèpa cèikì wà Antioche, ba na ru wâjué còwâ dari tàpé na rà naaru me. {

³⁴ Êco na é niimiri wà Silas pâ wâdé na é bwaa tà tâa. }

³⁵ Wà Paulo ma Barnabas, âna ru nye tà tâa Antioche. Â rà pacâmuri tèpa âboro ma inapàpari è popai kà Pwi Ukai, wàilu ma pâ âboro na wâru.

béarailu kêra pai pâra kà paulo

(*Naporomee 15.36-18.22*)

Ru ipiina Paulo ma Barnabas

³⁶ Géé na càuru è jè pàara, â é ina wà Paulo tà Barnabas, pâ: «Ju wâjué còwâ naa na è pâ napò na ia ju picémara pâ wé è popai kà Pwi Ukai. Wâdé na ju cai tèpa cèikì na rà jèpa wâna, ba na ju còo pâ, pwiri rà gére wânau.»

³⁷ Nûma wà Barnabas na é popa mwara wà Ioane-Maréko.

³⁸ Êco na tàu tà wà Paulo, ba é nye pwa-itépâra jiiuru wà pwiibâ, tapoo géé na province Pamphylie. Â câé caa pitu tàru tiagoro è pwâadâra waké kêru.

³⁹ Ru dau pitûra, â ru iputâmu, tiagoro na ru ipiina. Â é popa Ioane-Maréko wà Barnabas, â ru pâra gòro wànga naa gòropô Chypre.

⁴⁰ Napwa naa goo wà Paulo, âna é popa Silas. Â wà tèpa cèikì, âna rà panuâru, na aranara è pimeari imudi kà Pwi Ukai, â ru pâra.

⁴¹ Â ru tapàgâ è du province Syrie ma Cilicie, â ru pagòo pâ è pâ wâra pwapwicîri.

16*É pâra wiâ Paulo wà Timotéo*

¹ É pâra wà Paulo géewé naa Derbe, ma naa Lystre (du ârâilu ville). Naa Lystre, âna é pâmari pwi a cèikì na nee Timotéo, pwi naîri tô ilâri Juive, na tô a cèikì naa goo wà Iésu. Â napwa naa goo wà caa kêe, âna câé caa pwi *Juif.

² Wà tèpa cèikì géé na du ville Lystre ma Iconium, âna rà ina pâ, é dau pwi âboro wâdé wà Timotéo.

³ Â è todèe wà Paulo, ba na é pâra wiâé. É mara pwa *kamaî tée, ba naa wâdé tà tèpa Juif na rà tâa na ére bèepwiri. Ba rà nye tâmogòori diri pâ, wà caa kêe, âna câé caa pwi Juif*.

⁴ Na pâ napò na rà pâ naa, âna ru ina tà tèpa cèikì, wà Paulo ma Silas, na rà pâra wiâra bwâti è pâ aupitûâri kà tèpa *apostolo ma tèpa pitûâ géé *Iérusaléma.

⁵ Wà tèpa âboro kà Pwiduée, âna rà pimaina too naa na cèikì, â è pitoo mwara è jéjûrà diri na pâ tòotù.

Todâ Paulo naa Macédoine

⁶ É Nyuââé Pwicîri, âna é còwâri wà Paulo ma Silas, na ru pwa na ru picémara è popai kà Pwiduée naa na province Asia. Â rà tapàgâ pwi ére naa nadâpara Phrygie ma Galatia [ma wà tèpa béeru].

⁷ Ûna rà tèepaa pâ naa gòobâra napô Mysie, â rà pwa na rà too naa na province Bithynie, êco na câé caa tàpiri târa è Nyuââé Pwicîri kà Iésu.

⁸ Êkaa na rà tapàgâ Mysie, â rà tèepaa boo naa Troas, pwi aucoo kêra wànga†.

⁹ Ûna ne, â wà Paulo, âna é còo naa na nyuâa, pwi âboro géé na province Macédoine, na é coo, â é gére tacoo gooé burâ ina tée pâ: «Gâ me naa Macédoine nau pitu tâbâ.»

¹⁰ Géé na càuru pwina paari tée, â bà‡ mudâra ma bà piwâcî pâ naa Macédoine, ba bà jèe tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai na é todâbâ ba na bà picémara è *Picémara Wâdé naawé.

Na Filipi

15:37 Apostolo 12.12,25 **15:38** Apostolo 13.13; Kolosé 4.10 **16:1** Apostolo 14.6; 2 Timotéo 1.5 **16:2** Filipi

2.19-22 * **16:3** Nûma Paulo na é pa pâ è Picémara Wâdé dari tèpa Juif. Êco na o càra caa tòpié bwâti goo wà Timotéo, ba bwaa càcaa pâ pwa kamaî tée. Ba wà caa kà Timotéo, âna câé caa pwi Juif. **16:4** Apostolo 15.23-29 **16:6** Apostolo 18.23 † **16:8** Aucoo kêra wànga—Port. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aucoo wànga. ‡ **16:10** Bà—Wà Luka, pwi awii è tii bëeni, âna é tapoo pâra wiâ wà Paulo géeni.

¹¹ Bà tò naa gòro wànga na Troas, â bà itàa dàra ê pô Samothrace. Â, na dàuru kêe, â bà ègò boo naa Néapolis, pwi aucoo kàra wànga.

¹² Géewê, â bà pâra naa Filipi, pwi ville gée na province Macédoine^S (pwi colonie kà tèpa *Roma). Bwaa tàpo pwa tòotù kàbà naa na pwi napô bèepwiri.

É cèikî Lydie

¹³ Na *tòotù pwicîri, â bà còobé jii ê napô, â bà pâra naa bàra nairiwâ, ba bà niimiri pâ tâa wê, cè ère cèna rà mu pwapwicîri wê wà tèpa Juif. Bà tâaboo, â bà patùra pa ilàri na rà gére pitapitirirâ naawê.

¹⁴ Wà tò jèpwi, na nee Lydie, tò âboro gée na ville Thyatire, âna tò a pi-icu imwaano mii, na dau maina é wâri wèe. Caa caa tô Juive, èco na wâdê tée é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â é tâmaari bwâti é popai kàbà. Â é tàpiri é pwâranümee wà Pwi Ukai.

¹⁵ Â *upwaaé bau é tèpa âboro na rà tâa pwârawâ kêe.

Â gée na càùé, â é ina tâbà pâ: «Wiàna guwâ câbaâjupâra pâ, go âji cèikî naa goo Pwi Ukai, â guwâ me wiâò naa pwârawâ kôo.» Â é tacoo goobâ, ba na bà pâra wiâé.

É pacòobé duée gée goo tò ilàri

¹⁶ Na jè tòotù, na bà gére pâra naa na aupwapwicîri, â é me carabâ tò jè ilàri na pwa duée gooé. Wà pwi duée-bà, âna é cètùéé nau ina tà tèpa âboro é pâ namuru na o mwa tèepaa. Â dau wâru mwani na rà tòpi gée goo é pâ pwina é ina wà tàpé na é piwaké kàra.

¹⁷ Â é me wiâbà, na wàibà ma Paulo, â é tomara pâ: «Wà tèpa âboro bèeni, âna tèpa ênawéna kà Pwiduée na é tâjajjè, â rà picémara tàwâ é pai udò kâjè [naa na *âji wâro].»

¹⁸ É nye tà wârapwiri diri na pâ tòotù, â jèe tubagùra nùma wà Paulo. Â é nye tabiié kaa, â é ina târa i duée pâ: «Gà còobé gée goo tò ilàri bèeni naa na nee Iésu Kériso!»

Â é nye còobé kaa gée gooé.

Tâjùru Paulo ma Silas

¹⁹ Ūna rà còo wà tèpa pitùâ kêe pâ, jèe tiâu é opamwani kàra, â rà nye tâjùru kaa wà Paulo ma wà Silas, â rà dàtiru booo naa na aupitèimuru, na ara tèpa pitùâ kàra napô.

²⁰ Rà paaruru tà tèpa pitèimuru kà tèpa Roma, â rà ina târa pâ: «Wà tupédu âboro bèeni, âna ru tubagù é napô.

²¹ Ba tupédu Juif, â ru gére picémara é pâ tûâ na càcaa pâri ma jè tòpi ma wârori, wàijè tèpa Roma.»

²² Â rà nye putâmu kaa naa gooru wà tèpa âboro. Â wà tèpa pitèimuru, âna rà nama dàdâpa é ârabwée kàru, â rà pwa ma pâdiru goro bàra upwâra.

²³ Â rà tòpòru naa na wâra pwa karapuu, â rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é wéaaruru bwâti.

²⁴ Êkaa na é tòpòru naa na pwi bénabwé naditârawâ na wâra pwa karapuu, â é pwa ma dàgabia é du âru naa na é pâ upwâra.

Gù napuu

²⁵ Naa nabibiu kàra ne, âna wà Paulo ma Silas, âna ru nye tà pwapwicîri ma nyabi, â ru tòbuari Pwiduée. Â rà tàgère tâmaaruru wà pâra tèpa pwa karapuu béeru.

²⁶ Â nye tèepaa kaa é pé gù napuu na dau maina, â é tébagù é pâ pâara wâ wâna wâra pwa karapuu. Â rà cau tàpirirâ diri é pâ goropwârawâ, â tûu mwara é pâ itùpaò na tòò diri tèpa pwa karapuu goo.

²⁷ Ūna é pò tàci wà pwi a wéaa, â nye dau dàpàgà tée kaa. Â é còo é pâ goropwârawâ maina kàra na karapuu na tàpirirâ, â é nye càù kaa é tâuwa kêe, ba na é pitaé cówâ, ba é niimiri pâ rà jèe uru wà tèpa pwa karapuu *.

²⁸ Èco na é kânarié wà Paulo, â é ina tée pâ: «Pwiini, gà cibwaa pipwa tâgà cèna èpà, ba bà cau wâni diri!»

²⁹ Â é nye ilari kaa cè ânye wà pwi a wéaa, ma wàci dò naa na wâra pwa karapuu, â é tûu jùrué burâ cèca naa goro â wà Paulo ma Silas, goo é pai wâgotée.

É cèikî pwi a wéaa

³⁰ É pacòobéru, â é ina târu pâ: «Tupédu ukai, dà cè pwina na go pwa ba na go o udò [ba na o tâa tóo é âji wâro].»

^S 16:12 Province Macédoine—é, É bécaapwi ère gée goo wà Macédoine. 16:17 Maréko 1.24 16:20 Maréko 13.9 16:22

2 Korénito 11.25; 1 Tésalonika 2.2 16:27 Apostolo 12.18-19 * 16:27 Naa na é naèâ kà tèpa Roma, âna wà pwi awéaari na karapuu, âna é nye tòpi é wârimuru kà pwi âboro na é pwa karapuu, wiàna é uru wà pwini. Nye ciburâ pwâra bà é wârimuru. 16:30 Apostolo 2.37

³¹ Â ru tòpi tée pâ: «Gà cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â gà o uddò, wâgà ma é pwârawâ'gà.»

³²⁻³⁴ Â é poparu wiâé, naa na pwârawâ kée, na bwaa ne, â é nuwa aurumuru kàru, â é naa uti kàru. Â ru picémara tàra ma tèpa âboro na é pwârawâ kée, é popai kà Pwi Ukai. Â rà cèikî naa goo, â ru *upwaarà. Â rà dau ipwàdéé.

Rà panuâ Paulo ma Silas

³⁵ Ũna pwaa, â rà cùru tèpa pipa popai wà tèpa pitûâ kàra, ba na rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é panuâru.

³⁶ Â é ina tà Paulo pwiibà pâ: «Wà tèpa pitûâ, âna rà panuâ popai me, pâ, o jèe panuâ, â gàu pâra na é pitâbwâti.»

³⁷ Â é ina wà Paulo tà tèpa pipa popai pâ: «Tâpéeni, wàibu, âna bu tupédu Roma†. Êco na rà pitèibu wà tèpa pitûâ kàwà, â rà nama pâdibu, na ara é pâ âboro diri, â rà tûbu naa na karapu! Â gona pwa na rà pacòobébu ni pwàniri? Bwa! O càcaa wàrapwiri! Wâdé na rà nye me wàilà ma rà panuâbu.»

³⁸ Rà pawâjué é pai ina kà Paulo wà tèpa pipa popai, â dau wâgo tà tèpa pitèimuru na rà tère pâ ru tupédu Roma.

³⁹ Â rà me nau picigòobo tàru. Â rà pacòobéru, â rà taccoo gooru pâ, na ru pâra géé na napò.

⁴⁰ Ru pâra wà Paulo ma Silas, â ru too dari Lydie. Géé na càuru é pai còo tèpa cèikî, â ru pagòorà, â ru pâra.

17

Wà Paulo ma Silas na Tésalonika

¹ Ru pâ naa du ville Amphipolis ma Apollonie wà Paulo ma Silas, â ru tèepaa naa Tésalonika, wâna tâa wê pwi jè *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif.

² Â é tò naa na wâra pitapitiri wà Paulo, wiâra é nye pai pwa kée. Â âracié tòotù pwiçiri na é pwa pupûra goo é popai na é pa géé na *Tii Pwiçiri.

³ É paari tàra diri pâ auinapopai goo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na rà tapaciê]. Ba wii pâ, ée mwa maagé còo, â [ée mwa bà. Êco na] ée mwa wâro còwâ géé na aubà. Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Guwà còo, wà pwi Iésu na go picémaraé tàwà, âna wâé kaa pwi Mesia.»

⁴ Wà pâra tàpé géé goorà, âna rà cèikî, â rà pâra wiâ Paulo ma Silas. Dau wâru tàpé géé goo tèpa *Grec na rà pâra wiâru—tàpé na wâdé tàra é pwapwiçiri kà tèpa Juif—wàrapwiri mwara géé jaa é pa ilàri imaina.

⁵ Êco na rà dau iboo wà pâra tèpa Juif, â rà todà tèpa âboro na nye ticé na wâdé naa goorà, ma rà pinaa ârapûru tèpa âboro na ville, ba na rà putàmù naa gooru. Â rà itàa pâ nau mudàru naa na pwârawâ kà pwi âboro na nee Jason, ba na rà poparu pâ naaniboo gòro naigé, na ara diri é pâ âboro, [ba na pitèiru].

⁶⁻⁷ Êco na càra caa pâmariru, â rà dàti pâ wà Jason ma pâra tèpa cèikî naa jaa tèpa pitûâ kàra napò, â rà tomara pâ: «Wà pwini, âna é tòpi tupédu âboro èpà, wà Paulo ma Silas, na ru tubagù é gòropuu diri, â nabàni, âna ru tèepaa naani! Wà tâpéeni ma wà tèpa béera, âna rà cicara é naèà kà César, pwi ukai kà tèpa *Roma. Ba rà ina pâ, nye caapwi co é pwi ukai, â wà pwiibà, âna wà Iésu.»

⁸ Ũna rà tère pwiri wà tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ, â nye dau céepwâ* tàra kaa.

⁹ Â rà mwa panuâ cawi wà Jason ma wà pâra tèpa bée, na rà wâri i wârimuru kàra.

Na Bérée

¹⁰ Ũna ne, â wà tèpa cèikî, âna rà pitu tà Paulo ma Silas, ba na ru pâra pwàniri [géé Tésalonika. Â ru pâra] naa na ville Bérée.

Ũna ru tèepaa pâ, â ru too naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif.

¹¹ Wà tèpa Juif na tâa Bérée, âna rà dau wâdé jii tèpa Juif na rà tâa Tésalonika. Ba rà tòpi é popai naa na ipwàdéé. Â diri na pâ tòotù, âna rà còo bwàti é Tii Pwiçiri kàra, ba na rà còo pâ pwiri nye âjupâra kaa é pâ popai na é ina tàra wà Paulo.

¹² Wâru géé goorà na rà cèikî, â wâru mwara géé jaa tèpa Grec—pa ilàri imaina, ma tèpa paa.

¹³ Êco na rà tère wà tèpa Juif géé Tésalonika pâ, wà Paulo, âna é picémara é popai kà Pwiduée mwara na Bérée. Â rà me nau naa ârapûru tèpa âboro wê, ba na rà putàmù naa gooé.

† 16:37 *Tupédu Roma*—Wà Paulo ma Silas, âna ru me géé na pâ napò na rà popa wà tèpa Roma. Naa na naèà kà tèpa Roma, âna pwiçiri na rà pâdi pwi âboro na tâa na tii kàra. 17:6-7 Luka 23.2; Ioane 19.12 * 17:8 *Céepwâ*—*Inquiet, être dans l'affliction.*

¹⁴ Êco na rà nye êgò kaa mwara wà tèpa cèikì, â rà popa Paulo naa na aucoo kâra wànga. Â napwa naa goo wà Silas ma Timotéo, âna ru bwaa nye tà tãa Béréé.

¹⁵ Wà tàpé na rà picia wà Paulo, âna rà ciaé tia na ville Athènes. Â é cùrurà còwâ naa Béréé, ba na rà ina tà wà Silas ma wà Timotéo pã, na ru piawài goro medarié.

Paulo na Athènes

¹⁶ Wà Paulo, âna é bwaa tàpo cipací Silas ma Timotéo wà Athènes. Â é còo pã wà tèpa âboro na pwi napô-bà, âna nye itémuru kaa é pã ânuuru duée na rà pwamaina. Â nye dau tòina kaa é pwârânúmee.

¹⁷ Â é pãra naa na wãra pitapitiri kà tèpa Juif, â é patùrarà, wàilà ma wà tàpé na wádé tãra é pwapwicírì kàra. Â diri na pã tòotù, âna é patùra mwara wà tàpé na é pãdarirà naa na aupwa jèna.

¹⁸ Rà pitùra mwara ma wàé wà pãra tèpa pacâmuri âboro géé goo wà tàpé na ina goorà pã, tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*[†]. Wà pãra tàpé géé goorà, âna rà ina pã: «Gona dà na é gére tòri ma uti tãjé wà pwi bèepwiri?»

Â wà pãra tàpé mwara, âna rà ina pã: «Wàra munaa é picémara cè pã duée na nye ité[‡].» Ba rà tère wà Paulo na é picémara wà Iésu ma é pai wãro còwâ.

¹⁹ Â rà ciaé naa jaa é wãratùâ kàra napô, na nee Aréopage, â rà ina tée pã: «Nùmabà na bà tãmogòori bwàti é pã namuru bèepwiri bwaa âmué, na gà gére ina tãbà.

²⁰ Ba gà pwa ma bà tère é pã muru na ité, â nùmabà na bà tãmogòori é pai ina wée.»

²¹ (Ba wà diri tèpa âboro géeni Athènes, ma wà tàpé na tèpa pãrame na rà wãro wãni, âna rà nye tà tãa goo é pã jèkutà na bwaa âmué.)

²² Â é cimadò wà Paulo, â é ina pã: «Bwa; tàpé Athènes, go còo pã guwà tèpa dau tòimiri é pã duée.

²³ Ba, na go gére tabéaa na é ville kàwà, â go còo é pã auba na guwà pwamaina ma pwapwicírì naa goo. Â go pwa ma pãmari mwara é pwi aupwa *ârapwaailò na wii naa goo pã: *Tã pwi jè duée na cãjé caa tãmogòorié*.

«Guwà còo, wà Pwina guwà pwamainaé na cãguwà caa tãmogòorié, âna wàé kaa, na go me nau picémaraé tàwà.

²⁴ Wà Pwiduée na é pwa é gòropuu, ma diri é pã namuru na tãa na, âna wàé Pwi Ukai kàra napwéretòotù ma é gòropuu. Â cãé caa tãa na é pã wãra pwapwicírì na rà bari wà tèpa âboro.

²⁵ Â càcaa pãri ma jè pitu tée, wàjjé tèpa âboro, pwacèwii na nùmee goo cè jè muru jijjé!

«Ba wàé na é naa tãjé diri é wãro ma òomaa, ma diri é pã namuru.

²⁶ Â é pwa ma wà tèpa âboro diri, âna rà còobé géé goo é pwi caapwi âboro, ba na rà wãro pitiri wãna é gòropuu. Â é jèe nabwé tòpò tãra é jèpa pàara na naja, ma é pwãadàra é jèpa napô.

²⁷ «È wãrapwiri é pai tòpò kèe wà Pwiduée, ba na rà òo mudèe wà tèpa âboro. Ba cãé caa wãiti jijjé. Â wiàna rà mudèe imudi wà tèpa âboro, â péa rà nye tà pãmarié.

²⁸ Ba jèe nabwé ina pã: “Jè wãro géé gooé, â jè gù géé gooé, â jè tèpa âboro géé gooé.” Wàra na rà ina mwara pãra tèpa pwa tii kàwà pã: “Jè tèpa naifé mwara[§].”

²⁹ «Géé goro na jè tèpa naifé, â jè cibwaa niimiri pã wà Pwiduée, âna é pwacèwii é duée na pwa goro atù, é, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaaw, wiãra é auniimiri kà tèpa âboro!

³⁰ Rà wãrapwiri wà tèpa âboro na jè pàara, êco na wà Pwiduée, âna é dau pidãpwicãarié goorà, ba ticé na rà tãmogòori.

«Êco na nabàni, âna é tacoo goorà, ba na rà pinùnùma, ba na ò tòotéri é wãro kàra.

³¹ Ba é jèe nabwé tòpò é Tòotù na ée mwa pitèi diri é pã âboro naa gòropuu, â é aupitèi kèe, âna ò *tãrù. Ée mwa pinaigé mee é pwi âboro, na é jèe nabwé pitòrigarié tãra pwi tòotù-bà. Â é pawãroé còwâ géé na aubà, ba na é paari tãjé diri pã wàé kaa pwiri, é pwi a pitèimuru na ia é jèe pitòrigarié.»

Rà pitadàrùrà goo é popai

17:17 Apostolo 18.19 † **17:18** *Tèpa épicurien ma tèpa stoïcien*—Wà tàpé na rà cãwià wà Épicure, é Zénon, tupédu philosophe kà tèpa Grec biu. É ina wà Épicure pã, é muru na dau piwéna tà tèpa âboro, âna é 'wádé na maina'. É ina wà Zénon (pwi caa kà tèpa stoïcien) pã, jè wãro wãna é 'wádé na maina' wiãna jèe cãjé caa tãmogòori é maagé, ma é ipwãdée, â wiãna jèe nye dàpãgãjé jii wà tèpa âboro. ‡ **17:18** *Cè pã duée na nye ité*—Wãru tèpa duée kà tàpé Athènes. Â rà niimiri pã wà Paulo, âna é tura goo tupédu duée na bwaa âmué. Jèpwi, âna wà pwi duée paao na nee Iésu; â jèpwi, âna tò duée ilàri na nee *Wãro Còwã*.

17:24 1 Rois 8.27; Apostolo 7.48 **17:25** Psaume 50.12 **17:27** Psaume 145.18; Jérémie 23.23 § **17:28** *Jè tèpa naifé mwara*—Wà Paulo, âna é ina é popai na ru wii tupédu poète grec. **17:29** Ésaie 40.18-20, 44.10-17; Apostolo 19.26

17:31 Psaume 96.13

³² Ûna rà tèreê na é gére tûra goro é wâro cõwâ géé na aubâ, â [rà pitadârûrà wâ tèpa âboro-bà]. Wâ pàra tàpé, âna rà pitaurée gooé; â wâ pàra pwi, âna rà ina pâ: «Bà o mwa tèregâ cõwâ goo pwiri, na cè jè tòotù.»

³³ Â é còobé jiiirà wâ Paulo.

³⁴ Êco na, pwa pàra tàpé mwara, na rà tâa gooé, â rà cèikî naa goo é popai kée. Wàrapwiri naa goo wâ Denys, pwi jè a tâa na wâratûâ kâ tàpé Athènes, ma tò jè ilâri na nee Damaris, ma pà pàra âboro mwara.

18

Na Korénito

¹ Ê pàra wâ Paulo géé Athènes, naa na ville Korénito.

² Â é pâmari naawé pwi jè *Juif na nee Aquilas, pwi âboro géé na province Pont, na ru bwaa tâgère tèepaa me géé Italie, ma wâ Priscille, tò wâdèe. Ba wâ Claude, pwi ukai kâ tèpa *Roma, âna é jèe nabwé ina tà diri tèpa Juif pâ, na rà còobé géé Roma.

Wâ Paulo, âna é pàra nau cairu.

³ Â é pàra nau pitâa jaaru ma rà piwakè naima. Ba po caapwi bwâti é wakè kâra—rà tèpa pwa wâ imwaano*.

⁴ Â, diri pâ tòotù pwicîri, â é picémara é popai wâ Paulo, naa na é pâ *wâra pitapitiri. Â é patûra tèpa Juif ma tèpa *Grec, â é mudâra ma rà cèikî naa goo é popai na é ina.

Ê biîé dà tàpé na càra caa tèpa Juif

⁵ Na ru mwa tèepaa me géé na province Macédoine wâ Silas ma Timotéo, â wâ Paulo, âna é nye po tâa goo kaa é picémara é popai. Â é ina tà tèpa Juif pâ: «Wâ Iésu, âna nye wâé kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na guwâ tapacié géé na biu].»

⁶ Êco na rà cicaraé, â rà pi-inaé ba èpâ. Â é tauri tètâjii é dàuru puu[†] géé goro ârabwée kée wâ Paulo, â é ina târa pâ: «Wiâna tiâuwâ jii é wâro kâ Pwiduée, âna mwa nye géé goowâ, â câgo caa pwi majoroé. Nabâni, âna go pàra dari tàpé na càra caa tèpa Juif.»

⁷ Â é còpò jiiirà, â é pàra naa jaa pwi jèpwi na nee Titius Justus, pwi âboro na wâdè tée é pwapwicîri kâ tèpa Juif. Ê pwârawâ kée, âna é tâpo wâmwünyabweri é wâra pitapitiri.

⁸ Â wâ Crispus, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, âna é cèikî naa goo wâ Pwi Ukai, cau wailâ diri mara é pwârawâ kée. Â wâru mwara tèpa Korénito na rà tère Paulo, â rà cèikî, â *upwaarà.

⁹ Naa jè ne, â é pipaarié naa na nyuâa wâ Pwi Ukai tà Paulo, â é ina tée pâ: «Gâ cibwaa pwa ma wâgotâgâ, â gâ cibwaa pwacimarù[‡], â gâ nye tà coo goo é picémara é popai kôo.

¹⁰ Ba go nye tà wâjaagâ, â o nye ticé pwi jè âboro cèna é tâjûrugâ, ma o pwa tâgâ cèna èpâ. Gâ nye tà ina é popai, ba wâru é pâ âboro kôo na rà wâna é ville bèepwiri.»

¹¹ Â é tâa wè wâ Paulo naa na caapwi naja, â 6 parui. Â é pacâmuri tàpé Korénito goro é popai kâ Pwiduée.

Dâtié na ara pwi kupénoo roma

¹² Na pàara na wâ Gallion, âna pwi kupénoo naa na province Akaïe[§], â rà cau cinaima wâ tèpa Juif, â rà tâjûru wâ Paulo, â rà popaé pâ naa na aupitèimuru [na ara pwi kupénoo].

¹³ Â rà ina tée pâ: «Wâ pwi âboro bèeni, âna é tacoo goo tèpa âboro, ba na rà pwamaina wâ Pwiduée, naa na pai pwa na pi-itèe jii é *Naèâ [kâra pwapwicîri kâbâ].»

¹⁴ Bwaa câé caa pâji tûra wâ Paulo, â é tòpi târa wâ Gallion pâ: «Tâpèeni, wiâna wâ pwi âboro bèeni, âna [é pòtâmwara âboro, é wiâna] é gére pwa cè pwina dau èpâ, â pwiri go gére tâmaariwâ.

¹⁵ Êco na guwâ pitòocia goro é pâ popai, ma é pâ neere âboro, ma é naèâ kâwâ. Â èpwiri, âna nye pikâwâ. Càcaa nûmoo na go pwi a pitèi é pâ namuru bèepwiri.»

¹⁶ Â é pwa ma tû târa géé na é aupitèimuru.

¹⁷ Â rà ègò, cau wailâ diri, â rà tâjûru wâ Sostène, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, â rà pièié na ara é wâra pitèimuru. Êco na nye ticé na é còo naa goo wâ Gallion.

Pai wâjué cõwâ naa Antioche

18:2 Roma 16.3 **18:3** Apostolo 20.34 * **18:3** Tèpa pwa wâ imwaano—é, Tèpa wakè goro parawére maci. **18:5** Apostolo 17.14–15 **18:6** Apostolo 13.46,51, 20.26 † **18:6** Tauri tètâjii é dàuru puu—Pai ina wèè pâ, o càcaa pûra naa gooé cè pwina o tèepaa marirà. ‡ **18:9** Pwacimarù—Ètre silencieux. **18:10** Josué 1.9; Ésaïe 41.10 § **18:12** Akaïe—Napò Grèce nabâ.

¹⁸ Bwaa nye tàpo gòiri ê pai tâa kà Paulo wâ Korénito. Â géewê, â é picijii tèpa cèikí. Â é popa wiâê wâ Priscille ma Aquilas, â rà pâra naa Cencrées. Rà tò naa gò jè wànga, pâ naa na province Syrie. Na é bwaa tâa Cencrées wâ Paulo, â é pwa é jè *ipwataâboro. Â é pwa ma pwârû diri é pûruê, wiâra é naèà kà tèpa Juif.

¹⁹ Nabwé, â rà pâra géewê gòro wànga. Â rà tèepaa naa na ville Éféso. Â é tò wâ Paulo naa na wâra pitapitiri, â rà pitûra ma wâ tèpa Juif.

²⁰ Â rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

²¹ Â é ina tàra pâ: «Bwa*, éco na, wiâna cábawádé kà Pwiduée, â go o mwa wâjué còwâ medariwâ.» Â é pâra jiià.

Â é còpòo gòro wànga géé Éféso, [â ru jèe tà tâa wê wâ Priscille ma Aquilas].

²² Úna é ti wâ Césarée wâ Paulo, â é too [naa Iérusaléma] nau pwabwàcu tà tèpa cèikí. Â nabwé, â é wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie [na ia é tapoo i pâra kée géewê].

béaracié kâra pai pâra kà paulo

(Naporomee 18.23-21.16)

²³ Bwaa nye tàpo gòiri ê pai tâa kà Paulo wâ Antioche. Géé na càùè, â é pâra còwâ mwara. Â é pâra pitiri Galatia ma Phrygie, nau pagòo tèpa cèikí.

Wakè kà Apollos na Éféso

²⁴ Na pâara bèepwiri, âna é me naa Éféso wâ pwi jè Juif na nee Apollos, pwi âboro géé na ville Alexandrie. Wâ pwiibà, âna pwi âboro na é tûra bwâti ma tâmogòori bwâti é *Tii Pwicîri.

²⁵ Â jèe pacâmuriê naa goo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai, â é pwi a tàcî. Â é picémara tà tèpa âboro é *Picémara Wádé kà Kériso. Â é pacâmurirâ ma napéaati bwâti é popai gooé. Éco na é nye tâmogòori co é *piupwaa kà Ioane.

²⁶ Â é tapoo tûra na é wâra pitapitiri, â nye ticé na wâgotêe goo. Â ru tèreê wâ Aquilas ma Priscille, â ru popaé naa jaaru, â ru ina tée bwâti é naigé kà Pwiduée.

²⁷ Úna nùmee na é pâra naa Akaie, â rà pagòoé wâ tèpa cèikí, â rà pwa tii pâdari tèpa cèikí wê, ba na rà tòpié bwâti.

Úna é tèepaa pâ naawé, â é pwi jè bépitu na maina, ba kà tàpé na rà jèe cèikí géé goro é *pimeaari imudi kà Pwiduée.

²⁸ Â rà pitûra ma wâ tèpa Juif na ara diri âboro, â po ticé na rà wâ tée, ba é *paâjupâra tàra goro é Tii Pwicîri pâ, wâ Iésu âna wâé kaa pwi Mesia.

19

Paulo na Éféso

¹ Na é bwaa tàgére tâa Korénito wâ Apollos, â wâ Paulo, âna é tapàgà pâ é pâ ére na tâa gòrojaa*, â é tèepaa naa Éféso.

Â é pâmari naawé pâra tèpa cèikí, â é tawèerirâ pâ:

² «Úna na ia guwâ cèikí, â é nye boome naa gòwâ é Nyuââé Pwicîri!»

«Câbâ caa tâmogòori pâ pwa cè nyuââé pwicîri!»

³ «Âna dà *piupwaa cèna *upwawâ goo?»

«Goo é piupwaa kà Ioane.»

⁴ Â é ina tàra wâ Paulo pâ: «Wâ Ioane, âna é upwaa tàpé na rà pinünûma ma rà biirâ naa goo wâ Pwiduée. Â é ina tà tèpa *Juif pâ, na rà cèikí naa goo wâ pwi âboro na ée mwa pwicò kée —wâ Iésu.»

Rà tòpi Nyuââé Pwicîri

⁵ Wâ tèpa cèikí, âna rà nama upwaraà naa na nee Pwi Ukai Iésu.

⁶ Úna é tòpò du iê naa gòrà wâ Paulo, â é boome naa gòrà é Nyuââé Pwicîri, â rà tûra na pâ pwâratûra na ité, â rà inapâpari é pâ popai na é naa tàra wâ Pwiduée.

⁷ Wâ tèpa âboro-bâ, âna rà jèe wâpâ na 12 ma.

É picémara popai naawé

⁸ Géewê, â é ciburâ too naa na *wâra pitapitiri wâ Paulo naa na âracié parui. Â câé caa piwâ na é picémara é popai goo é *Mwaciri kà Pwiduée, â é dau mudâra ma rà cèikí wâ tèpa âboro naa goo é pwina é ina tàra.

18:18 Nombres 6.18; Apostolo 21.24 * **18:21** Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: *Ba nùmoo na go tâa goo é tòtù maina na Iérusaléma.* **18:28** Apostolo 9.22 **19:1** 1 Korénito 3.6 * **19:1** Ê pâ ére na tâa gòrojaa—Na Phrygie ma na province Asia. **19:2** Apostolo 8.16 **19:4** Mataio 3.11 **19:6** Apostolo 8.17; 10.44.46

⁹ Êco na wâru tàpé na rà pagòo pûrurà ma tàutàra na rà cèikí. Â rà pitaurée goo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai, na ara diri é pâ âboro. Â é pâra jîirâ wâ Paulo, â é popa tèpa cèikí, â é pacâmurirâ diri na pâ tóotù, naa na é jè wâra ipitiri kâ Tyrannus†.

¹⁰ É piwârapwiri é pai pwa kée wâ Paulo naa na ârailu naja, êkaa na rà tère é popai kâ Pwi Ukai diri wâ tàpé na rà tâa na province Asia—wâ tèpa Juif ma wâ tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

Tèpa naî Scéva

¹¹ Wâ Pwiduée, âna é pwa ma é pinaigé mee wâ Paulo é pâ câmu kâra pàtamee na nye dau wâdé kaa, na rà pò goo wâ tèpa âboro.

¹² Â wâ tèpa âboro, âna rà popa é pâ ârabwée ma pâ noo kâra imwaano, ba na é tigée goo wâ Paulo. Â rà popa pàdari tèpa maagé, â rà jèe nye wâdé kaa! Â wâ tèpa duée, âna rà còobé, â rà pâra.

¹³ Pwa mwara pâra tèpa Juif, na rà nye tà pipâra wii napô, ba na rà tü còobé é pâ duée géee goo é pâ âboro. Â rà pimudàra ma rà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â rà ina tàra pâ: «Naa na nee wâ Pwi Ukai Iésu na é picémaraé wâ Paulo, â guwâ còobé!»

¹⁴ Wâ tàpéebâ, âna wâ tèpa 7 naî Scéva, pwi jè caa kâ tèpa pwa *ârapwailò.

Go tâmogòori Iésu. Wâguwâ wâa?

¹⁵ Êco na é tòpi tàra i pé duée pâ: «Go tâmogòori wâ Iésu, â go tâmogòori mwara wâ Paulo. Â gona wâguwâ, âna guwâ tèpa wâa?»

¹⁶ Â wâ pwi âboro bèepwiri na tâa gooé i duée, âna é ègò géee paé, â é tâjûrurâ‡, â é dau èirâ. Â rà mwara uru pâ é aurumuru kâra géee pwârawâ kée, âna rà jèe cicâpé!

¹⁷ Ûna rà tâmogòori é jèkutâ bèepwiri wâ tàpé Éfésò—wâ tèpa Juif ma wâ tàpé na càra caa tèpa Juif mwara—â nye dau maina kaa é pai wâgotàra, â rà cau papwicîri é nee Pwi Ukai Iésu.

¹⁸ Wâru géee goo tàpé na rà jèe cèikí, na rà me nau inapàpari na ara diri é âboro é pâ muru na rà pwa pwâniri.

¹⁹ Ê jè auwâru goo tàpé na rà tèpa patùra pâ duée, âna rà pame é pâ tii kâra, â rà cîri na ara é pâ âboro. Â é jéûru wâri wâra diri é pâ tii bèepwiri, âna dau maina awé. Ba é tèepaa naa goro 50 000 mwani atü kâra§.

²⁰ Êkaa na é jèe pipâra pâ é popai kâ Pwi Ukai, â é pwa ma pimaina mwara é pàtamee.

Rà cicara Paulo tèpa wakè wâ Éfésò

²¹ Géee na càuru é pâ muru bèepwiri, â é niimiri wâ Paulo pâ, na é tapàgâ pâ é du province Macédoine ma Akaie, ba na é pâra naa *Iérusaléma. Â é ina mwara pâ: «Wiâna go tèepaa pâ, â wâdé mwara na go pâ naa *Roma.»

²² Â é panuâ pâ béaa kée naa Macédoine wâ Timotéo ma Éraste, tupédu ârailu âboro géee goo tèpa pitu tée. Â wâé, âna é bwaa tà tâa na province Asia na jè pâara.

É ina ba èpâ Paulo wâ Démétrius

²³ Na pâara bèepwiri, âna gûmagù wâ maina é napô [géee goro é popai kâ Paulo] goo é pai pâra wiâ Pwi Ukai.

²⁴ Ba pwa pwi jè âboro na nee Démétrius na pwi a wakè goo é pâ paò pwa. Â é pwa é pâ nari wâra pwapwicîri kâ Artémis*, tò jè duée. Â dau maina é mwani na rà tòpi ma wâ tèpa bée.

²⁵ Â é cau panaimarirâ diri, â é ina tàra pâ: «I tàpé wée, guwâ tâmogòori pâ é wâdé kâjè, âna é me géee goro é pwâra wakè kâjè bèeni.

²⁶⁻²⁷ Ba po dau wâru tèpa âboro ni na province Asia, ma pitiri gòropuu, na rà pwamaina Artémis. Êco na guwâ jèe tàgére còo ma tère é pwina é pwa é ji pwi Paulo bèepwiri. Ba é géee inapàpari pâ, ticèmuru naa goo ânuuru duée, ba muru na pwa goro na-araraîri âboro. Â rà pâ nau wâru wâ tàpé na rà cèikí é pwiibâ, càcaa wâco wâni Éfésò, â jèe wâpitiri Asia.

«Po dau èpâ, ba o péa o ina ba èpâ é wakè kâjè, bau imara† i wâra pwapwicîri kâ Artémis, â péa o nabwé na jè pwamainâ!»

† 19:9 Wâra ipitiri kâ Tyrannus—Pwiri é mu pacâmuri tèpa âboro naawé wâ pwina nee Tyrannus. 19:11 Apostolo 14.3

19:12 Apostolo 5.15 ‡ 19:16 Tâjûrurâ—Pâra Tii Pwicîri naa na latin, âna rà ina pâ: Tâjûru tupédu ârailu géee goorâ. 19:17

Apostolo 5.11 § 19:19 50 000 mwani atü kâra—Po dau maina awé wâri wée. Wâri pwi caapwi âboro naa na wâro kée.

19:21 Apostolo 23.11; Roma 1.13 * 19:23 2 Korénito 1.8 * 19:24 Artémis—Tò duée kâ tèpa Grec, târa pwaapâi ma ipwénaî. Nee naa na latin pâ Diana. † 19:26-27 Imara (imee)—Sentiment de respect, de crainte, qui se dégage de splendeur.

Gùmagù napô

²⁸ Rà nye dau putàmu kaa tèpa wakè goro paò, â rà tomara too pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjajè diri!»

²⁹ Â pâ nau gùmagù è pé napô diri, ba cau tèpa âboro diri, âna rà piwàcî pâ naa na aupitapitiri. Â rà dàti wiàrà wà Gaius ma Aristarque, tupédu âboro géé na province Macédoine, tupédu bée wà Paulo goro picémara é popai.

³⁰ Nüma wà Paulo na é pâra mari é pâ âboro, ba na rà pitùra, êco na rà pacoóé wà tèpa cèikî.

³¹ Â wà pâra tèpa bée mwara, tèpa âboro imaina me géé Asia, âna rà panuâ popai tée pâ, na é cibwaa cipàpari é pâ âboro naa na wâra ipitiri.

³² Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna jée càra caa pitàmaarirà, ba wà pâra tàpé, âna rà tomara pâ, wàrani. Â wà pâra pwi, âna rà tomara é jè pai ina wèe. Â wâru tàpé na càra caa géé tàmogòri pâ géé goro dà na rà gére ipitirà.

³³ Wà pâra tèpa Juif, âna rà popa pwi jè âboro na nee Alexandre, â rà piwiâ tée é majoro é pitapitiri kà tèpa âboro bèepwiri. Â rà cètùué, ba na é pwi a pitùra kàra na ara pâ âboro. Â é cimadó, â é pagotù é iê, ba na é ilari jii tèpa âboro pâ, na é tura.

³⁴ Êco na, na rà tàmogòri pâ é pwi Juif [na é cèikî naa goo wà Pwiduée] â rà cau tomara too diri pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjajè diri!» Â pô ârailu ineretòotù kàra goro tomara pwiri.

É pacoora pwi jè a pitùâ

³⁵ É mwa bàra pâra nau pacoora wà pwi a pwa tii kàra wàratùâ kàra napô. Â é ina tàra pâ: «Bwa; i tàpé géé Éféso! Jè tàmogòri diri pâ é napô bèeni, âna é pwi a piwéaari é wàra pwapwicîri kà Artémis, ma é ânuué pwicîri—é ânuué na pwa goro atù, â na tûu boome géé napwèretòotù! Wàilàapà pwina cáé caa tàmogòri pwiri?»

³⁶ Nye ticé pwi jèpwi cèna é tobpawâ. Wâdé na guwâ moo, â guwâ cibwaa ûri imudi.

³⁷ Ba guwâ pame naani wà tèpa âboro bèeni. Êco na nye ticé na rà mura géé na é wàra pwapwicîri, ma ticé na èpà na rà ina naa goo Artémis, tó duée ilàri kâjè.

³⁸ «Wà Démétrius ma tèpa bére wakè kèe, âna munaa nùmarà na rà bu èpà, naa goo cè pwi jèpwi. Wâdé, êco na nye pwa tèpa pitèimuru, â nye pwa mwara é pâ tòotù kàra pitèimuru. Wàépwiri wàna na, na rà pâra nau piciapwâ naawé.

³⁹ Wiàna bwaa pwa cè muru cèna nùmawà na guwâ tawèeri, â jè mwa pitùra goo naima, na pai pwa wèe na wâdé, na cè tòotù kàra wàratùâ.

⁴⁰ Ba péa rà niimiri wà tèpa Roma pâ, jè nama gùmagù napô, géé goo é pwina tèepaa nabà. Â wiàna rà tawèerijè goro majoro é pitapitirijè, â o ticé na jè tòpi tàra goo.»

Â géé na càuru é pai tura kèe, â é ina tàra pâ, na rà ipiina.

20*Paulo na Macédoine ma na Grèce*

¹ Ûna jée nabwé é pai pipwa kàra, â é papitiri tèpa cèikî wà Paulo, â é pagòora. Géé na càuru é jè pâara, â é picijjiirà, â é pâra naa na province Macédoine.

² Â é tapàgà é pâ napô Macédoine, â é dau pagòo tèpa cèikî na rà taa wè goro é pâ popai na wâru. Â géewé, â é pâra naa Grèce.

³ Â é bwaa tà taa wè, naa na âracié parui. Â géé na càùé, â é pwa na é tò naa gòro wànga pâ naa na province Syrie. Êco na é tère pâ, pwa na rà pwa tûâ tée wà tèpa *Juif. Â é niimiri pâ, na é wàjùé, ma é pâ naa Macédoine.

⁴ Wâru tèpa âboro na rà pâra wiâé géé na pâ jèpa ville—wà Sopater géé Bérée, pwina naí wà Pyrus; wà Aristarque ma Secundus géé Tésalonika; wà Gaius géé Derbe; â âracié âboro mwara géé na province Asia—wà Timotéo, ma Tychique, ma Trophime.

⁵ Rà pâra béaa kâbâ*, â rà mwa tà tapacîbà wàna ville Troas.

⁶ Â napwa naa goobà, âna bà pa wànga géé na ville Filipi, géé na càuru é pâ *tòotù maina kàra 'pi-ija poloa na ticé nyaa kèe'. Â géé na càuru é 5 tòotù, â bà mwa pâdarirà naa Troas. Â bà bwaa tà taa wè naa na caapwi nadàpara pwapwicîri.

Paulo na Troas

⁷ Na bàrane kàra *tòotù pwicîri, â bà caatâa naima tàra pa utimuru, ma tubiti é poloa†. Â é patùra tèpa cèikî wà Paulo, tiagoro nabibiu kàra ne, ba ée jèe pâra jjiirà, na dàuru.

19:29 Apostolo 20.4, 27.2; Kolosé 4.10; Philémon 1.24 * **20:5** Kâbâ—Wà Luka, pwi awii i tii bèeni, âna é bwaa tà taa jaa wà Paulo. † **20:7** Tubiti é poloa—Sainte-Cène, eucharistie. Còo note goo Apostolo 2.42.

8 Bà picaatâa na é pwi nadiatârâwâ na tâdòiti. Â dau wâru é pâ ânye na tâa wê.

É pawâro còwâ Eutyque

9 Pwa pwi âboro èpo, na nee Eutyque, âna é tâa na goropwârâwâ kîrî[‡]. Â, na é gére pwa nyakâra tûra wâ Paulo, â é puuia wâ pwini, â é tûu géé na âracié narawâ tâdòiti. Â, na rà pipagòtùé, âna é jèe bà.

10 Â é boo wâ Paulo, â é cùué boo, â é tòtòopié, â é ina pâ: «Guwâ cibwaa nama wâgotâwâ, ba é bwaa nye wâro.»

11 Ûna é too còwâ wâ Paulo, â é tubiti é poloa, â rà ija. Â é bwaa tûra ba gòiri mwara tiagoro pwârapwaa. Â géé na càuru pwiri, â é pâra jiiirà.

12 Â wâ tèpa cèikî, âna rà pâra wiâ i pwi âboro èpo [naa jaaé]. Â rà nye dau ipwâdéé diri kaa.

É tapoo pai wâjué còwâ kêe

13 Bà pâra béaa kâ Paulo goro wânga, ba nùmee na é pâ napò tia na ville Assos, â na bà mwa popaé géewê.

14 Â é tòmè daribâ naa goro wânga naa Assos, â bà pâra naa na ville Mytilène.

15 Géewê, na tòotù géé paé còwâ, âna bà pâ goro jènere gòropò Kio. Â, na dàuru kêe, â bà coo na gòropò Samos. Â, na tòotù géé paé còwâ, â bà tèepaa naa na ville Milet.

16 Ba é jèe nye tûâri wâ Paulo pâ, o câé caa coo na Éfésò, târa na o câé caa tà èrà wâna province Asia. Ba é wâcî, târa na é tèepaa naa *Iérusaléma, wiâna pâri, na tòotù kâra Pentecôte, [*tòotù maina kâra piûnya].

É picijii tèpa cèikî na Éfésò

17 Ûna bà tèepaa naa Milet, â é panuâ popai wâ Paulo pâ naa Éfésò, jaa tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà me marié naa Milet.

18 Ûna rà pitânaima, â é ina târa pâ: «Guwâ jèe nye còo é pai wâro kòo naa nabibiu kâwâ, tapoo na tòotù na go tèepaa medariwâ naa na province Asia.

19 Â go piênawéna kâ Pwiduée, na é ipakîri. Â, na pâra tòotù, âna go mu i, â go mu dau pidâpwicâariò goo é pâ tûâ na èpâ, na rà pwa tòo wâ tèpa Juif.

20 Guwâ tâmogòori pâ go jèe ina tàwâ diri é pâ pwina wâdé ba kâwâ, â nye ticé na go naapwâniri goowâ. Ba go picémara ma pacâmuriwâ, béaa kâra diri é pâ âboro, ma naa na mwara é pâ pwârâwâ kâwâ.

21 Go ina ba gòò tà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif mwara pâ, na rà pinûnûma ma rà biirà naa goo Pwiduée, â na rà cèikî naa goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.»

O câjè mwa caa picòojè còwâ

22 «Â èni, âna é tacoo good è Nyuââ Pwicîri, ba na go pâra naa Iérusaléma, â câgo caa tâmogòori cè pwina o tèepaa mariò.

23 È mu nye tà patêrèò naa na é pâ napò è Nyuââ Pwicîri pâ, è karapuu, ma è maagé còo, âna rà nye tàgére tapaciò.

24 Êco na pé piticémuru naa goo, na go bà, é, na go wâro. Ba wâéni é pwina dau pwamuru naa goo: Na go tubamwara[§] è wakè na é naa tòo wâ Pwi Ukai Iésu, na go picémara è *Picémara Wâdé, goo è *pimeaari imudi kâ Pwiduée.

25 «Ia go picémara pâ jaawâ è *Mwaciri kâ Pwiduée. Â nabâni, âna go tâmogòori pâ o câjè mwa caa picòojè còwâ.

26 Êkaa pwiri, na go ina ba gòò tàwâ nabâni, pâ: Wiâna cè pwi jè ârapâarawâ, âna o tiâué jaa Pwiduée, â câgo caa pwi majoroé.

27 Ba go jèe picémara tàwâ, diri é pâ pwina, na guwâ tâmogòori, naa goo è auniimiri kâ Pwiduée. Â nye ticé cèna go pwâniri goowâ.»

Tòimiri bwâti tèpa cèikî

28 «Guwâ ipwacòowâ, â guwâ tòimiri bwâti mwara è wâra pwapwicîri kêe, ba tèpa âboro kâ Pwiduée. Ba è Nyuââ Pwicîri, âna é naarâ tàwâ, ba na guwâ wéaarirâ, wâilâ na é jèe wârirâ wâ Pwiduée, goro é pai bà kâ Pwina naîê Iésu* .

‡ 20:9 Tâa na goropwârâwâ kîri—Câcaa muru pwicîri naa na pai pwa kâra. 20:17 Apostolo 18.21 20:18 Apostolo 18.19 20:23 Apostolo 9.16, 21.11 20:24 Apostolo 21.13; 2 Timotéo 4.7 § 20:24 Na go tubamwara—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Naa na ipwâdéé. 20:28 1 Timotéo 4.16; 1 Péturu 5.2–4 * 20:28 Goro é pai bà kâ Pwina naîê Iésu—é, Goro é pai bà kêe {Pwiduée}. Grec: Goro é pai joro domii kêe.

²⁹ Ba go nye tãmogòori pâ gée na càuru è pai pâra kôo, â rà o tèepaa me wà tèpa âboro na tèpa pwâ. Â rà pwacèwii tèpa macii a piuti na rà o tòdidiri è na gomou goowà.

³⁰ Â nye gée nabibiu kàwà mwara, na rà o cimadò géewé wà tàpé na rà pwâ, ba na rà dàti tèpa cèikí wiàrà.»

Guwà ipwacèwii

³¹ «Guwà tà tàcî, â guwà tà niimiri pâ po âracié naja na go tâa jaawà. Â pwa è pâra pâara na, mu tûu è pwâra jawé kôo na go mu pagòowà jècaa, naa ne ma pwaa.

³² Â nabàni, âna go naawà tà Pwiduée, ma è popai goro è pimeaari imudi kée. Ba wàé na tà tée è pàtãmee, târa ma è pagòowà, ma naa tàwà è pâ *aupwényunyuàari na è jèe nabwé ipwabwàti, ba kà tèpa âboro kée.

³³ «Ûna go bwaa tâa jaawà, â càcaa nûmoo goo cè mwani pwaa, ma cè mwani mii, ma cè ârabwée kàra cè pwi jèpwi.

³⁴ Ba guwà nye tãmogòori pâ go nye wakè goro è du na-araraîò bèeni, ba târa è pwina nûmabà goo, ma wà tèpa béeò.

³⁵ Â go jèe paari tàwà mwara pâ, na jè wakè, târa ma jè pitu tà tàpé na rà maagé ma piticé kàra. Na jè wàrapwiri, â jè niimiri è popai kà Pwi Ukai Iésu na è ina pâ: “Dau maina ipwadée kà pwina é naa, jii pwina é tòpi.”»

³⁶ Â gée na càuru è pai tûra kée bèepwiri, â è tûu jûrué wà Paulo, â rà capai pwapwicîri naima.

³⁷ Â rà ibwénûu, ba na rà picijiié, â rà nye po cau i diri.

³⁸ Ba po dau pikîri è pwâranûmarà, gée goro na è ina târa pâ, o càra mwa caa picòrà còwâ. Â géewé, â rà ciaé boo tiagoro è wànga.

21

Gòobàra pâra kà Paulo naa Iéusaléma

¹ Bà ipicijii ma tèpa pitûa kàra wàra pwapwicîri na Éfésò, â bà tò naa gòro wànga. Â bà itàa ba tàrù naa gòropò Cos*. Ûna dàuru, â bà too naa gòropò Rhodes, â géewé, â bà pâra naa na ville Patara.

² Naawé, âna bà pâmari pwi wànga pâ naa na ére napò Phénicie, â bà tò naa gò, â bà pâra.

³ Â bà pâra, â ùna bà niá pâ, â bà còo è pò Chypre, â bà tòpòé naa gòro aèmwù. Â bà itàa dàra province Syrie, â bà ti wàna pwi jè ville wé, na nee Tyr, wàna na na kai naawé è wànga.

⁴ Ûna bà pâmari tèpa cèikí wé, â bà tà tâa jaarà naa na caapwi nadàpàra pwapwicîri. Â è Nyuââé Pwicîri, âna é naa târa è popai goo Paulo. Â rà ina tée pâ, na é cibwaa too naa *Iéusaléma†.

⁵ Éco na, gée na càuru caapwi nadàpàra pwapwicîri, â bà coo gòobàra pâra kâbà. Â rà piciaabà wà tèpa tâa wé, wàilà mara wàdàra, ma èpo kàra. Rà ciabà tia bàrawià, â na bà tèepaa boo, â bà tûu jûrubà, â bà pwapwicîri.

⁶ Nabwé, â bà tò naa gòro wànga, â rà wàjué còwâ naa jaarà wà tèpa cèikí.

Patère Paulo pâ o tâjûrué

⁷ Bà còpòo gée Tyr, â bà pâra naa Ptolémaïs, pwi aucoo kàra wànga. Â bà tubanabwé naawé è pâra kâbà gòro wànga. Géewé, â bà pâra nau pwabwàcu tà tèpa cèikí, â bà bwaa tàpo tâa caapwi tòotù wàjaarà.

⁸ Bà còpòo pâ naa Césarée na dàuru. Ûna bà tèepaa naawé, â bà pitâa jaa wà Filippo, pwi a picémara è *Picémara Wadé, wà pwi jè ârapàra tèpa 7 dikona na ia pitòrigarirà na Iéusaléma.

⁹ Wà pwiibà, âna ârapàpé è pa èpo dopwa kée, na rà pa *péroféta. [Ba rà inapàpàri è pâ popai na cùrurà goo Pwiduée.]

¹⁰ Â jèe dau wàru è tòotù kâbà naa na pwi ére-bà.

Â, na pâara-bà, âna è tèepaa boome gée napò *Judée wà pwi jè péroféta, na nee Agabus.

¹¹ Â ùna è pâmaribà, â è pa karapuu kà Paulo, â è ipii còwâ è du âè ma du îe goo, â è ina pâ: «Wàéni è pwina è ina è Nyuââé Pwicîri: “Wà pwi âboro na kée è karapuu bèeni, âna rà wàrani târa cè pai piieé wà tèpa *Juif na Iéusaléma. Â rà o mwa naaè tà tàpé na càra caa tèpa Juif:.”»

20:29 Matakio 7.15; Ioane 10.12 20:31 1 Tésalonika 2.11 20:33 1 Korénito 9.11-12 20:34 Apostolo 18.3; 1 Tésalonika 2.9 * 21:1 Cos; Rhodes—Árailu pò na nawia Méditerranée naa goro jènere napò Turquie. (Wà Turquie, âna è province Asia naa na pâara kà Paulo.) 21:4 Apostolo 20.23 † 21:4 Munaa é ina è Nyuââé Pwicîri pâ, o tubaèpà tà Paulo, wiàna è pâra naa Iéusaléma. Pwiri wàilà tèpa âboro na rà pame popai-bà, âna rà niimiri pâ, pai ina wée pâ, na é cibwaa pâra naawé. 21:8 Apostolo 6.5, 8.40 21:10 Apostolo 11.28 21:11 Apostolo 20.23, 21.33 ‡ 21:11 Tâpé na càra caa tèpa Juif—Wà tèpa coda roma na rà tanamiri Iésu naa goro kurucé.

¹² Ûna bà tère pwiri, wàibà ma tèpa tâa wê, â bà tacoo goo wà Paulo pâ, na é cibwaa too naa Iérusaléma.

¹³ Êco na é tòpi tâbà pâ: «Cina guwà gére i, ma pwa ma pikîri é pwâranûmoo? Wiàna tò-ò ma pòtâmwarao naa goo nee Iésu na Iérusaléma, âna go jèe pipwabwâtio.»

¹⁴ Ûna càcaa pâri ma bà tubatûu é pwâranûmee, â bà nabwé na bà tacoo gooé, â bà ina pâ: «Wâdé na coo é câbawâdé kâ Pwi Ukai.»

¹⁵ Géee na càuru é pâ tòotù-bà, â bà too naa Iérusaléma.

¹⁶ Â rà me wiâbà wà pàra tèpa cèikî géee Césarée, â rà popabà pàdari pwi âboro na nee Mnason, ba na bà pitâa jaaé. Wà pwiibà, âna pwi âboro géee gôropô Chypre, â pwina jèe gòrié na é cèikî.

Paulo ma tèpa pitûu géee Iérusaléma

¹⁷ Ûna bà tèepaa naa Iérusaléma, â rà tòpibà naa na ipwâdéee wà tèpa cèikî.

¹⁸ Na tòotù géee paé còwâ, âna bà pàra wiâ Paulo naa jaa wà Jacques^S. Â rà cau ipitiri naawé wà tèpa pitûu kàra wàra pwapwicîri.

¹⁹ Ûna é pwabwâcu târa diri wà Paulo, â é piwiâ târa diri é pâ namuru na é pwa wà Pwiduée, naa nabibiu kâ tâpé na càra caa tèpa Juif, na pàara na é picémara târa é popai.

²⁰ Ûna rà tère pwiri, â rà dau pwamaina Pwiduée.

Tèpa cèikî na rà tèpa Juif

Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi béebà, jèe po dau wâru tèpa Juif na rà cèikî [naa goo Iésu] âna rà bwaa dau déi goo é *Naèà kâ Moosé.

²¹ Â rà tère pâ wâgà, na picòo tà pàra tèpa Juif—wàilà na rà piwâro naima ma pàra tèpa âboro ité—pâ, na rà biirà jii é Naèà kâ Moosé. Â rà tère mwara pâ gà ina târa pâ, na rà cibwaa pwa *kamai tà tèpa nari èpo kàra, â na rà cibwaa pàra wiàra é nyamanya kâ tèpa Juif.

²² O mwa wânau? Ba rà mwa tère pâ gà wâni.

²³ «Géee goro pwiri, â wâdé na gà pwa pwina bà ina tâgà. Ba rà wâni nabibiu kâbà ârapâpé âboro na rà pwa é *ipwataâboro tà Pwiduée.

²⁴ Wâdé na gà poparâ wiâgà, ba na guwà pwa ma wàilà é 'pwapwicîri târa pai pinuwa*'. Â gà wâri é pwina tiâu jiià goro é waké bèepwiri, ba na rà o pwârû é pûrurâ. Â rà o tâmogòori wà tèpa âboro pâ, é pwina rà tère naa googà, âna pwâ. Â nye wâgà mwara, âna gà o paari pâ gà pwi a pitòimiri gâ mwara, naa goro é Naèà.

Tii tà tâpé na càra caa tèpa Juif

²⁵ «Â napwa naa goo wà tâpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe cèikî, âna bà jèe pwa tii darirà. Â bà ina târa é aupitûâri kâbà: “Guwà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaa ilò goo târa pâ ânuuru duée. Guwà cibwaa uti é domii, ma é pâ macii na dàuru nyarà (ba jèe càcaa còobé é domii kàra). Â guwà cibwaa ipuu imudi.”»

²⁶ Â é wâgoo é auniimiri kàra wà Paulo, â é popa tèpa ârapâpé âboro bèepwiri. Â, na tòotù géee còwâ, â rà tapoo ma wâé é 'pwapwicîri târa pai pinuwa' wiàra é naèà kâ tèpa Juif. Â géee na càué, â é too naa na *Wàra pwapwicîri wà Paulo, â é inapâpâri é tòotù na rà o mwa jèpa pwa ârapwaa ilò na; ba na rà paari pâ, rà jèe tubanabwé é *auipwataâboro kàra.

Rà tâjûru Paulo pàra tèpa Juif

²⁷ Naa pwâadàra é caapwi nadâpàra pwapwicîri, âna wà tèpa Juif géee na province Asia, âna rà còo wà Paulo naa na Wàra pwapwicîri, â rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tâjûrué.

²⁸ Â rà ina pâ: «Tèpa *Isaraéla, guwà me nau pitu tâbà! Wàéni é pwi âboro na é picémara pitiri pâ, naa cicara é Ba kâjê, ma é Naèà kâ Moosé, ma é Wàra pwapwicîri bëeni! Â nabà, âna é jèe còbèedari[†] mwara é pwi ére pwicîri bëeni, ba é jèe pwa ma naadò naawé wà tâpé na càra caa tèpa Juif!»

²⁹ (Rà ina pwiri, ba rà còoru naima ma Trophime, pwi âboro géee Éféso, naawé na Iérusaléma, â rà niimiri pâ é popaé dò naa na Wàra pwapwicîri wà Paulo.)

21:13 Apostolo 20.24 **S** **21:18** Jacques—Còo note goo Apostolo 15.13. **21:19** Apostolo 15.12 **21:20** Apostolo 15.1,5 **21:23** Nombres 6.1–20; Apostolo 18.18 * **21:24** Pai pinuwa; Pwârû é pûrurâ—Còo mwara Ipwataâboro naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Pwiri wà tâpé na rà pwa é auipwataâboro Bèepwiri, âna rà tà pitanami, â wâdé na rà pwa é 'pwapwicîri târa pai pinuwa' ba na rà wâdé mwara na ara Pwiduée. **21:25** Apostolo 15.29 **21:26** 1 Korénito 9.20 [†] **21:28** Còbèedari—Profaner: Pwicîri na popa too é pwi âboro na caé caa pwi Juif naa na Wàra pwapwicîri kâ tèpa Juif. Ê wârimuru kée, âna pwâra bà. **21:29** Apostolo 20.4

³⁰ Â diri é ville, âna é pikòì, â rà itàa me diri é pâ âboro, â rà tâjùru wà Paulo. Â rà datié còobé géé na Wàra pwapwicírì, â rà nye pò ma târi kaa é pâ goropwàrawá†.

³¹ Â rà jèe pimudàra, ba na rà tètámwèrèè.

Rà pacoora tèpa coda roma

Êco na é pâ nau tère wà pwi caa kàra coda *roma pâ, rà gùmagù diri tàpé Iérusaléma.

³² Â é nye pò ma popa kaa tèpa coda ma tèpa caa kàra, â rà itàa pâ dàra. Ûna rà còora wà tèpa âboro, â rà nye nabwé kaa na rà èi wà Paulo.

³³ Ê nye pâra kaa wà pwi caa kàra coda, â é tâjùru Paulo, â é pwa ma piíé goro ârailu itùpaò. Â é tawèeri tèpa âboro pâ: «Wàilàapà pwini, â dà cè pwina é pwa?»

³⁴ Â rà ina wà pâra tàpé pâ wàrani, â rà ina pâra tàpé pâ wàrana. Â cáé caa tâmogòori wà pwiibà pâ, wàilàapà cèna âjupâra ba rà po dau pikòì. Â é ina pâ, na popa Paulo too naa na wàra coda.

³⁵ Â rà popaé wà tèpa coda. Ûna rà tèepaa naa gòro aucò too, â rà jèe po tàmee, ba rà po dau putàmù wà tèpa âboro, â nye nùmarà na rà èié.

³⁶ Ba rà cau pâra diri wiâé burà tomara pâ: «Naaé, ba na bà pòtámwèrèè!»

É patùra tèpa Juif Paulo

³⁷ Wà tèpa coda, âna pwa na rà naadò wà Paulo naa na wàra coda, â é ina tà pwi caa kàra [naa na pwàratùra grec] pâ: «Pwiri o nye pâri ma go ina tâgà cè jè muru?»

Â é pò wà pwini, â é tòpi tée pâ: «Gona gà pwa grec?»

³⁸ Gona càcaa wàgà pwi *Aigupito^S, pwi a pwa ma gùmagù é napò?—wà pwi a pa pâ naanigéé namaré é 4 000 âboro târa tũ paa dàra é pwàra ukai kábà?»

³⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Bwa! Wàgo, âna go pwi Juif, â go pwi a tèpa naa Tarse, napò géé na province Cilicie, pwi napò na dau maina. Â go ilari jiigà pâ, càcaa pâri ma go patùra é pâ âboro bèeni?»

⁴⁰ Â é ina wà pwiibà pâ: «Ígà!»

Â é coo gò i aucò wà Paulo, â é pwa ineremuru târa é pâ âboro goro iê. Ûna nye po ticé pwàratùra kaa, â é patùrarà, goro *hébéru, pwàratùra kà tèpa Juif.

22

¹ Â é ina pâ: «Bwa; tèpa jènereò ma tèpa caa, guwà tère pwina go ina tàwà ni, ba târa béipwamuruò.»

² Ûna rà tère na é patùrarà naa na é pwàratùra kàra, â mwa dau ticé airà kaa.

Go pwi âji Juif

É ina târa wà Paulo pâ:

³ «Go pwi *Juif, pitèpao naa Tarse wàna province Cilicie, êco na èrùo naani *Iérusaléma. Â wà Gamaliel* na é pacámuriò, pwi âboro imaina naa jaa wà tèpa caa kàra câmu. Â é còo tóo bwàti é *Naèà kà tèpa jojooorjè. Go pwi a tàci ba kà Pwidueé pwacèwiiwà diri nabà.

⁴ Go tubaèpà tà tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai Iésu. Ba go pwa ma tâjùrurà ma piirà—tèpa paaò ma ilàri mwara—â go tũrà naa na karapuu. Â go pwa ma tètámwara pâra tàpé géé goorà.

⁵ «Wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma é *wàratùà kà tèpa ijiao, âna rà o *paâjupâraò. Ba go tòpi jiirà é pâ tii, ba na go naa tà tèpa jènerejè, tèpa Juif na rà tâa Damas. Ê pâ tii-bà, âna rà naa é tarù kòo, ma go pâra naawé, nau tâjùru tèpa cèikì naa gò Iésu, ma poparà me naa Iérusaléma, ba na pwa wàrimuru târa. Â go pwa diri é pâ muru bèepwiri.»

É piwiâ pwàra to kà Pwi Ukai

⁶ «Êco na, ùna go gére pâra wii naigé, ùna po gopaé bwàti, na go pâra mwünyabweri Damas, â é nye me kaa géenidò napwéretòotù é pwi pwéelaa na dau maina, â é èùruo.

⁷ Go nye tũboo kaa naa napuu, â go tère é pwàratùra na ina pâ: “Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tóo?”

⁸ «Â go tòpi tée pâ: “Wàgà wàa, co pwi ukai?”

«Â é tòpi tóo pâ: “Wàgo Iésu géé Nazareth, na gà gére tubaèpà tóo.”

† 21:30 Rà...târi kaa é pâ goropwàrawá—Rà pwa pwiri, ba pwicírì na jè pwa é pwina èpà naa na, â pwi ére na pâri ma jè càrù wàwè. Â càcaa nùmarà na wà Paulo, âna é uru too naawé. 21:36 Luka 23.18 21:38 Apostolo 5.36-37 § 21:38 Pwi Aigupito na é pwi Juif, na nùmee na rà paègò tèpa Roma géé napò Judée. (Còo é popai goro Zélote na 1.13.) 22:3

Apostolo 5.34 * 22:3 Gamaliel—Còo Apostolo 5.34. 22:4 Apostolo 8.3

⁹ «Wà tàpé na rà pâra wiâô, âna rà côo ê pwéelaa, êco na càra caa tère ê pwâratùra kà pwina é patùrao.

¹⁰ «Â go ina pâ: “O dà cèna go pwa, co Pwi Ukai?”

«Â é tòpi tóo wà Pwi Ukai pâ: “Gà cimadò, â gà pâra naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà o pwa.”

¹¹ «Ûna go niâ, â jèe cãgo caa côojè. Â rà mwa po tu naa goro îô wà tèpa béeò, â rà popao pà naa Damas.

¹² «Pwa pwi jè èboro wê, na nee Ananias. Wà pwiibà, âna pwi èboro na é dau pwi a pitòimiriè, ma pâra wiâra é Naèà kà *Moosé. Â rà dau inaè ba wâdé wà diri tèpa Juif na rà tâa Damas.

¹³ Â é me mariô wà pwiibà, â é ina tóo pâ: “Saulo, pwi a cèikí béeò, gà niâ còwâ!”

«Â go nye niâ còwâ kaa, â go còoè.

¹⁴ Â é ina tóo pâ: “É jèe pitòrigarigà wà Pwiduée kà tèpa jojoorojè, ba na gà tâmogòori é câbawâdé kèe, ba na gà côo wà pwina é *târù, wà Iésu; ba na gà tère é pâ popai na é ina tâgà.

¹⁵ Ba gà mwa pwi a paâjupàràè, naa jaa tèpa èboro diri, goo é pâ namuru na gà côo ma tère.

¹⁶ Â èni, âna dà na gà cipacîri? Gà cimadò ma *upwaaagà. Â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai[†], ba na o pwanauri é pâ èpà'gà.”

Pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

¹⁷ «Gée na càuè, â go jèe wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â, na jè tòotù, na go bwaa gére pwapwicîri wâna *Wâra pwapwicîri, â é pipaarié tóo naa na nyuâa wà Pwi Ukai.

¹⁸ Â é ina tóo pâ: “Gà piwâci, â gà còobé wâi géé Iérusaléma, ba wà tèpa èboro wâni, âna o càra caa tòpi é pai paâjupàràô kâgà.”

¹⁹ «Â go tòpi tée pâ: “Pwi Ukai, rà nye tâmogòori pâ béaa, âna go pâra naa na *wâra pitapitiri, â go pwa ma tâjùru wà tàpé na rà cèikí naa googà. Â go nama pâdirà, ma naarà dò naa na karapuu.

²⁰ Ûna nama catâmwara wà Étienne, pwi ênawéna'gà, âna go tâa wê mwara. Ba go pwi jè a wâgoo é auniimiri kà tàpé na rà catâmwereé, â go wéaari mwara é ârabwée kâra.”

²¹ «Èco na é ina tóo wà Pwi Ukai pâ: “Gà còobé [géé Iérusaléma] ba go mwa nama gà pâ naa na, na wâiti wê, dari tàpé na càra caa tèpa Juif.”»

Pwa na rà pâdié tèpa coda

²² Rà tâmaari wà Paulo tia wê wà tèpa Juif. Êco na, ûna é ina pâ, na é pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif, [â rà nye putâmu kaa] â rà tomara too pâ: «Kaa! Jè gére wéaari târa dà, é pwâra èboro na wârani?! Catâmwereé! Ba càcaa pâri ma é wâro!»

²³ Â rà nye wiikau kaa, â rà tòpwütù ma tâjii é pâ ârabwée kâra, â rà tü too é dàuru puu[‡].

²⁴ Wà pwi a pitûâ kâra coda *roma, âna é ina tâ tèpa coda kèe pâ, na rà popa dò wà Paulo naa na wâra coda. Â pwa na rà pâdié goro ubati[§], ba na é ina târa é majoroé ma rà uu [ma putâmu naa gooé] wà tèpa Juif.

Neò âna tâa na tii kâwà

²⁵ Êco na, ûna rà tóoè, ba na rà pâdié, â é ina wà Paulo tà pwi jè caa kâra coda na é tâa wê, pâ: «Gona nye pwa târù kâwà ma guwà pâdi pwina é tâa na tii kâwà, tèpa Roma, na bwaa càcaa pâji pitèié?»

²⁶ Â [é pò] wà pwi caa kâra coda, na é tère pwiri, â é pâra nau patère pwi a pitûâ maina kâra pâ: «O dà cèna gà pwa tà pwi èboro bèeni? Ba é pwi Roma!»

²⁷ Â é me wà pwi a pitûâ dari wà Paulo, â é tawèerié pâ: «Ico pwini, gà pwi a tâa na tii kâjè tèpa Roma?»

«Ûu.»

²⁸ «Gà côo, wâgo, âna po dau wâru mwani na go tòpò târa ma go pwi Roma!»

«Wâgo âna na pitèpao, âna go jèpwi Roma.»

²⁹ Ûna é tère pwiri wà pwi a pitûâ, â nye dau wâgotée kaa. [Ba pwicîri] na rà pii wà pwi a tâa na tii kâra. Â napwa naa goo wà tèpa coda na ia rà pwa na rà pâdié, âna rà panuâé kaa!

Paulo na ara wâratûâ maina

[†] 22:16 ÂgàpwapwicîritàPwiUkai—Grec: Naana nee. 22:18 Apostolo 9.29–30 22:19 Apostolo 8.3, 26.9–11 22:20 Apostolo 8.1 22:21 Apostolo 9.15 [‡] 22:23 Tòpwütù ma tâjii é pâ ârabwée... Rà wârapwiri na rà miiri é jè muru, é, na rà putâmu. Rà niimiri pâ, é ina wà Paulo pâ: «É tütâjii tèpa Juif wà Pwiduée, â é pitòrigari tèpa Ba.» [§] 22:24 Ubatî—Dau èpà, ba pwa noo kâra duuru macii, târa ma dâpâgà é naparawére èboro. 22:25 Apostolo 16.37 22:29 Apostolo 16.38

³⁰ Wà pwi a pitûâ kà tèpa coda, âna nùmee na é tâmogòori bwàti cè majoroé ma rà pitòti* Paulo wà tèpa Juif. Â, na dàuru, âna é tûâri tà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma diri é wàratûâ maina kà tèpa Juif pâ, na rà ipitiri. Â é nama tapwùtù è pâ itùpaò gée goo Paulo, â popaé me, ma tòpòè naa nabibiu kàra.

23

¹ É nye po niâri tèpa wàratûâ wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereò, càcaa gùmagù è pwàranùmoo na ara Pwiduée, goo è wâro kôo tiagoro nabàni.»

² Â ûna é tère pwiri wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, â [é putàmu. Â] é cùru tàpé na rà cimwünyabweri wà Paulo pâ, na rà tamoori pwêe.

³ Â é ina tée wà Paulo pâ: «Ée mwa wâri tâgà wà Pwiduée! Ba nùmagà na gà tèio goro è *Naèà, èco na gà gère còbèedari è Naèà, ba gà pwa ma rà èio! Wàgà na po dau wádé pwâgà, èco na, napwa naa goo è pwàranùmaga, âna po dau bàutè na!»

⁴ Â wà tàpé na rà tâa goro jènere wà Paulo, âna rà ina tée pâ: «É! Gà tàgère ina ba èpà wà pwi ukai kà tèpa pwa *ârapwaaillò kà Pwiduée!»

⁵ Â é tòpi tàra wà Paulo pâ: «[Pwanaurio] co tèpa jènereò, ba càgo caa tâmogòori, pâ, é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò! Âjupâra pâ é ina è *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa tûra ba èpà naa goo pwi a pitûâ kàra è Ba'gà.*» Exode 22.27

Rà pitadârùrà tèpa wàratûâ

⁶ É nye tà tâmogòori wà Paulo pâ wà tèpa tâa na è wàratûâ, âna [tèpa tâa na, du ârailu ére goro pwawwicîri]—wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *Sadukaio. Â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereò! Go pwi Farasaio, â wà caa kôo, âna pwi Farasaio, â go cèikî naa goo è pai o wâro còwâ kà tèpa bà. Êkaa na rà tèio!»

⁷ Úna é ina pwiri, â wà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio, âna [rà nye iputàmu kaa] â rà pitadârùrà.

⁸ (Ba rà ina wà tèpa Sadukaio pâ, nye ticè wâro còwâ kà tèpa bà, â nye ticè *angela, â nye ticè duée. Â napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna rà cèikî naa goo diri é pâ pwi bèepwiri.)

⁹ Úna rà jèe gère dau pitûra too, â rà nye cimadò kaa wà pàra tèpa *dotée goro è *Naèà, gée nabibiu kà tèpa Farasaio. Â rà ina pâ: «Nye ticè cèna bà còo cèna èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni. Pwiri é patûraé cè angela?»

¹⁰ Úna jèe pàra nau pimaina too è pai iputàmu kàra, â é niimiri wà pwi a pitûâ kà tèpa coda pâ, péa rà tà ténoori wà Paulo, â é ina tà tèpa coda kèe pâ, na rà popaé dò còwâ, naa na wàra coda.

¹¹ Na ne, âna é pièpàparié tà Paulo wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà gòo, ba gà jèe *paâjupâraò naani *Iérusaléma, â o wádé mwara na gà paâjupâraò na *Roma.»

Rà ipwa tûâ ba na rà catàmwereé

¹² Na dàuru kèe, âna rà pitòpò tûâ wà pàra tèpa *Juif, â rà *ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wádo béaa kàra cè pai caamwara wà Paulo.

¹³ Wà tàpéebà, âna rà wádò còwâ kàra 40 âboro.

¹⁴ Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò ma tèpa ijiao, â rà ina tàra pâ: «Bà jèe ipwataâboro pâ o càba caa ija, tiagoro na bà mwa tètâmwara wà Paulo.

¹⁵ Êkaa na, wádé na guwà nama ilari jii wà pwi a pitûâ kàra coda pâ, na é popa me wà Paulo dariwà, wáguwà ma diri è *wàratûâ maina. Â guwà ina tée pa nùmawà na guwà jèu còo bwàti còwâ è pai gère pwa wàrimuru kèe. Â wàibà, âna bà o caamweraé béaa kàra cè pai tèepaa me kèe naani.»

É patère Paulo pwi niaa gooé

¹⁶ Êco na wà pwina niaa goo Paulo, âna é tère pâ pwa na rà ipwa tûâ tà Paulo. Â é too nau patèrèe naa na wàra coda.

¹⁷ Â wà Paulo, âna é todà pwi jè caa kàra coda, â é ina tée pâ: «Gà popa pâ pwi âboro èpo bèeni dari pwi a pitûâ kàwà, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tée.»

¹⁸ Â é popa wà pwini, â é ciaé pàdari pwi a pitûâ kèe, â é ina tée pâ: «É todò wà Paulo, pwi a pwa karapuu, â é cùruo pâ, na go cia medarigà wà pwi âboro èpo bèeni, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tâgà.»

* **22:30** Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—*Accuser.* **23:2** Ioane 18.22-23 **23:3** Mataio 23.27 **23:5** Exode 22.27 **23:6** Apostolo 26.5 **23:8** Mataio 22.23 **23:11** Apostolo 27.24, 28.16,23 **23:15** Apostolo 25.3

¹⁹ Â é dàti i pwi nari âboro èpo wà pwi a pitùâ, â ru tàpo géé paé nau coo, â é tawèerié pâ: «Dà cèna nūmagà na gà ina tóo?»

²⁰ Â é tòpi tée pâ: «Rà pitèrerà wà tèpa Juif, ba na rà ilari jìgà pâ, na gà nama é me widàuru wà Paulo, naa na wàratùâ maina kàra. Ba rà o ina pâ nūmarà na rà tâmogòori bwàti cè pwina é pwa.

²¹ Êco na gà cibwaa pitère dàra! Ba rà o ipwa tûâ tée. Ba rà wâdò còwâ kàra 40 wà tàpé na rà jèe ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo, tiagoro cèna rà o pòtàmwereé. Â êni, na rà jèe nabwé ipwabwàtirà, â rà tapaciri co cèna gà ina.»

²² Â é tòpi tée wà pwi a pitùâ pâ: «Gà cibwaa wiâ é pwàra pitùra kàju!» Â é panuâé.

Rà popa Paulo pàdari pwi kupénoo

²³ Wà pwi a pitùâ, âna é todà tupédu caa kàra coda kèe, â é ina tàru pâ: «Gàu ipwabwàti 200 coda [na rà pâ tàuwa] ma 70 coda na tâa gòro òoci, â 200 coda na rà tèpa tò da, ba na rà pâ naa Césarée na 9h bàrane.

²⁴ Guwà pwabwàti mwara cè tèpa òoci, ba na cia pâ wà Paulo naa jaa wà pwi kupénoo Félix. Â guwà wéaarié bwàti, ba na càcaa tèepaa tée cè pwina èpà.»

²⁵ Â nabwé, â é wii é tii bèeni:

²⁶ Tii kà Claude Lysias tà kupénoo Félix. Bwàcu'gà.

²⁷ Go panuâ paé darigà wà pwi âboro bèepwiri. Ba wà tèpa Juif, âna rà popaé, ba na rà tètàmwereé. Êco na, ûna go tère pâ pwi âratii kâjè tèpa Roma, â bà pâra ma tèpa coda kòo nau upaé jiiirà.

²⁸ Â nūmoo na go tâmogòori cè majoroé ma rà pitòtié goo, â go popaé pâ, naa na wàratùâ kàra.

²⁹ Â go pàdari pâ nye ticè èpà cèna é pwa na pâri ma pòtàmwereé goo, é, ma é pwa karapuu goo. Ba è pâ pwina rà pitòtié goo, âna nye êco, pâ popai goro naèà kàra.

³⁰ Ùna patèroé pâ rà pitù tûâ tée wà pâra tèpa Juif, â go nye pò ma panuâé paé darigà. Â go ina mwara tà tàpé na rà pitòtié pâ, na rà mwa nye ina tâgà, cèna rà ina naa gooé.

Topai tâgà.

³¹ Â wà tèpa coda, âna rà pwa é pwina é ina tàra wà pwi a pitùâ kàra. Ba, na ne, âna rà popa pâ wà Paulo, naa na ville Antipatris.

³² Na dàuru kèe, âna rà wàjué còwâ [wà tèpa po pâra] naa na wàra coda. Â wà tàpé na rà tâa gòro òoci, âna rà tà pâra co ma wà Paulo.

³³ Â rà tèepaa pâ naa Césarée, â rà naa i tii tà pwi kupénoo, â rà panuâ Paulo tée.

³⁴ Géé na càuru é pai pùra kèe i tii, â é tawèeri wà Paulo pâ: «Gona gà pwi âboro géé na dà province?»

Â é tòpi tée pâ: «Géé Cilicie.»

³⁵ Â é ina tée wà pwi kupénoo pâ: «Go mwa tawiâgà, wiàna rà tèepaa me wà tèpa pitòtigà.» Â é tûâri tàra pâ, na wéaari wà Paulo naa na pwàrawâ maina na é nama bari wà ukai *Héroda Maina.

24

Paulo na ara pwi kupénoo Félix

¹ Po 5 tòotù géé na càué, âna rà tèepaa boo naa Césarée wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà pâra tèpa jìjaa kà tèpa *Juif, ma wà pwi apoka* na nee Tertullus. Â rà pàdari wà pwi kupénoo Félix, ba na rà piciapwà tée goo wà Paulo.

² Â é todà me wà Paulo i pwi kupénoo [ba na é coo araé].

É pitòti Paulo wà Tertullus

É pitòti Paulo wà Tertullus [na ara pwi kupénoo] â é ina pâ: «Bwa; Kupénoo Félix, wiàna bà wàro na é tàbwàti ma é pinaanapò, â na wàrapwiri géé googà, â géé goro è pai tûârigà, ma è pai pa'gà bwàti è napò kábà.

³ Bà pwaolé tâgà, géé na âji pwàranūmabà, goo è pâ namuru bèepwiri.

⁴ Càcaa nūmoo dàra popa jìgà cè pâara cèna gòri, êkaa na go ilari jìgà pâ, gà pidàpwicâarigà na ji pâara, ba na gà tère cè pwina go o ina tâgà.

⁵ «Bà cõo pâ wà pwi âboro bèeni, âna é nye dau pwi âboro èpà kaa, ba é tò dii ma bara, naa nabibiu kà tèpa Juif, wà gòropuu pitiri, â é pwi caa kà tèpa *Nazaréen* (neere pé pwi jè pwapwicíri).

⁶ Wáé mwara na é mudàra ba na é còbèedari é *Wàra pwapwicíri, êkaa na bà tãjùrué {ba nùmabà na bà tèié wiàra é *Naèà kàbà.

⁷ «Èco na wà pwi a pitùâ kàra wàra coda, Lysias, âna é me, â é nye pò ma popaé imudi jiibà.

⁸ Â é ina tà tèpa pitòti Paulo pâ, na rà medarigà, ma rà ina tâgà é pâ namuru na bà pitòtié goo.} Â wiàna nùmagà, â gà tawèeri Paulo, ba wàdé na é nye ina tâgà é pwina bà pitòtié goo. Nabwé.»

⁹ Â wà tèpa Juif, âna rà ina pâ é pwina é ina wà pwini apoka Tertullus, âna âjupàra.

É ipwamurué Paulo

¹⁰ Wà pwi kupénoo, âna é pwa ineremuru tà Paulo pâ, na é tura.

É cimadò wà Paulo, â é ina pâ: «Bwa; go tãmogòori pâ gà pwi a [pitùâ ma] tèi è napò kàbà tèpa Juif, naa na pâ naja na jèe wàru, â cãgo caa dumapié na go ipwamuruò naa naporomeegà.

¹¹ «Gà pitawèeri paé, ba càcaa pâji wénari 12 tòotù na go tèepaa me naa *Iérusaléma, nau pwamaina Pwiduée.

¹² Â cãgo caa pitaékàa ma cètùu tèpa âboro, naa na Wàra pwapwicíri, ma na wàra ipitiri, ma na ville. Nye ticé âboro cèna é ina pâ é còoò na go pwa é pâ pwiibà.

¹³ Â wà tèpa âboro bèeni, âna càcaa pâri ma rà *paâjupàra tâgà, é pwina rà pitòtié goo.

¹⁴ «Âjupàra pâ go pwi a *pàra wiâ Pwi Ukai, [wiàra é naigé na bwaa âmué] ba na go piènwéna kà Pwiduée kà tèpa jojoorojè. Â âjupàra pâ, wà tèpa pitòtié bèeni, âna rà ina pâ, i naigé-bà, âna pwá. Èco na go cèikì naa goo diri é Naèà kà *Moosé, ma diri é pâ tii kà wà tèpa *péroféta.

¹⁵ Bà bà capai cèikì ma tèpa âboro bèeni pâ, wà tèpa bà, naa na wàdé ma èpà, âna rà o mwa wàro còwà.

¹⁶ Êkaa na go nye pimudàra taaci, ba na é nye tãnana é pwàranùmoo, na ara Pwiduée, ma tèpa âboro, â nye ticé cèna pâri ma pitòtié goo.

Ticé èpà na rà cõo naa gooò!

¹⁷ «Gée na càuru è pâ naja na wàru, na tiàuo gée Iérusaléma, â go wàjué pâ còwà naawé, ba na go pâ è mwani, bépitu târa é Ba kòo, â târa mwara ma go ipwa *ârapwailò tà Pwiduée.

¹⁸ Êkaa pwiri na go tà tâ goo, naa na Wàra pwapwicíri, ûna rà pãmariò, ba go gère tubanabwé é 'pwapwicíri târa pai *pinuwa'. Nye ticé cè jè âboro na go pame naawé, â nye ticé pwàra pikòí wé.

¹⁹ «Èco na rà tâa wé wà pâra tèpa Juif gée na province Asia. Â wiàna go pwa cèna èpà na tòotù-bà, â gorodà na càra caa tâa ni nabà wà tàpéebà, ba na rà pitòtié?

²⁰ Â wà mwara tèpa âboro bèeni, âna nye ticé èpà na ia rà cõo naa gooò, na ia rà popao na ara é wàratùâ maina.

²¹ É, pwiri nùmarà na tèio, goo i ji popai na ia go ina, naa nabibiu kàra pâ: “Go cèikì pâ, rà o wàro còwà wà tèpa bà?” Êkaa na go gère tâa ni, nabà na arawà. Nabwé.»

Picàù too còwà pai pitèi Paulo

²² Napwa naa goo wà kupénoo Félix, âna é dau tère è pâ popai goro è pai pâra wiâ Pwi Ukai. É picàù too còwà è pai tèi wà Paulo, â é ina tà tèpa Juif pâ: «O mwa tèi cawi wà Paulo, wiàna é tèepaa me wà Lysias, wà pwi a pitùâ kàra wàra coda.»

²³ Â é ina tà pwi jè caa kàra coda pâ, na é wéaari Paulo naa na karapuu, â na é cibwaa tòoé ma pwa-imudiri tée, â na nye panuà tà tèpa bée mwara, ma rà me nau caié. [Â é pâra wà Félix.]

²⁴ Pàra tòotù gée na càuè, â ru tèepaa me còwà wà Félix, ma Drusille† tò wàdèe, tò ilàri Juive. Â ru pwa ma é me wà Paulo, â ru tèreé, na é tura goo è cèikì naa goo Iésu Kériso.

²⁵ Èco na, ûna é tura goro é wàro na *tàru na ara Pwi Ukai, ma è pai pidàpwicàarijè naa na diri é muru, ma è pitèimuru kà Pwiduée na o mwa me, â wàgo tà wà Félix. Â é ina tà Paulo pâ: «Èni, jè o bwaa tâpo pacoo i ipitiri kàjè. Wàdé na gà pâra jiio ni, èco na, wiàna mwa pwa cè pàara kòo, â go mwa todàgà còwà.»

²⁶ Ba é nye tà wâari mwara pâ, é péa tà naa cè mwani kêe wà Paulo. Â é pwa ma rà nye tà ciburà popa me wà Paulo darié, ba na ru pitùra.

Paulo na ara kupénoo Festus

²⁷ Paé ârailu naja, â é tòotéri wà pwi kupénoo Félix wà Porcius Festus. Êco na wà Félix, âna câé caa panuâ Paulo, â é pwa ma é nye tà tâa na karapuu, ba na o wâdé tà tèpa Juif wâé.

25

¹ Wà Festus, âna é tèepaa naa na province *Judée, â âracié tòotù géé na càùé, â é too géé Césarée naa *Iéruusaléma.

Rà jèu pitòti Paulo

² Wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma tèpa âboro imaina géé jaa tèpa *Juif, âna rà piciapwâ tée goo wà Paulo.

³ Rà tacoo gooé, ma ilari jiié pâ, na é pwa ma é me naa Iéruusaléma wà Paulo. Ba wà tàpéni, âna rà tà pwa é jè tûâ, ba na rà o mwa caamwereé naa naigé.

⁴ Â é tòpi wà Festus pâ: «Bwa, ba wà Paulo, âna wéaarié na Césarée, â wâgo, âna càcaa gòirio wà Iéruusaléma, ba go o pâra còwâ.

⁵ Â wà tèpa pitûâ kàwâ, âna wâdé na rà boome wiâò naa Césarée. Â wiàna pwa cè muru cèna èpà cèna é pwa pwi âboro-bâ, â rà mwa ina naawé.»

Paulo naa na wâra pitèimuru

⁶ Wà Festus, âna é tâa jaarà co naa na 8, é, na 10 tòotù, â é boo còwâ naa Césarée. Â, na dàuru kêe, âna é pwi a pitèimuru, â é tûâri târa pâ, na rà popa me wà Paulo.

⁷ Ûna é tèepaa me wà Paulo, â rà cibèépié wà tèpa Juif na rà boome géé Iéruusaléma. Â wâru é pâ pwina dau èpà na rà ina naa gooé, ma rà pitòtié goo. Êco na càcaa pâri ma rà *paâjupâra.

⁸ Â é tòpi wà Paulo ma é ipwamurué, â é ina pâ: «Nye ticé èpà na go pwa naa goo é *Naèà kàbà tèpa Juif, ma naa goo é *Wâra pwapwicîri, ma naa goo wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma].»

⁹ Wà Festus, âna nùmee na rà wâdéarié wà tèpa Juif, â é tòpi tà Paulo pâ: «Nùmaga na gà too naa Iéruusaléma, ba na go pitèigà goo pwiri, naawé?»

Go to pàdari César!

¹⁰ Ê ina tée wà Paulo pâ: «Bwa. Go coo ara é wâra pitèimuru kà César, â o mwa nye pitèio naawé. Ba gà nye tàgère támogòori bwàti pâ, nye ticé èpà na go pwa tà tèpa Juif.

¹¹ Â wiàna go pwa cèna càcaa tàrù, cèna pâri ma caamwaraò goo, â wâdé na caamwaraò. Êco na, wiàna é pwina rà ina naa gooé, âna pwâ, â nye ticé pwi âboro cèna pwa *tàrù kêe, ma é popao darirâ. Bwa! Go to pàdari wà César*!»

¹² Â rà tàpo pitùra wà Festus ma tèpa pwa ipitiri, â nabwé, â é ina tà Paulo pâ: «Wâdé. Ûna gà to pàdari wà César, â gà o nye pàdarié!»

Piwiâ jèkutâ goo Paulo tà Agrippa

¹³ Géé na càuru é pâ tòotù na wâru, âna wà pwi ukai *Agrippa ma wà Bérenice, tô naigé kêe, âna ru tèepaa naa Césarée nau pwabwâcu tà Festus.

¹⁴ Bwaa wâru tòotù na rà bwaa tâa wé na, â wà Festus, âna é piwiâ tà Agrippa, é pai pwa goo wà Paulo, â é ina tée pâ: «Wà Félix na é nama é pwa karapuu wà Paulo.

¹⁵ Na pâara na go tâa Iéruusaléma, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà piciapwâ, ma ilari pâ, na é pwa wârimuru.

¹⁶ «Â go tòpi târa pâ: “Wâjaabâ tèpa Roma, âna càcaa wârapwiri é pai pwa kàbâ. Ba cãbâ caa pwa wârimuru tà pwi âboro, béaa kâra é pai pitèié. Ba wâdé na bà nye pitùra ma wà tèpa pitòtié, ba na é nye ina cè popai târa pipwamurué.”

¹⁷ Êkaa na rà capai tèepaa me naani dario. Â câgo caa bwaa tapacîri, â na dàuru, â go tâa na aupitèimuru, â go ina pâ, na popa me wà pwi âboro bèepwiri.»

Pitaekâa goo pwapwicîri kâra

¹⁸ «Go gére niimiri pâ, pwiri o dau maina é èpà na é pwa. Êco na é pwina rà pitòtié goo, âna ticèmururu naa goo.

¹⁹ Ba rà nye pitaekâa goo é pwina wâna é pwapwicîri kâra, naa goo cè pwi Iésu cèna é bà, â na wà Paulo, âna é ina pâ é wâro còwâ.

²⁰ «Â câgo caa tâmogòori cè pwina go pwa, naa na pai pitùra kàra. Â go tawèeri wà Paulo pâ, pwiri nùmee dàra pâ naa Iérusaléma, ma o pitèié naawé goo è pâ namuru bèepwiri.

²¹ Êco na é to pàdari wà César, ba na é pitèié. Â go naa tàrù ma wéaarié tiagoro è pai panuâé kôo dari wà César.»

²² Â é ina wà Agrippa tà Festus pâ: «Wâgo mwara, âna nùmoo na go tère pwi âboro-bà.»

Â é tòpi tée wà Festus pâ: «Widàuru, âna gà o mwa tèreé.»

Rà too naa na wâra pitèimuru

²³ Na dàuru kée, â wà Agrippa ma Bérenice, âna ru tèepaa naa na wâra pitèimuru, wàilà ma tèpa pitùâ kàra coda, ma tèpa âboro imaina na napò. [Â rà dau pwamainaru wà tèpa âboro wiâra è pai pwa kàra.] Â é naa tàrù wà Festus ma popa me wà Paulo.

²⁴ Â é coo wà Festus, â é ina pâ: «Bwa; Ukai Agrippa ma cau wâguwà diri na guwà wâni jaabà, guwà còo pwi âboro bèeni. É pwi majoro tùra kà diri tèpa Juif, na Iérusaléma ma wâni, â rà jée me nau còo gooé. Â rà capai ina too diri pâ, wâdé na caamwereé.

²⁵ «Naa goodò, âna câgo caa pâmari cè èpà cèna o pâri ma caamwereé goo, êco na nye wâé còwà na é ilari pâ, na é pâra dari wà pwi ukai César. Â go niimiri pâ, na go panuâé pâ.

²⁶ «Êco na câgo caa tâmogòori cèna go wii pàdari wà ukai naa gooé. Â êkaa majoroé ma go pwa ma é coo aragà, co Ukai Agrippa, ma arawà diri. Guwà pitawiâé diri, ma ina tóo, cèna go o wii tà pwi ukai.

²⁷ Ba càcaa tàrù tóo na go panuâ pâ tée cè pwi a pwa wârimuru, wiàna càcaa po pwéelaa bwàti cè majoroé.»

26

É ipwamurué Paulo na ara Agrippa

¹ É mwa ina wà ukai *Agrippa tà Paulo pâ: «Pwiibà, go panuâ tâgà ma gà tùra, ma gà ipwamurué.»

Â é naatoo è îê wà Paulo, â é ina pâ:

² «Bwa; go nye dau ipwàdéé kaa, co Ukai Agrippa, na go tùra na aragà nabà, ma go tobpwâ è pwina rà pitòtio goo wà tèpa *Juif.

³ Ba gà dau tâmogòori bwàti è nyamanya kâjè tèpa Juif*, ma è pâ namuru na jè mu pitùra goo, â go ilagà pâ gà jèe tàpo pidâpwicârigà, ma gà tèreó.»

Rà cau tâmogòori pai wâro kôo

⁴ «Wà diri tèpa Juif, âna rà tâmogòori è wâro kôo, gé na autapoo goo, na go bwaa pwi âboro èpo, naa nabibiu kàra è Ba kôo [na province Cilicie] tia *Iérusaléma.

⁵ Jèe gòiri è pai tâmogòori kàra pâ go pwi a wâro wâna *Farasaio, pwi jè ère kàra pwapwiciri na nye dau tãa goo diri pâ naèà. O pâri ma rà *paâjupâra wiàna nùmarà.

⁶ «Â nabàni, âna jèe pitèio, ba go cèikì pâ o coo è auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa caa kâjè.

⁷ Êco na, nye muru na rà cau cèikì naa goo, wà diri tèpa 12 wâao kâjè, na rà pièna wéna kà Pwiduée, naa ne ma pwaa.

«Êkaa na rà tèio, co Ukai Agrippa, wà tèpa Juif bèepwiri.

⁸ Â wâguwà tèpa Juif nabàni, âna gona dau pwacoé tà Pwiduée, ma é pawâro còwà tèpa bà? Â gorodà na câguwà caa cèikì naa goo?»

Béaa âna go cicara Iésu

⁹ «Béaa, âna go niimiri pâ, napâraô âna na go cicara ba gòo è nee Iésu gé Nazareth.

¹⁰ Â go tòpi jii tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò è tàrù, ba na go naa wârimuru tà tèpa âboro kée. Dau wâru tàpé na go nama tòpòrà naa na karapuu naa Iérusaléma. Â go pwi a wâgoo mwara è pai catâmwara.

¹¹ Go nye taaci kaa èira naa na è pâ *wâra pitapitiri, â pwa na go nama rà ina ba èpà è nee Iésu. Üu kaa, ba ia go dau pwi a putâmu naa goorà, â go dau pwa tàra na èpà, tia na è pâ napò na wâiti.»

É jèu piwiâ pai todèe kà Pwi Ukai

¹² «Êkaa pwiri è majoroé ma go pâ naa Damas, wiâra è tàrù, na rà naa tóo wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò.

* 26:3 Nyamanya kâjè tèpa Juif—È wâao kà tèpa Héroda, âna càra caa tèpa âji Juif. Jèe gòiri na rà biirà dàra pwapwiciri kà tèpa Juif. Êco na càra caa dau tãa goo è pai pwa kàra pwapwiciri. 26:5 Filipi 3.5-6 26:6 Apostolo 23.6, 28.20 26:9 Apostolo 8.3

¹³ Bà pâra wii naigé, co pwi Ukai Agrippa, â, na po gopaé bwàti, â go nye côo kaa é pwi pwéelaa na é me géé napwéretòotù, naa gòbà ma wà tèpa bééò. Â é dau pwéelaa jii é tòotù.

¹⁴ Bà capai tûu diri naa napuu, â go tère é pwàratùra na é ina tóo naa na *héberu pâ: “Saulo, Saulo, gorodà na gà pwa tóo na èpà? O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée†.”

¹⁵ «Â go tawèeri pâ: “Wàgà wàa, co Pwi Ukai?”

«Â é tòpi tóo pâ: “Wàgo Iésu na gà gére pwa tóo na èpà.

¹⁶ Cimadò, ba go âpàparigà, ba na gà pwi ênawéna kôo. Â gà o pwi a paâjupâraò, â gà mwa piwiá é pwina gà côo nabà, bau é pâ pwina go o mwa paari tâgà.

¹⁷ Go panuâgà pàdari é Ba'gà, tèpa Juif, bau é pâra Ba mwara, â go o mwa pwi a wéaarigà.

¹⁸ Go cùrugà, ba na gà tàpìri é du âraporomeerà, ba na rà o côobé géé na é bàutê, pâ naa na é pwéelaa—géé na pàtama *Caatana, naa jaa Pwiduée. Ba wiàna rà cèikì naa gooò, â o pwanauri é pâ èpà kàra, â o pwa autàa kàra ma wà diri tàpé na rà cèikì naa goo Pwiduée.”»

Ni, âna go inapàpàri Iésu pitiri

¹⁹ «Wàrapwiri co Ukai Agrippa, â po dau pwacoé tóo ma câgo caa pitère dàra é pwina go côo, ba é muru na me géé jaa wà Pwiduée.

²⁰ Â go picémara é popai—tapoo na Damas, ma wà Iérusaléma, ma wàdiri na é pâ napò kà tèpa Juif, ma wàjaa mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina tàra diri pâ: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà naa goo wà Pwiduée. Â guwà paari naa na é càrawà pâ guwà jèe pinünüma.”

²¹ «Wàèpwiri kaa é majoroé ma rà tàjùruo wà tèpa Juif naa na *Wàra pwapwiciri, â rà pwa na rà pòtàmwaràò.

²² Êco na wà Pwiduée, âna é wéaario tiagoo ni. Êkaa na go nye tà paâjupâraé na ara tèpa âboro kîri ma maina.

«Â napwa é pwina go ina, âna càcaa pi-itè jii i pwi ia rà mara ina wà tèpa *péroféta ma wà *Moosé, pâ:

²³ [Wà Pwiduée, âna é cùru medarijè] wà Pwi *Mesia. Â wàdé na é pwamaagé côo, â na é pàbéaa nau wàro còwà géé nabibiu kà tèpa bà, ba na o picémara é pwéelaa târa é Ba kôo, wà tèpa Juif, ma wà tàpé mwara na càra caa tèpa Juif.»

Wàdé na gà cèikì, co pwi ukai!

²⁴ Na é wàrapwiri pai ipwamurué kée wà Paulo, â é ina too wà Festus pâ: «Pigù é pùrugà co pwini! Gà po dau câmu, â gà jèe pimwùru goro é tàmanga'gà!»

²⁵ Â é tòpi tée wà Paulo, pâ: «Bwa, càcaa wàrapwiri, co Kupénoo, ba nye êkaa popai na âjupâra ma pitàmogòo na go ina.

²⁶ Wà ukai Agrippa, âna é jèe nye tàmogòori é pâ namuru bèepwiri, ba càcaa é cè muru cèna ipwa pwàniri, â câgo caa piwà na go piwiá tée.»

²⁷ [Â é tabiié wà Paulo dà ukai Agrippa, â é tawèerié pâ]: «Ico pwi ukai, gona gà nye cèikì naa goo tèpa péroféta? Go tàmogòori pâ gà nye cèikì naa goorà...»

²⁸ Â é tapàgà tée wà Agrippa: «Ico pwini, gà nye niimiri kaa pâ, na go pò ma cèikì naa goo Iésu Kériso ní?!»

²⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Naa pò ma ni, é, naa mwa tàpo pwiri, wiàra é cábawádé kà Pwiduée! Ba nùmoo na guwà pwacèwii, co Ukai Agrippa, ma wàguwà diri tàpé na guwà gére tàmariò ni. Êco na, na càcaa piiwà goro itùpaò pwacèwii.»

Ticè èpà na é pwa wà Paulo

³⁰ Nabwé, â rà cau cimadò diri wà pwi ukai, ma wà pwi kupénoo, ma wà Bérenice, ma wà diri tàpé na rà gére tâa wé.

³¹ Â rà côobé, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna nye ticè cèna èpà cèna é pwa, na pâri ma é pwa karapuu goo, ma o mwa pòtàmwereé goo.»

³² Â é ina wà ukai Agrippa tà wà Festus pâ: «Ûu kaa. Â wiàna câé caa gére to pàdari César, â jèe tà pâri ma panuâé còwà.»

27

Panuâ Paulo naa Roma

¹ Pidábacoo tòotù na é pâra naa Roma* [wà Paulo]. Â bà pâra wiâé. [Wà tèpa coda, âna] rà naa Paulo ma wà pâra tèpa pwa wàrimuru, tà Julius, wà pwi jè caa kàra coda géé na é pâ coda na rà wéaari wà pwi ukai César.

† 26:14 Na gà cicara Pwiduée—Ucina naa na grec goo é òoci na tàutèe na é pitère dà pwi atàa gòé. 26:18 Ésaie 42.16; Érésò 2.2; Kolosé 1.13 26:23 Luka 24.44–47; 1 Korénito 15.20 * 27:1 Roma—Grec: *Italie*. Roma, âna ville na maina naawé. Còo naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwàadàra tii.

² Â [wà Julius, âna é nama] bà tò naa gòro é wànga géé na ville Adramytte, na é pâra dâra pâ aucoo kâra wànga wâ province Asia. Â bà picaapâra ma wâ Aristarque, pwi âboro géé na ville Tésalonika, wâna province Macédoine.

³ Na dàuru kêe, âna bà tèepaa pâ naa na ville Sidon. Â wâ Julius, âna é wâdé naa goo wâ Paulo, â é nye panuâé ma é pâra dari wâ tèpa bée naawê, nau pa jirâ é pwina tiâu jiié.

⁴ Bà pâra géewê, â bà itâa mwünyabweri é pô Chypre, â bà po pi-itâa na ânuuê, ba é uu carabâ é pwéretòtù.

⁵ Géé na càuru é pai tapàgà kâbâ é nawia Cilicie ma Pamphylie, â bà tèepaa naa na ville Myra wâna province Lycie.

⁶ Â naawê, âna wâ pwi caa kâra coda, âna é pâmari é pwi wànga géé na ville Alexandrie, na é pâra naa Italie, â é nama bà tò naa gò.

⁷ Jèe nye tàpo wâru tòotù kâbâ goro nye tà pi-itâa ba ciâa, â nye dau gòo târa kaa ma bà tèepaa mwünyabweri Cnide, pwi aucoo kâra wànga. Â càcaa pâri ma bà ti wê goro é pwéretòtù, â bà itâa na ânuuru i pô Crète, pâ goro i goromee Salmoné.

⁸ Bà tàpo itâa wii i pô, â po dau gòo é pai tapàgà kâbâ wê, â bà tèepaa naa Bons Ports, pwi aucoo kâra wànga, na wâmwünyabweri é ville Lasée.

Jèe pâara kâra èpà napô

⁹ Jèe dau wâru é pâara na bà tubatiâu, â càcaa wâdé târa tòobàra i pâra kâbâ, ba jèe pâara kâra èpà napô, ba jèe paé é *tòotù maina kâra parui septembre†.

¹⁰ Êkaa na é patêrerâ wâ Paulo, â é ina târa pâ: «Guwâ còo, co tèpa béeò, go tâmogòori pâ wiâna jèe pâra, â jèe pâmari cèna èpà. O tanoori i wànga bau é èreé, â péa jèe tà mwü mwara.»

¹¹⁻¹² Êco na wâ tèpa tâa gòro i wànga, âna càcaa wâdé târa na rà tòpò wànga naawê, na pwi pâara kâra èpà napô. Â nùmarâ na rà tàpo paé naa na aucoo kâra wànga Phénix wâ Crète, ba ciimiri wê‡. Â wâ pwi caa kâra coda, âna nye dau piâjimuru tée é pwina ru ina tée wâ pwi a pa wànga, ma wâ pwi apooé, jii é popai kâ Paulo.

¹³ É tàpo uu ba kîri é pwéretòtù, na toome niboo nawia, â rà niimiri pâ wâdé, â rà càù jinu, â bà itâa wii é gòropò Crète [pâ naa Phénix].

Pòu na nawia

¹⁴ Bwaa càcaa gòiri é pai pâra kâbâ, â nye uu kaa ba maina é pé dàré gòro jaa, pé dàré na ina goo pâ Euraquilon. Â pâ nau pòu,

¹⁵ â jèe càcaa pâri ma bà itâa caraé, ba é jèe pòtò i wànga, â bà po ipanuâbâ ma é popabâ.

¹⁶ Bà pâ naa ânuuru Cauda, ji pwi nari pô. Â dau gòo târa ma bà naatoo medaribâ i nari wànga na bà tadâti.

¹⁷ Êco na bà mwa bàra càuè dòmè.

Wâ tèpa wakè gòro wànga, âna rà pa é pâ otâpwe, â rà dàgabiaé bwâti naa goo i wànga maina. Ba dau wâgotâra na citâwé naa pâ namarawâ wâ Libye. Â rà naaboo i noo, â rà panuâ ma é pòtòbâ i pwéretòtù.

¹⁸ Na dàuru kêe, ûna jèe dau maina é pai uu kâra i pwéretòtù, â rà tütâjii é pâ ère i wànga naa nawia.

¹⁹ Â, na béaracié kâra tòotù, â rà tâjii mwara é pâ neemuru wànga.

²⁰ Jèe wâru tòotù na é nye uu taaci i pwéretòtù, â câbâ caa còo é tòotù ma írìcò§. Â bà jèe pâra nau càcaa wâari pâ bà o udò.

²¹ Â jèe wâru tòotù mwara na câbâ caa ija na.

É pagòo tèpa bée wâ Paulo

É cimadó wâ Paulo naa nabibiu kâbâ, â é ina pâ: «Tèpa béeò, wiâna guwâ gére pitêre dâra i pwi ia go ina pâ na jèe cibwaa pâra géé Crète, â pwiri cáé caa gére tèepaa marijé cè pwina èpà wârani.

²² Êco na go ina tàwâ pâ: Guwâ gòo! Ba o nye ticé cè pwi jèe ârapàarajé cèna é bà, êco i wànga na o tiâu.

²³ «Go pwi ênawéna kâ Pwiduée, â èruune, âna é cùru me pwi jèe *angela kêe,

²⁴ na é ina tóo pâ: “Gâ cibwaa pwa ma wâgotâgâ co Paulo, ba gà o nye tèepaa pâdari wâ César, [pwi ukai kâ tèpa *Roma]. Ba wâ Pwiduée na pwi a pimeaari, âna é nama rà wâro diri wâ tàpé na rà pâra wiâgâ. É wârapwiri googâ.”

27:2 Apostolo 19.29 † 27:9 Tòotù maina kâra parui septembre—Grec: Tòotù kâra ipwanyà. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ‡ 27:11-12 Ba ciimiri wê—Ba é ti co wâna sud-ouest ma nord-ouest i pwéretòtù. § 27:20 Câbâ caa còo é tòotù ma írìcò—Ticé pai pwa wèe ma rà pa cè câmu kâra naa goro írìcò. 27:24 Apostolo 23.11

²⁵ «Gée goro pwiri co tèpa béed, â guwà gò, ba go nye cèikì naa goo Pwiduee pâ, o wàra é pwina é ina tò.

²⁶ Êco na jè o citàwé gò cè jè pò.»

Rà pâmwiñyabweri napô

²⁷ Gée na càuru é pâ tóotù na wàru, na bé 14 kâra ne, â é nye popabâ taaci i pòu naa nawiâ Méditerranée*. Â nabibiu kâra ne, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pitère naa goorâ pâ, bà pâra mwünyabweri cè napô.

²⁸ Â rà tòcai é najawé goro otâpwe, ba na rà còo é pai numwiri wèe, â rà timari pâ 37 mètres. Nabwé, â bà tàpo paé, â rà jèu tòcai mwara, â rà timari co 28 mètres.

²⁹ Wâgotàra pâ bà o tatée cè gòorawé, â rà túbòo é ârapápé pâiri jinu gée pwâragòro wànga. Â géewè, âna bà tâa, â jèe dau nùmarâ na awài gòropwaa.

³⁰ Nabwé, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pwa na rà uru. Ba rà naaboo é nari wànga naa najawé, â rà gòma-ina pâ na rà pâra nau túbòo cè pâra pâiri jinu naadòbâ naporomara wànga.

³¹ Êco na é ina wà Paulo tà tèpa coda ma pwi caa kâra pâ: «Wiàna rà pâra gée gòro wànga wà tèpa âboro bèepwiri, â o capai tiàuwâ diri.»

³² Â rà nye ègò kaa wà tèpa coda, â rà tapàgâ é pâ otâpwe na cipa i nari wànga, â rà panuâé naa nawiâ ma é wâri.

É pagòrâ mwara Paulo

³³ Na bwaa pwa dàra ne, â é ina tâbâ[†] diri wà Paulo pâ: «Wâdé na jè pa cè uti kâjè. Ba jèe ârailu nadâpara pwapwicîri na jè po tâa, â câjè caa ija.

³⁴ Â èni, âna go âji ilawâ pâ, na guwâ pa cè èwâ, ba na o pwa nii kàwâ târa ma guwâ udò. Ba o nye ticé jè ârapaarawâ cèna o tiâu cè ji caapwi wârapûrué.»

³⁵ Â é pa é poloa, â é pwaolè tà Pwiduee béaa kâra, â é tubiti, â é ija.

³⁶ Â bà po capai piègòturu diri, â bà ija.

³⁷ (Po 276 kaamwara wàibâ naa gòro i wànga.)

³⁸ Ûna bà jèe pwàro, â rà tètâjii pâ baikè blé naa nawiâ, ba na puràra i wànga.

Rà citàwé naa na namarawâ

³⁹ Na pwaa, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna càra caa còoina é napô, èco na rà còo too é namarawâ naa bàrawiâ, wâna pwi jè nanarawé. Â rà niimiri pâ na rà naadò wè i wànga, wiàna pâri.

⁴⁰ Â rà tipì tâjii é pâ pâiri jinu naa nawiâ, â rà tipì mwara é pâ otâpwe na cipa pâ ârawànga[‡] goo. Â rà càù too é pwi noo na tâa naporomara wànga, â pipòtòbâ too dàra bàrawiâ.

⁴¹ Êco na, na bà too, â bà citàwé naa na namarawâ, ba é kârù i naporomara wànga, â câé mwa caa gù. Â napwa naa goo é pwâragòro wànga, âna tabòaa goro é pai maina wàra é wiâ.

Rà cau udò diri

⁴² Rà niimiri wà tèpa coda pâ, na catâmwara diri tèpa pwa wârimuru, ba wâgotàra pâ rà péa tà uru gée gòro wànga.

⁴³ Êco na wà pwi caa kâra, âna nùmee na é wâro wà Paulo, â é pacoorâ, â é ina tà tèpa tâmogòori éoo pâ, na rà ègò béaa ma rà mara éoo too naa gòropô.

⁴⁴ Â é ina tà pâra tàpè pâ, na rà pa cè ére upwâra, é cè noo kâra wànga, ma rà éoo gò. Â [bâ éoo diri, â] nabwé, â bà capai tâdòo diri napô, â bà capai udò diri.

28

Paulo naa gòropô Malte

¹ Bà pâra na tâmogòori pâ é pwi pò bèepwiri, âna nee Malte.

² Â wà tèpa âboro wè, âna rà dau tòpibâ ma pitu tâbâ bwâti. Ûna dau maina é popaa ma moo, â rà pwa é na ânye na dau maina, â rà nama bà pwacârau.

³ É pa na údòro upwâra wà Paulo ma é tù dò naa gòro ânye, â pwa é dòèa na é còobé gée na, goro tòoka, â é uti í wà Paulo.

⁴ Ûna rà còo pwiri wà tèpa âboro naa napô bèepwiri, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Guwâ còo, é pwi a potâmwara âboro wà pwini, ba é udò jii nawiâ, èco na é pwa wârimuru tée i pwiduee kâjè, â é nama é bà.»

^{27:26} Apostolo 28.1 * ^{27:27} Méditerranée—Grec: Adriatique. † ^{27:33} Tâbâ—Grec: Târa. Ipaiwâ naa na pâ nee tii 36 ma 38. É wâjaara wà Luka, pwi awii tii bëeni. ‡ ^{27:40} Ârawànga—Gouvernail. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Poé, é, pòé. 28:2.2 Korénito 11.27

⁵ Êco na é ura i îê wà Paulo, â é tîu naa na ânye i dîèa, â câé caa tà pimaagé goo wà Paulo.

⁶ Â rà ucârié wà tèpa âboro, ba rà niimiri pâ é tée, é, pwiri é tâpo tûuboo ma é bà. Â jêe gîiri é pai ucârié kâra, â ûna rà cîo pâ câé caa maagé, â pitîotîri i auniimiri kâra, â rà ina pâ: «Bwa! Pé dué!»

É nama tiâu maagé kà tèpa âboro

⁷ Wâna pwi ére-bâ, âna pwa é napuu kà Publius, pwi âboro pimaina naa gò pî-bâ. Wà pwini, âna é tîpîbâ bwâti, â bà pitâa jaaé naa na âracié tîotû.

⁸ Napwa wà caa kêe, âna é dau maagé, ba é pitîoka ma coori domii. Â é tàgère puu gîoro aupuu. Â é pâra wà Paulo nau cîoê, â é tîpî é îê naa gîè, â é pwapwicîri kêe, â tiâu i maagé kêe.

⁹ Géé na càùé, â rà mwa tà me mwara wà pâra tèpa maagé géé na napî bîepwiri, â é pwa ma tiâu é maagé kâra.

¹⁰ Â rà dau pwabwâti tâbâ, â rà naa tâbâ é pwina tiâu jîibâ târa pâra.

É coo gîobâra pâra kêe naa Roma

¹¹ Po âracié parui é pai tâa kâbâ [na gîropî wâ Malte]. Â nabwé, â bà tîo naa gîo é pwi wànga géé na ville Alexandrie, na nee Castor ma Pollux*, pwi wànga na é tà tâa wê na pâara na èpâ napî.

¹² Â [bâ pâra, â] bà tâdîo wâna ville Syracuse, â bà tà tâa wê naa na âracié tîotû.

¹³ Géewê, â bà itâa wii i napî, tèepaa naa na ville Reggio. Na dàuru kêe, âna é uu i pwéretîotû, â ârailu tîotû kâbâ pâ naa Pouzzoles, pwi aucco kâra wànga.

¹⁴ Â bà pâmari tèpa cèikî naawê, â rà ilari jîibâ pâ, na bà tâpo tâa jaarâ, naa na caapwi nadâpara pwapwicîri, â bà bwaa tâpo tâa jaarâ. Â bà mwa bàra pâra naa *Roma.

¹⁵ Na rà tère é jèkutâ goobâ wà tèpa cèikî na rà tâa Roma, â rà me carabâ naa na Aupwa jèna kà Appius ma naa na é pâ Âracié Wâra ija. Â, na é cîora wà Paulo, â nye dau piwâdê nûmee kaa, â é ipwaolé tà Pwiduée.

Paulo âna é patûra tèpa Juif na Roma

¹⁶ Na bà tèepaa pâ naa Roma, â rà naa târû tà Paulo ma é tâa na jè pwârawâ, â caapwi pwi coda na é wéaarié.

¹⁷ Géé na càuru é âracié tîotû, â wà Paulo, âna é papitiri wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif na tâa Roma. Â é ina târa pâ: «Bwa; tèpa jènereô, nye ticè na go pwa na èpâ târa é Ba kâjê, ma é pâ nyamanya kà tèpa ijiao kâjê. Êco na rà tâjûruo ma tîpî-o naa na karapuu, na *Iéruusaléma. Â rà popao, â rà naaô tà tèpa Roma.

¹⁸ Â rà pitawiâo wà tèpa Roma, â nûmarâ na rà panuâo cîowâ, ba nye ticè na rà pâmari naa gooò cèna pâri ma rà catâmwaraô goo.

¹⁹ «Êco na wà tèpa Juif, âna tâutâra. Êkaa na go jèe po ilari pâ, na go to pâ naa jaa wà César, pwi ukai. Êco na càcaa nûmoo na go pinatîti é Ba kîo.

²⁰ Êkaa na go todâwâ ba na jè pitûra. Ba wâjè tèpa Juif, âna jè cèikî naa goo pwi [*Mesia, *pwi a pa-udîjè] na é me [géé goo Pwiduée]. Êkaa na gère pwa jinu gooò nabâ.»

²¹ Â rà tîpî tée pâ: «Bwa. Câbâ caa tîpî cè tii googa géé napî *Judée, â nye ticè cè pwi jènerejè mwara cèna é me nau pipwa jèkutâ googa tâbâ, é wâpâ na é inagâ ba èpâ.

²² Êco na wâdê na gà napéaati tâbâ bwâti é pwi ditâra pwapwicîri bîepwiri, ba bà tère pâ, dau pi-inawâ ba èpâ pitiri.»

É picémara Iésu târa

²³ Rà càù tée é jè tîotû, â wâru tâpè na rà medarié, naa na i wâ na é pitâa na. Â é pinapéaati târa bwâti [é pwina é cèikî naa goo] â é picémara târa é *Mwaciri kà Pwiduée. É *paâjupâra Iésu târa goro é *Naèa kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa *péroféta. Â rà pitûra, tapoo na dàuru tiagoro bârane. Ba é imudâra na é tâpîri é pwâranûmarâ naa goo Iésu.

²⁴ Wà pâra tâpè, âna rà tèreina é pwina é ina, â wà pâra pwi, âna tâutâra dàra cèikî naa goo.

²⁵ Jèe pwa na rà ipiina, â càra caa pitèrerâ, â é ina târa wà Paulo pâ: «É nye âjupâra é Nyuââé Pwicîri na ia é ina tà tèpa jojoorowâ na é naigé mee wà péroféta Isaia, na é ina pâ:

*²⁶ Gà pâra co pwini
ma ina tà pwi Ba:*

^{28:5} Maréko 16.18 ^{28:6} Apostolo 14.11 * ^{28:11} Castor ma Pollux—Neere tupédu duée najawé bérepidu kà tèpa Grec. Nee mwara pâ les Dioscures. ^{28:18} Apostolo 26.31 ^{28:19} Apostolo 25.11 ^{28:20} Apostolo 26.6-7 ^{28:22} Apostolo 24.14

“Guwà tère taaci,
 â câguwà caa tèreina.
 Ucâri taaci,
 â câguwà caa cõo.”
 27 [Go ina naa goorà—
 goo pwi Ba kôo bëeni]:
 Pwâranümarà na gòò,
 pwâranüürurà na kee,
 [âraporomeerà na bwi].
 Ba péa rà cõo
 ma cõoina bwàti
 Á péa rà tère
 ma tèreina diri.
 Á péa rà biirà
 ma medario cõwâ.
 Péa nama tiâu
 pâ maagé kâra Ba.»

Ésaïe 6.9-10

28 Á é tubanabwé wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwiduée âna é jèe panuâ é *Picémara Wâdé kée pàdari tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà o tère, â rà o udò, [â o tâa tàra é *âji wâro].»

{
 29 Á nabwé, â rà pâra wà tèpa Juif, â rà dau pitaèkâa goo é pwina é ina tàra. }

É pacâmuri diri tàpé na rà medarié

30 Napwa wà Paulo, âna é tâa na é wâ na é pa, naa na du ârailu naja†. Á é tòpi diri é pâ âboro na rà me nau cõoê.

31 Á câé caa piwâ na é picémara tàra é Mwaciri kà Pwiduée, ma pipacâmurirà goo diri é pâ namuru goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Á nye ticè jè muru, cèna pipaèràé naa na é pai tura kée.

† 28:30 Munaa rà panuâ Paulo wà tèpa Roma, géé na càuru ârailu naja. Á é mwa pwa béarapàpé kâra pai pâra kée, na càcaa piwiâ naa na Tii Pwiciri. Munaa é cai tèpa cèikí wâ Akaïe (Grèce). Á pwiri é pâra tia Espagne mwara. (Cõo Roma 15.24 ma 28.) É wii bétapoo kâra tii kée tà Timotéo ma tii tà Tito na pâara bèepwiri. Á géé na càùé, â wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma, âna é nama jèu tâjürué mwara. Á rà tètâmwereê wâpâ na naja 67 naa Roma.

Tii kà Paulo tà tàpé Roma Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Wàru tèpa cèikí na rà tãa jaaé, na rà panuâ pâ bwàcu kàra tà tèpa béerà naa *Roma (naporomee 16).

É wii wiidà?

Na é *naja 57. Wà Paulo, àna é wii géé na ville Korénito, naa na béaracié kàra pai pâra kée, béaa kàra pai wàjué kée còwà naa *Iéruusaléa. (Còo *Apostolo* 15.25-31.)

É wii tãî?

Tà tèpa àboro naa na ville wà Roma, na ia rà tère é *Picémara Wádé, à ia rà cèikí naa goo. (Càcaa wà Paulo na é picémara tàra.) Wàru géé goorà, àna càra caa tèpa *Juif. (Còo 1.13; 11.13,30,31.) Éco na pwa pâra tàpé na rà tèpa Juif. (Còo 2.17; 7.1.) Rà ipitiri wà tèpa cèikí, naa na pâ pwàrawà. (Còo naporomee 16.)

Cina é wii?

Wà Paulo, àna é napéaati é ère cèikí kâjè, naa goo Iésu Kériso, ma pai pwa goo, na é pa-udòjè wà Pwiduée, ma naa tâjè é *wàro dàra gòiri jaaé.

Pwiri pwa pitaèkàa nabibiu kà tèpa cèikí na rà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. É paari wà Paulo pâ, tãa tà tèpa Juif é *aamwari na pwicíri géé goo Pwiduée, éco na nabà, àna é tòpi diri tèpa àboro na medarié, à càé caa pwacéwii goro àboro.

É pwa pupûra tà tèpa cèikí, ba na rà wàrori é wàro na *tàrù ma àjupàra.

Jèpwi mwara, àna é patère tèpa cèikí naa Roma pâ, ée mwa tãa jaarà wiàna é pâra naa Espagne (1.10-13; 15.22-28).

Dà ère é tii bèeni?

É tii bèeni, àna tii na é napéaati bwàti é pai pa-udòjè kà Pwiduée:

Béaa, àna jè cau tèpa pwa na èpà, à jè tapacíri é wàrimuru na dau gòo jii Pwiduée (naporomee 2-3). Éco na dau maina *pimeaari imudi kée ba kâjè, à é pa-udòjè tèpa àboro jii pâ èpà kâjè, wiàna jè cèikí naa gooé. Wàépwiri auniimiri kée géé na biu. É pacoo nabà pwi auniimiri kée-bà. À é nama é pinaigé mee wà Iésu Kériso, na é pipanuâé, ba na é wàri é wàrimuru kâjè, na é bà naa goro *satauro (3.23). Géé goo kaa pwiri, à wà Pwiduée, àna é nama jè tèpa àboro na jè *tàrù na araé, à é nama pwacéwii na câjè mu caa pwa na èpà. Wàrapwiri co géé goo é pwina é pwa wà Kériso, à jè tòpi wiàna jè cèikí naa gooé. Càcaa géé goo cè pwina wádé na jè pwa, é, pai pitère dàra kâjè cè jè naèà.

Wà *Abérama, pwi àboro imaina kà tèpa Juif, àna é câmu tâjè. É wàro kée, àna *paàjupàra é pwina é ina wà Paulo. Ba wà Abérama, àna é cèikí naa goo wà Pwiduée, à wà Pwiduée, àna é nama é pwi àboro na tàrù na araé (naporomee 4).

Géé goo é pwina é pwa wà Kériso, à wà Pwiduée, àna é tapàgà é pàtàmara èpà naa na wàro kâjè, à é jèe tipijè, ba na jè wàrori é wàro na tàrù. O càcaa mwa caa pitèijè. Ba wà Pwiduée, àna é jèe inapàpàri pâ, jè tèpa àboro kée na jè wádé na araé (8.1). À ticé muru na pâri ma pinaaitirijè jii é pimeaari kée (8.38).

Géé goo kaa pwiri, à wádé na jè pipanuâjè bamwara tée, ba na jè pwacéwii é *àrapwaaìlò na wàro, na dau wádé tée. Ba wàé kaa pwiri é àji pwapwicíri, na pâri ma jè naa tée (12.1).

Jè wàrori pâ wàro na pitòimiri—jè pitère dà tàpé na tãa gòrà é pitúâ naa na napò (13.1); jè cibwaa pitèi ma pi-ina tèpa cèikí bééjè (14.4). Jè pidàpwicàarijè goo pâra tàpé na càcaa mwù é cèikí kàra. À jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wádé tàra, à jè pitu tàra, ma pagòo cèikí kàra (15.1).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Roma

Ipwabwàcu ma pwàranúma Paulo (1.1-17)

Jè cau tèpa pwa na èpà (1.18-3.20)

Pai nama jè tàrù na ara Pwiduée goro cèikí kâjè (3.21-5.21)

Pai wàro kâjè na bwaa àmué (6.1-8.39)

Ba Isaraéla ma pâra Ba (9.1-11.36)

Câmu goro pai wàro kâjè (12.1-15.13)

Bénabwé popai ma ipwabwàcu (15.14-16.27)

Ipwabwàcu

¹ Wàgo Paulo, pwi ênawéna kà *Kériso Iésu, âna go pwa tii [tàwà, tèpa cèikí naa *Roma]. É todòo wà Pwiduée, ba na go pwi *apostolo. Á é pitòrigario, ba na go inapàpári é *Picémara Wádé kée,

² na é jèe mara inapàpári béaa—ba é nama rà pinaigé mara é pwiibà wà tèpa *péroféta kée, na rà wii naa na Tii Pwicíri—

³ Picémara Wádé goo Pwina naîê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjê. Wàé, âna pwi gòobàra pwi ukai *Davita*.

⁴ Á wà Pwiduée, âna é paari pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwâ géé na aubâ, goro pàtàmara é *Nyuâaê Pwicíri.

⁵ É pacimaò wà Pwiduée, ba na go[†] pwi apostolo kà Kériso. Á é waké kòo, âna, na go inapàpári târa diri é pâ Ba, ba na rà cèikí naa gooé, ma pitère dèe.

⁶⁻⁷ Wâguwà mwara tàpé Roma, âna guwà tèpa bée tàpéebà. Ba dau wânüma wà Pwiduée tàwà. Á é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kà Iésu Kériso, ma guwà tèpa âji Ba kà Pwiduée. Wádé na tà tàwà é pimeaari imudi ma pinaanapò na me géé goo Pwiduée kâjê ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Nüma Paulo na é cairà

⁸ Go tapoo goro pwaolè tà Pwiduée kòo goowà diri, naa na nee Iésu Kériso, ba jèe po jèkutâri pitiri gòropuu é cèikí kàwà.

⁹ Á go nye tà nümiriwà naa na pwâra pwapwicíri kòo—üu, pâri ma é *paâjupâra é pwiibà wà Pwiduée. Wàé na go piênawéna kée géé na diri é pwâranümoò, na go inapàpári é Picémara Wádé goo Pwina naîê.

¹⁰ Go nye ciburà ilari jüié pâ, na go caiwà, wiâna cábawádé kée.

¹¹ Ba nye dau nümoo na go pagòowà, ma jè ipâdi ma wâguwà é *aupwényunyüâri me géé goo é Nyuâaê Pwicíri.

¹² Á jè mwa pipagòojè goro cèikí kâjê naa goo Kériso.

¹³ Tèepaa naa goro nabà, âna càcaa pâri ma go paé dariwà. Êco na wádé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò naa na nee Kériso, pâ, jèe dau wâru pai nümiri kòo pâ, na go pwa. Ba wádé tòo na go còo é pwâra waké kòo naa jaawà, pwacèwii é pai còo kòo, naa [jaa tàpé na càra caa tèpa *Juif] na pâra napò.

¹⁴ Ba go dau nümiri [diri tèpa âboro]—tàpé na rà pwacèwii, ma wà pâra tàpé na pi-ité é nyamanya kâjê ma wàilà; â wà tèpa âboro na rà câmu, ma wà tàpé na bwaa càra caa câmu.

¹⁵ Êkaa na dau nümoo na go caiwà na Roma, ba na go picémara é Picémara Wádé naa jaawà.

Êre Picémara Wádé

¹⁶ Go cèikí ba mwü[§] naa goro é Picémara Wádé. Ba wàépwiri pwi neemuru waké kà Pwiduée na dau pwa nii kée* târa ma é pa-udò tàpé na rà cèikí naa goo Kériso [ma naa târa é *âji wâro jaaé]—tapoo géé goo wà tèpa Juif béaa, ma tubanabwé naa goo gâra tàpé.

¹⁷ Ba é Picémara Wádé, âna é paari tâjê tèpa âboro pâ, wà Pwiduée âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjê ma wàé[‡], â é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé[‡]. É wàrapwiri tâjê goro é cèikí kâjê. Ba é ina [wà Pwiduée] naa na Tii Pwicíri, pâ, *Wà pwina é cèikí, âna é tàrù na araò.*

Á o tâa tée é wâro.

Habakuk 2.4

jè cau tèpa pwa na èpà

(Naporomee 1.18-3.20)

¹⁸ Wà Pwiduée, âna é paari, géénidò *napwéretòtù, é pwâra putàmü kée tà tèpa âboro na èpà. [Á ée mwa tèira ma naa wârimuru târa] wiâra pwâranümarà ma é pâ tûâ kàra na èpà. Ba rà pâiti jüi é âjupâra, â rà pwa ma càra caa còo Pwiduée wà pâra tàpé.

1:1 Apostolo 9.15 **1:2** Roma 16.25-26 * **1:3** É, ...Pwi gòobàra pwi ukai Davita naa na nairi âboro... **4Á** napwa naa goo âji êreé na pwicíri, âna wà Pwiduée, âna é paari goro pàtámee pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwâ géé na aubâ. É, ...âna é paari pâ, é Pwina naîê na dau pwa pàtámee... **1:5** Apostolo 26.16-18; Galatia 2.7-9 † **1:5** Go—Grec: Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. **1:6-7** Nombres 6.25-26 **1:10** Apostolo 19.21; Roma 15.23 **1:13** Apostolo 19.21 ‡ **1:14** Tàpé na rà pwacèwii, ma wà pâra tàpé... Grec: *Tèpa Grec ma tèpa Barbare.* **1:16** Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénito 1.18-24

§ **1:16** Go cèikí ba mwü—Grec: *Câgo caa kamu.* * **1:16** Neemuru waké kà Pwiduée, na dau pwa nii kée—Grec: *É jè pàtàmü Pwiduée.* † **1:17** Hábakuk 2.4; Roma 3.21-22 ‡ **1:17** Tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjê ma wàé—*Il nous a réconciliés.* É popai béepwiri, âna pâra wiâra é auina pâ: *É nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé (justifíés),* ékaa na napéaati naa na tii bëeni. Còo mwara Tàrù naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. ‡ **1:17** e phrase—Grec: *Ba é tàrù kà Pwiduée, âna naa { tà pwi âboro } goro é cèikí kée, ba kà { tàpé na } rà cèikí.*

¹⁹ Êco na nye pâri ma rà tâmogòori Pwiduée, wiàna nùmarà. Ba é jèe nye tòpò [naa na pwàranùmajè, wàijè tèpa âboro] é pai pwa wèe ma jè tâmogòorié.

²⁰ Ba wiàna câjè caa còôe goro du âraporomeejè, â é pipaarié bwàti naa na é pâ pwina é pwa géé na autapoo goo. Ba é tòpò è gòropuu, ma napwéretòotù, ma diri é pâ namuru na tâa na. Â pâri ma jè còo pâ, é tâjajè awé, â pwa pàtamee dâra gòiri.

²¹ Êkaa na, rà o mwa wànau târa pai ipwamururà wà tàpé na rà naa càurà naa gooé?

Wà tàpéebà, âna rà nye tâmogòori pâ, nye pwa cè Pwiduée, êco na càra caa pwamainâé ma pwaolé tée, wàra na nùmee goo. Ba rà imwùru naa na é bàutè, â piticèmuru naa goo é auniimiri kàra.

²² Rà niimiri pâ rà tàmanga, êco na rà piwârau.

²³ Ba rà naa càurà naa goo Pwiduée na é tâa dâra gòiri na muugère kée, ba na rà ipwamaina é pâ *ânuurumuru na o tiàurà—ânuuru âboro, ma marü, ma macii, ma dòèa.

É panuârà wà Pwiduée

²⁴ Géé goo kaa pwiri, na é panuâ tèpa âboro wà Pwiduée, ma rà pwa pâ tûâ na èpà na nùmarà goo. Â rà tubaèpà è naiirà, â rà pitubakamurà còwâ.

²⁵ Rà pâ na naaco Pwiduée na é âjupâra, â rà itàari é nyi duée imudi^S. Â rà ipwamaina é pwina é tòpò jii na rà ipwamaina wà Pwina é tòpò diri! (Êco na [wàijè, âna] wâdé na jè ipwamaina Pwiduée na é âjupâra dâra gòiri! Wâdé na wàra!)

²⁶ Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é panuâ tèpa âboro, ba na rà pwa é tûâ na jè kamu goo. Ba wà pa ilâri kàra, âna jèe càra caa puu ma tèpa paa, â rà puu ma pàra ilâri. Â jèe càcaa wàra é pai pwa goo!

²⁷ Ipaiwà naa goo tèpa paa, ba jèe càra caa ipuu ma wà pa ilâri; ba rà nama dàtirà è pâ câbawâdé kàra na miiri, â rà ipuu ma pàra paa! Â êkaa pwiri, na rà tòpi naa na naiirà è wârimuru kàra jèpa èpà na rà pwa.

²⁸ Ūna rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, â é panuârà wiâra é pâ auniimiri kàra na èpà, â rà pwa é pâ namuru na càcaa muru a pwa na jè miiri goo.

²⁹⁻³¹ Rà pâ nau po dau èpà naa na diri pai pwa wèe, â jèe piaraégò è tûâ kàra:

Rà tèpa iau;

Rà tèpa iputâmu;

Rà tèpa ipwamainarà;

Rà tèpa ipwa tûâ;

Rà tèpa ipwagoo;

Rà tèpa ipawâmi;

Rà tèpa pi-ina kàra;

Rà tèpa picocoo;

Rà tèpa pièpà;

Rà tèpa pitânyiri;

Rà tèpa piokée, tiagoo na;

Rà pâ nau tèpa pipòtamwara âboro.

Càra caa pinùnùma naa goo è èpà na rà pwa, ba gòo pûrurà.

Càra caa pitu tà pàra tàpé, ba ticè imeaari goorà.

Càra caa pacao ipwataâboro kàra, ba rà tèpa pwâ.

Càra caa pitère dâra pa nyaa ma caa kàra.

Càra caa papwicíri Pwiduée, â rà pâ nau tèpa cicaraé.

Rà ciburà pâmari é pâ na jèpapara tûâ târa pwa pwina èpà.

³² Wàépwiri kaa! Rà dau tâmogòori bwàti é pitûâ kà Pwiduée, â càra caa ipacè naa goo. Jèpwi mwara, âna rà pagòo mwara tàpé na rà pwaduwa kàra. Wâdé na rà bà wà tèpa âboro na wàrapwiri càrarà!

2

Pitèimuru kà Pwiduée

¹ [Pwiri gà gére pi-ina tâgà pâ: «Rà nye dau èpà kaa wà tèpa âboro bèeni!»] Wàéco, na gà nye tâgère pwa mwara è càrarà! Â o po dau pwacoé tâgà na gà ipwamurugà còwâ. Ba wiàna gà pitèirà, â gà pipwa wârimuru còwâ tâgà.

^{1:19} Apostolo 14.15-17, 17.24-28 ^{1:20} Job 12.7-9; Psaume 19.2 ^{1:21} Éféso 4.17-18 ^{1:22} Jérémie 10.14; 1 Korénito 1.20 ^{1:23} Deutéronome 4.15-19; Psaume 106.20 ^S ^{1:25} Duée imudi—Grec: *É pwina pwâ*. ^{1:27} Lévitique 18.22, 20.13; 1 Korénito 6.9 ^{2:1} Mataio 7.1-2; Ioane 8.7

² Ba jè nye tãmogòori bwàti pã, é *tãrù wà Pwiduée na é pitèi wà tàpé na rà wàrapwiri.

³ À wãgã, pwi a gére pwacèwiirà, àna gà gére tèirà. À wãnanu? Gà gére niimiri pã, gà uru jii é pitèimuru kà Pwiduée?

⁴ Cãgã caa gére cõo pã, é dau pidãpwicãarié naa googã wà Pwiduée, à é nye dau wãdé naa googã? Gà nye gére pa ma piticèimuru naa goo pwiri? É wàrapwiri wà Pwiduée, ba nùmee na gà pitòotèri é wãro'gã.

⁵ Êco na tàutãgã goo, ba po dau gòo pùrugã! À gà nye tà piãjagò é wãrimuru'gã. Ba o tèepaa pwi Tòotù na ée mwa paari é pwãra putãmu kèe wà Pwiduée tà tàpé na rà pwa na èpã. À ée mwa paari é pai tàrù kãra é pitèimuru kèe.

⁶ «Ba wà tèpa àboro, àna rà jèpa tòpi é jèpa cãmara*, wiãra jèpa wakè kàra.»

⁷ Wã pãra tàpé, àna rà ipwadãra ma rà pwa é pwina wãdé, ba na é wãdéarirà wà Pwiduée†. À rà mudãra é aupwényuũari kèe, ma é wãro na ticè pwãadèrèe na wãjaaé. À wã Pwiduée, àna ée mwa nama rà wãro awé jaaé.

⁸ Êco na wà pãra tàpé, àna rà cicaraé, à càra caa pitèrè dàra é àjupãra, à rà nye tà ciburã pwa é tũa na èpã. À wã Pwiduée, àna ée mwa putãmurirà, à ée mwa naa wãrimuru tàra.

⁹ Wã diri tàpé na rà pwa na èpã—wã tèpa *Juif ma pãra tàpé na càra caa tèpa Juif—àna o pwaée kàra, à rà o mwa tãa na aré ma tòina.

¹⁰ À wã diri tàpé na rà pwa pwina wãdé—wã tèpa Juif ma wã mwara pãra tàpé na càra caa tèpa Juif—àna rà mwa tòpi jii wã Pwiduée é pwényuãa ma muugère, ma ipwamaina ma pinaanapò.

¹¹ Ba cãé caa ipwaké goro àboro.

Ipaiwã wiãna pwa Naèà, é ticè Naèà

¹² Wã tèpa Juif, àna tãa tàra é *Naèà kà Moosé, à wã pãra tàpé, àna tiãu jaarã é Naèà. [Êco na ipaiwã wãilã. Ba] na rà pwa na èpã, à ée mwa tèira na pwa wãrimuru tàra wã Pwiduée. À é pitèimuru kèe tà tèpa Juif, àna o pãra wiãra é Naèà.

¹³ Wiãna tãa tãjè é Naèà, à wiãna cãjè caa pitèrè dàra, à o [coo é wãrimuru kãjè]. Êco na, wiãna jè pitèrè dàra, à wã Pwiduée, àna [é tòpò pinaanapò naa nabibiũu kãjè ma wãé, à] é nama jè tèpa àboro na jè *tãrù na araé.

¹⁴ Wã tàpé na càra caa tèpa Juif, àna càra caa tãmogòori é Naèà. Êco na, ùna rà wãro wiãra *pwãratùra-nigée-goorã, àna, pwacèwii na rà wãro wiãra é Naèà‡.

¹⁵ À rà nye tà paari pã, é nye tãa na pwãranũmarã é Naèà. À é pwãratùra-nigée-goorã, àna é *paãjupãra pwiri. Ba, na pãra pãara, àna rà pitòtirã cõwã, à na pãra pãara, àna rà ipwamururã cõwã.

¹⁶ Jè o mwa cõo bwàti na Tòotù kãra Pitèimuru. Ba wã Pwiduée, àna é nama é pitèi é pwina càrũ na pwãranũma diri tèpa àboro wã Kériso Iésu. À wãépwiri pwi *Picémara Wãdé na go inapãpari.

Ba Isaraéla ma Naèà

¹⁷ Wãgã, pwina gà pwi Juif, gà nama pãagã é Naèà, à gà pi-ina kãgã, ba gà pwi àboro kà Pwiduée.

¹⁸ À gà ina pã gà tãmogòori é cãbawãdé kèe; à é pitu tãgã é Naèà, ma gà tãmogòori cè pai pãra'gã na wãdé.

¹⁹ À gà niimiri pã gà pwi a pipopa tèpa bwi, à gà pwi pwéelaa kà tàpé na rà tãa na bàutè.

²⁰⁻²¹ À gà pwi a picòo tàpé na càra caa tãmogòori pwa pwina wãdé. À gà pwi a pacãmuri tàpé na bwaa càra caa gòo§. Ba gà niimiri pã, tãa tãgã é autãmogòorimuru ma é àjupãra, me géee goro é Naèà.

Pwiini! Gorodã na cãgã caa picòogã cõwã? Ba gà ina tà pãra tàpé pã, na rà cibwaa mura, à wãgã, àna gà pwi a mura!

²² À gà papwicìri é toomura, à wãgã, na gà pwi a toomura! À gà èpãri é pã duée imudi, êco na gà mura [pã ànuurã] géee na pã wãra pwapwicìri kàra*!

2:4 Êféso 1.7; 2 Pétèru 3.15 **2:6** Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korènto 5.10 * **2:6** Cãma—Récompense. Pumara wakè. † **2:7** Ba na é wãdéarirà wã Pwiduée—Grec: Rã mudãra é muugère. ‡ **2:8** 2 Tésalonika 1.8 § **2:14** Apostolo 10.35 ‡ **2:14** 2e phrase—Grec: Ùna rà pwa, géee goorã, é pwina é ina é Naèà, à rà pã nau {tèpa} naèà kàra, wãilã cõwã.

2:20-21 2 Timotéo 3.5 **2:20-21** Mataio 23.3-4 § **2:20-21** Tãpé na bwaa càra caa gòo—Grec: Tèpa nari èpo. * **2:22** Gà mura...géee na pã wãra pwapwicìri kàra—é, Cãgã caa tòimiri é neemuru na pwicìri. Pwiri wã pãra tèpa Juif, àna rà icuri pã ànuuru duée, na me géee na pã wãra pwapwicìri kà tàpé na càra caa cèiki naa goo Pwiduée. Mura na pwicìri naa na Naèà. (Cõo Deutéronome 7.25.)

²³ Gà pi-ina kâgà, ba tâa jaagà i Naèà, êco na câgà caa pitêre dâra! Â gà gére tubaèpà tà Pwidiúee goro ê tûâ'gà.

²⁴ Ba jée nye wii naa na *Tii Pwiciiri pâ: *Â gà pwi majoroé ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pi-ina ba èpà é nee Pwidiúee.* Ésaie 52.5

Âji kamaï

²⁵ [Wâgà na gà pwi Juif, âna pwa *kamaï tâgà.] Â wiàna gà pacoo é Naèà, â é pai pwa kamaï'gà, âna piâjimuru. Êco na, wiàna câgà caa pitêre dâra é Naèà, â o piticémuru naa goo é pai pwa kamaï'gà.

²⁶ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càcaa pwa kamaï târa. Êco na, wiàna rà pitêre dâra é Naèà kâ Pwidiúee, â wà Pwidiúee, âna é còora ma rà pwacèwii tàpé na pwa kamaï târa.

²⁷ O wàilà na rà pitèigà, wâgà, pwi Juif, na pwa kamaï tâgà. Â gà o tòpi é wârimuru na dau maina. Ba gà tàgére tâmogòori é Naèà, êco na tàutâgà na gà pitêre dâra.

²⁸ Gona wàilàpà tèpa âji Juif? Câjè caa tèpa Juif, gée goro é pâ muru na jè còo goro âraporomeejè. Â é âji kamaï, âna càcaa é câmu kêe na pwa naa na naiijè tèpa âboro.

²⁹ Jè tèpa âji naï Pwidiúee†, gée goro é wakè kâra Nyuâaé Pwiciiri naa na pwâranùmajè. Â càcaa é naèà na pwa pwiri. Â wiàna wârapwiri, â dau pwacoé naa goo jè tèpa âboro ma jè ipwamainajè mwara. Â nye wàco wà Pwidiúee na pâri ma é ipwamainajè.

3

Dau tàrù pwina é pwa wà Pwidiúee

¹ Wiàna wà pwi jè âboro, âna é pwi *Juif, â gona muru na wâdé, é, muru na càcaa wâdé? Â é pwa *kamaï, âna pwamuru naa goo pwiri?

² Üu, nye dau wâdé ba kêe naa na pâ muru na wâru. Ba wà Pwidiúee, âna é naa tà tèpa Juif é popai kêe, ba na rà wéaari.

³ Wiàna wà pàra tàpé gée goorà, âna càra caa wéaari é pâ auinabéaa kâra tée, â gona wà Pwidiúee, âna o câé caa wéaari é pâ auinabéaa kêe târa?

⁴ Akaé! Ba wiàna rà pwâ wà tèpa âboro, â wà Pwidiúee, âna wâé Pwidiúee na é *tàrù, â é nye wakè na âjupâra. Ba jée nye wii naa na *Tii Pwiciiri pâ:

Na gà tùra, co Pwidiúee,

â gà tàrù ma âjupâra.

Tèpa âboro diri,

âna rà còoina popai'gà.

Â gà nye ciburà piétò,

jii tàpé na rà pitòtigà.

Psauze 51.6

⁵ Napwa naa goo pâ tûâ kâjè na èpà, âna rà paari pâ, nye ticè èpà goo Pwidiúee. Â gée goo kaa pwiri, â rà ina pàra tàpé* pâ: «Càcaa wâdé wiàna é pwa wârimuru tâjè wà Pwidiúee, [ba pâ tûâ kâjè na èpà, âna paari pai wâdé kêe!]

⁶ Akaé! Ba wiàna wârapwiri, â pwiri càcaa tàrù é pai pwa kâ Pwidiúee, â pwiri o wànau târa cè pai tèi kêe tèpa âboro ni gòropuu?

⁷ [Â wâgà, pwiri gà pwacèwii tàpéebà, â gà gére niimiri pâ] 'É pâ tûâ kòo na èpà, âna paari pâ, piwéna jii jè é pwina é pwa wà Pwidiúee. Â jè còoinari pai muugère kêe goo. Êkaa na càcaa tàrù na é pwa wârimuru tóo goo wà Pwidiúee.'

⁸ [Bwa. Gà cibwaa ina pwiri. Ba nye ipaiwà] na jè ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba na o tèepaa é pwina wâdé!» (Â pwa pàra tèpa pwâ na rà ina pâ, go ina pwiri. Â wà tàpéebà, âna pâri ma pwa wârimuru târa.)

Ticè âboro na é tàrù na ara Pwidiúee

⁹ Jè ina pâ wànau naa goobà, wàibà tèpa Juif? Gona bà piwéna jii wà pàra tàpé na ara Pwidiúee? Bwa! Càcaa wârapwiri! Ba go jée nye ina pâ: Êdiri pâ âboro, âna rà jée cau piênawéna kâra é [aunimiri kâra na] èpà—wà tèpa Juif ma wà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁰ Ba jée wii naa na Tii Pwiciiri pâ:

Nye ticè pwi jè âboro

2:24 Ésaie 52.5 2:26 Galatia 5.6 2:29 Deutéronome 30.6; Kolosé 2.11 † 2:29 Tèpa âji naï Pwidiúee—Grec: Tèpa Juif, tàpé na pwa kamaï târa. 3:4 Psauze 51.6 * 3:5 Rà ina pàra tàpé—Grec: Go tùra pwacèwii tèpa âboro. 3:9 Roma 1.18-2.24, 3.23 3:10 Psauze 14.1-3, 53.2-4

cèna é tàrù na ara Pwidiúé.

Nye ticè ji pwina caapwi wàé!

¹¹ *Nye ticè jè âboro*

cèna é wâro naa âjupâra.

Nye ticè pwina é mudà Pwidiúé!

¹² *Rà nye cau naa càùrà*

naa goo Pwidiúé.

Rà cau tèpa âboro na rà èpà.

Nye ticè na pwa na wàdé.

Nye ticè ji pwina caapwi wàé!

Psaume 14.1-3

¹³ *Na rà tùra, âna pimo;*

piârailu ùmemeerà.

Ba rà pigòé ma tubé.

Psaume 5.10

Popai kàra, âna pwacèwii aru.

Rà utijè pwacèwii dòèa.

Psaume 140.4

¹⁴ *Maina tojii na pwàrà.*

Jè maagé goo pwàràtùra kàra.

Psaume 10.7

¹⁵ *Rà nye itàa co, nau ipòtàmwara.*

¹⁶ *Wàna rà pâ wè, na rà tòdidiri.*

Rà câmi é aré ma tojii.

¹⁷ *Càra caa tâmogòori*

é naigé mara pinaanapò.

Ésaie 59.7-8

¹⁸ *Ba càra caa papwicîri Pwidiúé.*

Psaume 36.2

¹⁹ Napwa naa goro é *Naèà, ma é pâ popai na wàna, âna mara tatée wà tàpè na é naa ba kàra é Naèà [wà tèpa Juif]. É paari diri pâ tùâ kà tèpa âboro na càcaa *tàrù na ara Pwidiúé, â na ée mwa pitèrà goo. Â nye ticè jè âboro naa gòropuu diri cèna pâri ma é ipwamurué.

²⁰ Ba nye ticè jè âboro cèna é ina pâ é pwi âboro na é tàrù na ara Pwidiúé goro cè pai pitèrè dàra kèe é Naèà. Ba é wakè kàra é Naèà, âna, na rà tâmogòori tèpa âboro pâ, rà tèpa âboro na rà èpà.

pai nama jè tàrù na ara pwidiúé goro cèikí kâjè

(Naporomee 3.21-5.21)

²¹ Nabàni, âna é jèe paari wà Pwidiúé é pai pwa goo, ma jè o tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â, na é nye pwa, âna nye ticè Naèà. Ba é Naèà kà *Moosé ma é pâ popai kà tèpa *pèroféta, âna rà nye po *paâjupàra co é pwina é pwa wà Pwidiúé.

²² Ba wà Pwidiúé, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tàrù na araé, wiàra é cèikí kâjè. Â é pwa tà diri tèpa âboro na rà cèikí naa goo Kériso, â nye ticè ipwaké goo.

²³ Ba jè cau pwa na èpà diri, â jè wàiti jii é pwényuâa ma muugère kà Pwidiúé.

²⁴ Â wà Pwidiúé, géé goro é *pimeaari imudi kèe, âna é naa tàjè é âraimeai na wàrapwiri —[é pinaanapò, na é tòpò naa nabibiu kâjè ma wàé. Â é nama pwacèwii na càjè mu caa pwa na èpà] ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Ê pwiibà, âna âraimeai kèe tàjè, na é naigé mee wà Kériso Iésu, na é tipijè jii é pâ na èpà.

²⁵⁻²⁶ Wà Pwidiúé, âna é naa wà Kériso, ba na é pwi *ârapwaailò ba kâjè. Géé goo é domii kèe, â wà Pwidiúé, âna é pwanauri é pâ èpà kâjè tèpa cèikí naa gooé. Â wàèpwiri na é paari pâ, tàrù é pai pwa kèe. Ba béaa, âna é pidâpwicâarié naa gooje, â càè caa pwa wàrimuru tàjè goro èpà kâjè. Â nabà, âna é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, na jè cèikí naa goo Iésu.

É paâjupàra Naèà é cèikí kâjè

²⁷ Géewè, âna o ticè majoroé ma jè pi-ina kâjè. Â piticèmururu naa goro é pai pitèrè dàra é Naèà. Ba é pwina é âjimuru, âna cèikí.

²⁸ Ba go ina tàwà pà: Wà Pwiduée, âna [é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, wiâra cèikí kâjè. Â càcaa géé goo é pai pacoo kâjè é Naèà.

²⁹ Wànau, gà niimiri pà, wà Pwiduée, âna é nye Pwiduée kà tèpa Juif co? Â gona cãe caa Pwiduée kà pàra tàpé mwara? Akaé, ba é Pwiduée kàra gòropuu diri†!

³⁰ Ba é nye caapwi co wà Pwiduée. Ba wàé na ée mwa nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé wà tèpa Juif, wiâra cèikí kàra. Â wàé mwara na ée mwa nama rà tàrù na araé pàra Ba, wiâra cèikí kàra.

³¹ Êco na jè cibwaa niimiri pà, piticèmuru naa goo é Naèà, wàrapwiri goro é cèikí kâjè. Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba é cèikí kâjè, âna é paàjupàra é Naèà.

4

É pwi a cèikí wà Abéraama

¹ Jè o ina pà wànau naa goo wà *Abéraama, pwi jooorojè*? Dà cè cãmaé géé goro é wakè na é pwa?

² [Nye ticè.] Càcaa géé goo é pwina é pwa, na é jèe pwi âboro na é *tàrù na ara Pwiduée. Â càcaa pàri ma é pi-ina kèe.

³ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pà: Wà Abéraama, âna é cèikí naa goo Pwiduée, â géé goro é cèikí kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na araé. *Genèse 15.6*

⁴ Napwa naa goo wà pwi jè âboro na é pwi a wakè, âna é mwani na é tòpi, âna wàriè goro wakè kèe, â càcaa po mwani naa wàrapwiri.

⁵⁻⁶ Êco na càcaa ipaiwà naa goo wà pwi âboro na nùmee na é wàdé na ara Pwiduée, ba ticè wakè na pàri ma é pwa. Â wàdé co é cèikí kèe naa goo Pwiduée. Géé goo é cèikí kèe, âna wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàru ma wàé, â] é nama é pwi âboro na é tàrù na araé.

Wà ukai *Davita, âna é nyabiri é ipwàdéé kà pwi âboro na wàrapwiri, na é ina pà:

⁷⁻⁸ Rà nye ipwàdéé kaa
wà tàpé na nuwarà.

É pa jjiàrà tojii
wà Pwiduée Caa.
Rà puràra wàilà,
ba pwanauri awé
diri pà èpà.
Cãe mwa caa cõo
é pwina rà pwa!

Psaume 32.1-2

Càcaa kamaí na nama jè wàdé

⁹ É ipwàdéé [na é ina wà Davita] âna gona nye kà tèpa *Juif co? Bwa. Nye kàra diri é pà Ba. Ba ia go jèe nye mara ina pà: Wà Abéraama, âna é cèikí naa goo Pwiduée, â géé goro é cèikí kèe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na araé. *Genèse 15.6*

¹⁰ Ba wiidà na wà Pwiduée, âna é nama tàrù wà Abéraama na araé? Pwiri géé na càuru é *kamaí kèe? Bwa, càcaa géé na càùé, â nye béaa.

¹¹ Ba wà Pwiduée, âna é nye nama é tàrù na araé, na bwaa càcaa pwa kamaí tée, géé goro é cèikí kèe naa goo Pwiduée. Â géé na càùé, â é tòpi é cãmu wà Abéraama goro é kamaí kèe, na paari pà, ée mwa bàra tàrù na ara Pwiduée géé goro é cèikí kèe.

Â, na wàrapwiri, â wà Abéraama, âna é jèe pà nau caa kà diri tèpa cèikí naa goo Pwiduée na càcaa pwa kamaí tàra. Â wà diri tàpéebà, âna wà Pwiduée, âna é nye nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

¹² Wà Abéraama, âna é nye pwi caa kà tàpé na pwa kamaí tàra, [âna wà tèpa Juif] wiàna rà pàra na cèikí, wiâra naigé na ia é pwa. Ba wàé, âna é cèikí naa goo Pwiduée, béaa kàra é pai pwa kamaí tée.

Auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa cèikí

3:29 Roma 10.12 † **3:29** Gòropuu diri—Grec: Pàra tèpa Ba (les païens). **3:30** Deutéronome 6.4; Galatia 3.20 **3:31** Mataio 5.17 * **4:1** Abéraama, pwi jooorojè—Grec: Abéraama, pwi jooorojè wiâra é naitiri âboro. Wà Abéraama, âna é pwi joooro tèpa Juif. Êco na é pà nau pwi joooro mwara, diri tàpé na rà cèikí naa goo Pwiduée. (Cõo du nee tii 11 ma 12.) **4:3** Genèse 15.6; Galatia 3.6 **4:7-8** Psaume 32.1-2 **4:11** Genèse 17.10-11

¹³ Wà Pwidiúée, âna é ina tà Abéraama ma wà tèpa gòobèrèè, pâ, ée mwa naa tàra é gòropuu diri. Càcaa géee goro na é pitèrè dàra é *Naèà wà Abéraama. É wàrapwiri tée wà Pwidiúée, ba é jèe nama é pwi âboro na é tàrù goro cèikí kèe.

¹⁴ Ba wiàna pwi aupwényunyuaári bèepwiri, âna kà tàpé na rà pitèrè dàra é Naèà kà *Moosé, â pwiri piticémuru naa goo é cèikí bau i pwi ia é ina wà Pwidiúée.

¹⁵ Bwa! É Naèà, âna é pame co é wàrimuru [tà tàpé na pwa na rà wàrori é Naèà. Ba pwacoé na rà pâra wiàra diri]. Á wiàna nye ticé naèà, â pwiri [nye ticé napàrajè na jè wàrori. Á] nye ticé pai pitanami kâjè.

¹⁶ É aupwényunyuaári [na é ina wà Pwidiúée] âna me géee goro é *pimeaari imudi kèe, â géee goro mwara é cèikí kà Abéraama. Á rà pâra na tâa na tèpa gòobèrèè. Á càcaa kà tàpé co na rà pâra wiàra é naèà; â kà pâra tàpé mwara na rà cèikí naa goo Pwidiúée, pwacèwii Abéraama, pwi caa kâjè diri.

¹⁷ Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicíri pâ: *Go pwa ma gà pwi caa kâra é pâ Ba na wâru. Genèse 17.5* Ékaa na é pwi caa kâjè wà Abéraama, ba é cèikí naa goo wà Pwidiúée. [Ba é tâmogòori pâ wà Pwidiúée, âna pâri ma é pacoo é auinabéaa kèe.] Ba wà Pwidiúée, âna wàè na é pawâro còwâ tèpa bà. Á wàè mwara na é tòpò é pwina bwaa âmué, na câjè caa pâji pâmari naani gòropuu.

¹⁸⁻¹⁹ Ūu, é nye wâari wà Abéraama naa goro i pwi ia é ina tée wà Pwidiúée, â é pidâpwicâarié goro tapacíri. Ba é cèikí naa goo Pwidiúée na ia é ina tée pâ: *O dau wâru awé tèpa gòobàragà. Genèse 15.5* Á ékaa pwiri, na é pâ nau *pwi caa kâra é pâ Ba na wâru. Genèse 17.5*

É cèikí kà Abéraama, âna é cimwü. Éco na jè muru na pwacoé, ba jèe po 100 naja kà Abéraama, â é jèe pâmwünyabwéri na é bà. Á wà Sara, tô wâdèe, âna jèe càcaa pâri ma é ipièrù.

²⁰ Éco na câe caa pidumapié, â é nye cèikí naa goro é auinabéaa kà Pwidiúée. Á é cèikí kèe, âna é pagòoé, â é nye ipwamaina Pwidiúée.

²¹ Ba é tâmogòori pâ, wà Pwidiúée, âna dau pwa pàtamee, ma é pacoo i pwi ia é mara ina tée.

²² Á wàè kaa pwiri, na wà Pwidiúée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù Abéraama na araé. *Genèse 15.6*

Popai ba kâjè mwara

²³ É pâ popai bèepwiri, âna càcaa kà wà Abéraama co,

²⁴⁻²⁵ â popai ba kâjè mwara. Ba é jèpa còo é cèikí kâjè wà Pwidiúée, â ée mwa tòpijè. Wàè na é naa Iésu, Pwi Ukai kâjè, ba na é pwa wàrimuru goro é pâ èpà kâjè, [tiagoro é pai bà kèe]. Á wà Pwidiúée, âna é pawâroé còwâ géee na aubà, ba na [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàè, à] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé.

5

Pinaanapò naa nabibiu kâjè ma Pwidiúée

¹ Wà Pwidiúée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù géee goro é cèikí kâjè. Á nabàni, âna jè tâa na é pinaanapò ma wà Pwidiúée na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

² Géee goro é cèikí kâjè naa gooé, â jèe pâri ma jè pâdari Pwidiúée, ba é naigé kâjè wà Iésu. Á jè jèe tòpi é *pimeaari imudi kèe, â jè wàrori nabà. Á jè jèe ipwâdée, ba jè cimwü naa na é cèikí kâjè, pâ, jè o tòpi é câmajè—pai tâa kâjè na é pai maina ma muugère kà Pwidiúée*.

³ Jèpwi mwara, âna jè ipwâdée na pâ aré kâjè, ba jè tâmogòori pâ, é aré, âna é nama jè pidâpwicâarijè.

⁴ Á, na jè pidâpwicâarijè, â jè cimwü naa na pâ tacai. Á, na jè cimwü, â o pimaina too é cèikí kâjè, na jè tapacíri [é auinabéaa kà Pwidiúée].

⁵ Á é cimwü é cèikí kâjè naa gooé, ba o câe mwa caa panuâjè wà Pwidiúée. Ba jèe dipitiri pwàranümajè é pimeaari kèe na dau maina awé, na é pinaigé mee é Nyuâaé Pwicíri, na jèe naa tâjè.

É bà ba kâjè na jè bwaa èpà

⁶ Ba, na bwaa nye càcaa pâri [ma jè ipa-udòjè] â wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, wàijè tèpa âboro na jè èpà, na pwi pâara, na é jèe nye dàbacco wà Pwidiúée.

4:13 Genèse 17.4-6, 22.17-18; Galatia 3.29 **4:14** Galatia 3.18 **4:15** Roma 3.20, 5.13 **4:16** Galatia 3.7 **4:17** Genèse 17.5 **4:18-19** Genèse 15.5 **4:18-19** Genèse 17.17 **4:22** Genèse 15.6 **4:24-25** Ésaie 53.4-5 * **5:2** Grec: *Ba géee gooé na tàpiri tâjè é pimeaari imudi bèepwiri, â jè cimwü naa na, â jè ipwâdée, naa na auwâari, goro é pai maina ma muugère kà Pwidiúée.* **5:3** Jacques 1.2-3; 1 Péteru 1.5-7

⁷ [Á jè pinünüma cai naa goo ni]: Po dau pwacoé ma jè bà ba kà pwi âboro na *târù é wâro kêe. Â matâra pâ, pwa nii ma gòo kâjè ma jè bà ba kà pwi âboro na é dau meari pâra tâpé†.

⁸ Êco na wà Kériso, âna é bà ba kâjè na jè bwaa tèpa âboro èpà. Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é paari é pimeari kêe ba kâjè.

⁹ Â nabàni, âna é jèe nama jè târù na araé goro é pai pwa *ârapwaaillò kêe—[è pai bà kà Kériso]. Â wiàna é pwa é muru na maina na wàrapwiri, â wà Kériso, âna ée mwa pa-udòjè jii é wârimuru [na Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée].

¹⁰ Ba, na pâara na jè bwaa tèpa cicara wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé goro pai bà kà Pwina naîê. Â wiàna é wàrapwiri tà tèpa cicaraé, â ée mwa upajè goro pai wâro [côwâ] kà Pwina naîê, nabàni na jè jèe tèpa bée.

¹¹ Â jè ipwadée ma ipwamaînaé, gée goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, na é jèe tòpò é pinaanapò bèepwiri.

Adamu ma Iésu Kériso

¹² [Wàéni é pwina tèepaa]: Ê Èpà‡, âna jèe tèepaa me naa gòropuu, é majoroé pwi caapwi âboro, wà *Adamu. Â é Èpà, âna é pwa ma jè bà, wàjè diri tèpa âboro. Ba jè cau pwa na èpà, â jè o cau bà.

¹³ Ba jèe wâni gòropuu é Èpà, béaa kâra é pai naa é Naèà kà Pwiduée tà *Moosé. (Êco na, na bwaa ticé naèà, â câjè caa naa nùmajè naa goro é pâ èpà na jè pwa.)

¹⁴ Êkaa na, tapoo na pâara kà Adamu, tèepaa naa goo wà Moosé, â pwa nii kâra é pwâra bà naa goro tèpa âboro. [Ba rà cau bà.] Ipaiwâ wiàna càra caa pwa é pwi èpà na ia é pwa wà Adamu. (Ba wàé, âna é pwa é pwina é papwicîri jiié wà Pwiduée.)

Napwa naa goo wà Adamu, âna é pwi ânuuru Pwina ée mwa tèepaa.

¹⁵⁻¹⁶ Êco na càru caa ipaiwâ. Ba é èpà na é pwa wà pwi caapwi âboro, wà Adamu, âna po dau pi-itè jii é âraimeai na é naa naa goro piticèmuru naa goo^S wà Pwiduée na é naigé mee pwi caapwi âboro, Iésu Kériso. Géee goo é èpà kà Adamu, âna rà cau bà diri é pâ âboro. Â géee goro é pwina é pwa wà Kériso, âna rà cau tòpi é pâ aupwényunyuâari na é naa wà Pwiduée naa na pimeari imudi kêe.

Ba é èpà kà Adamu, âna é pame é pitèimuru ma wârimuru. Â é âraimeai na é nye naa naa goro piticèmuru naa goo wà Pwiduée, âna é pame pai tipijè, wàjè pâ âboro na jè wâru. Â ipaiwâ, wiàna dau wâru pâ èpà kâjè. Ba dau pwa pàtâmara é pimeari imudi kà Pwiduée jii i èpà kà Adamu.

¹⁷ Ba géee goro é èpà kà pwi caapwi âboro, wà Adamu, â é pwâra bà, âna é piétò jii diri pâ âboro. Êco na wà Pwiduée, âna é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo é aupwényunyuâari kêe na é naigé mee pwi caapwi âboro, wà Iésu Kériso. Â é nama [pwacéwii na câjè mu caa pwa na èpà, ba na] jè tèpa âboro na jè târù na araé. Â é nama jè piétò naa na *âji wâro.

¹⁸ [Go ina mwara pâ]: Géee goro é tûa na èpà kà pwi caapwi âboro, â èdiri pâ âboro, âna cau tèira ma pwa wârimuru târa. Â géee goro é tûa na wâdé kà pwi caapwi âboro, â wà Pwiduée, âna é tipi diri tèpa âboro, ma rà wâro. Â é nama rà tèpa âboro na rà târù na araé.

¹⁹ Ba wà pwi âboro na é caapwi, wà Adamu, âna cáé caa pitère dà Pwiduée. Â géee goo kaa pwiri, âna èdiri pâ âboro, âna rà jèe pâ nau tèpa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é caapwi, wà Iésu Kériso, âna é nye pitère dà Pwiduée. Â géee goo pwiri, na wà Pwiduée, âna [éee mwa tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra diri pâ âboro ma wàé, â] é nama rà tèpa âboro na rà târù na araé.

É piétò é pimeari kà Pwiduée

²⁰ Úna é tèepaa me é Naèà, â rà pâ nau dau pimaina too é èpà. Êco na é aupwényunyuâari kà Pwiduée, âna o nye dau pimaina too awé.

²¹ [Á go tubanabwé naawé é auniimiri bëeni]: Na pâara béaa, âna é piétò è Èpà. Ba é pame é pwâra bà [naa goo diri pâ âboro gòropuu]. Â nabàni, âna piétò é pimeari imudi kà Pwiduée. Ba é pame tâjè é pinaanapò ma târù na é naigé mee Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Â é naa tâjè é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

pai wâro kâjè na bwaa âmué

† 5:7 Na é dau meari pâra tâpé—Grec: Na é wâdé. 5:8 Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10 5:9 Roma 1.18, 2.5 5:12 Genèse 3.6; Roma 6.23 ‡ 5:12 Ê Èpà—Le péché, le mal. Ê câbawâdé na taa na pwâranüma diri tèpa âboro, âna cètùujè, ba na jè pwa é pâ na jèpapara muru na èpà. 5:13 Roma 4.15 § 5:15-16 Naa, naa goro piticèmuru naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. 5:18 1 Korénito 15.22 5:19 Ésaïe 53.11 5:21 Roma 6.23

6

(Naporomee 6-9)

Na upwaajë â jè bà â jè wâro cõwâ ma Kériso

1 O dà cèna jè ina? Gona jè o bwaa ciburà pwa na èpà, ba na wà Pwiduée, âna ée mwa paari tâjë è *pimeaari imudi kèe na maina awé?

2 Bwa. Jè cibwaa pwa na wàrapwiri! Ba jèe nye ticè pàtàmara pwâra bà naa goojè. Â gorodà na jè bwaa nye tà ciburà pwa na èpà?

3-4 Ba guwà tàmogòori bwàti pâ, géee goo è pai *upwaajë naa najawé, â jè caapwi ma wà Kériso Iésu. Pai ina wèe pâ, na ia upwaajë, â pwacèwii na jè bà, [â pwàwirijè ma wàé]. Êco na wà Pwiduée Caa na é maina ma muugère ma pwa pàtamee, âna é pawâro wà Kériso géee na aubà, ba na o wàjè mwara, âna jè o wârori è wâro na bwaa âmué.

Wâro kâjë ba kà Pwiduée

5 Ba jè jèe caapwi ma wàé, géee goro è pai bà kâjë. Â jè o caapwi ma wàé naa na pai o wâro cõwâ kâjë géee na aubà.

6 Wâdé na guwà tàmogòori bwàti ni, pâ: Ê wâro kâjë béaa, âna é jèe bà naa goro *satauro ma wà Kériso. Â jèe tubatiâu è pàtàmara Èpà na tâa na pwâranùmajè. Â jèe câjë caa tèpa *ênawéna kîri kâra Èpà*.

7 Ba wà pwina é bà, âna jèe dàgòtùe jii è pàtàmara è Èpà.

8 Â wiàna jè bà ma wà Kériso, â jè cèiki mwara pâ, jè o wâro cõwâ ma wàé.

9 Ba jè tàmogòori pâ, na tòotù na é wâro cõwâ géee na aubà wà Kériso, â o jèe cáé mwa caa bà cõwâ. Ba è Maagè Bà, âna jèe ticè nii kèe naa gooe.

10 Ba ûna é bà wà Kériso, â é jèe dàgòtù è pàtàmara è Èpà dàra gòiri awé. Â nabàni, âna é wârori è wâro kèe ba kà Pwiduée.

11 Â wâguwà mwara, âna wâdé na guwà tàmogòori pâ, pwacèwii na guwà jèe bà, â jèe ticè pàtàmara Èpà naa goowà. Â guwà wâro, ba guwà caapwi ma Kériso Iésu. Â è wâro kàwà, âna guwà wârori ba kà Pwiduée.

12 Â wâdé na guwà wâro pwacèwii na ticè pàtàmara è Èpà naa na naiiwà na ée mwa bà na cè jè tòotù. Êkaa na guwà cibwaa pitère dàra è aunünüma na èpà kâra naiiwà.

13 Guwà cibwaa naa cè ére géee goro naiiwà, ma é piênawéna kâra Èpà, wàra pâ neemuru wakè târa pwa na èpà. Bwa. Guwà ipanuâwà tà Pwiduée, ba na guwà tèpa ênawéna kèe. Ba guwà pwacèwii tèpa âboro na wâro cõwâ géee na aubà.

14 Ba jèe càcaa è *Naèà na é pitûâ kàwà, â jèe nye è pimeaari imudi kà Pwiduée. Â êkaa pwiri, na guwà cibwaa pwa ma é pitûâ kàwà è Èpà.

Jè tèpa ênawéna kà Pwiduée

15 Guwà cibwaa ina pâ: «Wâdé na jèe pwa na èpà, ba è pimeaari imudi kà Pwiduée, na é pitûâ kâjë, â càcaa è Naèà.»

16 Bwa! Gona câguwà caa tàmogòori pâ, wiàna guwà pipanuâwà tà pwi jè âboro, ba na guwà tèpa ênawéna kîri kèe, â guwà pitère dèe. Wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kâra èpà, é, wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kà Pwiduée. Wiàna guwà pitère dàra è èpà, â guwà o bà. Â wiàna guwà pitère dà wà Pwiduée, [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé] â é nama guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé.

17 Jè capai pwaolé tà Pwiduée kâjë. Ba béaa, âna guwà tèpa ênawéna kâra èpà. Â nabàni, âna guwà pitère dàra è pâ popai na guwà tòpi, géee na diri pwâranùmawà.

18 Â nabàni, âna jèe tipiwà jii è Èpà. Â guwà tèpa ênawéna kà [Pwiduée, ba na guwà pwa] è pwina *târù ma wâdé.

19 Go tàmogòori pâ, po dau pwacoé tàwà, ma guwà tàmogòori bwàti†. Â go napéaati, na go pwa ucina goro è wâro kâjë na diri pâ tòotù. Béaa, âna pwacèwii na guwà tèpa ênawéna kîri kâra Èpà. Â guwà panuâ bamwara è naiiwà, ba na guwà wârori è wâro na èpà ma miiri. Â nabàni, âna guwà tèpa ênawéna kîri [kà Pwiduée]. Â wâdé na guwà panuâ bamwara è naiiwà, ba na guwà piênawéna tà [Pwiduée, â guwà pwa] è pwina wâdé. Êkaa na, guwà piaabòriwà, ba na o wâdé tà Pwiduée wâguwà.

20 Na pâara na guwà pwa âboro kîri kâra Èpà, â câguwà caa pitacoo goowà, ma guwà pâra wiàra è autûâri kà Pwiduée.

6:3-4 Galatia 3.27 6:3-4 Kolosé 2.12 6:6 Galatia 5.24 * 6:6 Èpà—Péché. Cõo note goo Roma 5.12. 6:11 2 Korénito 5.15; Galatia 2.19 6:12 Genèse 4.7 6:13 Roma 12.1 6:14 1 Ioane 3.6 6:16 Ioane 8.34; 2 Pétèru 2.19

† 6:19 1e phrase—Grec: Géee goo è pai ticè nii kàwà.

²¹ Â dà é pwâra wakè kàwà? Guwà kamu, na guwà niimiri nabàni! Ba é pâ muru bèepwiri, âna pame é pwâra bà.

²² Nabàni, âna tipiwà jii é Èpà, â guwà jèe pâ nau pwa âboro kîri kà Pwiduée. Â é pwâra wakè kàwà, âna, na guwà piaabòriwà, ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà. Â géee goo pwiri, â tâa tâwà é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

²³ Ba é wâri wâra é èpà, âna é pwâra bà. Â wà Pwiduée, âna é nye po naa tâjè wàrapwiri é *wâro dâra gòiri, na é naigé mee Kérîso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

7

Tipijè jii é Naèà

¹ Tèpa bèédè naa na nee Kérîso, go niimiri pâ guwà tàpo tâmogòori pai pwa goro é pâ naèà. È *Naèà, âna é pitûâ kâjè tèpa âboro, na pàara na jè bwaa wâro.

² Pwacèwii wà tò ilàri na é jèe piéa, âna piéé naa goo pwi éaé goo é Naèà na pàara co na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà wà pwi éaé, â jèe pâri, ma é pwa còwâ é câbawâdé kèe*.

³ Â wiàna é tâa wà tóoni ma wà pwi jèe âboro, na pàara na é bwaa wâro na wà pwi éaé, â jèe ina pâ é toomura (é ciâa jiié), [ba câe caa pitère dâra é Naèà]. Êco na, wiàna é tâa ma wà pwi jèe paa, géee na càuru pai bà kà pwi éaé, â jèe câe caa toomura, ba câe caa ègòjai é Naèà.

⁴ Ico tèpa bèédè, jèe ipaiwà naa goojè, tèpa cèiki. Ba é Naèà, âna jèe câe caa piijè còwâ†. Â jèe tèpa âboro kà pwi jèepwi, wà Kérîso, na é bà ba kâjè‡, â é wâro còwâ géee na aubà. Â géee goo pwiri, âna wâdé na é wâro kâjè, âna naa cè pwâra wakè na wâdé ba kà Pwiduée.

⁵ Ba béaa, âna jèe wâro wiàra é pâ câbawâdé kâjè. Â é Naèà, âna é pwa ma pimaina too é auniimiri na èpà na naiijè. Â géee goro pwiri, âna jèe o bà.

⁶ Êco na nabà, âna wà Pwiduée, âna é tipijè jii é Naèà, na pwa wârimuru tâjè§. Â jèe piênawéna kà Pwiduée goro pai pwa na bwaa âmué. Ba jèe pitère dâra é Nyuâaé Pwicîri, â càcaa é Naèà kà *Moosé.

Jèe cicara èpà na wâgoojè

⁷ Gona jèe ina pâ, é naèà âna é èpà? Bwa! Ba nye géee goro co é naèà, na go còoina é pwina èpà. Ba wiàna ticè naèà, â càcaa pâri, ma go tâmogòori pâ, é auniimiri kôo, âna èpà*.

⁸ [Go o tûra goo é Èpà, pwacèwii na é pwi jèe âboro]: È Èpà†, âna é mudàra naa gooo é pai pwa wèe goro é Naèà, ba na é pawâro diri é pâ na jèepapara auniimirimuru na èpà na wâgooo. Â é tòpò naa na pwâranûmoo pâ câbawâdé na èpà. Ba wiàna ticè Naèà, â pwacèwii na nye ticè pàtàmara é Èpà.

⁹ Béaa, âna càgo caa tâmogòori é pâ naèà, na rà papwicîri jiio na go pwa é pàra muru. Â go nye wâro. Êco na, ûna go tâmogòori pâ pwa é autûâri, â é nye wâro gooo kaa, é Èpà, â é pitûâ kâra pwâranûmoo‡.

¹⁰ [Â pitèio ma go pwa wârimuru tiagoro pwâra bà.] Guwà còo pâ, é naa é autûâri [kèe wà Pwiduée] ba na go wâro goo. Êco na é autûâri, âna é pwa ma go bà.

¹¹ Ba é Èpà, âna é pa é autûâri, ba na é pa-imwûruò, â é nama go bà.

¹² Napwa naa goo é Naèà, âna muru na pwicîri, ba é me géee goo Pwiduée. Â é jèpa autûâri, na tâa na é Naèà, âna muru na pwicîri, ma *târù, â wâdé ba kâjè.

¹³ Gona é muru na wâdé, âna é pwa ma go bà? Bwa, càcaa wàrapwiri. Ba nye é Èpà, na é pa é pwina wâdé, ba na é pwa ma go bà. Â, na é pwa pwiri, â é paari pâ, é po dau èpà. [Napwa naa goo é autûâri, âna é papwicîri jiiijè na jèe pwa na èpà.] Â é Èpà, âna é pa é autûâri, ma jèe dau pwa na èpà jii béaa§!

Ipaà na dau gò

¹⁴ Jèe nye tâmogòori bwàti pâ, é naèà âna é me géee goo Pwiduée. Êco na wâgo, âna go pwi âboro na ticè nii kôo. Â go pâ nau pwi *ênawéna kîri kâra é Èpà.

6:23 Roma 5.12,15 * 7:2 Jèe pâri, ma é pwa còwâ é câbawâdé kèe—Grec: Jèe tipijè jii é naèà na é piéé naa goo pwi éaé. 7:4 Roma 6.2,11 † 7:4 Ba é Naèà, âna câe caa piijè còwâ—Grec: Jèe bà naa goro é Naèà. ‡ 7:4 Na é bà ba kâjè—é, Ba é jèe caajurijè naa na é naiié, âna é wâra pwapwicîri. 7:6 Roma 8.2, 6.4 § 7:6 Na pwa wârimuru tâjè—Grec: Ba jèe bà naa goo i pwi ia tâjûrujè. 7:7 Exode 20.17; Deutéronome 5.21 * 7:7 Dernière phrase—Grec: Wiàna ticè naèà na ina pâ: «Gà cibwaa iari muru», â pwiri o càgo caa tâmogòori iari muru. † 7:8 È Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ 7:9 Grec: Béaa, na ticè naèà, âna go wâro; êco na, na é tèepaa me é aupitûâri, â é nye wâro {gooò} kaa é Èpà, â go jèe bà. 7:11 Genèse 3.13 7:12 1 Timotéo 1.8 § 7:13 Dernière phrase—Grec: Goo é aupitûâri, âna é Èpà âna é pipaarié, pâ po dau èpà na awé.

15-16 Â câgo caa tãmogòori awé cè pwina go pwa. Ba câgo caa pwa é pwina nùmoo goo, â go pwa é pwina tàutòo goo. Â épwiri na go mwa tãmogòori pâ, é naèà, âna muru na wádé.

17 Ba càcaa wãgo na pwa pwiibà, â é Èpà, na é wãna pwãranùmoo.

18 Go tãmogòori bwàtì pâ, càcaa tâa good é wádé, géé goro na go pwi âboro na ticè nii kôo. Â wiàna nùmoo na go pwa é pwina wádé, â pwacoé.

19-20 Ûu, câgo caa pwa é pwina wádé, na nùmoo goo. Â go pwa pwina èpà, na càcaa nùmoo goo. Â wiàna wàrapwiri, â [pwacèwii na] càcaa wãgo, na go pwa pwiri, â é Èpà, na wãna pwãranùmoo.

O wàilàpà na upao?

21 Êkaa na go tãmogòori pâ, pwa pé 'naèà' [na wãgoò] âna, na nùmoo na go pwa na wádé, â càcaa pâri. Â go nye ciburà pwa co é pwina èpà.

22 Guwà còo pâ wãna âji pwãranùmoo, âna wádé tóo é naèà kà Pwiduée.

23 Êco na pwa é jè 'naèà' na é wãna naii—naèà kàra Èpà. Â ru nye ipaa ma é naèà kà Pwiduée. Â é pwi naèà bèepwiri na é wãgoò, âna pwacèwii na é popao, ma tòpò-o naa na karapuu.

24 Au, wãrico! O wàilàpà na upao jii, é pwãranùmoo na èpà*, na é popao dàra é pwàra bà?

25 Wãco Pwiduée, na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso†! Wádé na jè picagòtùè!

[Wàéni é ère pwina go ina]: Nùmoo na go pitère dàra, é naèà kà Pwiduée, èco na ticè nii kôo, â go nye pitère dàra, é naèà kàra Èpà.

8

È tipijè jii èpà é Nyuâaé Pwicîri

1 Wà tàpé na rà tâa goo Kériso Iésu, âna nye ticè pitèimuru ma wàrimuru kàra*.

2 Ba, na go wãgoò wà Kériso Iésu, â é Nyuâaé Pwicîri, âna é naa tóo é wãro naa wãjaaé. Â é pâ nau pwi naèà kôo na bwaa âmué. Â é tipio jii é pwi naèà na é popao naa na Èpà† ma é pwàra bà‡.

3 Napwa naa goo é *Naèà kà Moosé, âna pwacoé ma é tipijè géé goro é pai ora kàra pwãranùmajè. [Ba ticè nii kèe, ma pitòotéri é pwãranùmajè na èpà.] Êco na wà Pwiduée, âna é jèe tipijè. Ba é jèe panuâ me Pwina naîè, na é pa naiiri âboro pwacèwii—wàijè tèpa pwa na èpà—ba na é tipijè jii é Èpà. Â é jèe tubatiâu é pwi Èpà bèepwiri, na pitùâ naa na naiiri âboro,

4 ba na jè wãro wiàra é naèà na é *tàrù. Ba câjè caa wãro wiàra é auniimiri kàra naiiri âboro. Â jè wãro wiàra é Nyuâaé Pwicîri.

5-6 Ba wà tàpé na rà pâra wiàra auniimiri kàra naiiri âboro, âna rà nye pitère dàra é câbawádé kàra. Â rà pâra dàra pwàra bà. Êco na wà tàpé na rà wãro wiàra é Nyuâaé Pwicîri, âna rà nye pitère dàra é câbawádé kèe. Â, â tâa tàra é *âji wãro ma pinaanapò.

7 Wiàna jè pâra wiàra é pâ câbawádé kàra naiiri âboro, â o nye pwacoé ma jè pitère dàra, é naèà kà Pwiduée. Â jè pâ nau tèpa cicara Pwiduée, ma tèpa pièpàriè.

8 Êkaa na wà tàpé na rà pâra wiàra é pâ câbawádé-bà, âna pwacoé ma rà wádé na ara Pwiduée.

Jè pâra wiàra Nyuâaé Pwicîri

9 Êco na wãguwà, âna jèe câguwà caa pâra wiàra é pâ câbawádé kàwà bèepwiri. Ba guwà pitère dàra é Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, na é tâa goowà. Wà pwi âboro na caé caa tâa gooé é Nyuâaé Pwicîri kà Kériso, âna caé caa pwi âboro kà Kériso.

10 Êco na wãguwà, âna é wãgoowà wà Kériso. Â wiàna ée mwa bà é naiiwà majoroé é Èpà, â âjupàra mwara pâ wà Pwiduée, âna é nama pwacèwii na câguwà mu caa pwa na èpà, ba na guwà tèpa âboro na guwà *tàrù na araé. Â é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiu kàwà ma wàé. Â é Nyuâaé Pwicîri kèe, âna é nama guwà wãro§.

11 Ûu, ée mwa bà é naiiwà, èco na, wiàna é wãgoowà é Nyuâaé Pwicîri, â ée mwa pawàrowà wà Pwiduée, pwacèwii é pai pawàro kèe wà Kériso Iésu, géé na aubà.

7:15-16 Galatia 5.17 7:23 Galatia 5.17; 1 Pétèru 2.11 * 7:24 Pwãranùmoo na èpà—Grec: Naiiri âboro. 7:25 1 Korénito 15.57 † 7:25 1^r e phrase—Grec: Êco na {jè} pwaolé tà Pwiduée goo Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. * 8:1 Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pa popai bèeni: Ba rà wãro wiàra é Nyuâaé Pwicîri, â càcaa wiàra é pâ câbawádé kàra na èpà. † 8:2 Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ 8:2 Grec: Ba é naèà kàra Nyuâaé {Pwicîri na é naa} wãro naa goo Iésu Kériso, âna é jèe tipio jii é naèà kàra Èpà na é Pwàra bà. § 8:4 Galatia 5.16,25 8:9 1 Korénito 3.16, 12,3 8:10 Galatia 2.20 § 8:10 Grec: Â, wiàna é wãgoowà wà Kériso, â âjupàra pâ, é bà é naiiri âboro géé goo é Èpà; èco na é Nyuâaé, âna {é naa} é wãro, géé goo é pai tàrù {kà Pwiduée}.

É nama jè tèpa naí Pwiduée

¹² Ékaa pwiri, co tèpa bééò naa na nee Kériso, âna pwacèwii na pwa kéredi kâjè. Ba napârajè [na jè wâro na é Nyuââé Pwicîri] na jè cibwaa wâro wiâra é câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹³ Ba wiâna guwâ wâro wiâra é pâ câbawâdé bèepwiri, â guwâ o bà [dâra gòiri awé]. Êco na, wiâna guwâ nama bà é pâ câbawâdé bèepwiri, géé goo é Nyuââé Pwicîri, â o tâa tâwâ é âji wâro.

¹⁴ Ba wâ tâpé na rà wâro wiâra é câbawâdé kâra é Nyuââé Pwicîri kâ Pwiduée, âna tèpa naí Pwiduée.

¹⁵ Â, na jè tòpi é Nyuââé Pwicîri, âna câé caa piijè ma nama wâgôtâjè. Â é nama jè tèpa naí Pwiduée. Â é pitu tâjè ma jè tomara too tà Pwiduée, ma ina tée pâ: «Pwi Caa kôo!»

¹⁶ Â é Nyuââé Pwicîri, âna é *paâjupâra târa nyuââjè pâ, jè tèpa naí Pwiduée*.

¹⁷ Â wiâna jè tèpa naí Pwiduée, â jè o tòpi é aupwényunyûâri na é jèe ina béaa, pâ, ée mwa naa târa é Ba kée. Â jè o mwa cau tòpi ma wâ Kériso. Ba wiâna jè tâa na é aré ma tòina pwacèwiié, â jè tòpi mwara pwényuâa ma muugère pwacèwiié.

Aupwényunyûâri kâjè noowé

¹⁸ Guwâ tère, é pâ aré kâjè nabâ, âna po dau kîri awé, jii é muugère na maina na ée mwa naa tâjè wâ Pwiduée!

¹⁹ Ba diri é pâ namuru na é jèe tapoo [wâ Pwiduée—ê gòropuu bau diri pâ muru na wâna, ma diri é napwéretòotù ma pâ íricò]—âna rà tapacîri naa pidâpwicîari, ba na rà còo é pâara na ée mwa paari é pai maina ma muugère kâ tèpa naíé wâ Pwiduée.

²⁰ Ba diri é pwina é tapoo wâ Pwiduée, âna jèe càcaa pâri ma rà tâbawêe, ba rà jèe tanami. Â wârapwiri, wiâra é auniimiri béaa kâ Pwiduée†,

²¹ Tapacîri é tòotù na [ia é jèe pacoo géé na biu. Na tòotù bèepwiri] âna ée mwa cau tipi tèpa naíé, géé na wai ma botére. Â o muru na dau wâdé ma pwényuâa awé‡.

²² Â jèe cau tâmogòori pâ, diri é pâ muru bèepwiri na é tapoo wâ Pwiduée, âna rà càwé goro pai maagé còo kâra, pwacèwii tò ilâri na ée pitâmari èpo.

²³ Â wâjè mwara, tèpa naí Pwiduée, âna jè gére càwé wâna pwâranûmajè, na jèe pitapacîri i pâara na ée mwa tipijè wâ Pwiduée, â na jèe mwa bàra picaatâa ma wâé dâra gòiri awé§. Êco na é jèe naa tâjè é Nyuââé Pwicîri kée, na é pâbéaa kâra âraimeai, na é jèe ina béaa wâ Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

²⁴ Ba é jèe pa-udòjè, géé goro pai cèikí kâjè naa gooé, [â é naa tâjè é âji wâro jaaé]. Â jèe tapacîri [ma jèe mwa bàra tòpi diri é wâro kâjè ma wâé]. Â guwâ còo, wiâna jèe còo é pwina jèe wâri naa goo, â é cèikí kâjè, âna càcaa âji cèikí. Ba câjè caa tapacîri é muru na jèe tâa tâjè.

²⁵ Â wiâna jè cèikí naa goo é pwina câjè caa còo, â jèe o mwa dau pidâpwicîarijè goro tapacîri.

É pitu tâjè Nyuââé Pwicîri

²⁶ Jèpwi mwara, âna é Nyuââé Pwicîri, âna é me nau pitu tâjè, wâjè na piticè nii kâjè, [ma kîri cèikí kâjè]. Ba câjè caa tâmogòori pai pwapwicîri bwâti. Â é Nyuââé Pwicîri, âna é càwé ma pwapwicîri tà Pwiduée ba kâjè. Â é pwâra pwapwicîri kée, âna piwéna jii é pâ pwâratûra.

²⁷ Â wâ Pwiduée, âna é còo é pwina wâna pwâranûma pwi âboro, â é tâmogòori é pwina nûma é Nyuââé Pwicîri goo. Ba é Nyuââé Pwicîri, âna é pwapwicîri wiâra é câbawâdé kâ Pwiduée, ba kâ tèpa âboro kée.

²⁸ Ba jèe tâmogòori mwara é pwini, pâ: Êdiri pâ muru, âna téeppaa, ba na béwâdé kâjè*, wâjè na wânûmajè goo wâ Pwiduée. Ba é todâjè wiâra câbawâdé kée, nau pacoo é pwina wâdé ba kâjè.

²⁹ Ba é jèe mara pitòrigarijè béaa. Â é jèe nye mara tûâri béaa, pâ, na jèe o pwacèwii Pwina naíé, na ée pwi ciâra tèpa aéjii kée na dau wâru.

³⁰ Â wâilâ na é tâmara pitòrigarirâ béaa wâ Pwiduée, â na é jèe nye todâra mwara. Â wâilâ na é jèe todâra [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra ma wâé] â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé. Â ée mwa nye naa târa mwara é câmarâ—pai tâa kâra na é pai maina ma muugère kée.

8:13 Galatia 6.8; Kolosé 3.5 **8:15** Maréko 14.36; 2 Timotéo 1.7 **8:15** Galatia 4.5-7; Auinapàpâri 21.7 **8:16** 2

Korénito 1.22 * **8:16** É, É Nyuââé Pwicîri, âna ru paâjupâra, naíma ma nyuââjè pâ, jèe tèpa naí Pwiduée. **8:20** Genése

3.17-19 † **8:20** Grec: Ba é pwina é tòpò {naa gòropuu, wâ Pwiduée}, âna tâa aranara é pituâ kâra pâra muru na piticèmuru naa goo. ‡ **8:21** O muru na dau wâdé... é, O pwa câmarâ—pai tâa kâra na é pai maina ma muugère kée. **8:23** 2 Korénito

5.2-4 § **8:23** Na jèe mwa bàra picaatâa ma wâé, dâra gòiri awé—Grec: Na jèe o tèpa naíé (l'adoption). **8:27** Psaume 139.1

8:28 Éfésó 1.11 * **8:28** Êdiri pâ muru... é, Na diri pâ namuru, âna wâ Pwiduée, âna jèe picaawaké ma wâé. **8:29** Kolosé

1.18; Hébéru 1.6

Nye ticè na ipapiinarijè jii pimeaaari kà Pwiduée

³¹ O dà cèna jè ina cèna piwéna? Wiàna wàijè naima ma Pwiduée, â wàilàapà na cicarajè [ma piwéna jiijè]? Nye ticè!

³² Ba é nye panuá pwi áji Naiè [ma é pwi *árapwaaílò] ba kâjè diri, â cáé caa upaé jii é maagé cò. Úna wàrapwiri, â gona wàilu ma wà Pwina naiè, âna gona càru caa naa tâjè imudi diri é pâ muru? Akaé!

³³ Á o wàilàapà na o pitòti tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée? Nye ticè! Ba wà Pwiduée, âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàè.

³⁴ Á o wàilàapà na pitèirà ma pwa wàrimuru tàra? Nye ticè! Ba wà Kériso Iésu, âna é jèe bà ba kàra.

Á jèpwi mwara, âna é nye wàro còwâ gée na aubà. Á é jèe wâgòro étò kà Pwiduée [â jèe tâa tée diri é pitúâ]. Á é pwapwicíri ba kâjè.

³⁵ Á o dà mwara cèna ipapiinarijè jii é pimeaaari kà Kériso? Nye ticè! Càcaa pâ aré ma tòina, ma pai pidumapié kâjè, ma pâ maagé, ma pai tubaèpà tâjè, ma copwa, ma pai ticè neemurujè, ma pâ pwécapa, ma diri na jèpapara muru na èpà na papòjè. Á càcaa mwara é pwàra bà na pâri ma é ipapiinarijè jii é pimeaaari kà Kériso.

³⁶ Ána jèe nye wii naa na *Tii Pwicíri pâ:

*Wàrapwiri googà,
â rà pwa kúu tâbà,
rà tètâmwara bà,
na diri pâ tòotù.
Á rà pwa-imudi tâbà,
pwacèwii pâ mutò,
na gére poparà pâ,
naa na autaa macii.*

Psaume 44.23

³⁷ Êco na, na diri é pâ pwina tèepaa maribà, âna bà dau piétò awé, majoroé wà Pwina é jèe meaaribà.

³⁸⁻³⁹ Ba go nye cèikì ba mwü, pâ:

*Tábawée é pimeaaari
kà Pwiduée ba kâjè!
Ticè cèna pâri
ma ipapiinarijè jii.
Càcaa é pwàra bà.
Càcaa é wàro.
Càcaa pâ *angela.
Càcaa pâ duée.
Càcaa pâ pátâma na èpà.
Ticè cè muru—
muru na gére nabà,
muru na o widàuru,
muru nidò,
muru niboo,
muru naa gòropuu diri.
Ticè muru na pâri
ma pinaaitirijè
jii pimeaaari kée
naa goo Kériso Iésu,
Pwi Ukai kâjè!*

ba isaraéla ma pàra ba

9

(Naporomee 9-12)

É imuru tèpa jènereê Paulo

¹ Go patùrawà ni géé na âji pwâranümoo, â é pwina go ina, âna nye âjupâra, â câgo caa pwâ. Ba bu nye caapwi ma wà Kériso. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é pitûâ kêra é pwâranümoo. Â wâé na é *paâjupâra é pwina go ina tâwâ.

²⁻³ Êni: Go po dau pikîri, â tônia é pwâranümoo, goo têpa jènereô, é Ba *Isaraéla. Ba wiâna pâri ma go pitu târa [ma rà udò] â pwiri go panuâô, ma é tojüo wà Pwiduée, ma ipapiinariô jii Kériso.

⁴ Ba é nye pitòrigari é Ba kôo wà Pwiduée, ba na Ba kêe, ma têpa naîê. Â é jêe nye paari târa é pai maina ma muugère kêe. Â é pwa *ipwataâboro târa, â é naa târa é *Naèà. Â é naa târa mwara é târu, ba na rà pwapwicîri tée, [na pai pwa wèe na âjupâra]. Â wailà, na rà jêe nye tîpi é pâ aupwényunyuâari kêe, na é jêe marâ ina târa béaa.

⁵ Ba wà têpa jooororâ, âna rà têpa âboro, na têpa pwamuru naa goorâ, na araé. Â é té géé goorâ wà Kériso, naa na naiiri âboro. Wâdé na jè cau ipwamaina dâra gôiri wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru *

Têpa âji naî Pwiduée

⁶ Wiâna wârapwiri, â gona jè o niimiri pâ, câé caa pacoo é auinabéaa kêe wà Pwiduée? Akaé! É jêe nye pacoo, ba, é âji Ba kâ Pwiduée, âna é dau maina jii é Ba Isaraéla†.

⁷ Jèpwi mwara, âna câé caa [niimiri wà Pwiduée pâ] wà têpa cau té géé goo *Abéraama, âna rà jêe têpa âji naîê. Ba é ina tà Abéraama, pâ: *Wà têpa gôobârâgâ na ia go inarâ, âna o mwa pitêparâ géé goo Isaaka, pwina naîgâ.* Genèse 21.12

⁸ [Wà Abéraama, âna nye pwa mwara pâra têpa naîê.] Pai ina wèe pâ, càcaa tâpé na rà téeppaa, géé goro é câbawâdé kêra âboro, na rà o têpa naî Pwiduée. Ba wà têpa âji naîê, âna wà tâpé na téeppaa, géé goro é auinabéaa kâ Pwiduée.

⁹ Â wâéni é pwina é ina wà Pwiduée, tà Abéraama, [na é ipwataâboro tée]: *Na go o mwa wâjué còwâ, naa na caapwi naja, â wà Sara, tô wâdâgâ, âna ée mwa pitâmari pwi nari èpo paa.* Genèse 18.10

¹⁰ Â nye coo pwacèwii pai ina kêe. Â napwa naa goo wà pwi âboro èpo bèepwiri, âna wà kaa, Isaaka, pwi joooro têpa *Juif. Â géé na càué, â ru piéa ma Rébéka. Â Rébéka, âna é pitâmari du bérepidu‡.

¹¹⁻¹³ Â é ina tée wà Pwiduée pâ, wà pwi ciâra èpo, wà Ésaü, âna ée mwa piâboro kîri kâ pwi jiié, Iakobo. Ba jêe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Go wâdéari wà Iakobo, jii wà Ésaü.* Malachie 1.2-3 Â é tâmara ina pwiri, na bwaa càru caa téeppaa, wà tupédu bérepidu. Â bwaa nye ticé èpâ ma wâdé, na ru pwa. Â é wârapwiri pai pitòrigari kêe wà Pwiduée, ba naa coo ma wâra é auniimiri kêe. Ba é nye pitòrigari wà têpa âboro, wiâra é câbawâdé kêe, â càcaa goro é pâ waké kêra.

Pwiduée co na é pitòrigari

¹⁴ Gona jè ina pâ, câé caa *târù wà Pwiduée? Bwa!

¹⁵ Ba é jêe ina tà *Moosé, pâ: *Wiâna wâdé tóo, â go meaari pwi jèpwi. Â wiâna wâdé tóo, â go pwa na wâdé, ba kâ pwi jèpwi.* Exode 33.19

¹⁶ Ba nye wà Pwiduée na é niimiri pâ, é pwa na wâdé ba kâjè. Â càcaa géé goro cè câbawâdé kâjè, ma waké kâjè.

¹⁷ Jêe wii naa na Tii Pwicîri pâ, é ina wà Pwiduée, tà Faraô, pwi ukai naa *Aigupito, pâ: *Wâgo na go pwa ma gà pwi ukai, ba na paari é pátâmoò naa googâ, ma rà o tâmogôori é needô, diri é gòropuu.* Exode 9.16

¹⁸ Ba wiâna nüma wà Pwiduée, â é meaari wà pâra tâpé. Â wiâna nümee, â é nama gòo pûru pâra tâpé.

É pwa pwina nümee goo

¹⁹ Pwiri gà o ina tóo, pâ: «Wiâna wà Pwiduée, na é nama jè pwa diri é pâ tûâ kâjè, â cina é pa-icôojè? Ba càcaa pârijè, ma jè pagòo pûrujè tée!»

[Â go tîpi tâgâ, pâ]: Gona wâgâ wâa, na gà cicaraé?

9:2-3 Exode 32.32 9:4 Exode 9.4 * 9:5 Wâdé na jè cau ipwamaina dâra gôiri, wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru-é, { Wà Kériso }, na é wâjai diri pâ muru, ba é Pwiduée na, naa pwamainâé dâra gôiri awé. † 9:6 Grec: Éco na câé caa pitanami é popai kâ Pwiduée. Ba { é Ba } Isaraéla, âna càcaa wà diri tâpé na rà té géé goo Isaraéla. 9:7 Genèse 21.12 9:8 Galatia 4.23 9:9 Genèse 18.14 ‡ 9:10 Grec: Jèpwi mwara, wà Rébéka, ba é pitâmari { du } naî Isaaka, pwi caa kâjè. 9:11-13 Genèse 25.23 9:11-13 Malachie 1.2-3 9:15 Exode 33.19 9:16 Éfésô 2.8 9:17 Exode 9.16

²⁰ Ba gona ê muru na pwa^S, âna é ina tà pwina é tòpòé, pâ: «Gorodà na gà tòpò-o, ma go wàrani?»

Bwa!

²¹ Ba wà pwi a pwa é ilò puu, âna é pwa ê pwina nùmee goro i puu kêe. Â wiàna nùmee, â é nye pwa goro i puu bèepwiri, é ngapò târa diri pâ tòotù, bau jè ngapò na dau wâdé.

²² Wàrapwiri mwara naa goo Pwiduée. Ba wiàna nùmee, â pâri, ma é paari é pwâra putàmu kêe, ma é pàtamee, ma é ténoori tèpa âboro êpâ*. Êco na é dau dâpwicâariê ba kàra, [ba wâé na é pitûâ].

²³ Â wâé na é pitòrigari, na é meari pàra tàpé, ba wâdé tée na rà tòpi é câmarà—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kêe.

Câe caa todà tèpa Juif co

²⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna wàjè. Câe caa todàjè co, gée nabibiu kà tèpa Juif, ba nye gée nabibiu kà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

²⁵ Ba wà Pwiduée, âna é ina naa goorà, naa na tii kà *péroféta Osée, pâ: *Ê Ba, na càcaa pwi Ba kôo, âna go jèe ina goorà nabàni pâ “Ba kôo”. Â é Ba, na câgo caa mearié, âna go o jèe mearié.* Osée 2.25

²⁶ Béaa, âna go ina târa pâ: *“Câguwà caa pwi Ba kôo.” Â go ina goorà nabàni pâ: “Guwà tèpa nai Pwiduée na é wâro.”* Osée 2.1

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa Juif, âna é tomara too wà péroféta Isaia, â é ina pâ: *Wà tèpa Isaraéla, âna rà o mwa wâru, pwacèwii é marawâ niboo bàrawià. Êco na o pwâco gée goorà, cèna rà o udò, [ma rà wâro awé].*

²⁸ Ba wà Pwi Ukai, âna ée awài, goro tèi é gòropuu diri. Ésaïe 10.22-23

²⁹ Â é nye tàmara ina béaa mwara, wà Isaia, pâ: *Wà Pwiduée, na dau pwa pàtamee awé naa goro diri pâ muru, âna é nye panuâ pàra tèpa gòobàrajé, ba na rà wâro. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o cau tiàujé, pwacèwii du ville *Sodoma ma Gomora.* Ésaïe 1.9

Càra caa cèiki tèpa Juif

³⁰ Dà pai ina wèe diri é pâ pwi bèepwiri? Ba jè còo pâ, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa mudà wà Pwiduée. Êco na, na rà jèe pâ nau cèiki naa gooé [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wâé] â é nama rà tèpa âboro na rà *târù na araé.

³¹ Napwa naa goo tèpa âboro kàra ê Ba Isaraéla, âna rà mudàra é naèà, ba na é nama rà târù na ara Pwiduée. Êco na càra caa pâmari.

³² Â gorodà? Ba rà imudàra ma rà târù, gée goro é pâ na wakè kàra, â càcaa gée goo é cèiki kàra [naa goo Pwiduée]. Â cigòtù àrà, naa goro i atù, pwi a nama jè tûu.

³³ Ba jèe wii naa na Tii Pwiciri é popai bëeni kà Pwiduée:

Gà còo ma gà tère!

*Go tòpò naa *Siona,*

[naa napò pwiciri]

pwi Atù na wâdé,

pwi Atù na mwù.

O cigòtù â

tèpa cicarao.

Rà tûuboo awé

gée goo Atù kôo-bà!

Rà piétò awé†

tâpé na cèiki;

na pûra naa goo

pwi Atù kôo-bà.

Ésaïe 8.14; 28.16

10

¹ Tèpa béed naa goo Kériso, dau nùmoo na rà udò wà tèpa *Juif, é Ba kôo, [ma tâa târa é *âji wâro]. Â wâé kaa pwiri é pwâra pwapwiciri kôo tà Pwiduée.

^{9:20} Ésaïe 29.16, 45.9 ^S ^{9:20} Muru na pwa—Grec: *Pala na pwa {goro puu}*. ^{9:21} Jérémie 18.6 * ^{9:22} Tèpa âboro êpâ—Grec: *Tâpé na wâdé na ténoorà.* ^{9:25} Osée 2.25 ^{9:26} Osée 2.1 ^{9:27} Ésaïe 10.22-23 ^{9:29} Ésaïe 1.9 ^{9:32} Ésaïe 8.14 ^{9:33} Ésaïe 28.16; 1 Pétèru 2.6 † ^{9:33} Rà piétò awé—É, *O câgo caa panuàrà.* Grec: *O càra caa kamu.*

²⁻³ Ba go tãmogòori bwàti pâ, nùmarà na rà pâra wiâ Pwiduée. Êco na càra caa tãmogòori ê naigé kà Pwiduée, târa ma é tòpò pinaanapò naa nabibiu kà tèpa âboro ma wàé. Â tàutàra goro ê naigé kèe, â rà nye pâra wiàra, ê naigé kàra. Â rà ipwadàra [ba na rà pitère dàra ê *Naèà kà Moosé.]

⁴ Êco na nabàni, âna jèe piticèmuru naa goo ê Naèà. Wàrapwiri, gée goo wà Kériso. Ba wà tàpé na rà cèikí naa gooé, âna [é tòpò pinaanapò wà Pwiduée, naa nabibiu kàra ma wàé, â] é cau nama rà tèpa âboro na rà *târù na araé.

Rà udò diri tàpé na rà todà Pwi Ukai

⁵ Béaa, âna ê naigé ma jèe târù na ara Pwiduée, âna, na jèe pâra wiàra ê Naèà. Â é ina wà Moosé, pâ: *Ê Naèà, âna é naa wâro, tà pwina é pitère dàra diri é pâ na autûâri, na wâna. Lévitique 18.5*

⁶ Êco na nabàni, âna jèe *târù na ara Pwiduée gée goro ê cèikí kâjè [naa goo wà Kériso]. Â o càcaa mwa caa pâri ma jèe pitawèerijèe pâ: «Wàilàapà, na o too naa *napwéretòotù?» ba na é naa boome darijèe [*pwi a pa-udòjè. Ba é jèe nye boome] wà Kériso.

⁷ Â o câjè caa pitawèerijèe mwara pâ, «O wàilàapà, na boo naa na aubà *?» ba na pawâro còwâ wà Kériso. Ba é jèe nye too.

⁸ [Â é pame darijèe ê pai udò kâjè.] Â wâdé co na jèe cèikí naa gooé.

Wàé kaa é popai na bà picémara. Ba é jèe nye ina Moosé mwara, naa na *Tii Pwicíri pâ: *Napwa é popai, âna é tãmwünyabwerigà. Ê tãa pwâgà, â é wâna pwâranûmagà. Deutéronome 30.14*

⁹ Ba wiàna gà inapàpari goro pwâgà, pâ, wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai, â wiàna gà cèikí, gée na âji pwâranûmagà, pâ, é pawâroé còwâ wà Pwiduée gée na aubà, â gà o udò. [Â o tãa tâgà é *wâro dàra gòiri jaaé.]

¹⁰ Ba wiàna gà âji cèikí naa gooé, ma inapàparié, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàu ma wàé, â] é nama gà pwi âboro na gà târù na araé, â é pa-udògà.

¹¹ Ba jèe wii naa na Tii Pwicíri pâ: *Rà mwa piétò* wà tèpa âboro na rà cèikí naa gooé. Ésaïe 28.16*

¹² Â [wâna é popai bèepwiri, âna] nye ticè nadàpà wà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nye caapwi co Pwi Ukai kâjèe diri, â é naa, naa goro piticèmuru naa goo, é aupwényunyuaâri kèe, ba kà diri tàpé na rà todèe.

¹³ Ba wâra na jèe wii mwara naa na Tii Pwicíri pâ: *Wà diri tàpé na rà todà Pwi Ukai, âna rà o udò. Joël 3.5*

Picémara é Picémara Wâdé

¹⁴ O wànau târa cèe pai todà wà Pwi Ukai, wiàna câjèe caa cèikí naa gooé? Â o wànau târa cèe pai cèikí naa gooé, wiàna câjèe caa tère cèe popai gooé? Â o wànau târa cèe pai tère, wiàna ticè na inapàparié?

¹⁵ Â o wànau târa cèe pai inapàparié, wiàna ticè cèna cùrué ma é ina? Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicíri pâ: *Pwényuâa é pai tèpeaa kà tàpé na rà inapàpari é pinaanapò, wàilà na rà picémara é picémara na wâdé. Ésaïe 52.7*

¹⁶ Â càcaa po wàilà diri [tèpa Juif] na rà pitère dàra é *Picémara Wâdé. Ba é ina wà *péroféta Isaia, pâ: *Pwi Ukai, Pwiduée, wàilàapà na cèikí naa goo popai kâbà? Ésaïe 53.1*

¹⁷ Ũu, jèe cèikí, naa goo pai tère kâjèe Picémara Wâdée goo wà Kériso. Â jèe cèikí naa goo, ûna rà picémara.

¹⁸ Â napwa mwara naa goo tèpa Juif, âna gona càra caa tère é popai bèepwiri? Akaé. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicíri pâ:

Jèe nye picémara pitiri

é popai bèepwiri.

Rà tère pitiri gòropuu diri.

Psaume 19.5

¹⁹ É, gona càra caa tãmogòori i popai? Akaé! Ba wà Pwiduée, âna jèe tàmara ina béaa, na é naigé mee wà Moosé, pâ:

Go nama guwà piboo,

goo pàrà tàpé.

10:5 Lévitique 18.5 **10:6** Deutéronome 30.12-14 * **10:7** Aubà—Grec: *Oolaa* ('Abîme'). Còo Auinapàpari naporomee
9. **10:11** Ésaïe 28.16 † **10:11** *Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuâra.* Grec: *O càra caa kamu.* **10:12** Apostolo 15.9
10:13 Joël 3.5 **10:15** Ésaïe 52.7 **10:16** Ésaïe 53.1 **10:18** Psaume 19.5 **10:19** Deutéronome 32.21

[Go paari wâdé kôo
tâ pâra têpa Ba.]
Câra caa Ba kôo.
Â câra tâmogôorio.
Guwà o putâmu
naa goo tâpéebà.

Deutéronome 32.21

20 Â wà Isaia, âna câé caa piwâ, na é ina é popai bèeni, me gée jaa Pwiduée, pâ:

Câra caa mudòo,
â rà jèe pâmariô.
Câra caa todòo,
â go jèe ipaario târa.

Ésaïe 65.1

21 Â wà Pwiduée, âna é ina mwara goo têpa *Isaraéla, pâ:

Go tu pâ goro du îô,
dâra é Ba bèepwiri,
diri pâ tòotù.
[Go paari pwâranîmoo.
Â câra caa medario.]
Ba dau gòo pûrurà.
Câra caa pitêre dòo.

Ésaïe 65.2

11

Câé caa naa càuè tà têpa Juif

¹ Pwiri na jè ina pâ wânau? Gona wà Pwiduée, âna é nye naa càuè târa é Ba kêe, wà têpa *Juif? Bwa! Ba wâgo, âna go pwi Juif, pwi gòobàra *Abéraama, gée na wâao kà *Benjamin.

² Bwa, câé caa naa càuè târa é Ba kêe, wà Pwiduée, na é jèe nye mara pitòrigari béaa.

Ba guwà nye tâmogòori bwàti, ê pwina é ina wà *péroféta Élia, naa goo pwiibà. Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ, é piciapwâ tà Pwiduée, goro é Ba *Isaraéla.

³ Â é ina pâ: *Au, Pwi Ukai! Rà jèe tètâmwara têpa péroféta]gà. Â rà ténoori é pâ aupwa *ârapwailò tâgà. Â wâgo co, [na go pwi dâra péroféta] na go tà tâa. Â nûmarà mwara, na rà pòtâmwaraô. 1 Rois 19.10*

⁴ Â dà na é tòpi têe goo, wà Pwiduée? É ina têe pâ: *Akaé, rà bwaa nye tà tâa 7 000 têpa âboro kôo, na câra caa tùu jûrurà, na ara pwi nari duée, Baal*.* 1 Rois 19.18

⁵ Â nye tà ipaiwà nabàni. Ba pwa jè dâra é Ba Isaraéla, na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na kêe, wiâra é *pimeaari imudi kêe.

⁶ Â câé caa pitòrigarirà, gée goro é pâ tùâ kàra. Ba wiâna wàrapwiri, â é pimeaari kà Pwiduée, âna o càcaa é pimeaari, na é naa naa goro piticèmuru naa goo[†].

⁷ Pai ina wèe pâ wânau, é pwi bèepwiri? Wà têpa Juif, âna rà mudàra [é pinaanapô kàra ma wà Pwiduée] éco na [é aumaina goorà] âna câra caa pâmarié, ba gòo pûrurà; â éco tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée.

⁸ Ba jèe nye wii naa na é Tii Pwicîri pâ:

É papuurà wà Pwiduée,
ba na ticé na rà tâmogòori.
Â é nama rà bwi, ma rà kee.
Â rà nye tà ciburà wàrapwiri.

Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10

⁹ É ina mwara wà ukai *Davita, tà Pwiduée, pâ:

10:20 Ésaïe 65.1 **10:21** Ésaïe 65.2 **11:1** 1 Samuel 12.22; Psaume 94.14; Filipi 3.5 **11:3** 2 Rois 19.10,14 **11:4** 1 Rois 19.18 * **11:4** Baal—Pwi jèe duée kà têpa âboro na rà tâa napô Kanana, napô na rà popa wà têpa Isaraéla. Â wà pâra têpa Isaraéla, âna rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, â rà pwapwicîri tà Baal. **11:6** Galatia 3.18 † **11:6** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â wiâna gée goo pâ waké, â càcaa muru na naa wàrapwiri. Ba du àrailu muru na nye pi-ité. **11:8** Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10 **11:9** Psaume 69.23–24

Gà naa wârimuru
 tà tàpé na rà èpà.
 Rà pi-ija ma wâdo.
 [Rà iauri pâ wâdé.]
 O wâdé naa bii
 diri pâ pwiibà,
 ba na o pwêe
 naa na naigé,
 ba na rà tûu naa na.
¹⁰ Gà nama rà bwi
 ba na ticé na rà côo!
 [Gà naa târa diri
 pâ aré ma tòina.]
 O càcaa pa jiiirà.
 Rà o tòcùrà[‡]goo
 pai kakeri wêe!

Psaume 69.23–24

Tâpiri tà pàra Ba

¹¹ Ûna jè tère pwiri[§], â jè péa niimiri pâ, pwiri wà tèpa Juif, âna rà tûu dàra gòiri awé? Bwa; nye tàpo wàrapwiri naa na jè ji pàara co, ba na rà udò é pàra Ba, [ma tâa târa é *âji wâro jaa Pwiduée]. Â é pâ nau piboo é Ba Isaraéla.

¹² Ba, na càra caa pitère dà wà Pwiduée, â [càra caa tòpi diri é pâ aupwényunyuâari kée. Â] géé goo pwiri, â é dau *pwényunyuâari tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na, na rà mwa cau cimadó còwâ wà tèpa Juif. Â, na pwi tòotù-bà, âna o dau maina awé é aupwényunyuâari [ba kâjè diri].

¹³ Napwa naa goowâ, wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif, âna [wà Pwiduée, âna é cùruo me, ba na] go pwi *apostolo ba kâwâ. Â é waké bèepwiri, âna dau wâdé tîo.

¹⁴ Â, na go gére wàrapwiri, â o wâdé, ba rà o piboo tèpa jènereò, tèpa Juif, ba na rà o udò wà pàra tàpé géé goorâ.

¹⁵ Ba ùna é naa càuè târa wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâra pàra Ba, naani gòropuu, ma wâé. Â wiàna ée mwa tòpi còwâ tèpa Juif, â rà o pwacèwii tèpa bà, na rà wâro còwâ.

Naagà géé naa goro Ba kée

¹⁶ [Wiàna wà tèpa jojooro tèpa Juif, âna rà tèpa âboro kâ Pwiduée, â nye ipaiwâ mwara naa goo tèpa gòobàràrà. Ba pwacèwii é poloa.] Ba wiàna pwi jè ère na pàbéaa géé goo i poloa, âna naa tà Pwiduée, â diri é poloa, âna nye kée. Â nye pwacèwii mwara é upwâra. Ba wiàna é wâé, âna kâ Pwiduée, â é ditèe, âna kée mwara.

¹⁷ Ba é Ba Isaraéla, âna pwacèwii jè upwâra, na tòimiri goo, naa na aupwanapò kâ Pwiduée. Â é jèe tépàgà pàra ditèe. Â wâgâ, na câgâ caa pwi Juif, âna gà pwacèwii ditàra upwâra còpaaci. Â é naagà géé, naa goro upwâra na tòimiri goo. Ûna wàrapwiri, â wâgâ mwara, âna gà wâdo, é nûru é pwi upwâra bèepwiri. Â pwa câmagâ, géé na aupwényunyuâari kâ Pwiduée, na é ina béaa, na é *ipwataâboro tà Abéraama*.

¹⁸ Êkaa na gà cibwaa pi-ina kâgâ! Gà cibwaa niimiri pâ, gà wâdé jii é ditèe na tapàgâ. Ba càcaa wâgâ, na pa i pâ wâé, â é pâ wâé na rà popagâ!

¹⁹⁻²¹ Âjupâra pâ, é tépàgà pàra tàpé, ba càra caa cèikî. Â wâgâ, âna, é naagà géé, naa goro i upwâra, géé goro na gà cèikî. Â pwiri gà mwa ina pâ: «É jèe tépàgâ i ditèe, ba na wâgo, âna naaô géé, naa goro i upwâra.» Êco na gà ipwacòoco! Ba wiàna é tépàgâ é âji ditèe, â é péa pwacèwii mwara, naa googâ. Êkaa na go ina pâ, gà cibwaa pi-ina kâgâ!

²² Gà côo, wà Pwiduée, âna é nye wâdé ba kâjè. Êco na é pitèi ba gòdo tàpé na càra caa pitère dèe. Â é wâdé naa googâ, wiàna gà nye ciburâ pàra wiàra é pai wâdé kée. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â é péa tépàgàgâ, géé goo i upwâra.

²³ Pwiri wà tèpa Juif, âna rà o mwa wâjué còwâ, â rà cèikî naa goo Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â pwa pàtamee, ma é naarâ géé còwâ naa goro i upwâra.

‡ 11:10 Tòcùu—Dos courbé. § 11:11 Apostolo 13.46 § 11:11 Ûna jè tère pwiri... Grec: Go tawèeri pâ... 11:17 Êfésò 2.11-19 * 11:17 Dernière phrase—Grec: Pwa kâgâ géé goo é wâé. 11:22 Ioane 15.2,4

²⁴ Ba ùna é naagà géé, naa goro i upwâra na tòimiri goo, âna càcaa muru a pwa. Ba wâgà, âna gâ pwi ditâra upwâra còpaaci. Â napwa naa goo wâ tèpa Juif, âna rà tèpa âji ditâra, é upwâra, na nye tòimiri goo. Â dau ticéocé tà Pwiduée, ma é naarâ géé còwâ naa goro i upwâra.

Ée mwa udò é Ba Isaraéla

²⁵ Ûu, co tèpa bééò naa na nee Kériso, guwà cibwaa pi-ina kâwà! Ba dau wâru pâ namuru, na câguwà caa tâmogòori. Â nùmoo na guwà tâmogòori, é âji pai pwa goo wâ tèpa Juif, é muru na ia tàbinyiri† béaa.

Wâéni: Wiâna pàra tàpé, âna tàutâra na rà cèikî, éco na o càra caa ciburà wàrapwiri. Ba wiâra é cábawadé kà Pwiduée, â wâ pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà o medarié. Â, na rà cau me còwâ wâ tàpéebâ, â wâ mwara tèpa âji Juif, âna rà o tapoo cèikî còwâ‡.

²⁶ Â, na pàara-bà, âna é Ba Isaraéla, âna ée mwa udò. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai béeni kà Pwiduée, pâ:

*Ée mwa me géé *Siona
wâ pwi a pa-udòjè.*

Ée me ba na é tipi

tèpa gòobàra Iakobò§.

²⁷ *Go pacoò ma wàilà
auipwataâboro.*

*Go pwanauri pâ èpà,
pâ tûâ na rà pwa.*

Ésaie 59.20; 27.9

²⁸ Âjupâra pâ, wâru tèpa Juif na tàutâra goo é *Picémara Wâdé. Â rà jèe pâ nau tèpa cicara wâ Pwiduée. Â é pwiibâ, âna pâ nau wâdé ba kâwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Éco na wâ Pwiduée, âna é jèe pitòrigari tèpa Juif, ba na rà pwi Ba kèe. Â é ipwataâboro tà tèpa jojoororâ. Â dau wânümee târa.

²⁹ Ba câé caa pa còwâ é pwina é naa. Â câé caa naa càùé tà tàpé na é jèe todâra.

³⁰⁻³¹ Béaa, âna wâguwà, [na câguwà caa tèpa Juif] âna càcaa nùmawà goo Pwiduée. Ûna tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kèe*, â é naa tàwà. Éco na, [na jè tòotù, âna] ée mwa nye naa târa còwâ, é pâ wâdé kèe.

³² Â é jèe nama wàrapwiri, ba na é paari tàjè diri é pimeeari kèe.

Dau maina pimeeari kà Pwiduée

³³ Wâ Pwiduée, âna é dau maina ma pwényuâa awé! Â po dau maina é pimeeari kèe, ma é pâ wâdé na é pwa! Dau wâgoro ma wâdòiti jiijè, é autâmogòorimuru, ma auniimiri kèe! Wàilàapà, na tâmogòori é pâ autûâri kèe? Â wàilàapà, na tâmogòori é pai pwa goro pai waké kèe?

³⁴ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Wàilàapà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?*

*Wàilàapà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaie 40.13

³⁵ *Wàilàapà na naa tée cè muru,
ba na é pitòowâri tée
wâ Pwiduée Caa?*

Job 41.3

³⁶ Ba diri é pâ namuru, âna nye me géé gooé. Â nye wâé, na é pwa diri é pâ muru, ba kèe. Wâjaaé é pai maina ma muugère, dàra gòiri awé! Amen!

câmu goro pai wâro kâjè

† 11:25 Tàbinyiri—Secret. ‡ 11:25 Grec: Càcaa nùmoo na guwà niimiri pâ guwà tèpa tâmogòorimuru. Wâdé na guwà tâmogòori é auniimiri na tàbinyiri béeni: O gòò pûru é auwâru géé goo tèpa Isaraéla, tiagoo na rà tóme diri tàpé na càra caa tèpa Juif. 11:26 Ésaie 59.20–21 § 11:26 Iakobò—Pwi jojooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobò naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. 11:27 Jérémie 31.33–34 * 11:30–31 Tâu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kèe—Grec: Càra caa pitère dèe. 11:33 Ésaie 55.8–9 11:34 Ésaie 40.13; 1 Korénito 2.16 11:35 Job 41.3 11:36 1 Korénito 8.6

12

(Naporomee 12.1-15.13)

Árapwaaílò na wâro

¹ Tèpa béèò naa na nee Kériso, é dau meaarijè wà Pwidiúé, â é pwa pâ pwina wâdé ba kâjè. Géé goo pwiri, â go ilari jiiwà, géé na âji pwâranümoo, pâ, guwà pipanuâwà bamwara tée, ba na guwà pwacèwii é *árapwaaílò na wâro, na dau wâdé tée. Á wàé kaa pwiri é âji pwapwicíri, na pâri ma guwà naa tée.

² Guwà cibwaa ipwacèwii tèpa âboro gòropuu. Á guwà panuâwà tà Pwidiúé, ba na é tòotéri é pwâranümawà, [ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà]. Êpwiri, âna guwà o tàmogòori é câbawâdé kée, na pâri ma guwà pwa—na âjupâra, ma wâdé, ma tâbawée.

Jèpa naa tâjè jèpa âraimeai

³ Napwa naa goò, âna é naa tôo, naa goro piticèmururu naa goo, é pâ wâdé kée, wà Pwidiúé, [ûna é pitòrigario, ba na go pwi *apostolo kée. Êkaa na, o pâri ma] go jèpa ina tàwà jècaa, pâ: Gà cibwaa niimiri pâ pwamuru naa googà. Bwa, gà ipakìrigà, â gà pinünüma bwàti. Á gà pitèigà bwàti, wiàra é pai cèiki, na é naa tâgà wà Pwidiúé.

⁴ Gà côo, wâna naiijè, âna wâru é pâ na ére. Á é jèpa ére bèèpwiri, âna nye jèpa pi-itè wakè kàra.

⁵ Á wàrapwiri naa goojè, wàijè na jè wâru. Ba caapwi naiijè, na jèe caapwi ma wà Kériso. Á jèpa pwa é jèpa wakè kâjè.

⁶ Ba wà Pwidiúé, âna é jèpa naa tâjè é jèpa âraimeai, [ba na jè piênawéna kée].

Êkaa na wiàna é naa tâgà é wakè goro *péroféta, â wâdé na gà pwi a pa popai kée, wiàra é câmu goo cèiki'gà.

⁷ Á wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pitu tà pâra tàpé*, â wâdé na gà pitu tàra. Á wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pacámuri, â gà pacámuri.

⁸ Á wiàna gà pwi a pagòo pâra tàpé, â gà pagòora. Á wiàna gà pwi a-imeai, â gà naa, â gà cibwaa câmuri. Á wiàna gà pwi a-ipopa ba, â gà pwa, géé na âji pwâranümagà. Á wiàna gà pwi a pwa na wâdé ba kà pâra tàpé ma pitu tàra, â gà pwa naa na ipwâdéé.

Câmu kâra wâro kà pwi a cèiki

⁹ Napwa é pimeeari kàwà, âna wâdé na âji pimeeari. Guwà cibwaa gòmawà. Á wâdé na guwà èpâri ma miiri diri é pwina èpà, â guwà ciburà tâa goo é pwina wâdé.

¹⁰ Á guwà pimeeariwà, goro é âji pwâranümawà, ba guwà tèpa aéjii, naa na nee Kériso. Á guwà pipapwicíriwà.

¹¹ Guwà cibwaa pwaora, na guwà piênawéna kà Pwi Ukai. Á guwà tà tàcì, â guwà wakè ba kée, géé na diri é nii kàwà ma pwâranümawà.

¹² Guwà ipwâdéé, géé goo cèiki kàwà, naa goo é pwina é pwa, ba kàwà, wà Pwidiúé. Á wiàna é tèepaa mariwà é aré, â guwà pidâpwicáariwà, â guwà ciburà pwapwicíri.

¹³ Á wiàna wà tèpa cèiki bééwà, âna ticé tàra cé jè muru, â guwà naa tàra. Á guwà tòpi bwàti, tàpé na rà me mariwà.

¹⁴ Napwa naa goo wà tàpé na rà pwa tàwà na èpà, â guwà ilari jii Pwidiúé pâ, na é *pwényunyuáarirà. Úu, guwà ilari é aupwényunyuáari kée, â guwà cibwaa tojiirà.

¹⁵ Guwà ipwâdéé, ma wà tàpé na rà ipwâdéé, â guwà i, ma tàpé na rà i.

¹⁶ Guwà cibwaa pinadarù tèpa âboro. Á guwà pwa ma caapwi, é pai meaarirà kàwà, pwacèwii na, cau tèpa âboro na pwamuru naa goorà. Á guwà cibwaa ipwamainawà. Á guwà cibwaa niimiri pâ, guwà tèpa dau tàmogòorimuru†.

Tûa kâjè naa jaa pâ âboro diri

¹⁷⁻¹⁹ Wiàna pâri, â guwà mudàra, ma guwà wâro na pinaanapô, ma wàilà diri. Á guwà mudàra, ma guwà pwa é pwina wâdé, na ara diri pâ âboro. Tèpa âji béèò, guwà cibwaa pitòwâri tà pâra tàpé. Wiàna rà pwa tàwà na èpà, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwà é èpà na rà pwa tàwà. Á guwà panuâ tà Pwidiúé é pwiibà, ba wàé, na ée mwa tèi, ma pwa wârimuru tàra. Ba é ina wà Pwi Ukai, naa na *Tii Pwicíri pâ:

12:1 Roma 6.11,13; 1 Péteru 2.5 12:3 1 Korénito 12.11; Éféso 4.7 12:4 1 Korénito 12.12,27 12:6 1 Korénito 12.4-11; 1 Péteru 4.10-11 * 12:7 Gà pwi apitu tà pâra tàpé—Wàèpwiri pai ina wàra Dikona. 12:10 1 Péteru 1.22 12:12 1 Tésalonika 5.16-18 12:13 Hébéru 13.2 12:14 Mataio 5.44; 1 Korénito 4.12 12:16 Proverbes 3.7 † 12:16 É. Á wâdé na guwà caapwi. Guwà ipakíriwà. Guwà pwa é pâ wakè, na càcaa nîma wà pâra tàpé, na rà pwa. Guwà cibwaa ipwamainawà, â guwà cibwaa niimiri pâ guwà tèpa dau tàmogòorimuru. 12:17-19 1 Tésalonika 5.15 12:17-19 Deutéronome 32.35; Mataio 5.39

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri,
[tà tàpé na rà pwa na èpà].
Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é túâ kàra.*

Deutéronome 32.35

²⁰ Â jèe wii mwara naa na é jè ère na Tii Pwicîri pà:

*Wiàna é copwa
wà pwi a pièpàrigà,
â gà naa cè èe.
Na nîmee na é wâdo,
â gà naa cè wâdoocé.
[Â é pai kamu kêe]
âna o dàuru ânye tòo,
na tâa gòro pûrué.*

Proverbes 25.21-22

[Â wâguwà, âna wâdé na guwà pwa é pwiibà.]

²¹ Â guwà cibwaa nama pièdò è èpà. Â wâdé na guwà pièdò jii è èpà, goro é pwina wâdé.

13

Pitêre dà tèpa pitûâ kâra napô

¹ Guwà pitêre dà tàpé na tâa gòrà è pitûâ naa na napô. Ba wiàna rà pitûâ, âna wà Pwidiuée, na é tòpòrà. Ba nye ticé na é pitûâ, wiàna câé caa naa tàrù tée, wà Pwidiuée.

² Wà pwina tàutée dàra pitêre dàra é pâ naèà, âna é cicara é pwina é tòpò wà Pwidiuée. Â wà pwiibà, âna ée mwa tòpi é wârimuru kêe.

³ Wiàna jè pwa é pwina wâdé, â o càcaa wâgotâjè, goo tàpé na rà pitûâ kâjè. Êco na, wiàna jè pwa na èpà, â o nye wâgotâjè goorà. Êkaa na, gà pwa na wâdé, ba na o wâdé tàra wâgà.

⁴ Ba wà tèpa pitûâ, âna rà pwacèwii tèpa ênawéna kà Pwidiuée. Â é waké kàra, âna, na rà pitu tâgà ma gà pwa na wâdé. Â pwa tàrù kàra, ma rà pwa wârimuru tâgà. Ba wâépwiri mwara pwi waké na é naa tàra wà Pwidiuée.

⁵ Êkaa na, wâdé na gà pitêre dàra, ba na o câé caa putâmu naa googà, wà Pwidiuée. Â jèpwi mwara: Gà tâmogòori, naa na *pwâratûra-nigée-googà, pâ, é pitêre dàra, âna wâdé ma *tàrù.

⁶ Wâdé mwara, na gà naa é mwani wâripû. Ba wà tàpé na rà tòri é mwani, âna wà Pwidiuée, na é naa tàra é waké bèépwiri.

⁷ Â gà naa tà pàra tàpé é pwina gà nye pitôowâri tàra. Wiàna é wâripû, â gà wâri. Â wiàna é pitêre dàra, â gà pitêre dàra. Â wiàna é ipakîri, â gà ipakîrigà.

Pimeari âna Naèà kâjè

⁸ Wiàna pwa kéredi'gà, â wâdé na gà wâri wâi. Êco na nye pwa jè caapwi muru na càcaa pâri ma gà wâri diri—âna é pimeari! Ba wâdé na gà ciburà meari pàra tàpé. Â wiàna gà wârapwiri, â gà nye pitêre dàra bwàti, é *Naèà.

⁹ Wâru é pâ autûâri, wâna é Naèà. [Wàilà-ni pàra pwi]:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tétâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;*

Gà cibwaa iari é neemuru pàra tàpé.

Exode 20.13-17

Ê ère diri é pâ autûâri bèeni, bau diri é pàra pwi, âna caatâa, naa na é caapwi popai bèeni, pà:

Gà meari tèpa âboro†, pwacèwii é pai pimearigà còwâ.

Lévitique 19.18

12:20 Proverbes 25.21-22; Mataio 5.44 **13:1** Proverbes 8.15; Tito 3.1 **13:3** 1 Pétré 2.13-14 **13:6** Mataio 22.21

13:8 Mataio 22.39-40; Jacques 2.8 **13:9** Exode 20.13-15,17; Deutéronome 5.17-19,21 * **13:9** Gà cibwaa mura—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagêe pâ popai bèeni: Â gà cibwaa ina cè popai na pwà, naa goo cè pàra âboro. † **13:9** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwînyabwerigà, é, pwi jèneregâ.

¹⁰ Ba wiàna jè meari cè pwi jèpwi, â jèe nye po dau pwacôé ma jè pwa tée é pwina èpà! Êkaa na, wiàna jè meararà, â jè pitère dâra bwàti é Naèà.

Wârori wâro na é pwéelaa

¹¹ Guwà tàci, [â guwà wârori bwàti é pwina go tàgére ina tàwà]. Guwà tâmogòori bwàti é pàara na jè gère wâro na. Ba ée jèe pâmwünyabwerijè é tòotù, na ée mwa bàra pa-udòjè na wà Pwiduée, [â é naa tâjè é *âji wâro jaaé].

Béaa, na jè mara cèiki naa goo Kériso, â é tòotù bèepwiri, âna é bwaa wâiti. Â nabàni, diri na pâ tòotù, âna ée jèe dau pime mwünyabwerijè.

¹² Ba é ne, âna ée jèe nabwé, â ée jèe égòdò i tòotù.

Êkaa na, wâdé na jè patâjii é pâ tûâ na èpà, na jè pwa naa ne. Â jè popa é neemuru paa, târa wakè na pwaa.

¹³ Wâdé na guwà wârori é wâro na târù ma wâdé, naa na pwéelaa. Guwà cibwaa dau wâdo ma ija; â guwà cibwaa ipuu imudi ma pâra tàpé; â guwà cibwaa pièbà, ma iputàmù.

¹⁴ Â wâdé na guwà caapwi ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma é pwacèwii é ârabwée na é wâgoowà. [Guwà ciburà pitère dèè] â guwà cibwaa nama popawà é pâ cábawâdé kâwà, ba na guwà pwa pâ tûâ na èpà.

14

Jè meari tèpa béjè na càcaa mwü cèiki kâra

Cibwaa pitèrà

¹ Gà tòpi diri tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai. Ipaiwà mwara naa goo wà tàpé na càcaa mwü bwàti é cèiki kâra. Â gà cibwaa pitèrà ma pi-inarà.

² Pwiri wâgà, âna péa wâdé tâgà diri é pâ utimuru. Êco na wà pwina càcaa mwü é cèiki kèe, âna pwiri câé caa uti é noo kâra macii*.

³ Â gà cibwaa pi-inaé ba èpà. Â wà pwiibà, âna é cibwaa pitègà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é nye cau tòpiwà diri.

⁴ Wâgà wâa, ma gà pitèi é pwi ênawéna kâ pwi jèpwi? Ba nye wàco pwi ukai kèe, na ée mwa pitèi, wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà†. Â ée mwa nye pitu tée, ba na é pwa pwina wâdé.

⁵ Wârapwiri naa goo tàpé na rà niimiri pâ, nye pwa jè tòotù na pwicîri. Â wà pâra tàpé mwara, na rà niimiri pâ, êdiri pâ tòotù, âna ipaiwà. Ba wâdé na rà nye jèpa piwéaari, é jèpa auniimiri kâra; â na rà jèpa cimwü naa goo.

⁶ Wà tàpé na rà picâdârù‡ é tòotù, âna rà wârapwiri, ba na rà papwicîri Pwi Ukai Pwiduée. Â wà tàpé na rà ija diri é pâ utimuru, âna rà nye wârapwiri mwara, ba na rà papwicîri. Â rà ipwaolè tée diri goo. Â wà tàpé na càra caa uti é noo kâra macii, âna rà pwa mwara bèepwiri, ba na rà papwicîri wà Pwiduée. Â wailà mwara, âna rà pwaolè tée.

Jè wâro ba kâ Pwi Ukai

⁷ Câjè caa piwâro ba kâjè co, â câjè caa bà ba kâjè co.

⁸ Ba wiàna jè wâro, â wâdé na jè wâro ba kâ Pwi Ukai: Â wiàna jè bà, â jè bà ba kèe. Ba naa na wâro, ma naa na é bà, âna jè tèpa ênawéna kâ Pwi Ukai.

⁹ Ba wà Kériso, âna é bà, â é wâro còwâ gée na aubà, ba na é pwi ukai kâ tèpa bà, ma tèpa wâro.

¹⁰ Êkaa na, wà tàpé gée goowà, na rà pitèi tèpa cèiki béerà, â wâdé na rà coo! Â ipaiwà naa goo tàpé na rà niimiri pâ mwü é cèiki kâra—na rà cibwaa ipwatétéri tà pâra tàpé. Üu, guwà nabwé! Ba jè mwa cau cima diri, ara Pwiduée, naa na é aupitèimuru kèe§.

¹¹ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

Wâéni popai kôo,

wâgo Pwi Ukai

na go naa wâro.

Go ina ba gòo:

13:10 1 Korénito 13.4-7 **13:11** Êféso 5.14; 1 Tésalonika 5.6-7 **13:12** 1 Ioane 2.8 **13:13** Luka 21.34; Êféso 5.18

13:14 Êféso 5.11 **14:1** Roma 15.7 **14:2** Genèse 9.3-4 * **14:2** Câé caa uti noo kâra macii—Grec: *É ija doromuru co.* (Còo nee tii 21.) Wâru pâ naèà kâ tèpa Juif naa goro é utimuru. Êco na é tipijè wà Kériso gée goo diri é pâ pwiibà. **14:3** Kolosé 2.16 **14:4** Mataio 7.1; Jacques 4.11-12 † **14:4** Wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà—Grec: *Wiàna é coo, é wiàna é tûu.*

14:5 Galatia 4.10-11 ‡ **14:6** Picâdârù—*Faire une distinction.* **14:8** Galatia 2.20 **14:10** 2 Korénito 5.10 § **14:10** Grec: *Â wâgà, âna gorodà na gà pitèi tèpa aèjii'gà? É, wâgà, âna gorodà na gà ipwatétéri tà tèpa aèjii'gà? Ba jè mwa cau coo naa na aupitèimuru kâ Pwiduée.* **14:11** Ésaie 45.23; Filipi 2.10-11

*Rà o cau me dòo
tùu jùrurà arao,
pwamaina neeò,
wàgo Pwiduée.*

Ésaie 45.23

12 Ba [o mwa pwa ê tòotù, na] ée mwa todàjè wà Pwiduée, ba na jè jèpa ina tée jècaa ê âjupàra kàra ê pà tûâ kâjè jècaa.

Cibwaa nama rà pwa na èpà

13 Jè cibwaa tà ciburà pitèi ma pi-ina pwi jèpwi. Wàdé na gà taa goo pai niimiri bèepwiri, pà, ticè jè muru cèna gà pwa, cèna ténoori ê cèikí kà pwi béégà, ma nama é pwa na èpà.

14 Napwa naa good, àna é jèe nye inapàpari tóo wà Pwi Ukai Iésu, pà, nye ticè utimuru na pwicíri tãjè. Êco na wà pwi jèpwi, àna wiàna é niimiri pà, pwicíri é jè utimuru, à nye pwicíri ba kée.

15 À wiàna gà tubaèpà tà pwi a cèikí béégà, goro é utimuru na gà ija, à jèe càgà caa wàro wiàra é pimeaari; à é pai ija'gà, àna càcaa wàdé. Ba wà Kériso, àna é bà ba kée mwara.

16 Pwiri gà tãmogòri pà, é pwina gà pwa, àna muru na càcaa pwicíri. Êco, na càcaa wàdé na pinabaèpà [è nee Kériso]*, géee goo é pà tûâ'gà.

17 Ê ija ma wàdo, àna càcaa àjimuru, [ba kâjè tèpa ênawéna] naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Ê pwina àjimuru, àna é wàro na *târù [na ara Pwiduée] bau é pinaanapò ma ipwàdé, na é naa tãjè é Nyuâaè Pwicíri.

18 Wiàna gà wàrapwiri, pai piênawéna'gà, ba kà Kériso, à o wàdé tà Pwiduée wàgà. À o wàdé tà tèpa àboro mwara wàgà.

É pame pinaanapò

19 Gà pwa é pà muru na o pame é pinaanapò, bau é pà muru na o pagòo é cèikí kà tèpa béégà.

20 À gà cibwaa tubaèpà é wakè kà Pwiduée, goro é utimuru'gà! Àjupàra pà, go tàgèe ina pà, diri é pà utimuru, àna wàdé ba kâjè. Êco na càcaa wàdé, wiàna diri é pà utimuru na gà ija, àna ténoori é cèikí kà pàra tãpè, ma nama rà pwa na èpà.

21 Êkaa na, wàdé na gà cãmuri, cè pai ija ma wàdo'gà. Gà cibwaa ténoori é cèikí kà pwi béégà goo cè pwina gà ija ma wàdo—wiàna noo kàra macii, é wiàna dipàa.

22 À gà cibwaa inapàpari imudi, é auniimiri'gà naa goo pwiri. Gà pwàniri pwiri, ba na o nye wàco Pwiduée na còo.

Napwa naa googà, à o cidòri nyuâagà, wiàna ticè na piigà†, naa na pà tûâ'gà ma auniimiri'gà.

23 Êco na, wiàna gà piwà naa goo pai ija'gà é jè muru, à [wàdé na càgà caa ija. Ba] wiàna gà ija, à gà jèe còobè jii é aucèikí'gà. À gà pwa na èpà, à ée mwa tègà wà Pwiduée.

15

Jè ipwacèwii Kériso

1-2 Jè cibwaa wàro ba kâjè co. Wàjè na mwù é cèikí kâjè, àna wàdé na jè pidàpwicàarijè goo pàra tãpè na càcaa mwù é cèikí kàra. À jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wàdé tãra, à jè pitu tãra, ma pagòo cèikí kàra.

3 Ba [jè pàra wià] Kériso, na càé caa wàro ba kée co. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicíri pà: *Na rà tányirigà, àna rà tányiriò.* Psaume 69.10

4 Êdiri pà popai naa na Tii Pwicíri, àna jèe tãmara wii, ba na pacãmurijè. Ba rà pagòojè, ba na maina cèikí kâjè, na pàara na jè bwaa pitapacíri, naa na pidàpwicàarijè, i pà auinabéaa kà Pwiduée.

5 Ba é pidàpwicàari bau é ipagòo, àna me géee goo Pwiduée. À wàdé na é nama guwà caapwi, naa na pwàranúma ma auniimiri kàwà, pwacèwii é tûâ kà Kériso Iésu.

6 À géee goo kaa pwiri, à guwà o capai pwamaina Pwiduée, wà pwi caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

7 Guwà pitòpiwà bwàti, wàra pai tòpiwà kà Kériso. À wàrapwiri, à [wà tèpa àboro, àna rà] o pwamaina wà Pwiduée.

14:14 Apostolo 10.15; Tito 1.15 14:15 1 Korénito 8.11-13 * 14:16 Pinabaèpà é nee Kériso—é, Pinabaèpàgà. 14:19
Roma 12.18, 15.2 14:20 1 Korénito 8.13 † 14:22 Ticè na piigà—é, Ticè na pitòtigà goo, é pwàratira-nigèe-googà. 15:1-2
1 Korénito 10.24,33 15:3 Psaume 69.10 15:4 2 Timotéo 3.16 15:7 Roma 14.1

É me wà Kériso ba kà diri tèpa Ba

⁸ Go ina tàwà pà: Wà Kériso, âna é me naani gòropuu, ba na é pwi ênawéna kà tèpa *Juif. Â é paari pà, wà Pwiduée, âna é pacoo é pà auinabéaa kée tà tèpa jojoorojé.

⁹ Â wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pwamaina Pwiduée mwara, gée goro é pai wâdé kée ba kàra. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pà:

*Go o nyabiri dò;
pwamaina neegà
naa nabibiu kàra pà Ba.*

Psaume 18.50

¹⁰ Â jèe wii mwara naa na jè ére, pà:

*Guwà cau ipwàdé,
wâguwà pà Ba.
Guwà cau nyabiri
mara Ba kée,
pwi Ba kà Pwiduée.*

Deutéronome 32.43

¹¹ Â jèpwi mwara, âna:

*Pwamaina Pwi Ukai,
tèpa âboro diri.
Guwà nyabiri dò
é pwényuâa kée,
wâguwà pà Ba!*

Psaume 117.1

¹² Â é ina mwara wà *péroféta Isaia, pà:

*Ée mwa cimadò
pwi gòobàra Jesse*.
É mwa pitûa wàé
kàra diri pà Ba.
[Nye gée gooé kaa,
pà aupwényunyûari,
na me gée goo Pwi Ukai.]
Nye majoroé wàé
na rà cèikî naa goo.*

Ésaïe 11.10

¹³ Ba wà Pwiduée na é naa tâjé é cèikî, na jè bwaa tapacîri diri pà wâdé na ée mwa naa tâjé. Wâdé na é nama guwà tâbawée, naa na pinaanapô ma ipwàdé, gée goro é cèikî kàwà naa gooé. Â, na wàrapwiri, â o maina too é cèikî kàwà, naa na pai tapacîri kàwà, gée goro é pàtamara é Nyuâaé Pwicîri.

É piênawéna kà Kériso wà Paulo

¹⁴ Ico tèpa béèd naa goo Kériso, âna go tâmogòdori pà, guwà tèpa âboro na guwà wâdé. Â guwà tâmogòdori bwàti [é pai wàrori é wâro na *tàrù]. Â pâriwà ma guwà pipacâmuriwà naa na.

¹⁵ Êco na, naa na é tii bèeni, âna câgo caa piwà, na go taniimiri tàwà é pà pwina guwà jèe picòo. Ba wà Pwiduée, gée goro é *pimeaari imudi kée,

¹⁶ âna é pwa ma go pwi ênawéna kà Kériso Iésu, ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Go jèe pame tàwà é *Picémara Wâdé, ba na guwà tèpa uràpàra tà Pwiduée, na wâdé ba kée. Â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kée, goro é Nyuâaé Pwicîri†.

¹⁷⁻¹⁸ Â go nye dau ipwàdé kaa, gée goo é wakè kôo ba kà Pwiduée. Â câgo caa pi-ina kôo goro cè pàra muru, â go nye ina co é pwina é nama go pwa wà Kériso, ba bu caapwi ma wâé. Â é nama rà pitère dà Pwiduée, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, gée goro é pwàratùra ma tûâ kôo.

15:8 Mataio 15.24 15:9 Psaume 18.50; Apostolo 3.25 15:10 Deutéronome 32.43 15:11 Psaume 117.1 15:12 Ésaïe 11.10; Auinapàpari 5.5 * 15:12 Jesse—Caa kà ukai Davita, pwi jojooro Iésu Kériso. (Còo Mataio 1.1-6 ma Apostolo 13.22.) 15:16 Roma 1.5, 11.13 † 15:16 Dernière phrase—é, Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é nama é pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, é pwi àrapwaaìlò-bà.

¹⁹ [É pwa ma tèepaa gooò] è pâ câmu kêe, naa na è pàtàmara è Nyuâaê Pwicîri—è pâ muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â tapoo gée *Iéruusaléma, tèepaa naa na ére Illyrie, âna go jèe picémara pitîri è Picémara Wâdé goo Kériso.

²⁰ Êpwiri è wakè kôo na dau wâdé tôo—è pai picémara kôo è Picémara Wâdé, naa na pâ ére napô, na càra caa mu tère è popai goo Kériso. Ba câgo caa bari naa goro è paaé na é jèe tòpò pwi jèpwi[‡].

²¹ Ba go pâra wiâra è pwina wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe càra caa tère
cè popai gooé;
Jèe càcaa piwâ tàra
[Picémara Wâdé].
Rà mwa cau còoé,
ma tâmogòori [Pwi Ukai].*

Ésaie 52.15

Gére pâra kà Paulo

²²⁻²³ Wâru pâ pâara na nümoo na go pâ na caiwâ, êco na é ciburâ paèrào è wakè bèepwiri. Â nabàni, âna go jèe tubanabwé è wakè kôo naa na napô bëeni.

²⁴ Â go jèe niimiri pâ, wiâna go o jèe pâra naa Espagne, â go bwaa tàpo coo jaawâ [na *Roma]. Ba o wâdé tôo na wàrapwiri. Â gée na càùé, â guwâ o mwa pitu tôo, naa na gére pâra kôo.

²⁵⁻²⁶ Nabàni, âna go pâra naa Iéruusaléma, ba go pame è âraimeai, na rà naa wà tèpa cèikî wâ Macédoine ma Akaïe, na càra caa tèpa Juif. Ba [rà ilari jiio pâ, na go pame è] âraimeai kâra tà tèpa Juif na rà cèikî naa goo Iésu, na rà wâ Iéruusaléma. Ba wâjaa tapéebâ, âna bwaa wâru na ticé neemururâ.

²⁷ Rà nye dau ipwâdéé kaa wà tèpa Macédoine ma Akaïe, na rà pitu tàra goro pâ neemururâ. Ba rà jèe dau tòpi è pâ aupwényunyuâari, naa na pwâranûmarâ, gée goorâ.

²⁸ Wiâna go naa diri tàra [i mwani] â go mwa pâ jaawâ, na go pâra naa Espagne.

²⁹ Â go jèe tâmogòori pâ, go o papaé tâwâ, è aupwényunyuâari na tâbawêe, gée goo Kériso.

Guwâ pwapwicîri kôo

³⁰ Tèpa béèò naa goo Kériso, go pi-ilawâ, pâ, na guwâ ciburâ gòo goro pwapwicîri tà Pwiduée ba kôo. Ba jè pitànaima naa na cèikî, naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso, â naa na é pimeeari, na é naa tâjè è Nyuâaê Pwicîri.

³¹ Guwâ pwapwicîri, ba na rà o cibwaa tubaèpâ tôo wâ tàpé *Judée na tàutàra dàra cèikî naa goo Kériso. Â guwâ pwapwicîri mwara ba kà tèpa cèikî naa Iéruusaléma, ba na rà o tòpi bwâti è bèpitu na go pa pâdarirà.

³² Â gée na càùé, â wiâna nûma Pwiduée, â go o medariwâ naa na ipwâdéé. Â o pâri ma go tàpo nao jaawâ.

³³ Wâdé na wâ Pwiduée, wâé na é naa pinaanapô, âna é tâa jaawâ diri! Amen!

16

Ipwabwâcu kà Paulo

¹ [Guwâ tòpi bwâti] wâ Fébéé^{*}, tô aéjii kâjè naa na nee Kériso. É tô dikona kâra wâra pwapwicîri wâ Cencrées[†], â é tô ilari na wâdé.

² Â, guwâ tòpié bwâti, naa na nee Pwi Ukai, wâra pai pwa kâjè, wàjè tèpa cèikî. Â guwâ pitu tée, naa na diri pâ muru, ba, wâé, âna po dau wâru tàpé na é pitu tàra, tiagooò mwara.

³ [Wâru tàpé naa jaawâ, na nümoo na] guwâ ina tàra mwara è bwâcu kôo:

Tà [du duadà] Priscille ma Aquilas, na bà wakè naima ma wâgo ba kà Kériso Iésu.

⁴ Wâ du è-bâ, âna càru caa piwâ, na ru naa diri, tiagoro na ru naa è wâro kâru, ma ru pitu tôo, â dau wânümoò tàru. Â rà nye còoinaru mwara diri pâ wâra pwapwicîri, kà tàpé na càra caa tèpa *Juif;

⁵ Târa diri tèpa cèikî na rà gére ipitiri naa na pwârawâ kâru;

15:20 2 Korénito 10.15-16 ‡ **15:20** 2e phrase—Ba càcaa nûma Paulo, na é pa ba kêe, è wakè kà pwi jèpwi. **15:21** Ésaie 52.15 **15:22-23** Roma 1.13 **15:25-26** 1 Korénito 16.1-4 **15:25-26** Apostolo 24.17; 1 Korénito 16.1; 2 Korénito 8.1, 9.2,12 **15:27** 1 Korénito 9.11 **15:29** Roma 1.11 **15:30** 2 Korénito 1.11; Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1 * **16:1** Fébéé—Pwiri wâé na é popa pâ è tii bëeni kà Paulo tà tèpa cèikî wâ Roma. † **16:1** Cencrées—É ville na é pwi auccoò wânga kâra ville Korénito. **16:3** Apostolo 18.2

Tà pwi béèò, Épénète, na é pwi a mara cèikí naa goo Kériso, na province Asia;

⁶ Tà Maria, na é po dau wakè ba maina, ba kàwà;

⁷ Tà Andronicus ma Junias, tupédu jènereò, na bà tâa na karapuu naima. Ru tupédu *apostolo na dau pwamuru naa gooru, â ru tupédu a mara cèikí jiiio;

⁸ Tà Ampliatus, pwi âji béèò, naa na nee Pwi Ukai;

⁹ Tà Urbain, na bu piwakè naima ba kà Kériso;

Tà pwi âji béèò Stakis;

¹⁰ Tà Apellès, na é paari bwàti pâ, pwi âboro *târù, kà Kériso;

Tà tàpé na pwârâwâ kà Aristobule;

¹¹ Tà pwi jènereò, wà Hérodione;

Tà tàpé na pwârâwâ kà Narcisse, na rà cèikí naa goo Pwi Ukai;

¹² Tà du ilàri Trifène ma Trifose, na ru dau wakè ba maina ba kà Pwi Ukai;

Tà tô âji béèò Perside, ba wà tóobâ mwara, âna é po dau wakè ba maina, ba kà Pwi Ukai;

¹³ Tà Rufus, pwi énáwéna kà Pwiduée na pwamuru naa gooé, ma tà tô nyaa kée, na é pwacèwii na é tóo nyaa kôo;

¹⁴ Tà Asincrite, ma Flégon, ma Hermès, ma Patrobas, ma Hermas, ma wà pàra tèpa bééjè naa goo Kériso, na rà wâjaarà;

¹⁵ Tà Filologue ma Julius;

Tà Néré ma tò naigé kée, Olimpas, ma wàilà diri tèpa cèikí, na wâjaaru.

¹⁶ Wâguwà diri, âna wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â wàilà diri tèpa wàra pwapwicíri kà Kériso, âna rà panuâ paé mwara é bwàcu kàra tàwà.

Bénabwé popai

¹⁷ Tèpa béèò naa na nee Kériso, [pwa jè muru na nùmoo na go bwaa ina tàwà]: Guwà ipwacòoco wà tàpé na rà tadàrù é picaatâa kàwà, â na rà cicara é popai na guwà jèe tópi. Â rà pwa ma ténoori é cèikí kà pàra tàpé. Guwà cibwaa picaatâa ma wàilà.

¹⁸ Ba wà tàpéebâ, âna càra caa piénawéna kà Kériso, Pwi Ukai kâjè. Ba rà pâra wiâra é cábawâdé kàra², ma pâ naèà kàra. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, ba na rà ipa-imwùru tàpé na càra caa gòo naa na cèikí, tàpé na rà bwaa càcaa pâri ma rà còoina bwàti é pai pwa goro é èpâ.

¹⁹ Napwa naa goowâ, âna go ipwâdéé, ba rà còo diri pâ âboro, pâ, guwà pitère dà wà Pwi Ukai. Â wâdé na guwà picòoina bwàti, ba na guwà pwa é pwina wâdé, â guwà upiri é èpâ.

²⁰ Â wà Pwiduée, pwi a naa pinaanapô, âna ée nama guwà còogai *Caatana.

Wâdé na wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna é *pwényunyuâariwâ goro é *pimeaari imudi kée. Cidòri nyuâawâ!

Ipwabwàcu kà pàra tàpé

²¹ Rà ina bwàcu kàwà mwara wà Timotéo, pwi béèò goro wakè, wàilà ma tèpa jènereò, Lucius, ma Jason ma Sosipater.

²² (Â wâgo mwara, wà Tertius, na go wii é tii bèeni, naa na nee wà Paulo, âna go pwabwàcu tàwà naa na nee Pwi Ukai, na é caajurijè.)

²³ Â wà Gâius mwara, na go pitâa jaaé, âna é pwabwàcu tàwà. Â wâjaaé kaa, na rà pitapitirirâ na diri é wàra pwapwicíri ni. Wàilu mwara, âna ru pwabwàcu tàwà, wà Éraсте, pwi a wéaari mwani kàra ville, ma wà Quartus, pwi bééjè naa na nee Kériso. {

²⁴ Wâdé na é pwényunyuâariwâ diri wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é pimeaari imudi kée na dau maina. Amen.}

Ipwamaina Pwiduée

²⁵⁻²⁶ Jè pwamaina Pwiduée, na é tâa napwiri, nabàni, ma dàra gòiri awé. Wàé na mwa nama cimwù é cèikí kàwà, naa goro é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Ba êkaa pwiri, é cábawâdé kée, na tàbinyiri géé na autapoo goo. Â nabàni, âna é tûâri pâ, é pwi popai bèepwiri, âna inapàpâri, târa diri é pâ Ba, na càra caa tèpa Juif. Êkaa na rà o cèikí naa gooé, ma pitère dèe. Â wàépwiri na o coo, é pwina rà jèe tàmara ina béaa wà tèpa *péroféta.

²⁷ Ūu, jè pwamaina Pwiduée na é caapwi co, wàé na tàbawée é autâmogòorimuru kée. Wâdé na jè pwamaina é muugère kée, na jè còo géé goo Iésu Kériso, dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

**Pâbéaa kâra tii kâ Paulo
tà tàpé
Korénito
Bétapoo popai**

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Sostène.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 53 ma 55, na pàara na é tâa Éfeso wà Paulo. (Còo *Apostolo* 19.8-10.)

É wii tâi?

Tàra é wàra pwapwiciri wà Korénito, ville wà napô Grèce. Wà Paulo, âna é tapoo è wàra pwapwiciri wè, na ia é picémara tàra è *Picémara Wâdé goo Iésu, na naja 51, é, 52. (Còo *Apostolo* 1.1-18.) É wii ârapâpé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwiciri. Pwi tii bèeni, *1 Korénito*, âna béârailu kâra tii kêe tàra. (Còo *1 Korénito* 5.9.)

Cina é wii?

Korénito, âna ville na maina na é wâmwünyabweri è bàrawiâ, â wâru pâ âboro na rà mu tèepaa naawé, géé na pâ napô na wâiti. Â rà popa me wiàrà pâ nyamanya kâra, géé na pâ pwapwiciri kâra béaa, na ité jii è âji cèikí naa goo Iésu Kériso. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, nye êco è nyuâjè na piâjimuru, â càcaa naiijè; êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijè.

Wâru tèpa cèikí na rà tapoo pàra wiàra pâ nyamanya bèepwiri. Â rà niimiri pâ, tâa tàra è autâmogòorimuru na wâgòro, jii pàra tàpé, â rà ipwamainarà goo. Â càra caa pitèrerà, â pitadàrù è wàra pwapwiciri. Â wà Paulo, âna é wii, ba na é ina tàra pâ, na rà cibwaa wàrapwiri pai pwa kâra. É wii mwara, ba na é ina tàra pâ muru na rà tawèerié goo (7.1,25; 8.1; 12.1; 16.1,12).

Dà ère è tii bèeni?

É ina wà Paulo pâ, wâdé na caapwi pwâranüma tèpa cèikí (1.10-17). Càcaa wâdé na jè piputâmu, ma popa tèpa cèikí bééjè naa na aupitèimuru (naporomee 6). Jè cibwaa ipuu imudi, ma wârori è wâro imudi (naporomee 5).

Jè cibwaa ipwamainajè goro è autâmogòorimuru kâjè. Ba âji autâmogòorimuru, âna me géé goo Pwiduée, â càra caa còoina wà tèpa âboro gòropuu. É pai bà kâ Iésu, ma pai wâro còwâ kèe géé na aubâ, âna muru na dau pwamuru naa goo, naa na cèikí kâjè (1.18-2.14; ma naporomee 5).

É pacâmurijè wà Paulo goro è pai wâro na pwiciri kâ pwi âji a cèikí naa goo wà Iésu, naa nabibiu kâ tèpa âboro na ité è pwapwiciri ma nyamanya kâra. É jèe tipijè wà Kériso, â ticé na papwiciri jiiijè. Êco na jè ipwacòoco, ba càcaa diri pâ muru na wâdé ba kâjè, â wà Paulo, âna é tacoo gooje, ba na jè cibwaa pwa cè muru na tanoori è cèikí kâ pwi jè bééjè (naporomee 8-10).

É ina pai pwa wàra picaatâa. É napéaati pâ âraimeai na é naa tâjè wà Pwiduée, ba na jè ipagòojè naa na wàra pwapwiciri. Jè cibwaa pwa-imudirimuru goro pâ âraimeai. Wâdé naa pitòimiri è pai pwa kâjè na jè pwapwiciri (naporomee 11-12).

Pwi muru na âjimuru jii diri pàra muru, âna è pimeaaari. Wâdé na êdiri è pwina jè pwa, âna me géé goo pimeaaari (naporomee 13).

É ina wà Paulo pai pwa goo è pai wâro còwâ kâjè géé na aubâ (naporomee 15). É pai wâro còwâ kâ Iésu, âna é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â ée mwa cau pawârojè wà Pwiduée.

Pai pitâgòoo tii 1 Korénito

Ipwabwâcu ma ipwaolé (1.1-9)

Càra caa pitèrerà tèpa cèikí wà Korénito (1.10-4.21)

Autâmogòorimuru kâ Pwiduée, âna ité jii auniimiri kâ tèpa âboro (1.18-2.16)

Jè pàra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro (3.1-23)

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kâ Kériso (4.1-21)

Tûâ na epâ naa na wàra pwapwiciri (5.1-6.20)

Pai tòpi kâ Paulo tà tàpé Korénito (7.1-11.1)

Popai goro piéa (7.1-24)

Pa âboro dopwa (7.25-40)

Noo kâra macii na pwa ârapwaaailò goo, târa ânuurumuru (8.1-11.1)

Tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima (11.2-14.40)
 Pai târamiri pûrûjè (11.2-16)
 Caanilo—Pa-utimuru (11.17-34)
 Âraimeai géé goo Nyuââé Pwicîri ma pimeari (12.1-14.40)
 Pai wâro cówâ géé na aubâ (15.1-58)
 Pâra aupitûâri kâ Paulo ma ipicijii (16.1-24)

Ipwabwâcu

1-2 Wâgo* Paulo na pwa tii tàwâ, wâguwâ è wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, wâna ville Korénito. Tâgére wâibu ma wâ Sostène, pwi béejè, pwi jè a cèikî naa goo wâ *Kériso Iésu. [Â è naa bwâcu kâwâ mwara.] È todòo wâ Pwiduée, ba na go pwi *apostolo kâ Kériso Iésu, [â è cûruo pâ, ba na go picémara è popai kèe]. Â wâguwâ, âna è pitòrigariwâ wâ Pwiduée, ba na guwâ tèpa âboro kèe, ba guwâ tâa goo wâ Kériso. Â è todàwâ, ba na guwâ wâro ba kèe. Ba è wârapwiri tà diri tèpa âboro, na diri pâ ére, na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâ†. Ba wâé na è Pwi Ukai kâjè.

3 Wâdé naa tà tàwâ è *pimeari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawâ!

È pwényunyuâarijè Pwiduée na è naigé mee Iésu Kériso

4 Go ciburâ pipwaolé tà Pwiduée, goro pâ *aupwényunyuâari na dau wâru, na é jèe naa tàwâ, na è naigé mee wâ Kériso Iésu.

5 Ba géé goo pai tâa kâwâ gooé, âna tâa tàwâ diri pâ na jèpapara wâdé. Ba wâ Pwiduée, âna è nama guwâ tèpa tâmogòori ina popai, ma naa tàwâ è autâmogòorimuru na dau maina.

6 Ba go‡ jèe *paâjupâra tàwâ è popai goo Kériso, â guwâ jèe cèikî naa goo. Â è popai bèepwiri, âna è jèe wâawâ goowâ.

7 Â géé goo kaa pwiri, âna tâa tàwâ diri è pâ âraimeai kâ Pwiduée, na pâara bèeni, na guwâ tà tapacîri, è pai wâjué me cówâ kâ Pwi Ukai Iésu Kériso.

8 Ba nye wâé kaa, na é nama cimwü è cèikî kâwâ tia pwâadèrèe. Â, na wârapwiri, â nye ticè na o pitèiwâ goo, na Tòotù na ée wâjué cówâ.

9 Â jè tâmogòori ba mwü pâ, ée mwa pacao diri è pâ pwiibâ wâ Pwiduée, pwacèwii auinabéaa kèe§. Ba nye wâé na é todàwâ, ba na guwâ piwâro naima ma wâ Pwi Naiè, wâ Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè.

càra caa pitèrerâ tèpa cèikî

(Naporomee 1-4)

10 Tèpa cèikî béèò, go ilari ba gòo jiiwâ, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwâ pitèrewâ, naa na caapwi pwâranüma, ma caapwi aunünüma. Wâdé naa ticè muru nabibiu kâwâ, na guwâ pitadârùwâ gool!

11 Ba rà ina tóo wâ pâra tèpa béejè na rà tâa pwârawâ kâ Cloé, pâ, guwâ pitòocia.

12 Ba pwa pâra tàpé géé jaawâ, âna rà ina pâ: «Wàibâ, âna bà pâra wiâ Paulo.» Â napwa pâra tàpé, âna rà ina pâ, rà pâra wiâ Apollos. Â wâ pâra tàpé, âna rà ina pâ, rà pâra wiâ Pétèru. Â napwa pâra tàpé, âna rà [pi-ina kâra ma] ina pâ: «Wàibâ, âna bà pâra wiâ Kériso.»

13 Wânanu? Wâ Kériso, âna pitadârùé? Gona wâgo Paulo, âna tanamiriò naa goro *satauro ba kâwâ? Â gona guwâ *piupwaa naa na neeò? Bwa!

14 Go pwaolé tà Pwiduée, ba câgo caa upwaa pwi jèpwi géé goowâ, wâco Crispus ma wâ Gaüus.

15 Â, na wârapwiri, â nye ticè pwi jè è âboro, cèna é ina pâ è piupwaa naa na neeò.

16 (Akaé, ba go mwa tà niimiri pâ, go piupwaa mwara wâ Stéphanas ma diri è pwârawâ kèe. Êco na go niimiri pâ, nye ticè pâra tàpé na go *upwaarâ.)

17 Ba wâ Kériso, âna câé caa cûruo, ba na go piupwaa. Â è nye cûruo pâ co, ba na go inapâpari è *Picémara Wâdé. Â câgo caa wârapwiri, goro pâ popai na me géé goro è tâmanga kâ tèpa âboro. Bwa, go paari bwâti è pátâmara è pai bà kâ Kériso naa goro satauro.

Autâmogòorimuru kâ Pwiduée

* **1:1-2** Wâgo—Grec: *Wâibu*. Wâ Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wâ Sostène na é tâa jaaé.

† **1:1-2** Na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâ—Grec: *Na rà todâ nee Iésu Kériso*. ‡ **1:6** Go—Grec: *Bâ*. È pi-inaé cówâ wâ Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) **1:8** 1 Tésalonika 3.13, 5.23 **1:9** 1 Tésalonika 5.24; 1 Ioane 1.3 § **1:9** 1^T e phrase—Grec: *È tàrù wâ Pwiduée*. **1:10** Filipi 2.2 **1:12** Apostolo 18.24–28; 1 Korénito 3.4 **1:14** Apostolo 18.8; Roma 16.23 **1:16** 1 Korénito 16.15

¹⁸ Ê popai goro [ê pai bà kà Iésu naa goro] é satauro, âna piwârau * tà tàpé na rà o tubatiâu é wâro kâra dâra gòiri awé. Êco napwa naa goojè, âna popai na jèe pa-udòjè, ba é wâna é pàtâma Pwiduée.

¹⁹ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Go o mwa nama tiâu
autâmogòorimuru
kà tèpa tâmogòorimuru.
Go o mwa patâjii
tâmanga ma nii
kà tèpa tâmanga.*

Ésaïe 29.14

²⁰ Â rà mwa ina pâ wânau, wà tàpé na rà tâmanga, ma wà tàpé na rà câmu, ma wà tàpé na rà tûra bwâti? Ba wà Pwiduée, âna é jèe paari pâ, é autâmogòorimuru kâra é gòropuu bèeni, âna piwârau.

Kériso âna autâmogòorimuru kée

²¹ Càra caa tâmogòori Pwiduée wà tèpa âboro gòropuu, goro é pwi autâmogòorimuru kâra bèepwiri. Êco na é popa é pwâratûra kâbâ—popai na rà ina goo pâ ‘piwârau’—ba na é pa-udò diri tàpé na rà cèikî naa gooé, [ma naa tàra é *âji wâro jaaé]. Â wâépwiri na é paari é âji autâmogòorimuru kée†!

²² [Ê popai kâbâ, âna piwârau tà] tèpa *Juif, ba rà ciburà mudâra cè pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée, na rà o pò goo. Â [piwârau tà] tàpé na càra caa tèpa Juif, ba rà ciburà mudâra é ‘tâmanga’ ma ‘autâmogòorimuru’ [na me géee goo é auniimiri kà tèpa âboro].

²³ Êco na wâgo, âna go inapâpâri pâ, wà Kériso, [wà pwi *Mesia na ia é cùrué me wà Pwiduée] âna é bà naa goro satauro. Ê popai-bâ, âna tanoori tèpa Juif; â popai na pimwûru, ma ticè èrèé, tà pàra tàpé.

²⁴ Êco na wà Kériso, âna wâé kaa na é paari é pàtâma, ma autâmogòorimuru kà Pwiduée, tà tàpé na é todâra—wiâna rà tèpa Juif, ma wiâna càra caa tèpa Juif.

²⁵ [Wà pàra tèpa âboro, âna rà niimiri pâ, pimwûru] é pwina é pwa wà Pwiduée. Êco na muru na dau pièdò jii é tâmanga kà tèpa âboro. [Â rà niimiri mwara pâ, ticè nii kâra é pwina é pwa.] Êco na muru na dau pièdò jii é nii kà tèpa âboro.

É pitòrigari pwina ticè nii kée

²⁶ Tèpa béeò, guwà jèe còo cai pâ, wâguwà wâa, béaa kâra pai todàwà kà Pwiduée. Ba càcaa wâru géee goowà, cè tèpa tâmanga, naa na pai còo kà tèpa âboro. Â càcaa wâru tàpé cèna pwa pàtâmarà. Â càcaa wâru tàpé cèna pwamuru naa goorà.

²⁷ Êco na wà Pwiduée, âna é pitòrigari é pwina rà niimiri wà tèpa âboro pâ piwârau, târa ma é tubakamu tèpa ‘tâmanga’. Â é pitòrigari é pwina ticè nii kée naani gòropuu, târa ma é tubakamu tàpé na pwa nii kâra.

²⁸ Â é pitòrigari é pwina kîri târa, bau é pwina rà niimiri pâ piticèmururu naa goo, bau é pwina rà miiri, târa ma é tanoori é pwina pwamuru naa goo târa.

²⁹ Ê wârapwiri wà Pwiduée, ba na o nye ticè âboro cèna é pi-ina kée, na araé.

³⁰ Â napwa naa goowà, âna nye wà Pwiduée, na é dânaimariwà naa goo wà Kériso Iésu. Géee goo wà Kériso, âna é nama jè tèpa tâmogòorimuru; â é nama jè *târù na araé; â é nama jè pwi Ba kée; â é dàgòtùjè jii é pàtâmara èpâ.

³¹ Êkaa na, wà pwina nùmee na é pi-ina kée, âna wâdé na é ina co nee Pwi Ukai Jérémie 9.23 pwacèwii auwii naa na Tii Pwicîri.

2

Popai kôo âna pai bà kà Iésu

1:18 Roma 1.16 * 1:18 Piwârau—Folie. 1:19 Ésaïe 29.14 1:20 Job 12.17; Ésaïe 19.12, 33.18, 44.25 1:21 Mataio 11.25 † 1:21 Grec: Ê gòropuu, âna câe caa tâmogòori Pwiduée, naa na autâmogòorimuru kée. Â wâdé tée, na é pa-udò tàpé na rà cèikî, géee goo é popai na piwârau. 1:23 Roma 9.32; 1 Korénito 2.14 1:24 Kolosé 2.3 1:25 2 Korénito 13.4 1:26 Mataio 11.25; Jacques 2.5 1:29 Éféso 2.9 1:30 Jérémie 23.5-6 1:31 Jérémie 9.23

¹ Na ia go tèpeaa medariwà, co tèpa béédo, â go inapàpari tàwà è auniimiri kà Pwiduée, na pwàniri béaa*. Â câgo caa ina è pâ popai na maina ma wâgòro, ba na go paari è tâmanga ma autâmogòrimuru kôo.

² Ba câgo caa pame tàwà cè jè pai tâmogòori wèe, â èco è popai goo Iésu Kériso, na é bà naa goro *satauro.

³ Â, na go medariwà, âna ticè nii kôo, â wâgòto, â go pwùkùru.

⁴ Â câgo caa picémara tàwà goro è 'autâmogòrimuru' kâra âboro. Ba è *Nyuâaè Pwicîri, âna è *paâjupâra tàwà è popai kôo goro pàtâmee.

⁵ Â êkaa pwiri, na è cèikî kâwà [naa goo Kériso] âna è pâra goro è pàtâma Pwiduée, â càcaa goo cè autâmogòrimuru kâra âboro.

Càra caa tâmogòori tèpa âboro

⁶ Na go[†] tâa jaa tàpé na jèe mwü è cèikî kâra naa goo wà Kériso, â go tûra na autâmogòrimuru [kà Pwiduée, ba na go napéaati târa è popai gooé]. Â càcaa è pé autâmogòrimuru kâra è gòropuu bèeni, ma wà tèpa pitûâ[‡], ba o cau tubatiâurâ.

⁷ Ba è pwina go napéaati, âna è auniimiri kà Pwiduée, ma autâmogòori kèe.

Ba béaa kâra è pai tapoo wâra è gòropuu, âna è niimiri pâ, ée mwa nama jè tâa jaaé, naa na è pai maina ma muugère kèe. Èco na tàbinyiri è auniimiri kèe bèepwiri tiagoro nabàni, â bwaa nye tàbinyiri tà pàra tàpé[§].

⁸ Ba càra caa tâmogòori è autâmogòrimuru kèe, wà tèpa pitûâ kâra gòropuu. Ba wiâna ina pâ, rà tâmogòori, â pwiri càra caa gére tanamiri naa goro satauro, wà Pwi Ukai na é po dau maina ma muugère.

⁹ Êkaa pwiri è ère è auwii naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

Câ mu caa còo

muru na wârani.

Câ mu caa tère

[pwényuâa bèepwiri];

Câ mu caa niimiri

pai wâdé na maina

jîi pwina è pwa

wà Pwiduée Pwi Ukai;

pâ wâdé na è pwabwâti

ba kâjè diri,

wâjè na jè meaaré.

Ésaie 64.3

Pwéelaa tâjè auniinüma kà Kériso

¹⁰ Wâjè, âna jè tâmogòori è pwi bèepwiri nabà. Ba è jèe paari tâjè wà Pwiduée, goo è Nyuâaè Pwicîri. Ba è Nyuâaè Pwicîri, âna è nye còo diri è pâ muru, tiagoo pwina tâa na aubinyiri na pwârânüma Pwiduée.

¹¹ Càcaa pâri ma jè tâmogòori è auniimiri kà pwi jè âboro. Ba jè tâmogòori co è pwina wâgòojè. Â nye wârapwiri mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye ticè na tâmogòori auniimiri kèe, èco è Nyuâaè Pwicîri kèe*.

¹² Â è jèe naa tâjè è Nyuâaè Pwicîri wà Pwiduée, â o câjè mwa caa niimiri pwacèwii tèpa âboro gòropuu[†].

Pâri ma jè tâmogòori è pâ âraimeai [na dau wâdé] na ia é jèe naa tâjè, goro è *pimeari imudi kèe.

¹³ Â, na go patûrawà goro pâ âraimeai bèepwiri, â câgo caa wârapwiri, gée na è autâmogòori kâra âboro. Bwa, go ina è pwina é picòo tóo è Nyuâaè Pwicîri. Ba nye wârapwiri è pai pacâmuri tàpé na é tâa goorâ è Nyuâaè Pwicîri[‡].

* **2:1** Auniimiri kà Pwiduée na pwàniri béaa—é, È popai goo wà Pwiduée. **2:3** Apostolo 18.9; 2 Korénito 10.1 **2:4** 1 Tésalonika 1.5 [†] **2:6** Go—Grec: Bà. È pi-inaè còwà wà Paulo naa na pâ nee tii 6 ma 7 ma 13. [‡] **2:6** Pitûâ—Pwiri tèpa âboro, è, pwiri pâ duée na rà poparâ. **§** **2:7** Grec: Bà ina è autâmogòrimuru kà Pwiduée, na tàbinyiri ma naapwàniri, èna è pwabwâti béaa kâra autapoo wâra è gòropuu, ba na jè o maina ma muugère. **2:9** Ésaie 64.3 * **2:11** Grec: Napwa naa goo pwi jè âboro, â pwiri è tâmogòori è auniinüma kà pwi jèpwi, gée goo na ru cau tupédu âboro, â tâa târu è nyuâa kâra âboro. Èco na nye ticè na tâmogòori è auniinüma kà Pwiduée, èco è Nyuâaè Pwicîri kèe. [†] **2:12** Câjè...âboro gòropuu—Grec: Â càcaa è nyuâara gòropuu. [‡] **2:13** Wârapwiri è pai pacâmuri... é, Ba wiâna jèe pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru goo è Nyuâaè Pwicîri, â jè wârapwiri goro pâ popai na é naa tâjè è Nyuâaè Pwicîri.

¹⁴ Wà pàra tàpé[§], âna càra caa tâmogòori é pwina me gée goo é Nyuââê kà Pwidiúé. Â rà niimiri pâ muru na imwùru. Ba nye éco é Nyuââê Pwicîri, na é pwa ma jè còoinari é pâ namuru bèepwiri.

¹⁵ Â wà pwina é tâa gooé é Nyuââê Pwicîri, âna pârié, ma é tòi è ère diri pâ muru. Napwa naa goo wà pàra tàpé, âna càcaa pâri ma rà còoina é pwina tâa na pwâranúmee*.

¹⁶ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri, pâ:

*Wàilàapà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàapà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaie 40.13

Â wàijè, âna jèe pwéelaa tâjè è aunünüma kà Kériso.

3

Jè pàra wiá Kériso, càcaa pwi jè âboro

¹ Tèpa béèd naa na nee Kériso, guwà gére pwaduwa kà tèpa âboro gòropuu [na càra caa tâmogòori Kériso]! Êkaa na, na ia go tâa jaawà, â go patùrawà, pwacèwii pâ nari èpo. Ba càcaa cimwù é cèikî kàwà naa gooé.

² [Na ia go pacàmuriwà, â] câgo caa naa tàwà è utimuru cèna gò, ba pwacoé na guwà ija. Go naa tàwà dilé, ba na guwà wàdo. Â bwaa nye ipaiwà tiagoro nabàni,

³ ba guwà nama dàtiwà è pâ auniimiri kàwà na èpà. Â guwà piboo goowà, â guwà iputàmuriwà. Êkaa na go ina pâ, guwà ipwacèwii tèpa âboro gòropuu, [na càra caa tâmogòori Kériso].

⁴ Ba wiàna guwà ina pâ: «Wâgo, âna go pàra wiá Paulo» é, «Wâgo, âna go pàra wiá Apollos», â guwà paari pâ, ipaiwàguwà ma tèpa âboro gòropuu.

Bu tupédu ênawéna co

⁵ Wàilàapà Apollos? Â wàilàapà Paulo? Bu nye po tupédu ênawéna co kà Pwidiúé. Â é waké goobu, ba na guwà cèikî [naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso]. Â wàibu jècaa, âna bu jèpa pwa é waké, na é naa tâbu.

⁶ Wâgo, âna go câmi [è popai] â wà Apollos, âna é *upwaa. Êco na nye wà Pwidiúé na é pwa ma cipu.

⁷ Wà pwina é picâmi, ma wà pwina é upwaa, âna càcaa pwamuru naa gooru. Wà pwina é dau piâjimuru, âna wà Pwidiúé, ba é pwa ma cipu.

⁸ Â câé caa pwaké goo wà pwina é câmi, ma wà pwina é upwaa. Ba é tòpò tàru jècaa é pumara waké kàru, wiàra é jèpa waké kàru.

⁹ Ba wàibu ma Apollos, âna bu piwaké naima ba kà Pwidiúé*. Â wâguwà, âna guwà pwacèwii é aupwanapò kèe.

Guwà wà kà Pwidiúé

Guwà pwacèwii mwara é wà kèe [na gére bari].

¹⁰ Â go pwacèwii pwi a ba wà na é pwabwàti é pàaé, wiàra é âraimeai[†], na é naa tòi wà Pwidiúé. Â mwa wà pàra tàpé na rà mwa bari naa gò. Â wàilà jècaa, âna wàdè na rà pwacòoco bwàti, cè pai bari kàra naa gò.

¹¹ Ba é pàaé na jèe tòpò, âna wà Iésu Kériso. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna ée mwa caa tòpò cè jè pàaé.

¹² [O wàru na rà bari, naa gòro è pàaé bèepwiri.] Wà pàra tàpé, âna rà o tòpò mwani mii, ma mwani pwaa, ma atù na dau maina wàri wèe[‡]. Â wà pàra pwi, âna rà o tòpò pâ upwàra ma jò, ma murumwatò[§].

[§] 2:14 Pàra tàpé—Grec: Tàpé na rà nünüma goro è pai nünüma kàra âboro co (l'homme nature!). * 2:15 2e phrase—Grec: Â ticè âboro na pâri ma é pitéié. 2:16 Ésaie 40.13 3:2 Hébéru 5.12-13; 1 Pétéru 2.2 3:3 1 Korénito 1.10-11 3:4

1 Korénito 1.12 3:5 Apostolo 18.4.11 3:8 Mataio 13.3-9; Éfeso 2.20-22 * 3:9 Bu piwaké naima ba kà Pwidiúé—é, Bâ piwaké naima ma wà Pwidiúé. † 3:10 Áraimeai—Nii bau é autâmogòrimuru târa waké kà Pwidiúé. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) 3:11 Ésaie 28.16; 1 Pétéru 2.4-6 ‡ 3:12 Mwani mii... Ucina goo pâ muru na pâri târa é waké kà Pwidiúé, ba muru na o tâa awé. § 3:12 Pâ upwàra...ma murumwatò—Popai na càcaa pwéelaa naa na grec. Ucina goo muru na càcaa pâri, ba o tòo naa na ânye.

¹³ Êco na, na cè jè tòotù, âna o nye paari bwàti wiàna wâdé, é, wiàna èpà è jèpa wakè kàra jècaa. Ba jè tapacîri è Tòotù na ée mwa [tèepaa me na wà Kériso, ba na é] tèi tèpa âboro. [Â è pitèimuru kèe, âna o] pwacèwii è ânye.

¹⁴ Â wiàna è wakè kà pwi jè âboro, âna càcaa tòò è ânye, â wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi è pumara wakè kèe.

¹⁵ Â wiàna è wakè kèe, âna tòò, â è tubatiàu diri*. Â wà pwiibà, âna pwacèwii pwi âboro, na càùé géé gòro ânye, ba na é udò.

É tâa goowà è Nyuââ Pwicîri

¹⁶ Wâguwà, co tèpa béedò, âna guwà pwi wà kà Pwiduée, â è Nyuââ Pwicîri kèe, âna é tâa goowà. Â gona câguwà caa tâmogòori pwiri?

¹⁷ Â wiàna è nama tòri* è wà kà Pwiduée wà pwi jè âboro, â ée mwa nama tiàué wà Pwiduée. Ba è wàra pwapwicîri kà Pwiduée, âna è pwicîri, â è wà bèepwiri, âna wâguwà [tèpa cèikî].

Guwà wâgoo Kériso

¹⁸ Guwà ipwacòoco, ba guwà péa ipa-imwüruwà! Ba gona guwà niimiri pâ, tâa tàwà è autâmogòorimuru na wâgòro wiàra è autâmogòori kàra pâ âboro gòropuu? Guwà naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri‡, ba na o tâa tàwà è âji autâmogòorimuru!

¹⁹ Ba napwa è autâmogòori kàra pâ âboro gòropuu, âna pâra ma imwüru na ara Pwiduée. Â jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà coo goropwiinawâ*§, tèpa tâmanga, goro è tâmanga kàra. Job 5.13

²⁰ Â jèe wii mwara pâ: *Napwa wà Pwi Ukai, âna è tâmogòori, è pâ aunünüma kà tèpa tâmanga.* Psaume 94.11
Ba nye ticèmururu naa goo.

²¹⁻²² Êkaa na guwà cibwaa pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa âboro kà Paulo, é, wà Apollos, é, wà Pétèru. Ba guwà còo, wà diri tàpéebà, âna rà [me na wakè ba] kàwà—wâgo Paulo, ma Apollos, ma wà Pétèru. Â cau kàwà diri pâ muru [na é tòpò wà Pwiduée]—è gòropuu, ma è wâro, ma è pwàra bà, ma è tòotù nabà, ma è pâ tòotù na o bwaa wà naigé!

²³ Â wâguwà, âna guwà wâgoo wà Kériso, â wà Kériso, âna è wâgoo wà Pwiduée.

4

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso

¹ Wâdé na guwà còoinari pâ, wàibu [ma wà Apollos]*, âna bu tupédu ênawéna kà Kériso. Â cùrubu, ba na bu inapàpari è auniimiri na dau pwényuâa kà Pwiduée, na é gére pacoo—muru na ia tàbinyiri jii tèpa âboro.

² Â napàra pwi jè ênawéna kèe, âna, na é wakè bwàti ba kèe, ma pitère dèe.

³⁻⁴ Â câgo caa ipacè naa goo è pai pitèio kà tèpa âboro co—wiàna wâguwà, é, wiàna è jè wàra pitèimuru. Â piticèmururu mwara, naa goo è pai pitèio còwà. Go niimiri pâ, nye ticè èpà na o go pwa, èco na o càcaa wâgo na go ina pâ, go *tàrù na ara Pwi Ukai. Nye wàé co na ée mwa tèio.

⁵ Êkaa na guwà tère co tèpa béedò! Guwà cibwaa mara pitèi pwi jè âboro, béaa kàra cè pai mwa wâjué còwà kà Pwi Ukai! Ba wàé co, na ée mwa papwéelaari è pâ muru na tà càrù na bàutè. Â ée mwa paari pâ aunünüma na rà pwàniri wà tèpa âboro. Â, na wàrapwiri, â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tà tèpa âboro, è pumara wakè kàra†.

Cina guwà pi-ina kàwà?

⁶ Tèpa béedò, [go wâjué còwà] naa goobu ma wà Apollos. Diri è pâ pwina go gére ina naa goobu, âna wâdé na câmu ba kàwà, ba na guwà còo. [Ba jè mu ina è auina bèeni pâ]: «jè cibwaa pâiti jii è pwina wii.» Â wiàna guwà pitère dàra co è pwina wii [naa na *Tii Pwicîri] pwacèwiibu, â o câguwà mwa caa pi-ina kàwà pâ, guwà pâra wià pwi jè a pitùâ. Â o câguwà mwa caa pinabaèpà pâra tèpa pitùâ.

⁷ Ba gona wàilàapà cèna é pwa ma guwà piétò jii cè pâra tàpé? Ba diri è pwina tâa tàwà, âna nye wà Pwiduée na é naa tàwà. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà pi-ina kàwà, pwacèwii na muru na me géé goowà?

3:13 1 Korénito 4.5 * **3:15** Tubatiàu diri—é, Tubatiàu è pumara wakè kèe. **3:16** 1 Korénito 6.19; 2 Korénito 6.16
† **3:17** Nama tòri—Grec: Nama tiàù (détruire). ‡ **3:18** Naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri—Grec: Wâdé na guwà pâ nau pimwüruwà. **3:19** Job 5.13 § **3:19** Ée mwa nama rà coo goropwiinawâ—Grec: É tâjùru. **3:20** Psaume 94.11
* **4:1** Wàibu ma wà Apollos—é, Wàibà. Pwiri è niimiri wà Apollos ma Pétèru ma wà pâra tàpé. (Còo 1 Korénito 3.22.) **4:2**
Luka 12.42 **4:5** 1 Korénito 3.8 † **4:5** Pumara wakè kàra—Grec: É pai picàdirirà. **4:6** Roma 12.3 **4:7** Roma 12.6

⁸ Ba pwiri guwà niimiri pâ guwà jêe tòpi diri é aupwényunyuâari kà Pwiduée, â guwà ina pâ guwà jêe wâbé goo! Â guwà pâ nau têpa ukai naa na cèikí! Auwa! Ba wàibà, têpa *apostolo kà Kériso, âna câbà caa têpa wàrapwiri! Ba wiâna gére âjupâra, â wàibà, âna pwiri bà têpa ukai mwara[‡]!

⁹ [Èco na, na guwà còo é wâro kâbà, â càcaa wàrapwiri.] Ba pwacèwii na wà Pwiduée, âna é nama bà dau kîri jii diri têpa âboro. Â bà pwacèwii [têpa tubatiâu i paa] na poparà na ara diri têpa âboro, béaa kâra pai o têtâmwararà. Â é gòropuu diri, âna é còo [pwâra kamu kâbà]—wà têpa âboro, ma wà mwara têpa *angela.

¹⁰ [Naa na auniimiri kà têpa âboro, âna] bà piwârau, majoroé é cèikí kâbà naa goo Kériso. Èco na wâguwà, [âna guwà pi-ina kâwà pâ] tâa tâwà é autâmogòorimuru, majoroé é cèikí kâwà! Wàibà, âna ticè nii kâbà; â wâguwà, âna pwa nii kâwà. Â wàibà, âna càra caa papwiciribà; â wâguwà, âna ipwamainawà.

¹¹⁻¹² Ûu, tiagoro nabâni mwara, âna bà bwaa ciburà copwa, â bwaa ciburà nûmabà dàra wâdo. Â ticè ârabwée kâbà. Â bà piwâro itâa. Â jêe oratâbà goro wakè goro du ìbà. Â wà têpa âboro, âna rà tànyiribà ma tamagéribà. Èco na, ûna rà wàrapwiri tâbà, â bà *pwényunyuâarirà. Ûna rà tubaèpà tâbà, â bà pidâpwicâaribà.

¹³ Â, na rà pi-inabà ba èpà, â bà tòpi naa na pidâpwicâari, â bà pimudàra, ba na bà pinaanapô ma wàilà. Tiagoro ni, âna rà bwaa nye tàgère pwa tâbà, pwacèwii na bà têpa teepà na rà têtâjii, ma é pâ muru na tòri, na rà miiri goo.

Têpa naiô naa na cèikí

¹⁴ Câgo caa ina pwiri tâwà, ba na guwà kamu. Ba guwà pwacèwii têpa èpo kôo [naa na cèikí] â po dau wânûmoo tâwà. Â nûmoo na go pwa pupûra tâwà bwàti.

¹⁵ Ba wiâna pwa cè 10 000 âboro cèna pacâmuriwà goro é cèikí nabà, â nye caapwi co pwi caa kâwà. Ba nye wâgo kaa, na ia go mara picémara tâwà é *Picémara Wâdé, ma pame tâwà é *âji wâro naa goo wà Kériso.

¹⁶ Géee goo kaa pwiri, â go ilari jiiwà ba gòo, pâ, guwà ipwacèwii.

¹⁷ Wàèpwiri é majoroé ma go panuâ paé tâwà wà Timotéo, na é pwacèwii wà pwi âji naiô. É wakè kôo bwàti[§] naa na nee Pwi Ukai, â dau wânûmoo tée. Â ée mwa taniimiri tâwà é pwina go pacâmuri na diri têpa wâra pwapwiciri, goro é pai wâro kâjé naa goo wà Kériso.

Ipwacôoco!

¹⁸⁻¹⁹ [Go tère pâ] wà pàra tàpé géee goowà, âna rà pâ nau têpa pwamainarà. Â rà pi-ina kàra [goro diri pâ muru na wâdé na rà pwa]. Â rà tà niimiri pâ, o câgo mwa caa tà wâjué medariwà. [Wâdé na rà ipwacôoco!] Ba go mwa tèepaa paé, wiâna é câbawâdé kà Pwi Ukai. Â go o mwa còo wiâna pwa cè âji pàtâmara diri pâ pwâratùra kàra, é, wiâna nye po popai co.

²⁰ Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna càcaa muru goro pwâratùra co, â goro nii kée ma pàtâmee.

²¹ Dà cèna nûmawà goo? Na go tèepaa medariwà pa pimeaa, é, pa cè ubati?

tûa na èpà naa na wâra pwapwiciri

5

(Naporomee 5-6)

Rà puu imudi pàra têpa cèikí

¹ Tâpèeni, go tère é jè jèkutà na dau èpà naa goowà. Ba go tère pâ, pwi jè ârapàarawà, âna ru ipuu mara tô béarailu wâdà wà caa kée. Guwà còo, dau pwiciri naa jaa tàpé na càra caa papwiciri Pwiduée! Â naa jaajè têpa cèikí, âna mwa nye dau pwiciri awé.

² Â gorodà na guwà gére pi-ina kâwà [na gére wàrapwiri na wâjaawà]? Bwa, wâdé na guwà kamu na pikiri goo. Â guwà tû tà pwi âboro-bà, géee na picaatâa kâwà!

³ Wâgo na go jêe nye mara tèié, naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â wiâna go nye wâiti jiiwà, â go nye tà wâjaawà naa na nyuâaô.

⁴⁻⁵ Wâdé na guwà pitànaima naa na nee Pwi Ukai Iésu—â o wàjè naima naa na aunûnûma —â guwà panuâ pwi âboro bèèpwiri tà *Caatana *, [na jè ju pàara]. Â o tubatiâu é pâ câbawâdé

[‡] 4:8 Grec: Guwà jêe pwâro; jêe tà tâwà diri pâ muru; â guwà jêe têpa ukai, {â càcaa wàibà}. Wâdé tóo wiâna wàrapwiri, ba na o wâjè diri, âna jè o capai têpa ukai ma wâguwà. 4:11-12 2 Korénito 11.23-27 4:11-12 Mataio 5.44; Apostolo 18.3; 2

Tésalonika 3.8 4:15 Galatia 4.19 4:16 Filipi 3.17 4:17 Apostolo 19.22 § 4:17 É wakè kôo bwàti—É pitère dàra.

4:20 1 Korénito 2.4 5:1 Lévitique 18.7-8; Deutéronome 23.1 5:3 Kolosé 2.5 5:4-5 1 Timotéo 1.20 * 5:4-5 Guwà panuâ pwi âboro bèèpwiri tà Caatana—Munaa rà pacôobée géee na é wâra pwapwiciri, tapaciri é pàara na é pitôotéri é wâro kée. (Còo 1 Timotéo 1.20.)

na èpà kâra âboro, â ée mwa udò, na Tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai. [Â o tâa tée é *âji wâro jaaé].

⁶ Ûu, càcaa wâdé é pai pi-ina kàwà! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, [ji caapwi âboro na é pwa na èpà, âna é nama tòdidiri é picaatâa? Ba pwacèwii é ucina kâjè, na ina pâ]: «É ji nari nyaa kâra poloa, âna é pwa ma é tùu too é poloa.»

⁷ Guwà cèitiri wâi é pwina tòri géé goowà. Â guwà o pwacèwii é poloa na bwaa âmué, na ticé nyaa kèe, târa tòotù *Paséka. Ba nye é pai bà kà Kériso, na é nama guwà wàrapwiri. Ba nye wâé kaa, é *ârapwaaailò, na é nama dàgòtù é èpà kâjè, pwacèwii é nari mutò na tètâmwereé târa tòotù Paséka†.

⁸ Ba [na bà] pwamaina é tòotù Paséka, [wàibà tèpa *Juif‡, â bà] pa é poloa na bwaa âmué na ticé nyaa kèe, â bà naaco é poloa béaa na èpà. [Wâépwiri é câmu ba kâjè diri]: Jè naaco é pâ tùu na èpà, â jè pâra na é âjupâra.

Cibwaa pabéerà!

⁹ Go jèe inapàpari tàwà naa na jè tii, ba na guwà cibwaa pitànaima ma tàpé na rà ipuu imudi.

¹⁰⁻¹¹ [Wiàna go ina pwiri, â] câgo caa ina diri tèpa âboro, na càra caa papwiciri Pwiduée. [Ba rà wânabibi kâjè] wà tèpa âboro na rà ipuu imudi. Â ipaiwà mwara naa goo wà tèpa mura, ma tèpa iau, ma tèpa pwamaina pâ duée imudi, ma tèpa pitànyiri, ma wà tèpa ipwirié. Â o nye pwacoé ma guwà pâiti jiiirà, na guwà nye tàgére piwâro naima ma wàilà§! Bwa. Go ina ni pwi âboro, na é ina pâ é pwi jè a cèiki bééjè. Ba wiàna é pwaduwa kà tèpa âboro gòropuu, goro pwa pâ tùu bèepwiri na èpà, â guwà cibwaa pabée, ma pi-ija naima ma wâé.

¹²⁻¹³ Napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa cèiki, âna càcaa wâgo na go pitèrà, â nye wà Pwiduée. Â wâguwà, âna pârawà na guwà pitèi é picaatâa kàwà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwiciri, pâ: *Guwà pacòobé géé jaawà wà pwi âboro na é èpà.* *Deutéronome 17.7*

6

Rà pitòocia pâra tèpa cèiki naa na wâra pitèimuru

¹ [Go tère pâ] câguwà caa pitèrewà, â guwà pâra naa na wâra pitèimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée. Càcaa pâri ma guwà wàrapwiri! Wâdé na guwà nama pitùra goo, na ara [tèpa cèiki béewà, ba wâépwiri] é Ba kà Pwiduée.

² Gona câguwà caa tâmogòori pâ, jè o mwa pitèi é gòropuu diri, wàijè tèpa naí Pwiduée? Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na càcaa pâriwà ma guwà pitèi é nyi nari muru, na càcaa pwamuru naa goo?

³ Â gona câguwà caa tâmogòori pâ wàijè kaa, âna jè mwa tèi tèpa *angela*? Â wiàna wàrapwiri, â o nye pârijè mwara ma jè tèi é pâ nari muru na wâro kâjè ni gòropuu.

⁴ [Èkaa na guwà nabwé na] guwà pa pâ é pâ pitòocia kàwà bèepwiri, naa na wâra pitèimuru. Ba wà tàpé na rà pitèiwà, âna piticèimuru naa goorà naa na é wâra pwapwiciri.

⁵ Gona nye ticé jè ârapàarawà cèna é tàpo tàmanga, ma é pinapèaati bwàti tà tèpa cèiki béewà? Â po dau kamu ba kàwà!

⁶ Ba [wiàna càcaa wâdé na] ru pitòocia tupédu a cèiki, â [nye dau èpà kaa, na] rà wàrapwiri, na ara tàpé na càra caa cèiki!

Guwà cibwaa wàrapwiri!

⁷ Jèpwi mwara, wiàna guwà pitòocia naa na wâra pitèimuru, â paari pâ guwà tàgére pitanami [naa goo é pai wârori kàwà é wâro na wâdé tà Kériso. Â go ina tàwà pâ]: Wiàna rà pwa tàwà cèna èpà, â wâdé na guwà pidâpwicàariwà! Â wiàna rà mura jiiwà é jè muru, â guwà cibwaa putàmù!

⁸ È pwina dau èpà, âna nye piwâguwà còwâ, na pwa na èpà tà tèpa cèiki béewà, ba guwà murarà!

⁹⁻¹⁰ Guwà ipwacòoco! Wà tàpé na èpà é wâro kàra, âna o ticé kàra naa na *Mwaciri kà Pwiduée:

5:6 Galatia 5.9 **5:7** Ésaïe 53.7; 1 Péteru 1.19 † **5:7** Grec: *Guwà cèitiri géé goowà é nyaa kâra poloa béaa; ba na guwà pwi jè poloa na bwaa âmué. Ba wà Kériso, pwi Paséka kâjè, âna panuâé, ba na é pwi ârapwaaailò. É nyaa kâra poloa (levain), âna ucina goro é èpà na pwàniri naa goojè. (Còo Luka 12.1.)* **5:8** Deutéronome 16.3 ‡ **5:8** *Wàibà tèpa Juif*—Wà Paulo, âna é pwi Juif na é pâra wiâ Iésu. Éco na wâru tàpé Korénito na càra caa tèpa Juif. **5:10-11** 2 Tésalonica 3.6; Tito 3.10 § **5:10-11** 4e phrase—Grec: *Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri guwà gére pâra, géé na gòropuu bèeni.* **5:12-13** Deutéronome 13.6, 17.7 **6:2** Auinapàpari 3.21 * **6:3** *Jè mwa tèi tèpa angela—é. Jè mwa pitùu naa goo wà tèpa angela, é. Jè mwa pitùu naa goo pâ duée, ma pitèrà. É popai angela naa na grec, âna pwiri tèpa angela kà Pwiduée, é, tèpa duée.* **6:9-10** Galatia 5.19-21; Éfésò 5.5; Auinapàpari 22.15

Wà tèpa ipwirié;
 Wà tèpa pitányiri;
 Wà tèpa iau;
 Wà tèpa mura;
 Wà tàpé na rà pwamaina pâ duée imudi;
 Wà tàpé na rà pwa-imudiri muru goro pâ naiirâ (tèpa ipuu imudi ma wà para tàpé, ma wà tèpa toomura, ma wà tèpa paa na rà ipuu ma tèpa paa, naa na pai pwa na càcaa wâdé).

Diri tàpé na wàrapwiri è wâro kàra, âna o ticè autâa kàra na Mwaciri kâ Pwiduée.

¹¹ Béaa, âna rà wàrapwiri wà para tàpé géé goowâ. Êco na wà Pwiduée kâjè, âna é jèe pitòrigariwâ, ba na guwâ tèpa âboro pwicîri kèe. Á é jèe nuwa tâjii é èpâ kâwâ, [â é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiù kâwâ ma wâé] â é jèe nama guwâ *târù na araé. Á é cau wàrapwiri diri, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, â na é naigé mee è Nyuâaé Pwicîri.

Jè papwicîri naiijè

¹² Pwiri guwâ mwa tòpi pâ: «Nye ticè na papwicîri jiio.» Á nye âjupâra. Êco na càcaa êdiri pâ muru na wâdé ba kâjè. Á jè cibwaa nama jè tèpa *ênawéna kîri kâra muru [na jè pwa].

¹³ Guwâ ina mwara pâ: «Ê utimuru, âna târa nanaajè, â é nanaajè, âna târa è utimuru. Á è du pwiiibâ, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiâu[†].» Êco na [go ina tàwâ pâ]: Jè cibwaa pwa-imudiri è naiijè. Ba è naiijè, âna kâ Pwi Ukai, â wà Pwi Ukai, âna [é pituâ] kâra è naiijè.

¹⁴ Á wà Pwiduée, âna ée mwa nama é wâro cówâ è naiijè géé na aubâ, goro è pátamee, pwacèwii na ia é pwa tà Pwi Ukai kâjè.

¹⁵ Gona câguwâ caa tâmogòori pâ, è naiijè, âna ére géé goo è naii Kériso? Á câjè caa tòpò è naii Kériso naima ma è naiiri è ilâri gòronaigé. Bwa! Nye po dau pwacóe na wàrapwiri.

¹⁶ Wâdé na guwâ tâmogòori pâ, wà pwi âboro na ru pitâa ma tò jè ilâri gòronaigé, âna jèe pâ nau caapwi è naiiru. Ba jèe wii [naa goro è du duadâ] naa na è *Tii Pwicîri pâ: *Wâilu, âna ru pâra nau caapwi.* *Genèse 2.24*

¹⁷ Á wà pwi âboro na é wâgoo wà Pwi Ukai, âna ru pâ nau caapwi ma wâé.

¹⁸ Wiâna gà pwa-imudiri naiigâ, ma pipuu ma cè âboro imudi, â gà tubamiiri è naiigâ cówâ. Á nye ticè cè jè èpâ, cèna wàrapwiri[‡]. Á wâdé na gà upiri!

¹⁹ Gona gà jèe ipwanauri pâ, wà Pwiduée, âna é jèe naa tâgâ è Nyuâaé Pwicîri, na é wâro googâ[§]? Á câgâ caa pwi âboro'gâ cówâ, ba è naiigâ, âna wà kâra è Nyuâaé Pwicîri.

²⁰ Ba [é jèe pipanuâé wà Kériso, ba na gà pwi âboro kèe—ba] dau maina wârigâ. Êkaa na gà papwicîri è naiigâ, ba na gà pwamaina wà Kériso*!

pai tòpi kâ paulo tà tàpé korénito

7

(Naporomee 7-14)

Popai goro piéa

¹ Go tòpi tàwâ ni, goro pâ muru na ia guwâ pwa tii tóo. [Ia, guwâ mara tawèerio pâ] pwiri wâdé na wà pwi paa, âna ticè wâdèe*? [Á go ina pâ]: Ûu, nye wâdé.

² Êco na, târa ma câé caa ipuu imudi, â wâdé na é pa cè wâdèe. Á ipaiwâ naa goo wà tò ilâri[†].

³ Wà pwi paa, âna wâdé na cibwaa tàutèe, na ru ipuu ma wâdèe. Á wàrapwiri mwara naa goo tò ilâri.

⁴ Á wâilu jèca, âna nye ticè târù kàru, naa goro naiiru. Ba è naii pwi paa, âna kâ tò wâdèe; â è naii tò ilâri, âna kâ pwi éaé.

6:11 Tito 3.3-7 **6:12** 1 Korénito 10.23 **6:13** 1 Tésalonika 4.3-5 † **6:13** Ê utimuru, âna târa nanaajè... Pai ina wèe pâ, rà niimiri pâ, ticémuru naa goo è pwina rà pwa goro è naiirâ. Êco na, pwiri è popai bëepwiri, âna popai kâ Paulo. **6:14** Roma 8.11; 1 Korénito 15.20; 2 Korénito 4.14 **6:15** Éféso 5.30 **6:16** Mataio 19.5 **6:17** Ioane 17.21-23; Roma 8.9-11 ‡ **6:18** 2e phrase—Grec: *Pàra èpâ na jè pwa, âna wâgòroigé jii è naiijè.* § **6:19** 1re e phrase—Grec: *Gona câguwâ caa tâmogòori pâ, è naiiwâ, âna è wâra pwapwicîri kâra Nyuâaé Pwicîri?* * **6:20** 1 Korénito 7.23; 1 Péteru 1.18-19 * **6:20** 2e phrase—é, *Gâ pwamainâé goro è naiigâ.* Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: *Gâ pwamainâé goro è naiigâ bau è pwâranümagâ, ba du muru na kâ Pwiduée.* * **7:1** Ticè wâdèe—é, *Càru caa ipuu ma wà tò jè ilâri.* † **7:2** Na pâra nee tii naa naporomee 7, âna bà naanimari popai kâ Paulo tà pwi paa, ma popai na ipaiwâ tà tò ilâri, ba naa wâdé pai ina wèe naa na cî.

⁵⁻⁶ Gàu cibwaa piwà na gàu ipuu du duadà. Êco na, pâri ma gàu tàpo naaco naa na jè ji pàara, wiàna gàu pitèru, ba na gàu pwawiciri. Nye wàgàu naawè†. Á gée na càùé, à wàdé na gàu wàjué còwà, ba péa cágà caa piaabòriu, à péa é tà tacaiu wà *Caatana.

⁷ Napwa naa goodò, àna nye ticé wàdòo. Á wàdé tóo wiàna pâri ma guwà cau wàrapwiri diri. Êco na [càcaa ipaiwàjè. À] wà Pwiduée, àna é jèpa naa tàjè jècaa é bépitu kèe.

Jèpa aupitûâri tà jèpa âboro

⁸ Wiàna cágà caa piéa§, é wiàna gà tò dâpwà, à wàdé na gà pwacéwiiò, à cágà mwa caa piéa còwà.

⁹ Êco na, wiàna pwacoé ma gà pitòimirigà, à wàdé na gà piéa, ba na o càcaa dau maina naa googà, é pà càbawàdé kàra naiiri âboro.

¹⁰⁻¹¹ Tà tàpé na guwà jèe piéa—wiàna gà pwi paaò, é, tò ilàri—à go ina tàwà pà: Guwà cibwaa tapàgà piéa. Á càcaa wàgo, àna wà Pwi Ukai na é pitûâ. Á wiàna gà tò ilàri, na gà jèe pâra jii pwi éagà, à wàdé na gà tâa acari. É, wàdé na gà wàjué còwà, ba na gàu pinaanapò ma wàé.

¹² Wiàna câé caa tò a cèikì wà tò wàdàgà, à wàéni é popai kòo tàgà (à càcaa Pwi Ukai na é ina pwiri, à nye wàgo): Wiàna nùmee na gàu pitànaima wà tóoni, à gà cibwaa tapàgà piéa kàu.

¹³ Á ipaiwà wiàna gà tò ilàri, à câé caa pwi a cèikì wà pwi éagà. Ba wiàna nùmee na gàu piéa, à gà cibwaa tapàgà piéa kàu.

¹⁴ Ba nye géee googà kaa, na é pwi âboro kà Pwiduée*. Á ipaiwà naa goo tò wàdà pwi a cèikì. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, à pwiri wà tèpa èpo kàu, àna rà gére wàgòroigé jii é tâa kà Pwiduée†, êco na jè tàmogòori pà, é jèe tópirà naa na tâa kèe.

¹⁵ Wiàna nùmee na é pâra jii gà wà pwi éagà, na câé caa pwi a cèikì, à gà naaé ma é pâra. Á o jèe ticé na piigà naa gooe. Á wàrapwiri naa goo tò wàdàgà na câé caa tò a cèikì. Ba wàdé tà Pwiduée na ru pitèruu wà du duadà‡.

¹⁶ Á gona gà tàmogòori pà, pâri ma é udò, [ma tâa tée é *âji wâro, wiàna cágàu caa pitâiti]§?

Jè tâa na pai tâa kâjè na é naa tàjè Pwi Ukai

¹⁷ Wàéni é jè autûâri kòo, târa diri pà wâra pwawiciri: Wàdé na gà tà tâa na é pai tâa'gà, na ia é naa tàgà wà Pwi Ukai Iésu, béaa kàra é pai todàgà kà Pwiduée.

¹⁸ Wiàna [gà pwi *Juif, na] pwa *kamaí tàgà béaa, à gà nye tâa na é pai pwa-bà. Á wiàna cágà caa pwi Juif, à gà cibwaa nama gà pwa kamaí tàgà.

¹⁹ Ba é pai pwa kamaí, ma é pai cà pwa kamaí, àna piticémuru naa goo. Ê pwina âjimuru àna, na gà pitère dàra pà aupitûâri kà Pwiduée.

²⁰ Ûu, [go ina mwara pà]: Gà tâa na é pai tâa'gà, béaa kàra pai todàgà kà Pwiduée.

²¹ Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, à gà cibwaa géaa goo é pwiibà. Ba nye piticémuru naa goo. (Êco na, wiàna ina pà, tèepaa marigà cè pai tòpi é tarù'gà, à gà popa.)

²² Ba ùna é todàgà wà Pwi Ukai, àna é jèe tipigà, ba na gà pwi âboro kèe.

Á wiàna cágà caa pwi ênawéna kîri kà pwi jè âboro béaa, à gà jèe pà nau pwi ênawéna kîri kà Kériso.

²³ Ba [é jèe pipanuâé, ba na] é wàrigà, goro é wâri wèe na dau maina. Á gà cibwaa nama gà pwi ênawéna kîri kàra pà âboro.

²⁴ [Go tubanabwé é auniimiri kòo bèepwiri, à go ina mwara pà: Guwà wârori é wâro kàwà na ara Pwiduée. À] guwà jèpa tâa na é pai tâa kàwà jècaa, béaa kàra é pai todàwà kà Pwiduée.

Pa âboro dopwa

²⁵ Jèpwi mwara [na ia guwà tawèerio goo] àna wà pà âboro dopwa. [Á wàéni é pai tòpi kòo tàwà.] Nye auniimiri kòo co, ba nye ticé popai cèna é ina tóo wà Pwi Ukai naa goo pwiri. Êco na, pâri ma guwà cèikì naa goo, ba é nama go pwi a pitûâ*, géee goo é pai wàdé kèe.

²⁶⁻²⁷ Wiàna gà pwi dopwa, à go niimiri pà, wàdé na o cágà caa piéa, géee goo pà maagè còo, na gére tèepaa marijè na pwi pàara bèeni. Êco na, wiàna pwa cè wàdàgà, à cágò caa ina pà, na gà mudàra ba na gà tapàgà piéa.

† 7:5-6 Nye wàgàu naawè—Grec: *Go ina pwiri, ba na go naa tarù tàu; à càcaa autûâri kòo tàu.* § 7:8 Wiàna cágà caa piéa—é, Wiàna gà pwi dâpwà. 7:9 1 Timotéo 5.14 7:10-11 Mataio 5.32, 19.9 * 7:14 É pwi âboro kà Pwiduée; É jèe tópirà naa na tâa kèe—Grec: *Pawiciriâ; Papwicirirâ.* † 7:14 Wàgòroigé jii é tâa kà Pwiduée—Grec: *Tòri.* 7:15 Roma 14.19

‡ 7:15 Ba wàdé tà Pwiduée na ru pitèruu... é, Êco na, wiàna pâriu, àna gàu pitànaima. Ba wà Pwiduée, àna é todàu, ba na gàu pitèru. 7:16 1 Pétèru 3.1 § 7:16 Pwiri pai ina wèe pà, wàdé na gàu pitànaima, ba na ée mwa udò géee googà, pwi béegà. É, pwiri wàdé na gàu pitâiti, ba o câé mwa caa udò, wiàna gàu ciburà iputàmu. 7:19 Roma 2.25; Galatia 5.6, 6.15

7:22 Philémon 1.16; 1 Pétèru 2.16 * 7:25 Pwi apitûâ—Grec: *Pwi âboro na go pitère dàra.*

²⁸ Êco na, wiàna nùmagà na gà piéa, â càcaa muru na èpà. Â ipaiwà naa goo wà tò èpo dopwa na nùmee na é piéa. Go ina co pà, o wàru pà géaa ma tacai† na wàro kà du duadà‡, â wádé tóo na guwà udò jii.

²⁹ Ê pwina go ina tàwà, co tèpa gòrobéèò, âna: Càcaa gòiri é pàara na tâa tâjè [ma jè wakè ba kà Pwi Ukai]. Â tapoo nabàni, âna wádé na jè cau wàro [ba kèe] pwacèwii tàpé na càra caa piéa.

³⁰ Ipaiwà wiàna jè ipwàdée, é, wiàna jè pikíri; â wiàna pwa neemurujè, é wiàna ticè. Ba, naa na diri pà muru, âna wádé na jè wàro ma wakè, ba kà Pwi Ukai co§.

³¹ Ba wiàna jè wàrori é wàro-bà naani gòropuu, ma diri pà muru na tâa na, â jè cibwaa nama rà piàjimuru tâjè. Ba o cau tiàurà diri.

Tâa coo naa goo wakè kà Iésu

³² Nye tàutóo na guwà ipacè naa goro pà pwi bèepwiri. Wà pwi a cèikí na ticè wádèe, âna é naa nùmee naa goro é wakè kà Pwi Ukai. Â é mudàra é pwina wádé tà Pwi Ukai.

³³ Êco na, wiàna pwa wádàgà, â gà o dau naa nùmagà naa goo é wàro ni gòropuu. Ba gà o pwa é pwina o wádé tà tò wádàgà,

³⁴ â o pitadàrù é pwàranùmagà.

Â ipaiwà naa goo wà tò a cèikí na é tò dopwa*, ba é naa nùmee co naa goro é wakè kà Pwi Ukai. É papwicírié, â é ipanuâé bamwara tée. Êco na wà tò a cèikí na é pwa éaé, âna ée mwa naa nùmee naa goro é wàro ni gòropuu. Ba ée mudàra cè pai wádèarié kà pwi éaé.

³⁵ Go ina tàwà diri pà pwiibà, ba na go pitu tàwà, â càcaa na go naa tàwà cè jè naèà. Ba nùmoo na guwà wàrori é wàro na wádé, â na guwà nye po tâa goo co kaa, é wakè kà Pwi Ukai.

Tàpé na rà tapacíri na rà piéa

³⁶ Jèpwi, âna [wàéni é popai kóo] goo tèpa âboro èpo ma pa èpo ilàri, na rà tapacíri na rà piéa†: Wiàna é dau càbawádé tò èpo ilàri wà pwi dopwa, â é niimiri pà, péa ru ipuu ma wà tòobà‡, â wádé na ru piéa. Êkaa na o càru caa pwa na èpà.

³⁷ Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwàranùmee, pà, wádé na càru caa piéa, â [gona ée mwa pwa dà? Go ina pà]: Nye wádé na wàrapwiri, wiàna nye ticè pitacoo goo é pwina nùmee goo, â wiàna càru caa ipuu.

³⁸ Êkaa na, wiàna ru piéa ma i tò èpo, â tàpo wádé. Â wiàna càru caa piéa, â nye dau wádé awé.

Pa dàpwà

³⁹ [Tàra tubanabwé, âna wàéni é popai kóo naa goo pa dàpwà]: Wà tò ilàri na pwa éaé, âna wádé na ru pitàa, na pàara na é bwaa wàro na wà pwiibà. Â wiàna é bà, â pwa tàrù kà tóoni, ma é piéa còwà, ma wà pwi jèpwi. Êco na wádé na é pwi a cèikí naa goo Pwi Ukai.

⁴⁰ Êco na go niimiri pà, pwiri o wádé ba kèe, wiàna é tà tâa acari. Nye auniimiri kóo pwiri, èco na é wàgòò mwara é Nyuââ Pwicíri.

8

Árapwaaìlò târa ànuurumuru

¹ Wàéni popai kóo goro é pà noo kàra macii na pwa *árapwaaìlò goo, târa pà ànuurumuru*. Pwiri guwà niimiri pà, guwà cau támogòori bwàti pwiibà†. [Guwà ipwacòoco, ba] é

† 7:28 Géaa ma tacai—Difficulté, problème. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Pipaèrà. ‡ 7:28 O wàru pà géaa ma tacai na wàro kà du duadà—É, O dau gòò tà du duadà, naa na pà aré na o jèe tèepaa. § 7:30 Grec: Â wà tàpé na rà i, âna wádé na pwacèwii tàpé na càra caa i. Â wà tàpé na rà ipwàdée, âna wádé na rà pwacèwii tàpé na càra caa ipwàdée. Â wà tàpé na rà wàri pà neemururà, âna wádé na rà pwacèwii wiàna ticè neemururà. 7:31 1 Ioane 2.17 * 7:34 Tò dopwa—Grec: Tò èpo dopwa, é, tò dopwa na é jèe jiiitàmù, é, Tò dopwa, é, tò dàpwà. † 7:36 1^r e phrase—É, Jèpwi, napwa naa goo pwi caa kà tò ilàri dopwa, na é jèe tàpo jiiitàmù. Wiàna wàrapwiri, â o wàrani nee tii 36–38: 36 Wiàna é niimiri pà, càcaa wádé na é bwaa wéarié naa pwàrawà, â wádé na é naèà, ba na é piéa, â càcaa muru na èpà. 37 Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwàranùmee, pà, o càé caa nama é piéa wà tóoni, â nye wádé, wiàna nye ticè pitacoo goo é pwina nùmee goo. 38 Êkaa na, wiàna é naa tò èpo kèe, ba na é piéa, â tàpo wádé. Â wiàna càé caa nama é piéa, â nye dau wádé kaa. ‡ 7:36 Péa ru ipuu ma wà tòobà—Grec: O pwa kamu kà tòobà. 7:39 Roma 7.2–3 8:1 Apostolo 15.29 * 8:1 Ànuurumuru—Idole. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. Rà icuri é noo kàra macii wà tèpa âboro naa na aupwa jèna. Â càra caa pwaké goro é noo kàra macii na pwa árapwaaìlò goo, ma jè noo kàra macii. Pwacé ma é támogòori wà pwi àboro na é wàri. † 8:1 Guwà niimiri pà, guwà cau támogòori... Grec: Ájupàra pà, cau tà tâjè diri é autámogòorimuru. Rà pi-ina kàra wà tàpé Korénito pà, rà támogòori diri. Rà rà niimiri pà, rà mwù naa na cèikí kàra.

autâmogòorimuru na wàrapwiri, âna é péa nama maina nûmawà! Êco na é pimeeari, âna é pagòo tèpa bééjè.

² Ba wà tàpé na rà ina pâ rà tâmogòori diri é muru, âna nye âji ticé na rà tâmogòori.

³ Â wà tàpé na rà meaari Pwidiuée, âna é tâmogòorirà wà Pwidiuée.

⁴⁻⁶ Napwa naa goo é noo kâra macii na naa târa pâ *ânuurumuru: Âjupâra pâ, naa na pai còo kà pàra tèpa âboro, âna wâru pâ muru ni gòropuu ma naa napwéretòotù, na ina goorà pâ 'pwidiuée' ma 'pwi ukai'. [Â rà pwamururà ma pwamainarà, â rà pwa ârapwaaillò târa.]

Êco na jè tâmogòori pâ, nye caapwi co Pwidiuée, pwi Caa. Nye géé gooé co, na tapoo diri pâ namuru. Â wiàna jè wâro, â jè wâro ba kée. Â nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, âna wà Iésu Kériso. Â nye géé gooé co, na cau tèepaa diri pâ muru. Â nye géé gooé co, na jè tòpi é *âji wâro.

Niimiri tàpé na càcaa gòo cèikí kâra

Âjupâra pâ, nye dau piticémuru naa goo pàra 'pwidiuée' Â géé goo kaa pwiri, na [guwà niimiri pâ][‡] pwa tàrù kâjè ma jè uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo târa.

[Â goo tòpi tàwà pâ]: Âjupâra pâ ticémuru naa goorà, [â càcaa pwicîri tâjè. Êco na jè ipwacòoco.]

⁷ Ba pwa pàra tèpa [cèikí bééjè] na càra caa tâmogòori bwàti pwiri. Ba béaa, âna rà mu pwapwicîri târa pâ ânuuru duée. Â nabàni, â wiàna rà uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaillò goo, â o càra caa pitère dàra é *pwàratùra-nigée-goorà, â rà tubaèpà târa pwàranumarà.

Ba rà niimiri pâ rà gère pwamaina pâ muru bèepwiri, géé goo na càcaa pâji gòo é aunünüma kâra.

⁸ Êco na càcaa géé goo é utimuru, na é tòpijè wà Pwidiuée. Wiàna jè uti, é, wiàna câjè caa uti, â nye ticémuru naa goo.

⁹ Êkaa na pwa tàrù'gà [ma gà uti, é, càgà caa uti]. Êco na gà niimiri wà pwi jè a cèikí béégà, na càcaa gòo é cèikí kée. Ba gà péa nama tûu é cèikí kée, ma nama é pwa na èpà.

¹⁰ Ba wiàna é cògà na gà gère ija naa na ére pwicîri kâra, na ara é ânuuru pâ 'pwidiuée' â é niimiri pâ, wádè na é pwaduwà'gà. Â wâgà, âna gà tâmogòori pâ, càcaa pwicîri tâgà. Êco na wàé, âna càcaa gòo é aunünüma kée. Â wiàna é uti, â o cãé caa pitère dàra bwàti é pwàratùra-nigée-gooé.

¹¹⁻¹² Â gà còo, nye géé goro é autâmogòori'gà, na gà tubaèpà[§] tà pwi béégà, na kîri é cèikí kée. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwa mwara tà Kériso, na ia é jèe bà ba kà pwi béégà.

¹³ Êkaa na, wiàna é pai uti kòo é noo kâra macii, âna o nama é pwa na èpà wà pwi jè a cèikí bééò, â wádè na càgo caa uti.

9

É ipwamurué wà Paulo

¹ Napwa wâgo, âna pwa tàrù kòo [ma go ilari jiiwà cè bépitu]. Ba go pwi *apostolo, â go jèe còo wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè, goo du âraporomeeò. Â go jèe wakè goro nii kée. Â wâguwà, âna guwà tèpa pwàra wakè kòo.

² Â wiàna rà ina wà pàra tàpé pâ, càcaa wàrapwiri, êco na wâguwà, âna guwà tâmogòori pâ nye âjupâra. Ba é wâro kàwà, âna *paâjupâra pâ, go pwi apostolo kà Pwi Ukai*.

Pwa tàrù kòo ba go pwi a wakè

³ Wàéni béipwamuruò ma otòpi tà tàpé na rà inaò ba èpà:

⁴ Gona nye wàibu co [ma wà Barnabas] na ticé tàrù kâbu, ma bu tòpi é utimuru géé goro é wakè kâbu?

⁵ Gona ticé tàrù kâbu, ma bu piéa ma du ilàri a cèikí, ma poparu wiâbu, na bu wakè? Ba rà nye cau wàrapwiri wà Pétèru[†] ma wà tèpa jii Pwi Ukai Iésu, ma diri pàra tèpa apostolo.

⁶ Â gona nye wàibu co, na bu wakè dàra mwani, târa ma bu wâro?

8:2 Galatia 6.3 **8:4-6** Deutéronome 4.39, 6.4; Galatia 4.8 **8:4-6** Êfésò 4.5,6 † **8:4-6** Guwà niimiri pâ—Nye wà tàpé Korénito na rà mara ina pâ, pwa tàrù kâra ma rà uti é noo kâra macii bèepwiri, géé goo na ticé pàra 'pwidiuée'. Â wà Paulo, âna é ùuri é pwina rà ina, êco na é pa-icòorà mwara goro é pwina rà pwa ma é pwina rà niimiri. (Còo 1 Korénito 10.19–20.) **8:9** Roma 14.13–15; Galatia 5.13 **8:11-12** Roma 14.15,20 § **8:11-12** Tubaèpà—Grec: *Tanoori é cèikí kée.* **8:13** Roma 14.21 ¶ **9:1** Apostolo 22.17–18, 26.16; 1 Korénito 15.8–9 ¶ **9:2** 2 Korénito 3.2–3 * **9:2** Ba é wâro kàwà, âna paâjupâra pâ... é, Ba é wâro kàwà naa goo Pwi Ukai, âna paâjupâra pâ, go pwi apostolo. ¶ **9:4** Luka 10.8 † **9:5** Pétèru—Grec: *Céphas.*

⁷ Ba wà pwi coda, âna câé caa wâri [ê neemuru paa kêe. Bwa, wàé, âna wâriê naa goro é waké kêe.] Â wà pwina é câmi jè upwâra, âna é nye uti é pwêe. Â wà pwina é wéaari macii, âna é wâdo é dilé gée goo.

⁸⁻⁹ Â jè côo pâ wàrapwiri naa na wâro kâjè na diri pâ tòotù. Êco na câgo caa ina gée goodò co. Ba jèe nye wii naa na é *Naèà kà Moosé pâ: *Gà cibwaa pacoo è paaci, ma é uti é pwâra blé, na pâara na é còogai, ba kâgâ, é u mwatò goro blé.* *Deutéronome 25.4*

Wiàna é ina pwiri wà Pwiduée, â gona é ina co é macii?

¹⁰ Bwa! Ê ina ba kâjè mwara, tèpa âboro. Ba wiàna jè ú, ma pétâ, â jè tapacîri é jè ére na kâjè, gée goro ârapiûnya.

¹¹ [Naa goobu ma wà Barnabas[‡], na ia bu jèe picémara tàwà é popai] â bu nye câmi é arapwûru naa na pwâranûmawà, târa *napwéretòotù. Â gona muru na dau maina tàwà, ma bu tòpi é pwina pâri, târa pai wâro kâbu, gée goo é pâ neemuruwà naani gòropuu[§]?

¹² Â wiàna pwa tàrù kà pâra tàpé ma rà tòpi jiiwà, â o nye dau wâdé, wiàna guwà naa tâbu mwara!

Bu jèe caa tacoo goowà

Êco na jèe nye câbu mu caa tacoo goowà pâ, na guwà wàrapwiri, â bu naaco, ba na o ticé na rà èrà goo [wà tèpa âboro, na rà tòpi] é *Picémara Wâdé goo wà Kériso.

¹³ Guwà tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa pwa *ârapwaaìlò, âna rà nye tòpi é ére gée goro ârapwaaìlò naa na wâra pwapwicîri. Â wà tèpa ênawéna kàra, âna rà tòpi é ére gée goo pâ âraimeai.

¹⁴ Â nye ipaiwà naa goo wà tàpé na rà picémara é Picémara Wâdé. Ba é ina wà Pwi Ukai pâ, wâdé na rà wâro gée goo é popai kàra.

¹⁵ Êco na wâgo, âna nye câgo caa tòpi gée goo, â càcaa majoroé ma go wii tàwà tii bèeni. Bwa, o wâdé na go bà, jii na wàrapwiri! Ba go ipwâdé na càcaa pâri ma ina, wà pwi jè âboro pâ, go tòpi mwani jii tàpé na go picémara tàra é Picémara Wâdé*.

¹⁶ Câgo caa pi-ina kòo, naa goro pai picémara kòo é Picémara Wâdé. Ba nye waké na é naa tòo [wà Pwiduée] ma go pwa. Â ée mwa pitèio ba gòo⁺ wiàna câgo caa pwa.

¹⁷ Wiàna wâgo na pitòrigari i waké bèepwiri, â o wâdé na go tòpi é mwani goo. Êco na [nye wà Pwiduée, na é] pitòrigario, â é cùruo pâ. Â câgo caa tapacîri naa wâriò goro mwani.

¹⁸ O dà cè câmaô? Wàèni: Na go picémara é Picémara Wâdé, wiàna nye ticé wâriò naa goo. Â go ipwâdé, ba nye pwa tàrù kòo, ma go ilari cè wâriò, êco na câgo caa ilari.

Go piênawéna kàra âboro diri

¹⁹ Gée goo kaa pwiri, â nye ticé âboro na pitùâ kòo. Êco na go piênawéna kàra diri tèpa âboro, ba na o dau wâru gée goorà, na go poparà dari Kériso.

²⁰ Wiàna go tâa jaa tèpa *Juif, â go nye pwacèwiirà, ba na go poparà dari Kériso. Jèe tipio jii é Naèà kà Moosé, êco na go nye pitère dâra, goorà, ba wàilà, âna rà pitère dâra.

²¹ Â wiàna go tâa jaa tàpé [na càra caa tèpa Juif] na càra caa tâmogòori é Naèà kà Moosé, â go pwacèwiirà, â câgo caa po tâa co naa goo é Naèà. Â go nye wàrapwiri, ba na go poparà dari Kériso. (Êco na é tâa goodò é naèà kà Pwiduée, ba go nye ciburà wârori é naèà kà Kériso.)

²² Â wiàna go tâa jaa tàpé na càcaa gòo é cèikì kàra, â go wâro pwacèwiirà, ma go pagòorà, ba na rà wâro wiâ Kériso[‡]. Ûu, go nye wâro pwacèwii tàpé na go tâa jaarà, na diri pai pwa wèe, ba na o pwa tèpa âboro gée goorà, na rà o medari Kériso[§].

²³ Diri é pwiibà, âna go pwa, ba na é pâra pâ* é Picémara Wâdé. Â, naa wàrapwiri, â o tà tòo é pâ aupwényunyûari kêe.

Go tà itàa ba na go piétò

²⁴ Guwà tâmogòori pâ, wà pwina é piétò, naa na é pi-itàa, âna é tòpi é câmaé. Â càcaa wà diri tèpa itàa na rà tòpi. Êkaa na wâdé na guwà itàa, ba na guwà tòpi é câmawà!

9:8-9 Deutéronome 25.4; 1 Timotéo 5.18 **9:10** 2 Timotéo 2.6 **9:11** Roma 15.27 ‡ **9:11** Naa goobu ma wà Barnabas—é, Naa goobà ma wà pâra tèpa apostolo. Popai Nous naa na grec. § **9:11** Naa na pwâranûmawà, târa napwéretòotù; Pâ neemuruwà, naani gòropuu—Spirituel; Matérie. **9:12** Apostolo 20.34; 2 Korénito 11.9 **9:13** Deutéronome 18.1-3 **9:14** Mataio 10.10; Luka 10.7; Galatia 6.6 * **9:15** Dernière phrase—Grec: O nye ticé âboro cèna é patâjii jiiò é ipwâdé kòo bèepwiri. **9:16** Jérémie 20.9 † **9:16** Êe mwa pitèio ba gòo—Grec: O dau pwaée kòo. **9:20** Apostolo 21.20-26 **9:22** 2 Korénito 11.29 ‡ **9:22** Ma go pagòorà... Grec: Ma go poparà dari Kériso. § **9:22** Na rà o medari Kériso—Grec: Na go pa-udòrà. * **9:23** Pâra pâ—Se répandre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwiari pâ.

²⁵ Wà tèpa itàa ma tèpa ipaa, âna rà dau ipwabwàtirà, ma piaabòrirà, ba na rà o piétò. Napwa naa goo è câmarà, âna o càcaa tâa dàra gòiri.

Èco na é câmajè, [wàijè tèpa cèikí] âna ée mwa tâa dàra gòiri awé.

²⁶ Êkaa pwiri na go itàa bwàti, ba na go tèepaa naa na é pwâadèrèè. Â, na go piokée, â go tò bwàti iò, târa ma coogée.

²⁷ Â go piaabòrio, â go waké, ba na go ipwabwàti è naiio, târa ma é pacoo è câbawâdé kôo. Ba o càcaa wâdé, wiàna câé caa tòpio wà Pwiduée[†], gée na càuru è pai picémara kôo è popai kée tà para tàpé.

10

Cibwaa ipwamaina duée imudi

¹ Tèpa cèikí béedò, go taniimiri tàwà, è pwina tèepaa mari tèpa jojoorojè*, wà tèpa *Isaraéla biu. [Ba wà Pwiduée, âna é tòcia târa è naigé naa namaré.] Ba é nama é para béaa kàra è jè nee, ba na é wéaarirà. Â rà cau jépàgà diri è nawia Mii.

² Â [pwacèwii na] cau *upwaarà, naa na i nee, ma nawia, ba na rà o caapwi ma wà *Moosé [pwi a pitûa kàra].

³ Â rà cau ija diri è utimuru me géenidò napwéretòtù[†], na é naa târa wà Pwiduée.

⁴ Â rà cau wâdo mwara è jawé na é naa târa. Ba nye goro kaa è pátamee, na é nama joro i jawé, gée goro pwi atù na para wiàrà. Â è pwi atù bèepwiri, âna wà Kériso.

⁵ Èco na, [gée na càuru diri pâ pwi bèepwiri, âna] wâru gée goorà, na càcaa wâdé tûa kàra tà Pwiduée, â é nama rà bà, â é tòdidirirà naa namaré.

Cibwaa ipwacèwii Ba Isaraéla biu

⁶ Diri è pâ pwi bèepwiri, âna târa câmu tâjè, ba na jè cibwaa pwaduwa kàra. Â jè cibwaa niimiri pâ, jè pwa na èpà, pwacèwiirà:

⁷ Jè cibwaa pwamaina tèpa duée imudi, pwacèwii pai pwa kà para tàpé gée goorà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwiciri pâ: *Rà tâaboo naa na pi-ija. Â rà câbu imudi. [Â rà pwamaina è pâ duée imudi.]* Exode 32.6

⁸ Jè cibwaa ipuu imudi, pwacèwii para tàpé. Ba gée goo kaa pwiri, â rà po 23 000 tàpé na rà bà, naa na caapwi tòotù.

⁹ Jè cibwaa gâdà Pwi Ukai[‡], pwacèwii para tàpé, na utirà dòèa, â rà bà.

¹⁰ Jè cibwaa pikûu, pwacèwii para tàpé. Ba wà Pwiduée, âna é cùru pâ pwi jè *angela kée na pôtamwaràrà.

¹¹ Diri è pâ aré-bà, âna tèepaa mari wà tèpa Isaraéla biu, ba na câmu tâjè. Â jèe wii diri, ba na jè ipwacòoco. Ba o tàpo tèepaa è pwâadàra è pàara bèeni.

¹² Wàépwiri, wà pwina è niimiri pâ gòo è cèikí kée, âna è ipwacòoco, ba é péa tà tûu!

¹³ [Èco na wâdé na guwà tâmogòori pâ]: Diri è pâ tacai na tèepaa mariwà, âna pwacèwii pâ tacai kà para tàpé. Â wà Pwiduée, âna ée pwi a pacoo è auinabéaa kée, â o câé caa nama é wénari è nii kàwà i tacai. Â ée mwa paari tàwà è pai udò jii, ba na guwà o nye tà cimwù naa na tacai.

¹⁴ Êkaa, co tèpa âji béedò, wâdé na guwà upiri è ipwamaina duée imudi.

Jè caapwi ma Kériso

¹⁵ Guwà pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa tâmanga[§], ma guwà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru. Wiàna wàrapwiri, â guwà pitèi cai è pwina go ina tàwà ni:

¹⁶ [Na jè ija è utimuru kà Pwi Ukai] â jè pwaolé tà Pwiduée goo è wàrado goro dipâa—pai ina wèe pâ, domii kà Kériso, [na joro, na ia é bà ba kâjè]. Â è poloa na jè ipâdi, âna è naii Kériso. Úna jè wâdo, ma ija, â jè caapwi ma wà Kériso.

9:25 Filipi 3.14; 2 Timotéo 2.4-5, 4.7-8 **9:27** Roma 8.13, 13.14 † **9:27** Câé caa tòpio wà Pwiduée—Grec: *Tòpò-o naa goro jèneré (disqualifié)*. Papwiciri jiié na é itàa naa na pi-itàa. **10:1** Exode 13.21-22, 14.22-29 * **10:1** Jojoorojè—Wàru tèpa cèikí naa Korénito na càra caa tèpa Juif (tèpa Isaraéla). Èco na é ina wà Paulo pâ, jojoorojè, ba, é ina wà Pwiduée pâ, na wàijè diri tèpa cèikí naa goo wà Kériso, âna jè pwacèwii tèpa gòobàra Abérama, pwi jojooro tèpa Isaraéla. (Còo Galatia 3.29.)

10:3 Exode 16.35 † **10:3** Me géenidò napwéretòtù—Grec: *Spirituel*. Ipaiwà mwara naa goo pâ popai nye gée goro kaa è pátamee na nee tii 4. **10:4** Exode 17.6; Nombres 20.11 **10:5** Nombres 14.29-30 **10:6** Nombres 11.4,34; 1 Korénito 10.11 **10:7** Exode 32.6 **10:8** Nombres 25.1-9 **10:9** Nombres 21.5-6 ‡ **10:9** Pwi Ukai—Para Tii Pwiciri naa na grec, âna rà ina pâ: *Wà Kériso*. § **10:15** Guwà pi-ina...guwà tèpa tâmanga—Grec: *Go patirawà, pwacèwii wiàna guwà tèpa tâmanga*. **10:16** Mataio 26.26-28

¹⁷ Á cau wàjè diri na jè ija i poloa, â jè tàgère caapwi naiiri àboro. Ba jè cau ija gée goro é poloa na caapwi.

Cibwaa pitànaima ma pâ duée!

¹⁸ Guwà niimiri cai [è pai pwapwicîri kà] tèpa Isaraéla. Wà tàpé na rà uti é *ârapwaaïlò na naa tà Pwiduée, âna rà pâ nau caapwi ma wàé.

¹⁹ Á càcaa ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwa ârapwaaïlò târa pâ ânuuru [muru na rà ina goorà pâ] 'pwiduée'! Ba piticèmuru naa goo pâ pâra 'pwiduée', â piticèmuru naa goo pâ ârapwaaïlò na naa târa.

²⁰ Êco na guwà ipwacôoco. Ba pwa pâ duée [na rà cicara wà Pwiduée]. Á nye wàilà kaa na rà tòpi é pâ ârapwaaïlò bèepwiri. Á è utimuru na naa târa pâ duée, âna càcaa naa tà Pwiduée, na è caapwi co. Á càcaa wâdé tóo, na guwà pitànaima ma è pâ duée*.

²¹ Guwà tère, làpé! Càcaa pâri ma guwà picapai wâdo é wârado kà Pwi Ukai, bau é wârado kâra pâ duée imudi! Á càcaa pâri ma guwà picapai ija é utimuru kà Pwi Ukai, bau é utimuru kâra pâ duée imudi!

²² Wànau, nümawà na guwà nama é putàmù wà Pwiduée? É, pwiri guwà niimiri pâ dau pwa nii kàwà jiié?

Jè pwa diri ba na o ipwamaina Pwiduée

²³ [Jè wàjùé còwà] naa goo auina kàwà, pâ «Nye ticé muru na papwicîri jiio.» Á go ina mwara pâ, càcaa èdiri pâ muru na wâdé. Nye âjupâra pâ, nye ticé na papwicîri jiié, [tèpa naí Pwiduée] èco na càcaa èdiri pâ muru na pagò tèpa béejè.

²⁴ Wâdé wiàna jè cibwaa po mudàra co é pwina wâdé ba kâjè; jè mudàra mwara pwina wâdé ba kà pâra tàpé.

²⁵ [Wàéni é pwina gà mwa pwa]: Wiàna gà wâri é noo kâra macii naa na aupwa jèna, â gà cibwaa pitawèerigà [pâ, pwiri utimuru târa pwa ârapwaaïlò]. Á, na wàrapwiri, â o càcaa tubagù é *pwâratùra-nigée-googà. [Ba napwa naa goo é utimuru, âna nye ticé na pwicîri tâjè.]

²⁶ Ba: *É gòropuu diri, bau diri é pwina tâa na, âna kà Pwi Ukai.* *Psaume 24.1*

²⁷ Ipaiwà na rà todàgà wà tàpé na càra caa tèpa cèiki. Á gà pâra, â gà cibwaa piwà na gà ija. Á gà cibwaa tawèerirà goro é utimuru, ba na o càcaa tubagù é pwâratùra-nigée-googà.

²⁸⁻²⁹ Êco na, wiàna é ina tâgà wà pwi àboro pâ: «Wàéni utimuru na naa târa duée», â gà cibwaa ija. Á càcaa wàrapwiri googà, â wàrapwiri gooe, ba na gà cibwaa tubagù é pwâratùra-nigée-gooe.

[Pwiri guwà o tòpi tóo pâ]: «Gorodà na go pitère dàra é aunünüma kà pwi jèpwi?

³⁰ Ba wiàna go pwaolé tà Pwiduée goro é utimuru, â gorodà na o pitèio goro pai uti kôo?»

³¹ [Á go ina pâ]: Na gà ija, â na gà wâdo, â gà cau pwa, ba na béipwamaina Pwiduée. Á ipaiwà naa goro diri pâ muru na gà pwa.

³² Á gà ipwacôoco goro pâ tûâgà, ba gà péa tanoori é pwâratùra-nigée-goopwi jè àboro—wiàna ina pâ, pwi jè *Juif, é, wà pwi àboro na câé caa pwi Juif, é, wiàna pwi jè àboro gée na wâra pwapwicîri kà Pwiduée.

³³ Á napwa naa gooo, âna go wàrapwiri*. Ba cágo caa imudàra cè wâdé kôo acari. Á go o imudàra cèna wâdé ba kà diri tèpa àboro, ba na o wâru gée goorà, na rà o udò, [ma tâa târa é *âji wâro].

11

¹ Üu, guwà ipwacèwiio, ba go ipwacèwii Kériso.

tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima

(Naporomee 11-14)

Pai târamiri pûrùjè

² Go jèe naa tàwà pâ nyamanya ma pâ ârapupûra [na ia go jèe tòpi]. Á go ipwàdée goowà, â go picàdiriwà, ba guwà nye tà niimiri, â guwà wâro wiâra*.

10:17 Roma 12.5 **10:18** Lévitique 7.6 **10:19** 1 Korénito 8.4 **10:20** Deutéronome 32.17; Auinapàpári 9.20 * **10:20** Pwa tàrù kâjè ma jè uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaïlò goo, èco na jè ipwacôoco, na jè cibwaa pwapwicîri târa pâ duée.

10:21 2 Korénito 6.15-16 **10:22** Deutéronome 32.21 **10:23** 1 Korénito 6.12 **10:24** Roma 15.1-2 **10:26** Psaume 24.1 **10:28-29** 1 Korénito 8.7 **10:30** 1 Timotéo 4.4 **10:31** Kolosé 3.17 **10:32** Roma 14.13 **10:33** 1 Korénito

9.20-22 † **10:33** 1re e phrase—é, *Guwà ipwacèwiio*. (Còo 1 Korénito 11.1.) **11:1** 1 Korénito 4.16 * **11:2** Jèpa pi-itè pâ jèpa nyamanya, naa na pâ jèpa napò ma jèpa pâara. Na pâara kà Paulo, âna càcaa wâdé, na gòri wàrapûru pwi paao; â càcaa wâdé na pwârù pûru tó ilàri. Wâdé na tóimiri pai pwa kâjè, wiâra nyamanya kâra Ba kâjè, â na càcaa tanoori wà tèpa jènerejè.

³ Á pwa mwara jè muru na nümoo na guwà tàmogòori. Wàéni: Wà Kériso, âna é pwi a pitûâ† kà pwi paao; â wà pwi paao, âna é pwi a pitûâ kà tô wâdée. Â wà Pwidueé, âna é pwi a pitûâ kà Kériso, [pwacèwii na é pûrujè, âna pwi a pitûâ kàra naiiri âboro kâjè].

⁴ Wà pwi âboro na é târamiri é pûrué na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwidueé, âna câé caa papwicîri wà Kériso, na é pwi a pitûâ kêe.

⁵⁻⁶ Êco na, napwa naa goo wà tô ilàri, âna wâdé na é târamiri é pûrué, na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwidueé. É wàrapwiri, ba na é paari pai pitòimiri kêe wà pwi éaé, na é pwi a pitûâ kêe. Wiàna câé caa wàrapwiri, âna pwacèwii na tâpi pûrué, muru na kamu‡ ba kà tô ilàri§ [naa jaajè].

⁷ Napwa naa goo wà pwi paao, âna é cibwaa târamiri é pûrué* [na é pwapwicîri]. Ba wà pwi paao, âna é pwacèwii é ânuuru muugère kà Pwidueé†. Êco na wà tô ilàri, âna é pwényuâa ma muugère kà pwi paao.

⁸ Ba wà Pwidueé, âna câé caa tapoo é paao géé goro é naii tô ilàri. Á é tapoo é ilàri géé goro é naii pwi paao.

⁹ Á câé caa tapoo é paao ba kà tô ilàri, â é nye tapoo é ilàri ba kà pwi paao.

¹⁰ Wàépwiri é majoroé ma é târamiri é pûrué wà tô ilàri. Ba wàrapwiri goo wà tèpa *angela‡.

¹¹ Êco na, naa na pai tòpò kà Pwi Ukai§, âna, wiàna ticé ilàri, â o nye ticé paao. Á wiàna ticé paao, â o ticé ilàri.

¹² Ba wiàna é tapoo ilàri géé goro naii pwi paao wà Pwidueé, â âjupâra mwara pâ, wà pwi paao, âna pitèpaé géé goo tô ilàri. Á wàilu, âna ru cau me géé goo wà Pwidueé, ba wà Pwidueé na é tapoo diri pâ muru.

¹³ Gona guwà niimiri pâ, wâdé wiàna câé caa târamiri é pûrué wà tô ilàri, na é pwapwicîri tà Pwidueé? Wâdé na guwà pinünüma cai bwàti naa goo, ma pitèi cai.

¹⁴ Wà pwi paao na dau gòri é wàrapûrué, âna po dau kamu ba kâjè. Ba nye càcaa wàrapwiri wiâra é càra na naa tâjè*.

¹⁵ Á wà tô ilàri, âna nye naa tée, ba na gòri wàrapûrué, bétâramiri é pûrué, ba pwényuâa ma muugère kêe.

¹⁶ Á wiàna pwi càra âboro-bà, âna câé caa wâdé tà wà pwi jèpwi, â go ina co pâ nye câmaajé tâbà†. Á ipaiwà pai pwa bèepwiri naa na pàra wàra pwapwicîri.

Caanilo—Pa-utimuru

¹⁷ Go patùrawà ni, goro pâ tûâ kàwà na càcaa wâdé tóo. Ba, na guwà mu picaatâa [nau pwapwicîri] â guwà dau pitubaèpà tàwà [géé goro é pâ càrawà na èpà].

¹⁸ Ba jèpwi, âna go tère pâ, na guwà ipitiri, â guwà pitadàrùwà. Á go niimiri pâ, âjupâra é pwàratùra bèepwiri.

¹⁹ (Êco na péa wâdé wiàna pwa cè pitadàrù wânabibiü kàwà, ba na jè tàmogòori tàpé na rà âjupâra.)

²⁰ Jèpwi: Na guwà pitànaima, â guwà niimiri pâ, na guwà pi-ija é utimuru kà Pwi Ukai‡.

²¹ Êco na guwà pitòri, ba wà pàra tàpé, âna rà copwa, â wà pàra tàpé, âna rà ipwirié.

²² Wànanu? Nye ticé pwàrawà kàwà ma guwà ija ma wâdo wé? Gona càcaa âjimuru tàwà é wàra pwapwicîri kà Pwidueé? Á nümawà na guwà tubakamu tàpé na ticé kàra? Go mwa inaana§ tàwà? Pwiri guwà niimiri pâ go mwa picàdiriwà? Bwa!

Êre Caanilo—Pa-utimuru

11:3 Genèse 3.16; Éféso 5.23 † **11:3** Pwi apitûâ—Grec: Pwi pûru. ‡ **11:5-6** Kamu—Rà ina mwara wà tèpa ijiaio pâ: Pitubaâraakée. § **11:5-6** Muru na kamu ba kà tô ilàri—Wà tèpa Juif béaa, âna rà tâpi pûru tô ilàri na é pwa pâ tûâ na èpà. Tâpi pûru pa ilàri gòronaigé mwara. Grec: Á wiàna tàutée na é târamiri é pûrué, â wâdé naa tàpi! **11:7** Genèse 1.26-27

* **11:7** É cibwaa târamiri é pûrué—é, Ticé pitacoo gooé na é târamiri é pûrué. † **11:7** Pwacèwii..Pwidueé—É jèe tòpò pwi âboro wà Pwidueé, ba na é pwacèwiié, wâé Pwidueé. **11:8** Genèse 2.18-23 ‡ **11:10** Ba wàrapwiri goo wà tèpa angela—Càcaa pwéelaa pai ina wée. Wàéni pàra auniimiri kà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri: • Wà tô ilàri, âna é paari tà tèpa angela pâ, pwa târù kêe, ba na é pwapwicîri ma ipa popai naa na nee Pwidueé. Á é târù bèepwiri, âna é me géé goo wà Pwidueé. É. • É paari tà tèpa angela pâ, é papwicîri pwi éaé. É. • É pipwamurué jii wà tèpa angela kà Caatana (tèpa duée), ûna é gére pwapwicîri. É. • O pwa pátamee jii pâ duée, ba na é piétò jiiirà. § **11:11** Naa na pai tòpò kà Pwi Ukai—é, Naa na wàro kâjè naa goo Pwi Ukai. * **11:14** É càra na naa tâjè—Grec: La nature. Munaa pai ina wée ni pâ, tèpa nyamanya kà tèpa âboro.

† **11:16** Câmaajé tâbà—é, Câmaajé tóo. **11:18** 1 Korénito 1.10-12 ‡ **11:20** Utimuru kà Pwi Ukai—Naa na bétapoo wàra pwapwicîri, âna nye ticé Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie) pwacèwiié. Rà nye ija pwacèwiié pai ija kâjè diri tòotù. § **11:22** Inaana—Ina pâ wànanu.

²³ Guwà tère! Wàéni mwara é nyamanya, na ia go tòpi jii wà Pwi Ukai, âna go pacâmuriwà goo: Na bàrane, na icuri wà Pwi Ukai Iésu na, âna é popa é poloa.

²⁴ Â é pwoalé tà Pwiduée goo, â é tubiti ma ipâdi, â é ina pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kâwà. Wiàna guwà ija, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

²⁵ Gée na càuru é pi-ija, â wà Pwi Ukai, âna é popa mwara é wàrado dipâa, â é ina pâ: «Êni, âna câmu kâra *auiipwataâboro na bwaa âmué—auiipwataâboro na é pwa wà Pwiduée goro é domii kôo [na joro, ba na é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâwà ma wâé]. Wiàna guwà wâdo, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

[Wàépwiri é popai kà Pwi Ukai Iésu.]

²⁶ Êkaa na, wiàna jè ija ma wâdo, â târa inapàpari é pai bà kà Pwi Ukai ba kâjè, tèepaa naa goro cè pai wâjué me còwà kèe.

Jè pwapwicîri Caanilo—Pa-utimuru

²⁷ Wiàna gà tòpi imudi é poloa ma é wàrado dipâa kà Pwi Ukai, â gà còbèedari é naiii bau é domii kèe.

²⁸ Êkaa na, gà nye mara pinünüma bwàti, béaa kâra é pai ija ma wâdo'gà.

²⁹ Ba wiàna gà ija ma wâdo, âna càgà caa còoina é naii Pwi Ukai*, â ée mwa pitèigà wà Pwiduée, â ée mwa naa wârimuru'gà.

³⁰ Wàépwiri kaa, na wâru gée goowà, na rà tâa na aré ma maagé, tiagoro na rà bà.

³¹ Wiàna jè mara pitèi bwàti é càrajè, â pwiri o càé caa pitèijè wà Pwi Ukai [ma naa wârimuru kâjè].

³² (Êco na, wiàna é tèjè ma patàrùjè, âna târa ma o càjè caa dau pwa wârimuru, ma tèpa âboro gòropuu.)

³³ Êpwiri co tèpa cèiki béeò, wiàna guwà picaatâa goro é pi-ija kà Pwi Ukai, â guwà pitapaciwà.

³⁴ Ba wiàna guwà po dau copwa, â wâdé na guwà mara ija béaa naa pwârawà kâwà. Ba na wàrapwiri, â wiàna guwà ipitiri, â o càé caa naa wârimuru kâwà wà Pwiduée.

[Nabwé naawê.] Napwa naa goo pàra pwina guwà ilari jiio, âna go o mwa ina tàwà, wiàna go mwa wâjué me còwà dariwà.

12

Âraimeai gée goo Nyuâaê Pwicîri

¹ Tèpa cèiki béeò, go patùrawà ni, goro pâ âraimeai, na me gée goo é Nyuâaê Pwicîri. Ba wâdé na guwà tâmogòori bwàti é pai pwa goo.

² Béaa, na bwaa càguwà caa pâji tâmogòori wà Pwiduée, âna guwà pwamaina pâ *ânurumuru na guwà ina pâ 'pwiduée', na ticé wâro goorà. Â, na guwà wàrapwiri, â rà pamwüruwà pâ duée imudi. Â càcaa pâri ma guwà cicararà*.

³ [Êco na nabà, âna é popawà é Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée]. Â nümoo na guwà câmogòori é pwina me gée gooé. Ba wiàna é tûra gée goo é Nyuâaê Pwicîri, wà pwi jè âboro, â o càcaa pâri ma é pinajajai Iésu. Â wiàna é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai, â nye gée goo kaa é Nyuâaê Pwicîri.

Caapwi co Nyuâaê Pwicîri na é naa

⁴⁻⁵ Ê Nyuâaê Pwicîri, âna é jèpa naa tâjè jècaa pâ âraimeai† na pi-ité. Â wiàna wâru pâ jèpa pai piênawéna kâjè, éco na jè piênawéna kà Pwi Ukai na é caapwi co.

⁶ Â wâru pâ jèpa wakè kâjè, éco na caapwi co Pwiduée na é wakè goojè diri.

⁷ Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é paari é pai tâa goojè kèe, ûna é naa tâjè jècaa é jèpa âraimeai, ba na o pagòo diri [é wâra pwapwicîri].

11:24 Mataio 26.26-28; Maréko 14.22-24; Luka 22.19-20 **11:25** Exode 24.6-8; Hébéru 8.8-13 **11:27** Hébéru 10.29

* **11:29** Càgà caa còoina é naii Pwi Ukai—Ârailu pai ina wèe: Jèpwi âna, Càgà caa còoina pâ, guwà caapwi ma wà tèpa cèiki béégà na rà ija ma wâdo, ba guwà cau caapwi naiiri âboro, é naii Kériso. Jèpwi âna, Càgà caa còoina pâ é pwina gà wâdo ma ija, âna {câmu kâru} é naii Kériso ma domii kèe, na é bà ba kâgà; âna muru na dau pwicîri. **11:32** Hébéru 12.5-6 **12:2**

Habakuk 2.18-19 * **12:2** Grec: Guwà tâmogòori pâ, na pàara na guwà bwaa tèpa paiens (tâpè na càra caa tâmogòori Pwiduée), âna ipa-îmwüruwà goro pâ idoles (ânuru pâ 'pwiduée') na càcaa pâri ma rà tûra. Éco na rà pitûâ kâwà. **12:3** 1 Ioane 4.2-3

12:4-5 Roma 12.6 † **12:4-5** Âraimeai—Pai ina wèe ni pâ, é nii bau é autâmogòorimuru na naa tâjè, ba na jè wakè kà Pwiduée, ma ipagòo é wâra pwapwicîri kèe (talent, aptitude, capacité).

⁸⁻¹⁰ É naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai, â é naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai. Âna nye pwi caapwi Nyuâaê Pwicîri na é naa. [Wâéni pàra pwi]‡:

Ê pai tâmogòori tèi bwàti pâ muru;
 Ê popai goro autâmogòorimuru;
 Ê cèikî na maina;
 Ê pai nama tiâu maagé;
 Ê pai wakè goro pàtâmee;
 Ê pai ipa popai naa na nee Pwidueé (*péroféta);
 Ê pai nadàrù è pwina me géé goo wà Pwidueé, ma è pwina càcaa me géé gooé;
 Ê pai tùra na pâ pwàratùra na ité§;
 Ê pai bii è pâ pwàratùra bèepwiri.

¹¹ Êdiri pâ pwiibà, âna nye è Nyuâaê Pwicîri na é ipâdi tâjè jècaa wiàra câbawâdè kèe.

Wâguwà naima âna guwà naii Kériso

¹² Guwà jèe còo cai è naiijè [wàijè tèpa âboro]: Nye caapwi naiiri âboro, êco na nye dau wàru è nyi ére géé goo. Â ipaiwà naa goo è naii Kériso, [pai ina wèe pâ, è wàra pwapwicîri kèe].

¹³ Ba jèe cau *upwaaajè naa goo è Nyuâaê Pwicîri na é caapwi, ba na jè o caapwi naiiri âboro. [Âjupàra naa goo jèe diri tèpa cèikî] wiàna jè tèpa *Juif, é, câjè caa tèpa Juif; â wiàna jè tèpa *ênawéna kíri kàra pâ âboro, é, wiàna pwa tàrù kâjè. Ba jè cau tòpi è Nyuâaê Pwicîri naa na è pwàranùmajè.

¹⁴ Â napwa naa goo è naiiri âboro, âna wàru pâ ére géé goo.

¹⁵ Â câe caa ina è âjè pâ: «Géé goo na câgo caa ijè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.»

¹⁶ Â câe caa ina è pwàranùyujè pâ: «Géé goo na câgo caa âraporomeejè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.»

¹⁷ Ba wiàna ina pâ, nye po êco è âraporomeejè naa na naiijè, â jè o mwa wànau târa cè pai tère kâjè? Â wiàna ina pâ, nye po êco pwàranùyujè naa na naiijè, â jè o mwa wànau târa pai tère ùraara muru?

Wà Pwidueé na é jèpa tòpòjè

¹⁸ Ba wà Pwidueé, âna é jèpa tòpò jèpa ére, naa na naiiri âboro, wiàra è nye pai niimiri kèe.

¹⁹ Â wiàna ina pâ, nye po êco caapwi ére, â o càcaa naiiri âboro na tâbawée.

²⁰ Ùu, ba wàru diri è pâ jèpa ére géé goro è naiiri âboro.

²¹ Wàépwiri na, càcaa pâri ma é ina è âraporomeejè târa ijè pâ: «Càcaa pwamuru naa googè.» Â càcaa pâri ma é ina è pùrujè târa du âjè pâ: «Càcaa pwamuru naa goou.»

²² Jèpwi mwara, âna pwa pàra ére géé goro è naiijè, na jè niimiri pâ, ticè nii kàra. Êco na nye wàilà kaa na dau pwamuru naa goorà.

²³ Â è pâ ére na jè pinaapwàniiri, âna jè nye dau pipapwicîrìrà. Â è pâ ére na câjè caa còo, âna jè dau piwéaarirà,

²⁴ jii è pàra ére. Ba nye wàrapwiri, pai tòpò kà Pwidueé è naiijè.

²⁵ Â êkaa, na càcaa pâri ma pitadàrù è naiijè. Â êdiri pâ ére bèepwiri, âna rà nye pitòimirà còwà.

²⁶ Ba wiàna é tâa na aré pwi jè ére, â êdiri pàra ére, âna rà cau tâa na aré ma wàé. Â wiàna ipwamaina jè ére, â wàilà diri, âna rà cau ipwàdèe ma wàé.

Pàra wakè naa na wàra pwapwicîri

²⁷ Wâguwà naima, âna guwà naii Kériso, è wàra pwapwicîri kèe. Â wâguwà jècaa, âna guwà jèpa ére géé gooé.

²⁸ Â wâéni [pàra tèpa wakè] na é jèe tòpò wà Pwidueé naa na wàra pwapwicîri:

Tèpa apostolo, na rà tèpa pâbéaa;

Tèpa ipa popai (péroféta);

Tèpa picémara popai;

Â wâéni pàra tàpé mwara:

‡ **12:8-10** Na pàra nee tii na è naporomee bèeni, âna wàru pâ popai na caapwi pai ina wèe, naa na paicì. Â câbà caa ciburà ina còwà è pwina caapwi. § **12:8-10** Pwàratùra na ité—È pwàratùra na câjè caa câmu goo, na jè pwamaina Pwidueé goo. Pwiri è âji pai tèpa âboro, pwiri è pai tèpa angela (còo 1 Korénito 13.1), pwiri càcaa âji pajjè. **12:11** 1 Korénito 7.7

12:12 1 Korénito 10.17

12:13 Galatia 3.28

12:27 Roma 12.5

12:28 Efésò 4.11-12

Tèpa wakè goro pàtamee;
 Tèpa nama tiâu maagé;
 Tèpa pitu tà pàra tàpé;
 Tèpa pitûâ;
 Tèpa pwa pâ pwâratùra na ité.

²⁹ Gona [guwà niimiri pâ] jè cau tèpa *apostolo diri? Bwa! Â câjè caa capai tèpa péroféta diri, ma tèpa picémara popai, ma tèpa wakè goro pàtamee.

³⁰ Â gona jè cau tèpa nama tiâu maagé, ma tèpa pwa pâ pwâratùra na ité, ma tèpa bii pâ pwâratùra bèepwiri? Bwa. [Ba jèe naa tâjè jècaa ê jèpa âraimeai.]

³¹ Â wâguwâ, âna wâdê na guwâ iari ê pâ âraimeai na pwamuru naa goo.

Êco na go o mwa paari tàwâ ê naigé na dau piwéna ma wâdê awé.

13

Pimeari

¹ Wiàna go pwa
 pâ pairi pâ âboro diri,
 ma pâ pai tèpa *angela,
 â wiàna ticè pimeari gooò,
 â nye po pwa aio co,
 pwacèwii kilo,
 é, târa ilò na é tûu*.

² Wiàna go pame
 popai kà Pwiduée;
 wiàna go tâmogòori diri
 pâ muru ni gòropuu,
 pâ muru na tâa na wâbinyiri;
 â wiàna ticè pimeari gooò,
 â nye piticémuru naa gooò.
 Wiàna dau maina cèikí kôo,
 ma go pagù pâ jaa,
 â wiàna ticè pimeari gooò,
 â nye piticémuru naa gooò.

³ Wiàna go naa
 diri pâ neemuruò
 tà tàpé na ticè kàra;
 â wiàna go panuâ naiio
 ba na go pi-ina kôo[†],
 â wiàna ticè pimeari gooò,
 â nye piticémuru naa gooò.

Wâéni pai pwa wàra pimeari

⁴ Wâéni ê pai pwa
 wàra ê pimeari:
 Jè pidâpwicâarijè.
 Jè pitu tà pàra tàpé.
 Câjè caa tèpa piboo.
 Câjè caa pi-ina kâjè.
 Câjè caa tèpa maina nûma.
⁵ Câjè caa pwa-imudiri muru.
 Câjè caa piniimirijè co.
 Câjè caa tèpa putâmu.
 Câjè caa tèpa tà niimiri na èpà
 naa na pwâranûmajè.

⁶ Wâéni ê pimeari:
 Na jè ipwâdée
 goro ê âjupâra;
 â jè pikíri goro
 ê pwina càcaa *târù.

^{12:31} 1 Korénito 14.1 ^{*} ^{13:1} Târa ilò na é tûu—Grec: *Sinebalo (cymbale) na pwa aie.*
 Ba na go pi-ina kôo—é, Ba na o círi. Càcaa pwéelaa naa na grec.

^{13:2} Mataio 17.20 [†] ^{13:3}

^{13:6} Roma 12.9

7 Jè nye ciburà cèikí.
 Jè nye ciburà tapaçíri.
 Jè nye ciburà kakèri.
 Â càcaa oratâjè goo.

Ée mwa tâa dâra gòiri awé

8 Dâ na ée mwa tâa
 dâra gòiri awé?

Nye é pimeaari!

[O nye cau tiâu
 pâ âraimeai]:
 O nye tiâu
 tèpa *péroféta.
 O nye tiâu
 pai pipa popai
 naa pwâratûra na ité.
 O nye tiâu
 pai tâmogòrimuru.

9 Càcaa tâbawêe
 é autâmogòrimuru
 na naa tâjè.

Càcaa tâbawêe
 é popai kâjè
 naa na nee Pwiduée.

10 O tiâu diri
 é pwina càcaa tâbawêe,
 ba ée mwa tèepaa me
 pwina tâbawêe!

11 Na go bwaa èpo,
 â go tûra pwacèwii nari èpo,
 â go niimiri pwacèwii nari èpo.

Ûna go jèe maina,
 â go naaco diri
 pai pwa kâra nari èpo.

12 Bwaa câjè pâji còo bwàti;
 jè niá naa na garaaci [na tòri].

Êco na, na jè tòotù,
 âna jè o mwa bàra còoê
 naa na pai tâa kèe.

Bwaa câjè caa tâmogòori diri.

Êco na, na jè tòotù,
 â jè mwa bàra tâmogòori bwàti[‡],
 pwacèwii Pwiduée,
 na é tâmogòorijè bwàti.

13 Tâa tâjè pâ muru na âracié:

Ê cèikí, é pitapacíri,
 bau é pimeaari.

Â wâ pimeaari,
 na dau maina naa nadâpâra.

Nabwé!

14

Pai pwa goo du âraimeai

1 Guwâ imudâra béaa é pimeaari, naa na diri é pwina guwâ pwa. Â wâdé na guwâ iari é
 pâ âraimeai géee goo é Nyuââe Pwicíri.

Dau wâdé wâ pwini ipa popai naa na nee Pwiduée.

13:7 1 Pétèru 4.8 [‡] 13:12 Jè mwa bàra tâmogòori bwàti—Jè mwa bàra còo Pwiduée ma tâmogòorié bwàti. Grec: *jè mwa còo{é} naa na naporomee.* 13:13 1 Tésalonika 1.3 14:1 1 Korénito 12.31, 14.39

² Ba wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité goo é Nyuââé Pwicîri, â gà nye patùra co wà Pwiduée. Ba wà pàra tàpé, âna càra caa tâmogòori é pwina gà ina. Ba gà ina pâ muru na tàbinyiri târa.

³ Êco na, wiàna gà ipa popai naa na nee Pwiduée, â gà patùra pâ âboro. Â gà pagòora, ma patâmarùrà. Â gà pitu târa diri é wâra pwapwicîri.

⁴ Ba wà pwina é tùra na pâ pwâratùra na ité, âna é nye ipagòoé còwâ. Â wà pwina é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna é pagòo diri é wâra pwapwicîri.

⁵ Wâdé tò na guwà cau tùra na pâ pwâratùra na ité. Êco na nye dau wâdé tò jii pwiri, wiàna guwà pame é popai naa na nee Pwiduée, [naa na pwâratùra na jè cau tâmogòori diri]. Ba wâépwi é muru na piwéna. Êco na, wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité, â wiàna wà pwi jèpwi, âna é bii popai na gà ina, â nye wâdé mwara. Ba wiàna wârapwiri, â [é popai'gà, âna éé] pagòo diri é wâra pwapwicîri.

Pwa na gà pagòo tèpa cèikî

⁶ Wiàna ina pâ, go tèepaa mariwâ, co tèpa cèikî bééò, â go patùrawâ co naa na é pwâratùra na ité, â o mwa wânau târa ma pagòowâ? Bwa, wâdé na go pame é popai na guwà tâmogòori —naa na pai pupûra kôo, é, naa na popai goro autâmogòorimuru, é, naa na popai na go pame tàwâ naa na nee Pwiduée, é, naa na popai goro é pwina é paari tò wà Pwiduée naa na nyuâa. Ba êdiri pâ pwi bèepwiri, âna târa pitu tàwâ.

⁷⁻⁸ [Guwà jèe niimiri cai pâ neemuru nyabi] pwacèwii é kuruò, ma kitara. Wiàna càcaa pwéelaa é aié, â jè o mwa wânau târa cè pai tâmogòori é wéégere nyabi*? Â wiàna càcaa pwéelaa cè airi é tutu, â o wàilàapâ na o pitapitirirà ma pwabwâtirâ târa ipaa? [Â wiàna wârapwiri naa goo] pâ muru bèepwiri, na ticé wâro goorâ,

⁹ Â o nye ipaiwâ naa goowâ! Ba wiàna càcaa pwéelaa tâjé é pwina gà ina, â o wânau târa ma jè tâmogòori é èreé? Ba gà tùra pwacèwii pâ marü.

¹⁰ Dau wâru pâ pwâratùra kâ tèpa âboro göropuu. Â rà nye jèpa tâmogòori é jèpa pwâratùra kâra jècaa.

¹¹ Êco na wâgo, âna câgo caa tâmogòori é pairâ. [Â wàilà, âna càra caa tâmogòori é paio.] Â go pwi pârame ba kâra, â rà tèpa pârame ba kôo.

¹² Â ipaiwâ naa goowâ [wiàna guwà tùra co na pwâratùra na ité]. Êkaa na wâdé na guwà mudâra pâ âraimeai, târa pagòo é wâra pwapwicîri, [â càcaa muru na kâwâ co].

Bii popai ba na rà tâmogòori

¹³ Wâépwi, wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité, â wâdé na gà pwapwicîri, ma o naa tâgâ é âraimeai târa bii popai. [Â, na wârapwiri, â jè o cau tâmogòori é popai na gà pame.]

¹⁴ Ba, na go pwapwicîri na é pwâratùra na ité, â nye ticé na go tâmogòori naa na é pâ pwina go gére ina. Ba nye é Nyuââé Pwicîri† na é gére pwapwicîri wâgoòo.

¹⁵ Â dà cèna go pwa? Wâdé na go pwapwicîri ma nyabi naa na nyuâa; â wâdé mwara na go pwapwicîri ma nyabi goro autâmogòorimuru kôo.

¹⁶ Wiàna guwà picaatâa târa ma guwâ pwapwicîri, â wâdé na guwâ niimiri tàpé na càra caa tâmogòori é pai pwa goo é pâ âraimeai géee go é Nyuââé Pwicîri. Ba wiàna gà pwaolé tà Pwiduée, co, naa na é pwâratùra na ité, na é naa tâgâ é Nyuââé Pwicîri, â rà mwa o wânau târa ma rà pàra wiâgâ, naa na pwâra pwapwicîri'gâ? Ba o càra caa tâmogòori é pâ pwina gà ina‡.

¹⁷ Péa po dau wâdé pai pwapwicîri'gâ. Êco na càcaa pitu ma pagòo tàpé na rà gére tère.

¹⁸ Napwa naa goòo, âna go pwi a tùra na pâ pwâratùra na ité—â go dau pwa awé jiiwâ. Â go pwaolé tà Pwiduée goo.

¹⁹ Êco na wâna é ipitiri kâ tèpa cèikî, âna nûmoo na go ina co 5 popai na pwéelaa, ba na go pacâmurirà, jii é pâ 10 000 popai, na ina naa na jè pwâratùra na càra caa tâmogòori.

Pwâratùra na ité âna câmu kèe

²⁰ Tèpa cèikî bééò, napwa naa goo é pâ tùa na èpâ, âna wâdé na guwâ pwacèwii nyi nari èpo, na ticé na rà tâmogòori. Êco na, naa na diri pàra muru, âna wâdé na guwâ pinûnûma pwacèwii tèpa âboro maina.

²¹ Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ é ina wà Pwi Ukai pâ:

Go o mwa patùra é Ba kôo,

* **14:7-8** Cè pai tâmogòori é wéégere nyabi—é, Cè pai picâdârü-ru wèe. † **14:14** Ê Nyuââé Pwicîri—é, Ê nyuââò. ‡ **14:16** Grec: Wiàna gà pwaolé goro é nyuâa, â wà pwina é tâa wè wè pwi âboro na é tâmaari...âna ée mwa wânau târa ma é tòpi pâ «Amen» târa pwâra pipwaolé kâgâ? Ba cêe caa tâmogòori é pwina gà ina. **14:20** Êfèso 4.14 **14:21** Êsaie 28.11-12

naa na jè pwâratùra na ité.

*Go o mwa pacâmurirâ,
naa na pai tèpa pârame.*

Â o càra caa pitêre dòo.

Êsaïe 28.11-12

22-23 Êkaa na, wiàna jè tûra na pwâratùra na ité, âna càcaa muru na wâdé^S ba kâ tàpé na càra caa cèikí. Ba wiàna rà tèepaa naa na wâra pwapwicíri wiàna guwà gére jèpa tûra na jèpa pwâratùra na ité, â rà mwa ina pâ, gù pûruwà!

Êco na, wiàna jè ipa popai naa na nee Pwiduée, â o muru na wâdé ba kâ tàpé na bwaa càra caa pâji cèikí*, [ba o tàpiri pwâranûmarà].

²⁴ Ba wiàna rà tèepaa, na guwà gére jèpa pame é popai naa na nee Pwiduée, naa na pwâratùra na rà támogòori, â rà o mwa còoina pâ tûâ kàra na èpà, â rà o pinûnûma ma rà biirâ[†].

²⁵ Ba o papwéelaari é pâ muru na tâa na wâbinyiri na pwâranûmarà. Â rà o mwa tûu jûrurà, ma pwamaina Pwiduée. Â rà o mwa ina pâ: «Âjupâra pâ wà Pwiduée, âna é wâjaawa!»

Càrajé na pitòimiri naa na wâra pwapwicíri

²⁶ Tèpa cèikí béèò, jè o wànau, târa pai pwa kâjè na jè ipitiri? Wàèni:

Wà wâ jèpwi, âna é nyabi târa ma pwamaina Pwiduée.

Wà pwi jèpwi, âna é ipacâmuri[‡].

Wà pwi jèpwi, âna é pame é popai goro é pwina é paari tée wà Pwiduée naa na nyuâa;

Wà pwi jèpwi, âna é tûra na é pwâratùra na ité;

Wà pwi jèpwi, âna é bii é popai bèepwiri.

Â diri é pâ pwiibâ, âna târa ma pagòò é wâra pwapwicíri diri.

²⁷ Wâdé na ârailu, é, âracié âboro co, na tûra na pâ pwâratùra na ité; â rà pitapacîrà. Â wâdé na pwa pwi a bii pwâratùra kàra.

²⁸ Ba wiàna ticé, â rà cibwaa tûra. Â rà nye jèpa patùra co wà Pwiduée.

²⁹ Napwa naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée, âna wâdé na ârailu, é âracié. Â wà pàra tàpé, âna rà o tère é popai na rà pame, ma pitèi é pwina o pwa^S.

³⁰ Â wiàna é naa é popai kée wà Pwiduée tà pwi jèpwi, â wà pwina é gére tûra, âna wâdé na é coo.

³¹ Â, na wàrapwiri, â wà diri tàpé na rà tòpi é popai gée goo wà Pwiduée, âna o pâri ma rà jèpa pame tâwà. Â o pacâmuriwà ma pagòowà.

³² Ba wâdé na rà támogòori pai pitòimirà.

³³⁻³⁴ Ba càcaa wâdé tà Pwiduée na jè pwa-imudiri muru naa na wâra pwapwicíri; â wâdé tée na jè pitòimirijè, ma wakè na tâbwàti.

Càra pa ilâri

Napwa naa goo wà pa ilâri, âna rà cibwaa tûra imudi*, naa na ipitiri kàwà. Ba ticé tàrù kàra ma rà wàrapwiri. Ipaìwà naa na diri pàra wâra pwapwicíri[†]. Â wâdé na rà papwicíri [tèpa pitûâ] wâra na jèe wii naa na é Naèà kâ *Moosé.

³⁵ Wiàna nûmarà na rà támogòori bwàti, â wâdé na rà tawèeri tèpa éarâ naa pwârawà kàra. Ba càcaa wâdé na rà tûra [imudi] naa na picaatâa.

³⁶⁻³⁷ Êdiri pâ pwiibâ, âna autûâri kâ Pwi Ukai, [â tacoo goowà pâ, na guwà pitêre dàra]. É, gona guwà tà niimiri pâ é popai kâ Pwiduée, âna é me gée jaawà? É, pwiri nye wâguwà co na guwà tòpi? Wiàna dau tâa gòwà é Nyuââé Pwicíri, [pwacèwii na guwà ina] â wâdé na guwà

14:22-23 Apostolo 2.13 ^S **14:22-23** Càcaa muru na wâdé—Grec: *Câmu kée*; na pai ina wèe pâ, é aupitèi kâ Pwiduée—wiàna pwâra putâmu kée naa goo tàpé na tàutàra na rà cèikí, é, ipwâdée kée goo tàpé na tàpiri pwâranûmarà. * **14:22-23** Muru na wâdé, ba kâ tàpé na bwaa càra caa pâji cèikí—Grec: *Câmu ba kâ tèpa cèikí*. **14:24** Ioane 16.8 [†] **14:24** Rà o pinûnûma ma rà biirâ—Grec: *O pitèrà, é, rà pitèrà*. **14:26** 1 Korénito 12.8-10 [‡] **14:26** *Ipacâmuri*—Pwiri pai ina wèe pâ, ipa popai naa na nee Pwiduée goro é pátâma Nyuââé Pwicíri (prophétiser). Ba jè wàrapwiri na jè pwa pupûra, wiàna é popajè é Nyuââé Pwicíri. **14:29** 1 Tésalonika 5.21 ^S **14:29** *Pitèi é pwina o pwa*—Pai ina wèe pâ, pitùra goo cèi pai wârori wèe. É, *Pitèi*.

14:33-34 1 Korénito 11.3; 1 Timotéo 2.12 * **14:33-34** *Tûra imudi*—Grec: *Tûra*. Naa na nee tii 11.5, âna é ina wà Paulo pâ, pwa tàrù kâ pa ilâri ma rà ipa popai naa na nee Pwiduée. Càcaa wâdé tà Paulo na rà pacoo é pwapwicíri na rà tawèeri ère pai pwa pupûra, é, na rà pwa jèkutà co. (Còo mwara *note* goo 1 Timotéo 2.11-12.) [†] **14:33-34** *Ipaìwà naa na...* Pwiri pâ popai bèepwiri, âna rà tâa goro pâ popai naa na nee tii 32. **14:36-37** 1 Ioane 4.6

côoina pâ, go patùrawà naa na nee Pwi Ukai. Ipaiwà mwara wiàna guwà ina pâ guwà tèpa pame popai kèe.

³⁸ Ba wà tàpé na tàutàra na rà côoina pwiri, âna o càcaa côoinarà[‡].

³⁹ [Go tubanabwé goro è aunimiri bèeni] co tèpa cèikí bééò: Wádé na guwà iari na guwà ipa popai naa na nee Pwiduée. Â guwà cibwaa pacoo tàpé na rà tura na è pwàratùra na ité.

⁴⁰ Êco na wádé na guwà pwa diri naa na pitòimiri ma tàbwàti.

pai wâro còwâ géé na aubà

15

(Naporomee 15)

É jèe wâro còwâ wà Kériso

¹ Tèpa cèikí bééò, go taniimiri tàwà è *Picémara Wádé na ia go jèe inapàpári tàwà. Ba guwà jèe tòpi, à nabàni mwara, âna guwà bwaa nye tà taa goo.

² È picémara bèepwiri, âna èe mwa pa-udòwà, [ma naa tàwà è *âji wâro] wiàna guwà tà cimwù naa goo, wàra pai ina kòo tàwà. Êco na, wiàna càcaa wàrapwiri, à o piticèmuru naa goro è cèikí kàwà!

³ Go jèe naa tàwà è ârapupûra na ia go jèe tòpi. Wàèni è pwina dau pwamuru naa goo:

Wà Kériso, âna é bà,

ba na o tipijé

jii è pâ èpà kâjè,

wàra pai jèe ina

naa na Tii Pwicíri.

⁴ Tòpèè naa na auipwàni.

Pawâroé còwâ géé na aubà,

naa na béâracié kâra tòtùtù,

wàra pai jèe ina

naa na Tii Pwicíri.

⁵ Â é ipaarié [tà tèpa âboro kèe]:

tà Pétéru* pwi a pâbéaa;

tà tèpa 12 *apostolo;

⁶⁻⁷ tà tèpa cèikí na rà wâna 500;

tà Jacques;

tà diri pàra tèpa apostolo.

Wà pàra tàpé géé goo tèpa 500 âboro-bà, âna rà jèe bà. Êco na dau wâru tàpé na rà bwaa tàgére wâro nabàni.

É ipaarié tà Paulo

⁸ Géé na càuru diri pâ pwi bèepwiri, à è ipaarié tòo, wâgo, pwi 'pwèedi'[†].

⁹ Ba po dau piticèmuru naa goòò jii diri tèpa apostolo bééò. Â càcaa pâriò ma rà ina goòò pâ, na go pwi apostolo, géé goo è pai tubaèpà kòo târa è wàra pwapwicíri kà Pwiduée béaa.

¹⁰ Êco na, géé goro è *pimeaari imudi kà Pwiduée, à gére wâgo ni. Ba è pimeaari imudi bèepwiri, âna è jèe tòpò è pwàra waké kèe naa goòò. Ba go jèe dau waké jii pàra tèpa apostolo. Â nye càcaa wâgo na waké, à nye wà Pwiduée, goro è pimeaari imudi kèe.

¹¹ Â wiàna nye wâgo [na go picémara è popai tàwà] é, wiàna wà tèpa apostolo bééò, à wáè kaa pwiri è Picémara Wádé, na ia bà picémara tàwà, à na ia guwà cèikí naa goo.

Ée mwa pawârojè Pwiduée

¹² Wà Kériso, âna è jèe wâro còwâ géé na aubà—wàépwiri è popai na bà picémara. Â gorodà na rà ina pàra pàarawà[‡] pâ, o càra caa wâro còwâ wà tèpa bà?

¹³ Ba wiàna wàrapwiri, à wà mwara Kériso, âna pwiri cáè caa wâro còwâ géé na aubà!

¹⁴ Â pwiri piticèmuru naa goo è Picémara Wádé kàbà, à ipaiwà mwara naa goro è cèikí kàwà.

[‡] 14:38 O càcaa côoinarà—O cáè caa côoinarà wà Pwiduée, é, Â câgwà caa ipacé naa goorà. 15:3 Ésaïe 53.5-12 15:4

Mataio 12.40; Apostolo 2.24-32 15:5 Mataio 28.16-17; Luka 24.34 * 15:5 Pétéru—Grec: *Céphas*. (Âna jèe nee Pétéru. Còo Ioane 1.42.) 15:6-7 Luka 24.50 15:8 Apostolo 9.3-6 † 15:8 Wâgo, pwi 'pwèedi'—Grec: *Pwacèwii na pitèpao béaa kâra parui kòo*. Pwiri rà pitunee tà Paulo, géé goo è pai tubaèpà kèe tà tèpa cèikí, béaa kâra pai cèikí naa goo wà Kériso.

15:9 Éfésò 3.8; 1 Timotéo 1.15 15:10 2 Korénito 11.23 ‡ 15:12 Pàra pàarawà—Pwa tèpa pacâmu na rà ina pâ, wà Iésu, âna cáè caa wâro còwâ géé na aubà.

15 Â pwiri bà tèpa pwâ, ba bà jèe picémara tàwà pâ, wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ.

16 [Go ina mwara pâ]: Wiàna âjupâra pâ, càra caa wâro còwâ wà tèpa bà, â wà Kériso, âna pwiri cáe caa wâro còwâ.

17 Â napwa é cèikî kàwâ, âna pwiri piticémuru naa goo. Â pwiri é bwaa piiwâ é pàtàmara é pwina èpâ, â pwiri càca pwanauri é pâ tûâ kàwâ na èpâ§.

18 Â pwiri wà tèpa cèikî, na rà jèe bà, âna rà wâiti jii Pwiduée.

19 Ba wiàna é cèikî kâjè naa goo Kériso, âna nye târa co é pwi wâro ni gòropuu, â pwiri nye wâjè kaa tàpé na dau ipwaée kâjè naa na diri tèpa âboro!

'Pwi autapoo kâra piûnya'

20 Êco na càca wârapwiri! Ba é jèe nye wâro còwâ wà Kériso, â é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â o wâru wâjè na jè o mwa pwicò kèe.

21 Ba jè cau bà diri, goo pwi caapwi âboro, wà *Adamu, na ia me gooé é pwâra bà. Â jè o mwa wâro còwâ gée na aubâ, goo pwi âboro, wà Kériso.

22 Êdiri pâ âboro, âna rà cau bà, ba rà caapwi ma Adamu. Â wâjè diri*, âna jè o mwa wâro còwâ gée na aubâ, gée goo na jè caapwi ma wà Kériso.

23 Wà Pwiduée, âna é jèe mara pawâro wà Kériso, ba é pwi a pâbéaa. Â ée mwa caa pawârojè mwara, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ naani gòropuu wà Kériso†.

24 Â gée na càuru pwiri, âna o pwâadàra pâ muru. Â wà Kériso, âna ée mwa tédidiri awé é pàtàmara diri pâ duée, ma pâ u, ma pâ pitûâ na èpâ. Â nabwé, â ée mwa panuâ còwâ tà Pwiduée Caa, é pitûâ kèe ma pwâra ukai kèe.

25 Ba [é jèe tàmara pacoo wà Pwiduée pâ] na ée mwa pitûâ wà Kériso, tiagoro na ée mwa còogai diri tàpé na rà ipaa dèe.

26 Â wà pwi bénabwé, âna é pwâra bà. Â ée mwa pwa ma tiàué awé wà Kériso.

27 Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ, wà Pwiduée, âna é jèe nye nama é *pitûâ naa gòro diri é pà muru.* Psaume 8.7

28 Â, na ée piétò, wà Pwina naîê, naa goro diri pâ muru, â ée mwa ipakîriê na ara Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna ée mwa pitûâ bamwara, kâra diri pâ muru, ma wà diri tèpa âboro.

Êkaa na guwâ tàcî!

29 [Go wâjué còwâ naa goo é pai wâro còwâ gée na aubâ.] Ba pwa jèpwi mwara: Gorodâ na rà *piupwaa wà pàra tàpé ba kâ tèpa bà kâra, wiàna o càra mwa caa wâro còwâ wà tèpa bà*?

30 Â jèpwi mwara, âna wàibâ [ma wà tèpa apostolo bééò] âna cina bà nye tà ciburâ pipanuâbâ, [ba na bà picémara é pâ popai-bâ, wiàna ticè wâro còwâ gée na aubâ]? Ba dau wâru pâ muru na èpâ na tèepaa maribâ, na diri pâ tòotù.

31 [Gona càguwâ caa tâmogòori] co tèpa cèikî bééò, pâ go còo é pwâra bà na arao na diri pâ tòotù? Go nye *ipwataâboro pâ, nye âjupâra pwiri, pwacèwii na nye âjupâra pâ, go dau inawâ ba wâdè tà pàra tàpé, goo [è pwina é pwa tàwâ] wà Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu§.

32 Ba dau gòo é ipaa kòo dà tàpé [na rà cicarao] naa na ville Êféso, ba rà pwacèwii pâ macii a piugâ. Â wiàna ticè wâro còwâ gée na aubâ, â pwiri piticémuru naa goo ipaa kòo. Â pwiri wâdè na jè [pwa é pwina rà ina wà pàra tàpé, pâ]: *Ija ma wâdo, ba widâuru, âna jè o bà.* Ésaie 22.13

33 [Bwa! Càca wârapwiri.] Â guwâ cibwaa nama rà ipa-imwûruwâ wà pàra tàpé. Ba [âjupâra mwara é auina bëeni, pâ]: «Wà tèpa béèjè na èpâ, âna rà o mwa tubaèpâ é càrajè na wâdè.»

34 Êkaa na guwâ tà tàcî! Guwâ niimiri bwâti. Â guwâ pitòotéri é càrawâ na èpâ ba na o wâdè*! Ba go ina tàwâ pâ: Pwa pàra tàpé gée goowâ, na càra caa tâmogòori Pwiduée! Â wâdè na guwâ kamu goo.

Naiiri âboro na bwaa âmué

35 Gà péa tawèerio pâ: «O wànau cè pai pwa goo é pai wâro còwâ kâ tèpa bà? Ê pâ naiira, âna o pwacèwii dà?»

§ 15:17 2e phrase—Grec: *Â pwiri guwâ bwaa tâa na pâ èpâ kàwâ.* 15:21 Roma 5.12 * 15:22 Wâjè diri—Grec: *Wà diri tèpa âboro.* Pai ina wèe pâ, wâjè tèpa cèikî naa goo wà Kériso. 15:23 1 Tésalonika 4.16; Auinapâpari 20.5 † 15:23 Napéaati naa na grec pâ: *O mwa jèpa pwa tà diri tèpa âboro, naa na jèpa autâa kâra jècaa.* 15:25 Mataio 22.44 15:26 Auinapâpari 20.14 15:27 Psaume 8.7 ‡ 15:29 Piupwaa...ba kâ tèpa bà—Pwiri rà wârapwiri wà pàra tèpa cèikî, na pàara kâ Paulo. Êco na ticè popai goro é pai pwa wèe bëepwiri naa na jè ère na Tii Pwicîri. 15:30 Roma 8.36 § 15:31 Goo...Kériso Iésu—é, Naa na nee Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu. 15:32 Ésaie 22.13 * 15:34 Guwâ pitòotéri é càrawâ na èpâ, ba na o wâdè—é, Nabwé na guwâ pwa na èpâ.

³⁶ Gà pinünüma cai! Na jè câmi pudòro upwâra, â é mara wai naa napuu, béaa kêra cè pai cipu kêe. Â wâdé na wàrapwiri.

³⁷ Â câjè caa câmi é upwâra na jèe maina, â jè câmi co pudòé, wiàna pwâra blé, é, wiàna jèpwi.

³⁸ Â, na é cipu, â pwa é naiié, na é naa wà Pwiduée. Ba é nye jèpa ipâdi târa jèpa pudòro upwâra é jèpa naiirâ, wiàra câbawâdé kêe.

³⁹ Â nye pi-itè mwara é naiiri âboro, ma é naiiri macii, ma é naiiri marü, ma é naiiri ârawéa.

⁴⁰ Nye ipaiwâ naa goo pâ muru gòropuu, ma é pâ muru nidò napwéretòotù. Po dau pwényuâa é pai còorâ diri, êco na nye jèpa pi-itè é pwényuâa kêra.

⁴¹ Jèpwi mwara, âna jèpa pi-itè é pwéelaa kêra tòotù, ma é pwéelaa kêra parui, ma é pwéelaa kêra pâ ìricò. Â é pâ jèpa ìricò mwara, âna nye jèpa pi-itè é pwéelaa kêra.

Èjipi naiijè ma o pwa pwi jèpwi

⁴² Nye wàrapwiri naa goo pai wâro còwâ kêjè gée na aubâ. Ba é naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna pwacèwii é pudòro upwâra. Ba ée mwa wai ma botére naawé. Êco na é naiijè na é wâro còwâ gée na aubâ, âna câé caa mwa caa wai ma botére. Ba ée jèe *wâro dâra gòiri awé.

⁴³ Ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna càcaa wâdé pai còo wèe. Êco na, na é wâro còwâ gée na aubâ, â é nye dau pwényuâa kaa. Na jè èjipié, â piticè nii kêe. Êco na, na é wâro còwâ, âna nye dau pwa nii kêe kaa.

⁴⁴ Jè nye èjipi co é naiiri âboro. Â gée na càùé, âna o naiiri âboro na bwaa âmué, na é nama é wâro còwâ é Nyuâaè Pwicîri. Ba wiàna pwa naiiri âboro naani gòropuu, â âjupâra pâ, pwa é âji naiiri âboro na bwaa âmué, na ée mwa naa tâjè é Nyuâaè Pwicîri.

Du naiiri âboro na pi-itè

⁴⁵ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna é naa wâro, tà Adamu, pwi jojooro diri tèpa âboro. Genèse 2.7* Â pwa pwi jèpwi na jè tuneé tée pâ 'Wà Pwi Bénabwé Adamu', [âna wà Kériso]. Â tâa gooé é Nyuâaè Pwicîri, â wâé, Kériso, na é naa é âji wâro.

⁴⁶ Ê pwina mara tèepaa, âna muru gée goro é naiiri âboro [naani gòropuu]. Â é pwina é pwicò, âna muru gée goo é Nyuâaè Pwicîri.

⁴⁷ Wà Pwiduée, âna é tapoo pwi jojooro âboro, wà Adamu, gée goro puu. Â wà Kériso, 'wà Pwi Bénabwé Adamu', âna é me gée *napwéretòotù.

⁴⁸ Ê naiijè naani gòropuu, âna pwacèwii naii wà Adamu, na ia pwa goro puu. Â é naiijè naanidò napwéretòotù, âna o pwacèwii naii wà Kériso, na é me géenidò napwéretòotù.

⁴⁹ Üu, nabâni, âna jè pwacèwii Adamu, â na tòotù na bwaa wà naigé, âna jè o pwacèwii Kériso†.

Piétò jii pwâra bà

⁵⁰ Tèpa cèiki béèò, go nye ina tàwâ pâ: Nye ticé autâa wâna *Mwaciri kà Pwiduée, kêra naiijè nabâ, na pwa goro pièe ma domii. Ba é pwina o wai ma botére, âna o càcaa tâa tée cè wâro dâra gòiri awé.

⁵¹ Guwâ tère bwâti, ba go ina tàwâ é pwina dau pwényuâa kaa—é pwina tàbinyiri béaa, âna é jèe paari tâjè wà Pwiduée. Â wâéni: O câjè caa capai bà, êco na o capai pitòotérìjè‡.

⁵² Â o nye piawâi kaa. Ba o upi é tutu, â wà diri tèpa [cèiki na rà jèe] bà, âna rà o wâro còwâ dâra gòiri awé. Â wâjè, âna o nye pitòotéri kaa é naiijè [â o câ mwa caa wai ma botére].

⁵³⁻⁵⁴ Üu kaa, é naiijè naani gòropuu, âna é muru na câé caa gòiri, ba é pâ nau bà, ma wai§. Â o wâdé na pitòotéri, ma é naiiri âboro na é wâro dâra gòiri awé. Üna wàrapwiri, â o coo é auwii naa na Tii Pwicîri, na ina pâ:

É piétò bamwara

jii é pwâra bà.

É tubatiâué awé!

Ésaie 25.8

⁵⁵ *Wâpâ piétò'gâ, co pwâra bà?*

Wâpâ é nii ma gòo'gâ?

15:36 Ioane 12.24 **15:43** Filipi 3.20–21 **15:45** Genèse 2.7 † **15:49** Adamu; Kériso—Grec: *Wà pwina é me gée gòropuu; Wà pwina é me gée napwéretòotù.* **15:51** 1 Tésalonika 4.15–17 **15:51** Mataio 24.31 ‡ **15:51** Pwiri é niimiri wà Paulo pâ, ée mwa wâjué me còwâ wâi wà Kériso, na rà bwaa tà wâro wà pâra tèpa cèiki béé. (Còo 1 Tésalonika 4.15–17.)

15:53-54 2 Korénito 5.4 **15:53-54** Ésaie 25.8 § **15:53-54** 1^r e phrase—Grec: *Wâdé na, é pwina é wai, âna é coona é pwina câé caa wai; â wâdé na, é pwina é bà, âna é coona é pwina câé caa bà.* **15:55** Osée 13.14

*Gà o mwa wà nau
târa cê pai tubaèpâ tâbâ còwâ*?*

Osée 13.14

⁵⁶ (Ba é pàtàmara é pwâra bà naa goojà, âna é me géee goo pâ èpâ [na jè pwa]. Â é pàtàmara é pâ èpâ, âna é me géee goo [pai càcaa wârori kâjè bwâti] é Naèà kâ *Moosé.)

⁵⁷ Êco na nabà, âna jè pwaolé tà Pwiduée, ba é nama jè piétò awé, géee goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

⁵⁸ Êpwiri co tèpa âji béèò, wâdé na guwà gòò, ma cimwü! Â guwà tà tâa taaci goo é wakè kâ Pwi Ukai. Ba diri é pwina guwà pwa, goro é nii kàwà na é naa, âna o pwamuru naa goo.

16

Pâra aupitûâri kâ Paulo

Bépitù ba kâ tàpé Iérusaléma

¹ [Wâéni é autûâri kôo] naa goo é mwani na guwà o mwa tòri, ba kâ tèpa cèikí wâ *Iérusaléma: Wâdé na guwà pâra wiâra é pwina go ina tà tèpa wâra pwapwicíri wâ Galatia.

² Wâéni: Diri pâ pwapwicíri, âna guwà jèpa tòpò naa jaawà, jè ére géee goro é mwani kàwà. Ba na wàrapwiri, â guwà naanaimari diri é mwani, béaa kâra pai tèepaa kôo dariwâ.

³ Â guwà pitòrigari pâra tàpé, ba na rà pa pâ é bépitu kàwà bèepwiri naa Iérusaléma. Â wiàna go o mwa tèepaa paé dariwâ, â go* o mwa wii cè tii, cèna rà o pa pâdari tèpa wâra pwapwicíri naawê, ba na o *paâjupâra târa pâ, nye wàjè kaa, na jè panuârà.

⁴ Â wiàna go mwa còo pâ pâri ma go pâra wiârà, â go o mwa piciarâ.

É pwabwâti pai pâra kêe

⁵ [Napwa é pé pâra kôo, âna] go o jèe tapàgâ é province Macédoine, â géewê, âna go o mwa me mariwâ còwâ.

⁶⁻⁷ Dau nûmoo na tàpo gòiri é pai tâa kôo jaawà, wiàna é câbawâdé wâ Pwi Ukai. Â pwiri go o mwa tâa jaawà, naa na diri é pâara na pièpâ napò na. Â wiàna wàrapwiri, â guwà o mwa pitu tòpò, ma go pâra naa na cè jè ére.

⁸ Â ni, âna go nye tà tâa ni Éféso, tèepaa naa goro tòotù Pentecôte†.

⁹ Ba jèe pâara, na go pwa cè wakè na maina naani. [Ba nye dau wâru kaa, tàpé na rà tòpi é Picémara Wâdé.] Êco na dau wâru mwara tàpé na rà cicaraò.

¹⁰ Wiàna é medariwâ wâ Timotéo, â guwà ipwabwâti tée. Ba é piênawéna kâ Pwi Ukai, pwacèwiiò.

¹¹ Â guwà cibwaa ipwatétéri tée. Â [wiàna jèe nabwé pai tâa kêe jaawà] â guwà pacidòri nyuâae, ma pitu tée, ba na é wâjué me mariò. Ba go tà tapacirà ni, wàilà ma cè pâra tèpa béee.

¹² Napwa naa goo pwi aèjii kâjè, wâ Apollos, âna go dau tacoo gooé, ma é pâra wiâ pâra tèpa cèikí béeejè na rà paé dariwâ. Êco na tàutée na é nama pâra‡. Â ée mwa nye tà pâdariwâ wiàna pâri.

Bénabwé popai

¹³ Wâdé na guwà tà tàcî, â guwà cimwü naa na é cèikí kàwà! Â guwà gòò, â guwà piègòturu!

¹⁴ Â guwà wârori é wâro kàwà naa na pimeaari.

¹⁵⁻¹⁶ Jèpwi, co tèpa béèò: Go tacoo goowà pâ, na guwà pitère dà tèpa pituâ kàwà naa na cèikí, na rà wakè ba gòò, ba na rà piênawéna kàwà. Â go niimiri tàpé na rà pwacèwii Stéphanas. Ba guwà tâmogòori pâ, wàilà ma é tâa kêe, âna rà tèpa mara cèikí naa na province Akaïe. Â rà dau ipanuârà, ma rà pitu tà tèpa cèikí.

¹⁷⁻¹⁸ Go dau ipwâdéee na rà jèe me naani, wâ Stéphanas, ma Fortunatus ma Akaïcus. Ba rà dau pagòò-o, na pwi pâara béeni, na guwà wâiti jiiò. (Â go niimiri pâ, o pagòowâ mwara, na guwà tère pâ nye wàrapwiri.) Wâdé na guwà papwicíri tàpé na rà wàrapwiri, ma pwamainarâ.

Ipicijii

* **15:55** *Gà o mwa wà nau...* Grec: *Wâpâ da'gâ?* **15:56** Roma 7.13 **16:1** Roma 15.25-26; 2 Korénito 8.1-9 * **16:3** *Go-é, Guwâ.* **16:5** Apostolo 19.21 **16:6-7** Roma 15.24 † **16:8** *Tòotù Pentecôte—Tòotù kâra piûnya.* Còo mwara *Tòotù maina* naa na Neeremuru (*Vocabulaire*). **16:9** Apostolo 19.8-10; 2 Korénito 2.12 **16:10** 1 Korénito 4.17 **16:11** 1 Timotéo 4.12 **16:12** 1 Korénito 3.6 ‡ **16:12** *Tàutée na é nama pâra—Pwiri pai ina wèe pâ, càcaa câbawâdé kâ Pwiduée na é pò ma pâra.* **16:15-16** 1 Korénito 1.16

¹⁹ Tèpa wâra pwapwicîri na province ni Asia, âna rà naa paé bwàcu kàwà. Â wà Aquilas ma Priscille, ma wà pàra tàpé na rà ipitiri jaaru, âna rà naa paé bwàcu kàwà mwara, naa na nee Pwi Ukai.

²⁰ Â wà mwara diri tèpa cèiki na rà wâni, âna rà naa bwàcu kàwà.

Â wâguwà, na guwà ipitiri, âna wâdé na guwà tà ipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa naí Pwi Ukai.

²¹ Wâgo, Paulo, âna go popa i opwa tii, ba na go tubanabwé ê tii bèeni.

²² Wiàna câé caa meaari Pwi Ukai, wà pwi jè [ârapàarawà] â guwà naaé iti jii ê picaatâa kàwà §.

Maranatha—Wâdé na gà me, co Pwi Ukai kâjè!

²³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu, goro ê *pimeaari imudi kêe! Amen! Wâdé na wàra!

²⁴ Dau wânümoo tàwà naa na nee Kériso Iésu!

Béârailu kâra tii kà Paulo tà tàpé Korénito Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabihii kâra *naja 55 ma 57, é tâa Macédoine wà Paulo. (Còo *Apostolo* 16.6–17.15.) É wii tii bèeni caapwi naja géé na càuru na é wii 1 Korénito.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Korénito. Còo *1 Korénito* Bétapoo popai. É wii ârapapé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *2 Korénito*, âna béârapapé kâra tii kée târa.

Cina é wii?

Wâna jè tii na ia é wii târa béaa (na pitubatiâu), âna é pwa tàpé Korénito wà Paulo. É patêrèrà goro pai pwa kâra na èpà (2.3). Wâru tàpé géé goorà, na rà biirà (7.8–13). Êco na pwa pàra tèpa maina nûma na rà ina pâ, ticé tàrù kée ma é patûrarà. Ba rà tòpi pàra tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wà tàpéebâ, âna rà ina pâ wàilà co na rà tèpa âji apostolo, â rà inabaèpà wà Paulo (naporomee 10–11). É wii tii bèeni wà Paulo, ba na é ipwamurué, ma paari é pimeaari kée ba kà tèpa cèikí wâ Korénito (2.4; 6.11), ma é pimeaari kà Pwiduée ba kàra (5.14–15). Nûmee naa é naa târa cè jè pàara, ba na rà pinûnûma béaa kâra pai wâjué còwâ kée (13.10).

É wii mwara, ba na é pwa pupûra târa, ba na rà pacoo é auinabéaa kâra pâ, na rà tòri mwani ba kà tèpa cèikí wâ *Iérusaléma, na pàara na pwa copwa wê (naporomee 8).

Dà ère é tii bèeni?

Rà ina tèpa pitòti Paulo pâ, càé caa pwi âji apostolo, â càcaa tâa goé é pàtàmara Nyuâaé Pwicîri, géé goo na é pwi âboro na é picâri ma ticé nii kée.

Êco na é paari wà Paulo pâ, wiàna jè âji ênawéna kà Kériso, â jè o mwa tâa na aré ma tòina pwacèwii Kériso, â wâdé na jè tòpi naa na ipakîri ma pidâpwicâarijè. Wiàna jè tâa na aré nabà, âna târa ipwabwâtjè, ba na o tâa tâjè é muugère, na o dau maina awé, dàra gòiri awé (4.17).

Wiàna ticé nii kâjè, â pâri é pàtàma Pwiduée ma é wakè goojè, ma biijè, ba na jè pwacèwii Iésu. Â jè o paari naa goojè tà tèpa âboro gòropuu, é pàtàma Pwiduée ma pai maina ma muugère kée.

É paari wà Paulo pâ, wà tàpé na rà pitòtié, âna càra caa tèpa âji ênawéna kà Kériso, ba rà tèpa maina nûma, â tàutàra na rà picâri ba kée.

É ina mwara pâ, wiàna jè pwa na èpà, â wâdé na jè pinûnûma ma jè biijè, ma tòotéri é pwina jè pwa na càcaa wâdé. Wiàna wàrapwiri, â jè o mwa tèpa pitère dà Pwiduée, ma tèpa meaari âboro, â o pwicîri ma *tàrù wâro kâjè. Êco na càcaa wàrapwiri é wâro kà tàpé na rà pitòti Paulo.

Naa na tii bèeni, âna wà Paulo, âna é dau paari é pwâranûmee tà tàpé Korénito. É dau meaarirà, â é putâmurirà mwara géé goo é èpà na rà ina naa gooé. Â é po dau putâmu goo tèpa âboro na rà ipa-imwûrurà.

Pai pitàgoo tii 2 Korénito

Ipwabwàcu ma bétapoo popai (1.1–11)

Pai tâa kà Paulo ma tàpé Korénito (1.12–7.16)

Tàrù pâ tûâ kée târa (1.12–2.17)

É pame auipwataâboro târa wâro (3.1–18)

Picémara Wâdé, âna é pagóoé na é tâa na aré goo wà Kériso (4.1–6.13)

Autûâri kée târa (6.14–7.16)

Bépitù ba kà tèpa cèikí wâ Iérusaléma (8.1–9.15)

Ipwamurué kà Paulo jii tèpa pitòtié (10.1–13.10)

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ (11.1–15)

É tâa na aré goo wà Kériso (11.16–33)

É pwina é còo Paulo naa na nyuâa (12.1–10)

É pidumapiê goo tapé Korénito (12.11-21)
Bénabwé popai (13.1-10)
Ipicijii (13.11-14)

Ipwabwacu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii, wâgo pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, wiâra é câbawadé kà Pwiduée. [Ba é cûruo pâ, ba na go picémara é popai kée.] Go wii tâwà, wâguwà é wâra pwapwicîri kée, na tâa na ville Korénito, â târa mwara pâ âboro kée, na province Akaïe. Tagére wâibu ma wà Timotéo, pwi a cèikî bééjè. [Â é naa bwâcu kàwà mwara.]

² Wâdé na tà tâwà é *pimeeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidôri nyuâawà!

É pagôjè Pwiduée na jè tâa na aré

³ Jè ipwamaina Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Ba é pwi caa kâjè mwara, na dau wânümeé tâjè. Â é nye tà ciburà pwa na wâdé tâjè. Â wâé na é pwi Pwiduée, na é ciburà patâmarù é pwâranümajè ma pagôjè.

⁴⁻⁵ É wârapwiri, na jè‡ tâa na é aré, ba jè wâro na pâ aré kà Kériso. Â wiâna dau wâru pâ aré kâjè, â o dau maina awé é pai patâmarù pwâranümajè kée, goo Kériso. Â é wârapwiri tâjè, ba na jè mwa caa patâmarù pwâranüma pâra tapé na rà tâa na aré.

⁶ Êkaa na, wiâna go^S tâa na aré, wâgo, â târa ma patâmarù pwâranümwà, â târa ma guwà udò, [ma tâa tâwà é *âji wâro]. Ba é pagôo-o wà Pwiduée, ba na go pagôowà, na pâara na guwà tâa na pâ aré, pwacèwii.

⁷ Â go tâmogôri pâ, guwà o tà cimwü [naa na é cèikî kàwà]. Ba, na guwà tâa na aré pwacèwii, â ée patâmarù pwâranümwà [wà Pwiduée] pwacèwii.

Dau tubaèpà tà Paulo na Asia

⁸ Wâdé na guwà tâmogôri, co tèpa béèò, pâ, jèe dau tubaèpà tóo naa na province Asia. Â jèe pwa na câgo caa udò géé na. Ji pwiina ma é pa-urao ma é popao, â jèe pwa na go bà.

⁹ Pwacèwii na jèe pitèio, ma pwa wârimuru tóo, tiagoro bà. Â wiâna wârapwiri, â na târa na câgo caa tà cèikî naa gooò còwâ; â ba na go pipanuâò tà Pwiduée, na é pawâro còwâ tèpa bà.

¹⁰ Â é jèe nye upao jii é pwâra bà, â é bwaa nye tà upao mwara ni. Â go cèikî ba gòo pâ, ée bwaa nye tà ciburà upao mwara, na pâ tóotù na bwaa wà naigé.

¹¹ Â wâguwà, âna guwà pitu tóo, goro é pwâra pwapwicîri kàwà. Ba é tère wà Pwiduée, â é [upao ma] *pwényunyuâariò. Â o wâru tèpa âboro, na rà o pwaolé tée goo pwiri.

pai tâa kà paulo ma tapé korénito

(Naporomee 1-7)

Tàru pâ tûa kée târa

¹² [Wâdé na guwà tâmogôri pâ] diri é pwina go pwa naani gòropuu, âna go pwa naa na âjupâra, â géé na âji pwâranümo*. Â ipaiwà naa goo é pâ tûa kóo tâwà [ba nye ticé èpà na]. Â é *pwâratûra-nigée-gooò, âna é *paâjupâraò, na go ina pwiri. Ba go pâra wiâ Pwiduée, càcaa wiâra é tâmanga kà tèpa âboro.

¹³⁻¹⁴ Ba, na go mu wii tâwà, âna [nye ticé na go pinaapwâniri goowà. Ba] é pwina guwà pûra, âna âji pai pwa goo. Êkaa na [o câguwà caa kamu gooò] na cè tóotù na ée mwa wâjué me còwà na wà Pwi Ukai kâjè Iésu. Bwa, guwà o ipwâdée gooò, wâra pai ipwâdée kóo goowà. Guwà jèe tâpo tâmogôri pwiri, co tèpa béèò. Â nümoò na guwà tâmogôri bamwara.

Dau nümeé na é cairà

¹⁵ Béaa, âna go niimiri pâ, guwà tâmogôri bwâti [é pwâranümo]. Â êkaa pwiri, na ia go niimiri pâ, [na go wailu caiwà] ba na é wailu pwényunyuâariwà wà Pwiduée gooò—

¹⁶ jèpwi, na pai pâra kóo naa na province Macédoine; â jèpwi, na pai wâjué kóo còwà naa *Judée. Â ia go niimiri pâ, pwiri guwà o pitu tóo, goro pai wâjué kóo còwà naawé.

* **1:1** Wâgo—Grec: *Wâibu*. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaée.

1:3 Roma 15.5 † **1:3** Pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè... é, Wà Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. **1:4-5** Psaume

34.20 ‡ **1:4-5** Jè—é, Go. Munaa Paulo co, é, pwiri wâé ma Timotéo. Grec: *Nous*. **S** **1:6** Go—Grec: *Bà, é, Bu (nous)*.

Na diri é tii bèeni, âna wà Paulo, âna é ina pâ, *bà (nous)*, ba na é pi-inaé còwà. Na paicî, âna jè wii pâ go ba na dau pwéelaa.

(Naa na pâ *note*, âna bà wii pâ: Grec: *+Go...*) Na pâra pâara, âna pwiri é inaru ma wà Timotéo mwara; â na pâra pâara, âna

pwiri é inarà ma wà pâra tapé mwara. **1:8** Apostolo 19.23; 1 Korénito 15.32 **1:10** 2 Timotéo 4.18 * **1:12** Pwiri

wà pâra tapé na Korénito, âna rà pitòti wà Paulo pâ, càcaa âjupâra na ia é ina târa pâ ée mwa wailu cairà. Â é wii, ba na é

ipwamurué. **1:13-14** 2 Korénito 5.12; Filipi 2.16 **1:16** 1 Korénito 16.5-6

¹⁷ Wàépwiri auniimiri kôo béaa. [Á gorodà na câgo caa wâjué me cômâ dariwà?]* Pwiri guwà gére niimiri pâ câgo caa nûnûma bwâti? Pwiri go pwaduwà kà tâpé na rà ina pâ «Ûu» naa nûmarà na rà ina pâ «bwa»?

¹⁸ Bwa. Câgo caa wàrapwiri. Á é nye paâjupâraô wà Pwiduée. Ba wiàna é tà mwü, â wâgo mwara, âna go tà mwü. Á wiàna go ina tàwà pâ «Ûu», âna pai ina wée pâ «Ûu»!†

¹⁹ Guwà tère, wà pwi Kériso Iésu, na bà picémara tàwà ma wà Silas ma wà Timotéo, âna wàé kaa *Pwina naí Pwiduée [na é âjupâra. Ba wàé, âna é popai géé jaa Pwiduée] na é ina tâjè pâ «Ûu, wâdé na wàra!» Á câé caa pwi a-ina pâ «Matâra...»‡.

²⁰ Á é ina pâ «Ûu» ba na jè tòpi diri é pâ aupwényunyuaári kà Pwiduée, na é jèe nye mara ina. Á nye géé goo Kériso, na jè cau pwamaina Pwiduée ma ina diri pâ: «Ûu! Amen! Wâdé na wàra!»

²¹ Á nye wà Pwiduée, na é nama jè cimwü [wâgo ma wâguwà] naa goo Kériso. Ba wàé na é pitòrigarijè* ba kèe.

²² Á é jèe nye naa tâjè é *Nyuââ Pwicíri, naa na pwâranûmajè, ba na câmu kèe [pâ, jè tèpa âboro kèe]. Wàépwiri é bétapoo *aupwényunyuaári, na naa tâjè.

Majoroé ma câé caa me

²³ Go nye âjupâra†, á é paâjupâraô mwara wà Pwiduée, na go ina pâ: Wàèni é majoroé ma câgo caa wâjué cômâ medariwà naa Korénito. Ba càcaa nûmoo na guwà tòina [goro pâ popai kôo tàwà na gò].

²⁴ Ba càcaa nûmoo na go pitûâ jaiwà. Ba guwà jèe nye cimwü naa na é cèikí kàwà. Á nûmoo na jè piwakè naima, ba na jè cau ipwadée.

2

¹⁻³ Wiàna go ipwadée, â wâguwà mwara, âna guwà ipwadée. Á mu nye tà wâguwà, na mu dau pagò-o; â wâdé na wàrapwiri. Êco na, wiàna guwà tòina, â o wàilàpà na o mwa nama go ipwadée? Êkaa na jèe càcaa nûmoo na go patùrawà ba gòo mwara goo cè pwina go pâmari naa jaawà*. Wàé kaa pwiri é majoroé ma go pitòtèri auniimiri kôo,

⁴ á go po pwa tii paé dariwà†. Êco na po dau tòina ma pikíri é pwâranûmoo, á go dau i, ba go tâmogòori pâ guwà o tòina goro é pwina go ina‡. Dau wâdé tóo co, na go paari tàwà é pimeari kôo, na dau maina ba kàwà.

Pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà tàwà

⁵ Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo§, âna dau maina é èpà na é pwa tàwà, jiio. Wàépwiri é majoroé ma jè cau tòina. Êco na câgo caa dàbamaina*, ba càcaa muru na dau maina.

⁶ Ba guwà jèe nye pitèié†, á guwà nye paari tée é èpà kèe. Á jèe nye pâri.

⁷ Á nabàni, âna wâdé na guwà pwanaurié, ma pagòoé mwara. Ba é péa panuâ [é cèikí kèe] géé goro é pai tòina kèe, na dau maina.

⁸ Á go tacoo goowà pâ, na [guwà nama caapwi pwâranûmawà, ma] guwà paari tée cômâ é pimeari kàwà‡.

⁹ Á, na ia go wii, âna târa ma còo [é pwâranûmawà] pâ, pwiri guwà pitère dòo, naa na diri pâ ére.

† **1:17** 2e phrase—Wà tèpa èpàri Paulo, âna rà ina pâ, é pwi apwà, ba câé caa cairà wiàra auinabéaa kèe. É ipwamurué ni wà Paulo, ma ina pwi majoroé pwina é pwa: Dau nûmee na é cairà, êco na, géé na càuru pai tère kèe pâ, bwaa càcaa wâdé pâ tûâ kàra, á é pitòtèri auniimiri kèe. Ba wiàna é cairà wâi, â péa tà tòina pai pitâa kàra ma wâé, â o càcaa wâdé tée. Êkaa na é pwa tii târa, ba na é pwarà ma patèrèrâ. (Còo 2 Korénito 2.3.) Á é niimiri pâ, ée mwa cairà, géé na càùé, naa na ipwadée. (Còo 2 Korénito 13.10.) ‡ **1:18** Grec: *Wà Pwiduée, âna é tâa na pai tâa kèe, ba na é popai +kòo tàwà, âna càcaa «Ûu» ma «bwa».*

1:19 Apostolo 18.5 § **1:19** *Matâra...* Grec: «Ûu» ma «bwa». **1:20** Auinapàri 3.14 * **1:21** Pitòrigarijè—Grec: *Oint*. Còo note goo Luka 4.18. **1:22** 2 Korénito 5.5; Êfésó 1.13-14 † **1:23** *Go nye âjupâra*—Grec: {*Go ipwataâboro*} naa goro é wâro kôo. **1:24** 1 Péteru 5.3 **2:1-3** 1 Korénito 4.21 * **2:1-3** 4e phrase—Grec: *Êkaa na go niimiri pâ, o câgo caa wâjué cômâ naa jaawà, ma go nama guwà pikíri.* **2:4** Apostolo 20.31 † **2:4** *Go po pwa tii paé dariwà*—Ê tii bèèpwiri, âna pitubatiâu. (Câé caa ina é bétapoo tii tà tâpé Korénito, na tâa na Tii Pwicíri.) ‡ **2:4** *Ba go tâmogòori pâ, guwà o tòina goro é pwina go ina*—Grec: *Càcaa târa ma guwà pikíri.* § **2:5** *Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo*—Grec: *Wiàna é nama [jè] pikíri wà pwi jè âboro.* * **2:5** *Dàbamaina—Exagére.* † **2:6** *Guwà jèe nye pitèié*—Grec: *É auwàru géé goowà, âna rà jèe pitèié.* Pwiri é pai pitèi kà tèpa cèikí na rà ipitiri. ‡ **2:8** *Paari tée cômâ é pimeari kàwà*—Pwiri pai ina wée pâ, rà tòpié cômâ naa na picaatâa kàra.

¹⁰ Â wiàna guwà pwanauri wà pwi âboro bèepwiri, â wâgo mwara, âna go o pwanaurié. Â nye âjupâra pâ, go jêe pwanaurié, ba kàwà, naa na nee Kériso. Â go niimiri pâ, è èpà na é pwa tîo, âna càcaa dau maina[§].

¹¹ Wiàna jè wàrapwiri, â o ticè naigé kà *Caatana, ma é piwâmijè. Ba jè tâmogòori bwàti è pâ tûâ kèe.

Jè piétò géee goo Iésu Kériso

¹² Go jêe pâra naa Troas, ba na go picémara è *Picémara Wâdé kà Kériso. Â, na ia go tèepaa pâ, â go pâmari pâ, è jêe nye pwabwàti è naigé kôo wà Pwiduée.

¹³ Êco na go po dau pidumapiè goo pwi bééò Tito. Ba go tapaciè, â câé caa tèepaa. Â go jêe picijii tàpè Troas, â go wâjué me còwâ naani, Macédoine, [ba na go mudèe].

¹⁴ Êco na jè ipwoolé tà Pwiduée! Ba é jêe piétò wà Kériso. Â é popajè*, na ara tèpa âboro diri, pwacèwii è pwâra paa kèe na é piétò. Â jè paarié naa na diri pâ ére, pwacèwii jè ûraara muru na wâdé, na é pâra pitiri pâ ére.

¹⁵⁻¹⁶ Ûu, jè pwacèwii è jawé ûrea, è pwi âraimeai, na é naa tà Pwiduée, wà Kériso. Â wà pâra tàpè na é gére pa-udòrà mwara, âna rà tère pwi jawé ûrea-bà na dau wâdé awé, â é naa târa è *âji wâro [dàra gòiri jaaé]. Â napwa naa goo wà tàpè na rà gére tubatiâu è wâro kàra, wàiti jiié, âna rà tère co è ûraara muru na bà, na wâbu, na pame târa è pwâra bà.

O wàilàapà na pâri ma é pwa è wakè bèepwiri, [wakè kàra *apostolo? O nye ticè, èco pwi âboro na é pitu tée wà Pwiduée].

¹⁷ Po dau wâru tàpè na rà pa popai kà Pwiduée, ba na rà bu mwani ma bu neemururà goo. Â câgo caa pwacèwirà. Ba wâgo, âna go pwi ênawéna kà Kériso, na go ina è âjupâra, na ara Pwiduée. Ba wâé pwi a cùruo.

3

Go picémara auipwataâboro târa wâro

¹ Gona [guwà niimiri pâ] go tapoo pi-ina kôo mwara? Bwa. Ba câgo caa pwaduwa kà tèpa pwa pupûra, na rà nama guwà wii è pâ popai na wâdé naa goorà, ba na rà paari târa pâra wâra pwapwicîri. Bwa; câgo caa wàrapwiri!

² Ba è tii kôo, âna wâguwà, na jêe nye wii naa na pwâranûmoo. Â pâri ma rà pûra diri tèpa âboro, [na rà còoina è wakè kôo naa jaawà].

³ Ba wà Kériso, âna wâé na é jêe nye wii è tii bèepwiri. Â wâgo, âna go nye po pwi a-ipa popai—popai naa na tii na càcaa wii goro bépwa tii, â wii goro è Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, na é wâro*. Tii na càcaa wii mwara, naa gòro atù†, â wii naa na pwâranûmara âboro.

⁴ Go cimwû [na go ina pwiri] géee goo na go cèikî ba gòo naa goo Pwiduée, ba go tâa goo Kériso.

⁵ Â câgo caa niimiri pâ go ipwa acari, è wakè na é naa tîo. Â nye wà Pwiduée, na é nama pâriò ma go pwa.

⁶ Â wâé na é nama go pwi a pame è *auipwataâboro kèe na bwaa âmué, [na é pwa ba kâjè, wâjè è Ba kèe].

Ê auipwataâboro bèepwiri, âna càcaa me géee goro è naèà na wii; ba muru me goro è Nyuâaé Pwicîri. Ê naèà na wii, âna é nama jè bà. Êco na è Nyuâaé Pwicîri, âna é nama jè wâro.

Dau maina awé muugère

⁷ Wà *Moosé, âna ia é pame è naèà, na wii naa gòro atù. Â è naèà bèepwiri, âna é pame co è pwâra bà. Âjupâra pâ, na ia é tèepaa, â è tèepaa naa na muugère kà Pwiduée. Ba è naporomee wà Moosé, âna dau pwâra goo, â càcaa pâri ma rà ucâri wà tèpa *Isaraéla. Êco na è muugère bèepwiri âna càcaa gòiri.

⁸ Â napwa naa goo è auipwata-âboro* na é pawârojè, na é pame è Nyuâaé Pwicîri, âna dau maina awé è muugère kèe.

§ 2:10 Dernière phrase—Grec: *Wiàna go pwanauriè goo cè jè muru.* **2:11** Luka 22.31 **2:12** Apostolo 14.27; 1

Korénito 16.9 **2:13** Apostolo 20.1 * **2:14** *Popajè—é, Popabà.* Pwiri é inaè ma pâra tèpa apostolo. **2:15-16** Luka

2.34; 2 Korénito 3.5-6 **3:1** Apostolo 18.27; 2 Korénito 5.12 **3:2** 1 Korénito 9.2 **3:3** Exode 24.12; Jérémie 31.33;

Ézékiel 36.26-27 * **3:3** *Pwiduée, na é wâro—é, Pwiduée, na é naa é wâro.* † **3:3** *Wii...naa gòro atù—É* ina wà Paulo è

Naèà kà Moosé. (Còo Exode 24.12.) Â è mara inapâpâri béaa wà i péroféta Iéremia pâ, è naèà na bwaa âmué, âna o wii naa

na pwâranûma tèpa âboro (Còo Jérémie 31.33; Ézékiel 11.19; 36.26-27.) **3:6** Jérémie 31.31; Ioane 6.63; 1 Korénito 11.25

3:7 Exode 34.29 ‡ **3:8** *Auipwataâboro—Grec: Wakè (ministère).* Ipaiwà naa na pâ nee tii 9 ma 10.

⁹ Á wiàna é naèà na é naa wârimuru tâjè, âna muugère, â o mwa wànau cè pai maina awé é muugère kâra auipwata-âboro, na é nama jè *târù [na ara Pwidueé]?

¹⁰ Ûu, é muugère [kâra é naèà] âna muru na dau kîri, naa goro jènere é muugère [kâra auipwataâboro na bwaa âmuê].

¹¹ Ba wiàna jée pwa muugère kâra é pwina càcaa gòiri, â o mwa wànau cè pai dau muugère kâra é pwina tâa dâra gòiri?

Jè còo muugère kâ Pwi Ukai

¹² É nama jè gòo é auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wâ Pwidueé[§]. Á câjè caa piwâ, [na jè piênawéna kêe].

¹³ Á câjè mu caa pwaduwa kâ Moosé, na ia é cajipi é naporomee, na ia é coo ara é Ba kée, tèpa Isaraéla. Ba tàutée na rà còo é muugère na tâa gòe, na é gére pitiâu boo.

¹⁴ Á napwa naa goo wâ tèpa Isaraéla, âna nye dau câmooiri kaa é pwâranûmarà, tèepaa naa goro nabà. Ba, naa rà pûra ma tère é pâ tii goro é naèà*—tii goro é auipwataâboro béaa —[â càra caa còoina é âjupâra na tâa na. Ba pwacèwii na] târamiri é naporomeerâ goro cè imwaano. Á càcaa [pâri ma rà] dàgòtù é imwaano bèepwiri, éco wiàna rà tâa goo Kériso.

¹⁵ Ûu, âjupâra pâ, tiagoo nabàni, âna pwacèwii naa târamiri aunûnûma kâ tèpa Isaraéla, na rà mu pûra é tii kâ Moosé.

¹⁶ Éco na, wiàna é biie dà Pwi Ukai wâ pwi jè âboro, â o tûu é ocajipi naporomee.

¹⁷ Ba wâ Pwi Ukai, âna wâé é Nyuâaé. Á é Nyuâaé kâ Pwi Ukai, âna é tipijè géé goo é pâ pwina tòojè, â jè nye ticé na cipajè.

¹⁸ Á jèe cau dàgòtù géé naporomeejè é ocajipi wèe, ba na jè pwacèwii é garaaci na pwâra, goro é muugère kâ Pwidueé. Ba é Nyuâaé kâ Pwi Ukai, âna é gére pitòotèrijè, ba na jè pwacèwii, â ba na jè tâa na é muugère, na pimaina too.

4

Picémara Wâdé âna pwéelaa naa na bàutê

¹ Wâ Pwidueé, âna é panuâ tòo é wakè bèepwiri, naa na pai wâdé kée. Wâépwiri é majoroé ma câgo caa pidumapié, â càcaa oratòo [goo é pâ aré ma tòina na go tâa na].

² Á go jèe mara niimiri pâ, [wiàna go picémara târa pâ âboro] â o câgo caa ina cè ji caapwi popai na pwâ. Á câgo caa naapwâniri cè ji caapwi muru, [ba na go nama purâra é wakè kòo]. Bwa! Tàutòo goo é pwâra càra âboro, na jè kamu goo. Ba go wakè na âjupâra. Á câgo caa ébii é Popai kâ Pwidueé; â go paari bwâti é âjupâra naa naporomee Pwidueé. Á wâ tèpa âboro, âna rà o tâmogòori naa na *pwâratûra-nigée-goorâ [pâ, go pwi âboro na câgo caa piwâmirâ].

³ Ba é Picémara Wâdé na go inapâpari, âna pwéelaa. Á pâri ma rà tâmogòori é èreê.

Éco naa goo tàpé na rà tubatiâu é wâro kâra, wâiti jii Pwidueé, ba cârû târa*.

⁴ Ba wâ *Caatana, pwi ukai kâra é gòropuu bëeni, âna é nama rà bwî, ba na o càra caa tâmogòori, ma càra caa cèikî. Êkaa na càra caa còo é pwéelaa—ba càra caa tâmogòori é *Picémara Wâdé, goo é pai muugère kâ Kériso. Ba wâ Kériso, âna wâé kaa, na é paari tâjè wâ Pwidueé, ba na jè tâmogòorié bwâti†.

⁵ Ba, na go pwa pupûra, â câgo caa pi-inapâpario còwâ tàwâ. Á go inapâpari co wâ Kériso Iésu, Pwi Ukai. Á géé gooé, âna go pwi ênawéna kâwâ.

⁶ Biu, âna é ina wâ Pwidueé pâ: *Wâdé na é tèepaa é pwéelaa naa nabibiu kâra é bàutê. Genèse 1.3* Á wâ pwi Pwidueé-bâ, âna wâé kaa, na é nama tèepaa é pwéelaa kée, naa na pwâranûmoo, ba na go o tâmogòori pâ, é muugère kée, âna é tâa goo Kériso‡.

Cimwî cèikî kâ Paulo naa na aré

⁷ [É pwi pwéelaa bèepwiri na é wâgoojè, âna é pwacèwii] é pâ wâdé, na dau maina é wâri wèe. Éco na jè pwacèwii é wâra jawé puu [na càcaa gò]. Á êkaa pwiri, na rà nye tâmogòori pâ âboro, pâ, càcaa me géé goojè, é pátamee na dau maina awé na tâa goojè; â nye me géé goo wâ Pwidueé.

3:9 Deutéronome 27.26; Roma 1.17 § 3:12 É auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wâ Pwidueé—Grec: *Espérance*. 3:13 Exode 34.33 * 3:14 É pâ tii goro é naèà—Aamwari Béaa (*l'Ancien Testament*). 3:16 Exode 34.34 3:17 Ioane 8.36; Roma 8.2 4:2 2 Korénito 2.17; 1 Tésalonika 2.5 * 4:3 Grec: *Nye târamiri é Picémara Wâdé +kòo, tà tàpé na rà gére bà*. 4:4 Éféso 2.2; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 † 4:4 Dernière phrase—Grec: *Ba é pwi ânuru Pwidueé*. 4:6 Genèse 1.3; Ésaie 9.1; 2 Korénito 3.18 ‡ 4:6 É muugère kée, âna é tâa goo Kériso—Grec: *É muugère kâ Pwidueé, naa goro naporomee Kériso*. 4:7 2 Korénito 5.1

⁸Ūu, go⁸ nye dau tâa na aré ma tòina na diri pâ ére, éco na càcaa cògoaio. Â nye ciburà pwa na go pidumapié, éco na go nye tà cimwù.

⁹Rà nye ciburà pwa é pwina èpà tòo, éco na wà Pwidueé, âna cáé caa panuâo. Â rà nye téurao naa napuu, éco na go nye cimadò còwâ.

¹⁰⁻¹¹Èdiri pâ tòotù, âna go nye pipwabwätio târa bà, ba kà Iésu. Ba pwacèwii na go tàgère pa naa na naiio pai bà kèe—é naiio na ée mwa bà. Éco na go nye popa mwara naa good é pai wâro kèe còwâ. Â wà tèpa âboro, âna rà o còo pwiri.

¹²Â wiàna go pibwéka târa ma go bà, â târa ma tâa tàwâ é *âji wâro*.

¹³Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwiciri, pâ: *Go cèikî naa goo Pwidueé. Êkaa na go tùra. Psaume 116.10* Â é cèikî bèepwiri, âna é cèikî kòo. Â êkaa pwiri na go picémara é popai kèe.

É pawâroò còwâ ba go tâa gooé

¹⁴Ba go tâmogòori pâ wà Pwidueé, âna é pawâro còwâ Pwi Ukai Iésu gée na aubà. Â ée mwa pawâroò còwâ, ba go tâa goo Iésu. Â ée mwa popajè naima ma wâguwâ, ma jè cima araé.

¹⁵Êkaa na *pwényunyuâariwâ, na go tâa na aré. Â, na wàrapwiri, â é pâ wâdè kà Pwidueé, âna pibwiari[†] pâ. Â o wâru cè tèpa âboro, na rà o tâmogòori é pâ aupwényunyuâari kèe, na me gée goo é *pimeaari imudi kèe. Â rà o ipwaolè ma ipwamainâé. Â o pimaina pâ é muugère kèe, ma é pai maina kèe[‡].

Càcaa gòiri aré kâjè nabà

¹⁶Gée goro diri [pâ aupwényu-nyuâari-bà] â o càcaa oratâjè. Ba wiàna jèe pitàbàtù[§] boo còwâ é naiijè [ma ée pâra dàra é pwâra bà]; â napwa naa goo é âji wâro na wâgoojè, âna é pimaina too.

¹⁷Â wiàna jè tâa na aré na pâ tòotù bèeni, âna càcaa maina, â o càcaa târa gòiri. Ba é pâ pwiibà, âna târa ipwabwätijè, ba na o tâa tâjè é muugère. Â é muugère-bà, âna o dau maina awé, jii é pai tâa na aré kâjè nabà. Â é tà tâa jaajè dàra gòiri awé.

¹⁸Êkaa na, jè cibwaa nama piâjimuru tâjè é pâ pwina jè còo goro du âraporomeejè. Ba o càra caa tà tâa awé. Â jè dau naa nümajè naa goro pâ muru na câjè caa còo goro du âraporomeejè. Ba pâ muru na rà o tâa dàra gòiri awé.

5

Naiiri âboro na bwaa âmué

¹Ūna jè gére wâro ni gòropuu, â é naiijè, âna pwacèwii é wâ imwaano, na o mwa ténoori na jè tòotù. Éco na jè tâmogòori pâ, pwa é pwi wâ kâjè, na é wânidò *napwéretòotù. Ê pwi wâ-bà, âna é nye tà tâa awé, ba wâ bari kà Pwidueé, â càcaa muru bari kâra âboro. [Ê pwi wâ bèepwiri, âna é naiijè na bwaa âmué].

²Nabàni, âna jè maagè còo, â jè cawé. Ba jèe dau gòo tâjè, ma jè tapaciri é naiijè* na o mwa naa tâjè, naanidò napwéretòotù.

³[Ê naiiri âboro bèepwiri, âna é pwacèwii é jè ârabwée, na o mwa naa tâjè.] Â wiàna jè coona, â o câjè caa cicápè na ara Pwidueé. Ba o naa târa é nyuâajè é naiiè na bwaa âmué.

⁴Ūu kaa. Ba ūna jè wâro ni gòropuu, â jè nye dau cawé kaa, goro pai maagè kâjè. Â wiàna càcaa nümajè naa tiâu ârabwée kâjè, éco na o mwa dau wâdè tâjè, na jè o tòpwütù é dòro ârabwée, ma jè coona jè ârabwée na bwaa jajau—[naiiri âboro] na o cá mwa caa bà!

⁵Â nye wà Pwidueé, na é jèe pwabwätijè, târa é wâro bèepwiri. Â é naa tâjè é Nyuââé Pwiciri, ba na é pwi pâbèaa kâra é pâ aupwényunyuâari na é naa, â târa ma é *paâjupâra mwara pâ, jè o mwa cau tòpi diri é pâra pwi[†].

⁶Êkaa na wâdè na jè tà ciburà piégòtùru ma ipwâdée!

Jè wâro na cèikî

4:8 2 Korénito 1.8, 7.5 **§** **4:8** Go—Grec: *Nous (pwacèwii bu, bà, é, jè) naa na paicì*. Éco na wà Paulo, âna é ina pâ muru na tèpeaa tée, pwi apostolo. Ipaivâ naa na pâ nee tii 8-15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) **4:10-11** 1 Korénito

15.31 **4:10-11** Roma 8.36 * **4:12** Grec: *Êkaa na é wakè pwâra bà, naa +goò; â é wâro, âna é {tâa} goowâ.* **4:13**

Psaume 116.10 **4:14** 1 Korénito 6.14 † **4:15** Pibwiari—*Se répandre, s'élargir*. Pipâra pâ. ‡ **4:15** Grec: *Ba diri pâ pwi bèepwiri, âna tèpeaa gée goowâ, ba na é pipâra pâ é pimeari imudi. Â o wâru tâpè na rà o pwamaina Pwidueé, naa na pwényuâa kèe.* **4:16** Éféso 3.16 **§** **4:16** Pitàbàtù—*Descendre, diminuer*. Boo. **4:17** Roma 8.17-18 **4:18** Kolosé 1.16 **5:1**

2 Korénito 4.7 **5:2** Roma 8.23 * **5:2** *Jè tapaciri é naiijè*—Grec: *Nümajè na jè coona é wâ bèepwiri*. Naa na pâ nee tii 2-5, âna wà Paulo, âna é naanaimari du ucina goo é naiijè—ucina goo wâ imwaano, ma ucina goo ârabwée kâjè. † **5:5** 2^e

phrase—Ê popai grec, âna pai ina wèe pâ, *prémices* ma *garantie*. **5:6** Hébéru 11.13-16

Ájupâra pâ, na pàara na jè gère wâro na naiijè, naani gòropuu, â bwaa câjè caa pâji pitànaima ma Pwi Ukai.

⁷ Êco na jè wâro na è ceikî, â câjè caa wâro wiâra è pwina jè còo goro è du âraporomeejè.

⁸ Â wâépwiri è majoroé ma jè tà ciburâ piégòturu ma ipwadée. Ba wâdé tâjè na jè pâra gée na è pwi nairi âboro bëeni, ba na jè pitànaima ma wâ Pwi Ukai.

⁹ Â è pwina piâjimuru tâjè, âna, na jè mudâra ma wâdé tà wâ Pwiduée wàjè—wiâna jè bwaa wâro [ni gòropuu] na naiiri âboro bëeni, é, wiâna jè pâra gée na.

¹⁰ Ba jè o cau coo ara Iésu Kériso, ba na é pitèjè. Â ée mwa ipâdi tâjè, wiâra è pwina jè pwa naani gòropuu, wiâna wâdé, é, wiâna èpâ.

Go pame popai goro pinaanapô

¹¹ Pârajè na jè piaabòrijè na ara Pwi Ukai, ma dau papwiciriê. Napwa naa good[‡], âna go tà ciburâ niimiri è pwiibâ. Â wâé kaa pwiri, na go dau patûra pâ âboro, ba na rà pibiirâ dèe. Â è tâmogòori è pwâranûmoo wâ Pwiduée. Â go wâari pâ, wâguwâ mwara, âna guwâ tâmogòorio bwâti.

¹² Guwâ cibwaa niimiri pâ go ciburâ pi-ina kôo. Nûmoo co, na guwâ ipwadée good. Â go naa tâwâ mwara, è bêtôpi tà tèpa ipwamainarâ—wailâ na rà pi-ina kâra, goro pâ muru na jè còo goro du âraporomeejè, â câcaa gée goo pâ muru na wâna pwâranûmajè.

¹³ Pwiri [rà o ina pâ] go pigù, na go ina pwiri. Â wiâna wârapwiri, â go pigù ba kâ Pwiduée. Â wiâna go pwa goro tâmanga ma goro autâmogòorimuru, â go wârapwiri, ba na guwâ tòpi è popai kôo[§]!

¹⁴ [Napwa naa goo è pwina go pwa, âna] go nye pitère dâra è pimeari kâ Kériso, [naa na diri pâ ère]. Ba go tâmogòori pâ, caapwi pwi âboro, [wâ Kériso] âna é bà ba kâjè diri. Êkaa na wâjè, âna jè jèe bà [naa goro è wâro kâjè béaa].

¹⁵ Â jè cibwaa tà wâro ba kâjè co. Ba wiâna é bà wâ Kériso ma pawâroé còwâ, â wiâna é pawârojè, â wâdé na jè wâro ba kèe.

Pinaanapô na é naigé mee Kériso

¹⁶ Êkaa na jèe câgo caa còo wâ tèpa âboro, goro pai còo kâ tàpè na càra caa tâmogòori wâ Pwiduée*. Béaa, âna go[†] mu wârapwiri târa pai còo kôo wâ Kériso, èco na nabâni, âna jèe câgo mwa caa wârapwiri.

¹⁷ Ba wiâna é tâa goo Kériso wâ pwi jè âboro, â [wâ Pwiduée, âna é] tòpò naa gooé è wâro na bwaa âmué. Â jèe tiâu diri pâ muru béaa. Êdiri pâ muru na wâni, âna bwaa po âmué diri.

¹⁸⁻¹⁹ Ba wâ Pwiduée, âna é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wâé, na é naigé mee Kériso. Â è pwanauri è pâ èpâ kâjè. Ba wâépwiri kaa è aunûnûma kèe gée na biu, na é gère naame goo Kériso, naa jaajè tèpa âboro[‡]. Â wâé kaa pwiri è wakè kôo, ba na go pame târa pâ âboro è popai goro è pinaanapô bèepwiri,

²⁰ naa na nee Kériso. Â wâguwâ, âna guwâ tère è popai, ba è todawâ wâ Pwiduée, ba na o tâa tâwâ è pinaanapô bèepwiri, naa nabibiu kâwâ ma wâé.

Â go tacoo goowâ, naa na nee Kériso, ba na guwâ tòpi è popai[§].

²¹ Ba wâdé tà Pwiduée na jè *târù na araé. Â è jèe pwa ma jè târù, gée goo Kériso. Guwâ tère è pwina é pwa ba kâjè wâ Kériso. Ba pwi a ticè èpâ kèe, èco na wâ Pwiduée, âna é tòpò naa gòé, diri è pâ èpâ kâjè, ba na é tòpò naa goojè diri è *târù ma pai wâdé kâ Kériso*.

6

Tòpi pimeari kèe nabâni!

¹ Wâgo, âna bu wakè naima ma wâ Pwiduée*. Êkaa na go tacoo goowâ pâ, na guwâ cibwaa ipwa-imudiri è pwina é naa tâwâ wâ Pwiduée, naa na *pimeari imudî kèe.

5:8 Filipi 1.23 **5:9** Kolosé 1.10; 1 Tésalonika 4.1 **5:10** Ecclésiaste 12.14 † **5:11** Good—Grec: *Goobâ*. Êco na munaa è pi-inaè còwâ wâ Paulo, naa na pâ nee tii 10 tiagoro nee tii 15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) § **5:13** Ba na guwâ tòpi è popai kôo—Grec: *Ba kâwâ*. **5:15** Roma 14.7-8 * **5:16** Goro pai còo... Grec: *Wiâra è naiiri âboro*. † **5:16** Go—é, Jè, é, Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. **5:17** Roma 8.1; Galatia 6.15 **5:18-19** Roma 5.10 **5:18-19** Roma 3.23-25 ‡ **5:18-19** 3e phrase—Grec: *Wâ Pwiduée âna é tâa goo Kériso, ba na é wârapwiri tà tèpa âboro*. § **5:20** Grec: *+Go pwi a-ipa popai naa na nee Kériso, ba pwacèwii na wâ Pwiduée, na é patèrewâ good. Êkaa na go tacoo goowâ naa na nee Kériso, pâ, na guwâ pinaanapô ma wâ Pwiduée*. **5:21** Hébéru 4.15 * **5:21** Grec: *Wâ pwina câé caa tâmogòori è èpâ, âna é pâ nau pwi èpâ, ba na jè pâ nau târù na ara Pwiduée*. * **6:1** 1^r e phrase—Grec: *Wâibâ, âna bà wakè naima ma wâ Pwiduée*. Munaa è pi-inaè còwâ wâ Paulo. Êco na matâra pâ, è pi-inarâ ma wâ pâra tèpa apostolo bée. Ipaiwâ naa na pâ nee tii 1-13. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.)

² Ba é jèe nye ina pâ:

*Na pwi pàara,
na go o pitòrigari,
âna go o teregà.
Â go o pitu tâgà,
na tòotù na go pacoo.
Â go o pa-udògà
na pwi tòotù
na go o mwa pitapwâina†.*

Ésaïe 49.8

Â guwà tère, jèe tèepaa pwi tòotù-bà! Jèe nabà, na é upajè wà Pwiduée, [â é naa tâjè é *âji wâro jaaé!]

Aré kà Paulo goo wà Kériso

³ Càcaa nùmoo na go nama tanoori é pâ âboro goro cè càrao, ba na rà cibwaa ina ba èpà é wakè kôo.

⁴⁻⁵ Bwa. Go nye paari, na diri pâ ére, pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwiduée. Â wàépwi na go dau gòo naa na pidàpwicâari, naa na pâ muru na èpà na wâru, na tèepaa mariô—é aré, ma ora, ma copwa, ma pai wâgotôo. Ba rà pâdio tèpa âboro, â rà tũo naa na karapuu. Â go mu uru géee nabibiu kâra pâ pubu âboro, na rà putàmù naa gooò. Â go nye tà ciburà wakè ba gòo, tiagoo na ticé nii kôo.

É pidàpwicâarié, â é tà wakè

⁶⁻⁷ Naa na diri é pâ pwiibà, âna go nye tà ciburà paari pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwiduée, goro pai pitòmiriô, ma pai tâmogòorimuru kôo, ma pai pidàpwicâariô. Â go nye tà ciburà pitu târa pâ âboro, ma mearirà, géee na âji pwâranùmoo. Â go nye tà wakè goro é pàtàmara é Nyuââé Pwicîri. Â nye tàrù na go picémara pâ é Popai kée. Ûu, é càrao bèépwi na *tàrù, âna pwacèwii é neemuru paa kôo, târa ipwamuruô, â târa nama pipàra pâ é *Picémara Wâdé.

⁸ [Na go wakè ba kà Pwi Ukai, â cago caa ipacè naa goo é pwina rà niimiri wà tèpa âboro.] Ba wà pàra tàpé, âna rà inaô ba wâdé; â wà pàra tàpé mwara, âna rà inaô ba èpà. Â wà pàra tàpé, âna rà picagòtùo; â wà pàra tàpé, âna rà piècaario. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ, go pwi a pwà; èco na go nye ina é âjupàra.

⁹ Â rà ina pàra tàpé pâ, càra caa tâmogòorio. Êco na dau wâru tàpé na rà tâmogòorio bwàti‡. Â pwa wârimuru tôo ba gòo, â pwa na go bà§. Êco na bwaa nye wâgo-ni, tàgère wâro.

¹⁰ Ûu, go nye dau tâa na aré, èco na go nye tà ipwàdé. Â wiàna ticé wâdé kôo ni gòropuu, â dau wâru pâ wâdé, na go tòpò naa na pâ pwâranùmara âboro. Ba wiàna nye ticé kôo, â âjupàra pâ, kôo diri é pâ muru.

¹¹ Ico tèpa bèèò Korénito, go tàpiri tàwà ni é pwâranùmoo. Â nye ticé na go naapwâniri goowà, naa na diri é pwina go ina tàwà.

¹² Ba dau wânùmoo tàwà. Â [wiàna pwa cè pwina pitâa nabibiu kâjè, â munaa] cáguwà caa wâdéario géee na âji pwâranùmawà?

¹³ Go patùrawà ni, pwacèwii na guwà tèpa âji naîô. Â wâguwà, âna wâdé na guwà ipwacèwii, ma tòpio bwàti naa na âji pwâranùma!

Pàra jii tàpé na rà pwa na èpà

¹⁴ Guwà cibwaa ipiìwà, naa goo tàpé na càra caa cèikì naa goo Pwiduée. Ba càcaa pâri ma guwà wârori é wâro kàra. Wânauf? Pâri ma ru picaatâa é wâdé ma èpà? Pâri ma ru picaatâa é pwéelaa ma bàutè?

¹⁵ Pâri ma ru picaatâa wà Kériso ma wà Béliâl [*Caatana]? Pâri ma caapwi pai còo kà pwi a cèikì naa goo Pwiduée, ma wà pwina câé caa cèikì?

¹⁶ Dà cè pwina ipaiwà naa goo é pâ ânuru duée*, ma é wâra pwapwicîri kà Pwiduée? Bwa! Ba wâjè, âna jè wâra pwapwicîri kà Pwiduée, na é wâro. Ba é jèe ina pâ:

Go tâa jaa pwi Ba bèeni.

6:2 Ésaïe 49.8 † 6:2 Pitapwâina—Choisir; déterminer. 6:4-5 2 Korénito 11.23-27 6:6-7 1 Timotéo 4.12 6:9 2 Korénito 4.10 ‡ 6:9 2e phrase—é, Wà Pwiduée, âna é tâmogòorio bwàti. § 6:9 3e phrase—Grec: {Rà niimiri pâ go} gére bà. 6:13 1 Korénito 4.14 6:14 Éféso 5.11 6:16 Lévitique 26.12; 1 Korénito 3.16 * 6:16 Ânuru duée—Idole. Còo Ânurumuru naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàdàra tii.

Á bu picaapâra.
Go o mwa pwi Pwidueé kêe.
Á ée mwa pwi Ba kôo.

Lévitique 26.12; Ézékiel 37.27

17 Á é ina mwara wà Pwi Ukai Pwidueé pâ:

Guwà pâra jiiirà.
Guwà pwa-itê tâa.
Naaco pâ tûâ kâra,
tûâ na dau miiri.
Á go o mwa tòpiwâ.

Ésaie 52.11

18 Go o mwa pwi caa kâwâ,
â guwà o mwa tèpa naiô†,
paao ma ilâri.
Wâgo Pwidueé
na dau pwa nii kôo,
naa gôro diri pâ muru. Nabwé!

2 Samuel 7.8,14

7

1 [Wà Pwidueé, âna é] ina pâ muru bèepwiri, co tèpa gòrobéèò, ba kâjê [wàjê tèpa naiê]. Êkaa na, wâdé na jê pitâiti jii é pâ muru, na tubaèpà é naiijê ma pwâranümajê. Wâdé na jê cèitiri é èpà géé na wâro kâjê, ma jê dau papwicirîe.

Ipwâdéé kà Paulo goo tàpé Korénito

2 Guwà naa cè autâa kôo, naa na pwâranümawâ. Ba câgo mu caa piwâmi cè jê ârapâarawâ. Á câgo mu caa ipa-imwûru cè jê âboro jii é cèiki kêe. Á câgo mu caa pwâgariwâ, ba na go popa cè muru jiiwâ.

3 Wiâna go ina pwiri, âna càcaa târa pitòtiwâ. Ba âjupâra na go jêe nye ina pâ, guwà tâa na pwâranümoo. Á o nye ciburâ wàrapwiri, wiâna jê bwaa wâro, é wiâna jê jêe bà.

4 Dau maina é cèiki kôo, naa goowâ. Ba dau wâdé tóo é wâro kâwâ, â go pwamainawâ [goo é cèiki kâwâ]. Á guwà dau pagò-o naa na diri pâ aré kôo, êkaa na go dau ipwâdéé.

5 [Go wâjûe còwâ naa goo i pwi ia go ina]: Na ia go tèepaa naa na province Macédoine, â nye ticè nao kôo. Ba wâru pâ wiâ ma pwéretòtù béaa kôo. Ba wâgòroigé, âna go pâmari tàpé na rà cicarao. Á wâna pwâranümoo, âna maina pai wâgòtôo.

6 Êco na wà Pwidueé, âna é pwi a dau pagòo wà pwi âboro na ticè nii kêe. Á é nye pagòo-o, ba é panuâ medario wà Tito.

7 Go ipwâdéé goro pai tèepaa kêe medario, â go dau ipwâdéé goro é jèkutâ kêe goowâ. Ba é piwiâ tóo pâ, guwà dau pagòoé. Á é ina mwara pâ, dau nümawâ na guwà còoò còwâ, â guwà tà tapaciô. Á guwà po dau tòina [goro é pâ muru na tèepaa tóo naa jaawâ]*. Á é pwa jèkutâ tóo goro é pimeari kâwâ ba kôo, â dau nümawâ na guwà pitu tóo ma pwamuruô. Á dau imaina pâ é ipwâdéé kôo.

Go ipwâdéé ba guwâ biiwâ

8 Tèpa béed wée, go tâmogòri pâ, guwà tàpo tòina, goo i tii kôo†, naa na jê ji pâara. Á wâgo mwara, âna go tàpo pinünüma còwâ, na jê ji pâara. Êco na nabàni, âna câgo mwa caa niimiri còwâ.

9 Bwa, go ipwâdéé. Á càcaa géé goo pai tòina kâwâ, â nye géé goo na guwà jêe pinünüma ma guwâ biiwâ còwâ. Ba muru na dau wâdé tà Pwidueé. Á go còo pâ, i pwi ia go wii, âna càcaa èpà tàwâ.

10 Ba [câjê caa tà niimiri còwâ] é tòina na wàrapwiri, na é naa tâjê wà Pwidueé. Ba é naa,

6:17 Ésaie 52.11; Auinapâri 18.4 6:18 2 Samuel 7.14; Jérémie 31.9 † 6:18 Guwà o mwa tèpa naiô—Popai na é mara ina wà Pwidueé goo pwi Mesia co. (Còo 2 Samuel 7.14.) Êco na wà Paulo, âna é naanaimari é popai bèepwiri, bau é popai na me géé na Ésaie 43.6–7 tèpa naiô, paao ma ilâri, ba na é paari pâ, wàjê diri na jê cèiki naa goo Iésu, pwi Mesia, âna jê cau tèpa nai Pwidueé, â tâa tâjê diri pâ aupwényunyaari kà tèpa âji naiê. 7:5 2 Korénito 2.13 * 7:7 É pâ muru na tèepaa tóo naa jaawâ—Wà pwi jê ârapâara tàpé Korénito, âna é dau picocoori wà Paulo. (Còo 2 Korénito 10.7.) 7:8 2 Korénito 2.4 † 7:8 I tii kôo—Tii na ia é pwa, ba na é patùrarâ ba gòo. Câé caa ina bétapoo tii tà tàpé Korénito, na tâa na Tii Pwiciri. (Còo 2 Korénito 2.1–3.) 7:10 Mataio 27.3–5; Hébéru 12.16–17

ba na jè pinünüma ma pitòotéri ê wâro kâjè. Â ê tòina bèepwiri, âna é pame pai udò kâjè [naa na *âji wâro]. Êco na, wiàna jè tòina, â câjè caa biijè, âna muru na èpà[‡]. Ba jè tà ciburà pâra dâra bà, dâra gòiri, iti jii Pwiduée.

¹¹ Tèpa béèò wée, guwà jèe còo cai é pwina é pwa wà Pwiduée ba kàwà, goro pai tòina kàwà. Wàéni: Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaò ba èpà[‡]! Jèpwi: Guwà putàmu nua na gooé! Jèpwi: Nùmawà na guwà pwa wârimuru tée! Jèpwi: Wâgotàwà, ba guwà péa pwa jè muru na càcaa wâdé! Jèpwi: Dau nùmawà na guwà còoo [ba na guwà patàmarù pwâranümoo]. Jèpwi: Guwà paari pâ, càcaa wâguwà na guwà pwa na èpà, na pwi pâara-bà.

¹² Na ia go wii tàwà i tii bèepwiri, âna càcaa târa ma go pitòti wà pwina é pwa na èpà, é, târa ma go pwamuru pwi jè âboro*. Â nye nümoo na é nye paari tàwà wà Pwiduée, pâ, go âji tâa na pwâranümawà. Ba guwà nye pò ma ipwamuruò kaa.

¹³ Â wàè kaa pwiri é pwina pagòo-o.

Go ipwàdéé géé goo Tito

Jèpwi mwara, co tèpa béèò: Go dau ipwàdéé, ba guwà nama é ipwàdéé wà Tito. Ba guwà [cau tòpié bwàti, â guwà] pagòoo ma patàmarù é pwâranümee.

¹⁴ Ia go pi-inawà ba wâdé tée. Â câguwà caa pwa ma go pitòotéri auniimiri kòo, naa goowà. Êkaa na i pwi ia go ina tée, âna popai na âjupâra, pwacèwii na go nye ciburà ina tàwà é âjupâra.

¹⁵ Napwa naa goo wà Tito, âna dau wânümee tée wâguwà. Ba é ina pâ, guwà tòpié, naa na tòimiri ma ipakîri, â guwà dau pitère dèe. Wàè kaa pwiri é majoroé ma dau maina too é pimeari kèe ba kàwà.

¹⁶ Ûu, go nye dau ipwàdéé kaa, co tèpa béèò, ba pâri ma go pûra naa goowà, naa na diri pâ muru.

bépitu ba kà tèpa cèikî wâ iérusaléma

8

(Napromee 8-9)

Rà dau naa tèpa Macédoine

¹ Tèpa béèò naa goo Kériso, wâdé na guwà tâmogòori é wakè na é pwa wà Pwiduée géé goro é *pimeari imudi kèe, naa na pâ wâra pwapwicîri, wâna province Macédoine*.

² Ba rà po dau tâa na aré wà tèpa cèikî wè, â po dau ticè kàra. Êco na rà tà tâa na é ipwàdéé, â rà nye tà naa, naa goro piticèmuru naa goo [é wâdé kàra].

³ Â wâgo âna go *paâjupâra pâ, rà naa é pwina tà târa. Â rà naa piwéna jii. Âna nye ticè âboro cèna é tacoo goorà pâ, na rà naa.

⁴ Pwa jèpwi mwara: Nye wàilà na rà tacoo good, ba na pwa cè kàra géé goo é bépitu na jè naa, ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma.

⁵ Â é pwina rà naa, âna o dau wénari é pwina go cipacîri géé goorà. Ba rà nye pipanuàrà diri tà Pwi Ukai. Â géé na càùè, â rà pipanuàrà còwà tòo, ba rà pitère dâra é cábawâdé kà Pwiduée.

⁶ [Napwa naa goo é bépitu ba kà tàpé Iérusaléma, âna] nye wà Tito, na é tapoo é wakè bèepwiri. [Â wàè na é pagòowà mwara, na guwà pa cè nakake kàwà géé goo.] Êkaa na, go ina tée pâ, wâdé na é pagòowà mwara, ba na guwà tubanabwé é auniimiri kàwà.

⁷ Ba [wà Pwiduée, âna é] dau imeaiwà, goro pâ wâdé na wâru, naa diri pâ ére—é cèikî, ma é pwâratùra, ma é aupicòoina, ma é nii, ma é pimeari. Â guwà tà tàcì; â dau maina é pimeari kàwà ba kòo[†]. Â wâdé mwara na guwà dau imeai pâra tàpé, ma naa, naa goro piticèmuru naa goo.

⁸ Wiàna go ina pwiri, â câgo caa tacoo goowà. Â go nye ina tàwà co pâ: Ê pâra wâra pwapwicîri, âna nye bura târa na rà pitu naa na ipwàdéé. Â go naa tàwà é pai pwa wèe bèepwiri târa ma paari pâ, é pimeari kàwà, âna âjupâra.

⁹ Ba guwà mwa tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna é nye ipanuâé imudi tàwà. Ba dau wâru pâ wâdé kèe [naa *napwéretòotù]. Â é panuâ diri, ba na tâa tàwà é pâ wâdé na wâru [na ara Pwiduée].

‡ 7:10 4e phrase—Grec: *É pikîri na me géé goo {pâ géaa kâjè naani} gòropuu.* S 7:11 Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaò ba èpà—Grec: *Guwà ipamuruwà.* * 7:12 Pwi jè âboro—Pai ina wèe pâ wàè, Paulo. 8:1 Roma 15.26; 2

Korénito 9.1-2 * 8:1 Pâ wâra pwapwicîri... Pâ wâra pwapwicîri na é tòpò wà Paulo naa na du ville Filipi ma Tésalonika, ma pwiri wà Béréé mwara. (Còo Apostolo 16-17.) 8:7 1 Korénito 16.1-2 † 8:7 Dau maina é pimeari kàwà ba kòo—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: *Dau maina é pimeari kòo ba kàwà.* 8:9 Mataio 8.20; Filipi 2.6-7

Naa wiâra pwina tâa tâwà

¹⁰⁻¹¹ Naja géelilu, âna wâguwà na guwà tèpa mara niimiri pâ, na guwà pitu tà tàpé Iérusaléma. Ba caapwi pwâranümawà naa goo. Ûu, guwà jêe niimiri, â guwà pò ma pwa. Â wâéni é auniimiri kôo: Wâdé na guwà awâi, ma guwà tubanabwé é pwina guwà jêe tapoo, wiâra é pwina tâa tâwà.

¹² Ba wiâna jè naa, gée na âji pwâranümajè, â é pwina jè naa, âna wâdé tà Pwiduée. [Ipaiwà wiâna maina, é, wiâna kîri.] Ba câé caa ina tâjè pâ, jè naa é pwina tiâu jaajè.

¹³ Câgo caa ina pâ, guwà nama gòo ma tòina é wâro kàwà târa ma ticécoé é pai wâro kà pàra tàpé. Wâdé co, na pwa cè kàwà, â pwa kàra mwara.

¹⁴ Ba nabàni, âna wâru tàwà pâ muru; â wailà, âna nye ticé. Â wâdé na guwà pitu târa, ba, na jè tòotù, âna o ticé kàwà, â o wailà na rà o mwa pitu tàwà. [Â, na tòotù bèepwiri, â o cai pwa kàwà.]

¹⁵ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà pwina é dau piûnya, âna o ticé upûuè; â wà pwina é tàpo piûnya ba kîri, â o câé caa copwa.* Exode 16.18

É tà pa i âraimeai wà Tito

¹⁶ Go pwoolé tà Pwiduée [goro é pimeeari imudi kêe]. Ba é tòpò naa na pwâranüma wà Tito, é pimeeari ba kàwà, na é pwacèwii é pimeeari kôo ba kàwà. Ba dau nümee na é pitu tàwà.

¹⁷ Ûna go ilari jiié pâ, na é pâ nau caiwà, â é tòpi naa na ipwadée, ba dau wâdé tée.

¹⁸ Â go mwa panuâé paé, ma pwi jè a cèiki bée. Wà pwiibà, âna pwi âboro na rà inaé ba wâdé diri tèpa wâra pwapwicîri, gée goo é wakè kêe, na é picémara é *Picémara Wâdé.

¹⁹ Â rà jèe pitôrigarié, ba na ée mwa pâra wiâô naa Iérusaléma, na go popa paé é âraimeai. Â wâépwiri é pai piênawéna kôo, tà Pwi Ukai, târa ma o pwamainâé. Â wâépwiri mwara, na go paari é âji pwâranümoo.

²⁰ Dau wâru é mwani bèepwiri [gée goo na rà jèe naa, naa goro piticèmururu naa goo]. Â go o ipwacòoco, ba o péa pitòtio goo, é mwani-bà.

²¹ Ba go mudàra é pwina wâdé tà Pwiduée, ma tèpa âboro mwara.

²² Napwa naa goo pwi jè béeò na go panuâé paé ma tupéni, âna dau pwi a pitu tâjè [â é pwi a pitère dàra]. Â go dau cèiki naa gooe. Â wâé, âna é cèiki naa goowà, â po dau wâdé tée, na é pitu tâjè diri.

²³ Napwa naa goo wà Tito, âna é pwi bére wakè kôo ba kàwà. Â wà tupédu ârailu, âna wà tèpa wâra pwapwicîri na rà panuâru paé. Â rà cau wakè târa ma o pwamainâ wà Kériso.

²⁴ Â [guwà tòpirâ bwàti, â] guwà paari târa é pimeeari kàwà. Ba go jèe pi-inawà ba maina târa pâ wâra pwapwicîri. Â wâdé na rà tâmogòori é âjupâra goo pwiibà.

9*Go dau inawà ba wâdé târa*

¹ Âjupâra pâ, càcaa pâri ma go wii tàwà goro é âraimeai ba kà tèpa cèiki wâ *Iérusaléma.

² Ba go tâmogòori pwâranümawà. Â go jèe pi-inawà ba wâdé tà tàpé Macédoine. Ba go ina târa pâ, wâguwà, tèpa cèiki gée na province Akaïe, âna guwà mara ipwabwàtiwà, â guwà jèe tapoo naa bépitu kàwà, naa naja géelilu. Â wâru gée goorà, na dau pagòorà, târa ma rà ipwacèwiiwà.

³ Êco na go panuâ paé tàwà i tèpa âracié béeò, ba na rà pitu tàwà, ba na guwà dau pibwéka. Ba go jèe nye ina tà pàra tàpé [pâ, guwà jèe ipwabwàtiwà]. Â càcaa wâdé wiâna piticèmururu naa goo é pai pi-inawà kôo ba wâdé!

⁴ Ba gée na càué, â rà o pâra wiâô naa jaawà, wà pàra tèpa Macédoine. Â wiâna rà pâmari pâ, câguwà caa pibwéka, â go o kamu, â o dau maina pwâra kamu kàwà mwara.

⁵ Wâé kaa pwiri, na go mara panuâ paé tàwà i tèpa âracié bére wakè kôo. Â rà o mwa pa é pâ âraimeai kàwà, na guwà jèe mara ipwabwàti. Â [wiâna bà me ma wà tèpa Macédoine, â] rà o còo pâ, é âraimeai kàwà âna me gée na âji pwâranümawà, â càcaa gée goo cè pai tacoo goowà kôo.

Naa, naa na ipwadée

⁶ Wâépwiri é pwina go tàgèe ina tàwà: Wà pwina é picâmi ba kîri, â é nye piûnya ba kîri. Â wà pwina é picâmi ba maina, â é nye piûnya ba maina.

⁷ Wádé na jè naa, géé na âji pwâranümajè, ba na o nye ticè pitacoo goojè, â ticè iau. Ba wádé tà Pwiduée, wà pwina é naa, naa na ipwádée.

⁸ Ba wàé, âna ée mwa naa tàwà è pâ na jèpapara wádé kée. Â é naa, naa goro piticèmururu naa goo. Â o ciburà tâa tàwà, diri pâ muru na pâri târa è wâro kàwà. Â o dau wâru tàwà jii pwiri, ba na o âraimeai kàwà, ba kà pàra tàpé*.

⁹ Ba jée wii naa na *Tiî Pwicîri [goo pwi âboro, na é papwicîri wà Pwiduée] pâ:

*É naa imudi
tà tàpé na ticè kàra.
É dau uri arapwûru.
É pai wádé kée,
âna dâra gòiri.*

Psaume 112.9

O mwa pwényunyuâariwà

¹⁰ É arapwûru kà pwi a picâmi, âna me géé goo Pwiduée. Â nye wàé, na é naa tâjè è utimururu kâjè. Â ée mwa naa tàwà cè arapwûru, â ée mwa pacipu. Êpwiri na o dau nama wâru cè pwâra wakè na wádé.

¹¹ Ûu, ée mwa naa tàwà, naa goro piticèmururu naa goo†, è pâ na jèpapara wádé. Â guwà o mwa caa naa cè kà pàra tàpé. Â o wâru cè tèpa cèikí [géé Iérusaléma] na rà o ipwaolé tà Pwiduée, goro è pâ âraimeai kàwà, na bà pa pâ târa.

¹² Wàé kaa pwiri è pai pwa wèe, ma guwà piênawéna kàra. Ba guwà naa târa è pwina tiàu jjiira.

Muru na piwéna pwiri, â guwà o pagòora, ba na rà dau ipwaolé tà Pwiduée.

¹³ Â guwà paari è pai pitère dâra kàwà è *Picémara Wádé kà Kériso. Ba guwà ipâdi imudi è pwina tâa tàwà, tà tèpa cèikí wà Iérusaléma, ma wà diri pàra tàpé mwara.

Ûu, rà o còo mwara pâ dau pwamuru naa goo è pai piênawéna kàwà, ba kàra. Â rà o pwamaina Pwiduée goo,

¹⁴ ma pwaolé tée, géé goro è wádé kée na dau maina, na é jée naa tàwà, naa goro piticèmururu naa goo. Â rà o dau pwapwicîri tée, ba kàwà, ba dau wânümarà tàwà.

¹⁵ Wádé na jè pwamaina Pwiduée, goro Pwi âraimeai kée‡, na piédò ma wéna, na pwacoo na jè ina!

ipwamurué kà paulo jii tèpa pitòtié

10

(Naporomee 10-12)

¹ Pwa pàra tàpé [géé goowà] na rà ina pâ, po dau gòo è pwina go tûâri tàwà, na pàara na jè piwâiti na; â go po dau pwi a piwâ, â ticè nii kôo, na go tâa jaawà! Â ni, âna wâgo Paulo, âna go popa è pai pipakîri, ma pai moo kà Kériso, ba na go tacoo goowà [pâ, na guwà tàpo tâmaariò].

² Tápéebà! Guwà tère, ba go péa tà dau tûra ba gòo, ûna go tèepaa mariwà! Wà pàra tàpé géé jaawà, âna rà niimiri pâ è wâro kôo, âna câé caa pi-ité* jii tèpa âboro gòropuu na càra caa tâmogòori Pwiduée. [Rà ipwacòoco, ba rà o mwa tâmogòori bwâti pâ] go po dau pwi âboro gòo!

³ Wiàna go nye pwi âboro gòropuu, âna câgo caa pwaduwa kà pàra tàpé.

⁴ [Ba go wakè ba kà Pwiduée, â è wakè kôo, âna pwacèwii è paa.] Â è pâ neemuru paa na go cipa, âna càcaa neemuru paa kâra âboro. Ba è nii kâra, âna me géé goo wà Pwiduée, ba naa ténoori è wârâgu [kà Caatana]. Â, naa tédidiri è pâ auniimirimuru na pwâ

⁵ kà tàpé na maina nûmarà—auniimiri na câmoorirâ, ba na càra caa tâmogòori Pwiduée. Â go ipaa, târa ma o tóotéri è pwâranümara âboro, ba na rà o pitère dà Kériso.

⁶ Wâru tàpé jaawà, na rà jée pitère dà Kériso. Êco na nye wâru mwara, tàpé na tàutàra na rà pitère dèe. Â wà tàpé bèepwiri, âna go o jèe tàpo pwa wârimuru târa†.

* **9:8** Ba na o âraimeai kàwà, ba kà pàra tàpé—Grec: Târa pâ wakè na wádé. **9:9** Psaume 112.9 **9:10** Ésaie 55.10 **9:11** 2 Korénito 1.11, 4.15 † **9:11** Naa...naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. ‡ **9:15** Pwi âraimeai kée—Wà Iésu Kériso, é, è pai caajuri tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Wâéni éréé: Wà Pwiduée, âna é pwi anaa, ma pwi apimeai, â wiàna rà pimeai ma naa, naa goro piticèmururu naa goo, wà tèpa âboro, â na wârapwiri goo Pwiduée.

10:1 1 Korénito 2.3 **10:2** 1 Korénito 4.21 * **10:2** È wâro kôo, âna câé caa pi-ité... Grec: Go pàra wiàra è naitiri âboro.

10:4 Éfésò 6.13-17 † **10:6** Grec: +Go pipwabwâti, ba na go naa wârimuru tà tàpé na càra caa pitère dâra.

Jèe naa tóo pitûa naa gòwà

⁷ Wádé na guwà còo bwàti pà muru#! Pwa pwi jè âboro^S jaawà, na [é picocoorio, â é dau pi-ina kée, â] é ina pà é pwi âboro kà Kériso. Â jèe wádé. Êco na wádé na é niimiri pà wàgo mwara, âna go pwi âboro kà Kériso.

⁸ Â wàgo, âna tãa tóo é pitûa naa gòwà, na me géee goo wà Pwi Ukai.

Pwiri [guwà niimiri pà] go po dau pi-ina kóo goo pwiri? Êco na cãgo caa kamu goo. Ba é pitûa bèepwiri, âna tãra ma go pitu tàwà ma pagòowà, â cãcaa tãra ma go tubaèpà tàwà.

⁹ Â guwà cibwaa niimiri pà, wádé tóo na wãgotàwà, na go wii tàwà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pwi âboro-bà, âna é ina pà: «Ê pà tii kà Paulo, âna nye dau gòo kaa, êco na, na é wãnabibiu kãjè, âna é pwaduwa kãra mimi, ba cãé caa tãmogòori ina popai.»

¹¹ Ipwacòoco, co pwiini! Ba wiãna go mwa wãjaawà, âna go o dau gòo, pwacèwii é tii kóo!

Go pi-ina co wakè kà Pwiduée

¹² Wà tèpa âboro na wãrapwiri, âna rà niimiri pà po dau pwamuru naa goorà. Â gona rà niimiri pà ticèmuru naa good*? Â wádé. Ba rà tèpa pigù, ba rà picãmurirã còwà. [Â càra caa ucãri é wãro kà tàpé na pwamuru naa goorà.]

¹³ Rà pi-ina kãra[†], naa na pã ére na wãru, na ticè tàrù kãra naawé.

Â wàgo, âna go pi-ina kóo co, goro é wakè na é naa tóo wà Pwiduée[‡]. Â wàé na é jèe naawà tóo, ba na go wakè nabibiu kãwà.

¹⁴ Nye pwa tàrù kóo, ma go pi-ina kóo^S. Ba wãgo, na go mara pame tàwà é *Picémara Wádé goo Kériso.

¹⁵ Â wãguwà na guwà aupwanapò kóo, â cãgo caa pi-ina kóo, géee goo é aupwanapò na é wakèri wà pwi jèpwi. Â go wãari pã, guwà o inaò too*, wiãna é pimaina too é cèiki kãwà.

¹⁶ Â géee pwiri, â go o picémara pã, é Picémara Wádé, naa na pã pãra ére na wãiti jiiwà. Â o ticè pai pwa wèe, ma o pitòtio pã, go wakè co, naa na aupwanapò kà pwi jèpwi.

¹⁷ Wã pwina nùmee na é pi-ina kée, â wádé na é ina co nee Pwi Ukai. *Jérémie 9.23*

¹⁸ Wãilàapà wà pwina pwamuru naa gooé? Cãcaa pwina é po pi-ina kée co! Â nye wà pwina é ina wà Pwi Ukai pã, pwamuru naa gooé.

11

Paulo ma tèpa apostolo a pwã

¹ Pwiri [guwà tà niimiri pã] go tura pwacèwii pwi a pigù? Â wádé, â guwà pidàpwicãariwà naa good!

² [Â pwiri guwà niimiri pã] go piboo goo cè pãra tàpé, goowà? Â wiãna wãrapwiri, â go pwacèwii Pwiduée. Ba guwà pwacèwii tó èpo ilãri dopwa, ma dau jajau. Â go jèe mara ina tà Kériso pã, go mwa panuãwà tée, ba na guwà piéa ma wàé. Êni, âna guwà piíwà naa gooé [ba guwà tèpa âboro kée] â cãguwà caa tèpa âboro kà pwi jèpwi.

³ [Tiagoro nabà, âna *tàrù ma àjupãra é pai pãra kãwà wiã Kériso.] Guwà ipwawaiwà! Ba o péa ipa-imwüruwà, ma wãiti jii Kériso é pwãranümawà. Ba [wã *Caatana] i Dòèa biu, âna é pwãgãri wà Éva*, â é ipa-imwürué.

⁴ Na ia, go picémara tàwà Iésu [Kériso, â guwà tòpi popai kóo]. Êco na nabà, âna guwà dau awài, goro tòpi pwi jè 'Iésu', na rà picémara wà pãra tàpé. Â guwà itãa, ba na guwà tòpi cè jè 'nyuãa' na é pi-itè jii é àji Nyuããe Pwiciri, na ia guwà jèe mara tòpi jii. Â pwacèwii é pai tòpi kãwà é pwi 'picémara wádé', na cãé caa àji *Picémara Wádé.

⁵ Wã tàpé na rà inapãpãri é pã pwiibà, âna rà ina pã rà tèpa *Apostolo maina'. Â gona wãgo wãa[†]?

⁶ Pwiri àjupãra pã, cãgo caa pwi a tura bwàti. Êco na go pwi a tãmogòori wà Pwiduée [bau é pã wádé kée]. Â go ciburã paari ba pwéelaa é pã pwiibà, naa na diri pã muru na go pwa.

‡ **10:7** Wádé na guwà còo bwàti pà muru—é, Guwà pitèi wiãna é pwina guwà còo goo du àraporomeewà. **S 10:7** Pwi jè âboro—é, Pãra tàpé. Pwiri pã nee tii 7–11 âna rà ina pwi caapwi âboro, na é pwi apacãmuri pwina apwà, é pwiri rà ina pãra tèpa âboro.

10:8 2 Korénito 13.10 * **10:12** 2e phrase—Grec: +Cãgo caa picãmuribã ma wãilà. **10:13** Roma 12.3 † **10:13** Rã pi-ina kãra—Grec: +Â cãgo caa pi-ina kóo... ‡ **10:13** 2e phrase—Grec: +Go popa, ba na cãmu kóo, é picéee na ia é tòpò wà Pwiduée {naa goro wakè kóo}. **S 10:14** 1^r e phrase—Grec: Â cãgo caa pãiti jii é picéee, pwacèwii naa +cãgo caa tãepãa me dariwà. * **10:15** Guwà o inaò too—é, O pimaina too é wakè kóo jaawà. **10:17** 1 Korénito 1.31 **10:18** 1 Korénito 4.4

11:2 Êféso 5.26–27 **11:3** Genèse 3.4,13 * **11:3** Éva—Tò wãdã Adamu, pwi apãbéaa kã tèpa âboro naani gòropuu. (Còo 1 Timotéo 2.13–15.) **11:4** Galatia 1.8–9 **11:5** 1 Korénito 15.10; 2 Korénito 12.11 † **11:5** Â gona wãgo wãa?—Grec: Â go niimiri pã, pwamuru naa good wãgo mwara. **11:6** 1 Korénito 2.1,13

Câgo caa iluuriwà

7-8 Ûna go picémara tàwà é Picémara Wâdé me géé jaa Pwiduée, â câgo caa ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tóo goro cè mwani. Ba nye pàra wàra pwapwicíri na rà naa mwani kôo. Á, na go wakè jaawà, âna pwacèwii na go popa jjiirà, ba na go naa tàwà. Go wàrapwiri târa ma ipakíriô na arawà, ba na o ipwamainawà. Á wà nau? Pwiri guwà niimiri pâ èpà é pai pwa kôo tàwà?

9 Nye pwa pàra pàara na ticè mwani kôo, â câgo caa iluuriwà goo. Á nye wà tèpa cèiki bééjè wà Macédoine, na rà pame bépitu tóo. Ûu, câgo caa mu ilari jiiwà cè muru. Á o câgo mwa caa ilari cówà.

10 Á câgo caa piwà na go pi-ina kôo, goo é pwiibà, na diri é ére géé goo Akaie. Ûna go ina pwiri, á é *paájupàràò wà Kériso.

11 Á gona guwà niimiri pâ, câgo caa meariwà, [géé goo cè pai càcaa ilari cè jè muru jiiwà]? Guwà cibwaa niimiri pwiri! Ba wà Pwiduée, âna é nye tàmogòori pâ, go po dau meariwà.

Rà tèpa ênawéna kà Caatana

12 Wàépwiri é majoroé ma o câgo caa tòpi cè jè muru jiiwà[‡]. Ba câgo caa panuà tà tèpa pwà, cè pai pwa wèe, ma rà ina pâ, go ipwacèwiira.

13 Ba wà tàpéebà, âna rà ina pâ, wà Kériso, âna é panuàrà pâ, ba na rà tèpa apostolo kèe, ma tèpa ênawéna kèe. Êco na, rà rà tèpa ipawâmi ma tèpa pwà. Á rà nye po gòmapwa co.

14 Guwà cibwaa pò goo pwiibà! Ba wà pwini Caatana, wà pwi a pwà, âna é gòmapwa ma é pwi *angela na é pwéelaa.

15 Á wà tèpa ênawéna kèe, âna rà gòmapwa mwara, ma rà pwa é pwina wâdé. Êco na, [na jè tòotù, âna] rà o tòpi é wàrimuru, wiàra é pâ tûà kàra [na èpà].

É tâa na aré goo wà Kériso

16-19 Go ina tàwà mwara pâ: Guwà cibwaa niimiri pâ go pigù, na go patùrawà. Êco na, wiàna wàrapwiri é auniimiri kàwà, â wâdé, ba guwà naa tóo é pai pwa wèe, ma go tàpo pi-ina kôo, pwacèwii pwi jè a pigù. Ba wàrà tàpé na rà wàrapwiri, â ni, âna go pwacèwiira mwara. Êco na, wiàna go pwa, á é popai kôo ni, âna popai kà pwi a pigù, á càcaa popai na me géé goo Pwi Ukai. Á wâdé na guwà pidàpwicàariwà gooò, ma tòpi é pwina go ina, wàguwà na [guwà niimiri pâ] guwà tèpa tàmogòorimuru—wàguwà, na ia guwà po dau wàci goro tòpi [é popai] kà tèpa àji a pigù.

20 [Ba wà pwi jè àrapàarà, âna é piwâmiwà goro é pâ popai na é pame dariwà.] Á guwà panuàé ma é pitùà kàwà, á é pwiwà, ba na guwà tèpa *ênawéna kíri kèe. Á é pa mwani kàwà, á é uti é pwàra wakè kàwà. Á, [na é wàrapwiri tàwà, âna] é tàgére piècaariwà, ba maina nùmee. Á é [dau pwawà, pwacèwii na é] tamagéri upwaéwà goro popai kèe. Êco na guwà nye ipwadéé goo wà pwiibà!

21 Á wâgo, âna câgo caa wàrapwiri. Pwiri wâdé na go kamu goo? Ba guwà ina gooò pâ, ticè nii kôo. Á nye wâdé. Guwà jèe niimiri cai[§].

Wà pwiibà ma wà tèpa bée, âna rà gòo goro pi-ina kàra*. Á, na wàrapwiri, wâdé na go gòo, ma go tòpo pi-ina kôo. [Á wiàna go pwa, á go tàmogòori pâ, go] pwacèwii pwi a pigù.

Go dau piênawéna kèe jjiirà

22 Gona [rà pi-ina kàra pâ] rà tèpa àboro géé goo é Ba kà tèpa *Hébéru? Wâgo mwara. Á [tâa târa é pwapwicíri kà] tèpa *Isaraéla? Wâgo mwara. Rà tèpa gòobàra *Abéraama? Wâgo mwara.

23 Rà [ina pâ rà] tèpa ênawéna kà Kériso? Wâgo mwara, ba dau maina é pai piênawéna kôo jjiirà. (Na go ina pwiri, âna go tûra pwacèwii pwi a piwàrau.) Ûu, go jèe dau wakè jjiirà, ba kà Kériso. Jèe ciburà tòpò-o naa na karapuu. Jèe ciburà dau pàdio jjiirà. Wàru mwara pâ pàara na pwa na go bà na, [géé goo pai piênawéna kôo ba kà Kériso].

24 [Napwa naa goo é àji Ba kôo] wà tèpa *Juif, âna rà naa tóo 5 [pwa wàrimuru na nye dau gòo kaa—rà] pwa 39 pàdio goro ubati[†], naa na caapwi pwa wàrimuru.

25 Á naa goo tèpa *Roma, âna rà wacié pàdio goro bàra upwàra. Ba, naa jèpwi, âna rà èio goro atù, ba na rà catàmwaraò. Á jèpwi mwara, âna go wacié tâa gòro wànga, na é mwù. Á, na jè pàara, âna caapwi tòotù ma caapwi ne, na go tâa nawia.

11:7-8 1 Korénito 9.18 11:7-8 2 Korénito 12.13; Filipi 4.15-16 ‡ 11:12 1^r e phrase—Grec: *É pwina go pwa, âna go o mwa tà coo gòobèrèe.* 11:21 Filipi 3.5 § 11:21 Á wàgo...guwà jè niimiri cai—Grec: *Go kamu, géé goo na ticè nii +kôo.*

* 11:21 Wà pwiibà ma wà tèpa bée... Grec: *Wiàna pâri { ma é pi-ina kèe } wà pwi jè àboro...* 11:23 Apostolo 16.23 11:24 Deutéronome 25.3 † 11:24 39 pàdio goro ubati—Wàrimuru na maina ba pwiciri, naa na naèà kàra, na wénari é 40 pai pàdi àboro. (Còo Deutéronome 25.3.) 11:25 Apostolo 16.22, 14.19

²⁶ Wáru pâ aupâra kôo, naa na pâ napô na pi-ité. Â go pâmari é pâ na jèpapara muru ma tacai—pâ jèpé; ma wà tàpé na rà mura gòro gòori; ma [wà tàpé na rà cicarao]—tàpé géé goo tèpa jèneréô, tèpa Juif, ma tàpé géé goo pàra Ba; tiagoro mwara tàpé na rà ina pâ rà tèpa cèiki naa goo Iésu! Â go dau tâa na aré, naa na pâ ville, ma naa namaré, ma naa nawià—[naa na diri pâ ére].

²⁷ Â po dau gòo é pai wakè kôo. Â, na pàra pwi, âna ticè nao kôo, â dau oratôo. Na pàra pwi, âna ticè utimuru ma wádoò, â go copwa. Â, na pàra pwi, âna ticè palito ma kupétuu kôo, â go dau moo.

²⁸ Â jèpwi mwara: Wâna pwâra-númoo, âna go mu pidumapié goro diri tèpa wâra pwapwicíri, â go nye tà niimirà, taaci. Â jèe pâ nau pwacèwii é nakake, na po dau tòina tòo.

²⁹ Ba wiàna ticè nii kà pwi jè a cèiki bééò, â wâgo mwara, âna go tère mwara. Â wiàna [wà pwi jèpwi, âna é] ipa-imwüruê, ba na é pwa cè jè èpà[‡], â go tòina gooé, [â go putâmu naa goo pwina é ipa-imwüruê].

Go pi-ina kôo co goo pai ticè nii kôo

³⁰ Wiàna go pi-ina kôo, â go nye pi-ina kôo co, goro pai ticè nii kôo.

³¹ Â câgo caa pwâ na go ina pwiri. Ba wà Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai Iésu, âna é paâjupâraô—Wà Pwina jè pwamainâê dâra gòiri awé.

³² Na ia go tâa na ville Damas, â rà ipwadârapwa ma rà tâjùruo. Ba wà pwi kupénoo wê, na é pwi a wakè kà ukai Arétas, âna é nama rà wéaa goo é pâ goropwârawâ goo é ville, wà tèpa coda kêe.

³³ Â [wà tèpa bééò goro wakè, âna] rà tòpò-o naa na pé na ai, â rà panuâô boo, naa goropwârawâ kîri, wii é pé goropwiinawâ babé wâri napô. Â wàépwi, é pai udò kôo.

12

Ê pwina é còo Paulo naa na nyuâa

¹ Âjupâra pâ, dau piticè-muru naa goo, na go tà ciburâ pi-ina kôo mwara. Êco na go nye ina tàwâ, é pâ pwina é paari tòo wà Pwi Ukai, naa na nyuâa.

² [Tâpo tère cai jèkutâ kôo]:

Pwa pwi jè âboro na é pwi a cèiki naa goo Kériso. Na jè tòotù, na jèe po 14 naja nabâ, âna é dàgòtê wà Pwiduée, naa na ére na é dau wádòiti wà *napwéretòtù. Â pwiri é nye gére naaco é naiiê. Ê, pwiri é tàgére tâa na é naiiê. Â câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduée na tâmogòori.

³⁻⁴ Â wà Pwiduée, âna é popaé too naa napwéretòtù, pwi ére na dau wâdé awé. Naa na napô bèepwiri, âna wà tèpa bée Pwiduée, âna rà nye nao na pinaanapô*. Pwiri wà pwi âboro-bâ, âna pwiri é tàgére naaco naiiê. Ê, pwiri é tàgére tâa na é naiiê. Â câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduée na tâmogòori. Â wâna é ére bèepwiri, âna é tère pâ popai na po dau wâdé awé, na pwacòe na jè ina naa na popai kà tèpa âboro. Nabwé.

⁵⁻⁶ [Guwâ còo, pwi âboro-bâ, âna wâgo.][†] Â câgo caa pwi a piwârau, ba nye âjupâra. [Pwiri guwâ niimiri pâ] pâri ma go pi-ina kôo goo é pwiibâ, êco na go nye ina co pâ: Go pwi âboro na dau ticè nii kôo. Ba càcaa wâdé na guwâ niimiri pâ, pwamuru naa gooò, géé goo pwiri. Wâdé na guwâ pitèio co, wiâra é pâ tûâ kôo, ma é popai na go inapâpari tàwâ.

'Dara upwâra' naa na naiiê

⁷ Po dau wâdé é pwina go còo naa na nyuâa, na tòotù-bâ. Êco na géé na càuè, âna naa tòo é aré, na é tubaèpâ tóo[‡], ba na o câgo caa ipwamainâô, â na o câgo caa pi-ina kôo, goo é pwina go còo. Â é pwi aré bèepwiri, âna pwacèwii é jè dara upwâra naa na naiiô, â pwacèwii mwara pwi jè a picia popai, me géé jaa *Caatana.

⁸ Â go wacié pwapwicíri tà Pwiduée, ba na é popa jiiô.

⁹ Êco na é ina tòo pâ: «Jara kâgâ è *pimeaari imudi kôo. Â wiàna piticè nii'gâ, â o tâbawêe é pátâmoò naa googâ.»

Êkaa na, go pi-ina kôo co, na piticè nii kôo, ba na o tâa gooò é pátâma Kériso.

11:26 Apostolo 9.23, 14.5 ‡ **11:29** Ba na é pwa cè jè èpâ—é, Ba na é panuâ é cèiki kêe. **11:32** Apostolo 9.23-25

* **12:3-4** Naa na napô bèepwiri...âna rà nye nao na pinaanapô—Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: *Paradaiso*. † **12:5-6** Guwâ còo, pwi âboro-bâ, âna wâgo—Còo nee tii 7. **12:7** Job 2.6 ‡ **12:7** Ê aré na é tubaèpâ tòo—Pwiri é maagè naa na naiiê; pwiri pai tubaèpâ tée kà tàpé na rà cicaraé. **12:9** Filipi 4.11-13

¹⁰ Gée goo kaa pwiri, â wâdé na piticè nii kôo, ma go tâa na aré ma tòina, gée goo pai tâa kôo goo Kériso. Â wâdé mwara na rà pinabaèpào wà pàra tàpé, ma tubaèpà tóo. Â go cau tòpi é pwiibà naa na ipwàdé. Ba, na pàara na ticè nii kôo na, â wâé kaa pwiri é pàara na go dau gôo na.

É pidumapié goo tàpé Korénito

¹¹ Pwiri go tàgére tura pwacèwii pwi a pigù, na go ina pwiri. Êco na, wiàna wàrapwiri, â gée goo na wâguwà, âna câguwà caa inaò ba wâdé! Â wiàna [guwà niimiri pâ] piticèmururu naa gooo, wâgo, â wàilà mwara, wà tàpé na rà ina pâ rà tèpa “*Apostolo maina’, âna wà tàpéebà, âna piticèmururu naa goorà mwara!

¹² Na ia go tâa jaawà, â guwà còo pai pidàpwicàariò. Â guwà pò goo é pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na ia go pwa—câmu kée, na paari pâ go pwi âji apostolo [na é cùruo me wà Pwiduée].

¹³ Â guwà tòpi diri é pwina go naa tà pàra wàra pwapwiciri. Caapwi co ji muru. Ba câgo caa ilari jiiwà cè bépitu tóo. Âna wànanu? Gona guwà niimiri^S pâ, èpà é pwina go pwa? Gona guwà niimiri pâ, wâdé na go picigòboo tàwà goo pwiibà?

Ticè na go ilari jiiwà

¹⁴ Guwà tère, co tèpa béeò. Ba go o jèe tàpo wacié pàdariwà. Â o câgo mwa caa ilari jiiwà. Ba càcaa é mwani [ma cè pàra muru] na nùmoo goo jiiwà—â nye êco pwàranùmawà! Ba [guwà pwacèwii tèpa âji naifò, â] càcaa tèpa nari èpo na rà wakè, ba na rà picigòtù pa nyaa ma caa kâra. Â nye wà pa nyaa ma caa, na rà picigòtù tèpa èpo kâra.

¹⁵ Êkaa pwiri na go ipwàdé, na go naa tàwà é pwina tâa gooo—èdiri pâ neemuruò, ma diri pwàranùmoo mwara. Â gona é pimeari kàwà ba kôo, âna o pikiri pâ, wiàna é pimaina pâ é pimeari kôo ba kàwà?

¹⁶ [Go niimiri pâ, go jèe dau paari bwàti tàwà, â] câgo caa mu tòpò naa gòwà cè nakake. Êco na wà pàra tàpé, âna rà picocoorio pâ, go pwi a piwâmi. Ba rà ina pâ, wiàna câgo caa ilari cè jè muru, na pàara na go tâa jaawà na, âna go gòmapwa, ba go jèe tà pâmari cè pai pwa wèe, na go o mwa pwa tàwà*.

¹⁷ Êco na guwà jèe tàpo niimiri bwàti cai, wà tàpé na go panuàrà pàdariwà. Gona go cùru pwi caapwi gée goorà, ba na go popa jiiwà cè jè muru? Bwa!

¹⁸ Â [guwà jèe niimiri cai] wà Tito, na go cùrué paé dariwà, ma wà pwi jè béeò. Â gona é piwâmiwà wà Tito? Bwa, ba wàibu, âna caapwi pwàranùmabu, ma pai pàra kâbu.

Go patùrawà târa pagòowà

¹⁹ Gona guwà niimiri, [co tèpa gòrobéeò] pâ, go tàgére ipwamuruò, na go ina pwiri? Bwa. Go patùrawà, na ara Pwiduée, gée goo na jè cau tâa goo Kériso. Â diri é pwina go ina tàwà, ma pwa tàwà, âna târa ma pagòowà.

²⁰ Ba wâgotòo wiàna go tèepaa paé dariwà, â péa go tà pâmari cè muru naa jaawà, na càcaa wâdé tóo. Â o péa càcaa wâdé tàwà cè pai tòpi kôo tàwà mwara. Péa go tà pâmari naa jaawà cè pitòocia, ma ipwagoo, ma iputâmu, ma piècaa, ma picocoo, ma pâ ipwamaina? Péa go tà pâmari cè tûâ na èpà, naa na picaatâa kàwà?

²¹ Ba ûna ia go tâa jaawà béaa, â wâru gée goowà, na rà tàgére ipuu imudi ma pàra tàpé, ma pwa pâ tûâ na miiri, goro naiiri âboro.

Â wâgotòo ni, ba péa go tà tèepaa paé, â bwaa câguwà caa pâji pinünüma ma guwà biiwà. Â ée péa nama go kamu goowà, wà Pwiduée, â go péa imuruwà.

13

Bénabwé popai

¹⁻² Wàna béwailu caiwà kôo, âna ia go nye ina tàwà pâ, guwà ipwacòoco. Ba wà pàra ârapàarawà, âna rà pwa pwina càcaa wâdé. Â nabàni, na go bwaa wàiti jiiwà na, âna go ina tàwà mwara pâ, guwà ipwacòoco. Ba go o jèe wacié tèepaa dariwà. Â jèe wii pâ: *Wiàna pitòti pwi jèpwi goro é èpà, â o càcaa pâri ma caapwi co pwi a *pââjupàra wèe. Â nye wâdé wiàna ârailu ma âracié.* Deutéronome 19.15 Â go o péa tà dau gòo naa goowà, na go tèepaa dariwà.

³ Guwà mudàra na go paari tàwà pâ, go tura naa na nee Kériso? [Go o mwa paari tàwà bwàti pâ] é dau pwi a pwa nii kée, â dau pwi a pwa pàtème târa ma é wakè gooo naa jaawà.

⁴ Na ia é bà naa goro *satauro, naa na naiiri âboro, â ticè nii kée. Êco na é nye wàro còwà

12:11 2 Korénito 11.5 12:12 Roma 15.19 12:13 2 Korénito 11.9 S 12:13 Âna wànanu? Gona guwà niimiri... Grec: Guwà ipwanaurio goro é pwina càcaa târù. * 12:16 Dernière phrase—Grec: Â go tâjùrawà. 12:18 2 Korénito 8.6,16-18, 17.11 12:21 2 Korénito 13.2 13:1-2 Mataio 18.16; 1 Timotéo 5.19 13:4 Filipi 2.7-8

gée na aubà, goro ê pàtama Pwidueé.

Â wâgo mwara, âna ticè nii kôo naa naiiri âboro, êco na go tâa goo Kériso, â go piwâro naima ma wâé. Â tâa gooò ê pàtama Pwidueé gée gooé. Â guwà o mwa côo è pwiihà.

⁵ Guwà jèe pinünüma cai, wiàna è wâro kâwà, âna *âji wâro kà tèpa cèikí [naa goo Kériso]. Â wiàna guwà pâmari pâ, cáé caa tâa jaawà wà Kériso, â guwà jèe nye pitanami!

⁶ Â go wâari pâ, guwà tâmogòori pâ, wâgo, âna é jèe pitèio [Pwidueé, â dau wâdé tée wâgo] â câgo caa pitanami.

⁷ Â go pwapwicíri tà Pwidueé ba kâwà, ba na guwà nabwé na guwà pwa na èpà. Â càcaa târa ma go paari pâ, câgo caa pitanami [goro è wakè kôo naa jaawà]. Ba wâdé tóo co, na guwà pwa na wâdé.

Â ticémuru naa goo, wiàna rà pitèi [pàra tàpé] pâ, èpà wakè kôo.

⁸ Ba go pwi ênawéna kâra è popai na âjupâra. Â go nye wakè co, ba na é imaina pâ è wakè. Â càcaa pâri ma go pacoóé.

⁹ Â go ipwâdéé, goro pai ticè nii kôo, wiàna guwà gòo. Â go pwapwicíri, ba na o wâdé cówâ è pwâranümawà na ara Pwidueé*.

¹⁰ Wâépwiri è majoroé ma go wii è tii bèeni, na go bwaa wâiti. Ba tàutôo na go tûra ba gòo, wiàna go tâa jaawà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe naa pitûâ tóo, ba na go pagòowà, â nye càcaa târa ma go tubaèpà tàwà.

Ipicijii

¹¹ Go tubanabwé naani, co tèpa cèikí bééò, â go ina tàwà pâ: Guwà ipwâdéé! Guwà biiwà gée na pâ èpà kâwà. Â guwà ipagòowà naima. Â wâdé na caapwi è pwâranümawà. Wâro na pinaanapô, â ée mwa wâjaawà, wà Pwidueé, pwi a mearijè, ma pwi a naa pinaanapô.

¹² Guwà pipwabwàcu, wâra pai pwa kà diri tèpa âji a cèikí bééjé.

Wà diri tèpa cèikí ni, âna rà naa bwàcu kâwà.

¹³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro è *pimeaari imudi kée. Wâdé na tâa tàwà diri è pimeaari kà Pwidueé. Wâdé na é caajuriwà è Nyuââé Pwicíri!

Cidòri nyuâawà!

13:5 1 Korénito 11.28

*

13:9 Ba na o wâdé cówâ è pwâranümawà, na ara Pwidueé—Grec: Ba na guwà tâbawêe.

13:10

2 Korénito 10.8

† 13:11 Guwà ipwâdéé...guwà ipagòowà naima—é, Topai tàwà...guwà pitère dòo.

Tii kà Paulo tà tàpé Galatia Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Munaa nabibiu kàra *naja 48 ma 49, na é tãa Antioche wà Paulo, béaa kàra é ipitiri maina kà tèpa pittùà kàra wàra pwapwiciri kà Kériso wà *Iérusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pàbéaa kàra tii na é wii wà Paulo.

É wii tãì?

Tàra pà wàra pwapwiciri na ére Galatia, naa nakakò kàra napò Turquie nabà. Munaa é province Galatia, wàna tãa wê pà ville Iconium, ma Lystre, ma Derbe. Á wà Paulo ma wà Barnabas, àna ru picémara é *Picémara Wâdé naawê na naja 46–47 (còo *Apostolo* naporomee 14), po àrailu naja béaa kàra na é wii tii tàra.

Cina é wii?

Wàru tàpé Galatia na càra caa tèpa *Juif. Á géé na càuru pai cèikí kàra naa goo wà Iésu, á rà me wà pàra tèpa ipacàmuri àboro, na rà tacoo goorà pà, na rà pàra wiàra diri pà naèà kàra pwapwiciri kà tèpa Juif, pwacèwii é pai pwa *kamaí, ma é pà papwiciri pàra tòotù. É dau putàmù wà Paulo naa goo wà tàpé na rà ina pwiri. Á é putàmù naa goo tèpa Galatia mwara, ba rà nama ipa-imwùrurà jii é àji cèikí (1.6–9; 3.1–3). É dau mearirà, ba rà pwacèwii tèpa àji naèé, naa na nee Iésu Kériso (4.19).

Dà ère é tii bèeni?

Wà Kériso, àna é jèe tipijè, ba na ticè na piijè (6.1). Piticémuru naa goo diri pà naèà kàra pwapwiciri béaa. Ba pwacòé ma jè *tárù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dàra kâjè é pà naèà. Á nye èco géé goo é cèikí kâjè naa goo wà Iésu Kériso (2.16). Á wà Pwiduée, àna é pwa ma jè tèpa àboro na bwaa àmué (6.15). Á cá mwa caa wàijè na jè wàrori é wàro kâjè, á nye wà Kériso, na é wàro goojè (2.20).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Galatia

Ipwabwàcu (1.1–5)

Caapwi co àji Picémara Wâdé (1.6–21)

Todà Paulo ba na é picémara (1.11–24)

Rà tòpié pàra tèpa apostolo (2.1–14)

Ère Picémara Wâdé (2.15–21)

É tipijè jii Naèà é Picémara Wâdé (3.1–6.18)

Càcaa pàri é Naèà (3.10–25)

Tèpa naí Pwiduée géé goro é cèikí (3.26–29)

Cibwaa nama piiwà còwà (4.8–20)

Du àrailu auipwataàboro (4.21–31)

É jèe tipijè Kériso (5.1–12)

Pitère dàra Nyuàaé Pwiciri (5.13–26)

Bénabwé popai ma ipicijii (6.1–18)

Ipwabwàcu

¹ Wàgo * Paulo, na pwa tii. Go pwi *apostolo, ba ru pitòrigario wà Iésu *Kériso, ma wà Pwiduée Caa—wà Pwina é pawàro còwà wà Iésu géé na aubà. [Á ru cùruo pà, ba na go picémara é popai kàru.] Á cãgo caa wàrapwiri géé goo é auina kà tèpa àboro, ba càcaa tèpa àboro na rà nama go pwi apostolo!

² Go wii tàwà, wàguwà diri tèpa wàra pwapwiciri wàna province Galatia. Á [rà naa bwàcu kàwà mwara wà] diri tèpa cèikí naa goo wà Iésu Kériso na rà wàni.

³ Wâdé na tà tàwà é *pimeari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuàawà!

* 1:1 Wàgo—Grec: *Wàbà*. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pà, caapwi pwàranùmarà ma wà tèpa cèikí bée na rà tãa jaaé.

⁴ Wà Pwi Ukai Iésu, âna é panuâ wâro kêe, â é bà, ba na é tipijè jii é pâ èpà kâjè, ma upajè jii é [pai wâro na] èpà kâra pwi gòropuu bëeni. Ba wàépwi é cábawâdé kâ Pwiduée Caa kâjè.

⁵ Ê pwényuâa ma muugère, âna kâ Pwiduée co, dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

caapwi co âji picémara wâdé!

(Naporomee 1-2)

⁶ Wà Pwiduée, âna é jèe todàjè, gée goro é pimeari imudi kêe {na é pinaigé mee wà Iésu Kériso}†. Â go pò goowà, na guwà bujèjai wài, ba na guwà pâ nau tère pwi jè *Picémara Wâdé' [na rà pame dariwà wà pàra tàpè].

⁷ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba nye caapwi co é Picémara Wâdé kâ Kériso. Â wà tèpa pwà na rà picémara jè popai, âna rà èbii é âji Picémara Wâdé. Â rà tubagù è pwàranümawà, ma ipa-imwüruwà.

⁸ Wâdé naa pinajajairi wà pwi âboro na é picémara cè jè popai, na pi-itè jii é âji popai na ia bà jèe mara inapàpári tàwà! Â nye ipaiwà mwara wiàna wàibà‡, é, wiàna pwi jè *angela gée napwèretòtù!

⁹ Go§ jèe ina tàwà kaa, [na ia go tâa jaawà] â go ina mwara ni, pâ: Wà tàpè na rà picémara é popai na pi-itè jii é Picémara Wâdé na ia guwà jèe tòpi, âna wâdé na é tètâjiiirà wà Pwiduée!

¹⁰ [Rà ina wà tàpèbà pâ, na] bà mudàra ma bà pitèrebà ma wà tèpa âboro. Bwa! Go piènwéna kâ Kériso co. Câgo mu caa mudàra ma rà wâdéario wà tèpa âboro; â go nye mudàra co ma é wâdéario wà Pwiduée!

Todà Paulo ba na é picémara

¹¹ Tèpa cèiki bèeò, wâdé na na guwà tàmogòori pâ, è Picémara Wâdé na go gère picémara, âna càcaa muru me gée goo tèpa âboro.

¹² Ba câgo caa tòpi jii pwi jè âboro, â nye ticè âboro na é pacámuriò goo. Ba nye jè muru na é paari tóo [wà Pwiduée] goo wà Iésu Kériso*.

¹³ Ba guwà tàmogòori bwàti è càrao béaa, na ia go bwaa tâa na é pwapwiciri kâ [tèpa jènereò, wà] tèpa *Juif. Ba go dau pwi a putàmù naa goo wà tèpa cèiki naa goo wà Iésu. Â go nama rà picári, ma dau tubaèpà tàra. Â go pwa na go tédidiri è wàra pwapwiciri kâ Pwiduée.

¹⁴ Na pàara-bà, âna go dau pitoo paé naa na pwapwiciri kâ tèpa Juif, jii tèpa jènereò na pinee kàbà ma wàilà. Â go wénarirà, ba go dau pàra wiàra bwàti diri pâ tûa ma nyamanya kâ tèpa jooorobà.

Go còo Pwina naì Pwiduée

¹⁵ Êco na wà Pwiduée, âna ia é jèe mara pitòrigario, na ia go bwaa tâa nanaa nyaa kòo, â é todòo gée goro é pimeari imudi kêe.

¹⁶ Â, na tòotù na wâdé tée, â é paari tóo wà Pwina naìe, ba na go tàmogòorie. [Â é cùruo pâ] ba na go inapàpáriè tà tàpè na càra caa tèpa Juif. Â, na wàrapwiri, â câgo caa ilari autàmogòorimuru jii pwi jèpwi.

¹⁷ Ba câgo caa too naa *Iérsaléma, ma bà pipàmaribà ma tèpa mara apostolo béaa kòo. Ba go pàra wài naa napò Arabie. Â géewè, â go wàjué còwà naa na ville Damas.

¹⁸ Gée na càuru àracié naja, â go too naa Iérsaléma, ba na bu pitàmogòorie bu Pétèru†. Êco na bu tâa wé naa na àrailu nadàpàra pwapwiciri co.

¹⁹ Â câgo caa còo pàra tèpa apostolo, wàco wà Jacques, pwi aèjii kâ Pwi Ukai.

²⁰ Ê pwina go ina tàwà ni, âna go inapàpáriè tàwà na ara wà Pwiduée, â câgo caa pwâgàriwà.

²¹ Géewè, â [câgo caa tâa napò *Judée, â] go pàra naa na du ére wà Syrie ma wà Cilicie.

²² Êkaa na, [na diri é pwi pàara-bà, âna] càra caa tàmogòorie wà tèpa cèiki wà Judée, ba càra mu caa còoò.

²³ Â rà nye po tère è jèkutà gooò. Ba rà ina wà pàra tàpè pâ: «Wà pwi âboro bèepwiri, âna wàé kaa pwi a dau tubaèpà tàbà béaa. [Â é pacoò wà tèpa âboro, ba na rà cibwaa cèiki naa goo wà Iésu.] Â nabàni, âna é jèe picémara è cèikì na ia é mu ténoori béaa!»

²⁴ Â gée goo kaa pwiri, â rà cau pwamaina wà Pwiduée.

1:4 Galatia 2.20 † 1:6 Gée goro è pimeari imudi kêe... é, Naigé mee è pimeari imudi kâ Kériso. 1:7 Apostolo 15.1,24

1:8 1 Korénito 16.22 ‡ 1:8 Wàibà—é, Wàgo. Munaa é pi-inaè còwà wà Paulo. § 1:9 Go—Grec: Bà. É pi-inaè còwà wà Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) 1:10 1 Tésalonika 2.4 1:11 Mataio 16.17 * 1:12 Jè muru na é paari tóo...goo wà Iésu—é, Wà Iésu Kériso na é pwa ma go tàmogòori, é, Wà Iésu Kériso na ia é pipàriè tóo. 1:13 Apostolo 8.3 1:14 Apostolo 22.3 1:15 Ésaie 49.1; Galatia 2.7 1:18 Apostolo 9.26 † 1:18 Pétèru—Grec: Céphas. (Còo Ioane 1.42, ma note.) 1:21 Apostolo 9.30

2

Rà tòpié pàra tèpa apostolo

¹ Jêe 14 naja géee na càuru [ê pai pipaarié tóo kà Pwi Ukai Iésu] na bà mwa wâjué còwâ naa *Iérusaléma, wàibà ma wà Barnabas ma wà Tito.

² Ba wà Pwiduée, âna é paari tóo pâ, wâdé na go wâjué còwâ naawê. Â bà ipitiri ma wà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, â go piwiâ târa ê *Picémara Wâdé, na go gére picémara tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Ba o wâdé naa goob, wiâna rà o wâgoo ê pwina go pwa. Ba wiâna càcaa wàrapwiri, â pwiri ticémuru naa goo diri ê wakè kôo*.

³ [Êco na nye wâdé târa. Â wâdé târa mwara é pai wakè kâbu naima ma] Tito, pwi âboro na càé caa pwi Juif. Â càra caa tacoo gooe pâ, na pwa *kamaî tée, [wiâra nyamanya kà tèpa Juif].

⁴ Ba wà *Kériso Iésu, âna é jêe tipijè, ba na o nye ticè na o mwa caa piijè còwâ†.

Êco na pwa pàra tèpa âboro, na rà ciâa me naa jaajè [naa na wâra pwapwicîri]. Rà ina pâ, rà tèpa cèikî bééjè, êco na rà tèpa ipwa tûâ. Ba rà pwacèwii tèpa coda na rà mara ciââri é napô, ba na rà còo bwâti é pai wâro kà tèpa âboro wé‡. [Â dau epà târa] é târù na é naa tâjè wà Iésu. Â pwa na rà naa, ma bà tèpa *ênawéna kîri còwâ [kâra pâ naaè ma nyamanya kâra].

⁵ Êco na câbà mu caa ipacè naa goorâ, â câbà mu caa pitère dàra, naa na nyi nari muru. Â bà pwamuru ba kàwà é Picémara Wâdé, na é âjupâra diri§.

Rà còo pâ Pwiduée na é cùruo

⁶ Napwa naa goo wà tèpa pitûâ—tèpa âboro imaina naa na cèikî, âna ticè na rà nama go pitòotéri naa na popai na go mu picémara. (Êco na càcaa âjimuru tóo, wiâna rà tèpa âboro imaina naa na pai còo kâra pâ âboro. Ba wà Pwiduée, âna càé caa pwakè goro âboro.)

⁷ Êco na rà còoina pâ ipaiwàibu ma wà Pétèru. Ba wà Pwiduée, âna é cùrué pâ, ba na é picémara é Picémara Wâdé tà tèpa Juif. Â wâgo, âna é cùruo pâ, ba na go picémara tà tàpé na càra caa tèpa Juif.

⁸ Pai ina wèe pâ, é wakè wà Pwiduée goo wà Pétèru, ba na é pwi *apostolo kèe naa jaa tèpa Juif; â é wakè goob, ba na go pwi apostolo kèe, naa jaa pàra tàpé.

⁹ Â napwa naa goo wà tèpa âracié a pitûâ imaina wâna wâra pwapwicîri—wà Jacques, ma wà Pétèru, ma wà Ioane, wàilà na ina goorâ pâ ‘tèpa ò kâra wâao kà Pwiduée’—âna [rà còo pâ nye wàrapwiri. Â] rà tòpibu ma wà Barnabas goro îrà étò, â rà inapàpâri pâ, na bà tèpa pibéebà [naa goro wakè kà Pwiduée]. Ba napârabu na bu pâra dà tàpé na càra caa tèpa Juif; â wàilà, âna rà pâ dàra wà tàpé na rà tèpa Juif.

¹⁰ Â rà nye ilari jiibu co pâ, na bu niimiri tàpé na piticè neemururâ, naa na wâra pwapwicîri kâra, wà Iérusaléma. Â go nye pwa diri kaa géee na âji pwâranûmoo.

Go patûra Pétèru

¹¹⁻¹² Géee na càuè, â wà Pétèru, âna é caibà na Antioche géee Syrie. Ûna é tapoo tâa jaabà, â é mu ija naima ma wà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif. Êco na wà Jacques, âna é cùru medaribà géee Iérusaléma wà pàra tàpé [na rà dau pwamuru é nyamanya kà tèpa Juif]. Â wâgo tà wà Pétèru [goro é pwina rà ina naa gooe] â é tapoo piadié jii tàpé na càra caa tèpa Juif.

Ûna wàrapwiri, â câgo caa piwâ na go patûraé, na ara diri tèpa cèikî, ba na go paari tée pâ, càcaa wâdé é tûâ kèe béepwiri.

¹³ Â càcaa wàé co, ba wà diri tèpa cèikî na rà tèpa Juif, âna rà cau pwaduwa kèe, tiagoo wà Barnabas mwara! Ba rà piwâ na rà paari é âji auniimiri kâra. Êco na rà tâmogòori bwâti pâ, é pwina rà pwa, âna epà.

¹⁴ Ûna go còo pâ, càcaa *târù pai pâra kâra, wiâra é Picémara Wâdé, â go ina tà Pétèru na ara diri é picaatâa, pâ: «Gà pwi Juif, êco na, na gà tàpo naaco pai pâra kâjè wiâra é naèa kà tèpa Juif, ba na gà wâro naima ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gorodà na gà tacoo goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, na rà ipwacèwii tèpa Juif?»

Êre Picémara Wâdé

2:1 Apostolo 15.2 * 2:2 Dernière phrase—Grec: *Péa piticémuru naa goo pai itâa kôo béaa ma nabâni.* 2:4 Galatia 1.7, 5.1,13 † 2:4 1^r e phrase—Grec: *Tâa tâjè é libérté naa goo wà (Kériso Iésu).* ‡ 2:4 4e phrase—Bà napéaati naani é pai ina wâra é popai *espions.* § 2:5 Ba na o càcaa pitòotéri cè jii nari muru géee goo é Picémara Wâdé, ma jè o cau tòpi diri pâ aupwényunyuaari kèe. 2:7 Apostolo 22.21 2:10 Apostolo 11.29-30 2:11-12 Apostolo 11.3

¹⁵ Napwa naa goobà*, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabà. Â béaa, âna bà mu ina goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, rà 'tèpa pwa na èpà', ba càra caa pâra wiàra è *Naèà kà Moosé†.

¹⁶ Êco na nabàni, âna bà jèe tàmogòori pâ, câe caa *târù na ara Pwiduee wà pwi jè âboro, gée goro è pai pitère dàra kèe è naèà kà Moosé; â nye êco gée goo è pai cèikì kèe, naa goo wà Kériso Iésu. Â wàibà, âna bà nye cèikì naa gooé, [ba na o tâa pinaanapò naa nabibiu kàbà ma wà Pwiduee] ma bà tèpa âboro na bà târù na araé‡. Ê pwi pinaanapò ma târù bèepwiri, âna me gée goo è cèikì kàbà naa goo wà Kériso, â càcaa gée goo pai pitère dàra kàbà è Naèà. Ûu, [go ina mwara pâ]: Nye ticé âboro na ée mwa târù na ara Pwiduee, gée goro pai pitère dàra kèe è Naèà!

¹⁷ Êkaa na, wàibà tèpa Juif, âna ia bà mudàra cè pai pwa wèe, ba na bà mwa târù na ara Pwiduee. Â bà pâmari, naa goo wà Kériso. Â wà pâra tàpé, âna rà pitòtibà pâ, na bà 'tèpa pwa na èpà', ba càbà mwa caa pitère dàra diri è Naèà. Ûu, rà ina pâ, wà Kériso, âna é popabà, ba na bà tèpa pwa na èpà! Bwa! Càcaa âjupâra§!

¹⁸ Wàéni è pwina èpà—wiàna goo wàjué còwà naa goro è Naèà na ia go jèe tètâjii*!

¹⁹ Na go wâro wiàra è Naèà, â dau pwacoé ma wâdé tà Pwiduee wâgo. Êco na nye gée goo è Naèà kaa, na go còoina pwiri! Â ni, âna go jèe panuâ è Naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduee. Â câe mwa caa piio còwà, ba jèe pwacèwii na go bà naa goo è Naèà.

Ba wiàna é bà naa goro *satauro wà Kériso, âna wàibu ma wàé†.

²⁰ Â wiàna go wâro, â càcaa wâgo, â wà Kériso na wârori è wâro kèe wâgood. Â è wâro kòo nabàni naa na naiiri âboro, âna go wârori naa na cèikì, naa goo wà *Pwina naì Pwiduee na é meaario, â é bà ba kòo.

²¹ Wàèpwiri è àraimeai, na é naa tâjè wà Pwiduee, gée goro è *pimeaari imudi kèe, ba na jèe târù na araé. Â wàna? Gona go o mwa tètâjii pwiri, ba na go tâa goro è Naèà? Bwa! Ba wiàna pâri ma pwa pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduee, ma jèe tèpa âboro na jèe târù na araé, gée goro pai pitère dàra kâjè è Naèà, â pwiri gére piticèmuru naa goo è pai bà kà Kériso‡.

é tipijè jii naèà è picémara wâdé

3

(Naporomee 3-4)

¹ [Go pò goowà] co tàpé Galatia, ba pwacèwii na pigù è pûruwà! Dà na é ipa-imwûruwà [ma guwà pàgà jii è âjupâra]? Go wadipi ina tàwà pâ, wà Kériso, âna é jèe bà naa goro *satauro [ba na wâdé tà Pwiduee wâguwà]?

² Wàéni co è pwina nùmoo na go tàmogòori jiiwà: Gona guwà niimiri pâ, guwà jèe tòpi è *Nyuâaè Pwicíri, gée goo è pai wâro kàwà wiàra è *Naèà? Bwa! Nye gée goo è pai cèikì kàwà, naa goo è *Picémara Wâdé goo wà Kériso! [Â guwà tàmogòori bwàti è pwiibà!]

³ Gorodà na guwà nama ipa-imwûruwà jii?

Nye è Nyuâaè Pwicíri, na é tapoo è waké naa goowà. Â gona guwà niimiri pâ, guwà mwa tubanabwé goro naiiri âboro? Guwà tèpa pigù!

⁴ Gona guwà nama piticèmuru naa goo diri è pai tâa na aré kàwà tiagoo ni*? Guwà tètâjii diri pâ pwiibà?

⁵ Wà Pwiduee, âna é jèe naa è Nyuâaè Pwicíri, â é nama guwà pwa pâ *câmu kâra pátamee, na rà pò goo wà tèpa âboro. Â gona guwà niimiri pâ, nye gée goo è pai pitère dàra kàwà è Naèà? Bwa! [Go ina mwara pâ]: Nye gée goo co è pai cèikì kàwà, naa goo è Picémara Wâdé goo wà Kériso!

Abéraama âna é pwi câmu

⁶ [Jèe pûra naa na *Tii Pwicíri pâ] Wà *Abéraama, âna é cèikì naa goo wà Pwiduee, â gée goro è cèikì kèe, âna wà Pwiduee, âna é nama é pwi âboro na é *târù na araé. Genèse 15.6

* **2:15** Napwa naa goobà—è. Napwa naa gooju. Pwiri pâ popai naa na nee tii 15 ma 16 (pwiri tiagoro nee tii 21), âna gòobàra è popai kà Paulo tà Pétèru. † **2:15** Grec: Wàibà, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabà, â càbà caa tèpa pwa na èpà gée na pâra Ba. **2:16** Apostolo 15.10–11; Roma 3.20–28; Galatia 3.11 ‡ **2:16** O tâa pinaanapò...bà târù na araé—Grec: Justifités. Còo note goo Roma 1.17. § **2:17** Grec: Wiàna bà còoina pâ, bà tèpa pwa na èpà, gée goo pai còoina kàbà è pai târù gée goo Kériso, â gona wà Kériso, âna é pwi ènawéna kâra è èpà? Bwa! Càcaa wàrapwiri. * **2:18** Grec: Ba wiàna go bari còwà i pwi ia go jèe tubatiâi, â go paari pâ go pwa na èpà. † **2:19** Grec: Ba nye gée goro è naèà na go bà naa goo è naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduee. Tanamiribu naa goro satauro, wâgo ma wà Kériso. **2:20** Galatia 1.4 ‡ **2:21** Grec: Câgo caa tètâjii è pimeaari imudi kà Pwiduee. Ba wiàna jèe târù gée goro è Naèà, â pwiri piticèmuru naa goo wà Kériso. * **3:4** Diri è pai tâa na aré kàwà—é, Diri è pwina guwà jèe wârori. Pwiri pâ aré ma tòina kâra, majoroé è pai cèikì naa goo wà Kériso, è, aupwényunyuaari na rà tòpi. **3:6** Genèse 12.3; Roma 4.3,16

⁷ Êkaa na wâdé na guwâ tâmogòori pâ, wâ diri tàpé na rà cèikî [naa goo wâ Pwiduée] âna nye wàilà kaa pwiri tèpa gòobàra Abéraama.

⁸ Ba jè pûra mwara naa na Tii Pwicîri pâ, wâ Pwiduée, âna é mara ina tée é popai wâdé bèeni, pâ: *Go o mwa *pwényunyuâari diri tèpa Ba wâ gòropuu, gée googà!* *Genèse 12.3*

Wâépwiiri, na é mara inapàpâri pâ, ée mwa tòpi tàpé na càra caa tèpa Juif, [ma tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wâé] ma nama rà tàrù na araé. Â nye gée goo kaa é cèikî kàra na é wàrapwiri.

⁹ Wàrapwiri naa goo diri tàpé na rà cèikî [naa goo wâ Pwiduée] ba rà o tòpi jiié i aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama, gée goro é cèikî kée.

Càcaa pâri é Naèà

¹⁰ Êco na rà tojii wâ tàpé na rà niimiri pâ, o wâdé [tà Pwiduée] wàilà, gée goo é pai pitère dâra kàra é Naèà. Ba jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *É tojii wâ pwina cáe caa pitère dâra taaci é pâ naèà, na wii naa na Tii goro é Naèà!* *Deutéronome 27.26* [Â nye dau pwacoé kaa na jè pitère dâra diri!]

¹¹ Jè còo pâ, o nye ticé âboro na o tàrù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dâra é Naèà. Bwa! [Ba, ina naa na Tii Pwicîri pâ] wâ pwi âboro na é tàrù na ara Pwiduée, âna wâ pwina é cèikî naa gooé. Â nye gée goro co é cèikî kée, na tâa tée é wâro jaa Pwiduée†.

¹² Jè còo pâ, é Naèà, âna cáe caa pâra goro é cèikî, [â nye goro é waké kâjè]. Ba wàèni é pwina jèe wii naa na é Naèà: *É naa wâro, tà pwina é pitère dâra diri é pâ na autûâri, na wâna.* *Lévitique 18.5* [Â wiàna wàrapwiri, â jè cau tojii, ba càcaa pâri!]

¹³ Êco na wâ Kériso, âna é pipanuâé, â é jèe tipijè jii é tojii kàra Naèà, ba é popa naa gòé é tojii kâjè, [na tanamirié naa goro satauro]. Ba jèe wii pâ: *Tojii wâ pwina é utòtòro goro upwâra.* *Deutéronome 21.23*

¹⁴ É wàrapwiri wâ Kériso, ba na o tâa tâjè tèpa cèikî naa gooé é aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama wâ Pwiduée. Â âjupâra mwara naa goo tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gée goro é cèikî kâjè naa gooé, âna jè tòpi é Nyuââé Pwicîri, na é mara ina béaa wâ Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

Naèà âna é me co gée na càùé

¹⁵⁻¹⁶ Bii, âna é ina tà Abéraama wâ Pwiduée pâ, na ée mwa pwényunyuâarié. Na jè còo bwàti é popai kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri [naa na *hébèru] â jè pûra pâ é ina pâ, na ée mwa pwényunyuâari wâ Abéraama *bau é pwéé*. Pai ina wèe pâ âboro na té gée gooé. Càcaa wii pâ, *pâpwéé*, â nye wii co pâ, *épwéé*. Â go popa pwiri, ba na ucina goo wâ Kériso, na é caapwi co‡.

Wâ Pwiduée, âna é *ipwataâboro tà Abéraama, ba na é *paâjupâra é auina kée bèepwiri. Â guwâ còo, co tèpa bééò, pâ, napwa naa gooè, tèpa âboro, âna wiàna jè ipwataâboro goo cè jè muru na jè ina, â càcaa pâri ma jè pitòotéri, é, tubatiâu é popai na jè jèe ina. [Â wiàna wàrapwiri naa jaaè tèpa âboro]

¹⁷ â jè tâmogòori pâ, wâ Pwiduée, âna o cáe mwa caa pitòotéri é auina kée, na ia é jèe ipwataâboro goo.

Wàèni é pwina nùmoo na go ina: Napwa naa goo é Naèà, âna muru na é naa wâ Pwiduée, po 430 naja gée na càuru é auinabéaa kée tà Abéraama. Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri é jii nari auwii naa na é auinabéaa kée§.

¹⁸ Â wiàna é aupwényunyuâari, âna o naa tâjè, gée goro [é pai pitère dâra kâjè] é Naèà, â pwiri cáe caa me gée goro é auinabéaa kà Pwiduée. Êco na càcaa wàrapwiri, ba wâ Pwiduée, âna ia é naa tà Abéraama é aupwényunyuâari kée, gée goo é auinabéaa kée tée. Â é naa tée piticèmuru naa goo.

¹⁹ Wiàna wàrapwiri, â târa dà é Naèà? Nye é muru na ia é naa tâjè wâ Pwiduée gée na càùé, ba na paari tâjè é pâ na èpâ na jè pwa. Â é coo tiagoro pai tèepaa me kà Pwi gòobàra Abéraama, na é caapwi co—wâ Pwina ée mwa pinaigé mara diri é aupwényunyuâari*.

3:10 Deutéronome 27.26 **3:11** Galatia 2.16 † **3:11** Wâ pwi âboro na é tàrù... Grec: *Wâ pwina é tàrù gée goro é cèikî, âna o tâa tée é wâro.* **3:13** Deutéronome 21.23; Roma 8.3 **3:15-16** Genèse 12.7, 13.15 ‡ **3:15-16** Wâ Kériso, âna wâé co na é pinaigé mara diri é aupwényunyuâari ba kâjè na jè wâru. Â ina goojè pâ, jè gòobàra Abéraama, gée goro é cèikî kâjè naa goo wâ Kériso. Grec: *15Go tûra goo pai pwa kà tèpa âboro: Wiàna é ipwataâboro wâ pwi âboro, â paâjupâraé...â o nye ticé âboro na o pâri ma é tubatiâu, é, naa cè gòobèrèé.* 16Napwa naa goo pâ auinabéaa, âna muru na ina tà Abéraama, bau é pwéé, â càcaa pâ pwéé na wâru. Caapwi co pwi pwéé, âna wâ Kériso. **3:17** Exode 12.40 § **3:17** Dernière phrase—Grec: *Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri, nama tiâu é auipwataâboro.* **3:18** Roma 4.14 **3:19** Apostolo 7.38; Roma 5.20 * **3:19** Wâ Pwina... Grec: *Wâ Pwina pwa é auinabéaa ba kée.*

[Jèpwi mwara, âna ru pi-itê ê Naèà bau ê *auipwataâboro†. Ba jê ina pâ wà Pwидуée, âna é naa] é Naèà [târa é Ba] na rà pinaigé mee wà tèpa *angela. Â wà [*Moosé] âna é pwi a-ipa popai kêe.

²⁰ Êco na, na ia é ipwataâboro wà Pwидуée [tà wà Abéraama] â nye ticè pwi a-ipa popai naa nabibiu kàru. Ba muru na é pwa gée gooe co wà Pwидуée, [â nye ticè popai kà Abéraama naa na].

Naèà âna é wakè co béaa kà Kériso

²¹ Wiàna wàrapwiri, â gona é Naèà, âna é cicara é auipwataâboro kà Pwидуée? Bwa! Ba nye êco auipwataâboro, na é pame tâjê ê *âji wâro. Â [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjê ma wâé, â] é nama jê tèpa âboro na jê tàrù na araé. Â ticè jê naèà cèna pâri ma é wàrapwiri.

²² Êco na é Tii Pwicîri, âna é inapâpâri pâ, na diri pâ muru ma wà diri tèpa âboro, âna rà cau tâa aranara é pâtâmara èpâ. Â ticè pai pwa wèe, ma jê tòpi é aupwényunyûari kâra auipwataâboro, êco gée goro pai cèikî kâjê, naa goo wà Iésu Kériso‡.

²³ Béaa, âna pwacèwii na jê tèpa pwa karapuu. Â é Naèà, âna é pwi a wéaarjè na diri pâ tòtù, tapacîri pwi pâara na o paari tâjê é naigé mara é pai cèikî naa goo wà Kériso.

²⁴⁻²⁵ [Wàèni jê ucina goro é Naèà]: Béaa, âna é pwacèwii pwi caa kâra câmu kâjê, na é pacâmurijè, ma mara tòcia tâjê wà Kériso, tapacîri é pai tèepaa kêe. Â nabàni, âna é jèe nye tèepaa me kaa wà Kériso, â jê jèe cèikî naa gooe. Â é jèe nama jê tàrù na ara Pwiduée. Â o càcaa pâri ma é pacâmurijè còwâ é Naèà.

Tèpa naî Pwiduée gée goro é cèikî

²⁶ Ūna jê§ cèikî naa goo wà Kériso Iésu, â jê jèe cau tèpa naî wà Pwiduée diri.

²⁷ Na ia *upwaajè naa na nee wà Kériso, â jê jèe coona é ârabwée na bwaa âmuè—ba na jê wâra na é wà*.

²⁸ [Na jê jèe tâa goo wà Kériso, âna] jèe nye ticè na pi-itê naa nabibiu kà tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif; â naa nabibiu kà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro, ma wà tàpé na pwa tàrù kâra; â naa nabibiu kà tèpa paa o ma pa ilâri. Ba jê jèe caapwi, gée goo na jê caapwi ma wà Kériso Iésu.

²⁹ Â wiàna jê jèe tâa gooe, âna jê tèpa gòobàra Abéraama. Â tâa tâjê diri é pâ aupwényunyûari, na ia é mara ina wà Pwiduée tà Abéraama.

4

Jê tèpa naîê â càcaa tèpa ênawéna co

¹ Guwâ jèe niimiri cai é pwini, pâ: Wà pwi âboro, âna ée mwa tòpi diri pâ neemuru wà caa kêe, [na ée mwa pwi âboro maina]. Êco na, na é bwaa nari èpo, â câé caa piwéna jii tèpa *ênawéna kîri kà pwi caa kêe.

² Â é nye ciburâ pitère dà tàpé na rà wéaarîé, tèepaa naa na tòtù na é jèe câmuri wà pwi caa kêe.

³ Ipaiwâ naa goojè. Ba béaa, âna jê pwacèwii tèpa èpo, â jê tèpa ênawéna kîri kâra pâ naèà ma duée imudi*.

⁴ Êco na, na pâara na é jèe tàmara câmuri wà Pwiduée, â é panuâ me Pwina naîê darijè naa gòropuu†. Â é wâro aranara é pitûâ kâra é *Naèà kà Moosé.

⁵ Ê pipanuê, ba na é tipijè jii é Naèà na piijè, â é nama jê tèpa âji naî Pwiduée.

⁶ Â târa ma jê tâmogòori pâ jê tèpa naîê, âna wà Pwiduée, âna é tòpò naa na pwàranumajè é Nyuâaê Pwicîri kà Pwina naîê. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é cètùujè, ma jê ina tà Pwiduée [naa na ipwâdée] pâ: «Au! Pwiduée, Caa kòol!»

⁷ Êkaa na jèe ticè na piijè, ba jê jèe tèpa naî Pwiduée. Â é mwa naa tâjê diri é pâ aupwényunyûari kà tèpa naîê, na é tàmara ina béaa.

Cibwaa nama piiwâ còwâ!

† **3:19** Auipwataâboro—Auinabéaa (promesse). Ipaiwâ naa na pâ nee tii 20–22. **3:21** Roma 8.2–4 ‡ **3:22** Grec: Êco na, é Tii Pwicîri, âna é tòpò diri pâ muru na aranara é èpâ, ba na é auinabéaa, âna o naa tà tàpé na rà cèikî naa goo wà Iésu Kériso.

3:23 Galatia 4.3 **3:24-25** Roma 10.4 **3:26** Ioane 1.12 § **3:26** Jè—Grec: Guwâ (Ipaiwâ naa na pâ nee tii 26–29.)

3:27 Roma 6.3 * **3:27** Grec: Wà diri tàpé na upwaarâ naa goo wà Kériso, âna rà coona wà Kériso. Ucina goo pai naaco é tûâ kâjê na èpâ, ba na jê wârori é wâro na bwaa âmuè ma wà Kériso. **3:28** Roma 10.12 **3:29** Roma 4.13 **4:3** Kolosé

2.20 * **4:3** Pâ naèà ma duée imudi—é, Pâ pâara é gòropuu. **4:4** Ioane 1.14; Roma 1.3 † **4:4** Darijè naa gòropuu—Grec: Êpwina naî tò jê ilâri. **4:6** Roma 8.15–17

⁸ Napwiri, âna câguwà caa tâmogòori Pwiduée, â guwà tèpa ênawéna kîri kâra pâ nari duée, jii wà Pwiduée na é caapwi co.

⁹ Êco na nabàni, âna guwà jèe pâmari. (Â nye âjupâra pâ, nye wà Pwiduée kaa na é jèe pâmariwà.) Â, na araé, âna ticé nii kâra pâ duée imudi, ma pâ naèà; â ticé câmu kâra.

Wânau? Cina guwà tabiiwà wâjué còwà, ma guwà pitère dâra còwà pâ muru bèepwiri?! Nûmawà na guwà jèu tèpa ênawéna kîri kâra còwà?

¹⁰ Gorodà na guwà papwicîri pâra tòotù, ma pâra parui, ma é pâra pâara, ma é pâra naja?

¹¹ Auwa! Wâra munaa piticémuru naa goo diri é waké kôo jaawà!

¹² Go tacoo goowà, co tèpa béèò, naa na nee Kériso, pâ, na guwà ipwacèwii, [â guwà nama tipiwà jii diri pâ pwi bèepwiri]! Ba wâgo, [pwi *Juif, âna jèe tipio jii é Naèà, ba] na go pwacèwiiwà [na câguwà caa tèpa Juif].

Béaa, âna dau wâdé pâ tûâ kâwà tóo, â wâdé na guwà ciburà wàrapwiri‡.

¹³ Na ia go mara picémara tàwà é *Picémara Wâdé, âna go jèe tèepaa mariwà, géé goo pai maagé kôo.

¹⁴ Â [go tâmogòori pâ] guwà géaa goo pwiri, êco na câguwà caa pwatétéri tóo, ma tétâjii. Bwa, guwà nye tópio pwacèwii na go pwi *angela kâ Pwiduée, ma pwacèwii na wâgo Kériso Iésu.

¹⁵ Â guwà nye dau ipwâdéee kaa, ma piègòturu, ba na guwà pitu tóo. Ba guwà ipanuâwà diri bau é pâ wâdé kâwà ba kôo[§]!

Â nabàni, âna é wâpâ é pimeaari ma ipwâdéee kâwà bèepwiri?

¹⁶ Gona guwà niimiri pâ, go pwi a cicarawà, géé goo na go ina tàwà é âjupâra?!

Cibwaa tère tèpa ipa-immwüruwà

¹⁷ [Go tâmogòori pâ, wà tèpa pacâmu na rà medariwà]*, âna rà dau kairiwà. Êco na càra caa wàrapwiri, géé na âji pwâranûmarà. Ba nûmarà na rà pa-ipiinariwà jii, ba na guwà pâra wiâra co.

¹⁸ Na ia go tâa jaawà, â guwà gòo, ba na guwà pwa na wâdé, [â guwà pâra wiâô]. Â wâdé na guwà nye tà wàrapwiri, wiâna tiâuo jaawà[†].

¹⁹ Au, [go meariwà] co tèpa âji naiô! Â go po dau maagé còo, na go niimiriwà—pwacèwii é maagé kâra ilâri na é pitâmari èpo. Â o càcaa tipio jii pwiri, na bwaa càcaa pâji tâbawée é wâro kâ Kériso naa goowà, â bwaa câguwà caa pâji pwacèwiié.

²⁰ Êco na jèe câgo caa tâmogòori é pwina go pwa [ba na go pitu] tàwà. Â po dau nûmoo na go tâa jaawà, ba na go tàpo ina ba kîri tàwà, [éco na càcaa pâri].

Du ârailu auipwataâboro

²¹ Gona wà pâra tàpé géé goowà, âna nûmarà na rà pitère dâra é Naèà kâ Moosé? Â wâdé, êco na wâdé na rà tère bwâti é pwina é ina i Naèà.

²² Ba jèe wii [naa na *Tii Pwicîri] pâ, wà *Abéraama, âna ârailu tupédu naié. Pwi jèpwi, [wà Ismaël] âna wà pwina nai Agar, wà tô ênawéna kîri kée; â wà pwi jèpwi, [âna wà Isaaka] âna wà pwina nai Sara, tô âji wâdèe. Ba wà Sara, âna câe mu caa tô ênawéna kîri kâ pwi jè âboro.

²³ Wà pwina nai tô ênawéna kîri kée, âna pitèpaé, géé goro co é pwina é pwa wà pwi âboro, wà Abéraama. Êco na wà pwina nai tô wâdèe Sara—wà tô na pwa tàrù kée—âna pitèpaé, ba nye wà Pwiduée kaa, na é pacoo é auinabéaa, na pâara kée[‡].

²⁴⁻²⁵ Wà du ilâri bèepwiri, âna du ucina ba kâjé, goro é du *auipwataâboro [na é pwa wà Pwiduée ba kâra é Ba kée]. Wà Agar, tô ênawéna kîri kâ Abéraama, âna é ucina [goro é Naèà, na ia é naa wà Pwiduée târa é Ba kée, tèpa Juif]. Ba rà jèe pâ nau tèpa ênawéna kîri [kâra é Naèà] pwacèwii Agar ma wà tèpa gòobèrèe. Â é ville [kâ tèpa Juif] *Iéruusaléma, âna é pwacèwii é gòrojaa Sinâi wà napô Arabie, [na ia rà mara tòpi é Naèà naawê]. Ba du ére-bà, âna câmu kâra pai pii tèpa âboro.

²⁶⁻²⁸ Napwa naa goo wà Sara, âna é ucina goo é auinabéaa kâ Pwiduée, na tipi tèpa âboro jii é pwina piirà goo. Â pwa pwi jè Iéruusaléma, na wânidó *napwèrètòotù, âna pwi napô kâ diri tàpé na tipirà. Â dau wâru wailà. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

4:10 Roma 14.5; Kolosé 2.16 † **4:12** Dernière phrase—Grec: *Jée câguwà caa pwa tóo cèna èpâ.* § **4:15** 2e phrase—Grec:

Wâpâ é ipwâdéee kâwà? Go ina tàwà pâ, béaa, âna pwiri guwà èrù du âraporomeewà ma guwà naa tóo, wiâna pâri. * **4:17** Wà

tèpa pacâmu na rà medariwà—Còo Galatia 1.7. † 4:18 É, Wâdé na rà imudâra ma rà pwa na wâdé na pâara na tiâuo, pwacèwii na pâara na go tâa jaawà. Pwiri popai goo wà tàpé na rà kairi tàpé Galatia, é, pwiri popai goo wà tàpé Galatia. 4:22

Genèse 16.15, 21.2 **4:23** Roma 9.7-9 † **4:23** Grec: *Wà pwina nai tô ênawéna kîri kée, âna pitèpaé, wiâra é naiiri âboro; â wà pwi nai tô na pwa tàrù kée, âna é pitèpa géé goro é auinabéaa.* **4:26-28** Hébéru 12.22; Auinapâpâri 21.2,10 **4:26-28**

Ésaie 54.1 **4:26-28** Roma 9.7

Gà ipwàdéé wàgà,
 napô Jérusaléma
 na ticè èpo'gà!
 Nyabi ma ipwàdéé,
 wàgà na càgà caa pitàmari èpo!
 Rà jèe tétâjiigà,
 èco na gà mwa piétò!
 O dau wâru èpo'gà
 jii tò na pwa éaé!

Ésaïe 54.1

Guwà còo, co tèpa béèò naa goo Kériso, wà tèpa èpo kèe, àna nye wàijè kaa! Ùu, jè tèpa àji naîé, à càjè caa tèpa éna wéna kîri kà pwi jèpwi. Ba jè pwacéwii Isaaka, pwina naî Abéraama ma wà SaraṢ.

²⁹ Napwiri, àna [wà Ismaël, pwina naî tò éna wéna kîri, àna é tubaèpà tà wà Isaaka]. Guwà còo, wà pwina naîé na pitèpaé géé goro é auniimiri kâra âboro, àna é tubaèpà tà pwi naîé [na pitèpaé géé goro é auinabéaa kà Pwiduée]. À nabàni, àna nye tàgère ipaiwà tàjè, na pitèpajè géé goo é Nyuâaé Pwicîri.

³⁰ É ina pâ wànau i Tii Pwicîri naa goo pwi bèèpwiri? Wàéni: *Guwà tù tà tò éna wéna kîri, ma wà pwina naîé. Ba wà pwiibà, àna o càé caa tòpi pâ wàdé jii caa kèe. Wàco pwina naî tò ilàri na pwa tàrù kèe, àna ée mwa tòpi diri.* Genèse 21.10

³¹ Guwà còo, co tèpa béèò naa goo Kériso, càjè caa tèpa éna wéna kîri kâra é Naèà. Jè tèpa àji naî Pwiduée na pwa tàrù kâjè*!

5

É jèe tipijè Kériso

¹ É tipijè wà Kériso, ba na o ticè na o mwa caa piijè còwâ. À wàdé na guwà cipa ba mwü pai tipiwâ. À guwà cibwaa nama guwà tèpa *éna wéna kîri còwâ kâra jè naèà.

²⁻³ Guwà tère, làpé! Ba wâgo, Paulo [pwi *apostolo] àna go ina tàwâ ba gòo pâ: Wiàna guwà [mudàra é pinaanapô ma wà Pwiduée goro é pai] pwa *kamaî wiàra é *Naèà, à wàdé na guwà pitère dàra diri pàra ére mwara géé goro é Naèà. À wiàna wàrapwiri, à piticèmuru naa goo é pwina é pwa ba kâjè wà Kériso!

⁴ Wà pàra tàpé géé goowâ, àna rà o mudàra, ma rà *tàrù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dàra kâra é *Naèà. [Rà ipwacòoco!] Ba péa pa-ipiinarirà jii wà Kériso, ma é *pimeaaari imudi kà Pwiduée.

⁵ Èco na wàijè, àna jè cèikî co, à jè tapacîri naa na ipwàdéé, è tòotù, na ée mwa bàra tòpijè na araé wà Pwiduée, à o wàdé tée wàijè. À é pitu tàjè é Nyuâaé Pwicîri, na pàara na jè bwaa tapacîri é pwi tòotù-bà*.

⁶ Wiàna pwa kamaî tàjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tàjè, à nye piticèmuru naa goo, ba jè tâa goo wà Kériso Iésu. À é pwina àjimuru, àna èco é cèikî kâjè [naa gooé]. À é cèikî kâjè, àna é àpàpaa†, wiàna jè meari [pàra tàpé].

Wàilàapà na nama guwà pàgà?

⁷ Ico tèpa béèò, guwà jèe nye pàra bwàti [naa goo wà Kériso]. À wàilàapà na nama guwà pàgà jii é naigé-bà?

⁸ Càcaa wà Pwiduée, ba nye wàé na é todawâ!
⁹ [Ipwacòoco, ba wà pwi caapwi âboro na é pwâ, àna pâri ma é nama guwà cau imwüru diri.] Pwacéwii na jè mu ina pâ: «É ji nari nyaa kâra poloa, àna pwa ma é too é poloa.»

¹⁰ Èco na go cèikî ba mwü pâ, guwà o mwa tâa goo é auniimiri kòo, géé goo pai caapwi kâjè naa goo Pwi Ukai.

Napwa naa goo wà pwi âboro na é pwa ma gùmagù é pwàranümawâ, à wà Pwiduée, àna ée mwa nye pitèie ma pwa wàrimuru tée. Nye ipaiwâ, wiàna wà pwiibà, na é pwi âboro imaina naa jaawâ.

Ṣ 4:26-28 Grec: 26Èco na tò Jérusaléma na wânidò, na é tò nyaa kâjè, àna pwa tàrù kèe... 28Èco na wâguwâ, àna guwà tèpa aèjii kà Isaaka, tèpa naîé wiàra é auinabéaa. 4:29 Genèse 21.9-10; Ioane 8.35 * 4:31 Grec: Càjè caa tèpa naî tò éna wéna kîri kà pwi jèpwi. À jè tèpa naî tò ilàri na pwa tàrù kèe. * 5:5 Grec: Wàijè, àna jè tapacîri, géé goro é cèikî, è pai tàrù kâjè goro é Nyuâaé. 5:6 1 Korénito 7.19; Galatia 6.15 † 5:6 Àpàpaa—Manifester, montrer. 5:9 1 Korénito 5.6 5:10 2 Korénito 11.15; Galatia 1.7

¹¹ Ico tèpa béèò naa na nee wà Kériso, cãgo mu caa picémara é pai pwa kamaî, wiâra é nyamanya kà tèpa *Juif. Ba wiàna go gére wàrapwiri, â pwiri càra caa pi-inaò ba èpà? Bwa! Wàéni é pwina go picémara: [É bà wà pwi *Mesia, naa goro] é *satauro. Â wàépwiri muru na tanoori tèpa Juif[‡].

¹² Napwa naa goo wà tèpa pi-lluuriwà, âna [jèe oratóo goorà]. Wiàna nùmarà na rà pwa kamaî tàwà, â wàdé wiàna rà pitapàgà tâjii é jè ére paaò goora!

Pitère dâra Nyuâaé Pwicîri

¹³ Jèe nye todàwà, co tèpa béèò naa goo Kériso, ba na tâa tàrù kàwà, â tipiwà jii diri pâ muru na piuwà. Êco na guwà cibwaa popa pai tàrù kàwà bèepwiri, ma guwà pwa-imudirimuru, wiâra é cãbawàdé kàwà na èpà. Bwa. Guwà piênawéna kàwà jècaa naa na pimeaari.

¹⁴ Diri é ère Naèà kà *Moosé, âna é tâa na é aupitûâri na caapwi. Wàéni: *Gà meaari tèpa âboro*[§], *pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.* *Lévitique 19.18*

¹⁵ Wiàna guwà ciburà pidàdàrùwà pwacèwii é pâ macii a piugà, â guwà pwacòoco, ba péa tà tiâuwà.

¹⁶ Wàépwiri na go ina tàwà: Guwà pitère dâra é Nyuâaé Pwicîri. Ba wiàna wàrapwiri, â o cãguwà caa pâra wiâra é pâ cãbawàdé kàwà na èpà.

¹⁷ Ba é pâ cãbawàdé kâjè bèepwiri, âna rà cìcara é Nyuâaé Pwicîri; â é Nyuâaé Pwicîri, âna é cìcara pâ cãbawàdé kâjè na èpà. Â ru ipaa naa gooje. Êkaa na pitadàrù é pwàranùmajè.

¹⁸ Â wiàna é pitûâ kàwà é Nyuâaé Pwicîri, â o jèe cãguwà caa tâa aranara é Naèà. [Â wàépwiri é ère i pwi ia go ina tàwà.]

Pwâra wakè kâra cãbawàdé na èpà

¹⁹ Jè còo bwàti é pâ tûâ kà tàpé na rà pipanuârà, ba na rà pâra wiâra é pâ cãbawàdé kâra: Rà naa nùmarà naa goo pâ muru na jè kamu goo;

Rà ipuu imudi ma pâra tàpé;

Rà pwa pâ tûâ na miiri goro é pâ naiirà;

²⁰ Rà pwamaina pâ *ânuurumuru, â rà pwa wâi, â rà pitère dâra pâ duée;

Rà pièbà, â rà piboo;

Rà pièpâri, â rà iputàmù;

Rà pipwamainarà còwâ, â rà còogai pâra tàpé;

Rà pitadàrùrà, â rà niimiri pâ, nye âjupâra co é pwina rà ina naa na jèpa puco kâra;

²¹ Rà iari pâ neemuru pâra tàpé;

Rà ipwirié, â rà pi-ija ma piwâdo pwacèwii pâ puàkà na rà picaatâa.

Â wâru mwara pâ muru na èpà na rà pwa. Â go ina tàwà mwara é pwina go jèe ina pâ: Wà tàpé na rà pwa é pâ muru bèepwiri, âna o càra caa tòpi é pâ aupwényunyuâari kâra é *Mwaciri kà Pwiduée.

Pwâra wakè kâra Nyuâaé Pwicîri

²² Êco na wàéni é pwèe na é tòpò é Nyuâaé Pwicîri naa na wâro kâjè:

Pimeaari;

Pipwàdéé;

Pinaanapó;

Pidâpwicâari;

Piwâdéari;

Piênawéna;

Pitère dâra;

²³ Pitâa na tânana;

Pitòimiri.

Â é Naèà, âna nye âji ticè na é ina naa goo pâ pwi bèepwiri.

²⁴ Wâijè na jè tèpa âboro kà Kériso Iésu, âna jè jèe tanamiri naa goro satauro é pâ cãbawàdé kâjè na èpà.

²⁵ Â wiàna é pawârojè é Nyuâaé Pwicîri, â wàdé na jè nama é pitûâ kâjè.

²⁶ Jè cibwaa pipwamainajè, ma pipaarijè! Jè cibwaa pigàdàra ma piputàmù! Â jè cibwaa pièbà ma piboo!

[‡] 5:11 Tanoorirà ba wà pwi Mesia, âna pwi ukai me géee goo Pwiduée, na ia rà tapacié géee na biu. Càra caa còoina pâ wà Iésu, âna é pwi Mesia. 5:13 1 Péteru 2.16 5:14 Roma 13.9 § 5:14 Tèpa âboro—Grec: *Pwi âboro na é tamwinyabwerigà, é pwi jènerégâ.* 5:17 Roma 7.15–23 5:19 1 Korénito 6.9–10 5:24 Roma 6.6; Kolosé 3.5 5:26 Filipi 2.3

6

Bénabwé popai

¹ Tèpa àji bééò naa goo wà Kériso, wiàna guwà pâmari pâ, wà pwi jè béewà, âna é gére pwa na èpà, â wâdé na guwà popaé me còwà naa na naigé na wâdé. Wàépwi é napârawà, wiàna guwà [ina pâ guwà] cimwü* naa na pai wâro kàwà wiàra é Nyuââé Pwicîri. Â guwà ina ba kîri tée. Â guwà ipwacôoco, wâguwà diri, ba péa dàtiwà mwara, ma guwà pwa é pwina èpà.

² Guwà pitu tàwà jècaa, ma pitûri é nakake kàwà. Â, naa wàrapwiri, â guwà pitère dàra é aupitûari kà Kériso [pâ, na jè pimearijè, ba wàépwi é àji *Naèà kâjè].

³ Wiàna é niimiri wà pwi jèpwi pâ, pwamuru naa gooé, â wà pwiibà, âna é pitanami, ba nye piticémuru naa gooé!

⁴ Êkaa na, gà cibwaa ciburà còo pwi jèpwi, ba na gà ipwamainagà jiié. Gà nye pitèi còwà é pâ tûâ'gà. Â wiàna wâdé, â pâri ma gà ipwâdée goo.

⁵ Ba wâdé na jè nye còo jècaa é pâ jèpa tûâ kâjè.

⁶ Jèpwi mwara: Wâdé na guwà ipâdi é pâ wâdé kàwà ma wà pwina é pacâmuriwà goo é Popai.

Jè piûnyari pwina jè câmi

⁷ Gà ipwacôogà naa goro é càragà! Gà cibwaa niimiri pâ gà o cârû na ara wà Pwiduée†! Ba gà o nye piûnyari é pwina gà câmi.

⁸ Ba wiàna jè câmi, wiàra pâ câbawâdé kâjè na èpà, â jè o mwa piûnyari é pwâra bà, ma pai tubatiûjè. Êco na, wiàna jè câmi wiàra pwina nûma é Nyuââé Pwicîri goo, â jè mwa piûnyari é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

⁹ Êkaa na jè cibwaa nama oratâjè, ma jè pwa é pwina wâdé! Â jè cibwaa pipanuâjè! Ba o mwa tèepaa é tòotù, na jè mwa piûnyari [é aupwényunyuûari].

¹⁰ Géé goo kaa diri pwiri, â jè popa é pàara na taa tâjè, ba na jè pwa na wâdé tà diri tèpa âboro. Â jè dau wàrapwiri tà tèpa cèiki bééjè!

Ipicijii

¹¹ Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii‡, ba na go tubanabwé i tii. Guwà còo pâ aupwa âmu maina na go pwa!

¹² [Wâéni é pwina go ina tàwà]: Guwà ipwacôowà goo wà tàpé na nûmarà na rà pwa *kamaî tàwà!

Rà wàrapwiri, ba na rà wâdéarirà tèpa âboro. Ba wâgotàra [goo wà tèpa *Juif]. Ba [wiàna rà picémara é popai goro é pai bà kà Kériso] naa goro *satauro, â o péa tubaèpà tàra.

¹³ Pwiri gére pwa kamaî tàra, èco na càcaa àji nûmarà na rà pitère dàra é Naèà kà *Moosé. Nûmarà co na rà pi-ina kàra, na ara tèpa Juif. Wâdé tàra na rà ina pâ, nye wailà kaa, na rà nama guwà tòpi é nyamanya bèepwiri kà tèpa Juif§.

¹⁴ Auwa! Wâgo, âna càgo caa pi-ina kòo goro é muru na wàrapwiri. Go inapàpàri co é pai bà kà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, naa goro satauro. Â géé goo kaa pwiri, â cà mwa caa àjimuru tóo diri pâ tûâ, na dau pwamuru naa goo naa na pé gòropuu bèeni. Pwacèwii na rà jèe bà diri pâ pwi bèepwiri naa good. Â wâgo, âna pwacèwii na go jèe bà, naa na càra gòropuu*.

¹⁵ Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticémuru naa goo. Ê pwina pwamuru naa goo, âna, naa tòotéri é pai wâro kâjè. Ba wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jèe bwaa âmué.

¹⁶ Wâguwà na guwà wâro wiàra é aupitûari kòo bèepwiri, âna nye wâguwà kaa é àji Ba kà Pwiduée†—ê Ba *Isaraéla [na bwaa âmué]! Wâdé na é cau *pwényunyuûariwà diri wà Pwiduée ma naa tàwà é pinaanapò kèe!

6:1 Mataio 18.15 * 6:1 Wiàna guwà ina pâ guwà cimwü—Grec: Wà tàpé géé goowà na rà cimwü. É ina pwiri wà Paulo, ba na é tatèerà, ba rà pi-ina kàra. 6:2 Roma 15.1 6:5 Roma 14.12 6:6 1 Korénito 9.11,14 6:7 Roma 8.13

† 6:7 2e phrase—Grec: O câjè caa gâdà wà Pwiduée. ‡ 6:11 Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii—Na ia é pwa tii, â é tûra, â wà pwi jè âboro (secrétaire), âna é wii é pwina é ina. Êco na é popa é bépwa tii wà Paulo, ba na é pwabwâcu tàra. § 6:13

Grec: Ba wà tàpé na pwa kamaî tàra, âna càra caa pâra wiàra é Naèà. Êco na wâdé tàra na pwa kamaî tàwà, ba na rà pi-ina kàra goo é naiiwà. * 6:14 Grec: Êco na wâgo, âna càgo caa pi-ina kòo, â go pi-ina kòo co, goro é satauro kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Géé gooé, âna jèe tanamiri naa goro satauro é gòropuu ba kòo, â wâgo mwara ba kàra gòropuu. 6:15 2 Korénito 5.17;

Galatia 5.6 † 6:16 ..Âna nye wâguwà kaa é àji Ba kà Pwiduée—é, ..Bau é àji Ba kà Pwiduée.

¹⁷ [Go tubanabwé naa goo pai ina wèè pâ]: Wà tàpé na rà cicarao‡, âna wâdé na rà coo! Ba [nye wà Iésu kaa na é naa tàrù kôo. Â] go jèè dau pwamaagé còo na go wakè ba kèe. Â pâ aurumuru na wâ naiio, âna nye câmu kèe.

¹⁸ Tèpa cèikí béèò, wâdé na é pwényunyuaariwà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, géè goo ê *pimeaari imudi kèe!

Cidòri nyuâawà! Amen!

6:17 2 Korénito 4.10 ‡ **6:17** *Cicarao*—Grec: *Pi-iluurio*. Pwiri popai goo wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na rà ina pâ, câé caa pwi âji apostolo wà Paulo. É, pwiri ora tà Paulo goo wà tàpé Galatia na rà ciburà pi-iluurié goro pai nûmarà dâra pâra wiâ ê Naèà kâ Moosé.

Tii kà Paulo tà tàpé Éfésó Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30-31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?
Tà tèpa cèikí na càra caa tèpa *Juif, wâna province Asia (Turquie nabà). Rà tâa na ville Éfésó ma pàra ére na wâmwünyabweri wê. Munaa é wii, ba na o pûra paé, naa na pâ wâra pwapwicîri. Câé caa tâmogòori diri tèpa âboro na é wii târa (côo 1.15; 3.2), ba é wii 4, é, 5 naja géé na càuru pai tâa kêe wà Éfésó (*Apostolo 19.10*), â jèe pipâra pâ é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?
É wii, ba na é paari tâjè tèpa cèikí pâ, po dau maina awé *aupwényunyuâari na é pinaigé mee wà Iésu Kériso. Â é pwa pupûra tâjè ma jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée.

Dà ère é tii bèeni?
Dau pwényuâa wà Pwiduée, ba é niimiri, géé na biu, pâ, na ée mwa naa tâjè diri pâ wâdé kêe. Géé goro é *pimeaari imudi kêe, â é upajè jii pâ èpà kâjè, â é naa tâjè é *âji wâro jaaé. Â é naa tâjè é autâa wà *napwéretòtù ma wà Kériso, ma diri aupwényunyuâari kêe —aupwényunyuâari nabà, ma aupwényunyuâari na o mwa me. É wàrapwiri, géé goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso (2.6).

Géé goo kaa pwiri, â caajurijè ma wà diri tèpa cèikí naa goo Kériso, ma jè caapwi wâra pwapwicîri. Wâru pâ ucina goo é wâra pwapwicîri na é ina wà Paulo. Ba jè pwacèwii é naii Kériso (1.22-23); â jè pwacèwii é wà kà Pwiduée (2.19-22); â jè pwacèwii tô wâdâ Kériso (5.23-32).

Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée:

- Jè wakèri é âraimeai na é naa tâjè é Nyuâaé Pwicîri, ba na jè pagòo é wâra pwapwicîri (4.1-16);
- Jè tètâjii diri é pâ tûâ ma càra na miiri, â jè wâro na pwéelaa (4.17-5.20);
- Jè wâro na é pimeaari ma ipakîrijè naa na tâa kâjè (5.21-6.9).

É taniimiri tâjè wà Paulo pâ, jè tèpa coda kà Kériso na ipaa dà *Caatana ma è pàtàmara èpà. Êkaa na wâdé na jè popa diri é neemuru paa, na é naa tâjè wà Pwiduée (6.10-20).

Wâru pâ popai na pwényuâa na pwi tii bèeni goo pâ pwi bèepwiri:

- Pimeaari kà Pwiduée (1.5, 2.4 ma pàra nee tii)
- Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée (1.13-14 ma pàra nee tii)
- Popai kà Pwiduée (1.13; 5.26; 6.17)

Pai pitâgoo tii tà tàpé Éfésó

Ipwabwàcu (1.1-2)

Aupwényunyuâari na é naigé mee Iésu Kériso (1.3-3.21)

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikí wà Paulo (1.15-23)

Béaa, âna jè bà; nabà, âna jè wâro (2.1-10)

Jè caapwi naa goo Kériso (2.11-22)

Auniimiri kà Pwiduée géé na biu (3.1-13)

Dau maina pimeaari kà Kériso ba kâjè (3.14-21)

Pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmué (4.1-6.24)

Wâro kâjè na bwaa âmué (4.17-32)

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naí Pwiduée (5.1-20)

Pai wâro kà tèpa pwârawâ na rà cèikí (5.21-6.9)

Neemuru paa kâjè (6.10-20)

Ipicijii (6.21-24)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Paulo, na pwa tii tàwà, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é cábawádé kà Pwíduée. [Ba é cûruo pâ, ba na go picémara é popai kée.] Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kée, na Éfésó* [ma naa na pâra ére mwara]—wâguwà, na guwà cimwù naa na cèikí, naa go Kériso Iésu, â guwà caapwi ma wàé.

² Wádé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé go Pwíduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidôri nyuâawà!

aupwényunyuaari naigé mee iésu kériiso

(Naporomee 1-3)

³ Wádé na jè pwamaina Pwíduée! Wàé, na é Pwíduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba é naa tâjè, géé napwéretòotù, édiri pâ *aupwényunyuaari kée. Ba é nama cidôri é nyuâajè, géé goro na jè caapwi ma wà Kériso.

⁴ Béaa kâra na é tapoo é gòropuu wà Pwíduée, âna é jèe mara pitòrigarijè, ba na jè tèpa âboro kée, na é naigé mee Kériso. Â nùmee na jè tâbawêe, ma ticé èpà goojè, na araé. Ba dau wânùmee tâjè,

⁵ â géé goo é pimeaari kée, âna é niimiri géé na biu pâ, na ée mwa nama jè tèpa naîê, goo wà Iésu Kériso. Nye cábawádé kée, êkaa na é pacoo.

⁶ Wádé na jè pwamainâe, ma picagòtùé. Ba dau maina ma muugère é pimeaari imudi kée ba kâjè! Ba é naa piticémuru naa goo tâjè é pâ aupwényunyuaari kée, na é naigé mee Pwina naîê, na dau wânùmee tée.

⁷ Â jè jèe caapwi ma wàé. Â é jèe tipijè [wà Pwíduée] â é jèe pwanauri é pâ èpà kâjè, géé goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kâjè]. Nye dau maina kaa, é pimeaari imudi kée,

⁸ na é naa tâjè, na ticé câmu goo. Â é naa tâjè diri é tàmanga, ma autâmogòrimuru†.

⁹ É paari tâjè é auniimiri kée ma cábawádé kée, na ia tàbinyiri béaa. Â ée mwa pacoo tâjè, goo wà Kériso,

¹⁰ na pâara, na é jèe mara pacoo béaa. Ée mwa panaimari diri é pwina [é tapoo] na wânidò napwéretòotù, ma naaniboo gòropuu. Â ée mwa cau tòpòrà diri, na aranara pitûà kà Kériso.

É pitòrigarijè géé na biu Pwíduée

¹¹⁻¹² Wàibà, âna é pitòrigaribà wà Pwíduée—wàibà na bà mara cèikí naa goo Kériso, ma tapacîé. Â é niimiri, géé na biu, na é pwa ma bà tèpa âboro kée, géé goro na bà caapwi ma wà Kériso. Â é pwa ma wàrapwiri, ba na é pacoo é auniimiri kée. Â é cábawádé kée âna, na bà inapàpari é pai maina ma muugère kée.

¹³ Wâguwà mwara, âna guwà tère é popai na âjupâra. Â é popai bèeni, âna é *Picémara Wádé, pwi Picémara Wádé na [é pame wà Pwíduée, ba na é] pa-udòwà goo, [ma naa tàwà é *âji wâro jaaé]. Guwà jèe tèreé, â guwà jèe cèikí naa goo wà Iésu Kériso. Â [é inapàpari wà Pwíduée, pâ, guwà jèe tèpa âboro kée. Ba] é naagée naa goowà é câmu kée—é *Nyuâaé Pwicîri, pwacéwii auinabéaa kée.

¹⁴ Â é Nyuâaé Pwicîri bèepwiri, âna é pâbéaa kâra é pâ wádé kée, na naa tâjè, tèpa âboro kée. Â géé goo pwiri, âna jè tàmogòri pâ, jè o mwa tòpi diri é pâ wádé kée. Â o tipijè bamwara, jii é èpà. Wádé na jè cagòtù wà Pwíduée, na é maina ma muugère!

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikí Paulo

¹⁵⁻¹⁶ Géé goro diri é pâ pwi bèepwiri [na é pwa wà Pwíduée, ba kàwà] âna go ciburà niimiriwà, naa na pwâra pwapwicîri kôo. Â go ciburà pwaolé tée goowà. Ba go tère é jèkutà goowà, pâ, guwà dau cèikí naa goo Pwi Ukai Iésu, â guwà meaari diri tèpa âboro kée.

¹⁷ [Na go pwapwicîri ba kàwà] â go ilari jii Pwíduée pâ, na é pitu tàwà ma guwà tàmogòrié bwàti, goro é Nyuâaé Pwicîri kée. Ba é Nyuâaé Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà é âji pai pwa goo wà Pwíduée—wà Pwíduée kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ma Pwi Caa, na é dau maina ma muugère awé.

¹⁸ Go ilari jiié pâ, naa pwéelaa tàwà bwàti, naa na pwâranümawà [é pâ popai bèeni]:

É câmawà, na guwà tapacîri goro cèikí, géé na càuru é pai todàwà kée;

É pâ wádé kée, na dau maina ma muugère, na ée mwa naa târa diri tèpa âboro kée;

^{1:1} Apostolo 18.19-21, 19.1 * ^{1:1} Na Éfésó—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pâra Tii Pwicîri naa na grec. ^{1:3} Éfésó 2.6 ^{1:4} Ioane 15.16 ^{1:5} Ioane 1.12 ^{1:7} Éfésó 2.7; Kolosé 1.14 † ^{1:8} É, É pwa pwiri géé na tàmanga ma autâmogòrimuru kée. ^{1:9} Roma 16.25 ^{1:10} Kolosé 1.16,20 ^{1:11-12} Roma 8.28-29 ^{1:14} 2 Korénito 1.22
^{1:17} Kolosé 1.9 ‡ ^{1:17} É âji pai pwa goo wà Pwíduée—é...goro pâ muru. Révélation. É paari tâjè é Nyuâaé Pwicîri, naa na nyuâa, é pâ namuru na câjè caa tàmogòri, goro é tàmanga kà tèpa âboro.

19 Ê pàtama Pwiduée, na dau maina awé, ba kâjè, wàijè tèpa cèikí naa gooé.

Nama Kériso na é pitûâ kêra diri

Wà Pwiduée, âna é paari é nii ma pàtamee,

20 na é pawâro cõwà wà Kériso, géé na aubà, â é nama é tâa gòro îê ètò, naa napwéretòotù.

21 Â é nama é pitûâ kêra diri—pà pitûâ, ma duée^S, ma pàtamee—[naa gopaérenao, ma wâni gòropuu]; na pàara napô bëeni, ma na pàara napô na o mwa me.

22 Ûu, é cau tòpò diri wà Pwiduée, na aranara é pitûâ kà Kériso.

Â é nama é pwi ukai kêra é wâra pwapwicíri kêe,

23 na pwacèwii é âji naiié. Â [wà Kériso, âna pwi pûrué; â] ru tâbawêe. Â èdiri pà namuru, na é tòpò wà Pwiduée, âna rà tâbawêe*, naa goo Kériso.

2

Béaa âna jè bà; nabà âna jè wâro

1 Béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà é *âji wâro] géé goro pà tûâ kàwà na èpà, ma pai càcaa pitère dà Pwiduée kàwà.

2 Ba ia guwà wâro pwacèwii tèpa âboro gòropuu na rà pwa na èpà. Â guwà pitère dà *Caatana, pwi caa kà tèpa duée, na rà pitûâ naa na ére gopaérenao ma wâni gòropuu. Wàé na é pitûâ kà diri tàpé na tàutàra na rà pitère dà Pwiduée.

3 Â béaa, âna wàijè, âna jè cau pwacèwirà. Ba jè pàra wiàra é auniimiri ma câbawâdé kâjè, na èpà. Â jè pwa diri é pwina nûmajè na jè pwa goro é naiijè. Â jè tapacíri é wârimuru géé jaa wà Pwiduée. Ba é putâmu naa goo diri tèpa âboro gòropuu, na rà tèpa pwa na èpà.

Jè wâro géé goo pimeaari kêe

4-5 Béaa, âna jè tèpa âboro bà [na ara Pwiduée] géé goro é pà èpà kâjè. Êco na dau wânümee tâjè, ba dau maina é pimeaari kêe. Â é naa tâjè é âji wâro, géé goro é pai tâa kâjè goo Kériso. Ûu, guwà udò, géé goro co é *pimeaari imudi kà Pwiduée.

6 Ê dàgòtùjè, géé na aubà, ma wà Kériso Iésu, â é naa tâjè é autâa *napwéretòotù, ma wà Kériso. Â é wàrapwiri, géé goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso.

7 Ba nûma wà Pwiduée, na é paari dàra gòiri, pà, dau maina awé é pimeaari imudi kêe, ma dau wâru awé é pà aupwényunyuâari ma é pà wâdé kêe, na é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo, na é pinaigé mee Kériso Iésu.

8 Ba guwà jèe udò, géé goro é pimeaari imudi kà Pwiduée, na naigé mee é cèikí kàwà. Ê pai jèe udò kàwà, âna càcaa géé goowà. Ba é âraimeai, na é naa tâjè [piticèmuru naa goo] wà Pwiduée.

9 Â càcaa wàrapwiri goo é pà tûâ kàwà, ba naa càcaa pàri, ma guwà pi-ina kàwà goo!

10 Ba wàijè âna jè pwâra wakè kà Pwiduée, na ia é jèe nama bwaa âmué é wâro kâjè. Ê pwa na wàrapwiri, ba na jè tèpa ciburà pwa pà tûâ na wâdé. Â é pà tûâ bëepwiri, âna é tòpò béaa, naa na câbawâdé kêe ba na jè mwa pwa.

Jè caapwi naa goo Kériso

11 Wà tèpa *Juif, âna rà ina goorà pà 'tèpa pwa *kamaî tàra'. Â rà pi-ina kêra goo*. Â wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif, âna rà ina goowà pà 'tàpé na càcaa pwa kamaî tàra'.

Napwa naa goo é pwa kamaî, âna, é pwina po pwa na naiiri âboro co. Êco na wâdé na guwà niimiri pà, béaa, âna câguwà caa tèpa âboro na Ba kà Pwiduée.

12 Na pwi pàara bëepwiri, âna câguwà caa tâmogòori pà, wàilàapà Kériso[†], [wà pwi *Mesia, na é pa-udò é Ba kà Pwiduée]. Ba câguwà caa tèpa âboro, na é Ba *Isaraéla, na é pitòrigari wà Pwiduée. Â ticé kàwà, géé goro é pà *aupwataâboro, ma auinabéaa kà Pwiduée. Â, na guwà wâro na é gòropuu bëeni, â o nye ticé aupwényunyuâari jii Pwiduée, na guwà o wâari. Ba câguwà caa tâmogòorié,

13 â guwà tâiti jiié.

1:19 Kolosé 1.11 1:20 Psaume 110.1; 2 Korénito 13.4; Kolosé 2.12 1:21 Kolosé 1.16, 2.10 § 1:21 Duée—Cõo Éfeso 2.2. 1:22 Psaume 8.7 1:23 Roma 12.5; Éfeso 4.10,15; Kolosé 1.18 * 1:23 Rà tâbawêe, naa goo Kériso... Pai ina wèe pà, diri pà muru na é tòpò wà Pwiduée, âna kà Kériso, â wàé, Kériso, âna é tâa goorà, â é naa tàra é wâro. Ê, Wà Kériso, âna é tâbawêe goo diri pà muru na é tapoo Pwiduée. 2:1 Kolosé 1.21, 2.13 2:2 Kolosé 3.7; Tito 3.3 2:3 Kolosé 3.6 2:4-5 Roma 6.13 2:6 Kolosé 2.12 2:9 1 Korénito 1.29-31; 2 Timotéo 1.9 2:10 Tito 2.14 * 2:11 Rà pi-ina kêra goo—Ba é kamaî, âna câmu kêra pai pitòrigarà kà Pwiduée, ba na rà pwi Ba kêe. 2:12 Roma 9.4; Kolosé 1.21 † 2:12 Câguwà caa tâmogòori pà, wàilàapà Kériso—Grec: Tîau Kériso goowà. 2:13 Kolosé 1.20

Éco na, nabàni, âna guwà jèe medarié, ba guwà tâa goo Kériso Iésu, gée goro è domii kée [na joro na ia é bà ba kàwà].

¹⁴ Wà Kériso, âna jèe wàè, pwi pinaanapô kâjè. Â é dànaimarijè, ma jè caapwi Ba, wàibà tèpa Juif, ma wâguwà[‡] mwara, na câguwà caa tèpa Juif. Ba ûna é bà naa goro *satauro, â é ténorri è auba wânabibiu kâjè, na bari goro è pai pièpàrijè.

¹⁵ [Wàibà tèpa Juif, âna bà pâra wiâra] è Naèà kà *Moosé, â dau wâru pâ pitûâ, ma nyi nari naèà goo. [Éco na nabàni] âna ticèmuru naa goo diri è Naèà, gée goro è pwina é pwa wà Kériso. Ba é tòpò è pinaanapô, naa nabibiu kàbà ma wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif. Â é naanaimarijè, ba na jè caapwi Ba, na jè tâa gooé.

¹⁶ Jèpwi mwara: É tòpò pinaanapô mwara, naa nabibiu kâjè diri, ma wà Pwiduée, gée goro è pai bà kée, naa goro satauro. Â é nama tiâu è pai pièpàrijè.

¹⁷ Ûu, wà Kériso, âna è tèepaa me, nau inapàpàri è *Picémara Wâdé na pame è pinaanapô. Â é picémara tàwà [wâguwà na câguwà caa tèpa Juif] na guwà tâiti jii Pwiduée. Â é picémara tâbà [wàibà tèpa Juif] na bà tàpo tàmwünyabweri Pwiduée.

¹⁸ Gée goo kaa è pwina é pwa wà Kériso, âna wàjèè diri—tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif—âna jèe pâri ma jè pâra mari wà Pwiduée Caa kâjè. Â jè cau pâra naa jaaé, gée goro è Nyuâaé Pwiciri kée, na é caapwi co.

Jè tèpa âboro pwârawâ kée

¹⁹ Êkaa na, wâguwà tàpé na câguwà caa tèpa Juif, âna câguwà caa tèpa pârame, â câguwà caa pwi Ba na ité. Guwà jèe tèpa âboro kà Pwiduée, â guwà tò naa na tâa kée, pwacèwii diri pâra tèpa âboro kà Pwiduée.

²⁰ Jè pwacèwii è wâ, na bari naa goro è pàaé [na cimwü]. Ê pâra wâ, âna wà tèpa *apostolo, ma wà tèpa *péroféta[§]. Â é atü pâra wâ na âji êkèe, âna wà Kériso.

²¹ Â wàè na é pwa ma é pimaina too è wâ—[wàjèè na jè cèikì naa gooé]—ma pâ nau wâra pwapwiciri kà Pwiduée.

²² Wâguwà [na câguwà caa tèpa Juif] âna guwà tèpa atü mwara naa goro è wâ bèepwiri, gée goo è pai tâa kàwà goo Kériso. Â ipaiwâ mwara naa goobà, tèpa Juif. Â é wâro, na é wâ bëeni, è Nyuâaé Pwiciri kà Pwiduée*.

3

Auniimiri kà Pwiduée gée na biu

¹⁻² [Wà Pwiduée, âna é caajurijè—wàibà tèpa *Juif, ma wâguwà na câguwà caa tèpa Juif.] Â gée goo kaa pwiri, na wâgo, Paulo, âna go piênawéna kà Kériso Iésu, na go wakè ba kàwà. Â nabàni, âna go tâa na karapuu gée goro è wakè bèepwiri ba kàwà. Gona câguwà caa tàmogòori pwiri? Ba wà Pwiduée, naa na pai wâdé kée, âna é naa tóo è wakè bèepwiri, ba na é pacoò è auniimiri kée.

³ Caa caa inapàpàri è auniimiri kée bèepwiri, gée na autapoo goo. Éco na nabàni, âna é paari tóo. Â go mwa gère tapoo ina tàwà, naa na tii bëeni.

⁴ Â, na guwà pûra, â guwà o tàmogòori, è pwina go tàmogòori, wâgo, naa goro è auniimiri kée bèepwiri [na é pacoò] goo wà Kériso.

⁵ Béaa, âna ticè âboro na tàmogòori bwàti pwiri. Éco na é jèe nama pwéelaa wà Pwiduée, goro è Nyuâaé Pwiciri kée, tà tèpa âboro na é pitòrigarirâ—tà tèpa apostolo ma *péroféta kée.

⁶ Wàéni è auniimiri kée: Wiâna rà tâa goo Kériso Iésu wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà jèe pâra nau pwacèwii tèpa Juif, ba jèe pâra nau caapwi Ba*. Â rà cau tòpi è pâ wâdé ma aupwényunyuaari kà Pwiduée. Â è auinabéaa kà Pwiduée, âna kàra diri. Wàèpwiri kaa è *Picémara Wâdé!

Cûru Paulo ba na é picémara

⁷⁻⁸ Wâgo, âna piticèmuru naa good, jii diri tèpa âboro kà Pwiduée. Éco na [é dau pwabwàti tóo, â] é pitòrigario, ba na go pwi éna wéna kée, goro è *pimeaaari imudi kée. Â é wakè good

2:14 1 Korénito 12.13 † **2:14** Wàibà...wâguwà—É pwi Juif wà Paulo; â càra caa tèpa wàrapwiri wà tàpé Éfeso. **2:15**

Kolosé 2.14 **2:16** Zakarie 9.10; Kolosé 1.20,22 **2:17** Ésaïe 57.19 **2:19** Éfeso 3.6 **2:20** 1 Korénito 3.11 § **2:20**

Apostolo...péroféta—Còo Éfeso 4.11. **2:21** 1 Korénito 3.16 **2:22** 1 Pétru 2.5 * **2:22** Dernière phrase—é, É wâro na é

wà bèepwiri wà Pwiduée, goo è Nyuâaé Pwiciri. **3:1-2** Filipi 1.7,13 **3:1-2** Kolosé 1.25 **3:3** Éfeso 1.9-10; Kolosé 1.26

3:6 Éfeso 2.13,16-19 * **3:6** Caapwi Ba—Grec: Caapwi nairi âboro. **3:7-8** Kolosé 1.25 **3:7-8** 1 Korénito 15.9-10

goro pàtamee, ba na go inapàpàri ê Picémara Wádé kêe, tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina târa diri pâ aupwényunyuaári kêe, na piédò ma wéna awé na é naa tâjè na jè tâa goo Kériso.

⁹ É cùruo pâ, ba na go paari târa diri pâ âboro ê pai pwa kêe na é pacoo é auniimiri kêe, na ia tàbinyiri gée na autapoo goo, na ia é tòpò diri pâ muru.

¹⁰ Â [paari mwaraj] tà diri tèpa pitûa ma pàtamee, naa gopaérenao ma nidò *napwéretòtù, pâ, po dau maina é autâmogòrimuru kêe, wàé Pwiduée, na wâru pai pwa goo. Ba rà o còo [pai caapwi kà tèpa Juif, ma wà pàra tàpé, naa na] é wâra pwapwicîri kêe[†].

¹¹ Diri pâ pwiibà, âna é jèe nye niimiri, gée na autapoo goo, pâ na ée mwa pwa. Â é pacoo, goo wà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

¹² Wâijè, âna jè tâa goo Kériso, â jè cèikî naa gooé. Â gée goo kaa pwiri, âna pwa tàru kâjè, ma jè medari Pwiduée, ma jè tâa jaaé. Â câjè caa piwâ [â càca wâgotâjè].

¹³ Â êkaa, na go ina tàwà pâ, na guwà cibwaa pidumapié, goro é pai tâa na aré kôo, ba kàwà. Ba gée goo kaa é pai tâa na aré kôo, [âna pimaina too é cèikî kàwà]. Â o naa tàwà ma guwà tâa jaa Pwiduée na é pai maina ma muugère kêe[‡]!

Dau maina pimeari kà Kériso ba kâjè

¹⁴ Go tùu jùruo ara Pwiduée Caa, [na go pinünüma naa] goo pwiri.

¹⁵ Ba wàé pwi Caa kà diri tàpé na rà wânidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu. Â é nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Ba[§].

¹⁶ É dau maina ma muugère, â dau wâru pâ wádé ma aupwényunyuaári kêe. Â go ilari jiié, pâ, ée mwa dau pagòowà, goro é Nyuâaé Pwicîri kêe, ba na cimwü é pwâranümawà.

¹⁷ Wádé na é tâa na pwâranümawà wà Kériso, gée goro é cèikî kàwà! Wádé na [guwà pwacèwii é upwâra na gò, na] é wàé, âna wâgòro, naa na pimeari kêe.

¹⁸ Â, na wârapwiri, na wâguwà, ma diri pàra tèpa âboro kà Pwiduée, âna guwà tâmogòori bwàti pâ, é pimeari kà Kériso, âna po dau maina awé*.

¹⁹ Ba é piwéna jii é autâmogòori kâjè tèpa âboro. Â wádé na é dipitiri é wâro kàwà wà Pwiduée, goro é pai tâbawêe kêe.

²⁰ É wakè goojè wà Pwiduée, goro é pàtamee na dau maina. Â pâri ma é pwa é pâ muru naa goojè, na dau maina awé, jii é pwina jè niimiri pâ, jè ilari jiié.

²¹ Wâijè é wâra pwapwicîri kêe, na jè tâa goo Kériso Iésu, âna wádé na jè pwamainâé taaci dàra gòiri awé! Amen! Wádé na wârapwiri!

pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê

4

(Naporomee 4-6)

¹ Go tâa na karapuu, ba go piênawéna kà Pwi Ukai. Â go tacoo goowà, ma [guwà niimiri diri é pwina é pwa ba kàwà wà Pwiduée, â] guwà wârori é wâro na wádé tée. Ba é todawà, ba na guwà tèpa âboro kêe.

² Wádé na guwà ciburà ipakiriwà, ma moo, ma pidâpwicâariwà. Wádé na guwà ciburà pimeariwà, â guwà picâri naa goowà.

³ Ba é caajuriwà é Nyuâaé Pwicîri. Â wádé na guwà ciburà wâro na é pinaanapò, ba na guwà tà caapwi.

Jè caapwi naijè ma Kériso

⁴ Nye caapwi co naiiri âboro. Nye caapwi co é Nyuâaé Pwicîri. Â nye caapwi co câmajè na jè tapacîri*, gée na càuru pai todâjè.

⁵ Nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, nye caapwi co é cèikî, ma caapwi co *piupwaa[†].

⁶ Nye caapwi co Pwiduée, Pwi Caa kâjè diri[‡]. Wàé na é pitûa kâra diri, wàé na é wakè na diri, â é wâna diri.

[†] **3:10** Ba rà o còo...é wâra pwapwicîri kêe—é, Rà o mwa tâmogòori pwiri, gée goro é pai picémara é Picémara Wádé kâra wâra pwapwicîri. Grec: *Gée goro é wâra pwapwicîri.* **3:12** Ioane 14.6; Roma 5.2 [‡] **3:13** Dernière phrase—Grec: *Ba wârapwiri é pai maina ma muugère kàwà.* **§** **3:15** Â é nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Ba—Grec: *É pitunee târa pâ jèpa wâao.* **3:17**

Ioane 14.23; Kolosé 1.23, 2.7 * **3:18** Po dau maina awé—Grec: *Large, long, haut et profond.* **4:1** Kolosé 1.10 **4:2**

Kolosé 3.12-13 **4:3** Kolosé 3.14-15 * **4:4** Dernière phrase—Grec: *Nye caapwi co é auwâari (espérance). Espérance, âna é pwina dau wádé na jè tapacîri naa na pidâpwicâari, gée goo é cèikî kâjè naa goo wà Iésu Kériso.* [†] **4:5** Caapwi co piupwaa—Wiàna wâru pâ pai pwa goo piupwaa, â nye caapwi co pai ina wèe, âna câmu kèe, ba na jè inapàpàri pâ, jè tèpa âboro kà Kériso co. **4:6** 1 Korénito 12.6 [‡] **4:6** Caa kâjè diri—é, Caa kâra diri pâ muru.

⁷ Ájupâra pâ wà Kériso, âna é jèpa naa tâjè, naa goro piticèmuru naa goo, pâ jèpa âraimeai na pi-ité.

⁸ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*É too naa na ére
na wâdòiti.
Á é popa pâ wiâé
tàpé na ia rà cicaraé,
tàpé na ia é piétò jiiirà.
Á é naa âraimeai
tà tèpa âboro.*

Psaume 68.19

⁹ Dà pai ina wèe pâ: *É too naa na ére na wâdòiti?* Pai ina wèe pâ, béaa kâra é pai too kèe, âna é boo naa na ére na dau wâgòro kâra gòropuu^S wà Kériso.

¹⁰ Á wà Pwina é boo, âna wàé kaa wà Pwina é too naa na ére na wâdòiti naa *napwéretòotù, ba na é pwi ukai kâra diri pâ muru. Á pimaina pâ é pitûâ kèe* naa gò diri pâ muru, na ia é tapoo wà Pwiduée.

¹¹ [Dà pai ina wèe pâ: *É naa âraimeai tà tèpa âboro?*] Wà Kériso, âna é jèpa pâdi tà tèpa âboro kèe é jèpa wakè na rà pwa[†]. [Wàèni pâra pwi]:

Tèpa apostolo (tàpé na rà jèe còoé, ma picémara popai kèe);
Tèpa péroféta (tàpé na rà tòpi, naa na nyuâa, è popai kà Pwiduée, â rà mwa pame tâjè);
Tèpa *évangéliste* (tàpé na rà picémara pâ é Picémara Wâdé);
Tàpé na rà wéaari ma pacâmuri tèpa cèikî.

¹² É naa tàra é pâ âraimeai[‡] bèepwiri, ba na rà o mwa caa pagòo diri tèpa âboro kà Pwiduée, ma piénawéna kâra còwâ. Á, na wàrapwiri, â o pimaina dò é wâra pwapwicîri, é naii Kériso.

¹³ Á jè o caajurijè, naa na cèikî, â o caapwi é pai tâmogòori kâjè wà *Pwina naii Pwiduée. Á jè o cau cimwù, pwacèwii Kériso, â jè o cau tâbawèe, pwacèwii.

Wâdé na jè cimwù naa goo Kériso

¹⁴ Na o wàrapwiri, â o câjè mwa caa pwacèwii pâ nari èpo [naa na cèikî. Ba nabàni, âna càra caa pâji cimwù wà pâra tàpé gée gooje. Rà] pwacèwii é wànga na ticé poé^S, na pòtò gòro é wiâ ma pwéretòotù. Ba rà dau tère é pâ popai kà tàpé na rà me, nau picàù dàra, ba na rà pa-imwùrurà.

¹⁵ Bwa, jè cibwaa wàrapwiri. Wâdé na jè ciburà wâro na é ájupâra* goro é pimeaaari. Á jè o pâ nau pwacèwii Kériso, naa na diri é pwina jè pwa.

Wàè na é pwi ukai [kâra é wâra pwapwicîri kèe] pwacèwii é pûro âboro.

¹⁶ Wàè na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na rà caapwi. É pa-ijarà, ma pitu tàra, ba na rà pimeaarirà[†]. Á rà jèpa wakè bwàti. Êkaa na é pimaina too é naiié, â é cimwù naa na é pimeaaari.

Wâro kâjè na bwaa âmué

¹⁷ Go tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, na guwà nabwé na guwà wâro pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, tàpé na ticé nùmarà.

¹⁸ Bàutè é aunünüma kâra, ba gòo pûrurà, â tàutàra na rà pitère na rà pítère. Êkaa na [rà pitanami] â tiâu goorà é *âji wâro na é naa wà Pwiduée.

¹⁹ Càra mu caa picàdàrù é pwina wâdé jii é pwina èpà. Á rà pipanuàrà, ba na rà wâro imudì. Á, na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na miiri, â càra caa kamu goo.

²⁰ Càcaa wàrapwiri é wâro kâjè wiâ Kériso na guwà picòo.

²¹ Ba guwà tère é popai goo Kériso, â guwà tâmogòori pâ tâa gooé é ájupâra. Ba guwà tèpa âboro kèe.

4:7 Roma 12.3,6 4:8 Psaume 68.19 4:9 Ioane 3.13 § 4:9 *É boo... é, É boo naaniboo gòropuu.* Rà niimiri wà tèpa Juif pâ, wà tèpa bà, âna rà tâa na pé pwéa na dau wâgòro, na nee pâ: *Oolaa ('Abime)*. Còo Auinapàpàri naporomee 9.

* 4:10 *Pimaina pâ é pitûâ kèe... é, É dipitiri diri pâ muru, é, É nama tâbawèe diri pâ muru.* 4:11 1 Korénito 12.28 † 4:11 *É jèpa wakè na rà pwa—é, É jèpa âraimeai.* ‡ 4:12 *Âraimeai—Nii bau autâmogòorimuru tàra wakè kà Pwiduée.* (Còo *note* goo 1 Korénito 12.4.) 4:13 Kolosé 1.28 § 4:14 *Poé (é, pòé)—Gouvernail.* Árawànga. 4:15 Kolosé 1.18, 2.19 * 4:15 *Wâro na é ájupâra—é, Ina é ájupâra.* † 4:16 2e phrase—Grec: *Caajurirà goro pâ aupitòòbàna (jointures) na naa tàra.* 4:17 Roma 1.21; 1 Péteru 1.14

²² Êkaa na wàrapwiri, na guwà cibwaa wàrori é wàro na èpà, na ia guwà wàrori béaa. Guwà tètâjii diri é pâ tûâ ma càra na miiri.

Ba béaa, âna guwà pipanuâwà târa é auniimiri ma câbawâdé kàwà na èpà, na rà pa-imwùruwà ma tanooriwà.

²³ Guwà tòotéri é pwàranùmawà, ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà[‡],

²⁴ ba na guwà tèpa âboro na bwaa âmué é wàro kàwà. Á guwà o pwacèwii tèpa âboro na rà tòpwùtù é àrabwée na tòri, á rà coona é àrabwée na bwaa âmué.

Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée[§], á câbawâdé kée na guwà pwacèwiié, ba na guwà wàro naa âjupâra. Êkaa na wâdé na pâ tûâ kàwà, âna *târù ma pitòimiri.

Jè tòotéri càrajè na èpà

²⁵ Guwà nabwé na guwà pwâ. Á guwà ina é pwina âjupâra tà tèpa [cèikí] béewà. Ba wàijè diri, âna jè caapwi [wàra pwapwicíri] pwacèwii pá ére géé goro caapwi naiiri âboro.

²⁶ Wiâna guwà iputâmu ma pwi jèpwi, á guwà cibwaa pipwa tàwà na èpà. Guwà naaco é pwâra putâmu goowà, béaa kâra é pai duu kâra é tòotù.

²⁷ Ba guwà cibwaa panuâ *Caatana [ma é tacaiwà ba na guwà pwa na èpà].

²⁸ Wiâna guwà tèpa mura, á wâdé na guwà coo. Á guwà wakè ba gòo, ba na pwa mwani kàwà, ba na guwà wâri é pwina tiâu jiiwà, ma naa tà tàpé na ticè târa.

²⁹ Guwà nabwé na guwà ina pâ popai na miiri, [ma pwa na èpà tà pàra tàpé]. Á guwà ina pâ popai na wâdé, ba na pitu târa ma pagòorà.

³⁰ Guwà nabwé na guwà nama é pikíri é Nyuââé Pwicíri [goo é pwina guwà pwa]. Ba é Nyuââé Pwicíri, âna pwi câmu na é naagéé naa goowà wà Pwiduée, ba na paari pâ, [guwà tèpa âboro kée. Á pwi câmu pâ, wà Pwiduée, âna] ée mwa tipiwà bamwara jii é pâ èpà kàwà, na Tòotù kée.

³¹ Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé, ma pi-inarà ba èpà. Guwà cibwaa wéaari naa na pwàranùmawà é pâ èpà na rà pwa tàwà. Guwà cibwaa iputâmu, ma piokée. Á guwà cibwaa pitànyiriwà.

³² Wâdé na guwà pwa na wâdé tà pàra tàpé. Á guwà paari târa é pimeaari na wâna pwàranùmawà. Á guwà pipwanauriwà, pwacèwii na é jèe pwanauriwà wà Pwiduée, géé goo Kériso.

5

Wâdé na jè wàrori wàro kà tèpa âji nai Pwiduée

¹ Guwà tèpa nai Pwiduée, na dau wânümee tàwà. Á wâdé na guwà pwacèwiié.

² Wâdé na guwà tèpa meaari pàra tàpé. Ba é mearijè wà Kériso, á é panuâ é wàro kée, ba na *àrapwaaillò ba kâjè, na dau wâdé tà Pwiduée*.

³ Guwà cibwaa [niimiri còwâ pâ, na guwà] ipuu imudi ma pàra pwi. Á guwà cibwaa pwa é pâ muru na po miiri goro naiiwà. Guwà cibwaa imudàra ma wàru tàwà é pâ muru ni gòropuu. Ba guwà tèpa âboro kà Pwiduée. Á càcaa nümoo na go tère pâ, rà ina tèpa âboro pâ guwà wàrapwiri.

⁴ Guwà cibwaa ina pâ popai na èpà ma miiri, na càcaa pâri ma guwà ina. Guwà cibwaa ina imudi pâ muru na jè papwicíri. Á guwà cibwaa èauri é pâ jèkutâ èpà, pwacèwii tàpé na ticè nùmarà. Bwa, wâdé na guwà ipwaoilé tà Pwiduée.

⁵ Wâdé na guwà tàmogòori pâ: O nye ticè autâa na *Mwaciri kà Pwiduée ma Kériso, kà tàpé na rà ipuu imudi, ma tàpé na rà pwa é pâ muru na miiri goro naiirà, ma tàpé na rà ciburà imudàra é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiilbà, âna é pwacèwii na rà ipwamaina é pâ duée imudi.

Jè wàro na pwéelaa

⁶ Rà ina wà pàra tàpé pâ, nye ticè èpà goo é pâ tûâ bèepwiri. Êco na rà pwâ, á guwà cibwaa nama rà pa-imwùruwà. Ba é putâmu wà Pwiduée goo tàpé na càra caa pitère dèe, á ée mwa pitèirà ma naa wàrimuru târa[†].

4:22 Roma 8.13; Kolosé 3.9

4:23 Roma 12.2 ‡ 4:23 É, Guwà nama tòotéri é auniimiri kàwà goro é Nyuââé Pwicíri.

4:24 Genèse 1.26; Kolosé 3.10

§ 4:24 Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée—é, Ba ûna é tòpò {é âmu wàro kàwà} bèepwiri.

4:25

Zakarie 8.16; Kolosé 3.8-9

4:26 Psaume 4.4; Jacques 1.19-20

4:29 Kolosé 4.6

4:30 Ésaie 63.10; Éfeso 1.13-14; 1

Tésalonika 5.19

4:31 Kolosé 3.8

4:32 Mataio 6.14, 18.22-35; Kolosé 3.12-13

5:1 Mataio 5.48

5:2 Exode 29.18;

Hébéru 10.10

* 5:2 Na dau wâdé tà Pwiduée—Grec: Na pwacèwii é ûrea na dau wâdé.

5:5 1 Korénito 6.9-10; Kolosé 3.5

5:6 Roma 1.18; Kolosé 2.4,8

† 5:6 Grec: Guwà cibwaa nama é ipa-imwùruwà wà pwi jè âboro, goro pâ popai na ticè éreé.

Ba nye géé goo kaa pwiri, na é pwâra putâmu kà Pwiduée, âna é taa gò tàpé na rà cicarâé.

⁷ À guwà cibwaa pwadéi tèpa âboro na rà wàrapwiri!
⁸ Béaa, âna guwà tàpé na guwà tâa na è bàutê. Â nabà, âna guwà tâa na pwéelaa, ba guwà tâa goo Pwi Ukai. Êkaa na wâdé na è càrawà, âna càra tàpé na rà tâa na è pwéelaa—
⁹ wâna è wâro na è pwényuâa, ma *târù, ma âjupâra.
¹⁰ Wâdé na guwà ciburà imudàra è pà pwina wâdé tà Pwi Ukai.
¹¹⁻¹² Guwà cibwaa pwaduwa kà tàpé na rà wakè na bàutê, ba ticè pwâra wakè kàra, na wâdé. Na jè po niimiri co è tûâ kàra, â jè jèe miirirà. Guwà cicara diri pà pwi bèepwiri. Â guwà pa pà, naa na pwéelaa, diri è pwina èpà.
¹³⁻¹⁴ Ba è pwéelaa, âna é paari è âji pai pwa goo diri pà muru, wiâna wâdé, é wiâna èpà[‡]. Êkaa na jè ina pà:

«Gà tàcì, co pwi a puu!
 Cimadò géé na aubà.
 Wà Kériso na é pame
 naa googà è pwéelaa.»

Jè wakèri bwàti pàara na naa tâjè

¹⁵ Guwà ipwacòoco è pai wâro kàwà. Guwà ipwacèwii tàpé na pitòimiri è wâro kàra, â càcaa tàpé na ticè nùmarà.

¹⁶ À guwà wakèri bwàti è pà pàara na naa tàwà, [ba na guwà pwa na wâdé]. Ba wâru pà èpà na pàara napò nabà.

¹⁷ Êkaa na guwà cibwaa wâro imudi, â guwà imudàra è pwina wâdé tà Pwi Ukai[§].

Jè wâro wiâ Nyuâaé Pwicîri

¹⁸ Guwà cibwaa ipwirié goro dipâa, ba o péa tubaèpà tàwà. Wâdé na é nye dipitiriwà taaci è Nyuâaé Pwicîri.

¹⁹ À guwà pipagòowà goro pà nyabi—pà *salamo, ma pà cantique, ma pà nyabi na é naa tàwà è Nyuâaé Pwicîri. Â, na guwà nyabi, â guwà pwamaina Pwi Ukai géé na âji pwàranùmawà.

²⁰ Wâdé na guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée Caa, naa na nee Iésu Kériso Pwi Ukai kâjè, na é pitûâ naa goro diri pà muru.

Tèpa pwârawà na rà cèikì

²¹ Guwà papwicîri wà Kériso, â guwà ipakîriwà naa goo wà tèpa cèikì béewà.

Du duadà —Tò ilàri

²² Wà tò ilàri, âna wâdé na é ipakîrié naa goo pwi éaé, pwacèwii pai ipakîrié naa goo wà Pwi Ukai.

²³ Ba wà pwi paaò, âna é pwi a pitûâ kà tò wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é pwi a pitûâ kàra è wâra pwapwicîri, na é pwacèwii è naiié. Â wâé na é *pwi a pa-udòé.

²⁴ È wâra pwapwicîri, âna é ipakîrié naa goo wà Kériso, êkaa na wâdé na wà tò ilàri, âna é ipakîrié naa goo wà pwi éaé naa na diri pà muru.

Du duadà —Pwi paaò

²⁵ Napwa naa goo pwi paaò, âna wâdé na é meaari tò wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é meaari è wâra pwapwicîri kèe. Ba é panuâ wâro kèe ba kèe,

²⁶ â è naaé tà Pwiduée, ba naa kèe. Â é nuwaé goro jawé, ma è popai* ,

²⁷ ba na é dau pwényuâa ma tâbawêe, ma ticè tòpwiçà ma èpâra ma ipwatari, ma ticè èpà wâgoóé, [pwacèwii tò ilàri dopwa na ru mwa piéa ma wâé].

²⁸ [pawà naa goo pwi paaò. Ba wâdé na é meaari tò wâdèe, pwacèwii pai meaari kèe è naiié. Ba wà pwina é meaari tò wâdèe, âna é pimeaarié còwà.

²⁹ Ba nye ticè âboro na é pièpàri còwà è naiié. Bwa, é pa-ijaé, ma wéaarié bwàti, pwacèwii pai pwa kà Kériso, ba kàra [è naiié] è wâra pwapwicîri kèe.

³⁰ [Jè tâmogdori pwiri] ba wàjè, âna jè naiié.

5:8 Ioane 12.36; **Éfeso** 2.13; **Kolosé** 1.13; 1 **Pétèru** 2.9 **5:13-14** Ioane 3.20-21 **5:13-14** Ésaïe 26.19, 60.1; **Roma** 13.11

‡ **5:13-14** 1^r e phrase—**Grec:** È pwina jè còo naa na è pwéelaa, âna pà nau pwéelaa. **5:15** **Kolosé** 4.5 **§ 5:17** **Grec:** Êkaa na guwà cibwaa nama ticè nùmarà; â wâdé na guwà tâmogdori è càbawâdé kà Pwiduée. **5:18** **Luka** 21.34 **5:19** **Kolosé**

3.16 **5:20** **Kolosé** 3.17 **5:21** 1 **Pétèru** 5.5 **5:22** **Kolosé** 3.18; 1 **Pétèru** 3.1 **5:23** 1 **Korénito** 11.3; **Éfeso** 1.22 **5:25** **Kolosé** 3.19; 1 **Pétèru** 3.7 **5:26** **Tito** 3.5 * **5:26** Â é nuwaé goro jawé, ma è popai—**Piupwaa.** È **popai** bèepwiri, âna pwiri è **Picémara** Wâdé. È, pwiri pà **popai** na ina na rà **piupwaa** wà tèpa cèikì, é, pà **popai** kà pwi apiéa tà tò wâdèe. **5:27** 2 **Korénito** 11.2; **Kolosé** 1.22

³¹ Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *É panuâ é du nyaa ma caa kêe wà pwi paa, ba na ru pitâa ma wà tô wâdê. Â, na wârapwiri, â wâilu, âna ru pâ nau caapwi.* *Genèse 2.24*

³² Ê popai bèepwiri, âna tâgôro, ba go niimiri pâ, ucina goro [pai pitânaïma kâ] Kériso ma é wâra pwapwicîri kêe.

³³ Târa tubanabwé, [â go ina mwara pâ]: Wà pwi paa, âna wâdé na é meaari é tô wâdê, pwacèwii pai pimeaarîé còwâ kêe. Â wà tô ilâri, âna wâdé na é papwicîri pwi éaé.

6

Pâ èpo ma du nyaa ma caa kâra

¹ Wâguwâ tèpa èpo, âna wâdé na guwâ pitêre dà du nyaa ma caa kâwâ. Wâépwiri napârawâ, {ba guwâ tèpa âboro kâ Pwi Ukai}.

² Ba [jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ]: *Gâ papwicîri du nyaa ma caa'gâ.* *Exode 20.12*
Êpwiri, âna pitûâ kâ Pwiduée na pâbéaa. Â wâéni é aupwényunyuâari na é ina pâ ée mwa naa [tà tâpé na rà pitêre dàra é naèà bèepwiri]:

³ *Â é wâro'gâ naani gòropuu, âna o gòri ma wâdé.* *Exode 20.12*

⁴ Wâguwâ tèpa caa kâra èpo*, guwâ cibwaa nama rà putâmu tèpa èpo kâwâ. Â wâdé na guwâ pipièrù bwâti goorâ, â guwâ patûrarâ ma pacâmurirâ. [Ba wâépwiri napâra pwi a cèikî] naa goo Pwi Ukai.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kâra

⁵ Wâguwâ tâpé na guwâ tèpa *ênawéna kîri kâ pâra tâpé, âna wâdé na guwâ pitêre dà tèpa pitûâ kâwâ naani gòropuu. Â guwâ dau papwicîrirâ, â guwâ piênawéna kâra bwâti, géé na âji pwâranûmawâ, pwacèwii pai piênawéna kâwâ tà Kériso.

⁶⁻⁷ [Guwâ waké bwâti, ba na rà ipwâdêe goowâ, naa na diri pâ pâara.] Â càcaa na pâ pâara co, na rà còowâ na. Â guwâ niimiri pâ, guwâ waké ba kâ Pwi Ukai, â càcaa ba kâ tèpa âboro. Ba guwâ tèpa ênawéna kâ Kériso, â napârawâ na guwâ pwa é cábawâdé kâ Pwiduée, géé na diri pwâranûmawâ.

⁸ Ba wâdé na guwâ tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai, âna ée mwa jèpa naa tâjê câmajê, goro é pwina wâdé na jè jèpa pwa. Ipaïwâ wiâna jè tèpa ênawéna kîri kâ pâra tâpé, é, wiâna jè tèpa âboro na pwa târù kâjê†.

⁹ Wârapwiri naa goowâ mwara, co tèpa pitûâ. Wâdé na guwâ papwicîri tèpa ênawéna kîri kâwâ, ma pwa na wâdé târa. Â guwâ cibwaa pwa kûu târa. Ba caapwi pwi a pitûâ kâwâ diri, naa *napwéretòotù, â câé caa pwi a pwaké goro âboro.

Neemuru paa kâjê

¹⁰ Go tubanabwé naa goo pai ina wèe pâ: Wâdé na guwâ gòo goro é pàtâma Pwi Ukai, ma nii kêe na dau maina.

¹¹ Guwâ popa diri é neemuru paa, na é naa tàwâ wà Pwiduée. Â o pâri ma guwâ cicara é pâ tûâ na èpâ kâ Pwi âboro èpâ, wà *Caatana.

¹² Ba câjê caa pipaa dà tèpa âboro. Jè pipaa dà tèpa pitûâ kâ tèpa duée ma u, [na câjê caa còorâ goro du âraporomejê]. Ûu, jè pipaa dà tèpa ukai gopaérenao, na maina pàtâmarâ, na rà pitûâ naa gò é gòropuu bèeni, na é tâa na bàutê.

¹³⁻¹⁴ Êkaa na go ina tàwâ pâ: Guwâ popa diri é neemuru paa na é naa tàwâ wà Pwiduée. Ba na, o pâri ma guwâ cimwü, na pâ pâara na tèepaa mariwâ é èpâ. Ûna jèe nabwé é pipaa, â guwâ o piétò. Wâéni‡ é neemuru paa kâjê:

Karapuu kâjê—é âjupâra kâ Pwiduée;

Ârabwée paò târa nawâajê—é wâro na *târù na araé;

15 Du wâraajê—é pai ciburâ picémara kâjê é *Picémara Wâdé na é pame é pinaanapò;

16 Upwâra bécâgòtù kâjê§—é cèikî kâjê naa goo Pwiduée, na diri pâ ére. (Â jè pa, ba na jè câtâmwara é doromara ânye, goro é da, na é tò wà Pwi âboro èpâ);

17 Bwe bépwmuru pûrujê—é wâro na é naa tâjê wà Pwiduée, ûna é pa-udòjê*;

Tâuwâ kâjê na é naa tâjê é Nyuâaé Pwicîri—é popai kâ Pwiduée.

5:31 Mataïo 19.5 5:32 Auinapâpari 19.7 6:1 Kolosé 3.20 6:2 Exode 20.12 6:4 Psaume 78.4; Proverbes 22.6; Kolosé 3.21 * 6:4 Tèpa caa kâra èpo—é, Pa nyaa ma caa kâra èpo. 6:5 Kolosé 3.22-23; Tito 2.9-10; 1 Pétèru 2.18
6:8 2 Korénito 5.10; Kolosé 3.24-25 † 6:8 2e phrase—Esclave ou libre. 6:9 Roma 2.11; Kolosé 4.1 6:11 Roma 13.12; 2 Korénito 10.4 6:12 1 Pétèru 5.8-9 6:13-14 Ésaïe 11.5, 59.17; 1 Tésalonika 5.8 ‡ 6:13-14 Wâéni... Grec: Guwâ popa... Ipaïwâ naa goo diri pâ na jèpapara neemuru paa, naa na nee tii 13-17. 6:15 Roma 10.15 § 6:16 Upwâra bécâgòtù—Bouclier. 6:17 Hébéru 4.12 * 6:17 Ê wâro na é naa tâjê wà Pwiduée, ûna é pa-udòjê—Grec: Ê pai pa-udòjê.

¹⁸ Guwà ciburà pwapwicíri [na diri pâ ére] ma na diri pâ pàara, wiàra ê pitûâ na é naa tàwà ê Nyuââé Pwicíri. Â guwà ciburà tàcí, â guwà ciburà pidâpwicâariwà, naa goro ê pwâra pwapwicíri kâwà, ba kâ diri tèpa âboro kâ Pwiduée.

¹⁹⁻²⁰ Guwà pwapwicíri ba kôo, ba na é naa tóo ê popai wà Pwiduée. Ba é cùruo, ba na go inapàpari târa diri pâ âboro ê Picémara Wâdé, na ia càra caa tâmogòori béaa. Â nye géé goo kaa ê pai inapàpari kôo ê Picémara Wâdé bèepwiri na tòo-o goro itùpaò naani na karapuu. Êkaa na guwà pwapwicíri, ba na o câgo caa piwâ na go tà ciburà patùra tèpa âboro [goo wà Kériso].

Ipwabwàcu kâ Paulo

²¹⁻²² Go cùru paé dariwà wà Tychique, ba na é piwiâ tàwà ê jèkutâ good, ma pagòowà. Wà pwiibà, âna é pwi âji bééjè, ma pwi ênawéna na é dau pitère dà Pwi Ukai, na bu piwakè naima ma wâé.

²³ Wâdé na wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna ru naa tàwà, diri tèpa cèikí béebu, ê pinaanapô, ma pimeaari. Ma ru pitu tàwà, ma guwà cèikí ba gòo naa gooru.

²⁴ Go ilari jii Pwiduée pâ, na é *pwényunyuâari goro é *pimeaari imudi kée, wà diri tàpé na rà cimwù naa na pimeaari kâra, ba kâ Pwi Ukai Iésu Kériso.

Tii kà Paulo tà tàpé Filipi Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidâ?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30-31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Éfésó ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikì wàna ville Filipi, ma wà tèpa pitûâ kàra. É wii tàra wà Paulo 12 naja géé na càuru na é mara picémara tàra é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?

Dau wânûma Paulo goo tàpé Filipi (1.8), â é wii, ba na é ina pimeaari kée ba kàra, ma naa tàra jèkutâ gooé. É pwaolé tàra goro é âraimeai na rà naa tée (4.10-15). É pagòorà ba na rà cimwû naa na é cèikì kàra, â na rà piwakè naima naa na caapwi pwàranûma (1.27). Â é ina tàra pâ, na rà nye tà ipwàdéé taaci, na rà tà tâa goo wà Pwi Ukai (4.4).

Dà ère é tii bèeni?

É tii bèeni, âna ina gooé pâ 'Tii goro ipwàdéé', ba wà Paulo, âna é pwa wàru wii ipwàdéé. É âji ipwàdéé, âna càcaa me géé goo pâ muru na wâgòroigé jiijè na tèepaa darijè. É me géé goo é pinaanapò kà Pwiduée na tâa na pwàranûmajè, géé goro pai tâa kâjè goo Iésu Kériso.

Ba jè còo naa na wâro kà Paulo pâ, é pwi a dau tâa na aré ma tòina goo wà Kériso. É wii géé na karapuu wà Roma, â cêe caa pâji tâmogòori cè tûâ gooé, ba pwiri o pwâra bà (1.7; 2.17,23). Wâru tàpé na rà èpàrié ma cicaraé (3.2), â rà pwâco tèpa cèikì na rà pitu tée (2.20,21).

Éco na é nye tà ipwàdéé taaci wà Paulo, â é tòpi é pwina tèepaa marié, na diri pâ ère, ma na diri é pâ pàara. É ina pâ «Cau pâriò diri pâ pwi bèepwiri, géé goo Kériso, na é pagòo-o.» (4.13)

É wii mwara wà Paulo pâ, é pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kâjè Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Diri é pàra muru, âna nye piticémuru naa goo, jii pwiri (3.8).

Wâdé na jè ipwacèwii Iésu na diri pâ muru. Wà Iésu, âna é ipakírié, â é ipanuâé, ba na é bà ba kâjè naa goro *satauro. Â wâdé na jè ipanuâjè ma piênawéna kâjè jècaa naa na ipakíri, pwacèwiié.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Filipi

Ipwabwàcu ma ipwaolé (1.1-11)

É pipàra pâ é Picémara Wâdé (1.12-18)

Wâro kà Paulo ba kà Kériso (1.19-26)

Aupitûâri kà Paulo tà tàpé Filipi (1.27-2.18)

Popai goo Timotéo ma Épafrodite (2.19-30)

Âjimuru âna, na jè tâmogòori Kériso (3.1-21)

Pàra autûâri kà Paulo ma ipicijii (4.1-23)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo * Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibu, ma wà Timotéo, ba bu tupédu ênawéna kà *Kériso Iésu. Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée, na guwà tâa Filipi, ma wà tèpa pitûâ ma tèpa dikona. Guwà tèpa âboro kà Pwiduée, ba guwà tâa goo wà Kériso Iésu.

² Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwaolé tà Pwiduée wà Paulo

³ Na diri é pàara na go niimiriwà na, âna go pwaolé tà Pwiduée goowà.

⁴ Â go nye taaci ipwàdéé, naa na pai pwapwicíri kòo ba kàwà.

⁵ Ba guwà pitu tóo, naa goo é pai inapàpári é *Picémara Wádé, tapoo na guwà cèikí, tiagoro nabà.

⁶ Wà Pwiduée, âna é tapoo é wakè na dau wádé, naa na é pwâranümawà. Â go cèikí ba gòo pà, ée mwa ciburà wakè goowà, tèepaa naa goro é tòotù, na ée mwa wājué me còwà wà Kériso Iésu.

⁷ Dau wânümoo tàwà! Â wàrapwiri é pwâranümoo goowà diri. Ba guwà dau pitu tóo, naa goro wakè, na é naa tóo wà Pwiduée. Â jè jèe cau tòpi naima é *aupwényunyuâari kèe, nabàni, na go tâa na karapuu, pwacèwii béaa, [na càcaa pâji piio].

Na pwi pàara-bà, âna go ipwamuru é Picémara Wádé. Â go picémara târa pà âboro, ba na rà dau cèikí naa goo.

⁸ Ûu, é nye tàmogòori wà Pwiduée pà, go ina é âjupâra. Ba go cau meaariwà, pwacèwii pai meaariwà kà Kériso Iésu.

⁹ Wàéni é pwâra pwapwiciri kôo, ma pwâranümoo ba kàwà—na é pimaina too é pimeari kàwà. Wádé na guwà tàmogòori bwàti [é pwi cèikí bèeni] na tâa goojé. Â wádé na guwà còo bwàti é pai wâro kàwà.

¹⁰ Naa wàrapwiri, â guwà o tàmogòori còo ma wârori é pwina âjimuru. Â é tòotù, na é mwa wājué còwà na, wà Kériso, âna o nye ticé èpà wâgoowà. Â o nye ticé, na pàri ma pitèiwà goo.

¹¹ Â é pwâra wakè kàwà, âna o dau wádé ma tábawêe, gée goro na é wâro goowà, wà Iésu Kériso. [Â wà tèpa âboro, âna rà] o mwa còo é pai maina ma muugère kà Pwiduée, â rà o ipwamainàe.

É pipâra pà é Picémara Wádé

¹² Tèpa cèikí béeò, nümoo na guwà tàmogòori pà, é pai tâa kôo na karapuu, âna [pwa muru na wádé na. Ba] gée goo kaa pwiri, na é dau pipâra pà é Picémara Wádé!

¹³⁻¹⁴ Ba wà tèpa coda, na rà wà pwârawà kà pwi kupénoo, ma wà diri pàra tèpa âboro ni, âna rà jèe tàmogòori pà, go wâna karapuu, gée goo pai piênawéna kôo, ba kà Kériso. Â wâru tèpa cèikí, na é dau pagòora wà Kériso, ma rà picémara é popai kèe, â jèe càra mwa caa piwà ma wâgotàra goo.

¹⁵⁻¹⁷ Ba wâru tàpé na rà picémara wà Kériso, gée na pwâranümarà na wádé. Ba rà tàmogòori pà, go tâa na karapuu, gée goo é pai *paâjupâra kôo é Picémara Wádé. Â rà tàmogòori pà, [wà Pwiduée, na é] naa tóo é wakè bèeni.

Éco na wà pàra tàpé, âna rà picémara é popai, gée goro é pai piboo kàra. Ba nūmarà na rà wènarîô. Â pwa na rà nama go tâa na aré, na pàara na go bwaa tâa na karapuu na.

¹⁸ Wiàna rà piênawéna kà Kériso, gée na âji pwâranümarà, é, wiàna rà nye piniimirà co, â piticèmuru naa goo. Ba é nee Kériso, âna nye tà picémara, goo pà pwina rà pwa. Â go ipwadée nabàni, goo pwiri; ùu, go nye tà ciburà ipwadée!

Wâro kà Paulo ba kà Kériso

¹⁹ Go ipwadée, ba go tàmogòori pà, guwà pwapwiciri kôo, [na go tâa ni na karapuu]. Â é dau pitu tóo é *Nyuaâé Pwiciri kà Kériso, [â é wéaari é nyuaâô]. Ékaa na, go cèikí pà, o mwa tipio [géee na karapuu].

²⁰ Dau nümoo na go [piênawéna bwàti kà Kériso] â na go cibwaa kamu goo é wakè kôo. Â go wâari pà, o câgo caa piwà, na go paari pà, wà Kériso, âna é dau maina ma muugère—wiàna go wâro, é wiàna go bà.

²¹ Ba wiàna go wâro, â go wâro co, ba kà Kériso. Â wiàna go bà ba kèe, â nye dau wádé mwara.

²²⁻²³ Ba jèe dau nümoo na go wâjaa Kériso dàra gòiri awé.

Éco na piwâru pwâranümoo. Ba wiàna go nye tà wâro, â pwiri go nye tà pwa é wakè na wádé, ba kèe.

²⁴⁻²⁵ Â o wádé ba kàwà, na go tâa ni gòropuu, ba o pàri ma go pitu tàwà, ba na o pimaina pà é cèikí ma ipwadée kàwà.

²⁶ Wàrapwiri, wiàna go medariwà, â guwà o ipwadée ma pwamaina Kériso Iésu, gée goo é pwina é pwa ba kôo.

Aupitûari kà Paulo tà tàpé Filipi

Guwà tà cimwü

²⁷ É pwina piâjimuru ba kàwà, âna, na guwà wâro wiàra é Picémara Wádé kà Kériso. Â wiàna go me nau caiwà, é, wiàna câgo caa me, â go o mwa tère cè jèkutà goowà na wádé. Nümoo

na go tère pâ, guwà cimwü naa na ê cèikí kàwà, â na guwà piwakè naima naa na caapwi pwàranüma. Ba guwà pwacèwii tèpa ipaa. Wádé na guwà wakè ba gòo, ba na é imaina pâ ê cèikí kàwà, na é me goro ê Picémara Wádé.

²⁸ Guwà cibwaa nama wàgotàwà goo tàpé na rà cicarawà. Ba [wiàna guwà gòo, â] rà o còo pâ, o tubatiàurà diri, dàra gòiri awé. Â guwà o tàmogòori pâ, guwà o piétò, â é mwa pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà ê *âji wâro jaaé].

²⁹ Ba wàé, na é naa tàwà ê cèikí, naa goo Kériso. Â wàé mwara na é nama guwà tâa na aré, goo wà Kériso, na guwà piênawéna kêe.

³⁰ Ba wâgo mwara, âna go dau tâa na aré ba kêe, nabàni, pwacèwii biu na go tâa jaawà. Â guwà còo pai wakè kòo ba gòo, na go pwamuru [ê Picémara Wádé]. Â é wakè bèepwiri, âna cau wakè kâjè diri.

2

Guwà pitèrewà

¹ Ê wâro kàwà naa goo Kériso, âna é pagòowà. Â é pimeeari kêe, âna é patàmarù é pwàranümwà. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é naanaimariwà ma wàé. Â guwà pimeeariwà, géé na âji pwàranümwà.

² Â wiàna wàrapwiri, â go taccoo goowà pâ, na guwà pitèrewà. Wádé na caapwi pimeeari kàwà, ma caapwi pwàranümwà, ma caapwi auniimiri kàwà. Â, na guwà wàrapwiri, â o dau maina ipwàdéé kòo.

³ Guwà cibwaa wakè ma guwà pipaariwà. Â guwà ipakîriwà, ma ipwamaina pàra tàpé. Â guwà cibwaa niimiri pâ, dau pwamuru naa goowà jüürà.

⁴ Guwà cibwaa piniimiriwà co, â guwà mudàra cè pwina wádé, ba kà pàra tàpé.

Guwà ipwacèwii Iésu na é ipakîrié

⁵ Wádé na guwà ipwacèwii wà Kériso Iésu, naa na aunünüma kàwà, ma càrawà. Ba:

⁶ Ru caapwi wàilu ma Pwiduée, naa na diri ê pâ ére.

Â cáé caa picipa ma wéaari pai maina kêe.

⁷ É panuâ autâa kêe.

É panuâ diri kaa.

É pâ nau pwi âboro kîri.

É pa naiiri âboro.

⁸ É ipakîrié.

É pitère dà Pwiduée,

tiagoro pai bà,

pai bà naa goro *satauro,

[pwacèwii teepâ,

kà tèpa âboro diri].

⁹ Â wà Pwiduée,

âna é pinaaé too.

É naa tée neere âboro,

na dau maina awé.

¹⁰ Ba na, naa na nee Iésu,

âna rà tùu jürurà, na araé

diri pâ pwina

wânidò *napwéretòotù,

ma wâni gòropuu,

tianiboo na autâa kà tèpa bà*.

¹¹ Â rà o cau tomara too pâ:

Wà Iésu Kériso,

âna é Pwi Ukai!

1:29 Apostolo 16.19-40 **2:3** Galatia 5.26 **2:4** 1 Korénito 10.24 **2:6** Ioane 1.1-2, 17.5 **2:7** Ioane 1.14; 2 Korénito 8.9 **2:8** Hébéru 5.8, 12.2 **2:9** Ésaie 45.23; Apostolo 2.33; Éfeso 1.20-21; Hébéru 1.3-4 **2:10** Roma 14.11

* **2:10** *Autâa kà tèpa bà*—Rà niimiri, wà tèpa Juif pâ, pwa autâa kà tèpa bà, na aranara é gòropuu. **2:11** Roma 10.9

Ba na, pai pwamaina
Pwiduée Caa.

Nabwé!

Guwà ìricò naa na bàutê

¹² Ûna go bwaa tâa jaawà, co tèpa âji béeò, â guwà pitère dõ. Â wâdé na guwà nye tà ciburà pitère dõ, nabàni na tiàuo jaawà. Guwà dau papwiciri Pwiduée, â guwà piènewéna kée na diri pâ muru, na guwà piwaké naima, ba na tábawée é wâro kàwà† naa gooé.

¹³ Ba wà Pwiduée, âna é tàgére waké goowà, â ée mwa pwa ma wâdé tàwà, é câbawâdé kée. Â ée mwa naa cè nii kàwà, ma guwà pitère dèe.

¹⁴ [Na, é wâro ma waké kàwà, âna] guwà cibwaa nama oratàwà‡. Â guwà cibwaa pikûuriwà,

¹⁵ ba na o ticé èpà jaawà, â na o ticé na pâri ma pitèiwà goo. Â guwà o tèpa naí Pwiduée, na guwà tábawée, naa nabibiu kâra pâ âboro gòropuu, na rà tèpa pwà, ma tèpa âboro èpà. Ba guwà o pwacèwii pâ ìricò, na té na bàutê§,

¹⁶ na guwà pa pàdarirâ é popai târa *âji wâro*.

Wiàna guwà wàrapwiri, â go dau ipwâdéé goowà, na tòtù na é mwa wâjué còwâ na wà Kériso. Ba go jèe po dau pipanuâò, ba kàwà, pwacèwii pwi a-itâa, wâna pi-itâa. Â go o dau ipwâdéé, wiàna é waké kôo, ba kàwà, âna pwa pwée.

¹⁷ Â wiàna pâri ma go bà, ba kàwà, â go o naa é wâro kôo, pwacèwii é *ârapwailò tà Pwiduée. Â jèe o mwa tòpò naa jaa i ârapwailò na guwà naa tée, géee goro é cèikí kàwà naa gooé. Â go dau ipwâdéé, goo pwiri.

¹⁸ Ûu, â jèe o ipwâdéé naima.

Wà Paulo âna é cùru pâ Timotéo ma Épafrodite

¹⁹ Go niimiri pâ, wiàna wâdé tà Pwi Ukai Iésu, â go cùru paé dariwà wà Timotéo, ba na go tère cèe popai goowà, târa ma pagò-o.

²⁰ Nye wàco wà Timotéo, na ipaiwà pwina tâa na pwâranümabu. Â nye ticé pwi jèepwi, cèna é niimiriwà, â nye wàé co.

²¹ Ba wà pàra tàpé, âna rà nye jèpa mudàra jèpa wâdé kàra. Â càra caa mudàra, ma rà pwa é pwina wâdé tà Kériso Iésu.

²² Êco na guwà tâmogòori pâ, é dau pitu tõe wà Timotéo. Ba bu pwacèwii tupédu aènaí, na bu waké naima, goro é picémara é Picémara Wâdé.

²³ Â êkaa, na go niimiri pâ, go o mwa panuâé paé dariwà, wiàna go tâmogòori cèe tûâ good, naani.

²⁴ Â napwa naa good, âna go tâmogòori pâ, go o jèe tàpo paé mariwà. Ba go dau cèikí naa goo Pwi Ukai.

Tòpi bwàti Épafrodite

²⁵ Nabàni, âna go jèe niimiri pâ, na go panuâ paé còwâ, wà pwi a cèikí béejè, wà pwini Épafrodite—wà pwi ia guwà panuâé medario, ba na é pitu tõe. Â bu dau waké naima ba gòo, pwacèwii tupédu a-ipaa, [na bu inapàpari é *Picémara Wâdé].

²⁶ Dau nùmee na é còowà diri. Â dau tòina pwâranùmee, ba guwà tère é pai maagé kée.

²⁷ Âjupâra pâ, é po dau maagé béaa, [â é jèe pwa na é bà]. Êco na é mearié wà Pwiduée, â é jèe piègòtùru còwâ. Ûna wàrapwiri, â wâgo mwara, âna upao, jii é tòina na maina.

²⁸ Â, na go panuâé paé dariwà, â guwà o ipwâdéé. Â cãgo mwa caa dau pidumapiè goowà.

²⁹ Guwà tòpié bwàti naa na ipwâdéé, wàra pai tòpi kâjè é pwi a cèikí béejè, naa na nee Kériso. Â wâdé na guwà ipwamaina tèpa âboro na pwacèwiié.

³⁰ Ba pwa na é bà, na é waké ba kà Kériso. Â é wàrapwiri, ba na é pitu tõe, na pàara na càcaa pâri naa goowà, géee goro é pai pitâiti kâjè.

3

Âjimuru âna na jè tâmogòori Kériso

¹⁻² Go tubanabwé é auniimiri kôo bèeni, co tèpa cèikí béeò: Wâdé na guwà ipwâdéé, goo pai tâa kàwà, ma wà Pwi Ukai.

† **2:12** *Wâro kàwà*—Grec: *Pai pa-udòwà*. Pai ina wèe ni pâ, é wâro naima kà tèpa cèikí naa na picaatâa. ‡ **2:14** *Nama oratàwà*—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: *Tamaki*. **2:15** Daniel 12.3; Filipi 1.10; 1 Tésalonika 2.19 § **2:15** *Ìricò, na té na bàutê*—Grec: *Uèù*. * **2:16** 1° e phrase—é, *Guwà tà mwù goro é popai târa wâro*. **2:18** Filipi 3.1, 4.4 **2:21** 2 Timotéo 4.10 **2:25** Filipi 4.18

Ipwacôoco tèpa wakè ba èpà

Guwà ipwacôoco tèpa wakè ba èpà. Câgo caa piwâ, na go ciburà ina tàwà pwiri, ba na guwà tàci, ma pipwabwàtiwâ. Ba rà ina para tàpé pâ, wâdé na pwa *kamaî tâjè diri, [wàjè na jè cèikî naa goo Iésu]. Rà tèpa akàna! [Nümarà na tapàgà jè ére géé goo naijè, éco na] é pwiibâ, âna piticèmuru naa goo!

³ Ba é âji pwa kamaî, âna [wâna pwâranümajè. Â] wàjè, [âna jè âji Ba kà Pwiduée]. Ba jè piênawéna kée, goro é Nyuââ Pwiciri. Â câjè caa pi-ina kâjè, goro é pwina jè pwa, naa na naijè! Jè ina é pwina é pwa wà Kériso Iésu, ba kâjè.

⁴ Wiàna pwa pwi jèpwi, na pâri ma é pi-ina kée, âna o wâgo. Â wiàna rà niimiri wà para tàpé pâ, pwamuru naa goo é pâ tûâ kâra, â wâgo, âna go dau wénarirà awé.

⁵ Ba wâgo, âna go pwi âji *Juif, pwi *Isaraéla géé na wâao kà *Benjamin. Â pwa kamaî tóo, na bé 8 kâra tootù géé na càuru é pai pitèpao, [wiàra nyamanya kà tèpa Juif]. Â go pwi jè bée tèpa *Farasaio [pwi ditàra pwapwiciri kâbà tèpa Juif] na bà nye dau taa goo é *Naèà kà Moosé. Â go nye dau pwi a pitère dâra kaa é Naèà,

⁶ tiagoo na, câgo mu caa tâjii* é ji autûâri na kîri naa na.

Â go nye panuâô bamwara [târa pwapwiciri kôo] tiagoro pai tubaèpà kôo tà tèpa cèikî naa goo Iésu. [Ba go nye tà niimiri pâ, go pwa é câbawâdé kà Pwiduée].

Ticèmuru naa goo wakè kôo béaa

⁷ Na pâara bèepwiri, âna nye dau âjimuru tóo diri é pwiibâ. Â ni, âna go jèe tâmogòori pâ, po dau ticèmuru naa goo, majoroé [é pwina é pwa wà] Kériso.

⁸⁻⁹ É pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kôo Kériso Iésu, Pwi Ukai kôo. Diri é para muru, âna nye piticèmuru naa goo, jii pwiri. Úu, êdiri pâ pwiibâ, âna nye pwacèwii é pâ teepâ. Â go jèe cau naaco diri, ba na go wâro goo Kériso. Â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâbu ma wâé, â] é nama go pwi âboro na go *târù na araé, majoroé é cèikî kôo, naa goo Kériso. Â câcaa géé goro é pai pitère dâra kôo, é Naèà, [ba po dau piticèmuru naa goo pwiri].

¹⁰ Nye nümoo na go dau tâmogòori wà Kériso, bau é pàtamee, na é nama é wâro còwâ, géé na aubâ. Â go pa cè napâraô géé goo pai taa na aré ma tòina, ma pai bà kée.

¹¹ Ba wiàna wàrapwiri, â go cèikî pâ, [wà Pwiduée, âna ée] mwa pawâroô còwâ, géé na aubâ, pwacèwii Kériso.

Jè tà paé na pai itàtà kâjè!

¹²⁻¹³ Wà Kériso Iésu, âna é jèe pwa ma go udò, ba na go pwi âboro, na go pâra nau tâbawée, ma wâdé tà Pwiduée, ma mwü é pai cèikî kôo. Câgo caa ina tàwà pâ, go jèe tâbawée kaa, é, na go jèe tèepaa naa goro otâpwe kâra pi-itâa. Ba bwaa dau gòri é naigé, co tèpa cèikî bééò. Â go tà còo co é naigé, na wâbéaa kôo, â câgo caa niâri còwâ é naigé, na wâcâulo†.

¹⁴ Go itâa, goro diri é nii kôo, ba na go tòpi é pwina é todòo naa goo‡ wà Pwiduée, géé goo é pwina é pwa wà Kériso Iésu ba kâjè§.

¹⁵ Wàjè diri, na jèe mwü é cèikî kâjè, âna wâdé na wàrapwiri, cè pai niimiri kâjè. Â wiàna pitè é auniimiri kà para tàpé, naa goro cè jè muru, â ée mwa paari târa wà Pwiduée é âjupâra, goro é pwiibâ.

¹⁶ Â wâdé na jè nye tà picaapâra, wiàra é pitûâ, na jè jèe pâra wiàra, tiagoro nabàni.

Guwà ipwacèwii

¹⁷ Tèpa cèikî bééò, wâdé na guwà ipwacèwii. Â guwà ipwacèwii mwara, tàpé na rà ipwacèwibâ.

¹⁸ [Ipwacòowâ goro pâ tûâ kâwâ.] Go jèe ina tàwà béaa pâ, dau wâru [tèpa cèikî] na rà pâ nau tèpa cicara é *satauro, goro pâ tûâ kâra. Â go po dau pikiri, goro é pwiibâ, â go i goo.

¹⁹ Wàilà, âna rà ipanuârà bamwara, târa câbawâdé kâra naiiri âboro. Â rà pi-ina kâra, goro é pwina rà pwa, na jè miiri goo. Â guwà pwacôoco, ba rà pâra dâra pai tiàurâ [wâiti jii Pwiduée, dâra gòiri awé].

3:3 Roma 2.29 **3:4** 2 Korénito 11.18 **3:5** Luka 1.59; Apostolo 23.6; 2 Korénito 11.22 **3:6** Apostolo 8.3 * **3:6** Tiagoo na, câgo mu caa tâjii... Grec: Â jèe nye ticé cè jè muru cèna pitòtio goo (irréprochable). **3:7** Mataio 13.44,46 **3:8-9** Roma 3.21-22 **3:10** Roma 6.3-5, 8.17 **3:12-13** 1 Timotéo 6.12,19 † **3:12-13** Grec: 12Câgo caa pâji tâbawée. Â go pipwadârapwa, ba na o taa tóo é câmaô, ba wâgo, âna go taa goo Kériso. 13Câgo caa niimiri, co tèpa aèjii, pâ, jèe taa tóo pwi bèepwiri. Â go naaco pâ muru na càou, â go itâa dâra é pwina wâbéaa kôo. **3:14** 1 Korénito 9.24 ‡ **3:14** É pwina é todòo naa goo-é, É wâro na bwaa âmué naanidò. § **3:14** Géé goo é pwina é pwa wà Kériso... é, Na é todàjè na é naigé mee Kériso Iésu. **3:15** 1 Korénito 2.6 **3:17** 1 Korénito 4.16 **3:19** Roma 16.18

²⁰ Â napwa naa gooje, âna jè tèpa âboro *napwéretòtù, wâna é tâa wê, wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â jè pidâpwiçâarijè, ma tapacîri, è pai wâjué me còwâ kêe, ba na ée mwa bàra pa-udòjè.

²¹ Â ée mwa pitòotéri è naiijè na ticè nii kêe, goro è pàtâmee, ba na o pwacèwii è naiié na pwényuâa. Â goro è pàtâmee bèepwiri, âna ée mwa piétò jii diri è pâ muru, â ée mwa pitùâ kàra.

4

Pàra autûâri kà Paulo

¹ Tèpa âji pwâranûmoo, po dau nûmoo na go còwâ còwâ. Ba go ipwàdée goowâ, ba guwà tèpa pwâra wakè kôo. Â go ilari jiiwâ pâ, guwà tà mwü naa goo Pwi Ukai.

² Wâgàu, co du èpo, Évodie ma Syntique, go ilari jiiu ba gòo, pâ, gàu pitèreu, ma gàu caapwi naa goo Pwi Ukai!

³ Â wâdé na gà pitu tàru, co pwi âji bére wakè kôo*. Ba dau gòo è pai wakè kâbâ ma wàilu, ba na é biwari pâ è *Picémara Wâdé—wakè na bà pwa, ma wà Clément, ma wà pàra tàpè. Ê neerâ, âna nye wii, naa na Tii goro wâro, kà Pwiduée†.

Guwà nye tà taaci ipwàdée

⁴ Guwà nye tà taaci ipwàdée, ma guwà nye tà tâa goo wà Pwi Ukai. Üu, go nye ina mwara pâ: Wâdé na guwà nye tà taaci ipwàdée!

⁵ Â guwà moo, naa goro diri pâ âboro. Ba ée jèe wâjué còwâ wà Pwi Ukai.

⁶ Guwà cibwaa géaa naa goro pâ muru, â guwà pwapwicîri tà Pwiduée, ma ilari jiié cè muru na tiâu jiiwâ. Â guwà ciburâ pwaolé tée.

⁷ Â è pinaanapô, me géee jaa Pwiduée, âna ée mwa wéaari è pwâranûmawâ ma auniimiri kàwâ, na tâa goo Kériso Iésu. Â è pinaanapô bèepwiri, âna é dau wénari awé è pai tâmogòori kâjè, tèpa âboro.

Tâa goo pâ pwina wâdé

⁸ Go tubanabwé è auniimiri kôo naani, co tèpa cèikî béèò: Wâdé na guwà tà tâa goo è pâ pwini:

Pâ pwina wâdé;

Pâ pwina âjupâra;

Pâ pwina pwényuâa;

Pâ pwina muugère;

Pâ pwina tâbawêe;

Pâ pwina jè ipapwicîri ma càdiri;

Pâ pwina pwéelaa, ma *târù na ara Pwiduée.

⁹ Â guwà pwacèwiiio, naa goro diri è pâ muru. Üu, guwà pwa è muru, na guwà picòo jiiio; na guwà tòpi jiiio; na guwà tère jiiio; na guwà còo na go pwa. Â wà Pwiduée, na é naa è pinaanapô, âna ée mwa wâjaawâ.

É pitu tâjè Kériso na diri pâ muru

¹⁰ Dau maina pwâranûmawâ good. Êco na, tiagoo nabâni, âna càcaa wâru pâ pàara, na guwà paari è pimeari kàwâ, ba kôo. Â nabâni, âna go dau ipwàdée, naa goo Pwi Ukai. Ba pâri ma guwà naa tóo [é âraimeai, géee na âji pwâranûmawâ].

¹¹ Câgo caa ina tàwâ pâ, nye tiâu jiiio cè jè muru. Ba go jèe nye tâmogòori wâro, goro pwina tâa tóo.

¹² Ba go nye tòpi è pwina tèepaa mariô, na diri pâ ére, ma na diri è pâ pàara. Â go tâmogòori wâro—wiâna wâru tóo, é, wiâna ticè tóo; â wiâna go pwàro, é, wiâna go copwa.

¹³ Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, géee goo Kériso, na é pagòo-o.

Olé tàwâ goro bépitu

¹⁴⁻¹⁵ Êco na nye dau wâdé tóo, è pwina guwà pwa, goro pimeari kàwâ, co tèpa âji béèò, tàpè Filipi. Ba guwà pitu tóo, naa na pai tâa na aré kôo.

3:20 Êféso 2.6,19 **3:21** 1 Korénito 15.28,43-53 **4:1** 1 Tésalonika 2.19-20 **4:3** Luka 10.20 * **4:3** Pwi âji bére wakè kôo—Wà Paulo, âna é patùra pwi jè béee goro wakè, êco na càé caa ina nee. † **4:3** Tii goro wâro, kà Pwiduée—Còo note goo Auinapâpari 3.5. **4:5** Hébrù 10.25; Jacques 5.8-9 **4:6** Mataio 6.25-34; Kolosé 4.2 **4:7** Ésaie 26.3; Ioane 14.27; Kolosé 3.15 **4:9** Roma 16.20 **4:13** 2 Korénito 12.10 **4:14-15** 2 Korénito 11.9

Guwà niimiri ê pai wâro kôo, na ia go pâra, géé na province Macédoine, ba na go inapàpári ê Picémara Wâdé, naa jaawà. Na pwi pâara-bà, âna nye ticé, géé goo tèpa pâra wâra pwapwicíri, na rà niimiri pâ, na rà pitu tôo, goro mwani. Nye wâguwà co.

¹⁶ Â na ia [go pâra jiiwà] â go tâa na ville Tésalonika, â wâru ê pai panuâ me tôo ê pâ âraimeai kâwà.

¹⁷ Wiâna go ina tàwà diri pâ pwiibà, âna câgo caa imudàra còwà ê pimeaari kâwà. Êco na go nye tâmogòori pâ, wiâna guwà naa, â guwà o nye tòpi ê pumee. Â nùmoo na é *pwényunyuâariwà wà Pwiduée.

¹⁸ Ba ê âraimeai kâwà tôo, âna pwacèwii ê *ârapwaailò tà Pwiduée, na nye dau wâdé tée.

Napwa naa goo ê pwina guwà naa tôo, na é naigé mee Épafrodite, âna go nye tòpi naa na ipwâdé. [Â go pwaolé tàwà ni.] Ba nye cau tâa tôo ê pwina nùmoo goo. Ûu, jèe dau wâru tôo, â jèe dau wéna!

Ée mwa naa tàwà pwina tiâu

¹⁹ Wâguwà, âna ée mwa pwényunyuâariwà wà Pwiduée goo pâ wâdé kée, na dau wâru, ma muugère. Â ée mwa naa tàwà diri cè pwina tiâu jiiwà, na é pinaigé mee Kériso Iésu.

²⁰ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée Caa, dàra gòiri awé! Amen! Wâdé na wàra!

Ipicijii

²¹ Guwà cau pwabwàcu, târa diri tèpa cèikí [na rà wâjaawà]—wà diri tèpa âboro kà Pwiduée, géé goo wà Kériso Iésu. Â wà mwara tèpa cèikí béèò, na rà gére wâni, âna rà pwabwàcu tàwà.

²² Rà ina mwara bwàcu kâwà wà tèpa cèikí, na rà waké na pwàrawà kà pwi ukai kà tèpa *Roma, ma wà mwara pâra tèpa cèikí.

²³ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri, wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro ê *pimeaari imudi kée. Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà tàpé Kolosé Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Á é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (*Apostolo 28.30-31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Éféso. Wàru pâ popai na é *Tii tà tàpé Kolosé*, na ipaiwà bau é pâ popai na é *Tii tà tàpé Éféso*.

É wii tâi?

Târa é wàra pwapwicîri wà Kolosé, ville naa province na nee pâ Asia (napô Turquie nabà) na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa Roma. Wà pwi jè âboro na nee Épafra, âna é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu na naja 52-55, béaa kàra pai tâa kàru na karapuu naima ma Paulo.

Cina é wii?

Wàru tàpé gée goo tèpa cèikí wà Kolosé, na càra caa tèpa *Juif, â càra caa tâmogòri é pâ naèà kà Pwiduée. Pwa pàra tèpa âboro, na rà ipa-imwürurà goro pâ pupûra na pwâ. Ba rà ina târa pâ, é naijè, âna muru na èpà, â wâdé na jè wâro wiâra pâ naèà na gòo, ba na jè dau piaabòrijè. Á rà ina mwara pâ, wâdé na jè pwamaina tèpa *angela. Êdiri pâ pwi bèepwiri, âna muru na pwâ, ba muru na pâiti jii é âji Picémara Wâdé goo wà Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwâdée wà Paulo, ba é cèikí kà tàpé Kolosé, âna gòo. Á é pagòora na rà tà tâa na âji pupûra goo Kériso, â na rà cibwaa pâiti jii. Wâdé na jè pwamaina co wà Pwiduée ma wà Kériso, ba wàilu na ru pitûâ kàra diri é pâ muru naa gòropuu ma naa napwéretòotù. Á é ina mwara wà Paulo pâ, na jè cèikí naa goo wà Kériso, â o cà mwa caa pâ naèà kàra pâ âboro na o nama wâdé tà Pwiduée wàijè. É âji naèà kâjè, âna tâa na pwâranümajè, â ticè na piijè còwâ, wàijè na jè tâa goo Kériso, ba pwacèwii na jè jèe bà, ma wâro còwâ ma wâé.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Kolosé

Ipwabwàcu ma pwàra pwapwicîri (1.1-14)

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru (1.15-23)

Wakè kà Paulo ba kàra wàra pwapwicîri (1.24-2.5)

Tâa goo Kériso (2.6-15)

Cibwaa ipacé naa goro naèà na pwâ (2.16-23)

Wàrori âmu wâro naa goo Kériso (3.1-17)

Popai târa pwàrawà na rà cèikí (3.18-4.1)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.2-18)

Ipwabwàcu

1-2 Wâgo* Paulo, na pwa tii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée na ville Kolosé. Tàgère wàibu ma Timotéo, wà pwi a cèikí béejè. [Á é naa bwàcu kàwà mwara.] Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é cábawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kée.] Á wâguwà, âna é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kée, na guwà pitère dèe, ba guwà tâa goo Kériso.

Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè. Cidòri nyuâawà!

Pwàra pwapwicîri kà Paulo

³ Bà nye ciburà pwapwicîri ba kàwà, â bà nye ciburà ipwaolè tà Pwiduée, wà Caa kà Pwi Ukai Iésu Kériso.

⁴ Bà bà tère é jèkutà goro é cèikí kàwà naa goo wà Kériso Iésu ma é pimeaari kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée.

* 1:1-2 Wâgo—Grec: *Wàibu*. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pâ, caapwi pwàranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.
1:3 Éféso 1.15,16

⁵ Â guwà wàrapwiri, ba guwà tapacîri goro cèikî è pâ *aupwényunyuaari na é pwabwàti ba kàwà naa *napwéretòotù wà Pwiduée. Â guwà jèe tàmogòori pwiri, na ia guwà mara tère è *Picémara Wádé, pwi popai na é ájupâra.

⁶ Ê Picémara Wádé, âna é tàgére bwiri, ma maina pâ, naa gòropuu diri. Â é tàgére tòotéri è wâro kà tèpa âboro na diri pâ ére, ma pame è pâ aupwényunyuaari naa goorà†. Â é jèe nye wàrapwiri naa jaawà, tapoo na pàara na guwà tapoo tère. Na pwi pàara-bà, âna guwà mara tàmogòori è ájupâra, goro è pimeaari imudi kà Pwiduée ba kâjè tèpa âboro.

⁷ Ba wà Êpafra, pwi béebà goro waké, na é mara pame tàwà i popai Bèepwiri. Ê pwi ênawéna na é dau pitère dà Kériso, â é waké ba kàwà‡.

⁸ Â é piwiâ tâbà mwara è pimeaari na é tòpò naa goowà è *Nyuâaê Pwicîri.

Bà pwapwicîri ba kàwà

⁹ Tapoo na tòotù na bà tère è jèkutâ goowà, â càbà caa nao goro pwapwicîri ba kàwà. Â bà ilari jii Pwiduée pâ, na é naa tàwà è autàmogòorimuru, na é naigé mee Nyuâaê Pwicîri kèe, ba na guwà tàmogòori bwàti è càbawâdé kèe.

¹⁰⁻¹¹ Â, naa wàrapwiri, â guwà o wârori è wâro na o pwamaina Pwi Ukai. Â o wâru pâ tûâ na wâdé na guwà o pwa, na o nama è ipwâdé. Â o dau pimaina too è pai tàmogòori kàwà wà Pwiduée, na é maina ma muugère. Â é pagòowà goro è pàtamee na dau maina, ba na guwà o tà mwù ma pidâpwicâriwà, ma ipwâdé, naa na diri pâ muru na o tèepaa mariwà.

¹² Â guwà o mwa ipwoalé tà Caa. Ba é naa tàwà è tàrù ma o tâa tàwà è mwato kàwà, gée goro è pâ wâdé kèe na é pwabwàti, ba kà tèpa âboro kèe, na rà wâro na pwéelaa.

¹³ Ba é upajè jii è pitûâ naa mwaciri kâra bàutê. Â é popajè pâ naa na Mwaciri kà Pwina naîê, na dau wânùmee tée.

¹⁴ Wà Pwina naîê, âna é ipanuâê còwà, ba na é tipijè jii è èpà, ba na é pame tâjè è pai pwanauri wàra è pâ èpà kâjè.

Kériso na é ájimuru jii diri pâ muru

¹⁵ Càcaa pâri ma jè còo Pwiduée.

Êco na wà Kériso, âna é pwi ànuu Pwiduée, na jè còoè.

Ba é pwacèwii wà Pwiduée,
naa na diri pai pwa wèe.

Ê Pwina naîê na é pábéaa kâra
diri pâ muru.

Ê piwéna jii diri pâ muru
na é tòpò wà Pwiduée§.

¹⁶ Cau tòpòrà diri gooé:

Diri pâ muru naa napwéretòotù
ma wâni gòropuu;

diri è pwina jè còo,

ma è pwina càjè caa còo;

diri pâ nyuâa, ma è pâ pàtâma;

diri pâ pitûâ, ma ukai,
ma mwaciri.

Wàe na tòpò diri pâ muru
ba kèe.

Ba pwina nùma Pwiduée goo,
âna wà Kériso na pacoo*.

¹⁷ Ê nye tâa, béaa kâra

diri è pâ muru.

Â é pwi pàara diri pâ muru;
é tòimirà ma caajurirà.

¹⁸ Ê pwi pûru è naiiè—

[ukai kâra] wâra pwapwicîri kèe.

1:5 Êféso 1.13; 1 Pétèru 1.4 † **1:6** 2e phrase—Grec: Ê tòpò pwèe. **1:7** Kolosé 4.12; Philémon 1.23 ‡ **1:7** Ba kàwà—é, Ba kòo naa jaawà. **1:9** Êféso 1.16,17 **1:10-11** Êféso 1.19, 3.16 **1:12** Êféso 1.11,18 **1:13** Luka 22.53; Êféso 2.2
1:14 Êféso 1.7 **1:15** Ioane 1.18; 2 Korénito 4.4 § **1:15** Grec: Ê ànuu Pwiduée na càjè caa còoè. Ê Pwina naîê, pwi apábéaa kâra diri pâ muru na jèe tòpòrà. * **1:16** Wàe na tòpò diri pâ muru...wà Kériso na pacoo—Grec: Tòpò diri gooé, ma ba kèe. **1:17** Ioane 1.1, 8.58 **1:18** Apostolo 26.23; Êféso 1.22–23; Auinapàpàri 1.5

Wàé na é nama é wâro†.
 Wàé pwi âboro, na é mara
 wâro còwâ géé na aubà
 ba na é tâdòiti jùrà diri.

¹⁹ À wâdé tà Pwiduée,
 na ipaiwàilu ma wà Pwina naîé
 naa na diri pâ ére‡.

²⁰ Géé goo wà Pwina naîé,
 âna é tòpò pinaanapô
 wà Pwiduée,
 naa nabibiu kée
 ma wà diri tèpa âboro,
 ma diri pâ muru,
 wâni gòropuu
 ma wânidò napwéretòtù.

É wàrapwiri goo é domii
 kà Kériso
 [na joro na ia é bà]
 naa goro satauro.

Nabwé!

É jèe pinaanapô ma wâguwà

²¹ [É pâ popai bèepwiri, âna ina] ba kàwà mwara, ba béaa, âna guwà pitàiti jii Pwiduée. Ia guwà tèpa èpàrié, â guwà cicaraé goro pâ auniimiri ma tûâ kàwà na èpà.

²² À nabàni, âna wà Pwiduée, âna é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé. Ba wà Pwina naîé, âna é pa naiiri âboro, â é bà [naa goro *satauro] ba na é popawà na ara Pwiduée, ma guwà pwicîri ma tâbawée na araé. À jèe nye ticé èpà goowà, cèna ée mwa pitèiwà goo.

²³ Wâdé na guwà tà cimwù naa na cèikí kàwà. À guwà cibwaa pâiti jii é Picémara Wâdé na guwà jèe tòpi, ba wàèpwiri é pàara cèikí kàwà. Géé goo pwiri, na guwà tapacîri na cèikí, diri pâ aupwényunyuaari kà Pwiduée. É pwi Picémara Wâdé bèepwiri, âna jèe picémara pitiri naa gòropuu. À wâgo Paulo, âna go pwi ênawéna kée.

Wakè kà Paulo ba kâra wâra pwapwicîri

²⁴ Napwa naa good, âna go ipwâdéé na go pwamaagé còo ba kàwà. Ba êkaa na go pa é nakake kòo, géé goro pâ maagé còo kà Kériso ba kâra é naiié, é wâra pwapwicîri kée.

²⁵ Ba wà Pwiduée, âna é cùruo, ba na go pwi ênawéna kâra diri é wâra pwapwicîri kée, ba na go inapàpari tàwà bwàti èdiri popai kée,

²⁶ popai goro é auniimiri kée na é pacoo, ba kâjè. Béaa, âna i pwi auniimiri kée bèepwiri, âna ia tàbinyiri. À tiagoro nabàni, âna nye ticé âboro na tâmogòori. À nabàni, âna ée jèe nye inapàpari tâjè, wâjè pwi Ba kée.

²⁷ Ba nùmee na jè tâmogòori pâ, dau maina ma pwényuâa awé é pwina é pwa ba kâjè. À muru na maina ba kâra diri na jèpapara âboro, â càcaa kà tèpa *Juif co. À wàéni é èreé: É wâro goojè wà Kériso! À géé goo kaa pwiri, â jè tâmogòori pâ, jè mwa tâa na é pai maina ma muugère kée[§].

²⁸ À wàèpwiri majoroé ma bà inapàpari wà Kériso târa diri pâ âboro. À bà patùrarà, ma pacâmurirà, goo diri é autâmogòorimuru na tâa goobà. Bà wàrapwiri, [ba na bà poparà pâ, naa goo Pwiduée] ba na rà cimwù ma tâbawée [naa na cèikí kàra] naa goo Kériso.

²⁹ Wàé kaa pwiri, na go wakè ba gòo, goro é pàtâma Kériso na dau maina, na é wakè good.

2

¹ Nùmoo na guwà tâmogòori pâ, go wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikí wà Laodicée, ma mwara tàpé na càra caa pâji ipitibà.

† **1:18** *Wàé na é nama é wâro*—Grec: *Wàé, âna é autapoo.* **1:19** Kolosé 2.9 ‡ **1:19** *Ipaiwàilu ma wà Pwina naîé...* Grec: *É tâa bamwara goo wà Pwina naîé.* **1:20** Éfésò 1.10, 2.16 **1:21** Roma 5.10; Éfésò 2.12 **1:22** Éfésò 2.14–16, 5.27 **1:25** Éfésò 3.2,7–8 **1:26** Roma 16.25–26; Éfésò 3.5,9 § **1:27** Grec: *Nùmee na rà tâmogòori é pwényuâa kâra é pwina càrii, ba kà tèpa Ba. Wàéni: Wà Kériso, âna é tâa goowà, â wàèpwiri é majoroé, ma guwà tapacîri é muugère.* **1:29** Éfésò 3.7,20; Filipi 4.13

² Ba nūmoo naa pagòwà diri, ma guwà o caapwi naa na pimeaari kàwà. Â guwà o cèikì ba mwù naa goo é pwina é pwa wà Pwiduée, géé goo na guwà tàmogòori bwàti é auniimiri kée ba kâjè, na ia tàbinyiri béaa. Â é ère pwi auniimiri kée bèepwiri, âna wà Kériso.

³ Wà Kériso, âna wàé é *aamwari kà Pwiduée, ba tâa gooé diri é autámogòorimuru ma é tàmanga kée na tàbinyiri, [â wàé co na é paari tâjè].

⁴ Go ina tàwà é pâ pwiibà, ba na ticé jè âboro cèna ipa-imwùruwà, goro é pâ pwàratùra na po nea.

⁵ Ba wiàna go jèe wàiti jiiwà, â go ciburà niimiriwà. Â go nye dau ipwàdée kaa, na go tère pâ wàdé wàro kàwà, â guwà pitòimiriwà, â é tà mwù é cèikì kàwà naa goo wà Kériso.

Tâa goo Kériso

⁶ Guwà jèe tòpi wà Kériso Iésu, ba na é Pwi Ukai kàwà. Â wàdé na guwà ciburà tâa gooé,

⁷ ba na guwà wàro géé gooé, [pwacèwii é upwàra] na wàawà, naa napuu na wàdé. Â guwà tà mwù na cèikì, na bà jèe pacámuriwà goo, [pwacèwii é wà, na bari] naa gòro é pàaé na mwù.

Â guwà ipwaoilé tà Pwiduée, géé na diri é pwàranùmawà.

⁸ Guwà cibwaa nama rà ipa-imwùruwà, wà pàra tàpé, goro pâ picòo na pwà. Ê popai kàra, âna [wàra muru na po dau] tàmanga, êco na nye piticèmuru naa goo. Ba nye auniimiri ma nyamanya kàra âboro co, na me géé goro é pâ duée gopaérenao*. Â càcaa popai me géé goo Kériso.

⁹ Wiàna é pa naiiri âboro wà Kériso, êco na ipaiwàilu ma wà Pwiduée Caa, naa na diri pàra ère†.

¹⁰ Â guwà jèe tòpi é wàro kàwà na tàbawée, géé goo na guwà tâa gooé. Wàé na tâa tée diri é tàru na pàtamee, naa goro diri pâ pitùâ, [ma duée] ma pàtama.

É jèe naa tàwà âji wàro

¹¹ Jèpwi mwara: Ùna guwà jèe medari Kériso, â [jèe pwacèwii na] pwa *kamaí tàwà. Càcaa é pai pwa kamaí naa na naiiri âboro, [â nye kamaí târa pwàranùmajè]. Ba wà Kériso na é tapàgà tâjii é pàtàmara pâ cábawàdé kàwà na èpà, na rà ciburà dàtiwà pâ, ma guwà pwa na èpà.

¹² Ba, na ia jèe *upwaaawà, âna pwacèwii na ipwàniiriwà, ma wà Kériso. Â guwà jèe wàro còwà géé na aubà ma wàé, ba guwà cèikì naa goro é pàtama Pwiduée na é nama é wàro còwà.

¹³ Ba béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà é *âji wàro] géé goro é pâ èpà kàwà. Â, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji tapàgà tâjii é pâ cábawàdé kàwà na èpà‡.

Nabàni, âna wà Pwiduée, âna é nama jè wàro naima ma wà Kériso. Â é cau pwanauri diri é pâ èpà kâjè.

¹⁴ Â é jèe càtùra é 'kéredi' kâjè—[pai ina wèe pâ, èdiri pâ muru èpà na jè pwa] na o mwa pitèjèe goo. Â é nama tiâu é pàtàmara é pâ pwiibà, ba jèe tanamiri naa goro i *satauro, na ia é bà wà Kériso.

¹⁵ Â géé goro é satauro, âna wà Pwiduée§, âna é piétò naa na paa kàra, ma pâ duée ma pitùâ na rà cicaraé. Â é jèe popa jiiàrì diri é pitùâ kàra ma pàtamarà. Â é piirà, â é dàtirà pâ, [naa na pai kamu kàra] na ara pâ âboro diri*.

Jè cibwaa ipacé naa goro naèà na pwà

¹⁶ Guwà cibwaa nama rà naa cè naèà tàwà wà tèpa âboro. Guwà cibwaa nama rà pitèiwà, goro é utimuru, ma é pwina guwà wàdo, é, géepà, [na càguwà caa papwicírì] é pâ tòotù [na rà ina pâ, pwicírì]—pwacèwii tòotù goro pai èbé parui, ma pwi jè tòotù naa na nadàpara pwapwicírì.

¹⁷ Èdiri pâ pwiibà, âna po ànuuru co é pwina o mwa tèepaa. Ê àjimuru, âna wà Kériso.

¹⁸ Ùu, guwà cibwaa nama rà pacoowà jii é ipwàdée kàwà, [goro é pâ naèà kàra]. Ba rà tacoo goojè pâ, wàdé na jè dau piaabòrijè, [naa na naiiri âboro, ba na jè paari é pidàpwicàari. Â rà ina mwara pâ, wàdé] na jè ipwamaina tèpa *angela. Wà tèpa âboro-bà, âna rà niimiri

2:3 1 Korénito 1.24,30 2:4 Roma 16.18 2:5 1 Korénito 5.3 2:7 Éféso 3.17 * 2:8 Na me géé goro é pâ duée... é, Auniimiri, goro é pai pwa goo é gòropuu ma napwéretòotù. 2:9 Ioane 1.14,16 † 2:9 Ipaìwàilu ma wà Pwiduée Caa...
 Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa bamwara goo wà Kériso. 2:10 Éféso 1.21-22 2:11 Roma 2.29 2:12 Roma 6.4 2:13 Éféso 2.1,4-5 ‡ 2:13 2e phrase—Grec: Â géé goo na càcaa pwa kamaí tàwà. 2:14 Éféso 2.14-16; 1 Pétèru 2.24 § 2:15 Pwiduée—é, Kériso. * 2:15 Wà tèpa Roma (tàpé na rà pitùâ kàra é gòropuu na pwi pàara-bà), âna rà mu popa diri tèpa coda na rà piétò jiiàrì goro paa, â rà paarirà na ara tèpa âboro diri naa na pai kamu kàra. Wàèpwi ucinà goo wà Kériso na é piétò awé jii diri tèpa duée ma pitùâ na rà cicaraé. 2:16 Roma 14.1-12 2:17 Hébéru 8.5

pâ, rà piwéna jijjè, géé goo [na rà tòpi é 'autâmogòdorimuru' géé na] âcôwâ. Êco na é auniimiri kâra, âna auniimiri kâra âboro co!

¹⁹ Tautàra na rà tâa goo Kériso, na é pwi [ukai kâra é wâra pwapwicîri kêe, pwacèwii é] pûru âboro [na é pitûâ kâra é naiié]. Ba wâ Kériso na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére géé goro naiié, ba na caapwi naiiri âboro†. Â é pa-ija é naiié, â wâ Pwiduée, âna é nama é maina too.

Tipiwâ jii pâ pitûâ na èpâ

²⁰ Wâguwâ, âna guwâ jèe bà ma Kériso, â é jèe tipiwâ jii é pâ pitûâ ma duée gopaérenao‡. Â wiàna wârapwiri, â gorodâ na guwâ nye ciburâ pâra wiàra pâ naèà [goro é pwapwicîri] na rà me géé goo é auniimiri kâra pâ âboro?

²¹ Ba rà ina pâ: «Guwâ cibwaa popa é pwini!» â «Guwâ cibwaa ija é pwi bèepwiri!» â «Guwâ cibwaa tu naa goo!»

²² Ê pâ naèà bèepwiri, âna târa pâ muru, na o tiâu na pâara na jè wakè goo. Munaa, naa na auniimiri kâ tèpa âboro,

²³ âna nye é naèà na po dau tàmanga. Ba rà niimiri pâ, wiàna jè pâra wiàra, â jè o wârori é wâro na wâdé tâ Pwiduée§. Pwa na rà pitûâri tâjè pâ, na jè pwamaina tèpa angela*, ma ipakrijè, ma pitòimiri bwàti é pâ naiijè goro cè pai pwa wèe cèna gòo. Bwa! Piticèmururu naa goo diri é pwiibâ! Ba [go jèe nye ina pâ] nye naèà me géé goo auniimiri kâra âboro co! Â nye ticè nii kâra, naa goro é pâ câbawâdé na èpâ†, na tâa na pwâranümajè, na rà cètùujè ma jè pwa na èpâ.

3

Wârori âmu wâro naa goo Kériso

¹ [Wâ Pwiduée, âna é nama] guwâ wâro còwâ géé na aubâ ma wâ Kériso. Â é tâa *napwéretòtù wâ Kériso, gòro étò kâ Pwiduée, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Êkaa na, wâdé na guwâ imudàra é pâ muru na wânidò napwéretòtù.

² Â guwâ naa nünümawâ naa goo pâ pwi bèepwiri, â càcaa naa goo pâ muru ni gòropuu.

³ Ba guwâ jèe bà*, pwacèwii Kériso. Â tâa tàwâ é wâro [na bwaa âmué] na é bwaa nye wéaari ba kàwâ wâ Pwiduée, pwacèwii pai wéaari kêe é wâro kâ Kériso. Â é wâro kàwâ bèepwiri, âna bwaa càcaa pâji èpâpaa bwàti†.

⁴ Ba é tâa goo wâ Kériso. Â, na ée mwa cipâpaa [naani gòropuu] â guwâ o mwa pitànaima ma wâé. Â guwâ o tâa na é pai maina ma muugère kêe.

Tètâjii pâ càrawâ na èpâ

⁵ Wâépwiri kaa majoroé ma guwâ nama tiâu é pâ aunünüma na èpâ, na bwaa tâa goowâ‡. Guwâ cibwaa niimiri còwâ pâ, guwâ ipuu imudi ma pâra pwi, â guwâ cibwaa pwa pâ muru na po miiri naiiwâ goo. Â guwâ tètâjii é pâ auniimiri na jè kamu goo. Guwâ cibwaa imudàra ma o wâru tâgâ é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibâ, âna é pwacèwii na guwâ ipwamaina é pâ duée imudi.

⁶ Â wâ Pwiduée, âna é putâmu goo tàpé na rà wârapwiri§, [â ée mwa pitèira ma naa wârimuru târa].

⁷ Béaa, âna guwâ wârapwiri, na guwâ wâro wiàra é pâ [câbawâdé kàwâ na] èpâ.

⁸ Â nabàni, âna go ina tàwâ pâ, na guwâ tètâjii é pâ pwiibâ! Guwâ tètâjii mwara é pwâra putâmu, ma é piokée. Guwâ cibwaa tubaèpâ tâ pâra tàpé. Guwâ cibwaa tanyirirâ, â guwâ cibwaa pwâ, ba na guwâ pitòtirâ. Guwâ cibwaa ina pâ pwâratùra na miiri, na càcaa pâri ma jè ina.

⁹ Â guwâ cibwaa pwâgâri [tèpa cèikî béewâ].

Guwâ jèe tòpwütù ârabwée tòri

[Diri é pwiibâ, âna pwacèwii cè ârabwée tòri, na] guwâ jèe tòpwütù. [Ba guwâ jèe nye naaco] é pai wâro kàwâ béaa, ma diri é pâ càrawâ na èpâ.

2:19 Éfésó 2.21, 4.16 † **2:19** 2e phrase—Grec: *Ba, géé gooe, na caajuri diri é naiié, goro pâ aupitòbàra ma otâpwe (jointsures et ligaments) na naa târa.* **2:20** Galatia 4.3,9; 1 Timotéo 4.3 ‡ **2:20** Duée gopaérenao—é, Pâ auniimiri kâra âboro gòropuu.

2:22 Mataio 15.9 § **2:23** 2e phrase—Grec: *Ê pai pwapwicîri na dau gòo.* * **2:23** Na jè pwamaina tèpa angela—é, Na jè pwamainâé {Pwiduée}. † **2:23** Nye ticè nii kâra... é, Râ nama pimaina too é pâ câbawâdé na èpâ. **3:1** Maréko 12.36,

16.19; Éfésó 1.20 **3:2** Mataio 6.33 * **3:3** *Guwâ jèe bà—Jèe nabwé é wâro béaa, wiàra é pâ câbawâdé na èpâ.* † **3:3** Grec: *Ba guwâ jèe bà, â é wâro kàwâ, âna pacârûri naa goo Kériso, na é wâgòo Pwiduée.* **3:5** Roma 6.6,11; Éfésó 4.19, 5.3-6

‡ **3:5** *Ê pâ aunünüma na èpâ... Grec: Ê pâ muru géé na gòropuu.* § **3:6** *Tâpé na rà wârapwiri—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Tâpé na rà cicaraé.* **3:8** Éfésó 4.25-29, 5.4 **3:9** Éfésó 4.22,25

¹⁰ Â guwà jèe coona [jè ârabwée] na bwaa âmué.

Wà Pwiduée, wà Pwina é tòpòwà, âna é ciburà wakè goowà, ba na guwà o ciburà ipwacèwiié, ma tâmogòorié bwàti.

¹¹ [Wâna é pwi wâro na bwaa âmué na é naa tàwà, âna] jèe nye ticé na pi-itè jii tèpa *Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif; tàpé na pwa *kamaí târa, ma wà tàpé na càcaa pwa kamaí târa. Jèe nye ticé tèpa pârame, ma tèpa kâpuno. Jèe nye ticé 'tèpa tâmanga', ma wà 'tèpa âboro biu*'. Jèe nye ticé *ênawéna kîri, ma tàpé na pwa tàrù kâra. Ê pwina é âjimuru, âna wà Kériso, â nye wàé co. Â é cau wâgoojé diri.

¹² Wà Pwiduée, âna é meaarìwà, â é pitòrigariwà, ba na guwà pwi Ba kèe na pwicîri. Â wàépwiri na wâdé na guwà tèpa pimeaari, â guwà tàpé na guwà ciburà pwa na wâdé tà tèpa âboro. Â wâdé na guwà moo, ma ipakîriwà ma pidàpwicâariwà.

¹³ Guwà tâa bwàti ma wà tèpa cèikì béewà. Â guwà pwanaurirà wiàna rà pwa cè muru na càcaa wâdé tàwà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe pwanauriwa!

¹⁴ Üu, é pwina é dau piâjimuru, âna nye pimeaari. Êkaa é utàpwe, na é dànaimarijè ma é piibamwùjè.

¹⁵ Wà Pwiduée, âna é todàwà, ba na guwà pwacèwii caapwi naiiri âboro, ba na tâa tàwà é pinaanapò na me gée jaa wà Kériso. Wâdé na guwà nama é pinaanapò kèe bèepwiri, âna é popa é pà pwâranümawà [ma auniimiri kàwà]. Â guwà ciburà pwaolè tée.

¹⁶ Wâdé na é wâro goowà é popai kà Kériso, bau diri pà aupwényunyuâari na é pame tàwà. Guwà ipacâmuriwà ma pipwa pupûra tàwà jècaa, goro diri é autâmogòorimuru [na é naa tàwà]. Guwà pwaolè tà Pwiduée gée na diri é pwâranümawà. Â guwà nyabiri tée pà *salamo, ma pà cantique, ma cè pà nyabi na é naa tàwà é Nyuââ Pwicîri.

¹⁷ Êdiri pà pwina guwà pwa ma ina, âna guwà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. Â, [naa na diri pà muru, âna] guwà pwaolè tà Pwiduée Caa, gée goro é pwina é pwa wà Kériso ba kàwà†.

Popai târa pwârawà na rà cèikì

¹⁸ Wâguwà co ipâé, âna guwà ipakîriwà na ara pà éwà jècaa. Ba nye wàrapwiri é napàra tò a cèikì naa goo wà Pwi Ukai.

¹⁹ Wâguwà tèpa paaò, âna guwà meaari pa wâdàwà jècaa [naa na tàbwàti]. Guwà cibwaa pwa kûu târa.

²⁰ Wâguwà tèpa èpo, âna guwà pitère dà du nyaa ma caa kàwà, naa goro diri pà muru. Ba wâdé tà Pwi Ukai é pwiibâ.

²¹ Wâguwà tèpa caa, âna guwà cibwaa ciburà ta-iluuri pà èpo kàwà. Ba péa guwà tà tanoorirà, â oratàra.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kâra

²²⁻²³ Wâguwà tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna guwà pitère dà bwàti tèpa pitûâ kàwà naani gòropuu, gée na âji pwâranümawà. Â guwà wakè bwàti, naa na pà pàara na rà wéaariwà na, é, naa tiàurà jaawà. Ba câguwà caa wakè, ba na é wâdéariwà wà pwi jè âboro co, â guwà wakè mwara ba kà Pwi Ukai—pwi a pitûâ kàwà, na guwà papwicîrié.

²⁴ Ba nye wàé kaa na guwà piênawéna kèe. Â guwà tâmogòori pà, ée mwa naa tàwà é pumara wakè kàwà, gée na pà wâdé na é wéaari ba kâra é Ba kèe.

²⁵ Â [guwà ipwacôoco, ba] wiàna càcaa wâdé é wakè kàwà, â guwà o tòpi é pumee na èpà. Ba câé caa ipwaké goro âboro wà Pwi Ukai, [ba nye pwa pumara é wakè na wâdé, bau é wakè na èpà].

4

¹ Wâguwà tèpa pitûâ, âna guwà piwéaari bwàti tàpé na rà tèpa *ênawéna kîri kàwà, naa na é pai pwa wèe na wâdé ma *tàrù. Ba guwà cibwaa ipwanauri pà, nye wâguwà mwara, âna pwa pwi a pitûâ kàwà, na é wânidò *napwéretòotù.

Bénabwé popai

² Guwà ciburà pwapwicîri. Â guwà ciburà tàcì, naa goro é pwâra pwapwicîri kàwà, â guwà pwaolè tà Pwiduée.

3:10 Êfésò 4.24 **3:11** Galatia 3.28 * **3:11** 'Tèpa âboro biu'—é, Tâpé na ticé tâmanga kâra. **3:12** 1 Péteru 2.9 **3:13** Êfésò 4.2,32 **3:14** Roma 13.8-10 **3:15** 1 Korénito 12.27; Êfésò 4.4; Filipi 4.7 **3:16** Êfésò 5.19 **3:17** 1 Korénito 10.31; Êfésò 5.20 † **3:17** Gée goro é pwina é pwa wà Kériso... é, Naa na nee Kériso. **3:18** Êfésò 5.22 **3:19** Êfésò 5.25
3:20 Êfésò 6.1 **3:21** Êfésò 6.4 **3:22-23** Êfésò 6.5-8 **3:25** Roma 2.11 **4:1** Êfésò 6.9 **4:2** Êfésò 6.18; Filipi 4.6

³ Á guwà pwapwicíri mwara ba kâbà, ba na ée mwa naa tâbà cè pai pwa wèe, ma ba picémara è popai kèe—popai goro è auniimiri kèe, na tàbinyiri béaa, [â na é pacoo nabà naa] goo Kériso. [Guwà pwapwicíri kôo mwara, ba] go tâa ni na karapuu goro pai picémara kôo è pwi popai-bà.

⁴ Á guwà ilari pâ, na o pâri ma go napéaati bwàti è pai pwa goo pwi popai-bà tà tèpa âboro. Ba wàépwi è wakè kôo.

⁵ Napwa naa goowà, âna wâdé na guwà wakèri bwàti è pwi pàara na guwà pitànaima ma tàpè na càra caa tèpa cèikí. Á guwà wârori è wâro na pitòimiri naa jaarà.

⁶ Guwà patùrarà bwàti, ba na o nùmarà na rà ciburà tèrewà*. Á wâdé na guwà tàmogòori tòpi bwàti târa diri pâ âboro, goro è pwina rà tawèeriwà goo.

Ipwabwàcu

⁷⁻⁹ Go cùru paé dariwà wà Tychique, pwi bére wakè kôo, ma wà Onésime, wà pwi âboro gée jaawà. Ru tupédu âji bééjè, ma tupédu ênawéna na ru dau pitère dà Pwi Ukai. Á ru mwa pwa jèkutà tàwà goobà, ma pagòowà.

¹⁰⁻¹¹ Rà naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko[†], pwi bòru wà Barnabas; ma wà Iésu[‡] na pi-ina mwara gooé pâ Justus; ma wà Aristarque, na bu pwa karapuu naima.

Wâru tèpa *Juif nabàni na rà jèe cèikí naa goo Kériso. Êco na wàco tàpèebà, gée goorà diri, na rà pitu tóo ma pagòo-o, naa na wakè târa è *Mwaciri kà Pwiduée.

Napwa naa goo wà Maréko, âna pwiri ée mwa tèepaa mariwà. Á wiàna wàrapwiri, â wâdé na guwà tòpié bwàti, pwacèwii pai ina kâbà tàwà béaa.

¹² É naa bwàcu kàwà mwara wà Épafras, pwi a me gée jaawà, na é pwi ênawéna kà Kériso Iésu. Ba é ipaa ba kàwà, naa na pâ pwàra pwapwicíri kèe. Á é ciburà ilari jii Pwiduée mwara pâ, na o mwù ma tâbawée è cèikí kàwà, â na guwà o tàmogòori è cábawádé kà Pwiduée, ma guwà pitère dèe.

¹³ É wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikí mwara naa du ville Laodicée ma Hiérapolis.

¹⁴ Ru naa bwàcu kàwà mwara wà Luka, pwi gòrobéjè na pwi dotée, ma wà Démas.

¹⁵ Guwà naa bwàcu kâbà tà diri tèpa cèikí bééjè wà Laodicée. Naa bwàcu tà Nimfa, ma wà tèpa cèikí na rà ipitiri na pwàrawà kèe.

¹⁶ Na guwà jèe pùra diri i tii bèeni naa jaawà, â guwà naa târa è wàra pwapwicíri wà Laodicée, ba na rà o pùra mwara. Á guwà pùra mwara è tii kôo, na rà o naa paé tàwà.

¹⁷ Guwà taniimiri tà Arkippe pâ, wâdé na é tubanabwé bwàti è wakè na é naa tée wà Pwi Ukai.

Ipiciji

¹⁸ Wâgo Paulo, âna go pa i bépwa tii, ba na go tubanabwé è tii bèeni. Á guwà cibwaa ipwaurio, na go tâa ni na karapuu!

Wâdé na é *pwényunyuaariwà wà Pwiduée goro è *pimeaaari imudi kèe!

Cidòri nyuâawà!

4:3 Roma 15.30; **Éfésó** 6.19 **4:5** **Éfésó** 5.15-16 **4:6** **Éfésó** 4.29; 1 Péturu 3.15 * **4:6** 1^r e phrase—Wà Paulo, âna é pwa ucina naa na grec, ba é ina pâ, è pai tura kâjè na wâdé, âna pwacèwii è utimuru na pwa còo na, â wâdé nùmee. **4:7-9** **Éfésó** 6.21 **4:7-9** **Éfésó** 6.22 **4:7-9** Philémon 1.10-12 **4:10-11** Apostolo 12.12, 13.13, 15.37-39 † **4:10-11** **Maréko**—Jè nee mwara *Ioane, é, Ioane-Maréko*. (Còo Apostolo 12.12.) Wà pwiibà, âna wàé pwi awii tii kà Maréko. Còo mwara 2 Timotéo 4.11; Philémon 1.24; 1 Péturu 5.13. ‡ **4:10-11** **Iésu**—Càcaa wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Wâru tèpa âboro na neerà *Iésu* naa jaa tèpa Juif, pwacèwii du neere âboro Bwàé ma Téa naa jaajè. **4:12** Kolosé 1.7; 2 Timotéo 4.10-11; Philémon 1.23-24 **4:17** Philémon 1.2 **4:18** 1 Korénito 16.21

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà tàpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Ru tãa jaaé wà Timotéo, ma Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 49 ma 52 naa na béarailu kâra pai pâra kà Paulo, na rà tãa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas. (Còo *Apostolo* 18.1 ma 18.5.)

É wii tâi?

Tãa é wãra pwapwicîri wã Tésalonika, ville naa napô Grèce, ére gée goo na province Macédoine na pâara na rà pitûa naawê wà tèpa *Roma. É picémara naawê é *Picémara Wâdé wà Paulo, naa na âracié nadàpara pwapwicîri, béaa kâra pai uru kée jii tàpé na rà cicaraé (*Apostolo* 17.1-10). Éco na wãru tàpé na rà cèikí gée goo popai kée, â é wii tii bèeni, pwiri caapwi naja gée na càùé, ba na é pagòo é cèikí kâra na bwaa àmué.

Cina é wii?

Ûna é tapoo é wãra pwapwicîri naa Tésalonika wà Paulo, â càcaa wâdé tà pâra tèpa *Juif é popai na é picémara, â rà pacòobée gée na ville. (Còo *Apostolo* 17.1-9.) É wii tà tèpa cèikí wé, ba na é pagòorà ma pacàmurirà.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwâdéé wà Paulo goo diri pâ muru na wâdé, naa na wãro kâra é wãra pwapwicîri. Â é pagòorà, ba na rà piétò jii pâ géaa ma tacai. Â é pacàmurirà goro é pai wãro kâra, na rà tapacîri é pai wãjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu. Ba wà pâra tàpé gée goorà, àna rà tapoo dumapié goro é pwina o tèepaa tà tèpa cèikí, na rà bà béaa kâra pai wãjué me còwâ kà Iésu. Â gée goo na ée mwa wãjué me còwâ wà Pwi Ukai, â wà pâra tàpé mwara, àna rà niimiri pâ wâdé na rà wãro imudi, ma rà pwa ciritàu.

Pai pitàgoo tii 1 Tésalonika

Ipwabwàcu (1.1)

Wãro na wâdé kà tàpé Tésalonika (1.2-10)

Waké kà Paulo naa Tésalonika (2.1-3.13)

Wãro na wâdé tà Pwiduée (4.1-12)

Pai wãjué còwâ kà Pwi Ukai (4.13-18)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.12-28)

Ipwabwàcu

¹ Wãgo* Paulo na pwa tii. Tàgére wàibà ma wà Silas†, ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wãguwà é wãra pwapwicîri wã Tésalonika, na guwà tãa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai *Kériso.

Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô. Cidòri nyuâawà!

Wãro na wâdé kà tàpé Tésalonika

²⁻³ Bà ciburà ipwaolé tà Pwiduée Caa, na bà pwapwicîri ba kàwà. Bà pwaolé tée goro diri pâ waké na guwà pwa, gée goro é cèikí ma pimeaari kàwà. Â bà ipwaolé mwara tée, goro pai cimwü kàwà, ba guwà pitapacîri goro cèikí, [é pai wãjué me còwâ kà] wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

⁴ Tèpa béébà naa goo Kériso, bà tâmogòori pâ, é meariwà wà Pwiduée, â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa àboro kée.

Guwà ipwacèwiibà

⁵ Na ia bà inapàpari tàwà é *Picémara Wâdé, â càbà caa po ina tàwà, goro pwâratùra co; â bà picémara tàwà goro é pàtàmara é *Nyuâaé Pwicîri, bau é cèikí pâ, é popai kàbà, àna àjupàra. Â guwà tâmogòori bwàti é pai wãro kàbà naa jaawà, ma pai pitu tàwà kàbà.

⁶ Â wãguwà, àna guwà pâra wiàra é pai wãro kàbà, ma é pai wãro kà Pwi Ukai. Ba guwà jèe

^{1:1} Apostolo 17.1-9 * ^{1:1} Wãgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwàranùmarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tãa jaaé. † ^{1:1} Silas—Nee, àna *Silvain* naa na latin ma *Silas* naa na grec. (Còo Apostolo 17.1.)

^{1:2-3} 1 Korénito 13.13; Kolosé 1.4-6

^{1:5} 1 Korénito 2.4-5

^{1:6} Apostolo 17.5-9

tòpi é popai, naa na pâ aré na maina. Êco na é Nyuâaê Pwicîri, âna é naa tàwà è ipwàdée na dau maina.

⁷ Â guwà pâ nau tèpa câmu, tà diri tèpa cèikî wâna du province Macédoine, ma Akaïe, ma na diri pâ ére mwara.

⁸ Ba é popai kâ Pwi Ukai, âna é pâra jiiwâ, â é aié, âna jèe tèreê pitiri wâ Macédoine ma wâ Akaïe, [pwacèwii é tikakara]. Â wâ diri tèpa âboro wê, âna rà tâmogòori pâ guwà cèikî naa goo Pwiduée.

Nye ticé popai na pâri ma bà ina tàwà.

⁹ Ba ûna rà pwa jèkutâ goobâ, â rà piwiâ mwara é pai tòpibâ kàwâ naa jaawâ. Â rà ina pâ, guwà jèe biiwâ dà Pwiduée. Â guwà naaco é pâ ânuru duée, ba na guwà pwamaina ma pitère dà i Pwiduée na é wâro ma âjupâra.

¹⁰ Â rà piwiâ pâ, guwà tapacîri goro cèikî, wâ Pwina naifé, Iésu Kériso, na ée mwa wâjué me còwâ géé *napwéretòotù. Ba é jèe wâro còwâ géé na aubâ, â é upajé géé na é wârimuru goro é pâ èpâ—wârimuru na ée mwa naa tà tèpa âboro wâ Pwiduée, naa na pwâra putâmu kèe.

2

Wakè kâ Paulo naa Tésalonika

¹ Tèpa cèikî béèò, guwà tâmogòori bwâti pâ, é pai tâa jaawâ kâbâ, âna càcaa picicémuru naa goo.

² Â guwà tâmogòori pâ, béaa kâra na bà caiwâ, âna bà tâa na ville Filipi. Â rà pwa-imudiri tâbâ, ma tânyiribâ naawê. Â wâjaawâ mwara, âna wâru tàpé na rà cicarabâ. Êco na wâ Pwiduée, âna é pagòobâ, ba na câbâ caa piwâ goro pai picémara tàwâ é *Picémara Wâdé.

³ Â na ia bà picémara é popai, â nye ticé auniimiri kâbâ na tâbinyiri. Â nye ticé âboro cèna bà pwâgârié ma pa-imwûrê.

⁴ Ba é nye cèikî naa goobâ wâ Pwiduée, na é naa tâbâ é Picémara Wâdé kèe. Â câbâ caa tûra, ba na rà wâdéaribâ wâ tèpa âboro; wâco wâ Pwiduée, na é còo é pâ auniimiri na tâbinyiri wâna pwâranûmabâ.

⁵ [Â ipaiwâ na ia bà wakè jaawâ.] Ba guwà nye tâmogòori pâ, câbâ caa ipwawâdé pwâratûra tàwâ. Â wâ Pwiduée na é *paâjupâra pâ, câbâ caa bu mwani.

⁶ Â câbâ caa mudâra na guwâ ipwamainabâ, é, na rà ipwamainabâ mwara wâ pâra tàpé.

⁷ Êco na, wiâna nûmabâ, â pwa tàrù kâbâ ma bà pitûâ kâwâ, géé goo na bà tèpa apostolo kâ Kériso, [ba wâé na é cûrubâ]. Â êco na, na ia bà tâa jaawâ, â bà po dau moo, pwacèwii tô jè ilâri na é còo bwâti é nari èpo kèe.

⁸⁻⁹ Tèpa béèò, guwà wânau târa pai ipwanauri é wakè kâbâ? Ba bà po dau meariwâ, â câbâ caa naa tàwâ co é Picémara Wâdé kâ Pwiduée, â bà naa tàwâ mwara é wâro kâbâ. Â, na pâara na ia bà picémara tàwâ é Popai, â bà wakè mwara naa ne ma pwaa, ba na bà wâro. Ba càcaa nûmabâ na bà tòpò tàwâ cè nakake.

Târù càrabâ naa jaawâ

¹⁰ Guwâ tâmogòori bwâti, â wâ Pwiduée mwara, pâ, é càrabâ naa jaawâ, tèpa cèikî, âna é *tàrù ma âjupâra. Â ticé na caa pitèibâ goo cèna bà pwa na èpâ.

¹¹ Â guwâ tâmogòori mwara pâ, ba kâwâ jècaa, âna bà ipwacèwii pwi caa kâra èpo na é meari tèpa naifé.

¹² Â bà pagòowâ, ma tacoo goowâ, ma pitûâ kâwâ pâ, guwâ wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée. Ba é todâwâ, ba na guwâ tò naa na Mwaciri kèe, ba na guwâ o tâa jaaé naa na pai maina ma muugère kèe.

Guwâ jèe tòpi bwâti Popai

¹³ Bà ciburâ pwaolé tà Pwiduée mwara, ba, na ia bà pame tàwâ é popai, â guwâ tère ma tòpi bwâti, pwacèwii popai na é me géé jaa Pwiduée, â càcaa me géé goobâ co, tèpa âboro. Â nye âjupâra, ba nye êkaa é Popai kâ Pwiduée, popai na é nye tà wakè goowâ.

¹⁴ Ûu, [ia guwâ tòpi bwâti. Êco na] géé na càuè, âna rà tubaèpâ tàwâ wâ tèpa jènerewâ. Â, na wârapwiri, â guwâ ipwacèwii tèpa cèikî béewâ* naa napò *Judée. Ba na ia rà tòpi é Popai, â pâra tèpa jènererâ juif, â rà tubaèpâ târa.

¹⁵ Ba nye wâ pâra tèpa *juif mwara, na ia rà potâmwara tèpa *péroféta biu, tiagoo Pwi Ukai Iésu. Â nabâni, âna rà tubaèpâ tâbâ mwara.

Dau càcaa wâdé tà Pwiduée wàilà, â rà cicara mwara diri pâ âborol

¹⁶ Wàibà, âna bà inapàpari pâ, é pa-udò diri tèpa âborol wà Pwiduée, [â é naa tàra é *âji wâro jaaé]. Éco na pwa na rà pacoobà wà tàpéebà, na bà pame é popai-bà tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â épwiri, âna pwi Bénabwé kâra é pâ èpà kâra na wâru. Â wà Pwiduée, âna ée jèe pitèira ma pwa wârimuru tàrà†.

Númee na é còora mwara

¹⁷⁻¹⁸ Tèpa béed naa goo Kériso, jè pitàiti na ji pàara bèeni‡. Éco na bà nye tà ciburà niimiriwà. Â bà dau ipwadàra, ba na bà caiwà còwà, ba dau wânùmabà tàwà. Â wâru pâ pàara na pwa na go pâra dariwà, wâgo Paulo, éco na é pacoobà wà *Caatana.

¹⁹⁻²⁰ Dau wâdé tâbà wâguwà, â bà ipwadée goowà. Â géee goowà, na bà tapacîri é tòotù na ée mwa wâjué me còwà na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wâguwà na guwà o pumara wakè kâbà, pwacèwii é bwe korona, na naa tà tàpé na rà piétò.

3

Bà cùru paé dariwà Timotéo

¹⁻² [Dau gòo tâbà é pai pitàiti kâjè ma wâguwà.] Â jèe càcaa pâri ma bà tà ciburà tapacîri ba gòiri. Â wàépwiri na bà pitèrebà, ba na bà cùru paé dariwà wà Timotéo, na bà bwaa tà tâa wâna ville Athènes. Wàé, âna pwi béebà goro wakè kà Pwiduée, goro picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Â bà niimiri pâ, dau wâdé wiàna é pagòo é cèiki kâwà,

³ ba na guwà cibwaa dumapié, na pàara na gére tubaèpà tàwà.

Ba jè cau tàmogòori bwàti pâ, o mwa tèepaa tâjè tèpa cèiki, pâ pàara na jè tâa na aré na. Â nye wà Pwiduée na é panuâ pâ, naa wàrapwiri.

⁴ Ba wàépwiri i pwi ia bà jèe tàmara ina tàwà, na ia bà tâa jaawà, âna, jè o mwa dau tâa na aré; â jèe wàéni nabà.

É inawà ba wâdé tâbà

⁵ Ûu, wàépwiri é majoroé, co tèpa béed, ma go panuâ paé wà Timotéo. Ba càcaa pâri ma go tà bàra tapacîri, â nùmoo na é còo pai pâra kâwà naa na é cèiki. Ba wâgotòo pâ, pwiri é jèe tacaiwà wà *Caatana, ma ténoori é wakè kâbà, naa goowà.

⁶ Â ni, âna é jèe wâjué me còwà, géee jaawà, â é piwiâ tâbà é jèkutà na wâdé, goro cèiki ma pimeari kâwà. Â é ina pâ, guwà po dau niimiriwà naa na ipwadée, â nùmawà na guwà còobà, pwacèwiibà.

⁷ Wàépwiri, co tèpa béed naa goo Kériso, guwà dau pagòobà goro é pai mwù wàra é cèiki kâwà, naa nabibiu kâra diri pâ aré ma tòina kâbà.

⁸ Ba bà piègòturu, na bà tère pâ, guwà gòo naa goo wà Pwi Ukai.

⁹ O wànau târa cè pai pwaolé tà Pwiduée goro é ipwadée kâbà géee goowà?

¹⁰ Â naa ne ma pwaà, âna bà ciburà pwapwicîri tée, géee na diri é pwàranùmabà, ba na jèe picòojè. Ba nùmabà na bà naa tàwà é pwina tiâu jii é cèiki kâwà, ba na o tábawée.

Pwàra pwapwicîri ba kâra

¹¹ Ûu, [wàépwiri é pwàra pwapwicîri kâbà, pâ] wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna ru tàpiri é naigé, ba na bà tèepaa mariwà.

¹² Â [bà pwapwicîri mwara pâ] naa wà Pwiduée, âna é nama pimaina pâ, é pimeari kâwà. Ma guwà pimeariwà còwà, â guwà meari pàra tàpé, pwacèwii pai meariwà kâbà.

¹³ [Bà ilari jiié pâ] na ée pagòowà, ba na guwà piaabòriwà na araé, â guwà cimwù. Â o ticé èpà kâwà na o pitòtiwà goo, na guwà coo ara Pwiduée Caa, na pwi tòotù na ée mwa tèepaa me còwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma wà diri tèpa âborol kée.

4

Wâro na wâdé tà Pwiduée

¹ Tèpa béed naa goo Kériso, bà tubanabwé [goro é auniimiri bèeni]: Bà jèe pacâmuriwà goo é pai wâro na wâdé tà Pwiduée, â guwà jèe wârori. Â nabàni, âna bà tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai Iésu, pâ, na guwà pwa cèna piwéna.

² Ba guwà nye tàmogòori é pâ aupitùari, na ia bà jèe naa tàwà, naa na nee.

³ Wà Pwiduée, âna nùmee na guwà wârori é wâro na wâdé tée, naa na diri pâ ére.

† **2:16** Dernière phrase—Grec: *Éco na o jèe tâa gòrà é pwàra putàmu.* ‡ **2:17-18** Ru pâra géee Tésalonika wà Paulo ma Silas, ba na ru upiri tàpé na rà cicararu. (Còo Apostolo 17.10.) **2:19-20** Filipi 2.15-16, 4.1; 2 Tésalonika 1.4 **3:1-2** Apostolo 17.15 **3:1-2** Apostolo 16.1-3 **3:3** 2 Timotéo 3.12 **3:6** Apostolo 18.5 **3:7** 2 Tésalonika 1.4 **3:11** 2 Tésalonika 2.16 **4:3** 1 Tésalonika 5.23; 1 Pétèru 1.16

Gà cibwaa ipuu mara pâ âboro imudi;

⁴ Gà piwéaari bwàti é naiigà*, ba na gà o pwicíri ma wâdé na ara Pwiduée;

⁵ Gà cibwaa nama dàtigà é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, na èpà, pwacéwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée;

⁶ Gà cibwaa ipwa tùà tà pwi a cèikì béégà, ma ipuu ma é wâdèe.

Wà Pwiduée, âna ée pwa wârimuru tà tàpé na rà wàrapwiri, wàra pai jèe ina kâbà tàwà.

⁷ Ba câé caa todàjè, ba na jè wâro imudi; â é todàjè, ba na jè wâro ba kèe.

⁸ Â wà pwina é tètâjii é popai bèepwiri, âna câé caa tètâjii aupitûâri kâra âboro, â é nye tètâjii wà Pwiduée, na é naa tàwà é Nyuââ Pwicíri kèe.

Nama pimaina too pimeaari kàwà

⁹ Napwa naa goo é pai pimeaari kàwà, âna, ticé muru na go ina tàwà naa goo. Ba guwà jèe nye tâmogòori, géé goo Pwiduée, é pai meaari tèpa béewà naa goo Kériso.

¹⁰ Â [bà tâmogòori pâ] guwà dau meaari ba maina tèpa cèikì wà Macédoine. Â bà ina tàwà pâ, wâdé na guwà dau pwa cèna piwéna.

¹¹ Guwà imudàra ma guwà piwâro na tàbwàti ma wà pàra tàpé. Â guwà cibwaa pwa ma âranûmawà é wâro kà pwi jèpwi. Â guwà wakè bwàti, wàra pai jèe ilari kâbà jiiwà.

¹² Â, na wàrapwiri, â wà tàpé na càra caa tèpa cèikì, âna rà o câbawâdé é pai wâro kàwà. Ba o câguwà caa tèpa ija wii pwârâwâ†.

Pai wâjué còwà kà Pwi Ukai

Rà mwa wâro còwà tèpa bà

¹³ Tèpa béèò naa goo Kériso, nûmabà na guwà tâmogòori é pwina tapacíri wà tèpa [cèikì na ia rà jèe] bà. Ba na, o câguwà caa pikíri, pwacéwii tàpé na càra caa tèpa cèikì.

¹⁴ Ba jè cèikì pâ, é bà wà Iésu, â é wâro còwà géé na aubâ. Êkaa na bà tâmogòori pâ, wiâna é bà wà pwi a cèikì naa gooé, â wà Pwiduée, âna é nama é wâro còwà‡ pwacéwii Iésu.

¹⁵ Ûu, wàèni é popai kà Pwi Ukai na bà ina tàwà: Na tòotù na ée mwa wâjué me còwà wà Pwi Ukai, âna wà tèpa âboro kèe na rà jèe bà, âna [rà o mwa wâro còwà géé na aubâ, â rà o pâmarîé. Â] o càra caa tapacíri wà tàpé na rà bwaa wâro. [Ba jè mwa capai pitànaima ma wâé.]

¹⁶ Na pwi tòotù-bà, âna jè o mwa tère cè pwâra uu cèna maina—pwârâtùra kà pwi ukai kà tèpa *angela, ma é airi tutu kà Pwiduée. Â wà Pwi Ukai, âna ée mwa tàbàtù boome géé napwéretòotù. Â wà tèpa cèikì naa gooé, na rà jèe bà, âna rà mara cimadò géé na aubâ.

¹⁷ Â géé na càué, â wàjè tàpé na jè bwaa wâro, âna o cau dàgòtùjè too, naima ma wàilà, too naa na pâ nee, dari wà Pwi Ukai, â o ipitijè ma wâé. Â jè o mwa pitànaima ma wà Pwi Ukai dàra gòiri awé.

¹⁸ Guwà ipagòowà, goro é popai bèepwiri!

5

O papòri tèpa âboro

¹ Cábà caa wii tàwà goro cè pàara ma cè tòotù, cèna ée mwa tèepaa wà Pwi Ukai.

² Ba guwà jèe nye tâmogòori bwàti pâ, ée wâjué me còwà, pwacéwii pwi a mura, na é me naa ne. [Ba o càra caa tapacié wà tèpa âboro.]

³ Ba rà o gére tà niimiri pâ, rà jèe wâro na é pinaanapò, ma o wâdé diri naa goorà. Êco na o papòrì pwi tòotù bèepwiri, pwacéwii é pai maagé kà tò ilàri na é pitàmari èpo; â o tubatiàurà. Â o jèe càcaa pâri ma rà uru.

⁴ Napwa naa goowà, tèpa cèikì béèò naa goo Kériso, âna câguwà caa tèpa wâro na bàutê. Â o câguwà caa pò goo é tòotù bèepwiri, na é tèepaa, pwacéwii pwi a mura.

⁵ Ba guwà tèpa âboro naa pwéelaa, â guwà tèpa wakè na pwaa. Â câjè caa tèpa tâa na bàutê.

Jè tà tàcì!

⁶ Êkaa na wâdé na jè tà tàcì, ma jè pitòimiri-jè! Jè cibwaa puu wàra pàra tàpé!

⁷ Ba é ne, âna kà tàpé na rà puu, ma wà tàpé na rà ipwirié.

⁸ [Go ina mwara pâ]: Wàjè, âna jè tèpa âboro na pwéelaa. Êpwiri na wâdé na jè piaabòrijè,

4:4 1 Korénito 6.13 * 4:4 Gà piwéaari bwàti é naiigà—é, Gà wéaari ma papwiciri tò wàdàgà. 4:7 1 Pétèru 1.15–16
 4:8 Luka 10.16; 2 Korénito 1.22 4:9 Ioane 13.34 4:11 Éfeso 4.28 † 4:12 2e phrase—é, Ba na ticé cè jè muru cèna tîdau jiiwà. 4:14 Roma 14.9; 1 Korénito 15.3–4,12 ‡ 4:14 É nama é wâro còwà—Grec: É popaé me. 4:15 1 Korénito 15.51–52 5:2 Mataio 24.42–43; 2 Pétèru 3.10; Auinapàpàri 3.3 5:3 Mataio 24.39; Luka 21.34–35 5:5 Roma 13.12
 5:8 Ésaie 59.17; Éfeso 6.14,17

ma coona [é árabwée târa paa. Jè popa] i cèikî ma i pimeaari, târa ma wéaari nawâajè. Â jè pa é cèikî kâjè goro é pai o pa-udòjè, ba na bwe, târa wéaari é pûrujè.

⁹ Ba cáé caa todàjè, ba na é pwa wárimuru tâjè, goro pwâra putâmu kée. Â é jèe nye pitòrigarijè, ba na é upajè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé] na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

¹⁰ Ba wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, ba na jè o wâro naima ma wàé, [wiàna jè jèe bà, é, wiàna jè bwaa wâro; â] wiàna jè tàgère puu, é, wiàna jè tà tàcí; na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwà na.

¹¹ Êkaa na, wâdé na guwà ciburà ipitu tàwà ma ipagòowà, pwacèwii na guwà nye tàgère pwa.

Bénabwé popai

¹² Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ilari jiiwà pâ, guwà tòimiri tèpa pitùâ kàwà naa goo Pwi Ukai, ba rà nye dau wakè ba gòo goowà, na rà pwa pupûra tàwà, ma pacâmuriwà.

¹³ Guwà papwicírìrà ma meaarìrà, géé goro diri pâ muru na rà pwa ba kàwà. Â [guwà pitu tàra, â] guwà tâa na pinaanapò ma wà tèpa béewà.

¹⁴ Guwà patùra wà tèpa pwa ciritàu*, â guwà pagòò tàpé na rà piwà [na rà wakè kà Pwiduée] â guwà pitu tà tàpé na ticè nii kàra. Â guwà pidàpwicàariwà naa goorà diri.

¹⁵ Guwà cibwaa pitòowàri tà tàpé na rà tubaèpà tàwà. Â guwà imudàra ma guwà ciburà ipwa tàwà é pwina wâdé. Â guwà wàrapwiri tà diri tèpa âborò.

¹⁶ Guwà ciburà ipwâdéé,

¹⁷ â guwà ciburà pwapwicíri.

¹⁸ Â guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée, wiàna wâdé, é wiàna èpà naa goowà. Wàé kaa pwiri é pwina nùmee na guwà pwa, wâguwà na guwà caapwi ma Kériso Iésu.

¹⁹ Guwà cibwaa pacoo é Nyuâaé Pwicíri na é wakè,

²⁰ â guwà cibwaa càbapiticemuru naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée.

²¹ Guwà pitèi ma naaitiri bwàti é pwina wâdé ma èpà. Â guwà cipa ba gòo é pwina wâdé,

²² â guwà pâitti jii è èpà.

Ipicijii

²³ Bà ilari jii Pwiduée, wà Pwina é naa è pinaanapò, pâ, na é nama guwà pwicíri, ma guwà wâro ba kée co. Ma é wéaari bamwara diri é wâro kàwà—é nyuâawà, ma pwâranümawà, ma auniimiri kàwà, ma naiiwà. Â, na tòotù na ée mwa wâjué me còwà na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna o nye ticè èpà goowà, na o mwa pitèiwà goo.

²⁴ Ba wà Pwiduée na ée jèe todàwà, âna é coo goo é auina kée, â ée mwa nye pacoo diri é pâ pwiibà.

²⁵ Â guwà pwapwicíri ba kâbà mwara, co tèpa béebà naa goo Kériso.

²⁶ Guwà pwabwâcu târa diri tèpa cèikî béejè, wàra pai pwa kâjè, tèpa cèikî naa goo Kériso.

²⁷ Â go ilari jiiwà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, guwà mwa pûra é tii bëeni tà diri tèpa cèikî.

²⁸ Wâdé na tâa jaawà é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

5:10 Roma 14.8-9; 1 Tésalonika 4.14 5:14 2 Tésalonika 3.6,11 * 5:14 Tèpa pwa ciritàu—é, Tàpé na càra caa pitòimirià.

5:15 Roma 12.17; 1 Pétrúru 3.9 5:16 Filipi 4.4 5:18 Êfésò 5.20 5:19 Êfésò 4.30 5:21 1 Ioane 4.1 5:23 2 Tésalonika 3.3 5:25 Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1

Béarailu kâra tii tà tàpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 49 ma 52, pàra parui géé na càuru pàbéaa kâra tii kée tà tàpé Tésalonika.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Tésalonika. Còo 1 Tésalonika Bétapoo popai.

Cina é wii?

Gée na càuru na é wii pàbéaa kâra tii tà tàpé Tésalonika, â é tère wà Paulo pâ, tàgére pimaina pâ é cèikî bau é pimeaari kâra (1.3). Â é ipwâdéé, â é wii, ba na é pagòora.

Â é wii mwara ba na é pacâmurirâ mwara goo é pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai Iésu, ma é wâro na wâdé na pàara na jè tapacié. Ba wâru tàpé géé goorâ, na càra caa tâmogòori bwàti é pupûra na pàbéaa kâra tii kée, â rà niimiri pâ, jèe tèepaa pâ bènabwé tòotù, géé goo na pimaina pâ pai tubaèpâ târa. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, pwiri é jèe wâjué còwâ wà Iésu (2.1-2). Â wà pàra tàpé, âna rà naaco wakè (3.6-13). Â é pò ma wii tii bèeni wà Paulo, ba na é patèrera ma pacoora.

Dà ère é tii bèeni?

É napéaati bwàti wà Paulo é pwina o tèepaa béaa kâra pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai, ba caé caa pâji tèepaa. Wâru tèpa âboro na rà o cicara Pwiduée. Â ée mwa cipàpaa wà pwi âboro na dau èpâ, na ina gooè pâ *A cicara* (2.3). Ée mwa too na tâa na é wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, ma inapàpâri pâ, wàè Pwiduée (2.4). Â ée mwa pwa pâ *câmu kâra pàtamee, na rà pò goo tèpa âboro, â o wâru tàpé na ée mwa ipa-imwûrurâ (2.9-10). Â ée mwa tubaèpâ tèpa âji âboro kâ Pwiduée.

Éco na é pagòojè wà Paulo, ba na jè cimwû naa na cèikî kâjè naa tubaèpâ tâjè. Jè cibwaa pò ma cèikî naa goo tàpé na rà pame jèkutâ na ité goro é pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai (2.1-3). Wâdé na jè tâa goro é popai kâ Pwiduée na jè tòpi (2.15). Jè cibwaa pwa ciritâu. Wâdé na jè wârori é wâro na pitòimiri ma wâdé tà Pwiduée tiagoro pwâadèrè (1.12).

Pai pitàgoo tii 2 Tésalonika

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri (1.1-12)

Béaa kâra pai wâjué me còwâ kâ Pwi Ukai (2.1-17)

Bénabwé popai ma ipicijii (2.13-3.18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo * Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibâ ma wà Silas ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwâ mwara.] Go wii tàwâ, wâguwâ é wâra pwapwicîri wâ Tésalonika, na guwâ tâa goo wâ Pwiduée Caa kâjè, ma Pwi Ukai Iésu *Kériso.

² Wâdé na tà tàwâ é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na mé géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawâ!

Ipwaolé kâ Paulo

³ Tèpa béebâ naa goo Kériso, bà ciburâ pwaolé tà Pwiduée ba kàwâ. Ba pimaina pâ é cèikî kàwâ, bau é pimeaari kàwâ jècaa ba kâ pàra tàpé.

⁴ Ékaa pwiri na bà ina târa pàra wâra pwapwicîri kâ Pwiduée, pâ, bà nye dau ipwâdéé kaa goowâ. Ba guwâ piwéaari ba mwû é cèikî kàwâ wâna pidâpwicâri naa na pâ aré ma tòina na wâru.

Ée mwa pitèi gòropuu wà Pwi Ukai

⁵⁻⁶ Wiàna guwâ tâa na aré, âna géé goo na [guwâ tèpa naîri *Mwaciri kâ Pwiduée. Â] é pwapwàtiwâ wâ Pwiduée, ba na o pâri ma guwâ o tò naa na Mwaciri kée. Â é paari pâ, é

* 1:1 Wâgo—Grec: *Wàibâ*. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranümarâ ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. 1:2 Roma 1.7 1:4 2 Korénito 7.4; 1 Tésalonika 2.19 1:5-6 Roma 12.19

*târù ma âjupâra, ba ée mwa pipaa dà wà tàpé na rà pipaa dàwà—[ée mwa pitèirà ma naa wârimuru târa] gée goro pai tubaèpà tàwà kàra.

⁷ Â ée mwa naa tâjé nao, wâguwà ma wàibà, na tòotù na ée mwa wâjué me còwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

Ba rà mwa boome gée *napwéretòotù bau tèpa *angela kée na dau pwa pàtamarà.

⁸ Â é pa é ânye na dau maina, ba na é pwa wârimuru tà tàpé na rà naa càurà naa goo Pwiduée, ma càra caa pitère dâra é *Picémara Wádé goo Pwi Ukai kâjé Iésu.

⁹ Wàéni wârimuru kâra: Ê pai tubatiàurà dâra gòiri awé. Ba ée mwa nama tiàurà jiié, ma tiàurà jii pai maina ma muugère kà Pwi Ukai ma pàtamee, dâra gòiri awé.

¹⁰ Ê pwi bèepwiri, âna o tèepaa na tòotù na ée mwa wâjué me còwà na. Â wà diri tèpa âboro na rà cèikì naa gooe, âna rà càdirié ma ipwamainae. Â wâguwà ma wàilà, ba guwà jèe cèikì naa gooe, na ia bà paâjupâraé tàwà.

Ê pwapwicîri ba kâra Paulo

¹¹ Êkaa pwiri na bà ciburà pwapwicîri tà Pwiduée kâjé pâ, na é pitu tàwà, ba na guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà [ma guwà wâro ba kée co]. Â bà ilari jiié pâ, na é pitu tàwà goro é pàtamee, ba na guwà tubanabwé diri pâ muru na wâdé na nûmawà na guwà pwa, gée goro é cèikì kàwà.

¹² Ûna wârapwiri, â o pwamainae nee Iésu, Pwi Ukai kâjé, gée goowà. Â wâguwà mwara, âna o ipwamainawà ma wâé, gée goro é pimeari imudi kà Pwiduée kâjé, ma Pwi Ukai Iésu Kériso.

2

Béaa kâra pai wâjué me còwà kà Pwi Ukai

¹ Tèpa cèikì béebà, [Nûmabà na bà pacâmuriwà] goro é pai o wâjué còwà kà Pwi Ukai kâjé Iésu Kériso, bau é pai o naanaimarijé kée, ba na jè tâa ma wâé.

² Guwà cibwaa nama gûmagù é pwâranûmawà, wiàna rà ina pàra tàpé pâ, é jèe wâjué còwà*, [ba jèkutâ na pwâ]. Â pwiri rà o ina pâ, nye é *Nyuâaé Pwicîri na é nye paari târa pwiri, wâna âcòwâ†, é, rà o ina pâ, wàibà na wii târa pwiri.

³ Bwa! Guwà cibwaa nama rà ipa-imwûruwà!

Êe mwa tèepaa me 'A cicara'

O càcaa pâji tèepaa i tòotù-bà, béaa kâra pai tèepaa kâra [pàra muru. Ba o mwa mara coo] é pàara, na rà o cicara Pwiduée tèpa âboro na rà dau wâru. Â ée mwa cipàpaa wà pwina ina gooe pâ A cicara‡. Â wà pwiibà, âna o mwa tubatiàue.

⁴ Êe mwa piècaari diri é pâ namuru na pwicîri, ma diri é pwina rà ipwamainae ma papwicîri wà tèpa âboro. Â ée mwa ipwamainae còwà, ma ina mwara pâ, é tâdòiti jii diri pâ muru. Ê mwa pâra na too, na tâa na é wâra pwapwicîri kà Pwiduée, ma inapàpâri pâ, wâé Pwiduée!

⁵ Go jèe nye ina tàwà diri pâ pwiibà, na pàara na ia go bwaa tâa jaawà. Ê, gona guwà ipwanauri pwiri?

⁶ Wà A cicara, âna o càcaa pâri ma é ipaarié, béaa kâra é tòotù kée. Ba pwa pwina é pacoové tiagoro pwi tòotù bèepwiri. Â guwà nye tâmogòori bwâti wà pwiibà§.

⁷ Âjupâra pâ, é jèe tàgère waké ni gòropuu, é pàtamee na é cicara Pwiduée. Êco na, tiagoro nabà, âna wàijé co tèpa naí Pwiduée na jè còoinaé. Â wiàna é càué còwà wà pwina é pacoové,

⁸ â wà A cicara, âna ée mwa cipàpaa. [Wàéni é pwina o tèepaa tée na pwâadèrèè]:

Êe mwa tèepaa

Pwi Ukai Iésu,

na pwényuâa kée.

Êe mwa nama é bà,

1:7 1 Tésalonika 3.13 1:8 Ésaie 66.15 1:9 Ésaie 2.10 1:10 Kolosé 3.4 1:11 Kolosé 1.9; 1 Tésalonika 1.2-3 * 2:2 Êjèe wâjué còwà—Grec: Ê jèe tèepaa i Tòotù kà Pwi Ukai. † 2:2 Ê Nyuâaé Pwicîri, na é nye paari târa pwiri, wâna âcòwâ—Grec: Géee goro é nyuâaé. Pai ina wèe pâ, vision, é, prophétie (popai naa na nee Pwiduée). 2:3 1 Timotéo 4.1; 1 Ioane 2.18, 4.3

‡ 2:3 Acicara—Pwi ukai kà tàpé na rà cicara Pwiduée, ma ègòjai pâ naèà kée. 2:4 Êzékèl 28.2; Daniel 11.36 § 2:6 Dernière phrase—Càcaa pwéelaa tâjé nabà é pwina é pacoó Acicara. Pwiri é naèà kâra mwaciri kà tèpa Roma, é, é Nyuâaé Pwicîri, é, waké kâra wâra pwapwicîri, é wà Mikaéla, wà pwi ukai kà tèpa angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire), ma Daniel 10.13,20-21. 2:8 Ésaie 11.4; Auinapàpâri 19.15

wiàna é upié goro pwêe.
 Ée mwa nama tiàué awé,
 goro pai tèepaa me,
 naa muugère kêe!

9 [Éco na, béaa kâra pwiibâ, âna] wà A cicara, âna ée mwa pwa pâ câmu na wâru, goro é pàtâma *Caatana—é pâ muru na rà o pò goo wà tèpa âboro, â o ipa-imwûrurà goo.

10 Â o wâru mwara pâ muru na èpâ, na ée mwa pwa, ba na é pwâgàri tèpa âboro. Wà tàpéebâ, âna o tiàurâ awé, ba tàutàra goo é âjupâra. Ba wiàna rà gére tòpi, â pwiri rà o udò, [â o tâa târa é *âji wâro].

11 Nye wà Pwiduée, na [é panuâ ma o wàrapwiri, ba] é panuâ é pwi pàtâmee-bà na èpâ, ma é ipa-imwûrurà. Â rà o cèikí naa goo é pwina pwâ.

12 Â ée mwa tèirâ ma naa wârimuru târa, géee goo na wâdé târa na rà pwa na èpâ, jii na rà cèikí naa goro é âjupâra.

Bénabwé popai

13 Tèpa cèikí béebâ, dau wânüma Pwi Ukai tàwâ, â wâdé na bà ciburâ pwaolé tée goowâ! Ba é jèe tàmara pitòrigariwâ napwiri*, ba na é pa-udòwâ [ma o tâa tàwâ é âji wâro]. Â é wàrapwiri goro é Nyuâaé Pwicírî kêe, na é nama guwâ tèpa âboro pwicírî kâ Pwiduée, â géee goro pai cèikí kâwâ naa goro é âjupâra.

14 Â é todâwâ, na ia bà picémara tàwâ é *Picémara Wâdé, ba na guwâ tâa na pai maina ma muugère kâ Pwi Ukai kâjê Iésu Kériso.

15 Êkaa na wàrapwiri, co tèpa béebâ, na wâdé na guwâ tà mwû [naa na cèikí kâwâ]. Â guwâ cimwû naa goo é popai na ia bà naa tàwâ, naa na pwâratùra, é, na bà wii tàwâ naa na pâ tii.

16 Wà Pwiduée Caa kâjê, âna dau wânümee tâjê. Â géee goro é *pimeaari imudi kêe, â é nye ciburâ pagòojê dàra gòiri. Â é jèe naa tâjê é cèikí na maina, na pàara na jè bwaa tapacírî diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjê. Â bà ilari jii ru ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso pâ,

17 na ru pagòowâ, ba na [o câguwâ caa piwâ na] guwâ ciburâ pwa ma ina é pwina wâdé!

3

Guwâ pwapwicírî ba kâbâ

1 Bà tubanabwé [é pâ auniimiri kâbâ bèepwiri] co tèpa béebâ naa goo Kériso, na bà ilari jiiwâ pâ, guwâ pwapwicírî ba kâbâ. Guwâ ilari jii Pwi Ukai pâ, na é ipâra pâ wâ i popai kêe, â na rà papwicírî é popai wà tèpa âboro, na diri pâ ère, pwacèwii na guwâ pwa.

2 Â guwâ ilari mwara, ba na é wéaaribâ jii tàpé na èpâ pwâranûmarâ. Ba wâru tàpé na rà cicara é popai kâjê.

3 Éco na wà Pwi Ukai, âna é tâa na pai tâa kêe, â ée mwa nama guwâ gòo, â ée mwa piwéaariwâ jii wà *Caatana, Pwi âboro èpâ.

4 Â é nye pagòobâ mwara wà Pwi Ukai, ba na bà tâmogòori pâ, guwâ tàgére pâra wiâra é pâ pitûâ kâbâ, â guwâ o wàrapwiri dàra gòiri.

5 Go pwapwicírî tà Pwi Ukai pâ, na é popa pwâranûmawâ naa na pimeaari kâ Pwiduée [na é wâgòro]. Â, na é nama pimaina too naa goowâ é pai pidâpwicâari, na me géee goo Kériso.

Waké ba gòo pwacèwiibâ!

6-7 Tèpa cèikí béebâ, bà pitûâri tàwâ, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwâ cibwaa tâa jaa wà tèpa cèikí na rà pwaora—wà tàpé na càra caa pâra wiâra é aupamogòori kâbâ, pâ, napârajê na jè waké bwâti. Â guwâ pwacèwiibâ. Ba câbâ caa tèpa pwaora naa jaawâ,

8 â câbâ caa po tâa, ba na guwâ mwa po géaa goobâ*. Bà nye waké ba gòo, naa ne ma pwaa, ba na câbâ caa nakake kâwâ.

9 Âjupâra pâ, pwa tàrû kâbâ, ma bà ilari jiiwâ pâ, na guwâ pitu tâbâ. Éco na nûmabâ na guwâ picòo géee goobâ.

10 Ba, na ia bà tâa jaawâ, âna bà naa tàwâ é popai bèeni, pâ: Wà pwina câé caa waké, âna wâdé na câé caa ija!

11 Bà wii tàwâ pwiri, ba bà tère pâ, pwa pàarawâ na rà pwa ciritàu, â tàutàra dàra waké! Â rà nye tà géaa ma tùra goo é wâro kâ pâra tàpé.

12 Â bà tacoo goorâ, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, na rà wârori é wâro na pitòimiri

2:9 Auinapàpári 13.11-13 2:13 Éfésò 1.4; 2 Tésalonika 1.3 * 2:13 Napwiri—é, Béaa kâra diri tèpa âboro. 3:4 2 Korénito 7.16; Galatia 5.10 3:6-7 Roma 16.17 3:6-7 Filipi 3.17 3:8 1 Tésalonika 2.9 * 3:8 1^T e phrase—Grec: Câbâ mu caa ija é poloa kâ pwi jépwí. 3:9 1 Korénito 9.4; 1 Tésalonika 1.6 3:11 1 Timotéo 5.13 3:12 1 Tésalonika 4.11

ma moo, â na rà wakè dâra cè uti kâra.

Pwa taaci pwina wâdé

¹³ Tèpa béebâ naa goo Kériso, â guwà cibwaa nama oratàwà goro pwa ê pwina wâdé.

¹⁴ Guwà còo bwàti tàpé na tàutàra na rà pitêre dâra ê pwina bà ina tàwà naa na tii bèeni. Â guwà cibwaa pagòorà naa goro ê pwina rà pwa[†]. Ba wâdé na rà kamu goo.

¹⁵ Êco na guwà cibwaa còorà pwacèwii na guwà pièpàriwà. Â guwà nye ciburà pwa pupûra tàra. Ba wâdé na wàrapwiri naa jaajè tèpa cèikî.

Ipicijii

¹⁶ Wà Pwi Ukai, âna é pwi a naa pinaanapô, â go ilari jiié pâ, na é ciburà naa tàwà ê pinaanapô, na diri pâ pai pwa wèe. Wâdé na é tâa jaawà diri!

¹⁷ Wâgo Paulo, na go popa i bépwa tii, ba na go tubanabwé i tii. Ba go nye wàrapwiri târa diri pâ tii kôo, ba [na paari pâ, nye âjupâra pâ] wâgo na go wii.

¹⁸ Wâdé na tâa jaawà diri ê *pimeaari imudi kâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

Pâbéaa kâra tii kâ Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, géé na càuru pai tapoo tâa kâ Paulo na karapuu wâ *Roma, na wii naa na *Apostolo* naporomee 28. Munaa mwa géé na càùé, na é mwa pâra pitiri pâra napô (pwiri tiagoo napô Espagne) ba na é picémara mwara ê *Picémara Wâdé. Pwiri é wii géé Macédoine é tii bèeni. Â géé na càùé, âna rà tâjùrué còwâ wâ tèpa Roma, â rà tètâmwereé naa napô kâra.

É wii tâi?

Tà Timotéo. Wà pwi caa kêe, âna pwi *Grec; â wâ nyaa kêe, âna tô Juive, tô a cèikî naa goo Iésu Kériso. Wà Paulo, âna é pâmari Timotéo, naa na béarailu kâra pai pâra kêe, na é tâa Lystre, na é naja 49. Â wâ Timotéo, âna é pâ nau pwi a *câmu jaaé (*Apostolo 16.1-3*). Géé na càùé, â wâ Paulo, âna é cùrué pâ, naa Tésalonika, ma Korénito (*1 Korénito 4.14-17*), ma naa Éfésó, ba na é wéaari é wâra pwawwicîri wê (*1 Timotéo 1.3*).

Cina é wii?

É tere wâ Paulo pâ, wâ pâra tàpé, âna rà tapoo pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru na pwâ, naa na pâ wâra pwawwicîri wâ Éfésó. Êkaa na é wii tà Timotéo, ba na ée mwa pwa pupûra tà tèpa cèikî, ma wâ tèpa pitûâ kâra.

Dâ ére é tii bèeni?

Wâéni é pâra pupûra, na é naa tà Timotéo, wâ Paulo, naa na é tii bèeni:

- Gà cimwû, naa na é pai pâra'gâ, wiâra é Tii Pwicîri.
- Gà wakè ba gòo, goro é Picémara Wâdé.
- Gà ina tà tèpa cèikî pâ, wâdé na rà ciburà pwawwicîri naima.
- Gà tòmîri é pâ wâra pwawwicîri.
- Gà pitòrigari cè tèpa wéaari wèe.

Pai pitâgòo tii 1 Timotéo

Ipwabwâcu (1.1-2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3-20)

Popai goro pai pwawwicîri (2.1-3.13)

Càrajè na jè pwawwicîri naima (2.8-15)

Tèpa pitûâ ma tèpa dikona (3.1-13)

Aupitûâri kâ Paulo tà Timotéo (3.14-4.16)

Càrajè naa na wâ kâ Pwiduée (3.14-16)

Câmu na ipa-imwûru (4.1-5)

Pwi a wakè bwâti ba kâ Kériso (4.6-11)

Ipwacòoco pai wâro'gâ (4.12-16)

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî (5.1-6.2)

Bénabwé popai ma ipicijii (6.2-21)

Ipwabwâcu

¹⁻² Wâgo Paulo na pwa tii tâgâ co Timotéo. Go pwi *apostolo kâ *Kériso Iésu, wâ pwi majoro é cèikî kâjè. Ba ru cùruo pâ, wàilu ma wâ Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, [ba na go picémara é popai kâ Kériso]. Gà pwi âji naiò naa na cèikî naa goo Kériso. Wâdé na tà tâgâ é *pimeeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kâru naa googâ. Cidòri nyuâagâ!

Gâ pwacòoco tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Ico pwi béèò, go taniimiri tâgâ i pwi ia go ina tâgâ, na ia go pâra jiigâ naa na province Macédoine. Ba go tacoo googâ pâ, na gà tà tâa na ville Éfésó, ba na gà pacoo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.

4 Rà nye ciburà tūra taaci, goro pà jèmaa na pwâ, ma pà jèkutâ gòri, goo pà nee tèpa jojoorojè*. Â gà ina tàra pà, na rà panuâ diri è pwiibâ. Ba èpwiri, âna tagòtù kaa è pitaèkâa. Â càcaa pitu târa è wakè kâ Pwidueé, pwi wakè na jè pwa naa na è cèikî†.

5 Go ina tâgâ pà, gà pwa pwiri, co Timotéo, ba na [gâ pacâmuri tèpa cèikî pà, na] rà pimeaarirà, géé na âji pwâranumarà. È pimeeari, âna me géé goro è pai pitère dâra kâjè, è *pwâratùra-nigée-goojè. Â è me géé goro mwara, è pai pâra kâjè, wiâra è cèikî kâjè, na âjupâra.

6 Êco na wâ tèpa âboro bèepwiri na rà tèpa pwâ‡, âna rà pàgâ jii è naigé bèepwiri na wâdé. Â rà jèe imwûru, ba rà tâa goro pà popai na ticé èreé.

7 Ba nûmarà na rà tèpa pacâmuri âboro goro è *Naèà kâ Moosé. Êco na càra caa tâmogòori bamwara, è pà pwina rà gére gò goro pacâmuri!

Naèà âna wâdé wiâna jè wârori

8 Jè nye tâmogòori pà, i Naèà âna nye wâdé, wiâna jè wârori bwàti.

9 Ba wâ Pwidueé, âna câé caa naa è Naèà, ba kâ tàpé na wâdé è wâro kâra. Â è naa i Naèà [tà Moosé] ba kâ tàpé na rà ciburà pwa na èpâ. Wâ tàpèebâ, âna tàutàra na rà pitère dâra, â rà ègòjai è pà pitùâ kée:

Rà naa càurâ tà Pwidueé, â tàutàra na rà pwamainâé;

Rà pitaureé goo è pà muru pwiçîri;

Rà tèpa pitètâmwara âboro, tiagoo na rà tètâmwara du nyaa ma caa kâra;

10 Rà tèpa toomura, ba rà ciâa jii wâdâra;

Rà ipuu imudi ma wâ pâra tàpé—tiagoo na wâ tèpa paa, âna rà pipuu còwâ;

Rà tèpa pwa âraicu goro âboro§;

Rà tèpa pwâ;

Rà pitòti pâra tàpé, ma *ipwataâboro pwâ, naa na wâra pitèimuru.

[È Naèà, âna naa, ba kâ tàpé na rà wârapwiri] ma wâ diri tàpé na rà pwa pà na jèpapara tûâ na èpâ. Wailâ na càra caa pitère dâra è ârapupûra na *târù, na ia jè tópi.

11 È pwi bèepwiri, âna è me géé goo è *Picémara Wâdé, na é naa tóo wâ Pwidueé, [ba na go wéaari ma inapàpari]. Dau maina ma muugère wâ Pwidueé! Wâdé na jè pwamainâé*!

Ipwaolé tà Kériso na é pa-udòjè

12 Go pwaolé tà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè. Ba é niimiri pà, pâriô ma é pûra naa good, ma naa tóo è wakè kée. Â è naa tóo è nii kée, ba na go wakè.

13 [Câé caa còo pà] béaa, âna go pwi a pitaureé gooé, ma pi-inaé ba èpâ*. Â ia go po dau tubaèpâ tée, [na go tubaèpâ tà tèpa âboro kée]. Êco na é meaarior, â è wâdéario, [â câé caa naa wârimuru tóo]. Ba é còo pà, go wârapwiri, géé goro è pai càcaa tâmogòori kôo. Ba ia câgo caa pàji cèikî naa gooé.

14 Po dau maina è pimeeari imudi kâ Pwi Ukai [Pwidueé] kâjè; pimeeari na é pièdò ba kôo. Â è pwa ma go cèikî, naa goo Kériso, â è pwa ma go meeari tèpa âboro kée, goro è pimeeari kâ Kériso Iésu.

15 Ba [jè mu ina pà]: «Wâ Kériso Iésu, âna é me naa gòropuu, ba na é pa-udò tàpé na rà pwa na èpâ, [ma naa târa è *âji wâro jaaé].» Â wâèpwiri è popai na âjupâra, na pâri ma jè cèikî naa goo.

Wâgo, âna nye wâgo kaa, pwina go nye dau pwa na èpâ kaa.

16 Êco na wâ Pwidueé, âna é meaarior, [â câé caa naa wârimuru tóo]. Â è wârapwiri, ba na é paari pà, è dau pidâpwicâarié wâ Iésu Kériso naa good. [Ba wiâna è wârapwiri naa good]—pwi âboro na go dau èpâ jii pâra tàpé—â o câmu, ba kâ pâra tèpa âboro. Â rà o cèikî naa gooé, ma tópi jiié è *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé.

17 Pwamaina ma picagòtù Pwidueé! Wâé na é Pwi Ukai na muugère; wâ Pwina ticé pwâadèrèe; wâ Pwina câjè caa còoé; wâ Pwina è caapwi co! Pwamainâé dâra gòiri awé! Wâdé na wâra! Amen!

Gâ tà cimwû naa na cèikî

1:4 1 Timotéo 4.7; Tito 1.14 * 1:4 1^r e phrase—Còo note goo Tito 3.9. † 1:4 Wakè na jè pwa naa na è cèikî—é, È wakè kée, âna pai udò kâ tèpa âboro. Â jè tâmogòorie goro co è cèikî. ‡ 1:6 Wâ tèpa âboro bèepwiri, na rà tèpa pwâ—Grec: Wâ pâra tàpé.

1:8 Roma 7.12,16 § 1:10 Tèpa pwa âraicu goro âboro—Trafiqants d'esclaves. Rà tâjûru pà âboro, ma icurirà ba na rà tèpa ênawéna kîri kâ pâra tàpé. * 1:11 Wâdé na jè pwamainâé—é, È naa tâjè pinaanapò ma ipwâdéé. 1:12 Apostolo 9.15;

1 Korénitò 15.9-10; Galatia 1.15-16 1:13 Apostolo 8.3, 9.1-5 † 1:13 Pi-inaé ba èpâ—Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pà: Pinabaèpâé. 1:15 Luka 19.10

¹⁸ Ê pwina go ina tâgà, co Timotéo, pwina naiô, âna pitatée bau i pwi ia rà ina naa googà wà tèpa *péroféta, [na ia rà pame é popai kà Pwiduée]. Ê pwiibà, âna o naa cè nii'gà, ba na gà o pipaa, [târa pwamuru é Picémara Wâdé].

¹⁹ Wâdé na gà cimwü naa na cèikî'gà [naa goo Kériso]. Â gà ipwacôoco, â gà wâro bwàti, wiâra é *pwâratûra-nigée-googà.

Ba wà pàra tàpé, âna tàutàra na rà pitère dàra é pwâratûra-nigée-goorà. Â rà jèe tubatiâu é cèikî kàra.

²⁰ Ru wâjaara, wà Himéné ma wà Alexandre. Go jèe panuâru tà *Caatana[‡], ba naa wàrapwiri, â ru mwa bàra tâmogòori pâ, ru cibwaa ina pâ, ru tûra naa na nee Pwiduée.

2

Popai goro pai pwapwicîri

¹ Gée goo kaa diri pwiri, â go cau tacoo goowà [ma diri é wâra pwapwicîri] pâ, na guwà pwapwicîri tà Pwiduée, ba kà [tèpa cèikî béewà, ma wà] diri tèpa âboro, [gée na âji pwâranûma]. Guwà ilari jiié pâ, na é pwa pâ muru na wâdé ba kàra; â guwà pwaolé tée goo. Wâépwiri é pwina dau âjimuru.

² Guwà pwapwicîri, ba kà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa âboro imaina, ma diri tàpé na rà pipopa é napô kâjè. Â, naa wàrapwiri, â jè wârôri é wâro, na moo ma awé. Â jè o papwicîri Pwiduée, â jè o pâra bwàti, naa na diri pâ ére.

³ Wâé kaa pwiri [é pwâra pwapwicîri] na wâdé na jè pwa, êna é ipwâdéé goo wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè.

⁴ Ba nûmee na rà cau udò diri tèpa âboro, [ma tâa târa é *âji wâro jaaé]. Â wâdé tée na rà cau tòpi ma tâmogòori é âjupâra [goo Iésu].

⁵ Ba nye caapwi co, wà Pwiduée [kà diri tèpa âboro]. Â é nye caapwi co wà pwi a-ipa popai nabibiü kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduée—âna wà Kériso Iésu. Ba é jèe pa é naiiri âboro, pwacèwiijè,

⁶ â é panuâ é wâro kée, ba na o tipi diri é pâ âboro [jii é èpà, ma é pwâra bà]. Wâépwiri na é jèe paari wà Pwiduée, na tòotù na é jèe tâmara tòpò, [pâ, nûmee na rà udò, wà diri tèpa âboro].

⁷ Â gée goo kaa pwiri, na é cùruo, ba na go pwi *apostolo kée, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. É panuâô pâ, ba na go pwa pupûra târa, ma pacâmurà goro é popai na âjupâra [goo Iésu] na jè cèikî naa gooe. Na go ina pwiri, â go nye âjupâra, â câgo caa pwâ!

Càrajè na jè pwapwicîri naima

⁸ Wâépwiri é aupitûâri kôo: Na diri pâ pàara, na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, âna wâdé na guwà pwapwicîri tée. Â guwà naaco é piputâmu, ma é pâ pitòocia. Na guwà pagòtù too iwà dà Pwiduée, â wâdé na guwà pwa, naa na pwâranûma na pwéelaa na araé.

⁹ Â go pitûâri tà pa ilàri* pâ: [Na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, â] wâdé na pitòimiri é pai pwa ârabwée kàwà, ma pai pwa wée pûruwà. Guwà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wée, â guwà cibwaa po dau tòpò mwani miï ma perle.

¹⁰ Ba é âji pwényuâa kà tô a cèikî, âna paari goro pâ wakè kée, na wâdé.

¹¹⁻¹² Â, na pàara na gère pwa pupûra na, âna wâdé na wà pa ilàri, âna rà tâmaari naa na ipakîri ma tânana[†]. Â câgo caa naa tàrù târa, ma rà pacâmuri tèpa paaò, ma pitûâ jairà ma pwa kûu târa naa na pwina rà pwa[‡].

¹³ Ba wà Pwiduée, âna é tòpò béaa wà pwi paaò, wà *Adamu; â gée na càùé, â é mwa tòpò wà tò ilàri, wà Éva.

¹⁴ Â càcaa wà Adamu, na ia é piwâmié [i Dòèa, *Caatana]. Â wà tò ilàri, na ia piwâmié, â câé caa pitère dàra é naèà kà Pwiduée.

¹⁵ Êco na pa-udòrà, naa na pai pitâmari èpo kàra[§], wiâna rà tà wâro, naa na cèikî, ma pimeari, ma ipapwicî, ma ipakîri.

1:20 1 Korénito 5.5; 2 Timotéo 4.14-15 [‡] **1:20** Go jèe panuâru tà Caatana—Munaa é pacòobéru wà Paulo gée na é wâra pwapwicîri, tapacîri é pàara na rà pitòotéri é wâro kàra. **2:6** Roma 3.29-30; Galatia 1.4 **2:7** Apostolo 9.15; Galatia 2.7-8; 2 Timotéo 1.11 **2:9** 1 Péteru 3.3-5 ^{*} **2:9** Pa ilàri—Pai ina kà tèpa ijiao, bépitòimiri pa ilàri. Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ: *Tèpa ilàri*. **2:10** 1 Timotéo 5.10 **2:11-12** 1 Korénito 14.34 [†] **2:11-12** Tânanana—Munaa na pàara kà Paulo, âna wâru pa ilàri na rà niimiri pâ, pwa tàrù kàra ma rà tûra imudi naa na wâra pwapwicîri. Â nûmee na é paaò é pai pwa bèepwiri. Êkaa na é papwicîri jiiirà na rà tûra, naa na pâ wâra pwapwicîri na é pwi apitûâ naa na. [‡] **2:11-12** Ma pitûâ jairà...naa na pwina rà pwa—É, Â rà cibwaa tapagà popai na é tûra wà pwi paaò. **2:13** Genèse 2.7,21-22; 1 Korénito 11.8-9

2:14 2 Korénito 11.3; Galatia 3.1-6 [§] **2:15** Naa na pai pitâmari èpo kàra—É, Wiâna rà tòpi bwàti é wakè kàra, na rà ipièrù goo pâ èpo kàra; é, gée goro pai pitèpa i Pwi èpo {Iésu}.

3

Popai tà tèpa pitûâ naa na cèikî

¹ Wâéni é jè pwâratûra [na jè mu ina, pâ]: «Wà pwina nûmee na é pwi caa kà tèpa pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna wâdé, ba pwi wakè na âjimuru.» Nye popai na âjupâra.

²⁻³ Â wà pwi âboro bèepwiri, âna wâdé na, é wâro kêe, âna pitôimiri [na ara tèpa âboro diri]. Â wâdé na ticè na pitôtîé goo. [Wâéni pâ pwina pâri ma ina naa gooé]:

É tâa bwàti goo tô wâdèe *;
Câé caa pwi a wâdo ma dau ija;
Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a tòocia;
Câé caa pwi a wâdé tée mwani.
É pwi a piaabôrié;
É pwi a tûra ba moo;
É pwi a tîpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa marié;
É tâmogòori ma é pacâmuri tèpa cèikî;
⁴ Â é pwi a pitôimiri bwàti é pwârawâ kêe, ba na rà pitêre dèe pâ èpo kèe naa na ipakîri.

⁵ Ba wiâna câé caa tâmogòori popa é pwârawâ kêe, â é wânau târa, cè pai popa kêe, é wâra pwapwicîri kà Pwiduée?

⁶ Wà pwi a pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna càcaa wâdé na é bwaa pwi a tapoo a cèikî. Ba é péa tà pwamainâé, â péa é tà ipa-imwûrué wâ *Caatana, wà Pwi âboro èpâ[†].

⁷ Â jèpwi mwara: Wâdé na wâro kêe, âna wâdé tà tàpé na càra caa tèpa cèikî. Ba na, o nye ticè âboro, cèna pi-inâé ba èpâ. Â o câé caa tûu, naa na é jé, na é pwabwàti ba kêe, wà Pwi âboro èpâ.

Tèpa dikona

⁸ Ipaìwà naa goo wà tèpa dikona[‡]. Ba wâdé na rà tèpa âboro na rà wàrani:

Rà tèpa pitôimirà;
Rà tèpa âboro *tarù, na càcaa wâru ûmemeerà;
Càra caa tèpa ipwirié;
Càra caa tèpa ciburà bu mwani.

⁹ Â wâdé na rà pâra wiâra é cèikî na jè pacâmurirâ goo. Ba nye pwi âjupâra na é jèe paari tâjè [wà Pwiduée]. Â wâdé na rà pitêre dâra bwàti é *pwâratûra-nigèe-goorâ.

¹⁰ Béaa kâra na jè pitôrigari pwi jè âboro, ba na é pwi dikona, âna wâdé na jè jèe mara còo bwàti é wakè kêe, ba na o ticè cèna pâri ma o pitôtîé goo.

¹¹ Napwa naa goo wà pa wâdâra dikona[§], âna wâdé na rà wàrani:

Rà pitôimirà;
Càra caa picocoo;
Càra caa ija ma wâdo imudi;
Rà tarù, ma âjupâra, naa na diri pâ ére.

¹² Wà tèpa dikona, âna wâdé na rà papwicîri pa wâdâra * . Â wâdé na rà pitôimiri bwàti é èpo kâra, ma é pwârawâ kâra.

¹³ Â wiâna rà pwa bwàti é wakè kâra, âna jè o pipapwicîrirâ. Â rà o cimwû, naa na cèikî kâra[†], naa goo wà Kériso Iésu.

Aupitûâri kà Paulo tà Timotéo

¹⁴ Nûmoo na go jèe tàpo paé marigâ. Êco na go jèe tâmara wii tâgâ pwiri,

¹⁵ ba péa go tà ipwâ. Ba wâdé tîo na gà tâmogòori, cè càrajè na wâdé, naa na é wâao kà Pwiduée. É wâao bèepwiri, âna êkaa é wâra pwapwicîri kà Pwiduée, na é wâro. Â é wâra

3:1 Apostolo 20.28 3:2-3 Tito 1.6-9 * 3:2-3 É tâa bwàti goo tô wâdèe—Grec: Nye caapwi co wâdèe. † 3:6 Â péa é tà ipa-imwûrué wà Caatana... é, Â é péa pâra nau tîpi wârimuru kèe, pwacèwii Caatana, wà Pwi âboro èpâ. 3:7 2 Korénito 8.21 ‡ 3:8 Dikona—Naa na grec, é popai bèeni, âna pai ina wèe pâ: Pwi éनावéna. Naa na pâbéaa kâra wâra pwapwicîri, âna wà tèpa dikona, âna rà tàpé na rà pitu tà tèpa pitûâ. § 3:11 Tito 2.3 § 3:11 Pa wâdâra dikona—é, Pa ilâri na rà dikona.

* 3:12 Rà papwicîri pa wâdâra—Grec: Pwa caapwi piéa. † 3:13 Naa na cèikî kâra—é, Na rà inapâri é cèikî kâra.

pwapwicîri, âna é cipa ma ipwamuru ê âji ârapupûra [goo wà Kériso]. Ba é pwacèwii pwi a cipa wàra i wâ[‡].

É dau pwényuâa Kériso!

¹⁶ Gà còo, nye dau maina ma pwényuâa kaa, ê cèikí na é wâgoojè! Ba:

É pa naiiri âboro
wà Iésu Kériso.
É *paâjupâraê
ê Nyuâaê Pwicîri.
Rà còoê pâ *angela.
Jè inapâparié
târa pâ Ba.
Cèikí naa gooé
pitiri gòropuu.
Dàgòtùé
naa *napwéretòtù,
naa na muugère
kà Pwiduée Caa.

4

O mwa ipa-imwûru pâra tâpé

¹ Ê *Nyuâaê Pwicîri, âna é inapâpari pâ, rà o panuâ é âji cèikí wà pâra tèpa âboro, nabàni, naa na pâ Bénabwé tòotù. Â rà o pâra wiâra é pâ autâmogòori na imwûru, na me géé goo ê pâ duée.

² Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa pwâ, ba jèe tubatiâu é *pwâratûra-nigée-goorà, géé goo pai càcaa mu pitère dèe kàra*.

³ Wà tâpéebà, âna rà tûâri [tà tèpa cèikí] pâ, na rà cibwaa piéa, ma rà cibwaa ija é pâ pâra utimuru. Êco na é pâ utimuru bèepwiri, âna muru na é tòpò wà Pwiduée, ba na jè ija.

Â wâjè tèpa cèikí naa goo Kériso na jè tâmogòori é âjupâra, âna wâdé na jè ija, ma pwaolé tà Pwiduée goo.

⁴ Ûu, diri é pâ muru, na é pwa wà Pwiduée, âna nye wâdé! Â nye ticè na jè o papwicîri! Â jè nye tòpi diri [naa na ipwâdé] â jè ipwaolé tà Pwiduée.

⁵ Ba é pâ muru bèepwiri, âna pâ nau muru na wâdé tà Pwiduée, géé goro é popai kêe† ma é pwâra pwaolé tée.

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso

⁶ Wâdé na gà ciburà picòo é pâ muru bèepwiri, tà tèpa cèikí béégà. Â, naa wàrapwiri, â gà o pwi âji éna wèna kà Kériso Iésu. Â gà ciburà tòpi [naa na pwâranumagà] é ârapupûra na âjupâra, goro é cèikí kâjè [naa goo Iésu]. Ba gà jèe nye pâra wiâra, â wâdé mwara na o pwacèwii utimuru'gà, na diri pâ tòotù.

⁷ Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèmaa na pwâ, ba ticèmuru naa goo, tà pwi âboro na é papwicîri Pwiduée. Wâdé na gà wakè taaci ba gòo, ba na gà pwi a pitòimiri, ma pwi a papwicîri Pwiduée.

⁸ Ba [jè mu ina pâ]: «Ê wakè târa ma pwabwàti é naiijè, âna muru na tâpo wâdé. Êco na é muru na dau wâdé awé, âna é wakè goo é wâro kâjè, ba na o wâdé tà Pwiduée. Géé goo kaa pwiri, na jè tòpi é *âji wâro tapoo nabà, ma dàra gòiri.»

⁹ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, â wâdé na rà tòpi diri é pâ âboro.

¹⁰ Géé goo kaa pwiri, â jè wakè ba gòo. Ba jè jèe cèikí naa goo Pwiduée na é wâro, [â na é naa wâro]. Ba wâé na é *pwi a pa-udò diri tèpa âboro; âjupâra, tà tâpé na rà cèikí naa gooé.

¹¹ Â wâé kaa pwiri, é majoroé ma gà nye tà ciburà pacâmurirà goo.

Ipwacòoco pai wâro'gà

‡ 3:15 Pwi acipa wàra i wâ—Pwi ò kàra wâao naa jaajè na Kalédoni. Popai ni goo é wâra pwapwicîri, êco na, na pâra tii, âna popai mwara goo wà Kériso. (Còo 1 Korénito 3.11; 1 Pétèru 2.4-8.) 3:16 Ioane 1.14; 2 Pétèru 3.3; 1 Ioane 2.18 * 4:2 Grec: Ê pwâratûra-nigée-goorà, âna jèe cîri goro paò mii (marqués au fer rouge dans leur conscience). Napwiri, âna wà tèpa pwa karapuu na pwa na rà uru, âna tódâpa é jè ére géé goo naporawéerà, goro paò mii, ba na câmu kàra épà kàra. 4:3 Genèse 9.3; Roma 14.6; 1 Korénito 10.30-31 † 4:5 Ê popai kêe—Pwiri Genèse naporomee 1, na é ina wà Pwiduée pâ, diri pâ muru, âna wâdé tée. 4:7 1 Timotéo 1.4 4:10 1 Timotéo 2.3-4

¹² Wádé na gà paari é càra âboro na wádé tà tèpa cèikí, naa na é pwáratùra'gà, ma é tûâ'gà, ma é pimeaari'gà, ma é cèikí'gà, ma é pai pitòimiri'gà. Â, naa wàrapwiri, â o ticé pai pwa wée, tà pwi jè âboro, ma é piècaarigà géé goro na gà bwaa pwi dopwa.

¹³ Na gà bwaa tapacîri é pai tèepaa kôo, â wádé na gà po tâa coo, goo pûra *Tii Pwicîri [tà tèpa pwapwicîri]‡. Â gà pagòorà taaci, ma pacâmurirà taaci.

¹⁴ Gà cibwaa ipwanauri é âraimeai na é naa tâgà é Nyuââ Pwicîri, na ia rà tòpò ìrà naa gògà wà tèpa pitûâ§, â na ia rà pame é popai naa googà naa na nee Pwiduée.

¹⁵ Â wádé na gà po tâa coo, goo pâ wakè, na ia go jèe ina tâgà. Â gà ipanuâgà bwàti târa é wakè bèepwiri, ba na rà o còo wà tèpa âboro, pâ, dau pimaina too é pwâra wakè'gà.

¹⁶ Gà ipwacôoco é pai wâro'gà, ma é pai pacâmuri'gà. Â gà tà tâa taaci goo. Â ée mwa paudòwà wà Pwiduée—wâgà, ma wà tàpé na rà o tòpi é popai'gà, [â ée mwa naa tàwà é âji wâro jaaé].

5

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí

¹ Gà cibwaa tùra ba gòo, tà pwi ijiao. Wiâna gà naa cè pupûra tée, â gà papwicîrié, pwacèwii na é pwi caa'gà. Â gà pwa pupûra tà tèpa âboro èpo dopwa, pwacèwii na rà tèpa jiiigà;

² ma wà pa ìlâri pwanümarà, pwacèwii na rà pa nyaa'gà; ma pa èpo ìlâri dopwa, pwacèwii na rà pa naigé'gà.

Pa dàpwà

³ Guwà tòimiri bwàti wà pa dàpwà na ticé âboro na pitu târa.

⁴ Â wiâna pwa èpo kàra, ma èrùrà, â wádé na wà tàpéebà, âna rà pitu ma pwabwàti târa tâa kàra béaa. Ba wàépwiri é âji wakè kà pwi a cèikí. Â, naa wàrapwiri, â rà o pawâjuépiri còwà, tà wà du nyaa ma caa kàra, ma géé ma ao kàra, é pâ muru na rà tòpi jiiirà. Â o dau wádé tà Pwiduée.

⁵ Napwa naa goo wà pa dàpwà na ticé âboro na pitu târa, âna wàilà kaa pwiri, pa ìlâri na rà cèikí bwàti, naa goo Pwiduée. Ba rà pwapwicîri tée, naa ne ma pwaa. Â rà tà ciburà ìlâri jiié pâ, na é pitu târa.

⁶ Napwa naa goo pa dàpwà na rà nye mudàra co é pipwádée kàra, âna rà jèe bà, wiâna rà bwaa tàgére wâro.

⁷ Wàé kaa pwiri, é pitûâ, na gà ina tà pa dàpwà ma tâa kàra*, ba na o nye ticé cèna jè o mwa caa tèirà goo.

⁸ Ba wà pwina cáé caa pwabwàti târa é tâa kèe—â pâbéaa é pwârawà kèe—âna é jèe tètâjii é cèikí. Â é jèe po dau èpà awé, jii pwina cáé caa pwi a cèikí.

Pa dàpwà na naa mwani kàra

⁹ Napwa naa goo pa dàpwà na é wàrirà é wâra pwapwicîri†, âna wádé na rà jèe wàdò còwà kàra 60 naja; âna rà nye tâa bwàti goo éarà béaa‡.

¹⁰ Â rà pa ìlâri na dau tâmogòorirà, goo pâ muru na wádé, na ia rà pwa:

Rà ipièrù bwàti, goo pâ èpo kàra;

Rà tòpi bwàti é pâ âboro;

Rà piênawéna bwàti kà tèpa cèikí, naa na ipakîri§;

Rà pitu tà tèpa piticé neemururà;

Rà pwa diri pâ na jèpapara muru na wádé.

¹¹ Guwà cibwaa naa bépitu târa pa dàpwà na rà bwaa dopwa. Ba o péa cètùurà pâ cábawádé kàra naiiri âboro, ba na rà piéa còwà. Â o dàtirà jii [é wakè, na rà mara ina pâ, na rà pwa ba kà] Kériso.

¹² Â wiâna wàrapwiri, â càra caa pacoo é *ipwataâboro kàra tée,

4:12 Tito 2.15 ‡ 4:13 Pûra...tà tèpa pwapwicîri—Rà pwâco tàpé na rà tâmogòori pûra tii. 4:14 2 Timotéo 1.6 § 4:14 Rà tòpò ìrà naa gògà wà tèpa pitûâ—Rà wàrapwiri géé na càuru na rà pitòrigari Timotéo, ba na rà pwényunyuaárié ma pagòé târa wakè. * 5:7 Gà ina tà pa dàpwà ma tâa kàra—Grec: Gà ina târa. Munaa pa dàpwà, é, pwiri diri tèpa cèikí. † 5:9 (ma 5.11) Pa dàpwà... Grec: Pa dàpwà na wii neerà naa na tii. Wà pa dàpwà bèepwiri, âna rà pipanuàrà, ba na rà wakè ba kà Pwiduée, â rà tòpi mwani bépitu, jii é wâra pwapwicîri. ‡ 5:9 Rà nye tâa bwàti goo éarà béaa—Grec: Nye caapwi co éarà. § 5:10 Piênawéna...naa na ipakîri—Grec: Nuwa é â tèpa pwapwicîri. (Pai pitòpi âboro kà tèpa Juif ma tèpa tapoo cèikí naa goo Iésu na pâara kà Paulo.)

¹³ â rà péa pwa ciritàu. Â muru na èpà jii pwiri—rà péa tà ciburà pâra wii pwârawâ, ma picocoo. Â rà géé naa na pâ muru, na ticé ûraarà goo, ma ina imudi é pâ muru.

¹⁴ Â géé goo kaa pwiri, na go ina tà pa ilàri dâpwâ, na rà bwaa dopwa, pâ, wâdé na rà piéa còwâ. Â wâdé na rà pièru goo pâ èpo kàra, ma wéaari bwàti é pwârawâ kàra. Â, na wàrapwiri, â o càra caa naa cè naigé tà tàpé na rà pièpàrijè*, ma rà pinabaèpàjè.

¹⁵ Ba napwa naa goo pàra dâpwâ, âna rà jèe nye pàgâ, ba na rà pâra wiâ *Caatana, â rà jèe imwûru.

¹⁶ Gà ina tà pa ilàri na rà cèikî pâ, wiàna pwa cè dâpwâ naa tâa kàra, â wâdé na wàilà, na rà pitu târa. Â, naa wàrapwiri, â o càcaa nakake kàra é wàra pwapwicîri. Ba é mwa pitu târa co wà pa dâpwâ na ticé âboro na pitu târa.

Tèpa pitûâ

¹⁷ Wâdé na jè papwicîri, ma wâri bwàti tèpa pitûâ na rà pipopa é wàra pwapwicîri. Â mwa nye dau pâri kaa ma jè wârirà, wiàna rà waké ba gòo, goro é pai pwa pupûra ma picémara kàra.

¹⁸ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pacoo é paaci na é uti é pwâra blé, na pàara na é còogai, ba kâgâ é u mwatò goro blé. Deutéronome 25.4* Â jèe wii mwara pâ: «Wà pwi a waké, âna wâdé na é tòpi é wâriè†.»

¹⁹ Wiàna pwa pwi jè âboro, na é pitòti pwi jè a pitûâ, â gà cibwaa ipacé naa goo, wiàna wâé acari. Wâdé wiàna ârailu ma âracié, cè tàpé na rà paâjupâra.

²⁰ Wà tàpé na rà pwa é [pwina dau] èpà, âna gà paturarà, na ara diri é âboro. Â, naa wàrapwiri, â wà pàra tàpé, âna o wâgotàra, na rà pwa é pwina èpà.

²¹ Wâèpwiri é pâ pwina go pitûâri tâgâ ba gòo, na ara Pwiduée ma Kériso Iésu ma tèpa *angela na pitòrigarirâ‡. Â gà pitère dâra bwàti, â gà cibwaa ipwaké goro âboro.

²² Gà còo bwàti é wâro kà pwi jè âboro, béaa kàra na gà pitòrigarié ba na é pwi a pitûâ§. Ba gà péa paari pâ, gà wâdéari é pâ èpà kée. Gà ipwacòoco, â gà pitòmirigâ [naa na diri pâ ère].

²³ Napwa naa googâ, co Timotéo, na gà pwi a ciburà maagé, âna go ina tâgâ pâ: Gà cibwaa wâdo co é jawé moo; â gà tàpo wâdo mwara, ji dipâa, ba o wâdé târa é nanaagâ.

²⁴ Napwa naa goo tàpé na rà ciburà pwa na èpà, âna, pâbéaa kàra, é jèkutâ goorà, na rà pâra naa goro pitèimuru. Â pwa pàra càrarâ, âna mwa tà pwicò me kàra.

²⁵ Pwacéwii mwara, é pâ waké na wâdé. Ba pwa pàra waké kàra, na jè nye mara còo wâi. Â pwa pàra pwi, na jè mwa nye tà còo pwicò.

6

Tèpa ênawéna kîri

¹ [Wâéni é popai, ba kà tèpa cèikî, na rà] tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé: Guwâ papwicîri tèpa caa kàwâ, ma pitère dâra bwàti. Â, naa wàrapwiri, â o càra caa pitaurée goo Pwiduée, wà tèpa âboro; â o càra caa pwaêrea, goro é cèikî kâjè.

² Â wiàna wà pwi caa'gâ, âna é pwi a cèikî béégâ, â càcaa pai ina wèe pâ, na câgâ caa papwicîrié, naa na diri pâ ère. Bwa, wâdé na gà dau waké bwàti ba kée, ba na gà pitu tà pwi a cèikî béégâ, na é meaarié wà Pwiduée.

Bénabwé popai

Wâdé na gà pacâmuri tèpa cèikî goo diri pâ pwiibâ, co Timotéo. Â gà tacoo goorâ pâ, na rà pitère dâra bwàti.

Picòo na pwâ

³ Pwa pàra âboro, na rà pacâmuri tèpa cèikî goro é pâ muru na ité jii é pwina go ina tâgâ. Â càra caa pâra wiàra é pwâratùra kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Ê pwâratùra bèepwiri, âna âjupâra ma tâbawêe, â é pacâmurijè goro pai wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée*.

5:13 2 Tésalonika 3.11 **5:14** 1 Korénito 7.9 * **5:14** Tâpé na rà pièpàrijè—é, Pwi apièpàrijè, wà Caatana. **5:18** Mataio 10.10; 1 Korénito 9.9 † **5:18** ...Wâdé na é tòpi é wâriè—Popai kà Iésu naa na Tii kà Luka (Luka 10.7). Paari tâjè pâ, wà Paulo, âna é pwamuru é pwina wii naa na Âmu Aamwari (le Nouveau Testament), âna ipaiwâ bau é popai naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament), ba cau popai kà Pwiduée. **5:19** 2 Korénito 13.1 **5:20** Éféso 5.11 ‡ **5:21** Angela na pitòrigarirâ—Pwiri tèpa angela na rà piénawéna kà Pwiduée, na ara autâa kée, naa napwérotòotù. (Còo Auinâpâri 5.11.)

§ **5:22** Gà còo bwâti... Grec: *Gà cibwaa piûri, na gà tòpò igâ, naa gò cè pwi jè âboro, ba na é pwi apitûâ.* **6:1** Éféso 6.5 **6:2** Philémon 1.16 **6:3** Galatia 1.6-9 * **6:3** Â é pacâmurijè, goro pai wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée—é, É pâra naa goo é cèikî kâjè.

⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna maina nùmarà, â ticè na rà tâmogòori. Jè maagé kàra, âna rà nye tà tûra, ma pitòocia, goro pâ neeremuru. Â diri pâ popai kàra bèepwiri, âna tagòtù è piboo, ma è pai pitadarù, ma pâ pinabaèpà, ma pâ aunùnùma na èpà.

⁵ [Dau wâdé târa] pâ pitapopai na ticè urèe, ba rà pâra wiâra è pâ aunùnùma kàra na càcaa *târù. Ba jèe càra caa còo è âjupâra. Â rà niimiri pâ, è cèikí naa goo Pwiduée, âna naigé, ma o pwa neemururà.

Âji wâdé kâjè

⁶ Nye âjupâra pâ, è cèikí kâjè naa goo Pwiduée, âna jèe pé wâdé kâjè na maina, wiâna jè ipwâdéee goo è pwina jèe wâjaajè.

⁷ Ba nye ticè na jèe pame naani gòropuu, â o nye ticè cèna jèe pawâjuépiri còwâ.

⁸ Â wiâna pwa cèna jèe ija ma jèe coona, â jèe nye pârijèe kaa pwiri.

⁹ Â napwa tàpé na rà ciburà mudàra cè neemururà, âna rà naa [pai pwa wèe, tà *Caatana] ma è piwâmîrà, â rà pâ nau pwa pâ muru na èpà. Ba càra caa còo pâ, rà pitubaèpà târa còwâ, na rà pâra wiâra pâ câbawâdé kàra na piticèmuru naa goo. Pwacèwii na piirà goro itùpaò, ma tûrà naa nawîà, ba na rà mwü, ba na o tiàurà bamwara*.

¹⁰ Ba è majoro diri è pâ na jèpapara èpà, âna è pai wâdéari kâjè è mwani. Wâru tàpé, na rà po dau mudàra è mwani, â rà imwüru jii è cèikí. Â rà pâra, na po dau maagé goo.

Pâra aupitûari tà Timotéo

¹¹ Gà uru jii è pâ muru bèepwiri na èpà, co Timotéo, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. Gà mudàra ma gà pitòimirigà, ma wâdé tà Pwiduée wâgà. Gà wâro na cèikí, ma pimeari, ma pidâpwicâari, ma moo.

¹² Gà cimwü naa na pwi paa na wâdé, wiâra è cèikí kâjè[‡]. Â gà cipa ba gòo è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée [â gà wârori bwàti nabâni]. Ba nye târa kaa, è wâro bèepwiri, na é todâgà, na tòotù na gà napâpari è cèikí'gà, na ara è pâ âboro na wâru.

¹³⁻¹⁴ Go tûari tâgà ni pâ, na gà pitère dâra bwàti diri pâ naèà, na gà jèe tòpi. Go ina tâgà pwiri, na ara Pwiduée, na é naa è wâro kâra diri è pâ muru. Â go ina, na ara Kériso Iésu, wà pwina é ina co è âjupâra, na ia é coo ara wà kupénoo Ponce Pilato. Ûu, gà wéaari bwàti è pâ naèà bèepwiri, ba na o ticè tòri ma ûra googà; â o ticè na o mwa pitèigà goo, tèpeaa naa na è tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.

¹⁵ Ba:

Wà Pwiduée kâjè,
Ukai kà tèpa ukai,
Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ.
É pitûâ naa gò diri.
É jèe pacoo i tòotù.
Ée mwa paari Kériso.
[Ée nama é wâjué me còwâ]
na pwi tòotù-bà.
¹⁶ Nye wâé co kaa
na é wâro dâra gòiri awé.
Pwâra è pwéelaa kèe,
pwacoé ma niârié.
Càcaa pâri ma còoé,
goro âraporomeejè.
O mwa pwamainâé,
na diri pâ tòotù.
Tâa tée pâtâmee,
dâra gòiri awé!
Wâdé na wâra! Amen!

Tèpa cèikí na pwa neemururà

¹⁷ Gà ina bwàti, tà tàpé na pwa neemururà naani gòropuu, pâ, rà ipwacòoco. Ba rà péa pipwamainarà. Â rà cibwaa cèikí naa goo è pâ neemururà, ba o càcaa tà tâa awé. Bwa,

6:5 2 Timotéo 3.8, 4.4; Tito 1.14 6:6 Filipi 4.11-12; 1 Timotéo 4.8; Hébréu 13.5 6:7 Job 1.21 † 6:9 Dernière phrase—Wâépwiri ucina naa na grec. *Bamwara (é, baamwara)—Pour de bon.* 6:10 Éfésò 5.5 6:11 2 Timotéo 2.22
6:12 1 Korénito 9.25-26; 2 Timotéo 4.7 ‡ 6:12 *Wiâra è cèikí kâjè—é, Ba na gà pwamuru è cèikí kâjè.* 6:13-14 Ioane 18.36-37 6:15 Auinapâpari 17.14 6:17 Luka 12.20

wâdé na rà cèikí naa goo Pwiduée, wà Pwina é naa tâjè, naa goro piticèmuru naa goo, diri ê pâ muru, ba na jè o ipwâdéé goo.

¹⁸ Gà ina târa pâ, na rà pwa cèna wâdé [goro pâ wâdé kàra]. Rà nama wâru pâ tûâ kàra na wâdé, â rà naa ma ipâdi naa goro piticèmuru naa goo ma pâra tàpé.

¹⁹ Â, naa wàrapwiri, â rà o pwawéaa, târa ê jè pâara noowê ê âji neaapiâ na dau pwényuâa, na o càcaa wai—âna ê *âji wâro.

Ipicijii

²⁰ Gà wéaari bwàti, co Timotéo, ê pwina é naa tâgà wà Pwiduée. Gà cibwaa tère pâ pwâratùra na ticè na, ma pipâiti jii ê cèikí. Ba wà tàpé na rà pitòocia goo pâ muru bèepwiri, âna rà ina pâ, tâa târa pâ 'autâmogòrimuru na wâgòro'. Éco na càcaa âjupâra.

²¹ Â wâru tàpé na rà pâiti jii ê âji cèikí, géé goro ê pai pâra wiâra kàra é aunünüma bèepwiri. Wâdé na cau tâa jaawà diri ê *pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

Béârailu kâra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabihiu kâra *naja 66 ma 67, na béârailu kâra pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai. Bénabwé kâra tii na é wii, ba càcaa gòiri gée na càùè, âna é nama tètâmwereé wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma. Ba é pwi a èpàri tèpa cèikí naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà Timotéo. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai.

Cina é wii?

É tâmogòori wà Paulo pâ, o jèe càcaa gòiri wâro kèe, â é wii tà Timotéo, ba dau wânümee tée, ba é pwacèwii pwina naiè (1.3). É wii, ba na é paari pimeaaari kèe tée, ma pagòé naa na cèikí kèe. Á é ina tée cè càraé naa goo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Paulo, âna é pwi âboro na dau imaina naa na cèikí. Naa na tii bèeni, âna é wii bénabwé aunimiri kèe, â jè còo pwàranümee ma pwina àjimuru tée. Wàèni é pupûra, na é naa tà Timotéo, naa na tii bèeni:

- Gà tà còo Iésu, ma pâra wiâê taaci, tiagoro pwáadèrèè, pwacèwii (2.8-13; 4.6-8).
- Gà papwicîri é wâro'gà (2.21-22).
- Gà cibwaa piwâ na gà pwa é wakè na é naa tâgà wà Pwi Ukai, ba é naa tâgà pàtàmee (1.6-8).
- Gà pidâpwicâarigà, naa na aré ma tòina na tèpeaa medarigà gée goo na gà pwi âboro kà Iésu (2.3-7; 4.5).
- Gà ciburâ pitère dàra é pâ popai na àjupâra, na tâa na Tii Pwicîri (1.13; 4.14-17), â gà ciburâ picémara ma pacâmuri tèpa âboro goo (2.15; 4.5).
- Gà tètâjii é pâ àrapupûra na pwâ (2.21), â gà ipwacòoco tàpè na rà me nau ipawâmi tèpa âboro kà Pwiduée (3.1-9).
- Gà pitòrigari tèpa âboro na rà *târù, ba na rà tèpa pacâmuri pàra tàpè (2.1-2).

Pai pitâgòo tii 2 Timotéo

Ipwabwàcu (1.1-2)

Jè tà cimwù na cèikí kâjè (1.3-2.13)

É pagòo Timotéo wà Paulo (1.3-18)

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai (2.1-7)

Iésu Kériso, âna é pwi câmu kâjè (2.8-13)

Ipwacòoco tàpè na rà pâiti jii àjupâra (2.14-3.9)

Câmu tà Timotéo (3.10-4.8)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.9-22)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Paulo [na pwa tii] tâgà, co Timotéo, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é cábawadé kà Pwiduée. Ba é cùruo pâ, ba na go inapàri é *âji wâro. Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, na é naigé mee Kériso Iésu.

² Gà pwi àji naiò naa na cèikí, co Timotéo, â dau wânümoò tâgà. Wâdé na tà tâgà é *pimeaaari imudi ma pinaanapò, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Á [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kâru naa googà. Cidòri nyuâagà!

É pagòo Timotéo wà Paulo

³ Naa ne ma pwaa, ûna go pwapwicîri, â go ciburâ ina é neegà. Á go pwaolè tà Pwiduée, na ia rà piènwéna kèe wà tèpa nyimuò ma upòo, â na go piènwéna kèe mwara gée na àji pwàranümoò.

⁴ Go tà nimiré é pai dau i'gà [na ia go pâra jiiigà]. Á po dau nümüo na go cògà còwâ. Á go o dau ipwadée, wiâna ju ipâmariju còwâ.

Tòcidàra còwâ ânye na wâgoogà

⁵ Go tàmogòori pâ, gà pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai, géé na âji pwâranûmagà. Ba gà pwacèwii wà gèe'gà Loïs, na ia é mara cèikî, â wà mwara nyaa'gà, Eunice.

⁶ Êkaa na go pagòogà, ba na gà wéaari bwàti é âraimeai kà Pwiduée, na é wâgoogà—na ia gà tòpi, géé goro pai tòpò é du îô naa gògà. Ba é jèe pwacèwii é ânye na jèe pwa na é bà, â wâdé na gà tòcidàra còwâ*.

⁷ Ba é Nyuââê Pwicîri, na é naa tâjè wà Pwiduée, âna cáé caa nama jè piwâ ma wâgotâjè. Ba é pame tâjè é pàtâmee, ma é pimeaari ma é pai pitòimirijè!

⁸ Êkaa na gà cibwaa piwâ na gà inapàpari Pwi Ukai kâjè. Â gà cibwaa nama wâgotâgà†, goro pai wâni na karapuu kôo ba kêe. Wâdé na ju kakeri ma picâri naima, ba kâra é *Picémara Wâdé. [Â gà cimwü naa goo Pwiduée] ba é naa tâgà é pàtâmee [na go jèe ina tâgà].

Nyabi tà Pwiduée na é pa-udòjè

⁹ É jèe pa-udòjè wà Pwiduée Caa.

É todâjè diri, ba na jè Ba kêe.

Càcaa wâijè, na pwa pwiri; Ba nye cábawâdé kêe, na é pacao géé na biu, na bwaa tiâu gòropuu.

É paari tâjè, pimeaari kêe, na é naigé mee Kériso.

¹⁰ É tèepaa me Kériso, *pwi a pa-udòjè. É nama tiâu pàtâmara é pwâra bà.

É naa tâjè wâro dâra gòiri awé! Wâépwiri kaa Picémara Wâdé kêe‡!

Câjè caa piwâ na jè picémaraê

¹¹ Wà Pwiduée, âna é pwa ma go pwi apostolo kêe, ma pwi a-inapàpari é *Picémara Wâdé kêe bèepwiri, ma pwi a pacâmuri tèpa âboro.

¹² Wâé kaa pwiri, na go gére picâri goo, nabà. Êco na càcaa wâgotôo goo. Ba go nye tàmogòori wà Pwina go cèikî naa gooé. Â go nye niimiri ba mwù pâ, é tàmogòori wéaari é wâro kôo na ia go naa tée§, tiagoro é Tòtù pwicò*.

¹³ Gà pâra wiâra é pâ popai na âjupâra, na gà jèe tòpi jiio, â gà pitère dâra. Â gà wârori pwiibâ, naa na é cèikî ma é pimeaari, na é naa tâjè wà Kériso Iésu.

¹⁴ Â gà wéaari bwàti é Picémara Wâdé na naa tâgà. Â ée mwa pitu tâgà é *Nyuââê Pwicîri, na é wâro goojè.

É cimwü pwi béjè Onésifor

¹⁵ Napwa tèpa cèikî géé na province Asia, âna gà nye tàmogòori pâ, rà naa càurà tóo—wârapwiri mwara naa goo wà tupédu aéjii wà Figèle, ma Hermogène.

¹⁶ Caapwi co, wà pwini Onésifor. Wâdé na wà Pwi Ukai, âna é naa é pimeaari kêe târa é wâao kêe. Ba é nye ciburà pitu tóo, â càcaa wâgotèe na é pwa karapuu, pwacèwiiio†.

¹⁷ Ba ûna é tèepaa me naani na ville *Roma, â cáé caa nao goro mudòo pitiri é pâ ére, â é nye pâmariô.

1:5 Apostolo 16.1 1:6 1 Timotéo 4.14 * 1:6 Ânye na jèe pwa na é bà...tòcidàra còwâ—é, Ânye, na wâdé na gà nama dau udârù. 1:7 Roma 8.15 † 1:8 Gà cibwaa nama wâgotâgà—É popai kamu naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Wâgotâjè naani, ma na nee tii 12 ma 16. 1:9 Éféso 2.8-9; Tito 3.5 1:10 Hébéru 2.14 ‡ 1:10 Wâépwiri kaa Picémara Wâdé kêe—é, Géé goro é Picémara Wâdé. § 1:11 1 Timotéo 2.7 § 1:12 É wâro kôo na ia go naa tée—é, I pwi ia é naa tóo, pai ina wèe pâ, é Picémara Wâdé. * 1:12 Tòtù pwicò—Tòtù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu na, é, tiagoro é pwâadèrèe. 1:14 1 Timotéo 6.20 † 1:16 Càcaa wâgotèe na é pwa karapuu, pwacèwiiio—Grec: Câé caa kamu goo pâ itùpaò kôo.

¹⁸ Â gà nye tâmogòori bwàti diri pâ na wakè na wâdé, na ia é pwa tôo, naa na ville kée, Éféso. Â go ilari jii Pwi Ukai pâ, na é paari tée é pimeaari kée[‡], na Tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu wà Pwiduée!

2

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai

¹ Géé goo kaa [diri pâ muru bèepwiri] co pwina naîò, â wâdé na gà cimwü, naa goro é patàmee ma *pimeaari imudi kà Kériso Iésu.

² Gà jèe tère é ârapupûra na âjupâra, na go inapâpari, na ara pâ âboro na dau wâru. Wâdé na gà naa diri é pâ pwiibâ, tà tèpa âboro na rà *târù—tà tàpé na pârirà ma rà pacâmuri pàra tàpé.

³ Gà kakeri ma picâri, pwacèwii pwi jè coda kà Kériso Iésu.

⁴ Ba wà pwi coda, âna nùmee na é wâdéarié wà pwi caa kée. Â cáé caa tà niimiri é pâ wakè na wâgòroigé jii wâra coda.

⁵ Â wà pwi a pwa kòcò mwara, âna o cáé caa piétò, wiàna cáé caa pâra wiàra é pâ naèà goro kòcò.

⁶ [Pwacèwii na jè mu ina pâ]: Wà pwi a dau wakè na aupwanapò, âna o nye wàé, na ée mwa mara tòpi béaa pwâra wakè kée.

⁷ Gà nünüma bwàti naa goo é pwina go ina tâgà ni, â wà Pwi Ukai, âna ée mwa pwa ma gà po tâmogòori diri.

Iésu Kériso âna é pwi câmu kâjè

⁸ Gà mwa tà niimiri pâ, wà Iésu Kériso, pwi gòobàra pwi ukai *Davita, âna é jèe wâro còwâ géé na aubà. Wàé kaa pwiri é *Picémara Wâdé, na go picémara.

⁹ Â majoroé kaa é Picémara Wâdé bèepwiri, na go gére tòina, â tòo-o goro é pâ itùpaò, naani na karapuu, pwacèwii pwi jè a pòtâmwara âboro. Éco na ticé âboro cèna pâri ma é tóo é Popai kà Pwiduée!

¹⁰ Go pidâpwicâariò naa goo diri é pwiibâ, ba kà tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. Ba nùmoo na rà udò, ma tâa târa, dàra gòiri, é wâro ma é muugère jaa Kériso Iésu.

¹¹ Ba âjupâra é popai na [jè mu ina] pâ:

Wiàna jè jèe bà
naima ma Kériso,
â jè o wâro còwâ
naima ma wàé.

¹² Wiàna jè cimwü,
â jè o pitûâ
naima ma wàé.

Wiàna jè tètâjiié,
â ée mwa tètâjijjè.

¹³ Wiàna câjè caa târù,
éco na wàé, âna
é nye tà tâa taaci
na é târù.

Ba é tâa na pai tâa kée.

Ipwacòoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra

¹⁴ Gà taniimiri é pâ popai bèepwiri tà diri [tèpa cèiki]. Â gà ina ba gòo târa, na ara Pwiduée, pâ, na rà cibwaa pitòocia goro popai. Ba piticèmuru naa goo é pâ pwâratùra bèepwiri, â nye po târa na tòdiriri tàpé na rà tère.

¹⁵ Wâgà, âna gà gòo naa na wakè'gà, â gà ina ba târù é popai na âjupâra. Â wà Pwiduée, âna ée mwa ipwàdée goo é wakè'gà, â o câgà caa kamu goo.

¹⁶⁻¹⁷ Gà cibwaa tâa jaa tèpa âboro, na rà pwacèwii Himéné ma wà Filétos, ba ru pwa pâ jèkutâ na piticèmuru naa goo. Ba wà tàpé na rà wârapwiri, âna càra caa papwicîri wà Pwiduée. É pâ popai bèepwiri, âna pwacèwii é aurumuru naiiwa, na é imaina pâ. Â wà tàpé na rà pacâmuri tèpa âboro goro pwiri, âna rà o tâiti jii Pwiduée.

[‡] **1:18** É pimeaari kée—é, É pimeaari kà Pwiduée. **2:3** 2 Timotéo 1.8 **2:5** 2 Timotéo 4.8 **2:6** 1 Korénito 9.7 **2:8** Roma 1.3; 1 Korénito 15.4 **2:9** Éféso 3.1,13; Filipi 1.12-14 **2:11** 2 Korénito 4.11 **2:12** Mataio 10.33 **2:13** Roma 3.3-4; Tito 1.2 **2:14** 1 Timotéo 6.4; Tito 3.9 **2:15** 1 Timotéo 4.6 **2:16-17** 1 Timotéo 4.7 **2:16-17** 1 Timotéo 1.20

¹⁸ Napwa naa goo wà tupéebà, âna ru jèe pâiti jii è âjupâra, ba ru ina pâ, wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ géé na aubà, [â o ticé cè jè wâro còwâ na jè tapacîri.] Â, na wârapwiri, â ru ténôori è cèikî kâra pâra âboro.

¹⁹ Êco na è paaé na é tòpò wà Pwiduée, âna nye gòo ma cimwü. Â wii naa gò, pâ: *Wà Pwi Ukai, âna è nye tâmogòori tàpé na rà tèpa âboro kée, Nahoum 1.7* ma «Wà pwina é ina pâ é pwi âboro kà Pwi Ukai, âna wâdé na é pâiti jii è èpà.»

²⁰ [Gà niimiri cai] è wâ na dau wâdé, âna càcaa tâa na co è pâ ngapò, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaa. Â pwa mwara, è pâ ngapò, na pwa goro upwâra ma goro puu, ba nye târa diri è pâ tòotù. Â è ngapò na dau wâdé, âna târa pâ tòotù na jè pi-ija naima na.

²¹ Â wiâna gà cèitiri è èpà'gà géé na pwâranûmagà, [ma tètâjii è pâ ârapupûra bèepwiri na pwâ] âna gà o pwacèwii è ngapò na dau wâdé, ba kà Pwi Ukai. Â ée mwa popagà, ba na gà pwi neemuru wakè kée. Â o wâru pâ na jèpapara wakè na wâdé na ée mwa pwa googà.

Gà uru jii pwina èpà ma pwina pwâ

²² Gà uru jii è pâ câbawâdé kà tèpa âboro dopwa, co Timotéo. Â gà mudâra ma gà wârori è wâro na târù. Â gà mudâra ma gà wâro na cèikî, ma pimeeari ma pinaanapò. Ba wâépwiri pai pwa kà diri tàpé na rà papwicîri wà Pwi Ukai, géé na pwâranûmarà na wâdé na araé.

²³ Gà cibwaa ipacè naa goo è pâ jèkutâ na ticé èrèé, ma ticémuru naa goo. Ba tèepaa me géé goo pwiri è pâ pitòocia.

²⁴ Â wà pwi ênawéna kà Pwi Ukai, âna càcaa wâdé na é pwi a tòocia. Wâdé na é pwi a moo ma ipakîrié naa goo diri tèpa âboro, ma pwi a tâmogòori pacâmuri, ma pwi a pidâpwicâarié.

²⁵ Ba wâdé na é tâmogòori tûra ba moo tà tàpé na rà cicaraé. Â géewè, â wà Pwiduée, âna ée mwa pitu târa, ma rà pinûnûma, ba na rà tâmogòori è âjupâra.

²⁶ Â wiâna pitâmogòo nûmarà, â rà o udò jii è pwârajé kà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, na é tâjûrurà, ba na rà pwa è câbawâdé kée.

3

O dau wâru tèpa ipa-imwûru

¹ Wâdé na gà tâmogòori pâ, na pâ bènabwé tòotù, âna o jèe tèepaa me pâ pâara na gòo ma pwacoé.

² Ba wà tèpa âboro, âna [rà o dau èpà]:

Rà o piniimirà co;

Rà o wâdéari mwani;

Rà o pi-ina ba èpà wà Pwiduée;

O càra caa papwicîri è pwina pwicîri;

O maina nûmarà, â rà o pi-ina kâra;

O càra caa pitère dà du nyaa ma caa kâra, â rà o jèe tèpa cuâcâda;

³ O gòo pwâranûmarà, ma ticé pimeeari goorà;

Rà o pi-ina ba èpà pâra tàpé;

Rà o wârori è wâro imudi;

Rà o tèpa putâmu;

Rà o tèpa cicara è pwina wâdé;

⁴ Rà o tèpa icuri tèpa béerà;

Rà o tèpa pwaduwà kà tèpa pigù, â rà o ipwa-imudirimuru;

Rà o tèpa ipwamainarà;

O wâdé târa è ipwâdée imudi, jii wà Pwiduée.

⁵ Rà o gòmapwa ma rà tèpa âboro kà Pwiduée, ma pâra wiâra è nyamanya kâra wâra pwapwicîri. Êco na o nye ticé pàtâmara cèikî [naa na wâro kâra]. Â gà upi tèpa âboro na rà wârapwiri.

⁶ [Â gére wârapwiri ni.] Ba wà pâra tàpé géé goorà, âna rà cai pâ pwârawâ. Â rà ipiwâmi pa ilâri, na càcaa mwü è cèikî kâra. Ba wà pa ilâri-bâ, âna rà nye tà niimiri pâ, dau maina èpà kâra, ba nye tà càù pwâranûmarà diri kaa è pâ na jèpapara èpà.

⁷ Â dau wâdé târa na rà tâmaari diri kaa tèpa picémara popai, êco na po dau pwacoé ma rà còoinari è âjupâra,

⁸ géé goo na wà tèpa ipa-imwûrurà, âna rà cicara è âjupâra.

Wà tèpa pwa pupûra-bà, âna rà pwacèwii wà Jannès ma wà Jambrés*, tupédu a cicara wà *Moosé [na *Aigupito biu]. Càcaa wâdé aunünüma kàra, ba ticé pâara é cèikî kàra.

⁹ Êco na o càra caa pâra tia-iti. Ba wà diri tèpa âboro, âna rà mwa bàra còina é pai imwüru kàra, pwacèwii na ia rà còo é càra Jannès ma Jambrés.

Câmu na é naa Paulo tà Timotéo

¹⁰ Êco na wâgà, co Timotéo, âna gà tàmogòorio bwàti, â gà pâra wiâo naa na diri pâ muru—ê ârapupûra kôo, ma é càrao, ma é aunünüma kôo; â é cèikî kôo, ma é pidâpwicâariô; â é pimeeari kôo, ma é pai cimwü kôo,

¹¹ ma é pai tubaèpà tóo ma pâ aré kôo. Ba gà tàmogòori pâ, rà po dau tubaèpà tóo, naa na pâ ville Antioche géé Pisidie, ma Iconium ma Lystre. Á go dau pwamaagé còo goo. Êco na wà Pwi Ukai, âna é nye upao jii diri é pâ pwi bèepwiri.

¹² Á jèe wâdé, ba wiàna nümajé na jè pâra wiâ Kériso Iésu, â o tubaèpà tâjé.

¹³ Napwa naa goo wà tèpa piwâmi, âna rà o mwa nye ciburâ dau pwa na èpà jii béaa. Á rà o ipa-imwüru pâra tàpé. Êco na rà nye ipa-imwürrurâ còwâ.

¹⁴ Á wâgà, âna wâdé na gà tà pâra wiâra bwàti é âjupâra na gà jèe picòo, â na gà jèe cèikî naa goo. Ba gà nye tàmogòori pâ, wailàapà tàpé na rà pacâmurigâ.

¹⁵ Ba é pacâmurigâ é *Tii Pwicîri, géé na aukîri'gâ, â tâa tâgâ é autàmogòorimuru, târa ma gà udò, [ba na tâa tâgâ é *âji wâro] géé goo é cèikî'gâ naa goo Kériso Iésu.

¹⁶ Ba diri é Tii Pwicîri, âna é me géé jaa Pwiduée, târa ma picòo tâjé, ma èurujé, ma patârùjé, ma pinadàrù é pwina wâdé jii é pwina èpâ†.

¹⁷ Nye géé goro é Tii Pwicîri, na [é waké goo]jé wà Pwiduée, ba na] jè tèpa ênawéna kèe na tâbawée. Á é pwabwâtijé, ba na jè pwa diri pâ muru na wâdé.

4

Gà inapâpâri popai kà Pwiduée

¹ Wà Kériso Iésu, âna ée mwa me nau pitûâ kàra diri tèpa âboro, â ée mwa pitèirâ diri—tèpa wâro ma tèpa bà. Êkaa na go tûâri tâgâ, na araé, ma na ara Pwiduée, pâ:

² Gà picémara é popai kà Pwiduée, na diri na pâara, wiàna wâdé, ma wiàna èpâ. Gà pacâbweri* tèpa âboro; â gà patârù tàpé na rà pwa na èpâ; â gà pacâmurirâ bwàti. Á gà pagòorâ. Gà pwa diri pwiri, naa na pidâpwicâari.

³ Ba o jèe tèepaa me é jè jè pâara, na o wà tèpa âboro, âna o jèe tàutàra na rà tère é Popai kà Pwiduée. Á rà o nye tà pâra wiâra é pâ cábawâdé kàra na èpâ. Á rà o nye ciburâ mudàra tèpa picòo na wâru wailâ, na rà ina co é pwina wâdé târa na rà tère.

⁴ Ba rà o kee naa goo é âjupâra, ba na rà o tère é pâ jèmaa na pwâ.

⁵ Êco na wâgà, âna wâdé na gà pwi a pitòimirigâ na diri pâ pâara, â gà pidâpwicâarigâ, naa na aré ma tòina. Á gà inapâpâri é *Picémara Wâdé. Á gà tubanabwé diri pâ waké na é panuâ tâgâ wà Pwiduée, ba gà pwi ênawéna kèe.

Go jèe pwa pipaa na wâdé

⁶ Napwa naa good, âna go jèe panuâ é wâro kôo, ba na go pwa *ârapwailò goo tà Pwiduée. Ba o jèe tèepaa é pâara na go bà na.

⁷ Go pwa pwi ipaa na wâdé. Á go jèe tubanabwé é itâa kôo. Á go nye cipa ba mwü é cèikî†.

⁸ Go jèe piétò, ba go jèe wârori é wâro na *târù ma wâdé tà Pwi Ukai*, pwi a pitèi na é târù. Á tapoo nabâni, âna go tapacîri é bwe korona—é pumara waké kôo—na ée mwa naa tóo, naa na pwi Tootu, na ée mwa pitèi tèpa âboro na. Á ée mwa nye naa tà mwara, diri tàpé na wânümarâ gooe, ma tapacîri é pai o tèepaa kèe.

Bénabwé popai

⁹ Wâdé na gà piwâci me mariò.

¹⁰ Ba wà Démas, âna é jèe panuâo, ba é po dau wâdéari é pâ neemuru é pé gòropuu bèeni. Á é pâra naa na ville Tésalonika. Á wà Crescens, âna é pâra naa Galatia; â wà Tito, âna é pâra naa Dalmatie.

* **3:8** Jannès ma wà Jambrés—Pwiri tupédu âboro géé goo tèpa pwa tuté na rà cicara Moosé. **3:11** Apostolo 13.14–52, 14.5,8–20 **3:12** Mataio 16.24; Ioane 15.20; Apostolo 14.22 **3:16** Roma 15.4 † **3:16** Pinadàrù é pwina wâdé jii é pwina èpâ—é, Pacâmurijé goro pai wârori é wâro na wâdé ma târù. * **4:2** Pacâbweri—Convaincre, réitérer. **4:3** 1 Timotéo

4.1 **4:6** Filipi 2.17 **4:7** 1 Timotéo 6.12 † **4:7** Á go nye cipa ba mwü é cèikî—é, Á go jèe pitère dàra, tiagoro é pwâadèrè.

4:8 1 Korénito 9.24–25 † **4:8** Go jèe piétò, ba go jèe wârori é wâro na târù ma wâdé tà Pwi Ukai—é, Go mwa tòpi é pumara waké kôo—wâro dàra gòiri—jii wà Pwi Ukai. É, Á o wâdé ma târù na go tòpi é pumara waké jii wà Pwi Ukai. Grec: La couronne de justice. **4:10** Apostolo 15.37–39; 2 Korénito 8.23; Kolosé 4.14

¹¹ Tà wàco Luka, na é tà wâjaao. Â wâdé na gà mudà Maréko, â gà popaé wiâgà. Ba ia é po dau pitu tóo naa goo é wakè na go pwa.

¹² Napwa naa goo Tychique, âna go o jèe panuâê pâ naa na ville Éféso.

¹³ Na gà mwa me, â gà tàpo coo jaa Carpus naa na ville Troas, ba na gà popa é palito, na ia go tà ujii naa jaaé. Â gà pame mwara é pâ tii kôo—â gà cibwaa imwûru jii i pâ tii, naa wii naa gòro parawére mutô^S.

¹⁴ Wà Alexandre, wà pwi a caagai paò, âna é po dau pwa tóo é pâ muru na èpà. Êco na wà Pwi Ukai, âna ée mwa nye naa tée cè pumara é pâ wakè kée [na èpà].

¹⁵ Gà ipwacògà gooé mwara, ba é nye dau gòo goro cicara é popai kôo.

Rà capai panuâô

¹⁶ Na tóotù na tapoo pitèio naa na wâra pitèimuru, â nye ticè âboro cèna pitu tóo. Ba wàilà diri, âna rà capai panuâô. Wâdé na é pwanaurirà wà Pwiduée.

¹⁷ Êco na wà Pwi Ukai, âna é pitu tóo, ma pagòo-o. Â é naa tóo é nii kée, ba na go inapàpari diri é popai kée, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif, na rà tâa ni. Â é upao [jii é pwâra bà na dau èpà, pwacèwii na upao] géé na pwâra liô*.

¹⁸ [Â go tâmogòori pâ] ée mwa pa-udò-o jii diri é pâ pàra èpà, ma popao, naa na é Mwaciri kée, na wânidò *napwéretóotù. Picagòtùé ma pwényunyuâarié dâra gòiri awé! Wâdé na wâra. Amen!

Ipicijii

¹⁹ Bwàcu kà du duadà Priscille ma Aquilas, ma diri é pwârawâ kà Onésifor.

²⁰ Wà Éraste, âna é tà tâa na ville Korénito. Â go ujii Trophime naa na ville Milet, ba é maagé.

²¹ Timotéo, gà piwàci me, béaa kêra é pàara aumoo.

Wà Eubule, ma Pudens, ma Linus, ma Claudia, âna rà naa paé bwàcu'gà, wàilà ma wà diri tèpa cèikì béejè naa goo Kériso, na rà wâni.

²² Wâdé na é tà jaagà wà Pwi Ukai. Wâdé na é pwényunyuâariwâ diri goro é *pimeaari imudi kée!

Cidòri nyuâawà!

4:13 Apostolo 20.6 ^S **4:13** Tii na wii naa gòro parawére mutô—Parchemins. Ê pâ tii na wii naa gòro parawére mutô, âna maina wâri wèe jii pâ pwâpié (papyrus), ba dau gòo. **4:14** Psaume 62.13; Roma 2.6; 1 Timotéo 1.20 * **4:17** Liô—Lion. **4:19** Apostolo 18.2; 2 Timotéo 1.16-17 **4:20** Apostolo 19.22, 20.4; Roma 16.23

Tii kà Paulo tà Tito Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kàra *naja 62 ma 66, béaa kàra Bénabwé pai tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma, ma pai bà kèe naawê. Munaa é tâa Macédoine wà Paulo. Còo 1 *Timotéo* Bétapoo popai. É wii na pàara na é wii é pàbéaa kàra tii kèe tà Timotéo.

É wii tâi?
Tà Tito, pwi naí pwi jè *Grec, na é tâa gòropò Crète. É cèikí naa goo Iésu géee goo wà Paulo (1.4). Na naja 46, âna é pâra wiâe naa *Iérusaléma (còo *Galatia* naporomee 2). Duijè naja géee na càùé, âna é pâra wiâ Paulo naa na béaracéi kàra pai pâra kèe, â ru piwakè naima, ba na ru inapàari é *Picémara Wâdé (còo 2 *Korénito* naporomee 2, 7, 8, ma 12). Géee na càùé, â wà Paulo, âna é panuâe naa Crète, ba na é pitûâ naa na wâra pwapwicíri (1.3).

Cina é wii?
Núma Paulo na é naa cè câmu tà Tito, ba na é tòimiri é picaatâa kà tèpa cèikí na Crète.

Dà ère é tii bèeni?
Wà Paulo, âna é taniimiri tà Tito, â é ina tée é pai wâro kà pwina númee na é pwi a pitûâ kàra wâra pwapwicíri. Â é naa mwara é pupûra tà tèpa cèikí—tà tèpa ijiao, tà pa ilàri dopwa, tà tèpa âboro èpo dopwa, ma tà tèpa cèikí na rà tèpa énanéna kiri (*esclaves*) kà tèpa âboro na pwa neemururà. Â é picòo tàra cè pai wâro na o wâdé tà Pwiduée.

Pai pitâgoo tii tà Tito
Ipwabwàcu (1.1-4)
Popa bwàti wâra pwapwicíri â cicara tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.5-16)
Pai wârori wâro na wâdé (2.1-3.11)
Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikí (2.1-10)
Âmu wâro kà tèpa cèikí (2.11-3.11)
Bénabwé popai ma ipicijii (3.12-15)

Ipwabwàcu
¹ Wâgo, Paulo, [na pwa tii tâgà, co Tito]. Go pwi énanéna kà Pwiduée, ma pwi *apostolo kà Iésu Kériso.

[É cùruo pâ wà Pwiduée] ba na go nama pimaina too é cèikí kà tàpé na é jèe pitòrigarirà. Â é cùruo, ba na go picòo tàra é àjupâra goo Iésu, ba na rà wârori é wâro na papwicíri wà Pwiduée.

² Â, na wàrapwiri, â rà o cèikí ba gòo pâ, o tâa târa é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Ba béaa [kàra é pai tòpò kèe é gòropuu] âna é jèe mara ina pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, â cãé caa pwâ.

³ Â, na pàara na é jèe tàmara pacoo wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna é jèe pamogòori* é popai kèe bèepwiri. Â é cùruo, ba na go inapàari.

⁴ Wâgà, co Tito, âna gà pwacèwii pwi àji naìò, géee goo é cèikí na é dànaimariju. Wâdé na tà tâgà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géee goo Pwiduée kâjè ma *Kériso Iésu, pwi a pa-udòjè. Cidòri nyuâagà!

Popa bwàti wâra pwapwicíri
⁵ Na ia go picijigà na gòropò Crète, â go ina tâgà pâ, na gà mwa tubanabwé é wakè kâju naawê. Ba wâdé na gà tòpò cè tèpa pitûâ kàra wâra pwapwicíri, naa na pâ jèpa village.

Pitòrigari bwàti tèpa pitûâ
⁶⁻⁷ Napwa naa goo pwi a pitûâ kàra wâra pwapwicíri, âna cùrué, ba na é piwéaari é wakè kà Pwiduée. Â wâdé na é wâro kèe, âna pitòimiri na ara tèpa âboro diri. Â nye ticé cèna pâri ma pitòtié goo:

É tâa bwàti goo tô wâdêe†;
 Câé caa pwi a-ipwamainâê;
 Câé caa pwi a wâdo;
 Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a piokée;
 Câé caa pwi a bu mwani goro é pwina é ina na pwâ.

Â wâ tèpa naiê, âna rà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà pitère dàra, â càra caa tèpa wâro imudi;

⁸ Wâdé na:

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa marié;
 É pwi a meaari é muru na wâdé;
 É pwi a nünûma bwàti;
 É pwi a *târù ma pitòimirié;
 É pwi a piaabòrié.

⁹ Â wâdé na é pâra wiâra é popai na târù, na picémara [naa na wâra pwapwicîri]. Â, na wârapwiri, â o târù é pupûra na é naa tà tèpa âboro, â ée pagòorà goo. Â o pâri ma é patùra tàpé na rà cicara é popai.

Gà târi pwâ tèpa ipawâmi!

¹⁰ Po dau wâru é pâ âboro na càra caa pitère dàra. Â rà ipawâmi é pâ âboro goro é pâ popai kâra na piticémuru naa goo. Rà dau wâjaa tèpa *Juif na rà jée cèikî, [ba rà taccoo goo pàra tàpé pâ, na rà pwa *kamaî].

¹¹ Wâdé na gà târi é pwârâ. Ba rà pacâmuri tèpa âboro goro é pâ muru na càcaa âjupâra, â rà nama gù é cèikî kâra diri kaa pâ wâao. Â jèpwi mwara, âna rà bu mwani goro pâ pwina rà ina na pwâ.

¹² Ba nye pwi jè âboro tàmanga géé jaa tèpa âboro wâ Crète, na é ina goo é âji Ba kêe, pâ:

«Pwi âboro géé Crète,
 pwi âboro a pwâ;
 pwi a pwa ciritâu;
 ma pwi a dau ija.
 Câé caa pitère dâjè;
 é pwi maciî a piuti.»

¹³ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra. Â géé goo kaa pwiri, âna wâdé na gà pacoora ma pwarà, ba na o târù é pai cèikî kâra.

¹⁴ Â gà ina târa pâ, na rà nabwé na rà ciburà tère é pâ jèmaa ma autûâri kâ pàra tèpa Juif, na pwâ. Ba rà naa càurâ târa âjupâra.

¹⁵ [Pwa na rà papwicîri na jè uti pàra utimuru. Êco na jè tàmogòori pâ]:

Êdiri pâ muru, âna wâdé
 ba kâ tàpé na wâdé pwâranûmarâ.
 Ticè na wâdé
 tà tàpé na tòri pwâranûmarâ,
 tà tàpé na tàutâra na rà cèikî.

Wârapwiri, ba tòri é autàmogòorimuru kâra bau *pwâratùra-nigée-goorâ. [Ba càra mu caa tàmogòori na rà picâdârù é pwina wâdé jii pwina èpâ.]

¹⁶ Rà inapàpâri pâ, rà tàmogòori wâ Pwiduée, êco na càrarâ, âna pâiti jiié. Càra caa pitère dèe, â é miiri é pwina rà pwa. Tapidau diri é pâ wakè kâra, â jèe nye dau pwacoé ma rà pwa cè ji caapwi muru na wâdé.

2

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

Pa âboro na pwanûmarâ

¹ Wâgâ, co Tito, âna wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro, wiâra é picòo na *târù.

² Gà pacâmuri tèpa ijiao, ba na rà pitòimiriâ, ma piaabòrirâ. Â wâdé na rà wâro na cèikî, ma pimeari, ma pidâpwicâari.

† 1:6-7 É tâa bwàti goo tô wâdêe—Grec: Nye caapwi co wâdêe. 1:10 1 Timotéo 4.7 1:11 2 Timotéo 3.5-6; 1 Péteru 5.2
 1:13 2 Timotéo 4.2 1:14 1 Timotéo 4.7 1:16 1 Ioane 1.6, 2.4

³ Â gà ina tà pa jii tàmu, pâ, wâdé na rà wârori é wâro na pwicîri, ma wâdé na ara Pwidiúée. Â rà cibwaa picocoo, ma dau wâdo dipâa. Wâdé na rà paari naa na càrarà ma tûâ kâra é pwina wâdé na jè pwa.

⁴ Â wâdé na rà pacâmuri pa ilâri na pwa éarà, ba na:

Rà meari tèpa éarà, ma èpo kâra;

⁵ Rà pitòimirà;

Rà waké bwàti naa na pwârawâ kâra;

Rà ipakîrîrà naa goo tèpa éarà.

Â, na wàrapwiri, â wà tèpa âboro, âna o càra caa pitaureè goo é popai kâ Pwidiúée.

Pa âboro dopwa

⁶ Gà pagòo tèpa âboro dopwa, ba na rà pitòimirà.

⁷ Â wâgâ mwara, naa na diri pâ ére, âna wâdé na gà paari tàra é âji càrajè. Â gà pacâmurîrà, naa na âji pwâranûma, ma ipapwicîri.

⁸ Wâdé na é pwâratûra'gâ, âna tàrû ma wâdé, ba na o càcaa pâri ma rà pitòtigâ. Â wà tèpa pièpàrigâ âna rà o kamu, ba ticé na rà pâmari ma rà pi-inajè ba èpâ goo.

Tèpa ênawéna kîri

⁹ Wà [tèpa cèikî na rà] tèpa ênawéna kîri kâ tèpa âboro, âna wâdé na rà ipakîrîrà naa goo tèpa caa kâra, naa na diri pâ ére. Wâdé na rà mudàra cè pai wâdéarîrà kâra. Â rà cibwaa tîpi tàra goro putâmu.

¹⁰ Â rà cibwaa murarà. Wâdé na rà paari tàra pâ, rà âjupâra ma tàrû, naa na diri pâ muru na rà pwa. Êkaa na, naa wàrapwiri, â rà o còo wà tèpa âboro pâ, é popai kâ Pwidiúée, *pwi a pa-udòjè, âna muru na dau wâdé ma pwényuâa.

Âmu wâro kâ tèpa cèikî

¹¹ Wà Pwidiúée, âna é jèe paari é *pimeaari imudi kèe, ba é me nau pa-udò diri tèpa âboro [ma naa tàra é *âji wâro jaaé].

¹² Â é pacâmurijè goro é pimeaari kèe bèepwiri, ba na jè naaco diri pâ tûâ na càjè caa papwicîri wà Pwidiúée goo, ma é pâ câbawâdé kâra é gòropuu bèeni na èpâ. Â, na wàrapwiri, â jè wârori na pwi pâara nabâ, é wâro na pitòimiri, ma tàrû, na papwicîri wà Pwidiúée.

¹³ Ba jè tapacîri goro cèikî é tòotù na dau pwényuâa. Na pwi tòotù bèepwiri, â ée mwa wâjué còwâ wà Kériso Iésu, naa na é pai maina ma muugère kèe. Ba wâé na é Pwidiúée kâjè ma pwi a pa-udòjè.

¹⁴ É jèe panuâ é wâro kèe, ba na é tipijè jii diri é pâ càrajè na èpâ. Â é pwa ma jè pwi Ba kèe, na jèe ticé èpâ kèe, â na ciburà dau nûmee na é pwa na wâdé.

¹⁵ Êkaa na wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro goo diri é pâ pwiilbâ. Â gà pagòorâ, ma patûrarâ. Ba tà tâgâ é tàrû ma gà wàrapwiri. Â gà cibwaa panuâ ma é pwatétéri tâgâ cè jè âboro.

3

Mudàra ma guwâ pwa na wâdé

¹ Gà taniimiri [tà tèpa cèikî naa jaagâ na Crète] pâ, na rà ipakîrîrà diri tà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa kupénoo, â na rà pitère dàra. Â wâdé na rà ciburà mudàra ma rà pwa é pâ na jèpapara muru na wâdé.

² Rà cibwaa pinabaèpâ cè jè âboro. Â rà cibwaa pitòocia. Wâdé na rà pitòimirà ma moo ma ipakîrîrà na ara diri é pâ âboro.

³ Âjupâra pâ, napwiri, âna wâjè mwara, âna nye ticé na jè tâmogòori [naa goo Pwidiúée]. Â tàutâjè na jè pitère dèe. Â jè ipanuâjè, ba na ipa-imwûrùjè. Â jè pâ nau tèpa piènawéna kâra pâ câbawâdé imudi, ma é pâ na jèpapara ipwâdèe imudi. Jè pwa é wâro na èpâ. Jè tèpa piboo. Â jè tèpa pièpàrijè.

⁴ Êco na:

É paari pai wâdé kèe

wà Pwidiúée Caa,

*pwi a pa-udòjè.

Ba é meearijè.

⁵ É nye pa-udòjè co,
goro *pimeaari imudi kêe.

Càcaa wàijè,
na jè piupajè còwâ,
goro pâ wakè kâjè.
É nama upwaaajè
goro é Nyuâaê Pwicîri;

[É cèitiri èpà
gée na pwâranümajè.]
É nama pitèpajè còwâ,
[ma naa tâjè wâro;
wâro na bwaa âmué].

⁶ É naaboo naa gòjè
é Nyuâaê Pwicîri;
me goo Iésu Kériso,
pwi a pa-udòjè.

⁷ É nama jè *târù na araé,
goro é pimeaari kêe.

O tâa tâjè *wâro dâra gòiri.
Ba é jèe mara ina.

Â jè cèikî ba gòo naa goo.

⁸ Wâépwi é pwâratùra na âjupâra.

Naaco pitòocia goo pwapwicîri

Nümoo na gà gòo, co Tito, goro ina é pâ pwi bèepwiri, tà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée. Ba na wàrapwiri, â rà o ciburà pwa wakè na wâdé. Â é pwina rà pwa, âna o wâdé ma âjimuru, ba kâra diri é âboro.

⁹ Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèkutâ imudi, naa goo pâ nee tèpa jojooorjè*—[tèpa pi-ina kâra goro pwapwicîri]. Â gà uru jii é pâ pitòocia goro é *Naèà kâ Moosé. Ba diri é pâ pwi bèepwiri, âna piticèmururu naa goo, â càcaa muru na pitu tâjè.

¹⁰ Wiàna pwa cè jè âboro na é tò dii ma bara naa na wâra pwapwicîri, â gà wailu patèrèe. [Â wiàna câé caa pitèrè dàgâ] â gà panuâé, â gà cibwaa ipacè naa gooé.

¹¹ Ba wà pwi âboro na é wàrapwiri, âna é jèe pàgâ jii é âjupâra. Â é tàgèrè pwa na èpà, â é pitòtié còwâ.

Bénabwé popai

¹² Go o panuâ paé tàgâ wà Artémas, é, wà Tychique. Â wiàna é tèepaa paé, â gà piwàcì me, nau pâmariò naa na ville Nicopolis. Ba go jèe niimiri pâ, na go tâa wé, na pàara aumoo.

¹³ Â gà pitu tà Zénas, pwi apoka†, ma wà Apollos, â guwâ pwabwàti é pai pâra kârù jiiwâ, ba na o nye ticè cè pwina tiâu târu.

¹⁴ Â, na wàrapwiri, â wà tèpa cèikî béejè wà Crète, âna rà picòo é pai pwa cèna wâdé, ba na rà pitu tà tàpé na tiâu târa. Ba wâdé na pwa pwâra cè wakè kâra.

Ipicijii

¹⁵ Wà diri tèpa cèikî na rà wâjao, âna rà naa bwàcu'gâ. Â gà pwabwàcu mwara tà tèpa âji béejè naa na cèikî, na rà wé.

Wâdé na é cau *pwényunyuaariwâ diri wà Pwiduée, goro é pimeaari imudi kêe.

Cidòri nyuâawâ!

3:5 Éfésò 5.26; 2 Timotéo 1.9 3:6 Apostolo 2.17-18 3:9 2 Timotéo 2.14,16 * 3:9 1re e phrase—Muru na wâdé na jè niimiri tèpa jojooorjè. Éco na càcaa wâdé na jè ipwamainajè goo, ma pitòocia ma wà pàra tàpé. Wà tàpé na é ina wà Paulo, âna munaa rà niimiri pâ, rà tòpi jii Pwiduée é autâmogòrimuru na wâgòro, gée goo pâ jèkutâ kâra goo pâ nee tèpa jojooorâ. 3:10 Mataio 18.15-17 3:12 Éfésò 6.21-22; Kolosé 4.7-8 3:13 Apostolo 18.24; 1 Korénito 3.5-6, 16.12
† 3:13 Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurujè naa na wâra pitèimuru. 3:14 Éfésò 4.28

Tii kà Paulo tà Philémon Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wà *Roma (Apostolo 28.30-31). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tà tàpé Filipi ma tàpé Éfésó, ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà pwi jè a cèikì na nee Philémon naa na ville Kolosé. É pwi bérewaké kà Paulo (1.1), â é pwi âboro na wàru neemurué, ba pwa ênawéna kîri kêe.

Cina é wii?

Wà Onésime, pwi ênawéna kîri (*esclave*) kà Philémon, âna é mura mwani kêe, â é uru. Â é tèepaa naa na ville Roma, â ipitiru ma wà Paulo naawê. Â géé goro é popai kà Paulo, â é cèikì naa goo wà Iésu wà Onésime. Â wà Paulo, âna é gére panuâé pâ còwâ naa jaa wà Philémon. Â é wii tii tée, ba na é tòpi còwâ Onésime, pwacèwii pwi a cèikì bée naa goo wà Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

Naa na pàara na rà pitûâ na wà tèpa Roma, âna wàru tèpa âboro na pwa ênawéna kîri (*esclaves*) kàra. Naa na auniimiri kà tèpa âboro na wàru, âna piticémuru naa goo tèpa ênawéna kîri kàra. Êco na é paari wà Paulo pâ, jè cibwaa niimiri pwiri, wàjè tèpa cèikì naa goo Iésu. Ba é ina tà Philémon pâ, wà Onésime, âna jèe cáé caa pwi ênawéna kîri kêe co. É jèe pwi aéjii kêe mwara, naa na nee Kériso. Â wâdé na é tòpié wà Philémon naa na pimeaari (1.16), ma pwanauri é èpà na ia é pwa.

É tâmogòori wà Paulo pâ, é putàmu wà Philémon, géé goo è èpà na é pwa tée wà Onésime, êkaa na jè còo pâ, é patùraé ba moo, naa na pimeaari.

Naa na tii bèeni, âna jè còo mwara ucina naa goo pai pwa kà Kériso, tàjè tèpa âboro na jè pwa na èpà. Ba é pwanaurijè, â é tòpijè. É ina pâ, jè tèpa aéjii kêe. Â pwacèwii é pwina é pwa ba kà Onésime wà Paulo (1.18-19), âna wà Kériso, âna é wàri diri é kéredi kâjè goro pai bà kêe ba kâjè.

Pai pitàgoo tii tà Philémon

Ipwabwàcu (1.1-3)

Pimeaari ma cèikì kà Philémon (1.4-7)

Gà tòpi còwâ Onésime (1.8-21)

Ipicijii (1.22-25)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo na pwa tii tâgà, co Philémon, pwi béeò goro wakè, na dau wânùmoo tâgà. Go tâa na karapuu ni, goro é wakè kôo ba kà *Kériso Iésu. Â [é naa bwàcu'gà mwara] wà Timotéo, wà pwi a cèikì béeju.

² Â [gà naa bwàcu kâbu] tà Appia, tô a cèikì béejè; ma Arkippe, pwi béejè goro paa ba kà Ukai kâjè Iésu. Â [gà pwabwàcu mwara] tà tèpa cèikì, na rà ipitiri na pwàrawà'gà.

³ Wâdé na tà tâgà é *pimeaari imudi ma pinaanapò, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Cidòri nyuâagà!

Pimeaari ma cèikì kà Philémon

⁴ Nye diri kaa na pàara na go mu pwapwicîri na, co Philémon, âna go pi-ila ba kâgà, â go pwaolé tà Pwiduée googà.

⁵ Ba go tère é jèkutà, goro é cèikì'gà, naa goo wà Pwi Ukai Iésu, bau é pimeaari'gà, naa goo diri tèpa cèikì.

* 1:1 Wâgo—Grec: *Wâibu*. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwàranûmaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.
1:2 Kolosé 4.17; 2 Timotéo 2.3

⁶ Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na dau pimaina too é pimeaari'gà, tà tèpa cèikì béégà†. Êkaa na, wà tèpa âboro‡, âna rà o còoina bwàti, diri pâ na jèpapara muru na wâdé, na tâa tâjè géé goo Kériso§.

⁷ Nye dau ipwâdéé kaa é pwâranùmoo, co pwi gòrobéè, goo é pimeaari'gà. Ba gà patàmarù é pwâranùma tèpa âboro kà Pwiduée, â êkaa pwiri pwina dau pagòo-o.

Gà tòpi còwâ Onésime

⁸ Géé goo é pimeaari'gà, âna cago caa piwâ, na go ilari jiiḡà [pâ, na gà tòpi bwàti pwi jè béè]*. Nye pâri tòo, ma go tûâri tâgà pwiri, naa na nee Kériso.

⁹ Êco na go ilari jiiḡà co, ba dau wânùmoo tâgà. Wâgo Paulo, na go jèe pwi âboro pwanùmoo†, â go gére tâa na karapuu, géé goro é wakè kôo, ba kà Kériso Iésu.

¹⁰ Wâéni é pwina go ilari jiiḡà: Na gà tòpi còwâ pwi *ênawéna kîri'gà [na ia é uru jiiḡà]—wà pwini Onésime. Ba é jèe pâ nau pwi a cèikì, na pàara na go tâa ni, na karapuu. Â é jèe pwacèwii na é pwina naîò.

¹¹ [Gà tâmogòori pâ, *Onésime*, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a pitu tâjè'.] Â wiàna câé caa pwi a pitu tâgà béaa; â nabàni, âna é jèe dau pitu tâju.

Go naaé paé còwâ darigà

¹²⁻¹³ Ba é pwi âboro na é té géé good. Â dau nùmoo dàra tà cipaé naani jaa, na pàara bèeni, ba na é bwaa tâpo pitu tòo, na bwaa tiàngà. Ba go bwaa tâa na karapuu, géé goo [é pai picémara kôo] é *Picémara Wâdé kà Iésu Kériso. Êco na go o mwa naaé paé còwâ darigà,

¹⁴ wiàna wâdé tâgà. Êco na cago caa panuâé paé darigà, wiàna câgà caa uuri. Ba wâdé na gà tòpié, géé na âji pwâranùmogà, â càcaa géé goo é pai tûâri kôo tâgà.

¹⁵ Âjupâra pâ, pwa cè ji pàara, cèna câgàu caa pitànaima na. Â matâra pâ wàrapwiri, ba na gàu o mwa nye pitànaima còwâ, dàra gòiri awé.

¹⁶ Ba nabàni, âna jèe câé caa pwi ênawéna'gà co. É jèe pwi aéjii kâju mwara, naa na nee Kériso. Ûu, é jèe pwi gòrobéè, â wâgà, âna wâdé na gà dau meaarié. Ba é pwi ênawéna'gà, â jèpwi mwara, âna é pwi a cèikì béégà, naa goo Pwi Ukai.

Tòpié pwacèwii naa wâgo

¹⁷ Wiàna câbaâjupâra‡ pâ, bu tupédu bére wakè [ba kà Kériso] â gà tòpié còwâ, pwacèwii naa wâgo na gà tòpio.

¹⁸ Â wiàna é mura cè muru jiiḡà [na ia é uru] é wiàna é pwa tâgà cè jè muru cèna càcaa wâdé, â gà tòpò diri naa goro neèò.

¹⁹ Tii muru wii kôo ni: *Wâgo, Paulo, na go mwa wâri tâgà*. (Êco na wâgà mwara, co pwi béèò, âna wâdé na gà niimiri pâ, géé good, na ia gà tòpi é *âji wâro!)

²⁰ Gà pwa é pwina go ilari jiiḡà, naa na nee Pwi Ukai, co Philémon, ba na o patàmarù é pwâranùmoo, ba ju tupédu a cèikì, naa goo Kériso.

²¹ Go jèe cèikì naa goo é pai pitère dàra'gà, êkaa na go pwa tii paé. Â go tâmogòori pâ, gà o pwa cè pwina piwéna jii é pwina go ina paé.

Ipicijii

²² Go niimiri pâ, wà Pwiduée, âna ée jèe nama go caiwà diri; wàrapwiri goo é pwâra pwapwicîri kàwà. Êkaa na gà pwabwàti cè naditârawâ, cèna go tâa na.

²³ É naa paé é bwàcu'gà wà Épafra, pwi béèò goro tâa na karapuu, géé goro pai picémara kèe Kériso Iésu.

²⁴ Â rà naa paé é bwàcu'gà mwara, wà Maréko, ma Aristarque, ma Démas, ma Luka, wà tèpa béèò goro wakè.

²⁵ Wâdé na é cau wâjaawà diri é pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

† **1:6** É pimeaari'gà, tà tèpa cèikì béégà—Grec: Êpicatâa naa na cèikì, é, é pai picémara é cèikì. ‡ **1:6** Tèpa âboro—é, Gà. § **1:6** É, Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na gà tâmogòori diri é pâ aupwényunyûari na é naa tâjè, géé goo é cèikì kâjè naa goo Kériso. **1:7**

2 Korénito 7.4 * **1:8** Na gà tòpi bwàti pwi jè béèò—Popai me géé nee tii 17. † **1:9** Pwi âboro pwanùmoo—é, Pwi âboro na é cûruo pâ wà Kériso. **1:10** 1 Korénito 4.15; Kolosé 4.9 **1:16** 1 Timotéo 6.2 ‡ **1:17** Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikì, tòpi, tâmogòori). **1:22** Filipi 1.25, 2.24 **1:23** Kolosé 1.7 **1:24** Kolosé 4.10-12, 14; 1 Timotéo 4.10-11

Tii tà tèpa Hébéru Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Càjè caa tàmogòori è nee pwi a wii è pwi tii bèeni. Êco na jè tàmogòori pâ, nye pwi jè *Juif, na é cèiki naa goo wà Iésu. É pwi a tàmogòori bwàti é pwapwicîri kà tèpa Juif, ma é *Aamwari Béaa. Â é pwi âboro na é tàmogòori bwàti pai pwa tii naa na grec, ba é pai wii kêe, âna dau wâdé.

É wii wiidâ?

Béaa kâra *naja 70. Ba, na pwi naja bèepwiri, âna wà tèpa coda roma, âna rà tanoori é *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif wâ *Iéruusaléma, â rà pacoo diri pâ *ârapwaaïlò kà tèpa Juif na é ina wà pwi a wii tii bèeni. (Còo naporomee 9 ma 10.)

É wii tâi?

Tà tèpa Juif—tèpa ‘*Hébéru’—na rà jèe cèiki naa goo Iésu. Pwiri rà naanaimari pâ popai kêe na wâru, naa na caapwi tii, ba na rà naa târa jè wâra pwapwicîri.

Cina é wii?

É wii, ba na rà tàmogòori bwàti é wakè na é pwa wà Iésu ba kâra. Â é pagòorà, ba na rà cimwù ma pidâpwicâarirà, ba rà gére wâro na pâara na pitubaèpà târa.

Dà ère é tii bèeni?

Diri pâ naèa ma pâ ârapwaaïlò kà tèpa Juif naa na é *Aamwari Béaa, âna rà tâbawêe nabàni naa goo Iésu Kériso. Ba wâ Pwiduée, âna é pwa tà tèpa âboro é *auipwataâboro na bwaa âmué. Â é nama é pwi âji a pwa ârapwaaïlò kêe na caapwi co, wà Iésu Kériso. Wàè na é pwi a pame é pâ *aupwényunyuaâri kâra auipwataâboro, â wàè pwi a-ipa popai naa nabibiu kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduée. Ba é pwi âji âboro, â é pwi âji naí Pwiduée mwara, na é caapwi co. Ba é tâa jaa Pwiduée Caa, géé na biu, â dàra gòiri awé. Êco na é boome naani gòropuu, â é pa naiiri âboro. Â é pwa é ârapwaaïlò na tâbawêe, na é pipanuâé târa pwâra bà. Â joro é domii kêe na é bà naa goro *satauro, târa pwanauri diri pâ èpà kâjè. Â géé goo Kériso, â pâri ma jè medari Pwiduée naa na ipwâdé. Â câ mwa caa pâri ma jè pwa cè jè ârapwaaïlò.

Pai pitâgoo tii Hébéru

Iésu Kériso, âna é piwéna jii diri (1.1-4.13)

É piwéna jii tèpa angela (1.4-14)

É pame pai udò na dau pwényuâa (2.1-18)

É piwéna jii Moosé wà Iésu (3.1-6)

Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu (3.7-4.14)

É pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma Pwiduée (4.14-10.18)

É pa naîri âboro â é pitère dà Pwiduée (4.14-5.10)

Pai patère tèpa cèiki (5.11-6.12)

É pacoo auinabéaa wà Pwiduée (6.13-20)

Melkisédek, âna é ânuu Iésu Kériso (7.1-28)

É pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè wà Iésu Kériso (8.1-13)

Câcaa pâri pâ ârapwaaïlò béaa târa ma pwanauri pâ èpà (9.1-10)

Tâbawêe ârapwaaïlò kà Iésu (9.11-28)

É wacaapwi pwa ârapwaaïlò Kériso (10.1-18)

Câmu tà tèpa cèiki (10.19-13.25)

Jè ipwacèwii cèiki kà tèpa Isaraéla biu (11.1-40)

Jè ipwacèwii Iésu, â jè cimwù (12.1-29)

Bénabwé popai (13.1-25)

Iésu kériso âna é piwéna jii diri

(Naporomee 1.1-4.13)

¹ Na pâara biu, âna é pipatûrari* wà tèpa jojorojê† wà Pwiduée, na rà naigé mee tèpa *péroféta kêe goro pâra pai pwa wèe na wâru.

* 1:1 Pipatûrari—Patûra. † 1:1 Joojorojê—Wà pwi awii é tii bèeni, âna é pwi jè Juif, â é wii tà pâra tàpé na rà tèpa Juif mwara. Â rà jèe cau cèiki naa goo wà Kériso.

² Â, na pàara nabà—naa na pâ Bénabwé tòotù—âna é patùrajè, goo wà Pwina naîê. Ba géé gooé, âna wà Pwiduée, âna é tapoo é napwéretòotù ma é gòropuu, bau diri pâ muru na tâa na. Â nye wàé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na ée mwa panuá tée diri pâ pwiibà.

³ Na jè còo Pwina naîê, â jè còo é pai muugère ma pai maina kà Pwiduée Caa. Ba ipaiwà wàilu naa na diri pai pwa wèe. Diri pâ muru, âna rà cau tēepaa ma wāro, géé goro é popai kēe, na dau pwa pātāmee.

Nye wàé kaa, Pwina naîê, na ia é cèitiri é pâ èpà kàjè. Â géé na càùé, â é wājué còwā naa jaa Pwiduée, na é wānidò *napwéretòotù. Â wà Pwiduée—wà Pwina dau pwa pātāmee—âna é nama é tãaboo naa gòro âji îê [ba na é pituâ kâra diri pâ muru].

É piwéna jii tēpa angela

⁴ Wà Pwiduée, âna é nama é piwéna[‡] jii diri tēpa *angela, wà Pwina naîê. Â é naa tēe pwi neere àboro, na dau pwamuru naa goo, jii diri pâ neere àboro.

⁵ Ba cāé mu caa ina tà pwi jè angela wà Pwiduée pâ:

*Wàéni popai kòo,
na go ina nabà:
Gà pwina naîò,
â go pwi caa'gà.*

Psaume 2.7

*é,
Go o pwi Caa kēe,
â ée mwa pwi naîò.*

2 Samuel 7.14

⁶ Ūna é paari Pwina naîê, tà tàpé na rà tâa jaaé, â é naa tēe é tàrù kà pwi ciàra èpo[§], â é pituâri pâ:

*Wàdé na wà diri tēpa angela kòo,
âna rà o cau ipwamaināe diri.*

Psaume 97.7

⁷ Napwa naa goo tēpa angela kēe, âna é ina wà Pwiduée:

*Go nama rà pwacèwii é pwéretòotù;
Rà o pwacèwii é doromara ànye.*

Psaume 104.4

⁸ Èco na wàéni é pwina é ina naa goo wà Pwina naîê:

Wàgà co [Pwina naîò]

âna wàgà Pwiduée!*

O ticè pwàadàra

é Mwaciri'gà.

Gà mwa Pwi Ukai

dàra gòiri awé.

*O *tàrù é pai pituâ'gà.*

⁹ *Gà wàdéari é tàrù,*

â gà miiri é èpà.

Â wàgo, Pwiduée Caa'gà,

âna go jèe pitòrigariá†

jii diri tēpa béegà.

Go wicèpwiri é jawé úrea

1:2 Ioane 1.3 **1:3** Apostolo 2.33–34; Kolosé 1.20; Héberu 8.1 **1:4** Filipi 2.9 ‡ **1:4** É piwéna—é, É jèe piwéna, é, É pâ nau piwéna. **1:5** 2 Samuel 7.14; 1 Chroniques 17.13; Apostolo 13.33 § **1:6** Ūna é paari Pwina naîê... Grec: Ūna é popa Pwi ciàra èpo naa na gòropuu {monde}. Munaa é pai pitēpa Kériso, é, pai wājué còwā kēe na jè tòotù.

É popai monde ni, âna pai ina wèe pâ: *Autāa, é, napò, é, mwaciri*. Pwiri naani gòropuu, é wāpà wiàna wānidò napwéretòotù.

1:7 Psaume 104.4 **1:8** Psaume 45.7–8 * **1:8** Wàgà Pwiduée—È pâ popai bèepwiri géé na Psaume 45, âna popai kà pwi jè apwanyabi, goo é pai piéa kà pwi jè ukai. Naani, âna é ina wà pwina é wii é tii tà tēpa Héberu, pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Iésu Kériso, Pwina naîê. É wàrapwiri wà Pwiduée, ba na é paari tà tēpa àboro pâ, wà Iésu, âna é pwi ukai kâra gòropuu diri. † **1:9** Pitòrigariá—Grec: *Oint. Còo note* goo Luka 4.18.

*naa gòro pûrugà.
Go nama rà pipwamainagà;
go naa tâgà é pipwàdéé,
na dau maina awé.*

Psaume 45.7-8

10 É ina mwara wà Pwiduée, naa goo Pwina naîé pâ:

*Naa na autapoo goo,
âna nye wâgâ, Pwi Ukai‡,
na gà pwi a tòpò
é pâara gòropuu.
Gà pwi a bari
iri napwéretòtù.
11 O mwa tiâu
é gòropuu diri,
ma napwéretòtù,
ma diri pwina tâa na.
Êco na nye wâgâ co
na o mwa tâa awé.
12 Gà o cùurà
pwacèwii ârabwée;
Gà o pipîrîrà
pwacèwii dòro aupuu.
Â nye wâgâ co,
na gà nye tà tâa awé;
Gà nye tà wâro
dàra gòiri!*

Psaume 102.26-28

13 Â wàéni jè muru na ia é ina wà Pwiduée:

*“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îò étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

Gona guwà niimiri pâ, é ina pwiri tà pwi jè angela kée? [Bwa! É ina pwiri tà Pwina naîé!]

14 Ba napwa naa goo wà tèpa angela, âna rà tèpa ênawéna co. Ba é cùurà wà Pwiduée, ba na rà pitu tâjè, wàijè na ée mwa pa-udòjè, [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé].

2

É pame pai udò na dau pwényuâa

Jè cibwaa nama piticèmuru naa goo

1 Géé goo pwiri*, â wâdé na jè pâra bwàti wiâra é popai na jè tère. Ba péa jè tà pâiti jii.

2 Ba napwa naa goo é *Naèà kà Moosé†, âna é nama rà pwa wârimuru wà diri tàpé, na càra caa pâra wiâra bwàti.

3 Êco na [wà Pwiduée, âna] é jèe naa tâjè é naigé, ba na jè udò; pwi naigé na dau maina ma pwényuâa [jii é naèà]! Â jè o wànau târa cè pai uru kâjè jii é wârimuru, wiâna câjè caa câbaâjupâraê?! Ba nye wà Pwi Ukai Iésu kaa, na ia é mara inapàpari tâjè é naigé bèepwiri. Â wà tàpé na rà tèreê, âna rà jèe *paâjupâraê tâjè.

1:10 Psaume 102.26-28 ‡ 1:10 Nye wâgâ, Pwi Ukai—Ê pâ popai bèepwiri géé na Psaume 102, âna popai kà pwi jè âboro tà Pwiduée. Naani, âna é ina wà pwina é wii é tii tà tèpa Hébéru pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Pwina naîé, Iésu Kériso. 1:13 Psaume 110.1 1:14 Psaume 34.8, 91.11 * 2:1 Pwiri—Ê pai maina ma muugère kà Pwina naî Pwiduée, na napéaati naa naporomee 1. 2:2 Galatia 3.19 † 2:2 Naèà kà Moosé—Grec: Popai na rà pame, wà tèpa angela, âna é coo. Rà ina wà tèpa Juif pâ, rà tòpi é Naèà kà Moosé naigé mee wà tèpa angela. (Còo Apostolo 7.53.) 2:3 Hébéru 10.29, 12.25

⁴ Á wà mwara Pwidueé, âna é paâjupâraê, goro pâ *câmu kêra pàtàmee—muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Á é jèpa naa pâ âraimeai, na é naigé mee é *Nyuâaê Pwicîri, wiâra câbawâdê kêe.

É ipakîriê boo ba kâjè

⁵ Go gére patûrawà goro é Mwaciri[‡] na o mwa tèepaa. Á o càcaa tèpa *angela, na ée mwa nama rà pitûâ naawê, wà Pwidueé.

⁶ Ba é ina tée wà pwi jè âboro, na jè ére gée goo é *Tii Pwicîri pâ:

*Wàilàapà wà pwi âboro,
na gà o nîmiriê,
[co Pwidueé]?
Gorodà na piâranûmagà wàé,
wà *Pwina naîri âboro[§]?
⁷ Gà pakîriê boo
jii tèpa angela
na ji pàara,
na càcaa gòiri.
Gà naa tée korona—
bwe kêra ukai.
Gà nama pwamainâé.
⁸ Gà nama é pitûâ
naa gòro diri pâ muru!*

Psaume 8.5-7

Ba nye ticè jè muru, cèna o tâa gòroigé jii é pitûâ kêe*. Êco na nabàni, âna jè còo bwàti pâ, càcaa pâji coo diri é popai bèepwiri.

⁹ Á jè còo mwara pâ, jèe pakîri wà Iésu, na ji pàara, na arana tèpa angela. Ba é pwamaagé còo, â é bà ba kâjè diri tèpa âboro, gée goro é *pimeaari imudi kà Pwidueé. Á gée goo é pwina é pwa wà Iésu, â jèe naa tée korona—bwe kêra ukai. Á jè còo pâ ipwamainâé, [pwacèwii é popai bèepwiri naa na Tii Pwicîri].

É pwi càa diri tèpa naî Pwidueé

¹⁰ Wà Pwidueé, âna é tòpò ba kêe diri pâ muru, â é tàgére wéaa goorà. Pwa pàra tèpa naî Pwidueé mwara, na rà dau wàru, [âna wàjè kaa][†]. Á wâdê tée, na é nama jè cau tâa na é pai maina ma muugère kêe. Pinaigé mara é pwiibà, é pai maagé còo kà Iésu ma pai bà kêe. Á gée goo kaa pwiri, â wà Pwidueé, âna é naa tà Iésu é autâa na tâbawêe, na pâriê. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai, na é pa-udò diri tèpa naî Pwidueé, ma pwi a poparà pâ, [naa na *âji wàro][‡].

¹¹ Ūu, nye wà Iésu kaa, na é pwina é popajè tèpa âboro kêe, pàdari wà Pwidueé[§], [pwi caa kêe] ba na o caapwi caa kâjè diri, wàjè ma wàé. Á gée goo kaa pwiri, âna câé caa kamu, na é ina goojè pâ jè tèpa aèjii kêe.

¹² Ba wàé na ia é jèe ina tà Pwidueé pâ:

*Go mwa pwamaina neegà
tà tèpa aèjii kòo.
Go mwa câdirigà
na rà pitapitirirà*.*

Psaume 22.23

^{2:4} Maréko 16.20; 1 Korénito 12.4,11 [‡] **2:5** Mwaciri—Grec: *Gòropuu*. **2:6** Psaume 8.5-7 [§] **2:6** Wà Pwina naîri âboro—Popai me gée Psaume 8.4-6, na popai goojè tèpa âboro. Êco na wà pwina é wii é tii tà tèpa Héberu, âna é ina wà Iésu, na pitunee tée pâ Pwina naîri âboro. ^{*} **2:8** Pitûâ kêe—é, Pitûâ kâjè. Pwiri é inajè tèpa âboro, é, pwiri Iésu Kériso, Pwina naîri âboro. [†] **2:9** Filipi 2.8-9 [‡] **2:10** Ána wàjè kaa—Bà jèe wii wàjè tèpa naîé naa na pâ nee tii 10-18, ba jè tèpa naî Pwidueé, wàjè na jè cèiki naa goo wà Iésu. (Còo Héberu 3.6.) [‡] **2:10** É, Diri pâ muru, âna kêe {kà Pwidueé}, à rà me gée gooé, à rà tâa gée gooé. Á é popa tèpa naîé na rà wàru naa na pai maina ma muugère. Á wâdê tée na é nama é tâbawêe {wà Iésu} naigé mee é pai maagé còo kêe, wàé {wà Iésu} na é pwina é tapoo é pai udò kêra. Ê pâ popai é nama é tâbawêe {wà Iésu}, âna pwiri pai tòpi kêe é autâa kêe napwéretòotù, é, pwiri pai ina wèe pâ, na o tâbawêe é pai pa-udòjè kêe. **2:11** Mataio 25.40 [§] **2:11** É popajè...pàdari wà Pwidueé—é, É tipi tèpa âboro jii é pâ èpà kêra. Grec: *É nama rà pwicîri*. **2:12** Psaume 22.23 ^{*} **2:12** Popai me gée Psaume 22.23, muru wii kà ukai Davita. Wà pwi awii é tii bèeni tà tèpa Héberu, âna é ina pâ, nye wà Iésu na é mara ina pâ popai bèepwiri tà Pwidueé, na ia ru tâa napwéretòotù, béaa kêra pai tòpò wàra é gòropuu.

13 Á é ina tée mwara pà: *Wágo mwara, âna go mwa cèikí naa googà.*

Ésaïe 8.17

Á jèpwi mwara:
*Wágo ní, ma wà tàpé
na é naarà tóo wà Pwíduée,
wàibà diri tèpa naié†.*

Ésaïe 8.18

É pà nau pwi áboro pwacèwiijè

14 Wàijè tèpa naí Pwíduée, âna jè cau taa tàjè diri, è naiiri áboro na o mwa bà. Á é pa naiiri áboro wà Iésu, ba na é pwacèwiijè. Á é jèe bà ba kâjè, ba na tapàgà è pàtama *Caatana, wà pwina é nama jè bà.

15 Á, na wàrapwiri, á é tipijè jii è pai wàgotàjè goro è pwàra bà, na ia piijè béaa, diri tòotù.

16 Jè tàmogòori bwàti pà, càe caa me wà Iésu, ba na é pitu tà tèpa angela. É nye me nau pitu tà tèpa gòobàra *Abérama.

17 Á è ipwacèwiijè, tèpa aéjii kèe, naa na diri pai pwa goo. Ba [wiàna càcaa wàrapwiri, á pwiri càcaa pàri ma] é pwi a-ípa popai nabibiu kâjè ma wà Pwíduée‡. Á é jèe pwi a pwa árapwaaílò maina kâjè, na é pitère dà Pwíduée, naa na pai piènwéna kèe tée. Á é pwi a mearijè, [wàijè na ticè nii kâjè]. Á è tòpò è *árapwaaílò, tára pwanauri é pà èpà kâjè.

18 Á nye pàri ma é pitu tàjè, wiàna tèepaa marijè è tacai. Ba é tàmogòori è tacai, ma é maagè còo.

3

É piwéna jii Moosé wà Iésu

1 Tèpa cèikí béèò, wà Pwíduée âna é jèe todàwà, ba na guwà tèpa áboro kèe. Êkaa na guwà naa nùmwà naa goo wà Iésu, ba é pwi majoro è cèikí kâjè. Ba é cùrué medarijè wà Pwíduée, á è pacimaè, ba na é pwi a pwa *árapwaaílò maina kâjè*.

2 Á è pitère dà Pwíduée, á è piènwéna kèe bwàti, pwacèwii *Moosé napwiri, na ia é piènwéna kàra diri è pwàrawà kà Pwíduée.

3 Êco na dau pwamuru naa goo wà Iésu jii wà Moosé, á wàdè na dau ipwamainàè jiié. Ba wà pwi apooro è wà, âna é piwéna jii è pwi ènwéna†.

4 Bà jèpa wà, âna nye pwa pwi apooé, á nye wà Pwíduée na é tòpò diri pà muru.

5 Napwa naa goo wà Moosé, âna é dau pwi a wakè bwàti naa na pwàrawà kà Pwíduée, á é dau pwi a pitère dàra. Êco na é nye pwi ènwéna co. Ba é pwi ànuuru‡ diri è pwina ée mwa inapàpàri wà Pwíduée, géè na càùé.

6 Á wà *Kériso, âna é pwina nari èpo na pwàrawà, na naa tée pitùá. Á è pwàrawà bèepwiri, âna wàijè kaa, wiàna jè tà cimwù naa na pai pitapacìri kâjè, ma cipa ba mwù è cèikí kâjè.

Áji pinaanapò jaa Pwíduée na é pame Iésu

Cibwaa ipwacèwii tèpa Isaraéla

7 Géè goo è pà pwi bèepwiri, á [wàdè na jè pitère dàra è pwina] é ina è Nyuúàè Pwicìri, pà:

*Wiàna guwà tère
pwàra to kà Pwíduée,
na tòotù bèeni,*

*8 á guwà pitère dèe§!
Tàu tà wà tèpa Isaraéla
goo Pwíduée kàra,
napwiri, naa namaré.
Rà naa càùrà naa gooé
Rà nye pigàdèe,*

2:13 Ésaïe 8.17,18 † 2:13 Wàibà diri tèpa naié—Grec: *Ba rà cau tèpa naiò naa na Tii kà Isaia.* Êco na naani, âna é popa pà popai bèepwiri wà pwi awii è tii bèeni, ba naa popai goo wà Iésu, bau diri tèpa áboro kèe, na rà cau tèpa naí Pwíduée ma wàé. 2:14 1 Ioane 3.8; Auinapàpàri 12.10 2:16 Ésaïe 41.8-9 ‡ 2:17 Pwi a-ípa popai... Wàèpwiri wakè kà pwi apwa árapwaaílò. Còo note goo Hébéru 6.19-20. 3:1 Nombres 12.7; Hébéru 4.14, 7.26 * 3:1 Grec: *Á êkaa, co tèpa aéjii*

pwicìri, wáguwà tèpa bégè na todàjè géè napwéretòtù, âna wàdè na guwà naa nùmwà naa goo wà Iésu, wàé pwi apostolo ma pwi apwa árapwaaílò goro è cèikí kâjè. † 3:3 (2e phrase) & 3.4 Grec: ...Ipaíwà naa goo pwi aba wà, na é piwéna jii è wà na é bari. 4Ba èdiri pà wà, âna o pwa pwi abari, á nye wà Pwíduée na é bari diri pà muru. 3:5 Nombres 12.7 ‡ 3:5 Pwi ànuuru—Grec: Pwi apaájupàra. 3:7 Psaume 95.7-11 3:8 Exode 17.7; Nombres 20.2-5 § 3:8 Á guwà pitère dèe...

Grec: *Guwà cibwaa nama gòo pwàranùmwà, pwacèwii na biu, na tàutàwà gooé.*

goro pâ càrarà!

Psaume 95.7-8

⁹ [Á ipaiwà é pwina é ina naa goorà wà Pwiduée]:

*Rà tacaio naa namaré,
wà tèpa caa kàwà.
Gée goo pwiri,
â rà còo é pwina go pwa,
¹⁰ naa na 40 naja.
Oratòo goorà.
Go inapàpari:
"Rà naa càurà naa good!
Càra caa pitère dòo*!
¹¹ Go putàmu naa goorà.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kàra pinaanapô]
na go jée ipwabwàti!"*

Psaume 95.9-11

Jè cibwaa nama gòo pùrujè

¹² Êkaa na guwà ipwacòowà, co tèpa béed! Ba wiàna guwà wéaari pâ aunünüma na èpà, â wiàna tàutàwà na guwà cèikí, â guwà péa tà pâiti jii wà Pwiduée, pwi a pawàrojè†.

¹³ Ba é èpà na jè pwa, âna é ipa-imwùrujè, ma nama gòo pùrujè, [â é pwa ma jè naa càùjè naa goo wà Pwiduée]. Êkaa na guwà ciburà ipagòowà naima, ba na o càcaa tèepaa mariwà é pwiibà! Á guwà wàrapwiri diri pâ tòotù. Ba é pwi tòotù bèepwiri na é ina é Tii Pwicíri, âna nabà, [â càcaa widàuru!]

¹⁴ Jè jèe tèpa bée Kériso, gée na autapoo goo, na jè cèikí naa gooé. Á wàdé na jè cipa ba mwü é cèikí bèepwiri, tèepaa naa na é pwàadèrè [ba na o pwa cè kâjè gée goo é pwina tãa tée].

¹⁵ Á [jè cibwaa ipwanauri é pwina jè tàgère] pùra naa na *Tii Pwicíri pâ:

*Wiàna guwà tère
pwàra to kà Pwiduée,
na tòotù bèeni,
â guwà pitère dèe!
Guwà cibwaa
naa càùwà naa gooé!*

Psaume 95.7-8

Càra caa tèepaa naa na aunao

¹⁶ Wàilàpà tàpé na ia rà tère é pwàra to kà Pwiduée, â na ia rà naa càurà naa gooé? Nye wà tèpa jooorojè kaa, na ia é poparà còobé wà Moosé gée napò *Aigupito!

¹⁷ Á nye naa goorà kaa, na ia é putàmu wà Pwiduée, naa na 40 naja. Nye wàilà kaa na ia rà pwa na èpà naa namaré, â rà cau bà imudi naawê.

¹⁸ Á nye wàilà kaa, na ia é *ipwataâboro tàra wà Pwiduée, pâ, o càra caa tèepaa naa na é napò, na ia é jèe pwabwàti ba kàra.

¹⁹ Á jèe càra caa tèepaa, naa na aunao [ma pinaanapô] kà Pwiduée, gée goro na tàutàra na rà cèikí naa gooé.

4

¹ Wà Pwiduée, âna é mara ina [tà tèpa jooorojè] pâ, ée mwa poparà pâ naa na aunao [ma pinaanapô] na é jèe mara ipwabwàti ba kàra. Á é auina kée bèepwiri, âna é jèe nye coo ba kâjè nabàni. Êkaa na jè ipwacòoco, ba é péa pitèi pàra tàpé gée goojè wà Pwiduée, ma ina pâ, rà jèe ipàiti*.

* **3:10** Grec: Naa na 40 naja. Go putàmu naa goo pwi naneèaboro bèepwiri. Á go ina pâ: É ipa-imwùrurà taaci é pwàranümarà. Càra caa támogòori é pâ naigé kòo. Ipaiwà naa na nee tii 15. **3:11** Nombres 14.21-23 † **3:12** Pwi apawàrojè—é, Na é wàro. **3:15** Hébéru 3.7-8 **3:16** Nombres 14.1-35 **3:17** 1 Korénito 10.10 * **4:1** É péa...ina pâ, rà jèe ipàiti—é, Ba rà péa niimiri wà pàra tàpé gée goojè pâ, na rà jèe ipwà.

² Ba jèe nye picémara tâjê é popai na wâdé [goro é aunao bèepwiri] pwacèwiirâ. Êco na wàilà, âna ticé pumara é popai na rà tère, géé goro na càra caa tòpi goro cèikî†.

³ [Â wàépwi é majoroé ma] é ina wà Pwiduée pá:

Go putàmù naa goorà.

Go ipwataâboro pá:

O càra mwa caa me

naa na ére aunao,

[ére kâra pinaanapô]

na go jèe pwabwàti!

Psaume 95.11

Tâpiri tâjê pwi aunao bèepwiri

Êco na wàijè na jè cèikî, âna jè o tòpi é âji nao ma pinaanapô kà Pwiduée‡, [na é jèe nabwé pwabwàti wà Pwiduée, géé na biu]. Ba êdiri auniimiri kée goro pâ wakè na ée mwa paco, âna tâbawêe, béaa kâra pai tòpò kée é gòropuu.

⁴ Jè pûra mwara naa na jè ére géé goro é *Tii Pwicîri [i pwi ia é pwa wà Pwiduée naa na autapoo goo]. Ba jèe wii pá: *É nao wà Pwiduée na bé 7 kâra tòtù, géé na càuru é pâ wakè na é pwa.* *Genèse 2.2 Wàépwi pwi bé 7 kâra tòtù kâra nadàpara pwapwicîri.*

⁵ Jè wâjué còwâ naa goo i pwi nee tii, na ina pâ:

O càra mwa caa me

naa na i ére aunao,

[ére kâra pinaanapô]

na go jèe pwabwàti!

Psaume 95.11

⁶ [Na jè pûra pwiri, â jèe nye tâmogòri pâ] nye pwa é aunao [ma pinaanapô] na ia é pwabwàti wà Pwiduée. Jèpwi, âna jè jèe còo pâ, wà tàpé na rà mara tòpi é popai goo, âna càra caa tò naa na, ba càra caa pitère dèe.

⁷ Â wàépwi na é càmuri jè tòtù wà Pwiduée, [ba na rà o tòpi é âji pinaanapô kée§, wà para tèpa âboro]. Â é pwi tòtù bèepwiri, âna i pwi tòtù na ia ina naa na i pwi nee tii wâna é Tii Pwicîri. Ba é ina pâ:

Wiàna guwà tère

pwâra to kà Pwiduée,

na tòtù bèeni,

â guwà pitère dèe!*

Psaume 95.7-8

Â é popai bèepwiri, âna wà ukai *Davita, na é pinaigé mee, jèe dau wâme còwâ [kâra é pai pâra kà tèpa jooorojè naa namaré].

⁸ Êkaa na jè còo pâ é aunao [ma pinaanapô bèepwiri] âna càcaa é napô na ia é poparà pá naawé wà Iosua†. Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri câé mwa caa ina còwâ cè jè tòtù wà Pwiduée.

⁹⁻¹⁰ Â géé goo pwiri, â pwa é aunao [ma pinaanapô] ba kâjè tèpa âboro kà Pwiduée. Â, na jè o too naa na, â jè o mwa bàra nao jii é wakè kâjè. Â jè o ipwacèwii wà Pwiduée, na ia é nao naa na bé 7 tòtù, [géé na càuru pai tòpò kée é gòropuu].

¹¹ Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè ipwadàrapwa ma jè tòpi é âji pinaanapô kà Pwiduée. Â jè cibwaa pwaduwa kà tèpa jooorojè, [tèpa *Isaraéla] na ia rà ipwataù. Ba wà pwina câé caa pitère dà Pwiduée, âna é pâiti‡.

Popai kà Pwiduée âna tâuwa

† **4:2** Càra caa tòpi goro cèikî—é, Càcaa tâa goorà é cèikî kà tàpé na rà pitère dèe. Pwiri pai ina wèe pâ, wà Kaléba ma Iosua na ru cèikî naa goo wà Pwiduée. (Còo Nombres naporomee 13 ma 14.) **4:3** Psaume 95.11; Hébéru 3.11 ‡ **4:3** Jè o tòpi é âji nao... Grec: *Jè o nye too naa na aunao.* Jè tòpi i âji pinaanapô bèepwiri na jè tâa goo Iésu Kériso. **4:4** Genèse 2.2 **4:5** Psaume 95.11 **4:7** Psaume 95.7-8 § **4:7** Tòpi é âji pinaanapô—Còo note goo nee tii 3. * **4:7** Â guwà pitère dèe—Grec: *Guwà cibwaa nama gòo pwàranimawà.* **4:8** Deutéronome 31.7; Josué 22.4 † **4:8** 1^r e phrase—Grec: *Ba wiàna é naa târa aunao wà Iosua... (Iosua—Còo Apostolo 7.45.)* **4:9-10** Hébéru 4.4 ‡ **4:11** Dernière phrase—Grec: *Ba na o câé caa tâu wà pwi jèpwi.*

¹² Ê popai kà Pwidiúé§, âna dau pwa pàtamee, ba na é wakè gooje. Ba é pwacèwii é tauwa na nye dau éa kaa é du pière, ba é tapàgà tiagoro pâ aupitòobàra ma tiagoro pâ âraduujè. Ba é géé tiagoro pâ cábawádé ma auniimiri na tàbinyiri nigée na pwáranúmajè. Á é [pwa ma pwéelaa goorà * ma] tèirà.

¹³ Ba nye ticè jè muru, ma âboro, cèna pâri ma é cârü goo wà Pwidiúé. Ba wàé na é tòpòrà diri, â é tàmogòori é âji pai pwa goorà†. Á nye wàé kaa na jè o mwa coo arae ma paari tée diri é pwina jè pwa.

iesu âna é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma pwidiúé

(Naporomee 4.14-10.18)

É tàmogòori pai ticè nii kâjè

¹⁴ [Go gére ina tàwà pá] wà Iésu, *Pwina nai Pwidiúé, âna é pwi a pwa *ârapwaaílò maina kâjè, na é jée too naa *napwéretòotù, [ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwidiúé]. Êkaa na wádé na jè tà tâjùru ba mwü é cèikí kâjè naa gooé.

¹⁵ Caa caa pwi a pwa ârapwaaílò na é wáiti jiije. Ba é tàmogòori bwati é pai ticè nii kâjè, â jée tacaié, naa goro diri é pwina tacaije goo. (Êco na wàé, âna cêé mu caa pipanuâé, â cêé mu caa pwa na èpà.)

¹⁶ Géé goo kaa pwiri, â o câjè caa piwâ, na jè me na ara Pwidiúé, Pwi Ukai‡, [na é naigé mee wà Iésu]. Ba jè o mwa tòpi géé gooé é *pimeaari imudi kée. Á ée mwa pitu tâjè, [wâjè na piticè nii kâjè] â ée mwa dau pwa na wádé tâjè, na pâara kée.

5

Pwidiúé na é naa tée wakè kée

¹ Napwa naa goo wà pwi a pwa ârapwaaílò maina, âna é pwi âboro na pitòrigarié, ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kà tèpa âboro, ma wà Pwidiúé. Ba é naa tà Pwidiúé é pâ âraimeai ma *ârapwaaílò, ba na o pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro.

² Á é [nye ji pwi âboro] pwacèwiirà, â é tàmogòori pai ticè nii kâra pâ âboro. Á é moo naa goorà, ma meaarirà na rà imwüru, géé goro pai càcaa tàmogòori kâra.

³ Á, na pâara na é pwa ârapwaaílò târa pwanauri pâ èpà kâra é Ba, âna é pwa ârapwaaílò ba kée mwara, géé goo na é pwi âboro na ticè nii kée, pwacèwiirà.

⁴ Nye ticè cè jè âboro, cèna é tàpo cimadò géé gooé ma é pwi a pwa ârapwaaílò. Ba pwi wakè na dau pwamuru naa goo. Á nye wàco wà Pwidiúé na pârié ma é pitòrigari cè pwi âboro, pwacèwii pai pwa kée naa goo wà *Arona, [wà pwi a pâbéaa kà tèpa pwa ârapwaaílò kâjè biu].

⁵ Ipaiwà naa goo wà Kériso. Ba cêé caa ipwamainae còwâ. Á nye wà Pwidiúé, na é nama é pwi a pwa ârapwaaílò maina. Ba é ina tée pâ:

*Wàéni popai kôo,
na go ina nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gà.*

Psaume 2.7

⁶ Á jè pûra mwara [na jè nee *Tii Pwicíri] na é ina wà Pwidiúé pâ:

*Gà pwi a pwa ârapwaaílò
dâra gòiri awé.
Ipaiwà wâgâu
ma Melkisédék*.*

Psaume 110.4

É pitère dèe Kériso â é picâri

4:12 Éfeso 6.17; Auinapàpari 1.16, 19.13-15 § **4:12** Ê popai kà Pwidiúé—Càcaa aupwa tii co. Ba é patùrajè wà Pwidiúé, na rà naigé mee wà tèpa âboro kée, â na naigé mee é Tii Pwicíri mwara. * **4:12** Pwa ma pwéelaa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Papwéelaari. † **4:13** É tàmogòori é âji pai pwa goorà—Grec: Á rà nye cau cipàpaa na ara é du âraporomee. **4:14** Hébèru 3.1, 10.23 **4:16** Hébèru 10.19 ‡ **4:16** Na ara Pwidiúé, Pwi Ukai—Grec: Naa goo é autâa (trône). **5:3** Lévitique 9.7, 16.6 **5:4** Exode 28.1 **5:6** Psaume 110.4; Hébèru 6.20, 7.1 * **5:6** Melkisédék—Wà pwi ukai, ma pwi jè apwa ârapwaaílò kâra jè Ba, naa na pâara kà Abéraama, pwi caa kâra é Ba Isaraéla. (Còo naporomee 7, ma Genèse 14.17-24.)

⁷ Na é bwaa wâro ni gòropuu wà Iésu, â pwa jè pàara na é i ma tomara too tà Pwidiúé, na é upaé [jii é pai bà kèe]†. Â é tère é pwâra pwapwicîri kèe wà Pwidiúé. Ba wà Iésu, âna é dau pwi a papwicîrié ma pitère dèe.

⁸ É nye Pwina naîê kaa, êco na, pâri ma é picòo é pai pitère dâra, goro pai picâri kèe.

⁹ Â [é pitère dâra tiagoro é pwâadèrèè, â] é jèe tubanabwé diri é wakè kèe‡. Â gée goo kaa pwiri, na ée jèe caa *pwi a pa-udò diri tàpé na rà pitère dèe. [Â é naa târa é *âji wâro jaaé.]

¹⁰ Â é pacimaé wà Pwidiúé, ma é pwi a pwa ârapwaaîlò maina pwacèwii wà Melkisédèk.

Pai patère tèpa cèikî

¹¹ Wâru paa muru na nûmoo na go^S ina tàwà goo [pai ipaiwà Iésu, ma Melkisédèk]. Êco na o câguwà caa tâmogòori, ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti* [naa goo é cèikî kâjè].

¹² Jèe gòiri [na guwà cèikî, êco na bwaa dau kîri é autâmogòori kàwà, naa goo é popai kà Pwidiúé. Wiàna guwà jèe cimwü] â pwiri guwà jèe tèpa pacâmuri pàra tàpé. Êco na guwà bwaa tèpa câmu, â câguwà caa pâ dau paé.

Guwà pwacèwii pâ nari èpo na rà bwaa di. Ba bwaa càra caa pâji ija é utimuru cèna gòo.

¹³⁻¹⁴ Â wà pwi [a cèikî] na é wàrapwiri, âna bwaa càca caa pâri ma é pinadàrù é pwina *târù ma é pwina èpà†. Êco na wà pwina é cimwü [naa na cèikî] âna é tâmogòori pwiri, ba é jèe wârori, â é jèe picòo. Â pâri ma é tòpi é utimuru na gòo.

6

Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra

¹⁻² Wâdé na jè tèpa âboro na jè cimwü naa na cèikî naa goo Kériso. Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra, na ia jè tòpi na jè mara cèikî:

Ê pai pinûnûma ma pai biiè jii pâ tûa na èpà, na rà popajè dâra é pwâra bà;

Ê pai cèikî naa goo wà Pwidiúé;

Ê *piupwaa;

Ê pai tòpò du jè [naa gò pwi jè a bwaa âmu cèikî târa *pwényunyuaariê];

Ê pai o wâro còwà gée na aubà kâra diri tèpa âboro;

Ê pitèimuru kà Pwidiúé, [târa naa târa é pumara wakè kâra]. (Â napwa naa goo é aupitèi kèe, âna o coo awé.)

Ba diri pâ pwiibà, âna muru na jè jèe mara picòo béaa. Â càca caa pâri ma jè picòo còwà.

³ Ba wâdé na jè pitòpaé, wiàra é câbawâdé kà Pwidiúé*.

⁴ Dâ cèna jè ina naa goo wà tàpé na rà panuâ bamwara é cèikî? [O dau pwacoé ma rà o mwa jèu biirà.] Ba ia é nama pwéelaa târa [é âjupâra gooé]. Â rà jèe tòpi pâ *aupwényunyuaari kèe, na me gée *napwéretòotù. Â jèe tâa jaarà é Nyuaâé Pwicîri,

⁵ â rà jèe nari gée goo é pai wâdé kâra é popai kà Pwidiúé. Â rà jèe còo mwara é pàtâmara é *Mwaciri kà Pwidiúé, na ée mwa bàra paari, wiàna ée mwa tòpò é Mwaciri kèe‡.

⁶ Â wiàna rà tètâjii diri pâ pwiibà, â rà nye dau pitubaèpà târa còwà^S. Â o dau pwacoé ma o nûmarà na rà pinûnûma ma wâjué còwà. Ba pwacèwii na rà gère tanamiri còwà wà *Pwina naî Pwidiúé naa goro *satauro, ma tubakamué, na ara tèpa âboro diri.

5:7 Mataio 26.36-46; Filipi 2.6-8 † **5:7** 1^r e phrase—é, Pwa pàara na é i ma tomara too tà Pwidiúé, ba na é upaé. Ba pwa pàtâma Pwidiúé na é pa-udòjè jii é pwâra bà. Wà pwi awii tii bëeni, âna é niimiri é pwâra pwapwicîri kà Iésu na Gethsémané. (Còo Mataio 26.36-46.) Pwiri é niimiri mwara pàra pàara na é i na wà Iésu, pwacèwii gée na càuru pai bà kà wà Lacaro. (Còo Ioane 11.35.) ‡ **5:9** Â...é jèe tubanabwé diri é wakè kèe—é, É tòpò wà Pwidiúé, ba na é pwi apwa ârapwaaîlò maina kèe.

Grec: *Ûna jèe nama é tâbawèe.* **S 5:11** Go—Pai pwa kà tèpa âboro béaa, na rà wii pâ: *Wàibà*; â pai ina wèe pâ: *Wâgo*. Còo note goo 2 Korénito 1.6. * **5:11** Ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti—Grec: *Ba guwà jèe kèe.* **5:12** 1

Korénito 3.1-3 † **5:13-14** Pinadàrù é pwina târù ma é pwina èpà—é, Tâmogòori é popai na târù. * **6:3** Pai ina wèe pâ,

wâdé na jè pinûnûma naa goo pâ muru na wâgòro, goo é cèikî kâjè—muru na tâa na Tii Pwicîri, na câjè caa pâji tâmogòori. Â pinapéaati pàra muru bëepwiri naa na tii bëeni. Ba wâru pâ ucina goo wà Iésu Kériso, na rà tâa na Aamwari Béaa. † **6:4** Tàpé na rà panuâ bamwara é cèikî—Nee tii 4-8, âna pwiri popai goo wà tàpé na rà tèpa acèikî béaa, êco na rà naaco é cèikî kâra. É, pwiri popai goo wà tàpé na rà tâa jaa wà tèpa cèikî, â rà tâmogòori é âjupâra, â rà còo pâ muru na wâdé na é pwa wà Pwidiúé, êco na rà tètâjii. ‡ **6:5** É pàtâmara é Mwaciri kà Pwidiúé... Grec: *É pàtâmara é pàara na o mwa me.* **6:6** Mataio 12.31; Hébéru 10.26-27; 1 Ioane 5.16 **S 6:6** Rà nye dau pitubaèpà târa còwà—Grec: *Târa còwà.* É pâ popai-bà, âna rà tâa gòobàra pâ popai rà tanamiri còwà wà Pwina naî Pwidiúé, â pwiri pai ina wèe pâ: *Goro du îrà.*

⁷ [Wà tàpé na wàrapwiri, âna rà pwacèwii é napuu na èpà.] Napwa naa goo é napuu na wâdé, âna é tòpi bwàti é popaa, â é nama cipu é utimuru kà tèpa wakè wèe. Â é pwényunyuâari é napuu bèepwiri wà Pwiduée.

⁸ Êco na é napuu na é nama cipu co pâ upwâra na pwa daae, ma murumwatò na èpà, âna ticèmuru naa goo. Â é péa tojii é napuu bèepwiri wà Pwiduée, ma cîri tâjii.

Guwà tà cimwù tia pwâadèrè

⁹ Napwa wâguwà, co tèpa âji bèeò, âna go dau cèiki naa goowà. Ba go niimiri pâ, guwà tàgère tâa na é âji naigé, â guwà tàgère pâra dâra é pai udò kâwà* [naa na *âji wâro].

¹⁰ Ba wà Pwiduée, âna é *târù, â câé caa imwûru é pimeaari kâwà ba kée, ma tèpa âboro kée. Ba guwà nye dau pitu târa, â guwà bwaa nye tàgère ci naa goo nabà.

¹¹ Â o dau wâdé tôo, na guwà tà bura ma gòo, [naa na é pimeaari kâwà bèepwiri] tiagoro pwâadèrè. Â guwà o mwa tòpi diri é câmawà na wâdé, na guwà tapacîri.

¹² Â o câguwà caa pâ nau tèpa tàpîlee! Wâdé na guwà ipwacèwii tàpé na ia rà cèiki ba gòo. Ba rà pidâpwicâarirà, tiagoro na é naa târa i pumara wakè kâra wà Pwiduée, na ia é mara ina târa.

É pacoo auinabéaa wà Pwiduée

¹³⁻¹⁴ Biu, âna é *ipwataâboro† wà Pwiduée tà *Abéraama, pwi jooorojè, â é ina pâ: *Go o nye dau pwényunyuâarigà. Â go nama rà dau wâru awé tèpa gòobàragà.* *Genèse 22.17*

¹⁵ Â wà Abéraama, âna é pidâpwicâarié, ba na é tapacîri é auinabéaa kà Pwiduée. Â gée goo kaa pwiri, â nye po cau coo diri tée.

¹⁶ Naa jaajè tèpa âboro, âna wiàna nùmajè na jè paari tà pâra tàpé pâ, jè ina é pwina âjupâra, â jè ipwataâboro naa na nee pwi âboro na dau pwamuru naa gooe jiiè. Â, naa wàrapwiri, â jèe pacoo diri é pwâra pikòì nabibiu kâra, â rà târi pwâra.

¹⁷ Ipaiwà naa goo wà Pwiduée. Ba ûna é ina pâ ée mwa pwényunyuâari pâ âboro, â é nye ipwataâboro naa goo, ba na é *paâjupâra târa é pwina é ina. Êkaa na rà tâmogòori pâ, rà o nye tòpi é pwina é jèe ina, â o câé caa pitòotéri auina kée.

¹⁸ [Ba jè tâmogòori pâ, wiàna é ina pâ ée mwa pwa cè jè muru wà Pwiduée, â o câé caa pwâ. Â wiàna é ipwataâboro naa goo, â ée nye pacoo.] Wâépwiri du ârailu muru na càcaa gù, â wâépwiri é bèpagòojè, na jè jèe uru naa jaaé. Â pwa nii ma gòo kâjè, ma jè cipa ba mwù é auinabéaa kée tâjè, na jè tapacîri goro cèikî.

¹⁹⁻²⁰ Ê auwâari kâjè bèepwiri, âna é pwacèwii é pâiri jinu na gòo, na é cipa ba mwù é pwàranùmajè. Â èrà bwàti na ère na dau pwicîri naa napwéretòotù. Ba wà Iésu, âna é jèe tàpîri é pé ciitâ maina na é târiwâri é ère bèepwiri‡, â é mara pâbéaa kâjè, ba na é tò naawê, ba [na é pwi a-ipa popai nabibiu] kâjè [ma wà Pwiduée]. Ba nye wâé kaa na é jèe pwi a pwa *ârapwaaillò maina kâjè, na é pwacèwii ukai Melkisédek biu§. Â ée mwa wàrapwiri wà Iésu dâra gòiri awé.

7

Melkisédek âna é ânuu Iésu Kériso

Wàilàapà Melkisédek?

¹ Napwa naa goo wà Melkisédek, âna é pwi ukai naa na ville Salem, na pâara biu. É pwi a pwa *ârapwaaillò kà Pwiduée kâjè—pwi Pwiduée, na é dau imaina awé. Â wà Melkisédek, âna ipitîru ma wà *Abéraama [pwi jooorojè] na é wâjué me còwà gée na auipaa wà Abéraama. Ba é piétò jii pâra ukai na rà wâru. Úna ipitîru, â é *pwényunyuâarié wà Melkisédek.

² Â wà Abéraama, âna é naa tée é âraimeai gée goro é pwina é tòpi naa na pai paa kée*.

[Guwà naa nùmawà cai naa goo] é nee Melkisédek. Ba é pai ina wèe, âna 'pwi ukai na é *târù'. Â é pai ina wàra napò Salem, âna 'pinaanapò'. Êkaa na é pwi ukai kâra pinaanapò mwara.

6:8 Genèse 3.17-18 * **6:9** Guwà tàgère tâa na é âji naigé... é. Tâa tâwà é pâ muru na dau wâdé {jii pwiri}, na rà o pame é pai udò kâwà. **6:10** Hébèru 10.32-34 **6:13-14** Genèse 22.16-17 † **6:13-14** É ipwataâboro—Grec: É ipwataâboro naa na nee, wâé còwà {Pwiduée}, ba càcaa pâri ma é ipwataâboro naa na nee pwi jèpwi na é maina jiié. (Còo nee tii 16.) **6:18** Nombres 23.19 **6:19-20** Lévitique 16.2-3 ‡ **6:19-20** 3e phrase—Úna é wàrapwiri wà Iésu, â é ipwacèwii pwi apwa ârapwaaillò maina naa na Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif, na é tòpò naawê é ârapwaaillò bèpwanari pâ èpà kâra Ba. § **6:19-20** É pwacèwii ukai Melkisédek biu—Còo naporomee 7. **7:1** Genèse 14.17-20 * **7:2** É pwina é tòpi naa na pai paa kée—Grec: Caaawi ère gée goro 10 (la òlme), gée goro é butin. Butin—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Àrapaa (ère paa).

³ [Càcaa wâru pâ popai gooé naa na *Tii Pwicîri. Ba]:

Càcaa ina tâjè
cè du nyaa ma caa kêe,
ma cè tèpa jojooroé.
Â càcaa tâmogòo
cè pai pitèpaé,
ma cè pai bà kêe.
É pwi ucina goo
Pwina naî Pwiduée.
É pwi a pwa ârapwaaìlò
dàra gòiri awé.

⁴ Guwà jèe còo cai ê pai maina kà pwini Melkisédék! Ba wà Abéraama, âna é pwi jojoorojè na dau pwamuru naa gooé. Êco na é nye tòpò na ara Melkisédék ê âraimeai kêe, âna caapwi ére géee goo é 10 géee na é pwina é tòpi naa na pai paa kêe.

⁵ Â wàépwi pwi jéuê na é pitûâri wà *Moosé naa na é Naèà kêe, ba na o mwato kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Ê naèà bèépwi, âna kâjè, tèpa gòobàra Abéraama. Â é pwina jèe naa, âna jèe naa tà tèpa jènerejè mwara, wà tèpa a pwa ârapwaaìlò kâjè géee na wâao kà Lévi[†].

⁶⁻⁷ Â napwa naa goo wà Melkisédék, âna càe caa pwi âboro géee na wâao kà Lévi. Êco na é nye tòpi jii wà Abéraama, caapwi ére géee goo é 10.

Jèpwi mwara: Wà Abéraama, âna [é pwi âboro imaina, ba] ia é *ipwataâboro tée wà Pwiduée[‡]. Â jè tâmogòori pâ, wà pwi âboro imaina, âna é pwényunyûâri wà pwi âboro kîri. Êco na [jè pûra pâ] nye wà Melkisédék, na ia é pwényunyûâri wà Abéraama.

⁸⁻⁹ Jèpwi mwara: Napwa naa goo wà tèpa pwa ârapwaaìlò kâjè—wà tèpa gòobàra Lévi—âna rà tòpi é âraimeai na wàrapwiri. Êco na rà tèpa âboro, na rà o nye capai bà pwacèwiijè. Napwa wà Melkisédék, âna ina gooé pâ, pwi âboro na é nye tà wâro awé.

Ûna é naa tà Melkisédék i âraimeai kêe wà Abéraama, âna pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòobàra Lévi[§]. [Ba wà Abéraama, âna é pwi jojoororà diri.]

¹⁰ Ba wiàna wà Lévi [pwi caa kàra] âna càcaa pâji pitèpaé, âna pwacèwii na é tâa na é naii pwi jojooroé Abéraama, na ia é naa i âraimeai kêe tà wà Melkisédék.

Tòotéri pai pwa ârapwaaìlò béaa

¹¹ [Jè tâpo còo cai] é pai pwa ârapwaaìlò. [Ba jè tâmogòori pâ] nye êkaa é pwi pàara é Naèà [kà Moosé]. Â nye wà [*Arona, ma] wà tàpé géee na wâao kà Lévi na rà tèpa pwa ârapwaaìlò kâjè. Êco na jè còo pâ, è pai pwa ârapwaaìlò bèépwi, âna jèe càe mu caa pacoo bwàti é cãbawádé kà Pwiduée^{*}. Ba wiàna wàrapwiri, â [wà Pwiduée, âna] pwiri càe caa panuâ medarijè pwi jè a pwa ârapwaaìlò maina, na ité jjiàrà, â na é pwacèwii wà Melkisédék.

¹² Â wiàna é tèepaa wà pwi jè a pwa ârapwaaìlò maina na bwaa âmué é pai pwa ârapwaaìlò kêe, â wádé na tòotéri mwara é naèà.

¹³⁻¹⁴ Guwà còo bwàti, pâ, na go géere patùrawà [goo wà Melkisédék, âna] go pwa ucina goo wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso, na é té géee goo é wâao kà *Juda, â càcaa wâao kà Lévi. Â nye ticé âboro géee na wâao kêe, na é mu pwi a pwa ârapwaaìlò. Ba ticé tàru kàra ma rà wàrapwiri, naa na Naèà kà Moosé.

É piwéna wà Iésu Kériso

¹⁵ Guwà jèe còo pâ, wà pwi a pwa ârapwaaìlò kâjè, [wà Iésu Kériso] âna é ité [jii pàra tèpa pwa ârapwaaìlò wîàra é Naèà kà Moosé]. Â guwà mwa bàra tâmogòori, wiàna jèe ina pâ, é nye pwacèwii Melkisédék.

¹⁶ Ba càcaa pacimaé, géee goo cè pai té kêe géee na cè jè wâao[†]. Â nye géee goo cò é pàtàmara é wâro kêe, na o dàra gòiri awé.

¹⁷ Ba jèe còo pâ jèe wii naa na Tii Pwicîri gooé pâ:

7:5 Nombres 18.21 † 7:5 Popai tà tèpa cèiki na rà tèpa Juif mwara. Grec: *Wiàra é Naèà, âna pwa tàru kà tèpa naî Lévi, ma rà tèpa pwa ârapwaaìlò mwara, ma rà tòpi caapwi ére géee goro é 10, géee goo é pwina tâa tà tèpa âboro kàra Ba Isaraéla, pai ina wèe pâ, tèpa jènerejè. Êco na, wàilâ mwara, âna rà tèpa gòobàra Abéraama.* ‡ 7:6-7 Ba ia é ipwataâboro tée wà Pwiduée—Na ia é tòpi é auinabéaa (promesse) kà Pwiduée. § 7:8-9 Pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòobàra Lévi—Grec: *Wà Lévi na é naa tée.* * 7:11 Jèe càe mu caa pacoo...é cãbawádé kà Pwiduée. Grec: *Càe caa pame pai tâbawèe {kâjè}.* 7:13-14 Ésaie 11.1; Mataio 2.6; Auinapàpàri 5.5 † 7:16 Géee goo cè pai té kêe... Grec: *Majoroé cè jèe naèà na é me géee goo é naiiri âboro. Pwiri pai ina wèe mwara pâ, géee goo pâ naèà kà tèpa âboro, é, géee goo é pwina jèe còo goro du âraporomeejè.*

*Gà pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé.
Ipaïwà wâgâu
ma Melkisédék.*

Psaume 110.4

18 Wàépwi na nama tiâu é Naèà kà Moosé [naa goojè]. Ba ticé nii kâra é Naèà, ma é pacoo [é cábawadé kà Pwiduée].

19 Ba càcaa pâri ma é nama jè tâbawêe [ma tàrù na ara Pwiduée]. Â nabà, âna é naa tâjè é naigé pâ naa jaaé, na dau wâdé jii é naèà, [goro é *auipwataâboro kêe tâjè na bwaa âmuê]‡. Â jè tapacîri goro cèikí [é pai coo wèè].

É tâa dàra gòiri awé

20-21 Jèpwi mwara: Ûna é pitòrigari Kériso wà Pwiduée, â é ipwataâboro pâ, na ée mwa pwi a pwa ârapwaaïlò kêe dàra gòiri awé. Â câé mu caa wàrapwiri naa goo pàra tèpa pwa ârapwaaïlò. Ba wàéni é pwina é ina:

*É jèe ipwataâboro
wà Pwi Ukai.*

*É jèe ina tâgâ:
“Gà pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé!”
O câé mwa caa
pitòtèri còwâ
autòpò kêe.*

Psaume 110.4

22 Gée goo kaa pwiri, â wà Iésu, âna é jèe pwi câmu^S kâra auipwataâboro na é pwa tâjè wà Pwiduée, âna é dau wâdé jii é naèà.

23 Jèpwi mwara, âna wà [Iésu, âna é piwéna jii] tèpa pwa ârapwaaïlò béaa. [Ba wàé, âna é nye caapwi co, â wàilà] âna rà nye dau wàru. Ba wiàna é bà wà pwi jèpwi, â é tòtèrié wà pwi a pwicò kêe.

24 Â o nye ticé âboro cèna o tòtèri wà Iésu, ba é nye tâa dàra gòiri awé.

25 Â, na wàrapwiri, â pâri ma é pa-udò tàpé na rà medari Pwiduée naa na nee, [ma naa tàra é wàro jaaé] dàra gòiri. Ba é *wàro dàra gòiri awé wà Iésu, â é nye tà ciburà pwapwicîri ba kâra.

É pwicîri ma tâbawêe

26 Nye ticé cè jèe âboro cèna pârié ma é pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè, [ma pwi a-îpa popai kâjè na ara wà Pwiduée] wàco Iésu. Ba é pwicîri, â nye ticé èpà gooe, â wâdé tà Pwiduée wàé. Â wà Pwiduée, âna é jèe nama é pitâiti jii tàpé na rà pwa na èpà. Ba é jèe dàgòtùé, naa na ére na wádòiti kâra *napwèretòotù [ba na o dau pwamainâé].

27 Wà Iésu, âna câé caa pwacèwii pàra tèpa pwa ârapwaaïlò, na rà pwa ârapwaaïlò diri pâ tòtù, târa pâ èpà kàra còwâ, bau é pâ èpà kâra é Ba. Ba é nye wacaapwi pwa ârapwaaïlò dàra gòiri awé, na ia é pipanuâé, ma bà [naa goro *satauro].

28 Wà tèpa pwa ârapwaaïlò na pacimarà goro é Naèà kà Moosé, âna rà tèpa âboro na ticé nii kâra [pwacèwijè]. Â wà Pwiduée, âna [é tòtèri é Naèà] goro é auipwataâboro kêe. Â é pacima Pwina naîé, na é tâbawêe, [ba na é jèe nye pacoo diri] dàra gòiri awé.

8

É pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè wà Iésu Kériso

1 Wàéni ère é pwina go ina: Pwa pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè, naa napwèretòotù, [ma pwi a-îpa popai kâjè] na ara wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, na é dau pwényuâa ma dau pwa pàtâmee, âna é nama é tâaboo naa gòro âji îé [ba na é pitùâ kâra diri pâ muru].

2 Â é ère na dau pwicîri, na é tâa wè, âna nye âji wà târa pwapwicîri. Ba muru pacima kà Pwiduée, â càcaa muru pwa kâra âboro*.

7:19 Hébèru 9.9 ‡ 7:19 Goro é auipwataâboro kêe tâjè... É pâ popai bèepwiri, âna rà me gée na nee tii 22. 7:20-21 Hébèru 5.6 7:22 Hébèru 8.6, 12.24 S 7:22 Wà Iésu, âna é jèe pwi câmu—Ba gée gooe, â jèe tâmogòri pâ wà Pwiduée, âna ée mwa pacoo é auipwataâboro kêe. 7:25 Roma 8.34 7:27 Hébèru 5.3 * 8:2 Grec: É pwi énwéna kà tèpa muru na pwicîri bau é wàra pwapwicîri pwa goro imwaaano, na é pacima wà Pwiduée, â càcaa âboro.

³⁻⁴ Pwa é áraimeai na é tòpò, ba wàépwiri wakè kà tèpa pwa árapwaaílò naaniboo gòropuu. Á wiàna é bwaa tàgére tãa ni gòropuu wà Kériso, â pwiri càcaa pâri ma é pwi a pwa árapwaaílò. Ba pwa pàra tàpé, ni gòropuu, na rà tèpa pwa árapwaaílò wiàra é *Naèà kà Moosé. Á wakè kàra, àna na rà pwa árapwaaílò ma tòpò pà áraimeai.

⁵ Êco na, diri é pà pwiibà, àna nye po câmu kàra ma ânuuru é âji wàra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. Ba, na ia é pipwabwàtié wà Moosé, ba na é pacima é wàra pwapwicîri pwa goro imwaano, àna é pitûâri tée wà Pwiduée pà: *Gà o pwa diri é pà muru, wiàra é câmu na go jèe paari tâgà, naanidò gòrojaa.* Exode 25.40

⁶ Ba wakè bèepwiri na ia é naa tà Kériso wà Pwiduée, àna nye dau piwéna awé, [jii é pai pwa árapwaaílò wiàra é Naèà kà Moosé]. Ba wà Kériso, àna é pwi a pame tâjè é *auipwataâboro [na bwaa âmué, na é pwa tâjè wà Pwiduée]. Á é auipwataâboro bèepwiri, àna nye dau pwényuâa kaa jii é Naèà. Á ée mwa pame tâjè pà aupwényunyuaâri na dau wâdé awé.

Auipwataâboro na bwaa âmué

⁷ [Biu, àna wà Pwiduée, àna é *ipwataâboro târa é Ba kêe *Isaraéla, goro é Naèà kà Moosé.] Á wiàna é auipwataâboro bèepwiri, àna é jèe pacoo é auniimiri kà Pwiduée, â pwiri câe caa tòpò còwâ cè béârailu wèé†.

⁸ Êco na [càcaa tâbawêe é auipwataâboro béaa, ba] é pinabaèpà é Ba kêe wà Pwiduée, na é ina pà:

*O tèepaa é pàara,
na o bwaa âmué.*

*Bà mwa pitèrebà
bau wâao *Juda.*

*Bà mwa tòpò còwâ
cè auipwataâboro
na bwaa âmué.*

⁹ *Ia bà ipwataâboro
ma tèpa caa kàra.*

*Ia go pacòobérà
géé napô *Aigupito.
[Go poparà còobé,
ba na rà udò.]*

*Bà tâaboo naïma,
na pwi tòotù-bà,
â bà ipwataâboro.*

*Á càra caa pitère dâra.
Rà ipwanauri é popai.*

*Á go naa càuo târa.
Go panuârà pà jii!*

*Á o càcaa ipaiwà
¹⁰ é auipwataâboro*

*na bwaa âmué,
na bu mwa pwa,
wàibu ma Isaraéla,
tèpa âboro kôo.*

*Go mwa tòpò naèà kôo
naa nanaarà.*

*Go mwa wii popai kôo
naa na pwâranümarà.*

*Á go mwa Pwiduée kàra,
â o mwa wàilà pwi Ba kôo.*

*[Wàépwiri kaa
auipwataâboro
na bu mwa pwa.]*

¹¹ *Rà o cau tâmogòorio
diri pà âboro;*

^{8:5} Exode 25.40; Kolosé 2.17; Hébéru 9.23

^{8:6} Hébéru 7.22

^{8:7} Grec: *Wiàna wâdé bwàti i auipwataâboro béaa, â*

pwiri càcaa pâri ma mudàra còwâ cè jèpwi.

^{8:8} Jérémie 31.31-34

O càcaa pâri
 ma rà pacâmuri
 pwi béerà goodò.
 O ticè na é pamogòori
 pwi jènerèè
 ba na é còoinaô.
 [Ba go o mwa wâjaara.]
 Rà o mwa tâa jaao
 wà tàpé na rà kîri.
 Rà o mwa medario
 wà tàpé na rà maina.
¹² Go o mwa tipirà
 jii é pâ tojii kâra.
 Go o mwa pwanaurirà
 goro é pâ èpà kâra.
 O câgo mwa caa niimiri
 é pâ càrarà na èpà.

Jérémie 31.31-34

[Wàèpwiri é auipwataâboro, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée.]

¹³ Ûna é ina gooé pâ, pwi muru na bwaa âmué, âna pai ina wèè pâ, jèè dòroé é auipwataâboro béaa. Ba jèè muru na jèè gòiri, â o jèè tiàué awé.

9

Càcaa pâri pâ ârapwaaailò béaa târa ma pwanauri pâ èpà

Pai pwa goo du ère pwicîri

¹ Ê *auipwataâboro béaa, [âna wii naa na *Naèà kà Moosé]. Â wâna pwi naèà-bà, âna pitûâri tâ tèpa âboro é pai pwawwicîri kâra, ma é ère pwicîri kâra, naani gòropuu.

²⁻³ Ba rà pwabwàti é wà imwaano, ba naa wâra pwawwicîri. Â ârailu du naditârawâ na— ‘é ère na pwicîri’, ma ‘é ère na dau pwicîri’. Â é pwi naditârawâ bèèpwiri, âna târiwâri goro pé ciità. Â wâna i ère na pwicîri, âna pwa é taapà, bau é wâra ânye, bau é poloa na naa tâ Pwiduée.

⁴ Â pwa i béreca* na târamiri goro mwani mii, âna rà mu cîri naawé é encens [pâ dà na úrea]. Wâna ére na dau pwicîri, âna pwa mwara i wâra pipwataâboro, na pwa goro mwani mii. Â wâna i wâra pipwataâboro, âna pwa [âracié muru na dau pwicîri]:

I noo kâra poloa manne† [gée napwéretòotù] wâna jè pé wârado goro mwani mii;

I tâjò kà *Arona‡, na ia é mu;

I du atù na wii naa gò i 10 Naèà kâra auipwataâboro béaa.

⁵⁻⁶ Napwa naa goo i târa i wâra pipwataâboro, âna wè kaa na ia rà mu *upwaa goro é domii kâra macii, târa pwanauri pâ èpà kâra é Ba. Â ru tâdòiti kâra i tée, i du ârailu ânuuru *angela§ [na pwa goro mwani mii]. Ba ru câmu kâra pai tâa kà Pwiduée, naa na pai muugère kée. Â é itooru, âna cajipi i tée.

Wakè kà pwi a pwa ârapwaaailò

Wàèpwiri pai pwa goo pâ muru, naa na *wâra pwawwicîri pwa goro imwaano. Dau wâru pâra popai mwara, na pâri ma jè ina naa goo diri é pâ pwiibà, èco na wâdé na jè paé.

Napwa naa goo tèpa pwa *âra-pwaaailò, âna rà mu tò naa na ère pwicîri, na diri pâ tòotù, ba na rà pwa é wakè kâra.

⁷ Â wàco pwi a pwa ârapwaaailò maina, âna pwa târù kée, ma é tò naa na bèârailu kâra ère wâ, [i ère na dau pwicîri]. Â é wacaapwi too naawé, naa na caapwi naja. Â é pame é domii

9:1 Exode 25.23-40, 26.1-30 **9:2-3** Exode 26.31-33 **9:4** Exode 16.33, 25.10-16, 30.1-6; Nombres 17.23-26;

Deutéronome 10.3-5 * **9:4** Béreca—Ère na cîri é encens naawé, ba na âraimeai tâ Pwiduée. (Còo Luka 1.10.) Jè pûra na Exode naporomee 30 pâ, i béreca, âna é tâa na ère na pwicîri. Èco na é ina wà pwina é wii tii tâ tèpa Hébéru pâ é tâa târu i ère na dau pwicîri. Ba é wakè kâra béreca, âna pâra naa goo é wakè na pwa naa na ère na dau pwicîri. † **9:4** Manne—Wà Pwiduée, âna é pa-ija é Ba kée Isarâéla naa namaré goro manne, pé utimuru me gée napwéretòotù, na pwacèwii é nyi nara mwûnyaté. ‡ **9:4** Tâjò kà Arona—Wà Pwiduée, âna é nama é pa tâjò kée wà Arona, ba na é pwa pâ wakè goro pàtâma Pwiduée. (Còo Exode naporomee 30.) § **9:5-6** Exode 25.18-22; Ézékiel 10.12-15 **9:5-6** Nombres 18.2-6 § **9:5-6**

Angela—Grec: Chérubin. (Còo Exode naporomee 25, ma Ézékiel naporomee 10.) **9:7** Lévitique 16.2-34

kâra macii, na é tòpò, ba na âraimeai tà Pwiduée. Ê domii bèepwiri, âna ârapwaaillò bépwanauri pâ èpà—pâ èpà kée, bau diri pâ èpà na rà pwa wà tèpa jènereè, naa na pai càcaa tàmogòori kâra.

⁸ [Èdiri pâ pwiibà, âna nye po târa ipwacèwii tâjè.] Ba é Nyuââ Pwicîri, âna ée mwa paari tâjè é pai ina wèe. Wâéni: Càcaa pâri ma jè tò naa na ére na dau pwicîri [wânidò napwéretòtù] géé goro é pai pwa ârapwaaillò, naa na wâ imwaano [naani gòropuu]*.

⁹ Ba jè còo pâ, na pwi pâara nabà, âna wâru pâ urâpara ma ârapwaaillò, na rà naa tà Pwiduée wà tèpa âboro. Êco na càcaa pâri diri pâ pwiibà, ma nama *târù é pwâranûmarà na araé†.

¹⁰ Ba é pwapwicîri bèepwiri bau diri pâ naèà kée, goro utimuru, ma wâdo, ma pai *pinuwarà, âna muru târa naijè tèpa âboro. [Â càcaa pâri ma é tigée goro é pwâranûmara âboro.] Â é pâra co tiagoro na é tòpò é âji pai pwa wèe wà Pwiduée.

Tâbawêe ârapwaaillò kâ Kériso

¹¹ Napwa naa goo wà Kériso, âna é jèe pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè, na é pame tâjè diri pâ aupwényunyûari na jè tàgére wârori‡. É jèe tóme naa na wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòtù§, na é piwéna ma tâbawêe. Ba càcaa pwa goro na-araraîri âboro, â càcaa muru géé na gòropuu bëeni.

¹² Â é wacaapwi tò dâra gòiri naa na ére na dau pwicîri. Â é pame é domii naawê, [ba na ârapwaaillò bépwanauri pâ èpà]. Êco na càcaa domii kâra nani ma paaci, â nye é âji domii kée [na joro na ia é pipanuâé, ba na é pwi ârapwaaillò]. Â, na wârapwiri, â é tipi tèpa âboro jii pâ èpà kâra, dâra gòiri awé.

¹³ Wiâra pâ naèà kâra pwapwicîri béaa, [â wâru pâ muru] na rà 'miiri' goo wà tèpa âboro. Â wâru pâ ârapwaaillò ma pwâra pwapwicîri târa ma cèitiri èpà kâra. Â rà mu *piupwaarà goro é domii kâra nani, ma é domii kâra paaci, ma é dâuru nari paaci ilâri na jèe tòo naa na ânye*.

¹⁴ Êco na é domii kâ Kériso, âna dau pwa pátamee awé kaa jii pwiri! Ba é cèitiri èpà géé na é pwâranûmajè dâra gòiri awé†! Â é tipijè jii é pâ tûa na èpà na rà popajè dâra é pwâra bà! Ba é jèe pipanuâé wà Kériso, ba na é pwi ârapwaaillò na tâbawêe, na ticè tòri ma èpà gooé. Â géé goo kaa pwiri, â o ticè na ée mwa caa pitòtijè goo é *pwâratûra-nigée-goojè. Â pâri ma jè coo ara wà Pwiduée, wà pwi a-ipawârojè‡, ba na jè pwamainâé ma piênawéna kée.

¹⁵ Ê pai bà kâ Kériso, âna é tipijè jii é pâ èpà na jè pwa, na jè wâro na aranara é auipwataâboro béaa. Â é tòpò é auipwataâboro na bwaa âmué. Â wà diri tàpé na é jèe todâra wà Pwiduée, âna rà o cau tòpi diri pâ aupwényunyûari na ia é mara ina béaa. Â o tâa târa pâ aupwényunyûari bèepwiri dâra gòiri awé.

Auipwataâboro goro domii

¹⁶⁻¹⁷ Napwa naa goo [è jè auipwataâboro, âna é pwacèwii] é tii na é wii wà pwi âboro béaa kâra pai bà kée. Ba é wii pâ nee diri tàpé na rà o tòpi é pâ wâdé kée§. Êco na bwaa câé caa pâji coo é tii bèepwiri, wiâna bwaa câé caa pâji bà wà pwi a wii wèe. [Â nye ticè âboro na tòpi êkée géé goo pâ wâdé kée.]

¹⁸ Â ipaiwà naa goo é auipwataâboro béaa. Ba tòpò co goro pai joro wâra é domii [kâra é macii na tètâmwereè].

¹⁹ Ba ûna é jèe inapâpari diri pâ naèà târa é Ba wà Moosé, â é popa domii kâra pâ nari paaci ma nani, na biinamari bau é jawé. Â é naaboo naa na é na údoro upwâra hysope na pii goro wâramutò na mii. Â é upwaa i Tii goro Naèà. Â é wârapwiri naa gò pâ âboro diri. Â é inapâpari târa pâ:

²⁰ *Wâéni é domii bépaâjupâra* é auipwataâboro, na é pwa wà Pwiduée ba kâwà, â wâdé na guwà pâra naa goo.* Exode 24.8

²¹ Â é upwaa goro domii i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, ma èdiri pâ muru pwicîri na tâa na.

* **9:8** Géé goro é pai pwa ârapwaaillò, naa na wâ imwaano... Grec: Na é bwaa tâa é wâ imwaano. Ucina goro pai pwapwicîri kâ tèpa Juif. **9:9** Hébéru 10.1-2 † **9:9** Târù é pwâranûmarà na araé—Grec: Tâbawêe é pwâratûra-nigée-goorâ (conscience).

‡ **9:11** Na jè tàgére wârori—é, Na jè o mwa wârori. § **9:11** Na wânidò napwéretòtù—Grec: Na pwa goro imwaano. **9:13** Lévitique 16.15-16; Nombres 19.9,17-19; Hébéru 10.4 * **9:13** Grec: ...{Râ popa} é domii kâra pâ nani ma paaci, bau é dâuru nari paaci ilâri, ba na rà piupwaarà tàpé na rà 'miiri', ba na...rà cèitiri èpà kâra naiiri âboro... **9:14** 1 Péteru 1.18-19 † **9:14** Ê pwâranûmajè dâra gòiri awé—é, Goo é Nyuââ Pwicîri na é tâa dâra gòiri awé. Grec: Goro é nyuâa na é dâra gòiri awé. ‡ **9:14** Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro. (Wâ Pwiduée na é wâro.) § **9:16-17** Tii na é wii...na rà o tòpi é pâ wâdé kée—Testament.

9:19 Exode 24.6-8 * **9:20** Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. **9:21** Lévitique 8.15,19

²² Êkaa na, wiâra ê Naèà, â nye êco ê domii na pâri ma é nama wâdé[†] pâ muru na ara Pwiduée. Â rà pwâco é pâ muru [naa na Naèà] na càcaa wàrapwiri. Â nye ticé pai pwanauri wàra pâ èpà, wiâna càcaa joro é domii.

É paarijè tà Pwiduée

²³ Jè jèe côo pâ, é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, bau é pwina tâa na, âna wâdé na ara Pwiduée. Ba wâdé goro é domii kêra pâ macii. Êco na pâ muru bèepwiri, âna nye po câmu kêra co é pâ muru na piwéna, na wânidò napwéretòotù. Â târa pâ pwi bèepwiri, âna o wâdé co é ârapwaaailò na dau piwéna. [Ba càcaa pâri é domii kêra pâ macii ma càtura é èpà.]

²⁴ Wà Kériso, âna é tò naa na é wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù, ba na é ipaarijè tà Pwiduée. Â câé caa wàrapwiri naa na i wâra pwapwicîri naani gòropuu, na pwa goro nararaîri âboro. Ba é pwi wâra pwapwicîri-bà, âna nye po câmu kêra é pwi âji êkêe [na wânidò napwéretòotù].

²⁵ Â jèpwi mwara, âna é ârapwaaailò na é pame wà Kériso, âna é domii kêe wàè, [â càcaa domii kêra macii].

[Â jèpwi mwara, âna] câé caa pwa wâru pwa ârapwaaailò, pwacèwii pwi a pwa ârapwaaailò maina naani gòropuu na é ciburà pwa na diri pâ naja.

²⁶ Ba wiâna wàrapwiri, â pwi gére pwa wâru aré [ma bà] tapoo géé na autapoo goro é gòropuu. Bwa! É jèe nye wacaapwi tèepaa, na pwi pâara, béaa kêra pwâadàra gòropuu. Â é ipanuâé, ba na é pwa ârapwaaailò goocôwâ. Â é jèe nama tiâu é èpà goro é pai bà kêe.

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna rà nye wacaapwi bà co. Â géé na càùé, â ée mwa pitèirà wà Pwiduée.

²⁸ Â wà Kériso mwara, âna é jèe nye wacaapwi bà, târa pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro diri. Â wiâna ée mwa wâjué me còwâ, â o càcaa târa ma é tipijè còwâ jii pâ èpà. Ée mwa jèu wâjué me, ba na é pa-udòjè, wàijè na jè tapacié naa na pidâpwiçâari. [Â é *âji wâro na é naa tâjè, âna o dàra gòiri awé.]

10

É wacaapwi pwa ârapwaaailò Kériso

¹ [Go jèe paari tàwà pâ]: Napwa naa goo é *Naèà kà Moosé, âna é po ânuuru co é pâ aupwényunyuâari na rà mwa tèepaa me géé na càùé*. Â càcaa âji ânuuru pâ pwi bèepwiri. Ba é Naèà, âna é tacoo goo wà pwi a pwa ârapwaaailò maina pâ, na é wacaapwi pwa *ârapwaaailò, na caapwi naja. Â ipaiwà na diri pâ naja, [géé na biu, â dàra gòiri].

Êco na, diri pâ ârapwaaailò bèepwiri, na rà dau wâru awé, âna càcaa pâri ma rà nama rà *tàrù ma tâbawèe na ara Pwiduée,

² ma cèitiri pâ èpà kêra. Ba wiâna pâri, â pwi câé caa pitòtirà é *pwâratùra-nigée-goorà. Â pwi o càra mwa caa pwa ârapwaaailò còwâ.

³ Bwa, é ârapwaaailò na rà naa diri pâ naja, âna rà nye tà ciburà taniimiri târa còwâ é pâ èpà kêra, [na nye tà ciburà wâgoorà].

⁴ Ba jèe nye po dau pwacéé ma cèitiri é pâ èpà kêra pâ âboro, goro é domii kêra paaci ma nani paao.

⁵⁻⁶ Wàèpwiri é majoro é pâ popai bèeni na ia é ina tà Pwiduée wà Kériso, na ia é tèepaa me naani gòropuu:

*Nye càcaa nūmagà
goo ârapwaaailò
bèpwanauri pâ tojii.
Càgà caa tòpi
macii na cîri
bétipi pâ èpà.
Càcaa wâdé tâgà
pâ âraimeai.
Gà naa tôo co
é naitiri âboro
bèpiênawéna'gà.
7 Â go ina tâgà:*

9:22 Lévitique 17.11 † 9:22 Nama wâdé—Grec: Cèitiri èpà (purifier). 9:23 Héberu 8.5, 10.1 9:26 Héberu 10.10

* 10:1 Na rà mwa tèepaa me géé na càùé—Wà Kériso, âna é jèe nye pame pâ aupwényunyuâari bèepwiri, géé na càuru é pâara kêra é Naèà kà Moosé. 10:4 Héberu 9.13 10:5-6 Psaume 40.7-9

“*Wágo-ni aragà.*
Go mwa pwa wakè'gà;
go mwa pacoo co
ê câbawâdé'gà.”
Ba nye wàrapwiri
ê auina goòò
naa na i Tii'gà.

Psaume 40.7–9

É tòpò âmu auipwataâboro

⁸ Gà còo, é ina wà Kériso pâ, càcaa wâdé tà Pwiduée pâ ârapwailò, ma âraimeai, ma pâ macii na cîri! Êco na nye êkaa Naèà, na é tacoo goojè, ba na jè naa diri pâ pwi bèepwiri!

⁹ Jèpwi, âna é ina tà Pwiduée wà Kériso pâ: *Wágo-ni aragà; go o mwa pacoo co ê câbawâdé'gà.* [À gà còo, é pâ popai bèepwiri, âna rà paari tâjè pâ] é† nama tiâu diri ê *auipwataâboro béaa; â é tòpò ê auipwataâboro na bwaa âmuê.

¹⁰ À wà Kériso, âna é jèe nye pwa kaa é câbawâdé kà Pwiduée, na é panuâ ê naiié, ba na é pwi ârapwailò na é caapwi co. Â é jèe tipijè jii é pâ èpà kâjè, â é nama jè tèpa âboro kà Pwiduée‡.

¹¹ [Naa na auipwataâboro béaa, âna] rà coo goro é béreca wà tèpa pwa ârapwailò, na diri pâ tòotù§. Â rà nye pwa wâru pwa ârapwailò na ipaiwà. Êco na nye ticè ji caapwi ârapwailò na rà pwa, na pâri ma tipijè jii é pâ èpà kâjè.

¹² Â napwa naa goo é ipwa ârapwailò kà Kériso *, âna é nye wacaapwi pwa co. Â nye dau pwa pàtamee, târa ma pwanauri diri pâ èpà kâjè, dàra gòiri awé†. Â géé na càùé, âna wà Pwiduée, âna é nama é tâaboo naa gòro âji iê, [ba na é pituâ kâra diri pâ muru] dàra gòiri awé.

¹³ Â é tâa wê, tiagoro na ée mwa bàra còogai diri tàpé na rà pipaa dèe.

¹⁴ Nye goro é ârapwailò kèe na caapwi co, na é nama rà tàrù ma tâbawèe na ara Pwiduée, diri tèpa âboro, na é jèe tipirà jii pâ èpà kâra‡.

Naèà na tòpò naa na pwâranùmajè

¹⁵ É nye *paâjupâra pwiri tâjè é Nyuâaê Pwicîri, goro pâ popai bèeni [na é ina wà Pwiduée pâ]:

16 Nye wàéni kaa
auipwataâboro
na bà o mwa pwa
[ma tèpa âboro kòo]
na pwi tòotù
na go jèe pacoo:
Go mwa tòpò naèà kòo
naa nanaarà.
Go mwa wii popai kòo
naa na pwâranùmarà.

Jérémie 31.33

¹⁷ Â é ina mwara pâ:

Go o mwa tipirà
jii pâ tojiù kâra.
Go o mwa pwanaurirà
goro é pâ èpà kâra.
O câgo mwa caa niimiri
pâ càrarà na èpà.

Jérémie 31.34

† **10:9** É—Kériso, é, Pwiduée Caa. **10:10** Hébéru 9.12 ‡ **10:10** 2e phrase—Grec: *Sanctifiés*. Pai ina wèe mwara pâ, pâri ma jè coo araé ma pwamainâe ma piênawéna kèe. **10:11** Exode 29.38 § **10:11** *Na diri pâ tòotù*—Pâ ârapwailò na rà pwa na diri pâ tòotù, âna rà ité jii é ârapwailò na piwéna, na pwa co na caapwi tòotù kâra naja. (Còo nee tii 1.) Êco na cau ticè géé goorà na pwa pàtamee ma é tipijè jii é pâ èpà kâjè. * **10:12** É ipwa ârapwailò kà Kériso—Pwi ipwa ârapwailò kèe bèepwiri, âna wàé còwâ, ba é ipanuâe, ba na é bà. (Còo Hébéru 9.28.) † **10:12** *Dàra gòiri awé*—Ê pâ popai bèepwiri, âna pwiri gòobàra pâ popai târa ma pwanauri pâ èpà kâjè, é, pwiri gòobàra pâ popai tâaboo naa gòro âji iê. **10:13** Psaume 110.1 ‡ **10:14** *Na é jèe tipirà jii pâ èpà kâra—é*, *Na é jèe nama rà tèpa âboro kà Pwiduée*. Grec: *Na jèe papwicîrirà*. **10:16** Jérémie 31.33; Hébéru 8.10 **10:17** Jérémie 31.34

18 Â gâ cõo, wiàna jèe pwanauri pâ èpà kâjè, â o câ mwa caa pâri ma jè pwa cõwâ cè jè ârapwaaillò.

câmu tà tèpa cèikì

(Naporomee 10.19–13.25)

Jè cipa ba mwü cèikì kâjè

19-20 Ico tèpa béèò, jèe tàpiri tàjè, i ére na dau pwicíri [na wânidò *napwéretòotù] géé goro é pai joro wàra domii kâ Iésu. Ba na ia é panuâ é naiié [ba na pwa ârapwaaillò goo] â é tàpiri é imwaano[§] [bétâriwâri i ére na dau pwicíri]. Â o câjè caa piwâ na jè tòme naawé! Ba nye ékaa pwi naigé na bwaa âmué, târa cè wâro* [dàra gòiri awé naa jaa Pwiduée].

21 Wâèpwiri, jèe pwa é pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè, na é pitûâ naa na é pwârawâ kâ Pwiduée.

22 Â é jèe cèitiri é èpà kâjè, ba na jè po pwéelaa, pwacèwii na nuwajè goro jawé na èaau[†]. Â o jèe nye ticé cè jè muru cèna o pitòtijè goo. Â géé goo kaa pwiri, âna mwa bàra wâdé na jè tòme naa jaa Pwiduée, naa na pwâranûma na âjupâra, ma é cèikì na mwü.

23 Wâdé na jè tâjûru ba mwü é cèikì kâjè, naa goo é pâ aupwényunyuaari na jè tapacíri [na me géé jaa wâ Pwiduée]. Ba é nye pwi a pacoo é pwina é jèe mara ina béaa.

24 Â wâdé na jè pitu tàjè ma ipagòjè naima, ba na o pimaina too é pimeaari kâjè, ma é pâ waké kâjè na wâdé.

25 Â jè cibwaa coo jii é pâ ipitiri kâjè pwacèwii pàra tàpé, â wâdé na jè tà ciburâ ipagòjè. Â jè tà cimwü naa goo, ba jè tâmogòori pâ, o jèe tèepaa é Tòotù [na ée mwa wâjué cõwâ na wâ Pwi Ukai].

Jè ipwacòocol

26 [Jè ipwacòojè, co tèpa béèò!] Ba wiàna jè nama gòo pûrùjè, ba na jè tà ciburâ pwa na èpà—wàjè na jè jèe tâmogòori bwati é âjupâra—â o jèe nye ticé ârapwaaillò, cèna o pâri, târa ma pwanauri pâ èpà kâjè bèepwiri!

27 Â nye ticé cèna jè o tòpi jii Pwiduée, éco é pai pitèjè kèe ma pai pwa wârimuru kâjè! Â é pwi bèepwiri, âna jè tapacíri, naa na pai wâgotâjè ma pwükùru kâjè. Ba wâ diri tàpé na rà cicara Pwiduée, âna ée nama tòrà naa na é na ânye na dau tò!

28 Napwa naa goo wâ pwi âboro na cãé caa pitère dàra é Naèâ kâ Moosé, âna pitèié ma tètâmwereé, wiàna pwa ârailu, é, âracié cè tèpa pitòtié. Â càra caa piwâ wâ tèpa jènereé ma rà tètâmwereé.

29 Â o dà cè wârimuru kâ tàpé na rà còogai wâ *Pwina naí Pwiduée goro pâ tûâ kàra? Ba ia, é jèe nama rà tèpa âboro kèe[‡] goro é domii kèe—é domii na ia é jèe pacoo é auipwataâboro kâ Pwiduée. Â wiàna rà nama piticèmuru naa goo, â o dà cè wârimuru kàra? Â wiàna rà piècaari é Nyuaâé Pwicíri, wâ pwi a pame é *pimeaari imudi kâ Pwiduée, â o dà cè wârimuru kàra? [Go ina tàwâ pâ]: O nye dau maina awé!

30 Ba jè tâmogòori pâ, é jèe ina [wâ Pwiduée] pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitòowâri
[tà tàpé na rà pwa na èpà].
Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûâ kàra.*

Deutéronome 32.35

Â jèe wii mwara pâ:
Ée mwa nye tèi é Ba kèe
wâ Pwi Ukai.

10:19-20 Héberu 4.16 10:19-20 Mataio 27.51 § 10:19-20 Na ia é panuâ é naiié...â é tàpiri é imwaano—Munaa ucina goro pai too kâ pwi apwa ârapwaaillò kâ tèpa Juif, naa na ére na dau pwicíri, ba na é tòpò é ârapwaaillò bèpwanauri pâ èpà kàra é Ba. (Pwi ârapwaaillò kâ Iésu, âna é naiié, wàé.) Pwiri ucina mwara goro é pé ciitâ maina na é wâra pwapwicíri wâ Iérusaléma na tudârtué ûna é bà wâ Iésu. (Còo Mataio 27.51.) Pwiri wâ pwi awii tii bèeni, âna é ina pâ, é naii Iésu na taé, âna pwacèwii é ciitâ na tudârtué. * 10:19-20 Dernière phrase—é, Â é wâro cõwâ wâ Kériso, â é jèe pâ nau pwi naigé kâjè. Grec: É tàpiri é naigé na bwaa âmué, na wâro. 10:22 Lévitique 8.30; Ézékiel 36.25; Éféso 5.26 † 10:22 1^r e phrase—Grec: Jèe cèitiri é tòri kàra pwârantimajè, â jèe nuwa é naiijè goro jawé na èaau. 10:25 Héberu 3.13 10:26 Héberu 6.4–8 10:27 Ésaie 26.11 10:28 Deutéronome 17.6, 19.15 10:29 Exode 24.8 ‡ 10:29 É jèe nama rà tèpa âboro kèe—Grec: Pwipwicíri. 10:30 Deutéronome 32.25–36

31 Â o po dau pwaée kâjè, wiàna wà Pwiduée na dau pwa pàtamee awé, âna é tâjùrujè, ba na é pwa wârimuru tâjèš!

Cipa ba mwü cèikî tia pwâadèrè

32 Wâdé na guwà pitanimiri pâ tòotù béaa. Ba géé na càuru pai tâmogòori kàwà é âjupâra goo wà Kériso*, â guwà pâmari pâ tacai ma pâ aré ma tòina na dau gòo. Êco na guwà pidâpwicâariwà naa goo, â guwà nye tâ cimwü.

33 Ba rà pitubaèpà tàwà, ma pitányiriwà na ara diri tèpa âboro. Â, na pâra pâara†, âna guwà pwadéi tàpé na tubaèpà târa pwacèwiiwà.

34 Ba ia guwà pitu tâ tèpa [cèikî béewa na rà] pwa karapuu, â guwà picâri wiârà, naa na pai tâa na aré kâra. Â ia guwà pidâpwicâariwà, na ia pa jiiwà diri neemuruwà. Â ia guwà ipwâdéé, ba guwà nye tâmogòori pâ, jèe tâa tàwà é na atâ *aamwari, [na é naa wà Pwiduée] na piwéna ma tâ tâa awé!

35 Â ni, âna guwà gòo, â guwà cibwaa nama oratàwà. Ba [wiàna guwà tâ cipa ba mwü] é cèikî kàwà [naa goo wà Pwiduée] â o maina é câmawà!

36 Â guwà tâ pidâpwicâariwà mwara, ba na guwà o pwa é câbawâdé kà Pwiduée. Ba wiàna wârapwiri, â guwà o nye tòpi é aupwényunyuaari, na ia é mara ina pâ, na ée mwa naa tàwà.

37 Ba o càcaa gòiri, [â é tèepaa me wà Pwi Ukai] pwacèwii auwii na ina pâ:

Êe tâpo tèepaa

wà pwi a tèepaa me.

O câe caa ipwâ goo

pai piâpâparié.

Habakuk 2.3

38 [Â é ina mwara wà Pwiduée pâ]:

Wà pwina é tâ cèikî,

*âna é *târù na arao.*

Â o tâa tée é wâro.

Habakuk 2.4

Êco na wà pwi âboro na é piwâ ma wâjué còwà, âna èpà tâ Pwiduée wâé.

39 Â wà tàpé na rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, âna o tiàurà awé.

Êco na wàijè, âna jè tâ cèikî naa goo wà Pwiduée, â é pa-udòjè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé].

11

Jè ipwacèwii cèikî kà tèpa Isaraéla biu

1 Ê cèikî, âna dà cè pai ina wée? Na jè cèikî, â jè tâmogòori ba mwü, naa na pwâranümajè, pâ, o nye tèepaa é pwina wâdé na jè tapacîri. Ba é cèikî, âna é *paâjupâra târa pwâranümajè, pâ, é nye coo, é pwina bwaa câjè caa pâji còo goro du âraporomeejè.

2-3 Nye géé goro kaa é cèikî, na jè tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna é tapoo diri pâ muru goro é popai kée. Ba é tòpò é gòropuu bau é napwéretòotù, ma êdiri pwina tâa na*. Êdiri pâ muru na jè còo, âna rà cau me géé goro pâ pwina câjè caa còo.

Na pâara biu, âna rà cèikî naa goo wà Pwiduée wà tèpa âboro imaina kà tèpa ijiao kâjè. Â nye géé goro kaa pwiri, na wâdé tée wàilà, â é inarà ba wâdé:

Abéla

4 Wà Abéla, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é pwa é *ârapwaaillò na wâdé tâ Pwiduée. Ba piwéna jii i pwi ia é naa wà pwi cièe, wà Kaina. Â é tòpié wà Pwiduée, â é nama é *târù wà Abéla na araé, géé goro é cèikî kée. Â wiàna jèe gòiri é pai bà kà Abéla, â rà bwaa nye tâ ciburà patùrajè é pâ pwiibà†.

Š **10:31** Grec: *Po dau pwaée kâjè wiàna jè tûu naa na-araai wà Pwiduée na é wâro.* * **10:32** *Pai tâmogòori kàwà é âjupâra goo wà Kériso—Grec: Pai papwéelaariwà.* † **10:33** *Na pâra pâara—é, Ê ârapâarawà.* Pwiri wà pâra tàpé géé goorà, âna tubaèpà târa, â wà pâra tàpé, âna rà pwadéirà. **10:34** Mataio 6.20, 19.29 **10:37** Habakuk 2.3-4 **11:1** 2 Koréno 5.7

11:2-3 Genèse 1.1; Psaume 33.6; Ioane 1.3 * **11:2-3** *Ê gòropuu bau é napwéretòotù...* Ê popai grec ni, âna pai ina wée pâ, âge, monde, univers. **11:4** Genèse 4.3-10 † **11:4** *Abéla; Kaina—Du naí Adamu, pwi apâbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu.*

Énoka

⁵ Wà Énoka, âna é cèikí naa goo wà Pwidueé. Â jèe wii naa na tii[‡] pâ, é pwi âboro na wâdé tà Pwidueé wâé. Â nye géé goro kaa é cèikí kèe, na wà Pwidueé, âna é popaé too naa *napwéretòotù, na é bwaa wâro. Â càra mwa caa còô còwâ, naani gòropuu.

⁶ Jè còo pâ, wiàna ticé cèikí kâjè, â o nye po dau pwacoé ma jè tèpa âboro na wâdé tà Pwidueé wâjè. Â wiàna [âji nùmajè na] jè too naa jaaé, â wâdé na jè mara cèikí pâ, nye pwa cè Pwidueé! Â jèpwi, âna wâdé na jè cèikí pâ, é pwi a *pwényunyuaari wà tàpé na rà medarié, géé na âji pwàranùmarà.

Noa

⁷ Jèpwi, âna wà Noa, âna é cèikí naa goo wà Pwidueé. Â nye géé goro kaa é cèikí kèe, na é jèe mara patùraé wà Pwidueé [goro i jèpé na maina na o mwa tèepaa]. Bwaa caé caa pâji còo i jèpé wà Noa, êco na é nye papwicírì wà Pwidueé, â é nye pitère dèe. Â é iti i wànga, â rà cau udò diri mara é tâa kèe. Â é cèikí kèe, âna paari tâjè [é pai càcaa cèikí kà] pàra tèpa âboro gòropuu, na jèe pitèrà, ma naa wârimuru tàra. Â wà Pwidueé, âna é nama é tàrù na araé wà Noa, ma naa tée é pâ aupwényunyuaari kèe. Cau coo diri pâ pwiibà, géé goro é cèikí kà Noa.

Abéraama

⁸ Wà *Abéraama, âna é cèikí naa goo wà Pwidueé. Â nye géé goro kaa é cèikí kèe, na é pitère dà wà Pwidueé na ia é todèe. Â é pâra jii é napò kèe, dàra é napò na ée mwa paari tée wà Pwidueé. Ba bwaa caé caa pâji tâmogòori wàna na é pâra naawé.

⁹ Úna é tèepaa naa na pwi napò na é naa tée wà Pwidueé, â é wâro wè, goro cèikí, na wà imwaano, ba é pwacèwii pwi pârame.

Â ru wàrapwiri mwara wà Isaaka, pwina naiè, ma wà Iakobo, pwi èrùé. Ba é *aui-pwataâboro na ia é pwa tà Abéraama wà Pwidueé, âna kà diri tèpa gòobèrèè mwara[§].

¹⁰ Ba é pwi âji napò na é pitapacírì wà Abéraama, âna é napò na é bari wà Pwidueé wiàra càbawádé kèe; napò na o tâa dàra gòiri awé.

¹¹ Wà Abéraama, ma wà tò wâdèe Sara, âna ru jèe du ijiao ma jiiàmù. Â wà Sara, âna é tò ilàri na é mwari—ba càcaa pâri ma pwa èpo kèe. Êco na ru cèikí naa goo wà Pwidueé. Â nye géé goro kaa é cèikí kàru, na é pitàmari pwi nari èpo wà Sara*.

¹² Â rà pâ nau dau wâru awé, tèpa naneeâboro, na pitèparà géé gooé. Â rà jèe wâru pwacèwii pâ ìricò nidò napwéretòotù, ma marawâ niboo bàrawià, na càcaa pâri ma jè pùra. [Ba pacoo, pwacèwii é auinabéaa kà Pwidueé.] Â guwà còo, rà cau me géé goo wà pwi caapwi âboro, na ia é jèe nye po dau ijiao!

¹³ Wà Abéraama, ma Isaaka ma Iakobo[†], âna càra caa còo diri [é pâ aupwényunyuaari na me géé goo] é auinabéaa kà Pwidueé, na rà bwaa wâro. Êco na rà nye cèikí taaci [pâ, o mwa nye coo na cè jè tootù]. Â rà ipwàdèe, ba pwacèwii na rà còo géé iti é pai pacoo wèe. Ba rà nye cau inapàpàri diri pâ, rà po tèpa pârame co naa na pwi gòropuu bèeni.

¹⁴ Â wà tàpé na rà wàrapwiri tàra é pai tùra kàra, âna tèpa âboro na rà tàgèrè pàra dàra jè napò, na o mwa âji napò kàra.

¹⁵ Â càra caa niimiri pwi jè napò na rà me géewé. Ba pwiri nye pâri ma rà wâjué còwâ naawé.

¹⁶ Ba rà niimiri é napò na dau wâdé jii cè jè napò ni gòropuu. Ba napò na wânidò napwéretòotù, na é pwabwàti ba kàra wà Pwidueé. Â wàèpwiri é majoroé ma jè còo pâ, caé caa kamu goorà wà Pwidueé, na rà ina gooé pâ Pwidueé kàra.

¹⁷⁻¹⁸ [Jèpwi mwara naa goo] wà Abéraama: É dau cèikí naa goo wà Pwidueé. Â é ina tée wà Pwidueé pâ, o mwa dau wâru cè tèpa gòobèrèè, na o mwa pitèparà géé goo pwina naiè, wà Isaaka.

Genèse 21.12 Êco na, géé na càuè, â é tacai é cèikí kèe wà Pwidueé. Ba é tûâri tée pâ, na é pwa ârapwailò tée goo wà Isaaka. Â wà Abéraama, âna é [pipwabwàtié, ba na é] wàrapwiri.

11:5 Genèse 5.21–24 [‡] **11:5** Jèe wii naa na tii—é, Wà Pwidueé, âna é jèe pàdjupàra naa gooé. **11:7** Genèse 6.13–22, 7.1;

1 Pétèru 3.20; 2 Pétèru 2.5 **11:8** Genèse 12.1–5 **11:9** Genèse 35.12 [§] **11:9** Dernière phrase—Grec: Ba rà tópi ma wâé é auinabéaa. **11:11** Genèse 18.11–14, 21.2; Roma 4.19 ^{*} **11:11** Pàra Tii Pwicírì naa na grec, âna rà ina é cèikí kà Sara, naa na pwi nee tii bèeni. Êco na pàra tàpé, âna rà ina Abéraama. Â pàra tàpé mwara, âna rà inaru. **11:12** Genèse 15.5, 22.17 **11:13** Genèse 23.4; 1 Chroniques 29.15; Psaume 39.13; 1 Pétèru 2.11 [†] **11:13** Abéraama ma Isaaka ma Iakobo—Grec: Wà diri tèpa âboro-bà. Êco na càcaa ina diri tèpa gòobàra Abéraama na rà dau wâru, na inarà naa na nee tii 12.

11:17-18 Genèse 21.12, 22.1–14

¹⁹ Ba é cèikî pâ, pâri wà Pwiduée ma é pawâro còwâ tèpa bà. [Êco na é pacoóé wà Pwiduée] â é naa Isaaka còwâ tà Abéraama. Â pwacéwii na é jée wâro còwâ wà Isaaka[‡].

Isaaka

²⁰ Wà Isaaka mwara, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é pacidòri nyuâa [tupédu naîê] –wà Iakobo ma wà pwi cièe, Ésaü. Â é naa tàru é aupwényunyuaári kée, na o mwa coo na cè jè tòotù na bwaa wà naigé.

Iakobo

²¹ Wàrapwiri mwara naa goo wà Iakobo. Ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â béaa kâra pai bà kée, âna é dùué naa gòro é tâjò kée, â é pwamaina Pwiduée. Â é pwényunyuaári [tupédu èrùd] du naî Ioséfa. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é wàrapwiri.

Ioséfa

²² Wà Ioséfa, âna é cèikî pâ, o géé na càuru é pai bà kée, âna wà Pwiduée, âna ée mwa popa é Ba kée, *Isaraéla, géé napô *Aigupito. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é mara ina tà tèpa jènereé pâ, wiàna coo é pwi tòotù-bà, â rà mwa popa pâ wiàrà, é napudòé géé napô Aigupito[§].

Du nyaa ma caa kà Moosé

²³⁻²⁴ Wà du nyaa ma caa kà *Moosé, âna ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro é cèikî kàru, na càru caa pitèrè dàra é naèà kà Faraô, pwi ukai kà tèpa Aigupito. [Ba é tùari pâ, naa tètãmwara diri tèpa nari èpo paa na pitèparà naa jaa tèpa Isaraéla.] Â ru naapwàniri Moosé, naa na àracié parui. Ba ru còo [géé goro] pai wádé kàra naporomee [pâ, é jée pitòrigarié wà Pwiduée *]. Â é pâmarieé wà tò èpo kà ukai Faraô, â é popaé, ba na èpo kée.] Â é pimaina too wà Moosé [naa na pwàrawà kà pwi ukai Faraô].

Moosé

Â wàé mwara, wà Moosé, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na tàutèe na rà ina gooé pâ, é pwi èrù pwi ukai kà tèpa Aigupito.

²⁵ Â é tãa jaa [tèpa àji jènereé, wà tèpa Isaraéla] pwi Ba kà Pwiduée, na pàara na tubaèpà tàra na. Ba wádé tée na é piaré wiàrà, jii cè pai ipwádée kée [jaa Faraô] na pwi wâro na èpà tà Pwiduée. Ba o càcaa gòiri pé ipwádée bèepwiri.

²⁶ Â piècaarié, pwacéwii é pai piècaari Kériso –wà pwi *Mesia [na ia ée panuâé me wà Pwiduée, wâru pâ naja géé na càué]. Ba wádé tà Moosé pwiri jii cè pai tòpi kée diri pâ neapiâ wà napô Aigupito. É wàrapwiri tàra é càraé, ba é tà niimiri é câmaé na ée mwa naa tée wà Pwiduée.

²⁷ Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é [popa é Ba kée ba na rà] còobé géé Aigupito. Càcaa wãgotèe goro cè pai putãmu kà ukai Faraô. Â é cimwü, ba é nye tàgére còo goro cèikî wà Pwina càjé caa còòé goro du àraporomeejè.

²⁸ Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é [tùari tàra é Ba kée pâ, na rà] pwa é *Paséka –rà tâmi é apwara goropwàrawà kàra goro é domii kàra nari mutò, ba na cáé caa tatèerà i pwi *angela, na ia é tètãmwara tèpa ciàra èpo [naa napô Aigupito].

Tèpa Isaraéla

²⁹ Wà tèpa jojoorjè, wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî naa goo wà Pwiduée, [na ia rà pàra wià wà Moosé géé napô Aigupito]. Â nye géé goro kaa é cèikî kàra, na jèe igé é naigé kàra naa nawia Mii. Â rà tapàgà, tia na ére géé còwâ, [â rà cau udò]. Ba ùna rà pwàrirà wà [tèpa coda kà] tàpé Aigupito, â é cajipirà i jawé, â rà cau mwü ma bà.

³⁰ Â wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye géé goro kaa é cèikî kàra, na rà tabéaa goro é auba babé wâri napô, naa na 7 tòotù. Â é nye tùu kaa i auba.

Rahab

³¹ Wà Rahab, wà tò ilàri gòronaigé [wà Iérikò] âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kée, na é tòpi wà i tupédu coda Isaraéla, na ia mara cùruru, ba na ru cai i ville. Êkaa na é udò [è tãa kée]. Êco na rà cau bà wà diri pàra tèpa àboro naa na ville, géé goo na càra caa tèpa pitèrè dà wà Pwiduée.

11:19 Roma 4.17 [‡] **11:19** Â pwacéwii na é jée wâro còwâ... é, Wàépwiri é jè ucina {ba kãjè}. **11:20** Genèse 27.27–29,39–40

11:21 Genèse 47.31–48.20 **11:22** Genèse 50.24–25; Exode 13.19 [§] **11:22** Dernière phrase—Grec: Â é naa é pituâ kée, naa goro é pâ duué. **11:23-24** Exode 1.22, 2.2 ^{*} **11:23-24** Ru còo...pai wádé kàra naporomee... Wà tèpa Isaraéla biu, âna rà cèikî pâ, é pai wádé kàra naporomee pwi àboro, âna câmu kée pâ, wádé tà wà Pwiduée wàé. (Còo 1 Samuel 9.2; Luka 1.80; Apostolo 7.20.) **11:28** Exode 12.21–30 **11:29** Exode 14.21–31 **11:30** Josué 6.12–21 **11:31** Josué 2.1–21, 6.21–25; Jacques 2.25

Wâru mwara pàra tàpé

³² O dà cèna goro o mwa ina còwâ mwara? Na càcaa pâri cè pàara ma go piwîâ diri [pâ pwina rà pwa, gée goro é cèikî kàra—pwacèwii] wà Gidiona, ma Barak, ma Samasona, ma Jèfté, ma Samuèla, ma wà diri tèpa *péroféta mwara:

³³ Rà piétò jii pâ mwaciri wà pàra pwi;
Rà pa é pitûâ goro âjupâra wà pàra pwi;
Rà [pwa é pwina wâdé, â rà] tòpi é pâ aupwényunyûari [kà Pwiduée] wà pàra pwi;
Rà târi é pwâra liô wà pàra pwi;

³⁴ Rà cātāmwarā pā ānye na maina wà pàra pwi;
Rà udò jii [tèpa pièpàrirà, na pwa] na rà tètāmwararà;
Rà tòpi é nii ma gòo wà pàra pwi, na dau ticè nii kàra, ba na rà piétò naa gòro paa, ma pagù é pâ pwâra paa na dau maina.

³⁵ Napwa naa goo é pàra ilàri, âna [gée goro é cèikî kàra, na] rà tòpi còwâ tèpa éarà, ma bàrarà, ma naîrà†, na ia rà wâro còwâ gée na aubà.

Â napwa naa goo wà pàra tèpa âboro, [âna gée goro é cèikî kàra] na rà dau pidàpwicàarirà, na rà dau tubaèpà târa naiirà [wà tèpa pièpàri Pwiduée] tiagoro na rà nama rà bà. Â càra caa [panuâ é cèikî kàra, ba na o] tipirà. Ba rà jèe tà niimiri é wâro gée na càuru é pwâra bà, na é mwa tòpi; wâro na dau piwéna awé [jii é wâro bèeni gòropuu].

³⁶ Wà pàra pwi, âna piècaarirà ma pàdirà goro ubati. Â wà pàra tàpé, âna tòpòrà naa na karapuu‡, ma piirà goro itùpàò.

³⁷⁻³⁸ Â caamwara pàra pwi goro atù. Â tètāmwarā pàra tàpé goro tauwa. Â èti ba àrailu pàra tàpé goro kiri.

Â napwa naa goo wà pàra tàpé, âna tubaèpà târa, ma pwàrirà gée na jè ére naa na jè ére. Â rà uru pâ naa namaré, ma pâ gòrojaa, â ticè nao kàra. Â ticè neemururà, â rà coona co parawére mutò ma nani. Â rà picàrù wàna pâ pwàmara-atù, ma wàna pâ pwèe na ìri naa napuu. Â nye dau pwaée kàra kaa, â rà nye dau maagé còo kaa. [Au, meaarirà!] Ba rà dau wâdé jii é pé gòropuu bèeni.

Rà cau tapaciri pwina jè tòpi

³⁹ [Wàèni é éreé, co tèpa bééò]: Wà diri tèpa âboro bèepwiri, âna rà cau cèikî diri naa goo wà Pwiduée. Â gée goro é cèikî kàra, â é inarà ba wâdé. Êco na nye ticè gée goorà, cèna é nama tòpi na pwi pàara-bà, diri [è aupwényunyûari]—i pwi ia é jèe mara ina wà Pwiduée [pâ, na ée mwa naa târa i Ba kèe.

⁴⁰ Âna gorodà? Ba rà gère tapacijè, [wàijè na jè bwaa wâro nabà]. Ba wà Pwiduée, âna é jèe mara pwabwàti gée na biu, pâ, na ée mwa cau nama jè tàrù ma tâbawèe na araé, wàijè naima ma wàilà. Â muru na dau wâdé ba kâjè nabà§.

12*Jè ipwacèwii Iésu à jè cimwü*

¹ Jèe *paâjupâra tâjè é cèikî kà diri tàpé na rà pàbéaa kâjè na rà nye dau wâru awé kaa. Ê wâro kàra, âna câmu ba kâjè*. [Pwacèwii na jè itàa na pi-itàa.] Â wiàna wàrapwiri, co tèpa bééò, â wâdé na jè panuâ tâjii diri cè nakake, na pacoo pai itàa kâjè. Â jè tètâjii pâ èpà kâjè na cipajè! Â jè pipagòojè, ba na jè nye tà itàa, naa na pidàpwicàari, tiagoro é pwàadèrèe.

² Jè còo co wà Iésu, ba wàé na é pàara é cèikî kâjè gée na autapoo goo, â wàé na é wèaari, ba na o tâbawèe na pwàadèrèe. Ba é tòpi é napàraé goro pai pidàpwicàariè. Â é dau aré, â é bà naa goro *satauro—è pai bà na dau pwa kamu goo. Êco na é nama piticèmururu naa goo é pwi kamu bèepwiri, ba é tà niimiri é pai o ipwàdée kèe naa pwàadèrèe. Â [wà Pwiduée, âna é jèe nama] é tâaboo naa gòro àji îè [ba na é pitûâ kàra diri pâ muru].

11:32 Juges 4.6-5.31, 6.11-8.32, 11.1-12.7, 13.2-16.31; 1 Samuel 1.1-25.1, 16.1-1 Rois 2.11 **11:33** Daniel 6.2-28 **11:34** Daniel 3.23-27 **11:35** 1 Rois 17.17-24; 2 Rois 4.25-37 † **11:35** Tèpa éarà, ma bàrarà, ma naîrà—é, Tèpa jènererà. Grec: Tèpa bà kàra. **11:36** 1 Rois 22.26-27; 2 Chroniques 18.25-26; Jérémie 20.2, 37.15, 38.6 ‡ **11:36** 2e phrase—é, Â tòpòrà naa na karapuu. Pwiri caapwi gomu goro âboro, é pwiri du àrailu gomu. **11:37-38** 2 Chroniques 24.21 § **11:40** Grec: Wà Pwiduée, âna é jèe mara còo é pwina dau wâdé ba kâjè jii pwiri, ba o càcaa wâdé na é nama rà tâbawèe jijjè. (Wàèni é muru na dau wâdé ba kâjè: Ba jè còo é aupwényunyûari kà Pwiduée na jè bwaa wâro naani gòropuu, gée goo pai tâa kâjè naima ma wà Kériso.)

12:1 1^r e & 2e e phrases—Grec: Rà tâbèepijè tèpa paâjupàra na rà pwacèwii é nèe na maina. (Ucina goro é jèjùrà, ba rà dau wâru awé.)

³ Wâdé na jè niimiri é pai pidàpwicàarié na rà tubaèpà tée ma piècaarié wà tèpa àboro èpà. Ba wiàna wàrapwiri, à o càjè caa pwaora, ma panuà [è cèiki kàjè].

É picòojè Pwiduée ba é mearijè

⁴ Go tàmogòori pà, rà pipaa dàwà wà tèpa àboro èpà, pwacèwii na ia rà pwa tà Kériso. Á guwà dau taa na aré goo. Éco na bwaa càguwà caa pàji pwacèwiié bwàti, tiagoro cè pai bà kàwà†!

⁵ Á jèpwi mwara, gona guwà jèe ipwanauri pà, é ina goowà pà guwà tèpa naîé, à é tòimiriwà [goro pai taa na aré ma tòina kàwà]? Ba é ina pà:

*Pwi àji naîô wée,
gà tère Pwi Ukai na é picòowà.
Gà cibwaa nama pièpà tãgà.*

⁶ É tòimiri diri tèpa àji naîé.

*É pa-icòo diri tàpé
na wânúmee tàra.*

Proverbs 3.11–12

⁷⁻⁸ Êkaa na guwà tòpi bwàti é pà àrapupûra kà Pwiduée, na é tûári tàwà é pà muru. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa naîé. Ba wàilàpà pwi àboro èpo na càé caa tòimirié wà caa kèé? Á wiàna càé caa wàrapwiri tàwà wà Pwiduée, à pwiri pai ina wèe pà, càguwà caa tèpa àji naîé.

⁹ Á wiàna jè papwicîri tèpa caa kàjè naani gòropuu, na rà pa-icòo ma tòimirié, à dau wâdé mwara na jè tòpi na é tòimirié pwi Caa kàjè na é wânidò *napwéretòotù. Á o taa tãjè é *àji wâro‡.

¹⁰ Ba wà tèpa caa kàjè, àna rà nye pa-icòo ma tòimirié na ji pwi pàara na úgè, wiàra càbawâdé ma auniimiri kàra. Éco na wà Pwiduée, àna é nye pitûári ma picòojè, ba na é pitu tãjè [dàra gòiri]. Ba wâdé tée na jè pà nau tèpa àboro na jè wâdé ma pwicîri ma tãbawèe, pwacèwiié.

¹¹ Ájupàra pà, càcaa wâdé tãjè é ji pàara na jè taa na é pai pitûá ma picòojè. Éco na, wiàna jè tòpi bwàti, ma pidàpwicàarié naa goo, á géé na càùé, á o mwa pwa càmajé na o dau wâdé. Ba jè o mwa tèpa àboro kàra pinaanapò—tèpa ciburà pwa é pwina wâdé ma *tãrù.

Cimadò ma pagòo du igà na ora!

¹² Êkaa na [go jèpa ina tàwà jècaa pà]:

Gà cimadò wài!

Pagòo du igà!

Mudàra cè nii

tàra àgà na céca!

¹³ Pàra wii naigé na tàrù!

Cibwaa pàgà jii!

[Pwa taaci na wâdé!]

Á o naa tãgà còwà,

cè nii ma gòo,

wàgà na gà bee!

Á gà o pàra ba tàrù!

Ciburà pitère dà Pwiduée!

¹⁴ [Wàéni pàra aupitûári kòo tàwà]: Guwà mudàra ma guwà wâro na pinaanapò ma tèpa àboro diri. Á guwà wàrori é wâro na pwicîri, ma wâdé tà Pwiduée. Ba nye po dau pwacéé ma guwà còo wà Pwi Ukai, wiàna càguwà caa wàrapwiri.

¹⁵ Guwà ipwacòoco! Guwà cibwaa naa càùwà naa goo é *pimeaaari imudi kà Pwiduée, [ba o péa càguwà caa tòpi é aupwényunyuaári kèé]. Á guwà piwéaariwà ma pitòimiriwà, ba péa ée tà wàawà naa jaawà cè jè pièpà§, na pwacèwii é murumwatò na èpà. Á é piawài goro ipàra pà, à é tòpò pitiri é pwèe na maga.

¹⁶⁻¹⁷ Á guwà ipwacòoco mwara, ba na o ticé géé goowà na é ipuu imudi. Á jèpwi mwara,

† **12:4** Grec: *Bwaa càguwà caa pàji cicara è èpà tiagoro pai joro wàra domii {kàwà}*. **12:5** Job 5.17; Proverbs 3.11–12; Auinapàpàri 3.19 **12:7-8** Deutéronome 8.5 ‡ **12:9** Á o taa tãjè é àji wâro—é, Á jè mwa picòo pai wàrori é wâro na wâdé tée. Grec: *Á jè mwa wâro*.

12:11 Jacques 3.17–18 **12:12** Ésaie 35.3 **12:13** Proverbs 4.26 § **12:15** Cè jè pièpà—Pwiri é pièpà naa na pwàranùmajè; pwiri pwi jè muru, é, pwi jè àboro na é tubatiàù é pinaanapò kàra picaatàa, ma tadàrùé. Munaa pai naa càùjè naa goo wà Pwi Ukai, ma pai tàutàjè dàra cèiki naa gooé, ma pai pàra wiàra pà duée imudi.

(Còo Deutéronome 29.17.) **12:16-17** Genèse 25.29–34 **12:16-17** Genèse 27.30–40

âna guwâ cibwaa pwaduwâ kâ Ésaü biu. Ba jê cau tâmogôdori ê jêkutâ gooé. Ba é pwi ciâra épô, na o tâa tée é aupwényunyuâari kâ caa kée. Â é icurié [imudi tâ pwi jiié] naa goro caapwi ngapô utimuru co! Â géé na càùé, [lûna é mwa côoina é pwina é pwa] â é picigôboo na ara caa kée, ma dau i, ba na é ilari jiié côwâ é aupwényunyuâari kée. Êco na jêe càcaa pâri. Â é têtâjiié wâ caa kée. Êkaa na guwâ ipwacôwâ! Â guwâ câbaâjimuru é pâ muru [na Mwaciri] kâ Pwiduée!

Jê pâmwünyabweri jaa pwicîri

¹⁸ Ico têpa bééô, jê jêe pâ-mwünyabweri ê jaa na càcaa pâri ma jê tii goo, ma côo goro du âraporomeejê. Napwa naa goo wâ têpa jooorojê, têpa *Isaraéla biu, âna po dau wâgotâra na ia rà pâmwünyabweri i gôrojaa wâ Sinaï, ba na rà o tòpi pâ *Naèâ kâ Pwiduée. Ba rà côo naawê é doromara ânye, ma nee, ma bàutê. Â tii goorâ ê u kêra duée*.

¹⁹⁻²⁰ Â rà tère airi tutu. Â é patûrârâ [wâ Pwiduée na] é pwâratûra na dau maina: [Pwicîri na guwâ pâra gô i jaa bënë!] Wâ pwi maci, ma wâ pwi âboro cêna é tii goo, âna o câtâmwereé goro atû!
Exode 19.12-13

Â dau tâpwi kâ têpa Isaraéla, â rà tomara too tée pâ: «Éee! Gà coo, co Pwi Ukai!» Ba càcaa pâri ma rà tèreé,

²¹ tiagoo mwara wâ *Moosé, [pwi a pitûâ kêra]. Ba é pwükûru, ma cêca goro pai wâgotêe.
²²⁻²³ Napwa naa goojê, âna jê ipwâdêe, na jêe pâmwünyabweri ê jaa [kâ Pwiduée]—*Siona, na wânidô napwêretôotû. Â jê gére coo na é napô kâ wâ pwi a pitêi tîpi têpa âboro, ma pwi a-ipawârojê†. Â purâra pwâranûmajê, ba jê jêe pwi pitapitiri kâ diri têpa âji naï Pwiduée‡—wâjê na jêe wii neejê naa na Tii kée, [ba na o tâa tâjê é aupwényunyuâari kée]. Â jê picaatâa ma wâ diri tâpê na rà jêe bà§, géé na biu, na wâdé tâ Pwiduée wâilâ—wâ diri tâpê na ia é nama rà *târû ma tâbawêe na araé. Â rà cibêepjê é pâ *angela na rà dau wâru awé, na càcaa pâri ma jê pûra é jêrâ.

²⁴ Â jê jêe medari wâ Iésu, wâ pwi ia é pame tâjê é *aupwataâboro na bwaa âmuê, [na ia é jêe pwa wâ Pwiduée] ba kêjê. Â é jêe pacoo wâ Iésu goro pai joro é domii kée [na ia é bà ba kêjê]. Â é domii kée, âna é piwéna awé jii é domii* kâ Abéla†.

²⁵ Êkaa na guwâ ipwacôoco, ba péa tâutâwâ dâra pitêre dà wâ Pwiduée na é gére patûrâwâ! Ba ia càra caa udô jii é wârimuru, wâ têpa jooorojê, têpa Isaraéla, na ia rà naa càurâ naa goo wâ Moosé. Â wâ Moosé, âna é pwi âboro pwacêwijê‡. Â o mwa wânau é wârimuru tâ diri tâpê na rà naa càurâ naa goo wâ Pwiduée na é wânidô napwêretôotû?!

²⁶ Ba ia, [wâ gôrojaa Sinaï] na ia é nama gû napuu goro pwâratûra kée. Â é jêe ina tâjê pâ: *Go o mwa tubagû côwâ é gôropuu diri. Â o càcaa gôropuu co, â o napwêretôotû mwara! Aggêe 2.6*

²⁷ Pai ina wêe pâ: O tiâu é gôropuu ma diri é pwina tâa na, ba muru na ia é tòpôrâ wâ Pwiduée. Êco é pâ muru na tâa jaaé, âna o tà tâa awé.

Mwaciri na o càcaa gû

²⁸ Guwâ côo, jê jêe tòpi [ê autâa na] Mwaciri kée na o càcaa gû! Êkaa na wâdé na jê dau pwaolé tée, ma pwamainâe. Â jê piênawéna kée goro é wâro na pwicîri ma wâdé tée. Â jê dau papwicîrié,

²⁹ ba wâ Pwiduée kêjê, âna é pwacêwii é ânye na tòotiâu diri é muru goo!

13

Bénabwé popai

12:18 Exode 19.16-20; Deutéronome 4.11-12 * **12:18** Grec: *Jêe câguwâ caa pâmwünyabweri é jaa na pâri ma guwâ tii goo, na pwa pé diopwaa kêra ânye goo, ma é nee, ma é bàutê, ma é ukârâduée. Ukârâduée—Tourbillon.* **12:19-20** Exode 20.18-21; Deutéronome 5.22-27 **12:19-20** Exode 19.12-13 **12:21** Deutéronome 9.19 † **12:22-23** Pwi a-ipawârojê—é, Na é wâro. ‡ **12:22-23** Âji naï Pwiduée—Grec: *Têpa ciâra épô kâ Pwiduée. Wâjaa têpa Juif, âna wâ têpa ciâra épô, âna rà tâpê na tâa târa é aupwényunyuâari na maina.* § **12:22-23** Ma wâ diri tâpê na rà jêe bà... Grec: *Ma pâ nyuâa tâpê na rà târû, â na rà jêe tâbawêe.* **12:24** Genêse 4.10; Hébéru 8.6 * **12:24** Domii kâ Abéla—é, Ârapwâilô na ia é naa wâ Abéla. † **12:24** Ê domii kée, âna é piwéna awé jii, é domii kâ Abéla—Wâ Abéla, âna pwi apâbéaa kâ têpa âboro na têtâmwârâra. (Côo Hébéru 11.4.) Ê pai joro wâra é domii kée, âna pame é wârimuru kâ pwi ciêe, Kaina, na ia é têtâmwereé. Êco na é domii kâ Kériso, âna é pame é pai pwanauri wâra épâ kêjê diri, â é nama jê wâdé na ara wâ Pwiduée. **12:25** Hébéru 2.1-3, 10.26-29 ‡ **12:25** Â wâ Moosé, âna é pwi âboro pwacêwijê—Grec: {*Moosé*}, na é pwi âboro gôropuu. **12:26** Aggêe 2.6 **12:29** Deutéronome 4.24, 9.3

¹ Wádé na guwà tà ciburà pimeaariwà, pwacèwii tèpa aéjii. Ba wàèpwiri è pai pwa kà tèpa cèikí naa goo wà Kériso, tà tèpa béerà.

² Â guwà tòpi bwàti tèpa âboro na rà me naa jaawà. Ba wà pàra tàpé, âna càra mu caa tàmogòori pà, rà tòpi pà *angela kà Pwiduée.

³ Â guwà niimiri mwara tèpa [cèikí béewà] na rà gére wàna karapuu, â guwà tâa na è aré ma wàilà, pwacèwii na wâguwà mwara na piuwà. Â ipaiwà mwara naa goo tàpé na gére tubaèpà târa è naairà—wádé na guwà pwamaagè còo ma wàilà, pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa*.

⁴ Guwà tòimiri è pipaèwàdà kàwà. Â guwà cibwaa toomura—cibwaa ciâa jii pa wàdàwà, è tèpa éawà. Ba èe mwa naa wàrimuru wà Pwiduée tà tàpé na rà wàrapwiri, ma wà diri tàpé na rà ipuu imudi ma wà pàra tàpé.

É pitu tājē Pwi Ukai

⁵ Guwà cibwaa pwa ma âra-nūmawà è mwani! Bwa! Guwà ipwàdée co, goro è muru na tà tàwà. Ba è jèe nye ina wà Pwiduée pà: *O cāgo caa imwūru jūgā; ā go mwa tà tōimirigā taaci. Deutéronome 31.6*

⁶ Â géee goo kaa pwiri, â jèe cājè caa pidumapiè. Ba:

É nye upao

wà Pwi Ukai kōo.

O càcaa wāgotōo

goo tèpa âboro.

Dà cèna rà pwa tōo?

Psaume 118.6

Wàèpwiri è popai na jè inapàpàri naa na ipwàdée!

⁷ Guwà niimiri tèpa pitūà kàwà naa na cèikí, na ia rà mara pame tàwà è popai kà Pwiduée. Â guwà naa nūmawà naa goo è pai wàro kàra, bau è aupwényunyuaàri na me goorà†. Â guwà ipwacèwii è cèikí kàra.

Pàra wiā Iésu

⁸ Wà Iésu Kériso, âna è nye tà ipaiwà napwiri, ma nabà, ma dàra gòiri awé!

⁹ Guwà cibwaa tòpi imudi è pà na jèpapara pupûra na ité. Ba rà péa ipa-imwūruwà. Ba nye èco è *pimeaari imudi kà Pwiduée, na è tàmogòori pagòo pwàranūmajè, â càcaa cè pai pitère dàra kàjè pà naèa goro è pà utimuru. Ba pà po dau piticèmuru naa goo è pà pwiibà.

¹⁰ Pwa è *ârapwaaailò[‡] kàjè [na è piwéna]. Â wà tèpa pwa ârapwaaailò ni gòropuu, âna ticè ère kàra géee goo.

¹¹ Wàilà, âna rà mu popa me è domii kàra pà macii na tètàmwararà, naa na ère na dau pwiciri, ba na ârapwaaailò bépwanuri pà èpà. Â è naii pà macii-bà, âna cîri naa gòroigè[§], [naa na jè ère na wàiti jii è autàa kà tèpa âboro].

¹² Wà Iésu, âna [wàè pwi ârapwaaailò kàjè. Â tètájiié, â] è maagè còo, â è bà naa gòroigè jii ville. Â joro è domii kèe, ba na o cèitiri è pà èpà kàjè, ba na pwéelaa [è pwàranūmajè na ara wà Pwiduée].

¹³ Êkaa na wádé na jè pàra wiā Iésu, â jè tà tâa na è aré ma kamu kèe*. Â jè còobé ma wàè jii è pai wàro kà tèpa âboro [na èpà]†.

¹⁴ Ba è âji napò kàjè, âna càcaa wàna è pwi gòropuu bèeni na o tiàu. Ba è wānidò *napwéretòotù, â jè tājère pàra naawè†.

¹⁵ Wàèni è pà ârapwaaailò, na wádé tà Pwiduée na jè tòpò na araé: Na jè pwamaina è nee, ma inapàpàri pà, è Pwi Ukai kàjè.

13:2 Genèse 18.1-8, 19.1-3; Roma 12.13 * **13:3** Pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa—è, Ba wâguwà mwara, âna pwa naiiwà, è, Ba guwà bwaa wàro naani gòropuu ma wàilà, è, Ba pwiri o tubaèpà tàwà na cè jè tòotù na bwaa wà naigé. Grec: Ba nye wâguwà naa na naiiri âboro. **13:4** Êfésò 5.5 **13:5** Deutéronome 31.6,8; Josué 1.5 **13:6** Psaume 118.6 **13:7** 1 Korénito 4.16 † **13:7** Aupwényunyuaàri na me goorà—è, Pai bà kàra. **13:9** Roma 14.17 ‡ **13:10** Ârapwaaailò—Grec:

Aupwa ârapwaaailò (autel). **13:11** Lévitique 16.27 § **13:11** Cîri naa gòroigè... Càmù kàra pai tètájii pà èpà kàra è Ba.

13:12 Ioane 19.17 **13:13** Hèbéru 12.2 * **13:13** Kamu kèe—Pai bà kèe naa goro satauro. (Còo Hèbéru 12.2.) † **13:13** Jii è pai wàro kà tèpa âboro na èpà—Grec: Jii è ère na rà tâa wé wà tèpa âboro (hors du camp). Càcaa pai ina wèe pà, jè wàro iti jii pàra tèpa âboro; wádé na jè wàrori è wàro na pwiciri, ma ité jii è wàro kàra na èpà, ba è âji napò kàjè, âna càcaa wāni gòropuu. Wádé na jè pidàpwiacarijè, na rà tètájiié, ma tubaèpà tājè, ma piècaarijè, ba pà muru na rà nye pwa tà Iésu. **13:14** Hèbéru 11.10,16, 12.22 ‡ **13:14** 2e phrase—Grec: Â jè pimudàra è napò na èe mwa téeppa me. **13:15** Psaume 50.14,23

¹⁶ Â jèpwi: Na jè pwa ê pwina wâdé, â jè imeai tàpé na piticè kàra. Wàé kaa pwiri é âraimeai na wâdé tée.

Ipakîriwà ma pwapwicîri

¹⁷ Wâdé na guwà ipakîriwà, â guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà [naa na cèikî]. Ba ée mwa tèira goowà wà Pwiduée. Â guwà nama rà ipwâdéé goro é càrawà, â guwà cibwaa nama tòina pwàranûmarà! Ba wiàna rà pikîri goowà, â o nye epà ba kàwà mwara.

¹⁸ [Tiagoro nabàni, co tèpa béèò, âna] cãé caa pitòtibà é *pwâratûra-nigée-goobà. Â wâdé na guwà tà ciburà pwapwicîri ba kâbà^S, ba na o tà ciburà wâdé é càrabà naa na diri pã ére.

¹⁹ Â jèpwi mwara, âna go tãcoo goowà pã, na guwà pwapwicîri, ba na o pâri ma go wâjué cõwà wài naa jaawà.

Aupwényunyûari

²⁰⁻²¹ Go ila wà Pwiduée, wà pwi a naa tâjè é pinaanapò, pã, na é naa tàwà diri cè pwina tiàu jiiwà, ba na guwà pwa é cãbawâdé kée. Go ilari jiié pã, na é wakè goowà, na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ba na o pwa cè pwêe goowà, na dau wâdé tée. [Â go pwamaina] wà Kériso, na é pwi a piwéaarijè—wâijè na jè pwacèwii é pubu mutò kée. [Ba é pipanuâé ba kâjè tiagoro na é bà.] Â é domii kée na ia joro, âna êkaa i pwi ârapwaailò na ia é pacoo é *aupwataâboro [kà Pwiduée] tâjè, na o tâa dàra gòiri awé. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé cõwà géé na aubà. Ûu, wâdé na tâa tà Kériso é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipiciji

²² Ico tèpa cèikî béèò, go ilari jiiwà pã, na guwà tòpi bwàti é pã autûari kóo naa na tii bèeni. Ba càcaa dau gòri, na go wii, ba na pagòowà ma pamogòori tàwà.

²³ Jèkutà wâdé goo pwi béjè Timotéo. Ba é jèe còobé géé na karapuu! Â wiàna é tèepaa me wài naani, â ée mwa me wiâò wiàna go caiwà.

²⁴ Guwà naa bwàcu kóo tà tèpa pitûâ kàwà naa na wàra pwapwicîri, bau tèpa cèikî diri. Â rà naa bwàcu kàwà mwara diri tèpa cèikî ni napò Italie.

²⁵ Wâdé na tâa jaawà é pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Jacques Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jacques, pwi jii wà Iésu. Câé caa pwi jè àrapàara tèpa 12 a câmu na é bwaa wâro wà Iésu, éco na, géé na càuè, â é jèe pwi *apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikí wà *Iérusaléma. (Còo *Apostolo* naporomee 15 ma *Galatia* 1.19; 2.9.)

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 43 ma 48, béaa kàra ipitiri maina kà tèpa pitùâ kàra wàra pwapwiciri wà Iérusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pàbéaa kàra tii na wii naa na *Âmu Aamwari (*le Nouveau Testament*).

É wii tâi?

Tà tèpa *Juif na rà cèikí naa goo wà Iésu, na rà wâro wâgòroigé jii napò *Judée. (Còo *Apostolo* 2.9–11; 8.1–4.)

Cina é wii?

Rà dumapiè wà pàra tèpa cèikí, ba rà tâa na aré (1.2,12; 5.11,13). Pwiri géé goo na, wà tàpé na càra caa cèikí, âna rà tubaèpà tàra. Â é wii wà Jacques, ba na é pagòorà ma patàmàrù pwarànùmarà.

Jèpwi mwara, âna pwa pà pitòocia nabibiu kà tèpa cèikí, â é wii, ba na rà nabwé (4.1). Jèpwi mwara, âna é pwacòo wà tèpa cèikí na dau pwa neemururà, pà, càcaa wâdé pà tûâ kàra, tà tàpé na piticè neemururà (5.1–6).

Dà ère é tii bèeni?

Wàéni pàra aupitùâri kà Jacques naa na tii bèeni:

- Wâdé na jè cimwù naa na cèikí kâjè, na jè tâa na aré;
- Wâdé na jè pwapwiciri naa na cèikí;
- Jè ilari jii wà Pwiduée é autâmogòrimuru, ba na é tòpò pà pwêe, naa na wâro kâjè—ipakiri, pinaanapò, ma tânana;
- Wâdé na jè wârori é wâro na pwiciri ma wâdé tà Pwiduée;
- Jè ipwacòoco é ûmemeejè, ba muru na dau pwa nii kèe, wiàna târa wâdé, é, wiàna târa èpà.
- Wiàna jè ina pà jè tèpa cèikí, â wâdé na jè paari pà nye âjupâra é cèikí kâjè, goro é pà càrajè na wâdé, ma é pimeaari kâjè, â càcaa goro popai co.

Pwa pàra tàpé na rà niimiri pà, é bènabwé kàra pà popai bèepwiri, âna é cicara é popai kà Paulo. Ba é ina wà Paulo pà, jè udò ma tâa tâjè é *âji wâro, géé goro é cèikí co, â càcaa goro é pwina jè pwa. (Còo *Roma* 4.1–3.) Wàéni é âjupâra goro du auniimiri bèepwiri: Âjupâra é pwina é ina wà Paulo, ba nye dau pwacóé ma wâdé tà Pwiduée wàjè, géé goro é waké kâjè. Éco na âjupâra mwara é pwina é ina wà Jacques. Ba wiàna é cèikí kâjè, âna âjupâra, â o pwa cè câmu kèe—è pà wâdé na jè pwa.

Pai pitàgoo tii kà Jacques

Ipwabwàcu (1.1)

Wâdé na jè cimwù naa na tacai (1.2-18)

Gà tère, â gà pwa (1.19-27)

Guwà cibwaa pwaké goro âboro (2.1-13)

Tûâ kâjè, âna pàâjupâra cèikí kâjè (2.14-26)

Iputàmu ma pièkâa naa na picaatâa (3.1-4.12)

Patère tèpa pwa neemururà (4.13-5.6)

Bénabwé popai (5.7-20)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Jacques, pwi ênawéna kà Pwiduée ma Pwi Ukai Iésu *Kériso, [âna go pwa tii. Go wii] tàwà, wâguwà diri tèpa âboro naa na é Ba kà Pwiduée *, na pa-ipiinariwà naa na gòropuu diri. Bwàcu kàwà diri!

Wâdé na jè cimwù naa na tacai

1:1 Mataio 13.55; Apostolo 15.23; Galatia 1.19; 1 Pétèru 1.1 * **1:1** Tèpa âboro naa na é Ba kà Pwiduée—Grec: Tèpa 12 wâao. É 12 wâao, âna é Ba Isaraéla (tèpa Juif) na ia tadidirirà naa na pà jèpa ère. É wii wà Jacques tà tèpa cèikí naa goo wà Iésu.

² Wádé na guwà ipwádée, co tèpa aéjii kôo, wiàna tèepaa mariwà è pâ na jèpapara tacai ma aré!

³ Ba jè tâmogòori pâ, è tacai, âna é nama jè pidàpwicâarijè, [â è paari è âji pai pwa goro è cèikí kâjè].

⁴ Â wádé na [jè tà gòo ma cimwü naa na diri pâ muru, ba na] è pidàpwicâarijè, âna tòpò diri è pwèe [naa na pwâranümajè]. Ba jè o tâbawée ma pwényuâa naa na diri pai pwa goo, â o ticè jè muru cèna tiâu jaajè.

Jè ila Pwidueé naa na cèikí

⁵ Wiàna nümagà goo è autâmogòorimuru kà Pwidueé, â gà ilari jiié co! Â ée nye naa tâgà. Ba è pwi a naa, naa goro piticèmuru naa goo, â câé caa putàmuri tàpé na rà ilari jiié.

⁶ Êco na wádé na gà ilari naa na cèikí, â gà cibwaa pidumapié. Ba wà pwi âboro na è pidumapié, âna è pwacèwii è nawia, na ngaurié è pwéretòtù.

⁷⁻⁸ Ba è nye tà pòbiie, â câé caa tòpò è cèikí kèe naa goo è pwina caapwi. Â nye dau pwacoé kaa na è tòpi cè jè muru jii Pwi Ukai!

Ticèmuru naa goo neemurugè

⁹ Wiàna ticè neemurugà, co pwi aéjii naa na nee Kériso, â [go ina tâgà pâ] gà tagòtùgà ma ipwádée! Ba dau pwamuru naa googà naa na pai còo kà wà Pwidueé, [â pwa mwato'gà wàjaaé].

¹⁰ Wà tàpé na dau pwa neemururà†, âna wádé na rà ipwádée wiàna è pakírira wà Pwidueé. Â [wádé na rà tà niimiri pâ] o mwa tiàurà, wàra murumwatò.

¹¹ Ba, na è égòdò i tòotù, âna é dau té, â rà tûuboo è pâ mué, â marü, â jèe tiâu è pai muugère kàra. Â rà o wàrapwiri mwara wà tàpé na pwa neemururà. Ba o nye tiàurà kaa, bau diri pâ wakè kàra‡.

Na gà pwa na èpà âna nye wâgà

¹² Cidòri nyuâa pwi âboro na è cimwü ma pidàpwicâarié, naa na pâ tacai. Ba wiàna è piétò, â ée mwa tòpi è pumara wakè kèe—bwe korona târa wâro§, na ia è jèe ina béaa Pwi Ukai, na ée mwa naa tà tàpé na rà mearié.

¹³ Wiàna tacaigà, â gà niimiri pâ, na gà pwa na èpà, â gà cibwaa ina pâ, wà Pwidueé na cùrugà! Càcaa pârijè ma jè cùru Pwidueé, ba na è pwa na èpà; â càcaa pâri ma è cùrujè ma jè pwa na èpà!

¹⁴ Bwa! Nye è èpà na pwâranümajè, na è dàtijè ma jè pwa è pâ tûa na èpà.

¹⁵ Â wiàna câjè caa pacoo wài è pâ câbawádé bèepwiri, â rà o nye cipu gooje; â è pwèe, âna pâ tûa na èpà. Â è pâ tûa na èpà, âna rà pimaina too naa gooje, â è pwèe, âna è maagé bà!

¹⁶ Wádé na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa âji béee, pâ:

¹⁷ Diri pâ pwina pwényuâa,
âraimeai na tâbawée,
na boome naa jaajè
géenidò jaa Pwidueé,
pwi a tòpò è pwéelaa,
[pwi ukai kàra tòotù,
pwi apooro parui,
pwi caa kàra íricò]*!
Ticè bàutè gooé;
Ticè cèna gù naa gooé
gée na biu;
É tâa na pai tâa kèe,
dàra gòiri awé!

¹⁸ É panuà me tâjè è popai na âjupâra, ba na o tâa tâjè è *âji wâro, gée goo è popai-bà. Ba è câbawádé kèe, âna, na [jè tèpa âboro kèe. Â] pwamuru naa gooje jii diri è pâ pwina è tòpò, pwacèwii tèpa pâbéaa kàra piûnya [na jè naa tée còwâ].

1:2 Roma 5.3-5 **1:3** 1 Pétèru 1.7 **1:5** Proverbes 2.3-6 **1:10** Ésaïe 40.6-7 † **1:10** Wà tàpé na dau pwa neemururà—Pwiri wà Jacques, âna è patùra wà tèpa cèikí na dau pwa neemururà, è, pwiri è ina wà tàpé na càra caa tèpa cèikí. ‡ **1:11** Bau diri pâ wakè kàra—é, Na rà bwaa gére pwa pâ wakè kàra. § **1:12** Bwe korona târa wâro—Còo 2e note goo Auinapàpari 2.10. * **1:17** Pwi ukai kàra tòotù...caa kàra íricò—Grec: Pwi caa kàra pâ pwéelaa. Ba wà Pwidueé, âna è tòpò è pwéelaa, ma diri pâ muru naa napwéretòtù na pwa pwéelaa kàra. **1:18** Ioane 1.13

Gà tère â gà pwa!

¹⁹ Guwà jèpa tère bwàti é popai bèeni, co tèpa âji bééo:

Tàpiri taaci du pwàranýürugà;

Tàpo tàri pwâgà;

Naaco putàmu.

²⁰ Ba é pwàra putàmu kàra âboro, âna o càcaa pacoó é pâ tûa na wâdé tà Pwiduée.

²¹ Â gà naaco diri é tûa na miiri, â gà tètâjii é èpa gée na pwàranümagà, ba é péa dipitirigà. Â gà tòpi naa na ipakíri é popai, na ia é jèe câmi naa na é pwàranümagà wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kàra é pwi popai-bà, târa ma pa-udògà [ma naa tâgà é âji wâro].

Gà tère popai â gà wàrori

²²⁻²³ Gà tère é popai, â gà wàrori! Wiàna gà pwi a po tàmaari co, â gà pwi a-imwüru! Ba pwacèwii na gà picíànu naa na garaaci,

²⁴ â ûna gà pâra, â gà ipwanauri é pwina gà còo!

²⁵ Êco na cidòri nyuâgà, wiàna gà pa cè pâara'gà, ma gà niâ naa na é naèà kà Pwiduée. Ba wàépwi é pwi popai na tâbawée, â pârié ma é tipigà jii é pwina piigà. Â wiàna gà nye po tâa goo é naèà kée, â gà wàrori, â o mwa pwa é *aupwényunyuâari'gà gée goo. Êco na o nye ticè, wiàna gà po tère co ma imwüru jii.

²⁶ Wànau, gona gà tâmogòri bwàti pâ naèà na pwapwicíri? Gà tère! Wiàna câgà caa pitòimiri é ùmemeegà†, â gà pwi a-imwüru, â piticèmururu naa goo pai pwapwicíri'gà!

²⁷ Â wàéni é pai pwapwicíri na *târù ma wâdé tà Pwiduée Caa kâjè: Na gà pitu tà tàpè na ticè nyaa ma caa kàra; â gà patàmarù pa dàpwà, naa na pai tâa na aré kàra. Â gà pâra jii é pâ tûa na miiri ni gòropuu.

2

Guwà cibwaa pwaké goro âboro

¹ Tèpa aéjii kòo wée, wâguwà na guwà cèikí naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, na é dau maina ma muugère, guwà cibwaa pwaké goro âboro!

²⁻³ Guwà jèe niimiri cai ni: Ru tèepaa naa na ipitiri kàwà cè du ârailu âboro. Wà pwi jèpwi, âna tâa goro iê mwani mii, â dau wâdé kaa é ârabwée kée. Â pwiri gà dau ipacè naa gooé, â gà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà me ma gà tâa ni, na autâa bèeni tâa béaa.»

Â wà pwi jèpwi, âna ticè kée, â é coona dòro ârabwée. Â gà [pwaé, ma] ina tée pâ: «Kaa! Naaco autâa, co pwini, â gà tâaboo naapwiri napuu*.»

⁴ Wiàna gà wàrapwiri, â gà pinadàrù âboro, goro é auniimiri'gà na càcaa *târù.

⁵ Guwà tère cai ni co, tèpa bééo! [Cidòri nyuâa] tàpè na ticè kàra naa na pai còo kàra pâ âboro wâni gòropuu! Ba wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigarirà, ba na o tâa târa pâ aupwényunyuâari na wâru naa na Mwaciri kée, gée goo é cèikí kàra naa gooé. Ba wàépwi é auinabéaa tà tàpè na rà mearié.

⁶ Â wâguwà, âna gorodà na guwà ipwatétéri târa! Gona [guwà ipwanauri pâ] wà tèpa pwa neemururà na rà pwa kúu na tûra ba gòo tâwà? Â gona càcaa wàilà na rà dàtiwà naa na wâra pitèimuru, [ba na rà popa mwani kàwà]?

⁷ Â càcaa wàilà na pi-ina ba èpà é nee [Iésu Kériso] na dau pwényuâa, â na tuneewà goo, [wâguwà tèpa cèikí naa gooé]?

Gà meaari diri tèpa âboro

⁸ Gà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicíri pâ: *Gà meaari tèpa âboro†pwacèwii é pai pimeaarigà còwà.Lévitique 19.18* Wàépwi é naèà na piwéna, ba naèà kàra Mwaciri [kà Pwi Ukai kâjè]. Â wiàna gà pitère dâra bwàti, â muru na dau wâdé.

⁹ Êco na, wiàna gà pipwaké goro âboro, â gà ègòjai pwi naèà bèepwiri‡, â gà gère pwa na èpà, â ée pitèigà i naèà.

¹⁰ Matàra pâ, gà pâra wii bwàti diri é pâ aupitûari naa na *Naèà [kà *Moosé]. Êco na, wiàna gà ègòjai é ji aupitûari na caapwi co, â pwacèwii na gà ègòjai diri é Naèà!

1:20 Ecclésiaste 7.9 **1:21** Kolosé 3.8; 1 Péteru 2.1 **1:22-23** Mataio 7.26; Roma 2.13 **1:25** Roma 8.2; Jacques 2.12

1:26 Psaume 141.3 † **1:26** *Wiàna câgà caa pitòimiri é ùmemeegà*—Pai ina wèe pâ, wiàna gà nye tà padmaa taaci é pwâgà.

2:1 Apostolo 10.34; Jacques 2.9 * **2:2-3** *Gà tâaboo naapwiri napuu*—Grec: Gà tà cima pwiri, é, gà tâaboo naapwiri napuu.

2:5 1 Korénito 1.26-28 **2:8** Mataio 19.19; Galatia 5.14 † **2:8** *Tèpa âboro*—Grec: Pwi âboro na é támwinyabwèrigà, é, pwi

jènegà. **2:9** Deutéronome 1.17 ‡ **2:9** *Pwi naèà bèepwiri—É, É Naèà kà Moosé.* **2:10** Mataio 5.19

¹¹ Ba wà Pwidiúé, âna ia é ina naa na Naèà pâ: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdâgà, ma pwi éagà).* Exode 20.14 Â pwiri gà pâra wiâra. Êco na, ia é ina mwara pâ: *Gà cibwaa tètâmwara âboro.* Exode 20.13 Â [pwiri gà pwi a pâra wiâra diri pâra naèà, êco na] wiâna gà tètâmwara pwi jè âboro, â gà nye pwi a-êgôjai diri é Naèà.

¹² Napwa naa goojè, âna jè pâra wiâra i naèà na é piwéna jii é Naèà kà Moosé, ba i naèà goro é pimeeari na ia é jèe tipijè ma naa târù kâjè còwâ. Â o pitèjè goro pai pitère dàra kâjè i naèà bèepwiri. Â wâdé na gà ciburà pitaniimiri pwiri, naa na diri pâ popai'gà ma tûâ'gà[§].

¹³ Ba wiâna câgà caa meari pâra tâpè [ma pwanaurirà] â o câgà caa pâmari é pimeeari [ma ipwanauri] naa na aupitèimuru kà Pwidiúé. Êco na, wiâna gà pwi a-imeeari, â gà pwanauri tèpa âboro, â gà mwa pâmari pâ, wà Pwidiúé, âna o câé caa pitèigà; â ée nye meearigà ma pwanaurigà*.

Tûâ kâjè âna paâjupâra cèikî kâjè

¹⁴ Tèpa aèjii kôo wée: O dà cè pumee tâgà, wiâna gà ina pâ gà pwi a cèikî, â ticé tûâ na wâdé na gà pwa? Gona [gà niimiri pâ] nye géé goro é pé cèikî na wàrapwiri, na o pa-udògà [naa na *âji wâro]?

¹⁵ Wiâna pwi jè a cèikî béégà, âna ticé ârabwée ma uti kèe,

¹⁶ â gà po ina tée co pâ: «Ée mwa *pwényunyuaarigà wà Pwidiúé. Wâdé wiâna pwa ârabwée ma uti'gà!» â wiâna câgà caa imeaié, â o nye piticèimuru naa goo pâ popai'gà!

¹⁷ Ê pwi cèikî na wàrapwiri, na ticé tûâ bépaâjupâra[†], âna pwi cèikî na piticèimuru naa goo.

Cèikî na ticé pwée âna pwâ

¹⁸ Pwiri gà mwa ina tóo pâ: «Wâdé, ba wà pwi jèpwi, âna tâa tée é cèikî; â wà pwi jèpwi, âna é pwi a pwa pâ tûâ na wâdé.» Â go tòpi tâgà pâ: «Gà wânau târa cè pai paari tóo pâ, âjimuru é cèikî'gà, wiâna câgo caa còo naa na wâro'gà?» Bwa, po dau pwacoé! Â wâgo, âna go mwa paari tâgà goro pâ tûâ kôo, pâ, pwa pwâra é cèikî kôo.

¹⁹ Gona [gà niimiri pâ, go o mwa câdirigà géé goo na] gà cèikî pâ, pwa cè Pwidiúé na é caapwi co? Pwiini! Wà tèpa duée, âna rà nye wàrapwiri mwara. Â wàilà, âna rà céca goro pai wâgotàra!

²⁰ Pwi a-imwûru wée, gà mwa tâmogòori wiidà pâ, piticèimuru naa goo é cèikî, wiâna câé caa tèpeaa na cè tûâ cèna wâdé?

Cèikî kà Abéraama ma Rahab

²¹ Gà jèe niimiri cai wà *Abéraama, pwi jooorojè. Gorodà na wà Pwidiúé, âna é nama é *târù na araé? Géé goo é tûâ kà Abéraama, na ia é tòpò wà Isaaka, pwina naîé, naa goro é aupwa *ârapwaaillò.

²² Ba é pwi a cèikî [naa goo wà Pwidiúé] â é pacoo goro é tûâ kèe, [è pwina é ina tée wà Pwidiúé]. Â gà còo pâ, nye é tûâ kèe na é nama tâbawée é cèikî kèe.

²³ Wàèpwiri é pai ina wàra é nee Tii Pwicîri na ina pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwidiúé, â géé goro é cèikî kèe, âna wà Pwidiúé, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé.* Genèse 15.6 Â é ina gooe wà Pwidiúé pâ, é pwi bée.

²⁴ Gà còo, wâdé tà Pwidiúé wàjè, géé goro é pwina jè pwa, â càcaa géé goro é pé cèikî [na ticé pwée].

²⁵ Jèpwi mwara, âna wà Rahab, tô ilàri gòronaigé, wâna [ville Iériko]. Âna gorodà na wà Pwidiúé, âna é nama é târù na araé? Géé goo é tûâ kà Rahab. Ba é tòpi tupédu coda *Isaraéla [na ia ru cai pwàniri i ville. Â é naapwàniruru jii tèpa coda kà tâpè Iériko] â é mwa panuâru còwâ naa jè naigé, â càcaa còoru.

²⁶ [Wàéni é èrèè, co tèpa aèjii kôo]: Ê naiiri âboro, âna é bà, wiâna tiâu é nyuâa na. Âna é wàrapwiri mwara é cèikî. Ba é bà, wiâna ticé tûâ na wâdé.

3

Iputàmù ma pièkâa naa na picaatâa

¹ Tèpa aèjii kôo wée, guwà cibwaa nama guwà wâru na guwà tèpa pacâmuri âboro [goro é popai kà Pwidiúé pwacèwiibà]. Ba guwà tâmogòori pâ, o piwéna cè pai o tèibà kèe.

Ipwacòoco ûmemeejè

2:11 Exode 20.13-14; Roma 13.9 **2:12** Galatia 6.2; Jacques 1.25; 1 Pétréu 2.16 **§ 2:12** Grec: *Wâdé na popai'gà ma tûâ'gà, âna càra tâpè na o pitèrà wiâna é naèà na é naa é târù.* **2:13** Mataio 5.7, 18.32-35 * **2:13** Dernière phrase—Grec: *È pimeeari, âna piwéna jii é pitèimuru.* **2:15** 1 Ioane 3.17 † **2:17** *Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme.* **2:18** Galatia 5.6 **2:21** Genèse 22.9-12 **2:22** Hébéru 11.17-18 **2:23** Genèse 15.6; 2 Chroniques 20.7; Ésaie 41.8 **2:25** Josué 2.1-21; Hébéru 11.31

² Âjupâra pâ, o cau tagabijâjê*, wiâna jè pwa na èpà, naa na jèpapara pai pwa wèe. Êco na wà pwi âboro na é tâmogòori tòimiri è ùmemee, âna é tâmogòori pitòimirié bwàti na diri pâ muru.

³ Gà côo, jè naa paò na pwâra òoci, ba na é pitêre dàjè, ma jè cau dàbii diri è nalié.

⁴ Pwacèwii è wànga, na jè dàbiié goro è ji ârawànga na dau kîri. Â ipaiwà, wiâna dau maina i wànga, â wiâna é cètúué è pwéretòotù na dau maina.

⁵ É wàrapwiri mwara i ùmemeejè, ba ji muru na dau kîri, êco na é pi-ina kèe, naa goro è pâ muru na dau maina.

É pwacèwii ânye

Gà côo, è ji caapwi nari ânye, âna é nama po tòo diri è jè ère na dau maina.

⁶ Â ipaiwà naa goo è ùmemeejè, ba pwacèwii nari ânye, na pâri ma é tòo diri è naijè. Ba é pwi a pa popai na èpà, â é nama dipitiri è wâro kâjè è èpà kèe. Ba è ânye na udàrù gée na ânye maina kâ *Caatana!

⁷ Jè tâmogòori pitúâ kâra diri pâ na jèpapara macii, ma marù, ma ârawéà, tiagoro pâ âûtòo ma dòèa.

⁸ Êco na nye ticè âboro na tâmogòori ma é pitúâ kâra è ùmemee. Ba [é pwacèwii è macii na é dau piuti. Â] jè bà goro è auru è poropwèe.

⁹ Géee goo è ùmemeejè, âna jè pwamaina wà Pwiduée. Â nye géee gooé mwara, na jè tojii wà pwi âboro, na é tòpòè wà Pwiduée naa na ânuuè!

¹⁰ Géee na pwâra âboro na caapwi, âna é còobé me è aupwényunyuaari, ma é tojii.

Tèpa âji béèò wèe, càcaa *târù wiâna wàrapwiri!

¹¹⁻¹² Wâna, ru pipò naima è jawé na, ma jawé maa, na pwârapò na caapwi? Bwa! Gona è *upwâra wâi, âna é tòpò cè pwâra dipâa*; â è nyara dipâa, âna é tòpò cè pwâra wâi? Bwa! [O nye pwacéé ma wàrapwiri] co tèpa aéjii kôo!

Gà ipakîri ma tânana

¹³ Gona gà nîimiri pâ, gà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru? Wâdé na gà paari è autâmogòorimuru goro pâ tûâ'gà. Gà pwa è pwina wâdé ma târù, naa na ipakîri ma tânana. [Ba wâépwiri è pwâra upwâra na me géee goo è âji autâmogòorimuru.]

¹⁴ Êco na, wiâna dipitiri è pwâranûmagà è ipwagoo ma iau, â wiâna nûmagà na gà ciburà piwéna jii pâra tàpé, â gà cibwaa pi-ina kâgà [goro è autâmogòorimuru'gà] ba tiâu âjupâra na.

¹⁵ Ba é pé 'autâmogòorimuru' na wàrapwiri, âna càcaa muru me géee goo [wà Pwiduée] na wânidò *napwéretòotù. É me géee goo è pâ câbawâdé na èpà kâra naiiri âboro wâni gòropuu. Â wà Caatana kaa, na tòpò naa na pwâranûmajè!

¹⁶ Â wâna tâa wè è ipwagoo bau è iau, âna é wèe mwara è iputâmu ma pitaèkâa, ma diri pâ na jèpapara tûâ na èpà.

Tûâ kâra âji autâmogòorimuru

¹⁷ Wà pwi âboro na é wâbé goro è autâmogòorimuru kâ Pwiduée, âna ticè èpà na pwâranûmee. [Wâéni pâ tûâ kèe:

É pwi âboro na pwicîri è wâro kèe];

É pwa diri géee na âji pwâranûmee;

É pwi a pwamuru diri tèpa âboro, â câé caa pwaké goorà;

É pwi a tère bwàti pâra tàpé, naa na ipakîri;

É pwi a moo naa na pai tòpi kèe târa;

É pwi a meaari tàpé na rà tâa na géaa;

É pwi âboro na dau wâru kaa pâ pwâra upwâra na wâdé naa na wâro kèe.

¹⁸ Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna rà picâmi è pinaanapò, â jè cau piûnyari diri è pwèe—è tàrù‡ ma piwâdé naa jaajè.

4

Tûâ na èpà kâra gòropuu

¹ Rà me géee gorodâ pâ iputâmu kâwà, ma è pâ pièkâariwà? Nye me géee goo kaa pâ câbawâdé na èpà, na rà géee pipaa na pwâranûmawà!

² Wiâna dau nûmagà goo cè jè muru, na ticè kâgà goo, â gà piboo goo pwi jèneregà, na pwa tée. Â gâu piputâmu ma pitòocia ma wâé, ba na o tâa tâgà, tiagoro na pwa na gà pòtâmwereè! Pwiri nye ticè kâgà, ba câgà mu caa ilari jii wà Pwiduée!

* **3:2** *Tagabia—Coincer.* **3:6** Mataio 12.36-37, 15.11,18-19 **3:8** Roma 3.13 † **3:11-12** *Cè pwâra dipâa—Grec: Cè pwâra olive.* **3:18** Mataio 5.9; Hébéru 12.11 ‡ **3:18** *È tàrù—Justice.* Côo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. **4:1** Roma 7.23

³ Êco na, wiàna gà ilari jiié, â o câgà caa tòpi, ba gà ilari goo è pwâranüma na èpà. Ba gà mudàrà è pâ muru na o wâdé tâgà co, wiàra pâ câbawâdé na pitüâ'gà!

⁴ [Gà ina pâ gà pwi âboro kâ Pwidiúé, êco na] gà naa è pwâranümagà tà pwi jèpwi, â gà pwacèwii pwi âboro na é cîâa jii tô wâdè. Gona câgà caa tâmogòori pâ, wiàna gà pwi a wâdéari [pâ tûâ na èpà] kâra gòropuu bèeni, â gà pâ nau pwi a cicara wâ Pwidiúé?!

⁵ Ba jè pûra naa na *Tii Pwiciři* pâ, wâ Pwidiúé, [âna dau wânümee goojè] ba é tòpò naa goojè è *Nyuââé Pwiciři kèe, na dau wânümee gooé†. É, pwiri guwâ niimiri pâ piticèmuru naa goo è auwii bèepwiri?

Ipakîriwâ na ara Pwi Ukai

⁶ Ê *pimeaari imudi kâ Pwidiúé, âna é dau piwéna awé. Ba wâéni jè auina naa na Tii Pwiciři:

*Pwidiúé, âna é cicara
tèpa ipwamainarâ.*

*É naa pimeaari
tà tèpa ipakîrirâ.*

Proverbs 3.34

⁷ Â wiàna wârapwiri, â guwâ ipakîriwâ, na ara wâ Pwidiúé, â guwâ pitère dèe. Â, na guwâ cicara wâ *Caatana, â ée uru jüwâ.

⁸ Guwâ me naa jaa wâ Pwidiúé, â ée mwa tâa goowâ. Â wâguwâ na guwâ bwaa pwa na èpà, âna guwâ cèitiri è èpà gée na é wâro kâwâ! Â wâguwâ na pitadârù è pwâranümagâ, âna guwâ piênawéna kâ Pwidiúé naa na diri è pwâranümagâ!†

⁹ Nabwé èa ma ipwâdèe kâwâ! Guwâ i ma pijinünü goro è èpà kâwâ!

¹⁰ Guwâ ipakîriwâ naa naporomee Pwi Ukai, â wâé, âna ée mwa ipwamainawâ.

Cibwaa ipicocooriwâ

¹¹ Tèpa aéjii kôo wé, guwâ cibwaa ipicocooriwâ. Ba wiàna gà ipicocoori ma pitèi pwi a cèikî béégâ naa goo Kériso, â gà ipa ba ticèmuru naa goo^S è naèâ kâ Pwidiúé, [na ina pâ, na jè pimeaari tèpa âboro. Â wâilâpâ na nama gà wârapwiri? Pâragâ na] gà pitère dàra co é naèâ!

¹² Ba nye caapwi co wâ Pwina é naa é naèâ bèepwiri, â nye wâé co na é pitèijè goo. Â wâé co na é tâmogòori pa-udò tèpa âboro, ma nama tiàurâ. Â wâgâ wâa, na gà niimiri pâ, gà pitèi pwina é tâmwünyabwerigâ?

Patère tèpa pwa neemururâ

Câcaa wâijè na tâjûru wâro kâjè

¹³ Guwâ tâpo tâmaariò, lâpé! Wâ pâra tâpè géee goowâ, âna rà wârani târa pai ina kâra pâ: «jè pâra naa na ville widâuru, ba na jè bu mwani wé. Â géee na càuru caapwi najâ, â o dau wâru mwani kâjè!»

¹⁴ Wânau, gona guwâ tâmogòori cè pwina o tèepaa dariwâ widâuru?! Bwa! Ba é wâro kâjè, âna pwacèwii é aéra*, na é tèepaa; â câcaa gòiri, â jèe tiàué còwâ!

¹⁵ Jè cibwaa wârapwiri. Wâdé na jè ina co pâ: «Wâ Pwi Ukai, âna é tâjûru è wâro kâjè. Widâuru, âna pâri ma é pa còwâ†.»

¹⁶ Êco na wâguwâ, âna guwâ pi-ina kâwâ goro pâ auniimiri kâwâ, na me géee goo è pai pwamainawâ! Â wâépwiri è muru na po dau èpà.

¹⁷ [Guwâ ipwacôoco, ba] wâ pwina é tâmogòori è muru na wâdé na é pwa, â wiàna câé caa paco, â [pwacèwii na] è pwa na èpà.

5

O pwa aré kâwâ!

4:4 Roma 8.7; 1 Ioane 2.15 * **4:5** Jè pûra naa na Tii Pwiciři—Pwiri è niimiri Exode 20.5; 34.14; Deutéronome 4.24; Zakarie 8.2. † **4:5** É tòpò naa goojè è Nyuââé Pwiciři kèe, na dau wânümee gooé—É Nyuââé Pwiciři, âna é cicara é iau ma piboo kâjè, é, Wâ Pwidiúé, âna é dau câbawâdé è pwâranümagè na é tòpò naa goojè, é, É pwâranümagè...âna é ciburâ câbawâdé pâ muru, â é ciburâ piboo. **4:6** Proverbs 3.34; 1 Pétèru 5.5 **4:7** Éféso 6.12 **4:8** Ésaie 1.16; Zakarie 1.3; Malachie 3.7 ‡ **4:8** Guwâ piênawéna kâ Pwidiúé, naa na diri è pwâranümagâ—Grec: Cèitiri èpâ géee na pwâranümagâ. **4:10** Job 5.11; 1 Pétèru 5.6 **§ 4:11** Ipa ba ticèmuru naa goo—Grec: Pitèi. **4:12** Roma 2.1, 14.4 **4:13** Luka 12.18–20 **4:14** Psaume 39.6,12; Proverbs 27.1 * **4:14** Aérà—Brouillard. † **4:15** Grec: Wâdé na guwâ ina co pâ: Wiàna é câbawâdé wâ Pwi Ukai, â jè o wâro, â jè o wârani. **4:17** Luka 12.47

¹ Guwà tère, wâguwà na dau wâru pâ neemuruwà! Guwà i ma càwé goro pâ aré na o tèepaa mariwà!

²⁻³ Ba guwà jèe nye panaimari é pâ neemuruwà târa é gòropuu bèeni na o tiàué*. Â o jèe wai é pâ neapiâ kàwà, â botére é pâ ârabwée kàwà na dau wâdé. Â o jèe cîri diri é mwani kàwà, â o panaimari é daué, ba na bépiciapwâ goowâ. Â o mwa tòpòwà naa na ânye, â tòwâ†.

⁴ Guwà còo, é mwani na guwà iauri jii tèpa wakè kàwâ‡, âna ée mwa piciapwâ goowâ. Â wâ Pwi Ukai Pwidiúe na dau pwa pàtamee awé, âna é jèe nye tère é pwâra to kâ tèpa âboro bèepwiri!

⁵⁻⁶ [Ipwacòoco, ba] wâru pâ âboro na guwà dàtirà naa na wâra pitèimuru, éco na nye ticé èpà na rà pwa tàwà. Â rà tòpi é wârimuru na dau gòo, ba jèe càcaa pâri ma rà pwamururâ§. Â géee goo pâ tûâ kàwà bèepwiri, â guwà nama rà bà. [Ûu, guwà dau ipwacòowâ!] Jèe po dau wâdé pai tâa kàwà ni gòropuu, ba guwà jèe piniimiriwâ co. Â guwà pwa diri é pâ pwina guwà câbawâdé. Â jèe pwâro nanaawâ, â jèe ipwâdéé pwâranûmawâ. [Â nye wâdé, ba ée jèe tèepaa tòotù na o naa wârimuru tàwâ!]

Bénabwé popai

Pidâpwicâriwâ naa na pâ aré

⁷ Tèpa aéjii kòo naa na nee Kériso, guwà pidâpwicâriwâ tèepaa naa goro cè pai o mwa wâjué còwâ kâ Pwi Ukai. Guwà jèe niimiri cai é aupwanapò. Jè câmi, â jèe pitapacîri é pâara kâra popaa, na é nama cipu pâ arapwûru. Â jèe pidâpwicâriwâ tiagoro é pâara târa piûnya. Â wâépwiri co na jèe o tòpi é pumara wakè kâjè na dau wâdé*.

⁸ Êkaa na wâdé na guwà cimwû ma pidâpwicâriwâ, ba ée jèe wâjué me còwâ wâ Pwi Ukai.

⁹ Guwà cibwaa piciapwâ goo wâ tèpa cèiki béewâ, ba péa o pitèiwâ. Â wâ pwi a pitèimuru [na wânidò *napwéretòotù] âna é jèe pipwabwâtié, â é jèe tà wâni goropwârawâ!

¹⁰ Tèpa aéjii, guwà ipwacèwii wâ tèpa *péroféta biu, wâilà na rà ipa popai naa na nee Pwi Ukai. Ba rà dau pidâpwicârirâ, naa na pai tâa na aré kâra [ma pai tubaèpâ târa].

¹¹ Â jèe dau pwamaina wâ tàpè na rà pidâpwicârirâ, na rà tâa na aré ma tòina [na dau maina] pwacèwii wâ Job. Ba jèe cau tâmogòori é jèkutâ gooe. Â jèe còo pâ, géee na càuru diri [pâ muru na dau èpâ, â] wâ Pwi Ukai, âna é mwa naa tée pâ muru [na dau wâdé awé]. Ba wâ Pwi Ukai, âna é dau pwi a mearijè, ma pwa na wâdé tâjè, ba dau wânûmee goojè.

¹² Jèpwi mwara, co tèpa aéjii, âna wâéni é muru na dau âjimuru: [Gâ pacoo i pwi ia gâ ina.] Â gâ cibwaa *ipwataâboro [imudi]. Gâ cibwaa ina é neeremuru, pwacèwii 'napwéretòotù' é, 'gòropuu', ba na *paâjupâra é auipwataâboro'gâ. [Ba wiâna gâ pitanami] â gâ o pwa wârimuru. Bwa, wâdé na gâ ina co pâ «Ûu» [â gâ pacoo]. É, wiâna tàutâgâ, â gâ ina co pâ «bwa».

Pwâra pwapwicîri kâ pwi a cèiki

¹³ Gona pwa cè pwi jèe ârapâarawâ cèna é tâa na aré ma tòina? Wâdé na é pwapwicîri! Â pwa cè pwi jèpwi cèna é ipwâdéé? Â wâdé na é nyabi ma ipwamaina Pwidiúe.

¹⁴ Pwa cè pwi jèe âra-pâarawâ cèna é maagé? Wâdé na é todâ tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà pwapwicîri kèe, ma *upwaaé goro l'huile†, naa na nee Pwi Ukai.

¹⁵ Ba wiâna gâ cèiki ba mwû, na gâ pwapwicîri kâ tèpa maagé, â o tiâu maagé kâra, â ée mwa nama rà wâdé còwâ wâ Pwi Ukai. Â wiâna pwa cè jèe èpâ kâra, â ée mwa pwanaurirâ.

¹⁶ Â ipaiwâ wiâna gâ [pitanami, â gâ] pwa na èpâ. Wâdé na guwà pi-inapâpâri tàwâ, ba na guwà ipwapwicîri kàwâ. Â ée mwa nama guwà wâdé còwâ wâ Pwidiúe. Ba dau pwa nii kâra é pwâra pwapwicîri kâ pwi âboro na é *târù na ara Pwidiúe.

¹⁷ Guwà niimiri wâ péroféta *Élia biu, âna é nye pwi âboro pwacèwiijè. Â é dau pwapwicîri, ba na o càcaa popaa. Â nye ticé popaa kaa, naa na âracié naja ma 6 parui!

¹⁸ Â géee na càué, â ée pwapwicîri còwâ, â nye cooboo kaa é popaa, â cipu còwâ utimuru.

5:2-3 Mataio 6.19 * 5:2-3 1^r e phrase—é, Guwà panaimari târa pwi Bénabwé Tòotù { na wâ Pwidiúe, âna ée mwa pitèi tèpa âboro }. † 5:2-3 Grec (nee tii 3): É mwani mii ma mwani pwa kàwâ, âna jèe pwee, ba na bépitiwâ, â o mwa uti é pitâwâ pwacèwii é ânye. § 5:4 Deutéronome 24.14-15 ‡ 5:4 Tèpa wakè kàwâ—Grec: Tèpa âboro na rà piûnyari é aupwanapò kàwâ. § 5:5-6 Luka 16.25 § 5:5-6 1^r e & 2e phrases—Grec: Guwà jèe pitèi pwi âboro na é târù, â guwà nama é bà. Â càe caa pwamurué. § 5:7 Deutéronome 11.14; Jérémie 5.24 * 5:7 Grec: Wâ pwi apwa napò, âna é tapacîri é pâiri napuu na dau wâdé, ba é pidâpwicâriwâ tiagoro na é tòpi é pâbéaa kâra popaa, bau é béarailu kâra popaa. § 5:8 Roma 13.11-12; 1 Pétèru 4.7 § 5:11 Exode 34.6; Job 1.21-22, 2.10; Psaume 103.8 § 5:12 Mataio 5.34-37 § 5:14 Maréko 6.13 † 5:14 Upwaaé goro l'huile—Wâ tèpa Juif, âna rà upwaa tàpè na rà maagé goro nûru élaio (olive) na rà pwapwicîri ba kâra. § 5:15 Maréko 16.18 § 5:17 1 Rois 17.1, 18.1 § 5:18 1 Rois 18.42-45

Pawâjuépiri cõwâ tèpa béewà

¹⁹⁻²⁰Tèpa âji béèò, wiàna é gére imwûru jii è âjupâra cè pwi jè a cèiki béewà, â wádé na guwà mudàra, ma guwà pawâjuépirié me cõwâ [dà wà Pwiduée]. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â guwà o upaé jii è pwâra bà [dàra gòiri awé] â wà Pwiduée, âna ée mwa pwanauri diri pâ èpà kée.

Pábéaa kâra tii kâ Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi *apostolo, ma pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri. É pitu tée wà Silas (côo 5.12), ba pwiri é pwi a tâmogòori bwâti pwa tii naa na grec.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 64, na pàara na wà pwi ukai kâ tèpa *Roma, wà Néron, âna é tapoo tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Munaa é wii géé Roma wà Pétéru (na ina goo wé pâ *'Babulona' na 1 Pétéru 5.13).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na càra caa tèpa *Juif, â na rà wâro na province Asia kâ tèpa Roma, wâna ére na ina goo pâ Turquie nabà. Â tii tà diri tèpa cèikî na tubaèpà tàra.

Cina é wii?

Wà tèpa cèikî, âna rà tâa na é tàbwâti na pâ naja na wâru. Êco na pwa tèpa âboro na rà tapoo cicararà ma tubaèpà tàra. Â rà cètùu wà pwi ukai kâ tèpa Roma, wà Néron, ba na é tubaèpà tàra mwara. É wii wà Pétéru, ba na é pagòo tèpa cèikî naa na pâ aré kâra.

Dà ère é tii bèeni?

Wàijè na jè cèikî naa goo wà Iésu, âna jè pâ nau tèpa âboro na é Ba kâ Pwiduée, géé goo pai pwa *ârapwaaillò goo Iésu Kériso. Jèe *upwaaajè naa na nee Kériso, â wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri na diri pâ tóotù. Wiâna tubaèpà tâjè, â wâdé na jè niimiri pâ wà Kériso, âna dau tubaèpà tée, â wâdé na jè pidàpwicâarijè naa na ipwâdéé, pwacèwiié. Ba o tâa tâjè pâ *aupwényunyuâari na wânidò *napwéretóotù na o tâa dàra gòiri awé (1.3-4, 5.12).

Pai pitâgoo tii 1 Pétéru

Ipwabwàcu (1.1-2)

É pa-udòjè Pwiduée â é pwényunyuâarijè (1.3-12)

Wârori wâro na pwicîri (1.13-2.10)

Wâro kâjè naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorié (2.11-25)

Popai tà du duadà (3.1-7)

Jè pidàpwicâarijè naa tubaèpà tâjè (3.8-4.19)

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri (5.1-4)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.5-14)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Pétéru na pwa tii. Go pwi *apostolo kâ Iésu *Kériso, [ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kée]. Go cau wii tàwà, tèpa âboro kâ Pwiduée na pa-ipiinariwà pitiri pâ na province—wà Pont, ma Galatia, ma Cappadoce, ma Asia ma Bithynie*.

² Wà Pwiduée Caa, âna é jèe pitòrigariwà, ba wàépwi é auniimiri kée géé na biu. Â é *Nyuââé Pwicîri kée, âna é nama guwà pwi Ba kée na é pwicîri. Â wà [Pwina naîé] Iésu Kériso, âna é jèe cèitiri é pâ èpà kàwà[†] goro pai joro wâra é domii kée. Â guwà jèe tèpa âboro na guwà pitère dèe.

Wâdé naa tà tàwà é *pimeari imudi ma pinaanapò, na piédò ma wéna! Cidòri nyuâawà!

É pa-udòjè Pwiduée â ée mwa dau pwényunyuâarijè

³ Pwamaina Pwiduée, pwi Caa kâ Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso! Ba dau maina awé é pimeari imudi kée ba kâjè. Â é naa tâjè é wâro na bwaa âmué, géé goro é pai wâro còwâ géé na aubà, kâ Iésu Kériso. Â géé goo kaa pwiri, â tâa tâjè mwara é cèikî na tàbawée,

* **1:1** Pont...Bithynie—Diri pâ province bèepwiri, âna tâa napò Turquie nabà. **1:2** Roma 8.29; 2 Tésalonika 2.13 † **1:2** ^{3°} phrase—Grec: *É pai upwaaawà goro é domii kâ Iésu*. Wà tèpa Juif, âna rà tètâmwara é paaci, â rà upwaa tèpa âboro goro é domii kée, ba na rà cèitiri èpà kâra. Nabâni, âna é pai bà kâ Kériso, âna é pwi ârapwaaillò na cèitiri èpà kâjè. Ucina mwara goro é auipwataâboro kâjè ma wà Pwiduée, ma câmu kée pâ, jè o mwa pitère dèe. (Còo Exode 24.5-6, ma Héberu 9.18-21.)

⁴naa goo diri pâ *aupwényunyuaári na jè tapaçiri. Â wàeni: O cau tâa tâjè tèpa nai Pwidueé é *aamwari na wânidò *napwéretòotù—pwi aamwari na dau wâdé awé, â na càcaa wai ma botére, ba é tâa dàra gòiri awé!

⁵Ba é pa-udòjè wà Pwidueé géé goro é cèikí kâjè [naa goo wà Kériso]. Â é gére wéaarijè goro é nii ma pàtamee, ba na jè o mwa bàra tòpi bamwara diri é aupwényunyuaári kèe, na o àpàpaa na Tòotù pwicò[‡].

⁶Géé goo diri pâ pwi bèepwiri, â wâdé na guwà ipwàdéé na guwà tâa na pâ na jèpapara aré ma tòina. Ba nye wâdé na wàrapwiri na ji pàara bèeni dau úgé,

⁷ba na tacai é cèikí kàwà. Ba pwacèwii é mwani mii, na jè cìri naa gòro ànye, ba na cèitiri é pwina tòri géé goo[§]. Â é cèikí, àna dau àjimuru awé jii é mwani mii, na o tiàué na jè tòotù. Â wiàna é tà cimwú—é cèikí kàwà [géé na càuru pâ tacai] â guwà o mwa tòpi é pinabawâdé ma ipwamaina ma pitòbuari, na é tòotù na ée mwa pipaarié târa diri tèpa àboro wà Iésu Kériso.

⁸⁻⁹Câguwà caa mu còo wà Iésu, éco na wânümawà gooé. Â bwaa câguwà pâ còoé, éco na guwà tàgère cèikí naa gooé. Â géé goo kaa pwiri, àna é pa-udòwà wà Pwidueé, [ma naa tàwà é *âji wâro]. Â o nye dau maina awé kaa é ipwàdéé kàwà, na pwacoé ma jè ina.

Inapàpári géé na biu pai pa-udòjè

¹⁰⁻¹¹Wà tèpa *péroféta biu, àna rà mara pame é popai kà Pwidueé, na rà tura goo é àraimeai na jè o mwa tòpi—é pai udò kâjè [naa na àji wâro]. Ba é tâa goorà é Nyuàaé Pwicìri kà Kériso, â é nama rà inapàpári béaa é pai tâa na aré ma bà kà Kériso, bau é pai maina ma muugère kèe géé na càué. [Éco na càra caa tâmogòori é pai ina wàra é popai na rà pame!] Â rà dau pinünüma naa goo, ma pimudàra ma rà tâmogòori pâ, o [wàilàapà, ma] wiidà, ma o wànanu.

¹²Ba é ina tàra wà Pwidueé pâ, édiri pâ muru na rà inapàpári naa na nee, àna o mwa coo [géé na càura co] ba kâjè nabà. Â [wàé kaa pwiri é pwina tèepaa. Ba] tèpa àboro [na ia é cùrurà pâ wà Pwidueé] àna rà jèe picémara tàwà é Picémara Wâdé, naa na é pàtàmara é Nyuàaé Pwicìri, na é cùrué boome géé napwéretòotù. Â guwà còo, [nye muru na po dau pwényuàa] na rà nià boo wà tèpa *angela, ba na rà còo [é pwina tèepaa].

Wàrori wâro na pwicìri

¹³Guwà pitaniimiri diri pâ aupwényunyuaári bèepwiri, na o tà tàwà na tòotù na ée mwa pipaarié wà Iésu Kériso. Guwà nünümari bwàti, â guwà piaabòriwà, â guwà tà tàcì, ba na guwà pwa é waké [kà Pwidueé].

¹⁴Guwà pitère dèe, ba guwà tèpa naifé. Â guwà cibwaa wâro wiàra pâ câbawâdé kàwà na èpà, pwacèwii pai pwa kàwà béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Kériso.

¹⁵Guwà ipapwicìriwà, naa na pâ tùa kàwà. Ba wà Pwidueé na é todàwà, àna é pwicìri.

¹⁶Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicìri pâ: *Guwà ipapwicìriwà, ba go pwicìri. Lévitique 19.2*

Papwicìri Pwidueé

¹⁷[Wâdé na guwà pitaniimiri pâ] wà Pwidueé na guwà pwapwicìri tée, ma ina gooé pâ Caa, àna câé caa pwaké goro àboro. Â ée jèpa pitèjè jècaa goro é pwina jè pwa. Ékaa na guwà dau papwicìrié, na guwà bwaa wâro ni gòropuu.

¹⁸Ba guwà tâmogòori bwàti pâ, [guwà tèpa àboro kèe nabàni. Ba] é jèe wâriwà goro é wâri wèe na dau maina awé. É upawà jii é wâro kàwà béaa, na càcaa pâri ma é naa tàwà cè àji cidòri*. Ba ia guwà tèpa *ènwàéna kîri kâra diri pâ tùa na èpà, na ia guwà popa jii tèpa jooorowà.

Câé caa wâriwà wà Pwidueé goro mwani mii, é, mwani pwaa, é, goro cè pàra muru na o wai ma botére.

¹⁹Bwa! É upawà goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kàwà]—domii na po dau maina awé wâri wèe. Wà Kériso, àna ticé èpà gooé, pwacèwii é nari mutò na pwa àrapwaaillò gooé, na ticé tòri ma maagé gooé.

²⁰Ba é jèe mara pitòrigarié wà Pwidueé, béaa kâra pai tòpò kèe é gòropuu, [ba na ée mwa bà, ma tipijè jii é pâ èpà kâjè]. Â wà Kériso, àna é jèe nye tèepaa na pàara kâjè nabà—naa na pâ Bénabwé tòotù. Â guwà còo, é jèe pwa pwiri ba kàwà!

1:4 Kolosé 1.12 **1:5** Ioane 10.28, 17.11 † **1:5** Tòotù pwicò—Bénabwé tòotù. É tòotù na ée mwa wâjué còwà wà Iésu Kériso, ba na é pwi apitùà naa goro diri pâ muru naani gòropuu ma na wânidò napwéretòotù. Na pwi tòotù-bà, àna wà Pwidueé, àna ée mwa nama bwaa àmué diri pâ muru. **1:6** Jacques 1.2; 1 Péturu 5.10 **1:7** Proverbes 17.3; Zakarie 13.9; Malachie 3.3; Jacques 1.3 § **1:7** Pwacèwii mwara pai wàèuru é iri da naa gòro ànye. **1:8-9** Ioane 20.29; 2 Korénto 5.7 **1:10-11** Mataio 13.16-17 **1:10-11** Psaume 22 Ésaie 53 Luka 24.26-27 **1:14** Roma 12.2; Éféso 2.3, 4.17-18 **1:16** Lévitique 11.44-45; Mataio 5.48 **1:17** Roma 2.11; Auinapàpári 2.23 * **1:18** Na càcaa pâri ma é naa tàwà cè àji cidòri—Grec: Na ticémuru naa goo. **1:19** Apostolo 20.28; Hébéru 9.12-14 **1:20** Éféso 1.4

²¹ Nye gée gooé kaa, na guwà cèikí naa goo wà Pwiduée, na é jèe pawâroé còwà gée na aubà, ma naa tée é pai maina ma muugère. Wàépwiri na guwà tàmogòori pà, wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà é pwina é jèe ina[†]. Â guwà tapaciri goro cèiki.

Pimeariwà

²² Guwà jèe tòpi é [popai na] âjupâra, [é *Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso] â guwà pitère dèe. Â jèe cèitiri é pà èpà kàwà gée na é pwâranùmawà. Â gée goo kaa pwiri, â jèe pàri ma guwà meari tèpa cèiki béewà, gée na âji pwâranùmawà. Êkaa na wâdé na guwà tà ciburà wàrapwiri,

²³ ba jèe pitèpawà còwà, â é wâro na guwà jèe tòpi, âna é dau piwéna jii é pwina guwà tòpi jii du nyaa ma caa kàwà. Ba èpwiri, âna muru na o wai ma botère[‡]. Êco na é wâro na bwaa âmué na go ina, âna o tâa dâra gòiri awé, ba é me gée goo é Popai kà Pwiduée—pwi Popai na é *wâro dâra gòiri awé.

²⁴ *Ba rà pwacèwii*

é murumwatò

diri pà âboro.

Rà o mwari diri.

O tiâu pwényuâa kàra

pwacèwii murubuké

na é jèe moo ma tûuboo

[ma wai ma botère].

²⁵ *Napwa naa goo*

é popai kà Pwi Ukai,

âna o tâa awé!

É cimwù dâra gòiri!

Ésaie 40.6–8

Guwà còo, é popai bèepwiri, âna é Picémara Wâdé, na jèe picémara tàwà!

2

¹ Wiàna wàrapwiri, â guwà cibwaa gòmawà! Guwà tètâjii diri pà tûâ na èpà, pwacèwii é ipwa tûâ, é piboo, ma é picocoo.

² Guwà jèe niimiri cai é ji nari èpo na bwaa tapoo pitèpaé. Nye caapwi co é muru na wâdé tée—é nûru di. Â wâdé na guwà wàrapwiri naa goo é popai [kà Pwiduée]. Guwà naa nùmawà naa goo, â guwà dau iari. Ba wàépwiri é utimuru [târa é pwâranùmawà] na càcaa pinaanaimari ma cè jèe muru. Â naa tàwà, ba na guwà o imaina too, â na o tábawée é wâro na bwaa âmué naa goowà.

³ Ba guwà jèe nari^{*} gée goo é pai wâdé awé kà Pwi Ukai.

Iésu âna é âji atü pàara wâ

⁴ Guwà medari wà Pwi Ukai Iésu, [â guwà tâa jaaé]. Ba wàé pwi pàara é wâro kâjè, ma pwi atü na é wâro! Rà tètâjiié wà tèpa âboro èpà, êco na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba dau pwamuru naa gooé.

⁵ Â wâguwà mwara, âna guwà pwacèwii pà atü na wâro. Wâdé na guwà pipanuâwà [tà Pwiduée] ba na é tòpòwà, naa na wâ pwicîri kèe na é gére bari. Jèpwi mwara, âna guwà pwacèwii tèpa pwa ârapwaaillò, [ârapitòrigari kà Pwiduée, ba na guwà cau piênawéna kèe] naima. Â pàrawà na guwà tòpò pà âraimeai na o wâdé tée—âraimeai na me gée goo é waké kàra Nyuââé Pwicîri naa goowà. Â ée mwa tòpi wà Pwiduée, gée goo i pwi ia é pwa wà Iésu Kériso[†].

⁶ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo wà Iésu] pà:

Gà tère ni, co Ba!

Go pitòrigari pwi atü,

atü na pwâra;

na maina wâri wèe

1:21 Ioane 14.6; Roma 5.1–2 † **1:21** 2e phrase—*Espérance en Dieu*. **1:22** Ioane 13.34; Roma 12.10 ‡ **1:23** 1^r e & 2e phrases—Grec: *Pitèpawà còwà, â càcaa gée goo é arapwùru na o wai ma botère; â nye gée goo é arapwùru na tâa awé*. **1:24** Ésaie 40.6–8 **2:1** Éféso 4.22; Jacques 1.21 **2:3** Psaume 34.9 * **2:3** Nari (é, namiri)—*Goûter*. **2:5** Éféso 2.21–22; Auinapàpári 1.6 † **2:5** Dernière phrase—*Âraimeai na guwà tòpò, na é naigé mee wà Iésu Kériso*. **2:6** Ésaie 28.16; Éféso 2.20

*pwi neaapiâ kôo,
Go tòpòé naa *Siona,
[gòrojaa kôo,
napô pwiçiri kôo.
É atü târa wâro!]
Rà mwa piétò‡
wà tèpa âboro
na rà cèikí naa gooé.*

Ésaïe 28.16

7 [†]Á guwà còo, dau âjimuru tâjè i pwi atü bèepwiri—[wà Iésu Kériso] ba jè jèe cèikí naa gooé. Êco na [wàèni é popai goo] wà tàpé na tàutàra na rà cèikí naa gooé:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

Psaume 118.22

8 [†]Á jèpwi mwara:
*O cigòtù â
tèpa cicarao;
Rà tûuboo awé
gèe goo Atü kôo-bà!*

Ésaïe 8.14

Wàèpwiri wà tàpé na càra caa cèikí naa gooé, [âna rà jèe tûu awé]. Ba wàèpwiri é cábawâdé [kà Pwiduée] goo wà tàpé na càra caa pitère dàra é popai kèe.

Guwà pwi Ba kà Pwiduée

⁹ Wâguwà, âna guwà pwi Ba na pwiçiri kà Pwiduée, Pwi Ukai. É jèe pitòrigariwà, ba na guwà pwi Mwiciri kèe; pacimawà, ba na guwà tèpa pwa ârapwailò kèe; pa-udòwà, ba na guwà tèpa âboro kèe; todàwà gée na bàuté, naa na pwéelaa ma muugère kèe, ba na guwà inapàpari é pâ muru na pwényuâa na é jèe pwa!

¹⁰ Napwiri, âna câguwà caa tèpa âboro na jè mwaciri, â nabà, âna guwà jèe pwi Ba kà Pwiduée. Béaa, âna câguwà caa tòpi é pimeaaari kèe, â nabà, âna guwà jèe tòpi!

Wâro na pwamaina Pwiduée naa jaa tàpé na càra caa tâmogòrié

¹¹ Tèpa âji béeò wée, guwà tèpa pârame naani gòropuu, ba càcaa âji napô kàwà! Á go ina tàwà [gèe na diri pwâranûmoo] pâ, guwà cibwaa pâra wiâra é pâ cábawâdé kàwà na èpà. Ba pâ muru bèepwiri, âna rà pipaa dàra é pwâranûmawà.

¹² Guwà ipwacòoco goro é pai wâro kàwà, naa nabibiu kà tàpé na càra caa cèikí. Wà tàpéebà, âna rà o picocooriwà, â rà ina pâ, guwà tèpa âboro èpà, êco na rà o mwa còo diri pâ muru na wâdé na guwà pwa. Á rà o pwamaina Pwiduée, na Tòotù na ée mwa tèepaa meŒ.

Pitère dà tèpa pitûâ kâra napô

¹³ Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai [Iésu Kériso]*. Êkaa na wâdé na guwà ipakíriwà na ara é pâ pitûâ kâra é napô, wiâna pwi ukai naa napô maina,

¹⁴ é, wiâna tèpa pitûâ na é pacimarà. Ba pwa tàrù kâra, ma rà pwa wârimuru tà tàpé na rà pwa na èpà, ma càdiri tàpé na rà pwa na wâdé.

¹⁵ Ba wàèpwiri cábawâdé kà Pwiduée. Á wâdé tée na guwà wârori é wâro na wâdé, ba na guwà târi é pwâ tàpé na rà picocooriwà imudi†.

‡ 2:6 Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuârâ. Grec: O càra caa kamu. 2:7 Psaume 118.22 2:8 Ésaïe 8.14–15 2:9

Exode 19.6 2:10 Osée 2.25 2:11 Galatia 5.17,24 2:12 Mataio 5.16 § 2:12 Na Tòotù na ée mwa tèepaa me—Pwiri pwi tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu wà Pwiduée, é, pwiri pwi tòotù na é cèikí naa gooé wà pwij jè âboro, â é tòpi é âji wâro. É, pwiri mwara é tòotù na é taa na aré na, wà pwij jè âboro. 2:13 Tito 3.1 * 2:13 Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai Iésu Kériso—Grec: Gèe goo wà Pwi Ukai. 2:15 1 Pétèru 3.16 † 2:15 Na rà picocooriwà imudi—Grec: Na ticé nûmarâ.

¹⁶ Âjupâra pâ, [é jèe tipiwà wà Pwi Ukai, â] pwa tàrù kàwà târa pwa diri pâ muru. Êco na guwà cibwaa popa é tàrù kàwà bèepwiri, ba na guwà pwa na èpà! Bwa! Pwi tàrù, ba na guwà piênawéna kà Pwiduée [naa na diri pâ muru].

¹⁷ Êkaa na guwà tòimiri pâ âboro diri; â guwà ipakîriwà na ara pwi ukai naa napô; â guwà meari tèpa cèikî béewà; â guwà dau papwicîri wà Pwiduée.

Ipakîrijè pwacèwii Kériso

¹⁸ Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, â wâdé na gà ipakîrigà, â gà dau tòimirié. Â ipaiwà é càragà, wiàna é pwi âboro na é tàrù ma moo, é, wiàna é pwi âboro èpà ma pwi a putâmu.

¹⁹ Ba pwiri nye ticè majoro é pai tubaèpà tâgà kèe. Â wiàna wàrapwiri, â o cidòri nyuâagà[‡], wiàna gà pidàpwiçàarigà, naa na pâ aré na wàrapwiri, gée goro pai pitère dàra'gà wà Pwiduée.

²⁰ Êco na, wiàna gà tâa na aré, gée goro pai pwa'gà é pwina èpà, â nye ticè cidòri'gà!

Dau wâdé tà Pwiduée, wiàna gà pidàpwiçàarigà naa na pâ aré, gée goro pai pwa'gà é pwina tàrù.

²¹ Ba êkaa pwiri na é todajè naa goo. Ba gà còo, é jèe maagé còo wà Kériso ba kâjè, â é jèe naa tâjè é câmu, â wâdé na jè pâra wii naigé kèe, ma ipwacèwiié.

²² Ba wà Kériso, âna:

*Nye ticè èpà na é pwa,
ma ticè na pwà na é ina.*

Ésaie 53.9

²³ Rà nye tànyirié,
â câé caa tòpi.
Rà tubaèpà tée,
â câé kànarirà.
É ipanuâé tà Pwiduée,
na tàrù pai pitèi kèe.

²⁴ É popa èpà kâjè,
naa na naiié.
É kakeri diri
naa goro satauro.
É tapàgà pitûâ kàra§.
É tipijè jii é tojii.
[É naa tâjè tàrù]
ba na jè wâro,
ma jè pâra ba tàrù!
É nama jè wâdé còwâ;
goro aurumuru kèe.

Â tiâu maagé kâjè!
²⁵ Jè tèpa mutô kèe.
Jè jèe imwüru;
â é popajè còwâ.
É wéarijè diri
dàra gòiri awé!

3

Popai tà du duadà

Pa ilàri

¹⁻² Napwa naa goowà co ipâé, âna guwà ipakîriwà naa goo tèpa éawà. Â ipaiwà wiàna pwi éagà, âna câé caa pwi a cèikî. Ba wiàna gà wàrapwiri, â jèe câgà caa ina tée cè popai, ba é jèe po cèikî gée goo é tûâ'gà.

2:17 Roma 12.10 **2:18** Éfésò 6.5 † **2:19** Cidòri nyuâagà—é, Muru na wâdé, é, Êc mwa pwényunyûaririwà wà Pwiduée.

2:20 1 Pétéru 3.14,17 **2:21** Mataio 16.24; Ioane 13.15 **2:22** Ésaie 53.9 **2:23** Ésaie 53.7; 1 Pétéru 3.9 **2:24**

Ésaie 53.5-6; Roma 6.11 § **2:24** É tapàgà pitûâ kàra... Grec: *Jè bà naa goo pâ èpà kâjè.* **2:25** Ézékiel 34.5-6; Mataio 9.36; Ioane 10.14; Hébéru 13.20-21 **3:1-2** Éfésò 5.22

³ Gà cibwaa coona árabwée na po dau maina wári wée, á gà cibwaa po dau tòpò pá mwani mii ma perle, ba na gà pipaarijá. Ba é pai pwa árabwée'gà, ma pai pwa wée púruga, ma pai tòpò mwani mii, ána muru naa naiiri áboro co, á càcaa ájimuru*.

⁴ Ba é áji pwényuáa'gà, ána é moo ma pitòimiri ma pinaanapò na tâa na pwâranümagá. Wáépwiri árabwée na o càcaa wai; pwi aamwari na dau wádé tà Pwiduée.

⁵ Ba rà wàrapwiri pa ilàri, na rà cèikí naa goo wà Pwiduée naa pàara biu, á rà piaabòrirà. Ba rà ipakírìrà naa goo tèpa éarà,

⁶ pwacèwii wà Sara, na é pitère dà wà *Abéraama, á é ina gooé pá 'pwi ukai'. Á gà o tò èpo kée, wiàna gà pwa é pwina wádé, á gà cibwaa nama wágotága [na gà ipakírìgà na ara pwi éagà].

Tèpa paaò

⁷ Ipaivà naa goowà, wáguwà tèpa paaò. Wiàna gà piéa, á wádé na gà wéaari tò wádàgà, á gà moo naa gooé, ba pwa nui'gà jiié. Á gà dau papwicírìè mwara, ba wà Pwiduée, ána é jée naa tée é *áji wáro, pwacèwii na é jée naa tágà. Ba wiàna gà wàrapwiri, á ée tère é pwàra pwapwicírì'gà wà Pwiduée.

Jè pidàpwicáarijè na tubaèpà tájè

⁸ Wádé na caapwi pwâranümwà, [wáguwà diri tèpa cèikí naa goo Iésu]. Guwà dau pimeariwà jècaa géé na pwâranüma na moo, á guwà dau pitu tàwà, ba guwà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Á guwà jèpa ipakírìwà.

⁹ Wiàna rà pwa tàwà é pwina èpà wà pàra tàpé, á guwà cibwaa pawájuépiri tàra cówà. Á wiàna rà tànyiriwà, á guwà *pwényunyúáariwà, ba é jée todàwà wà Pwiduée, ba na guwà wàrapwiri. Ba wiàna guwà pwa, á ée mwa dau pwényunyúáariwà.

¹⁰ Ba jée wii naa na *Tii Pwicírì pá:

Cidòri nyuáagà

wiàna gà naaco èpà†.

Gà mwa ipwádée

*wiàna [gà pwa na *tàrù].*

Gà naaco picocoo:

Gà tètájii pwina pwá!

¹¹ *Gà coo jii tûá na èpà!*

Gà pàra na ájupàra:

Gà mudàra pinaanapò;

gà pa pàdari pàra tàpé.

¹² *É wéaari tàpé na rà tàrù,*

wà Pwi Ukai Pwiduée.

É térerà na rà to.

É pipaa dà tàpé na rà èpà!

Psaume 34.13-17

Cidòri nyuáajè na jè tâa na aré

¹³ Wiàna gà pwa na wádé, á pwáco tàpé na rà o tubaèpà tágà.

¹⁴ Éco na, wiàna gà tâa na aré, géé goo pá tûá'gà na tàrù, á o cidòri nyuáagà! Ékaa na:

Gà cibwaa nama wágotága,

goro pai pwa tágà na èpà

na me géé goro áboro.

Gà cibwaa pidumapié!

Ésaie 8.12

¹⁵ Bwa, gà papwicírì Kériso naa na pwâranümagá. Á gà tà ciburà wéaa, ba na o pwa cè pai tòpi'gà tà tèpa áboro, na rà tawèerigá goo é cèikí'gà.

¹⁶ Á wádé na gà tòpi tàra goro ipapwicírì ma moo. [Gà ipwacòoco é càragà, ba] na o cáe caa pitòtigá é *pwàratúra-nigée-googá. Á o wádé é wáro'gà géé goo na gà pwi áboro kà Kériso. Á wà tàpé na rà pinabaèpàgà, ána rà o dau kamu, géé goo na é pá tûá'gà, ána po cau wádé diri [naa na diri pá ére].

3:3 1 Timotéo 2.9 * 3:3 Muru naa naiiri áboro co, á càcaa ájimuru—Grec: Muru na wágotóroigé. 3:6 Genése 18.12 3:7 Éfésó 5.25 3:10 Psaume 34.13-17 † 3:10 Cidòri nyuáagà wiàna gà naaco èpà—Grec: Wiàna nümagá na o wádé é wáro'gà, á wádé na... 3:14 Ésaie 8.12-13; Mataio 5.10; 1 Pétéru 2.20, 4.14 3:16 1 Pétéru 2.12

17 Wiàna gà tâa na aré, â dau wâdé wiàna nye géé goo ê càragà na wâdé, wiàra ê câbawâdé kà Pwiduée. Â càcaa wâdé wiàna géé goo pâ tûâ'gà na èpà!

É tâa na aré Kériso â é jèè piètò!

18 É wacaapwi bà
wà Iésu Kériso,
bépwanauri èpà.
É maagé còo,
wà Pwina é târù;
[É maagé bà]
ba kâjè tèpa âboro,
na câjè caa târù.
É popajè pâ,
dari wà Pwiduée.
Jèè tètâmwereê
na naiiri âboro,
[naani gòropuu].
Pawâroé còwâ,
naa na naiiri âboro
na bwaa âmué
na o câé mwa caa bà[‡]!

19 [Géé na càuru pai bà kêé] â é pâra wà Kériso, ba na é pwa pupûra tà tàpé[§] na rà bà na rà pwa karapuu [naa na autâa kà tèpa bà].

20 Wà tàpéebà, âna jèè càra caa pitère dà wà Pwiduée napwiri, na pâara kà Noa, na é iti i wànga kêé. É dau pidàpwicâarié wà Pwiduée naa goorà [éco na càra caa biirà dèè]. Â nye 8 âboro co na uparà jii i jèpé gòro wànga.

21 É jawé béepwiri, âna ucina goro é *piupwaa kâjè nabàni, na é pinaigé mara é pai upajè. Na *upwaa^{jè}, â càcaa ba na jè nuwa tâjii é tòri kâra é naiiri âboro! Nye câmu kâra pai nuwa tâjii é pâ èpà géé na pwâranûmajè. Câmu mwara kâra *auiupwataâboro na jè pwa tà Pwiduée [pâ, na jè o tèpa âboro kêé]*. É upajè wà Pwiduée, géé goo pai [bà ma] wâro còwâ kà Kériso géé na aubà.

22 Â é jèè too naa *napwèretòtù, â é tâa gòro ètò kà Pwiduée [ba na o pwamainâé]. Â pwa târù kêé ma pàtâmee, naa goo diri pâ *angela, ma pâ duée, ma pâ pitûâ ma pâ pàtâma.

4

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

1 Wà Kériso, âna é maagé còo naa na naiiri âboro, â wâdé na guwà ipwabwàtiwà, ba na guwà ipwacèwiié. Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: «Wà pwi a cèikí na é dau maagé còo naa na naíri âboro, âna wàé kaa pwi âboro na é naaco è èpà*.» Â guwà popa é auniimiri kà Kériso, ba na neemuru paa kàwà, [târa ma pagòowà na guwà maagé còo].

2 Tapoo nabàni, âna wâdé na guwà cibwaa pâra wiàra còwâ é câbawâdé kàwà na èpà. Guwà pâra wiàra co é câbawâdé kà Pwiduée, na guwà bwaa tâa ni gòropuu.

3 Ba po dau gòri é pâara na guwà wâro imudi pwacèwii tèpa béewà na càra caa tâmogòori Pwiduée. Na pwi pâara béepwiri, âna guwà pâra wiàra pâ auniimiri kàwà na èpà; â guwà ciburà pi-ija ma piwâdo imudi, ma ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwà tèpa pwamainâ pâ duée—muru na po dau miiri tà Pwiduée.

[Éco na jèè nabwé diri pwiri!]

4 Â wà tèpa béewà béaa, âna rà pò goowà nabà. Â rà pinabaèpàwà, ba jèè câguwà caa tâa jaarà, na rà pwa na èpà ma wâro imudi.

5 Éco na rà o mwa coo ara wà Pwiduée, wà Pwina é pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà. [Â rà o tòpi tée na é pitèirà goro é jèpa tûâ kâra.]

[‡] **3:18** Dernière phrase—*é, Pawâroé còwâ géé goro é Nyuâaé Pwictri*. Grec: *Pawâroé còwâ naa na nyuâa*. **§ 3:19**

*Tâpé—Munaa tèpa âboro èpà géé na pâara biu na ia rà bà, â wà Kériso, âna é inapâpari é Picémara Wâdé târa. É, pwiri tèpa duée—tèpa angela na ia rà cicara wà Pwiduée. (Còo Genèse 6.1–4.) Â wà Kériso, âna é pâra nau tèirà, ba na rà pwa wârimuru dàra gòiri. **3:20** Genèse 6–7 * **3:21** Nye câmu kâra pai nuwa... é, Nye câmu kâra pai to kâjè dà wà Pwiduée, ba na é nuwa tâjii é pâ èpà géé na pwâranûmajè. **4:1** Roma 6.2,7 * **4:1** Wà pwi acèikí na é dau maagé còo... Munaa pai ina wèè pâ: Wà pwi acèikí na é piupwaa, ba na é paari pâ ée mwa naaco è èpà. **4:3** Éléso 2.2–3 **4:5** Apostolo 10.42*

⁶ Êkaa pwiri é majoroé ma jée picémara é *Picémara Wâdé tà tèpa âboro diri, tiagoro mwara tàpé na ia rà jée bà[†]. Wà tàpéebà, âna rà jée bà[‡] naa na naiiri âboro, ba wàépwiri é wârimuru na jè cau tòpi, wàjè diri tèpa âboro. Êco na wâdé [tà Pwiduée] wiàna tâa târa é *âji wâro, goro é Nyuââé Pwicîri.

Guwà pitòimiriwà

⁷ Jée wâmwünyabwe é pwâadara diri pâ muru. Êkaa na guwà tà piaabòriwà, ma tà tàci, ba na guwà pwapwicîri.

⁸ Â wâéni é pwina dau âjimuru: Guwà pimeariwà taaci, géé na âji pwâranümawà. Ba «Wà tàpé na rà pimeari, âna wâru pâ èpà na rà pwanauri[§].»

⁹ Â guwà tòpi tèpa [cèikî béewà] naa na pwârawà kàwà, géé na âji pwâranüma, â guwà cibwaa nye tà kûu.

¹⁰ [Wà Pwiduée, âna é] jée jèpa naa tàwà jècaa é jèpa âraimeai, ba na guwà piênawéna kà wà tèpa béewà. Êkaa na guwà wakèri bwàti é urâpâra kàwà, ba na guwà pame târa é aupwényunyuaari kà Pwiduée.

¹¹ Wiàna é naa tâgà, ba na gà pwi a pwa pupûra, â wâdé na gà pwa, ba na gà pame é popai kée. Wiàna é todàgà, ba na gà pwi a pitu tà pâra tàpé, â gà pwa goro é nii ma pàtâma Pwiduée.

Na diri pâ muru na gà pwa, âna gà wârapwiri, ba na o ipwamaina Pwiduée, naa na nee Iésu Kériso. Wâdé na tâa jaa Pwiduée^{*} é pai maina ma muugère dâra gòiri awé! Amen!

Aré me géé goo pai pâra wià Iésu

¹² Tèpa âji béèò wée, jée tèepaa mariwà é tacai, pwacèwii é ânye na dau tòjè. Â guwà cibwaa pò goo, pwacèwii na muru na ité.

¹³ Bwa, wâdé na guwà ipwâdéé goo, ba guwà tèpa bée Kériso, [pwi *Mesia, pwi ênawéna kà Pwiduée] naa na pâ maagé còo kée. Â o dau maina awé é ipwâdéé kàwà, na tòtù na o paari é pai maina ma muugère kée.

¹⁴ Ba wiàna pinabaèpàwà, géé goro na guwà tèpa âboro kée, â cidòri nyuâawà! Ba é tâa goowà é Nyuââé Pwicîri kà Pwiduée, Pwi Nyuââé na é maina ma muugère!

¹⁵ [Câgo caa ina é aré na é me géé goro pai pwa'gà é pwina èpà!] Wiàna gà géé naa na wâro kà pâra tàpé, é, wiàna gà mura, é wiàna gà pwi a-ipòtâmwara, â gà mwa maagé còo goo! Guwà cibwaa wârapwiri!

¹⁶ Êco na, wiàna gà maagé còo, géé goro na gà pwi a cèikî naa goo wà Kériso, â gà cibwaa kamu goo. Bwa, gà ipwamaina Pwiduée, ma pwaolé tée, ba gà pwi âboro kà Kériso.

¹⁷ Wà Pwiduée, âna ée mwa pitèi tèpa âboro. Â ée mwa tapoo, naa na wâao kée. Â wiàna o pitèijè, wàjè tèpa naié, o dà cè wârimuru kà tàpé na rà tètâjii é Picémara Wâdé kà Pwiduée?

¹⁸ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwacoé pai upa
wà pwina é *târù.*

*Ée mwa wânau
wà pwi âboro èpà,
na é naa càùé,
naa goo wà Pwiduée?*

Proverbes 11.31

¹⁹ Wàépwiri, [co tèpa béèò, â go tubanabwé goro é auina bèeni]: Wiàna gà maagé còo wiàra é câbawâdé kà Pwiduée, â wâdé na gà tà cimwü goro pwa é pwina wâdé. Â gà ipanuâgà tée, ba wàé pwi a tòpògà. Ba é tâa na pai tâa kée, â o câé mwa caa panuâgà.

5

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri

¹ Go pwa pupûra tàwà ni, wâguwà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Ba wâgo mwara pwi jè ijiao pwacèwiwà, na go inapàpâri é pai maagé còo [ma pai bà] kà Kériso. Â o tâa tâjè ma

[†] 4:6 Tâpé na ia rà jée bà—Pwiri tèpa âboro na rà bà béaa kâra pai tèepaa kà Iésu Kériso. Â wà Iésu na é picémara târa na âracié tòtù kée nanaara napuu. (Còo du nee tii 19 ma 20.) Êco na wâru mwara pâ auniimiri goro pai ina wâra pâ popai-bà.

[‡] 4:6 Âna rà jée bà—Grec: *Âna jée pitèrà.* 4:7 Roma 13.11–12 4:8 Proverbes 10.12; 1 Péturu 1.22 § 4:8 Wà tàpé na rà pimeari... é. Wà Pwiduée, âna é pwanauri pâ èpà kà tàpé na rà meari pâra tàpé. 4:9 Héberu 13.2 4:10 Roma 12.6–8

* 4:11 Pwiduée—é, Iésu Kériso. 4:13 Apostolo 5.41; Jacques 1.2; 1 Péturu 1.6–7 4:14 1 Péturu 2.20 4:18 Proverbes 11.31

wâguwà é câmajè. Ba jè o mwa tâa na pai maina ma muugère kêe, na tòotù na ée mwa paarié [wà Pwiduée].

Â go ilari jiiwà, pâ,

² guwà tòimiri tèpa âboro na é naa tàwà wà Pwiduée. Ba rà tèpa mutô kêe, â [é nama guwà tèpa wéaarirâ. Â pârawà ma] guwà naa èrà ma tòimiriâ. Êkaa na guwà wàrapwiri gée na âji pwàranûma, â càcaa pwacèwii tàpé na mwa po tacoo goorâ, ba na rà pwa. Guwà pwa, gée goo é pimeeari kàwà, â guwà cibwaa bu mwani goo.

³ Guwà cibwaa naa naèà tà tèpa âboro kàwà. Â guwà paari tàra co é pâ càrawà na wâdé. Â rà o pâra wiàwà ma ipwacèwiiwà.

⁴ Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o tâa tàwà é bwe korona—[é câmawà na dau pwényuâa]—na tòotù na ée mwa wâjué còwà wà [Iésu] Pwi Ukai kà tèpa wéaari mutô. Ê câmawà bèepwiri, âna é [pai tâa kàwà jaaé, naa na] pai maina ma muugère kêe, na o tâa dàra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁵ Wàéni popai kôo tàwà diri* : Guwà ipakîriwà na ara tèpa pitûâ [naa na cèikî]. Â guwà cau pièna wéna kàwà jècaa naa na ipakîri. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

Pwiduée, âna é cicara

tèpa ipwamainarâ.

É naa pimeeari

tà tèpa ipakîriâ.

Proverbes 3.34

⁶ Êkaa na guwà ipakîriwà, na aranara é pàtâma Pwiduée na dau maina awé. Â ée mwa ipwamainawà na tòotù na é pitòrigari.

⁷ Â guwà panuâ tée diri é pâ tòina kàwà, ba é tòimiriwà.

⁸ Guwà tà tàcî, â guwà tà pitòimiriwà. Ba wà pwi a pièpàriwà, wà *Caatana, âna é nye tàgère biie goowà, pwacèwii é liô† na é imudàra cè âboro cèna é utié.

⁹ Guwà cicaraé, â guwà tà cimwù naa na cèikî kàwà! Â [guwà cibwaa niimiri pâ] guwà maagé còo [acari]. Ba rà wàrapwiri wà diri tèpa cèikî béewà, pitiri naa gòropuu.

¹⁰ [Â guwà maagé còo naa na ji pâara na càcaa gòiri.]

Éco na wà Pwiduée, âna é jèe todàwà, goo wà Iésu Kériso, ba na guwà mwa tâa ma wàilu, naa na pai maina ma muugère kàru, dàra gòiri awé. É wàrapwiri gée goo é *pimeeari imudi kêe ba kàwà. Â gée na càuru ji pâara na ûgé na guwà maagé còo na, â ée mwa nama guwà wâdé còwà. Â ée mwa pagòowà, ma nama guwà cimwù, ma pacimawà dàra gòiri.

¹¹ Ba tâa jaaé é pàtâmee na ticé pwâadèrèe, dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipicijii

¹² Go jèe wii tàwà é ji nari tii bèeni, ba na go pagòowà, ma taniimiri tàwà pâ, tâa jaawà é pimeeari imudi kà Pwiduée. Wâdé na guwà tà cimwù na! É tâa jaaé wà Silas, â é pitu tòo na go wii é tii bèeni. É pwi âji béèò na é *tàrù, â go dau cèikî naa gooé.

¹³ Rà naa bwàcu kàwà tèpa cèikî béewà géeni na ville *Babulona*‡. Ba wà Pwiduée, âna é todàra, ba na tèpa âboro kêe, pwacèwiiwà.

Â é naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko, pwina naiô naa na nee Kériso.

¹⁴ Wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà naa na pimeeari, naa na nee Kériso.

Wâdé na cau tâa jaawà é pinaanapò, wâguwà tèpa âboro kà Kériso!

Cidòri nyuâawà!

5:2 Ioane 21.15–17; Apostolo 20.28 5:3 2 Korénito 1.24; Filipi 3.17; Tito 2.7 5:5 Éfésò 5.21; Jacques 4.6 * 5:5 Tàwà diri—é, Diri tàpé na càra caa tèpa pitûâ. Grec: Tàwà na guwà bwaa dopwa. 5:6 Mataio 23.12; Luka 14.11; Jacques 4.10 5:7 Mataio 6.25–30 5:8 1 Tésalonika 5.6 † 5:8 Liô—Grec: Liô (lion) na é kûu. 5:9 Éfésò 6.11–13; Jacques 4.7 5:12 Apostolo 12.2,25, 13.13, 15.22,37–40 5:13 2 Timotéo 4.11 ‡ 5:13 'Babulona'—É wii tii gée na ville Roma wà Pétéru, éco na pwiri nùmee na é naapwànni jii wà tàpé na rà pièpàri tèpa cèikî. Babulona, âna câmu kà tàpé na rà pipaa dàra pwi Ba kà Pwiduée. (Còo Auinapàpàri 14.8 ma 18.10,21.)

Béârailu kâra tii kâ Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèèni?

Wà Simona Pétéru, pwi jè a *câmu kà Iésu Kériso, pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 65 ma 67. É wii wà Pétéru géé *Roma, càcaa gòiri béaa kâra é pai bà kêe naa goro *satauro, pwapcèwii wà Iésu.

É wii tâi?

Tà diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pa-imwûru tèpa cèikî jii é popai na âjupâra goo wà Iésu. Â é wii wà Pétéru, ba na é pa-icôo wà tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiârâ. Â é wii mwara, ba na é picijjiirâ, ba é tâmogòori pâ ée jèe tâpo bà.

Dâ ére é tii bèèni?

Wà Pétéru, âna é pagòjè, ba na jè ciburâ pâra wiâ Iésu, ba na o ciburâ pimaina pâ é *pimeeari imudi naa gooje, ma pai tâmogòorié kâjè. Ée nye wâjué còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, â na jè cibwaa ipacè naa goo wà tâpè na rà ina pâ, o càcaa wàrapwiri. O maina é wârimuru kâ tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wâru pâ popai, na ipaiwâ bau é pâ popai na é *Tii kâ Jude*.

Pai pitâgoo tii 2 Pétéru

Ipwabwâcu (1.1-2)

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée (1.3-21)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (2.1-22)

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai (3.1-13)

Bénabwé popai ma ipicijii (3.14-18)

Ipwabwâcu

¹ Wâgo Simona Pétéru [na pwa tii]. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso, ma pwi apostolo kêe [ba é cûruo pâ, ba na go picémara é popai kêe]. Go cau wii tâwâ, wâguwâ na caapwi cèikî kâjè ma wâguwâ. É cèikî kâjè bèepwiri, âna muru na dau pwényuâa, ba jè jèe tòpi géé goo wà Iésu Kériso, na é Pwiduée kâjè ma *pwi a pa-udòjè. Dau *târû diri pai pwa kêe, â càcè caa pwaké gooje, ûna é cau naa tâjè diri é cèikî bèepwiri*.

² Wâdé na ru *pwényunyuâariwâ wà Pwiduée kâjè ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Wâdé na o ciburâ pimaina pâ é pai tâmogòoriru kâwâ, ba na o pimaina pâ naa goowâ é pimeeari imudi, ma pinaanapô kârû!

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

³ É todâjè wà Pwiduée, ba na jè tâa na é pai maina ma muugère kêe! Â géé goo pai tâmogòorié kâjè, â pâri ma jè wârori é wâro na pwicîri ma wâdé tée. Â wà Pwi Ukai‡, âna é naa tâjè diri é pwina âjimuru, ba na wàrapwiri é pai wâro kâjè, goro é pàtâma Pwiduée.

⁴ Géé goo diri pwiri, â é naa tâjè wà Pwiduée i pwi ia é mara ina béaa—diri pâ *aupwényunyuâari na dau pwényuâa ma dau maina awé! Guwâ cipa bwâti, ba na o tipiwâ jii é pâ câbawâdé na èpâ, na tubaèpâ tà tèpa âboro gòropuu! Â o caapwi é pwâranûmawâ ma wà Pwiduée, â guwâ o pwapcèwiié.

⁵ Â guwâ ipwadârapwa, ba na é cèikî kâwâ, âna ée tòpò naa goowâ é pâ pwêe bèèni:

Guwâ wârori é wâro na wâdé ma târû;

Guwâ tâmogòori Pwiduée, â o pimaina too é pai tâmogòorié kâwâ;

⁶ Guwâ piaabòriwâ;

Guwâ pidâpwicâariwâ;

* 1:1 Dernière phrase—é, Wâé na é nama jè târû na ara Pwiduée. Grec: *Gée goro pai târû kêe*.
Iésu Kériso na é Pwiduée ma Pwi Ukai kâjè. ‡ 1:3 Pwi Ukai—Munaa Iésu, é, pwiri Pwiduée.

† 1:2 1^r e phrase—é, Wà
1:6 Galatia 5.22-23

Guwà papwicîri wà Pwîduée, ma pitêre dèe;

⁷ Guwà dau meari têpa cèikî béewà;

Guwà meari diri têpa âboro.

Nama pimaina too pwina wâdé

⁸ Wiàna guwà nama rà pimaina too, pâ muru wâdé bèepwiri, naa goowà, â o pwa é pwâra waké na wâdé na me géé na wâro kâwà. Â, na wârapwiri, â guwà paari pâ guwà tâmogòori[§] wà Pwi Ukai kâjê Iésu Kériso.

⁹ Êco na wà tàpé na tiâu goorà pâ pwêe bèepwiri, âna rà pwacèwii têpa bwi. Ba càra caa còoina i pwi ia rà tòpi [na ia *upwaarà]—é pai cèitiri diri pâ èpà kâra.

¹⁰ Wà Pwîduée, âna é pitòrigariwà, co têpa béèò, â é todawà, ba na guwà têpa âboro kêe. Â wâdé na guwà dau gòo goro wârori é wâro ma *paâjupâra pâ, guwà têpa âboro kêe. Ba wiàna wârapwiri, â o càcaa cigòtù àwà, â o câguwà caa tûu.

¹¹ Â ée mwa bàra tòpiwà naa na ipwadéé, naa na Mwaciri kà [Pwina naîê] Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjê ma *pwi a pa-udòjè—naa na Mwaciri na ticé pwâadèrèe.

O càcaa gòiri â ée bà Pétéru

¹² Guwà jêe nye tâmogòori bwàti diri pâ muru bèepwiri na go ina ni, â guwà jêe nye tà cimwù naa pai wâro kâwà wiâra é âjupâra. Êco na câgo caa piwà na go taniimiri tàwà mwara.

¹³ Â go niimiri pâ, go o nye tà ciburà wârapwiri, na go bwaa tâa ni gòropuu.

¹⁴ Ba é jêe paari tòo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, o càcaa gòiri, â go jêe pâra jiiwà géeni.

¹⁵ Â, na go waké ba gòo ni, ba na guwà o ciburà tà niimiri diri é pwina go ina tàwà ni, géé na càuru pai pâra kòo.

Bà piwià tàwà pwina bà còo

¹⁶ [Wàibà ma wà têpa apostolo béèò, âna] bà jêe inapàpari tàwà é pàtâma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma cè pai o mwa wâjué me còwà kêe. Â càcaa cè jè jèmaa kà têpa âboro, â càcaa jèkutâ, na me géé goo é tâmanga kâbâ. Ba bà piwià tàwà co é pwina bà còo goro du âraporomeebâ.

Ba bà còo é pai maina ma muugère kà Pwi Ukai Iésu,

¹⁷⁻¹⁸ na ia bà tâa gò i gòrojaa na pwicîri. Â bà tère é pwâratùra kà Pwîduée—pwi Caa kâjê na é maina ma pwényuâa—na é dau pwamaina ma tòbuari Iésu [béaa kâbâ]. Ba é inapàpari pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri wà Pwina naîò, na caapwi co, na go dau mearié. Wâé kaa, na go jêe nye pitòrigarié, ba dau wânûmoo gooé.»

Tii Pwicîri âna popai kà Pwîduée

¹⁹ Géé goo kaa pwiri*, â pâri ma jè cèikî naa goo diri pâ popai kà têpa péroféta, ma naa nûmajè naa goo. Ba rà pwacèwii é wâra ânye na pwéelaa na bàutè, tapacîri é pai too kâra Íricò kaatâdaa* na é pame i tòotù, [âna wà Kériso] na é jêe tèepaa me naa na pwâranûmajè!

²⁰ Ê popai [kà Pwîduée, na tâa] na *Tii Pwicîri, âna rà naigé mee têpa péroféta kêe. Â gà cibwaa niimiri pâ, pâri ma gà tâmogòori acari[‡] diri é pai ina wèe.

²¹ Ba é popai na rà pame wà têpa péroféta, âna càcaa muru géé goorà têpa âboro. Â nye é Nyuââé Pwicîri na waké goorà, ba na rà pame é popai na me géé goo wà Pwîduée.

2

Têpa pwa pupûra na rà têpa pwâ

¹ Napwiri, âna rà tèepaa mari é Ba *Isaraéla pâ péroféta na rà pwâ*. Â o ipaiwà nabàni. Ba rà o tèepaa mariwà pwâniri têpa pwa pupûra na rà têpa pwâ. Â rà mwa ina pâ, rà têpa âboro kà Pwi Ukai kâjê. Êco na rà o têpa tétâjiié—wâé na ia é pipanuâé, ba na é wârirà [goro é wâri wèe na dau maina awé]. Â rà o ipa-imwûru têpa âboro ma pwa ma tûu é cèikî kâra[†]. Êco na nye wàilâ còwà, na o dau wâcî ma dau èpà, é pai tubatiàurâ!

² O wâru tàpé na rà o pâra wiâra é ârapupûra kâra, ma é pâ tûâ kâra na miiri goro naiirâ. Â géé goo pwiri, â o ina ba èpà é âji naigé [wiâ Kériso].

§ 1:8 Â guwà paari pâ guwà tâmogòori—é, Â o pimaina too é pai tâmogòori kâwà. 1:14 Ioane 21.18-19; 2 Koréno 5.1

1:16 Mataio 17.1-5 1:17-18 Mataio 17.5 * 1:19 Géé goo kaa pwiri—Pai ina wèe pâ, géé goo na coo é popai na ia rà mara pame wà têpa péroféta biu, goro é pai maina ma muugère kà Kériso. † 1:19 Íricò kaatâdaa—Étoile du matin. ‡ 1:20 2e phrase—Tèi bwati é Popai kà Pwîduée, âna waké kâra diri é wâra pwapwicîri. É, Wâdé na guwà tâmogòori pâ, ticé popai na Tii Pwicîri na é me géé goo é auniimiri kà têpa péroféta. 1:21 2 Timotéo 3.16; 1 Pétéru 1.11-12 2:1 Mataio 24.11;

Jude 1.4 * 2:1 Pâ péroféta na rà pwâ—Rà ina pâ, rà pame pâ popai naa na nee Pwîduée, êco na rà têpa pwâ. † 2:1 5e phrase—Grec: Rà pame popai na nama tiâu (doctrines de perdition).

³ Á wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèpa pwâ, âna rà o tèpa iau ma piâranûmarà mwani. Á rà o pwa cuka tàwà, ba na rà popa mwani kàwà. Êco na o càcaa wâiti é pai tubatiàurà. Ba é jèe niimiri [wà Pwидуée] gée na biu pâ, na ée mwa naa wârimuru târa.

Rà o pwa wârimuru

⁴ Ba câé caa piwâ wà Pwидуée, na é naa wârimuru tà tèpa *angela na ia rà cicaraé. Ba é jèe nye pwaîri tûrà naa na ére na dau bàutê, tapacîri é tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu.

⁵ Jèpwi mwara, âna, na pàara biu, âna câé caa piwâ, na é nama tiâu tèpa âboro èpà gòropuu na càra caa papwicîriê. Wà pwi âboro na é caapwi, wà Noa, âna é pwa pupûra târa pâ, na rà wârori é wâro na *târù na ara Pwiduée, [éco na tàutàra dâra pitêre dèe]. Á rà cau bà naa na pé jèpé na dau maina awé, na é pâ jai é gòropuu diri. Á nye 8 co tàpé na rà udò—wà Noa ma é tâa kèe.

⁶ Jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna é nama tiâu é du ville *Sodoma ma Gomora. Á nye ticè na coo, éco é dàuru ânye. É wârapwiri, ba na câmu kèe târa diri cè pâ âboro na o tàutàra na rà papwicîriê, na pâ tòotù na bwaa wâ naigé.

⁷⁻⁸ Êco na pwa pwi jè âboro na caapwi, gée goorà, na *târù é tûâ kèe na ara Pwiduée—âna wà Lota[‡]. Á diri pâ tòotù, âna é còo ma tère pâ muru na miiri na rà pwa wà pàra tèpa âboro wê. Á dau tòina é pwâranûmee goo, ba é còo pâ muru na càcaa *târù na ara Pwiduée. Á gée goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é upaé jii é ânye.

⁹ Guwà còo, é nye tâmogòori wà Pwi Ukai cè pai upa tàpé na rà papwicîriê, jii é pâ aré kàra. Á napwa naa goo tèpa âboro èpà, âna é tòpòrà naa na karapuu[§], tapacîri pwi tòotù na ée mwa bàra pitèi é gòropuu diri.

¹⁰ Á o dau maina é wârimuru, na ée mwa naa tà tàpé na rà wâro wiâra é pâ câbawâdé kàra na èpà, ma pwa pâ tûâ na miiri goro naiirà. Á ipaiwà naa goo wà tàpé na rà câbapiticèmuru naa goo é pitûâ kèe.

Rà tèpa maina nûma

[Rà wârapwiri wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.] Ba rà tèpa maina nûma, â rà nye pwa diri kaa é pâ na pwâra èpà. Á càra caa piwâ na rà ina ba èpà tàpé na pwa pàtamarà*.

¹¹ Á guwà còo, wà tèpa angela, na dau pwa nii ma pàtamarà jii[†], âna càra caa niimiri pâ, na rà pinabaèpà tàpéebà na ara wà Pwiduée!

¹² Êco na wà tèpa pacâmu-bà, âna càcaa wâgotàra na rà piècaari é pâ muru [na dau piwéna jii[†]] na ticè na rà tâmogòori naa goo.

Napwa naa goo é wâro kàra, âna rà pwacèwii é pâ macii a piugà, na ticè nûmarà, na rà tâa ni gòropuu, ba na o capwârirà ma pòtâmwararà. Á é pâ tûâ kàra na miiri, âna poparà dâra é wârimuru dâra gòiri[‡].

¹³ Á o tubaèpà târa, pwacèwii pai tubaèpà kàra tà pàra tàpé.

Wà tèpa âboro-bà, âna rà pwâgâriwà, wâguwà [tèpa âji a cèikí] ba rà tâmogòori pwàniri èpà kàra, na rà tâa na pi-ija kàwà, â rà tubatòri é picaatâa kàwà, ma tubakamuwà. Ba:

Rà pwa pàpari é pâ muru na miiri;

¹⁴ Rà ciburà ucâri pa ilàri, â èpà pwâranûmarà goo;

Rà nye tà nûmarà dâra pwa taaci pâ câbawâdé na èpà;

Rà mudàra taaci pâ muru na rà iari;

Rà picàù dà tàpé na càcaa cimwù é cèikí kàra, ba na rà pwa na èpà.

Gée goo kaa diri pwiri, â é jèe tojiirà wà Pwiduée, â ée mwa naa târa é wârimuru na dau maina.

¹⁵⁻¹⁶ Ba rà jèe pàgà jii é naigé na târù, â rà pwaduwa kà Balaam biu, wà pwina naí wà Béor[§]. Ba wàè pwi *péroféta a pwâ, â dau wâdé tée pai tòpi mwani târa pwa na èpà. Êco na wà Pwiduée, âna é pwaé, goro é pâ tûâ kèe na èpà. Á é pacoóé jii é pwina é niimiri na ée mwa pwa goro pai ticè nûmee. Ba é nama é patùraé é buriko kèe, goro é pwâratùra kà pwi jè âboro!

2:4 Jude 1.6 **2:5** Genèse 6-8; Hébéru 11.7; 2 Pétéru 3.6 **2:6** Genèse 19.24; Jude 1.7 **2:7-8** Genèse 19.1-16

[‡] **2:7-8** Lota—Pwi niaa goo wà Abérama. (Còo note goo Luka 17.28.) [§] **2:9** É tòpòrà naa na karapuu—é, É naa wârimuru târa naa na karapuu. **2:10** Jude 1.7-8, Jude 1.16 * **2:10** Tàpé na pwa pàtamarà—Grec: Tàpé na rà pwényuâa. Pwiri tèpa angela, é, tèpa énwéna kà tèpa angela, é, tèpa duée, é, tèpa âboro na rà pitûâ naani gòropuu. (Còo Jude 8.) **2:11** Jude 1.9

[†] **2:11** Jii[†]; Tàpéebà—Pwiri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, é, pwiri tèpa pitûâ na pwényuâa. **2:12** Jude 1.10 [‡] **2:12** Wârimuru dâra gòiri—Grec: Pwâra bà. **2:15-16** Nombres 22.7; Jude 1.11; Auinapàri 2.14 **2:15-16** Nombres 22.28-35

[§] **2:15-16** Béor—é, Bosor.

Rà tèpa ênawéna kîri kâra èpà

¹⁷ Wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, âna [ticè muru na wâdé na rà pame]. Rà pwacèwii pâ pwârajawé na ticè jawé na, ma pâ nee na pòtòrà è pwéretòotù—po duu [éco na ticè popaa na]. Wà tàpéèbà, âna é wéaari é autâa kâra wà Pwiduée, naa na bàutè, na nye cikautè kaa.

¹⁸ Maina nûmarà ma maina pwârà, â rà pi-ina kâra goro pâ nyakâra pwâratùra na ticè éreé. Â rà cètùu tàpé na rà me jii é pai wâro na èpà, ba na rà pwa còwâ diri é pâ càrarà na miiri. Ba rà ina tàra pâ, wâdé na jè pâra wiâra diri pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹⁹ Ba rà ina pâ rà tipiwâ jii é pwina piiwâ, [ba na o câguwâ caa tèpa ênawéna kîri kâra cè pâ naèà]. Caapwi co na wailà, âna [piirà goro pâ tùâ kâra na miiri] ma tèpa ênawéna kîri kâra pâ càrarà, na rà gére poparà dâra é pai tubatiàurà! Ba wà pwi jè âboro, âna é pwi ênawéna kîri kâra é pwina pa pitùâ naa gòé.

²⁰ Béaa, âna rà tâmogòori Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udjè, wà Iésu Kériso. Â é jèe tipirâ jii é pâ tùâ na miiri kâ tèpa âboro gòropuu. Éco na rà wâjué còwâ, ba na rà tèpa ênawéna kîri còwâ kâra é èpà. Dau pwaée kâra! Ba rà jèe dau èpà jii béaa!

²¹ Béaa, âna rà tòpi é aupitùâri na pwicîri [jii Pwi Ukai] â rà tâmogòori é naigé na tàrù. Éco na rà tètâjii diri, â bwaa nye wâdé naa goorà wiâna càra caa tâmogòori é âjupâra!

²² Jè còo naa goorà pâ, nye âjupâra é du ârailu auina bèeni: *É ija còwâ i wéregaa kêe i akàna. Proverbs 26.11* Â «jè nuwa i puakà, â é wâjué còwâ naa na dùuru.»

3

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai

¹ Tèpa âji béèò wé, wâéni é béârailu kâra tii na go wii tàwà, ba na go taniimiri tàwà diri pâ muru bèepwiri, ma pagòowâ, ba na o *tàrù ma pwicîri é aunûnuma kâwâ.

² Wâdé na guwâ pitaniimiri é pâ popai na rà mara ina béaa wà tèpa *pérofèta pwicîri kâ Pwiduée. Â guwâ wéaari é aupitùâri kâ Pwi Ukai, *pwi a pa-udjè, na ia rà jèe inapàpâri tàwâ wà tèpa *apostolo kâwâ.

³ Wâéni é popai na dau âjimuru, na wâdé na guwâ tâmogòori bwâti. [Ba jèe mara ina tàwâ pâ] rà o mwa tèepaa medariwâ, na pâ Bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na rà pâra co wiâra é pâ câbawâdé kâra na èpà.

Â rà o piècaariwâ,

⁴ ma rà ina tàwâ pâ: «Gona é wâpâ wà pwi [Iésu kâwâ] na ia é ina pâ ée mwa wâjué còwâ? O câe mwa caa me! Rà jèe maagè bà wà tèpa mara cèiki naa gooé*, [â càra caa còoè!] Ba nye ticè cè jè muru naani gòropuu cèna pitòotéri géé na autapoo goo!»

⁵ Wà tèpa pitaurée na rà ina pwiri, âna tàutàra na rà còoinari pâ, wà Pwiduée, âna é tòpò é gòropuu bau napwéretòotù, goro é popai kêe. Ba é dàgòtù é pâ napò géé najawé, ba na é cibèepi é pâ napò é najawé.

⁶ Â géé na càuè, â é nama tiâu é pâ napò goro jawé. Ba é panuâ pâ i jèpè na dau maina.

⁷ [Wâèpwiri é pwina go ina]: Wiâna ru taa é napwéretòotù ma é gòropuu nabâni, âna nye géé goro kaa é popai kâ Pwiduée. Â é wéaari diri pâ muru goro é popai kêe, tapacîri é Tòotù na ée mwa cau pitèirâ diri. Â, na pwi Tòotù-bà, âna ée mwa cîri napwéretòotù ma gòropuu, bau diri tèpa âboro na tàutàra na rà papwicîrié.

É ipwâ ba é dau mearijè

⁸ Éco na wâguwâ, co tèpa béèò, âna guwâ cibwaa ipwanauri pâ: «É caapwi tòotù, âna pwacèwii 1 000 naja, naa na pai còo kâ Pwi Ukai. Â é 1 000 naja, âna pwacèwii caapwi tòotù.»

⁹ Â wâèpwiri na guwâ còo pâ, càcaa âjupâra é auina kâ pâra tàpé pâ, wà Pwi Ukai, âna é ipwâ ma é pacoo é auina kêe! Bwa! [É cau tapacîjè] ba é dau moo ma pidâpwicârié naa goojè tèpa âboro. Ba o càcaa wâdé tée wiâna o tiâu awé cè pwi jè âboro caapwi. [Â é naa tà tèpa âboro diri é pâara] ba na rà biirâ dèe, jii é pâ èpà kâra, [ma rà o cau udò].

¹⁰ Éco na ée mwa nye wâjué me còwâ wà Pwi Ukai. [Â ée mwa papò tèpa âboro] pwacèwii pwi a mura. Rà o mwa tère é aié na dau maina awé, â rà pwùkuru goo, ba o tùdàrù é napwéretòotù. Â o tòotiâu diri pâ íricò naa na pé diopwaa kâra ânye. Â o tubatiâu[†] é gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na!

Wârori wâro na pwicîri

2:17 Jude 1.12-13 2:20 Mataio 12.45 2:21 Luka 12.47-48 2:22 Proverbs 26.11 3:2 Jude 1.17 3:3 1 Timotéo 4.1; Jude 1.18 3:4 Mataio 24.48 * 3:4 Wà tèpa mara cèiki naa gooé—Grec: Wà tèpa caa kâjè. 3:5 Genèse 1.6-9 3:6 Genèse 7.11; 2 Pétéru 2.5 3:8 Psaume 90.4 3:9 Habakuk 2.3; 1 Timotéo 2.4 3:10 Mataio 24.29,35; Luka 12.39; 1 Tésalonika 5.2 † 3:10 Tubatiâu—é, Pitèi.

¹¹ Wiàna o tiàù diri, â o dà cè càrawà ni? Wàéni: Guwà wârori ê wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, â guwà piênawéna kée co.

¹² Â guwà dau wârapwiri, ba na ée mwa tèepaa me wài ê pwi Tòotù bèepwiri[‡], [Ina ée mwa pitèi diri pâ muru wà Pwiduée]; pwi tòotù na o tòo diri ê napwéretòotù bau ê gòropuu.

¹³ Ba é jée mara ina béaa pâ, na ée mwa tòpò ê napwéretòotù ma gòropuu na bwaa âmuê. Â diri pâ muru na o mwa tâa wê, âna rà o wâro wiàra ê câbawâdé kà Pwiduée[§]. Â wàépwi ê gòropuu na jè tapacîri naa na ipwâdé!

Bénabwé popai

¹⁴ Gée goo kaa pwiri, co tèpa âji béèò, guwà ipwadàra, ma guwà wârori ê wâro na pwicîri, târa tapacîri ê pwi Tòotù bèepwiri. Ba wiàna guwà wârapwiri, â o ticè èpà goowà, na ée mwa pitèiwà goo wà Pwiduée. Â o pwa pinaanapò nabibiu kàwà ma wàé.

¹⁵⁻¹⁶ [Gorodà na é ipwà na é wâjué me còwà wà Pwi Ukai?] Gée goo co é pai moo ma pidàpwicàariê kée! Â guwà cibwaa ipwanauri pâ, wâguwà, âna upawà jii ê wârimuru gée goo kaa pwiri! Â wàépwi i pwi ia é mu wii tàwà wà Paulo, pwi âji béèjè na dau wânùmajè gooé. É inapàpari ê pâ pwi bèepwiri na diri pâ tii kée, goo ê autâmogòori na é naa tée wà Pwiduée.

Âjupâra pâ, pàra popai kée, âna tàpo pwacoé pai tâmogòori wée. Â wà pàra tèpa âboro, âna rà ébii ê pwina é ina. Wà tàpéebà, âna càra caa wàawà naa na âjupâra, â càra caa tèpa âji a câmu [goro ê *Tii Pwicîri]. Â rà wârapwiri mwara târa pàra ére auwii naa na Tii Pwicîri. Â gée goo kaa pwiri, â rà pame naa gòrà ê wârimuru kàra na ticè pwâadèrè.

Ipiciji

¹⁷ [Go wii ê tii bèeni, ba na] go mara pa-icòowà, goo wà tèpa [pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na] càra caa papwicîri ê pwina tàrù! Êkaa na guwà tà tàcî! Â guwà ipwacòoco, ba rà péa ipa-imwûruwà, â guwà péa tûu, gée na pai cimwû kàwà.

¹⁸ Wâdé na o pimaina pâ naa goowà ê *pimeeari imudi kà Pwi Ukai kâjè ma pwi a padòjè wà Iésu Kériso. Wâdé na pimaina pâ ê pai tâmogòoriê kàwà! Wâdé na tâa jaaé ê pai maina ma muugère, nabà ma dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

[‡] 3:12 Â guwà dau wârapwiri... é, Â guwà ipwâdéé goro pai o tèepaa me kàra pwi Tòotù bèepwiri.

3:13 Ésaie 65.17, 66.22;

Auinapàpari 21.1,27

§ 3:13 2e phrase—Grec: *Ée mwa tâa wê é tàrù.*

3:15-16 Roma 2.4

3:17 Maréko 13.33; 1

Korénito 10.12

Pâbéaa kâra tii kâ Ioane Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo, na ia é bwaa pwi nari âboro èpo na pàara kâ Iésu.

É wii wiidâ?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100, na é jèe pwi ijiao, â é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Éféso naa province Asia (napô Turquie nabà). Na pwi pàara bèepwiri, na é wii diri tèpa 5 tii kée na tâa na *Tii Pwicîri—è *Picémara Wâdé (*Tii kâ Ioane*); 1, 2, 3 *Ioane*, ma tii *Auinapâpâri*.

É wii tâi?

Târa é pâ picaatâa kâ tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà tâa na province Asia.

Cina é wii?

É pacâmuri tèpa cèikî na Asia goro é âjupâra. Ba wâ pàra tàpé géé goorâ, âna rà pacâmurirâ goro pâ popai na pwâ. Ba rà ina pâ, wâ Iésu, âna câé caa pwi âji âboro pwacèwiijè, â câé caa tâmogòori pâ tacai ma aré kâ tèpa âji âboro. Â rà ina mwara pâ, piticémuru naa goo é naiijè ma diri pâ muru na jè còo. Êkaa na piticémuru naa goo pai wârori é wâro kâjè, wiâna wâdé, é wiâna èpâ, ba ipaiwâ. Â rà jèe ipa-imwûru pàra tàpé goro é popai bèepwiri.

Dâ ère é tii bèeni?

É taniimiri tâjè wâ Ioane pâ, nye âjupâra pâ, wâ Iésu, âna é nye pwi âji âboro pwacèwiijè. Êco na wâé *Pwina naî Pwiduée wâ Kériso. Napwa wâ Pwiduée, âna é pwéelaa, ma pimeaari. Â jè tâmogòori pwiri géé goo Iésu, na é jèe pwanauri é èpâ kâjè. Â jè tâmogòori mwara géé goo é Nyuââé Pwicîri na é jèe naa tâjè wâ Iésu.

Napwa wâ pwi âji a cèikî naa goo Iésu, âna wâdé na é ciburâ tâa goo é cèikî, na jèe picòo tée géé na autapoo goo. Â wâdé mwara, na é naa é wâro kée ba kâ pàra tàpé, pwacèwii Iésu. Na wârapwiri â é paari é pai pimeaari kée ba kâ Pwiduée, ma pai tâmogòorié kée.

Pai pitâgoo tii 1 Ioane

Popai kâ Pwiduée na é naa wâro (1.1-4)

Jè wâro na pwéelaa wâjè tèpa naî Pwiduée (1.5-2.17)

Tèpa cicara Kériso (2.18-28)

Jè tèpa naî Pwiduée (3.1-24)

Tèpa péroféta a pwâ (4.1-6)

Majoroé pai pimearijè (4.7-21)

Cèikî naa goo Pwina naî Pwiduée (5.1-12)

É wii Ioane, ba na cimwü cèikî kâjè (5.13-21)

Popai kâ Pwiduée na é naa wâro

¹ Wâ Pwi Popai, na é naa é wâro*, âna é tâa béaa kâra é autapoo goo é gòropuu. Â bà inapâpâriè tàwâ nabà, ba bà jèe po tèreè; â bà jèe po còoé; â bà jèe po tu naa gooé; â bà jèe po nûnuma naa gooé.

² Ba é piâpâpârié [tà tèpa âboro] â wàibâ na bà còo pai tèepaa kée, âna bà tèpa *paâjupâraé. Â bà picémara tàwâ pâ, wâjaaé é *wâro dàra gòiri. É tâa jaa wâ Caa, na é jèe paarié tàbâ.

³ Êkaa na bà inaé tàwâ, wâguwâ mwara, ba na [jè capai tâmogòori é wâro bèepwiri, â] o caapwi pwâranûmajè. Â o caapwi pwâranûmajè mwara, ma wâ Caa, ma wâ Pwina naî, Iésu *Kériso.

⁴ Â bà† wii paé tàwâ, é tii bèeni, ba na o tâbawée é ipwâdée kâbâ.

Wâdé na jè wâro na pwéelaa

⁵ Wâéni é popai, na bà tère jii Iésu Kériso, na bà inapâpâriè tàwâ ni: Wâ Pwiduée, âna wâé é pwéelaa, â nye ticé bàutè gooé.

⁶ Wiâna jè ina pâ, jè tâa goo wâ Pwiduée, â wiâna jè bwaa gére wâro na é bàutè, â jè tèpa pwâ, â câjè caa pàra wiâra é *ÂJUPÂRA [na ara Pwiduée].

1:1 Ioane 1.1 * 1:1 Pwi Popai na é naa é wâro—Pai ina wée pâ, Iésu Kériso. (Còo Ioane 1.1.) 1:2 Ioane 1.14 1:4
Ioane 16.24 † 1:4 Bà—Wâ Ioane, âna é wii é tii goro é auniimiri kâra ma wâ tèpa apostolo bée. 1:5 1 Timotéo 6.16;
Jacques 1.17 1:6 1 Ioane 2.4

⁷ Ba wà Pwiduée, âna é tâa na ê pwéelaa. Â wiàna jè wâro na ê pwéelaa, â o caapwi pwâranümajè goojè. Â é patâjii diri pâ èpà kâjè, wà Pwina naîê, Iésu Kériso, goro é domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè] ba na jè o caapwi mwara ma wàe.

⁸ Wiàna jè ina pâ, nye ticé èpà na pwâranümajè, â jè nye pipwâgàrijè còwà, â câé caa tâa goojè é *AJUPÀRA.

⁹⁻¹⁰ Â câé caa wâro goojè, é popai kêe, â jè pâ nau tèpa tobpawà wà Pwiduée. Êco na, wiàna jè inapàri tâ Pwiduée é pâ èpà kâjè, â ée mwa pwanaurijè, ma patâjii diri é èpà na tâa goojè. Ba é *târù, â é pwa é pwina é ina.

2

Pai wâro kâjè tèpa naî Pwiduée

É pitu tâjè wà Iésu Kériso

¹ Tèpa naîò, go wii tàwà é pâ muru bèepwiri, ba na câguwà caa pwa é pwina èpà. Êco na, wiàna jè [pitanami ma] pwa cèna èpà, â pwa pwi a-ipwamurujè na ara wà Caa—âna wà Iésu Kériso, na é *târù [ba nye pwi a ticé èpà kêe].

² Â wàè, âna é pipanuâé còwà, ba na pwi *ârapwaaìò târa ma patâjii pâ èpà kâjè; â càcaa pâ èpà kâjè co, â êmwara é pâ èpà kâra diri pâ âboro gòropuu.

Jè pitère dèe wiàna jè meaarì

³ Wàéni é câmu kâ pwi âboro na é tâmogòori Pwiduée: É pitère dàra é pwina é ina.

⁴ Wà pwi âboro na é ina pâ é tâmogòori Pwiduée, â na câé caa pâra wiàra bwàti é pwina é ina, âna é pwi a pwà, ba càcaa tâa gooé é *AJUPÀRA.

⁵ Â wà pwi âboro na é pâra wiàra é popai kâ Pwiduée, âna tâbawèe naa gooé é pimeeari kêe*. Wàéni é câmu kêe, na jè tâa goo Pwiduée: [Na jè pitère dèe.]

⁶ Â wà pwi âboro na é ina pâ é tâa goo wà Pwiduée, âna wàdè na é wâro pwacèwii wà Iésu Kériso.

Jè meeari tèpa cèikì béjè

⁷ Tèpa âji béèò, guwà cibwaa niimiri pâ, go naa tàwà cè jè âmu aupitùâri. Ba jèe nye aupitùâri géè na autapoo goo[†] [pâ guwà pimeeariwà]. Ba i popai na ia bà picémara tàwà.

⁸ Êco na [pwacèwii na] pwi aupitùâri na bwaa âmuè, ba wà Kériso, âna é paari tâjè é âji pai wârori. Â wâguwà, âna wàdè mwara na guwà wârori nabàni*. Ba jèe tapoo pitiàù pâ é bàutè, â jèe tèepaa bwàti é pwi âji pwéelaa.

⁹ Napwa naa goo wà pwi âboro na é ina pâ é tâa na é pwéelaa, â é cabaèpà pwi a cèikì béè, âna é nye tà ciburà tâa na é bàutè, tèepaa naa goo nabàni.

¹⁰⁻¹¹ Â câé caa tâmogòori cèna é pâra naawè, ba târi é du âraporomee é bàutè. Êco na wà pwi âboro na é meeari tèpa cèikì béè, âna é tâa na é pwéelaa. Â o ticé èpà cèna é pwa^S.

Jè cibwaa wàdèari tûa na èpà

¹²⁻¹⁴ Go wii paé tàwà co tèpa naî [Pwiduée]. Ba jèe pwanauri é pâ èpà kàwà, ba wàrapwiri goo é pwina é pwa wà Kériso. Â guwà jèe tâmogòori wà Caa.

Go wii paé tàwà co tèpa 'caa'—[wâguwà na guwà jèe cimwü naa na cèikì]. Ba guwà jèe nye tâmogòori wà Pwina é tâa, béaa kâra autapoo goo—üu, é tâa béaa kâra pai tòpò diri pâ muru!

Go wii paé tàwà co tèpa âboro dopwa, ba guwà gò, ba é tà mwü naa na pwâranümawà, é Popai kâ Pwiduée. Â guwà jèe piétò jii *Caatana, wà Pwi âboro èpà. Üu, guwà jèe nye piétò jiié*!

¹⁵ Guwà cibwaa pii é pwâra-nümawà naa goro é pâ muru gòropuu, bau é pâ muru [na èpà] na tâa na. Ba wiàna gà wàdèari é gòropuu, â o câgà caa meeari wà Caa[†].

¹⁶ Wàéni é pwina é me géè na é gòropuu bèeni:

1:8 Psaume 32.5; Proverbes 28.13 **2:1** Hébéru 9.24 **2:2** Ioane 1.29; Kolosé 1.20; 1 Ioane 4.10 **2:5** Ioane 14.21,23

* **2:5** Pimeeari kêe—é, É pai meeari Pwiduée kâjè; é, é pai meeari tèpa cèikì béè, goro é pimeeari na me géè goo wà Pwiduée.

2:7 Ioane 13.34; 2 Ioane 1.5-6 [†] **2:7** Géè na autapoo goo—Pai ina wèè pâ, géè na autapoo wàra é gòropuu, é, géè na pâra na ia picémara é Picémara Wàdè, é, na guwà tapoo cèikì. Ipaìwà naa 2.24 ma naa 3.11. **2:8** Ioane 1.9; Roma 13.12 [‡] **2:8** Ba wà Kériso... Grec: É autùâri bèepwiri, âna âjupâna naa goo Kériso, ma naa goowà mwara. **2:9** 1 Ioane 4.20 **2:10-11** Roma

14.13 **2:10-11** Ioane 12.35 ^S **2:10-11** Â o ticé èpà cèna é pwa—Grec: Â o câé caa tûu. * **2:12-14** Bà jèe naanaimari naa na paicì é pâ popai, na é pi-ina cùuru wà Ioane, naa na grec. **2:15** Roma 8.7 [†] **2:15** O câgà caa meeari wà Caa—Grec: O càcaa tâa googà é pimeeari kâ Caa. **2:16** Roma 13.14

Jè câbawâdé pâ muru na èpà, naa na pwâranûmajè;
 Jè naa nûmajè naa goo è pwina jè còo, goro du âraporomeejè;
 Jè ipwamainajè goro è pâ neemurujè.

Diri è pâ pwiibà, âna càra caa me gée goo Caa, ba rà me gée goo [è wâro kâjè na èpà naani] gòropuu.

¹⁷ Jèe tàgère pitiaù pâ, è pwi gòropuu bèeni, bau diri pâ muru na wâna, na rà câbawâdé wà tèpa âboro. Êco na wà pwina é pwa è câbawâdé kà Pwiduée, âna ée mwa *wâro dâra gòiri jaaé.

Tèpa cicara Kériso

¹⁸ Tèpa gòrobéèò, jè wâro naa pâ Bénabwé tòotù. Ba guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa na pwi pâara bèepwiri, wà pwi âboro na ina gooe pâ Pwi a cicara Kériso. Â guwà còo, rà jèe dau wâru nabà tèpa cicara Kériso. Â wàèpwiri pai tâmogòori pâ, jè wâro na pâ Bénabwé tòotù.

¹⁹ Napwa tàpéebà, âna rà pâra jii è wâra pwapwiciri, ba càra caa tèpa âji a cèiki bééjè. Ba wiàna rà tèpa âji bééjè, â pwiri rà tà mwù jaaé. Ûu, pai pâra kàra jiiè, âna cipâpaa âji pai pwa goorà[‡].

²⁰ Êco na wâguwà, âna é jèe pitòrigariwà wà Kériso, wà Pwina é Pwiciri, â é jèe naa tàwà é *aupwényunyuaari kèe, è Nyuâaé Pwiciri[§]. Â nabàni, âna guwà jèe tâmogòori è *ÂJUPÂRA.

²¹ Wàé kaa pwiri, na go wii tàwà. Ba câguwà caa pwacèwii tàpè na càra caa tâmogòori è ÂJUPÂRA. Â go wii, ba na guwà tâmogòori pâ, nye ticé popai na pwà, na é me gée goo wà Pwina é ÂJUPÂRA*.

²² É wàilàapà pwi a pwà? Wàéni: Wà pwi âboro na é ina pâ, wà Iésu, âna càcaa wàè wà Kériso, [wà pwi *Mesia, na é me gée goo Pwiduée].

Wà tàpè na rà ina pwiri, âna rà pitütü[†] goo wà Pwina naîè, ma wà Caa kèe mwara. Wàilà kaa pwiri tèpa a cicara Kériso!

²³ Ba wà pwi âboro na é pitütü goo wà Pwina naîè, âna câé caa tâa gooe wà Caa. Â wà pwi âboro na é tòpi[‡] wà Pwina naîè, âna é tâa gooe wà Caa.

Nama é tâa goowà è âjupâra

²⁴ Wâguwà, âna wâdé na é nye tà cawi goowà è popai na guwà tère na guwà tapoo cèiki[§]. Ba wiàna é tâa goowà è popai, â guwà o nye tà tâa goo Pwina naîè ma wà Caa.

²⁵ Â tâa tâjè è wâro dâra gòiri jaaru, ba wàèpwiri è âraimeai na é jèe ina béaa wà Kériso.

²⁶ Go jèe wii diri tàwà è pâ muru bèepwiri, [ba na guwà còoina] tàpè na pwa na rà ipa-imwüruwà.

²⁷ Guwà cibwaa mudàra tèpa pacâmuriwà [na rà wàrapwiri]. Ba é tà tâa goowà è Nyuâaé Pwiciri, pwi aupwényunyuaari* na jèe naa tàwà. Â wàé na é nye paari tàwà diri è pwina wâdé na guwà tâmogòori. Â è pwina é pacâmuriwà goo, âna nye âjupâra, â càcaa pwà. Â wàéni è autûari kèe tàwà: Guwà tà tâa goo wà Kériso. Êkaa na wâdé na guwà wàrapwiri.

²⁸ Ûu, co tèpa âji béèò, wâdé na guwà tâa goo Kériso, ba na o câguwà caa piwà, ma kamu na araé, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na.

²⁹ Ba guwà tâmogòori pâ, wà Kériso, âna é tàrù ma âjupâra. Êkaa na, wà diri tàpè na pwa è pwina tàrù ma âjupâra, âna rà tèpa âji naî Pwiduée.

3

Jè tèpa naî Pwiduée

¹ Guwà còo, dau maina awé è pimeaari kà Pwiduée Caa ba kâjè, ba é pitunee tâjè pâ, na jè tèpa naîè! Â jèe wàjè gooni! Napwa naa goo wà tèpa âboro naa gòropuu bèeni, âna càra caa tâmogòori pwiri*, ba càra caa tâmogòori wà Pwiduée, Caa kâjè.

2:17 Mataio 7.21 **2:18** Mataio 24.5,24; 2 Ioane 1.7 **2:19** Apostolo 20.30 ‡ **2:19** Cipâpaa âji pai pwa goorà—Grec:

Cipâpaa pâ, càra caa tèpa bééjè. § **2:20** 1 Korénito 2.15 § **2:20** É jèe pitòrigariwà... Grec: Â wâguwà, âna tâa tàwà è aupwényunyuaari na é wicèpwiri {‘onction’} naa gòwà, gée goo wà Pwina Pwiciri. É onction ni, âna câmu kàra pai pitòrigarijè.

Munaa è Nyuâaé Pwiciri, é, pwiri è popai kà Pwiduée. Ipaìwà naa na nee tii 27. (Còo mwara note goo Luka 4.18.) * **2:21** É, Câgo caa wii tàwà pâ, câguwà caa tâmogòori è ÂJUPÂRA. Go wii tàwà pâ guwà tâmogòori è ÂJUPÂRA. Â nye ticé popai na pwà, na é me gée goo è ÂJUPÂRA. † **2:22** 1 Ioane 4.3; 2 Ioane 1.7 † **2:22** Pitütü—Rejeter: † **2:23** 1 Ioane 5.23; 1 Ioane 4.15, 5.1

‡ **2:23** Tòpi—é, Còoina. § **2:24** Na guwà tapoo cèiki—Grec: Gée na autapoo goo. † **2:27** 1 Ioane 16.13 * **2:27** Pwi

aupwényunyuaari—Grec: Onction, pwacèwii na nee tii 20. Munaa è Nyuâaé Pwiciri, é, pwiri è popai kà Pwiduée. † **2:29** 1

Ioane 3.10 † **3:1** 1 Ioane 1.12–13, 16.3 * **3:1** Tâmogòori pwiri—é, Còoinajè, è, tâmogòorijè.

² Tèpa àji béed, jè jèe tèpa naí Pwiduée naba. Á o mwa wà nau, na pwi tòotù na ée mwa wajúe me còwà na, wà Kériso? Jè nye tàmogòri pà, o tòotérìjè, ba na jè pwacèwiié, wiàna jè còoé géé, [naa na pwényuáa kèe].

³ Êkaa na jè pitòimiriè, ba na o ticè èpà goojè, na jè tà tapacíri goro cèikí è pwi tòotù-bà. Ba wà Kériso, àna é pitòimiriè, à ticè èpà gooe.

Jè cibwaa ciburà pwa na èpà!

⁴ Wà tàpé na rà pwa na èpà, àna rà [jèe pà nau pwacèwii wà Pwina é] cicara wà Pwiduée ma é pà aupitùári kèe. Ba wiàna jè pwa na èpà, à jè cicara Pwiduée.

⁵ Á guwà jèe nye tàmogòri pà, é jèe tèepaa wà Iésu Kériso, ba na é patàjii é pà èpà kà tèpa àborò[‡], à nye ticè èpà gooe.

⁶ Wiàna jè taa gooe, à caje mwa caa pwa na èpà. Á wà pwi àboro na é ciburà pwa na èpà, àna caé mu caa còoina wà Kériso, à caé mu caa tàmogòrié.

⁷ Tèpa àji béed, guwà cibwaa nama ipa-imwüruwa. É nye *tarù pwi àboro, wiàna é pwa é pwina tarù ma wadé, pwacèwii Kériso, wà pwina é dau tarù ma wadé awé.

⁸ Á wà pwi àboro na é ciburà pwa na èpà, àna é pwi àboro kà *Caatana, wà pwi ia é dau ciburà pwa na èpà géé na autapoo goo. Wàéni é majoroé ma é tèepaa me [naani gòropuu] wà *Pwina naí Pwiduée: É me, ba na é pwa ma tiàu diri pà waké na èpà kà Caatana.

⁹ Wiàna gà pwina àji naí Pwiduée, à pwacoé ma gà ciburà pwa na èpà. Ba é taa googà é *àji wàro me géé goo Pwiduée[§]. Á wiàna é taa googà wà Pwiduée, à gà o mwa wàrori é wàro kèe.

¹⁰ Wàèpwi pai còoina tèpa naí Pwiduée ma wà tèpa naí Caatana. Ba wà pwi àboro na caé caa pitèrè dà Pwiduée^{*}, àna caé caa pwi àboro kà Pwiduée. Á wà pwina caé caa meari tèpa cèikí bée, àna caé caa pwi àboro kèe.

Wadé na jè pimearijè

¹¹ Wàéni é *Picémara Wadé na guwà tère na guwà tapoo cèikí[†]: Wadé na jè pimearijè.

¹² Guwà cibwaa pwacèwii Kaina, na é pwi àboro kà Caatana, wà Pwi àboro èpà. Ba wà Kaina, àna é tètámwara Abéla, pwi jiié. Á gorodà na é tètámwara? Ba é pwi a pwa pà tûa na èpà, à wà Abéla, àna é pwi a pwa pà tûa na wadé.

¹³ Êkaa na, guwà cibwaa pò, tèpa gòrobéed, wiàna rà èpàriwà é pà àboro naa gòropuu bèeni [na càra caa papwicíri wà Pwiduée].

¹⁴ Wàijè, àna jè jèe pàra géé na aubà, naa na àji wàro. Wàéni é camu kèe—wiàna jè pimeari tèpa cèikí béjè. Ba wà pwi àboro na caé caa pimeari, àna é nye tà ciburà taa na aubà, [wàiti jii Pwiduée].

¹⁵ [Wà Pwiduée, àna é niimiri pà] wà pwi àboro na é èpàri pwi a cèikí bée, àna é pwacèwii pwi a tètámwara àboro. Á wà tèpa tètámwara àboro, àna càcaa wàgoorà é *wàro dàra gòri, [na é me géé jaa Pwiduée].

¹⁶ Wàéni é àji pimeari: Wà Kériso, àna é panuá é wàro kèe ba kaje. Á wadé na jè panuá é wàro kaje ba kà tèpa béjè.

¹⁷ Guwà còo, wiàna wàru neemurujè, à wiàna jè iauri jii pwi jè a cèikí béjè na ticè kèe, à o wà nau cè pai taa goojè é pimeari kà Pwiduée?

¹⁸ Tèpa gòrobéed, jè cibwaa pimeari co goro popai, à wadé wiàna jè àji pimeari goro é tûa ma càrajè.

Caje caa piwà na ara Pwiduée

¹⁹ Wiàna jè àji pimearijè goro é pà tûa kaje, à jè o tàmogòri pà jè wàro na *ÀJUPÀRA. Á o càcaa wàgotàjè, na jè coo ara Pwiduée, [wà Pwina é ÀJUPÀRA].

²⁰ (Éco na, wiàna é pitòtìjè é pwàranùmajè, à [é bwaa nye tà mearijè wà Pwiduée. Ba] jè tàmogòri pà, é nye piwéna jii é pwàranùmajè wà Pwiduée, wàé na é tàmogòri diri pà muru.)

²¹ Á wiàna caé caa pitòtìjè é pwàranùmajè, co tèpa àji béed, à o caje caa piwà ma wàgotàjè na jè coo ara Pwiduée.

3:2 Korénito 3.18 † 3:22e phrase—é, *Widáuru ma wíllu*. 3:5 Ioane 1.29; 1 Pétéru 2.22–24; 1 Ioane 2.2 ‡ 3:5 Ba na é patàjii é pà èpà... é, Ba na é pitu tà tèpa àboro, ba na o càra mu caa pwa na èpà. 3:8 Ioane 8.44 3:9 1 Ioane 5.18 § 3:9 É àji wàro, me géé goo Pwiduée—é, É pàtama Pwiduée, é, é Nyuáaé Pwicíri kà Pwiduée, é, é popai kà Pwiduée. Grec: É arapwüru kà Pwiduée. * 3:10 Pitèrè dà Pwiduée—Grec: Pwa é pwina tarù. 3:11 Ioane 13.34 † 3:11 1^r e phrase—Grec: Wàéni é popai na guwà tère géé na autapoo goo. 3:12 Genèse 4.8 3:13 Ioane 5.18–19 3:14 Ioane 5.24 3:15 Auinapàri 21.8 3:16 Ioane 13.1; Galatia 1.4 3:17 Deutéronome 15.7 3:18 Jacques 2.15–16 3:21 Hébréu 4.16

²² Â ée mwa naa tâjê diri pâ namuru na jê ilari jiié, gée goo na jê pitêre dèe, ma pwa é pwina wâdé tée.

²³ Â wâéni é pwina é ina tâjê: Wâdé na jê cèiki naa goo Pwina naiê, Iésu Kériso; â jê pimeaarijê, pwacèwii autûâri kêe tâjê.

²⁴ Wiâna jê pitêre dà Pwiduée, ma tâa gooé, â wâé, âna é tâa goojê. Â jê tâmogòori pâ, é tâa goojê, ba é wâro goojê é Nyuââ Pwicîri, na é jêe naa tâjê.

4

Ipwacôoco têpa péroféta a pwâ

¹ Guwâ ipwacôoco, co têpa âji bééò. Ba wâru têpa *péroféta a pwâ, na rà mwa tèepaa me. [Â rà ina pâ rà pame é popai kà Pwiduée.] Â guwâ cibwaa nama cèiki naa goorà! Wâdé na guwâ còo bwàti é pwina rà ina pâ, pwiri âji popai na me gée goo é Nyuââ Pwicîri kà Pwiduée.

² Â guwâ o còoina pâ, é tâa goorà é Nyuââ Pwicîri, wiâna [é pwina] rà ina, [âna pâra naa goo é pwina é ina wà Pwiduée] pâ: «É jêe boome wà Iésu Kériso, âna é pa naiiri âboro.»

³ Wà pwi âboro* na câé caa wàrapwiri, târa pai inapàpari kêe wà Iésu, âna câé caa me gée goo Pwiduée. Âna wàépwiri câmu kà pwi a cicara Kériso, na ia guwâ jêe tère pâ, ée mwa tèepaa. Â âjupâra, é jêe nye tà wâni gòropuu.

⁴ Têpa âji bééò, guwâ jêe têpa âboro kà Pwiduée, â guwâ jêe piétò jii têpa pwâ bèepwiri†. Ba é Nyuââ Pwicîri‡ na é tâa goowâ, âna é maina jii *Caatana na é tâa ni gòropuu.

⁵ Ba wà têpa âboro bèepwiri, âna rà nye têpa âboro na é gòropuu bèeni [na èpà]. Â pwârâtùra kàra, âna popai me gée gòropuu. Êkaa na wà têpa âboro gòropuu, âna rà pitêre dàra.

⁶ Êco na wàijê§, âna jê têpa âboro kà Pwiduée. Â rà nye pitêre dàjê tàpé na rà tâmogòori Pwiduée. Â wà tàpé na càra caa têpa âboro kêe, âna càra caa pitêre dàjê. Â gée goo pwiri, na jê còoina é pwina tâa goo pwi âboro—wiâna é Nyuââ Pwicîri na é *ÂJUPÀRA, é, wiâna é duée na é tuba-imwürujê.

Jê pimeaarijê gée goo na Pwiduée âna é pwi a pimeeari

⁷ Têpa âji bééò, wâdé na jê tà pimeaarijê, ba é me gée goo Pwiduée é pimeeari. Wiâna jê pimeaarijê, â jê paari pâ, jê têpa âji nai Pwiduée, â jê paari pâ jê tâmogòorié.

⁸ Wà pwi âboro na câé caa pimeeari, âna câé caa tâmogòori Pwiduée, ba wà Pwiduée, âna é pimeeari.

⁹ Â é paari é pimeeari kêe ba kâjê. Ba é cùru me Pwina naiê na é caapwi co, naani gòropuu, ba na, gée gooé, âna o tà tâjê é *âji wâro.

¹⁰ Wâéni é âji pimeeari: Ê pimeeari kà Pwiduée ba kâjê, na é po dau maina awé jii é pimeeari kâjê ba kêe. Ba é cùru me pwina Naiê, ba na é pwi *ârapwaaìlò na patâjii é pâ èpà kâjê.

¹¹ Têpa âji bééò, wiâna é wàrapwiri cè pai meaarijê kà Pwiduée, â wâdé na jê pimeaarijê mwara.

¹² Nye ticé pwi jê âboro cèna é jêe còo Pwiduée [Caa]. Êco na, wiâna jê pimeaarijê, â é tâa goojê wà Pwiduée, â o tâbawêe naa goojê é pimeeari kêe.

Jê tâa goo Pwiduée â é tâa goojê

¹³ Jê tâmogòori pâ, jê tâa goo Pwiduée, â é tâa goojê. Ba é naa tâjê é Nyuââ Pwicîri kêe, na é wâro goojê.

¹⁴ Â jê jêe còo goro du âraporomejê* pâ, é cùru Pwina naiê wà Caa, ba na *pwi a pa-udò pâ âboro gòropuu. Â bà *paâjupâraé ma inapàparié tà pâra tàpé.

¹⁵ Â wà pwi âboro na é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é *Pwina nai Pwiduée, âna é tâa gooé wà Pwiduée, â wâé, âna é tâa goo wà Pwiduée.

¹⁶ Â gée goo kaa pwiri, âna jê tâmogòori pâ, é meaarijê wà Pwiduée, ba jê jêe cèiki naa goo é pimeeari kêe bèepwiri.

3:23 Ioane 6.29, 13.34 **3:24** 1 Ioane 4.13 **4:1** Mataio 7.15; 1 Tésalonika 5.21; 1 Ioane 2.18; 2 Ioane 1.7 **4:2** 1 Korénito 12.3 **4:3** 1 Ioane 2.18 * **4:3** Âboro—é, Duée. **4:4** Mataio 12.29; 1 Ioane 5.4-5 † **4:4** Têpa pwâ bèepwiri—é, Têpa duée bèepwiri. ‡ **4:4** Ê Nyuââ Pwicîri—é, Pwiduée, é, Iésu Kériso. Grec: Pwina. **4:5** Ioane 8.47, 15.19 § **4:6** Wâjê—é, Wâibà (wà Ioane ma wà diri têpa apostolo na rà pacâmuri têpa âboro goro é âjupâra). **4:9** Ioane 3.16 **4:10** Roma 5.8-10; 1 Ioane 2.2 **4:12** Ioane 1.18; 1 Ioane 2.5 **4:13** 2 Korénito 1.22; 1 Ioane 3.24 * **4:14** Jê jêe còo goro du âraporomejê—é, Bà jêe còo goro du âraporomebâ (wà Ioane ma wà têpa apostolo na rà còo wà Iésu na é wâro naa gòropuu).

Wiàna é mearijè wà Pwiduée, âna ba wàè kaa é Pimeeari. Â wà pwi âboro na é wâro na pimeeari, âna é tâa goo Pwiduée, â é wâro gooé wà Pwiduée.

¹⁷ Wiàna tâbawêe naa goojè é pimeeari kée, â jè o pwacèwii Kériso, naa na é pai wâro kâjè, naani gòropuu. Â o càcaa wâgotâjè naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi é gòropuu na.

¹⁸ È pimeeari na tâbawêe, âna é patâjii é pai wâgotâjè. Â càcaa wâgotâjè wiàna é tâa goojè é pimeeari. Ba wiàna wâgotâjè, âna pwacèwii na jè gére tapacîri é wârimuru kâjè†; â càcaa tâbawêe é pimeeari naa goojè.

Jè wârori pimeeari

¹⁹ Wâjè, âna jè wârori é pimeeari, ba é nye mara mearijè béaa wà Pwiduée.

²⁰ Â wiàna é ina cè pwi jè âboro pâ, é meari Pwiduée, â é èpâri pwi a cèiki bée, âna é pwi a pwâ. Ba wà pwina câe caa meari pwi bée na é còoè, â ée mwa wânau târa cè pai meari kée Pwiduée, na câe caa còoè?

²¹ Ba wâéni é pwina é tûâri tâjè wà Pwiduée, wâjè na jè mearié: Wâdé na jè meari tèpa cèiki béjè.

5

Cèiki naa goo Pwina naî Pwiduée

¹ Wà diri tàpé na rà cèiki pâ, wà Iésu, âna wàè pwi Kériso, [wà Pwina é me géee goo Pwiduée] âna rà tèpa naî Pwiduée. Â wà diri tàpé na rà meari Pwiduée Caa, âna rà o meari mwara wà tèpa naîè.

² Â jè tâmogòori pâ, ûna jè meari wà Pwiduée, ma pitère dàra é pwina é ina, â jè meari mwara tèpa naîè.

³ Ba [wiàna nûmajè] na jè meari wà Pwiduée, â jè o pitère dàra é pwina é ina. Â càcaa pwacoé ma jè pitère dàra.

⁴ Ba wiàna jè tèpa naî wà Pwiduée, â jè piétò jii é [èpà naa] gòropuu, géee goro é cèiki kâjè [naa goo wà Iésu Kériso]!

⁵ Ba o wâilàapà na piétò jii é [èpà naa] gòropuu? Nye éco na wà pwina é cèiki pâ, wà Iésu âna é *Pwina naî Pwiduée.

Tèpa 3 paâjupâra Pwina naîè

⁶ Wà Iésu Kériso, âna paari pâ é Pwina naî Pwiduée*, goro é jawé bau é domii. Càcaa goro co é jawé, â nye goro é jawé bau é domii. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é nye tâ *paâjupâra é pwiibâ. Ba é Nyuâaé Pwicîri, âna wàè é *ÂJUPÂRA.

⁷ Èkaa na rà po âracié tèpa paâjupâra†—

⁸ é Nyuâaé Pwicîri [na é patûrajè]; ma é jawé [kâra *piupwaa kà Iésu]; ma é domii kèe‡, [na joro na é bà ba kâjè]. Â wà tèpa âracié bèepwiri, âna rà nye pitèrerâ.

⁹ Wiàna jè tòpi é pai paâjupâra, na me géee goro âboro, â [wâdé na jè tòpi] é pai paâjupâra na me géee goo Pwiduée, ba é nye piwéna. Â é nye paâjupâra kaa wà Pwina naîè.

¹⁰ Â wiàna jè cèiki naa gooé, â jè mwa còoina pâ, é popai gooé, âna é âjupâra§.

Éco na, wiàna câjè caa cèiki naa goo [Pwina naî] Pwiduée, âna jè câbapwâ Pwiduée, ba câjè caa tòpi é pwina é ina goo wà Pwina naîè.

¹¹ Jè tâmogòori pâ, é pwina é ina naa gooé, âna *ÂJUPÂRA, ba é jèe naa tâjè é *wâro dàra gòiri jaaé. Â é wâro bèepwiri, âna wâgoo wà Pwina naîè.

¹² Ûu, wà pwi âboro na é tâa gooé wà Pwina naîè, âna tâa gooé é wâro bèepwiri. Â wà pwi âboro na câe caa tâa gooé wà Pwina naî Pwiduée, âna ticè *âji wâro gooé.

Go pwa tii ba na cimwü cèiki kàwà

¹³ Guwà tèpa cèiki naa goo Pwina naî Pwiduée. Â go pwa tii tàwà ni, ba na guwà tâmogòori bwâti pâ, jèe tà tàwà é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

¹⁴ Wâéni gorodà na tà mwü é cèiki kâjè naa goo Pwiduée. Ba jè tâmogòori pâ, é tère é pwâra pwapwicîri kâjè, wiàna jè ilari jè muru naa na câbawâdé kèe.

† 4:18 3e phrase—É, È pai wâgotâjè, âna pwacèwii na jè pwa wârimuru. 4:21 Maréko 12.29-31 5:1 1 Ioane 4.15 5:3

Ioane 14.15,23-24 5:6 Ioane 1.29-34 * 5:6 Paari pâ, é Pwina naî Pwiduée—Grec: È tèepaa. † 5:7 Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: 7Ba rà âracié tèpa paâjupâra naa napwéretòtù—wà Caa, wà Popai, ma é Nyuâaé Pwicîri. Â rà tèpa âboro caapwi. 8Â rà âracié tèpa paâjupâra naa gòropuu—É Nyuâaé Pwicîri, é jawé ma é domii. Â rà pitèrerâ wà tèpa âracié bèepwiri.

5:8 Ioane 15.26 ‡ 5:8 Jawé...ma é domii kèe—Ucina mwara goro é piupwaa kâjè, ma é dipâa na jè wâdo naa na Caanilo, ba naa pitaniimiri é pai bà kèe. 5:9 Ioane 5.32-37 5:10 Galatia 4.6 § 5:10 Â jè mwa còoina pâ, é popai gooé, âna é âjupâra—Grec: Â tâa goojè é bèpaâjupâra. 5:12 Ioane 3.36 5:13 Ioane 20.31 5:14 Ioane 14.13; 1 Ioane 3.21-22

¹⁵ Â wiàna jè tàmogòori pâ é tèrejè, â jè tàmogòori mwara pâ, é jèe naa tâjè è pwina jè ilari jjié!

Câjè caa pwa taaci pwina èpà

¹⁶ Wiàna gà còo pwi a cèiki béegà, na é pwa na èpà*, â wádé na gà pwapwicîri kée, ba na tà tée è âji wâro. Êco na pwa pwi jè èpà, na é nama é bà [dàra gòiri][†] wà pwi jè âboro. Â câgo caa tacoo googà pâ, na gà pwapwicîri ba kée, wiàna é tàgère pwa é pwi èpà bèepwiri.

¹⁷ Ba èdiri pâ tûâ kâjè na càcaa *târù, âna wàépwiri è èpà. Êco na càcaa diri pâ èpà na jè pwa, na rà nama jè bà.

¹⁸ Jè nye tàmogòori pâ, wàijè tèpa naí Pwiduée, âna câjè caa pwa taaci è pwina èpà. Â wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, âna càcaa pâri ma é tubaèpà è nyuâajè. Ba é wéearijè wà Pwina naîê.

¹⁹ Â jè nye tàmogòori pâ, jè tèpa âboro kà Pwiduée. Â napwa naa goo diri [pàra tèpa âboro] gòropuu, âna [càra caa tèpa âboro kée. Ba] é pitûâ kàra wà Pwi âboro èpà.

Jè tàmogòori Pwiduée

²⁰ Jè nye tàmogòori mwara pâ, é jèe tèepaa me wà Pwina naí Pwiduée. Â é jèe naa tâjè è pai tàmogòorimuru, ba na jè tàmogòori wà Pwiduée, na é caapwi co. Â jè tâa goo wà Pwiduée, gée goo na jè tâa goo Iésu Kériso, Pwina naîê. Ba wàé Pwiduée na é caapwi co, â wàé mwara na é naa tâjè è wâro dàra gòiri jaaé.

²¹ Â êkaa, co tèpa âji bééò, na guwà tètâjii diri pâ muru na pwa na rà popa autâa kà Kériso, naa na pwâranûmawâ[‡].

^{5:16} Mataio 12.31 * ^{5:16} Na é pwa na èpà—Napéaati naa na grec pâ: Na câé caa popaé naa na aubà {dàra gòiri}.

[†] ^{5:16} Pwi jè èpà, na é nama é bà dàra gòiri—Munaa è pai ciburà naa càujè naa goo Kériso (còo nee tii 12), ma pai ciburà tàutâjè na jè meaari tèpa bééjè (còo 1 Ioane 3.14). Pwi pwâra bà bèepwiri, âna munaa pwâra bà dàra gòiri, wàiti jii Pwiduée, é, pwiri è pai tubaèpà târa è pai tâa kâjè ma wà Pwiduée, é, pwiri è pwâra bà kàra naiiri âboro. ^{5:18} 1 Ioane 3.9 [‡] ^{5:21} Ê, Guwà tètâjii è èpà gée na é pwâranûmawâ, é, Guwà tètâjii cé pâ ârapupûra na càcaa papwicîri wà Kériso. Grec: Guwà piwéeariwà jii pâ ânuurumuru. Còo mwara Ânuurumuru (Idole) naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

Béarailu kâra tii kâ Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane. Còo 1 Ioane Bétapoo popai.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?

Tà tô jè ilàri na nee *Kyria*, muna ucina goro è wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. (Pwiri wâra pwapwicîri kâ Gâius. Còo 3 Ioane Bétapoo popai.) Ba, na pwi pàara-bà, âna wâru pâ âboro na rà tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Kériso. Êkaa na càcaa nùmee na é inapàpàri è pâ âji neerà naa na tii.

Cina é wii?

Na é wii pábéaa kâra tii kèe, 1 Ioane, âna é patère tèpa cèikî goo tàpé na rà pacâmurà goro pâ popai na pwâ. Â é wii mwara, ba wà tàpéebà, âna rà tàgére ipâra, gée na jè ére naa na jè ére, ba na rà ipawâmi tèpa cèikî (1.10-11).

Dà ère è tii bèeni?

Du ârailu popai na âjimuru naa na tii bèeni (ma diri tii kâ Ioane), âna âjupâra, ma pimeeari. Ê âjupâra, âna me gée goo wà Kériso ma popai gooé (1.1-4). Còo mwara ÂJUPÂRA naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadara tii. Wiâna jè wâro na è âjupâra, â o paari naa na pimeeari kâjè (1.5), â jè o còoina tèpa pacâmu na rà tèpa ipawâmi, â o câjè caa pitu târa naa na wakè kâra (1.10-11).

Pai pitâgoo tii 2 Ioane

Ipwabwâcu (1.1-3)

Wâro naa *ÂJUPÂRA ma pimeeari (1.4-6)

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ (1.7-11)

Ipicijii (1.12-13)

Ipwabwâcu

¹ Tii kâ [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] tà tô ilàri na é pitòrigarié wà Pwiduée, ma wà tèpa naiè*. Dau wânùmoo goowà, â càcaa wâgo acari, â wà mwara diri tàpé, na rà jèe tâmogòori è *ÂJUPÂRA,

² na é nye tà tâa awé goojè. Ê pwi *ÂJUPÂRA bèepwiri, âna wàé kaa è majoroé ma bà meeariwà.

³ Wâdé naa tà tâjè è *pimeeari imudi ma pinaanapò, na me gée goo Pwiduée Caa kâjè ma Pwi Ukai Iésu *Kériso. Â wâdé na jè tâmogòori pai moo kâru naa goojè, wàjè na jè tâa na ÂJUPÂRA ma pimeeari!

Wâro na é ÂJUPÂRA ma pimeeari

⁴ Go nye dau ipwâdéé kaa, na ia go pâmari pàra tèpa naiâgà, â go còo pâ, rà wâro na ÂJUPÂRA, pwacèwii na é pitûâri tâjè wà Caa.

⁵ Â nabâ, co ttoni, âna go tacoo googà pâ: «Wâdé na jè pimeearijè.» Càcaa cè âmu aupitûâri; â jèe nye pwi aupitûâri na guwà jèe nye tâmogòori na guwà tapoo cèikî†.

⁶ Ba wiâna jè meeari wà Pwiduée, â jè pitère dàra è aupitûâri kèe. Â wâéni è pwi aupitûâri, na ia jè jèe tâmogòori, gée na autapoo goo: «Wâdé na jè pimeearijè‡.»

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ

⁷ [Guwà ipwacòoco] tèpa pwa pupûra na rà pwâ, ba rà jèe pâ nau wâru naani gòropuu—tèpa âboro na rà ina pâ, câé caa pa naiiri âboro wà Iésu Kériso. Wà tàpéebà, âna rà tèpa ipa-imwûru tèpa âboro, ma tèpa cicara Kériso.

⁸ Guwà ipwacòowà, ba na guwà cibwaa tubatiâu è pwâra wakè kâjè§! Wâdé na guwà

* 1:1 Tô ilàri...ma wà tèpa naiè—É wii è tii wà Ioane târa è wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. Còo Bétapoo popai. 1:4 3 Ioane 1.3 1:5 1 Ioane 2.7 † 1:5 Na guwà tapoo cèikî—é, Géé na autapoo goo è gòropuu, é, tapoo na pàara na ia picémara è Picémara Wâdé. Grec: Géé na autapoo goo. ‡ 1:6 Wiâna jè meeari Pwiduée; Wâdé na jè pimeearijè—Grec: Wâéni è pimeeari; Wâro na pimeeari. § 1:8 Wakè kâjè—é, Wakè kâbâ, é, wakè kâwâ na pàra Tii Pwicîri naa na grec.

cimwü, ba na guwà tòpi diri ê câmawà.

⁹ Wiàna guwà pâra wiâra ê pwina é picémara wà Kériso, â guwà o mwa tâa goo wà Pwiduée Caa, ma wà Pwina naiê. Êco na, wiàna guwà pâiti jii é pwina é picémara wà Kériso, â o câguwà mwa caa tâa goo wà Pwiduée.

¹⁰ Wiàna é pupûra kà pwi jê âboro, âna câé caa ipaiwà bau é pwina bà ina tàwà naa goo wà Kériso, â guwà cibwaa tòpié na pwârawâ kàwà. Â guwà cibwaa pagòoé naa na é wakè kêe*.

¹¹ Ba wiàna guwà tòpié, âna guwà pwadéiri é pâ tûâ kêe na èpà.

Ipicijii

¹² Dau wâru pâ popai, na nûmoo na go ina tàwà. Êco na càcaa nûmoo na go wii naa na cè tii. Ba go wâari pâ, go mwa nye tèepaa mariwà, ba na jè pitùra ma picòojè géé. Â o tâbawêe ipwàdée kâjè.

¹³ Rà naa paé bwàcu'gà, wà tèpa nai tô aéjii'gà†, wà tô na é pitòrigarié mwara wà Pwiduée.
[Topai tàwà.]

* **1:10** Guwà cibwaa pagòoé naa na é wakè kêe—Grec: Guwà cibwaa pwabwàcu tée. † **1:13** Wà tèpa nai tô aéjii'gà—Ê wâra pwapwiciri naa na ére na é tâa wê wà Ioane, ma wà tèpa cèiki wê. (Còo note goo nee tii 1.)

Béâracié kâra tii kà Ioane Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Ioane. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?

Tà pwi jè a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, na nee Gaius. Pwiri pwi jè ârapàara tèpa âracié âboro na inarà naa na *Tii Pwicîri. É, pwiri pwi jè âboro, na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame.

Cina é wii?

Pwa pwi jè âboro na nee Diotrèphe na é dau pwa na èpà naa na wâra pwapwicîri. Tàutêe na é pitêre dâra é pitûâ kà Ioane, ba é pwi maina nûma. Á é pacoo pàra tèpa pwa pupûra géee na wâra pwapwicîri (1.9-10). Êco na càcaa wàrapwiri é pai pwa kà Gaius. Á wà Ioane, âna é wii tée, ba na é pagòoé, ba na é ciburà pwa na wâdé, ma pa-icòoé goo wà Diotrèphe.

Rà niimiri wà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri pà, wà Ioane, âna é wii âracié tii kèe na caapwi pàara, â é naa tà Démétrius (1.12), ba na é naa tà Gaius ma wâra pwapwicîri kèe:

- 1 Ioane, âna pupûra târa diri pà wâra pwapwicîri naa na province Asia (wâ napò Turquie nabà), ba ticè ipwabwàcu ma ipicijii naa na tii.
- 2 Ioane, âna tii târa é wâra pwapwicîri kà Gaius (â càe caa ina neerà ba péa o tubaèpà târa).
- 3 Ioane, âna tii tà Gaius co, ba na é paari tée wà Démétrius, pwi a popa tii, ma pa-icòoé goo Diotrèphe.

Dà ère é tii bèeni?

Âracié âboro na, na jè pa cè napârajè géee goorà, naa na tii bèeni:

- Gaius, ba wâro kèe, âna wâdé ma *târù, â é tòpi bwàti diri tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa naa napò kèe (1.3,5)
- Démétrius, ba é pwi âboro na é pàra na âjupâra (1.12)
- Diotrèphe (còo naadòbà), ba é pwa na èpà, â jè cibwaa ipwacèwié!

Wà Ioane, âna é ina ba wâdé tèpa âji ênawéna kà Pwiduée na rà ipàra géee na jè ère naa na jè ère, ba na rà picémara é popai ma pagòo tèpa cèiki wè. Napârajè, wàijè tèpa naì Pwiduée, na jè tòpirà bwàti ma pitu târa (1.6-8).

Wà tàpéebà, âna càcaa tèpa pacâmu na é inarà ba èpà, naa na 2 Ioane 1.7. Jè pinadàrù du pubu goro âboro bèepwiri, wiâra é popai na 2 Ioane 1.8. Ba wà pàra pwi, âna rà déi goo é picémara kà Kériso; â wà pàra tàpé, âna rà pàiti jii.

Pai pitàgoo tii 3 Ioane

Ipwabwàcu (1.1-4)

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa béeejè (1.5-12)

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe (1.9-11)

Ipicijii (1.13-15)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] âna go pwa tii tâgà, co Gaius, na dau wânûmoo tâgà*.

² Pwi âji béeeò, dau nûmoo na gà piègòturu naa na diri pai pwa goo. Ba gà jèe piétò, naa na é nyuâa, à nûmoo mwarà, na gà piègòturu, naa na naiiri âboro.

³ Na ia rà wâjué còwâ maribà wà tèpa cèiki béeejè, â rà ciburà piwii tâbà é wâro'gà na wâdé ma *târù, ma pai tà mwù'gà naa goo é *ÂJUPÂRA. Á go nye dau ipwàdée kaa na go tère pwiri!

⁴ Ba nye ticè muru na é nama go dau ipwàdée, jii na go tère pà, rà pàra bwàti wiâra é ÂJUPÂRA, wà tèpa naiò naa na nee Pwi Ukai†.

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa béeejè

^{1:1} Apostolo 19.29; Roma 16.23 * ^{1:1} Na dau wânûmoo tâgà—é, Na wânûmoo tâgà géee goo é âjupâra na é tâa gooju. ^{1:3} 2 Ioane 1.4 † ^{1:4} Tèpa naiò naa na nee Pwi Ukai—Grec: Tèpa naiò (tàpé na é nama rà cèiki naa goo Iésu).

⁵ Pwi âji béèò wée, gà paari taaci pâ, gà pwi âji a cèikî. Ba gà cau tòpi bwàti diri tèpa béèjè[‡], [na rà tèepaa naa napò'gà]. Gà cau tòpi tàpé na gà tâmogòorirà, ma wà mwara tàpé na càga caa tâmogòorirà. Â nye dau wâdé kaa é pai pwa'gà.

⁶ Rà cau piwiâ târa é wâra pwapwicîri bèeni, é pimeaari'gà.

Â go ilari jiigà mwara pâ, gà pitu tà tàpé na rà wàrapwiri, ma naa târa cè pwina tiâu jjiirà, ba na rà nye coo gòobàra waké kàra. Ba wâdé tà Pwiduée, na jè pitu tâjè wàrapwiri.

⁷ Ba wà tàpéebà, âna rà pâra naa na nee lésu *Kériso, ba na rà waké ba kà tàpé na càra caa pâji cèikî naa gooé. Êco na nye ticé jè muru, cèna rà ilari jjiirà.

⁸ Napàrajè na jè pitu târa, wàijè tèpa naí Pwiduée, ba na jè tèpa bére waké kàra, naa goro picémara é ÂJUPÀRA.

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe

⁹ Go wii paé béaa é tii[§], târa é wâra pwapwicîri'gà. Êco na wà Diotrèphe, âna tàutée dàra tère é pwina go ina. Ba nùmee dàra pitûâ kàwà diri.

¹⁰ Â wiàna go mwa tèepaa mariwà, â go mwa inapàpari diri pâ pwina é pwàgàribà goo.

Jèpwi mwara: Cáo caa tòpi tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa dariwà. Â é papwicîri jji tèpa cèikî na rà tòpirà. Â wiàna rà tòpirà wà pâra tàpé, â é pacoorà géé na wâra pwapwicîri!

¹¹ Pwi âji béèò, gà cibwaa ipwacèwii tàpé na rà wàrapwiri! Ba pâ tûâ kàra na èpà, âna paari pâ càra caa tâmogòori Pwiduée. Wâdé na gà ipwacèwii tàpé na rà pwa na wâdé, ba pâ càrara, âna paari pâ rà tèpa âji âboro kà Pwiduée.

¹² Napwa naa goo wà Démétrius, [âna wâdé na guwà tòpié bwàti]. Ba wâru tèpa cèikî na rà pi-inaé ba wâdé. Â é pâ tûâ kée na âjupâra, âna *paâjupâraé. Â wàibà, âna bà paâjupâraé mwara. Â é pwina bà ina, âna gà nye tâmogòori pâ, nye âjupâra.

Ipicijii

¹³ Wâru é pâ muru, na nùmoo na go ina tâgà, êco na càgo caa wii paé naa na cè tii.

¹⁴ Ba go wâari pâ, o mwa nye ipitiju, â ju mwa nye pitûra géé.

¹⁵ Wâdé na tâa jaagà, é *aupwényu-nyuâari, bau é pinaanapò kà Pwiduée! Cidòri nyuâagà! Wà tèpa béégà, âna rà naa paé é bwàcu'gà. Bwàcu mwara kà tèpa cèikî béèjè, na rà wâjaagà. Jèpa bwàcu kàra jècaa.

[Topai tâgà.]

[‡] 1:5 Tèpa béèjè—Pai ina wèe ni, tàpé na rà me, ba na rà pacàmuri tèpa cèikî. 1:6 Tito 3.13 1:7 1 Korénito 9.12 § 1:9 Ê tii—Pwi jè tii kà Ioane, na càcaa tâa na Tii Pwicîri. 1:11 1 Ioane 3.6-10 1:13 2 Ioane 1.12

Tii kà Jude Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jude, pwi jii wà Iésu ma wà Jacques. (Còo *Mataio* 13.55.) Càcaa wà Jude, pwi jè *apostolo (còo 1.17-18).

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 64 ma 67, béaa kàra pai ténoori wàra é ville *Iérusaléma.

É wii tât?

Pwiri tà tèpa cèikí naa goo wà Iésu, na rà tèpa *Juif mwara. Ba é ina é pâ nee tii na wàru, na wàna é *Aamwari Béaa.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, àna wàru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ, na rà ipa-imwûru tèpa cèikí jii é popai na àjupâra goo wà Iésu. Rà ina pâ, wà Iésu, àna cáé caa Pwi Ukai, à rà pacâmuri tèpa âboro goro é pai wàro na miiri. À é wii wà Jude, ba na é pa-icòo wà tèpa cèikí, ba na rà cibwaa pâra wiàrà é pâ câmu-bà.

Dà ére é tii bèeni?

É cèikí kâjè, àna cáé caa naa tâjè é tàrù, ba na jè wàro imudi, ma pwa-imudirimuru goro naijè. Wà Pwiduée, àna é naa wàrimuru na dau gòo tà tàpé na rà wàrapwiri. Jè cibwaa pâra wià tèpa âboro na rà ina pâ, na jè wàrapwiri. Wâdé na jè wàrori é wàro wiàrà é cèikí kâjè, na bari naa gò é pâaé na cimwû. À jè upa tèpa béjè, wiàna rà tàpo pàgà jii pwiri. Wàru pâ popai naa na *Tii kà Jude* na ipaiwà bau pâ popai naa na é *Béárailu kàra Tii kà Pétéru*.

Pai pitâgoo tii kà Jude

Ipwabwàcu (1.1-2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3-16)

Àrapupûra ma wàrimuru kàra (1.3-7)

Rà tubatòri picaatâa (1.8-13)

Énoka, àna é ina wàrimuru kàra (1.14-16)

Bénabwé popai (1.17-25)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Jude, na pwa tii. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso, â bu tupédu aéjii ma Jacques. Go cau wii tàwà, wâguwà na é todàwà ma meaariwà wà Pwiduée; wâguwà na é tòimiriwà wà Iésu Kériso.

² Wâdé na wà Pwiduée, àna é moo naa goowà, ma naa tàwà é pimeeari ma pinaanapò kée na piédò ma wéna!

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Tèpa àji bééò wée, dau nùmoo béaa na go wii tàwà é popai goro é pai cau pa-udòjè [naa na *âji wàro]. À [ûna go tère é jèkutâ goo é pwina é gére tèepaa mariwà, à] go pò ma awàì goro wii tàwà. À go pagòowà ni, ba na guwà pipaa ba gòo, ma guwà pwamuru [ma inapàpari] é àji cèikí kâjè, na ia jèe nye wacaapwi naa tâjè, wâjè é Ba pitòrigari kà Pwiduée.

⁴ Ba [go tère pâ] rà ciâa me mariwà, wà tèpa âboro èpà, [na rà naapwàniri é àji auniimiri kàra]. Ba càra caa papwicîri wà Pwiduée. À rà ébii é popai goro é *pimeeari imudi kée, ba na rà wàro imudi, ma pwa pâ tûâ na miiri goro é naiirà. À rà tètâjii wà Iésu Kériso, na é Pwi Ukai kâjè ma pwi a popajè, na é caapwi co. Guwà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri géé na biu, pâ, o dau gòo é wàrimuru kà diri tàpé na rà wàrapwiri!

⁵ Guwà jèe tâmogòori bwàti [é pâ jèkutâ goro é wàrimuru na ia é naa wà Pwi Ukai tà tàpé na naa càurà naa gooé]. À go mwa taniimiri tàwà ni.

Jèpwi: É* jèe cau pa-udò diri é Ba *Isaraéla jii wà tèpa Aigupito. Êco na, géé na càué, â wàru géé goorà, na tàutàra na rà cèikí naa gooé. À é nama tiàurà diri!

⁶ Jèpwi: Wà Pwiduée, àna ia é naa tà tèpa *angela é autâa kàra [na dau pwényuâa] ba na rà pitûâ naawê. Êco na wà pâra tàpé géé goorà, àna [rà niimiri pâ càcaa pâri] à rà pâra géewê. À

é tâjûrurà wà Pwidueé, â é piirà naa na ére na dau bàutê, ba na rà pwa karapuu wê, tapacîri é Tôotù na ée mwa pitèi é gòropuu.

⁷ Jèpwi: Wà tèpa âboro na du ville *Sodoma ma Gomora ma é pâ para village pitiri, âna rà tèpa pwa pâ muru na càcaa wâdé na jè pwa. Â rà tèpa pwa pâ muru na miiri goro naiirà. Â wà Pwidueé, âna é nama torà é ânye. Â wâépwi é câmu kâra cè pai tojii, [wà diri tàpé na càra caa pitère dà wà Pwidueé] âna é na ânye, na é tà tò awé.

Rà tubatòri picaatâa kàwà

⁸ Rà nye wàrapwiri kaa wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèepaa mariwà. Ba rà wârori é wâro na miiri, â rà ina pâ rà tòpi tarù kâra naa na naurune. Â rà tètâjii é pitûâ [kà Pwi Ukai]†, â rà inabaèpà é pâ angela kêe‡.

⁹ [Â rà niimiri pâ, rà tèpa wàa?!] Ba guwà còo, wà Mikaéla, pwi ukai kà diri tèpa angela, âna câé caa niimiri pâ, na é pinabaèpà [wà pwina dau piticèmururu naa gooé] wà *Caatana, na ru ipwamuru é naii *Moosé. Ba é nye ina co tée pâ: «Wâdé na é pwa wârimuru tâgà wà Pwidueé!»

¹⁰ Éco na wà tèpa ipwamainarà-bà, âna rà piècaari é pwina pwicîri, na càra caa tâmogòori. Ba é pwina rà tâmogòori, âna pâ muru co, na me géé goro pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, na dátirà pwacèwii pâ macii a piugà. Â nye é pâ muru bèepwiri na o poparà me dâra é wârimuru kâra,

¹¹ na o dau maina awé! [Rà pwacèwii diri tèpa âboro èpà na pàara biu, na ia rà cicara Pwidueé, â o ipaiwà é wârimuru kâra.]

Rà pâra wii naigé èpà kà Kaina;
Rà tèpa bu mwani pwacèwii Balaam;
Rà pipaa dà Pwidueé pwacèwii Koré.
Â o tubatiàurà pwacèwiià diri!

¹² Rà tubatòri picaatâa kàwà, â rà nama miiri é pi-ija kà Pwi Ukai. Ba rà ija ma wâdo ma piniimirà co, â ticè kamu kâra.

Rà tèpa nee na dau duu,
â ticè popaa na rà pame.
Rà pâ upwâra na mwari,
â ticè pwâra, â ticè wàawà.
¹³ Rà pâ wià na pwii,
ma tòpò oropwâra jawé co
—pâ tûâ kâra na miiri.
Rà pâ íricò naa napwéretòdotù,
â ticè pwéelaa kâra.
Rà pâra imudi naa na bàutê,
â tiàurà naa na cikautê.
O tiàurà dâra gòiri awé!

Énoka âna é ina wârimuru kâra

¹⁴ Wà [pwi jojooròjè, wà] Énoka, na é pwi bé 7 kâra naneeâboro géé goo wà *Adamu, âna é jèe nye mara ina béaa é wârimuru kà tèpa âboro bèepwiri. Ba é ina pâ:

«É tèepaa wà Pwi Ukai.
É popa tèpa angela kêe.
Dau wâru wâilâ;
Càcaa pâri ma pûrarà.
¹⁵ Ée mwa pitèi é gòropuu.
Ée mwa naa wârimuru
tà tèpa âboro èpà;
Rà jèe cicaraé
goro pâ tûâ kâra;
Rà jèe inaè ba èpà
goro popai kâra;

^{1:7} Genèse 19.1–25; 2 Pétèru 2.6,10 † **1:8** Pitûâ kà Pwi Ukai—é, Pitûâ kà tèpa âboro, é, pitûâ kà tèpa angela. ‡ **1:8** Pâ angela kêe—é, Tèpa duée. Grec: Tâpé na rà pwényuâa. **1:9** Daniel 10.13,21, 12.1; Zakarie 3.2; 2 Pétèru 2.11; Auinapàpàri 12.7 **1:10** 2 Pétèru 2.12 **1:11** Genèse 4.7–8; Nombres 16.1–35; 2 Pétèru 2.15; 1 Ioane 3.12 **1:12** 2 Pétèru 2.13,17 **1:14** Genèse 5.18,21–24

Rà tànyiri é nee na pwicîri.»

¹⁶ Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa picocoo ma tèpa pikûu. Rà tèpa pâra wiâra é câbawâdé kâra na èpà. Maina nûmarà ma maina pwârà, â rà pwa pâ nyakâra pwâratûra béipwamainarà còwâ. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, êco na rà mudâra co pâ, na jè naa târa cè jè muru.

Bénabwé popai

¹⁷ Wâguwâ tèpa âji bééo, wâdé na guwâ pitaniimiri é pâ popai kâ tèpa *apostolo kâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.

¹⁸ Ba rà jèe mara inapàpari béaa tàwâ pâ: «Rà o mwa tèepaa medariwâ na cè pâ bénabwé tòotù, wâ tèpa âboro na o càra caa papwicîri wâ Pwiduée. Rà o tèpa pitaurée, â rà o mwa pâra co wii é pâ câbawâdé kâra na èpà.»

¹⁹ Wailâ pwiri! Â rà gére pitadârùwâ ni. Ba rà pâra wiâra co é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro. Ba câe caa tâa goorâ é *Nyuââé Pwicîri.

²⁰ Napwa naa goowâ, co tèpa bééo, âna wâdé na guwâ pipagòowâ goro é cèikî kâwâ na dau pwicîri. Â guwâ ciburâ pwapwicîri, wiâra é pitûâ na é naa tàwâ é Nyuââé Pwicîri.

²¹ Â guwâ wârori é pimeari kâ Pwiduée, na guwâ gére tapacîri é tòotù na ée mwa bàra paari tàwâ diri é pai wâdé ma moo kêe, wâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù bèepwiri, âna ée mwa nama tâbawêe é wâro kâwâ jaa Pwiduée dâra gòiri.

Meari tàpé na càcaa mwü cèikî kâra

²² Â wâdé na guwâ meari tàpé na rà bwaa piwâ naa na é cèikî kâra, â guwâ moo naa goorâ!

²³ Â guwâ pitu tà pâra tàpé na rà pàgà jii naigé—wâ tàpé na rà pâra dâra é wârimuru dâra gòiri awé. Guwâ uparâ jii é na ânye!

Â naa goo tàpé na rà pwa na èpà, âna guwâ pwa na wâdé târa. Êco na guwâ dau ipwacòoco, ba péa guwâ pitubatòriwâ còwâ, gée goo pâ càrarâ na miiri. Guwâ nama dau wâgotâwâ goo pwiri! Â guwâ uru jii diri é pwina tòri na rà pwa^S.

Ipwamaina Pwiduée

²⁴ Wâ Pwiduée, âna é tâmogòori wéaarijè, ba na o câjè caa tûu iti jiié, naa na èpà. Â é nama ticé èpà goojè, na jè mwa coo araé, naa na pai maina ma muugère kêe. Â jè o mwa dau ipwâdéé na pwi tòotù-bâ!

²⁵ Ba é *pwi a pa-udòjè, na é caapwi co. Wâdé na jè pwamainaé, naa na nee Pwi Ukai kâjè wâ Iésu Kériso*! Ûu, wâdé wiâna tâa jaaé é pwényuâa ma ipwamaina, ma pitûâ ma pàtâmee, tapoo me napwiri, â nabâni, â dâra gòiri awé!

Wâdé na wâra! Amen!

1:18 2 Pétèru 3.3 1:20 Kolosé 2.7 1:23 Zakarie 3.2; Auinapàpari 3.4 ^S 1:23 Â guwâ uru jii diri é pwina tòri...
 Grec: Guwâ miiri é ârabwé na tòri gée goro é { càra } naiiri âboro. 1:25 Roma 16.27; 2 Pétèru 3.18 * 1:25 1^r e & 2^e
 phrases—é, Ba é Pwiduée na é caapwi co, â é pawârojè, na é pinaigé mee wâ Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Â wâdé na jè pwamainaé!

Auinapàpari Muru na paari tà Ioane Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.) Wà tèpa *Roma, âna rà tòpòé naa na karapuu naa gòropò Patmos (na é wâmwünyabweri napò Turquie nabà). Á wà pwi jè *angela kà Pwiduée, âna é patùraé naawê, â é paari tée naa na nyuâa pâ muru na o mwa tèepaa.

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 95 ma 96 géé na càù Iésu Kériso. Na pàara bèepwiri, âna wà Domitien, âna é pwi ukai (César) kà tèpa Roma. Á é dau tubaèpà tà tèpa cèikí naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikí, na province Asia (napò Turquie nabà). Wàru géé goorà, na rà pidumapié goro é pai tubaèpà tàra. Á càra caa còo pâ é wàjué còwâ Iésu, naa na pai piétò kèe, pwacéwii na é jèe mara ina tàra.

Cina é wii?

É pagòo tèpa cèikí na dau tubaèpà tàra, pâ wà Iésu, âna ée mwa nye piétò awé jii diri tàpé na rà cicaraé, wàilà ma wà *Caatana mwara, pwi caa kàra. Á é Mwaciri kâjè ma wà Kériso, âna o tâa dàra gòiri awé.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Ioane, âna é wii popai kà Iésu tàra 7 wàra pwapwicîri wâ Asia, ba naa patêrerà ma pagòorà (naporomee 2-3).

Géé na càùé, â é wii pâ muru na wàru na o mwa tèepaa, na é còo naa na nyuâa. Ba é còo é ipaa na maina kà Caatana ma tèpa âboro kèe na rà ipaa dà Iésu ma tèpa âboro kèe.

- É èpà, âna o pimaina pâ, â o dau wàru tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée. É ville *Babulona, na ina goo wê pâ 'Tò ilàri gòronaigé' (naporomee 17-18), âna ucina goo ville Roma, ma ucina mwara goo diri tèpa âboro gòropuu na maina nùmarà, â na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kèe.
- Wà Caatana, ucina gooé, âna Dàragò (*Dragon*), âna ée mwa dau tubaèpà tà tèpa âboro kà Kériso, é wàra pwapwicîri kèe (ucina goorà, âna tò ilàri naa naporomee 12). É tubaèpà tàra tiagoro na é tètàmwara pàra tàpé. Éco na wà Pwiduée, âna ée mwa wéaari nyuâarà.
- Ru mwa cimadó tupédu âboro na dau èpà, tupédu ênawéna kà Caatana na ina gooru pâ 'Itémuru', ma 'Pwi *péroféta a pwâ' (naporomee 13), â o panuâ tàru ma ru pwa pâ muru na èpà naani gòropuu na jè jì pàara.
- O mwa tèepaa pâ câmu na ité, â o tubatiàù jè ère géé goo napwéretòotù ma gòropuu, â o wàru pâ aré ma tòina na o mwa tèepaa tà tèpa âboro (naporomee 6-10; 15-16).
- Éco na, géé na càùé, â ée mwa wàjué còwâ Pwi Ukai Iésu, â ée mwa piétò jii Caatana ma tèpa âboro kèe. Ée mwa tédidiri 'Babulona', â ée mwa tâjùru Caatana, ma tüê naa na ânye dàra gòiri (naporomee 19-20).
- O tiàù é gòropuu ma napwéretòotù béaa, â o tèepaa é gòropuu ma napwéretòotù na bwaa àmué, na o coo dàra gòiri. Rà o wàru wê dàra gòiri awé naa na tàbwàti ma ipwàdée wà diri tèpa âboro kà Pwiduée (naporomee 21-22).

Wàru pâ auniimiri goro pâ namuru na wii naa naporomee 4-19 naa jaa tèpa dotée goro é *Tii Pwicîri. Ba ina pâ:

- Muru na cau coo na pàara kà Ioane;
- Muru na gére coo, tèepaa na tòotù kèe, ma nabà, ma géé na càùé;
- Muru na càcaa pâji tèepaa.

Munaa cau âjupàra é pâ auniimiri-bà, ba pâ auinabéaa kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri, âna wàru pâ pai pacoo wée—pacoo naa na tòotù na wii, â jèu pacoo géé na càùé, â mwa pacoo diri naa pwâadàra gòropuu.

Wàru pâ ucina na ité na wàna é tii bèeni—ucina na rà tâmogòori bwàti é pai ina wèe wà tèpa cèikí, na pàara biu. Éco na càjè caa dau tâmogòori bwàti nabà. Éco na dau pwéelaa ère é tii: Wà Iésu na é nye piétò jii é èpà, tapoo nabà, tiagoro é pwâadàra é pàara, â wàdé na jè tâa gooé, wàijè tèpa âboro kèe.

Nimaro 7 naa na tii Auinapàpari

Wà Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kêe goo é pwina pwicîri ma tâbawêe), ba na é paari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai na tâbawêe. (Côo mwara naa na autapoo goo *Tii kà Ioane*.)
Wâéni pâ 7 x 7 muru naa na tii bèeni:

<α> Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri (2.1–3.22)

<β> 7 aupii goro tii (5.1–6.17; 8.1–5)

<γ> 7 angela ma 7 tutu (8.6–11.18)

<δ> 7 câmu (11.19–15.4)

<ε> 7 wâra jawé bétubatôina (15.5–16.21)

<ζ> 7 popai goo Babulona (18.1–24)

<η> 7 muru na o coo naa pwâadâra gòropuu (19.11–21.8)

Pai pitàgoo tii Auinapàpari

Bétapoo popai (1.1–8)

Muru na tâa nabà (1.9–3.22)

É wéaari wâra pwapwicîri kêe wà Kériso —Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri

Muru na o mwa tèepaa (4.1–22.5)

Tâpîri naa napwéretòotù (4.1–11)

Aré ma tòina (5.1–8.5)

Tubatîâu ére géé goo gòropuu ma napwéretòotù (8.6–11.18)

Rà pipaa dà Kériso wà Caatana ma tèpa wakè kêe (11.19–14.20)

Bétubatôina (15.1–16.21)

Tubatîâu tô ilàri gòronaigé Babulona (17.1–19.10)

Pwâadâra gòropuu. É piétò Kériso (19.11–20.15)

Âmu napwéretòotù ma gòropuu (21.1–22.5)

Bénabwé popai (22.6–21)

Bétapoo popai kà Ioane

¹Wâéni é pwina é paari wà Iésu *Kériso, naa goro é pâ muru na o tâpo tèepaa me. Wà Kériso, âna é tîpi géé goo wà Pwîduée Caa, â é mwa cûru pwi jè angela kêe, ba na é pame é popai tôo, wâgo Ioane, pwi ênawéna kêe. Â é tûâri tîo pâ, na go inapàpari tà tèpa âboro kà Pwîduée.

²Go *paâjupâra tâwà ni pâ é pwina go côo âna popai na é ina tîo wà Pwîduée, goo wà Iésu Kériso*.

³Cidòri nyuâa pwi âboro na é pûra [târa pâ âboro] é popai bèeni, na me géé jaa Pwîduée. Â cidòri nyuâa mwara tâpé na rà tère ma pâra wiâra! Ba é jèe wâmwûnyabwé é tîotù na ée mwa pacoo diri pwîri [wà Pwîduée].

Ipwabwâcu

⁴Go wii târa pâ 7 wâra pwapwicîri, na province Asia[†]: Wâdé na tâa jaawà é *aupwényunyuaári, ma é *pimeaari imudî, ma é pinaanapò:

Aupwényunyuaári na me géé jaa wà Pwina é napwîri, ma nabà, â ée mwa me!

Aupwényunyuaári na me géé goro é *Nyuâaê Pwicîri, na é tâa béaa kâra autâa kà Pwi Ukai, [na é pwacèwii 7 nyuâa[‡], naa na pai tâbawêe kêe]!

⁵Aupwényunyuaári na me géé goo Iésu Kériso! Wâé na é inapàpari Pwîduée goro âjupâra. Â wâé na é pwi âboro na é mara wâro còwâ géé na aubâ. Â wâé kaa Pwi Ukai kà diri tèpa ukai wâni gòropuu!

Â wâé pwina é dau mearijè, â é tipijè jii é pâ èpâ kâjè, goro domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè].

⁶Â é pwa ma jè tèpa naîri Mwacîri kêe, ma jè coo ara Pwîduée[§], caa kêe, ba na jè piênawéna kêe. Wâdé na tâa jaa é pai maina ma muugère, ma pàtâmee, dàra gòiri awé! Amen! Wâdé na wâra!

⁷Guwà tâmaari! Ba ée jèe tâpo me, na pâ nee. Â rà o cau còoê diri tèpa âboro—wà mwara tâpé na ia rà tîtèe goro da. Â rà o mwa i ma pijinünü diri pâ Ba wâni gòropuu. Amen! Wâdé na wâra!

1:1 Auinapàpari 22.6 * 1:2 Goo wà Iésu Kériso—é, Popai kà Iésu Kériso. 1:3 Auinapàpari 22.7,10 1:4 Exode 3.14–15; Auinapàpari 3.1, 4.5 † 1:4 Asia—Wà napò Turquie nabà. ‡ 1:4 Nyuâaê Pwicîri...na é pwacèwii 7 nyuâa—Grec: Tèpa 7 nyuâa. Nimaro 7 âna ucina goo pai tâbawêe kà Pwîduée, wiâra auniimîri kà tèpa Juif. 1:5 Psaume 89.28; Kolosé 1.18

1:6 1 Pétèru 2.9; Auinapàpari 5.10, 20.6 § 1:6 jè coo ara Pwîduée—Grec: Jè tèpa pwa ârapwaaill. 1:7 Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Mataio 24.30; Ioane 19.34–37; 1 Tésalonika 4.17

8 É ina wà Pwi Ukai Pwiduée, pà: «Wâgo *Alpha* ma *Oméga*, pwi autapoo goo ma pwi pwáadèrè* . Wâgo na go napwiri, ma nabà, â go o mwa me. Wâgo Pwina dau pwa Pâtàmo naa goro diri pâ muru.»

É côo Iésu Kériso naa na muugère kée

9 Wâgo Ioane, pwi a cèiki béewà, na jè cau pwamaagè côo, ba wàrapwiri goo pai pâra wiá Iésu kâjè. Êco na jè cimwü ma pidàpwicâarijè, ma jè cau tapacîri é Mwaciri kée.

[Na pwi pâara na ia é patûrao wà Pwi Ukai, âna] go tâa na karapuu naa gòropô Patmos, gée goro é pai picémara kôo é popai kà Pwiduée, ma pai paâjupâra kôo Iésu.

10 Â, na jè tòtù pwapwicîri, tòtù kà Pwi Ukai, [â go gère pwapwicîri]. Â é popao é Nyuââé Pwicîri. Â go tère na càou é jè pwâratura na dau maina, pwacèwii airi tutu.

11 Â é ina tóo pà: «Gà wii naa na tii é pâ muru na gà côo. Â gà panuâ pâ, târa pâ 7 wâra pwapwicîri, wâna pâ ville bëeni –wà Éféso, ma Smyrne, ma Pergame, ma Thyatire, ma Sardes, ma Philadelphie ma Laodicée.»

12 Â go tabiio, ba na go côo pâ wailàapà na patûrao. Â go côo 7 wâra ânye mwani mii.

13 Â wânabibiu kàra, âna é coo wè wà *Pwina naîri âboro†. Âna é coona é ârabwée gòri. Â é pûukake‡ na pii nawââé goo, âna mwani mii.

14 Â é wàrapûruê, âna pwaa, pwacèwii é nee na dau pwaa§. Â é du âraporomee, âna pwacèwii é doromara ânye.

15 Â é du âé, âna pwacèwii paò mii, na tóo goro ânye, ma dau pwâra. Â pwâratura kée âna dau maina pwacèwii airi pwiritée* na dau maina.

16 Â é cipa goro iê étò, é 7 írìcò. Â gée pwèe, âna còobé é tâuwa, na pipwèe bèepi. Â é naporomee âna é pwâra pwacèwii i tòtù naa po gopaé bwàti.

17 Â go cigòboo, â go tùu jùruo araé, â câgo caa gù, goo pai wâgotòo.

Êco na é tòpò iê étò naa gò-o, â é ina tóo pà: «Gà cibwaa nama wâgotâgà! Ba wâgo-ni, wâgo na go autapoo goo ma pwáadèrè.

18 Â wâgo, âna wâgo Pwina é wâro†. Ia go jèe bà, êco na êni, âna go jèe *wâro dàra gòiri awé, â pwa pátàmo naa goro é pwâra bà. Ba go tà pa é kii, târa é 'Napò kà tèpa bà'.

19 Â gà wii naa na tii é pwina gà côo—é pâ muru nabà, bau é pâ muru na o mwa tà tèepaa.

20 «Wâéni é pai ina wèe na tàbinyiri, goro i pâ 7 wâra ânye mwani mii, ma i pâ 7 írìcò, na ia gà côo naa na iò étò: Ba i pâ 7 wâra ânye, âna tèpa 7 wâra pwapwicîri. Â i pâ 7 írìcò, âna tèpa 7 angela‡ kàra.»

tii târa 7 wâra pwapwicîri <α>

2

(Naporomee 2-3)

1 <α> Tà tàpé Éféso

1 [É ina tóo* wà *Pwina naîri âboro, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela† kàra é wâra pwapwicîri wà Éféso pà:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go cipa na na-araraîò étò i 7 írìcò; â go pâra nabibiu kâra 7 wâra ânye mwani mii, [ma wéaarirà]. Â go ina tàwà pâ:

2 Go jèe tâmogòori é wâro kàwà‡, ma êdiri pâ wakè kàwà, ma é pai pidàpwicâariwà. Â go jèe tâmogòori pâ guwà cicara tàpé na nûmarà na rà pwa na èpà. Ba guwà jèe còoina tèpa pwâ, na rà pi-ina goorà pâ, rà tèpa *apostolo, [na go cùrurà pâ].

3 Â guwà pwamaagè côo, ba wàrapwiri good. Êco na càguwà caa panuâ é cèikì kàwà naa good§.

1:8 Auinapàpàri 21.6, 22.13 * 1:8 Wâgo...pwi autapoo goo ma pwi pwáadèrè—É tòpò diri pâ muru wà Pwiduée, â diri pâ muru, âna kée. *Alpha*—Bétapoo aupwa ânu tii naa na alphabet na grec; *Oméga*—Bénabwé wée. 1:13 Daniel 7.13, 10.5 † 1:13 Pwina naîri âboro—é, Pwina é pwacèwii é âboro. ‡ 1:13 Pûukake—Karapuu opii nawâajè, târa paa. 1:14 Ézékiel 43.2; Daniel 7.9, 10.6; Auinapàpàri 2.18, 14.2, 19.12 § 1:14 Dau pwaa—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é wâramutò na pwaa, â pwacèwii é neige. * 1:15 Pwacèwii airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiá na dau maina. 1:16 Hébéru 4.12; Auinapàpàri 2.12, 19.15 1:17 Ésaïe 44.6, 48.12; Auinapàpàri 2.8, 22.13 † 1:18 Pwina é wâro—é, Pwina é naa wâro. ‡ 1:20 Tèpa 7 angela kàra—Pwiri tèpa angela, é, pwiri tèpa âboro. (Angela naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Pwi apame é popai.) 2:1 Auinapàpàri 1.16 * 2:1 Tôo—Wà Ioane na é wii tii. † 2:1 Pwi angela—é, Pwi apitûâ. Ipaiwà naa na nee tii 8,12,18. (Còo note goo Auinapàpàri 1.20.) 2:2 1 Ioane 4.1 ‡ 2:2 Wâro kàwà—Grec: Wâro'gà. É tii, âna wii tà pwi apiwéaari é wâra pwapwicîri, ba kâra diri tèpa wâra pwapwicîri na é wéaarirà. § 2:3 2e phrase—Grec: Càca oratàwà.

4 «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Guwà jèe tubatiàuu pwàranùmawà good*, na tâa goowà béaa.

5 Wâdé na guwà niimiri wâna na ia guwà tûu naawê. Â guwà pinünüma ma guwà biiwà, â guwà wârori còwâ é càrawà béaa, [na ia wâdé tà Pwiduée!] Ba go péa tèepaa mariwà, ma popa jiiwà i wâra ânye kâwà.

6 «Èco na wâéni é càrawà na wâdé. Ba guwà èpàri, pwacèwiio é pâ wakè kà tèpa Nicolaites†.

7 «Wà pwina pwa pwàranýürüé, âna wâdé na é tère, é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Â wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa naa tàrù tée, ma é uti é pwâra upwâra târa wâro, na wâna aupwanapò kà Pwiduée naa *napwéretòotü.

Nabwé!»

2 <α> Tà tàpé Smyrne

8 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Smyrne pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go autapoo goo ma é pwâadèrèè, na ia go bà, â go jèe wâro còwâ. Â go ina tàwà pâ:

9 «Go jèe tâmogòori é pai tâa na aré kâwà, ma pai ticé kâwà. Â po dau wâru pâ aupwényunyuaâri kà Pwiduée naa gòwà! Â go jèe tâmogòori é pâ picocoo kà tàpè na rà ina pâ rà tèpa *Juif—[tèpa âboro kà Pwiduée]—âna càra caa tàpé géewê. Ba rà tèpa âboro kà *Caatana.

10 «Â go ina tàwà pâ: O mwa pwa cè ji pàara‡ cèna guwà o tâa na aré ma tòina na. Ba wà Caatana, âna ée mwa nama tòpò cè pàra tàpé géé goowà, naa na karapuu, ba na pai tacaiwà diri. Èco na guwà cibwaa nama wâgotàwà. Â guwà cimwü naa na é cèiki kâwà, ipaiwà na pàra nau pòtâmwarawà. Â go o mwa naa pumara wakè kâwà—é bwe korona, târa wâro§.

11 «Wà pwina pwa pwàranýürüé, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna o cáé caa tatée é béârailu kâra pwâra bà. [Ba ée mwa wâro jaa Pwiduée dàra gòiri.]

Nabwé!»

3 <α> Tà tàpé Pergame

12 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na pwa i tàuwa kôo, na pipwée bèepi. Â go ina tàwà pâ:

13 «Go tâmogòori pâ wâna na guwà tâa wê, âna é pitüâ naawê wà Caatana. Èco na guwà nye cipa ba mwü é need. Â go jèe tâmogòori pâ rà popa jiiwà Antipas, wà pwina é *tàrù na é *paâjupàrà. Â rà pòtâmwereé, naa na ville kâwà, na é tâa wê wà Caatana. Èco na càguwa caa pitütòowâri é pai cèiki naa good.

14 «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Ba rà wâjaawà wà tèpa âboro na rà pwaduwa kà Balaam. Ba é [pwi *péroféta biu, pwi a pwâ, na ia é] pitu tà ukai Balak, ba na é pa-imwüru é Ba *Isaraéla. Ba é nama rà uti é pâ *ârapwaaillò na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa wârogèronaigé* wà pàra tàpé.

15 «Â wàrapwiri jaawà nabà, ba pwa cè ârapàarawà, na rà pàra wiâra é ârapupûra kà tèpa Nicolaites.

16 Â go ina tàwà pâ, guwà pinünüma ma guwà biiwà! Ba go péa tèepaa mariwà, [pame wârimuru kâwà]. Â go o pipaa ma wâilà, goro é tàuwa na me géé pwâô†.

17 «Wà pwina pwa pwàranýürüé, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

* 2:4 Pwàranùmawà good—é, Pwàranùmawà goo tèpa cèiki béewà. 2:5 Auinapàpàri 3.3 † 2:6 Tèpa Nicolaites—Tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pacâmuri tèpa cèiki naa goo Kériso goro pâ popai na pwâ. Munaa rà ina pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na tàbinyiri, â rà niimiri pâ é nyuâajè co na âjimuru, â càcaa naiijè, êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijè. Pwiri rà pàra wiâra pwi âboro na nee Nicolaüs. 2:7 Genèse 2.9; Auinapàpàri 22.2,19 2:9 2 Koréniito 11.14–15; Auinapàpàri 3.9 2:10 Timotéo 4.8; Jacques 1.12 ‡ 2:10 Cèji pàara—Grec: 10 tòotü. § 2:10 Go o mwa naa pumara wakè kâwà—é bwe korona, târa wâro—Munaa pai ina wèe pâ: Go o mwa naa tàwà é âji wâro, é, pwiri Go o mwa naa tàwà é câmwà na guwà wârori é wâro. 2:11 Auinapàpàri 20.14, 21.8 2:14 Nombres 22–24, 25.1–2, 31.16; 2 Péteru 2.15

* 2:14 Wârogèronaigé—Prostitution. 2:16 Auinapàpàri 3.11 † 2:16 Ê tàuwa na me géé pwâô—Ucina goro é Popai kà Pwi Ukai na âjupàra. Wà Iésu, âna ée mwa popa popai kèe, ba na é pitèi tèpa pwâ na rà èbii é popai kèe. 2:17 Exode 16.4,14–15,33–34; Ésaie 62.2; Ioane 6.48–50

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go mwa naa tée é utimuru géé napwéretòdùt—é manne na ia pacârûri[‡]. Â go mwa naa tée atù pwaa, na wii naa goo, é nee na bwaa âmuê. Ê nee bèepwiri, âna o câé caa tâmogòori cè jè âboro, êco pwi âboro na é topi.

Nabwé!»

4 <α> Tà tàpé Thyatire

¹⁸ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Thyatire pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wâgo na du âraporomeeò, âna pwacèwii é doromara ânye. Â du âò, âna pwacèwii paò mii, na tóo goro ânye, ma dau pwâra. Â go ina tàwà pâ:

¹⁹ «Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Ba guwà cèikî naa good, â guwà meari tèpa âboro, ma pitu tàra. Â guwà pidàpwicâariwà. Â go tâmogòori pâ guwà dau pwa pâ wakè na wâru, jii béaa.

²⁰ «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Ba [dau èpà tóo, na] câguwà caa pacoo tò ilàri Jézabel[§]. Wà tóobà, âna é ina pâ é tò péroféta, na é pame é popai kôo. Êco na é pwâ, â é pa-imwûru tèpa âboro kôo, ba na rà pwa na èpà. Ba é nama rà uti é pâ ârapwaaillò, na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa é wârogòronaigé wà pàra tàpé.

²¹ «Wà tóobà, âna é pwacèwii tò ilàri gòronaigé*. Â go dau naa tée pàra târa ma é pinünüma ma é biîé. Êco na tàutée na é pitòotéri é wâro kêe. Ba nümee [na é tâa gòro aupuu kêe, ba] na é tà pwa pâ tùá kêe na miiri.

²² «Â wâdé, ba ée mwa tâa gòro aupuu kêe, êco na go o jèe tàpo tugée naa gooé, â ée mwa pwamaagé còo naawê. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwaduwà kêe, wiàna càra caa pinünüma ma rà biirà, jii é pâ tùá na èpà bèepwiri.

²³ «Ûu, go o mwa nama rà bà, diri tàpé na rà pàra wiâê[†]. Â diri tèpa wâra pwapwicîri, âna rà o mwa cau tâmogòori pâ, wâgo Pwina é tâmogòori diri pâ auniimiri ma cábawâdé, na tàbinyiri wâna pwâranüma tèpa âboro. [Guwà ipwacòoco!] Ba go mwa jèpa naa tàwà, wiàra jèpa wakè kàwà.

²⁴ «Napwa naa goo wà tàpé na rà pàra wiâ Jézabel, âna rà ina pâ rà mudàra cè ârapupûra na wâgòro'. Âna rà pwâ, ba rà mudà co wà Caatana[‡]. Êco na wà pàra tàpé géé goowà géé pwiri Thyatire, âna câguwà caa wàrapwiri. Â [pwa é popai kôo ba kàwà, â] càcaa jè nakake na dau tóina.

²⁵ Go tûâri tàwà co pâ, guwà tâjûru ba mwü é pâ muru na guwà tà pa[§], tèepaa naa goro pai wâjué còwà kôo.

²⁶⁻²⁷ «Wà tàpé na rà piétò—wà tàpé na rà tà pitère dòo, tia pwâadèrèè—âna go o mwa naa târa é tàrù, na é naa tóo wà Caa kôo. Ba rà mwa pitùâ naa goo diri pâ Ba gòropuu. Â rà pòogairà goro tâjò paò, pwacèwii wâra jawé puu pècidaa.

²⁸ Â go naa târa mwara é ìricò kaatàdaa, na é pame i tòotù, [ba na câmu kâra pai piétò kàra].

²⁹ «Wà pwina pwa pwâranyûruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuûaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

3

5 <α> Tà tàpé Sardes

¹ [Wà *Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela* kâra é wâra pwapwicîri wâ Sardes, pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na dipitirio [é pàtàmara é Nyuûaê Pwicîri, na é pwacèwii] 7 nyuûa [naa na pai tàbawêe kêe]; â kôo mwara, tèpa 7 ìricò. Â go ina tàwà pâ:

[‡] **2:17** *Manne na ia pacârûri*—Wà Pwiduée, âna é pa-ija tèpa Isaraéla na rà tâa namaré, goro é manne. (Còo ^{2^e} note goo Hébéru 9.4.) Rà niimiri wà pàra tèpa Juif pâ, wà péroféta Iéremia, âna é pacârûri é jè dàra manne, tapacîri é tòotù na o mwa pacoo é pwâra ukai kà pwi Mesia. **2:18** Auinapàpàri 1.14-15 **2:20** 1 Rois 16.31; 2 Rois 9.22 **§ 2:20** *Jézabel*—Munaa ucina goo wà Jézabel, naa na Aamwari Béaa, na ia é pame é pwapwicîri tà Baal. (Còo 1 Rois 16.31-33.) * **2:21** *É pwacèwii tò ilàri gòronaigé*—Ucina goro é wâro, na càcaa papwicîri Pwiduée. **2:23** Psaume 7.10; Jérémie 17.10; Auinapàpàri 20.12-13

[†] **2:23** *Diri tàpé na rà pàra wiâê*—Grec: *Pà naîê*. [‡] **2:24** 1^r e & 2^c phrases—Grec: *Rà ina pâ, rà tâmogòori é pwina wâgòro naa jaa Caatana*. **2:25** Auinapàpàri 3.11 **§ 2:25** *Guwà tâjûru ba mwü, é pâ muru na guwà tàpa*—Ê cèikî kàra, bau é pâ muru na wâdé na rà pwa. **2:26-27** Psaume 2.8-9 **2:26-27** Psaume 2.9 **2:28** Auinapàpàri 22.16 **3:1** Auinapàpàri 1.4,16 * **3:1** *Pwi angela—é, Pwi apitùâ*. Ipaiwà naa na nee tii 7 ma 14. (Còo note goo Auinapàpàri 1.20.)

«Go jèe tàmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Go tère popai goowà, ba guwà paari pâ guwà tàcì ma wâro, éco na guwà jèe tàgère bà.

² Á go còo pâ é tuâ kàwà, âna càcaa wâdé tà Pwiduée Caa kôo. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cimadò! Á guwà pagòo é ji dàramuru na wâdé na bwaa tà tâa jaawà. Ba guwà o péa tà bà bamwara.

³ «Guwà pinünüma ma guwà biiwà! Á guwà tà nünümari é popai na guwà jèe tère ma tòpi. Á guwà pitère dèe! Ba go o péa papòwà, pwacèwii pwi a mura. Ba càguwà caa tàmogòori cè ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà† na.

⁴ «Á caapwi co, na pwa pàara géee goowà, wâ Sardes, na càra caa tubatòri é ârabwée kàra, ba wâdé tóo, é wâro kàra. Á go o mwa naa tàra é ârabwée pwa na jajau. Á bà mwa picaapàra [naa na pai piétò kábà‡, na ara diri tèpa âboro].

⁵ «Ba wâ diri tàpé na rà piétò [jii é èpà] âna rà o coona cè ârabwée na pwa cèna wàrapwiri. Á o câgo caa càtura é neerá géee na é Tii goro wâro§. Á go mwa inapàpàri, na ara Caa kôo ma pâ angela kèe, pâ, rà tèpa âboro kôo.

⁶ «Wâ pwina pwa pwàranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

6 <α> Tà tàpé Philadelphie

⁷ [Wâ Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kàra é wâra pwapwicîri wâ Philadelphie pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go pwicîri ma âjupâra. Wâgo na go tà pa é kii, târa pwâra ukai kà *Davita. Ê pwina go tàpiri*, âna o ticè na pârié ma é târi; â é pwina go târi, âna o ticè, na pârié ma é tàpiri. Á go ina tàwà pâ:

⁸ «Go jèe tàmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Po dau ticè nii ma pàtàmawà, éco na guwà tà pitère dàra é popai kôo. Á càguwà caa pitütòowâri é neeò. Guwà còo, go jèe tòpò na arawà é goropwârawà na jèe tàpiri. Á nye ticè âboro cèna é tàmogòori târi.

⁹ «Pwa pàra tàpé jaawà, na rà ina pâ rà tèpa *Juif [ma tèpa âji âboro kà Pwiduée]. Éco na càra caa tàpé géewê, ba rà tèpa âboro kà *Caatana. Á wâ tàpéebà, âna go o mwa nama rà cigòboo na arawà. Á rà o nye tàmogòori pâ dau wânümoo goowà.

¹⁰ «Ba guwà nye pitère dàra é popai kôo, ba na guwà cimwü ma pidàpwicâariwà. Á géee goo pwiri, á go o mwa wéaariwà, na tòotù kàra aré ma tóina. Na tòotù bèepwiri, âna o tacai diri pâ âboro gòropuu.

¹¹ «Éco na guwà tà tàcì! [Ba go péa papòwà.] Á guwà tâjüru ba mwü é pâ wâdé [na wâna pwàranümawà]. Ba o péa tà upa jiiwà é càmawà.

¹² «Wâ pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é pwi âra wâ, târa wâra pwapwicîri kà Pwiduée Caa kôo. Á o câé caa còobé còwà. Á go o mwa wii naa gooé, é nee Pwiduée Caa kôo, ba é pwi âboro naa napò kà Pwiduée—âna *Iéruusaléma na bwaa âmué, na ée mwa paboome wâ Pwiduée, géee napwéretòotù. Á go o mwa wii mwara naa gooé, é neeò na bwaa âmué.

¹³ «Wâ pwina pwa pwàranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

7 <α> Tà tàpé Laodicée

¹⁴ [Wâ Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tóo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kàra é wâra pwapwicîri wâ Laodicée pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na ina goòò pâ ‘Amen ma Wâdé na wâra’. Wâgo kaa na go inapàpàri wâ Pwiduée goro âjupâra. Á wâgo pwi pàara ma pwi naigé mara diri é pâ muru na é tòpò wâ Pwiduée. Á go ina tàwà pâ:

3:3 Mataio 24.43–44; 1 Tésalonika 5.2; Auinapàpàri 2.5, 16.15 † **3:3** Ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà na—Pai tèepaa kà Kériso naa jaarà, ba na é pitèrà, à càcaa pai wajúé còwà kèe, na bènabwé tòotù. **3:4** Jude 1.23 ‡ **3:4** Naa na pai piétò kábà—Ê ârabwée pwa, âna ucina goro é pai piétò. Còo nee tii 5. **3:5** Exode 32.32–33; Mataio 10.32; Luka 10.2, 12.8

§ **3:5** Tii goro wâro—Munaa tii kà Pwiduée, na é wii naa na, diri pâ nee tàpé na é naa tàra é âji wâro. (Còo Filipi 4.3.) Pwiri tii na wii naa na é pâ pumara wakè kà tàpé na dau gòo é cèikì kàra. **3:7** Ésaie 22.22 * **3:7** É pwina go tàpiri... Pai ina wèe pâ, é pitáa naa goo diri pâ muru wâ Kériso, á é nye pacoo é cábawádé kèe. Nye ticè na pâri ma é cicaraé. **3:8** 1 Korénito 16.9 **3:9** Ésaie 45.14, 49.23, 60.14; Auinapàpàri 2.9 **3:10** Luka 21.19; 2 Timotéo 2.12 **3:12** Ésaie 62.2, 65.15; Auinapàpàri 14.1, 21.2

¹⁵⁻¹⁶ «Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. [Câguwà caa piênawéna kôo goro diri pwâranûmawà.] Wâdé na guwà moo, é wâdé na guwà tòoka. Êco na guwà tâa nabibiu. Guwà ipwacòoco, ba go péa gariwà!

¹⁷ «Guwà pi-ina kàwà pâ, dau wâru neemuruwà, ma mwani kàwà, â nye ticè cè jè muru cèna tiâu jiiwà.

«Êco na ticè tàwà, ba câguwà caa còinari pâ po dau pwaée kàwà! Ba po dau ticè âji neemuruwà, â guwà bwi, ma cicàpé!

¹⁸ «Â go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà wâri jiiio mwani mii, na cîri naa goro ânye, na dau pwâra ma maina wâri wèe. Â o pwa neemuruwà, na ara Pwiduée. Â guwà wâri é pâ ârabwée na dau pwaa, ma guwà o coona. Ba na wârapwiri, â o câguwà mwa caa kamu, goro pai cicàpé kàwà. Â guwà wâri jiiio, cè wâi târa âraporomeewà, ba na guwà o niâ bwàti.

¹⁹ «Go pa-icôo ma tòmiri tèpa âboro na dau wânûmoo goora. Â géee goo pwiri, â guwà tàcî, â guwà pinûnûma ma guwà biiwà. Â guwà tòotéri é wâro kàwà!

²⁰ «Guwà còo, go coo goropwârâwà, â go cûu. Â wiâna é tère é pwârâtura kôo cè jè âboro, ma tàpiri tóo, â go too darié, ma bu pi-ija naima.

²¹ «Wâ pwi âboro na é piétó [jii é epà] âna go o mwa nama é tâaboo pwacèwii, naa goro jènere é autâa kôo. Ba go jèe piétó, â go jèe tâaboo naa goro jènere é autâa kà Caa kôo.

²² Wâ pwina pwa pwâranyûrûé, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuâaé Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

4

Râ pwamaina Pwiduée naa napwéretòtù

¹ Géee na càuru é pâ muru bèepwiri, â go còo naa na nyuâa, [wâgo Ioane] é goropwârâwà napwéretòtù, na tàpirié. Â go tère mwara i pwârâtura, na é pwacèwii é airi tutu. Â é ina tóo pâ: «Gà toome naani, ba na go paari tâgà é pâ muru na o tâpo tēepaa.»

² Â é popao é Nyuâaé Pwicîri, â go còo é autâa, nidò *napwéretòtù, na é géere tâa gò wà Pwi Ukai.

³ Â é po dau jajau na pai muugère kée, â é pwâra pwacèwii jè atù na bwûcûru ma mii*, na dau maina wâri wèe. Â é tâbèepi autâa é ubà, na é pwâra pwacèwii é atù émeraude.

Tèpa 24 âboro pwanûmarà

⁴ Wâbèepi autâa kà Pwi Ukai, âna go còo pâra autâa na po 24. Â rà tâa gò tèpa âboro pwanûmarà na rà po 24. Â rà coona pâ ârabwée na pwaa, â rà bweri é bwe korona mwani mii.

⁵ Â [go còo] pâ âra kâra tikakara, na pâra géee goo i autâa kà Pwi Ukai, â [go tère] é pwâra kûu kée. Â wâbèaa kâra autâa kée, âna rà tâa wé é pâ 7 uèu na tà udarù. Â wailà pwiri [câmu goro é Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, na é pwacèwii] 7 nyuâaé [naa na pai tâbawée kée].

⁶ Go còo naawé mwara, pé nawia, na dau pwéelaa awé.

Ârapâpé macii na pwa nyuâarà

Go còo pâ macii na pwa nyuâarà, na rà po 4, tèpa pwamaina Pwiduée†. Â dau wâru pâ âraporomeerâ. Ba rà tâa ararâ, ma wâ pwâgûrurâ, â tàpitiri é naiirâ.

⁷ Â wâ pwi jèpwi, âna wâra munaa lió*, â wâ pwi jèpwi, âna wâra munaa pwi nari paaci, â wâ pwi jèpwi, âna é pa naporomara âboro, â wâ pwi jèpwi, âna é pwacèwii é marù bwaamata§ na é géere tâdòiti.

⁸ Â jèpa pwa 6 itoorâ. Â pwa âraporomeerâ pitiri goorâ. Â rà nye tà nyabi, naa ne ma pwaa, ma ina pâ:

«É pwicîri! É pwicîri!

É pwicîri wà Pwi Ukai,
ba wàé Pwiduée,

3:15-16 Roma 12.11 **3:17** Luka 12.21; 1 Korénito 4.8 **3:18** Ésaie 55.1; Auinapàpari 4.4 **3:19** 1 Korénito 11.32; Hébéru 12.6; Auinapàpari 2.5 **3:20** Ioane 14.23 **4:1** Auinapàpari 1.1,10 **4:2** Ésaie 6.1 **4:3** Ézékiel 1.28 * **4:3** Atù na bwûcûru ma mii—Atù 'jaspe' ma 'sardoine'. **4:4** Auinapàpari 3.18 **4:5** Ézékiel 1.13; Zakarie 4.2; Auinapàpari 1.4, 8.5, 11.19, 16.18 **4:6** Ézékiel 1.5–10,22, 10.14 † **4:6** Macii na pwa nyuâarâ...tèpa pwamaina Pwiduée—Grec: *Êtres vivants*, na rà tâa jaa Pwiduée, ba na rà pwamainâé. Pwacoé ma jè ina pâ, pwacèwii dà. Pwiri tâpo pwacèwii pâ macii, é, pâ âboro, é, pâ angela, é, pâ nyuâa. ‡ **4:7** Liô—Lion. § **4:7** Marù bwaamata—Aigle. **4:8** Ésaie 6.2,3; Ézékiel 1.18, 10.12

na é patàrù diri.
 Dau pwa nii kée,
 naa gòro diri pâ muru.
 Ba wàé nabà,
 â wàé napwiri,
 â é gére me còwâ!»

⁹ Â rà nye tà cagòtù, ma pwamaina, ma pwaolé tà Pwi Ukai, na é tâa gò è autâa kée, wà Pwina é *wâro dâra gòiri awé.

¹⁰ Â, na diri pâ pàara na rà pwamainaê na, â wà i tèpa 24 âboro pwanümarâ, âna wàilà mwara, âna rà cigòboo, ma tùu jùrurâ araé. Â rà pwamaina wà Pwina é wâro dâra gòiri awé. Â rà tapwütù i pâ bwe korona kâra na araé, â rà ina tée pâ:

¹¹ «Wâgâ Pwi Ukai,
 wà Pwiduée kâbà,
 âna wâgâ, na pâri
 ma ipwamainagâ,
 ma cagòtùgâ.
 Gà dau pwényuâa;
 Dau pwa pátâmagâ,
 naa gòro diri pâ muru.
 Wâgâ na gà tapoo
 diri è pâ muru.
 Wâgâ na gà pacoo,
 géé goro è câbawâdé'gâ. Nabwé!»

7 aupii goro tii <β>

5

(Naporomee 5-7; 8.1-5)

É tàpiri tii wà Pwi nari mutô

¹ Go còo è tii na pipîri, na é cipa goro îê étò wà Pwi Ukai, na é gére tâa gò jè autâa. Pwa aupwa tii bèepi è pwi tii-bà. Â pwa pâ aupii na rà po 7*.

² Â go còo jè *angela na dau pwa pátâmee, na é tomara too, â é ina pâ: «Wàilàpâ cèna pâriê ma é tipi è pâ aupii, ma pòpvara è tii bèeni?»

³ Êco na nye ticè pwi jè âboro, cèna pwa tàrù kée ma pwa pátâmee ma é tipi ma pòpvara i tii, ma é còo—ticè nidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu, ma wâna aranara napuu.

⁴ Â go i, â go dau i, géé goro na nye ticè pwi jè âboro na pâriê ma é tipi.

⁵ Â é ina tòo i pwi jè ârapâara i tèpa ijiao pâ: «Gâ cibwaa! Ba pwa pwi âboro caapwi, na pâri ma é tipi è pâ 7 aupii, ma pòpvara è tii. Ba wà [pwina rà ina gooé pâ] Pwi liô, géé na wâao kâ *Juda; wà pwi ukai, na é pwi gòobàra wà ukai *Davita. Ba wàé na é jée piétò!»

Pâri Pwi nari mutô

⁶ Nabwé, â go còo è *Pwi nari mutô na é gére coo ara è autâa kâ Pwi Ukai, wânabibi kâra i ârapâpé macii na pwa nyuâarâ, ma i tèpa ijiao. Â wâra munaa tètâmwereê, ma pwa *ârapwaaillò gooé. Â po 7 pâ gi kée, ba dau pwa pátâmee, â 7 âraporomee mwara. Â wàilà pwiri [è câmu goro] è Nyuâaê Pwicîri†, na é cùrué pâ wà Pwiduée, naa gòropuu diri. [Ba è Nyuâaê Pwicîri, âna pwacèwii 7 nyuâa, naa na pai tâbawêe kée.]

⁷ Â wà i Pwi nari mutô, âna é me naa goo i autâa kâ i Pwi Ukai, na ia é popa i tii naa na îê étò. Â é pa jiié i tii.

⁸ Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurâ araé, i tèpa ârapâpé macii ma wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainaê. Â jèpa pwa gitar‡ [kâ diri tèpa ijiao] ma é wâra jawé mwani mii, na wâbé goro jawé úrea. Ba êpwiri, âna é pâ pwâra pwapwicîri kâ tèpa âboro kâ Pwiduée.

⁹ Â rà nyabiri è jè nyabi na bwaa âmué, ma ina pâ:

«Wâgâ co Pwi nari mutô,

4:10 Auinapàpari 7.10,15, 19.4 **5:1** Êsaïe 29.11; Ézékiel 2.9–10 * **5:1** Pâ aupii na rà po 7—Pigabia bwàti goro buci (cîre de bougie). Â wà pwi awii tii, âna é pwa câmu kée naa na buci. **5:5** Genèse 49.9; Êsaïe 11.1,10; Auinapàpari 22.16
5:6 Zakarie 4.10; Ioane 1.36; Auinapàpari 13.8 † **5:6** Nyuâaê Pwicîri—Grec: 7 nyuâa. **5:8** Psaume 141.2; Auinapàpari 8.3–4 ‡ **5:8** Gitar—Grec: Harpe. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Horépa. **5:9** Psaume 33.3, 40.4, 96.1, 98.1

pârigà ma gà pa i tii,
 tipi é aupii goo.
 Ba pòtàmwaragà;
 Gà pwi ârapwaaillò;
 Gà naa wâro'gà;
 Joro domii'gà,
 ba kâ tèpa âboro,
 géé na diri pâ wâao,
 ma diri pâ pwâratùra,
 géé na pâ napô diri,
 ma diri pâ Ba.
 Gà tipirà[§] diri,
 jii pâ èpà kâra,
 ba na rà Ba'gà,
 ba kâ Pwiduée.
¹⁰ Rà mwa tâa jaaé*,
 ma piênawéna kêe.
 Rà o mwa pitûâ
 kâra pâ âboro
 naa gòropuu. Nabwé!»

¹¹ Â géé na càùé, â go côo, â go tère pâ angela, na rà po dau wâru awé, na pwacoé ma jè pûrará. Â rà cau cibèepi é autâa kâ Pwi Ukai—pâbéaa wâ tèpa ârapàpé macii, â pâ wè wâ tèpa ijiao, â tubanabwé naa goo wâ tèpa angela bèepwiri.
¹² Â rà dau tomara too wâ tèpa angela, na rà nyabi pâ:

«Pwamaina Pwi nari mutô,
 wâ Pwi na ia pòtàmwereé!
 Ba tà tée pàtâmee,
 ma neaapiâ kêe,
 autâmogòori kêe,
 nii ma muugère kêe.
 Pâri ma cagòtùé!»

¹³ Â go tère é pwâratùra, kâra diri é pâ pwina é pwa wâ Pwiduée naanidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu, ma wâ nawiâ, ma wâboo còwâ kâra gòropuu. Â rà cau nyabi diri pâ:

«Ma jè pwamainaru:
 Pwi [Ukai maina]
 na é tâa goro autâa,
 ma Pwi nari mutô.
 Jè cagòtù—ru dâra gòiri!
 Pwa muugère kâru,
 nii ma gòo kâru,
 dâra gòiri awé! Nabwé!»

¹⁴ Â rà tòpi i tèpa ârapàpé macii pâ: «Amen! Wâdé na wâra!» Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurâ wâ i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainaru.

6

Tipi i 7 aupii goro tii

1 <β> Pwi a tâa gòro òoci pwaa

¹ Géé na càùé, â go côo [naa na nyuâa pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba i Pwi nari mutô, âna é tipi i pâbéaa kâra i aupii goro i tii. Â go tère i pwi jè ârapàara i tèpa macii, na é tomara too, pwacèwii airi tikakara. Â é ina [tà pwi jè âboro] pâ: «Gà pâra!»

² Â é tèepaa me wâ pwi a tâa gòro jè òoci pwaa. Â é tà pa wâra bàrada. Â naa tée é bwe korona kâra ukai. Ba é jèe nye pwi a piétò, â é pàra mwara nau paa, ba na é piétò mwara.

§ 5:9 Gà tipirà—Grec: Gà wârirâ. 5:10 Exode 19.6; Ésaïe 61.6; Auinapàpàri 1.6, 20.6 * 5:10 Rà mwa tâa jaaé—Grec: Rà mwa pwa ârapwaaillò tée. 5:11 Daniel 7.10; Hébéru 12.22 6:1 Auinapàpàri 4.6, 5.1 6:2 Zakarie 1.8, 6.1-6

2 <β> *Ipa*

³ Nabwé, â wà *Pwi nari mutô, âna é tipi é béârailu kâra aupii. Â go tère é béârailu kâ tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!»

⁴ Â é tèepaa é òoci na mii pwacèwii doromara ânye. Â wà pwina é tâa gò, âna naa tée é pé tâuwa na maina. Â pwa tàrù kée, ba na é dàgòtù é pinaanapô, géeni gòropuu, ba na rà ipòtàmwararà wà tèpa âboro.

3 <β> *Copwa*

⁵ Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi é béâracié kâra aupii. Â go tère i béâracié kâ tèpa macii na é ina pâ: «Gà pâra!» Â é nye tèepaa kaa é òoci duu. Â wà pwi a tâa gò, âna é cipa é bépicâmu* naa na iê.

⁶ Â go tère é jè pwâratùra, na é pwacèwii pwâratùra kâ pwi âboro, géé nabibiu kâra é pâ ârapâpé macii. Â é ina pâ: «[Gà pâra. Â gà ténoori é jè ére, géé goro i piûnya, ba na o dau maina wâri wèe, â dau kîri é âraicu]—caapwi tòotù goro wakè, târa caapwi ji kilo goro blé. Â caapwi tòotù goro wakè, târa âracié câmu goro orge. Êco na gà cibwaa tubaèpà é l'huile ma é dipâa†!»

4 <β> *Maagé Bà*

⁷ Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi é béârapâpé kâra aupii. Â go tère i béârapâpé kâ tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!»

⁸ Â é nye tèepaa kaa é òoci na pwiu. Â wà pwi a tâa gò, âna nee 'Maagé Bà'. Â pwa pwi jèpwi, na é pâra wiâé, âna nee 'Napô kâ tèpa bà'. Â naa tàru tàrù, ma ru pitûa naa goro pwi caapwi ére géé goo 4 ére, géé goro tèpa âboro gòropuu. Â ru naa é ipaa ma copwa, ma maagé. Â rà tipi é pâ macii a piuti, ba na rà uti é pâ âboro.

5 <β> *Tâpé na pòtàmwararà*

⁹ Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi é bé 5 kâra aupii. Â go niâ boo còwâ kâra *aamwari târa imeai‡. Â go còo naawé, pâ nyuâara diri pâ âboro na pòtàmwararà, ba wârapwiri goo é pai paâjupâra kâra é popai kâ Pwiduée.

¹⁰ Â rà tomara too pâ: «Pwi Ukai wée! Wâgà na dau pwa pàtâmagà naa gòro diri pâ muru. Â gà pwicîri ma gà âjupâra! O wiidâ na gà o mwa pitèi tèpa âboro gòropuu, goro pai pòtàmwarabâ kâra? O wiidâ na gà o mwa pwa wârimuru târa? Wâdé na gà pitòwâri târa, goro é domii kâbâ!»

¹¹ Â jèpa naa târa é jèpa ârabwée na pwaa, ma ina târa pâ: «[Guwâ cibwaa dumapiè.] Â guwâ tâpo nao, tapacîri é pai o mwa me kâ diri tèpa béewâ—[tèpa ênawéna kâ Iésu] na o pòtàmwararà pwacèwiiwâ.»

6 <β> *Gù diri pâ muru*

¹² Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi é bé 6 kâra aupii. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu§ na dau maina. Â nye po dau gù kaa é napuu. Â é tòotù, âna é pâ nau duu, wâra é imwaano dodâ. Â é parui, âna é mii, pwacèwii é domii.

¹³ Â é pâ îricò, âna rà cau tûuboo naa gòropuu, pwacèwii pai tûu kâra pwâra upwâra na bwaa bwûu, ûna pòu.

¹⁴ Â i napwêretòotù, âna tâpo pitiâué pâ, pwacèwii é jè aupuu* na jèe pipîri. Â diri é pâ jaa ma é pâ pô, âna rà gù géé na autâa kâra.

¹⁵ Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà cau uru, naa na pâ aucârû wâna pâ jaa, ma na pâ pwâramara-atû. Ba [ticé âboro na é dau gòo jii é pàara bèepwiri]—wà tèpa ukai gòropuu, ma wà tèpa âboro imaina, ma wà tèpa ukai kâra coda, ma wà tèpa pwa neemururâ, ma wà tèpa pwa nii kâra, ma wà diri tèpa ênawéna, ma wà diri pâra tèpa âboro. Ba rà cau itâa naa cârû.

¹⁶ Â rà ina târa é pâ jaa, ma é pâ atû, pâ: «Guwâ naapwâniribâ jii Pwi Ukai, na é tâa gòro é autâa kée. Guwâ pacârübâ, jii é pwâra putâmu kâ Pwi nari mutô†.»

* **6:5** *Bépicâmu*—Balance pour mesurer le poids. † **6:6** *Gà cibwaa tubaèpà é l'huile ma é dipâa—é, Gà cibwaa tubaèpà pâ upwâra olivier ma pâ nadipâa.* ‡ **6:8** Jérémie 15.1-3; Ézékiel 5.12,17, 14.21 † **6:9** *Aamwari târa imeai*—Autel. Còo mwara Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadâra tii. *É, aupwa ârapwaailò.* Pwiri câmu goro imeai na rà naa tà Pwiduée wà tèpa âboro kée, na rà naa tée diri é wâro kâra. (Còo Filipi 2.17; 2 Timotéo 4.6.) **6:11** Auinapàpari 7.9,13, 19.14 **6:12** Mataio 24.29; Apostolo 2.20; Auinapàpari 8.12, 11.13, 16.18 § **6:12** *Kakürubwaanu*—Tremblement de terre. Pé gù napuu. **6:13** Ésaie 34.4 **6:14** Auinapàpari 16.20 * **6:14** *É jè aupuu*—Grec: *É jè tii.* **6:15** Ésaie 2.10,19,21 **6:16** Osée 10.8; Luka 23.30 † **6:16** Grec: *Rà o ina tà tèpa jaa: Guwâ tûu naa gòjè! Rà mwa ina târa pûru jaa: Guwâ târamirijè.*

¹⁷ Ba jèe tèepaa ê tòotù na dau maina awé, ma pwa pwùkùru kèe! Ba ru me nau pwa wàrimuru tà tèpa àboro gòropuu. Â o wàilàapà cè pwi àboro cèna é cicararu?

7

Ba kà Pwidiúé

¹ Géé na càùru pwiri, â go còo [naa na nyuâa] pà *angela na rà po 4. Â rà coo na pà ârapápé ére géé goo gòropuu. Â rà cipa é pà pwéretòotù na maina târa gòropuu—[ê wài, ma dàapà, ma dàré, ma pwéretòotù gòro jaa]. Rà cipa, ba na càcaa pòu naa gòropuu, ma wà nawìa, ma càcaa pònoori pà upwâra.

² Â go còo pwi jè angela, na é toome, géé na autoo kâra tòotù, âna é tà pa é iri câmu* kà Pwidiúé, wà Pwina é wâro[†].

Â é tomara too tà pàra tèpa ârapápé angela, na naa târa é pàtâmee, ba na rà tubaèpà é gòropuu, ma najawé. Â é ina târa pà:

³ «Guwà tàpo coo! Guwà cibwaa pàji tubaèpà é gòropuu, ma najawé, ma é pà upwâra! Ba bà o bwaa mara tòpò béaa cè câmu naa gaadaa tèpa ênawéna kà Pwidiúé kâjè.»

⁴ Â go tère é jéùru tàpé na rà tòpi é câmu kà Pwidiúé. Ba po 144 000* àboro géé na diri é wâao géé goro Ba *Isaraéla:

⁵ Po 12 000 géé na wâao kà *Juda;

12 000 géé na wâao kà Ruben;

12 000 géé na wâao kà Gad;

⁶ 12 000 géé na wâao kà Asser;

12 000 géé na wâao kà Neftali;

12 000 géé na wâao kà Manassé;

⁷ 12 000 géé na wâao kà Siméon;

12 000 géé na wâao kà Lévi;

12 000 géé na wâao kà Issakar;

⁸ 12 000 géé na wâao kà Zabulon;

12 000 géé na wâao kà Ioséfa;

12 000 géé na wâao kà *Benjamin.

Wàilà, âna rà po cau tòpi diri é câmu kà Pwidiúé.

Rà pwamaina Pwidiúé tèpa àboro na rà dau wâru

⁹ Géé na càùru é pà pwi bèepwiri, â go ucâri, â go còo é pà àboro na rà dau wâru, na càcaa pàri ma pûrarà. Ba rà me géé na diri pà Ba, ma wâao, ma napô, ma pwàratùra naa gòropuu. Â rà cau coo ara é autâa kà Pwi Ukai, ma i *Pwi nari mutò. Â rà cau coona àrabwée pwaa diri, â rà cau cipa naa na ìrà, é doro nu cè.

¹⁰ Â rà cau tomara too pà: «Gàu jèe pa-udòbà, wàgà Pwi Ukai Pwidiúé kâbà, na gà tâa gò autâa'gà, ma wàgà, Pwi nari mutò.»

¹¹ Â rà cau cibèepi é autâa bèepwiri—[wâgée me còwâ] wà tèpa angela, â pà wê wà tèpa ijiao, â mwa wà tèpa ârapápé macii naa goro jènere autâa. Â rà cau cigòboo ma tùu jùrurà, na ara é autâa, ma pwamaina Pwidiúé.

¹² Â rà ina pà:

«Amen! Wâdé na wâra!
Pwamaina Pwidiúé kâjè!
Olé ba maina tée!
Ba tà tée pàtâmee,
autâmogòori kèe,
nii ma muugère kèe!
Pàri ma cagòtùé!
Wâdé na wâra! Amen!»

Rà me géé na aré ma tòina

¹³ Nabwé, â [é tabiié naa gooò] i pwi jè ijiao, â é tawéerio pà: «[Gà tâmogòori pà] wàilàapà pà àboro bèepwiri, na rà coona pà àrabwée pwaa? [Gà tâmogòori] na rà me géewé?»

6:17 Joël 2.11; Malachie 3.2 **7:1** Jérémie 49.36; Daniel 7.2 * **7:2** Iri câmu—Sceau. † **7:2** Wà Pwina é wâro—Pai ina wèe mwara pà: *Wà Pwina é naa Wâro*. **7:3** Ezékiel 9.4,6; Auinapàpàri 9.4 **7:4** Auinapàpàri 14.1,3 ‡ **7:4** 144 000—Câmu kâra pai tâbawée kâra diri tèpa àboro kà Pwidiúé (12 x 12 x 1 000). Còo note goo Auinapàpàri 21.16. **7:10** Auinapàpàri 4.10 **7:12** Auinapàpàri 5.12

¹⁴ Â go tòpi tée pâ: «[Gà ina tóo] co pwi ukai, ba wâgà co na tâmogòori.»

Â é ina tóo pâ: «Wàilâ pwiri tèpa me géé na aré ma tòina na dau maina^S. Â rà nuwa é ârabwée kàra, ma pwaa, goro é domii kà Pwi nari mutò*.»

¹⁵ «Â rà coo ara Pwiduée,
na é tâa gò autâa kée.
Rà piênawéna kée.
Â rà pwamainâé,
naa ne ma pwaa
naa na wâra pwapwicîri kée.
Â é wâjaara, ma wéaarirà.

¹⁶ O càra caa copwa còwâ.
O pwa jawé kàra,
naa diri pâ pàara.
O càca cîrîrà è tòotù,
[ba o tà pwa curuu kàra].

¹⁷ É ipièrù wâgoorà
i Pwi nari mutò,
na é coo ara i autâa.
É poparà pâ
naa goo pwârajawé pò,
ba jawé târa wâro.
O ticé nûru i kàra.
Ba wà Pwiduée Caa,
na é câtûra diri.»

8

Tipi bénabwé kàra aupii goro i tii

7 <β> *Ipwabwàti pâ tutu*

¹ [Gée na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]:
Ba wà i *Pwi nari mutò, âna é tipi i bé 7 kàra aupii goro i tii. Â ticé pwâratûra, wânidò
*napwéretòotù. Â nye po tânana kaa, naa na é caapwi gòobàra ineretòotù.

² Â go còo tèpa *angela na rà po 7, na rà coo ara Pwiduée. Â jèpa naa târa è tutu.

³ Â é me pwi jè *angela, â é coo goro è *aamwari târa imeai, na mwani mii, na ara autâa
kà Pwi Ukai. Â é cipa jè wâra acî mwani mii—pé pala târa cîri upwâra na ûrea. Â naa tée è pâ
dàuru upwâra na wâru, târa cîri. Âna âraimeai tà Pwiduée, bére pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa
âboro kée. Â é cîri naa na wâra acî, naa goro i aamwari.

⁴ Â too i mu na ûrea, géé naa na-araraîé, na ara Pwiduée, bau i pwâra pwapwicîri kà tèpa
âboro kée.

⁵ Â nabwé, â i pwi angela, âna é pwaai i wâra acî goro ânye, géé na aamwari. Â é tûboo naa
gòropuu. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa è kakûrubwaanu—ba dau gù
kaa è napuu.

7 angela ma 7 tutu <γ>

(Naporomee 8.6-11.18)

⁶ Rà ipwabwâtîrà wà i tèpa 7 angela, ba na rà upi è tutu kàra.

1 <γ> *Cîri ére géé goo gòropuu*

⁷ É upi i tutu kée wà pwi a pâbéaa kà tèpa angela. Â rà nye tûboo kaa naa gòropuu è pâiri
popaa moo*, ma ânye na pwa domii na. Â é cîri tâjii è pwi caapwi ére géé goo âracié ére, géé
goo è gòropuu, ma diri pâ upwâra ma namwatò na tâa wê.

2 <γ> *Mii ére géé goo nawîa*

7:14 Daniel 12.1; Mataio 24.21 § 7:14 *Aré ma tòina na dau maina*—Munaa diri pâ pàara na rà pwamaagé còo, wà tèpa
naï Pwiduée. * 7:14 *Rà nuwa è ârabwée kàra...goro è domii kà Pwi nari mutò*—Ucina goo wà Iésu Kériso, na é nama wádé
pwârânûmarâ na ara Pwiduée, na é bà ba kàra naa goro satauro. 7:16 Ésaïe 49.10 7:17 Psaume 23.2; Ésaïe 25.8;
Auinapàpari 21.4 8:3 Exode 30.1-3; Auinapàpari 5.8 8:5 Exode 19.16-19; Lévitique 16.12; Auinapàpari 11.19, 16.18
8:7 Exode 9.23-26; Ézékiel 38.22; Joël 3.3 * 8:7 *Pâiri popaa moo*—Grêle.

⁸ É upi é tutu kée wà pwi béárailu kà tèpa angela. Â é nye túbóoo kaa naa nawia é pé ânye, na pwacèwii é diopwaa kàra jaa. Â tatée é pwi caapwi ére, géé goro âracié ére, géé goro é nawia. Â é pâ nau mii wàra domii,

⁹ â rà bà diri pâ ârawéà, â rà mwü diri pâ wànga, na tâa wê†.

3 <γ> *Maga ére géé goo nairiwà*

¹⁰⁻¹¹ É upi é tutu kée wà pwi béáracié kà tèpa angela. Â é nye túbóoo kaa géé napwéretòtù è jè pé ìricò, na pé dau maina, na nee pâ 'Aru maga'. Â é pwéelaa pâ, pwacèwii é uèu. Â é tatée é pwi caapwi ére géé goro âracié ére, géé goro pâ nairiwà ma aupò jawé. Â rà pâ nau dau maga, â dau wàru é pâ âboro na rà bà goo.

4 <γ> *Bàuté ére géé goo tòotù ma parui*

¹² É upi é tutu kée wà pwi béárapapé kà tèpa angela. Â nye tatée kaa é tòotù, ma é parui, ma pâ ìricò mwara. Â càra caa pwéelaa, na pwi caapwi ére géé goro âracié pàra napò‡.

¹³ Â go niá dò, â go còo jè marù bwaamata, na é tâ napwéretòtù. Â é tomara too pâ: «Au! Wàrico! Wàrico é pâ âboro gòropuu! Ba càra caa pâji upi tutu kàra, wà pàra tèpa âracié angela! Â rà o jèe tàpo upi.»

9

Bé 5 kàra tutu

5 <γ> *Kòrée na pwa daara*

¹ Wà pwi bé 5 kàra *angela, âna é upi é tutu kée. Â go còo naani gòropuu è jè [angela*, na pwacèwii è] ìricò. Ba é jèe túbóoo géenidò napwéretòtù. Â naa tée è kii târa Oolaa, è pwée, na dau wàgòro†.

² Ūna é tàpiri, â toome é mu, wàra muru ânye na dau maina. Â é tubabàuté i tòotù, ma é napò.

³ Â rà còobé é pâ kòrée, géé na i mu. Â rà po jara èreè i gòropuu. Â panuá tàra ma rà utijè, pwacèwii pâ keecii‡, na dau pwa nii kàra.

⁴ Êco na tûári tàra pâ, na rà cibwaa tubaèpà é pâ murumwatò, ma muru câmi, ma upwàra. Â nye pwa tàrù kàra co, ma rà tubaèpà tàra pâ âboro na ticé câmu kà Pwiduée wà gaadaara.

⁵ Ba panuá tàra na rà nama rà dau maagé còo, naa na 5 parui, pwacèwii maagé goro au-uti kàra i keecii. Êco na papwiciri jiiirà na rà pòtàmwararà.

⁶ Â napwa naa goo wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà o mudàra cè pai bà kàra, na pwi pàara bèepwiri. Êco na o càcaa pâri.

Pà duée na còobé géé na oolaa

⁷ [Na go ucàri] i pâ kòrée, âna [go còo pâ] rà pwacèwii mwara pâ òoci na jèe pwabwàtirà tàra paa. Â pwa bwe kàra, na pwacèwii è bwe korona mwani mii. Â é naporomeerà, âna pwacèwii âboro.

⁸ Â é wàrapûrurà, âna gòri, pwacèwii è wàrapûru ilàri. Â é poropwàrà, âna [gòri ma éa] pwacèwii è poropwàra liò.

⁹ Â é pâ ârabwée goro nawàarà, âna pwacèwii ârabwée paò tàra paa. Â é airi è itoorà, âna dau maina, pwacèwii è airi wàtio, na rà dàti è pâ òoci na wàru, naa na aupaa.

¹⁰ Tùgò tèpa kòrée bèepwiri, âna pwa daaé, pwacèwii è tùgòro keecii. Â pwa nii kàra, na rà nama rà maagé còo tèpa âboro, naa na 5 parui.

¹¹ Wà pwi ukai kàra, âna è pé duée, na me géé na Oolaa. Nee naa na *hébèru, âna Abadone, ma nee naa na grec, âna Apollyon, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a tutàmwarajè'.

¹² [Â nabwé, â go tère é pwàratùra na ina pâ]: «Jèe nabwé è èpà na pàbéaa, na pwa pwükùru kée. Êco na bwaa du àrailu è du pwina bwaa pwicò.»

Bé 6 kàra tutu

6 <γ> *Ipaa na dau maina*

† **8:9** Na tâa wê—Grec: *Caapwi ére géé goro âracié ére, géé goorà.* **8:10-11** Jérémie 9.14 **8:12** Ézékiel 32.7; Auinapàpàri 6.12-13 ‡ **8:12** ^c phrase—é, *Â tubatiâu è pwi caapwi ére, géé goro âracié ére, géé goro è nii kàra.* **8:13** Auinapàpàri 9.12, 11.14 **9:1** Auinapàpàri 20.1 * **9:1** *Angela—é, Âboro é, duée.* † **9:1** *Oolaa, è pwée na dau wàgòro—Karapuu kàra pâ duée ma u, wiàra è auniimiri kà tèpa Juif (còo Luka 8.1); é, autàa kà tèpa bà (còo Roma 10.7).* **9:2** Genèse 19.28; Exode 10.12-15; Joël 2.2,10 ‡ **9:3** *Keecii—Scorpion.* Gòowaa. **9:4** Auinapàpàri 7.3 **9:6** Job 3.21; Jérémie 8.3 **9:7** Joël 2.4 **9:8** Joël 1.6 **9:9** Joël 2.5

¹³ É upi é tutu kée wà pwi bé 6 kâra angela. Â go tère jè pwâratùra na me gée goro é pâ ârapapé naûru i *aamwari mwani mii, na tâa ara Pwiduée.

¹⁴ Â é ina tà i pwi angela, pâ: «Gà tipi tèpa ârapapé duée^S na piirà naa goro jènere nairiwâ maina Euphrate.»

¹⁵ Ba piirà tapacîri é pwi naja, ma parui, ma tootù, ma ineretootù bèeni, na é pacoo wà Pwiduée. Â é tipirà wà i pwi angela, ba na rà pipòtàmwara é pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goo diri pâ âboro gòropuu.

¹⁶ [Â rà popa é pwâra paa na dau maina awé.]

Â go còo naa na nyuâa pâ 200 miliô coda, na tâa gòro òoci.

¹⁷ Â nye wârapwiri mwara é pai còorà kòo, naa na nyuâa. Pwa ârabwée paò târa nawâarà, na wâru pâ âmu kâra, âna mii pwacèwii é ânye, ma bwûucûru duu, pwacèwii atù pwâra, ma kari pwacèwii é dà na tòo*. Â é pûru pâ òoci, âna pwacèwii é pûru liô. Â rà kòpi é âracié muru—ânye, ma mu, ma dà na tòo.

¹⁸ Â pwi caapwi ére gée goro é âracié, gée goo tèpa âboro gòropuu, âna rà bà, gée goo pâ âracié bépitubatòina bèepwiri, na rà kòpi i pâ òoci.

¹⁹ Ba é pàtàmara pâ òoci, âna tâa pwâra. Â pwa nii kâra mwara, na tûgòrà, na pwacèwii é dòèa. Ba pwa pûrurà, târa ma rà utijè.

Càra caa biirà tèpa âboro

²⁰ Dau maina pâ maagé còo bèepwiri, târa pâ âboro. Éco na wà tàpè na rà udò jii, âna càra caa pinûnûma, ma pitòotéri é pâ tûâ kâra na èpà. Ba rà bwaa nye tà ciburà piènwéna kâra pâ duée imudi. Ba rà cigòboo târa pâ *ânuurumuru[†], na rà pwa goro na-ararairà, goro mwani mii, ma mwani pwaa, ma paò, ma atù, ma bàra upwâra—é pâ ânuurumuru na càra caa còojè, ma càra caa tèrejè, ma càra caa pâra.

²¹ Â rà bwaa nye tà pwa na èpà. Ba rà bwaa nye tà mura, ma ipuu imudi, ma pwa dooki. Â rà bwaa nye ipòtàmwara.

10

Angela ma nari tii

¹ Go còo pwi jè *angela na dau pwa nii kée, na é boome gée napwéretòotù. Â târamirié goro nee, ba na ârabwée kée, â tâa gòro pûrué é ubà, ba na bwe kée. Â naporomee, âna pwâra pwacèwii i tootù, â é du âê, na dau pwa nii kâru*, âna pwacèwii doromara ânye.

² Â é còboo goro âji âê naa nawià, â é à aèmwü kée, âna coo namwari. Â é cipa é nari tii na tàpirié.

³ Â é tûra too, pwacèwii é liô. Â rà tòpié é pâ 7 tikakara, â rà taaò.

⁴ Pwa na go wii é pwina go tère. Éco na go tère é pwâratùra, me gée napwéretòotù, na é ina tòo pâ: «Gà cibwaa wii é ère pwina rà ina wà tèpa 7 tikakara bèepwiri. Â gà naapwâniri.»

⁵ Â nabwé, â wà i pwi angela, âna é pagòtù too é iè ètò naa napwéretòotù,

⁶ ba na é *ipwataâboro naa na nee Pwiduée—wà Pwiduée na é *wâro dâra gòiri awé, â na é tapoo é napwéretòotù, ma é gòropuu, ma é nawià, ma édiri pâ muru na wâna.

É *paâjupâra na arae, wà i pwi angela pâ: «O cà mwa caa gòiri [é pai tapacîri kàwà]!

⁷ Ba wà Pwiduée, âna ée tàpo pacoo é auniimiri kée, na tàbinyiri gée na biu—auniimiri kée, na é jée inapàpàri tà tèpa ênawéna kée, wà tèpa *péroféta. Â ée mwa pacoo, ûna é upi tutu kée wà pwi bénabwé angela.»

Gà ija â gà inapàpàri

⁸ Go tère mwara i pwâratùra, na me gée napwéretòotù, na é ina tòo còwâ pâ: «Gà pâ nau popa i tii na ia tàpirié, na é cipa wà i pwi angela, na ia é coo gòro parawére jawé, ma wâna mwari.»

⁹ Â go pâra darié, â ûna go ilari jiié i tii, â é ina tòo pâ: «Gà popa, ma ija; â o nea, na pwâgà, pwacèwii é narapuutâ, caapwi co, na o maga na nanaagâ.»

¹⁰ Â go popa i tii gée na-araraié, â go ija, â é nye dau nea na pwâò, pwacèwii é narapuutâ. Êna go namiri, â é maga na nanaaò.

^S 9:14 Duée—Grec: *Angela*. Pwiri tèpa angela na èpà, â na rà cicara Pwiduée. 9:15 Auinapàpàri 8.7–12 * 9:17 Dà na tòo—Soufre. 9:20 Psalme 115.4–7, 135.15–17; Daniel 5.23; Auinapàpàri 16.9,11 † 9:20 Ânuurumuru—*Idole*. * 10:1 Ê du âê, na dau pwa nii kâru—Grec: Ê du âê, âna {pwacèwii} du âra wà (colonnes). 10:4 Daniel 12.4,9 10:5 Deutéronome 32.40; Daniel 12.7 10:7 Amos 3.7 10:9 Ézékiel 2.8, 3.1–3 10:10 Ézékiel 3.3

11 Â é ina tóo mwara pâ: «Gà inapàpàri mwara ê popai kà Pwidiúée, goo ê pwina ée mwa pwa. Â gà ina tà tèpa âboro na wâru—gée na pâ Ba, ma pâ napô, ma pâ pwâratùra. Â gà ina tà tèpa ukai kâra.»

11

Tupédu a paâjupâra Pwidiúée

1 Gée na càuru pwiri, â naa tóo ê jè bàra watù bécâmu. Â go tère ê pwâratùra na ina tóo pâ: «Gà pâra, ma gà câmuri i wâra pwapwicîri kà Pwidiúée*, bau ê *aamwari târa imeai. Â gà pûra ê jéuru tèpa âboro, na rà pwapwicîri wâna ê wâra pwapwicîri.

2 Â gà cibwaa câmuri ê goroigé goo wâra pwapwicîri. Ba jée naa tà tàpé na càra caa tèpa Ba kà Pwidiúée. Â rà o còogai ê ville na pwicîri, wâ *Iérusaléma, naa na 42 parui, [pai ina wèe pâ, 1 260 tòotù].

3 «Éco na go o mwa panuâ pâ, tupédu a *paâjupâraô, tupédu *péroféta. Â ru coona dodâ. Â ru mwa inapàpàri ê popai kôo, naa na pâ tòotù bèepwiri.»

4 [Â câmu kâru] âna du ârailu upwâra élaio†, ma du ârailu wâra ânye. Â ru coo ara Pwidiúée Pwi Ukai kâra gòropuu. [Ba ée tàpo cùruru pâ.]

5 Wiàna nûma pwi jè âboro, na é tubaèpâ târu, â o tòè é ânye na é còobé gée pwâru. Â o wârapwiri pai tètâmwara [kà Pwidiúée] wâ tàpé na rà pièpâriuru.

6 Na diri pâ tòotù na ru inapàpàri ê popai kà Pwidiúée na, âna o wâjaaru ê pàtâma na dau maina. Ba o pâri ma ru pacoo é popaa, ma pubii nawia ma pâ nairiwâ, ba na mii wâra domii. Wiàna nûmaru na ru tii goo é gòropuu, â o wâru é pâ na jèpapara tòina na o tatée é gòropuu.

Ê pwina o tèepaa târu

7 Wiàna ru tubanabwé é pai *paâjupâra kâru, â ée mwa toome wâ Itémuru‡, gée na i Oolaa na ia dau wâgôro. [Ba é pé duée na po dau maina, na pwacèwii pé macii na èpâ.] Â ée mwa pipaa dà i du péroféta kà Pwidiúée, â ée mwa piétò jiiuru, â ée mwa pòtâmwararu.

8 Â o tà tãa i du naiuru, wânabibiu kâra na ville maina§, na ara diri tèpa âboro na rà pâ wé. Ê ville bèepwiri, âna ia tanamiri Pwi Ukai kâru, naa goro *satauro, naawé. Â i ville, âna é pâ nau pwacèwii du napô *Sodoma ma *Aigupito*, gée goro pâ èpâ kée.

9 Wâru tàpé na rà o còo é naiuru—tàpé gée na diri pâ napô, ma wâao, ma Ba, ma pwâratùra. Â rà o còoru naa na âracié tòotù â gòobèrèe. Ba o càra caa panuâ ma pwâniri é naiuru, na pwi pâara bèepwiri.

10 Êdiri tèpa âboro gòropuu, âna rà o dau ipwàdée, gée goro é pai bà kà tupédu péroféta bèepwiri. Ba, [ina pâara na ru bwaa wâro, âna] ru nama rà dau aré. Â rà o jèpa pinaa târa é pâ urapâra, â rà [o câbu naa na] ipwàdée.

11 [Éco na wàéni é pwina go còo naa na nyuâa, na o mwa tèepaa târu]: Gée na càuru é âracié tòotù â gòobèrèe, â é nye pawâroru còwâ kaa wâ Pwidiúée, â ru nye cimadò kaa. Â dau wâgotâra diri tàpé na rà còoru.

12 Â pwa é pwâratùra na maina, me gée napwéretòotù, na é ina târu pâ: «Gâu toome naani!» Â ru too naa nee, naa napwéretòotù na ara tèpa èpâriuru.

13 Â géewê, â nye pwa kaa kakürubwaanu. Â po dau maina pai gù napuu, â é tûuboo é pwi caapwi ére gée goo 10, gée goro i ville. Â rà bà 7 000 âboro. Â wâ tàpé na rà bwaa wâro, âna dau wâgotâra, â rà papwicîri Pwidiúée wânidò *napwéretòotù, â rà ina pâ, dau maina pàtâmee.

14 Jée nabwé naawé é béarailu kâra aré ma tòina. Éco na ée tàpo tèepaa me mwara é pwi béaracé wèe.

Bénabwé kâra tutu

7 <γ> Mwachiri kà Pwidiúée

11:1 Ézékiel 40.3; Zakarie 2.5-6 * 11:1 Wâra pwapwicîri kà Pwidiúée—Ucina goo é pai tâbawé kà diri tèpa cèiki naa goo Pwidiúée. Ba ticé wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpàri 21.22.) 11:2 Luka 21.24; Auinapàpàri 13.5 11:4 Zakarie 4.3,11-14 † 11:4 Upwâra élaio—Olivier. 11:5 2 Samuel 22.9; Psaume 97.3 11:6 Exode 7.17-20; 1 Samuel 4.8; 1 Rois 17.1 11:7 Daniel 7.21; Auinapàpàri 12.17, 13.7, 17.8 ‡ 11:7 Itémuru—Grec: Pé macii.

11:8 Luka 13.34 § 11:8 Ville maina—Munaa ville Iérusaléma, é, pwiri ucina goro picaatâa kà diri tèpa âboro na càra caa papwicîri Pwidiúée. * 11:8 Du napô Sodoma ma Aigupito—Ucina goo tèpa âboro, na càra papwicîri Pwidiúée. 11:11 Ézékiel 37.5,10 11:12 2 Rois 2.11 11:13 Auinapàpàri 6.12, 16.18 11:14 Auinapàpàri 9.12

¹⁵ Géee na càùru pwiri, â é upi tutu kêe wà pwi bé 7 kâra *angela. Â go tère pâ pwâratùra na dau maina, boome géee napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

«Pitòotéri pitûâ
wâni gòropuu.
É pitûâ Pwi Ukai
ma pwi Mesia kêe,
Pwina é pitòrigarié.
Ée mwa pitûâ,
dàra gòiri awé. Nabwé!»

¹⁶ Â wà i tèpa 24 ijiao, âna rà boo géee gò autâa kâra. Â rà cigòboo ma tùu jùrurà ara Pwiduée, â rà pwamainae.

¹⁷ Â rà ina pâ:

«Bà pwaolé tâgà,
Pwi Ukai Pwiduée!
Dau pwa pàtamagà,
naa gòro òiri pâ muru.
Ba wâgà napwiri,
â wâgà nabà.
Gà ipâdi popai,
goo é pàtamagà.
¹⁸ Rà putâmu googà pâ Ba,
na pâara béaa.
[Na rà ipwacòoco!]
Ba jèe tèepaa ni pâara
na gà putâmu na!
Gà o pitèi tèpa bà.
Gà o naa câma
tèpa ênawéna'gà,
tèpa péroféta;
ma tèpa âboro'gà,
tèpa papwicirigà—
tèpa âboro kîri,
ma tèpa âboro maina.
Jèe tèepaa pwi pâara
na gà nama tiâu
tèpa tojii âboro
pitîri gòropuu. Nabwé!»

7 câmu <δ>

(Naporomee 11.19-15.4)

¹⁹ Géee na càùe, â tàpiri è wâra pwapwicîri kâ Pwiduée wânidò napwéretòotù. Â go còo è wâra pipwataâboro[†]. Â go tère pâ pwâratùra na maina[‡]. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye pwa kaa kakûrubwaanu—ba nye gù kaa è napuu. Â coo è popaa na dau maina, â rà nye tûuboo kaa pâ pâiri popaa moo.

12

1 <δ> Tô ilàri ma pwi Dàragò

¹ [Géee na càùru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa.] Ba tèepaa naa gopaérenao è jèe câmu kêe na dau maina, [na rà pò goo pâ âboro]. Wâépwiri, è tò jèe ilàri na pwényuâa^{*}, na é coona i tòotù, â tâa aranara du âé è parui. Â wâna pûrué è bwe korona, na pwa goro 12 íricò.

² Â é maagé còo, ba ée jèe pitâmari èpo. Â é i goro é aré ma tòina kêe na dau maina.

11:15 Exode 15.18; Psaume 10.16; Daniel 2.44, 7.14 **11:18** Psaume 110.5, 115.13; Roma 2.5; Auinapàpari 20.11-13
11:19 Hébéru 9.4; Auinapàpari 8.5, 15.5, 16.21 † **11:19** Wâra pipwataâboro—Rà tâa wé è 10 Naèà kâ Pwiduée. (Còo Deutéronome 10.1-5 ma Hébéru 9.4.) Ucina goro è pai caatâa kâ Pwiduée ma è Ba kêe. ‡ **11:19** Pwâratùra na maina—é, Airimuru na maina. * **12:1** Tô jèe ilàri na pwényuâa—Ucina goro è Ba kâ Pwiduée, na é còobé géewé wà pwi Mesia (Pwina naié). Pwi Ba kâ Pwiduée, âna wà tèpa Isaraéla, â nabàni, âna òiri tàpé na rà pâra wiâ Iésu. **12:2** Michée 4.10

³ Á é nye tèepaa me kaa naa gopaérenao ê jè câmu kêe—ê jè pé walàuma kâra duée, wà pwi Dàragô[†]. Á po mii ê naiié, á po 7 pûruê, na jèpa tâa gò, ê nari bwe korona. Á po 10 gi kêe.

⁴ Á é dàti boo, goro ê tûgòè, ê pwi caapwi ére géé goo àraci ére, géé goro ê pâ ìricò wânidò napwéretòotù. Á é urarà boo naa gòropuu. Á nabwé, á é tà còo ara i tò ilàri na pigéaa, ba na é uti i pwi èpo kêe wiána é pitàmarié.

⁵ Napwa naa goo wà i pwi èpo, âna ée mwa pitûâ kâra diri é pâ Ba, goro i tâjò paò kêe.

Ûna pitèpaé, á nye upaé kaa, jii i pwi Dàragô, naa jaa Pwiduée, naa na autâa kêe.

⁶ Á é uru naa namaré i tò nyaa kêe, naa na autâa na é jèe pwabwâti ba kêe, wà Pwiduée. Á o mwa èrùé naawé, naa na 1 260 tòotù.

É ipaa dèe Mikaéla

⁷ Géewê, á nye pwa paa kaa wânidò *napwéretòotù [jaa Pwiduée]. Ba wà pàra tèpa *angela, ma Mikaéla, pwi ukai kâra, âna rà ipaa ma wà i pwi Dàragô ma tèpa duée[‡] kêe.

⁸ Á rà piétò jiiirà. Á rà tû còobé i Dàragô ma tèpa duée, géé napwéretòotù,

⁹ boo naaniboo gòropuu.

(Napwa naa goo i pwi Dàragô maina bèepwiri, âna wàé kaa pwiri, wà i pwi dòèa géé na biu. Á nee, âna 'Pwi a cicarajè', é, *Caatana. Á wàé kaa pwiri, na é pwi a-ipa-imwûru tèpa âboro pitiri é gòropuu.)

¹⁰ [Géé na càuru é pai tûu kêe] á go tère é pwâratùra na dau maina, naanidò gopaérenao, na ina pâ:

«Jèe tèepaa tòotù

[na jè tapacîri]!

É paari pàtamee
wà Pwiduée kâjè!

Ée pa-udò ê Ba kêe!

É tòpò Mwaciri kêe,

naa târù târa pitûâ

kà pwi Mesia kêe!

Ba é tû tà Caatana,

pwi a piciapwâ goojè.

Ia é mu pitôtijè

naa jaa Pwiduée,

naa ne ma pwaa.

Á é jèe tûu awé!

¹¹ Rà jèe piétò jiié

wà tèpa bééjè,

goro é domii

kà *Pwi nari mutò;

goro é popai

na rà *paâjupâra.

Ba càra caa piwâ,

na rà bà, ba kêe.

¹² Ipwadée naa napwéretòotù!

Maagé còo naa gòropuu!

Au, wârigà co nawia!

É dau putâmu Caatana.

Ba é tûuboo dariwâ.

Á jèe ticè pàara kêe. Nabwé!»

É capwâri i tò ilàri wà Dàragô

¹³ É còoina wà Dàragô pâ, jèe tû tée boo naa gòropuu. Á é capwâri i tò ilàri[§], ba na é tubaèpà tée. Ba wà tóoni na ia é pitàmari i pwi âboro èpo.

12:3 Daniel 7.7 † **12:3** Dàragô—Dragon. Naa na tâgadé kà tèpa Juif, âna pé diopwaa kâra àgòri na tâa na numwiri, na é pwi âboro capwi. Nee mwara Léviathan (Psaume 74.14). Naani, âna pwi Dàragô, âna jè nee Caatana. (Còo nee tii 9.) **12:4** Daniel 8.10 **12:5** Psaume 2.9; Ésaie 7.14, 66.7; Auinapàpari 19.15 **12:7** Jude 1.9 ‡ **12:7** Tèpa duée kêe—Grec: Angela. Éco na rà tèpa angela na èpà, na jè ina goorà pâ, duée. **12:9** Genèse 3.1,14; Luka 10.18, 22.31; Auinapàpari 20.2 **12:10** Job 1.11; Zakarie 3.1 **12:12** Ésaie 44.23, 49.13 § **12:13** É capwâri i tò ilàri—Wâru wà muru ni, na pwacéwii é pai upa tèpa Isaraéla jii ukai Faraô na Aigupito. (Còo Exode 1.22; 14.8; 19.4; Nombres 16.31–33.)

¹⁴ Êco na jèe naa tà tòoni, ê du wàràiri i marù bwaamata. Â é tâ jiié*, naa namaré, wâna é autâa, na jèe pwabwàti ba kèe. Â o ipièrù wâgoolé, naawé, naa na âracié naja â gòobèrèè†.

¹⁵ Â i pwi Dàragô‡, âna é kòpi géé pwèe, pâ jawé na wâru, na pâ nau jèpé, ba na é wâri gò i tô ilàri.

¹⁶ Êco na é nye òmaa kaa ê napuu, â é namiri i jawé.

¹⁷ Â é nye dau putâmu kaa i pwi Dàragô, naa goo i ilàri. Â é pâra nau ipaa, tà diri pâra tèpa naî tòoni—wà tàpé na rà pitèrè dà Pwiduée, ma paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kà Iésu§.

¹⁸ Â nabwé, â é tà coo i pwi Dàragô wâ bàrawià.

13

2 <δ> *Itémuru géé nawià*

¹ Géé na càué, â go còo [naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo wà Itémuru, na é còobé géé nawià. Po 10 gi kèe. Â 7 pûrué, na jèpa tâa gò é bwe korona. Â wii naa gòro pâ jèpa pûrué, é pâ nee Pwiduée, ba na é [pa autâa kà Pwiduée, ba na é] inaé ba èpà mwara.

² Ê nanié, âna pwacèwii é naniiri *léopard*. Â é âé, âna pwacèwii é âra *ours*. Â é pwèe, âna pwacèwii é pwâra lió*. Â é naa tée é nii kèe wà i pwi Dàragô, bau é autâa kèe, ma é pitûâ kèe, na dau maina.

³ Â go còo é aurumuru na dau maina, gòro jè pûrué, pwacèwii na jèe tòdità, â wàra munaa é jèe bà. Êco na jèe nyu còwâ, â jèe wâdé.

Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà picâdirié goo, â rà pâra wiâé.

⁴ Â rà pwamainâé, â rà ina pâ: «Wàilàpà cèna pwa nii kèe pwacèwii Itémuru? Wàilàpà cèna pâri ma é cicaraé? Nye ticè!»

Â rà pwamainâ mwara i pwi Dàragô, ba wâé, na é naa tée é pàtâmee.

É ina ba èpà Pwiduée

⁵ Jèe panuâ tà Itémuru, ma é tûra, naa na 42 parui. Â é dau pi-ina kèe [ma ina pâ wâé âna wâé Pwiduée].

⁶ Â é dau ina ba èpà wà Pwiduée, ma é nee, ma é autâa kèe wâ *napwéretòotù, ma wà diri tàpé na rà tâa wê.

⁷ Â jèe nye panuâ tée é pàtâmee ma é ipaa, ma é piétò jii tèpa âboro kà Pwiduée. Â jèe panuâ tée mwara târa pitûâ, naa gòro [diri tèpa âboro gòropuu]—diri pâ wâao, ma pwâratûra, ma pâ napò, ma pâ Ba.

⁸ Â rà cau cigòboo tée diri tèpa âboro gòropuu, na jèe càcaa wii neerà, naa na Tii kà *Pwi nari mutò, béaa kâra é pai tòpò wâra é gòropuu†. Wà Pwi nari mutò, âna wâé kaa pwina é jèe bà, ba na é pwi *ârapwaaillò.

⁹ [Â wâgo, Ioane na go wii é tii bèeni, âna go ina pâ]: Wà pwina pwa pwâranÿurué, âna wâdé na é tère!

¹⁰ Ba o tubaèpà tà tèpa âboro kà Pwiduée. Rà o pwa karapuu wà pâra pwi, â rà o pòtâmwara pâra tàpé. Â wâdé na rà cipa ba mwü é cèikî kâra, ma pidâpwicârarir [naa na é pwina o tèepaa târa].

3 <δ> *Pé macii géé napuu*

¹¹ Géé na càué, â go còo é béarailu kà tèpa macii [na èpà] na é còobé géé napuu. Po ârailu gi kèe, na pwacèwii é gi kâra nari mutò, êco na é pwi a takânarijè, pwacèwii é dàragô. [Â nee mwara, âna 'Wà pwi *péroféta a pwâ']‡.

¹² Â é waké ba kà Itémuru, pé macii béaa, na ia jèe nyu còwâ i aurumuru kèe. Ba é tòpi jii Itémuru édiri târù kèe ma pàtâmee.

É tacoo goo diri tèpa âboro gòropuu, ba na rà cigòboo na ara Itémuru.

12:14 Daniel 7.25, 12.7 * **12:14** Jiié—Grec: *Jii i dòea*. † **12:14** Âracié naja â gòobèrèè—Pai ina wèe pâ, 42 parui, âna 1 260 tòotù. (Còo Auinapàpàri naporomee 2-3.) Grec: *Na caapwi pâara, ma pâ pâara, ma jè gòobàra pâara*. ‡ **12:15** Dàragô—Grec: *Dòea*. § **12:17** Auinapàpàri 11.7

§ **12:17** Paâjupâra... é, Rà tà cimwü, naa goro é âjupâra na é paari wà Iésu. **13:1** Auinapàpàri 12.3, 17.3, 7-12 **13:2** Daniel 7.4-6 * **13:2** Léopard, ba é dau itâa; *Ours*, ba dau gòri é pwürüilè; *Pwâra lió*, ba dau gòri ma éa é poropwée. **13:3** Auinapàpàri 17.8 **13:5** Daniel 7.8, 25, 11.36; Auinapàpàri 11.2 **13:7** Daniel 7.21; Auinapàpàri 11.7 **13:8** Psaume 69.29; Auinapàpàri 17.8, 20.12, 15, 21.27 † **13:8** Béaa kâra é pai tòpò wâra é gòropuu—Ê pâ popai bèepwiri, âna pâri ma jè tòpò naa goro jènere é pâ popai bèeni: *Wà Pwi nari mutò, âna wâé na é jèe bà...*

13:10 Jérémie 15.2, 43.11; Auinapàpàri 14.12 ‡ **13:11** 'Wà pwi péroféta apwâ—Còo Auinapàpàri 16.13, 19.20, 20.10.

13-14 Á é pwa é pâ câmu na dau maina, goro pàtâmee, na ara Itémuru. Ba é panuâ boo é ânye géé napwéretòotù, à rà cau pò goo wà tèpa âboro gòropuu. Á panuâ tée, ma é ipa-imwùrurà. Á é tûâri târa, ma rà pwa cè ânuu wà Itémuru, na ia pwa aurumuru wâgoóé, à ia jèe nyu còwâ[§].

É pawâro ânuu Itémuru

¹⁵ Panuâ tà i béârailu kà tèpa macii—[i pwi péroféta na é pwâ]—ma é pawâro i ânuu Itémuru. Á panuâ târa i ânuuê, ma é tûra, ma pòtâmwara diri tèpa âboro na càra caa pwamainae.

¹⁶ Á é tacoo goro pâ âboro diri, ma rà tòpi é câmu kée naa goo îrà ètò, é, wâ gaadaara. É wàrapwiri tà tèpa âboro diri, na kîri ma maina, à wà tàpé na pwa neemururà, ma ticé neemururà, à wà tàpé na pwa târù kàra, ma wà tàpé na ticé târù kàra*.

¹⁷ Á ticé âboro na pâri ma pi-icu, wiàna ticé goóé é pwi câmu bèepwiri. I pwi câmu kée bèepwiri, âna nee wà Itémuru ma nimaro na ucina goo nee.

¹⁸ [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina tâwà pâ]: Wà pwi âboro na é tàmanga, âna wâdé na é pitadàra é nimaro kà Itémuru. Ba é nimaro kée, âna nee pwi jè âboro—âna 666[†].

14

4 <δ> Ipwamaina nari mutò

¹ [Gée na càùé, à go còo mwara, naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo i *Pwi nari mutò, na é cima wâgòro jaa *Siona. Á rà gére tâa jaaé 144 000 âboro*—wàilà diri na jèe wii na gaadaara é nee, ma nee Caa kée.

² Á go tère è jè pwàratùra, na me géé napwéretòotù, na pwacèwii airi gitar na dau wàru. Dau maina é aié, pwacèwii é airi pwiritée[†], ma é airi tikakara.

³ Ba rà nyabi wà diri tèpa âboro bèepwiri, naa naporomee [Pwiduée, na é tâa] na autâa kée; ma na ara tèpa ârapapè macii na pwa nyuâara, ma wà tèpa 24 ijiao. Á é nyabi kàra, âna bwaa âmué, à nye ticé pwi jè âboro cèna é tàmogòori. Á nye wâdé co tèpa 144 000, ba nye wàilà tèpa âboro na jèe pa-udòrà jii é gòropuu.

⁴ Wàilà tèpa âboro, na càra caa pitubamiirirà naa na wâro-gòronaigé[‡]. Á rà pâra wiâ Pwi nari mutò, naa na pâ ère na é pâ wè. Ba é jèe uparà wà Pwiduée, ma wârirà[§], ba na rà tèpa âboro [wâna Ba] kàru ma wà Pwi nari mutò. Á rà pwacèwii é *ârapwaailò ba kée, na pwa goro é bétapoo pwée na jè piûnya.

⁵ Á càra mu caa tèpa pwâ. Á nye ticé èpà na rà pwa goro îrà.

5 <δ> Popai kà tèpa 3 angela

⁶ Nabwé, à go còo pwi jè *angela na é tâ gopaérenao. Á é pâ nau picémara é popai wâdé na âjupàra dàra gòiri awé târa diri pâ âboro gòropuu—tà tàpé géé na diri é pâ wâao, ma pwàratùra, ma napò, ma pâ Ba.

⁷ Á é tomara too pâ: «Guwà papwicîri wà Pwiduée, ma ipwamainae! Guwà tòbuari Pwina é tapoo napwéretòotù ma gòropuu, ma nawiâ, ma nairiwâ. Ba jèe tèepaa i pwi pâara na ée mwa pitèi tèpa âboro gòropuu na.»

⁸ Á [ûna é pâra, à] é tèepaa me wà pwi jè angela, na é tomara too pâ:

«Ée jèe tûu *Babulona*^{*},
téura napò-bà!

É ipa-imwùru
diri é pâ Ba.

É naa târa dipâa.

Rà ipwirié goo.

Rà pwaduwa kée.

Rà pwa pwina miiri.

Rà ipuu imudi,

13:13-14 1 Rois 18.24-39; Mataio 24.24; Auinapàpàri 19.20 [§] **13:13-14** Ia jèe nyu còwâ—é, Ia é jèe wâro còwâ. **13:16**

Auinapàpàri 14.9-11, 16.2, 20.4 ^{*} **13:16** ...Pwa târù kàra, ma...ticé târù kàra—Hommes libres et esclaves. [†] **13:18**

666—Wiàra é auniimiri kà tèpa Juif, âna 6, âna nimaro kàra âboro. 666 âna nimaro kà pwina nùmee na é tâa na autâa kà

Pwiduée. ^{*} **14:1** 14 000 âboro—Còo note goo Auinapàpàri 7.4. **14:2** Auinapàpàri 1.15, 19.6 [†] **14:2** Pwacèwii é airi

pwiritée—é, Pwacèwii pâ wià na dau maina. **14:3** Ésaïe 42.10; Auinapàpàri 5.9, 7.4 [‡] **14:4** 1re phrase—Ucina goro

é wâro na wâdé na ara Pwiduée, ba ticé na èpà na. [§] **14:4** Wârirà—Ucina goro é pai pipanuâ wâra é wâro kà Kériso.

14:8 Ésaïe 21.9; Jérémie 51.7,8; Auinapàpàri 17.2, 18.2,3 ^{*} **14:8** Babulona—Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa

pwàadàra tii. Ucina goo diri tàpé na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kée.

wà tèpa âboro gòropuu. Nabwé!»

⁹ Â géé na càùé, â wà pwi jè angela, âna é pâra wiâ du angela bèepwiri. Â é tomara too pâ: «Wâéni é pwina o tèepaa tà tàpé, na rà pwamaina wà Itémuru ma i ânuuê, ma tòpi i câmu kée naa gaadaarà ma goro ìrà:

¹⁰ O naa târa, wàilà mwara, é dipâa, na é pwabwàti wà Pwiduée, dipâa goro é pwâra putâmu kée. Â càcaa tògòtù goro jawé, [â o gòo ma maga, na rà wâdo]. Â rà o aré ma tòina goro ânye ma dà na tòo, na ara pâ angela na rà pwicîri, ma Pwi nari mutô.

¹¹ «Â é nye tà tòo awé i ânye, â rà o maagé còo goo dàra gòiri. Â o càra caa nao, naa ne ma pwaa. [Wâépwiri é pwina o mwa tèepaa tà] tàpé na rà ipwamaina wà Itémuru ma i ânuuê, ma tòpi i câmu kée.»

¹² [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bëeni, âna go ina pâ]: Wâépwiri é bépipagòo tèpa âboro kà Pwiduée. Wâdé na rà pidâpwicîarirà, [ûna tubaèpà târa] ma pitère dàra é pâ naèà kà Pwiduée. Wâdé na rà tà mwù naa na cèikî kàra naa goo Iésu.

¹³ Â géé na càùé, â go tère é jè pwâratùra géé napwéretòtù, na ina me tóo pâ: «Gà wii pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà bà, tapoo nabà, géé goro pai cèikî kàra naa goo Pwi Ukai.»

Â é Nyuâaè Pwicîri, âna nye wâé mwara, na é ina pâ: «Ûu kaa, ba rà o nao jii é pâ aré ma tòina kàra. Â rà o tòpi é câmarà goro é waké kàra†.»

6 <δ> *Piûnya naani gòropuu*

¹⁴ Go ucâri, â go còo wà *Pwina nairi âboro‡, na é tâa na é nee na pwaa. Â é bwèri é bwè korona mwani mii, â é popa é pwâci na po éa.

¹⁵ Â go còo wà pwi jè angela, na é còobé géé na wâra pwapwicîri§ [nidò *napwéretòtù]. Â é tomara too tà i Pwi na ia é tâa na i nee, pâ: «[Tèpa âboro gòropuu, âna pwacèwii blé na] jèe po wâèà bwâti. Jèe tèepaa é tòtù kâra piûnya*! Gà tù paé i pwâci'gà, â gà tapàgà!»

¹⁶ Â é tûboo naa gòropuu i pwâci kée wà pwini, â é piûnyari i gòropuu.

¹⁷ Géé na càùé, â é còobé wà pwi jè angela, géé na wâra pwapwicîri, nidò napwéretòtù. Â wâé mwara, âna é cipa jè pwâci na dau éa.

¹⁸ Â nabwé, â é tèepaa me géé na *aamwari târa imeai, wà pwi jè angela, na é pitûa naa goro ânye. Â é tomara too tà wà i pwi a cipa i pwâci. Â é ina tée pâ: «Po dau wâru [pâ âboro, wâni gòropuu na rà èpà. Â rà pwacèwii] é pâ nacici pwâra dipâa na jèe po dau târa. Â gà tù paé i pwâci, â gà tapàgàra.»

¹⁹⁻²⁰ Â é tûboo i pwâci kée i pwi angela, naa gòropuu. Â é tapàgà i pwâra dipâa wà gòropuu. Â é tù naa na aubigagai dipâa, naa gòroigé jii é napò. Â còogairà, â é nama joro é dipâa. Ba wâépwiri é pwâra putâmu kà Pwiduée. Â o joro é domii kà tèpa âboro èpà, â o tù too, ma tù jai caapwi âboro†, naa na 300 kilomètres.

15

7 <δ> *Ipwabwàti 7 bétubatòina*

¹ Géé na càùé, â go còo [mwara naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa]. Â go pò goo jè câmu kée na dau maina, naa napwéretòtù. Ba pwa 7 *angela, na rà tà pa pâ 7 bépitubatòina. Wâé kaa pwiri é bènabwé maagé còo, bènabwé pwâra putâmu kà Pwiduée.

² Â go còo é jè nawia na pwacèwii wàrapèa na pwa ânye na. Â pwa pâ âboro [na rà coo goro i najawé]—wà tàpé na rà piétò jii wà Itémuru, wà i pwina pwa ânuuê ma nimaro kée. Â rà cau cipa é gitar na é naa târa wà Pwiduée.

³ Â rà nyabiri i nyabi kà *Moosé, pwi ênawéna kà Pwiduée, bau nyabi kà *Pwi nari mutô:

«Dau maina waké'gà,
maina ma pwényuâa,
co Pwiduée Caa.

14:9 Auinapàpàri 13.12-17 **14:10** Genèse 19.24; Psaume 75.9; Ésaïe 51.17,22; Jérémie 25.15-16; Ézékél 38.22; Auinapàpàri 16.19, 20.10, 21.8 **14:11** Ésaïe 34.10 **14:12** Auinapàpàri 13.10 † **14:13** Dernière phrase—é, É pâ waké kàra, âna paâjupàràrà. Grec: É pâ waké kàra, âna pâra wiâra. **14:14** Daniel 7.13 ‡ **14:14** Wà Pwina nairi âboro—é, Pwi âboro na pwacèwii é Pwina nairi âboro (Iésu Kériso). § **14:15** Wâra pwapwicîri—Ucina co, ba ticé âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòtù. (Còo Auinapàpàri 21.22.) * **14:15** Piûnya—Récolte. Munaa ucina goo tèpa âboro diri, na o todàra naa na pitèimuru kà Pwiduée (Osée 6.11). É, tèpa âboro kà Pwiduée co, na rà mwa tò naa na Mwaciri kée (Maréko 4.29).

14:18 Joël 4.13 **14:19-20** Ésaïe 63.3; Auinapàpàri 19.15 † **14:19-20** Jai caapwi âboro—Grec: Jai aunapò na pwâra òci (mors). ‡ **15:3** Exode 15.1; Psaume 139.14, 145.17

Dau maina nii'gà,
 naa goro diri pâ muru;
 pwâra ukai'gà
 goro diri pâ Ba!
 *Tàrù pâ naigé'gà!
 4 Wâgà co na gà pwiçiri.
 Wâgà co na gà Pwiduée.
 O wailàapà cè âboro,
 na càcaa wâgotée googà?
 O wailàapà cè âboro
 na câé caa ipwamainagà?
 O nye ticé caapwi!
 Rà o cau me pâ Ba;
 rà cigòboo na aragà.
 Ba paari wakè'gà
 pâ tàrù ma âjupâra'gà!»

7 wâra jawé bétubatòina <ε>

(*Napomee 15.5-16.21*)

5 Géé na càué, â go ucâri è napwéretòtù, â go côo è *wâra pwapwiciri pwa goro imwaano. Âna tâpirié è ére na dau pwiçiri na wâna.

6 Â rà còobé wà i tèpa 7 angela, na ia rà cipa è pâ 7 bétubatòina*. Â rà coona ârabwée imwaano na dau pwa, â rà pii nawâarà goro pûukake na mwani mii.

7 Â wà pwi jè ârapâara tèpa ârapapé macii na pwa nyuâarà, âna é jèpa naa tà tèpa 7 angela bëepwiri è wâra jawé mwani mii, na wâbé goro pwâra putâmu kâ Pwiduée, wâ Pwina é *wâro dâra gòiri awé.

8 Â i wâ pwiçiri, âna é nye wâbé kaa goro mu, géé goro è pai maina ma muugère kâ Pwiduée, ma è pátamee. Â nye ticé jè âboro cèna pârié ma é tò naa na i wâ pwiçiri, tèepaa naa goro cè pai pacoo kêra diri è pâ bétubatòina kâ tèpa 7 angela.

16

1 Géé na càué, â go tère è pwârâtùra na maina, naa na é ére na dau pwiçiri, na é ina tà i 7 *angela pâ: «Guwâ pâra, â guwâ wicèpwiri è pâ wâra jawé naa gòropuu, ba câmu kêra è pwâra putâmu kâ Pwiduée.»

1 <ε> *Tonga*

2 É pâbéaa pâ wà pwi jè angela, â é wicèpwiri è wâra jawé kêe naa gòropuu. Â nye tèepaa kaa è pâ tonga na po èpâ ma miiri, naa goo diri tâpé na rà cigòboo târa i ânûu wâ Itémuru ma ipwamainâ—wailà na pwa è câmu kêe na wâgoorâ. Â rà dau cèepwâa* goo.

2 <ε> *Nawià na mii*

3 Nabwé, â é me wà pwi béârailu kâ tèpa angela, â é wicèpwiri i wâra jawé kêe naa nawià. Â é nye biie kaa i nawià ma mii-tòri, pwacèwii è domii kêra è âboro bà. Â rà po cau bà diri pâ muru na tâa nawià.

3 <ε> *Nairiwâ na mii*

4 Nabwé, â é me wà pwi béâracié kâ tèpa angela, â é wicèpwiri è wâra jawé kêe, naa na é pâ nairiwâ, ma è pâ aupò jawé; â nye domii kaa.

5 Â go tère pwi jè angela, [na pitûa naa] goro diri pâ najawé, na é ina tà Pwiduée pâ:

«Wâgà co na gà *tàrù!
 Ba wâgà nabà,
 â wâgà napwiri!
 Wâgà na gà pwiçiri.
 Pwa tàrù'gà co
 ma gà pitèirâ,
 ma pwa wârimuru târa.
 6 [Ba rà pwa na èpâ]:
 Rà nama joro domii,
 domii kêra è Ba'gà

ma tèpa *péroféta'gà.
 Â gà pawâdoorà ni
 goro ê domii,
 na jèpa pârirà. Nabwé!»

7 Â go tère mwara ê pwâratùra, me géé na i *aamwari târa imeai. Â é ina pâ:

«Ûu kaa, co Pwi Ukai
 Pwiduée kâjè!
 Dau maina nii'gà
 naa gòro diri pâ muru.
 Âjupâra ma târù
 é pai pitèi'gà,
 [ma wârimuru
 na gà naa târa]. Nabwé!»

4 <ε> Tòoka

8-9 Nabwé, â é me wà pwi béârapápé kà tèpa angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée naa na i tòotù. Â rà nye dau tòoka kaa goo pâ âboro. Êco na càra caa pinünüma ma rà biirà, ma rà ipwamaina Pwiduée. Â rà pinabaèpâé, géé goo na wâé na pwa pàtâmee, naa goro ê pâ bétubatòina bèèpwiri.

5 <ε> Bâutê

10 Nabwé, â é me wà pwi bé 5 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée naa gòro ê autâa kà Itémuru. Â nye bâutê kaa é mwaciri kée. Â wà tèpa âboro, âna rà tòngüru poropwârà. Ba rà dau maagé còo [goro pai tonga kâra].

11 Êco na càra caa pinünüma, ma rà coo jii é pâ tûâ kâra na èpâ. Â rà pinabaèpâ wà Pwiduée *napwéretòotù.

6 <ε> Mwari nairiwâ Euphrate

12 Nabwé, â é me wà pwi bé 6 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée, naa nairiwâ maina Euphrate. Â nye po mwari kaa, ba na o naigé kà tèpa ukai, na rà o mwa me géé na auégòdò tòotù†.

13 Nabwé, â go còo pâ âracié duée na miiri, na rà pwacèwii é pâ gérenu‡. Â rà jèpa còobé géé na pwâ i pwi Dàragò, ma wà Itémuru, ma i pwi péroféta, pwi a pwâ, [na ina gooé mwara pâ pwi macii na èpâ]§.

14 Wà tèpa duée bèèpwiri, âna [pwa pàtâmarà ma] rà pwa pâ câmu, na rà pò goo pâ âboro. Â rà pâ nau panaimari tèpa ukai wâni gòropuu, ba na rà pipaa dà Pwiduée, na é Tòotù na é jèe paco. [Na pwi Tòotù bèèpwiri, âna ée mwa piétò, ma pitèi é gòropuu diri wà Pwiduée. Ba wâé co na] dau pwa pàtâmee naa gòro diri é pâ muru.

15 É ina wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwâ tère bwàti, ba go o mwa wâjué me còwâ*, [â go péa papòwâ] pwacèwii pwi a mura naa ne. Â cidòri nyuâa pwi âboro na é tà tàci, ma pwabwàti é pâ ârabwée kée. Ba péa é tà cicâpé, â ée mwa kamu wiâna còoê.»

16 Wà tèpa duée âna rà panaimari tèpa ukai gòropuu, naa na jè nadàbo, na ina goo pâ Harmaguédon goro pwa *hébèru.

7 <ε> Gù napuu ma popaa moo

17 Nabwé, â é me wà pwi bé 7 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kée, naa gopaérenao. Â go tère é pwâratùra na maina géé na autâa kà Pwiduée, wâna é wâra pwapwicíri. Â é tomara too pâ: «Jèe po cai coo diri!»

18 Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu na dau maina. Â càcaa pwa cè gù napuu cèna wàrapwiri, tapoo géé na é tèepaa pwi âboro naani gòropuu.

19 Â téura pâ ville na wâru wâ gòropuu. Â po pitadârùé ma âracié pàara, é ville maina†. Ba nye wàrapwiri kaa é wârimuru na é naa târa é ville Babulona wà Pwiduée. Ba é pawâdoóé goro èpâna, na tòo goro é pwâra putâmu kée.

16:7 Psaume 19.10; Auinapàpàri 15.3 16:8-9 Auinapàpàri 9.20-21 16:10 Exode 10.22; Ésaïe 8.21-22 16:12 Ésaïe 11.15 † 16:12 Auégòdò tòotù—L'est. ‡ 16:13 Gérenu—Munaa ucina goo é popai kà tèpa duée bèèpwiri na miiri.

§ 16:13 Na ina gooé mwara pâ, pwi macii na èpâ—Còo Auinapàpàri 13.11. 16:14 Auinapàpàri 19.19 16:15 Mataiao 24.43-44; Auinapàpàri 3.3 * 16:15 Go o mwa wâjué me còwâ—Bénabwé pai tèepaa me kà Iésu. 16:16 Zakarie 12.11
 16:18 Auinapàpàri 4.5, 8.5 16:19 Auinapàpàri 14.10 † 16:19 É ville maina—Munaa Babulona (ucina goo Roma. Còo note goo Auinapàpàri 17.1), é, pwiri Iérusaléma.

²⁰ Â diri ê pâ pô ma jaa, âna rà jèpa ipiina, géé goro ê kakürubwaanu.

²¹ Â rà nye tûu kaa géé napwéretòotù, pâ pàiri popaa na moo, na po dau maina, pwacèwii ê baikè cima[‡] na tûu naa gò tèpa âboro. Â rà pinabaèpà Pwiduée goo wà tèpa âboro. Ba dau maina awé pâ bétubatòina bèèpwiri.

17

Tò ilàri gòronaigé Babulona

¹ Géé na càué, â é medario, wà pwi jè ârapàara tèpa 7*angela, na ia rà wicèpwiri i pâ 7 wàra jawé. Â é ina tóo pâ: «Gà me, ma go paari tâgà è wàrimuru [na ée mwa naa wà Pwiduée] tà i pwi ville na maina, goro jènere pâ nairiwà na wàru^{*}, na ina goo wè pâ ‘Tò ilàri gòronaigé, na é dau èpà’.

² [Ba dau miiri ê wakè kée.] Ba rà ipuu[†] ma diri tèpa ukai naa gòropuu. Ê pâ tûu kée âna pwacèwii dipâa, na é naa târa pâ âboro gòropuu, ba na rà cau ipwirié, ma wàrori ê tûu kée.»

³ Â wà i pwi angela, âna é popao naa na nyuâa, naa namaré. Â go còo naawé i tò ilàri bèèpwiri, âna é tâa goro è macii na dau mii. Â po 7 pûru i macii, ma po 10 gi kée, [ba wà Itémuru][‡]. Â wii naa na diri ê naiié è pâ nee béipwamainae ma béinabaèpà Pwiduée.

⁴ Â wà i tò ilàri, âna é coona è ârabwée na dau bwùcùru ma mii, [pwacèwii pâ ârabwée kà tèpa ukai ma âboro imaina]. Â é picûaaè goro mwani mii, ma perle, ma pâ atù na maina è wàri wèe, na pwàra. Â é tà pa è wàra jawé mwani mii na wábé goro pâ muru na miiri. Ba pâ muru na èpà, géé goro è càraé na dau èpà.

⁵ Â wii na gaadaaè è nee na pitàbinyiri, [âna è âji ère na pai ina wèe pâ]:

BABULONA NA DAU MAINA—NYAA
KÀ PA ILÀRI GÒRONAIGÉ MA ÈDIRI PÂ
TÛA NA MIIRI NAA GÒROPUU.

⁶ Â go còo pâ è ipwirié, ba é jèe dau wâdo è domii kà tèpa âboro kà Pwiduée, na tètãmwarara, géé goro è pai cèikì kàra naa goo Iésu.

Ina tà Ioane pai ina wèe

Go ucàrié, ba go dau pò gooé.

⁷ Â é ina tóo wà i pwi angela pâ: «Gorodà na gà pò gooé? Go o ina tâgà è pai ina wèe na tàbinyiri, goo wà tò bèèpwiri, ma wà Itémuru, na é coo gooé, ma pâ 7 pûrué ma pâ 10 gi kée.

⁸ «Ba wà Itémuru, âna é wàro béaa, â é jèe bà nabà. Â ée mwa toome còwà, géé na è Oolaa na ia dau wâgòro[§]. Â rà o pò goo, è pâ âboro gòropuu—tàpé na càcaa wii neerà, naa na Tii goro wàro béaa kàra è pai tòpò wàra è gòropuu. Êco na, ûna é còobé wà Itémuru, â wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiàué banwara.

⁹ «Wà pwina é tèi bwàti pâ muru, âna wâdé na é tãmogòori ni, pâ: Ê pâ 7 pûrué bèèpwiri, âna câmu kàra è 7 nari jaa^{*}, na é tâa wé i tò ilàri. Â câmu mwara kà 7 tèpa ukai.

¹⁰ Ba tèpa 5 géé goorà, âna rà jèe tûu. Â é bwaa nye tà tâa pwi jèpwi. Â bwaa nye tiâu pwi jèpwi. Â wiàna ée mwa tèepaa, â o càcaa gòiri è pai tâa kée. [Ba é jèe nye pacoo pwiri wà Pwiduée.]

¹¹ «Napwa naa goo wà Itémuru, na ia é wàro béaa, â na ia é jèe bà, âna wàé kaa pwiri pwi jè ârapàara tèpa 7 ukai. Â [ée mwa wàjué còwà, ba na] é pwi bé 8 kàra ukai mwara, béaa kàra è pai tubatiâué.

¹² «Napwa naa goo è pâ gi kée na gà còo, âna câmu kà pàra tèpa 10 ukai, tàpé na bwaa ticé mwaciri kàra. Â o naa târa co ji pàara, na càcaa gòiri[†], ma rà o pitûa na, ma wà Itémuru.

¹³ «Nye caapwi è aunûnûma kàra, ma rà pinaa è pátãmarà, ma è tàrù târa pitûa, naa gooé.

16:20 Auinapàpàri 6.14 **16:21** Exode 9.23-24; Auinapàpàri 11.19 [‡] **16:21** Ê baikè cima—Grec: *Caapwi talent*. Câmu kée, âna 35–40 kilò. **17:1** Jérémie 51.12-13 ^{*} **17:1** Ville na maina... Babulona biu, âna ucina goo Roma, è ville maina na pàara kà Ioane. Â ucina goro diri pâ pubu âboro na càra caa papwiciri Pwiduée. **17:2** Ésaie 23.17; Jérémie 51.7; Auinapàpàri 14.8 [†] **17:2** Rà ipuu—Ê wàrogòronaigé, âna ucina goro è pai pwamaina wàra pâ duée imudi. Â ucina mwara goro è pai càcaa papwiciri Pwiduée. **17:3** Auinapàpàri 13.1 [‡] **17:3** Ba wà Itémuru—Còo Auinapàpàri 12.3. **17:4** Jérémie 51.7; Auinapàpàri 18.16 **17:6** Auinapàpàri 18.24, 19.2 **17:7** Auinapàpàri 13.1 **17:8** Daniel 12.1; Auinapàpàri 11.7, 13.7 [§] **17:8** Oolaa na ia dau wâgòro—Còo 2° note goo Auinapàpàri 9.1. ^{*} **17:9** 7 narijaa—Ucina goo wà ville Roma, na bari naa gò 7 nari jaa. Tèpa 7 ukai, âna pwiri pàra tèpa ukai (empereur) naawé. **17:12** Daniel 7.7, 24 [†] **17:12** Ji pàara, na càcaa gòiri—Grec: *Caapwi ineretòotù*.

¹⁴ Ba rà o mwa ipaa dà *Pwi nari mutô. Êco na é nye piétò jjiirà. Ba nye wàé kaa na é Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ, ma Pwi Ukai kà tèpa ukai. Â rà o tâa ma wàé[‡], wà tèpa âboro kêe—tàpé na é todàra, ma pitôrigarirà, ma rà cimwù naa na é cèiki kàra.»

Rà èpàri tó ilàri tèpa ukai

¹⁵ É ina tóo mwara i pwi angela pâ: «Gà côo pâ nairiwâ na wâru [naa goro jènere i ville] na ia é tâa wê i tó ilàri gòronaigé. Wàé kaa pwiri é câmu kàra pâ âboro, géé na diri pâ puâboro, ma pwâratùra, ma napô, ma Ba.

¹⁶ «Napwa naa goo Itémuru, â pâ 10 gi kêe, [âna tèpa 10 ukai] âna rà o pâ nau èpàri i tó ilàri gòronaigé. Â rà o mwa popa é pâ naneemuru tóoni, ma pâ ârabwée kêe, ba na o ticé kêe, â ée mwa pâra cicàpé. Â rà o mwa uti é pièe, ma cîri napwùrudóe naa gòro ânye.

¹⁷ «Rà wàrapwiri, ba na pacoo è câbawâdé kà Pwiduée. Ba wàé kaa, na é tòpò è auniimiri naa na pwâranûmarà, ba na rà cau pitêrerà, ma rà naa tà Itémuru é pwâra ukai kàra. Â wàrapwiri, tèepaa naa goro é pai pacoo diri é pwi na ia é jèe mara ina wà Pwiduée.

¹⁸ «Napwa naa goo i tó ilàri bèepwiri, na ia gà côoé, âna é câmu kàra ville maina, na é pitûâ kàra diri tèpa ukai wà gòropuu.»

7 popai goo babulona <Ç>

18

(Naporomee 18)

¹ Géé na càuru è pâ pwi bèepwiri, â go côo mwara pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. Â naa tée pàtamee na maina. Â dau maina pai muugère kêe, na é pwéelaa pâpari é gòropuu.

É pitèié Pwiduée

1 <Ç> O téuraé

² Â é tomara tóo pâ*:

«Ée jèe tûu *Babulona,
téura napô-bà!

[Ticé âboro wê!]

Jèe wâ kà tèpa u,

pwârawâ kàra duée,

bawâ kàra aràu,

[aucârû kàra akâna]

autâa kàra diri,

pâ macii na miiri.

³ [Tojii tó ilàri-bà.]

É naa dipâa kêe.

Rà ipwirié pâ Ba.

Rà pâ nau pwacèwiié.

Rà pwa tûâ na miiri.

Rà ipuu imudi ma wàé,

pâ ukai gòropuu.

Wâro géé gooé

tèpa pi-icu.

Wâru mwani kàra,

géé goo pâ tûâ èpà kêe. Nabwé!»

2 <Ç> Dau maina wârimuru kêe

⁴ Go tère è jè pwâratùra me géé napwéretòotù, na é ina pâ:

«Tèpa naîô wée!

Uru jii Babulona.

Còobé jii tóobà.

Uru jii pâ èpà kêe.

Naaco pâ tûâ kêe.

Ba guwà péa tòpi

é wârimuru kêe!

[‡] 17:14 Â rà o tâa ma wàé... é, Â rà o piétò ma wàé... 17:16 Auinapàpari 18.8 18:2 Ésaie 13.21, 21.9, 34.11-14; Jérémie 50.39; Auinapàpari 14.8 * 18:2 Pwiri bétapoo popai goo Babulona, âna tâa na naporomee 17. 18:4 Ésaie 48.20; Jérémie 50.8, 51.6,45; 2 Korénito 6.17

Dau maina aré
na go o mwa naa têe.
⁵ Dau wâru èpà kêe.
Dau pòri too,
tèepaa naanidò
napwéretòotù!
Go côo wakè kêe,
â câgo caa pwanauri.
⁶ Go o mwa papòé.
Naa wârimuru têe
wiâra pâ èpà kêe.
Naa têe na dau maina
jii ê pwina é pwa.
Pwaai wârado kêe.
Ba é naa dipâa kêe
[âra tubaèpà târa pâ Ba].
Pwaai mwara
goro dipâa na gò,
ba na é wâdo còwâ.
[Á ée dau maagé goo.]
⁷ Dau maina nùmee.
Wâru mwani kêe.
Maina ipwàdéee kêe.
Êkaa na wârapwiri:
O maina aré kêe.
Piédò maagé kêe.
É pi-ina kêe pâ:
“Go nye tô ukai.
Câgo caa tô dàpwâ.
O câgo caa côo pikîri.”
⁸ Êkaa na wârapwiri,
na ji caapwi tòotù,
ée pâ nau tô dàpwâ.
Ée mwa côo pikîri.
Ée mwa copwa.
O cîrié naa na ânye.
Ba maina pàtâmoo,
wâgo Pwîduée
ma go pitèié. Nabwé!»

Rà imurué tèpa âboro

3 <Ç> *Tèpa ukai*

⁹ Wà tèpa ukai kâra gòropuu, âna rà o côo é muru ânye, wiàna tòo Babulona, â rà o dau pi-i ma pijinünü gooé. Ba rà tèpa bée, na rà pwa pâ muru na dau èpà ma wàé. Á jèe dau pwa neemururà géee gooé.

¹⁰ Á rà o coo na wâiti wê, goro é pai wâgotàra goo é pai maagé kêe. [Á rà o pwùkuru.] Á rà o mwa ina pâ:

«Wârico Babulona!
Wârico napô maina!
Téura ma tubatiâué†,
na ji caapwi tòotù!»

4 <Ç> *Tèpa pi-icu*

¹¹ Rà imurué ma pijinünü wà tèpa pi-icu wâni gòropuu, ba jèe ticé âboro cèna ée wâri cè neemururà.

¹² [Ba wàé, na ia é mu wâri diri pâ na jèpapara muru] na dau maina wâri wèe, na rà mu icuri:

18:5 Genèse 18.20–21; Jérémie 51.9 **18:6** Psaume 137.8; Jérémie 50.15,29; 2 Tésalonika 1.6 **18:7** Ésaïe 47.7–9 **18:8**
Auinapàpari 17.16 **18:9** Ézékîel 26.17, 27.30–35 † **18:10** *Téura ma tubatiâué*—Grec: *Pitèigà*. **18:11** Ézékîel 27.36
18:12 Ézékîel 27.12,13,22

Pâ mwani mii, ma mwani pwaa;
 Pâ atù na dau maina wâri wèe;
 Pâ na jèpapara imwaano na dau wâdé;
 Pâ upwâra na ûrea;
 Pâ muru na pwa goro béokée kâra lélépâ[‡];
 Pâ muru na pwa goro upwâra;
 Pâ paò ma paò mii;
 Pâ atù pwaa na dau wâdé[§];
¹³ Pâ na jèpapara jawé ûrea, ma wâi na ûrea;
 Pâ dàuru upwâra na ûrea na jè cîri;
 Pâ dipâa, ma géree, ma dàuru poloa, ma blé;
 Pâ paaci ma mutô, ma pâ òoci ma wâtio;
 Pâ ênawéna na piirâ, na dau pwaée kâra.

⁵ <ç> *Tèpa pwa mwani kàra*

¹⁴⁻¹⁵ Wâ tèpa pi-icu, na dau pwa mwani kàra, géee goo i ville Babulona, âna rà o dau pi-i, ma pijinünü gooé. Â rà o ina tée pâ:

«Ticè neemurugà:
 Muru na jajau,
 muru na pwényuâa,
 muru na wâdé tâgà.
 Cau tubatiàurà.
 Â o câgà caa pâmarirà.»

Â rà o coo na wâiti wè, goro ê pai wâgotàra goro pai maagé còo kèe. Â rà o pwükùru.

¹⁶ Â rà ina mwara pâ:

«Wârico Babulona!
 Wâé na é coona
 imwaano mii
 ma bwüucùru
 na kîri é aaé.
 Â maina wâri wèe.
 Wâé na é picûaaé
 goro mwani mii,
 ma pâ atù na pwâra.
¹⁷ Jèe ticè tée diri
 na ji caapwi tòotù!»

⁶ <ç> *Tèpa pâra gòro wànga*

Rà picoo iti jiié mwara wâ diri tàpé na rà pâra gòro wànga—wâ tèpa apooro wànga, ma wâ tèpa pitüâ naa gòro wànga, ma wâ tèpa taa ârawéa, ma diri tèpa matélo.

¹⁸ Â rà o còo i mué na tòé, â rà o i, ma pi-ina tàra pâ: «Wâpâ cè napô cèna wàra ê ville bèeni? Au! Nye ticè!»

¹⁹ Â rà o i, ma pijinünü, ma tü dàuru puu naa na pûrurâ, [goro pai tòina kàra]. Â rà o wiikau burâ ina pâ:

«Wârico Babulona!
 Wârico napô maina!
 Dau pwa mwani kâjè,
 géee goo ville bèeni.
 Téura ma tubatiâué
 na ji caapwi tòotù!»

²⁰ [Êco na wàéni é popai ba kâ tèpa âboro kâ Pwiduée]:

Câbu, co napwéretòotù!
 Guwâ ipwâdéé,

[‡] **18:12** *Béokée kâra lélépâ—Défenses d'éléphant, Ivoire.* **§** **18:12** *Pé atù pwaa na dau wâdé—Marbre.* **18:14-15** *Ézékiel 27.31,36* **18:16** *Auinapàpari 17.4* **18:17** *Ésaïe 23.14; Ézékiel 27.27-29* **18:18** *Ézékiel 27.32* **18:19** *Ézékiel 27.30-31* **18:20** *Deutéronome 32.43; Ésaïe 44.23; Jérémie 51.48*

âboro kà Pwiduée—
wâguwà tèpa *apostolo,
wâguwà tèpa *péroféta!
Ba é jèè téuraé,
é tojiié wà Pwiduée.
É pwa wârimuru tée,
ba é tubaèpà tàwà.

Bénabwé popai gooé

7 <ζ> *O câjè mwa caa còoè còwâ*

²¹ Nabwé, â go còo wà pwi jè angela na dau pwa nii kée. Â é popa é diopwaa kâra atù*, â é tû naa nawià, â é ina pâ: «O ciura wàrapwiri wà Babulona, ville maina, â o tûè wàrapwiri, â o câjè mwa caa còoè còwâ.

²² Â o câjè mwa caa tère còwâ cè airi gitar, ma cè pwâra uu kâra kuruò, ma cè pwâra uu tutu. O tiâu cè pwi jè a wakè goro upwâra ma paò. Â o câjè mwa caa tère còwâ cè airi atù bécaagai blé.

²³ Â o câ mwa caa pwéelaa còwâ cè ânye wê. Â o câjè mwa caa tère còwâ cè pwâratùra kà du a tapoo piéa.

«[O popa jüigà, co Babulona, êdiri pâ pwi bèepwiri, majoroé é tûâ'gà na èpà.] Ba gà pwacèwii tó a pwa dooki†. Ba wà tèpa pi-icu'gà, na rà dau imaina naa na gòropuu diri, âna rà pamwûru é pâ Ba diri.

²⁴ «Ûu, [o maina wârimuru'gà] ba gà nye pwi majoroé, ba gà pòtàmwara tèpa péroféta, ma pàra tèpa âboro kà Pwiduée. Ûu, dau wâru tàpé na pòtàmwararà géé googà, pitiri gòropuu; [â o pitèigà goo]‡.»

19

Nyabi goro pai piétò naa napwéretòtù

¹ Géé na càuru é pâ muru bèepwiri, â go tère é pwâratùra kà tàpé na rà po dau wâru awé, wânidò napwéretòtù. Â rà tomara too pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Pwamaina Pwiduée!
Wàé na é pa-udòjè!
Wâjaaé é muugère,
ma nii ma pàtamee!

² Âjupàra ma *târù
é pwina é pitèi.
Ba é tèi tòobà,
na é wâgòronaigé
na miiri tûâ kée,
tò na é tubamiiri
tàpé na wâ gòropuu.
Â é naa tée Pwi Ukai
wârimuru kée,
wâri wàra domii
kà tèpa ênawéna,
tèpa âboro kée
na pòtàmwararà. Nabwé!»

³ Â rà tomara too mwara wà tèpa âboro, ma ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Mu too é mu
goo wà tòoni!
Mu too awé

^{18:21} Jérémie 51.63–64; Ézékïel 26.21 * ^{18:21} É diopwaa kâra atù—Napéaati naa na grec pâ: *Pwacèwii é jè meule na maina.* (Còo ânuru aucòogai élaio naa nabibiu kâra tii.) ^{18:22} Ésaie 24.8; Ézékïel 26.13 ^{18:23} Jérémie 7.34, 16.9, 25.10 † ^{18:23} Gà pwacèwii tó apwa dooki—Munaa ucina goro pai maina wàra nûma tèpa âboro, ma pai naa càurà naa goo wà Pwiduée. ^{18:24} Jérémie 51.49; Auinapàpàri 17.6 ‡ ^{18:24} Pwiri popai kà Ioane, na é wii i tii bèeni, é, pwiri gòobàra popai kà pwi angela. ^{19:2} Deutéronome 32.43; Auinapàpàri 6.10

dàra gòiri! Nabwé!»

⁴ Á wà tèpa 24 ijiao, ma pâ ârapapé macii na pwa nyuâarà, âna rà cigòboo ma tùu jùrurà ara Pwiduée, na é tâa gò è autâa kêe, â rà pwamainâé ma tomara too pâ: «Aléluia! Amen! Wâdé na wàra!»

⁵ Á go tère è pwâratùra me géé goro jènere autâa kà Pwi Ukai, na ina pâ:

«Pwamaina Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè,
wâguwà diri,
pâ ênawéna kêe,
na maina ma kîri! Nabwé!»

Piéa kà Pwi nari mutô

⁶ Go tère mwara è toromacé*, na pwacèwii pwâratùra kà tèpa âboro na rà dau wâru. Á dau maina aié, pwacèwii è airi pwiritée†, ma pwâra itâa kâra tikakara, na é kûu ba maina. Á rà gére ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
É pitûâ Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè!
Dau maina nii kêe,
naa gòro diri pâ muru!

⁷ Jè cau ipwâdéé!
Jè piégòtùru!
Jè pipwamainâé!
Ba jèe tèepaa tòotù:
É piéa Nari Mutô.

É ipwabwàtié
wà tô ilàri wâdèe.

⁸ Jèe naa tà tòmni
na é coona lino,
imwaano na kîri aaé! Nabwé!»

(Napwa naa goo è imwaano lino bèepwiri, âna câmu kâra pâ tûâ na wâdé, na rà jèpa pwa wà tèpa âboro kà Pwiduée.)

⁹ Nabwé, â i pwi *angela, âna é ina tóo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâarà tàpé na todàra naa goro è piéa kà *Pwi nari mutô.”»

Á é ina tóo mwara pâ: «É popai bèepwiri, âna âjupâra, ba popai kà Pwiduée.»

¹⁰ Á go cigòboo ma tùu jùruo na ara i pwi angela. Êco na é ina tóo pâ: «Ai! Bwa! Gà cibwaa wârapwiri, ba ju nye cau tupédu ênawéna kà Pwiduée, wâju ma wà diri tèpa bééjè na rà *paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kà Iésu‡. Á gà pwamaina co Pwiduée! Ba wà diri tàpé na rà paâjupâra Iésu, âna é tâa jaarà è Nyuââé Pwicîri—è pwi Nyuââé Pwicîri na é tâa jaa tèpa *péroféta, ma nama rà inapàpari è popai kà Pwiduée§.»

pwâadàra gòropuu 7 muru na é côo ioane <η>

(Naporomee 19.11-21.8)

1 <η> Pwi a tâa gòro òoci na pwa

¹¹ Géé na càùé, â go côo è napwéretòotù, na é tàpirié, â go côo pwi òoci na pwa. Á pwa pwi âboro na é tâa gò, âna ina gooé pâ ‘Tàrù’ ma ‘Ájupâra’. Ba tàrù ma âjupâra pai pitèi kêe wà tèpa âboro. Á é pipaa [dà tàpé na rà cicaraé].

¹² Á è du âraporomee, âna pwacèwii doromara ânye. Á wâru è pâ bwe korona, naa gòro pûrué. Á wii naa gooé nee na tàbinyiri, na càra caa tâmogòori è pâ âboro, â nye wâé co.

¹³ Á è coona è ârabwée na bwari goro domii. Á tuneé tée mwara pâ: ‘Popai kà Pwiduée’.

19:6 Auinapàpari 14.2 * **19:6** Toromacé—Êcho, bruit résonnant. † **19:6** Pwacèwii è airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wià na dau maina. **19:7** Ésaïe 61.10; Auinapàpari 21.2 **19:9** Mataio 22.2-3 **19:10** Apostolo 10.25,26; Auinapàpari 22.8-9 ‡ **19:10** Na rà paâjupâra... é, Na rà tà cimwiú naa goro è âjupâra, na é paari wà Iésu. § **19:10** Dernière phrase—é, Ba è âjupâra na é paari wà Iésu, âna è pwi âjupâra, na é pagòo tèpa péroféta, ba na rà inapàpari. **19:11** Psaume 96.13; Ésaïe 11.4; Auinapàpari 1.5, 6.2 **19:12** Daniel 10.6; Auinapàpari 1.14, 2.17 **19:13** Ésaïe 63.1-3; Ioane 1.1,14

¹⁴ Rà pâra wiâê ê pwâra paa me géé napwéretòotù, na rà tâa gò ê pâ òoci na pwaa. Á rà coona ê pâ árabwée imwaano lino, na kîri ê aaé, na po pwaa jajau.

¹⁵ Còobé pwêe ê tauwa na po dau éa, bétaa ê pâ Ba, á ée mwa pitûa ba gòo, goro ê tâjò paò. Á ê còogairà pwacèwii ê pwâra dipâa. Wàépwiri ê pwâra putâmu kà Pwiduée na dau pwa pátamee, naa gò diri pâ muru.

¹⁶ Á wâgoro árabwée kêe ma du pâa-âê*, âna wii ê jè aupwa tii na ina pâ:

Pwi a pitûa kà tèpa pitûa,
ma Pwi Ukai kà tèpa ukai.

2 <η> *Marü bwaooré ma ipaa*

¹⁷ Nabwé, á go niâ dò, á go còo pwi jè angela, na é coo na i tòotù. Á é gére tomara too târa pâ marü bwaooré, na rà tâ nidò gopaérenao. Á é ina târa pâ: «Guwà me, naa goo é pi-ija maina, na é pwabwàti ba kàwà wà Pwiduée.

¹⁸ Me, ba guwà mwa uti ê pià tèpa ukai, ma tàpé na pwa nii kàra, ma tèpa caa kàra coda. Á guwà mwa uti piàra pâ òoci, ma wà tèpa coda na rà tâa gòrà. Ùu, é piàra pâ áboro diri—tàpé na pwa tàrù kàra, ma wà tèpa ênawéna kàra; tàpé na rà maina, ma wà tàpé na rà kîri.»

3 <η> *Tâjûru Itémuru ma pé macii*

¹⁹ Nabwé, á go còo Itémuru ma wà tèpa ukai kàra gòropuu. Á rà gére ipapitiri tèpa coda kàra, ba na rà ipaa ma wà i pwi a tâa gòro òoci pwaa, ma tèpa coda kêe.

²⁰ Á [rà paa, á rà piétò jii Itémuru, á] rà tâjûruru, wàilu naima ma wà pwi péroféta pwi a pwâ. (Wàé kaa na ia é pwa é pâ câmu kêe goro pátamee, ba kà Itémuru—ba na é ipa-imwüru ê pâ áboro, na ia rà tòpi câmu kà Itémuru, ma ipwamaina é ánuuê.)

Á rà tü-ru, na ru bwaa wâro, naa na nawiâ ânye, ba na cîruru goro dà na tòo.

²¹ Á cau pôtâmwarà diri tèpa ipaa kàru, goro i tauwa na ia còobé géé pwâ pwi a tâa gòro òoci pwaa. Á ê pâ bwaooré, âna rà cau pwàro goro piàra áboro.

20

4 <η> *Tâjûru Caatana naa na 1 000 naja*

¹ [Gée na càuru ê pai tubatiâu wà Itémuru] á go còo pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. Á é popa ê kii târa é pwêe na ia dau wâgòro, bau jè itùpaò na dau maina.

²⁻³ Á é tâjûru wà i pwi Dàragò, i pwi dòèa géé na biu, [na nee mwara pâ] 'Pwi a cicarajè', é, *Caatana. Á é piié goro i itùpaò. Á é tüê boo, naa na i Oolaa na ia dau wâgòro*, á é kiiri wâriê. Á ée mwa tâa wê wà i pwi Dàragò, naa na 1 000 naja, ba na o cáé mwa caa ipa-imwüru còwâ ê pâ Ba. Á géé na càuru 1 000 naja, á o mwa tàpo tipié.

⁴ Á nabwé, á go còo pâ nyuâa tàpé na pôtâmwarà, wàrapwiri goo é pai *paájupâra kàra wà Iésu, ma pai picémara kàra é popai kà Pwiduée. Ba càra mu caa pwamaina Itémuru, bau i ánuuê. Á càra mu caa tòpi câmu kêe, na gaadaarà ma naa goro irà. Á go còo pâ rà tâa gò pâ autâa kàra ukai. Ba [wà Pwiduée âna é] jèe pawârorà còwâ géé na aubà, á é naa tàrù târa, ma rà pitûa ma wà Kériso, [pwi *Mesia kêe] naa na 1 000 naja.

⁵⁻⁶ Ba wàilâ âna rà tèpa pâbéaa kà tàpé na rà wâro còwâ géé na aubà. Á cidòri nyuâarà, ba rà tèpa áboro pwicîri, [na rà jèe panuâ diri é wâro kàra tà Pwiduée]. Á [èkaa na rà o *wâro dàra gòiri awé. Ba] o càcaa pwa nii kàra é béwailu kàra pwâra bà naa goorà. Á rà o coo ara Pwiduée† ma wà Kériso, [pwi Mesia kêe] ma piênawéna kàru. Á rà o pitûa naima ma wàé, naa na 1 000 naja.

Napwa naa goo pàra tàpé, âna o bwaa càra caa pâji wâro còwâ, wiâna bwaa càcaa nabwé é 1 000 naja.

5 <η> *Tü Caatana naa na ânye*

⁷ Gée na càuru pâ 1 000 naja bèepwiri, [na é pacoo wà Pwiduée] á o tipi wà Caatana, géé na karapuu.

⁸ [Á wàéni é pwina ée mwa pwa, na go còo naa na nyuâa]: É pâra pâpitiri é gòropuu, ba na é ipa-imwüru diri pâ Ba naa gòropuu, na ina goorà pâ Gog ma Magog. Á é panaimarirà ma

19:15 Psaume 2.9; Auinapàpàri 1.16, 14.20

19:16 Auinapàpàri 17.14

* 19:16 Wâgoro árabwée kêe ma du

pâa-âê—Munaa wâgoro é árabwée na târamiri du pâa-âê.

19:17 Ézékîel 39.17-20

19:20 Auinapàpàri 13.12-17, 20.10

20:1 Auinapàpàri 9.1

20:2-3 Genèse 3.1; Auinapàpàri 12.9

* 20:2-3 Oolaa na ia dau wâgòro—Còo 2e note goo

Auinapàpàri 9.1. 20:4 Daniel 7.9,22,27; 1 Korénito 6.2; Auinapàpàri 13.17

20:5-6 Auinapàpàri 1.6

† 20:5-6

Coo ara Pwiduée—é. Pwa árapwailò tà Pwiduée.

20:8 Ézékîel 38.2,9,15-16

rà pipaa [dà Pwiduée] ma wà tèpa âboro kée. Â rà po dau wâru awé, pwacèwii è marawâ, [â pwacoé ma jè pûrarâ].

⁹ Rà too, â rà po pâpitiri è gòropuu, â rà cibèepi è picaatâa kà tèpa âboro kà Pwiduée, wâna è napô na wânümeè goo. Â è nye tèepaa boome kaa, géè napwéretòotù è ânye, na é cau cîri tèpa ipaa bèepwiri. Â tubatiàurâ bamwara.

¹⁰ Â napwa naa goo wà Caatana, wà pwi ia ipa-imwürurâ, âna tûè naa nawiâ ânye, ma dà na tòo, wâna na ia mara tû naawê mwara wà Itémuru, ma i pwi *péroféta pwi a pwâ. Â rà o aré ma tòina naawê, naa ne ma pwaa, dâra gòiri awé.

6 <η> *Bénabwé pitèimuru*

¹¹ Géè na càùé, [â go còo naa na nyuâa, è pwina o tèepaa]. Go còo i Pwi Ukai na é tâa gò è autâa kée. Â béaa kée, â nye tubatiâu kaa è gòropuu ma napwéretòotù, â o câjè mwa caa còoru còwâ.

¹² Â go còo è pâ âboro na rà jèè bà—pâ âboro maina, ma pâ âboro kîri—âna rà gére coo goro i autâa kà Ukai. Â pòpwara è Tii goro wâro—[è tii kà Pwiduée na é wii naawê, nee tàpé na é naa târa è wâro].

Â pòpwara mwara pâra tii, na wii naa na, diri pâ tûâ kà tèpa âboro. Â ée mwa pitèirâ wà Pwiduée wiâra è pâ tûâ kâra.

¹³ Â rà me mwara diri tàpé na rà jèè bà, naa na diri pâ ére—naa napuu, é wâpâ wiâna naa nawiâ. Â poparâ pâ naa na 'Napô kà tèpa bà', ba na ée pitèirâ wà Pwiduée[‡].

¹⁴⁻¹⁵ Â tû è 'Napô kà tèpa bà' bau è auipwâni, naa nawiâ ânye. Â tû naawê mwara diri tàpé na càcaa wii neerâ naa na Tii goro wâro. Ba wàépwiri è béwailu kâra pwâra bà, [dâra gòiri awé].

21

7 <η> *Âmu napwéretòotù ma gòropuu*

¹ Géè na càùé, â go còo [naa na nyuâa] è napwéretòotù bau è gòropuu, na ru bwaa âmué. Ba jèè tiâu è napwéretòotù ma gòropuu béaa, â jèè tiâu mwara è nawiâ.

² Â go còo è napô na pwicîri kà Pwiduée, âna wâ *Iérusaléma na bwaa âmué. Âna é gére boome géè napwéretòotù géè jaa Pwiduée. Â picûâaè, pwacèwii è tò jè èpo dopwa, na é ipwabwatié târa pwi éaé, [ba na ru piéa].

³ Â go tère pwi jè è âboro naa goro jènere autâa kà Pwiduée, wânidò *napwéretòotù, na é tomara too pâ:

«[Jè còo jè muru

na bwaa âmué]:

É boo wà Pwiduée.

É tâa jaa tèpa âboro.

É wâjaarâ wâé.

Rà o nye Ba kée.

Wâé na ée Pwiduée kâra.

⁴ Ée câtura nûru i kâra.

Â o ticé aré ma tòina kâra.

Jèè nabwé è maagé.

Tiâu awé è pwâra bà.

O càra mwa caa i.

Ba jèè tiâu pâ muru béaa. Nabwé!»

⁵ Â wà Pwi Ukai, na é gére tâa gòro autâa kée, âna é ina tòo pâ: «Gà còo, ba go nama âmué diri è pâ muru.»

Â é ina mwara pâ: «Gà wii [è pwina gà còo ma tère] ba nye âjupâra ma *târù è pâ popai bèepwiri.»

20:9 2 Rois 1.10 20:10 Psaume 11.6; Auinapàpari 19.20, 21.8 20:12 Daniel 7.9-10; Mataio 25.31-46; Apostolo 17.31; 2 Korénito 5.10; Auinapàpari 13.8 20:13 Roma 2.6; 1 Péteru 1.17; Auinapàpari 2.23, 22.12 † 20:13 Grec: *È nawiâ, âna é naa too diri tàpé na ia rà bà naa na; â è 'Napô kà tèpa bà', âna é naa too diri tèpa bà, na rà tâa wé. Â jèpa pitèirâ, wiâra jèpa waké kâra.* 20:14-15 Psaume 69.30 21:1 Ésaïe 65.17; 2 Péteru 3.13 21:2 Ésaïe 52.1, 61.10; Hébéru 11.16, 12.22; Auinapàpari 3.12 21:3 Lévitique 26.11,12; Ézékïel 37.27; Zakarie 2.14; 2 Korénito 6.16 21:4 Ésaïe 25.8, 35.10, 65.19; Auinapàpari 7.17 21:5 2 Korénito 5.17

⁶ Á é ina tóo mwara pá: «jèe po cau coo diri! Ba wágo *Alpha* ma *Oméga*; wágo autapoo goo ma pwáadèrè. Go o mwa naa, naa goro piticémuru naa goo, è jawé târa wâro gée na pwârapò, tà diri tàpé na nùmarà dàra wâdo.

⁷ Á go o mwa naa diri pá aupwényunyuári bèepwiri, tà pwina é piétò [jii é èpà]. Á go o Pwiduée kèe, à ée Pwi Naïò.»

⁸ Á napwa naa goo pàra tàpé, [âna rà o pwa wârimuru]:

Wà tàpé na [càra mu caa pwa è pwina wâdé, goro pai] wâgotàra;

Wà tèpa tàutàra na rà cèikí;

Wà tèpa pwá*;

Wà tèpa miiri é càrarà;

Wà tèpa ipuu imudi;

Wà tèpa ipôtámwara;

Wà tèpa pwa dookí;

Wà tèpa pwamaina pá duée imudi.

Wà diri tèpa áboro bèepwiri, âna o tûrà naa na nawià ânye, ma dà na tóo. Ba wàépwiri é pwi béwailu kâra pwâra bà, [dàra gòiri awé].

Napò Iérusaléma na bwaa ámué

⁹ Géee na càué, á é me mariò wà pwi jè árapàara tèpa 7 angela—tèpa wicèpwiri i tèpa 7 wâra jawé, na ia wábé goro pá tubatòina. Á é ina tóo pá: «Gà me, ma go paari tàgá è tó ilàri dopwa wâdá *Pwi nari mutò.»

¹⁰ Á é popao naa na nyuâa†, naa gòrojaa maina, na gòri too. Á é paari tóo Iérusaléma, i napò pwicíri kà Pwiduée, na é gére boome géee napwéretòtù géee jaa Pwiduée.

¹¹ Á é pwâra goro è muugère kà Pwiduée, pwacèwii é atù na dau maina wâri wèe, jè atù *jaspe*, na dau jajau ma pwéelaa.

¹²⁻¹³ Napwa naa goo pá auba atù goo, âna dau maina ma gòri too. Á pwa 12 goropwârawá goo. Ba âracié wâna auégòdò tóotù; â âracié wâna auduu tóotù; â âracié wâporomarawá; â âracié wâpwâragòrowá. Á wii naa goo jèpa goropwârawá è jèpa neere tèpa 12 wâao *Isaraéla. Á pwa 12 angela na rà jèpa wéaa goo.

¹⁴ Á po 12 atù pàara i auba. Á jèe wii naa goo jèpa pàaé bèepwiri, è jèpa nee tèpa 12 *apostolo kà Pwi nari mutò.

Câmu kâra napò

¹⁵ Wà i pwi *angela, na bu gére pitùra, âna é cipa è bàra watù mwani mii. Á é câmuri i napò, bà è pá goropwârawá, ma è babé goo.

¹⁶ Á é còo pá nye po ipaiwá bwàti è câmu goo è pá árapapé ére géee goro i napò. Á nye po ipaiwá bwàti è pai gòri, ma dooé, ma augòri goo. [Ûna é naanaimari è câmu, âna nimaro kèe] âna po 12 000‡.

¹⁷ Á é câmuri mwara è babé atù, à è câmu kèe, âna po 144 *coudée*§. (Ba wàépwiri è câmu na rà mu câmuri goo, wà tèpa áboro.)

¹⁸ É auba wâgoro babé, âna atù *jaspe*, na bwùucùru ma mii, [na dau maina wâri wèe]. Á è napò, âna é mwani mii, na é po pwéelaa, ma pwâra.

¹⁹ Á pá pàara auba, âna pwa goro pá atù na maina, na tòpò naa gò, pá na jèpapara atù na kîri na jèpa dau maina è wâri wèe:

Pâbéaa—jaspe;

Bé 2—saphir;

Bé 3—calcédoine;

Bé 4—émeraude;

21:6 Ésaie 55.1; Jérémie 2.13; Ioane 7.37; Auinapàpàri 1.8,17, 22.17 **21:7** 2 Samuel 7.14; Psaume 89.27-28 **21:8** Mataio 25.41; Hébéru 10.38-39; Auinapàpàri 20.15, 22.15 * **21:8** Càcaa popai tà tàpé na nùmarà na rà pitère dà Pwiduée, èco na rà tûu ma pwa na èpà na pàra pàara. Popai tà tàpé na rà naa càura naa goo wà Pwiduée, à rà wàrapwiri, tia pwáadèrè.

21:10 Ézékiel 40.2 † **21:10** Á é popao naa na nyuâa—é. Á é popao é Nyuâaé Pwicíri, à wà pwi angela âna é popao. **21:11** Ésaie 60.1-2,19 **21:12-13** Ézékiel 48.30-35 **21:15** Ézékiel 40.3; Auinapàpàri 11.1 ‡ **21:16** 12 000—Câmu kâra pai picaatâa kà Pwiduée ma tèpa áboro kèe. 12 000 = 3 x 4 x 1 000. 3 = nimaro kà Pwiduée (Caa, Naïé, ma Nyuâaé Pwicíri); 4 = pá 4 ére nord, sud, est, ouest; 1 000 = câmu kâra pá áboro na wâru. Jèpwi mwara; 12 = jè câmu kà tèpa áboro kà Pwiduée. (Còo Auinapàpàri 7.4-8.) § **21:17** *Coudée*—Gòobàra caapwi mètre. (Pai gòri wàra è i pwi áboro, géee goro mangadaié, tiagoro jipu kâra iè.) **21:18** Ésaie 54.11-12

- 20 Bé 5—sardonyx;
 Bé 6—sardoine;
 Bé 7—chrysolithe;
 Bé 8—béryl;
 Bé 9—topaze;
 Bé 10—chrysopraxe;
 Bé 11—hyacinthe;
 Bé 12—améthyste.

Á po dau jajau ma muugère pá atù bèni, á rà dau pwâra goro èdiri pá âmu kêe.

²¹ Á i jèpa goropwârawâ na rà po 12, âna nye pwa goro caapwi perle. Á è naigé na maina, wânabibiu kêra napô, âna pwa goro mwani mii, na dau pwéelaa ma dau pwâra.

Pwéelaa naawê muugère kà Pwiduée

²² Nye ticé wâra pwapwicîri cèna go còo naawê. Ba ru tâa wê, wà Pwiduée* na dau pwa pàtamee, ma i Pwi nari mutô. [Á o pwamainaru naa naporomeeru.]

²³ Á jèe ticèmuru naa goo, na ru èu naawê, è tòotù ma parui. Ba jèe pwéelaa naawê è muugère kà Pwiduée. Á wà i Pwi nari mutô, âna jèe pwi wâra ânye.

²⁴ Á diri tèpa âboro, âna rà o wâro na pwéelaa kêe. Á wà tèpa ukai, âna rà o pa pàdàrié diri pá wádé kêra.

²⁵ Á o càcaa târi è pá goropwârawâ, ba nye ticé ne ma bàutê wê [á ticé a mura].

²⁶ Á pá Ba gòropuu, âna rà cia naawê diri pá neemururà ma wádé kêra.

²⁷ O càcaa tò naawê cè jè muru na miiri. Á pwicîri mwara tà tèpa pwa pá tûa na miiri, ma tèpa pwâ. Á wádé co, wàilà na wii è neerà naa na tii kà Pwi nari mutô, ba Tii goro wâro.

22

Nairiwâ na é naa wâro

¹ Géee na càuè, á wà i pwi *angela, âna é paari tóo è nairiwâ, na é naa wâro. Á nye po dau pwéelaa awé. Á é itàa géee aranara è autâa kà Pwiduée, ma *Pwi nari mutô,

² wânabibiu kêra naigé kêra i napô. Á è coo goo è du jènere nairiwâ* i upwâra târa wâro†. Á è pitòpò pá pwéee naa na 12 parui naa na caapwi naja. Á è dooé, âna wâi târa è pá Ba.

³ Á o càcaa pwa còwâ cè tojii.

O tâa na i napô è autâa kà Pwiduée ma Pwi nari mutô. Á rà o mwa piênawéna kà Pwiduée ma pipwamainâ wà tèpa âboro kîri kêe.

⁴ Á rà o picòrà ma wâé, á o wii na gaadaarà è nee.

⁵ Á o cá mwa caa pwa còwâ è bàutê. Á o càcaa piâjimuru târa è wâra ânye, bau i tòotù. Ba ée pwéelaa kêra wà Pwi Ukai Pwiduée. Á rà o pitûa dàra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁶ Géee na càuè, á é ina tóo wà i pwi angela, pá: «Diri è pá muru na gà me géee aucôo ma tère, âna âjupâra ma *târù. Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é naa è Nyuâaé Pwicîri kêe tà tèpa *péroféta, [ba na rà inapàpari è popai kêe]. Á, na wàrapwiri, á è cùru pá tèpa angela kêe, ma rà inapàpari tà tèpa âboro kîri kêe è pá muru na o mwa tà tèepaa.»

É wâjué còwâ Iésu

⁷ É ina wà Iésu pá: «Guwâ còo! Go o tàpo tèepaa.»

[Á wâgo, Ioane, âna go ina pá]‡: O cidòri nyuâa pwi âboro na é pitère dàra è popai kà Pwiduée, na tâa na é tii bèeni! Ba é paari é pwina o tèepaa, târa ma rà pwacòoco wà tâpé na rà pûra.

⁸ Úna go cau còo ma tère diri pá muru bèepwiri, á go cigòboo ma tùu jùruo, ma pwamaina i pwi angela, na ia é paari tóo.

* **21:22** Ru tâa wê, wà Pwiduée... Grec: *É wâra pwapwicîri kêe, âna wà Pwiduée...* **21:23** Ésaie 60.19–20; Auinapàpari 22.5
21:24 Ésaie 60.3,5 **21:25** Ésaie 60.11 **21:27** Ésaie 52.1; Ézékiel 44.9; 1 Korénito 6.9–10 **22:1** Ézékiel 47.1 **22:2**
 Genèse 2.9; Ézékiel 47.12; Joël 4.18; Zakarie 14.8 * **22:2** *É du jènere nairiwâ*—Caapwi upwâra. Munaa é itàa boome ni nabituu kêe i nairiwâ. † **22:2** *I upwâra târa wâro—é, Pá upwâra târa wâro.* **22:4** Mataio 5.8; Auinapàpari 3.12 **22:5**
 Daniel 7.18,27; Auinapàpari 5.10, 20.6, 21.23,25 **22:6** Auinapàpari 1.1 **22:7** Auinapàpari 1.3 ‡ **22:7** Munaa popai kà Ioane, éco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. **22:8** Auinapàpari 19.10

⁹ Á é ina tóo pà: «Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri. Ba go pwi bére wakè'gà, ma wà tèpa béegà, wà tèpa péroféta, ma wà diri tèpa áboro, na rà pitère dára è pà popai na wána è tii bèeni. Á wádé na gà pwamaina co Pwiduée!»

¹⁰ Á é ina tóo mwara pà: «Gà cibwaa wéaari naa googà è pà popai, naa na tii bèeni, na é mara ina béaa wà Pwiduée. Ba popai tára pa-ipacóo wà tèpa áboro. Ba jèe wámwünabwe è tóotù kèe, na é pacoò diri pwiri wà Pwiduée.

¹¹ «Ékaa na, wà pwina é pwa na èpà, ma muru na miiri, àna wádé na é nye gòo goro pwa[§]. Á wà pwi áboro na é pipapwicírìè, ma tàrù è wàro kèe, àna wádé na é ciburà pwa.»

Go pwi autapoo goo ma pwàadèrèè

¹² É ina wà Iésu pà: «Guwà còo, ba go o jèe tàpo tèepaa me. Á go naa wàri wèe tára jèpa áboro, wiàra è jèpa wakè kàra; [wiàna wádé, é, èpà].

¹³ Ba wàgo *Alpha* ma *Oméga*, na go taa béaa, á go o mwa me. Á go pwi autapoo goo, ma pwi pwàadèrèè.»

¹⁴ Cidòri nyuáa tàpé na [rà wádé na ara Pwiduée. Ba] rà jèe nuwa árabwée kàra. Á o pwa tàrù kàra ma rà tò na è goropwàrawà tára i napò, ma uti è pwàra upwàra tára wàro.

¹⁵ O càra caa toome pà akàna—tèpa pwà, ma tèpa ipuu imudi, ma tèpa ipòtàmwara, ma tàpé na rà pwa dooki, ma tèpa ipwamaina pà duée imudi! Wà tàpéebà, àna rà o cau taa gòroigé diri.

¹⁶ É ina wà Iésu pà: «Go jèe cùru paé dariwà pwi angela kòo, ba na é papaé è popai kòo, tà tèpa wàra pwapwicírì. Wàgo, àna go pwi gòobàra wà ukai *Davita; wàgo, àna go pwi íricò kaatádaa, na go pame è tóotù.»

¹⁷ Á è Nyuáaè Pwicírì, ma wà tò Ilàri dopwa kà Pwi nari mutò, àna ru ina tée pà: «Gà me!» Á wà pwi áboro na é tère pwiri, àna wádé na é ina mwara pà: «Gà me, [co Pwi Ukai]!» Á wà pwi áboro na nùmee dára wàdo, á wádé na é me, ma é wàdo è jawé tára wàro, ba nye ticé wàri wèe.

Cibwaa tòotéri ère popai bèeni

¹⁸ Wàgo Ioane, na go ina bwàti tára diri pà áboro, na rà tère è pà popai, naa na è tii bèeni, pà: É popai bèeni, àna popai kà Pwiduée na inapàpàri è pwina o tèepaa. Á gà ipwacòoco. [Gà cibwaa ébii è popai] ba wiàna gà naa gòobàra è pà popai bèeni, á è nye naa gòobàra tàgà mwara wà Pwiduée è pà bétubatòna na ina naa na è tii bèeni.

¹⁹ Á wiàna gà patájii è jè popai gée na tii bèeni, á ée mwa patájii jiigà è kàgà, gée goro è pwàra upwàra tára wàro, ma autaa'gà na napò na pwicírì, na wii naa na tii bèeni.

²⁰ Á [wà Iésu] wà Pwina é *paájupàra è pà muru bèepwiri, àna é ina pà: «Üu, go o jèe tàpo tèepaa.»

[Á wàgo Ioane, á go ina pà]: Amen! Wádé na wàra! Wádé na gà me, co Pwi Ukai Iésu!

²¹ [Á wàguwà tèpa cèikí na guwà pùra è tii bèeni] wádé na é cau *pwényunyuuàriwà diri wà Pwiduée, goro è *pimeaari imudi kà wà Pwi Ukai Iésu!

Cidòri nyuáawà!

22:11 Daniel 12.10 [§] **22:11** *Wádé na é nye gòo goro pwa*—Munaa é pitunamiri càrù wà pwi angela, ba na é tabatáci è pwàranümarà, ma rà pitòotéri è wàro kàra. **22:12** Ésaie 40.10; Jérémie 17.10; Auinapàpàri 2.23 **22:13** Ésaie 44.6; Auinapàpàri 1.8,17, 21.6 **22:14** Genèse 2.9, 3.22 **22:16** Nombres 24.17; Ésaie 11.1,10; Roma 1.3; Auinapàpàri 2.28, 5.5 **22:17** Ésaie 55.1; Auinapàpàri 21.6 **22:18** Deutéronome 4.2, 13.1 **22:20** Auinapàpàri 2.16